GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 31-06-3434 Chişinău 27 aprilie 2018

Biroul Permanent
al Parlamentului

În temeiul art.73 şi art.74 alin.(3) din Constituţia Republicii Moldova, se prezintă spre examinare, ***în mod prioritar***, proiectul de lege privind modernizarea Codului civil al Republicii Moldova nr.1107-XV din 6 iunie 2002 şi modificarea şi completarea unor acte legislative, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.408 din 26 aprilie 2018.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege este Ministerul Justiţiei.

Anexe:

1. Hotărîrea Guvernului privind aprobarea proiectului de lege (în limba română – 1 filă);
2. Proiectul de lege (în limba română – 489 file);
3. Nota informativă la proiectul de lege (34 file);
4. Declaraţia de compatibilitate cu legislaţia comunitară (13 file);
5. Raportul de expertiză al Centrului Naţional Anticorupţie (5 file);

Prim-ministru **PAVEL FILIP**

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI
REPUBLICII MOLDOVA
D.D.P. Nr. 135
"27" 04 2018
Ora

Ex.: E.Grosu
Tel.: 250-274

Casa Guvernului,
MD-2033, Chişinău,
Republica Moldova
Telefon:
+ 373 22 250 101
Fax:
+ 373 22 242696

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

H O T Ă R Î R E nr.408

din 26 aprilie 2018
Chişinău

Pentru aprobarea proiectului de lege privind modernizarea Codului civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 şi modificarea şi completarea unor acte legislative

---

Guvernul HOTĂRĂŞTE:

Se aprobă şi se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege privind modernizarea Codului civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 şi modificarea şi completarea unor acte legislative.

Prim-ministru **PAVEL FILIP**

Contrasemnează:

Ministrul justiţiei Victoria Iftodi

Proiect

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE
privind modernizarea Codului civil şi modificarea şi completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta Lege transpune art. 7(2), art. 8, art. 9(2)-(3), art. 89, art. 90, art. 106, art. 108(1), art. 136(1), art. 137(2), 146(3), art. 151(3), art. 152 şi art. 153 din Directiva (UE) 2017/1132 a Parlamentului European şi a Consiliului din 14 iunie 2017 privind anumite aspecte ale dreptului societăţilor comerciale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 169 din 30 iunie 2017; Art. 203, pct. 7 al Acordului de Asociere între Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de o parte, şi Republica Moldova, pe de altă parte, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 260 din 20 august 2014; Pct. 3.4 şi pct. 3.5 din Recomandarea Comisiei 2009/385/CE din 30 aprilie 2009 de completare a Recomandărilor 2004/913/CE şi 2005/162/CE în ceea ce priveşte regimul de remunerare a directorilor societăţilor cotate, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 120 din 5 mai 2009; Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului şi a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European şi a Consiliului şi de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului şi a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European şi a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 304 din 22 noiembrie 2011; Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 95 din 21 aprilie 1993; Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum şi garanţiile conexe, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 171 din 07 iulie 1999; Directiva (UE) 2015/2302 a Parlamentului European şi a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind pachetele de servicii de călătorie şi serviciile de călătorie asociate, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 şi a Directivei 2011/83/UE ale Parlamentului European şi ale Consiliului şi de abrogare a Directivei 90/314/CEE a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 326 11 decembrie 2015; Art. 1 – 10 din Directiva (UE) 2016/943 a Parlamentului European şi a Consiliului din 8 iunie 2016 privind protecţia know-how-ului şi a informaţiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării şi divulgării ilegale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157 din 15 iunie 2016; Art. 1, art. 21 – 33, art. 35, art. 64 – 69, art. 71 – 73 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European şi al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti şi acceptarea şi executarea actelor autentice în materie de succesiuni şi privind crearea unui certificat european de moştenitor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 201 din 27 iulie 2012; Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligaţiilor contractuale (Roma I), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 177 din 4 iulie 2008; Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale (Roma II), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 199 din 31 iulie 2007.

Art. I. – Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82–86, art. 661), cu modificările ulterioare, se modifică şi se completează după cum urmează:

1. Articolul 1:

1) în titlul articolului cuvîntul „Bazele" se substituie cu cuvîntul „Principiile";

2) la alineatul (1), după cuvintele „ reglementate de ea," şi cuvintele „libertăţii contractuale," se va completa cu cuvintele „protecţia vieţii intime, private şi de familie," şi respectiv cu cuvintele „a bunei-credinţe, protecţiei consumatorului,", iar cuvintele „judiciară a lor" se substituie cu cuvintele „a lor de către organele de jurisdicţie competente";

3) alineatul (2) se abrogă.

2. Articolul 2:

1) în alineatul (1), cuvintele „conexe lor" se substituie cu cuvintele „dintre subiectele raporturilor juridice civile";

2) la alineatul (2), cuvîntul „înconjurător" se exclude;

3) alineatele (3) şi (4) vor avea următorul cuprins:

„(3) Raporturile privind realizarea şi apărarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, a altor valori nepatrimoniale sînt reglementate de prezentul cod şi de alte legi în lumina dispoziţiilor şi principiilor stabilite de tratatele internaţionale în materie de drepturi ale omului şi libertăţilor fundamentale.

(4) Subiecte ale raporturilor juridice civile sînt persoanele fizice şi juridice, cele care au calitate de profesionist, precum şi cele care nu au această calitate."

3. Articolul 3 se completează cu alineatele (3) – (6) cu următorul cuprins:

„(3) Legislaţia civilă se interpretează şi aplică în concordanţă cu Constituţia Republicii Moldova, Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, precum şi celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(4) În caz de contradicţie între o dispoziţie legală generală şi o dispoziţie legală specială aplicabile unei anumite situaţii care face parte din domeniul de aplicare al dispoziţiei legale generale, dispoziţia legală specială se aplică cu prioritate.

(5) Dispoziţia legală intrată în vigoare ulterior se aplică cu prioritate faţă de dispoziţia legală deja existentă, cu acelaşi domeniu de aplicare, cu excepţia cazului în care dispoziţia legală deja existentă este specială.

(6) La interpretarea şi aplicarea legislaţiei civile se ţine cont de nevoia de a promova aplicarea uniformă a dispoziţiilor legale, buna-credinţă, precum şi certitudinea juridică."

4. Articolul 4:

1) alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Uzanţa este o regulă de conduită care, deşi neprevăzută de legislaţie, este larg recunoscută şi respectată în mod regulat într-un anumit domeniu al raporturilor civile.";

2) alineatul (2) se completează cu cuvintele „ , precum şi actului juridic".

5. La articolul 5, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Dacă aplicarea analogiei legii este imposibilă, drepturile şi obligaţiile părţilor se determină în funcţie de principiile legislaţiei civile şi de echitate (analogia dreptului)."

6. Articolul 6 se completează cu alineatele (6)-(8) cu următorul cuprins:

„(6) Dispoziţiile legii noi privitoare la termenele de prescripţie atît extinctivă cît şi achizitivă (uzucapiune) se aplică termenului de prescripţie care a început să curgă înainte de data intrării ei în vigoare şi nu a expirat înainte de acea dată. În acest caz, termenul curs anterior

se ia în cont. Începutul, suspendarea şi întreruperea termenului de prescripţie se determină, pentru perioada anterioară intrării în vigoare a legii noi, de legea veche.

(7) Dacă termenul de prescripţie prevăzut de legea nouă este mai scurt decît cel prevăzut de legea veche, atunci, începînd cu data intrării în vigoare a legii noi, începe să curgă un nou termen de prescripţie în condiţiile legii noi. În acest caz, termenul curs anterior nu se ia în cont. Dispoziţiile prezentului alineat se aplică şi în cazul în care legea nouă declară prescriptibil extinctiv dreptul la acţiune care conform legii vechi era imprescriptibil extinctiv.

(8) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin.(7) dacă termenul de prescripţie prevăzut de legea veche va expira înainte de termenul de prescripţie prevăzut de legea nouă, atunci prescripţia se va împlini la expirarea termenului stabilit de legea veche."

7. Articolul 8:

1) la alineatul (1) cuvintele „generale şi de la sensul" se exclud;

2) alineatul (2):

a) la litera d) cuvîntul „patrimoniu" se substituie cu cuvîntul „bunuri";

b) litera e) va avea următorul cuprins:

„e) în urma elaborării obiectelor de proprietate intelectuală;";

c) la litera h) cuvîntul „legislaţia" se substituie cu cuvîntul „legea".

8. Se completează cu articolele 9^1 – 9^4 cu următorul cuprins:

„**Articolul 9^1.** Buna-credinţă

(1) Bună-credinţă este un standard de conduită al unei părţi, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere şi luarea în cont a intereselor celeilalte părţi la acel raport juridic.

(2) În special, este contrar bunei-credinţe ca o parte să acţioneze în contradicţie cu declaraţiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declaraţii sau comportament.

Articolul 9^2. Caracterul rezonabil

Caracterul rezonabil, prevăzut într-o dispoziţie legală sau într-un act juridic, se va aprecia în mod obiectiv, luînd în considerare natura şi scopul elementului supus aprecierii, circumstanţele cazului, precum şi uzanţele şi practicile pertinente.

Articolul 9^3. Abuzul de drept

(1) Niciun drept subiectiv nu poate fi exercitat predominant în scopul de a cauza altei persoane un prejudiciu sau a-i dăuna în alt mod (abuzul de drept).

(2) În cazul abuzului de drept, instanţa de judecată, ţinînd cont de natura şi consecinţele acestuia, refuză titularului în apărarea dreptului subiectiv exercitat abuziv sau, după caz, îl obligă la încetarea exercitării abuzive.

(3) Dacă abuzul de drept a dus la încălcarea dreptului subiectiv al unei alte persoane, aceasta poate cere repararea prejudiciului cauzat.

Articolul 9^4. Interdicţia invocării comportamentului propriu ilicit sau de rea-credinţă

(1) Nicio persoană nu poate invoca, la întemeierea pretenţiei sale, fapta ilicită sau de rea-credinţă pe care tot ea a săvîrşit-o sau la care a participat. .

(2) Nicio persoană nu poate obţine un avantaj din comportamentul său ilicit sau de rea-credinţă."

9. Articolul 10:

1) la alineatul (2), cuvîntul „aplanare" se substituie cu cuvîntul „soluţionare";

2) se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Referinţele din prezentul cod la un judecător sau instanţă de judecată sunt referinţe şi la alte organe de jurisdicţie competente în condiţiile legii, iar referinţele la dispoziţiile legale de procedură civilă sunt referinţe şi la regulile de procedură ale respectivelor organe de jurisdicţie competente."

10. Articolul 11:

1) alineatul unic devine alineatul (1) şi va avea următorul cuprins:

„(1) Apărarea dreptului civil se face, în condiţiile legii, prin:

a) recunoaşterea dreptului;

b) restabilirea situaţiei anterioare încălcării dreptului şi suprimarea acţiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui;

c) constatarea sau, după caz, declararea nulităţii actului juridic;

d) declararea nulităţii actului emis de o autoritate publică;

e) impunerea la executarea obligaţiei în natură;

f) autoapărare;

g) repararea prejudiciului patrimonial şi, în cazurile prevăzute de lege, a celui nepatrimonial;

h) încasarea dobînzii de întîrziere sau, după caz, a penalităţii;

i) rezoluţiunea sau modificarea contractului;

j) neaplicarea de către instanţa de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică;

k) alte căi prevăzute de lege.";

2) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Metoda de apărare prevăzută la alin.(1) poate fi invocată dacă sunt întrunite condiţiile stabilite de lege şi, după caz, act juridic, pentru aplicarea ei."

11. Articolul 14 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 14.** Repararea prejudiciului

(1) În condiţiile legii persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial şi nepatrimonial cauzat astfel.

(2) Se consideră prejudiciu patrimonial cheltuielile pe care persoana lezată le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat, distrugerea sau deteriorarea bunurilor sale (dauna reală), precum şi profitul ratat ca urmare a încălcării dreptului sau interesului recunoscut de lege (profitul ratat).

(3) Se consideră prejudiciu nepatrimonial (prejudiciu moral) suferinţele fizice şi psihice, precum şi diminuarea calităţii vieţii. În cazul vătămării sănătăţii, el de asemenea cuprinde pierderea sau diminuarea unei capacităţi a corpului uman (prejudiciul biologic).

(4) Pierderea şansei se repară doar dacă ea constă în dispariţia actuală şi certă a unei eventualităţi favorabile. Mărimea acestui prejudiciu corespunde şansei pierdute şi nu poate fi egală cu avantajul care ar fi rezultat din şansă dacă ea se materializa.

(5) Repararea prejudiciului presupune repunerea persoanei lezate în situaţia în care s-ar fi aflat dacă prejudiciul nu se producea.

(6) În locul reparării prejudiciului patrimonial conform dispoziţiilor alin.(2) şi (5), persoana lezată poate cere recuperarea de la cel care răspunde de prejudiciu a întregului profit pe care l-a obţinut în legătură cu cauzarea prejudiciului. Această regulă se aplică doar dacă legea ori contractul prevede o asemenea formă de determinare a prejudiciului patrimonial sau dacă aplicarea unei asemenea forme de determinare a prejudiciului patrimonial este rezonabilă în împrejurările cazului."

12. Se completează cu art. 14^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 14^1.** Vinovăţia

(1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru prejudiciul cauzat prin fapta sa săvîrşită cu vinovăţie, sub forma intenţiei sau imprudenţei (culpei).

(2) Fapta este săvîrşită cu intenţie dacă persoana care a săvîrşit-o îşi dădea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sau inacţiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau admitea, în mod conştient, survenirea acestor urmări.

(3) Fapta este săvîrşită din imprudenţă (culpă) dacă persoana care a săvîrşit-o îşi dădea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sau inacţiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar considera în mod uşuratic că ele vor putea fi evitate ori nu îşi dădea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sau inacţiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deşi trebuia şi putea să le prevadă.

(4) Fapta este săvîrşită din culpă gravă dacă persoana a săvîrşit-o cu o profundă lipsă de prudenţă de care, în împrejurările cazului, era evident că trebuia să dea dovadă.

(5) Atunci cînd legea condiţionează efectele juridice ale unei fapte de săvîrşirea sa din culpă, condiţia este îndeplinită şi dacă fapta a fost săvîrşită cu intenţie."

13. Articolul 16 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 16.** Notificările

(1) Se consideră notificare comunicarea unui act juridic sau a unei informaţii într-un scop juridic.

(2) Notificarea poate fi făcută prin orice mijloace adecvate circumstanţelor dacă legea sau actul juridic nu impune o anumită cerinţă de formă.

(3) Notificarea produce efecte atunci cînd ajunge la destinatar, cu excepţia cazului în care aceasta prevede un efect întîrziat.

(4) Notificarea ajunge la destinatar:

a) atunci cînd aceasta este predată destinatarului;

b) atunci cînd aceasta este predată la adresa poştală indicată de destinatar în acest scop sau, în lipsa acesteia, la sediul destinatarului persoană juridică sau domiciliul persoanei fizice;

c) în cazul unei notificări transmise prin poştă electronică sau prin alt mijloc de comunicare individuală, atunci cînd aceasta poate fi accesată de către destinatar; sau

d) atunci cînd aceasta este pusă în orice alt fel la dispoziţia destinatarului într-un loc şi într-un mod care fac posibil în mod rezonabil accesul destinatarului, fără întîrziere.

(5) Notificarea a ajuns la destinatar după îndeplinirea uneia dintre cerinţele prevăzute la lit. a), b), c) sau d), oricare dintre acestea este îndeplinită mai întîi.

(6) Notificarea nu produce efecte dacă revocarea acesteia ajunge la destinatar înaintea notificării sau în acelaşi timp cu aceasta.

(7) Notificarea transmisă de către un reprezentant sau ajunsă la el se consideră transmisă sau, după caz, ajunsă la persoana reprezentată dacă reprezentantul era împuternicit să transmită sau, după caz, să primească notificările de acest fel.

(8) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este nulă.

(9) Dispoziţiile legale speciale în materie de comunicări judiciare rămîn neafectate.".

14. Înaintea articolului 17 se completează cu textul: „Secţiunea 1. Dispoziţii generale".

15. La articolul 20 alineatul (3), cuvintele „acordul" şi „acord" se substituie cu cuvintele „încuviinţarea" şi, respectiv, „încuviinţări", iar cuvintele „unui astfel" se substituie cu cuvîntul „unei astfel".

16. Articolul 21:

1) la alineatul (1) cuvintele „părinţilor, adoptatorilor" se substituie cu cuvintele „părintelui, adoptatorului";

2) la alineatul (2) cuvintele „consimţământul părinţilor, adoptatorilor" se substituie cu cuvintele „încuviinţarea părintelui, adoptatorului";

3) la alineatul (2) litera b), cuvîntul „apărate" se substituie cu cuvîntul „protejate";

4) alineatul (4) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„(4) Din motive întemeiate şi dacă asta o cer interesele minorului, instanţa de judecată instituie o măsură de ocrotire judiciară asupra minorului care a împlinit vârsta de 14 ani şi desemnează ocrotitorul provizoriu, curatorul sau, după caz, tutorele minorului. Măsura de ocrotire judiciară astfel instituită nu poate depăşi data atingerii majoratului minorului. Dispoziţiile legale privind măsurile de ocrotire a persoanelor fizice adulte se aplică în mod corespunzător măsurii de ocrotire judiciară asupra minorului."

17. La articolul 22 alineatul (1) cuvintele „părinţi, adoptatori" se substituie cu cuvintele „părinte, adoptator".

18. La articolul 25 alineatul (1):

1) după cuvintele „consiliului de familie" se completează cu cuvintele „ , autorităţii tutelare";

2) după cuvintele „potrivit legii" se completează cu cuvintele „ sau hotărîrii judecătoreşti";

3) se completează cu o nouă propoziţie: „Încuviinţarea sau autorizarea necesară poate fi emisă atît înainte cît şi după încheierea actului juridic respectiv."

19. Articolul 26 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 26.** Activitatea de întreprinzător şi profesională a persoanei fizice

(1) Persoana fizică are dreptul să practice activitate de întreprinzător din nume şi pe cont propriu din momentul înregistrării de stat în calitate de întreprinzător individual sau în alt mod prevăzut de lege.

(2) Persoana fizică are dreptul să practice activitate profesională din nume şi pe cont propriu din momentul întrunirii condiţiilor stabilite de lege pentru aceasta.

(3) Persoana care practică activitate de întreprinzător sau profesională fără a întruni condiţiile stabilite de lege pentru aceasta nu poate invoca lipsa calităţii de profesionist.

(4) Asupra activităţii de întreprinzător desfăşurate fără constituirea de persoană juridică se aplică regulile care reglementează activitatea persoanelor juridice cu scop lucrativ dacă din lege sau din esenţa raporturilor juridice nu rezultă altfel."

20. Articolul 30 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 30.** Domiciliul şi reşedinţa temporară

(1) Domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta îşi are reşedinţa obişnuită. Se consideră că persoana îşi păstrează domiciliul atîta timp cît nu şi-a stabilit un altul.

(2) Reşedinţa obişnuită demonstrează o legătură apropiată şi stabilă a persoanei fizice cu locul vizat. La determinarea reşedinţei obişnuite se iau în considerare toate elementele de fapt relevante, în special durata şi regularitatea prezenţei persoanei în locul vizat, precum şi condiţiile şi motivele acestei prezenţe.

(3) Reşedinţa temporară a persoanei fizice este locul unde îşi are locuinţa temporară sau secundară.

(4) Stabilirea sau schimbarea domiciliului nu operează decît atunci cînd cel care ocupă sau se mută într-un anumit loc a făcut-o cu intenţia de a avea acolo reşedinţa obişnuită. Dovada intenţiei rezultă din declaraţiile persoanei făcute la autorităţile competente să opereze stabilirea sau schimbarea domiciliului, iar în lipsa acestor declaraţii, din orice alte împrejurări de fapt.

(5) Persoana al cărei domiciliu nu poate fi stabilit cu certitudine se consideră domiciliată la locul reşedinţei sale temporare.

(6) În lipsă de reşedinţă temporară, persoana este considerată că domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaşte, la locul unde acea persoană se găseşte."

21. Se completează cu articolul 30^1 cu următorul cuprins:

„Articolul 30^1. Dovada domiciliului sau a reşedinţei temporare

(1) Pînă la proba contrară domiciliul sau reşedinţa temporară a persoanei fizice se prezumă că se află la locul menţionat ca atare în buletinul de identitate sau, după caz, în alt act de identitate prevăzut de lege.

(2) În lipsa acestor menţiuni ori atunci cînd acestea nu corespund realităţii, stabilirea sau schimbarea domiciliului ori a reşedinţei temporare nu va putea fi opusă altor persoane.

(3) Dispoziţiile alin. (2) nu se aplică în cazul în care domiciliul sau reşedinţa temporară a fost cunoscută prin alte mijloace de cel căruia i se opune."

22. La articolul 31, alineatul (6) se abrogă.

23. Se completează cu articolele 31^1 – 31^2 cu următorul cuprins:

„Articolul 31^1. Sediul profesional

Persoana fizică care desfăşoară o activitate de întreprinzător sau profesională îşi are domiciliul, în tot ceea ce priveşte acea activitate, şi la sediul formei de exercitare a activităţii.

Articolul 31^2. Domiciliul ales

(1) Partea unui act juridic poate să-şi aleagă un domiciliu în vederea exercitării drepturilor sau a executării obligaţiilor născute din acel act.

(2) Alegerea domiciliului nu se prezumă, ci trebuie făcută în scris sub sancţiunea nulităţii.

24. Se completează cu secţiunea 1^1 cu următorul cuprins:

„Secţiunea 1^1
Respectul datorat fiinţei umane şi drepturilor ei inerente

Articolul 31^3. Drepturi ale personalităţii

(1) În condiţiile legii, orice persoană fizică are dreptul la viaţă, la sănătate, la integritate fizică şi psihică, la libera exprimare, la nume, la onorare, demnitate şi reputaţie profesională, la propria imagine, la respectarea vieţii intime, familiale şi private, la protecţia datelor cu caracter personal, la respectarea memoriei şi corpului său după deces, precum şi alte asemenea drepturi recunoscute de lege.

(2) Aceste drepturi sunt insesizabile şi inalienabile.

Articolul 31^4. Interzicerea unor acte patrimoniale

Orice acte juridice care au ca obiect conferirea unei valori patrimoniale corpului uman, elementelor sau produselor sale sunt lovite de nulitate absolută, cu excepţia cazurilor expres prevăzute de lege.

Articolul 31^5. Dreptul la propria imagine

(1) Dacă altceva nu este prevăzut de lege, în exercitarea dreptului la propria imagine, persoana poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfăţişării sale fizice ori a vocii sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri. Dispoziţiile art. 31^6 rămîn aplicabile.

(2) Dacă o persoană consimte ca imaginea sa să fie captată în circumstanţe din care rezultă în mod evident că imaginea va fi difuzată, se prezumă că ea de asemenea consimte la

reproducerea şi difuzarea acesteia pe cale obişnuită, aşa cum se putea aştepta în mod rezonabil în aceste circumstanţe.

Articolul 31[6]. Atingeri aduse vieţii private

Sub rezerva aplicării dispoziţiilor art. 31[7] pot fi considerate ca atingeri aduse vieţii private:

a) intrarea sau rămînerea fără drept în locuinţă sau luarea din aceasta a oricărui obiect fără consimţămîntul celui care o ocupă în mod legal;

b) interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvîrşită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoştinţă de cauză, a unei asemenea interceptări;

c) captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spaţiu privat, fără consimţămîntul acesteia;

d) difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spaţiu privat, fără consimţămîntul celui care îl ocupă în mod legal;

e) ţinerea vieţii private sub observaţie, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege;

f) difuzarea de ştiri, dezbateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viaţa intimă, personală sau de familie, fără consimţămîntul persoanei în cauză;

g) difuzarea de materiale conţinînd imagini privind o persoană aflată la tratament în unităţile de asistentă medicală, precum şi a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanţe în legătură cu boala şi cu alte diverse fapte, inclusiv rezultatul autopsiei, fără consimţămîntul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără consimţămîntul familiei sau al persoanelor îndreptăţite;

h) utilizarea, cu rea-credinţă, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană;

i) difuzarea sau utilizarea corespondentei, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reşedinţa, precum şi numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără consimţămîntul persoanei căreia acestea îi aparţin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele.

Articolul 31[7]. Limitele dreptului la viaţă privată

(1) Nu constituie o încălcare a dreptului la viaţă privată atingerile care sunt permise de lege sau de tratatele internaţionale privitoare la drepturile omului la care Republica Moldova este parte.

(2) Exercitarea drepturilor şi libertăţilor constituţionale cu bună-credinţă şi cu respectarea tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte nu constituie o încălcare a dreptului la viaţă privată.

Articolul 31[8]. Prezumţia de consimţămînt

(1) Cînd însuşi cel la care se referă o informaţie sau un material le pune la dispoziţia unei persoane fizice ori persoane juridice despre care are cunoştinţă că îşi desfăşoară activitatea în domeniul informării publicului, consimţămîntul pentru utilizarea acestora este prezumat, nefiind necesară exprimarea lui în formă scrisă.

(2) O persoană care a consimţit la utilizarea documentelor personale, imaginii sau înregistrărilor audio sau video privitoare la o persoană sau opiniilor personale poate retrage consimţămîntul, chiar şi în cazul în care acesta a fost acordat pentru o perioadă determinată.

(3) În cazul în care consimţămîntul acordat pentru o perioadă determinată este retras fără ca justificarea să fie fundamentată pe modificări substanţiale ale circumstanţelor sau orice alt motiv întemeiat, persoana care retrage consimţămîntul trebuie să repare prejudiciul cauzat persoanei căreia i-a acordat consimţămîntul.

(4) Consimțământul nu este necesar în cazul în care imaginea, documentul personal, înregistrarea audio sau video privitoare la o persoană este făcută sau folosită pentru a exercita sau a proteja alte drepturi sau alte interese protejate de lege.

(5) De asemenea, consimțământul nu este necesar în cazul în care o imagine, document personal sau o înregistrare audio sau video privitoare la o persoană se face sau este folosită în baza legii în scopuri oficiale, sau în cazul în care cineva execută un act public în interes public.

(6) Consimțământul persoanei vizate nu este necesar pentru înregistrarea imaginii sau vocii, și pentru utilizarea acestei înregistrări atunci cînd aceasta este făcută în mulțime sau în timpul unui eveniment public.

(7) Prin lege se pot prevedea alte cazuri în care consimțământul persoanei este prezumat sau nu este necesar pentru utilizarea documentelor personale, imaginii sau înregistrărilor audio sau video privitoare la o persoană sau opiniilor personale.

Articolul 31[9]. Respectul datorat persoanei decedate

(1) Persoanei decedate i se datorează respect cu privire la memoria sa, precum şi cu privire la corpul său.

(2) Orice persoană poate determina felul propriilor funeralii şi poate dispune cu privire la corpul său după moarte.

(3) În lipsa unei opţiuni exprese a persoanei decedate, va fi respectată, în ordine, voinţa soţului, părinţilor, descendenţilor, rudelor în linie colaterală pînă la al patrulea grad inclusiv, moştenitorilor ori dispoziţia primarului comunei, oraşului sau municipiului în a cărui rază teritorială a avut loc decesul. În toate cazurile se va ţine seama de apartenenţa confesională sau de faptul că nu a avut apartenenţa confesională.".

25. La articolul 48[5]:

1) alineatul (1) după cuvintele „patrimoniului său" se completează cu cuvintele „sau persoanei sale", iar după cuvintele „persoanele însărcinate cu ocrotirea" se completează cu cuvintele „ , autoritatea tutelară";

2) alineatul (4) cuvintele „morală a acestuia" se substituie cu cuvintele „morală a copilului adult";

3) alineatul (7) a doua propoziţie, după cuvintele „Instanţa de judecată" se completează cu cuvintele „sau, după caz, autoritatea tutelară,";

4) alineatul (9), după cuvintele „instanţa de judecată" se completează cu cuvintele „sau, după caz, autoritatea tutelară,".

26. La articolul 48[6] alineatul (1) după cuvîntul „reşedinţă" se completează cu cuvîntul „temporară".

27. La articolul 48[25]:

1) la alineatul (1), se completează cu a doua propoziţie, cu următorul cuprins: „Mandatul poate stipula anumite limite ale împuternicirilor mandatarului.";

2) alineatul (2) se completează cu cuvintele „ , cu excepţia donaţiilor neînsemnate pentru îndeplinirea unor obligaţii morale".

28. La articolul 48[32] se completează cu alineatul (5), cu următorul cuprins:

„(5) Absența notării prevăzute de dispozițiile art. 283[27] alin.(2) pct. 15) nu înlătură opozabilitatea față de terți dacă au fost îndeplinite formalitățile de publicitate prevăzute de dispozițiile prezentului articol. "

29. La articolul 48[55] alineatul (1) cuvintele „reşedinţa sa" se substituie cu cuvintele „domiciliul sau reşedinţa sa temporară".

30. La articolul 48^{61} se completează cu a doua propoziţie, cu următorul cuprins: „Dispoziţiile art. 48^{63} alin.(3) se aplică în mod corespunzător.".

31. La articolul 48^{63} se completează cu alineatul (3), cu următorul cuprins:

„(3) În particular, în hotărîrea judecătorească privind instituirea tutelei pot fi scutite de la cerinţa autorizării, actele juridice prevăzute de art. 48^{75} alin.(1), obiectul cărora constituie bunuri mobile a căror valoare individuală nu depăşeşte 10.000 lei."

32. La articolul 48^{75} alineatul (1), cuvîntul „Următoarele" se substituie cu cuvintele „Dacă hotărârea judecătorească prin care se instituie sau modifică măsura de ocrotire sau legea nu prevede altfel, următoarele".

33. La articolul 48^{82} alineatul (2), după cuvîntul „reşedinţa" se completează cu cuvintele „temporară a".

34. La articolul 48^{84} alineatul (2), după cuvîntul „reşedinţa" se completează cu cuvintele „temporară a".

35. La articolul 53, alineatul (3), după cuvintele „dobîndirii lor ştia" se completează cu cuvintele „sau trebuia să ştie".

36. În capitolul II, după textul „Secţiunea 1 Dispoziţii generale" se completează cu textul „*§ 1. Dispoziţii comune*".

37. Articolul 55:

1) la alineatul (1), cuvintele „este organizaţia care are un patrimoniu distinct şi răspunde pentru obligaţiile sale cu acest patrimoniu," se exclud, iar alineatul (1) devine alineatul (2);

2) se completează cu alineatul (1), cu următorul cuprins:

„(1) Persoana juridică este subiectul de drept constituit în condiţiile legii, avînd o organizare de sine stătătoare şi un patrimoniu propriu şi distinct, afectat realizării unui anumit scop conform cu legea, ordinea publică şi bunele moravuri.".

38. Articolul 60:

1) la alineatul (1), cuvintele „registrul de stat" se substituie cu cuvintele „registrul de publicitate prevăzut de lege";

2) la alineatul (5), după cuvîntul „expirarea" se completează cu cuvintele „, suspendarea sau retragerea".

39. Articolul 61 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 61.** Capacitatea de exerciţiu a persoanei juridice

(1) Persoana juridică îşi exercită, de la data constituirii, drepturile şi îşi execută obligaţiile prin administrator. Persoana juridică poate avea unul sau mai mulţi administratori.

(2) Are calitatea de administrator persoana fizică sau, în cazurile expres prevăzute de lege, persoana juridică care, în condiţiile legii şi ale actului de constituire, este desemnată să acţioneze, în raporturile cu terţii, individual sau colectiv, în numele şi pe seama persoanei juridice. Persoana juridică cu scop lucrativ poate avea în calitate de administrator o altă persoană juridică.

(2^1) În raporturile cu terţii, persoana juridică este angajată prin actele juridice ale administratorului cu excepţia cazului cînd actele astfel încheiate depăşesc limitele împuternicirilor sale prevăzute de lege. Dispoziţiile actului de constituire ori hotărîrile

organelor persoanei juridice care limitează împuternicirile conferite de lege administratorului sunt inopozabile terţilor, chiar dacă au fost îndeplinite formalităţile de publicitate.

(2^2) Înregistrarea administratorului sau altei persoane cu drept de reprezentare a persoanei juridice în registrul de publicitate prevăzut de lege face inopozabilă terţilor orice încălcare cu privire la desemnarea acestora, cu excepţia cazului în care persoana juridică demonstrează că terţii în cauză cunoşteau încălcarea.

(2^3) În cazul în care persoana juridică are mai mulţi administratori, fiecare dintre ei poate acţiona în mod individual din numele şi pe seama persoanei juridice, cu excepţia cazului cînd obligativitatea consimţămîntului suplimentar al altui administrator sau al tuturor administratorilor rezultă expres din lege sau din actul de constituire. O asemenea excepţie este opozabilă terţilor doar dacă este notată în registrul de publicitate în care este înregistrată persoana juridică respectivă. În orice caz, oricare dintre administratori are împuternicirea de a recepţiona în mod individual acte juridice sau alte notificări.

(3) Raporturilor juridice dintre persoana juridică şi administrator li se aplică dispoziţiile legale cu privire la reprezentare şi mandat dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel.

(4) Persoana juridică trebuie să aibă cel puţin un administrator. În cazul în care administratorul nu este desemnat, membrii sau creditorii persoanei juridice pot cere instanţei de judecată desemnarea acestuia. Administratorul desemnat de instanţa de judecată este revocat de aceasta în cazul în care organul competent al persoanei juridice decide desemnarea organului executiv. Până la desemnarea administratorului, persoana juridică este reprezentată de către oricare dintre membrii săi în scopul recepţionării actelor juridice sau altor notificări. Membrul va transmite de îndată administratorului desemnat toate actele juridice şi alte notificări primite."

40. Articolul 63:

1) alineatul (1) se completează cu cuvintele „dacă legea nu prevede altfel";

2) alineatul (2) se modifică şi va avea următorul cuprins :

„(2) Persoana juridică de drept public se consideră constituită la data intrării în vigoare a actului prin care se dispune constituirea sa, dacă acesta nu prevede o altă dată." ;

3) la alineatul (3), cuvintele „registrul de stat" se substituie cu cuvintele „registrul de publicitate prevăzut de lege";

4) se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Dacă s-a acţionat în numele unei persoane juridice în curs de constituire, înainte ca aceasta să fi dobîndit personalitate juridică şi dacă persoana juridică nu îşi asumă ulterior obligaţiile ce rezultă din acţiunile în cauză ori dacă persoana juridică nu se mai constituie, persoanele care au acţionat sunt responsabile solidar pentru acţiunile în cauză, în absenţa unei clauze contractuale contrare."

41. Articolul 64 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 64.** Registrele de publicitate privind persoanele juridice

(1) Pînă în momentul în care faptul nu a fost înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege, persoana în al cărei interes faptul trebuia înregistrat nu poate să-l opună terţilor, cu excepţia cazului cînd demonstrează că terţul cunoştea sau trebuia să cunoască faptul.

(2) Dacă faptul este înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege, terţul trebuie să-l recunoască în raport cu sine. Această prevedere nu se aplică pentru actele juridice săvîrşite în decursul a 15 zile de după momentul cînd faptul a fost făcut public, în măsura în care terţul demonstrează că nu a ştiut şi nici nu trebuia să ştie despre acest fapt. (3) În cazul în care faptul care trebuia înregistrat a fost înregistrat în mod greşit ori comunicat terţului în mod greşit, terţul poate opune faptul făcut public persoanei în al cărei interes trebuia înregistrat, cu excepţia cazului cînd terţul ştia sau trebuia să ştie despre neveridicitate."

42. Articolul 66:

1) la alineatul (4), cuvîntul „participanţilor" se substituie cu cuvîntul „membrilor";

2) la alineatele (7) şi (8), cuvintele „daune interese" se substituie cu cuvîntul „despăgubiri".

43. La articolul 67 alineatul (5), cuvintele „daune interese" se substituie cu cuvîntul „despăgubiri".

44. La articolul 68 alineatul (2), textul „Fondatorul (membrul)" şi „fondatorului (membrului)" se substituie cu cuvîntul „Membrul" şi, respectiv, cu cuvîntul „membrului".

45. După articolul 68 se completează cu următorul text:

„§ 2. Dispoziţii comune privind funcţionarea persoanelor juridice de drept privat

Articolul 68[1]. Obligaţia de a respecta limitele împuternicirilor

Administratorul trebuie să acţioneze în conformitate cu dispoziţiile actului de constituire al persoanei juridice şi hotărîrilor organelor cărora el i se subordonează.

Articolul 68[2]. Obligaţia de a urmări scopul persoanei juridice

(1) Administratorul trebuie să acţioneze în modul în care el consideră, cu bună-credinţă, că este cea mai bună cale de a atinge scopurile persoanei juridice, ţinîndu-se cont în special de:

a) consecinţele probabile pe termen lung ale modului în care acţionează;

b) interesele salariaţilor persoanei juridice;

c) necesitatea de a încuraja raporturile persoanei juridice cu furnizorii, clienţii şi alţi cocontractanţi;

d) impactul activităţii persoanei juridice asupra comunităţii şi mediului înconjurător;

e) dezideratul de a menţine o reputaţie că persoana juridică activează conform unor standarde înalte în domeniul său de activitate;

f) necesitatea de a trata în mod echitabil membrii persoanei juridice.

(2) Cu toate acestea, în cazurile expres prevăzute de lege, administratorul trebuie să acţioneze pentru a proteja interesele creditorilor persoanei juridice.

Articolul 68[3]. Obligaţia de a acţiona cu competenţă şi diligenţă

(1) Administratorul trebuie să acţioneze conform nivelului de competenţă şi diligenţă corespunzătoare cunoştinţelor, competenţei şi experienţei pe care le deţine, precum şi a celor care se pot aştepta de la un bun administrator.

(2) Se consideră că administratorul nu încalcă obligaţia prevăzută la alin. (1), dacă în momentul cînd acţionează el este în mod rezonabil îndreptăţit să considere că acţionează în interesul persoanei juridice şi că deţine informaţii adecvate.

Articolul 68[4]. Obligaţia de a evita conflictul de interese

(1) Administratorul trebuie să evite situaţia în care el are sau poate avea un interes direct ori indirect care intră în conflict ori ar putea să intre în conflict cu interesele persoanei juridice. Administratorul trebuie să informeze organul competent despre această situaţie.

(2) Administratorul aflat în conflict de interese trebuie să se abţină de la negocierea şi luarea deciziei persoanei juridice referitoare la actul juridic sau operaţiunea la care se referă conflictul.

(3) Administratorul trebuie să se abţină de la utilizarea în folos propriu ori a persoanelor sale afiliate a bunurilor persoanei juridice, a denumirii persoanei juridice sau a calităţii sale de administrator al persoanei juridice în cazurile în care desfăşoară activităţi proprii sau prin persoanele sale afiliate.

(4) Administratorul trebuie să se abţină de la valorificarea, în folosul propriu sau a persoanelor sale afiliate, a oportunităţilor de a efectua investiţii sau de a desfăşura activităţi, pe care le-a cunoscut pe durata exercitării funcţiei dacă investiţia sau activitatea a fost propusă persoanei juridice sau persoana juridică avea în ea un interes economic ori alt interes conform

cu scopul urmărit, cu excepţia cazului cînd persoana juridică a refuzat oportunitatea fără influenţa administratorului.

(5) Administratorul trebuie să se abţină de la implicarea, în nume propriu sau prin persoanele sale afiliate, în activităţi identice, similare sau complementare cu cele desfăşurate de persoana juridică (obligaţia de neconcurenţă).

(6) Obligaţiile prevăzute de dispoziţiile prezentului articol nu se aplică în măsura în care administratorul a obţinut aprobarea corespunzătoare de la organul competent al persoanei juridice.

Articolul 68[5]. Obligaţia de a nu accepta beneficii de la terţi

(1) Administratorul trebuie să refuze orice beneficiu de la un terţ acordat în considerarea faptului că el este administrator sau că el săvîrşeşte o acţiune sau omisiune în calitate de administrator.

(2) Obligaţia prevăzută la alin.(1) nu se consideră încălcată dacă acceptarea beneficiului nu poate, în mod rezonabil, să ducă la apariţia unui conflict de interese.

Articolul 68[6]. Obligaţia de a declara interesul într-un act juridic sau operaţiune care se propune persoanei juridice

(1) Dacă administratorul persoanei juridice are un interes direct sau indirect într-un act juridic sau o operaţiune care se propune persoanei juridice, el trebuie în prealabil să declare natura şi măsura acelui interes în modul determinat în actul de constituire şi lege.

(2) În special, administratorul trebuie să comunice interesul direct sau indirect în privinţa unui terţ care desfăşoară o activitate identică, similară sau complementară cu cea a persoanei juridice.

(3) Administratorul nu poartă răspundere pentru nedeclararea unui interes dacă el nu cunoştea şi nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască existenţa interesului ori a împrejurării că se propune încheierea acelui act juridic sau acelei operaţiuni.

(4) Administratorul nu este obligat să declare interesul său:

a) dacă interesul său nu poate, în mod rezonabil, să ducă la apariţia unui conflict de interese;

b) dacă organul competent al persoanei juridice deja cunoaşte existenţa interesului.

Articolul 68[7]. Obligaţia de confidenţialitate

(1) Administratorul trebuie să păstreze confidenţialitatea informaţiilor pe care le deţine în virtutea exercitării funcţiei sale, dezvăluirea cărora ar putea prejudicia interesele persoanei juridice ori ar angaja răspunderea persoanei juridice faţă de terţi.

(2) Obligaţia prevăzută la alin. (1) nu se aplică:

a) dacă o dispoziţie legală permite comunicarea sau dezvăluirea informaţiilor către terţi;

b) dacă informaţiile trebuie transmise, în temeiul legii, unei autorităţi, iar transmiterea se efectuează în condiţiile prevăzute de lege; sau

c) dacă informaţiile au devenit cunoscute publicului pe altă cale decît prin încălcarea de către administrator a obligaţiei prevăzute la alin. (1).

Articolul 68[8]. Derogări, limitări şi excluderi de la obligaţiile şi răspunderea administratorului

(1) Este lovită de nulitate absolută orice stipulaţie din actul de constituire, alt act al persoanei juridice sau contract cu administratorul prin care:

a) se limitează sau se exclud obligaţiile prevăzute din lege ale administratorului;

b) în mod anticipat se limitează sau se exclude răspunderea pe care administratorul o poartă conform legii faţă de persoana juridică.

(2) Cu condiţia informării suficiente despre cazul respectiv şi a respectării regulilor privind conflictul de interese, organul care are competenţa de a desemna administratorul ori alt organ competent conform actului de constituire poate hotărî:

a) să aprobe derogări de la obligaţiile care revin administratorului faţă de persoana juridică, pentru fiecare caz în parte;

b) să elibereze de răspundere administratorul, să încheie contract de tranzacţie sau să renunţe la acţiune pentru încălcările obligaţiilor faţă de persoana juridică, săvîrşite de către administrator, pentru fiecare caz în parte.

(3) Hotărîrea organului competent al persoanei juridice privind chestiunile prevăzute la alin.(1) nu poate fi invocată faţă de creditorii persoanei juridice sau terţii prejudiciaţi direct de către administrator, chiar dacă administratorul a acţionat în baza hotărîrii organului competent al persoanei juridice.

Articolul 68[9]. Condiţiile acţiunii de tragere la răspundere a administratorului

(1) În cazul încălcării uneia dintre obligaţiile prevăzute de art. 68[1]-68[8], persoana juridică poate înainta faţă de administrator acţiune de încetare a încălcării şi plată a despăgubirilor conform art. 14.

(2) Dacă persoana juridică contractează o asigurare care acoperă riscurile administratorului legate de exercitarea funcţiei, asigurarea trebuie să prevadă o franşiză nu mai mică de 10% din prejudiciu.

(3) Aprobarea situaţiilor financiare sau rapoartelor anuale nu afectează dreptul persoanei juridice de tragere la răspundere a administratorului.

(4) Administratorului îi revine sarcina să demonstreze că a acţionat cu competenţă şi diligenţă.

Articolul 68[10]. Răspunderea administratorului pentru fapta altora

(1) În cazul în care persoana juridică are mai mulţi administratori, toţi administratorii răspund solidar, cu excepţia administratorului care demonstrează una din următoarele împrejurări:

a) el nu a participat la aprobarea sau săvîrşirea încălcării;

b) el nu cunoştea şi nu era obligat să cunoască existenţa încălcării ori, dacă cunoştea existenţa ei, a luat toate măsurile necesare pentru a preveni prejudiciul sau, cel puţin, s-a opus în mod expres încălcării şi a comunicat acest fapt organului competent al persoanei juridice.

(2) Administratorul răspunde faţă de persoana juridică pentru prejudiciul cauzat prin actele îndeplinite de salariaţi cînd prejudiciul nu s-ar fi produs dacă el ar fi exercitat supravegherea impusă de obligaţiile funcţiei sale.

(3) Administratorul este solidar răspunzător cu predecesorul său imediat dacă, avînd cunoştinţă de încălcările săvîrşite de acesta din urmă, nu le comunică cenzorului sau, după caz, auditorului intern.

Articolul 68[11]. Dreptul membrului de a înainta acţiunea pe cale oblică

(1) Membrul persoanei juridice are dreptul să înainteze acţiunea de tragere la răspundere a administratorului faţă de persoana juridică dacă persoana juridică nu a înaintat acea acţiune în termen de 3 luni de la data cînd membrul a depus la persoana juridică o cerere de tragere la răspundere a administratorului.

(2) În caz de admitere totală sau parţială a acţiunii, persoana juridică este obligată să ramburseze membrului reclamant toate cheltuielile necesare şi rezonabile suportate, în partea în care ele nu au fost rambursate din contul administratorului prin hotărîrea instanţei de judecată.

Articolul 68[12]. Acţiunea directă faţă de administrator şi/sau faţă de persoana juridică

Dispoziţiile art. 68^{8}-68^{11} nu afectează dispoziţiile legale conform cărora un membru al persoanei juridice sau un terţ pot înainta o acţiune faţă de administrator şi/sau faţă de persoana juridică în cazul în care le-a fost cauzat un prejudiciu.

Articolul 68^{13}. Administratorul de fapt şi administratorul aparent

(1) Persoana care nu este indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator de fapt al acelei persoane juridice pe perioada în care ea dă instrucţiuni administratorului, iar acesta le respectă.

(2) Persoana indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator aparent al acelei persoane juridice pe perioada în care:

a) desemnarea ei în această calitate poate fi în mod întemeiat contestată;

b) deşi mandatul ei a expirat sau a încetat pe altă cale, calitatea sa de administrator nu a fost radiată din registrul de publicitate prevăzut de lege.

(3) Administratorul de fapt poartă faţă de persoana juridică obligaţiile prevăzute de art. 68^{2}-68^{5} şi 68^{7}, care i se vor aplica în mod corespunzător.

(4) Administratorul aparent poartă faţă de persoana juridică obligaţiile prevăzute de art. 68^{1}-68^{8}.

(5) Administratorul de fapt şi administratorul aparent poartă răspundere pentru încălcarea obligaţiilor care le revin întocmai ca administratorul persoanei juridice.

Articolul 68^{14}. Fostul administrator

(1) Încetarea calităţii de administrator, pe orice temei, nu afectează răspunderea persoanei pentru încălcarea obligaţiilor în perioada în care ea era administrator.

(2) Persoana care încetează să fie administrator continuă să fie ţinută de:

a) obligaţia prevăzută la art. 68^{4} alin.(3) şi (4) privind folosirea informaţiei sau oportunităţilor de care a luat cunoştinţă atunci cînd era administrator;

b) obligaţia de neconcurenţă prevăzută la art. 68^{4} alin.(5), în măsura în care ea a fost asumată de către administrator în scris şi nu depăşeşte un termen de 3 ani din data cînd el încetează să fie administrator;

c) obligaţia prevăzută la art. 68^{5}, dacă beneficiul i se acordă pentru acţiunile sau omisiunile sale săvîrşite atunci cînd era administrator;

d) obligaţia de confidenţialitate prevăzută la art. 68^{7}, în măsura în care ea a fost asumată de către administrator în scris;

e) alte obligaţii rezultate din contractul dintre administrator şi persoana juridică.

(3) Dispoziţiile legale privind tragerea la răspundere a administratorului se aplică în mod corespunzător în cazul încălcării de către fostul administrator a obligaţiilor prevăzute la alin.(2).

Articolul 68^{15}. Administratorul persoană juridică

(1) În cazul în care o persoană juridică a fost desemnată în calitate de administrator, ea trebuie să desemneze o singură persoană fizică care va exercita permanent funcţiile sale.

(2) Persoana fizică desemnată trebuie să îndeplinească cerinţele legale pentru administratori, şi poartă aceleaşi obligaţii şi răspundere solidară împreună cu persoana juridică desemnată în calitate de administrator.

(3) Revocarea persoanei fizice desemnate de persoana juridică administrator nu produce efecte pînă cînd nu este desemnat înlocuitorul său.

(4) Desemnarea şi revocarea reprezentantului desemnat al persoanei juridice administrator se supune formalităţilor de publicitate instituite pentru administrator, care se vor îndeplini în temeiul hotărîrii de desemnare sau, după caz, revocare emise de persoana juridică administrator.

Articolul 68^{16}. Eliberarea din funcţie a administratorului

(1) Administratorul poate fi eliberat din funcţie prin hotărîrea organului competent al persoanei juridice conform temeiului prevăzut de lege sau contract, precum şi fără invocarea unui motiv fără termen de preaviz.

(2) În cazul în care între administrator şi persoana juridică există un raport juridic de muncă, eliberarea din funcţie conform alin.(1) atrage încetarea contractului individual de muncă din aceeaşi dată. Dispoziţiile legislaţiei muncii nu pot fi invocate pentru a contesta hotărîrea de eliberare din funcţie a administratorului.

(3) În cazul în care eliberarea din funcţie a administratorului, pentru care s-a invocat un temei prevăzut de lege sau contract, nu se încadrează în acel temei, administratorul poate cere instanţei să constate că a fost eliberat din funcţie fără invocarea unui motiv, dar nu poate contesta, din acest motiv, hotărîrea de eliberare din funcţie a administratorului.

(4) Dispoziţiile alin. (1), (2) şi (3) nu afectează dreptul administratorului la indemnizaţia de eliberare din funcţie prevăzută de lege. Contractul poate să prevadă o mărime mai mare a indemnizaţiei, precum şi să prevadă cazuri suplimentare în care se plăteşte indemnizaţia.

(5) La cererea persoanei juridice, a membrului său ori a administratorului insolvabilităţii/lichidatorului, instanţa de judecată va reduce mărimea indemnizaţiei de eliberare din funcţie prevăzută de contract, dacă constată că ea este vădit disproporţionată, luînd în considerare toate circumstanţele relevante, în particular:

a) circumstanţele existente la data stipulării clauzei privind indemnizaţia de eliberare din funcţie, în special calităţile speciale cerute de lege sau de o autoritate de reglementare ori supraveghere faţă de administrator şi particularităţile domeniului de activitate al persoanei juridice;

b) performanţele înregistrate de către administrator pe durata raportului său juridic cu persoana juridică şi stimulentele financiare acordate administratorului;

c) mărimea activelor persoanei juridice.

(6) Se prezumă că este vădit disproporţionată indemnizaţia în partea în care depăşeşte mărimea pentru 2 ani a componentei fixe a remuneraţiei administratorului.

(7) Indemnizaţia de eliberare din funcţie nu se plăteşte administratorului dacă el este eliberat din funcţie din motiv de neatingere a indicatorilor de performanţă prevăzuţi în contractul încheiat cu persoana juridică. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(8) Persoana juridică poate cere restituirea componentei variabile a remuneraţiei plătite administratorului în măsura în care ea s-a bazat pe situaţii financiare în care ulterior s-au constatat erori.

Articolul 68[17]. Împuternicirile acordate de către organul suprem ori de supraveghere

(1) Organul suprem al persoanei juridice sau organul ei de supraveghere (consiliul) poate, prin hotărîre, împuternici un terţ (cu sau fără drept de submandat) să acţioneze din numele persoanei juridice pentru a pune în executare hotărîrea acestui organ. În acest caz, terţul împuternicit deţine împuterniciri fără a fi necesară acordarea de împuterniciri de către administrator. Procesul-verbal care cuprinde hotărîrea de împuternicire valorează procură din partea acelei persoane juridice.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică în particular în cazul în care administratorul este în conflict de interese faţă de hotărîrea adoptată, cum ar fi cea de:

a) încheiere sau modificare a contractului dintre administrator şi persoana juridică;

b) efectuarea investigaţiei de serviciu, suspendare din funcţie a administratorului sau aplicare a altor măsuri similare;

c) eliberare din funcţie;

d) tragere la răspundere faţă de persoana juridică;

e) îndeplinirea formalităţilor de publicitate în vederea operării modificărilor în registrul de publicitate prevăzut de lege privind persoana juridică.

Articolul 68[18]. Nulitatea hotărîrii organului persoanei juridice

(1) Dispoziţiile legale privind nulitatea actului juridic se aplică în mod corespunzător nulităţii hotărîrii adunării generale a membrilor ori a membrului unic al persoanei juridice, organului colegial de supraveghere (consiliul) ori a organului executiv colegial al persoanei juridice (hotărîrea), sub rezerva dispoziţiilor legale aplicabile anumitor persoane juridice şi, în completare, a dispoziţiilor prezentului articol.

(2) Hotărîrea organului persoanei juridice este supusă nulităţii relative:

a) dacă s-a săvîrşit o încălcare esenţială a regulilor privind convocarea sau desfăşurarea şedinţei la care s-a adoptat hotărîrea. Cu toate acestea, dacă organul care asigură convocarea sau desfăşurarea şedinţei intenţionat încalcă regulile de convocare sau, după caz, desfăşurare a şedinţei, hotărîrea astfel adoptată este supusă nulităţii relative chiar şi atunci cînd încălcarea este neesenţială;

b) dacă reprezentantul participantului la şedinţă nu era împuternicit în mod corespunzător, cu excepţia cazului în care împuternicirile au fost confirmate ulterior;

c) dacă la desfăşurarea şedinţei s-au încălcat drepturile unui participant;

d) dacă s-a săvîrşit o încălcare esenţială a regulilor privind întocmirea procesului-verbal al şedinţei, inclusiv el nu s-a întocmit în formă scrisă. Cu toate acestea, nulitatea este înlăturată prin întocmirea procesului-verbal al şedinţei înainte de desfăşurarea următoarei şedinţe a aceluiaşi organ;

e) dacă ea nu întruneşte alte condiţii prevăzute de dispoziţiile imperative ale legii sau ale actului de constituire al persoanei juridice şi care nu sunt sancţionate cu nulitate absolută.

(3) Nulitatea relativă a hotărîrii organului persoanei juridice se consideră înlăturată dacă hotărîrea a fost confirmată printr-o hotărîre ulterioară valabilă a organului competent al persoanei juridice pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătoreşti de declarare a nulităţii relative a hotărîrii.

(4) Nulitatea relativă a hotărîrii organului persoanei juridice poate fi invocată de către:

a) membrul cu drept de vot al organului persoanei juridice care a adoptat hotărîrea:

– care nu a participat la şedinţă sau, dacă a participat la ea, care a votat împotriva hotărîrii; sau

– care a votat pentru adoptarea hotărîrii ori s-a abţinut de la vot, dacă s-a comis o greşeală la calificarea sau numărarea votului exprimat de el;

b) persoana juridică al cărei organ a adoptat hotărîrea;

c) membrul persoanei juridice dacă contestă hotărîrea unui alt organ decît adunarea generală a membrilor.

(5) Dreptul la acţiunea în declararea nulităţii relative a hotărîrii organului persoanei juridice se prescrie în termen de 6 luni.

(6) Hotărîrea organului persoanei juridice este lovită de nulitate absolută:

a) dacă a fost adoptată pe o chestiune care nu era inclusă în ordinea de zi, cu excepţia cazului în care la şedinţă au participat toţi membrii cu drept de vot ai organului respectiv şi au votat unanim pentru includerea chestiunii respective în ordinea de zi;

b) dacă a fost adoptată la un moment cînd şedinţa nu era deliberativă;

c) dacă se referă la o chestiune care nu se află în competenţa acelui organ;

d) dacă contravine ordinii publice sau bunelor moravuri.

(7) Nulitatea absolută sau relativă a hotărîrii organului persoanei juridice nu afectează actul juridic încheiat de către persoana juridică, pe baza acelei hotărîri, cu terţul care, la data încheierii actului juridic, nu cunoştea şi nici nu trebuia în mod rezonabil să cunoască temeiul de nulitate.

(8) În condiţiile legii, acţiunea în nulitate relativă sau absolută a hotărîrii organului persoanei juridice se notează în registrul de publicitate în care este înregistrată persoana juridică. Terţul nu poate invoca necunoaşterea temeiului de nulitate pe care se întemeiază acţiunea notată din data efectuării notării.

(9) Inadmisibilitatea acţiunii în nulitate absolută sau relativă ori tardivitatea ei nu împiedică persoana dreptul căreia a fost încălcat prin hotărîre a organului persoanei juridice să ceară repararea prejudiciului conform dispoziţiilor legale aplicabile.

Articolul 68[19]. Persoanele afiliate

(1) În sensul prezentului cod, sunt persoane afiliate persoanei juridice:

a) membrii consiliului, membrii organului executiv, membrii comisiei de cenzori, persoanele cu funcţii de răspundere ale organizaţiei gestionare (administrator fiduciar), conducătorul auditorului care exercită funcţiile comisiei de cenzori, alte persoane cu funcţii de răspundere, după caz (conducătorii sucursalelor, contabilul-şef, etc.);

b) soţul/soţia, rudele şi afinii pînă la gradul al doilea inclusiv ale persoanelor fizice specificate la lit. a);

c) persoana fizică sau juridică care, individual ori împreună cu persoanele sale afiliate specificate la lit. a) şi lit. b), deţine controlul în persoana juridică respectivă;

d) societatea comercială în care persoana juridică respectivă, individual sau împreună cu persoanele sale afiliate specificate la lit. a) şi lit. b), deţine controlul;

e) persoana juridică împreună cu persoanele sale afiliate specificate la lit. a) sau persoana fizică care acţionează în numele ori pe contul persoanei juridice respective;

f) persoana juridică împreună cu persoanele sale afiliate specificate la lit. a) sau persoana fizică în numele ori pe contul căreia acţionează persoana juridică respectivă;

g) persoana juridică împreună cu persoanele sale afiliate specificate la lit. a) sau persoana fizică care acţionează în comun cu persoana juridică respectivă;

h) persoana juridică care, în comun cu persoana juridică dată, se află sub controlul unei persoane terţe;

(2) În sensul prezentului cod, sunt persoane afiliate persoanei fizice:

a) soţul/soţia, rudele şi afinii pînă la gradul al doilea inclusiv ale persoanei fizice respective;

b) societatea comercială în al cărei capital persoana fizică respectivă, individual sau împreună cu persoanele sale afiliate specificate la lit. a), deţine controlul;

c) persoana juridică care împreună cu persoanele sale afiliate specificate la alin.(1) lit. a) sau persoana fizică care acţionează în numele sau pe contul persoanei fizice respective;

d) persoana juridică sau fizică în numele sau pe contul căreia acţionează persoana fizică respectivă;

(3) Există control în situaţia în care persoana fizică sau juridică corespunde cel puţin uneia din următoarele condiţii:

a) deţine singură sau împreună cu persoanele care acţionează în mod concertat majoritatea participaţiunilor cu drept de vot ale unei persoane juridice;

b) deţine singură sau împreună cu persoanele care acţionează în mod concertat un număr de participaţiuni cu drept de vot ce îi permite să numească ori să revoce majoritatea membrilor organului de supraveghere (consiliului) persoanei juridice, organul executiv sau majoritatea membrilor organului executiv şi/sau cenzorul ori majoritatea membrilor comisiei de cenzori;

c) exercită o influenţă dominantă asupra unei persoane juridice al cărei membru este, în temeiul unui contract încheiat cu persoana juridică în cauză sau al unei clauze din actul constitutiv ori al statutului persoanei juridice;

d) este membru al unei persoane juridice şi controlează singură, în temeiul unui acord încheiat cu alţi membri ai persoanei juridice în cauză, majoritatea drepturilor de vot.

(4) Controlul se prezumă atunci cînd majoritatea membrilor organului de supraveghere (consiliului) a fost desemnată prin votul unui membru al persoanei juridice pe parcursul a 2 ani financiari succesivi. Acel membru se consideră că a votat pentru aceste desemnări dacă, în decursul anului financiar în cauză, a deţinut direct sau indirect mai mult de 40% din drepturile de vot, şi dacă nu există nici un alt membru care deţine direct sau indirect o cotă mai mare în drepturile totale de vot.

(5) Pentru calcularea drepturilor de vot prevăzute de prezentul articol de asemenea se vor lua în considerare drepturile de subscriere şi cumpărare de cote în capital care acordă drepturi de vot care pot fi exercitate la moment.

(6) Drepturile de vot acordate de participaţiunile deţinute de persoana juridică controlată însăşi sau de persoana juridică pe care ea le controlează nu se vor lua în cont la determinarea drepturilor de vot pe care persoana juridică care deţine control le deţine în persoana juridică controlată.

(7) Dispoziţiile prezentului articol se aplică doar în cazul în care prin dispoziţii speciale nu s-au instituit, pentru anumite categorii de persoane sau domenii de reglementare, criterii diferite de determinare a afilierii şi a controlului.

§ 3. Reorganizarea şi lichidarea persoanei juridice".

46. Articolul 69:

1) la alineatul (5), cuvintele „faţă de terţi" se exclud;

2) se completează cu alineatele (6) şi (7) cu următorul cuprins:

„(6) Fuziunea sau divizarea se poate face şi între persoane juridice de forme diferite cu condiţia că toate persoanele juridice participante sunt înregistrate în acelaşi registru de publicitate prevăzut de lege.

(7) Fuziunea sau dezmembrarea poate fi efectuată chiar dacă persoanele juridice care se vor dizolva sunt în lichidare, cu condiţia ca acestea să nu fi început încă repartizarea activelor în procedura de lichidare."

47. Articolul 70 se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Persoana juridică care a dobîndit, prin efectul reorganizării, un drept supus unor formalităţi de publicitate este obligată să îndeplinească formalităţile de publicitate cu privire la dreptul dobîndit fără justificări neîntîrziate, dar nu mai tîrziu de 6 luni de la înregistrarea de stat a reorganizării. Terţii afectaţi de întîrzierea îndeplinirii formalităţilor de publicitate pot iniţia îndeplinirea formalităţilor pe cale oblică, precum şi pot cere persoanei juridice şi administratorului său repararea prejudiciului cauzat astfel.".

48. La articolul 71 alineatul (2), cuvintele „confirmă de fondatorii (membrii)" se substituie cu cuvintele „aprobă de adunarea generală a membrilor".

49. Articolul 72:

1) se completează cu alineatul (4^1) cu următorul cuprins:

„(4^1) Dacă un creditor nu a obţinut realizarea creanţei sale de la persoana juridică căreia îi este repartizată obligaţia corelativă prin dezmembrare, toate persoanele juridice care au dobîndit o parte din patrimoniul persoanei juridice dezmembrate răspund pentru obligaţia în cauză, pînă la concurenţa valorii activelor nete care le-au fost repartizate prin dezmembrare, cu excepţia persoanei juridice căreia i-a fost repartizată obligaţia respectivă, care răspunde nelimitat.";

2) la alineatul (5) cuvîntul „participanţilor" se substituie cu cuvîntul „membrilor".

50. Articolul 73:

1) la alineatele (2) şi (3), cuvintele „încetarea existenţei" se substituie cu cuvintele „dizolvarea fără a intra în lichidare a";

2) se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) În cazul în care la fuziune participă persoane juridice cu scop lucrativ, membrilor persoanelor juridice care se dizolvă li se repartizează participaţiuni în persoana juridică ce se înfiinţează sau în persoana juridică absorbantă şi, dacă s-a prevăzut, li se plăteşte o sultă, care

nu va depăşi 10% din valoarea nominală sau, în absenţa unei valori nominale, din valoarea contabilă a participaţiunii astfel repartizate.".

51. Articolul 74:

1) la alineatul (1), cuvîntul „împuternicit" se substituie cu cuvîntul „executiv";

2) la alineatul (2) literele e) şi f) se abrogă şi se completează cu literele g) - j) cu următorul cuprins:

„g) în cazul în care la fuziune participă persoane juridice cu scop lucrativ:

- coraportul de schimb al participaţiunilor şi, după caz, suma sultei;

- condiţiile de alocare a participaţiunilor la persoana juridică absorbantă sau nou-creată;

- data de la care deţinerea noilor participaţiuni conferă membrilor dreptul de a participa la împărţirea beneficiilor persoanei juridice absorbante sau nou-create, precum şi, dacă există, orice condiţii speciale care afectează acest drept;

- drepturile acordate de persoana juridică absorbantă deţinătorilor de participaţiuni care conferă drepturi speciale şi deţinătorilor de titluri, altele decît acţiuni, sau măsurile propuse în privinţa acestora;

h) dacă există, orice avantaj special acordat experţilor angajaţi pentru a întocmi raport asupra fuziunii în folosul membrilor persoanei juridice care fuzionează, şi membrilor organului executiv, de supraveghere, control ale persoanelor juridice care fuzionează;

i) data situaţiilor financiare ale persoanelor juridice participante, care au fost folosite pentru a se stabili condiţiile fuziunii;

j) data ori modul de determinare a datei de la care actele juridice şi operaţiunile persoanei juridice care se va dizolva se va considera din punct de vedere contabil ca aparţinînd persoanei juridice absorbante sau uneia ori alteia dintre persoanele juridice participante.".

52. La articolul 75 alineatul (2), cuvintele „ale participanţilor" se substituie prin cuvintele „reprezentate la adunare", iar după cuvintele „prevăzută de" se completează cu cuvintele „lege sau".

53. Articolul 76 alineatul (1):

1) la litera a) cuvîntul „autentificată" se substituie cu cuvîntul „legalizată";

2) la litera b) se completează la început cu cuvintele „procesul-verbal al şedinţei la care s-a adoptat".

54. La articolul 77:

1) alineatul (3), cuvintele „registrul de stat" se substituie cu cuvintele „registrul de publicitate prevăzut de lege";

2) alineatul (4), cuvîntul „stat" se substituie cu cuvintele „publicitate prevăzut de lege".

55. Articolul 79 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) În cazul în care la dezmembrare participă persoane juridice cu scop lucrativ, membrilor persoanei juridice supusă dezmembrării li se repartizează participaţiuni în persoana juridică la care trece o parte din patrimoniul persoanei juridice supusă dezmembrării şi, dacă s-a prevăzut, li se plăteşte o sultă, care nu poate depăşi 10% din valoarea nominală sau, în absenţa unei valori nominale, din valoarea contabilă a participaţiunii astfel repartizate.".

56. Articolul 80 alineatul (2):

1) la litera e) cuvîntul „participanţi" se substituie cu cuvîntul „membri";

2) se completează cu literele e^1) şi e^2) cu următorul cuprins:

„e^1) în cazul în care la dezmembrare participă persoane juridice cu scop lucrativ:

- coraportul de schimb al participaţiunilor şi, după caz, suma sultei;

- condiţiile de alocare a participaţiunilor la persoana juridică nou-creată ori la care trece o parte din patrimoniu;

- data de la care deţinerea noilor participaţiuni conferă membrilor dreptul de a participa la împărţirea beneficiilor persoanei juridice la care trece o parte din patrimoniu, precum şi, dacă există, orice condiţii speciale care afectează acest drept;

- drepturile acordate de persoana juridică absorbantă sau nou-creată deţinătorilor de participaţiuni care conferă drepturi speciale şi deţinătorilor de titluri, altele decît acţiuni, sau măsurile propuse în privinţa acestora;

e^2) dacă există, orice avantaj special acordat experţilor angajaţi pentru a întocmi raport asupra fuziunii în folosul membrilor persoanei juridice care fuzionează şi membrilor organului executiv, de supraveghere, control ale persoanelor juridice care fuzionează;"

3) litera g) se abrogă;

4) se completează cu literele j) şi k) cu următorul cuprins:

„j) data situaţiilor financiare ale persoanelor juridice participante, care au fost folosite pentru a se stabili condiţiile dezmembrării;

k) data ori modul de determinare a datei de la care actele juridice şi operaţiunile persoanei juridice care se va dizolva se va considera din punct de vedere contabil ca aparţinînd uneia ori alteia dintre persoanele juridice participante.".

57. Articolul 81:

1) alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Proiectul dezmembrării se aprobă de adunarea generală a membrilor cu 2/3 din numărul total de voturi reprezentate la adunare dacă legea sau actul de constituire nu prevede o majoritate mai mare.";

2) la alineatul (2) cuvîntul „participanţilor" se substituie cu cuvîntul „membrilor".

58. Articolul 83 alineatul (5), cuvîntul „stat" se substituie cu cuvîntul „publicitate prevăzut de lege".

59. Se completează cu articolele 84^1 şi 84^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul** 84^1**.** Nulitatea fuziunii sau dezmembrării

(1) Nulitatea unei fuziuni sau dezmembrări poate fi declarată numai prin hotărîre judecătorească.

(2) De la data înregistrării de stat conform art. 77 sau, după caz, art. 83, fuziunea, respectiv, dezmembrarea, poate fi declarată nulă doar dacă hotărîrea uneia dintre adunările generale care au votat proiectul fuziunii sau al dezmembrării este lovită de nulitate absolută sau relativă.

(3) Acţiunea de constatare ori declarare a nulităţii fuziunii sau dezmembrării poate fi depusă, sub sancţiunea decăderii, doar în termen de 6 luni de la data la care fuziunea sau dezmembrarea a fost înregistrată conform art. 77 sau, după caz, art. 83. Acţiunea de asemenea nu poate fi admisă dacă încălcarea a fost rectificată.

(4) Dacă încălcarea ce constituie temei a nulităţii unei fuziuni sau dezmembrări poate fi rectificată, instanţa competentă acordă persoanelor juridice implicate un termen pentru rectificarea acesteia.

(5) Instanţa transmite o copie de pe hotărîrea judecătorească definitivă de constatare sau declarare a nulităţii unei fuziuni sau dezmembrării organelor de înregistrare de stat de la sediile persoanelor juridice implicate în fuziunea sau dezmembrarea respectivă.

(6) Hotărîrea judecătorească definitivă de constatare sau declarare a nulităţii unei fuziuni ori dezmembrări nu aduce atingere prin ea însăşi valabilităţii obligaţiilor născute în sarcina sau în beneficiul persoanei juridice absorbante, noii persoanei juridice ori persoanei juridice care primeşte o parte din patrimoniu, angajate după ce fuziunea sau dezmembrarea a fost înregistrată

conform art. 77 sau, după caz, art. 83, şi înainte ca hotărîrea judecătorească definitivă de constatare sau declarare a nulităţii să fie publicată conform legii.

(7) În cazul declarării nulităţii unei fuziuni, persoanele juridice participante la fuziunea respectivă răspund solidar pentru obligaţiile persoanei juridice absorbante sau nou înfiinţate, angajate în perioada menţionată la alin. (6).

(8) În cazul declarării nulităţii unei dezmembrări, fiecare dintre noile persoane juridice sau cele care au primit o parte din patrimoniu răspunde pentru propriile obligaţii, angajate în perioada prevăzută la alin. (6). Persoana juridică dezmembrată răspunde, de asemenea, pentru aceste obligaţii, în limita cotei de active nete transferate noii persoane juridice ori persoanei juridice care primeşte o parte din patrimoniu care şi-au asumat aceste obligaţii.

60. **Articolul** 84^2. Răspunderea organului executiv şi a organului de supraveghere

Membrii organului executiv şi, după caz, a organului de supraveghere poartă răspundere faţă de membrii persoanei juridice participante la fuziune sau dezmembrare în caz de neexecutare a obligaţiilor ce le revin în pregătirea şi realizarea procedurii de fuziune sau, după caz, de dezmembrare.".

61. Articolul 86:

1) la alineatul (1) litera f), cuvîntul „participant" se substituie cu cuvîntul „membru";

2) la alineatul (4), cuvîntul „participanţilor" se substituie cu cuvîntul „membrilor".

62. La articolul 87 alineatul (4) se modifică şi va avea următorul cuprins: „(4) Dizolvarea persoanei juridice se pronunţă la cererea membrului, iar în cazurile expres prevăzute de lege, la cererea altor persoane sau autorităţi."

63. L articolul 89 alineatul (1), cuvîntul „a participanţilor," se substituie cu cuvintele „membrilor, procesul-verbal al şedinţei la care s-a adoptat".

64. La articolul 90 alineatul (1), cuvintele „cu capacitate deplină de exerciţiu" se exclud, iar după cuvîntul „care" se completează cu cuvintele „nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciară,".

65. În textul articolelor 96 şi 97, cuvîntul „participant" la toate formele şi cazurile gramaticale se substituie cu cuvîntul „membru", la forma gramaticală corespunzătoare.

66. La articolul 99, cuvîntul „registru" se substituie cu cuvintele „registrul de publicitate corespunzător".

67. Articolele 102 şi 103 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 102.** Sucursala persoanei juridice

(1) Sucursala este o subdiviziune separată a persoanei juridice situată în afara sediului acesteia, care are aparenţa permanenţei, propria conducere şi dotarea materială necesară pentru a desfăşura o parte sau toate activităţile persoanei juridice.

(2) Persoana juridică constituită în Republica Moldova poate institui sucursale în Republica Moldova şi în străinătate dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel.

(3) Sucursala nu este persoană juridică. Sucursala funcţionează conform regulamentului său, aprobat de organul care a hotărît instituirea sucursalei.

Articolul 103. Sucursala persoanei juridice străine în Republica Moldova

(1) Înainte ca o persoană juridică constituită într-un alt stat (persoana juridică străină) să desfăşoare din nume propriu activitate în Republica Moldova printr-o sucursală în sensul art. 102 alin. (1), ea trebuie să înregistreze sucursala în registrul de publicitate al persoanelor juridice

al Republicii Moldova dacă legea nu prevede un alt registru de publicitate al Republicii Moldova.

(2) Denumirea sucursalei persoanei juridice străine constă din denumirea persoanei juridice străine care a hotărît instituirea sucursalei, urmată de denumirea localităţii din străinătate în care are sediul persoana juridică, cuvîntul „sucursala" şi de denumirea localităţii din Republica Moldova în care are sediul sucursala. În cazul instituirii de către aceeaşi persoană juridică străină a mai multor sucursale în aceeaşi localitate, denumirea sucursalei poate fi completată cu un indicativ de natură să le deosebească între ele.

(3) Sucursala persoanei juridice străine nu este persoană juridică. Sucursala persoanei juridice străine funcţionează conform regulamentului său, aprobat de organul care a hotărît instituirea sucursalei. Persoana juridică străină poartă răspundere pentru obligaţiile care apar din activităţile sucursalei din Republica Moldova.

(4) Activitatea care, conform legii, este supusă licenţierii în Republica Moldova poate fi desfăşurată de persoana juridică străină care a înregistrat sucursala în Republica Moldova doar după obţinerea licenţei, dacă legea nu prevede altfel.

(5) Persoana juridică străină trebuie să numească unul sau mai mulţi administratori ai sucursalei. Administratorul conduce sucursala, asigură ţinerea contabilităţii sucursalei şi reprezintă persoana juridică străină în limitele împuternicirilor sale.

(6) Dispoziţiile art. 61, 64-68[18] se aplică în mod corespunzător sucursalei şi administratorului său. Dispoziţiile art. 1598 se aplică persoanei juridice străine care a înregistrat sucursală în Republica Moldova.".

68. Se completează cu articolele 103^1 şi 103^2 cu următorul cuprins:

„Articolul 103^1. Notarea insolvabilităţii sau lichidării persoanei juridice străine care are sucursală în Republica Moldova

În termen de 14 zile din data iniţierii procedurii de insolvabilitate sau lichidare a persoanei juridice străine ori a unor proceduri avînd un efect similar potrivit legii sale naţionale, administratorul sucursalei este obligat să notifice registrul de publicitate al Republicii Moldova în care este înregistrată sucursala, care va nota acest fapt în registrul de publicitate.

Articolul 103^2. Lichidarea şi radierea sucursalei persoanei juridice străine din registrul de publicitate al Republicii Moldova

(1) Sucursala persoanei juridice străine se radiază din registrul de publicitate al Republicii Moldova în care este înregistrată în unul din următoarele cazuri:

a) persoana juridică străină este dizolvată;

b) persoana juridică străină depune cerere de radiere;

c) sucursala nu are administrator şi nu a fost numit un administrator în termen de 3 luni după notificare din partea organului de înregistrare de stat competent al Republicii Moldova despre radierea administratorului din registru;

d) administratorul sucursalei nu a prezentat situaţiile financiare în termenele prevăzute de Legea contabilităţii nr. 113-XVI din 27.04.2007 şi nici nu înlătură neajunsul în termenul suplimentar de 30 de zile acordat de autoritatea Republicii Moldova căreia trebuiau prezentate situaţiile financiare.

(2) Sucursala va fi exclusă din registrul de publicitate al Republicii Moldova pe baza hotărîrii judecătoreşti definitive:

a) la cererea unei persoane sau autorităţi publice abilitate prin lege sau orice altă persoană interesată dacă genul de activitate sau activităţile sucursalei contravin legii sau bunelor moravuri;

b) la cererea unui creditor care demonstrează că creditorul nu îşi poate satisface creanţa apărută din funcţionarea persoanei juridice străine în Republica Moldova din contul activelor persoanei juridice străine deţinute pe teritoriul Republicii Moldova;

c) în alte cazuri prevăzute de lege.

(3) După radierea sucursalei din registru de publicitate al Republicii Moldova, persoana juridică străină poate să-şi continue activităţile în Republica Moldova printr-o sucursală în sensul art. 102 alin.(1) doar dacă ea a înregistrat o sucursală nouă. În cazul radierii sucursalei din registru de publicitate al Republicii Moldova la cererea unui creditor, noua sucursală poate fi înregistrată doar dacă creanţa creditorului a fost satisfăcută sau dacă creditorul şi-a dat consimţământul scris la înregistrarea sucursalei în registru de publicitate al Republicii Moldova.

(4) Înainte de radierea sucursalei din registru de publicitate al Republicii Moldova, sucursala va fi lichidată, aplicîndu-se dispoziţiile art. 90-95 în mod corespunzător. După satisfacerea creanţelor tuturor creditorilor şi depunerea banilor, lichidatorii vor pregăti bilanţul final, care se va anexa la cererea de radiere a sucursalei din registru de publicitate al Republicii Moldova."

69. La articolul 104, alineatul (1), cuvîntul „participanţilor" se substituie cu cuvîntul „membrilor".

70. La articolul 105, după cuvintele „al Republicii Moldova" se completează cu cuvintele „şi, dacă există, pe pagina web a persoanei juridice".

71. Articolul 106:

1) la alineatul (1), cuvintele „fondatorilor (membrilor)" se substituie cu cuvintele „membrilor (asociaţi)", în primul caz, şi cu cuvîntul „asociaţilor", în al doilea caz;

2) la alineatul (3), cuvîntul dintre paranteze „membru" se substituie cu cuvîntul „asociat";

3) la alineatul (4), cuvintele „membrului" şi „fondatorilor (membrilor) societăţii" se substituie cu cuvîntul „asociatului" şi, respectiv, „asociaţilor".

72. La articolul 108, alineatul (1), litera i), cuvintele „filialele şi reprezentanţele" se substituie cu cuvîntul „sucursalele".

73. La articolul 109:

1) alineatul (1), cuvintele „în a cărui rază teritorială se află sediul său" se exclud;

2) alineatul (2), cuvîntul „membrii" se substituie cu cuvîntul „asociaţii".

74. La articolul 110, alineatul (2), litera e), cuvintele „fost incapabili" se substituie cu cuvintele „încheiat actul de constituire cu încălcarea capacităţii de exerciţiu".

75. La articolul 113, alineatul (5), textul „ că e" se substituie cu cuvintele „ că termenul este de decădere şi este".

76. Articolul 114:

1) alineatul (2) se completează cu o nouă propoziţie cu următorul cuprins: „. Dacă bunul a fost transmis cu titlu de folosinţă, între asociat şi societate se aplică în mod corespunzător dispoziţiile legale cu privire la locaţiune cu excepţia că societatea nu datorează chirie în schimbul folosinţei.";

2) alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Se pot constitui aporturi la formarea sau la majorarea capitalului social al societăţii cu răspundere limitată sau societăţii pe acţiuni creanţele, drepturile asupra obiectului de proprietate intelectuală, precum şi alte drepturi patrimoniale. Această regulă se aplică şi în cazul convertirii unei obligaţii pecuniare a societăţii în părţi sociale sau, după caz, acţiuni în folosul creditorului."

3) alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) Aporturile în natură se evaluează în bani de către un evaluator independent şi se aprobă de adunarea generală a asociaţilor. Asociatul care a transmis aportul şi evaluatorul răspund solidar, în limitele supraevaluării. Pretenţiile privind corectitudinea evaluării se prescriu în termen de 3 ani de la momentul aprobării aportului în natură de către adunarea generală a asociaţilor."

77. Articolul 115:

1) în titlu, cuvîntul „membrului" se substituie cu cuvîntul „asociatului";

2) alineatul (1) litera c) va avea următorul cuprins:

„c) să primească o cotă-parte din profitul societăţii (dividend), proporţional participaţiunii la capitalul social în condiţiile stabilite de lege şi actul de constituire;";

3) cuvintele „membrul" şi „membri" se substituie cu cuvintele „asociatul" şi, respectiv, „asociaţi";

4) se completează cu alineatul (4), cu următorul cuprins:

„(4) Dacă legea nu prevede altfel, au dreptul de a primi dividende persoanele care aveau calitatea de asociat la data adoptării hotărîrii de distribuire a dividendelor.".

78. Articolul 116:

1) cuvîntul „membru" la toate formele şi cazurile gramaticale se substituie cu cuvîntul „asociat", la forma gramaticală corespunzătoare;

2) la alineatul (3), ultima propoziţie se exclude.

79. Articolele 117–120 se abrogă.

80. În paragrafele 2 şi 3, cuvîntul „membru" la toate formele şi cazurile gramaticale se substituie cu cuvîntul „asociat", la forma gramaticală corespunzătoare.

81. La articolul 129 alineatul (1), cuvîntul „incapacităţii" se substituie cu cuvintele „instituirii unei măsuri de ocrotire judiciară în privinţa".

82. La articolul 141, cuvîntul „stat" se substituie cu cuvîntul „publicitate prevăzut de lege".

83. Articolul 145:

1) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Modul de constituire, funcţionare, reorganizare şi lichidare a societăţilor cu răspundere limitată este reglementat prin lege şi, în completare, prin dispoziţiile prezentului cod.";

2) alineatele (3) – (5) se abrogă.

84. Articolele 146 – 155 se abrogă.

85. Articolul 156:

1) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Modul de constituire, funcţionare, reorganizare şi lichidare a societăţilor pe acţiuni este reglementat prin lege şi, în completare, prin dispoziţiile prezentului cod.";

2) alineatele (3) – (5) se abrogă.

86. Articolele 157 – 170 se abrogă.

87. La articolul 172, alineatul (1), litera i), va avea următorul cuprins:

„i) sucursalele cooperativei;".

88. Articolul 175:

1) cuvîntul „observatori" se substituie cu cuvîntul „supraveghere";

2) la alineatul (5), litera b) va avea următorul cuprins:

„b) desemnarea consiliului de supraveghere şi eliberarea din funcţie a membrilor lui, desemnarea şi eliberarea din funcţie a organelor executive ale cooperativei, dacă acest drept nu este atribuit prin statut consiliului de supraveghere;".

89. La articolul 177, alineatul (5), după cuvintele „prin statutul cooperativei" se completează cu cuvintele „după expirarea unui termen suplimentar de 1 lună care i-a fost stabilit prin notificare pentru remedierea neexecutării".

90. Secţiunea a 4-a va următorul cuprins:

„Secţiunea a 4-a
Grupul de persoane juridice

Articolul 179. Grupul de persoane juridice cu scop lucrativ

(1) Grupul cuprinde persoana juridică care exercită control şi toate persoanele juridice controlate de ea (filiale).

(2) Persoană juridică controlată (filiala) este persoana juridică supusă controlului altei persoane juridice (persoana juridică care exercită control), fie direct sau printr-o altă persoană juridică controlată.

(3) Persoană juridică deţinută integral este persoana juridică care nu are nici un alt membru decît persoana juridică care exercită controlul sau oricare altă persoană juridică controlată.

(4) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică persoanelor juridice cu scop lucrativ. Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică persoanelor juridice străine care fac parte din grup, indiferent de forma lor de organizare conform legii lor naţionale.

Articolul 179[1]. Obligaţia de dezvăluire a controlului

(1) Administratorul persoanei juridice care exercită control trebuie să informeze în scris administratorul persoanei juridice controlate imediat ce s-a stabilit sau a dispărut controlul.

(2) De îndată ce a fost informată, persoana juridică controlată, cu excepţia cazului cînd este de naţionalitate străină şi legea sa naţională nu o prevede, trebuie să informeze fără întîrzieri nejustificate persoana juridică care exercită controlul despre numărul de participaţiuni şi drepturile de vot deţinute de ea la adunarea generală a persoanei juridice care exercită control, precum şi în oricare alte persoane juridice.

Articolul 179[2]. Dreptul persoanei juridice care exercită controlul să dea instrucţiuni administratorului persoanei juridice controlate

(1) Persoana juridică care exercită control are dreptul de a da instrucţiuni administratorului persoanei juridice pe care o controlează dacă legea nu prevede altfel.

(2) Sub rezerva dispoziţiilor art. 179[5], administratorul persoanei juridice controlate trebuie să respecte instrucţiunile date de persoana juridică care exercită controlul asupra ei.

(3) Persoana juridică controlată care nu este deţinută integral trebuie să notifice la registrul de publicitate în care este înregistrată faptul dacă primeşte sau nu instrucţiuni de la persoana juridică care exercită controlul. Dacă nu s-a notificat altfel la registrul de publicitate corespunzător, persoana juridică deţinută integral se prezumă că primeşte instrucţiuni de la persoana juridică care exercită controlul, iar notificarea registrului nu este necesară. Ea va face, în schimb, o notificare a faptului că ea este deţinută integral. Această notificare are drept scop doar informarea terţilor şi a membrilor persoanei juridice obligată să notifice.

Articolul 179[3]. Dreptul de a primi informaţii la nivelul persoanei juridice controlate

Organele persoanei juridice care exercită controlul, inclusiv de naţionalitate străină, au dreptul să primească orice informaţie de la persoana juridică controlată dacă prin aceasta nu se încalcă legea aplicabilă persoanei juridice controlate sau drepturile terţilor.

Articolul 179[4]. Interesul grupului

(1) Dacă administratorul unei persoane juridice controlate, în special ca urmare a unei instrucţiuni date de persoana juridică care exercită controlul, ia o decizie care contravine intereselor persoanei juridice controlate, se consideră că el nu a încălcat obligaţiile sale dacă sunt întrunite următoarele condiţii:

a) decizia este în interesul grupului;

b) administratorul are temei să presupună în mod rezonabil că potenţialul prejudiciu va fi echilibrat, într-un termen rezonabil, printr-un avantaj;

c) acel prejudiciu nu este de natură să pună în pericol existenţa însăşi a persoanei juridice.

(2) Dacă persoana juridică controlată este o persoană juridică deţinută integral, dispoziţiile alin. (1) lit. b) nu se aplică.

(3) Administratorul persoanei juridice controlate are dreptul să refuze să respecte instrucţiunile primite de la persoana juridică care exercită controlul dacă condiţiile prevăzute la alin.(1) nu sunt întrunite.

Articolul 179[5]. Abuzul de control

(1) În cazul în care persoana juridică controlată care a fost administrată, conform instrucţiunilor date de persoana juridică care exercită controlul, în interesul grupului, nu are şanse obiective, din contul propriilor resurse, să evite intrarea în procedură de insolvabilitate (punct de criză), persoana juridică care exercită controlul este obligată fără întîrziere nejustificată să efectueze o restructurare fundamentală sau să iniţieze procedura de insolvabilitate.

(2) Persoana juridică care exercită controlul este obligată să plătească datoriile nestinse ale persoanei juridice controlate apărute înainte de punctul de criză:

a) dacă ea încalcă dispoziţiile alin. (1);

b) dacă ea a administrat persoana juridică controlată într-un mod care i-a cauzat un prejudiciu;

c) dacă i-a permis persoanei juridice controlate să se individualizeze cu grupul ori să facă trimitere la reputaţia grupului, astfel încît creditorii ar putea considera, cu bună-credinţă, că persoana juridică care exercită controlul va menţine solvabilitatea persoanei juridice controlate.

(3) Se prezumă că persoana juridică care exercită controlul cunoştea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască faptul că persoana juridică controlată a ajuns la un punct de criză.

(4) Doar administratorul insolvabilităţii/lichidatorul persoanei juridice controlate poate cere executarea obligaţiei prevăzute la alin.(2)."

91. La articolul 180:

1) alineatul (1), după cuvântul „scop" se completează cu cuvântul „principal";

2) alineatul (2), litera c) se completează cu cuvântul „privată".

92. Articolul 181 va avea următorul cuprins:

„Articolul 181. Asociaţia

(1) Asociaţie este organizaţia necomercială constituită benevol de cel puţin două persoane, în modul prevăzut de lege, pentru satisfacerea unor necesităţi necomerciale.

(2) Asociaţia poate avea forma de asociaţie obştească, cult religios sau parte componentă a acestuia, partid sau de altă organizaţie social-politică, de sindicat, de patronat, alte forme în condiţiile legii.

(3) În asociaţie, calitatea de membru se consemnează.

(4) Bunurile transmise asociaţiei de către fondatori (membri) sunt proprietatea ei. Asociaţia utilizează aceste bunuri în scopurile stabilite în statut.

(5) Membrii nu-şi păstrează drepturile asupra bunurilor transmise asociaţiei în proprietate, nici asupra cotizaţiilor de membru. Ei nu răspund pentru obligaţiile asociaţiei, iar aceasta nu răspunde pentru obligaţiile membrilor săi.

Particularităţile constituirii, ale activităţii, statutul juridic al diferitelor tipuri de asociaţii se stabilesc prin lege."

93. La articolul 182, alineatul (1), cuvintele „fizice şi juridice" se exclud.

94. Articolele 183 şi 184 se abrogă.

95. Articolul 185, 186 şi 188 vor avea următorul cuprins:

Articolul 185. Instituţia privată

(1) Instituţia privată este organizaţia necomercială constituită de către o singură persoană, pentru realizarea unor scopuri necomerciale, finanţată parţial sau integral de aceasta.

(2) Bunurile transmise instituţiei private de către fondator sunt proprietatea instituţiei private, dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(3) Instituţia privată se constituie în baza hotărîrii persoanei, care o dotează potrivit scopului preconizat.

Articolul 186. Statutul organizaţiei necomerciale

(1) Organizaţia necomercială acţionează în bază de statut dacă legea nu prevede altfel.

(2) Statutul se semnează de toţi fondatorii dacă legea nu prevede altfel.

(3) În statutul organizaţiei necomerciale se indică:

a) forma juridică de organizare;

b) denumirea;

c) scopurile pentru care se constituie;

d) procedura de constituire, reorganizare şi încetare a activităţii;

e) organele de conducere şi control, modul de numire, competenţa şi durata mandatului acestora;

f) modul de numire a administratorului;

g) modalitatea prin care va asigura transparenţa activităţii sale;

h) alte date stabilite de lege.

(4) Statutul poate prevedea şi alte clauze care nu contravin legii.

Articolul 188. Activitatea economică a organizaţiei necomerciale

Organizaţia necomercială este în drept să desfăşoare activitate economică. Activitatea economică poate fi exercitată nemijlocit de către organizaţia necomercială, sau prin constituirea, în condiţiile legii, a persoanelor juridice cu scop lucrativ.

96. Articolele 190 şi 191 se abrogă.

97. În Cartea întîi, Titlul II, în titlul Capitolului III cuvintele „REPUBLICII MOLDOVA ŞI A UNITĂŢILOR ADMINISTRATIV- TERITORIALE" se substituie cu cuvintele „PERSOANELOR JURIDICE DE DREPT PUBLIC".

98. La articolul 194, alineatul (1), cuvintele „le aparţin cu drept de proprietate privată" se substituie cu cuvintele „fac parte din domeniul lor privat".

99. Se completează cu articolul 194[1] cu următorul cuprins:

„Articolul 194[1]. Instituţia publică

(1) Instituţia publică este persoană juridică de drept public care se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică şi este finanţată, integral sau parţial, de la bugetul acesteia din urmă.

(2) Fondatorul răspunde pentru obligaţiile instituţiei publice în măsura în care patrimoniul acesteia nu este suficient pentru stingerea lor.

(3) Instituţia publică este în drept să desfăşoare activitatea neinterzisă de lege, care ţine de realizarea scopurilor prevăzute de lege sau statut.

(4) Activitatea care, conform legii, este supusă licenţierii va fi practicată de instituţia publică doar după obţinerea licenţei dacă legea nu prevede altfel.

(5) Pentru desfăşurarea activităţii de întreprinzător care nu rezultă nemijlocit din scopul prevăzut în statut, instituţia publică poate constitui, singură sau împreună cu alte persoane juridice de drept public, societăţi cu răspundere limitată sau societăţi pe acţiuni. Instituţia publică poate constitui societăţi cu răspundere limitată sau societăţi pe acţiuni împreună cu persoane juridice de drept privat în condiţiile legislaţiei privind parteneriatul public-privat."

100. La articolul 195, cuvintele „drepturilor şi obligaţiilor" se substituie cu cuvintele „raporturilor juridice".

101. La articolul 198, alineatul (3), cuvintele „cu sarcini reale a unui bun" se substituie cu cuvintele „sau cu drepturi reale limitate".

102. Articolul 199 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Intenţia de a produce efecte juridice se determină din declaraţia sau comportamentul persoanei, aşa cum ea a fost înţeleasă în mod rezonabil de către cealaltă parte a actului juridic sau, în cazul actelor juridice unilaterale, de către persoana căreia actul îi este destinat."

103. La articolul 200 alineatul (3), cuvintele „lipsirea ei de capacitate de exerciţiu" se substituie cu cuvintele „instituire a unei măsuri de ocrotire judiciară asupra persoanei".

104. Articolele 202 – 205, 207 se abrogă.

105. Articolul 208:

1) la alineatul (1), după cuvintele „încheiat verbal," se completează cu cuvintele „în formă electronică,";

2) alineatul (6) se abrogă.

106. Articolul 210:

1) alineatul (3) se abrogă;

2) la alineatul (4), cuvîntul „certificată" se substituie cu cuvîntul „legalizată".

107. Se completează cu articolele 210[1] – 210[3] cu următorul cuprins:

„Articolul 210[1]. Forma electronică a actului juridic

(1) Actul juridic poartă formă electronică dacă el se cuprinde într-un document electronic care întruneşte condiţiile legii.

(2) Tipurile de semnături electronice care pot fi aplicate unui document electronic, gradul de protecţie al fiecărui tip şi valoarea sa juridică sunt determinate de lege.

(3) Actul juridic în formă electronică este echivalent cu actul juridic în formă scrisă dacă poartă semnătura electronică de orice tip a persoanei care încheie actul, dacă prin acordul părţilor

nu se prevede cerinţa de utilizare a unui tip concret de semnătură electronică, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege.

Articolul 210[2]. Actul juridic încheiat prin utilizarea mijloacelor electronice

(1) În cazul în care actul juridic este încheiat prin utilizarea oricărui mijloc electronic, iar persoana nu l-a încheiat prin semnătura electronică prevăzută la art. 210[1] alin.(3), se prezumă că consimţământul este al acelei persoane pînă cînd ea nu contestă existenţa lui.

(2) Persoana nu poate contesta existenţa consimţământului doar pe motiv că el a fost transmis printr-un mijloc electronic dacă ea a acceptat utilizarea acelui mijloc electronic printr-un act juridic încheiat anterior.

(3) În scopul demonstrării existenţei consimţământului contestat conform alin. (1), persoana interesată poate să invoce orice mijloc de probă, în afară de proba cu martori.

(4) Faptul că actul juridic încheiat conform prezentului articol nu este echivalent cu un act juridic în formă scrisă nu împiedică invocarea clauzelor în formă textuală consimţite de părţile actului.

Articolul 210[3]. Forma textuală a informaţiei

(1) Dacă legea prevede forma textuală pentru transmiterea unei informaţii, ea trebuie să fie lizibilă, să indice numele persoanei care o transmite şi să fie făcută pe un suport durabil.

(2) Suport durabil înseamnă orice instrument care:

a) permite destinatarului să stocheze informaţiile care îi sunt adresate personal, într-un mod accesibil pentru referinţe ulterioare pentru o perioadă de timp adecvată, în vederea informării, şi

b) care permite reproducerea neschimbată a informaţiilor stocate.

(3) Constituie suport durabil hîrtia, stickurile de memorie USB, CD-ROM-urile, DVD-urile, cardurile de memorie sau discurile dure ale computerelor, mesajele transmise prin poşta electronică, precum şi altele care corespund alin.(2)."

108. La articolul 212 litera a), după cuvintele „bunurilor imobile" se completează cu cuvintele „sau grevarea acestora cu drepturi reale limitate".

109. Articolul 214 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 214.** Hotărîrea judecătorească care ţine loc de act juridic

(1) În cazurile expres prevăzute de lege sau contract, la cererea persoanei îndreptăţite, instanţa de judecată poate să pronunţe hotărîre judecătorească care, din data rămînerii definitive, ţine loc de act juridic dacă debitorul refuză, fără justificare, să încheie actul juridic, iar toate celelalte condiţii de validitate vor fi întrunite.

(2) În cazurile prevăzute la alin.(1), persoana îndreptăţită nu este obligată să prezinte instanţei de judecată careva probe ale acestui refuz.

(3) Actul juridic încheiat pe calea prevăzută de prezentul articol se supune dispoziţiilor legale aplicabile acelui act ca şi cum el s-ar fi încheiat, fără vicii de consimţămînt, nemijlocit de către părţile prevăzute de hotărîrea judecătorească.

(4) Dreptul la acţiunea prevăzută de alin.(1) se prescrie în termen de 6 luni de la data la care actul juridic trebuia încheiat.".

110. Articolul 215 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 215.** Efectele eschivării de la înregistrarea actului juridic sau efectelor sale

(1) Dacă actul juridic este încheiat în forma cerută de lege, însă partea obligată se eschivează de la înregistrarea acestuia ori a efectelor sale sau dacă a expirat termenul stabilit de lege pentru înregistrare, instanţa de judecată, la cererea părţii interesate, este în drept să dispună prin hotărîre înregistrarea actului juridic sau efectelor sale. În cazul acesta, înregistrarea se efectuează în baza hotărîrii instanţei de judecată.

(2) Partea care s-a eschivat neîntemeiat de la înregistrare este obligată să repare celeilalte părţi prejudiciul cauzat prin întîrzierea înregistrării.".

111. Articolele 216 şi 217 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 216.** Actele juridice nule şi anulabile

(1) Actul juridic este nul dacă nulitatea sancţionează încălcarea unei dispoziţii legale prin care se ocroteşte un interes general (nulitate absolută).

(2) Actul juridic este anulabil dacă nulitatea sancţionează încălcarea unei dispoziţii legale prin care se ocroteşte un interes particular (nulitate relativă).

(3) În cazul în care natura nulităţii nu este prevăzută expres şi nici natura interesului ocrotit nu reiese în chip neîndoielnic, actul juridic este anulabil.

(4) Dacă prin lege nu se prevede altfel, nulitatea actului juridic bilateral sau multilateral poate fi constatată sau declarată şi prin acordul părţilor.

(5) Prin acordul părţilor nu pot fi instituite şi nici suprimate temeiuri de nulitate.

Articolul 217. Nulitatea absolută a actului juridic

(1) Nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată, atît pe cale de acţiune cît şi pe cale de excepţie, de orice persoană care are un interes născut şi actual. Instanţa de judecată este obligată să o constate din oficiu după ascultarea opiniilor participanţilor la proces.

(2) Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părţile actului lovit de nulitate sau succesorii acestora.

(3) Atît acţiunea în constatare a nulităţii absolute cît şi excepţia de nulitate absolută sunt imprescriptibile. Cu toate acestea, se prescriu în termen de 10 ani acţiunile privind aplicarea efectelor nulităţii absolute conform art. 219, indiferent că sunt introduse împreună cu acţiunea în constatare a nulităţii absolute sau după admiterea acestei acţiuni. ".

112. Se completează cu articolul 217^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 217^1.** Nulitatea absolută de protecţie a consumatorului

(1) În contractele cu consumatorii sunt nule clauzele abuzive, precum şi clauzele prin care se derogă de la dispoziţiile legale de la care este interzis a se deroga în detrimentul consumatorului (nulitatea de protecţie).

(2) Nulitatea de protecţie operează doar în măsura în care ea avantajează consumatorul.".

113. Articolul 218:

1) la alineatul (2), a doua propoziţie va avea următorul cuprins: „Voinţa de a confirma actul juridic anulabil trebuie să fie certă şi evidentă şi să fie exprimată la un moment cînd persoana cunoştea sau trebuia să cunoască temeiul nulităţii.";

2) la alineatul (3), cuvintele „lovit de nulitate relativă" se substituie cu cuvîntul „anulabil".

114. Articolul 219 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 219.** Efectele nulităţii actului juridic

(1) Actul juridic nul se consideră, cu efect retroactiv, din momentul încheierii, că nu a produs nici un efect juridic.

(2) Actul juridic anulabil este valabil pînă la declararea acestei nulităţi de către instanţa de judecată, însă odată anulat, se consideră, cu efect retroactiv, din momentul încheierii, că nu a produs nici un efect juridic.

(3) Drepturile reale dobîndite în temeiul actului juridic nul sau anulat se consideră că nu au fost dobîndite pe acest temei. Această dispoziţie se aplică şi drepturilor de creanţă ori drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală dobîndite în temeiul actului juridic.

(4) Dispoziţiile alin. (3) nu afectează eventuala dobîndire a dreptului prin uzucapiune în condiţiile legii.

(5) Prestaţiile executate în temeiul actului juridic nul sau anulat, precum şi alte îmbogăţiri obţinute din acele prestaţii, se supun restituirii conform dispoziţiilor legale privind îmbogăţirea nejustificată.

(6) În cazul în care în temeiul actului juridic nul sau anulat s-a dobîndit un drept prin înregistrarea într-un registru de publicitate prevăzut de lege, iar titularul în folosul căruia este înregistrat dreptul nu îşi dă consimţămîntul la radiere, dreptul dobîndit se va radia doar pe calea acţiunii în rectificare.

(7) Instanţa de judecată nu poate pronunţa din oficiu efectele nulităţii chiar dacă a constatat nulitatea absolută din oficiu."

115. Se completează cu articolele 219^1 şi 219^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 219^1.** Nulitatea parţială

(1) Dispoziţiile legale privind nulitatea actului juridic se aplică în mod corespunzător cînd doar una sau mai multe clauze ale sale sunt supuse nulităţii.

(2) Clauzele lovite de nulitate atrag nulitatea actului juridic în întregul său numai dacă, din cauza lipsei acestora şi în pofida întregirii efectelor sale conform art. 720^4, nu poate fi atins scopul pentru care s-a încheiat actul juridic.

(3) Nulitatea actului juridic multilateral în privinţa uneia dintre părţi atrage nulitatea sa şi în privinţa celorlalte părţi dacă, din cauza lipsei acelei părţi, nu poate fi atins scopul pentru care celelalte părţi au încheiat actul juridic.

(4) În cazul în care dispoziţia legală imperativă prevede că durata de existenţă a unui drept sau de producere a efectelor juridice de către un act juridic nu poate depăşi un anumit termen, în caz de depăşire, durata convenită este nulă şi se înlocuieşte de drept cu termenul maxim permis de lege.

Articolul 219^2. Repararea prejudiciului în caz de nulitate a actului juridic

(1) În cazul în care un act juridic este nul sau anulat, total ori parţial, o parte poate cere de la cealaltă parte repararea prejudiciului suportat din cauza nulităţii dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiţii:

a) partea prejudiciată nu a cunoscut şi nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulităţii la momentul suportării prejudiciului;

b) cealaltă parte a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulităţii;

c) încălcînd cerinţele bunei-credinţe, cealaltă parte a lăsat partea prejudiciată să acţioneze într-un mod care a cauzat prejudiciul.

(2) Prejudiciul supus despăgubirii reprezintă suma de bani care va repune partea prejudiciată, în măsura maximă posibilă, în situaţia în care ea s-ar fi aflat dacă actul juridic nu se încheia sau dacă clauza lovită de nulitate nu se includea în actul juridic. În special, se vor despăgubi cheltuielile suportate de către partea prejudiciată cu ocazia încheierii actului juridic şi în vederea pregătirii pentru executarea obligaţiilor prevăzute de act.

(3) Cu toate acestea, despăgubirile nu acoperă profitul pe care partea prejudiciată îl aştepta de la executarea obligaţiilor prevăzute de act. În cazul în care cealaltă parte a acţionat cu intenţie sau culpă gravă, despăgubirile vor acoperi şi ratarea de către partea prejudiciată a oportunităţii rezonabile de a încheia un act juridic cu un terţ.

(4) Dacă sunt întrunite condiţiile răspunderii prevăzute de prezentul articol, partea prejudiciată nu este decăzută din dreptul de a cere despăgubiri doar fiindcă ea este cea care a invocat nulitatea.

(5) În cazul în care nulitatea se întemeiază pe violenţă, leziune sau pe faptul că o clauză este abuzivă, partea prejudiciată poate cere despăgubiri conform prezentului articol chiar dacă cunoştea ori trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulităţii la data încheierii actului juridic."

116. Articolul 220 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 220.** Nulitatea actului juridic ce contravine legii,
ordinii publice sau bunelor moravuri

(1) Actul juridic sau clauza care contravin vădit ordinii publice sau bunelor moravuri sînt nule.

(2) Actul juridic sau clauza care contravin unei dispoziţii legale imperative sunt nule sau anulabile dacă această sancţiune este prevăzută expres de dispoziţia legală încălcată (nulitatea expresă).

(3) Actul juridic sau clauza care contravin unei dispoziţii legale imperative ce nu prevede expres sancţiunea nulităţii sunt nule sau anulabile dacă această sancţiune trebuie aplicată pentru ca scopul dispoziţiei legale încălcate să fie atins (nulitatea virtuală).

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în măsura în care dispoziţia legală încălcată nu stabileşte o altă consecinţă a încălcării sale decît nulitatea actului juridic sau a clauzei.

(5) Încălcarea dispoziţiei imperative a actului normativ subordonat legii poate fi invocată ca temei de nulitate a actului juridic doar în măsura în care dispoziţia respectivă întruneşte cerinţele art. 1 alin.(3) şi art. 3.".

117. Articolul 222 alineatul (1) se completează cu următoarea propoziţie: „Acţiunea în anulare poate fi introdusă de către persoana ocrotită sau oricare dintre persoanele însărcinate cu ocrotirea ei.".

118. Articolele 221 şi 226 se abrogă.

119. La articolul 224 la alineatul (2):

1) cuvintele „dacă:" se substitui cu cuvintele „dacă el corespunde dorinţelor şi sentimentelor persoanei şi, totodată:";

2) litera a) se completează cu cuvintele „sau alte categorii de acte juridice pe care, conform legii sau hotărârii judecătoreşti, persoana ocrotită le putea încheia de sine stătător";

3) la litera c), după cuvintele „consiliului de familie" se completează cu cuvintele „ , autorităţii tutelare".

120. Articolul 227 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 227.** Nulitatea actului juridic afectat de eroare

(1) Actul juridic încheiat în baza unei erori esenţiale poate fi declarat nul de instanţa de judecată dacă cealaltă parte sau terţul destinatar al actului juridic unilateral ştia sau, după caz, trebuia să ştie despre această eroare.

(2) Eroarea este esenţială dacă la încheiere a existat o falsă reprezentare referitor la:

a) natura actului juridic;

b) calităţile substanţiale ale obiectului actului juridic;

c) cealaltă parte a actului juridic sau terţul beneficiar al actului juridic, în cazul în care identitatea sau calităţile acestora este hotărîtoare pentru încheierea actului juridic.

(3) Eroarea care priveşte simplele motive ale actului juridic nu este esenţială, cu excepţia cazului în care prin voinţa părţilor asemenea motive au fost considerate hotărîtoare.

(4) Eroarea imputabilă celui al cărui consimţământ este viciat nu poate servi temei pentru anularea actului juridic. În special, actul juridic nu poate fi anulat dacă faptul asupra căruia a purtat eroarea putea fi, după împrejurări, cunoscut cu diligenţă rezonabilă.

(5) Nu atrage anularea actului juridic eroarea care poartă asupra unui element cu privire la care riscul de eroare a fost asumat de cel care o invocă sau, după împrejurări, trebuia să fie asumat de acesta.

(6) Simpla eroare de calcul nu atrage anularea actului juridic, ci numai rectificarea, afară de cazul în care, concretizîndu-se într-o eroare asupra cantităţii, a fost esenţială pentru încheierea actului juridic. Eroarea de calcul trebuie corectată la cererea oricăreia dintre părţi.

(7) Partea care este victima unei erori nu se poate prevala de aceasta contrar exigenţelor bunei-credinţe.

(8) Dispoziţiile legale privitoare la eroare se aplică în mod corespunzător şi atunci cînd eroarea poartă asupra declaraţiei de voinţă ori cînd declaraţia a fost transmisă inexact prin intermediul unei alte persoane sau prin mijloace de comunicare la distanţă."

121. Se completează cu art. 227^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 227^1.** Adaptarea actului juridic în caz de eroare

(1) Dacă o parte este îndreptăţită să invoce anulabilitatea actului juridic pentru eroare, dar cealaltă parte declară că doreşte să execute ori execută actul juridic aşa cum acesta fusese înţeles de partea îndreptăţită să invoce anulabilitatea, actul juridic se consideră că a fost încheiat aşa cum l-a înţeles această din urmă parte.

(2) În acest caz, după ce a fost informată asupra felului în care partea îndreptăţită să invoce anulabilitatea a înţeles actul juridic şi înainte ca aceasta să fi obţinut anularea, cealaltă parte trebuie, în termen de cel mult 3 luni de la data cînd a fost notificată ori de la data cînd i s-a comunicat acţiunea în declararea nulităţii, să declare că este de acord cu executarea sau să execute fără întîrziere contractul, astfel cum a fost înţeles de partea aflată în eroare.

(3) Dacă declaraţia a fost făcută şi comunicată părţii aflate în eroare în termenul prevăzut la alin. (2) sau contractul a fost executat astfel cum a fost înţeles de partea aflată în eroare, dreptul de a obţine anularea pentru acea eroare este stins.

(4) În cazul în care ambele părţi au comis aceeaşi eroare, instanţa poate, la cererea uneia dintre ele, să adapteze contractul la condiţiile la care părţile ar fi convenit dacă nu se comitea eroarea."

122. Articolul 228 se completează cu alineatul (2^1) cu următorul cuprins:

„(2^1) Actul juridic este anulabil şi atunci cînd dolul provine de la reprezentantul, prepusul ori gerantul afacerilor celeilalte părţi.".

123. Articolul 229:

1) alineatul (2), după cuvintele „apropiată ori" se completează cu cuvintele „onoarea sau";

2) alineatul (3), se completează cu textul „ , iar partea constrînsă a avut o alternativă rezonabilă".

124. La articolul 230, alineatul (2), se completează cu textul: „Dispoziţiile art. 227^1 se aplică în mod corespunzător.".

125. Articolul 231 se abrogă.

126. Articolul 232:

1) alineatul unic devine alineatul (1).

2) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Actul juridic nu poate fi anulat pe temeiul dispoziţiilor alin.(1) dacă dobînditorul bunului nu a cunoscut şi nici nu trebuia să cunoască despre interdicţie sau dacă actul juridic stipulează expres că este încheiat sub condiţia suspensivă a ridicării interdicţiei."

127. Articolul 233 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 233.** Termenul de prescripţie extinctivă a acţiunii în anulare a actului juridic pentru viciu de consimţămînt

(1) Persoana îndreptăţită are dreptul să invoce anulabilitatea actului juridic pentru temeiurile prevăzute la art.227, 228 şi 230 în termen de 6 luni de la data cînd a aflat sau trebuia să afle despre temeiul anulabilităţii.

(2) Anulabilitatea în temeiul prevăzut la art.229 poate fi invocată în termen de 6 luni de la data cînd a încetat violenţa.".

128. Se completează cu articolul 233^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 233^1.** Repararea prejudiciului cauzat prin viciu de consimţămînt

(1) Partea, care are dreptul de a cere anularea actului juridic pe motiv de eroare, dol, violenţă sau leziune, poate cere repararea prejudiciului cauzat prin aceasta, chiar dacă dreptul de a cere anularea s-a prescris extinctiv sau dacă ea a confirmat actul juridic anulabil, cu condiţia că cealaltă parte a actului juridic cunoştea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulităţii la momentul încheierii acestuia.

(2) În cazul prevăzut la alin.(1), în completare se vor aplica dispoziţiile legale privind plata despăgubirilor în caz de neexecutare a obligaţiilor.

(3) Drepturile prevăzute de lege ale părţii afectate de dol, violenţă şi leziune nu pot fi excluse sau limitate prin act juridic, sub sancţiunea nulităţii absolute.

(4) Drepturile prevăzute de lege ale părţii afectate de eroare pot fi excluse sau limitate prin act juridic cu excepţia cazului în care aceasta contravine bunei-credinţe, în care caz excluderea sau limitarea este nulă.

(5) Dacă victima erorii, dolului, violenţei sau leziunii are, pe baza acestei împrejurări, atît drepturi întemeiate pe dispoziţiile prezentului capitol, cît şi drepturi întemeiate pe neexecutarea obligaţiilor rezultate din actul juridic, ea poate alege categoria de drepturi la care recurge.".

129. Capitolul IV va avea următorul cuprins:

„Capitolul IV
EFICIENŢA ACTELOR JURIDICE
Secţiunea 1
Condiţia

Articolul 234. Efectele juridice condiţionale

(1) Actul juridic poate prevedea că la survenirea unui eveniment viitor şi nesigur ca realizare (condiţie) anumite sau toate efectele sale juridice se vor produce (condiţie suspensivă) sau se vor stinge (condiţie rezolutorie).

(2) Condiţia de asemenea poate să depindă de un eveniment survenit, însă deocamdată necunoscut părţilor.

Articolul 235. Condiţia nulă

Este supusă nulităţii condiţia care contravine dispoziţiilor legale imperative, ordinii publice, sau bunelor moravuri, precum şi condiţia a cărei îndeplinire este imposibilă cu excepţia cazului cînd ea a fost stipulată pentru situaţia cînd ea devine posibilă. Efectul juridic care depinde de o astfel de condiţie este de asemenea supus nulităţii.

Articolul 236. Condiţia pozitivă

(1) Dacă s-a prevăzut condiţia survenirii unui eveniment oarecare într-un termen determinat, condiţia se consideră nerealizată dacă acest termen a expirat şi evenimentul nu a survenit.

(2) Dacă termenul nu este determinat, condiţia poate fi îndeplinită oricînd. Condiţia poate fi recunoscută nerealizată atunci cînd este evident că survenirea ulterioară a evenimentului este imposibilă.

Articolul 237. Condiţia negativă

(1) În cazul în care s-a prevăzut condiţia nesurvenirii unui eveniment anumit într-un termen determinat, condiţia se consideră realizată chiar şi pînă la expirarea acestui termen dacă este evident că survenirea ulterioară a evenimentului este imposibilă.

(2) Dacă termenul nu este determinat, condiţia se consideră realizată doar atunci cînd va fi evident că evenimentul nu va surveni.

Articolul 238. Inadmisibilitatea influenţei asupra realizării condiţiei

(1) Persoana care a încheiat un act juridic ale cărui efect depinde de o condiţie nu are dreptul, pînă la realizarea condiţiei, să efectueze acţiuni capabile să împiedice executarea obligaţiilor sale.

(2) Dacă condiţia se realizează, iar persoana a întreprins deja acţiunile menţionate la alin.(1), ea este obligată să repare celeilalte părţi prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 239. Condiţia suspensivă

(1) Efectele juridice care depind de o condiţie suspensivă se produc la momentul îndeplinirii acelei condiţii sau un alt moment ulterior prevăzut expres.

(2) Actele încheiate de dobînditorul sub condiţie suspensivă sunt valabile şi, în cazul îndeplinirii condiţiei, produc efecte de la data încheierii lor.

(3) Dobînditorul poate, chiar înainte de îndeplinirea condiţiei, să facă orice acte de conservare a dreptului său.

(4) Actele încheiate cu terţii de cel care a constituit sau transmis un drept sub condiţie suspensivă înainte de îndeplinirea condiţiei sunt opozabile dobînditorului sub condiţie suspensivă, cu excepţia actelor:

a) încheiate cu terţii care cunoşteau sau trebuiau, în mod rezonabil, să cunoască despre îndreptăţirea dobînditorului sub condiţie suspensivă; sau

b) în cazul drepturilor care, conform legii, se dobîndesc prin înregistrare într-un registru de publicitate, încheiate cu terţii care şi-au înregistrat dreptul după înregistrarea provizorie a dreptului dobînditorului sub condiţie suspensivă.

(5) În cazul în care condiţia suspensivă nu s-a îndeplinit, în privinţa prestaţiilor executate sub acea condiţie se aplică dispoziţiile legale privind îmbogăţirea nejustificată.

Articolul 240. Condiţia rezolutorie

(1) Efectele juridice care depind de o condiţie rezolutorie se sting la momentul îndeplinirii acelei condiţii, în cazul raporturilor contractuale aplicîndu-se dispoziţiile legale privind efectele rezoluţiunii.

(2) Dacă un drept s-a dobîndit sub condiţie rezolutorie, în caz de îndeplinire a condiţiei, dreptul constituit se stinge de plin drept, iar dreptul transmis trece înapoi de plin drept la data îndeplinirii condiţiei, însă numai dacă la acel moment dobînditorul era titularul dreptului ori avea împuternicirea de a dispune de el.

(3) Terţul dobînditor al dreptului dobîndit sub condiţie rezolutorie îl dobîndeşte liber de acea condiţie:

a) dacă nu a acceptat-o expres;

b) în cazul drepturilor care, conform legii, se dobîndesc prin înregistrare într-un registru de publicitate, dacă dreptul nu era înregistrat provizoriu.

Articolul 240[1]. Condiţia rezolutorie cu efect retroactiv

(1) Dacă din actul juridic sau din lege rezultă expres că o anumită condiţie rezolutorie operează retroactiv, din momentul încheierii actului juridic, în caz de îndeplinire a condiţiei, în privinţa prestaţiilor executate sub acea condiţie se aplică dispoziţiile legale privind îmbogăţirea nejustificată.

(2) Cu toate acestea, clauza conform căreia dreptul dobîndit sub condiţie rezolutorie se desfiinţează retroactiv, din momentul încheierii actului juridic, este nulă cu excepţia cazului în

care dreptul, conform legii, se dobîndeşte prin înregistrare provizorie într-un registru de publicitate.

Articolul 241. Buna-credinţă la survenirea condiţiei

(1) Dacă survenirea condiţiei a fost reţinută cu rea-credinţă de partea pentru care survenirea condiţiei este dezavantajoasă, condiţia se consideră survenită.

(2) Dacă la survenirea condiţiei a contribuit cu rea-credinţă partea pentru care survenirea condiţiei este avantajoasă, condiţia nu se consideră survenită.

Articolul 241[1]. Renunţarea la condiţie

(1) Partea în al cărei interes exclusiv a fost stipulată condiţia este liberă să renunţe unilateral la aceasta atît timp cît condiţia nu s-a îndeplinit.

(2) Renunţarea la condiţie face ca obligaţia sau alt efect juridic să fie necondiţionat.

Secţiunea a 2-a
Actul juridic ineficient

Articolul 241[2]. Actele juridice ineficiente

(1) Dacă conform legii actul juridic, fără a fi nul sau anulabil, nu produce, total sau parţial, efectele sale juridice, el este, în această parte, ineficient.

(2) Actul juridic devine eficient de îndată ce este înlăturat temeiul de ineficienţă.

(3) Ineficienţa actului juridic poate fi invocată, atît pe cale de acţiune cît şi pe cale de excepţie, de orice persoană care are un interes născut şi actual. Instanţa de judecată este obligată să o invoce din oficiu după ce a ascultat participanţii la proces.

(4) Atît acţiunea în constatarea ineficienţei actului juridic cît şi excepţia prin care se invocă ineficienţa sunt imprescriptibile dacă legea nu prevede altfel. Cu toate acestea, se prescriu extinctiv în termen de 10 ani acţiunile privind aplicarea efectelor ineficienţei actului juridic, indiferent că sunt introduse împreună cu acţiunea în constatare a ineficienţei sau după admiterea acestei acţiuni.

Articolul 241[3]. Efectele actului juridic de dispoziţie al celui neîndreptăţit

(1) Nimeni nu poate transmite sau constitui mai multe drepturi decît are el însuşi.

(2) Dacă, nici la data încheierii actului juridic de dispoziţie şi nici la data cînd trebuie să se transmită sau constituie dreptul de care se dispune prin act, transmiţătorul nu este titularul acelui drept, şi nici nu are împuterniciri de a dispune, actul juridic este valabil, dar nu produce efectul juridic de transmitere sau, după caz, constituire a dreptului în folosul dobînditorului decît în condiţiile alin.(3) şi (4).

(3) Transmiţătorul este obligat să înlăture ineficienţa şi să asigure efectul juridic al transmiterii sau, după caz, constituirii dreptului respectiv de către titularul său în folosul dobînditorului (obligaţie de a da). Obligaţia de a da a transmiţătorului se consideră executată prin dobîndirea de către acesta a dreptului, prin ratificarea actului juridic de către titular, precum şi prin orice alt mijloc, direct ori indirect, care transmite ori, după caz, constituie dreptul în folosul dobînditorului.

(4) Dacă din lege sau din voinţa părţilor nu rezultă contrariul, dreptul de care s-a dispus se transmite sau se constituie de plin drept în folosul dobînditorului din momentul dobîndirii dreptului de către transmiţător sau, după caz, al ratificării actului juridic de dispoziţie de către titular.

(5) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător şi în cazul încheierii unui act juridic de dispoziţie a bunului comun de către un coproprietar fără consimţămîntul celorlalţi coproprietari, precum şi în alte cazuri cînd transmiţătorul nu este unicul titular al dreptului de care se dispune prin act.

Articolul 241[4]. Exercitarea dreptului inexistent

Un act juridic unilateral nu produce efectele juridice avute în vedere de autorul său în măsura în care prin act se exercită un drept subiectiv care nu există ori pentru exercitarea căruia nu sunt întrunite toate condiţiile prevăzute de lege sau actul juridic.

Articolul 241[5]. Consimţămîntul terţului pentru încheierea actului juridic

(1) Dacă efectul unui act juridic depinde de consimţămîntul unui terţ, consimţămîntul sau refuzul poate fi exprimat atît faţă de o parte, cît şi faţă de cealaltă.

(2) Consimţămîntul nu necesită formele stabilite pentru actul juridic dacă legea nu prevede altfel.

(3) Consimţămîntul prealabil al terţului este revocabil pînă la încheierea actului juridic în măsura în care nu reiese altfel din raportul juridic în a cărui bază a fost dat consimţămîntul prealabil. Revocarea poate fi exprimată atît faţă de o parte, cît şi de cealaltă.

(4) Consimţămîntul ulterior (ratificarea, confirmarea) pentru încheierea actului juridic, în lipsa unor dispoziţii legale contrare exprese, are efect retroactiv, din momentul încheierii actului juridic.

(5) Retroactivitatea nu afectează actele de dispoziţie pe care cel care a consimţit le-a încheiat cu terţii anterior exprimării consimţămîntului şi nici drepturile dobîndite de terţi în temeiul acelor acte, nu afectează actele de executare silită, sechestrul ori măsurile luate de administratorul insolvabilităţii anterior exprimării consimţămîntului.

(6) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în special consimţămîntului sub forma:

a) încuviinţării acordate de către părinte, adoptator, curator, tutore sau altui ocrotitor;

b) autorizării acordate de către consiliul de familie, autoritatea tutelară sau instanţa de judecată;

c) confirmării de către reprezentat în cazurile prevăzute la art. 249;

d) ratificării actului juridic de dispoziţie în cazurile prevăzute la art. 241[3].

(7) Dispoziţiile prezentului articol, de asemenea, se aplică în mod corespunzător aprobării acordate de organul competent al persoanei juridice actelor juridice încheiate din numele acesteia.

Articolul 241[6]. Dreptul de revocare al actului juridic ineficient

(1) Dacă cel care a încheiat actul juridic fără consimţămîntul necesar al terţului, a declarat, cu rea-credinţă, că acel consimţămînt a fost obţinut sau că el nu este necesar, cealaltă parte poate să revoce actul juridic pînă cînd i se comunică consimţămîntul necesar, cu excepţia cazului în care ea a încheiat actul juridic cunoscînd absenţa consimţămîntului.

(2) Dacă terţul a refuzat să acorde consimţământul necesar, oricare dintre părţi poate revoca actul juridic.

(3) În cazul în care cealaltă parte se adresează către cel care a încheiat actul juridic sau către terţ cu o cerere de prezentare a consimţămîntul necesar al terţului, iar consimţământul nu îi este comunicat celeilalte părţi în termen de 4 săptămîni de la data primirii cererii, dacă legea sau actul juridic nu prevede un alt termen, se consideră că terţul a refuzat să acorde consimţământul necesar.

(4)) Partea îndreptăţită exercită dreptul de revocare prevăzut de dispoziţiile alin. (1) sau (2) prin notificare adresată celeilalte părţi. Dacă actul juridic a fost revocat conform dispoziţiilor prezentului articol, se consideră că el nu a fost încheiat.

(5) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică actului juridic de dispoziţie al celui neîndreptăţit, prevăzut la art. 241[3]."

130. Articolele 243 şi 244 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 243.** Reprezentantul supus unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma ocrotirii provizorii sau curatelei

Actul juridic încheiat de reprezentant este valabil şi în cazul în care reprezentantul este supus unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma ocrotirii provizorii sau curatelei.

Articolul 244. Delegarea împuternicirilor şi substituirea reprezentantului

(1) Reprezentantul trebuie să încheie personal actele juridice pentru care este împuternicit. El poate să delege împuternicirile unui terţ (delegarea împuternicirilor) sau să cesioneze împuternicirile unui terţ (substituirea reprezentantului) numai în cazul în care este împuternicit de reprezentat sau în alte cazuri prevăzute de lege. În caz de dubiu, se prezumă că reprezentantul şi-a delegat împuternicirile, dar nu le-a cesionat.

(2) Chiar dacă a delegat împuternicirile unui terţ, reprezentantul păstrează aceleaşi împuterniciri, precum şi poate delega împuternicirile şi altui terţ. Atât reprezentatul cât şi reprezentantul pot exercita dreptul de revocare a împuternicirilor acordate terţului prin delegare.

(3) Reprezentantul care a delegat sau a cesionat unui terţ împuternicirile este obligat să aducă faptul cît mai curînd la cunoştinţa reprezentatului, precum şi informaţia necesară despre terţ. În cazul în care nu îndeplineşte această obligaţie, reprezentantul poartă răspundere pentru acţiunile terţului ca pentru acţiuni proprii."

131. La articolul 247, cuvintele „anularea" şi „anulare" se substituie cu cuvintele „revocarea" şi, respectiv, cu „revocare".

132. La articolul 248, pe întreg textul acestuia, cuvîntul „retragerea" se substituie cu cuvîntul „revocarea".

133. Se completează cu articolul 248^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 248^1.** Reprezentantul care acţionează din nume propriu

(1) În cazul în care reprezentantul, deşi deţine împuterniciri, încheie actul juridic din nume propriu sau acţionează în alt mod în care nu indică terţului faptul că încheie actul din numele reprezentatului, actul juridic produce efecte juridice între reprezentant şi terţ. Acel act juridic nu produce efecte juridice între reprezentat şi terţ cu excepţiile prevăzute expres de lege.

(2) Dacă reprezentantul încheie actul în numele unui reprezentat a cărui identitate urmează a fi dezvăluită ulterior, dar nu o dezvăluie într-un termen rezonabil după primirea cererii terţului, se consideră că reprezentantul a încheiat actul juridic din nume propriu."

134. Articolul 249:

1) alineatul (1) se completează cu o nouă propoziţie cu următorul cuprins: „Pînă la ratificare actul juridic constituie un act juridic ineficient în raport cu reprezentatul.";

2) la alineatele (1) – (3), cuvîntul „confirmă", la toate formele şi cazurile gramaticale, se substituie cu cuvîntul „ratifică" la forma şi cazul corespunzător.

3) se completează cu alineatul (4), cu următorul cuprins:

„(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică şi în cazul în care administratorul sau alt reprezentant al unei persoane juridice încheie actul juridic fără aprobarea corespunzătoare, obligatorie conform legii, din partea organului competent al persoanei juridice, dacă legea nu prevede o altă consecinţă."

135. Articolul 250:

1) la alineatul (1), cuvîntul „confirme" se substituie cu cuvîntul „ratifice";

2) la alineatul (3), cuvintele „limitat în capacitate de exerciţiu" se substituie cu cuvîntul „supus unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma ocrotirii provizorii sau curatelei", iar după cuvintele „cu încuviinţarea" se completează cu cuvintele „ocrotitorului provizoriu sau".

136. Articolul 251 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 251.** Actul juridic încheiat cu sine (contrapartida)

(1) Reprezentantul nu are dreptul să încheie acte juridice în numele reprezentatului cu sine însuşi, nici în nume propriu, nici în calitate de reprezentant al unui terţ, cu excepţia următoarelor cazuri:

a) reprezentatul a permis reprezentantului să acţioneze în aşa mod;

b) reprezentantul a dezvăluit că va acţiona în aşa mod, iar reprezentatul nu a obiectat într-un termen rezonabil;

c) reprezentatul a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască pe altă cale că reprezentantul va acţiona în aşa mod, şi nu a obiectat într-un termen rezonabil;

d) în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Reprezentatul poate cere declararea nulităţii actului juridic dacă, la momentul încheierii actului juridic, terţul cunoştea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască că reprezentantul încalcă dispoziţiile alin.(1). Această acţiune se prescrie în termen de 6 luni."

137. Se completează cu articolul 251^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 251^1.** Pluralitatea de reprezentanţi

(1) În cazul în care reprezentatul a împuternicit mai mulţi reprezentanţi în privinţa aceluiaşi act juridic, oricare dintre ei poate încheia actul de sine stătător, cu excepţia cazului cînd necesitatea consimţămîntului celorlalţi reprezentanţi rezultă expres din lege sau din actul prin care s-a acordat împuterniciri reprezentantului care încheie actul juridic.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică indiferent dacă reprezentanţii au fost numiţi sau împuterniciţi prin acelaşi act sau prin acte diferite.".

138. Articolul 252:

1) la alineatul (4), litera a), conjuncţia „sau" se substituie cu cuvintele „iar în absenţa sa,";

2) la alineatul (5), cuvîntul „inclusiv" se substituie cu cuvintele „dar nu şi", iar cuvintele „de organizaţia de exploatare a locuinţelor de la domiciliul persoanei care eliberează procura" se exclud;

3) se completează cu alineatele (6) – (8) cu următorul cuprins:

„(6) Dispoziţiile legale privind procura se aplică şi în cazul în care împuternicirile se cuprind într-un contract la care este parte reprezentatul, inclusiv într-un contract dintre reprezentat şi reprezentant, sau într-un contract dintre reprezentat şi terţ, sau în procesul-verbal al organului competent al reprezentatului dacă din lege nu rezultă altfel.

(7) Dispoziţiile legale privind procura se aplică în mod corespunzător în cazul în care aceeaşi procură este eliberată de mai multe persoane.

(8) Dacă procura s-a eliberat unei persoane juridice fără a se indica numele reprezentantului sau salariatului acelei persoane care va exercita împuternicirile, împuternicirile se exercită de către administratorul acelei persoane sau de persoana desemnată de acesta."

139. Articolele 253 – 255 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 253.** Procura ulterioară

(1) Persoana căreia îi este eliberată procura (procura iniţială) poate elibera o procură prin care se deleagă împuternicirile sau se substituire reprezentantul conform dispoziţiilor art. 244 (procura ulterioară).

(2) În toate cazurile, procura ulterioară emisă de o persoană fizică trebuie autentificată notarial chiar dacă procura iniţială nu este autentificată.

(3) Reprezentantul căruia i s-a eliberat procura conform art. 252 alin. (5) nu poate elibera procură ulterioară.

(4) Persoana căreia îi este eliberată procura ulterioară poate elibera o nouă procură ulterioară numai dacă acest drept este stipulat expres în procura iniţială şi cea ulterioară.

Articolul 254. Termenul procurii

(1) Dacă termenul valabilităţii nu este indicat în procură, ea este valabilă timp de 3 ani de la data întocmirii. Termenul valabilităţii poate de asemenea fi indicat prin stipularea unei condiţii la îndeplinirea căreia procura încetează.

(2) Este nulă procura în care nu este indicată data întocmirii.

(3) Procura eliberată pentru încheierea unor acte juridice în afara Republicii Moldova şi autentificată notarial este valabilă pînă la revocarea ei de către persoana care a eliberat-o.

Articolul 255. Încetarea valabilităţii procurii

(1) Valabilitatea procurii încetează în cazul:

a) expirării termenului sau îndeplinirii condiţiei extinctive;

b) revocării de către persoana care a eliberat-o sau, dacă este eliberată de mai multe persoane, revocării de către oricare dintre ele;

c) renunţării persoanei căreia îi este eliberată;

d) dizolvării persoanei juridice care a eliberat procura;

e) dizolvării persoanei juridice căreia îi este eliberată procura;

f) decesului persoanei fizice care a eliberat procura, declarării ei drept dispărută fără de veste ori instituirea în privinţa ei a unei măsuri de ocrotire judiciară dacă legea nu prevede altfel;

g) decesului persoanei fizice căreia îi este eliberată procura, declarării ei dispărută fără de veste ori instituirea în privinţa ei a unei măsuri de ocrotire judiciară.

(2) Persoana care a eliberat procura o poate revoca în orice moment, iar persoana căreia îi este eliberată procura poate renunţa la ea în orice moment. Orice clauză contrară este nulă.

(3) Odată cu încetarea valabilităţii procurii, încetează valabilitatea procurii ulterioare."

140. Se completează cu articolul 255^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 255^1.** Procura irevocabilă

(1) În scopul executării ori garantării executării obligaţiilor prezente sau viitoare ale reprezentatului sau ale unui terţ faţă de reprezentant sau faţă de persoanele din numele sau în interesul căruia acţionează reprezentantul, în cazul în care obligaţia este asumată de către un profesionist, reprezentatul poate indica în procură că ea nu poate fi revocată înainte de expirarea termenului ori îndeplinirea condiţiei extinctive, sau poate indica faptul că ea poate fi revocată doar în anumite condiţii (procura irevocabilă). În acest caz, art. 255 alin.(1) lit. b) şi alin.(2) nu se aplică.

(2) Cu toate acestea, procura irevocabilă poate fi revocată după stingerea obligaţiei pentru executarea sau garantarea căreia ea a fost eliberată.

(3) În cazul în care reprezentantul exercită împuternicirile contrar scopului ori există pericolul unei asemenea exercitări, reprezentatul poate cere instanţei de judecată să pronunţe revocarea procurii irevocabile."

141. Articolul 256:

1) titlul articolului, cuvîntul „anularea" se substituie cu cuvîntul „revocarea";

2) alineatul unic devine alineatul (1);

3) În alineatul (1) cuvîntul „anularea" se substituie cu cuvîntul „revocarea", după cuvîntul „succesorii" se completează cu cuvintele „sau ocrotitorul", iar cuvîntul „stipulate" se substituie cu cuvîntul „prevăzute";

4) se completează cu alineatul (2) – (5) cu următorul cuprins:

„(2) În cazul în care persoana care a eliberat procura în formă scrisă sau în formă autentică nu a indicat în ea identitatea terţilor cu care reprezentantul urma să contracteze, ea poate informa terţii despre revocarea procurii prin solicitarea notarului de a înregistra declaraţia de revocare în registrul procurilor.

(3) Acelaşi drept de a informa terţii prin intermediul registrului procurilor, prin solicitarea notarului de a înregistra informaţia despre încetarea procurii îl au:

a) persoana căreia i s-a eliberat procura sau, după caz, succesorii săi – în cazurile prevăzute la art. 255 alin. (1) lit. c), e) şi g);

b) succesorii sau, după caz, ocrotitorul celui care a eliberat procura – în cazurile prevăzute la art. 255 alin. (1) lit. d) şi f).

(4) Terţii se consideră informaţi în ziua lucrătoare care urmează după data înregistrării declaraţiei sau informaţiei prevăzute de dispoziţiile alin. (2) sau, respectiv, (3) dacă nu au fost informaţi mai devreme pe altă cale.

(5) Modul de ţinere, operare a înregistrărilor, modificărilor, radierilor şi acces al terţilor la informaţia din registrul procurilor se stabileşte de Guvern."

142. Se completează cu articolul 256[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 256[1].** Publicitatea revocării sau încetării din alt temei a procurii

(1) În vederea informării terţilor, notarul căruia i se solicită să autentifice revocarea unei procuri este obligat să înregistreze, de îndată, informaţia despre revocare în registrul procurilor.

(2) Notarul care autentifică actul pentru încheierea căruia a fost dată procura are obligaţia să verifice la registrul prevăzut la alin. (1) dacă acea procură a fost revocată sau dacă au fost înregistrate informaţii despre alte temeiuri de încetare a procurii.

(3) Dispoziţiile alin. (1) si (2) sunt aplicabile şi în cazul autentificărilor realizate de misiunile diplomatice şi oficiile consulare ale Republicii Moldova.".

143. Articolul 257 se completează cu alineatele (1[1]), care va avea următorul cuprins:

„(1[1]) Dacă unui terţ i se prezintă o procură, despre încetarea căreia el nu a cunoscut şi nici nu trebuia să cunoască, încetarea procurii nu este opozabilă terţului, iar actul juridic încheiat de către reprezentant cu terţul rămîne valabil pentru reprezentat şi succesorii săi.".

144. Articolul 264:

1) alineatele (1), (2) şi (3) vor avea următorul cuprins:

„(1) Termenul stabilit în săptămîni, luni sau o perioadă care cuprinde mai multe luni (ani, semestre, trimestre) expiră, în cazul prevăzut de dispoziţiile art. 261 alin.(1), în acea zi a ultimei săptămîni sau ultimei luni care, prin denumirea sau numărul ei, corespunde zilei în care a survenit evenimentul sau momentul în timp respectiv, iar în cazul prevăzut de dispoziţiile art. 261 alin.(2), el expiră în acea zi a ultimei săptămîni sau ultimei luni care precede ziua în care, prin denumirea sau numărul ei, corespunde zilei în care a început să curgă termenul.

(2) Dacă ultima lună nu are ziua respectivă determinată conform dispoziţiilor alin.(1), termenul expiră în ultima zi a lunii.

(3) Dacă s-a stabilit că un anumit termen durează pînă la o anumită zi, se prezumă că termenul include şi ziua respectivă."

145. Articolul 268 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 268.** Termenele speciale de prescripţie extinctivă

(1) Se prescriu în termen de 6 luni acţiunile privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzelor sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrilor judecătoreşti.

(2) Se prescriu în termen de 10 ani acţiunile privind:

a) drepturile reale care nu sunt declarate prin lege imprescriptibile ori nu sunt supuse altui termen de prescripţie;

b) repararea prejudiciului adus mediului."

146. Articolul 269 se abrogă.

147. Articolul 270 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 270.** Interzicerea modificării termenului de prescripţie extinctivă sau a modului de calculare

(1) Cu excepţia cazurilor prevăzute de lege, orice clauză prin care se derogă de la dispoziţiile legale privind prescripţia extinctivă, inclusiv prin modificarea duratei termenului de prescripţie extinctivă sau a modului de calculare ori prin renunţarea la dreptul de a invoca prescripţia, este nulă.

(2) Cu toate acestea, în limitele şi condiţiile prevăzute de lege, sub sancţiunea nulităţii absolute, se poate deroga, prin clauză expresă în formă scrisă, de la dispoziţiile legale privind prescripţie extinctivă prin modificarea:

a) duratei termenelor de prescripţie extinctivă,

b) cursului prescripţiei extinctive pe calea fixări începutului acesteia ori a modificării temeiurilor legale de suspendare sau de întrerupere a acesteia, după caz.

(3) Derogările de la dispoziţiile legale privind prescripţia extinctivă se aplică doar în partea în care prescripţia extinctivă modificată expiră cel puţin într-un un an şi cel mult pînă la expirarea duratei maxime calculate conform art. 279[1].

(4) Este interzisă orice clauză prin care fie direct, fie indirect o acţiune ar fi declarată imprescriptibilă, deşi, potrivit dispoziţiilor legale, aceasta este prescriptibilă, sau invers, o acţiune declarată de dispoziţiile legale imprescriptibilă ar fi considerată prescriptibilă.

(5) De la dispoziţiile legale privind prescripţia extinctivă nu se poate deroga în temeiul alin.(2) în detrimentul consumatorului."

148. Articolul 271 va avea următorul cuprins:

„Acţiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripţie extinctivă numai daca persoana în a cărei favoare a curs prescripţia, creditorii persoanei sau oricare altă persoană care are un interes legitim a ridicat excepţia de tardivitate conform Codului de procedură civilă."

149. Articolul 272:

1) la alineatul (2), prima propoziţie se exclude;

2) la alineatul (3), cuvintele „debitorul trebuie să execute obligaţia" se substituie cu cuvintele „creditorul a cerut executarea, iar dacă conform conţinutului obligaţiei debitorul beneficiază de un termen suspensiv de la cerere, se aplică dispoziţiile alin.(2)";

3) la alineatul (4), cuvintele „răspunderea delictuală" şi „paguba" se substituie cu cuvintele „repararea prejudiciului" şi, respectiv, „atît tipul prejudiciului cît";

4) alineatul (5) va avea următorul cuprins:

„(5) Dacă legea nu prevede altfel, în cazul acţiunii în nulitate supuse prescripţiei extinctive, termenul de prescripţie extinctivă începe să curgă de la data la care cel îndreptăţit, reprezentantul său legal sau persoana chemată de lege să-i încuviinţeze actele a cunoscut sau trebuia să cunoască temeiul nulităţii.";

5) alineatele (6) – (9) se abrogă;

6) se completează cu alineatele (10) – (16) cu următorul cuprins:

„(10) În cazul în care un debitor este obligat la prestaţii succesive, dreptul la acţiune cu privire la fiecare dintre aceste prestaţii se stinge printr-o prescripţie extinctivă separată, chiar dacă debitorul continuă să execute una sau alta dintre prestaţiile datorate.

(11) În cazul obligaţiei continue de a nu face, dreptul la acţiune, supus unei prescripţii extinctive separate, se naşte în legătură cu fiecare încălcare.

(12) Prescripţia dreptului la acţiune în restituirea îmbogăţirii nejustificate începe să curgă de la data la care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască atît existenţa dreptului său la restituire cît şi persoana obligată să restituie. Dispoziţiile acestui alineat se aplică, în mod corespunzător, şi în cazul acţiunii întemeiate pe gestiunea de afaceri fără mandat.

(13) Dreptul la rezoluţiune pentru neexecutarea obligaţiei ori de reducere a obligaţiei corelative se prescrie extinctiv la data prescrierii extinctive a obligaţiei neexecutarea căreia întemeiază rezoluţiunea sau reducerea obligaţiei corelative.

(14) Prescripţia dreptului la acţiune privind efectele juridice ale rezoluţiunii contractului sau ale donaţiei revocate începe să curgă de la data în care a intervenit rezoluţiunea sau, după caz, revocarea, iar în cazul în care, în temeiul legii sau contractului, prestaţiile trebuie să se facă la o dată ulterioară – prescripţia începe să curgă după împlinirea acelei date.

(15) Prescripţia dreptului la acţiune în ajustarea contractului sau rezoluţiune pentru schimbarea excepţională a circumstanţelor începe să curgă de la data în care debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască survenirea schimbării excepţionale a circumstanţelor.

(16) Acţiunile prevăzute de alin.(11), (12), (14) şi (15) se supun termenului general de prescripţie cu excepţia prevăzută la art. 217 alin.(3) propoziţia a doua."

150. Se completează cu articolul 272^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 272^1.** Prescripţia extinctivă în cazul dreptului de regres

(1) Prescripţia dreptului la acţiune în regres expiră la data în care ar fi expirat prescripţia dreptului la acţiune al creditorului iniţial faţă de debitorul urmărit în regres.

(2) Cu toate acestea, prescripţia dreptului la acţiune în regres nu poate expira mai devreme de 6 luni din data în care a apărut dreptul la acţiune în regres sau, dacă este mai devreme, din data în care creditorul iniţial a înaintat acţiunea faţă de persoana îndreptăţită la regres.

(3) Dispoziţiile alin.(2) nu se aplică dacă persoana îndreptăţită la regres ar fi putut în mod rezonabil să opună creditorului iniţial expirarea termenului de prescripţie al creanţei faţă de debitorul împotriva căruia persoana acţionează în regres.

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător în cazul în care, în loc să acţioneze în regres pe baza unor dispoziţii legale speciale, persoana îndreptăţită la regres acţionează contra debitorului pe temeiul dispoziţiilor legale privind îmbogăţirea nejustificată sau gestiunea de afaceri.

(5) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică în cazul în care persoana este îndreptăţită la regres în temeiul executării pe baza unei garanţii personale autonome pe care şi-a asumat-o faţă de creditor, precum şi în alte cazuri cînd era obligată în aşa fel încît trebuia să execute independent de prescrierea extinctivă a dreptului la acţiune al creditorului faţă de debitor. În aceste cazuri, se aplică dispoziţia corespunzătoare a art. 272."

151. La articolul 273, după cuvintele „preluarea datoriei" se completează cu cuvintele „fără acordul vechiului debitor".

152. Articolul 274 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 274.** Suspendarea curgerii termenului de prescripţie extinctivă

(1) Curgerea termenului de prescripţie extinctivă se suspendă dacă:

a) înaintarea acţiunii este imposibilă din cauza unui impediment în afara controlului creditorului şi dacă lui nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depăşească impedimentul ori consecinţele sale;

b) executarea obligaţiilor este amînată (moratoriu);

c) creditorul sau debitorul face parte din rîndul forţelor armate puse pe picior de război;

d) creditorul este minor sau supus unei măsuri de ocrotire judiciare şi nu are un reprezentant sau ocrotitor, cu excepţia cazurilor în care creditorul are capacitate de exerciţiu procesuală în privinţa dreptului încălcat;

e) în cazul în care creditorul sau debitorul a decedat şi nici unei persoanei nu i s-a stabilit calitatea de moştenitor sau de persoană împuternicită să acţioneze din numele masei succesorale (a executorului testamentar care are împuterniciri de administrare, custodelui sau

administratorului masei succesorale desemnat de notarul sau a administratorului insolvabilităţii al masei succesorale).

f) activitatea autorităţilor judecătoreşti de a căror competenţă ţine soluţionarea litigiului dintre părţi este suspendată;

g) creditorul şi debitorul negociază cu privire la dreptul sau cu privire la circumstanţele din care ar putea rezulta o pretenţie privind acel drept;

h) creditorul şi debitorul negociază cu privire la medierea în privinţa dreptului sau circumstanţelor;

i) părţile se află, în condiţiile legii, în proces de mediere cu privire la drept sau cu privire la circumstanţele din care ar putea rezulta o pretenţie privind acel drept.

(2) Cursul prescripţiei extinctive se suspendă doar dacă temeiurile de suspendare indicate la alin.(1) au apărut sau au continuat în ultimele 6 luni ale termenului de prescripţie extinctivă, iar dacă acest termen este de 6 luni sau mai scurt, înăuntrul lui.

(3) Curgerea termenului de prescripţie extinctivă continuă de la data încetării împrejurărilor care servesc drept temei pentru suspendarea cursului prescripţiei extinctive şi termenul scurs în perioada în care cursul prescripţiei extinctive este suspendat nu se include în termenul de prescripţie extinctivă. Termenul rămas se prelungeşte pînă la 6 luni, iar dacă termenul de prescripţie extinctivă este mai scurt de 6 luni, pînă la durata lui.

(4) O parte nu negociază în sensul alin. (1) lit. g) şi h), dacă ea nu răspunde la invitaţia de a negocia ori refuză în mod expres negocierea. Negocierea încetează în data ultimei comunicări făcute de către partea în folosul căreia curge prescripţia extinctivă sau de la data în care una dintre părţi a comunicat celeilalte că refuză să continue negocierile.

(5) Cursul prescripţiei extinctive a dreptului la acţiunea în regres a pîrîtului faţă de un terţ se suspendă din momentul atragerii terţului ca intervenient accesoriu şi pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătoreşti pronunţate împotriva pîrîtului, executarea căreia va îndreptăţi pîrîtul la regres."

153. La articolul 275, litera c) va avea următorul cuprins:

„c) pentru cererile dintre tutori, curatori ori alte persoane care exercită o măsură de ocrotire şi persoanele aflate sub tutela, curatela lor sau altă măsură de ocrotire – pe durata tutelei, curatelei sau altei măsuri de ocrotire."

154. Articolul 276 se completează cu o nouă propoziţie cu următorul cuprins: „Dispoziţiile prezentului articol se aplică şi acţiunii persoanei juridice faţă de administratorul său."

155. Articolele 277 şi 278 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 277.** Întreruperea cursului prescripţiei extinctive

(1) Cursul prescripţiei extinctive se întrerupe:

a) printr-un act voluntar de executare sau prin recunoaşterea, în orice alt mod, expres sau tacit, a dreptului a cărui acţiune se prescrie, făcută de către cel în folosul căruia curge prescripţia. Constituie acte de recunoaştere tacită executarea parţială a obligaţiei, achitarea, în tot sau în parte, a dobînzilor sau penalităţilor, constituirea unei garanţii, solicitarea unui termen de plată, declararea compensării şi altele asemenea manifestări care să ateste în mod neîndoielnic existenţa dreptului celui împotriva căruia curge prescripţia;

b) prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de chemare în judecată, de arbitrare, a unei cereri de eliberare a ordonanţei judecătoreşti, sau a unei alte cereri în organul jurisdicţional competent;

c) prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de admitere a creanţei în cadrul procesului de insolvabilitate, precum şi a cererii de intervenţie în cadrul procedurii de executare silită în curs pornite de alţi creditori;

d) în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) După întreruperea cursului prescripţiei extinctive, începe să curgă un nou termen. Timpul scurs pînă la întreruperea cursului prescripţiei extinctive nu se include în noul termen de prescripţie extinctivă.

(3) În cazul survenirii circumstanţei indicate la alin. (1) lit. a), începe să curgă un nou termen de prescripţie extinctivă chiar dacă circumstanţa survine după expirarea termenului de prescripţie extinctivă.

(4) În cazul întreruperii în temeiul alin. (1) lit. b), noua prescripţie extinctivă a dreptului de a obţine executarea silită nu va începe să curgă cît timp hotărîrea de admitere a acţiunii ori ordonanţa nu a rămas definitivă.

(5) În cazul întreruperii în temeiul alin.(1) lit. c), prescripţia extinctivă va reîncepe să curgă de la data la care există din nou posibilitatea legală de valorificare a creanţei rămase nesatisfăcute.

156. **Articolul 278.** Cursul prescripţiei în cazul restituirii ori scoaterii cererii de pe rol sau anulării ordonanţei

(1) Dacă instanţa de judecată a restituit cererea, a scos cererea de pe rol sau a anulat ordonanţa judecătorească, cursul prescripţiei extinctive care a început pînă la intentarea acţiunii continuă fără întrerupere.

(2) Cu toate acestea, dacă reclamantul, în termen de 6 luni de la data cînd a devenit irevocabilă încheierea de restituire a cererii, de scoatere a cererii de pe rol ori de anulare a ordonanţei, depune o nouă acţiune, prescripţia este considerată întreruptă prin acţiunea precedentă, cu condiţia însă ca noua acţiune să fie admisă.".

157. Articolul 279:

1) la alineatul (1), după cuvintele „de judecată constată" se completează cu cuvintele „ , la cererea reclamantului,";

2) alineatul (2) se completează cu cuvintele „„şi doar dacă nu a expirat durata maximă calculată conform art. 279^1."

158. Se completează cu articolul 279^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 279^1.** Durata maximă a termenului de prescripţie extinctivă

(1) În toate cazurile, termenul de prescripţie extinctivă nu poate depăşi durata maximă de 10 ani de la data încălcării dreptului, iar în cazul acţiunilor cu privire la repararea prejudiciului patrimonial şi moral cauzat prin deces sau vătămarea sănătăţii, 30 ani de la data încălcării dreptului.

(2) Cu toate acestea, dacă conform dispoziţiei legale speciale prescripţia extinctivă a acţiunii curge de la o altă dată, atunci durata maximă prevăzută de dispoziţiile alin. (1) va curge de la acea dată.

(3) Termenul scurs în perioada în care cursul prescripţiei extinctive este suspendat se include la calcularea duratei maxime a termenului, cu excepţia suspendării conform dispoziţiilor art. 275.

(4) Dispoziţiile prezentului articol nu afectează:

a) drepturile la acţiune imprescriptibile;

b) termenele de prescripţie extinctivă stabilite de lege care depăşesc 10 ani;

c) efectele întreruperii prescripţiei extinctive conform dispoziţiilor legale."

159. Articolul 280, literele b) şi c) vor avea următorul cuprins:

„b) clienţilor faţă de bănci, asociaţii de economii şi împrumut şi alţi prestatori de servicii de plată privind eliberarea mijloacelor înscrise în contul acestora sau a remiterilor de bani efectuate în folosul lor;

c) cu privire la repararea prejudiciului patrimonial şi moral cauzat prin deces sau vătămarea sănătăţii. În acest caz, se repară prejudiciul despre care reclamantul a aflat în perioada anterioară intentării acţiunii, dar nu mai mare de 3 ani.".

160. Articolul 282 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 282.** Efectele prescripţiei în cazul drepturilor garantate

(1) Prescrierea unui drept garantat prin gaj nu împiedică pe cel îndreptăţit să ceară satisfacerea din bunul grevat dacă următoarele condiţii sunt întrunite cumulativ:

a) creditorul gajist va putea urmări, în condiţiile legii, doar bunul grevat, excluzîndu-se de la urmărire restul patrimoniului debitorului ori debitorului gajist;

b) din produsul valorificării bunului grevat se poate satisface doar capitalul dreptului garantat şi cheltuielile de executare, dar excluzîndu-se dobînzile, dobînzile de întîrziere, penalităţile, şi alte accesorii;

c) nu au trecut mai mult de 2 ani de la data invocării faţă de creditor a expirării prescripţiei extinctive de către debitorul obligaţiei garantate.

(2) Dreptul de regres al debitorului gajist faţă de debitor nu se prescrie extinctiv înainte de expirarea a 6 luni din data satisfacerii dreptului garantat în condiţiile alin.(1).".

161. Cartea întîi, Titlul IV se completează cu Capitolul III cu următorul cuprins:

„Capitolul III
TERMENELE DE DECĂDERE

Articolul 283[1]. Stabilirea termenului de decădere

(1) Prin lege sau prin voinţa părţilor se pot stabili termene de decădere pentru exercitarea unui drept subiectiv sau încheierea unui act juridic.

(2) Dacă din lege sau din convenţia părţilor nu rezultă în mod neîndoielnic că un anumit termen este de prescripţie extinctivă, termenul se consideră termen de decădere.

(3) Este lovită de nulitate absolută clauza prin care se stabileşte un termen de decădere ce ar face excesiv de dificilă exercitarea dreptului subiectiv de către consumator sau încheierea actului juridic de către consumator. În acest caz, se consideră că clauza stabileşte un termen rezonabil.

(4) De asemenea, este lovită de nulitate absolută clauza prin care se stabileşte un termen de decădere prin care se fraudează dispoziţiile legale imperative cu privire la prescripţia extinctivă.

(5) Neexercitarea dreptului subiectiv înăuntrul termenului stabilit de decădere atrage stingerea lui.

(6) Actul unilateral care nu este încheiat şi, dacă este supus comunicării, nu este recepţionat de partea căruia el îi trebuie comunicat, înăuntrul termenului stabilit de decădere nu produce efecte juridice.

Articolul 283[2]. Regimul termenelor de decădere

(1) Termenele de decădere nu sunt supuse suspendării, întreruperii şi repunerii în termen, dacă prin lege nu se dispune altfel.

(2) Cu toate acestea, termenul nu poate curge, iar dacă a început să curgă, se suspendă, dacă dreptul subiectiv nu poate fi exercitat sau actul juridic nu poate fi încheiat din cauza unui impediment în afara controlului persoanei în cauză şi dacă ei nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depăşească impedimentul ori consecinţele sale. În acest caz, dispoziţiile art. 274 alin. (2) şi (3) propoziţia întîi fiind aplicabile în mod corespunzător. Dacă termenul rămas este mai mic de 7 zile, el se prelungeşte şi va fi egal cu 7 zile.

(3) De asemenea, atunci cînd realizarea dreptului presupune exercitarea unei acţiuni în justiţie, termenul este întrerupt în una din situaţiile indicate la art. 277 alin. (1) lit. b).

Articolul 283[3]. Renunţarea la beneficiul decăderii

(1) Cînd termenul de decădere a fost stabilit prin contract sau instituit printr-o dispoziţie legală care ocroteşte un interes privat, partea în favoarea căruia a fost stipulat ori instituit poate să renunţe, după împlinirea termenului, la beneficiul decăderii. Dacă renunţarea intervine înainte de împlinirea termenului, sunt aplicabile regulile privitoare la întreruperea prescripţiei extinctive prin recunoaşterea dreptului.

(2) Părţile nu pot însă renunţa, nici anticipat şi nici după începerea cursului lor, la termenele de decădere de ordine publică stabilite de lege şi nici nu le pot modifica, micşorîndu-le sau mărindu-le, după caz.

(3) Termenele de decădere stabilite de lege în raporturile contractuale se prezumă că protejează doar un interes privat. Cu toate acestea, termenele de decădere stabilite de lege nu pot fi modificate în detrimentul consumatorului, sub sancţiunea nulităţii absolute.

Articolul 283[4]. Aplicarea decăderii

(1) Decăderea poate fi invocată de partea în favoarea căreia a fost stipulat ori instituit termenul, în condiţiile art. 271 alin.(1).

(2) Instanţa de judecată este obligată să invoce şi să aplice din oficiu termenul de decădere, cu excepţia cazului cînd termenul de decădere protejează doar un interes privat."

162. Cartea întîi se completează cu Titlul V cu următorul cuprins:

„ TITLUL V
PUBLICITATEA DREPTURILOR, A ACTELOR ŞI A FAPTELOR JURIDICE

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 283[5]. Obiectul publicităţii şi modalităţile de realizare

(1) Drepturile, actele şi faptele privitoare la starea şi capacitatea persoanelor, cele în legătură cu bunurile care aparţin acestora, precum şi orice alte raporturi juridice sunt supuse publicităţii în cazurile expres prevăzute de lege.

(2) Publicitatea menţionată la alineatul (1) se realizează prin:

a) registrul bunurilor imobile;

b) registrul garanţiilor reale mobiliare;

c) registrul de stat al persoanelor juridice;

d) registrul de stat al transporturilor;

e) registrul navelor sau catalogul naval;

f) registrele ţinute, conform legii, de către Agenţia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală;

g) registrul actelor de stare civilă;

h) registrul de stat al întreprinzătorilor individuali;

i) alte forme de publicitate prevăzute de lege.

(3) Dispoziţiile prezentului titlu se aplică în măsura în care prin dispoziţiile legale aplicabile unui anumit registru de publicitate sau prin alte dispoziţii legale speciale nu se prevede altfel.

Articolul 283[6]. Condiţiile de publicitate

(1) Procedura şi condiţiile de publicitate se stabilesc prin lege.

(2) Îndeplinirea formalităţii de publicitate poate fi cerută de orice persoană, chiar dacă ea este un minor sau dacă ea este un adult în privinţa căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară.

(3) Orice renunţare sau restrîngere a dreptului de a îndeplini o formalitate de publicitate, precum şi orice clauză penală sau altă sancţiune stipulată pentru a împiedica exercitarea acestui drept sunt lovite de nulitate absolută.

(4) Nimeni nu poate invoca faptul că nu a cunoscut dreptul, actul sau faptul supus publicităţii, dacă formalitatea de publicitate a fost legal îndeplinită.

Articolul 283[7]. Efectele publicităţii

(1) Publicitatea asigură opozabilitatea dreptului, actului, faptului, precum şi a oricărui alt raport juridic supus publicităţii, stabileşte rangul acestora şi, dacă legea prevede în mod expres, condiţionează constituirea sau efectele lor juridice.

(2) Între părţi sau succesorii lor, universali ori cu titlu universal, după caz, drepturile, actele sau faptele juridice, precum şi orice alte raporturi juridice produc efecte depline, chiar dacă nu au fost îndeplinite formalităţile de publicitate, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

(3) Publicitatea nu validează dreptul, actul sau faptul supus ori admis la publicitate. Cu toate acestea, în cazurile şi condiţiile expres prevăzute de lege, ea poate produce efecte achizitive în favoarea dobînditorilor.

(4) Publicitatea nu întrerupe cursul prescripţiei extinctive, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

Articolul 283[8]. Prezumţiile în materie de registre de publicitate

(1) Dacă un drept, act sau fapt a fost înregistrat într-un registru public, se prezumă că el există, cît timp nu a fost radiat sau modificat în condiţiile legii.

(2) În cazul în care un drept, act sau fapt a fost radiat, se prezumă că el nu există.

Articolul 283[9]. Lipsa publicităţii. Sancţiuni

(1) Dacă formalitatea de publicitate nu a fost realizată, iar aceasta nu era prevăzută de lege cu caracter constitutiv, drepturile, actele, faptele sau alte raporturi juridice supuse publicităţii sunt inopozabile terţilor, afară de cazul în care se dovedeşte că aceştia le-au cunoscut pe altă cale.

(2) Atunci cînd legea prevede că simpla cunoaştere de fapt nu suplineşte lipsa de publicitate, absenţa acesteia poate fi invocată de orice persoană interesată, inclusiv de terţul care a cunoscut, pe altă cale, dreptul, actul, faptul sau raportul juridic supus publicităţii.

(3) În toate cazurile însă, simpla cunoaştere a dreptului, actului, faptului sau raportului juridic nu suplineşte lipsa de publicitate faţă de alte persoane decît terţul care, în fapt, le-a cunoscut.

Articolul 283[10]. Concursul dintre formele de publicitate

Dacă un drept, act, fapt sau orice raport juridic este supus în acelaşi timp unor formalităţi de publicitate diferite, neefectuarea unei cerinţe de publicitate nu este acoperită de îndeplinirea alteia.

Articolul 283[11]. Consultarea registrelor de publicitate

(1) Orice persoană, chiar fără a justifica un interes, poate, în condiţiile legii, să consulte registrele de publicitate privitoare la un drept, act, fapt sau o anumită situaţie juridică şi să obţină extrase sau copii certificate de pe acestea.

(2) În cazurile şi în modul prevăzute de lege, accesul la informaţia cuprinse în registrul de publicitate este restricţionat sau condiţionat în vederea ocrotirii datelor cu caracter personal ale persoanei fizice asupra cărora poartă informaţia.

Capitolul II
REGISTRELE DE PUBLICITATE CU CARACTER CONSTITUTIV
Secţiunea 1
Dispoziţii generale

Articolul 283[12]. Registrele de publicitate cu caracter constitutiv

(1) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică fiecărui registru de publicitate (registru) care întruneşte următoarele 2 condiţii:

a) în acel registru, conform legii, se supun înregistrării anumite drepturi reale asupra anumitor categorii de bunuri şi/sau anumite alte drepturi patrimoniale (drept înregistrat);

b) legea stabileşte că acele drepturi înregistrate se pot dobîndi numai prin înregistrarea lor în folosul dobînditorului în acel registru, cu excepţiile prevăzute de lege.

(2) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică în măsura în care prin dispoziţiile legale aplicabile unui anumit registru de publicitate sau prin alte dispoziţii legale speciale nu se prevede altfel.

Articolul 283[13]. Felurile înregistrărilor

(1) În registru se pot efectua înregistrări, înregistrări provizorii şi notări.

(2) Înregistrarea şi înregistrarea provizorie au ca obiect drepturile înregistrate, iar notarea se referă la alte drepturi, acte, fapte sau raporturi juridice în legătură cu drepturile înregistrate cuprinse în registru.

(3) Înregistrarea provizorie şi notarea se fac numai în cazurile expres prevăzute de lege.

Articolul 283[14]. Înregistrarea drepturilor înregistrate afectate de modalităţi

(1) Drepturile înregistrate dobîndite sub condiţie suspensivă sau rezolutorie nu se înregistrează. Ele se pot însă înregistra provizoriu.

(2) Termenul extinctiv sau sarcina liberalităţii se va putea arăta atît în cuprinsul înregistrării, cît şi al înregistrării provizorii.

Articolul 283[15]. Aplicarea dispoziţiilor legale de drept material şi procedural

Cererile de înregistrare, înregistrare provizorie, notare sau radiere, indiferent de data depunerii lor, sunt soluţionate potrivit dispoziţiilor legale de drept material în vigoare la data încheierii actului sau, după caz, la data săvîrşirii ori producerii faptului juridic generator, modificator sau extinctiv al dreptului supus înregistrării, înregistrării provizorii, notării sau radierii, cu respectarea normelor procedurale în vigoare în momentul depunerii cererii conform legii.

Secţiunea a 2-a
Înregistrarea şi înregistrarea provizorie

Articolul 283[16]. Caracterul constitutiv al registrului

(1) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile înregistrate se constituie, se transmit, se grevează cu drepturi reale, numai prin înregistrare în registrul prevăzut de lege, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condiţiile legii.

(2) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale se sting numai prin radierea lor din registrul prevăzut de lege, cu consimţămîntul titularului, dat în forma prevăzută de lege. Acest consimţămînt nu este necesar dacă dreptul se stinge prin împlinirea termenului arătat în înregistrare ori prin decesul sau, după caz, prin încetarea existentei juridice a titularului, dacă acesta era o persoană juridică, precum şi în alte cazuri prevăzute expres de lege.

(3) Dacă dreptul înregistrat ce urmează să fie transmis este grevat cu un drept real în folosul unui terţ, transmiterea se va face cu păstrarea dreptului real al acestui terţ, cu excepţia cazurilor prevăzute expres de lege.

(4) Modificarea unui drept înregistrat se face potrivit regulilor stabilite pentru dobîndirea acestui drept.

Articolul 283[17]. Constituirea sau transmiterea unor drepturi înregistrate fără înregistrare

(1) Dreptul înregistrat se constituie sau se transmite fără înregistrare în registrul de publicitate prevăzut de lege în temeiul moştenirii, dizolvării persoanei juridice care era titular al dreptului înregistrat, accesiunii naturale, vînzării silite, exproprierii pentru cauză de utilitate publică, precum şi în alte cazuri expres prevăzute de lege.

(2) Cu toate acestea, în cazul vînzării silite, dacă interdicţia în privinţa dreptului înregistrat nu a fost în prealabil notată în registrul bunurilor imobile, dreptul înregistrat astfel dobîndit nu va putea fi opus terţilor dobînditori de bună-credinţă.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1), titularul dreptului înregistrat astfel dobîndit va putea dispune de el prin acte juridice numai după ce s-a făcut înregistrarea în registrul de publicitate corespunzător.

Articolul 283[18]. Conflictul dintre terţii dobînditori de la un autor comun

(1) În cazul în care două sau mai multe persoane au fost îndreptăţite să dobîndească, prin acte încheiate cu acelaşi titular al dreptului înregistrat, drepturi care se exclud reciproc, cel care a depus primul cererea de înregistrare a dreptului său va fi socotit titularul dreptului înregistrat şi va fi înregistrat ca atare, indiferent de data titlului în temeiul căruia s-a efectuat înregistrarea în registru ori cine era în posesia obiectului dreptului înregistrat.

(2) În privinţa cererilor de înregistrare ale celorlalţi solicitanţi, registratorul va refuza înregistrarea în acel registru.

Articolul 283[19]. Situaţia terţului dobînditor de rea-credinţă

(1) Cel care a fost îndreptăţit, printr-un act juridic valabil încheiat, să ceară înregistrarea unui drept înregistrat în folosul său poate cere instanţei de judecată să dispună înregistrarea dreptului său şi radierea din registru a unui drept concurent sau, după caz, acordarea de rang superior faţă de dreptul înregistrat în folosul unui terţ dacă legea permite coexistenţa acestor drepturi concurente, însă numai dacă sunt întrunite următoarele 3 condiţii:

a) actul juridic pe care îşi întemeiază acţiunea reclamantul să fie anterior celui în baza căruia s-a efectuat înregistrarea în folosul terţului;

b) dreptul reclamantului şi cel al terţului dobînditor să provină de la un autor comun;

c) înregistrarea dreptului în folosul reclamantului să fi fost împiedicată de terţul dobînditor prin violenţă sau dol, după caz.

(2) Radierea sau acordarea rangului superior poate fi cerută şi dacă violenţa ori dolul a provenit de la o altă persoană decît terţul dobînditor, dar numai dacă acesta din urmă a cunoscut sau, după caz, trebuia să cunoască această împrejurare la data încheierii contractului în baza căruia a dobîndit dreptul înregistrat.

(3) Dreptul la acţiune se prescrie în termenul de prescripţie al acţiunii în nulitate pentru violenţă sau eroare, dar nu poate depăşi 3 ani de la data înregistrării de către terţ a dreptului în folosul său.

Articolul 283[20]. Persoanele de la care se pot dobîndi drepturi înregistrate

(1) Înregistrarea dobîndirii unui drept înregistrat se poate efectua numai:

a) dacă el se dobîndeşte de la persoana care, la data depunerii cererii de înregistrare, este înregistrată ca titular al dreptului care se transmite ori se grevează; sau

b) dacă el se dobîndeşte de la persoana care, înainte de înregistrarea dobîndirii dreptului în folosul său conform lit. a), s-a obligat să-şi greveze dreptul, iar ambele înregistrări se cer concomitent.

(2) Dispoziţiile alin.(1) nu se aplică celui care dobîndeşte dreptul de proprietate cu ocazia înregistrării primare a obiectului dreptului înregistrat în registru.

(3) Dacă în registru un soţ este înregistrat ca unic titular al dreptului înregistrat, dar este notată calitatea sa de bun comun, înstrăinarea sau grevarea acelui drept se va înregistra numai cu acordul celuilalt soţ, acord cuprins în actul juridic de dispoziţie ori într-un înscris separat, în forma cerută de lege.

Articolul 283[21]. Înregistrarea întemeiată pe obligaţiile defunctului

Înregistrarea întemeiată pe obligaţiile defunctului se va putea efectua şi după ce dreptul înregistrat a fost înregistrat pe numele moştenitorului, însă numai în măsura în care moştenitorul este ţinut de aceste obligaţii.

Articolul 283[22]. Acţiunea în efectuarea înregistrării

(1) În cazurile în care persoana obligată să transmită, să constituie ori să modifice în folosul altei persoane un drept înregistrat nu îşi execută obligaţiile necesare pentru înregistrarea în registru, persoana îndreptăţită va putea cere instanţei judecătoreşti să dispună efectuarea înregistrării de către deţinătorul registrului (acţiunea în efectuarea înregistrării).

(2) Acţiunea în efectuarea înregistrării se prescrie în termen de 3 ani în condiţiile legii.

(3) Reclamantul nu este ţinut să demonstreze că cel obligat nu şi-a dat consimţămîntul la înregistrare.

(4) Dacă acţiunea în efectuarea înregistrării a fost notată în registru, hotărîrea judecătorească îşi va extinde efectul şi în raport cu toate persoanele care au dobîndit vreun drept înregistrat după notare, care se va radia, la cererea oricărei persoane interesate, fără consimţămîntul lor, odată cu dreptul autorului lor care a fost participant în proces. Dispoziţia prezentului alineat se aplică chiar dacă dobînditorii respectivi nu au fost atraşi în proces, nefiind necesară introducerea unei acţiuni separate împotriva lor.

(5) Hotărîrea judecătorească prin care se admite acţiunea în efectuarea înregistrării este opozabilă deţinătorului registrului fără atragerea acestuia în proces.

Articolul 283[23]. Rangurile de prioritate şi substituirea lor

(1) Dacă mai multe drepturi reale limitate grevează acelaşi drept înregistrat, rangurile de prioritate (ranguri) dintre ele se determină după consecutivitatea înregistrării lor în timp.

(2) Rangurile se pot substitui subsecvent prin efectuarea însemnărilor corespunzătoare în registru în temeiul contractului în acest sens încheiat între titularii drepturilor reale limitate ale căror rang se substituie.

(3) Dacă, în rezultatul unei substituiri de rang, un drept de gaj, ipotecă sau alt drept de garanţie reală va prelua rang inferior, iar un alt drept real limitat, altul decît un drept de garanţie reală, va prelua rang superior, pentru această substituire este necesar şi consimţămîntul titularului dreptului înregistrat grevat de drepturile al căror rang se substituie.

(4) Dacă dreptul real limitat care, în rezultatul unei substituiri de rang, va prelua rang inferior este, la rîndul său, grevat cu un drept real limitat în folosul unui terţ, pentru această substituire este necesar şi consimţămîntul acelui terţ.

(5) Rangul superior dobîndit prin substituire nu se pierde dacă s-a stins dreptul real limitat care a preluat rangul inferior.

(6) Drepturile reale limitate care îşi au rangul între rangurile care fac obiectul substituirii nu sunt afectate de acea substituire.

Articolul 283[24]. Înregistrarea provizorie

(1) În afara altor cazuri prevăzute de lege, înregistrarea provizorie în registru se va putea cere:

a) dacă dobîndirea dreptului înregistrat este afectată de o condiţie suspensivă ori rezolutorie, inclusiv dacă în privinţa dreptului înregistrat este aplicat un sechestru sau o interdicţie, iar actul juridic de dispoziţie prevede dobîndirea dreptului înregistrat sub condiţia suspensivă a ridicării sechestrului sau interdicţiei;

b) dacă, în temeiul unei hotărîri judecătoreşti definitive sau în privinţa căreia s-a dispus executarea imediată, dar care nu este încă irevocabilă, persoana a fost obligată la transmiterea, constituirea sau stingerea unui drept înregistrat;

c) dacă se dobîndeşte sau se grevează cu un drept real un drept înregistrat provizoriu;

d) dacă ambele părţi consimt doar pentru efectuarea unei înregistrări provizorii, prin stipulaţie expresă în contract sau printr-o declaraţie comună în forma scrisă dacă legea nu cere forma autentică.

(2) În sensul alin.(1) lit. a), în special se consideră dobîndit sub condiţie suspensivă dreptul de proprietate transmis:

a) în temeiul contractului de vînzare-cumpărare în care s-a stipulat că vînzătorul îşi rezervă dreptului de proprietate pînă la plata tuturor sumelor datorate de către cumpărător conform acelui contract (rezerva proprietăţii);

b) în temeiul contractului de leasing, în care s-a stipulat că locatarul dobîndeşte dreptul de proprietate după executarea integrală a obligaţiilor sale de către locatar conform acelui contract.

(3) Prin stipulaţie expresă părţile contractului vizat la alin.(2) pot exclude posibilitatea înregistrării provizorii în folosul dobînditorului şi prevedea că contractul va fi, în schimb, supus notării în registru.

Articolul 283[25]. Efectele înregistrării provizorii

(1) Înregistrarea provizorie are, de la data depunerii cererii, aceleaşi efect ca şi înregistrarea dreptului înregistrat, însă sub condiţia şi în măsura justificării ei ulterioare.

(2) Atîta timp cît se menţine înregistrarea provizorie:

a) se vor putea efectua înregistrări provizorii şi notări în raport cu dreptul înregistrat provizoriu;

b) se menţine şi dreptul înregistrat, şi se vor putea efectua înregistrări provizorii şi notări în raport cu el.

(3) Justificarea unei înregistrări provizorii se face cu consimţămîntul titularului dreptului înregistrat în forma prevăzută de lege, sau în temeiul unei hotărîri judecătoreşti irevocabile prin care se admite acţiunea în justificare a înregistrării provizorii (acţiunea în justificare). În acest din urmă caz, dispoziţiile art. 283[22] se aplică, în mod corespunzător, şi acţiunii în justificare.

(4) Justificarea unei înregistrări provizorii îşi extinde efectul din oficiu asupra tuturor înregistrărilor provizorii şi notărilor în raport cu dreptul înregistrat provizoriu. În acest caz, dreptul prevăzut la alin.(2) lit. b), precum şi înregistrările provizorii şi notarilor în raport cu el, se radiază.

(5) Nejustificarea unei înregistrări provizorii atrage, la cererea celui interesat, radierea ei şi a tuturor înregistrărilor provizorii şi notărilor în raport cu dreptul înregistrat provizoriu.

(6) Persoana dreptul căreia se radiază conform alin.(4) sau (5) nu poate invoca calitatea sa de dobînditor de bună-credinţă ori uzucapiunea pentru a se opune radierii.

Articolul 283[26]. Răsturnarea prezumţiilor privind existenţa sau inexistenţa unui drept înregistrat

În cazul drepturilor înregistrate, prezumţiile prevăzute la art. 283[8] pot fi răsturnate numai pe calea acţiunii în rectificare sau dacă se face dovada cazului prevăzut la art. 283[17].

Secţiunea a 3-a
Notarea

Articolul 283[27]. Drepturile, actele sau faptele supuse notării

(1) În cazurile prevăzute de lege drepturile, actele, faptele sau raporturile juridice devin opozabile terţilor exclusiv prin notare, dacă nu se dovedeşte că au fost cunoscute pe altă cale, în afara cazului în care din lege rezultă că simpla cunoaştere a acestora nu este suficientă pentru a suplini lipsa de publicitate. În caz de conflict de drepturi care provin de la un autor comun, dispoziţiile art. 283[18], 283[19] şi 283[22] se aplică în mod corespunzător.

(2) În afara altor cazuri prevăzute de lege, sunt supuse notării:

1) contractul privind modul de folosire a proprietăţii comune ori proprietăţii periodice, contractul de amînare a împărţirii proprietăţii comune;

2) locaţiunea şi cesiunea dreptului de a încasa chiria sau alte venituri generate de dreptul înregistrat;

3) aportul de folosinţă la capitalul social al unei societăţi comerciale a dreptului înregistrat;

4) antecontractul, inclusiv opţiunea, pe care promitentul îl încheie în calitate de titular al dreptului înregistrat;

5) dreptul de preemţiune care este născut din contract şi are ca obiect un drept înregistrat;

6) interdicţia, stipulată prin contract sau testament, de înstrăinare sau de grevare a unui drept înregistrat (clauza de inalienabilitate);

7) calitatea dreptului înregistrat de bun comun al soţilor;

8) calitatea de fiduciar a titularului dreptului înregistrat şi, dacă sunt determinaţi, identitatea viitorilor beneficiari în raport cu dreptul înregistrat;

9) cererea de intentare a procesului de insolvabilitate contra titularului dreptului înregistrat şi intentarea procedurii de insolvabilitate de către instanţa de judecată;

10) sechestrul dreptului înregistrat, a fructelor ori veniturilor sale; interdicţiile stabilite de instanţa de judecată sau alte autorităţi abilitate conform legii;

11) acţiunea în efectuarea înregistrării, acţiunea în justificare şi acţiunea în rectificare;

12) acţiunea privind contestarea deciziei registratorului şi, dacă procedura prealabilă este obligatorie conform legii, cererea prealabilă acelei acţiuni;

13) orice acţiuni privitoare la drepturi, fapte, alte raporturi juridice în legătură cu dreptul înregistrat, indiferent că vizează o înregistrare ori înregistrare provizorie existentă sau radiată, inclusiv:

a) acţiunea pentru apărarea dreptului înregistrat;

b) acţiunea de anulare a hotărîrii judecătoreşti de declarare a morţii;

c) acţiunea în partaj;

d) acţiunea în nulitate absolută sau relativă a actului juridic ori de constatare a ineficienţei actului juridic pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;

e) acţiunea în declararea rezoluţiunii contractului pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;

f) acţiunea revocatorie privind actul juridic pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;

g) cererea de revizuire a hotărîrii judecătoreşti pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;

14) începerea urmăririi penale în privinţa unei infracţiuni săvîrşite printr-o înregistrare, înregistrare provizorie sau notare în registru ori care este urmarea unei infracţiuni;

15) instituirea măsurii de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă, tutelă) în privinţa titularului dreptului înregistrat dacă, conform condiţiilor măsurii instituite, persoana ocrotită nu poate să încheie de sine stătător acte juridice de dispoziţie în privinţa bunurilor imobile; modificarea sau revocarea acestei măsuri.

16) hotărîrea judecătorească primită de către deținătorul registrului de la instanța de judecată dacă cel în folosul căruia urmează să se înregistreze dreptul înregistrat nu a depus cerere de înregistrare şi nu a plătit taxele aferente conform procedurii legale.

(3) În sensul prezentului articol, prin terți se înțelege orice persoană care a dobîndit un drept înregistrat sau un alt drept în legătură cu dreptul înregistrat.

(4) Absența notării nu lipseşte actul, faptul juridic sau raportul juridic de efectele care le produce între părțile sale, iar în cazul acțiunilor judiciare – între participanții la proces.

(5) Dacă legea nu prevede altfel, notarea efectuată în raport cu un drept înregistrat nu împiedică efectuarea înregistrărilor, înregistrărilor provizorii sau altor notări în folosul terților fără consimțămîntul solicitantului sau beneficiarului notării.

Articolul 283[28]. Solicitantul notării

(1) Dacă legea nu prevede altfel, notarea în raport cu un drept înregistrat se face doar la cererea sau cu consimțămîntul autentic al titularului său.

(2) Notarea efectuată pe temeiul unui act juridic autentic poate fi cerută de oricare dintre părțile actului juridic ori succesorii lor. În cazul actului juridic în formă simplă scrisă, cererea trebuie depusă de toate părțile actului juridic sau succesorii lor. În caz de refuz, partea poate cere hotărîre judecătorească care să țină loc de consimțămînt.

(3) Notarea acțiunii se face:

a) la cererea reclamantului pe baza cererii de chemare în judecată, cererii de intentare a procesului de insolvabilitate, cererii de eliberare a ordonanței sau cererii de arbitrare, cu ştampila de intrare ori altă dovadă de recepție de către instanța de judecată sau, după caz, a instanței arbitrale;

b) dacă s-a dispus de către instanța de judecată, în condițiile Codului de procedură civilă;

c) din oficiu, atunci cînd prin acțiune se contestă decizia deținătorului registrului.

(4) Dacă acțiunea s-a notat pe temeiul cererii depuse conform alin.(3) lit. a), titularul dreptului real afectat de notare poate cere de la solicitantul notării repararea prejudiciului suferit prin pierderea unei ocazii reale de a dispune cu titlu oneros de dreptul real, de a obține o finanțare ori un alt prejudiciu similar cauzat de existența notării, cu condiția că acțiunea nu este admisă de către instanță sau, dacă este admisă, nu este opozabilă titularului dreptului real, iar solicitantul notării trebuia, în mod rezonabil, să anticipeze aceasta.

(5) Notarea acțiunii se radiază:

a) la cererea persoanei care a cerut notarea ori a succesorului său procesual;

b) la cererea oricărei persoane interesate, pe baza încheierii de radiere a instanței care examinează fondul acțiunii ori a hotărîrii instanței de judecată de admitere a acțiunii de rectificare a notării conform art. 283[34].

c) la cererea oricărei persoane interesate, pe baza încheierii irevocabile a instanței de refuz de primire a cererii, de restituire a cererii, de încetare a procesului, de scoaterea a cererii de pe rol, de anulare a ordonanței judecătoreşti, a hotărîrii de respingere a cererii de intentare a procesului de insolvabilitate, precum şi a hotărîrii irevocabile a instanței prin care se soluționează fondul acțiunii.

(6) Notarea cererii prealabile contra deciziei deținătorului registrului se va radia din oficiu la expirarea termenului de 60 de zile din data depunerii cererii prealabile la deținătorul registrului.

(7) Notarea calității dreptului înregistrat de bun comun al soților se va face la cererea oricăruia dintre soți, pe baza certificatului de căsătorie, dacă din conținutul acestuia, corelat cu situația juridică a acelui drept descrisă în registru, rezultă că dreptul înregistrat s-a dobîndit în timpul căsătoriei, iar conform legii acel drept nu urmează a fi atribuit la categoria bunurilor personale ale soțului în folosul căruia este înregistrat acel drept.

Articolul 283[29]. Notarea antecontractelor

(1) Antecontractul avînd ca obiect un drept înregistrat se poate nota în registru, dacă promitentul este înregistrat în registru ca titular al dreptului care face obiectul contractului definitiv.

(2) În afară de alte cazuri prevăzute de lege, notarea antecontractul se radiază:

a) dacă s-a prescris extinctiv acţiunea beneficiarului de a cere pronunţarea unei hotărîri judecătoreşti care ţine loc de contract definitiv;

b) dacă dreptul înregistrat a fost definitiv adjudecat în cadrul vînzării silite de către un terţ care nu este ţinut să răspundă de obligaţiile promitentului;

c) în cazul în care prin antecontractul notat în registru s-a stipulat o opţiune, iar, pînă la expirarea termenului stipulat în antecontract pentru exercitarea opţiunii, beneficiarul opţiunii nu solicită, în baza declaraţiei de exercitare a opţiunii şi a dovezii comunicării sale către cealaltă parte, înregistrarea sau înregistrarea provizorie dreptului înregistrat ce urmează a fi dobîndit;

(3) În cazurile prevăzute de dispoziţiile alin.(2) se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 283[34].

Secţiunea a 4-a
Rectificarea cuprinsului registrului

Articolul 283[30]. Noţiunea

(1) Cînd o înregistrare, înregistrare provizorie sau notare efectuată în registru nu corespunde cu situaţia juridică reală, se poate cere rectificarea acesteia.

(2) Prin rectificare se înţelege radierea, îndreptarea sau corectarea oricărei înregistrări, înregistrări provizorii sau notări inexacte efectuate în registru.

(3) Situaţia juridică reală trebuie să rezulte dintr-o recunoaştere făcută de titularul înregistrării, înregistrării provizorii sau notării a cărei rectificare se solicită, prin declaraţie dată în forma cerută de lege, ori dintr-o hotărîre judecătorească irevocabilă pronunţată împotriva acestuia, prin care s-a admis acţiunea de fond.

(4) Acţiunea de fond poate fi, după caz, o acţiune în constatarea sau declararea nulităţii ori ineficienţei actului juridic în partea constituirii, transmiterii sau, după caz, a stingerii dreptului înregistrat, acţiune în nulitate a înregistrării, înregistrării provizorii sau notării; o cerere de revizuire a hotărîrii judecătoreşti sau cerere de contestare a hotărîrii arbitrale, precum şi altă acţiune care poate avea ca efect întemeierea unei acţiuni în rectificare.

Articolul 283[31]. Rectificarea înregistrării sau înregistrării provizorii

(1) Orice persoană interesată poate cere rectificarea unei înregistrări sau înregistrări provizorii, dacă:

a) înregistrarea sau înregistrarea provizorie nu este valabilă, inclusiv dacă dreptul a fost greşit calificat de către registrator;

b) s-a constatat ori declarat nulitatea ori ineficienţa actului sau faptului în temeiul căruia a fost efectuată înregistrarea sau înregistrarea provizorie în partea constituirii, transmiterii sau, după caz, a stingerii dreptului înregistrat sau înregistrat provizoriu;

c) dreptul înregistrat sau înregistrat provizoriu s-a stins în baza legii ori a actului în temeiul căruia s-a făcut înregistrarea sau înregistrarea provizorie;

d) înregistrarea sau înregistrarea provizorie din registru nu mai este, din orice alte motive, în concordanţă cu situaţia juridică reală a dreptului înregistrat sau înregistrat provizoriu.

(2) Rectificarea din registru se poate face fie pe cale amiabilă, prin declaraţia în forma cerută de lege a titularului dreptului ce urmează a fi radiat sau modificat, fie, în cazul cînd declaraţia nu s-a dat, prin hotărîre judecătorească irevocabilă. Reclamantul nu este ţinut să demonstreze că titularul dreptului ce urmează a fi radiat sau modificat nu a dat declaraţia.

(3) Dacă în registru un soţ este înregistrat ca unic titular al dreptului înregistrat, la cererea celuilalt soţ, cu consimţămîntul soţului înregistrat dat, în forma cerută de lege, se va putea rectifica registrul, înregistrîndu-se dreptul comun în devălmăşie sau, în condiţiile legii, pe cote-

părţi asupra dreptului înregistrat al ambilor soţi. Rectificarea se va efectua pe baza copiei legalizate a certificatului de căsătorie, dacă din conţinutul acestuia, corelat cu situaţia juridică a acelui drept descrisă în registru, rezultă că dreptul înregistrat s-a dobîndit în timpul căsătoriei, iar conform legii acel drept nu urmează a fi atribuit la categoria bunurilor personale ale soţului în folosul căruia este înregistrat acel drept.

(4) Cînd dreptul înregistrat sau înregistrat provizoriu în registru urmează a fi rectificat, titularul lui este obligat să predea persoanei îndreptăţite, odată cu consimţămîntul dat, în forma cerută de lege, pentru efectuarea rectificării, si înscrisurile necesare, iar în caz contrar, persoana interesată va putea solicita instanţei să dispună rectificarea în registru. În acest din urmă caz, hotărîrea instanţei de judecată va suplini consimţămîntul la înregistrare sau înregistrare provizorie al părţii care are obligaţia de a preda înscrisurile necesare rectificării.

(5) Acţiunea în rectificare poate fi introdusă concomitent sau separat, după ce a fost admisă acţiunea de fond, cînd este cazul. Ea poate fi formulată atît împotriva dobînditorului nemijlocit, cît si împotriva terţilor dobînditori, în condiţiile prevăzute la art. 283^{32}, cu excepţia acţiunii întemeiate pe dispoziţiile alin. (1) lit. c) şi d), care nu poate fi pornită faţă de dobînditorul de bună-credinţă al dreptului înregistrat, în temeiul unui act juridic cu titlu oneros sau, după caz, în temeiul unui contract de gaj, ipotecă sau altă garanţie reală.

(6) Acţiunea în rectificare întemeiată pe alin.(1) lit. b), c) sau d) nu atrage necesitatea contestării simultane a deciziei registratorului.

Articolul 283^{32}. Termenele de exercitare a acţiunii în rectificare

(1) Acţiunea în rectificare este imprescriptibilă.

(2) Acţiunea în rectificare fondată pe unul din temeiurile prevăzute de dispoziţiile art. 283^{31} alin. (1) lit. a) sau b) se respinge dacă titularul dreptului înregistrat a demonstrat intervenirea dobândirii de bună-credinţă conform art. 330^{1} sau a uzucapiunii conform dispoziţiilor art. 330^{2}.

Articolul 283^{33}. Efectele admiterii acţiunii în rectificare

(1) Hotărîrea prin care se admite rectificarea nu poate aduce atingere drepturilor persoanelor care nu au participat la proces.

(2) Dacă însă acţiunea în rectificare a fost notată în registru, hotărîrea judecătorească de admitere a acţiunii în rectificare îşi va extinde efectul şi în raport cu persoanele care au dobîndit vreun drept înregistrat după notare, care se va radia, la cererea oricărei persoane interesate, odată cu dreptul autorului lor care a fost participant la proces. Dispoziţia prezentului alineat se aplică chiar dacă dobînditorii respectivi nu au fost atraşi în proces, nefiind necesară introducerea unei acţiuni separate împotriva lor.

(3) Hotărîrea judecătorească prin care se admite acţiunea în rectificare este opozabilă deţinătorului registrului fără atragerea acestuia în proces.

Articolul 283^{34}. Rectificarea notării în registru

(1) În lipsa consimţămîntul titularului notării, orice persoană interesată va putea cere rectificarea unei notări în cazurile prevăzute la art. 283^{31}, precum şi ori de cîte ori, din alt temei, notarea nu este sau a încetat să fie exactă.

(2) Rectificarea se va încuviinţa în temeiul unei hotărîri judecătoreşti definitive dacă legea nu prevede că o anumită notare se poate radia la cererea oricărei persoane interesate sau din oficiu. Dreptul la acţiunea în rectificarea notării este imprescriptibil.

(3) Dispoziţiile art. 283^{31} şi 283^{33} rămîn aplicabile.

Articolul 283^{35}. Radierea drepturilor condiţionale

(1) Dreptul dobîndit sub o condiţie suspensivă se va radia la cererea oricărei persoane interesate, dacă nu se dovedeşte îndeplinirea condiţiei care afectează dreptul, în termen de 10 ani de la înregistrarea provizorie sau în alt termen stipulat de părţi în acest sens.

(2) Tot astfel se va radia condiția rezolutorie și dreptul titularului anterior, dacă nu s-a cerut, în temeiul condiției rezolutorii, radierea dreptului înregistrat provizoriu sub o asemenea modalitate, timp de 10 ani de la înregistrarea provizorie dacă actul prin care s-a stipulat condiția nu prevede un alt termen.

(3) Art. 283^{25} alin.(4)-(6) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 283^{36}. Îndreptarea erorilor materiale

Erorile materiale săvîrșite cu prilejul înregistrărilor, înregistrărilor provizorii sau notărilor efectuate în registru, altele decît cele care constituie cazuri de rectificare, se pot îndrepta la cerere sau din oficiu. Dispozițiile art. 283^{32}-283^{34} sunt aplicabile în mod corespunzător.

Articolul 283^{37}. Răspunderea pentru ținerea defectuoasă a registrului

(1) Persoana prejudiciată printr-o faptă ilicită săvîrșită fără justificare în păstrarea și administrarea registrului va putea cere obligarea, în solidar, la plata de despăgubiri a deținătorului registrului care a săvîrșit fapta si a persoanei vinovate de prejudiciul astfel cauzat, dacă prejudiciul nu a putut fi înlăturat, în tot sau în parte, prin exercitarea, de către persoana prejudiciată ori a predecesorilor săi în dreptul vizat, acțiunilor și căilor de atac prevăzute de lege.

(2) Dacă legea prevede formarea unui fond de garanție, deținătorul registrului va plăti despăgubirea din acel fond.

(3) Dreptul la acțiune se prescrie într-un termen de 1 an, socotit din ziua în care persoana prejudiciată a cunoscut fapta cauzatoare de prejudiciu, însă nu mai tîrziu de 3 ani de la data cînd s-a săvîrșit fapta. Prescripția este suspendată prin exercitarea acțiunilor si căilor de atac prevăzute de lege pentru înlăturarea efectelor faptei cauzatoare de prejudiciu.

Capitolul III
REGISTRUL BUNURILOR IMOBILE

Articolul 283^{38}. Scopul si obiectul registrului bunurilor imobile

(1) În registrul bunurilor imobile se înregistrează bunurile imobile și drepturile reale asupra lor (drepturi reale imobiliare). De asemenea, în registrul bunurilor imobile se înscriu părțile componente ale bunurilor imobile. În cazurile prevăzute de lege, titularul dreptului real este obligat să ceară înscrierea părților componente ale bunurilor imobile.

(2) În cazurile prevăzute de lege pot fi notate în registrul bunurilor imobile unele drepturi, fapte sau raporturi juridice care au legătură cu imobilele înregistrate în registrul bunurilor imobile.

(3) Prin legi se reglementează:

a) procedura de înregistrare, înregistrare provizorie, notare sau radiere în registrul bunurilor imobile;

b) formarea bunurilor imobile prin separare, divizare, comasare sau combinare.

Articolul 283^{39}. Condițiile de înregistrare

În afara altor temeiuri prevăzute de lege, înregistrarea sau înregistrarea provizorie în registrul bunurilor imobile se efectuează în baza contractului autentificat notarial, a hotărîrii judecătorești, a certificatului de moștenitor sau în baza unui act emis de autoritățile administrative, în cazurile în care legea prevede aceasta.

Articolul 283^{40}. Renunțarea la dreptul de proprietate

(1) Proprietarul poate renunța la dreptul său asupra bunului imobil printr-o declarație autentificată notarial, depusă la oficiul cadastral teritorial pentru a se radia dreptul.

(2) În acest caz, comuna, orașul sau municipiul, după caz, poate cere înregistrarea dreptului de proprietate în folosul său, în baza hotărîrii consiliului local, cu respectarea

dispoziţiilor legale privind transferul drepturilor reale imobiliare, dacă o altă persoană nu a solicitat înregistrarea în temeiul uzucapiunii conform art. 330[4].

(3) În situaţia bunurilor imobile grevate de drepturi reale limitate, unitatea administrativ-teritorială care a preluat bunul nu răspunde decît cu acel bun.

Articolul 283[41]. Data producerii efectelor înregistrării

Dacă legea nu prevede altfel, înregistrarea în registrul bunurilor imobile îşi va produce efectele de la data depunerii cererii la oficiul cadastral teritorial, ţinîndu-se cont de data, ora şi minutul depunerii.

Articolul 283[42]. Drepturile, actele sau faptele supuse notării

În afara altor cazuri prevăzute de lege, sunt supuse notării în registrul bunurilor imobile:

a) intenţia titularului dreptului real imobiliar de a înstrăina sau de a ipoteca dreptul;

b) poprirea, gajul sau constituirea altei garanţii reale asupra creanţei ipotecare;

c) avizul de executare a dreptului de ipotecă.

Articolul 283[43]. Notarea intenţiei de a înstrăina sau de a ipoteca

(1) Titularul unui drept real imobiliar poate cere ca intenţia sa de a înstrăina sau de a ipoteca în folosul unei anumite persoane să fie notată, arătînd în acest din urmă caz şi suma maximă a obligaţiei garantate fără dobînzi, comisioane şi alte cheltuieli, penalităţi ori alte forme de despăgubire.

(2) Dacă, în termen de 3 luni de la notarea intenţiei de a înstrăina sau de a ipoteca, se depune cerere de înregistrare sau înregistrare provizorie a înstrăinării sau ipotecării avute în vedere, dreptul se va înregistra sau, respectiv, înregistra provizoriu, şi în raport cu persoanele care au dobîndit vreun drept real imobiliar după notare, drepturile cărora se vor radia la cererea oricărei persoane interesate fără consimţămîntul lor.

(3) Notarea intenţiei de a înstrăina sau de a ipoteca îşi pierde efectul la expirarea unui termen de 3 luni de la data depunerii cererii de notare şi se radiază la cererea oricărei persoane interesate fără consimţămîntul titularului.

(4) Anul, luna şi ziua în care notarea îşi pierde efectul vor fi menţionate în notare.

Articolul 283[44]. Modificarea descrierii imobilului

Proprietarul bunului imobil înregistrat în registrul bunurilor imobile va putea cere oricînd modificarea menţiunilor din registrul bunurilor imobile privitoare la descrierea, destinaţia sau suprafaţa acestuia, în condiţiile legii.".

163. În întreg conţinutul Cărţii a doua cuvintele „împărţire", „împărţirii", „împărţirea" se substituie cu cuvîntul „partajul", la forma gramaticală corespunzătoare.".

164. La articolul 284 alineatul (1), cuvîntul „strîns" se exclude.

165. La articolul 287 alineatul (2), după cuvintele „se aplică" se completează cu cuvintele „în mod corespunzător", iar după cuvîntul „dispoziţiile" se completează cu cuvîntul „legale".

166. Se completează cu articolele 287[1] şi 287[2] cu următorul cuprins:

„ **Articolul 287[1].** Drepturile reale

(1) Sunt drepturi reale dreptul de proprietate şi drepturile reale limitate.

(2) Sunt drepturi reale limitate:

a) dreptul de uzufruct;

b) dreptul de uz;

c) dreptul de abitaţie;

d) dreptul de superficie;
e) dreptul de servitute;
f) drepturile reale de garanţie, inclusiv gajul şi ipoteca;
g) alte drepturi cărora prin lege le este atribuit în mod expres acest caracter.

Articolul 287[2]. Părţile componente ale bunului

(1) Prin accesiune, proprietarul unui bun devine proprietarul a tot ce se alipeşte cu bunul ori se încorporează în acesta dacă separarea ar cauza distrugerea ori ar diminua esenţial valoarea sau destinaţia economică a bunului ori a părţii supuse separării.

(2) Bunul şi părţile sale componente nu se pot afla în proprietatea diferitor persoane şi nu pot fi grevate de diferite drepturi reale.

(3) Dispoziţiile alin.(1) şi (2) se aplică în măsura în care legea nu prevede altfel.".

167. La articolul 288:

1) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Bun imobil se consideră terenul înregistrat în registrul bunurilor imobile sub număr cadastral distinct.";

2) la alineatul (5), conjuncţia „şi" se exclude, iar după cuvîntul „mobiliare" se completează cu cuvintele „ şi alte titluri de valoare".

168. Se completează cu articolele 288[1], 288[2], 288[3] şi 288[4] cu următorul cuprins:

„ **Articolul 288[1].** Părţile componente ale bunurilor imobile

(1) Constituie parte componentă a bunului imobilul lucrurile şi lucrările ataşate permanent la teren, precum clădirile, construcţiile subterane (chiar dacă se extind asupra altor terenuri), obiectele acvatice separate, plantaţiile prinse de rădăcini, roada neculeasă. Această regulă să aplică indiferent dacă aceste părţi componente sunt înregistrate în registrul bunurilor imobile în mod separat.

(2) Clădirile şi alte lucruri şi lucrări ataşate permanent la teren, care sunt construite pe terenul altuia pe baza unui drept de superficie, precum şi lucrurile ataşate de teren pentru un scop temporar nu constituie parte componentă a bunului imobil.

(3) Nu se consideră parte componentă a bunului imobil reţelele de utilitate sau lucrările de utilitate amplasate pe bunul imobil care au fost construite pe bunul imobil de către un terţ pe baza unui drept de superficie sau în privinţa cărora proprietarului bunului imobil îi incumbă obligaţia legală de a le tolera.

(4) Clădirile şi alte lucruri şi lucrări prevăzute de dispoziţiile alin.(2) şi (3) constituie bunuri imobile dreptul de proprietate asupra cărora îl exercită titularul dreptului de superficie respectiv asupra terenului pe durata de existenţă a acestui drept. Titularul respectiv nu poate înstrăina sau greva dreptul de proprietate şi dreptul de superficie decît împreună.

(5) Clădirea şi lucrurile şi lucrările ataşate permanent la teren, care rămîn pe un teren la stingerea dreptului de superficie, devin parte componentă a terenului.

Articolul 288[2]. Părţile componente ale clădirii

(1) Constituie parte componentă a clădirii lucrurile şi lucrările din care clădirea este construită sau care sunt ataşate ei în mod permanent şi care nu pot fi separate fără a deteriora în mod substanţial clădirea sau lucrul ori lucrarea supusă separării.

(2) Lucrul sau lucrarea ataşată la o clădire pentru un scop temporar nu este parte a acelei clădiri.

Articolul 288[3]. Unitatea în condominiu

(1) Constituie bun imobil unitatea în condominiu împreună cu cota-parte corespunzătoare din dreptul de proprietate sau de superficie asupra terenului, părţilor din clădire altele decît unităţile şi altor părţi comune ale condominiului.

(2) Unitatea şi cota-parte corespunzătoare din dreptul asupra părţilor comune nu pot fi înstrăinate sau grevate decît împreună.

Articolul 288[4]. Întinderea dreptului de proprietate asupra terenurilor

(1) Proprietatea terenului se întinde şi asupra subsolului şi a spaţiului de deasupra terenului, cu respectarea limitelor legale.

(2) În condiţiile legii, proprietarul poate face, deasupra şi în subsolul terenului, toate construcţiile, plantaţiile şi lucrările pe care le găseşte de cuviinţă, în afară de excepţiile stabilite de lege, şi poate trage din ele toate foloasele pe care acestea le-ar produce. El este ţinut să respecte, în condiţiile şi în limitele determinate de lege, drepturile terţilor asupra resurselor minerale ale subsolului, izvoarelor şi apelor subterane, lucrărilor şi instalaţiilor subterane şi altora asemenea.

(3) Apele de suprafaţă şi albiile acestora aparţin proprietarului terenului pe care se formează sau curg, în condiţiile prevăzute de lege. Proprietarul unui teren are, de asemenea, dreptul de a apropria şi de a utiliza, în condiţiile legii, apa izvoarelor si a lacurilor aflate pe terenul respectiv, apa freatică, precum şi apele pluviale.".

169. În titlul articolului 290, cuvîntul „înregistrarea" se substituie cu cuvîntul „dobîndirea", iar după cuvîntul „drepturilor" se completează cu cuvîntul „reale".

1) alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra bunurilor imobile se constituie, se transmit, se grevează cu alte drepturi reale numai prin înregistrare în registrul bunurilor imobile, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condiţiile legii."

170. Articolul 297 se abrogă.

171. Articolele 298 şi 299 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 298.** Universalitatea de fapt

(1) Constituie o universalitate de fapt ansamblul bunurilor care aparţin aceleiaşi persoane si sunt privite ca un tot întreg prin voinţa acesteia sau prin lege.

(2) Bunurile care alcătuiesc universalitatea de fapt pot, împreună sau separat, să facă obiectul unor acte sau raporturi juridice distincte.

Articolul 299. Produsele bunurilor

(1) Produsele bunurilor sunt fructele şi productele.

(2) Fructele reprezintă acele produse care derivă din folosirea unui bun, fără a diminua substanţa acestuia. Fructele sunt: naturale, industriale şi civile. Fructele civile se numesc şi venituri.

(3) Fructele naturale sunt produsele directe şi periodice ale unui bun, obţinute fără intervenţia omului, cum ar fi acelea pe care pămîntul le produce de la sine, producţia şi sporul animalelor.

(4) Fructele industriale sunt produsele directe şi periodice ale unui bun, obţinute ca rezultat al intervenţiei omului, cum ar fi recoltele de orice fel.

(5) Fructele civile sunt veniturile rezultate din folosirea bunului de către o altă persoană în virtutea unui act juridic, precum chiriile, arenzile, dobînzile, venitul rentelor şi dividendele.

(6) Productele sunt produsele obţinute dintr-un bun cu consumarea sau diminuarea substanţei acestuia, precum copacii unei păduri, piatra dintr-o carieră si altele asemenea."

172. Se completează cu articolul 299[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 299[1].** Dobîndirea fructelor şi a productelor

(1) Fructele şi productele se cuvin proprietarului, dacă prin lege sau act juridic nu se dispune altfel.

(2) Dreptul de proprietate asupra fructelor naturale şi industriale se dobîndeşte la data separării de bunul care le-a produs.

(3) Dreptul asupra fructelor civile se dobîndeşte zi cu zi.".

173. Articolele 300 şi 301 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 300.** Bunurile principale şi bunurile accesorii

(1) Bunul care a fost destinat, în mod stabil şi exclusiv, întrebuinţării economice a altui bun este accesoriu, atît timp cît satisface această utilizare.

(2) Destinaţia comună poate să fie stabilită numai de proprietarul ambelor bunuri.

(3) Dacă nu se prevede altfel prin lege sau act juridic, bunul accesoriu urmează situaţia juridică a bunului principal, inclusiv în caz de înstrăinare sau de grevare a bunului principal.

(4) Încetarea calităţii de bun accesoriu nu poate fi însă opusă unui terţ care a dobîndit anterior drepturi privitoare la bunul principal.

(5) Separarea temporară a unui bun accesoriu de bunul principal nu îi înlătură această calitate.

(6) Drepturile unui terţ privitoare la un bun nu pot fi încălcate prin transformarea acestuia în bun accesoriu.

Articolul 301. Obiectele de proprietate intelectuală

(1) Se consideră obiect de proprietate intelectuală orice rezultat al activităţii intelectuale, confirmat şi protejat prin drepturile corespunzătoare privind utilizarea acestuia.

(2) Obiectele de proprietate intelectuală se divizează în două categorii:

a) obiecte de proprietate industrială (invenţii, soiuri de plante, topografii de circuite integrate, mărci, desene şi modele industriale, indicaţii geografice, denumiri de origine şi specialităţi tradiţionale garantate);

b) obiecte ale dreptului de autor (opere literare, artistice şi ştiinţifice) şi ale drepturilor conexe (interpretări, fonograme, videograme şi emisiuni ale organizaţiilor de difuziune).

(3) De domeniul proprietăţii intelectuale ţin şi alte bunuri ce dispun de un sistem de reglementare separat, cum ar fi:

a) secretul comercial (know-how);

b) numele comercial.

(4) În cazul obiectelor de proprietate industrială, dreptul asupra acestora apare în urma înregistrării obiectului, a acordării titlului de protecţie de către oficiul naţional de proprietate intelectuală sau în alte condiţii prevăzute de legislaţia naţională, precum şi în baza tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte. În cazul obiectelor dreptului de autor şi ale drepturilor conexe, înregistrarea nu este o condiţie obligatorie pentru apariţia şi exercitarea drepturilor respective, aceste obiecte fiind protejate din momentul creării lor.

(5) În condiţiile legii, titularul dreptului asupra obiectului de proprietate intelectuală:

a) poate înstrăina dreptul prin cesiune;

b) poate permite exploatarea lui de către terţi prin licenţă exclusivă sau neexclusivă;

c) poate exercita alte drepturi morale şi patrimoniale prevăzute de lege în privinţa obiectului dreptului exclusiv.

(6) Cu excepţiile prevăzute de lege, nici o persoană nu poate exploata dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală al altuia fără licenţa corespunzătoare. Licenţa se prezumă neexclusivă dacă nu s-a prevăzut expres contrariul.

(7) Dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală şi dreptul acordat prin licenţă se consideră bunuri incorporale şi pot fi grevate cu drepturi reale limitate în folosul terţilor."

174. Se completează cu articolul 301^1, 301^2, 302^1 şi 302^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 301^1.** Conţinutul digital şi bunul digital

(1) Conţinut digital se consideră datele produse şi livrate în formă digitală, cum sunt programele de calculator, aplicaţiile, jocurile, muzica, înregistrările video sau textele, indiferent

dacă sunt accesate prin descărcare sau prin flux continuu, de pe un suport material sau prin orice alte mijloace.

(2) Dacă un conținut digital este livrat pe un suport material, cum sunt CD-urile sau DVD-urile, lui i se aplică dispozițiile privind bunurile corporale.

(3) Bun digital al unei persoane se consideră:

a) conținutul digital la care ea are dreptul;

b) contul la o poștă electronică, la o rețea sau alt cont online, la care ea are dreptul.

(4) Custodele bunului digital este profesionistul care oferă acces, menține, procesează, primește sau păstrează bunul digital al unei alte persoane (utilizator), conform contractului dintre custode și utilizator.

„**Articolul 301[2].** Accesul terților la bunurile digitale

(1) Utilizatorul poate folosi serviciul electronic oferit de custodele bunului digital pentru a ordona custodelui să ofere acces sau să nu ofere acces la toate sau anumite bunuri digitale, inclusiv a conținutului comunicărilor electronice. Dacă serviciul respectiv oferit de custode permite utilizatorului să modifice sau să revoce un ordin în orice moment, ordinul privind oferirea accesului are prioritate față de voința exprimată de utilizator într-un testament sau într-un mandat.

(2) Dacă utilizatorul nu a folosit serviciul prevăzut de dispozițiile alin.(1) sau dacă custodele nu oferă un asemenea serviciu, utilizatorul poate permite sau interzice, într-un testament sau într-un mandat, accesul la toate sau anumite bunuri digitale anumitor persoane determinate sau determinabile.

(3) Ordinul dat de utilizator conform dispozițiilor alin.(1) sau (2) are prioritate față de condițiile contractului dintre custode și utilizator. În absența unui ordin al utilizatorului conform dispozițiilor alin.(1) sau (2), se aplică condițiile contractului dintre custodele și utilizator, care pot permite, limita sau exclude accesul terților interesați la bunurile digitale ale utilizatorului.

(4) În cazul în care în privința utilizatorului a fost instituită o măsura de ocrotire judiciară, iar ocrotitorul provizoriu, curatorul sau tutorele nu are acces la bunurile digitale ale persoanei ocrotite conform dispozițiilor alin.(1), (2) sau (3), el poate cere de la instanța de judecată să-i fie acordat dreptul la acces dacă are un interes legitim în acest sens și dacă aceasta nu contravine dorințelor și sentimentelor exprimate în trecut și prezent de către persoana ocrotită. În aceleași condiții, instanța de judecată poate acorda dreptul la acces prin hotărârea judecătorească prin care se instituie măsura de ocrotire judiciară.

(5) Custodele care trebuie să ofere acces la bunurile digitale conform dispozițiilor alin.(1)-(4), îl poate oferi prin:

a) acces deplin la contul online;

b) acces parțial la contul online, dar suficient pentru a respecta împuternicirile persoanei îndreptățite;

c) furnizarea către persoana îndreptățită copii, pe un suport durabil, a bunurilor digitale pe care utilizatorul le-ar fi putut accesa.

(6) Custodele poate stabili o taxă rezonabilă pentru a acoperi costurile de procesare a cererii și oferirii a accesului.

(7) Custodele nu este obligat să ofere acces la bunurile digitale șterse de către utilizator.

(8) Dispozițiile prezentului articol nu aduc atingere altor dispoziții legale care permit terților accesul la bunurile digitale ale unei persoane.

Articolul 302[1]. Titlurile de valoare

(1) Titlul de valoare este instrumentul care incorporează unul sau mai multe drepturi în așa fel încît după emiterea instrumentului dreptul sau drepturile nu pot fi exercitate sau cesionate (negociate) fără acel instrument.

(2) Constituie titluri de valoare:

a) titlurile de credit, precum cambia (biletul la ordin şi trata) şi cecul;

b) valorile mobiliare, precum acţiunea şi obligaţiunea;

c) titlurile reprezentative ale bunurilor, precum scrisoarea de trăsură, conosamentul şi recipisa de magazinaj;

d) alte instrumente care, în condiţiile legii, întrunesc cerinţele alin. (1).

Articolul 302[2]. Bunurile culturale mobile

(1) Sunt bunuri culturale mobile bunurile atribuite, în condiţiile legii, la patrimoniul cultural naţional mobil al Republicii Moldova, precum şi bunurile atribuite ca atare de legea aplicabilă regimului juridic al bunului respectiv conform regulilor dreptului internaţional privat.

(2) Bunurile culturale mobile care aparţin Republicii Moldova sau unităţii administrativ-teritoriale fac parte din domeniul public al acesteia.

(3) Regimul juridic al bunurilor culturale mobile, precum şi condiţiile şi limitele în care persoanele fizice şi juridice exercită dreptul de proprietate asupra acestora este prevăzut de lege, tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte şi, în completare, de prezentul cod."

175. Cartea a doua, după denumirea titlului II se e completează cu textul:

„ Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE "

176. La articolul 303:

1) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„Se consideră posesor al dreptului persoana care a început să-l exercite ca un titular. Dispoziţiile privind posesia se aplică în mod corespunzător posesiei drepturilor."

2) alineatul (3) se abrogă.

177. Articolul 304 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 304**. Posesiunea nemijlocită şi mijlocită

(1) Posesiunea este nemijlocită dacă stăpînirea de fapt este exercitată de către posesor personal sau prin prepusul său.

(2) Posesiunea este mijlocită dacă stăpînirea de fapt este exercitată prin intermediul posesorului de drept limitat.".

178. Se completează cu articolele 304^1 - 304^6 cu următorul cuprins:

„**Articolul 304^1**. Posesorul sub nume de proprietar şi posesorul de drept limitat

(1) Posesorul poate exercita posesiunea în calitate de posesor sub nume de proprietar sau în calitate de posesor de drept limitat.

(2) Este posesor sub nume de proprietar persoana care exercită posesia asupra bunului cu intenţia de a se comporta cu el ca un proprietar.

(3) Este posesor de drept limitat persoana care exercită posesia asupra bunului:

a) în calitate de titular al unui drept real limitat, în calitate de locatar, comodatar sau coproprietar, în privinţa cotelor-părţi ale celorlalţi coproprietari, precum şi în alte cazuri cînd exercită posesia cu intenţia de a acţiona astfel în interesul său, în baza unui anumit raport juridic cu posesorul sub nume de proprietar prin care posesorului de drept limitat a dobîndit dreptul să posede bunul; sau

b) în calitate de antreprenor, cărăuş, depozitar, precum şi în alte cazuri cînd exercită posesia cu intenţia de a acţiona astfel la indicaţia posesorului sub nume de proprietar, în baza unui anumit raport juridic cu posesorul sub nume de proprietar prin care posesorul de drept limitat are dreptul de a reţine bunul pînă cînd cheltuielile sau costurile aferente posesiei nu au fost achitate de către posesorul sub nume de proprietar.

(4) Dispoziţiile alin.(3) se aplică în mod corespunzător atunci cînd un alt posesor de drept limitat exercită posesia în baza unui anumit raport juridic cu posesorul de drept limitat prevăzut la alin.(3).

(5) Pînă la proba contrară, posesorul bunului se prezumă posesor sub nume de proprietar.

Articolul 304[2]. Posesia prin prepus

(1) Este prepus, în scopul exercitării posesiei, persoana:

a) care exercită stăpînirea de fapt nemijlocită asupra bunului din numele posesorului, neavînd intenţia şi fără a fi parte la raportul juridic prevăzute de dispoziţiile art. 304[1] alin.(3); sau

b) căreia posesorul îi poate da instrucţiuni obligatorii în legătură cu stăpînirea sau folosirea bunului în interesul posesorului.

(2) La categoria de prepus se poate atribui, în special:

a) salariatul posesorului sau persoană care exercită o funcţie similară; sau

b) persoana căreia posesorul i-a îngăduit stăpînirea de fapt asupra bunului din motive practice.

(3) De asemenea, este prepus persoana care accidental este într-o poziţie să exercite, şi exercită, stăpînirea de fapt nemijlocită asupra bunului pentru posesor.

Articolul 304[3]. Intervertirea felului posesiei

(1) Posesia de drept limitat, odată dovedită, este prezumată că se menţine pînă la proba intervertirii sale în posesie sub nume de proprietar, în una din următoarele situaţii:

a) posesorul de drept limitat devine îndreptăţit să dobîndească dreptul de proprietate de la o altă persoană decît proprietarul bunului, iar posesorul nu cunoştea şi nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască lipsa calităţii de proprietar a celui faţă de care este îndreptăţit;

b) posesorul de drept limitat săvîrşeşte împotriva posesorului sub nume de proprietar acte de rezistenţă neechivoce care exprimă intenţia sa de a începe să se comporte ca un proprietar; în acest caz, intervertirea nu se va produce însă mai înainte de expirarea termenului prevăzut pentru restituirea bunului.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică în mod corespunzătorului prepusului care a intervertit stăpînirea de fapt în posesie sub nume de proprietar.

Articolul 304[4]. Posesiunea de bună-credinţă

(1) Este considerată posesor de bună-credinţă persoana care are un drept de posesie sau care se poate considera îndreptăţită să posede în urma unei examinări diligente, necesare în raporturile civile, a temeiurilor îndreptăţirii sale. Buna-credinţă este prezumată.

(2) Posesiunea de bună-credinţă încetează dacă se stinge dreptul de posesie sau, după caz, dacă faţă de posesor se înaintează o pretenţie întemeiată.

Articolul 304[5]. Prezumţia de posesiune neîntreruptă

Dacă persoana a posedat bunul la începutul şi la sfîrşitul unei perioade, se prezumă că a posedat neîntrerupt pe parcursul întregii perioade.

Articolul 304[6]. Încetarea posesiei

Posesia încetează prin:

a) înstrăinarea bunului;

b) abandonarea bunului mobil sau înregistrarea în registrul bunurilor imobile a declaraţiei de renunţare la dreptul de proprietate asupra unui bun imobil;

c) pieirea bunului;

d) deposedare de către un terţ, dacă posesorul rămîne lipsit de posesia bunului mai mult de 1 an;

e) imposibilitate de a exercita posesia, intermitenţa fiind anormală în raport cu natura bunului. "

179. După articolul 304[6] se completează cu textul:

„Capitolul II
EFECTELE POSESIEI
Secţiunea 1
Prezumţia proprietăţii".

180. Articolul 305 va avea următorul cuprins:

„Articolul 305. Prezumţia proprietăţii

(1) Posesorul este prezumat proprietar al bunului până la proba contrară. Această prezumţie nu operează în cazul în care, conform legii, dreptul de proprietate se dobîndeşte prin înregistrare într-un registrul de publicitate şi nici faţă de un fost posesor al cărui bun mobil a fost furat, pierdut sau ieşit din posesiune în alt mod fără consimţământul său, cu excepţia banilor şi titlurilor de valoare la purtător.

(2) Până la proba contrară se va prezuma că posesorul anterior a fost proprietar al bunului pe parcursul perioadei în care l-a posedat.

(3) În cazul posesiei mijlocite, prezumţiile prevăzute la prezentul articol sunt stabilite în folosul posesorului sub nume de proprietar. ".

181. După articolul 305 se completează cu următorul text:

„Secţiunea a 2-a
Apărarea posesiei".

182. Articolele 306 – 311 vor avea următorul cuprins:

„Articolul 306. Deposedarea şi tulburarea ilegală

(1) Persoana care deposedează posesorul sau îi tulbură posesia se consideră că acţionează ilegal, în sensul prezentei secţiuni, dacă persoana acţionează fără consimţământul posesorului, iar deposedarea sau tulburarea nu este permisă de lege.

(2) În afară de alte mijloace de apărare prevăzute de lege, posesorul deposedat sau tulburat ilegal are dreptul la repararea prejudiciului cauzat conform dispoziţiilor legale privind răspunderea delictuală.

Articolul 307. Autoapărarea posesorului

(1) Posesorul sau un terţ poate recurge la autoapărare împotriva altei persoane care deposedează ilegal de bun posesorul, care în alt mod tulbură ilegal posesia, sau a cărei faptă de deposedare ilegală sau tulburare ilegală este iminentă.

(2) Mijloacele de autoapărare se vor limita la măsuri imediate şi proporţionale după cum este necesar pentru recuperarea bunului sau de a înceta ori a preveni deposedarea sau tulburarea, precum şi de înlăturare a uzurpatorului din bunul imobil.

(3) Cu respectarea alin. (1) şi (2), autoapărarea la fel poate fi direcţionată împotriva posesorului mijlocit sub nume de proprietar care deposedează ilegal posesorul de drept limitat sau îi tulbură ilegal posesia, încălcînd condiţiile raportului juridic dintre posesorul sub nume de proprietar şi posesorul de drept limitat. Această regulă se aplică şi posesorului mijlocit de drept limitat, care deposedează ilegal sau tulbură ilegal posesia unui alt posesor de drept limitat.

(4) Dacă o persoană, în exercitarea dreptului de autoapărare acordat de prezentul articol, cauzează un prejudiciu persoanei care este deposedată ilegal sau a căreia posesia este ilegal tulburată, se aplică în mod corespunzător dispoziţiile privind legitima apărare, extrema necesitate sau, după caz, gestiunea de afaceri fără mandat.

Articolul 308. Apărarea posesiei pe calea acţiunii în reintegrare

(1) În cazul în care o persoană deposedează ilegal posesorul, acesta, sub sancţiunea decăderii, în termen de 1 an, este în drept să îi ceară restituirea bunului, indiferent de care dintre ei are dreptul de posesie sau are o posesie preferată. Termenul de 1 an începe să curgă de la data deposedării.

(2) Restituirea poate, de asemenea, să fie cerută de la posesorul mijlocit sub nume de proprietar care a deposedat ilegal posesorul de drept limitat, încălcînd condiţiile raportului juridic dintre ei. Această regulă se aplică şi posesorului de drept limitat care a deposedat ilegal un alt posesor de drept limitat.

(3) Dreptul de a cere restituirea este exclus dacă persoana care intenţionează să îl exercite a deposedat ilegal un alt posesor de drept limitat.

(4) Restituirea poate, la fel, să fie cerută de la terţul care, la momentul dobîndirii posesiei, cunoştea că posesorul a fost deposedat ilegal de către altă persoană.

Articolul 309. Apărarea posesiei pe calea acţiunii în complîngere

(1) Dacă o persoană tulbură ilegal posesia bunului, sau dacă tulburarea ilegală ori deposedarea ilegală este iminentă, posesorul, sub sancţiunea decăderii, în termen de 1 an, are dreptul la apărare conform dispoziţiilor alin.(1), indiferent de cine are dreptul sau o preferinţă de a poseda, folosi sau de a se bucura în alt mod de bun în sensul dispoziţiilor art. 310. Termenul de 1 an începe să curgă din momentul în care tulburarea începe sau, în caz de tulburare repetată, din momentul în care ultima tulburare a avut loc.

(2) Instanţa de judecată poată să dispună apărarea posesorului, în funcţie de circumstanţe, prin interzicerea tulburării iminente, interzicerea tulburării curente, precum şi înlăturarea consecinţelor tulburărilor din trecut.

(3) Acţiunea poate, de asemenea, fi îndreptată împotriva posesorului mijlocit sub nume de proprietar care tulbură ilegal posesia posesorului nemijlocit de drept limitat, încălcînd condiţiile raportului juridic dintre ei. Această regulă se aplică şi posesorului mijlocit de drept limitat care tulbură ilegal exercitarea posesiei posesorului nemijlocit de drept limitat, încălcînd astfel condiţiile raportului juridic dintre ei.

Articolul 310. Apărarea posesiei preferate pe calea acţiunii în reintegrare

(1) Posesorul anterior este în drept să ceară restituirea bunului de la persoana care exercită stăpînirea de fapt asupra bunului dacă posesia anterioară este preferată în comparaţie cu posesia curentă a acestei persoane.

(2) Posesia anterioară este preferată în comparaţie cu posesia curentă dacă posesorul anterior este de bună-credinţă şi are dreptul să posede, în timp ce persoana care exercită posesia curentă nu are dreptul să posede bunul.

(3) Dacă ambele persoane sunt de bună-credinţă şi au dreptul să posede bunul, dreptul constituit de către proprietar este preferat în comparaţie cu dreptul constituit de către posesorul sub nume de proprietar care nu este proprietar. Dacă nu se poate aplica regula anterioară, este preferată posesia legitimă care s-a exercitat prima.

(4) Dacă ambele persoane sunt de bună-credinţă, dar niciuna din ele nu are un drept de a poseda bunul, este preferată posesia curentă.

Articolul 311. Apărarea posesiei preferate pe calea acţiunii în complîngere

Dacă o persoană tulbură posesia, sau tulburarea ori deposedarea este iminentă, posesorul de bună-credinţă are dreptul la apărare conform dispoziţiilor art. 309 alin.(2), cu excepţia cazului în care:

a) persoana care tulbură va avea, în caz de deposedare, o posesie preferată conform dispoziţiilor art. 310 alin. (2)-(4); sau

b) persoana are un drept de folosinţă sau de a se bucura în alt mod de bun care este preferat în comparaţie cu posesorul.

183. După articolul 311 se completează cu următorul text:

„Secţiunea a 3-a
Fructele şi valoarea folosinţei bunului posedat"

184. Articolul 312 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 312.** Dobîndirea fructelor bunului posedat; valoarea folosinţei bunului

(1) Posesorul de bună-credinţă dobîndeşte dreptul de proprietate asupra fructelor bunului posedat. El nu este obligat să restituie fructele şi nici valoarea folosinţei bunului posedat dacă a dobândit posesia cu titlu oneros.

(2) Posesorul trebuie să fie de bună-credinţă la data perceperii fructelor. Fructele civile percepute anticipat revin posesorului în măsura în care buna sa credinţă se menţine la data scadenţei acestora.

(3) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin.(1), posesorul nu are dreptul la rambursarea cheltuielilor obişnuite de întreţinere a bunului posedat..

(4) Dispoziţiile legale privind îmbogăţirea nejustificată rămîn aplicabile în măsura în care nu contravin dispoziţiilor prezentului articol.".

185. După articolul 312 se completează cu următorul text:

„Secţiunea a 4-a
Dobîndirea dreptului asupra bunului posedat"

186. Articolul 313 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 313.** Dobîndirea dreptului asupra bunului posedat

În cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege, posesorul sub nume de proprietar poate invoca dobîndirea dreptului asupra bunului posedat din momentul intrării în posesie (dobîndirea cu bună-credinţă, ocupaţiunea, accesiunea) sau, după caz, din momentul împlinirii termenului de posesie prevăzut de lege (uzucapiune sau prescripţie achizitivă)."

187. Articolul 318:

1) alineatul unic devine alineatul (1), iar după cuvintele „riscul pierii" se completează cu textul „(inclusiv pierderii sau sustragerii)";

2) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) În cazul bunului predat în temeiul contractului de vînzare-cumpărare ori antrepriză cu rezerva proprietăţii, contractului de leasing ori a altui contract translativ de proprietate în care trecerea proprietăţii este supusă unei condiţii suspensive, riscurile trec la dobînditor în momentul în care acesta preia posesiunea bunului dacă legea sau contractul nu prevede altfel.".

188. Se completează cu articolele 319^1 - 319^4 cu următorul cuprins:

Articolul 319^1. Limitarea dreptului de proprietate prin acte juridice

Proprietarul poate să consimtă la limitarea dreptului său prin acte juridice, dacă nu încalcă ordinea publică sau bunele moravuri.

Articolul 319^2. Noţiunea şi condiţiile clauzei de inalienabilitate

(1) Prin contract sau testament se poate interzice înstrăinarea unui bun, însă numai pentru o durată de cel mult 49 de ani si dacă există un interes serios şi legitim. Termenul începe să curgă de la data dobîndirii bunului.

(2) Dobînditorul poate fi autorizat de către instanță să dispună de bun dacă interesul care a justificat clauza de inalienabilitate a bunului a dispărut sau dacă un interes superior o impune.

(3) Nulitatea clauzei de inalienabilitate stipulate într-un contract atrage nulitatea întregului contract dacă a fost determinantă la încheierea acestuia. În contractele cu titlu oneros, caracterul determinant se prezumă, pînă la proba contrară.

(4) Clauza de inalienabilitate este subînțeleasă în contractele din care se naște obligația de a transmite în viitor proprietatea către o persoană determinată sau determinabilă.

(5) Transmiterea bunului pe cale de succesiune nu poate fi oprită prin stipularea inalienabilității.

Articolul 319[3]. Condițiile de opozabilitate ale clauzei de inalienabilitate

(1) Clauza de inalienabilitate nu poate fi invocată împotriva dobînditorilor bunului sau a creditorilor proprietarului care s-a obligat să nu înstrăineze decît dacă este valabilă și îndeplinește condițiile de opozabilitate.

(2) Pentru opozabilitate, clauza de inalienabilitate trebuie să fie supusă formalităților de publicitate prevăzute de lege, dacă este cazul.

(3) În cazul bunurilor mobile dreptul de proprietate asupra cărora, conform legii, nu se dobîndește prin înregistrare într-un registru de publicitate, sunt aplicabile, în mod corespunzător, regulile prevăzute pentru dobîndirea proprietății prin posesia de bună-credință.

(4) În cazul în care clauza de inalienabilitate a fost prevăzută într-un contract translativ de proprietate cu titlu gratuit, ea este opozabilă și creditorilor anteriori ai dobînditorului.

(5) Neîndeplinirea condițiilor de opozabilitate nu îl lipsește pe beneficiarul clauzei de inalienabilitate de dreptul de a pretinde despăgubiri proprietarului care nu se conformează acestei obligații.

Articolul 319[4]. Sancțiunile pentru nerespectarea clauzei de inalienabilitate

(1) Înstrăinătorul poate să ceară rezoluțiunea contractului în cazul încălcării clauzei de inalienabilitate de către dobînditor.

(2) Atît înstrăinătorul, cît și terțul, dacă inalienabilitatea s-a stipulat în favoarea acestuia, pot să ceară anularea actului de înstrăinare subsecvent încheiat cu nerespectarea clauzei.

(3) Nu pot fi supuse urmăririi bunurile pentru care s-a stipulat inalienabilitatea într-un contract translativ de proprietate cu titlu gratuit, cît timp clauza produce efecte, dacă prin lege nu se prevede altfel.".

189. În cartea a doua, lTitlul III, în titlu capitolului II, cuvîntul „încetarea" se substituie cu cuvîntul „pierderea".

190. La articolul 320, alineatul (2) se completează cu cuvintele „ca efect al dobîndirii cu bună-credință".

191. La articolul 321 alineatul (2), cuvîntul „înscrierii" se substituie cu cuvîntul „înregistrării".

192. Articolul 322:

1) la alineatul (1), cuvîntul „cărăuș" se substituie cu cuvîntul „transportator";

2) la alineatul (2), după cuvîntul remiterea se completează cu cuvintele „scrisorii de trăsură".

193. Se completează cu articolele 322^1 - 322^3 cu următorul cuprins:

„Articolul 322[1]. Lipsa dreptului sau împuternicirii la transmițător

(1) În cazul în care transmițătorului îi lipsește dreptul sau împuternicirea de a transmite dreptul de proprietate la momentul în care dreptul de proprietate ar fi trebuit să treacă conform

dispoziţiilor art. 321, transmiterea are loc în momentul cînd dreptul este obţinut de transmiţător sau cînd persoana care are dreptul ori împuternicirea de a transmite a ratificat ulterior transmiterea.

(2) În cazul ratificării, transmiterea produce aceleaşi efecte ca şi cînd iniţial ea s-ar fi făcut de către o persoană împuternicită. Cu toate acestea, drepturile dobîndite de terţi înainte de ratificare rămîn neafectate.

Articolul 322[2]. Dreptul condiţionat al dobînditorului

(1) În cazul în care, în temeiul contractului de vînzare-cumpărare ori antrepriză cu rezerva proprietăţii, contractului de leasing ori a altui contract translativ de proprietate, trecerea proprietăţii este supusă unei condiţii suspensive, dreptul dobînditorului de a plăti preţul în condiţiile contractului şi dreptul dobînditorului de a dobîndi dreptul de proprietate prin plată este opozabil creditorilor transmiţătorului.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică în mod corespunzător atunci cînd trecerea dreptului de proprietate la dobînditor este suspendată pînă la îndeplinirea unei alte condiţii decît plata preţului.

Articolul 322[3]. Înstrăinarea de mai multe ori

(1) În cazul în care există mai multe acte de înstrăinare ale aceluiaşi bun mobil de către transmiţător, dreptul de proprietate este dobîndit de către dobînditorul care primul intră în posesia bunului mobil.

(2) În cazul în care bunul mobil nu a fost predat, dreptul de preferinţă îl are creditorul în al cărui folos a luat naştere obligaţia mai înainte, iar dacă nu se poate stabili în al cărui folos a luat naştere obligaţia, dreptul de preferinţă îl are cel care a intentat primul acţiunea.

(3) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică bunurilor mobile dreptul de proprietate asupra cărora se dobîndeşte, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate."

194. Articolul 328:

1) la alineatul (1), ultima propoziţie va avea următorul cuprins: „Proprietarul terenului riveran dobîndeşte, de asemenea, terenul lăsat de apele curgătoare care s-au retras treptat de la ţărmul respectiv.";

2) la alineatul (2), cuvîntul „rîuri" se exclude, după cuvintele „de alte" se completează cu cuvîntul „asemenea", iar în finalul propoziţiei se completează cu cuvintele „sub înălţimea de scurgere."

3) la alineatul (3), după cuvîntul „importantă" se substituie cu cuvintele „de mal din teren".

195. Articolul 329:

1) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Proprietarul de teren care a efectuat construcţii şi alte lucrări cu materiale străine devine proprietarul lucrării, neputînd fi obligat la ridicarea acesteia si nici la restituirea materialelor întrebuinţate. El este obligat faţă de proprietarul materialelor să plătească valoarea materialelor. Dacă lucrările au fost efectuate cu rea-credinţă, proprietarul de teren este obligat să repare şi prejudiciul cauzat.";

2) la alineatul (3), cuvîntul „daunele" se substituie cu cuvîntul „prejudiciul";

3) se completează cu alineatele (4^1) şi (7) cu următorul cuprins:

„(4^1) În locul păstrării construcţiilor sau lucrărilor făcute de terţ, proprietarul are dreptul să ceară obligarea autorului lucrării să cumpere terenul sau porţiunea afectată de construcţie ori lucrare la valoarea de piaţă pe care terenul sau porţiunea ar fi avut-o dacă construcţia ori lucrarea nu s-ar fi efectuat. În absenţa înţelegerii părţilor, proprietarul poate cere instanţei judecătoreşti stabilirea preţului şi pronunţarea unei hotărîri care să ţină loc de contract de vînzare-cumpărare.

(7) Titularul dreptului de superficie va avea, în caz de accesiune, în mod corespunzător, drepturile şi obligaţiile reglementate pentru proprietarul terenului, dacă nu s-a prevăzut altfel în momentul constituirii dreptului de superficie.".

196. Articolul 330:

1) alineatul (2) se completează cu o propoziţie cu următorul cuprins: „Dacă niciunul din bunurile unite nu se poate considera bun principal, proprietarii lor devin coproprietari al noului bun, proporţional valorii pe care bunurile iniţiale le aveau la momentul accesiunii.";

2) la alineatul (3), cuvîntul „accesoriu" se substituie cu cuvîntul „secundar";

3) se completează cu alineatul (9) cu următorul cuprins:

„(9) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în măsura în care legea sau contractul nu prevede altfel."

197. Se completează cu articolele 330^1 - 330^4 cu următorul cuprins:

„**Articolul 330^1.** Dobândirea cu bună-credinţă a dreptului înregistrat în temeiul actului juridic

(1) Dobînditorul de bună-credinţă dobîndeşte dreptul înregistrat în folosul său, în temeiul unui act juridic, în registrul bunurilor imobile sau într-un alt registru de publicitate cu caracter constitutiv, în sensul dispoziţiilor art. 283^{12}, şi în cazul în care cel care a dispus de drept nu era adevăratul său titular, nu avea împuterniciri de a dispune de drept sau actul juridic de dispoziţie este ineficient pe alt temei. Buna-credinţă trebuie să subziste pînă în momentul depunerii cererii de înregistrare a dreptului.

(2) Dobînditorul de bună-credinţă nu dobîndeşte, în temeiul dispoziţiilor alin.(1), dreptul înregistrat în cazul în care dobînditorul l-a obţinut cu titlu gratuit sau dobânditorul nu a intrat în posesia bunului care face obiectul dreptului înregistrat.

Articolul 330^2. Uzucapiunea dreptului în temeiul cuprinsului registrului de publicitate

(1) În cazul în care persoana a fost înregistrată în registrul bunurilor imobile sau într-un alt registru de publicitate cu caracter constitutiv în sensul dispoziţiilor art. 283^{12} ca titular al unui drept real sau altui drept patrimonial (dreptul înregistrat), iar dreptul ei este pasibil de radiere sau altă rectificare pe unul din temeiurile prevăzute de dispoziţiile art. 283^{31} alin. (1) lit. a) sau b), dreptul va rămîne înregistrat valabil în folosul acelei persoane şi nu se mai admite nicio radiere sau altă rectificare fără consimţămîntul persoanei înregistrate, dacă persoana a exercitat posesia sub nume de proprietar a bunului asupra căruia poartă dreptul înregistrat:

a) timp de 3 ani, în cazul în care ea a dobîndit dreptul cu titlu oneros şi, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credinţă;

b) timp de 5 ani, în cazul în care ea a dobîndit dreptul cu titlu gratuit şi, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credinţă; sau

c) timp de 10 ani, în celelalte cazuri.

(2) În scopul calculării termenelor prevăzute de dispoziţiile alin. (1) se va lua în cont posesia sub nume de proprietar exercitată după data depunerii cererii de înregistrare în folosul posesorului.

(3) Pînă la proba contrară se prezumă că persoana a început să exercite posesia din data depunerii cererii de înregistrare în folosul posesorului.

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător drepturilor înregistrate provizoriu.

Articolul 330^3. Dobînditorul de bună-credinţă a dreptului înregistrat

(1) În sensul dispoziţiilor art. 330^2, dobînditor de bună-credinţă se consideră persoana înregistrată sau înregistrată provizoriu în registru ca titular al unui drept dacă, la data depunerii

cererii de înregistrare sau, respectiv, înregistrare provizorie a dreptului în folosul său, sunt îndeplinite următoarele condiţii:

a) în registru nu era notată nicio acţiune care ulterior se va admite printr-o hotărîre judecătorească recunoscută de lege ca fiind opozabilă dobînditorului; nu era notat nici un drept, act juridic sau fapt juridic care întemeiază o asemenea acţiune ulterioară;

b) din informaţiile neradiate cuprinse în registru nu rezulta niciun temei care să fi justificat rectificarea acestuia în favoarea altei persoane;

c) dobînditorul nu a cunoscut, pe altă cale, inexactitatea informaţiilor neradiate cuprinse în registru; şi

d) dacă este cazul, dobînditorul nu a cunoscut şi nici nu trebuia să cunoască motivul din care este nul, anulabil sau ineficient temeiul pe baza căruia el dobîndeşte dreptul înregistrat sau pe baza căruia a dobîndit dreptul înregistrat autorul nemijlocit al dobînditorului.

(2) Buna-credinţă se prezumă pînă la proba contrară.

Articolul 330[4]. Uzucapiunea dreptului contrar cuprinsului registrului de publicitate

(1) Dreptul de proprietate asupra unui bun imobil sau mobil poate fi înregistrat în registrul bunurilor imobile sau, după caz, într-un alt registru de publicitate cu caracter constitutiv în sensul dispoziţiilor art. 283[12], în temeiul hotărîrii judecătoreşti prin care se constată uzucapiunea, în folosul posesorului sub nume de proprietar care l-a posedat timp de 10 ani, în una din următoarele situaţii:

a) proprietarul înregistrat în registrul de publicitate a decedat ori, după caz, şi-a încetat existenţa;

b) a fost înregistrată în registrul de publicitate declaraţia de renunţare la proprietate;

c) bunul imobil este un teren, cu sau fără construcţii, care nu a fost supus înregistrării primare în registrul bunurilor imobile.

(2) În toate cazurile, posesorul poate dobîndi dreptul numai dacă a depus cererea de înregistrare a dreptului de proprietate, în temeiul hotărîrii judecătoreşti, în registrul de publicitate înainte ca un terţ să fi depus propria cerere de înregistrare a dreptului în folosul său, pe baza unui temei legitim, în cursul sau chiar după împlinirea termenului necesar pentru uzucapiune.

(3) În cazurile prevăzute de dispoziţiile alin. (1) lit. a) si b), termenul necesar pentru uzucapiune nu începe să curgă înainte de data decesului sau, după caz, a încetării existenţei juridice a proprietarului, respectiv înainte de data înregistrării declaraţiei de renunţare la proprietate, chiar dacă intrarea în posesia bunului s-a produs la o dată anterioară."

198. Articolul 331:

1) titlu va avea următorul cuprins:

„Dobîndirea cu bună-credinţă a dreptului de proprietate asupra bunului mobil";

2) la alineatul (1), în prima propoziţie, după cuvîntul „mobil" se completează cu cuvintele „prin intrare în posesie", iar în finalul propoziţiei a doua şi a treia se completează cu cuvintele „„ nu avea împuterniciri de a dispune de bun sau actul juridic de dispoziţie este ineficient pe alt temei";

3) la alineatul (2), în prima propoziţie, cuvintele „asupra bunurilor mobile" se substituie cu cuvintele „în temeiul dispoziţiilor alin. (1)", iar în propoziţia a doua, cuvintele „valorilor mobiliare" se substituie cu cuvintele „titlurilor de valoare";

4) se completează cu alineatele (3) şi (4) cu următorul cuprins:

„(3) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică:

a) bunurilor mobile dreptul de proprietate asupra cărora se dobîndeşte, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate;

b) bunurilor culturale mobile;

c) dacă actul în temeiul căruia dobînditorul a dobîndit bunul este nul sau anulabil.

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător şi în cazurile în care legea permite dobîndirea prin uzucapiune a anumitor drepturi reale limitate asupra bunurilor mobile."

199. Se completează cu articolul 331[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 331[1].** Dobîndirea cu bună-credinţă a dreptului de proprietate liber de drepturile reale limitate

(1) Dacă bunul mobil este grevat cu un drept real limitat al unui terţ şi transmiţătorul nu are dreptul sau împuternicirea de a dispune de bun liber de dreptul terţului, dobînditorul dreptului de proprietate, cu toate acestea, dobîndeşte acest drept liber de dreptul terţului dacă sunt întrunite următoarele condiţii cumulative:

a) dobînditorul a intrat în posesia bunului mobil;

b) dobînditorul a dobîndit bunul cu titlu oneros;

c) la momentul cînd trece dreptul de proprietate, dobînditorul nu a cunoscut şi, în mod rezonabil, nici nu putea să cunoască că transmiţătorul nu are dreptul sau împuternicirea să transfere dreptul de proprietate asupra bunului liber de dreptul terţului. Dobînditorului îi revine sarcina de a proba faptele din care reiese că dobînditorul nu putea în mod rezonabil să cunoască că transmiţătorul nu are dreptul sau împuternicirea respectivă.

(2) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică în cazurile prevăzute de dispoziţiile art. 331 alin. (3) lit. a) – c)."

200. Articolele 332 - 334 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 332.** Uzucapiunea mobiliară

(1) Posesorul sub nume de proprietar dobîndeşte dreptul de proprietate prin posesia bunului mobil:

a) timp de 3 ani, dacă posesorul a dobîndit bunul cu titlu oneros şi, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credinţă;

b) timp de 5 ani, dacă posesorul a dobîndit bunul cu titlu gratuit şi, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credinţă; sau

c) timp de 10 ani, în celelalte cazuri.

(2) Posesorul care invocă uzucapiunea de bună-credinţă se prezumă că a început să posede din data actului sau survenirii altui temei pe care îşi justifică îndreptăţirea.

(3) Persoana care a intrat în posesia bunului mobil prin sustragere nu dobîndeşte dreptul de proprietate în temeiul dispoziţiilor prezentului articol.

(4) Uzucapiunea prevăzută de prezentul articol nu se aplică bunurilor mobile dreptul de proprietate asupra cărora se dobîndeşte, conform legii, prin înregistrarea într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv în sensul dispoziţiilor art. 283[12].

Articolul 333. Uzucapiunea mobiliară a bunurilor culturale mobile

(1) În cazul în care bunul constituie un bun cultural mobil, posesorul nu poate dobîndi dreptul de proprietate în temeiul dispoziţiilor art. 330[1], art. 330[2] sau 332 înainte de expirarea termenului de 30 de ani din momentul în care:

a) bunul cultural mobil, care a intrat pe teritoriul Republicii Moldova, a părăsit teritoriul statului străin, cu încălcarea legii aplicabile; sau

b) proprietarul bunul cultural mobil a pierdut posesia bunului pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) În cazul bunurilor culturale mobile care aparţin cultelor sau părţilor lor componente, termenul prevăzut de dispoziţiile alin. (1) va fi de 75 de ani."

Articolul 334. Unirea posesiunilor

(1) Posesiile posesorilor anteriori se pot invoca doar în măsura în care ele întruneau condiţiile necesare uzucapiunii invocate de posesorul actual, iar toate posesiile invocate sunt consecutive.

(2) Posesorul actual de bună-credinţă poate invoca posesia posesorului anterior de rea-credinţă doar pentru a uzucapa în temeiul dispoziţiilor art. 330^2 alin. (1) lit. c) sau art. 332 alin. (1) lit. c).".

201. Articolul 335 alineatul (3) se completează cu o propoziţie cu următorul cuprins:

„Posesia se consideră continuă dacă s-a pierdut fără voia posesorului, cu condiţia că posesia este restituită în interiorul termenului de 1 an sau dacă, în decursul aceluiaşi termen, posesorul înaintează o acţiune în rezultatul căreia posesia este restituită."

202. Articolul 336:

1) alineatul (1) se completează cu o propoziţie cu următorul cuprins:

„Împrejurarea că proprietarul nu cunoaşte unde se află bunul mobil nu împiedică începerea cursului şi nici nu suspendă cursul termenului dacă posesia nu este clandestină.";

2) la alineatul (2), după cuvîntul „revendicare" se completează cu cuvintele „sau, după caz, în rectificarea registrului de publicitate", iar după cuvîntul „mijlocit" se completează cu cuvintele „ cu condiţia că acţiunea se admite.".

203. Se completează cu articolele 336^1 şi 336^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 336^1.** Efectul dobîndirii cu bună-credinţă sau al uzucapiunii asupra dreptului de proprietate şi grevărilor sale

(1) Titularul anterior pierde dreptul său din momentul în care dobînditorul l-a dobîndit, în condiţiile legii, prin dobîndirea cu bună-credinţă sau, după caz, prin uzucapiune.

(2) Dacă dobînditorul prin dobîndirea cu bună-credinţă sau, după caz, prin uzucapiune a cunoscut sau trebuia să cunoască că dreptul care îl dobîndeşte este grevat cu dreptul real limitat al unui terţ, grevarea va continua să existe conform condiţiilor sale.

(3) Dacă s-a constatat nulitatea absolută sau relativă a contractului în baza căruia uzucapantul a dobîndit dreptul real, acesta se poate opune obligaţiei de restituire a dreptului prin invocarea uzucapiunii în condiţiile legii. În acest caz, cealaltă parte contractantă se poate opune obligaţiei de restituire a îmbogăţirii primite de la uzucapant.

Articolul 336^2. Stingerea drepturilor întemeiate pe regulile îmbogăţirii nejustificate şi răspunderea delictuală

Din momentul în care dobînditorul a dobîndit dreptul, în condiţiile legii, prin dobîndirea cu bună-credinţă sau, după caz, prin uzucapiune, titularul anterior pierde şi toate drepturile de a cere de la dobînditor valoarea în bani a dreptului pierdut, precum şi valoarea folosinţei de care se va bucura dobînditorul după data uzucapiunii, care ar putea fi întemeiate pe dispoziţiile legale privind îmbogăţirea nejustificată sau răspunderea delictuală."

204. În Cartea a doua, Titlul III, Capitolul II, în titlul secţiunii a 2-a, cuvîntul „încetarea" se substituie cu cuvîntul „pierderea".

205. La articolul 337, cuvîntul „încetării", „încetează" se substituie cu cuvîntul „pierderii" şi, respectiv „se pierde".

206. La articolul 338 alineatul (3), cuvîntul „înscrisă" se substituie cu cuvîntul „înregistrată".

207. Articolul 351 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 351.** Actele de administrare şi dispoziţie privind

bunurile proprietate comună pe cote-părţi

(1) Actele de administrare, precum încheierea sau rezoluţiunea unor contracte de locaţiune, cesiunile de venituri imobiliare şi altele asemenea, cu privire la bunul comun pot fi făcute numai cu acordul coproprietarilor ce deţin majoritatea cotelor-părţi.

(2) Actele de administrare care limitează în mod substanţial posibilitatea unui coproprietar de a folosi bunul comun în raport cu cota sa parte ori care impun acestuia o sarcină excesivă prin raportare la cota sa parte sau la cheltuielile suportate de către ceilalţi coproprietari nu vor putea fi efectuate decît cu acordul acestuia.

(3) Coproprietarul sau coproprietarii interesaţi pot cere instanţei să suplinească acordul coproprietarului aflat în imposibilitate de a-şi exprima voinţa sau care se opune în mod abuziv la efectuarea unui act de administrare indispensabil menţinerii utilităţii sau valorii bunului.

(4) Orice acte juridice de dispoziţie cu privire la bunul comun, actele de folosinţă cu titlu gratuit, cesiunile de venituri imobiliare şi locaţiunile încheiate pe termen mai mare de 3 ani, precum şi actele care urmăresc exclusiv înfrumuseţarea bunului nu se pot încheia decît cu acordul tuturor coproprietarilor. Orice act juridic cu titlu gratuit va fi considerat act de dispoziţie."

208. Se completează cu articolele 351^1 şi 351^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 351^1.** Efectul încălcării regulilor prevăzute de dispoziţiile art. 351

(1) Actele juridice încheiate cu nerespectarea dispoziţiilor art. 351 sunt inopozabile coproprietarului care nu a consimţit, expres ori tacit, la încheierea actului.

(2) Coproprietarului vătămat i se recunoaşte dreptul ca, înainte de partaj, să exercite acţiunile posesorii împotriva terţului care ar fi intrat în posesia bunului comun în urma încheierii actului. În acest caz, restituirea posesiei bunului se va face în folosul tuturor coproprietarilor, cu despăgubiri, dacă este cazul, în sarcina celor care au participat la încheierea actului.

Articolul 351^2. Acţiunile în justiţie ale coproprietarului

(1) Fiecare coproprietar poate sta singur în justiţie, indiferent de calitatea procesuală, în orice acţiune privitoare la coproprietate, inclusiv în cazul acţiunii în revendicare.

(2) Hotărîrile judecătoreşti pronunţate în folosul coproprietarului beneficiază tuturor coproprietarilor. Hotărîrile judecătoreşti potrivnice unui coproprietar nu sunt opozabile celorlalţi coproprietari.

(3) Cînd acţiunea nu este introdusă de toţi coproprietarii, pîrîtul poate cere instanţei de judecată introducerea în cauză a celorlalţi coproprietari în calitate de reclamanţi, în termenul şi condiţiile prevăzute în Codul de procedură civilă pentru chemarea în judecată a altor persoane."

209. Articolul 352:

1) după cuvîntul „au" se completează cu cuvîntul „un", iar după cuvîntul „dreptul" se completează cu textul „de preemţiune în privinţa cotei-părţi care se vinde. Dispoziţiile art. 792^1-797 rămîn aplicabile.";

2) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazul vînzării la licitaţie, coproprietarul sau organizatorul licitaţiei va notifica pe ceilalţi coproprietari cu cel puţin 10 zile înainte de data vînzării. La preţ egal, coproprietarii vor avea dreptul de preemţiune la adjudecarea cotei-părţi.";

3) alineatele (3) şi (4) se abrogă.

210. La articolul 353, cuvîntul „împărţirea" se substituie cu cuvîntul „partajul".

211. Articolul 355 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 355.** Dreptul de proprietate în condominiu

(1) În cazul în care s-a constituit un condominiu, dreptul de proprietate exclusivă asupra unităţii şi cota-parte din dreptul de proprietate comună asupra părţilor comune formează o unitate indivizibilă (dreptul de proprietate în condominiu) şi nu pot fi înstrăinate sau grevate separat. Orice clauză contrară este nulă.

(2) Condominiu reprezintă totalitatea de bunuri imobile format dintr-un teren cu una sau mai multe clădiri, în condiţiile legii în care există:

a) locuinţe, încăperi izolate cu altă destinaţie decît cea de locuinţă sau locuri de parcare din cadrul clădirii dacă întrunesc condiţiile prevăzute de legislaţie, construite sau care urmează a fi construite, înregistrate sub număr cadastral separat în registrul bunurilor imobile (unităţi). Unităţile fac obiectul dreptului de proprietate exclusivă; şi

b) terenul şi părţile clădirii din condominiu care nu sînt unităţi şi sînt destinate folosinţei tuturor proprictarilor în condominiu sau unora dintre aceştia, precum şi alte bunuri care, potrivit legii sau actului de constituire al condominiului, sînt destinate folosinţei comune a tuturor proprietarilor în condominiu sau unora dintre aceştia (părţi comune). Părţile comune fac obiectul dreptului de proprietate comună forţată şi perpetuă.

(3) În sensul dispoziţiilor alin.(2) lit. b), constituie teren al condominiului terenul, în hotarele stabilite, pe care este situată clădirea condominiului şi terenul aferent necesar pentru deservirea şi exploatarea corespunzătoare a clădirii şi, în cazul clădirilor cu destinaţie locativă, pentru asigurarea necesităţilor social-locative ale membrilor condominiului, care constituie proprietate comună pe cote-părţi a tuturor proprietarilor din condominiu. În cazul în care proprietarii părţilor comune deţin doar un drept de superficie asupra terenului condominiului sau un alt drept prevăzut de legislaţie, atunci acest drept asupra terenului face parte din părţile comune, iar referinţele la teren se consideră referinţă la dreptul respectiv asupra terenului.

(4) La schimbarea titularului dreptului de proprietate exclusivă asupra unităţii, la noul proprietar trece şi cota-parte din dreptul de proprietate comună. Orice clauză contrară este nulă.

(5) Modul de constituire şi administrare a proprietăţii în condominiu se reglementează prin lege."

212. Articolul 357:

1) la alineatul (1), cuvîntul „împărţire" se substituie cu cuvîntul „partaj", iar după cuvîntul „oricînd" se completează cu cuvintele „de către oricare dintre coproprietari";

2) la alineatul (2), cuvintele „Împărţirea poate fi cerută" se substituie cu cuvintele „Partajul poate fi cerut";

3) alineatul (3) va avea următorul cuprins:

(3) Partajul poate fi făcut prin contract de partaj între coproprietari sau, în absenţa unui contract de partaj, prin hotărîre judecătorească prin introducerea unei acţiuni în partaj de către oricare dintre coproprietari";

4) se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Contractului de partaj i se aplică dispoziţiile legale cu privire la actele juridice de dispoziţie."

213. La articolul 358 alineatul (2), cuvintele „părţile comune din clădirile cu mai multe etaje sau apartamente" se substituie cu cuvîntul „condominiului".

214. La articolul 359 alineatul (1) cuvîntul „înscrise" se substituie cu cuvîntul „notate".

215. Articolul 360 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 360.** Suspendarea pronunţării partajului prin hotărîre judecătorească

Instanţa sesizată cu cererea de partaj poate suspenda pronunţarea partajului, pentru cel mult 1 an, pentru a nu se aduce prejudicii grave intereselor celorlalţi coproprietari. Dacă

pericolul acestor prejudicii este înlăturat înainte de împlinirea termenului, instanţa, la cererea părţii interesate, va reveni asupra măsurii."

216. Articolul 361:

1) se completează cu alineatul (1^1) cu următorul cuprins:

„(1^1) Bunurile care compun o unitate economică, un set sau o altă universalitate separarea căreia îi va reduce valoarea, nu va fi partaj în natură dacă măcar unul din coproprietar se opune unui asemenea mod de partaj.";

2) alineatul (2):

în dispoziţie, după cuvintele „nu este" se completează cu cuvîntul „comod";

la litera a), cuvintele „ori a mai multor" se exclud, iar cuvîntul „lor" se substituie cu cuvintele „sau, în favoarea mai multor coproprietari, la cererea lor comună. În cazul mai multor cereri de atribuire care se contrazic reciproc, instanţa de judecată aplică dispoziţiile art. 361^1.";

la litera b), la începutul propoziţiei se completează cu cuvintele „dacă niciunul dintre coproprietari nu a cerut atribuirea întregului bun sau dacă această cerere nu poate fi satisfăcută";

3) la alineatul (3), după cuvintele „parte reală" se completează cu cuvintele „(lot de atribuire)".

4) alineatele (4) şi (5) vor avea următorul cuprins:

„(4) În cazul divizării unui imobil, instanţa de judecată poate constitui un drept de servitute sau un alt drept real pentru a permite folosirea corespunzătoare a bunului nou format.

(5) Instanţa de judecată nu poate dispune un mod de partaj la care obiectează toţi coproprietarii.".

217. Se completează cu articolul 361^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 361^1.** Atribuirea bunului în cazul mai multor cereri

(1) În cazul mai multor cereri de atribuire care se contrazic reciproc, la atribuirea bunului către un coproprietar, se iau în considerare necesităţile şi interesele speciale ale fiecărui coproprietar, dorinţa titularilor cotelor-părţi care formează majoritatea din toate cotele-părţi şi acordurile anterioare.

(2) Coproprietarul are dreptul preferenţial la atribuirea locuinţei în care acel coproprietar îşi avea reşedinţa obişnuită la data introducerii acţiunii în partaj, precum şi, după caz, asupra mobilierului cu care este dotată locuinţa.

(3) Coproprietarul are dreptul preferenţial la atribuirea bunului pe care îl folosea în desfăşurarea unei activităţi de întreprinzător sau profesionale la data introducerii acţiunii în partaj, precum şi asupra bunurilor mobile cu care era dotat.

(4) În cazul în care mai mulţi coproprietari invocă drepturile preferenţiale, se va ţine cont de aptitudinea solicitanţilor de a administra şi întreţine bunul în cauză. În cazul în care bunul ţine de o activitate sau este o parte socială într-o societate comercială, se va ţine cont de durata participării personale a solicitantului în acea activitate înainte de data introducerii acţiunii în partaj.".

218. Articolul 363:

1) la alineatul (1), după cuvintele „bunurilor imobile" se completează cu cuvintele „şi altor bunuri", iar după cuvîntul „apare" se completează cu cuvintele „conform legii". Cuvîntul „înscrierii" se substituie cu cuvîntul „înregistrării", iar cuvintele „registrul bunurilor imobile" se substituie cu cuvintele „registrul de publicitate corespunzător";

2) se completează cu alineatul (2^1) cu următorul cuprins:

„(2^1) Partajul nu afectează drepturile reale ale terţilor asupra bunului constituite înainte de partaj."

3) la alineatul (4), după cuvintele „care deţine" se completează cu cuvintele „un gaj sau".

219. Articolul 365:

1) în tot textul articolului, cuvintele „împărţirea", „împărţirii" se substituie cu cuvîntul „contractul de gaj", la forma gramaticală corespunzătoare;

2) la alineatul (2), cuvîntul „participarea" se substituie cu cuvîntul „acordul".

220. Articolul 371 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) În cazul în care bunul comun reprezintă un drept care, conform legii, se dobîndeşte prin înregistrare într-un registru de publicitate, iar dreptul este înregistrat doar în folosul unuia dintre soţi, oricare dintre soţi poate cere să se noteze în registrul de publicitate calitatea acelui drept de bun comun al soţilor. În lipsă de această notare, faţă de terţul dobînditor al dreptului înregistrat ori al unei grevări asupra acelui drept nu se poate invoca calitatea lui de bun comun al soţilor cu excepţia cazului în care se va demonstra că dobînditorul a cunoscut această calitate pe altă cale."

221. Cartea a doua, Titlul III se completează cu capitolul III[1] cu următorul cuprins:

„Capitolul III[1]
PROPRIETATEA PERIODICĂ

Articolul 373[1]. Proprietatea periodică

(1) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică, în absenţa unei reglementări speciale, ori de cîte ori mai multe persoane (coproprietari) exercită succesiv şi repetitiv atributul folosinţei specific dreptului de proprietate asupra unui bun mobil sau imobil, în intervale de timp determinate, egale sau inegale.

(2) Dispoziţiile prezentului capitol nu se aplică în cazul în care asupra bunului există un drept de proprietate comună pe cote-părţi, iar coproprietarii au convenit asupra unui mod de folosinţă în intervale de timp determinate.

(3) Dispoziţiile legale privind proprietatea comună pe cote-părţi se aplică în mod corespunzător proprietăţii periodice în măsura în care nu contravin dispoziţiilor prezentului capitol.

Articolul 373[2]. Temeiul proprietăţii periodice

(1) Proprietatea periodică se naşte în temeiul actului juridic.

(2) Caracterul periodic al proprietăţii deţinute de mai mulţi coproprietari trebuie să fie prevăzut expres prin indicarea intervalului de timp determinat care se atribuie dobînditorului în temeiul cotei-părţi dobîndite. Intervalul de timp va fi exprimat prin referinţa la prima şi ultima zi şi lună de folosinţă exclusivă.

Articolul 373[3]. Valabilitatea actelor încheiate de coproprietar

(1) În privinţa cotei-părţi aferente intervalului de timp ce îi revine ori a unei părţi din ea, orice coproprietar poate încheia, în condiţiile legii, acte de conservare, de administrare şi de dispoziţie. Ceilalţi coproprietari nu deţin vreun drept de preemţiune în temeiul legii.

(2) Actele de administrare sau de dispoziţie care au ca obiect cota-parte din dreptul de proprietate aferentă unui interval de timp care aparţine unui alt coproprietar sunt ineficiente în partea în care constituie sau transmit drepturi privitor la acea cotă-parte. Dispoziţiile art. 351[1] si art. 351[2] se aplică în mod corespunzător.

Articolul 373[4]. Drepturile şi obligaţiile coproprietarilor

(1) Fiecare coproprietar este obligat să facă toate actele de conservare, în aşa fel încît să nu împiedice ori să îngreuneze exercitarea drepturilor celorlalţi coproprietari. Pentru reparaţiile mari, coproprietarul care avansează cheltuielile necesare are dreptul la despăgubiri în raport cu valoarea drepturilor celorlalţi coproprietari.

(2) Actele prin care se consumă în tot sau în parte substanţa bunului pot fi făcute numai cu acordul celorlalţi coproprietari.

(3) La încetarea intervalului, coproprietarul este dator să predea bunul coproprietarului îndreptăţit să îl folosească în următorul interval.

(4) Coproprietarii pot încheia un contract de administrare, dispoziţiile privind proprietatea comună cote-părţi aplicîndu-se în mod corespunzător. Clauza din contractul de administrare a bunului imobil care prevede că, dobînditorul unei cote-părţi aderă de plin drept la contractul de administrare în locul celui care a înstrăinat cota-parte respectivă, produce efecte doar din momentul în care acest contract a fost notat în registrul bunurilor imobile.

Articolul 373[5]. Obligaţia de despăgubire şi excluderea

(1) Nerespectarea obligaţiilor prevăzute în prezentul capitol atrage plata de despăgubiri.

(2) În cazul în care unul dintre coproprietari tulbură în mod grav exercitarea proprietăţii periodice, acesta va putea fi exclus, prin hotărîre judecătorească, la cererea coproprietarului vătămat.

(3) Excluderea va putea fi dispusă numai dacă unul dintre ceilalţi coproprietari sau un terţ cumpără cota-parte a celui exclus.

Articolul 373[6]. Încetarea proprietăţii periodice

(1) Proprietatea periodică încetează prin distrugerea bunului comun, în temeiul dobîndirii de către o singură persoană a tuturor cotelor-părţi din dreptul de proprietate periodică, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Coproprietarul nu are dreptul de a cere partajul bunului deţinut cu titlu de proprietate periodică dacă coproprietarii nu au convenit altfel prin contract. Dreptul coproprietarului de a cere partajul bunului imobil devine opozabil prin notare în registrul bunurilor imobile."

222. Articolele 374 şi 375 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 374.** Acţiunea în revendicare

(1) Proprietarul unui bun are dreptul de a i se recunoaşte dreptul de proprietate şi de a obţine sau recupera posesia sa de la oricare persoană care îl stăpîneşte de fapt, cu excepţia cazului în care acea persoană are un drept de a poseda bunul, în sensul dispoziţiilor art. 304[1] alin.(3), opozabil proprietarului.

(2) Acţiunea în revendicare se înaintează contra persoanei care exercită stăpînirea de fapt a bunului la data înaintării.

(3) În cazul în care dreptul de proprietate sau un alt drept de a poseda al persoanei faţă de care s-a înaintat acţiunea în revendicare este înregistrat într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv prevăzut de lege, acţiunea în revendicare nu poate fi admisă dacă nu s-a dispus efectuarea în acel registru, în condiţiile legii, a rectificării sau altei modificări în folosul persoanei care a înaintat acţiunea în revendicare.

(4) Cu toate acestea, dacă hotărîrea judecătorească prin care s-a dispus efectuarea rectificării sau altei modificări nu este opozabilă, conform legii, titularului unui drept înregistrat în registrul de publicitate cu caracter constitutiv, atunci acestuia nu îi este opozabilă nici hotărîrea judecătorească prin care s-a admis acţiunea în revendicare.

Articolul 375. Excluderea revendicării

Acţiunea în revendicare se va respinge dacă, în condiţiile stabilite de lege, prin efectul dobîndirii de bună-credinţă, uzucapiunii, accesiunii, a aplicării dispoziţiilor privind regimul bunului găsit sau a altui temei prevăzut de lege, proprietarul a pierdut dreptul de proprietate, iar posesorul sau predecesorul său l-a dobîndit."

223. Se completează cu articolele 375[1] şi 375[2] cu următorul cuprins:

„Articolul 375[1]. Revendicarea bunului după dobîndirea în temeiul actului juridic lovit de nulitate absolută sau relativă sau ineficient

(1) În cazul în care bunul a fost dobîndit în temeiul unui act juridic lovit de nulitate absolută sau relativă sau a unui act juridic ineficient în partea îndreptăţirii dobînditorului, proprietarul poate exercita acţiunea în revendicare sub rezerva dispoziţiilor art. 374 şi 375.

(2) Dacă, conform legii, proprietarului care a revendicat îi revine o obligaţie de a restitui preţul sau chiria primită sau o altă obligaţie corelativă faţă de dobînditor, iar această obligaţie corelativă trebuie executată simultan, dobînditorul poate, pe temeiul dispoziţiilor art. 615, suspenda executarea obligaţiei de restituire a bunului pînă cînd proprietarul a oferit să execute sau a executat obligaţia corelativă ce îi revine.

Articolul 375[2]. Concurenţa cu alte acţiuni

Dacă între proprietar şi posesor există un raport juridic, proprietarul îşi va recupera bunul în condiţiile acelui raport juridic.".

224. Articolul 376:

1) titlul articolului va avea următorul cuprins: „Acţiunea negatorie";

2) la alineatul (1) cuvîntul „încălcat" se substituie cu cuvîntul „tulburat", iar cuvîntul „ilicită" se exclude. Cuvintele „poate cere" se substituie cu cuvintele „este în drept să ceară instanţei să fie apărat", iar cuvintele „autorului încetarea încălcării" se vor exclude;

3) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Instanţa de judecată poate să dispună apărarea proprietarului, în funcţie de circumstanţe, prin interzicerea tulburării iminente, interzicerea tulburării curente, precum şi înlăturarea consecinţelor tulburării din trecut."

4) la alineatul (3), conjuncţia „şi" se substituie cu conjuncţia „sau", iar după cuvîntul „persoane" se completează cu cuvintele „care îi sunt opozabile".

225. Articolul 383 se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Dispoziţiile art. 382 alin.(2) şi (3) se aplică în mod corespunzător.".

226. La articolul 387 cuvintele „se consideră fructe de pe" se substituie cu cuvintele „aparţin proprietarului acelui", iar în final se completează cu cuvîntul „vecin".

227. Articolul 389:

1) alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Orice construcţie, lucrare sau plantaţie se poate face de către proprietarul terenului numai cu respectarea unei distanţe minime de 60 de cm faţă de linia de hotar, dacă nu se prevede altfel prin lege, regulamentului de urbanism astfel încît să nu se aducă atingere drepturilor proprietarului vecin.";

2) la alineatul (3) după cuvintele „să ceară" se completează cu cuvintele „demolarea construcţiei, sau".

228. La articolul 395 alineatul (1), după cuvintele „uzufructuar de a" se completează cu cuvintele „poseda şi".

229. Articolul 396:

1) la alineatul (1), textul „dispoziţiile privind registrul bunurilor imobile fiind aplicabile pentru bunurile imobile" se exclude;

2) la alineatul (3), cuvintele „un patrimoniu" se substituie cu cuvintele „o masă patrimonială, o universalitate de fapt", iar în final, cuvîntul „el" se substituie cu cuvîntul „ea".

230. Se completează cu articolul 397[1] şi 397[2] cu următorul cuprins:

„**Articolul 397[1].** Acţiunea confesorie a uzufructuarului

(1) Uzufructuarul poate intenta acţiune împotriva oricărei persoane care împiedică exercitarea dreptului de uzufruct, chiar şi faţă de nudul proprietar. Dispoziţiile legale privitoare la apărarea dreptului de proprietate se aplică în mod corespunzător acţiunii confesorii a uzufructuarului.

(2) Dreptul la acţiune confesorie este imprescriptibil.

Articolul 397[2]. Cesiunea uzufructului

(1) În absenta unei prevederi contrare, uzufructuarul nu poate ceda dreptul său unei alte persoane fără acordul nudului proprietar.

(2) Uzufructuarul rămîne dator exclusiv fată de nudul proprietar numai pentru obligaţiile născute înainte de cesiune. Pînă la notificarea cesiunii, uzufructuarul si cesionarul răspund solidar pentru îndeplinirea tuturor obligaţiilor fată de nudul proprietar.

(3) După notificarea cesiunii, cesionarul este dator fată de nudul proprietar pentru toate obligaţiile născute după notificarea cesiunii. În acest caz, uzufructuarului i se aplică, în mod corespunzător, dispoziţiile legale din materia fidejusiunii.

(4) După cesiune, dreptul de uzufruct continuă, după caz, pînă la împlinirea termenului iniţial sau pînă la decesul uzufructuarului iniţial."

231. Articolul 398:

1) titlul va avea următorul cuprins: „ Locaţiunea bunului grevat de uzufruct";

2) alineatul (1) se abrogă.

232. La articolul 399, cuvintele „autentificată" şi „autentificarea" se substituie cu cuvintele „legalizată" şi, respectiv, „legalizarea".

233. Articolului 403 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 403**. Uzufructul creanţelor

(1) Uzufructul asupra unei creanţe este opozabil terţilor în aceleaşi condiţii ca şi cesiunea de creanţă

(2) Dacă uzufructul se răsfrînge asupra unei creanţe care devine scadentă în timpul uzufructului, plata se face uzufructuarului, care eliberează chitanţă.

(3) La încheierea uzufructului, tot ceea ce a fost primit ca plată se transmite nudului proprietar.".

234. Articolul 404 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Repartizarea exercitării dreptului de vot în alte condiţii decît cele prevăzute la alin. (1) si (2) nu este opozabilă terţilor, afară de cazul în care aceştia au cunoscut-o în mod expres."

235. La articolul 409, cuvintele „uzează, ca urmare a utilizării lor" se substituie cu cuvintele „supun uzurii", iar ultima propoziţie se exclude.

236. Articolul 410 alineatul (2), cuvintele „daune-interese" se substituie „despăgubiri".

237. Articolul 412:

la alineatele (3) şi (6), cuvîntul „capitale" se substituie cu cuvîntul „mari";

se completează cu alineatul (3[1]) cu următorul cuprins:

„(3[1]) Sunt reparaţii mari acelea ce au ca obiect o parte importantă din bun şi care implică o cheltuială excepţională, cum ar fi cele referitoare la consolidarea ori reabilitarea construcţiilor privind structura de rezistentă, zidurile interioare şi/sau exterioare, acoperişul, instalaţiile electrice, termice ori sanitare aferente acestora, la înlocuirea sau repararea motorului ori caroseriei unui automobil sau a unui sistem electronic în ansamblul său."

238. La articolul 413, cuvintele „caz fortuit" se substituie cu cuvintele „eveniment în afara controlului lor".

239. La articolul 416, cuvîntul „Nudul" se substituie cu cuvintele „Sub rezerva dreptului de uzufruct nudul".

240. La articolul 418 alineatul (1), cuvintele „patrimoniului" şi „de patrimoniu" se substituie cu cuvintele „masei patrimoniale" şi, respectiv „din masă".

241. La articolul 420 alineatul (2), cuvintele „instanţa de judecată a pronunţat rezoluţiunea sau nulitatea actului juridic prin care cel" se substituie cu cuvintele „s-a desfiinţat titlul de proprietate al celui", iar cuvintele „a dobîndit titlul de proprietate" se substituie cu cuvintele „ori cînd a intervenit rezoluțiunea contractului prin care s-a instituit uzufructul."

242. Articolul 421 se completează cu cuvintele „neefectuînd reparaţiile la care este ţinut."

243. La articolul 422 alineatul (1), cuvintele „caz fortuit" se substituie cu cuvintele „evenimentul în afara controlului uzufructuarului".

244. Articolul 423:

1) la alineatul (1), cuvîntul „corespunzătoare" se substituie cu cuvintele „în care se află".

2) la alineatul (3) cuvintele, „imobilelor, stingerea uzufructului trebuie înscrisă în registru" se substituie cu cuvintele „în care uzufructul este înregistrat într-un registru de publicitate, uzufructul stins trebuie radiat".

245. Articolul 424:

1) la alineatul (1), după cuvîntul „poate" se completează cu cuvintele „poseda şi";

2) alineatul (2) se completează cu cuvintele „, precum şi cu părinții ori alte persoane aflate în întreținere.";

3) la alineatul (3), cuvintele „dispoziţiile privind registrul bunurilor imobile fiind aplicabile pentru bunurile imobile" se exclud.

246. Articolul 428:

1) la alineatul (1) cuvîntul „terenul" se substituie cu cuvîntul „imobilul";

2) se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător cînd servitutea grevează un alt imobil decît un teren.".

247. Articolul 429:

1) la alineatul (2), la începutul propoziției, cuvîntul „proprietarul" se substituie cu cuvintele „Părţile pot să prevadă obligaţia proprietarului", iar cuvintele „poate fi obligat" se exclud. Cuvîntul „despăgubire" se substituie cu cuvîntul „compensație";

2) la alineatul (3), cuvîntul „împărțirea" se substituie cu cuvîntul „divizarea".

248. Articolul 431:

1) la alineatul (2), cuvintele „actul juridic" se substituie cu cuvîntul „contractul";

2) la alineatul (3) cuvintele „este opozabilă după înscriere" se substituie cu cuvintele „prin înregistrarea ei".

249. Articolul 433 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 433**. Dobîndirea servituților prin uzucapiune

(1) Orice servitute se poate dobîndi prin uzucapiunea prevăzută de dispoziţiile art. 330^2.

(2) Numai servitutea pozitivă se poate dobîndi prin uzucapiunea prevăzută de dispoziţiile art. 330^4, care se vor aplica în mod corespunzător."

250. La articolul 439, cuvîntul „grad" se substituie cu cuvîntul „rang".

251. Articolul 440:

1) alineatul unic devine alineatul (1);

2) alineatul (1):

în dispoziţie, cuvintele „prin radierea ei din registrul bunurilor imobile" se exclud;

litera c) se completează cu cuvintele „ori dacă a intervenit rezoluţiunea contractului prin care s-a instituit servitutea";

la litera e), după cuvîntul „imposibilitate" se completează cu cuvîntul „definitivă".

3) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Servitutea stinsă urmează a fi radiată din registrul bunurilor imobile."

252. La articolul 441 alineatul (2), după cuvîntul „uzufructuar" se completează cu cuvintele „sau superficiar", iar după cuvîntul „ori" se completează cu cuvintele „după caz".

253. La articolul 442 alineatul (2), cuvintele „suplini consimţămîntul proprietarului terenului dominant" se substituie cu cuvintele „pronunţa hotărîre care ţine loc de contract de răscumpărare a servituţii".

254. Articolul 443:

1) la alineatul (1), prima propoziţie, după cuvintele „imobiliar de a" se completează cu cuvintele „poseda şi", iar după cuvintele „construcţii" şi, respectiv „existente" se completează cu cuvintele „a superficiarului";

2) alineatul (5) se completează cu o propoziţie cu următorul cuprins: „Dreptul de proprietate asupra construcţiei ridicate pe terenul grevat de superficie este exercitat de către superficiar pe durata existenţei dreptului de superficie. În cazul în care construcţia a fost înregistrată în registrul bunurilor imobile, superficiarul va fi arătat ca proprietar al construcţiei pe durata existenţei dreptului de superficie."

255. Articolul 444:

1) la alineatul (1), cuvîntul „înscrierii" se substituie cu cuvîntul „înregistrării";

2) alineatul (2) se completează cu o propoziţie cu următorul cuprins: „La împlinirea termenului, dreptul de superficie poate fi reînnoit."

3) alineatul (3) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„(3) Superficia se poate înregistra şi în temeiul unui act juridic prin care proprietarul întregului fond a transmis exclusiv construcţia ori a transmis terenul si construcţia, în mod separat, către două persoane, chiar dacă nu s-a stipulat expres constituirea superficiei."

4) se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) În situaţia în care s-a construit pe terenul altuia, superficia se poate înregistra pe baza renunţării proprietarului terenului la dreptul de a invoca accesiunea, în favoarea constructorului. De asemenea, ea se poate înregistra în folosul unui terţ pe baza cesiunii dreptului de a invoca accesiunea."

256. La articolul 446, cuvîntul „înscrie" se substituie cu cuvîntul „înregistrează".

257. Articolul 447:

1) alineatul unic devine alineatul (1);

2) la alineatul (1), prima propoziție se completează cu cuvintele „de superficie", iar în a doua propoziție, cuvintele „superficia se" se substituie cu cuvîntul „superficiarul" și după cuvîntul „ipoteca" se completează cu cuvintele „superficia și construcția", iar în final, cuvintele „odată cu acestea" se substituie cu cuvîntul „împreună.";

3) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) În caz de vînzare a construcției de către superficiar, proprietarul terenului are dreptul de preemțiune."

258. La articolul 448 alineatele (3) și (4) se abrogă.

259. Articolul 449:

1) litera a) se completează cu cuvintele „ori dacă a intervenit rezoluțiunea contractului prin care s-a instituit superficia";

2) se completează cu litera b^1) cu următorul cuprins:

„b^1) prin pieirea construcției, dacă există stipulație expresă în acest sens".

260. Articolul 451 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 451.** Efectele stingerii dreptului de superficie

(1) În cazul prevăzut de dispozițiile art. 449 lit. a), construcția care făcea obiectul dreptului de superficie, din data stingerii superficiei, devine de drept parte componentă a terenului conform dispozițiilor art. 288^1, aparținînd proprietarului terenului, iar dreptul superficiarului asupra terenului și construcției se radiază. Proprietarului terenului îi incumbă obligația de a plăti o despăgubire egală cu valoarea de piață a acesteia de la data expirării termenului. Superficiarul nu are dreptul, la stingerea dreptului de superficie, să demoleze construcția sau părți ale ei. Superficiarul este obligat să remită proprietarului terenului actele aferente construirii construcției.

(2) Cînd construcția nu există în momentul constituirii dreptului de superficie, iar valoarea acesteia este egală sau mai mare decît aceea a terenului, proprietarul terenului poate cere obligarea superficiarului să cumpere terenul la valoarea de piață pe care acesta ar fi avut-o dacă nu ar fi existat construcția. Superficiarul poate refuza să cumpere terenul dacă ridică, pe cheltuiala sa, construcția clădită pe teren și repune terenul în situația anterioară.

(3) În absența unei înțelegeri contrare încheiate cu proprietarul terenului, drepturile reale limitate consimțite de superficiar se sting în momentul încetării dreptului de superficie. Ipotecile care grevează dreptul de superficie se strămută de drept asupra despăgubirii primite de la proprietarul terenului în cazul prevăzut la alin. (1); se extind de drept asupra terenului în cazul prevăzut la alin. (2) prima propoziție; sau se strămută de drept asupra materialelor, în cazul prevăzut la alin. (2) propoziția a doua.

(4) Ipotecile constituite cu privire la teren pe durata existenței superficiei nu se extind și la construcție în momentul încetării dreptului de superficie, în cazul prevăzut la alin. (1). Ele se strămută de drept asupra sumei de bani primite de proprietarul terenului în cazul prevăzut la alin. (2) prima propoziție sau se extind de drept cu privire la întregul teren în cazul prevăzut la alin. (2) a doua propoziție.".

261. La articolul 452 alineatul (3) se abrogă.

262. Se completează cu articolele 452^1 și 452^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 452^1.** Efectele încetării superficiei prin consolidare

(1) În cazul în care dreptul de superficie s-a stins prin consolidare, în absența unei stipulații contrare, drepturile reale limitate constituite asupra drepturilor superficiarului se mențin pe durata pentru care au fost constituite, dar nu mai tîrziu de expirarea termenului inițial al superficiei.

(2) Ipotecile născute pe durata existenței superficiei se mențin fiecare în funcție de obiectul asupra cărora s-au constituit.

Articolul 452[2]. Efectele încetării superficiei prin pieirea construcției

(1) În cazul stingerii dreptului de superficie prin pieirea construcției, drepturile reale care grevează dreptul de superficie se sting, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Ipotecile născute cu privire la nuda proprietate asupra terenului pe durata existenței dreptului de superficie se mențin asupra dreptului de proprietate reîntregit."

263. La Cartea a doua, Titlul IV, Capitolul V va avea următorul cuprins:

„Capitolul V
GAJUL
Secțiunea 1
Dispoziții generale

Articolul 454. Noțiunea de gaj

(1) Gajul este dreptul real în al cărui temei titularul (creditorul gajist) poate pretinde, din valoarea obiectului gajului, satisfacerea creanțelor sale garantate cu preferință față de ceilalți creditori ai titularului obiectului gajului (debitorul gajist).

(2) Valabilitatea gajului depinde de valabilitatea obligației garantate prin gaj.

(3) Gajul se constituie în vederea garantării executării obligației și reprezintă un raport de drept accesoriu față de obligația garantată, fiind condiționată în timp de durata acesteia, dacă legea sau contractul de gaj nu prevede altfel.

Articolul 455. Debitorul gajist

(1) Este debitor gajist orice persoană fizică sau juridică care este proprietar, un alt posesor sau uzufructuar legal al bunurilor depuse în gaj și care are dreptul de a înstrăina aceste bunuri.

(2) Poate fi debitor gajist atît debitorul obligației garantate, cît și un terț (numit garantul gajist sau, după caz, garantul ipotecar).

(3) Bunurile proprietate comună pot fi gajate doar cu acordul tuturor coproprietarilor, fiecare din coproprietari devenind în acest caz codebitor gajist.

(4) Societățile comerciale și întreprinderile gajează bunurile lor în conformitate cu documentele de constituire.

(5) Cota-parte din proprietatea comună pe cote-părți poate fi gajată fără acordul celorlalți coproprietari dacă contractul între coproprietari nu prevede altfel. În cazul imobilelor, mențiunea cu privire la necesitatea unui asemenea acord urmează a fi notată în registrul bunurilor imobile.

(6) Cel care are asupra bunului un drept afectat de modalități sau susceptibil de nulitate poate constitui doar un gaj afectat de aceleași modalități sau condiții de nulitate.

(7) Dacă dreptul de dispoziție asupra unui bun necesită acordul (încuviințarea, autorizarea etc.) unui terț, acest acord este necesar și pentru constituirea gajului asupra bunului respectiv.

(8) Bunul aflat în proprietatea unor persoane fizice în privința cărora s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară sau în proprietatea minorilor poate fi gajat cu respectarea condițiilor necesare pentru înstrăinare dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 455[1]. Garantul gajist (garantul ipotecar)

(1) Debitorul și garantul gajist, în calitatea sa de debitor gajist, pot conveni asupra condițiilor de garantare a executării obligațiilor debitorului de către garantul gajist, precum și

asupra obligaţiilor debitorului faţă de garantul gajist în cazul exercitării dreptului de gaj de către creditorul gajist. Lipsa unui asemenea acord scris nu influenţează valabilitatea gajului.

(2) Garantul gajist nu poate opune creanţele sale faţă de debitor satisfacerii creanţelor creditorului gajist din contul bunului gajat.

(3) În cazul în care creanţele creditorului gajist sînt satisfăcute de către garantul gajist, inclusiv din contul bunului gajat, se aplică dispoziţiile legale cu privire la subrogaţie. După ce garantul gajist execută obligaţia debitorului, primul are dreptul să solicite de la creditorul gajist dovada executării obligaţiei în condiţiile stabilite de lege.

Articolul 455[2]. Creditorul gajist (creditor ipotecar)

Este creditor gajist (creditor ipotecar) persoana în a cărei favoare s-a constituit gajul.

Articolul 456. Tipurile de gaj

(1) Gajul se constituie asupra unui bun mobil sau imobil, ori asupra unei universalităţi de bunuri mobile.

(2) Gajul bunurilor imobile este denumit ipotecă. Dispoziţiile privitoare la gaj se aplică în mod corespunzător ipotecii în măsura în care nu contravin dispoziţiilor speciale cu privire la ipotecă.

(3) Gajul bunurilor mobile are loc cu sau fără deposedarea de ele.

(4) Gajul bunului mobil cu deposedare este denumit amanet.

Articolul 457. Indivizibilitatea gajului

Gajul este indivizibil chiar dacă bunul gajat sau obligaţia este divizibilă.

Gajul este indivizibil şi subzistă integral asupra tuturor bunurilor grevate, asupra fiecăruia dintre ele şi asupra tuturor părţilor lor chiar şi în cazul în care bunul sau obligaţia sînt divizibile.

Secţiunea a 2-a
Apariţia, înregistrarea şi stingerea gajului

Articolul 458. Temeiul şi momentul apariţiei gajului

(1) Gajul apare doar în condiţiile şi în formele stabilite de prezentul cod.

(2) Gajul este convenţional sau legal.

(3) Ipoteca apare în momentul înregistrării. Gajul bunurilor mobile fără deposedare apare în momentul înregistrării sau, în cazul gajului asupra dreptului privind mijloacele băneşti în conturi bancare, prin control, în conformitate cu dispoziţiile art. 473[1] alin. (2). Dispoziţiile legale privind gajul asupra dreptului privind mijloacele băneşti în conturi bancare se aplică în mod corespunzător şi privind gajul asupra dreptului privind mijloacele băneşti în conturile deschise la alţi prestatori de servicii de plată decît o bancă. În acest caz, trimiterile la bancă se vor citi ca trimiteri la respectivul prestator de servicii de plată.

(4) Cheltuielile legate de înregistrare a gajului, precum şi cele legate de modificarea sau completarea contractului de gaj şi înregistrarea acestora, sînt suportate de debitorul gajist, cu excepţia cazurilor în care contractul de gaj prevede altfel.

(5) Amanetul apare în momentul dobîndirii posesiunii asupra bunului.

Articolul 459. Înregistrarea gajului fără deposedare

(1) Ipoteca se înregistrează în Registrul bunurilor imobile. În cazul în care modificarea contractului de ipotecă conduce la modificarea datelor înregistrate în Registrul bunurilor imobile, modificările respective trebuie înregistrate conform procedurii stabilite pentru înregistrarea ipotecii.

(2) Gajul bunurilor mobile fără deposedare, cu excepţia gajului constituit prin control în conformitate cu dispoziţiile art. 473[1] alin. (2), se înregistrează în Registrul garanţiilor reale mobiliare (în continuare – Registrul garanţiilor).

Articolul 460. Stingerea gajului

(1) Gajul se stinge prin stingerea obligaţiei a cărei executare acesta o garanta.

(2) Amanetul se stinge odată cu încetarea posesiunii.

(3) Gajul se stinge în urma pieirii bunului gajat, scoaterea acestuia din circuitul civil, dacă aceste evenimente se produc asupra bunului în întregime.

(4) Gajul asupra bunului mobil încorporat unui imobil subzistă cu titlu de ipotecă sub condiţia înregistrării în Registrul bunurilor imobile chiar dacă bunul mobil şi-a schimbat natura. Acest gaj are rang de prioritate stabilit conform înregistrării anterioare.

(5) Gajul se stinge şi în cazul:

a) acordului scris al creditorului gajist de a radia gajul;

b) expirării termenului pentru care a fost constituit gajul;

c) vînzării în cadrul exercitării dreptului de gaj;

d) altor situaţii prevăzute de lege.

(6) Cererea de radiere a gajului înregistrat sau ipotecii se depune la registrul corespunzător de către creditorul gajist sau de către orice persoană interesată, cu acordul scris al creditorului gajist. Cazurile în care nu este nevoie de acordul creditorului gajist pentru radierea gajului sînt stabilite de legislaţie.

Secţiunea a 3-a
Obiectul şi întinderea gajului

Articolul 461. Dispoziţii generale

(1) Obiect al gajului poate fi orice bun corporal sau incorporal, prezent sau viitor, determinat individual sau generic, sau o universalitate de bunuri, cu excepţia bunurilor scoase din circuit civil, bunurilor inalienabile sau insesizabile. Obiect al gajului poate fi orice drept patrimonial, inclusiv dreptul de creanţă al debitorului gajist asupra creditorului gajist.

(2) Prin universalitate de bunuri, în sensul dispoziţiilor alin. (1), se înţelege o totalitate de bunuri mobile, prezente sau viitoare, corporale sau incorporale, descrise în mod general.

(3) Dreptul de gaj se extinde şi asupra accesoriilor bunului gajat dacă contractul nu prevede altfel.

(4) Gajul se extinde asupra oricărui bun care se uneşte prin accesiune cu bunul gajat, precum şi oricăror altor îmbunătăţiri aduse lui.

(5) Nu pot constitui obiect al gajului drepturile legate nemijlocit de persoana debitorului gajist şi nici drepturile a căror cesiune este interzisă de lege.

(6) Deţinerea calificată de acţiuni ale băncilor din Republica Moldova poate constitui obiect al gajului doar cu aprobarea prealabilă a Băncii Naţionale a Moldovei.

(7) Nu pot fi gajate separat bunurile care, în temeiul legii, nu pot fi înstrăinate separat. Nu poate fi obiect al gajului o parte a bunului indivizibil.

(8) Obiect al gajului poate fi dreptul asupra mijloacelor băneşti în monedă naţională şi în valută străină:

a) aflate şi care vor intra în conturi bancare, prin gaj fără deposedare;

b) sub formă de monede metalice jubiliare şi comemorative, inclusiv cele ce conţin metale preţioase, prin gaj cu deposedare (amanet).

Articolul 462. Obiectul ipotecii

(1) Obiectul ipotecii poate fi unul sau mai multe bunuri imobile prezente sau viitoare ce pot fi individualizate prin numere cadastrale separate. Dispoziţiile privind ipoteca se aplică în

mod corespunzător în cazul ipotecării drepturilor reale limitate dacă legea nu interzice ipotecarea lor.

(2) Obiectul ipotecii este determinat prin denumirea bunului, numărul său cadastral, locul aflării, precum şi printr-o descriere suficientă pentru identificarea acestuia.

(3) Prin contract poate fi prevăzută extinderea ipotecii asupra bunurilor imobile ce vor fi dobîndite sau construite în viitor, conform legii.

(4) Bunul imobil ipotecat rămîne în proprietatea debitorului ipotecar. Contractul de ipotecă poate prevedea folosirea obiectului ipotecii de către creditorul ipotecar.

(5) Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a obiectului ipotecii este suportat de către debitorul ipotecar, dacă contractul de ipotecă nu prevede altfel.

(6) Ipoteca asupra terenului se extinde asupra construcţiilor capitale existente şi viitoare, precum şi asupra construcţiilor nefinalizate amplasate pe acesta, cu excepţia celor care se află în proprietatea terţilor.

(7) Cota-parte din părţile comune ale bunului imobil, deţinute cu drept de proprietate comună (teren, acoperiş, scări, subsol etc.) aferentă unei încăperi izolate, este ipotecată împreună cu încăperea respectivă fără acordul celorlalţi coproprietari ai spaţiilor comune.

Articolul 462[1] . Evaluarea obiectului ipotecii

Valoarea de piaţă şi de înlocuire a obiectului ipotecii trebuie să fie stabilită printr-un raport de evaluare întocmit de către un evaluator, în conformitate cu legislaţia privind activitatea de evaluare.

Articolul 463. Bunuri de substituire şi despăgubiri

(1) Dacă, în condiţiile legii, încetează dreptul de proprietate a debitorului gajist asupra bunului gajat, gajul se extinde de plin drept asupra bunului de substituire sau a despăgubirii datorate debitorului gajist, dacă contractul de gaj nu prevede altfel. În acest caz, rangul de prioritate a gajului asupra bunului de substituire sau despăgubirii va fi determinat de momentul apariţiei gajului asupra bunului a cărui proprietate a încetat.

(2) Gajul se extinde asupra despăgubirilor de asigurare, cu excepţia situaţiei în care cazul asigurat a avut loc din culpa creditorului gajist sau dacă contractul de gaj prevede altfel.

(3) În cazul în care cunosc despre existenţa gajului asupra bunului, persoanele care datorează sumele de despăgubire sînt obligate să înştiinţeze creditorul gajist despre intenţia de a plăti aceste despăgubiri, la adresa indicată în Registrul garanţiilor sau, în cazul ipotecii, în Registrul bunurilor imobile. Creditorul gajist trebuie să răspundă în decurs de 10 zile de la primirea înştiinţării, indicînd unul din următoarele moduri de utilizare a despăgubirilor:

a) plata către creditorul gajist pentru stingerea obligaţiei garantate, dacă a transmis avizul de executare conform dispoziţiilor art. 497 alin. (1);

b) plata în contul debitorului gajist, indicînd contul, atunci cînd a fost constituit un gaj asupra dreptului privind mijloacele băneşti în contul bancar, conform dispoziţiilor art. 473[1] alin. (2); sau

c) plata către debitorul gajist sau după cum este indicat de către debitorul gajist.

(4) Pentru scopurile prevăzute la alin. (3) lit. b), debitorul gajist va asigura constituirea gajului asupra dreptului privind mijloacele băneşti în contul bancar, conform dispoziţiilor art. 473[1] alin. (2), în termen de pînă la 3 zile de la data cererii creditorului gajist. În cazul neexecutării acestei obligaţii, creditorul gajist este în drept să ceară executarea anticipată a obligaţiei garantate şi să pună sub urmărire obiectul gajului, în conformitate cu dispoziţiile art. 494 alin. (1).

(5) Persoanele care datorează despăgubirile trebuie:

a) fără întîrziere nejustificată, să plătească despăgubirea după cum este indicat în răspunsul creditorului gajist; sau

b) dacă creditorul gajist nu a răspuns în termenul indicat de dispoziţiile alin. (3) şi există dovada recepţiei de către acesta a înştiinţării, să plătească despăgubirea debitorului gajist sau după cum este indicat de către debitorul gajist.

(6) Creditorul gajist va îndrepta despăgubirile primite în conformitate dispoziţiile alin. (3) lit. a) la stingerea obligaţiei garantate.

(7) Dacă despăgubirile plătite de asigurator creditorului gajist depăşesc soldul creanţelor creditorului gajist faţă de debitorul gajist, primul va restitui diferenţa debitorului gajist sau succesorilor lui.

Articolul 464. Obligaţiile asigurătorului faţă de creditorii garantaţi

(1) Obligaţiile prevăzute de prezentul articol se vor aplica ori de cîte ori asigurătorului i se aduce dovada că un terţ (creditorul garantat) deţine o garanţie reală asupra bunului care face obiectul unei asigurări de bunuri. Această dovadă nu trebuie repetată în cazul în care asigurarea este prelungită sau este contractată o nouă asigurare între aceleaşi părţi în privinţa aceluiaşi bun asigurat. Asigurătorul va purta aceste obligaţii pînă cînd a fost informat despre stingerea garanţiei reale.

(2) Dacă asigurătorul şi creditorul nu au convenit altceva prin contract, asigurătorul este obligat:

a) să confirme în scris creditorului garantat că îl recunoaşte ca creditor garantat faţă de care poartă obligaţiile prevăzute de prezentul articol;

b) la cererea creditorului garantat, să ofere informaţie în scris despre existenţa poliţei de asigurare în privinţa bunului grevat în folosul creditorului garantat şi suma asigurată din poliţă;

c) să expedieze creditorului garantat, fără întîrziere nejustificată avertismentul prevăzut de dispoziţiile art. 1327 alin. (1) lit. a);

d) în termen de 7 zile după ce i s-a notificat survenirea unui caz asigurat care ar putea rezulta într-o pretenţie mai mare de 5% din suma asigurată, să expedieze creditorului gajist informaţia despre acest fapt.

(3) Asigurătorul poate solicita de la asigurat sau creditor rambursarea cheltuielilor reale ocazionate de executarea obligaţiilor prevăzute de dispoziţiile alin. (2).

(4) În cazul care o primă de asigurare sau o tranşă nu este plătită în termen, asigurătorul va rămîne obligat, pe baza asigurării, să facă plata în folosul creditorului garantat în decursul termenului de 1 lună de la scadenţă sau după expedierea avertismentului prevăzut de dispoziţiile art. 1327 alin. (1) lit. a) sau, dacă aceste condiţii nu au fost îndeplinite, după ce i s-a expediat informaţia despre rezoluţiunea asigurării.

(5) Rezoluţiunea asigurării va produce efecte faţă de creditorul garantat doar după expirarea termenului de 2 luni după ce lui i s-a expediat informaţia despre declaraţia de rezoluţiune a asigurării. Această dispoziţie nu se aplică dacă creditorul garantat şi-a dat consimţămîntul la rezoluţiune.

(6) Dispoziţiile primei propoziţii de la alineatul (5) de asemenea se aplică dacă asigurătorul şi asiguratul modifică condiţiile asigurării şi convin să reducă acoperirea acordată de asigurare sau prevăd că prestaţia asigurătorului este limitată la plata cheltuielilor de reparaţie a bunului real suportate de asigurat.

(7) Dacă asiguratul exercită un drept de rezoluţiune a asigurării, declaraţia de rezoluţiune nu produce efecte juridice atîta timp cît asiguratul nu face dovada stingerii garanţiei reale asupra bunului asigurat ori a existenţei consimţămîntului la rezoluţiune din partea creditorului garantat. Creditorul garantat nu poate refuza să dea consimţămîntul fără motiv întemeiat.

(8) Asigurătorul se subrogă în dreptul de garanţie reală în măsura în care plăteşte despăgubirea de asigurare creditorului garantat. Dispoziţiile legale privind subrogarea se aplică în mod corespunzător.

(9) Subrogarea nu poate fi opusă faţă de alţi creditori garantaţi în raport cu acelaşi bun şi faţă de care asigurătorul continuă să fie obligat în baza asigurării.

Articolul 465. Produsele

Gajul bunului se extinde de plin drept asupra produselor bunului, asupra produsului vînzării sau înstrăinării în alt mod a bunului gajat, inclusiv în conformitate cu dispoziţiile art. 472[1] alin. (1), sau produselor acestuia, dacă creditorul şi debitorul gajist nu au convenit altfel. În acest caz, rangul de prioritate a gajului asupra produselor bunului, asupra produsului vînzării sau înstrăinării în alt mod a bunului sau a produselor acestuia va fi determinat de momentul apariţiei gajului asupra bunului.

Articolul 466. Gajul bunurilor viitoare

Gajul asupra bunurilor care vor intra în patrimoniul debitorului gajist în viitor, inclusiv asupra bunurilor viitoare, nu grevează aceste bunuri decît din momentul în care debitorul gajist devine titularul drepturilor gajate. Rangul de prioritate al gajului se stabileşte conform dispoziţiile art. 491 alin. (1).

Articolul 467. Transformarea bunurilor

Gajul subzistă asupra bunului mobil nou care rezultă din transformarea unui bun gajat. Gajul se extinde asupra a ceea ce rezultă din confuziunea (amestecul) sau unirea mai multor bunuri mobile dintre care unele au fost gajate. Persoana care dobîndeşte dreptul de proprietate asupra bunului nou este, în special în virtutea regulilor cu privire la accesiunea mobiliară, ţinută de acest gaj.

Secţiunea a 4-a
Gajul convenţional

Subsecţiunea 1
Constituirea gajului

Articolul 468. Contractul de gaj

(1) Contractul de gaj, cu excepţia gajului prin deposedare, se întocmeşte în formă scrisă, sub sancţiunea nulităţii. Contractul de ipotecă se încheie în formă autentică.

(2) În cazul gajării unui bun a cărui vînzare trebuie autentificată notarial, contractul de gaj de asemenea trebuie autentificat notarial. Părţile pot conveni asupra autentificării notariale a oricărui contract de gaj.

(3) Forma contractului de modificare sau completare a contractului de gaj trebuie să fie similară formei prevăzute pentru contractul de gaj.

(4) Contractul de gaj trebuie să conţină:

a) numele şi prenumele (denumirea) părţilor;

b) domiciliul (sediul) părţilor;

c) acordul expres al debitorului gajist de a constitui gajul în favoarea creditorului gajist;

d) descrierea bunului gajat, iar în cazul ipotecii, suplimentar se va indica valoarea de piaţă şi valoarea de înlocuire a bunului ipotecat, stabilite în raportul de evaluare;

e) esenţa şi scadenţa obligaţiei garantate prin gaj, suma maximă garantată a acesteia, fără dobînzi şi cheltuieli, precum şi modul de determinare a sumelor adiţionale garantate prin gaj;

f) tipul gajului.

(5) Părţile pot include în contractul de gaj şi alte clauze.

(6) Clauza cu privire la gaj poate fi inclusă în contractul din care izvorăşte obligaţia garantată prin gaj. În acest caz, contractul din care se nasc obligaţiile debitorului trebuie să fie încheiat cu respectarea formei cerute pentru contractul de gaj şi va include clauzele esenţiale ale acestuia.

(7) Este nulă clauza prin care creditorul gajist devine proprietarul obiectului gajului în cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligaţiei garantate prin gaj.

(8) Dispoziţia alin. (7) nu se aplică în cazul respectării concomitente a următoarelor condiţii: obiect al gajului îl constituie moneda naţională sau valuta străină, cu excepţia monedelor metalice jubiliare şi comemorative (inclusiv a celor ce conţin metale preţioase); moneda în care urmează a fi executată obligaţia garantată nu diferă de moneda mijloacelor băneşti dreptul asupra cărora a fost gajat. În acest caz, creditorul gajist devine titular al dreptului privind mijloacele băneşti ce constituie obiectul gajului în condiţiile stabilite de dispoziţiile art. 496[2].

(9) Contractul de gaj este valabil chiar dacă a fost încheiat în pofida înţelegerii între debitorul gajist şi un terţ, care limitează în orice mod dreptul debitorului gajist de a gaja bunul. Terţul poate cere debitorului gajist repararea prejudiciilor pentru încălcarea acestei înţelegeri şi poate exercita alte mijloace juridice de apărare, însă această încălcare nu constituie temei de nulitate a contractului de gaj.

Articolul 468[1]. Informarea creditorului cu privire la drepturile terţilor

La încheierea contractului de gaj, debitorul gajist este obligat să notifice în scris creditorul gajist cu privire la drepturile terţilor asupra obiectului gajului cunoscute de el la momentul constituirii gajului. Neexecutarea acestei obligaţii acordă creditorului gajist dreptul de a cere executarea anticipată a obligaţiei garantate prin gaj sau modificarea condiţiilor contractului de gaj.

Articolul 468[2]. Dobîndirea cu bună-credinţă a dreptului de gaj

(1) Chiar dacă debitorul gajist nu este adevăratul titular al obiectului gajului şi nici nu are împuternicirea de a-l gaja, creditorul gajist totuşi dobîndeşte un drept de gaj valabil dacă, la momentul constituirii gajului, sunt întrunite următoarele condiţii cumulative:

a) debitorul gajist este înregistrat ca titular al obiectul gajului în registrul de publicitate cu caracter constitutiv prevăzut de lege sau, în cazul obiectelor dreptul asupra cărora, conform legii, nu se dobîndeşte prin înregistrare într-un registru de publicitate, obiectul gajului sau titlul său reprezentativ la purtător se află în posesia debitorului gajist;

b) creditorul gajist nu a cunoscut şi nici nu trebuia în mod rezonabil să cunoască faptul că debitorul gajist nu este adevăratul titular al obiectului gajului şi nici nu are împuternicirea de a-l gaja.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu se aplică în cazul în care obiectul, dreptul asupra căruia, conform legii, nu se dobîndeşte prin înregistrare într-un registru de publicitate, a fost furat de la proprietar sau de la posesorul legal.

Articolul 468[3]. Dobîndirea simultană a titlului de proprietate şi a ipotecii

(1) Notarul autentifică contractul de ipotecă în baza contractului de vînzare-cumpărare neînregistrat în registrul bunurilor imobile în cazul în care ipoteca este constituită în legătură cu dobîndirea bunului ce face obiectul contractului de vînzare-cumpărare.

(2) Contractul de vînzare-cumpărare şi contractul de ipotecă se depun simultan la oficiul cadastral teritorial pentru înregistrarea drepturilor părţilor. Dreptul de proprietate şi dreptul de ipotecă asupra bunului imobil se înregistrează în mod succesiv.

Subsecţiunea a 2-a
Obligaţia garantată prin gaj

Articolul 468[4]. Obligaţia garantată

(1) Poate fi garantată prin gaj una sau mai multe obligaţii. Obligaţia garantată poate fi prezentă sau viitoare, pură şi simplă sau afectată de modalităţi, determinată sau determinabilă, fixă sau flotantă. Creanţa garantată prin gaj trebuie să fie determinată sau determinabilă la momentul exercitării dreptului de gaj.

(2) Gajul este constituit valid numai dacă obligaţia garantată prin el este exprimată în lei sau valută străină, în unităţi băneşti de calcul sau în orice îmbinare a acestora.

(3) Gajul se extinde şi asupra achitării dobînzilor, comisioanelor, penalităţilor, amenzilor, reparării prejudiciului cauzat, compensării cheltuielilor de judecată, cheltuielile de întreţinere a bunului gajat şi altor cheltuieli de exercitare a dreptului de gaj, dacă părţile nu au convenit altfel.

(4) Poate fi garantată prin gaj o obligaţie care apare după încheierea contractului de gaj dacă acest fapt este stipulat în mod expres în contract.

(5) În cazul garantării obligaţiilor viitoare, părţile vor conveni expres, în contractul de gaj, asupra faptului că gajul va garanta aceluiaşi creditor gajist executarea oricărei obligaţii viitoare.

(6) Gajul poate fi constituit şi astfel încît doar suma maximă pentru care bunul trebuie să garanteze să fie determinată prin înregistrare în registru.

(7) O creanţă poate fi garantată cu mai multe bunuri şi de mai multe persoane.

(8) Cu acordul creditorului gajist şi al debitorului gajist, în locul creanţei pentru care este constituit gajul poate fi pusă o altă creanţă. Înlocuirea creanţei garantate nu trebuie să afecteze drepturile creditorilor gajişti cu rang de prioritate inferior. Cerinţele de formă şi de înregistrare se vor respecta în modul corespunzător.

Articolul 468[5]. Gajul constituit pentru garantarea plăţii unei sume de bani

Gajul constituit pentru garantarea plăţii unei sume de bani este valabil chiar dacă, la momentul constituirii lui, debitorul gajist încă nu a primit prestaţia pentru care se obligă sau a primit-o doar parţial ori în tranşe. Această regulă se aplică în special la acordarea de credite, împrumuturi sau la emiterea de obligaţii sau de alte titluri de împrumut.

Articolul 468[6]. Consecinţele refuzului transmiterii sumelor de bani

Dacă creditorul gajist refuză să predea sumele de bani pe care s-a obligat să le dea cu împrumut şi în a căror garantare deţine un gaj, el este obligat să reducă gajul (cu excepţia ipotecii) sau să-l radieze, sub sancţiunea reparării prejudiciului cauzat debitorului gajist.

Subsecţiunea a 3-a
Gajul asupra bunurilor mobile

§1. Particularităţile amanetului

Articolul 469. Constituirea amanetului

(1) Amanetul este constituit prin remiterea bunului sau titlului către creditorul gajist sau către un terţ care acţionează în numele creditorului gajist, sau dacă bunul este deja în mîinile acestuia, prin menţinerea posesiunii în baza consimţămîntului debitorului gajist, în scopul garantării creanţei creditorului.

(2) Pentru apariţia amanetului nu este obligatorie încheierea în scris a contractului.

(3) Amanetul este făcut public prin posesiunea bunului sau a titlului exercitată de creditor şi rămîne public doar dacă posesiunea este continuă. Publicitatea determină rangul de prioritate al amanetului în conformitate cu dispoziţiile art. 491 alin. (1).

Articolul 469[1]. Conservarea dreptului de amanet

(1) Amanetul subzistă în cazul în care exercitarea posesiunii este împiedicată de un terţ, fără ca creditorul să fi consimţit.

(2) Amanetul subzistă şi în cazul în care exercitarea posesiunii este întreruptă provizoriu prin remiterea bunului sau titlului către debitorul gajist sau către un terţ pentru evaluare, reparare, transformare sau ameliorare.

(3) Cu consimţământul debitorului gajist, creditorul poate să exercite posesiunea prin intermediul unui terţ, care trebuie informat privitor la titlul bunului.

Articolul 470. Amanetul titlurilor negociabile

(1) Amanetul care grevează bunuri reprezentate printr-un conosament sau prin alt titlu negociabil apare în momentul în care creditorul gajist şi-a executat prestaţia dacă titlul îi este remis în următoarele 10 zile.

(2) Dacă titlul este negociabil prin andosare şi remitere sau numai prin remitere, transmiterea lui către creditorul gajist are loc prin andosare şi remitere sau numai prin remitere.

Articolul 471. Recipisa privind obligaţia garantată

Creditorul gajist este obligat să elibereze, la cererea debitorului gajist, o recipisă cu privire la caracterul şi, în măsura posibilităţilor, la mărimea obligaţiei, a cărei executare este garantată de bunul amanetat. Pentru bunul preluat se emite chitanţă de amanetare, care confirmă încheierea contractului de amanet.

Articolul 471[1]. Particularităţile amanetării la lombard

(1) Lombardul nu are dreptul să folosească şi să dispună de bunurile amanetate şi răspunde pentru pierderea sau deteriorarea lor în măsura în care nu poate dovedi că pierderea sau deteriorarea este urmare a unui impediment în afara controlului său.

(2) În cazul în care creditul garantat prin amanetarea bunurilor la lombard nu va fi restituit în termen, lombardul are dreptul să vîndă, după expirarea termenului de graţie de o lună, bunul amanetat conform regulilor de valorificare a patrimoniului amanetat. Creanţele lombardului faţă de debitor se sting şi atunci cînd cîştigul din vînzare nu acoperă datoria.

(3) Condiţiile contractului de amanetare la lombard prin care se limitează drepturile debitorului în raport cu cele conferite prin dispoziţiile prezentului cod sau altor legi sînt nule. În locul unor astfel de condiţii se aplică dispoziţiile legale corespunzătoare.

§2. Particularităţile gajului asupra unei universalităţi de bunuri

Articolul 472. Constituirea gajului asupra unei universalităţi de bunuri

În cazul gajului asupra unei universalităţi de bunuri, nu este necesară individualizarea părţilor ei constitutive. Se consideră gajate în mărimea stabilită de contract toate bunurile care, conform particularităţilor de gen indicate în contract, pot fi atribuite la această universalitate.

Articolul 472[1]. Înstrăinarea sau substituirea bunurilor din universalitatea de bunuri gajată

(1) Debitorul gajist are dreptul să vîndă sau să înstrăineze în alt mod bunurile din universalitatea de bunuri în cursul obişnuit al activităţii sale, liber de gaj, cu condiţia substituirii bunurilor înstrăinate cu alte bunuri de aceeaşi natură în termenul convenit cu creditorul gajist. În cazul nerespectării acestei condiţii, creditorul gajist conservă un gaj asupra produsului înstrăinării bunului, în modul stabilit de dispoziţiile art. 465, însă nu poate invoca dreptul de gaj în faţa dobînditorului bunurilor.

(2) Gajul unei universalităţi de bunuri subzistă chiar dacă bunurile au fost pierdute sau distruse, cu condiţia că debitorul gajist le-a substituit în perioada de timp indicată de creditorul gajist cu bunuri de aceeaşi natură sau cu alte bunuri acceptate de către creditorul gajist.

(3) Dreptul debitorului gajist de a vinde sau a înstrăina în alt mod bunurile din universalitatea de bunuri este suspendat de plin drept în momentul primirii de către debitorul gajist a avizului de executare conform dispoziţiilor art. 497 alin. (1).

§ 3. Particularităţile gajului asupra bunurilor incorporale

Articolul 473. Gajul asupra drepturilor patrimoniale

(1) Poate fi grevat cu gaj orice drept patrimonial, inclusiv drepturi asupra obiectelor proprietăţii intelectuale, creanţe băneşti, alte creanţe contractuale şi creanţe născute din alte temeiuri de apariţie a obligaţiilor, cu excepţiile prevăzute de lege.

(2) Gajul asupra drepturilor patrimoniale nu necesită consimţământul debitorului obligaţiei patrimoniale, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.

(3) Gajul asupra drepturilor patrimoniale se extinde asupra oricărei garanţii personale sau reale care asigură plata sau altă executare a obligaţiei patrimoniale, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

(4) Gajul asupra drepturilor patrimoniale se extinde asupra oricărei garanţii personale sau reale care asigură plata sau altă executare a obligaţiei patrimoniale în pofida înţelegerii între debitorul gajist şi debitorul obligaţiei patrimoniale care limitează în orice mod dreptul debitorului gajist de a greva cu gaj drepturile patrimoniale sau garanţia personală sau reală care asigură plata sau altă executare a obligaţiei.

(5) Debitorul obligaţiei patrimoniale poate cere debitorului gajist repararea prejudiciilor pentru încălcarea înţelegerii indicate de dispoziţiile alin. (4) şi poate exercita alte mijloace juridice de apărare, însă această încălcare nu constituie temei de nulitate a contractului de gaj sau a contractului din care rezultă drepturile patrimoniale.

(6) Debitorul execută obligaţia patrimonială conform condiţiilor acesteia, pînă cînd nu primeşte de la creditorul gajist avizul de executare conform dispoziţiilor art. 497 alin. (1). După primirea avizului de executare, debitorul execută obligaţia patrimonială doar conform instituţiilor creditorului gajist, sub sancţiunea plăţii despăgubirilor.

(7) Cu consimţământul debitorului gajist, creditorul gajist are dreptul să exercite drepturile prevăzute de dispoziţiile art. 496^3 chiar şi pînă la iniţierea exercitării dreptului de gaj, conform dispoziţiilor art. 494, fiind obligat să îndrepte încasările obţinute din executarea obligaţiei patrimoniale la stingerea obligaţiei garantate.

Articolul 473^1. Gajul asupra dreptului privind mijloacele băneşti în conturi bancare

(1) Gajul asupra dreptului privind mijloacele băneşti aflate şi care vor intra în conturile bancare (curente, de depozit, alte conturi) se constituie prin înregistrarea sau prin dobîndirea de către creditorul gajist a controlului asupra conturilor, în conformitate cu dispoziţiile alin. (2).

(2) Creditorul gajist dobîndeşte controlul asupra contului debitorului gajist atunci cînd:

a) creditorul gajist este banca în care este deschis contul - din momentul încheierii contractului de gaj, sau

b) debitorul gajist, creditorul gajist şi banca în care este deschis contul convin în scris prin contractul de control că banca va executa instrucţiunile creditorului gajist privind dispunerea de mijloacele băneşti din cont, indiferent de consimţământul debitorului gajist - din momentul încheierii contractului de control.

(3) Banca este obligată, la cererea clientului său care intenţionează să gajeze drepturile asupra mijloacelor băneşti din contul deschis la respectiva bancă, să încheie contractul de control cu creditorul gajist. Banca poate refuza încheierea contractului doar atunci cînd conform legislaţiei privind combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului sau altor dispoziţii legale, băncii i se interzice să stabilească relaţii de afaceri cu respectivul creditor gajist.

(4) Dacă contractul de gaj nu prevede altfel, debitorul gajist este liber să dispună de mijloacele băneşti din contul bancar.

(5) Dreptul de stingere prin compensare a obligaţiilor, deţinut de bancă în temeiul legii, nu este atins prin dreptul de gaj asupra dreptului privind mijloacele băneşti în conturi.

(6) În virtutea normelor cu privire la secretul bancar, banca poate refuza în furnizarea informaţiei privind existenţa gajului asupra dreptului privind mijloacele băneşti în conturi, constituit prin control.

(7) În cazul în care mijloacele băneşti sînt puse sub urmărire la cererea altor creditori, banca va înştiinţa despre acest fapt creditorul gajist (dacă acesta nu este însăşi banca) şi va informa executorul judecătoresc despre existenţa gajului. În acest caz, creditorul gajist va fi în drept să ceară executarea înainte de termen a obligaţiei garantate şi să pună sub urmărire obiectul gajului, dacă contractul de gaj nu prevede altfel, alăturîndu-se la executare în termenul indicat de dispoziţiile art. 101 alin. (1) din Codul de executare.

(8) După primirea de către bancă a avizului de executare emis de creditorul gajist, conform dispoziţiilor art. 497 alin. (1), banca va refuza executarea ordinelor debitorului gajist privind debitarea mijloacelor băneşti din cont, dacă în urma unei astfel de debitări, soldul contului se va reduce mai jos de soldul obligaţiei garantate indicate în avizul de executare.

(9) Banca va fi responsabilă în mod solidar cu debitorul gajist pentru prejudiciul cauzat creditorului gajist în legătură cu încălcarea de către bancă a obligaţiilor prevăzute de dispoziţiile alin. (7).

Articolul 473[2]. Gajul valorilor mobiliare transferabile şi titlurilor negociabile

(1) Gajul valorilor mobiliare transferabile este reglementat de prezentul cod şi Legea privind piaţa de capital.

(2) Acţiunile gajate nu dau creditorului gajist dreptul de a participa ca acţionar la adunările generale, dreptul de participare fiind rezervat acţionarului.

(3) Gajul titlului negociabil se constituie prin înregistrare sau prin dobîndirea de către creditorul gajist a posesiei titlului, în conformitate cu dispoziţiile art. 470.

(4) Gajul titlului negociabil se extinde asupra bunurilor corporale care fac obiectul acestui titlu, cu condiţia că emitentul titlului este în posesiunea bunului, în mod direct sau indirect, în momentul cînd gajul titlului apare.

§ 4. Particularităţile gajului la emiterea obligaţiunilor asigurate cu bunurile proprii ale emitentului şi/sau ale persoanelor terţe

Articolul 474. Constituirea gajului la emiterea obligaţiunilor asigurate cu bunurile proprii ale emitentului şi/sau ale persoanelor terţe

(1) Prin derogare de la dispoziţiile art. 468, constituirea gajului pentru garantarea plăţii unei sume de bani în cazul emiterii de obligaţiuni asigurate cu bunurile proprii ale emitentului şi/sau ale persoanelor terţe are loc fără încheierea contractului de gaj, în temeiul cererii emitentului de obligaţiuni, la care se anexează:

a) acordul emitentului de a constitui gajul în favoarea deţinătorilor de obligaţiuni;

b) copia certificatului de înregistrare de stat al emitentului;

c) extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice şi întreprinzătorilor individuali;

d) procesul-verbal al şedinţei organului competent al emitentului care a adoptat decizia de emitere a obligaţiunilor;

e) prospectul ofertei publice de obligaţiuni, întocmit conform dispoziţiilor legislaţiei cu privire la piaţa de capital;

f) lista bunurilor ce urmează a fi gajate, cu indicarea datelor necesare de introdus în registru, inclusiv valoarea bunurilor gajate şi valoarea emisiunii de obligaţiuni fără dobînzi şi cheltuieli.

(2) Gajul specificat de dispoziţiile alin. (1) se consideră constituit din momentul înregistrării acestuia conform dispoziţiilor art. 459.

(3) După înregistrarea prospectului ofertei publice de obligaţiuni la Comisia Naţională a Pieţei Financiare şi pînă la iniţierea plasamentului obligaţiunilor, emitentul este obligat să prezinte organului de înregistrare a gajului:

a) hotărîrea Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare privind înregistrarea prospectului ofertei publice de obligaţiuni, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

b) un exemplar al prospectului ofertei publice de obligaţiuni, înregistrat la Comisia Naţională a Pieţei Financiare.

(4) În temeiul documentelor prezentate de emitent conform dispoziţiilor alin. (3), în registrul gajului se introduc date privind:

a) clasa obligaţiunilor;

b) data şi numărul înregistrării de stat a obligaţiunilor;

c) termenul de circulaţie a obligaţiunilor şi data scadenţei acestora.

(5) Înregistrarea în registrul garanţiilor va conţine de asemenea menţiunea precum că creditorii gajişti sînt deţinătorii de obligaţiuni conform listei întocmite, la data expirării termenului de circulaţie a acestora, de către Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.

Articolul 474[1]. Radierea gajului la emiterea obligaţiunilor asigurate cu bunurile proprii ale emitentului şi/sau ale persoanelor terţe

Temei pentru radierea gajului constituit conform art. 474, poate servi:

a) hotărîrea Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare privind respingerea cererii de înregistrare a prospectului ofertei publice de obligaţiuni;

b) hotărîrea Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare privind radierea din Registrul de stat al valorilor mobiliare a obligaţiunilor emise;

c) hotărîrea privind declararea emisiunii de obligaţiuni neefectuate sau nevalabile, în cazul în care plasarea obligaţiunilor nu a avut loc;

d) hotărîrea instanţei de judecată.

Articolul 474[2]. Exercitarea gajului la emiterea obligaţiunilor asigurate cu bunurile proprii ale emitentului şi/sau ale persoanelor terţe

În cazul neexecutării la scadenţă de către emitent a obligaţiilor sale ce rezultă din obligaţiunile asigurate cu bunurile proprii ale emitentului şi/sau ale persoanelor terţe, deţinătorii de obligaţiuni (creditorii gajişti) menţionaţi la articolul 474 alineatul (5) sînt în drept să iniţieze procedura de exercitare a dreptului de gaj, în modul stabilit de lege.

Subsecţiunea a 5-a
Particularităţile gajului asupra întreprinderii

Articolul 475. Noţiunea de gaj asupra întreprinderii

Gajul asupra întreprinderii în calitate de complex patrimonial se extinde asupra tuturor bunurilor mobile ale întreprinderii.

Articolul 475[1]. Dreptul de opţiune al creditorului gajist

Creditorul gajist care a obţinut în posesiune bunul gajat, în conformitate cu dispoziţiile art. 499[1] sau, după caz, dispoziţiile art. 499[3], este în drept să-l vîndă, în baza procedurii generale, potrivit dispoziţiilor art. 505, sau ca un tot întreg, conform dispoziţiilor art. 475[2].

Articolul 475[2]. Exercitarea dreptului de gaj asupra întreprinderii

(1) În cazul în care creditorul gajist a decis să exercite dreptul de gaj asupra întreprinderii prin vînzarea ei ca un tot întreg, avizul de executare a gajului va conţine, pe lîngă datele prevăzute de dispoziţiile art. 497 alin. (10) o menţiune în acest sens.

(2) Avizul de executare a gajului se depune la Registrul garanţiilor şi se expediază către toate băncile cunoscute ca deţinînd controlul asupra conturilor bancare ale debitorului gajist în conformitate cu dispoziţiile art. 473[1] alin. (2).

(3) Creditorul gajist poate în orice moment să renunţe la exercitarea dreptului de gaj asupra întreprinderii ca un tot întreg şi să procedeze la exercitarea dreptului de gaj în baza regulilor generale stabilite de dispoziţiile art. 505. În acest caz, el va depune în Registrul garanţiilor un aviz de modificare cu privire la avizul de executare depus în conformitate cu dispoziţiile alineatul (1) al prezentului articol.

Secţiunea a 5-a
Gajul legal

Articolul 476. Creanţele din care poate naşte gajul legal

(1) Gajul legal poate naşte doar din:

a) creanţele statului pentru sumele datorate conform legislaţiei fiscale şi vamale;

b) creanţele rezultate dintr-o hotărîre judecătorească.

(2) Gajul legal poate greva bunuri mobile şi imobile.

(3) Gajul legal nu poate greva bunuri sau drepturi patrimoniale gajate deja în folosul altor creditori, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

Articolul 476[1]. Gajul legal de garantare a creanţelor fiscale şi vamale

(1) În cazul creanţelor statului care iau naştere în temeiul legislaţiei fiscale şi vamale, gajul legal se constituie doar dacă este înregistrat conform dispoziţiilor art. 459. Cererea de înregistrare reprezintă un aviz în care se indică bunurile pe care creditorul intenţionează să le valorifice, temeiul creanţei şi mărimea ei. Creditorul gajist are obligaţia să aducă la cunoştinţă debitorului gajist avizul înregistrat.

(2) La avizul depus pentru înregistrare se va anexa, după caz, hotărîrea instanţei de judecată sau actul ce confirmă creanţele statului faţă de debitorul gajist apărute în baza legislaţiei fiscale sau vamale.

Articolul 476[2]. Gajul legal constituit în baza hotărîrii judecătoreşti

(1) Creditorul în a cărui favoare a fost emisă o hotărîre judecătorească cu privire la încasarea unei sume de bani poate obţine un gaj legal asupra unui bun, mobil sau imobil, al debitorului său.

(2) Gajul legal se constituie prin înregistrarea unui aviz, în care se indică bunul gajat şi mărimea creanţei, iar în cazul pensiei sau a pensiei de întreţinere - mărimea plăţilor periodice şi coeficientul de indexare. La aviz se anexează o copie autentificată de pe hotărîrea judecătorească şi dovada aducerii avizului la cunoştinţa debitorului.

Articolul 476[3]. Reducerea, substituirea sau radierea gajului legal

La cererea proprietarului bunurilor gajate legal, instanţa judecătorească stabileşte ce bunuri ar putea fi gajate, poate reduce numărul lor sau permite reclamantului să substituie gajul legal cu o altă garanţie suficientă pentru plata creanţei. În acest caz, instanţa de judecată poate hotărî radierea înregistrării gajului legal.

Articolul 476[4]. Exercitarea dreptului de gaj

Creditorul care şi-a înregistrat gajul legal are dreptul de a urmări bunul gajat, în condiţiile prevăzute de dispoziţiile secţiunii 8.

Secţiunea a 6-a
Înregistrarea gajului bunurilor mobile

Articolul 477. Registrul garanţiilor

(1) Registrul garanţiilor este un registru public, în care se înregistrează gajul bunurilor mobile, precum şi oricare alte drepturi de garanţie asupra bunurilor mobile, prevăzute la art. 483.

(2) Registrul garanţiilor este unica sursă oficială de informaţie privind drepturile de garanţie înregistrate asupra bunurilor mobile, inclusiv în scopul determinării rangului de prioritate a gajului.

(3) Organizarea şi funcţionarea Registrului garanţiilor, cerinţele de securitate şi integritate a acestuia, precum şi modul de transmitere de către deţinătorul Registrului garanţiilor a datelor despre gajurile şi alte drepturi de garanţie înregistrate, către deţinătorii altor registre şi modul de coordonare a funcţiilor între registre, precum şi plăţile aferente care se percep sînt reglementate prin regulamentul aprobat de Guvern. Registrul garanţiilor este organizat astfel încît să asigure că procesele de înregistrare şi acces la Registru sînt simple, eficiente, public accesibile şi transparente.

Articolul 477[1]. Temeiuri pentru înregistrarea gajului, modificarea şi anularea înregistrării gajului

(1) Gajul se înregistrează în baza avizului de înregistrare.

(2) Modificările la avizul de înregistrare a gajului se înregistrează în baza avizului de modificare. Radierea avizului de înregistrare a gajului se înregistrează în baza avizului de radiere.

Articolul 477[2]. Procedura înregistrării

(1) Înregistrarea gajului are loc prin depunerea în Registrul garanţiilor a unui aviz de înregistrare, care conţine informaţia indicată la alin. (2). Avizul de înregistrare poate fi depus prin orice persoană înregistrată de Ministerul Justiţiei cu drept de acces activ la Registrul garanţiilor (în continuare - registrator). Lista registratorilor autorizaţi este făcută publică în conformitate cu regulamentul prevăzut la art. 477 alin. (3).

(2) Avizul de înregistrare va conţine:

a) datele de identificare (numele şi prenumele, numărul de identificare de stat (IDNP) şi adresa persoanei fizice sau denumirea, numărul de identificare de stat (IDNO) şi adresa persoanei juridice sau întreprinzătorului individual) ale debitorului gajist, creditorului gajist şi gestionarului gajului (în cazul în care ultimul a fost desemnat);

b) descrierea generală sau specifică a bunurilor gajate;

c) esenţa şi scadenţa obligaţiei garantate, suma maximă garantată a acesteia, fără dobînzi şi cheltuieli;

d) în cazul gajului asupra întreprinderii, o menţiune că gajul reprezintă un gaj asupra întreprinderii;

e) semnătura debitorului gajist şi a creditorului gajist.

(3) Avizul de înregistrare se prezintă registratorului pe suport de hîrtie, cu semnătura olografă a părţilor, sau prin intermediul mijloacelor electronice de comunicare, cu semnătura electronică a părţilor, aplicată conform regulamentului prevăzut la art. 477 alin. (3).

(4) Registratorul acceptă datele exact aşa cum se conţin în avizul de înregistrare a gajului în măsura în care acestea pot fi înregistrate în Registrul garanţiilor. Registratorul nu va solicita o copie a contractului de gaj şi nu va verifica conţinutul avizului, dar este obligat să verifice identitatea părţilor şi împuternicirile de reprezentare.

(5) Registratorul înregistrează avizul de înregistrare a gajului în Registrul garanţiilor imediat după primirea acestuia.

(6) Registratorul refuză primirea avizului de înregistrare a gajului dacă acesta nu conţine toate datele prevăzute la alin. (2).

(7) După efectuarea înregistrării gajului, creditorul gajist va primi o confirmare a înregistrării gajului, în conformitate cu regulamentul prevăzut la art. 477 alin. (3). Pe lîngă datele

din avizul de înregistrare, confirmarea trebuie să conţină momentul înregistrării (anul, data, ora şi minutul).

(8) În sensul dispoziţiilor prezentului capitol, inclusiv pentru notificările prevăzute la art. 497, orice obligaţie de notificare a persoanelor indicate de dispoziţiile alin. (2) lit. a) va fi considerată drept expediată corespunzător, dacă notificarea (avizul) este expediat la ultima adresă a persoanei indicată în Registrul garanţiilor. Cu toate acestea, dacă destinatarul notificării anterior a înştiinţat expeditorul notificării despre schimbarea adresei, notificarea (avizul) se va expedia la ultima adresă astfel înştiinţată.

Articolul 477[3]. Taxa de stat şi plata pentru înregistrarea gajului şi pentru furnizarea informaţiei

(1) Pentru înregistrarea gajului, eliberarea extrasului din Registrul garanţiilor sau furnizarea oricărei altei informaţii privind înregistrarea gajului se percepe taxa de stat în mărime prevăzută de Legea taxei de stat şi o plată în mărimea stabilită în regulamentul prevăzut la art. 477 alin. (3).

(2) Autorităţile publice, instanţele judecătoreşti, executorii judecătoreşti, administratorii insolvabilităţii/lichidatorii în procesele de insolvabilitate, organele de urmărire penală şi autorităţile fiscale vor avea acces gratuit la Registrul garanţiilor.

Articolul 478. Modificarea informaţiei privind înregistrarea gajului

(1) La înregistrarea modificărilor informaţiei privind înregistrarea gajului, dispoziţiile art. 477[2] se aplică în mod corespunzător.

(2) Avizul de modificare a informaţiei privind înregistrarea gajului se semnează de creditorul gajist şi debitorul gajist, cu excepţia avizului de înregistrare a modificărilor legate de înregistrarea substituirii creditorului gajist urmare a cesiunii creanţei garantate în conformitate cu dispoziţiile art. 492, care se semnează doar de creditorul gajist.

(2) La înregistrarea modificărilor, dispoziţiile art. 477[2] se aplică în mod corespunzător.

(3) Înregistrarea iniţială se menţine şi se indică în Registrul garanţiilor astfel, încît să permită monitorizarea modificărilor informaţiei despre gaj.

Articolul 479. Majorarea sau completarea obiectului gajului ori a creanţei garantate

Majorarea sau completarea obiectului gajului ori a creanţei garantate prin el se efectuează, cu acordul părţilor, prin efectuarea de modificări în contractul de gaj existent sau prin încheierea unui nou contract de gaj, în acest caz gajul urmînd să fie înregistrat conform regulilor stabilite pentru Registrul garanţiilor.

Articolul 480. Radierea gajului din Registrul garanţiilor

(1) În urma stingerii gajului, informaţia despre gaj urmează a fi radiată din Registrul garanţiilor.

(2) Gajul este radiat din Registrul garanţiilor în baza avizului de radiere emis de:

a) creditorul gajist, din iniţiativă proprie sau la cererea debitorului gajist, conform dispoziţiilor alin. (3);

b) debitorul gajist, în temeiul hotărîrii judecătoreşti;

c) cumpărătorul bunului gajat, în temeiul confirmării vînzării emise de creditorul gajist conform dispoziţiilor art. 510[1], de executorul judecătoresc conform Codului de executare sau de administratorul insolvabilităţii/lichidatorul conform Legii insolvabilităţii.

(3) Creditorul gajist este obligat să elibereze debitorului gajist sau, în cazul convenit cu acesta, să depună direct în Registrul garanţiilor un aviz de radiere a avizului respectiv de înregistrare a gajului în termen de 3 zile după stingerea gajului conform dispoziţiilor art. 460, dacă contractul nu prevede un termen mai mare. Creditorul gajist poartă răspundere în faţa debitorului gajist pentru prejudiciul suportat ca urmare a încălcării acestei obligaţii.

(4) Informaţia despre stingerea gajului se păstrează în baza de date a Registrului garanţiilor timp de 25 de ani.

Articolul 481. Efectele înregistrării

(1) Faptul că informaţia este înregistrată în Registrul garanţiilor nu constituie o prezumţie legală a veridicităţii acesteia.

(2) Înregistrarea în Registrul garanţiilor nu conferă validitate unui gaj lovit de nulitate. Dispoziţiile art. 283^{8} rămîn aplicabile.

(3) Din momentul înregistrării gajului, nimeni nu poate invoca necunoaşterea informaţiei înregistrate în Registrul garanţiilor.

(4) În raporturile cu terţii de bună-credinţă, debitorul gajist sau creditorul gajist nu poate invoca incorectitudinea informaţiei din Registrul garanţiilor.

(5) Persoana interesată are dreptul să atace în instanţă de judecată refuzul de înregistrare a gajului sau a modificărilor ori anulării avizelor de înregistrare a gajului, înregistrarea ilegală, prezentarea tardivă sau refuzul de a i se prezenta informaţia necesară despre înregistrarea gajului.

Articolul 481^{1}. Accesul pasiv la Registrul garanţiilor

(1) Orice persoană poate consulta Registrul garanţiilor şi obţine extras din el. Extrasul din Registrul garanţiilor este emis în conformitate cu regulamentul prevăzut la art. 477 alin. (3).

(2) Ministerul Justiţiei poate permite, în bază de contract, persoanelor interesate accesul pasiv continuu la Registrul garanţiilor.

(3) Debitorul gajist poate cere interzicerea accesului terţilor la informaţia din registrul gajului cu privire la gajul asupra bunurilor sale. În acest caz, se prezumă că întregul patrimoniu al debitorului gajist este grevat cu gaj.

Articolul 482. Contestarea acţiunilor sau inacţiunilor registratorului

Orice persoană are dreptul să atace în instanţă de judecată respingerea avizului de înregistrare, avizului de executare, înregistrarea ilegală, eliberarea de informaţie eronată, prezentarea tardivă sau refuzul neîntemeiat de a i se prezenta informaţia necesară referitoare la înregistrarea gajului.

Articolul 483. Înregistrarea altor drepturi de garanţie

(1) Leasingul poate fi înregistrat în Registrul garanţiilor în cazurile prevăzute de art. 929 alin.(3) lit. c).

(2) Alte drepturi de garanţie pot fi înregistrate în Registrul garanţiilor în cazurile prevăzute lege.

(3) Procedura de înregistrare a leasingului şi a altor drepturi de garanţie în Registrul garanţiilor este reglementată de dispoziţiile prezentei secţiuni şi de regulamentul prevăzut la art. 477 alin.(3).

(4) Rangul de prioritate între diferite drepturi de garanţie supuse înregistrării în Registrul garanţiilor este determinat de momentul înregistrării în Registrul garanţiilor.

Secţiunea a 7-a
Efectele gajului

Articolul 484. Dispoziţii generale cu privire la drepturile şi obligaţiile părţilor contractului de gaj

Debitorul gajist şi creditorul gajist sînt liberi să stabilească, prin acord de voinţă, drepturile şi obligaţiile fiecăruia dintre ei dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 484^{1}. Obligaţia de diligenţă

(1) Nici debitorul gajist, nici posesorul bunului gajat nu poate distruge sau deteriora bunul gajat ori diminua valoarea lui dacă aceasta nu se face prin uzură normală sau în caz de necesitate.

(2) În cazul pericolului pieirii sau deteriorării bunului gajat, precum şi în alte cazuri care pot afecta drepturile celeilalte părţi în virtutea contractului de gaj, partea care îl deţine este obligată să informeze imediat cealaltă parte, aceasta fiind în drept să examineze bunul.

Articolul 485. Drepturile creditorului în cazul pierderii sau deteriorării bunului gajat

(1) În cazul pierderii sau deteriorării bunului gajat, creditorul gajist poate, pe lîngă alte drepturi prevăzute de lege, să ceară daune-interese compensatorii pînă la concurenţa creanţei sale în baza aceluiaşi titlu de gaj, chiar dacă creanţa sa nu este scadentă.

(2) Dacă, în urma deteriorării, bunul gajat nu mai poate fi utilizat conform destinaţiei sale directe, creditorul gajist este în drept să ceară substituirea ori completarea bunului gajat sau achitarea de către debitorul gajist a valorii lui stabilite în contract.

(3) În cazul în care debitorul gajist refuză să substituie gajul sau nu-l poate substitui într-un termen rezonabil, acordat de creditorul gajist, acesta este obligat să înregistreze în registrul respectiv informaţia despre pierderea gajului său. Informaţia se înregistrează în baza demersului unilateral al creditorului gajist. Dispoziţiile secţiunii 6 se aplică în modul corespunzător.

(4) Dacă debitorul gajist încalcă obligaţiile de păstrare, întreţinere, reparaţie sau asigurare a bunului gajat şi nu înlătură aceste încălcări într-un termen rezonabil după notificarea creditorului gajist, iar în cazul unor încălcări grave – fără notificarea prealabilă a acestuia, creditorul gajist este în drept să întreprindă măsuri în vederea garantării integrităţii bunului gajat în numele şi pe contul debitorului gajist. Debitorul gajist va restitui cheltuielile suportate în acest sens de către creditorul gajist dacă nu va demonstra că acestea au fost nejustificate sau nerezonabile.

(5) Dacă bunul gajat este distrus, deteriorat sau valoarea acestuia a scăzut considerabil din cauza acţiunii sau inacţiunii debitorului gajist, creditorul gajist are dreptul să ceară debitorului executarea anticipată a obligaţiei garantate.

Articolul 485[1]. Obligaţiile creditorului care deţine bunul gajat

(1) Creditorul gajist trebuie să facă toate actele necesare conservării bunului pe care îl deţine. Cheltuielile de conservare a bunului suportate de creditorul gajist sînt rambursate de către debitorul gajist dacă contractul nu prevede altfel.

(2) Creditorul gajist nu poate folosi bunul gajat fără permisiunea debitorului gajist.

(3) În cazul folosirii bunului gajat, creditorul gajist trebuie să prezinte debitorului gajist o dare de seamă. În lipsa unei stipulaţii contrare, creditorul gajist remite debitorului fructele pe care le-a obţinut şi utilizează veniturile în contul plăţii cheltuielilor, apoi a dobînzilor şi după aceea a obligaţiei propriu-zise.

(4) Creditorul gajist nu răspunde pentru pierderea bunului gajat cauzată de un impediment aflat în afara controlului său sau de maturarea, perisabilitatea sau de utilizarea normală şi autorizată a bunului.

(5) Creditorul gajist este obligat să remită imediat, la momentul stingerii obligaţiei garantate, debitorului gajist bunul gajat.

(6) Creditorul gajist obligat să restituie bunul în temeiul unei hotărîri judecătoreşti pierde astfel dreptul său de gaj.

(7) Moştenitorii creditorului gajist sînt creditori gajişti solidari numai în limitele valorii reale a bunurilor succesorale care au trecut la ei.

Articolul 486. Drepturile şi obligaţiile debitorului gajist

(1) Gajul nu-l lipseşte pe debitorul gajist sau pe posesorul bunului gajat de drepturile lor asupra bunurilor gajate. Aceştia trebuie să-şi exercite drepturile fără a aduce atingere drepturilor creditorului gajist, dacă contractul nu prevede altfel.

(2) Debitorul gajist are dreptul să folosească obiectul gajului conform destinaţiei şi să dobîndească fructele acestuia pînă la iniţierea exercitării dreptului de gaj dacă din contract sau din esenţa gajului nu reiese altfel.

(3) Debitorul gajist nu are dreptul să vîndă sau să înstrăineze în alt mod bunurile gajate, dacă legea (inclusiv art. 472[1] alin. (1)) nu prevede altfel sau dacă nu s-a convenit altfel cu creditorul gajist, cu excepţia cazurilor cînd dispune de autorizaţie în acest sens, eliberată de creditorul gajist (de toţi creditorii gajişti în cazul gajului următor).

(4) Debitorul gajist nu are dreptul să transmită bunul gajat în folosinţă gratuită sau oneroasă fără consimţămîntul scris al creditorului gajist, dacă nu s-a convenit altfel cu creditorul gajist.

(5) Este nulă clauza care limitează dreptul debitorului gajist de a lăsa prin testament bunurile gajate.

(6) Moştenitorii debitorului gajist sînt debitori gajişti solidari numai în limitele valorii reale a bunurilor succesorale care au trecut la ei.

(7) În cazul transmiterii, inclusiv al înstrăinării bunului gajat către terţi, gajul subzistă, cu excepţia cazurilor în care creditorul gajist consimte în scris asupra încetării gajului.

Articolul 486[1]. Păstrarea, întreţinerea şi reparaţia bunului gajat

(1) În cazul în care contractul de gaj nu prevede altfel, debitorul gajist este obligat să păstreze bunul gajat, să-l întreţină, să nu-l distrugă, să nu-l deterioreze şi să nu-i diminueze valoarea în orice alt mod, decît numai în limita uzurii normale a acestuia.

(2) În cazul în care contractul de gaj nu prevede altfel, debitorul gajist este obligat să suporte toate cheltuielile de întreţinere a obiectului gajului, inclusiv cele privind protecţia obiectului gajului faţă de prejudiciile aduse de către terţi.

(3) Schimbarea destinaţiei, resistematizarea, construirea de dependinţe, precum şi demolarea, inclusiv parţială, a bunului gajat este permisă doar cu acordul scris al creditorului gajist.

Articolul 486[2]. Asigurarea bunului gajat

(1) Debitorul ipotecar este obligat să asigure bunul ipotecat în beneficiul creditorului ipotecar, la valoarea de înlocuire, împotriva tuturor riscurilor de pieire sau deteriorare fortuită. Creditorul ipotecar poate asigura bunul ipotecat pe cheltuiala debitorului ipotecar dacă bunul nu a fost asigurat de debitorul ipotecar.

(2) În cazul ipotecii următoare, asigurarea bunului ipotecat nu este obligatorie dacă bunul ipotecat a fost asigurat în cadrul ipotecii precedente.

(3) Contractul de gaj poate stabili obligaţia de asigurare a vieţii şi/sau a capacităţii de muncă a debitorului, pînă la valoarea soldului restant, pe toată durata contractului de gaj.

(4) Asigurarea va fi efectuată la un asigurator convenit cu creditorul gajist. Creditorul gajist nu poate impune un anumit asigurător.

Articolul 487. Obligaţia lombardului de a asigura amanetul

(1) Lombardul este obligat ca, în momentul transferării posesiunii, să asigure din contul său bunurile primite în gaj.

(2) Este nulă clauza care exclude obligaţia de asigurare.

(3) Asigurarea este efectuată în cuantumul valorii depline a bunului gajat, conform estimărilor făcute cu acordul părţilor la gajarea bunului, care se determină în funcţie de preţurile de piaţă pentru categoriile şi calitatea obiectelor amanetate.

Articolul 487[1]. Apărarea dreptului asupra bunului

gajat în cazul pretenţiilor terţilor

(1) În cazul pretenţiilor de revendicare, grevare sau recunoaştere a dreptului de proprietate sau a altor drepturi asupra bunului gajat, înaintate debitorului gajist de către terţi, debitorul gajist este obligat să exercite toate măsurile legale de apărare a drepturilor sale legitime.

(2) În toate cazurile de atentare la drepturile debitorului gajist, inclusiv în cazul înaintării acţiunii în instanţa de judecată în baza pretenţiilor specificate de dispoziţiile alin. (1), acesta este obligat să notifice în scris acest fapt creditorului gajist în termen de 3 zile din data în care debitorul gajist a aflat sau trebuia să afle despre atentarea la drepturile sale. Pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligaţiei de notificare stabilită în prezentul alineat, creditorul gajist este îndreptăţit să solicite debitorului executarea anticipată a obligaţiei garantate cu gaj, precum şi repararea prejudiciului cauzat.

(3) Dacă debitorul gajist nu asigură apărarea drepturilor sale, inclusiv încheie contract de tranzacţie, creditorul gajist are dreptul să exercite, pe cale oblică, toate măsurile legitime de apărare în numele şi pe contul debitorului gajist, chiar şi în lipsa împuternicirilor exprese din partea ultimului. Debitorul gajist va compensa toate cheltuielile creditorului gajist dacă nu va demonstra că acestea au fost nejustificate sau nerezonabile. Dispoziţiile privind acţiunea oblică se aplică în mod corespunzător.

Articolul 487[2]. Verificarea bunului gajat

(1) Creditorul gajist are dreptul să verifice, în drept şi în fapt, existenţa, starea fizică, condiţiile de păstrare şi folosire a bunului gajat, cu condiţia notificării prealabile a debitorului gajist şi, după caz, a deţinătorului bunului gajat.

(2) Debitorul gajist este obligat să nu creeze impedimente pentru verificarea bunului gajat, să prezinte creditorului gajist toate documentele şi informaţia necesară realizării acestui drept, de asemenea să asigure, la prima cerere a creditorului gajist, accesul fizic al acestuia la bunul gajat.

(3) Verificarea bunului gajat nu trebuie să tulbure folosirea bunului gajat, nici să lezeze drepturile debitorului gajist sau ale terţului care deţine temporar bunul gajat.

Articolul 488. Substituirea obiectului gajului

(1) Părţile pot conveni asupra condiţiilor de substituire a obiectului gajului.

(2) Substituirea obiectului gajului reprezintă un nou gaj. Această regulă nu se aplică când substituirea are loc de plin drept conform dispoziţiilor art. 472[1], art. 463 ori în alte cazuri prevăzute de lege sau contract.

Articolul 489. Gestionarul gajului

Creditorul gajist poate desemna un gestionar al gajului care să acţioneze în numele lui şi care să întreprindă orice acţiune referitoare la obiectul gajului, în limitele drepturilor acordate, cu excepţia dreptului de cesiune a creanţei garantate prin gaj. Debitorul gajist sau terţul la care se află bunul sînt obligaţi să urmeze indicaţiile gestionarului gajului.

Articolul 490. Gajul următor

(1) Bunul gajat pentru garantarea executării anumitei obligaţii (gajul precedent) poate fi gajat şi pentru garantarea executării unei alte obligaţii a aceluiaşi sau altui debitor în favoarea altui creditor gajist (gaj următor).

(2) Constituirea gajului următor se admite dacă nu este interzisă de lege. Rangul de prioritate al garanţiilor este determinat în conformitate cu dispoziţiile art. 491.

(3) Debitorul gajist are obligaţia de a informa fiecare creditor gajist care deţine un gaj următor despre toate gajurile precedente, sub sancţiunea plăţii despăgubirilor.

(4) Debitorul gajist are obligaţia de a informa toţi creditorii gajişti care deţin gajuri precedente despre fiecare gaj următor, imediat după crearea oricărui gaj următor, comunicîndule datele prevăzute de dispoziţiile art. 468 alin. (4), sub sancţiunea plăţii despăgubirilor.

(5) Modificarea gajurilor precedente după constituirea gajurilor următoare nu va prejudicia drepturile creditorului gajist care deţine un gaj următor, dacă acesta nu convine altfel. În cazul majorării obligaţiei garantate cu gaj precedent, gajul care garantează suma majorării va avea un rang de prioritate inferior gajurilor constituite pînă la momentul cînd modificarea gajului a fost înregistrată.

(6) Dispoziţiile privind gajul următor nu se aplică dacă creditorul gajist şi debitorul gajist convin asupra modificării gajului existent pentru garantarea unor obligaţii care anterior nu erau garantate de acel gaj. Aceasta însă nu trebuie să afecteze drepturile creditorilor gajişti cu rang de prioritate inferior.

Articolul 491. Rangul de prioritate al gajurilor

(1) Rangul de prioritate al gajurilor asupra aceluiaşi bun este determinat de momentul apariţiei gajului, conform dispoziţiilor art. 458 alin. (3) şi (4). Obligaţia garantată cu un gaj de rangul inferior se satisface doar după satisfacerea deplină a obligaţiei garantate cu un gaj de rang superior.

(2) În cazul în care calitatea de creditor gajist este cumulată de două sau mai multe persoane, în baza aceluiaşi contract de gaj, acestea vor avea acelaşi rang de prioritate, dacă contractul de gaj nu prevede altfel. Dispoziţiile art. 1355-1370 se aplică dacă creditorii gajişti nu au convenit altfel.

(3) Creditorul gajist de un rang inferior poate să-şi satisfacă creanţa din bunul gajat înaintea creditorilor de rang superior numai cu acordul scris al fiecărui creditor de rang superior.

(4) Creditorii gajişti pot conveni asupra cotei care va reveni fiecăruia dintre ei din contul produsului vînzării bunului gajat.

(5) Dispoziţiile prezentului articol se aplică şi creanţelor publice garantate prin gaj.

(6) Gajul asupra dreptului privind mijloacele băneşti în conturile bancare făcut public prin control în conformitate cu dispoziţiile art. 473^1 alin. (2) are prioritate faţă de gajul făcut public prin înregistrare. Dacă banca în care a fost deschis contul a semnat contracte de control cu mai mulţi creditori gajişti, rangul de prioritate între aceşti creditori gajişti se va determina în funcţie de momentul încheierii contractelor de control.

(7) Gajul bunului corporal făcut public prin posesiunea titlului negociabil în conformitate cu dispoziţiile art. 470 are prioritate faţă de gajul făcut public prin înregistrare, cu excepţia cazului în care gajul în favoarea creditorului gajist care nu are în posesiune titlul negociabil a fost înregistrat înainte de momentul în care bunurile au devenit obiectul titlului negociabil.

(8) Următoarele gajuri au prioritate faţă de gajurile înregistrate asupra unei universalităţi de bunuri (art. 472 şi 472^1), întreprinderii (art. 475), produselor (art. 465) şi bunurilor viitoare (art. 466):

a) gajul înregistrat al unui vînzător sau creditor (inclusiv locator) neplătit care a finanţat achiziţia unui bun, asupra acestui bun, dar numai în cazul în care acest gaj a fost înregistrat înainte ca debitorul gajist să fi obţinut posesiunea bunului, iar vînzătorul sau, după caz, creditorul îl înştiinţează pe creditorul gajist precedent cu privire la aceasta;

b) gajul înregistrat asupra produselor program achiziţionate pentru a fi utilizate cu bunurile dobîndite în temeiul lit. a);

c) gajul înregistrat asupra recoltei sau produselor acesteia, care garantează finanţările obţinute pentru a produce recolta, constituit în perioada de creştere a culturilor sau în decurs de 6 luni înainte ca culturile să fie plantate;

d) gajul înregistrat asupra efectivelor de animale sau produselor acestora, care garantează finanţările obţinute pentru achiziţia de nutreţuri, medicamente sau hormoni pentru animale, cu excepţia faptului că acest gaj nu are prioritate faţă de gajul înregistrat al vînzătorului

sau creditorului (inclusiv locatorului) neplătit care a finanţat achiziţionarea nutreţurilor, medicamentelor sau hormonilor pentru animale.

(9) În cazul în care două sau mai multe gajuri înregistrate asupra aceluiaşi bun corporal se extind asupra bunului rezultat din transformare sau confuziune (amestec), rangul de prioritate între ele rămîne acelaşi ca şi pînă la transformare sau confuziune(amestec).

(10) În cazul în care două sau mai multe gajuri înregistrate asupra diferitor bunuri corporale se extind asupra aceluiaşi bun rezultat din transformare sau confuziune (amestec), creditorii gajişti vor deţine cote-părţi din gajul asupra bunului rezultat din transformare sau confuziune (amestec), proporţionale valorii de piaţă a fiecărui bun pînă la transformare sau confuziune (amestec).

Articolul 491[1]. Cedarea rangului de prioritate

(1) Creditorul gajist poate ceda unui alt creditor gajist rangul de prioritate în mărimea creanţei garantate cu gaj, astfel încît ultimul să treacă în locul primului în mărimea creanţei creditorului care a cedat rangul de prioritate.

(2) Creditorul gajist care a cedat rangul de prioritate are obligaţia ca, în termen de 3 zile de la cedare, să înştiinţeze despre aceasta pe debitor şi pe debitorul gajist cînd acesta este un terţ.

(3) Cedarea rangului de prioritate al gajului este posibilă numai în cadrul aceluiaşi registru de publicitate şi pentru acelaşi bun.

(4) Cedarea rangului de prioritate este posibilă în măsura în care nu sînt lezate astfel drepturile unui alt creditor gajist care deţine un gaj pentru acelaşi bun.

(5) Cedarea rangului de prioritate se înregistrează în baza cererii creditorilor gajişti în acelaşi mod ca şi înregistrarea gajului şi produce efecte de la data înregistrării.

Articolul 492. Cesiunea creanţei sau datoriei garantate prin gaj

(1) Gajul şi creanţa garantată de el pot fi transmise doar împreună şi simultan.

(2) În cazul cesiunii creanţei garantate prin gaj, noul creditor gajist dobîndeşte dreptul de gaj în volumul deţinut de cedent. Debitorul gajist rămîne obligat faţă de creditorul cesionar.

(3) În cazul cesiunii unei părţi a creanţei garantate prin gaj, noul creditor gajist dobîndeşte dreptul de gaj proporţional părţii din creanţă dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

(4) Contractul de cesiune prevăzut de alin. (1) se încheie în forma în care a fost încheiat contractul din care a rezultat obligaţia garantată cu gaj.

(5) Substituirea creditorului gajist se înregistrează conform dispoziţiilor art. 478. Valabilitatea înregistrării precedente nu este afectată pînă la înregistrarea noului gaj.

(6) Gajul şi creanţa garantată trec asupra noului creditor aşa cum existau la creditorul anterior.

(7) Cesiunea gajului devine opozabilă terţilor din momentul înregistrării în registrul în care este înregistrat gajul.

Articolul 492[1]. Preluarea datoriei garantate prin gaj

(1) Datoria garantată prin gaj poate fi preluată de o altă persoană doar cu acordul creditorului gajist, iar în cazul în care debitorul obligaţiei garantate şi debitorul gajist sînt persoane diferite, şi cu acordul acestuia din urmă de a răspunde pentru noul debitor.

(2) Datoria garantată prin gaj poate fi preluată de o altă persoană şi fără acordul debitorului gajist (dacă acesta este o altă persoană decît debitorul obligaţiei garantate). În cazul respectiv gajul se stinge.

(3) În cazul în care debitorul obligaţiei garantate şi debitorul gajist reprezintă una şi aceeaşi persoană, gajul se menţine, cu excepţia cazului în care creditorul gajist este de acord cu o altă garanţie sau cu stingerea gajului.

Articolul 493. Dobîndirea bunurilor gajate

(1) În cazul înstrăinării bunului gajat, gajul nu se va stinge.

(2) Prin derogare de la dispoziţiile alin. (1), bunul se dobîndeşte liber de gaj, dacă:

a) creditorul gajist a permis vînzarea sau înstrăinarea în alt mod a bunului, liber de gaj, în conformitate cu dispoziţiile art. 493[1] alin. (1);

b) debitorul gajist vinde bunurile din universalitatea de bunuri în cursul obişnuit al activităţii sale, în conformitate cu dispoziţiile art. 472[1] alin. (1);

c) bunurile gajate sînt achiziţionate de la creditorul gajist sau de la persoana desemnată de creditorul gajist conform dispoziţiilor art. 505 sau de către creditorul gajist conform dispoziţiilor art. 511.

Articolul 493[1]. Permisiunea vînzării bunurilor libere de gaj

(1) Creditorul gajist poate permite debitorului gajist vînzarea bunului liber de gaj, cu excepţia amanetului.

(3) Permisiunea de vînzare a bunurilor libere de gaj se suspendă din data înregistrării avizului de executare şi încetează la data radierii acestui aviz.

(4) Permisiunea de vînzare a bunului liber de gaj încetează la momentul transformării gajului înregistrat în amanet.

Articolul 493[2]. Executarea înainte de termen a obligaţiei garantate prin gaj

(1) Creditorul gajist este în drept să ceară executarea înainte de termen a obligaţiei garantate prin gaj în cazul în care a încetat dreptul debitorului gajist asupra obiectului gajului în temeiurile prevăzute de legislaţie, precum şi în cazul confiscării obiectului gajului respectiv ca sancţiune pentru săvîrşirea unei contravenţii sau comiterea unei infracţiuni.

(2) Creditorul gajist este în drept să ceară executarea înainte de termen a obligaţiei garantate prin gaj, iar în cazul neexecutării creanţei sale, să pună sub urmărire obiectul gajului dacă debitorul gajist:

a) a încălcat regulile gajului următor;

b) a înstrăinat obiectul gajului încălcînd dispoziţiile art. 486 alin. (3);

c) nu a executat obligaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 486[1];

d) nu se află în posesiunea obiectului gajului, contrar condiţiilor contractului de gaj;

e) a încălcat regulile de substituire a obiectului gajului;

f) a încălcat termenul de efectuare a plăţilor scadente, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 493[3]. Opozabilitatea drepturilor locatarului

(1) În cazul în care bunul gajat este transmis în locaţiune, iar locaţiunea este opozabilă creditorului gajist, atunci creditorul gajist poate exercita gajul sub rezerva respectării locaţiunii, iar cumpărătorul sau alt dobînditor al bunului gajat se subrogă de drept locatorului în drepturile şi obligaţiile decurgînd din locaţiune.

(2) În sensul dispoziţiilor alin. (1) locaţiunea este opozabilă creditorului gajist în unul din următoarele cazuri:

a) creditorul gajist a fost informat despre locaţiune conform dispoziţiilor art. 468[1];

b) în cazul bunurilor drepturile reale asupra cărora, conform legii, se dobândesc prin înregistrare într-un registru de publicitate prevăzut de lege, locaţiunea era notată în acel registru la data constituirii gajului;

c) creditorul gajist a consimţit transmiterea de către debitorul gajist a bunului gajat în locaţiune conform dispoziţiilor art. 486 alin.(4).

Secţiunea a 8-a
Exercitarea dreptului de gaj

Subsecţiunea 1
Condiţiile generale de exercitare a dreptului de gaj

Articolul 494. Dispoziţii generale

(1) Creditorul gajist este în drept să pună sub urmărire obiectul gajului, prin exercitarea drepturilor prevăzute de dispoziţiile alin. (2), în cazul neexecutării obligaţiei garantate sau în alte cazuri prevăzute de lege sau contract. Dacă obligaţia garantată trebuie executată în rate, debitorul gajist poate, totodată, cere executarea înainte de termen a întregii obligaţii atunci cînd nu este executată o parte a obligaţiei.

(2) În condiţiile prezentei secţiuni, creditorul gajist poate exercita următoarele drepturi cu privire la bunurile gajate:

a) să exercite dreptul de gaj asupra bunurilor incorporale în conformitate cu dispoziţiile art. 496^1- 496^3;

b) să obţină posesiunea şi să vîndă bunurile corporale gajate, conform dispoziţiilor art. 499-505. Dispoziţiile legale privind vînzarea bunurilor corporale gajate se aplică şi vînzării drepturilor reale limitate gajate care au ca obiect bunuri corporale;

c) să obţină posesiunea şi să transmită în locaţiune bunul gajat. În acest caz, dispoziţiile legale privind vînzarea bunurilor corporale gajate se aplică în mod corespunzător la determinarea chiriei comercial rezonabile;

d) în cazul în care bunul gajat constă în dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală, în condiţiile legii, să beneficieze de un drept exclusiv corespunzător, să vîndă sau să acorde licenţe cu titlu oneros către terţi. În cazul acordării licenţei, dispoziţiile legale privind vînzarea bunurilor corporale gajate se aplică în mod corespunzător la determinarea remuneraţiei comercial rezonabile pentru licenţă;

e) să achiziţioneze bunurile gajate (cu excepţia titlurilor de capital, dacă dispoziţiile art. 8 din Legea nr.184 din 22 iulie 2016 cu privire la contractele de garanţie financiară nu prevede altfel), în contul stingerii totale sau parţiale a obligaţiei garantate, în conformitate cu art. 511;

f) să exercite oricare alte drepturi prevăzute de contractul de gaj, cu excepţia cazului în care acestea contravin dispoziţiilor prezentului cod sau altor legi.

(3) Creditorul gajist îşi exercită dreptul de gaj, indiferent de faptul cine posedă bunul gajat.

(4) Satisfacerea creanţelor creditorilor din valoarea bunurilor gajate ale debitorului în privinţa căruia a fost intentat procesul de insolvabilitate se efectuează în modul stabilit prin legislaţia cu privire la insolvabilitate.

Articolul 494^1. Termenul de exercitare

Creditorul gajist nu-şi poate exercita drepturile de gaj înaintea expirării termenului conform dispoziţiile art. 497 alin. (5), cu excepţia cazului prevăzut de dispoziţiile aceluiaşi articol alin. (7) şi dispoziţiile art. 499^3 alin. (3).

Articolul 494^2. Prioritatea exercitării

(1) Creditorul de rang superior are prioritate în exercitarea drepturilor sale de gaj faţă de creditorii de rang inferior. Dispoziţiile art. 491 se aplică în modul corespunzător.

(2) Creditorul de rang superior este obligat să achite cheltuielile suportate de creditorul de rang inferior dacă, fiind avizat de acesta că îşi va exercita un drept de gaj, omite totuşi să invoce într-un termen rezonabil prioritatea drepturilor sale.

(3) Creditorul gajist de rang superior care a primit de la creditorul gajist de un rang inferior un aviz de executare în conformitate cu dispoziţiile art. 497 alin. (1) are dreptul să ceară executarea înainte de termen a obligaţiei garantate şi să pună sub urmărire obiectul gajului, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

(4) Dacă creditorul gajist de rang superior nu şi-a exercitat drepturile prevăzute de dispoziţiile alin. (3), gajul de rang superior nu se stinge prin vînzarea bunurilor gajate, dacă nu s-a convenit altfel cu creditorul gajist de rang superior.

(5) Creditorul gajist de rang inferior care a primit de la un creditor gajist de un rang superior un aviz de executare în conformitate cu dispoziţiile art. 497 alin. (1) are dreptul să ceară executarea înainte de termen a obligaţiei garantate şi să pună sub urmărire obiectul gajului, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

(6) Creditorul gajist de rang inferior nu poate exercita dreptul prevăzut de dispoziţiile alin. (5) dacă creditorul gajist de rang superior a iniţiat exercitarea dreptului de gaj asupra doar unei părţi a bunurilor gajate, iar bunurile gajate rămase sînt suficiente pentru a garanta creanţele creditorului gajist de rang inferior.

(7) Dacă creditorul gajist de rang inferior nu şi-a exercitat drepturile prevăzute de dispoziţiile alin. (5) şi nu rămîn bunuri gajate conform dispoziţiilor alin. (6), gajul de rang inferior se stinge.

(8) Creditorii gajişti care îşi exercită drepturile prevăzute de dispoziţiile alin. (3) sau alin. (5) vor înştiinţa în acest sens creditorul gajist de la care au primit avizul de executare, în termen de 10 zile de la data primirii lui. Omisiunea înştiinţării îi decade din dreptul de a participa la distribuirea produsului vînzării bunului gajat în conformitate cu dispoziţiile art. 509, fiind aplicabile dispoziţiile alin. (4) şi, respectiv, alin. (7) din prezentul articol.

(9) În cazul în care gajul de rang superior nu se stinge în condiţiile dispoziţiilor alin. (4), creditorul gajist de rang inferior care vinde bunul în condiţiile dispoziţiilor art. 505 va înştiinţa despre acest fapt cumpărătorul, sub sancţiunea plăţii despăgubirilor.

Articolul 495. Dreptul de uzufruct asupra bunului gajat

Atunci cînd un bun gajat devine ulterior obiectul unui uzufruct, drepturile de gaj trebuie exercitate în mod simultan contra nudului proprietar şi contra uzufructuarului sau trebuie notificate celui faţă de care drepturile de gaj nu au fost încă exercitate.

Articolul 496. Exercitarea dreptului de gaj asupra mai multor bunuri

Creditorul gajist al cărui drept de gaj grevează mai multe bunuri poate exercita în mod simultan sau succesiv dreptul de gaj asupra bunurilor pe care le alege.

Articolul 496[1]. Exercitarea dreptului de gaj asupra valorilor mobiliare transferabile şi titlurilor negociabile

(1) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispoziţiile art. 497 alin. (1) este în drept:

a) să încaseze sumele datorate debitorului gajist de către emitentul valorilor mobiliare transferabile, inclusiv prin înaintarea către acesta a cererii de a plăti creditorului gajist sumele datorate în urma răscumpărării valorilor mobiliare; sau

b) dacă a iniţiat exercitarea dreptului de gaj pînă la scadenţa valorilor mobiliare transferabile sau dacă valorile mobiliare transferabile sînt titluri de capital, să vîndă valorile mobiliare transferabile în conformitate cu dispoziţiile Legii privind piaţa de capital.

(2) La exercitarea dreptului de gaj asupra valorilor mobiliare care nu sînt titluri de capital dispoziţiile art. 496[3] alin. (3), (4) şi (6) se vor aplica în mod corespunzător.

(3) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispoziţiile art. 497 alin. (1) este în drept, la discreţia sa:

a) să obţină posesiunea sau altfel să exercite dreptul de gaj asupra bunurilor corporale care fac obiectul titlului negociabil (recipisa de magazinaj, conosament etc.), în conformitate cu dispoziţiile prezentei secţiuni; sau

b) să vîndă titlul negociabil.

(4) Creditorul gajist are dreptul să exercite gajul asupra valorilor mobiliare transferabile şi titlurilor negociabile de asemenea şi în raport cu debitorul garanţiei personale sau reale, care

asigură plata sau executarea în alt mod a obligaţiilor aferente unor astfel de valori mobiliare transferabile şi titluri negociabile, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

Articolul 496[2]. Exercitarea dreptului de gaj asupra dreptului privind mijloacelor băneşti în conturi bancare

(1) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispoziţiile art. 497 alin. (1) este în drept:

a) să debiteze contul cu suma mijloacelor băneşti gajate, în limita sumei obligaţiei garantate, şi să îndrepte sumele debitate la stingerea obligaţiei garantate – în cazul prevăzut de dispoziţiile art. 473[1] alin. (2) lit. a); sau

b) să ceară băncii să debiteze contul cu suma mijloacelor băneşti gajate, în limita sumei obligaţiei garantate, şi să o plătească creditorului gajist, care o va îndrepta la stingerea obligaţiei garantate – în cazul prevăzut de dispoziţiile art. 473[1] alin. (2) lit. b).

(2) În cazul în care moneda obligaţiei garantate şi moneda mijloacelor băneşti în contul bancar sînt diferite, creditorul gajist are dreptul să efectueze schimbul valutar al mijloacelor băneşti primite în moneda obligaţiei garantate, cu stingerea sumei echivalente a obligaţiei garantate la cursul oficial al Băncii Naţionale a Moldovei, la data debitării contului.

(3) Dispoziţiile alin. (2) sînt aplicabile şi în cazul în care creditorul gajist, în conformitate cu dispoziţiile prezentului capitol, este obligat să îndrepte încasările primite la stingerea obligaţiei garantate, iar moneda acestor încasări este diferită de moneda obligaţiei garantate.

Articolul 496[3]. Exercitarea dreptului de gaj asupra drepturilor patrimoniale

(1) În avizul transmis conform dispoziţiilor art. 473 alin. (6) sau, după caz, avizul de executare transmis debitorului obligaţiei patrimoniale în conformitate cu dispoziţiile art. 497 alin. (1), creditorul gajist este în drept:

a) să ceară debitorului creanţei băneşti contractuale sau necontractuale să plătească creditorului gajist suma creanţei şi să indice informaţiile pentru plată;

b) să indice debitorului obligaţiei patrimoniale, alta decît creanţa bănească, asupra modului de executare a obligaţiei şi, în cazul în care creditorul gajist cere livrarea bunurilor, data şi locul livrării; sau

c) să notifice debitorul despre faptul cesionării dreptului patrimonial gajat şi să indice cesionarul.

(2) În cazul în care termenul de executare a obligaţiei patrimoniale nu a fost determinat şi nici nu rezultă din natura acesteia, debitorul gajist trebuie să execute obligaţia în termen de 7 zile de la momentul cererii creditorului gajist, dacă executarea imediată nu rezultă din lege, contract sau natura obligaţiei.

(3) La primirea de către debitor a avizului menţionat de dispoziţiile alin. (1):

a) debitorul trebuie să plătească creanţa bănească sau să execute alte obligaţii patrimoniale doar conform instrucţiunilor creditorului gajist, sub sancţiunea plăţii despăgubirilor;

b) este nulă orice modificare a condiţiilor obligaţiei patrimoniale, făcută fără acordul creditorului gajist;

c) este nulă orice acţiune a debitorului gajist în exercitarea, inclusiv silită, a drepturilor sale cu privire la obligaţia patrimonială, făcută fără acordul creditorului gajist.

(4) Creditorul gajist va îndrepta încasările obţinute din executarea creanţei băneşti gajate la stingerea obligaţiei garantate.

(5) Bunurile primite de către creditorul gajist de la debitorul obligaţiei patrimoniale în executarea obligaţiilor sale sînt considerate grevate cu gaj şi creditorul gajist are dreptul să exercite dreptul de gaj asupra lor în conformitate cu dispoziţiile prezentei secţiuni. În acest caz, rangul de prioritate a gajului asupra bunului primit de creditorul gajist va fi determinat de momentul apariţiei gajului asupra dreptului patrimonial gajat.

(6) Creditorul gajist poate cere executarea silită a obligaţiei patrimoniale, prin adresarea în instanţa de judecată. Debitorul gajist sau creditorul gajist care a iniţiat executarea silită împotriva unui astfel de debitor au obligaţia reciprocă de a se introduce în litigiu.

(7) Creditorul gajist are dreptul să exercite gajul asupra drepturilor patrimoniale garantate de asemenea şi în raport cu debitorul garanţiei personale sau reale care asigură plata sau executarea în alt mod a obligaţiilor patrimoniale, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

Subsecţiunea a 2-a
Măsurile prealabile exercitării dreptului de gaj

§ 1. Avizul de executare

Articolul 497. Avizul de executare

(1) Creditorul gajist care intenţionează să exercite dreptul de gaj trebuie să notifice acest fapt prin transmiterea unui aviz de executare debitorului gajist şi, după caz, debitorului obligaţiei garantate, terţului care deţine bunul gajat, debitorului obligaţiei patrimoniale gajate, altor creditori gajişti şi altor creditori care au înştiinţat creditorul gajist despre drepturile lor asupra bunurilor gajate sau le-au înregistrat în Registrul garanţiilor sau, în cazul ipotecii, în Registrul bunurilor imobile.

(2) Avizul de executare trebuie să fie expediat la domiciliul sau la sediul debitorului gajist şi, dacă este cazul, al debitorului sau la altă adresă arătată în Registrul garanţiilor sau, după caz, în Registrul bunurilor imobile, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire. Avizul de executare poate fi expediat şi prin alte mijloace de comunicare, stabilite în contractul de gaj, care să permită confirmarea expedierii şi recepţionării avizului. Dispoziţiile art. 477^2 alin.(2) rămîn aplicabile.

(3) Avizul de executare se consideră recepţionat la data înmînării scrisorii recomandate cu confirmare de primire. Data înmînării scrisorii recomandate cu confirmare de primire şi semnătura debitorului gajist sau altui destinatar, potrivit dispoziţiilor alin.(1), se înscriu pe confirmarea de primire.

(4) În cazul în care debitorul gajist sau alt destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1), refuză primirea trimiterii de corespondenţă înregistrate sosite pe adresa lui, angajatul poştal cere să se facă menţiunea „Refuz primirea", confirmată prin depunerea semnăturii pe formularul confirmării de primire. Dacă debitorul gajist sau alt destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1), refuză să înscrie această menţiune, angajatul poştal înscrie menţiunea „Refuzată. Destinatarul refuză să facă menţiunea", după care semnează şi scrie data.

(5) Debitorul gajist sau alt destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1), care refuză, în condiţiile alin. (4), să primească scrisoarea recomandată cu confirmare de primire în care se conţine avizul de executare al creditorului gajist se consideră notificat de la data refuzului, dacă pe scrisoare şi pe formularul confirmării de primire este aplicată de către creditorul gajist (expeditorul) menţiunea „Aviz de executare a gajului" sau, după caz, „Aviz de executare a ipotecii".

(6) Dacă debitorul gajist sau alt destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1), nu se află pe adresa comunicată sau locul lui de aflare nu este cunoscut, iar creditorul gajist a expediat avizul de executare conform dispoziţiilor alin. (2) şi acesta i-a fost restituit ca trimitere returnată, creditorul gajist va publica în Monitorul Oficial al Republicii Moldova informaţia privind termenul în care debitorul gajist sau alt destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1), poate primi de la creditorul gajist avizul de executare, care nu va fi mai mic de 15 zile de la data publicării.

(7) În cazul neprezentării debitorului gajist sau altui destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1), în termenul indicat în informaţia publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, acesta se consideră notificat de la data expirării termenului-limită de primire a avizului de executare.

(8) Dacă debitorul gajist sau alt destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1), se prezintă în termenul indicat în informaţia publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, creditorul gajist îi va transmite, sub semnătură, avizul de executare prevăzut la alin. (11) şi din acel moment debitorului gajist sau altui destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1), se consideră notificat.

(9) După notificare, creditorul gajist care deţine un gaj înregistrat fără deposedare va depune în Registrul garanţiilor o copie a avizului de executare sau, în cazul ipotecii, va înregistra în Registrul bunurilor imobile avizul de executare.

(10) Registratorul Registrului garanţiilor sau, în cazul ipotecii, registratorul ipotecar trebuie să verifice dovada de recepţionare a avizului de executare de către debitorul gajist şi ceilalţi destinatari, potrivit dispoziţiilor alin. (1), precum şi dovada de respectare a condiţiilor prevăzute de dispoziţiile alin. (5) şi (7) prin care debitorul gajist sau alt destinatar, potrivit dispoziţiilor alin. (1) se consideră notificat. Registratorul înregistrează imediat avizul de executare în Registrul garanţiilor sau, după caz, în Registrul bunurilor imobile.

(11) Avizul de executare va conţine:

a) suma datorată a obligaţiei garantate, inclusiv dobînda, penalităţile şi alte costuri sau cheltuieli ce trebuie achitate pentru a evita continuarea procedurii de exercitare a dreptului de gaj, sau alte acţiuni ce trebuie întreprinse de către debitor în vederea înlăturării omisiunii de executare corespunzătoare a obligaţiilor sale;

b) descrierea bunurilor gajate care fac obiectul urmăririi;

c) menţiunea privind iniţierea exercitării dreptului de gaj şi dreptul debitorului gajist sau altor persoane interesate de a se opune urmăririi, în modul prevăzut de dispoziţiile art. 498; şi

d) somaţia de executare a obligaţiei garantate sau transmitere a bunului corporal gajat în posesiunea creditorului gajist şi termenul de transmitere;

e) semnătura creditorului gajist.

(12) Termenul acordat de creditorul gajist pentru executarea obligaţiei garantate sau transmiterea bunurilor corporale gajate în posesiunea creditorului gajist nu va fi mai mic de 10 zile, iar în cazul ipotecii – nu mai mic de 20 de zile, începînd cu data recepţionării avizului de executare sau, după caz, de la data cînd debitorul gajist se consideră notificat, cu excepţia cazului în care un termen mai lung a fost convenit în contractul de gaj. Pînă la expirarea acestui termen, creditorul gajist nu poate continua exercitarea dreptului de gaj asupra bunului corporal, dar poate lua măsurile de protecţie prevăzute de dispoziţiile art. 499 alin. (1).

Articolul 498. Drepturile debitorului gajist

(1) Debitorul gajist se poate opune urmăririi de către creditorul gajist a bunului gajat, plătind creanţa garantată sau, după caz, înlăturînd încălcările menţionate în aviz de executare şi cele ulterioare, plătind în ambele cazuri cheltuielile aferente expedierii şi înregistrării avizului de executare.

(2) Dreptul menţionat de dispoziţiile alin. (1) poate fi exercitat de către debitorul gajist pînă la momentul vînzării bunului luat în posesiune de creditorul gajist.

(3) Creditorul gajist care a depus un aviz de executare nu poate cere o altă compensare decît plăţile prevăzute de dispoziţiile art. 468^4 alin. (3) şi cheltuielile aferente înregistrării avizului de executare.

(4) Debitorul gajist care a executat obligaţiile prevăzute de dispoziţiile alin. (1), subrogă creditorul gajist în drepturile sale faţă de debitorul obligaţiei garantate. Creditorul gajist va transmite debitorului gajist actul juridic din care rezultă obligaţia garantată şi, în cazul gajului fără deposedare, contractul de gaj şi confirmarea constituirii gajului, în termen de 3 zile după executarea obligaţiilor sau într-un alt termen acceptat de debitorul gajist.

(5) Executarea parţială de către debitorul gajist a obligaţiilor prevăzute de dispoziţiile alin. (1) este permisă numai cu consimţămîntul creditorului gajist. În acest caz, debitorul gajist va subroga creditorul gajist numai în partea executată a obligaţiei garantate. Creditorul gajist îi va transmite copii certificate de el a actului juridic din care rezultă obligaţia garantată şi, în cazul gajului fără deposedare, ale contractului de gaj şi a confirmării de constituire a gajului.

§2. Transmiterea bunului gajat

Articolul 499. Modul de transmitere a bunului gajat
către creditorul gajist

(1) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispoziţiile art. 497 alin. (1) este în drept:

a) să preia în posesiune bunul corporal gajat, în conformitate cu dispoziţiile art. 499[1];

b) să întreprindă orice alte măsuri de protecţie convenite cu debitorul gajist în contractul de gaj ori altfel sau dispuse de către instanţa de judecată, la cererea creditorului gajist.

(2) Transmiterea bunului gajat în posesiune creditorului gajist poate fi benevolă ori silită.

(3) Creditorul gajist care a obţinut transmiterea în posesiune a bunului gajat poate încheia doar acte juridice de administrare în privinţa bunurilor gajate pînă la momentul vînzării. De asemenea, creditorul gajist poate acoperi datoriile aferente serviciilor de utilităţi publice sau altor datorii ale debitorului gajist apărute în legătură nemijlocită cu bunul gajat. Sumele îndreptate de creditor gajist în aceste scopuri se recuperează din mijloacele obţinute de creditorul gajist în ordinea stabilită de art. 509.

Articolul 499[1]. Transmiterea benevolă în posesiune

(1) Creditorul gajist poate prelua în posesiune bunul corporal gajat, dacă:

a) debitorul gajist a consimţit, în contractul de gaj sau altfel, asupra intrării benevole a creditorului gajist în posesiunea bunului; şi, totodată,

b) creditorul gajist a transmis avizul de executare a gajului persoanelor indicate de dispoziţiile art. 497 alin. (1) şi a înregistrat avizul de executare conform dispoziţiilor art. 497 alin. (2).

În cazul în care bunul gajat este accesoriu unui bun imobil, creditorul gajist poate să-l separe din bunul imobil dacă debitorul gajist şi-a exprimat consimţămîntul în formă scrisă.

(2) Actul de transmitere în posesiune a bunului corporal gajat va conţine lista bunurilor transmise şi va fi semnat de debitorul gajist şi creditorul gajist. În cazul în care debitorul gajist nu este prezent la luarea în posesiune a bunurilor de către creditorul gajist sau refuză să semneze actul de transmitere, creditorul gajist are obligaţia de a trimite debitorului gajist o copie a actului de transmitere, la adresa indicată în Registrul garanţiilor.

Articolul 499[2]. Transmiterea benevolă în posesiune în cazul ipotecii

Transmiterea benevolă în posesiune a bunului ipotecat se face în baza unui acord privind transmiterea benevolă în posesiune a bunului ipotecat, încheiat în formă autentică între creditorul ipotecar şi debitorul ipotecar, în orice moment convenit de părţi. Dispoziţiile art. 499[1] nu se aplică transmiterii benevole în posesiune a bunului imobil ipotecat.

Articolul 499[3]. Transmiterea silită în posesiune

(1) Creditorul gajist care nu poate intra în posesiunea bunului corporal gajat în conformitate cu dispoziţiile art. 499[1] sau, în cazul ipotecii, dispoziţiile art. 499[2], are dreptul să obţină posesiunea bunului:

a) în baza unei hotărîri sau ordonanţe judecătoreşti, conform dispoziţiilor Codului de procedură civilă şi Codului de executare. Doar împrejurările prevăzute de dispoziţiile art. 502 alin. (2) lit. a)-e) constituie obiecţii motivate pe care debitorul gajist le poate înainta împotriva ordonanţei judecătoreşti, sau

b) fără a recurge la procedură judecătorească, prin intermediul unui executor judecătoresc, conform dispoziţiilor prezentului capitol şi Codului de executare.

(2) Creditorul gajist nu este în drept să procedeze la transmiterea silită în posesiune pînă la expirarea termenului prevăzut de dispoziţiile art. 497 alin. (5), decît dacă bunul gajat este susceptibil de pierire ori distrugere sau este perisabil.

(3) Creditorul gajist poate alege să obţină posesiunea bunului fără a recurge la procedura judecătorească, dacă:

a) debitorul gajist a consimţit, în contractul de gaj sau altfel, asupra obţinerii posesiunii bunului de către creditorul gajist fără a recurge la procedura judecătorească sau, în cazul ipotecii, dacă contractul de ipotecă a fost investit cu formulă executorie conform dispoziţiilor art. 500; şi totodată

b) creditorul gajist a transmis avizul de executare a gajului persoanelor indicate de dispoziţiile art. 497 alin. (1) şi a înregistrat avizul de executare conform dispoziţiilor art. 497 alin. (2).

(4) Prin derogare de la dispoziţiile Codului de executare, la transmiterea silită în posesiunea creditorului gajist a bunurilor corporale gajate, se vor aplica următoarele reguli:

a) creditorul gajist prezintă executorului judecătoresc originalele contractului de gaj, a avizului de executare a gajului înregistrat în Registrul garanţiilor şi listei bunurilor gajate, care urmează a fi ridicate, iar executorul judecătoresc reţine copii ale acestora şi certifică corespunderea lor cu originalul;

b) în termen de 48 de ore de la primirea tuturor documentelor menţionate la lit. a), cu excepţia cazului în care creditorul gajist consimte la un termen mai mare, executorul judecătoresc iniţiază procedura de executare după consultarea Registrului garanţiilor cu privire la înregistrarea avizului de executare a gajului şi merge la locul indicat de creditorul gajist, ridică bunul gajat şi îl predă creditorului gajist sau persoanei desemnate de acesta. Executorul judecătoresc poate solicita asistenţa organelor indicate de dispoziţiile art. 470 alin. (1) lit. u) din Codul de executare;

c) la predarea bunului gajat, executorul judecătoresc întocmeşte un proces-verbal şi transmite cîte o copie a acestuia creditorului gajist şi debitorului gajist.

(5) În cazul în care creditorul gajist este în imposibilitate de a indica locul de aflare a bunurilor gajate, la cererea executorului judecătoresc debitorul gajist este obligat să indice imediat locul de aflare a bunurilor.

(6) Creditorul gajist avansează cheltuielile legate de transmiterea silită în posesiune şi îşi asumă riscul pieirii sau deteriorării bunurilor gajate preluate în posesiune.

(7) În cazul în care bunul gajat este accesoriu unui bun imobil, creditorul gajist poate să-l separe din bunul imobil, cu condiţia compensării prejudiciului efectiv cauzat titularului dreptului real al bunului imobil, altul decît debitorul gajist. Creditorul gajist nu este obligat să compenseze orice diminuare a valorii bunului imobil cauzată prin separarea bunului gajat.

Articolul 499[4]. Transmiterea originalelor actelor de proprietate

(1) Actul care îndreptăţeşte creditorul gajist la transmiterea silită a posesiei bunului îl îndreptăţeşte pe creditorul gajist şi să intre în posesia originalelor actelor care confirmă dreptul debitorului gajist asupra bunului şi care este necesar pentru vânzarea silită a bunului de către creditorul gajist.

(2) În cazul în care originalele prevăzute la alin. (1) nu pot fi transmise creditorului gajist, din orice motiv, el are dreptul să solicite de la oricare autoritate sau persoană competentă şi să obţină un duplicat conform procedurii în cazul pierderii actelor.

Articolul 500. Exercitarea dreptului de ipotecă în temeiul actului notarial învestit cu formulă executorie

(1) În cazul în care ipoteca garantează obligaţiile ce rezultă din contractul de credit bancar sau de împrumut acordat de către organizaţia de microfinanţare, de către asociaţia de economii şi împrumut sau de către societatea de leasing ori de către o bancă de dezvoltare multilaterală în sensul Legii nr. 184 din 22 iulie 2016 cu privire la contractele de garanţie financiară, contractul de ipotecă poate fi învestit cu formulă executorie conform legislaţiei cu privire la notariat, dacă părţile au convenit în mod expres aceasta în contract. În acest caz, dreptul de ipotecă poate fi exercitat silit, iar bunului ipotecat se transmite silit, în temeiul contractului

de ipotecă învestit cu formulă executorie, fără adresarea cererii în instanţa de judecată pentru a obţine ordonanţă sau hotărîre judecătorească.

(2) Exercitarea silită a dreptului de ipotecă în baza contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie se efectuează cu respectarea dispoziţiilor prezentului capitol şi se referă doar la transmiterea bunului imobil ipotecat în posesia creditorului ipotecar în scopul exercitării de către acesta a dreptului de ipotecă în corespundere cu dispoziţiile art. 505 alin.(1), precum şi la evacuarea locuitorilor în cadrul exercitării dreptului de ipotecă în corespundere cu dispoziţiile art. 511^1.

(3) În cazul în care învestirea contractului de ipotecă cu formulă executorie este anulată ca urmare a contestării ulterioare sau în cazul în care încheierea executorului judecătoresc de intentare a procedurii de executare este anulată conform dispoziţiilor art. 502, creditorul ipotecar este obligat să restituie bunul ipotecat sau să restituie preţul la care bunul a fost vîndut şi să repare prejudiciul cauzat.

(4) Anularea învestirii contractului de ipotecă cu formulă executorie nu împiedică creditorul să exercite dreptul de ipotecă prin instanţa de judecată în modul prevăzut de dispoziţiile art. 499^2 şi 499^3.

Articolul 501. Drepturile creditorilor gajişti de rang superior la transmiterea în posesiune

(1) În înştiinţarea transmisă creditorului gajist de rang inferior în conformitate cu dispoziţiile art. 494^2 alin. (8), creditorul gajist de rang superior poate solicita ca acesta să-i transmită posesiunea bunului.

(2) Creditorul gajist de rang inferior care a obţinut posesiunea bunului în condiţiile dispoziţiilor art. 499^1 sau art. 499^3 şi a primit solicitarea prevăzută de dispoziţiile alin. (1), este obligat să transmită bunul în posesiunea creditorului gajist de rang superior la expirarea termenului indicat de dispoziţiile art. 494^2 alin. (8), sub sancţiunea plăţii despăgubirilor.

(3) Dacă a primit solicitări de transmitere a posesiunii bunului de la mai mulţi creditori garantaţi de rang superior, în termenul indicat de dispoziţiile alin. (2) creditorul gajist de rang inferior va transmite bunul creditorului gajist de cel mai înalt rang dintre aceştia.

(4) Creditorul gajist care a transmis posesiunea bunului în condiţiile dispoziţiilor alin. (2) sau alin. (3) va informa despre acest fapt debitorul gajist şi alţi creditori gajişti înregistraţi.

Articolul 502. Contestarea executării silite

(1) Debitorul gajist sau orice altă persoană care are un interes legitim poate contesta în instanţa de judecată acţiunile creditorului gajist întreprinse conform dispoziţiilor art. 497 sau art. 499^1 ori acţiunile executorului judecătoresc întreprinse conform dispoziţiilor art. 499^3 şi, după caz, art. 500.

(2) Instanţa de judecată este în drept să suspende sau să anuleze transmiterea bunului în posesiunea creditorului gajist exclusiv în următoarele temeiuri:

a) obligaţia garantată a fost executată sau altfel stinsă;

b) contractul de gaj a fost declarat nul prin hotărîre judecătorească irevocabilă;

c) executarea contractului de gaj a fost suspendată prin act judecătoresc;

d) creditorul gajist nu a transmis avizul de executare debitorului gajist sau nu l-a înregistrat conform dispoziţiilor art. 497;

e) creditorul gajist a încălcat drepturile creditorilor gajişti de rang superior prevăzute de dispoziţiile art. 500.

(3) Creditorul gajist este responsabil pentru prejudiciul cauzat în cazul în care transmiterea în posesiune este declarată ilegală.

(4) Anularea de către instanţa de judecată a transmiterii în posesiune nu împiedică creditorul gajist să procedeze la exercitarea dreptului de gaj prin procedură judecătorească ordinară (contencioasă) sau simplificată (în ordonanţă).

Articolul 503. Transmiterea în cazul deţinerii de un terţ a bunului gajat

(1) Terţul care deţine bunul gajat şi care nu este obligat să plătească creanţa garantată răspunde personal pentru întîrzierea transmiterii şi efectele întîrzierii transmiterii bunului în termenul stabilit de instanţa de judecată.

(2) Dacă are o creanţă prioritară în temeiul dreptului său de a reţine bunul mobil gajat, terţul este obligat să-l transmită, dar grevat cu dreptul său prioritar.

(3) În cazul în care a primit bunul ca plată pentru acoperirea creanţei sale, prioritare şi/sau garantate, anterioare celei menţionate în avizul de executare, sau în cazul în care a plătit creanţele prioritare şi/sau garantate anterior, terţul deţinător al bunului gajat poate cere ca creditorul gajist să vîndă bunul el însuşi sau sub controlul instanţei judecătoreşti. Terţul nu este obligat totuşi să transmită bunul dacă creditorul gajist nu îi prezintă garanţii, reale sau personale, că vînzarea bunului se va face la un preţ suficient pentru a-i acoperi integral creanţele sale prioritare şi/sau garantate anterior.

Articolul 504. Renaşterea drepturilor reale neradiate

Drepturile reale pe care debitorul gajist le avea asupra bunului la momentul dobîndirii acestuia sau pe care le-a stins în timpul posesiunii sale renasc după transmitere dacă numai ele nu au fost radiate.

Subsecţiunea a 3-a
Vînzarea de către creditorul gajist a bunului gajat

Articolul 505. Condiţiile vînzării bunului de către creditorul gajist

(1) După ce a obţinut în posesiune bunul gajat, creditorul gajist este îndreptăţit, dacă a depus sau înregistrat la registru un aviz de executare în modul prevăzut de dispoziţiile art. 497 alin. (3), să procedeze la vînzarea prin negocieri directe, prin tender sau prin licitaţie publică a bunului gajat. În cazul vînzării bunului ipotecat ca urmare a exercitării silite a dreptului de ipotecă în temeiul actului notarial învestit cu formulă executorie, creditorul ipotecar sau, după caz, executorul judecătoresc va aplica, ca modalitate de vînzare, licitaţia publică, cu excepţia cazului în care există acordul scris al debitorului ipotecar, eliberat creditorului ipotecar după apariţia dreptului său de exercitare a dreptului de ipotecă, de a vinde bunul în alt mod prevăzut de dispoziţiile prezentului alineat.

(2) Creditorul gajist trebuie să vîndă bunurile gajate fără nici o întîrziere nejustificată, la un preţ comercial rezonabil la data vânzării în conformitate cu dispoziţiile art. 505[1] alin. (1) şi ţinînd cont de interesele debitorului gajist, fiind liber să stabilească condiţiile de vînzare.

(3) Dacă există mai multe bunuri, el le poate vinde împreună sau separat.

(4) Creditorul gajist care vinde bunul acţionează în numele proprietarului şi este obligat să informeze cumpărătorul despre calitatea lui la momentul vînzării.

(5) În cazul vînzării prin tender a bunului gajat, creditorul face public anunţul cu privire la tender prin intermediul mass-media sau prin invitaţii. Anunţul cu privire la tender trebuie să conţină informaţie suficientă pentru a permite persoanei interesate să prezinte o ofertă în termenul şi la locul anunţat.

(6) Creditorul gajist este obligat să accepte oferta cea mai mare, cu excepţia cazului în care condiţiile ataşate ofertei o fac mai puţin avantajoasă decît o ofertă mai joasă sau preţul oferit nu este comercial rezonabil.

(7) Vînzarea de către creditorul gajist prin licitaţie publică a bunului gajat se face la data, ora şi locul fixat în avizul de vînzare, adus la cunoştinţa debitorului gajist, terţului care deţine bunul şi, după caz, administratorului fiduciar, notificat tuturor creditorilor gajişti care au depus sau înregistrat la registrul respectiv un aviz de executare. Creditorul gajist trebuie, de asemenea, să informeze orice persoană interesată care a făcut solicitare.

(8) În cazul ipotecii, creditorul ipotecar are dreptul să transfere dreptul de proprietate asupra bunului ipotecat, acţionînd în numele debitorului ipotecar, în baza următoarelor documente:

a) în cazul exercitării benevole – acordul, autentificat notarial, privind transmiterea benevolă în posesie a bunului ipotecat;

b) în cazul exercitării silite – ordonanţa judecătorească sau, respectiv, hotărîrea instanţei de judecată rămasă definitivă;

c) în cazul exercitării silite în temeiul contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie – originalul contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie, care conţine clauza privind dreptul creditorului ipotecar de a exercitării dreptul de ipotecă în temeiul formulei executorii aplicate de notar, copia contractului de credit bancar sau de împrumut, care atestă faptul că creanţa a devenit exigibilă, însoţită de extrasele de evidenţă financiară, care atestă datoriile debitorului la data expirării termenului indicat în avizul de executare, copiile avizului de executare expediat pe adresa debitorului şi dovada înregistrării lui în Registrul bunurilor imobile, conform cerinţelor stabilite de dispoziţiile art. 497, precum şi declaraţia pe propria răspundere a creditorului că nu există un litigiu judiciar în legătură cu contractul de ipotecă învestit cu formulă executorie a cărui executare este solicitată şi că creanţa este exigibilă.

(9) Debitorul gajist şi creditorul gajist pot conveni, în contractul de gaj sau altfel, asupra condiţiilor de vînzare a bunurilor gajate.

Articolul 505[1]. Vînzarea comercial rezonabilă

(1) Vînzarea bunurilor este comercial rezonabilă dacă are loc în conformitate cu regulile prevăzute prin contractul de gaj sau, dacă nu s-au prevăzut asemenea reguli, după caz:

a) în modul în care se dispune în mod obişnuit de bunuri de acelaşi fel pe o piaţă organizată;

b) la preţul stabilit pe o piaţă organizată şi valabil în momentul vînzării;

c) în conformitate cu practicile comerciale rezonabile urmate de cei care vînd în mod obişnuit bunuri de acelaşi fel.

(2) În condiţiile prevăzute la alin. (1), simplul fapt că se putea obţine un preţ mai mare dacă vînzarea ar fi avut loc în alt moment sau printr-o altă metodă decît cea aleasă de creditor nu face ca vînzarea să nu fie considerată comercial rezonabilă.

Articolul 506. Dreptul la repararea prejudiciului în caz de vînzare

În cazul în care creditorul gajist nu a respectat dispoziţiile art. 505 şi 505[1] la vînzarea bunului gajat, debitorul gajist are dreptul de a cere de la creditorul gajist care a vîndut bunul gajat repararea prejudiciului cauzat, dar nu poate cere anularea vînzării.

Articolul 507. Opoziţia la condiţiile de vînzare

(1) La alegerea sa, creditorul gajist care exercită dreptul de gaj poate notifica debitorului gajist, conform regulilor privind notificarea avizului de executare, condiţiile planificate de vânzare a bunului gajat. În termen de 15 zile de la comunicarea condiţiilor planificate de vînzare debitorul gajist poate formula opoziţie la condiţiile de vînzare în instanţa de judecată competentă.

(2) Opoziţia suspendă de drept procedura de vînzare pînă la soluţionarea definitivă a cauzei.

(3) Instanţa va soluţiona opoziţia în termen de 5 zile. Hotărîrea instanţei poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la comunicare. În cazul respingerii opoziţiei, apelul nu îl opreşte pe creditor să treacă la vînzarea bunului. Apelul se soluţionează de urgentă.

(4) Daca instanţa admite opoziţia, constatînd că condiţiile planificate de vînzare nu respectată dispoziţiile art. 505 şi 505[1], instanţa va stabili condiţiile de vînzare corespunzătoare şi va încuviinţa vînzarea bunului.

(5) Dacă instanța a respins opoziția, creditorul gajist poate purcede la vînzare în condițiile planificate de vînzare.

(6) Dacă creditorul gajist a vîndut bunul în condițiile prevăzute de dispozițiile alin. (4) sau, după caz, alin. (5), debitorul gajist nu poate cere repararea prejudiciului pe temeiul prevăzut de dispozițiile art. 506.

(7) În cazul în care creditorul gajist a vîndut bunul la un preț inferior celui determinat conform dispozițiilor alin. (4) sau, după caz, alin. (5), debitorul gajist poate cere repararea prejudiciului pe temeiul prevăzut de dispozițiile art. 506.

Articolul 508. Dreptul la repararea prejudiciului în caz de vînzare al altor creditori gajiști

Creditorii gajiști, alții decît creditorul gajist care vinde bunul gajat, au dreptul la repararea prejudiciului și dreptul la opoziție în condițiile dispozițiilor art. 506 și 507, care se aplică în mod corespunzător.

Articolul 509. Mijloacele obținute din vînzarea bunului gajat

(1) După deducerea cheltuielilor confirmate documentar, suportate în legătură cu preluarea, transportarea, păstrarea și vînzarea bunului gajat, creditorul gajist distribuie produsul vînzării bunului creditorilor gajiști și altor creditori indicați de dispozițiile art. 497 alin. (1) conform ordinii de prioritate.

(2) Cheltuielile de expediere a avizului de executare, de înregistrare a lui, precum și alte cheltuieli de exercitare a dreptului de gaj sînt suportate de către debitorul gajist și se deduc conform dispozițiilor alin. (1), cu excepția cazurilor în care ordonanța sau hotărîrea judecătorească, după caz, prevede altfel în privința cheltuielilor de judecată sau creditorul gajist și debitorul gajist convin altfel.

(3) Suma rămasă disponibilă se transmite debitorului gajist sau, cînd plata nu este posibilă, se consemnează în conformitate cu dispozițiile art. 645, în termen de 3 zile de la finalizarea distribuirii conform dispozițiilor alin.(1). În același termen creditorul gajist va transmite debitorului gajist un proces-verbal privind distribuirea produsului vînzării bunului gajat.

(4) Dacă produsul obținut din vînzarea bunului nu a fost suficient pentru a plăti creanțele sale și cheltuielile, creditorul gajist conservă o creanță neprivilegiată pentru diferența datorată de debitorul său.

(5) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător și exercitării gajului pe calea transmiterii în locațiune a bunul gajat în temeiul articolului 494 alineatul (2) litera c) sau prin acordarea licenței cu titlu oneros către terți asupra obiectului de proprietate intelectuală protejat conform articolului 494 alineatul (2) litera d).

Articolul 510. Bunul dobîndit de la creditorul gajist

(1) Vînzarea bunurilor gajate de către creditorul gajist:

a) transferă cumpărătorului toate drepturile debitorului gajist asupra bunurilor gajate;

b) stinge gajul creditorului gajist și alte gajuri, cu excepția gajului de rang superior, în cazurile prevăzute de dispozițiile art. 494^2 alin. (4); și

c) stinge sechestrele și interdicțiile asupra bunului, cu excepția celor aplicate de instanțele de judecată în litigii nelegate de exercitarea dreptului de gaj.

(2) Cumpărătorul devine proprietar al bunurilor cumpărate după plata în întregime a prețului de cumpărare, cu excepția cazului cînd s-a convenit altfel cu creditorul gajist și cu alți creditori indicați de dispozițiile art. 497 alin. (1) a căror drepturi pot fi prejudiciate prin amînarea sau eșalonarea plății.

(3) În termen de 3 zile după ce a devenit proprietar al bunului în condițiile dispozițiilor alin. (2), cumpărătorul va propune creditorului gajist de rang superior a cărui gaj nu s-a stins să

fie înregistrată substituirea debitorului gajist, în modul prevăzut de dispoziţiile art. 478, sub sancţiunea plăţii despăgubirilor.

(4) După ce a devenit proprietar al bunului în condiţiile dispoziţiilor alin. (2), cumpărătorul poate solicita instanţei de judecată anularea sechestrelor şi interdicţiilor asupra bunului cumpărat aplicate de instanţele de judecată.

Articolul 510[1]. Radierea grevărilor

Cumpărătorul solicită radierea din Registrul garanţiilor sau, după caz, Registrul bunurilor imobile, gajurile, sechestrele şi interdicţiile stinse în conformitate cu dispoziţiile art. 510 alin. (1), în temeiul confirmării vînzării emise de către creditorul gajist.

Articolul 511. Achiziţionarea bunurilor gajate de către creditorul gajist

(1) Creditorul gajist poate achiziţiona bunurile gajate, dacă:

a) debitorul gajist a consimţit în scris asupra achiziţiei după primirea avizului de executare; şi, totodată,

b) alte persoane indicate de dispoziţiile art. 497 alin. (1) nu se opun.

(2) Intenţia creditorului gajist de a achiziţiona bunul gajat poate fi exprimată în avizul de executare sau într-un aviz ulterior transmis debitorului gajist şi altor persoane indicate de dispoziţiile art. 497 alin. (1). Avizul va indica suma datorată a obligaţiei garantate şi partea din aceasta care se propune a fi stinsă prin achiziţionarea bunului gajat.

(3) Opoziţia faţă de achiziţionarea bunului gajat produce efecte juridice doar dacă este adusă la cunoştinţa creditorului gajist în termen de 15 zile de la primirea avizului prevăzut de dispoziţiile alin. (2).

(4) Creditorul gajist care a achiziţionat bunul gajat va îndrepta suma preţului de achiziţie la stingerea obligaţiei garantate.

(5) Achiziţia de către creditorul gajist a bunului gajat:

a) transferă creditorului gajist toate drepturile debitorului gajist asupra bunului gajat;

b) stinge orice alte gajuri, cu excepţia gajurilor de rang superior, în cazurile prevăzute de dispoziţiile art. 494[2] alin. (4); şi

c) stinge sechestrele şi interdicţiile asupra bunului, cu excepţia celor aplicate de instanţele de judecată în litigii nelegate de exercitarea dreptului de gaj.

(6) La achiziţia de către creditorul gajist a bunului gajat, dispoziţiile art. 510 alin. (3) şi (4) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 511[1]. Evacuarea locuitorilor în cadrul exercitării dreptului de ipotecă

(1) Dacă nu deţine un drept de locaţiune opozabil creditorului gajist în sensul dispoziţiilor art. 493[3], debitorul ipotecar, cît şi celelalte persoane care locuiesc în imobilul ipotecat sînt obligate să elibereze bunul ipotecat la data intrării în vigoare a acordului de transmitere benevolă în posesiune, semnat între creditorul ipotecar şi debitorul ipotecar, dacă părţile nu au stabilit un alt termen, sau la momentul rămînerii definitive a ordonanţei judecătoreşti ori, după caz, a hotărîrii judecătoreşti – în cazul exercitării silite a dreptului de ipotecă, sau la data indicată în avizul de executare – în cazul exercitării dreptului de ipotecă în temeiul contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie.

(2) Dacă persoanele menţionate de dispoziţiile alin. (1) refuză să elibereze bunul ipotecat sau dacă nu l-au eliberat la expirarea termenului de 15 zile din data stabilită de dispoziţiile alin. (1), executorul judecătoresc va iniţia evacuarea silită în corespundere cu Codul de executare şi ţinînd cont de dispoziţiile art. 493[3].".

264.Cartea a doua, Titlul V se abrogă.

265. Articolul 513 se modifică şi se completează după cum urmează:

1) în titlu, cuvintele „şi diligenţa" se substituie cu cuvintele „în raporturile obligaţionale";

2) la alineatul (1), cuvintele „şi diligenţă" se exclud;

3) la alineatul (2), cuvîntul „prevederile" se substituie cu cuvîntul „dispoziţiile".

266. 264. Articolul 515 se abrogă.

267. La articolul 517 alineatul (2), litera a) cuvintele „nu prevede" se substituie cu cuvîntul „exclude".

268. Se completează cu articolul 517^1 şi 517^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 517^1.** Obligaţiile corelative

(1) Obligaţia unei persoane este corelativă obligaţiei care incumbă altei persoane în una dintre următoarele situaţii:

a) executarea obligaţiei se face în schimbul executării celeilalte obligaţii;

b) aceasta constă într-o obligaţie de a contribui la sau de a accepta executarea celeilalte obligaţii;

c) obligaţia este atît de clar legată de cealaltă obligaţie sau de obiectul ei, încît executarea unei obligaţii poate fi privită în mod rezonabil ca dependentă de executarea celeilalte obligaţii.

(2) Obligaţiile corelative se pot naşte din contracte (contracte sinalagmatice), precum şi din alte temeiuri de naştere a obligaţiilor.

Articolul 517^2. Obligaţia de rezultat şi obligaţia de mijloace

(1) Debitorul unei obligaţii de rezultat este ţinut să atingă rezultatul promis.

(2) Debitorul unei obligaţii de mijloace este ţinut să manifeste, la executarea prestaţiei sale, prudenţa şi diligenţa unei persoane rezonabile de aceeaşi calitate, pusă în aceleaşi circumstanţe.

(3) Pentru a determina dacă obligaţia este de mijloace sau de rezultat, se ţine cont, printre altele, de următoarele:

a) modul în care obligaţia este exprimată în contract;

b) preţul şi celelalte clauze ale contractului;

c) gradul de risc care în mod normal îl implică atingerea rezultatului scontat;

d) aptitudinea celeilalte părţi de a influenţa executarea obligaţiei.".

269. Articolul 521 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 521.** Efectul indivizibilităţii

(1) Obligaţia este indivizibilă între mai mulţi debitori în cazul în care aceştia sunt obligaţi să execute aceeaşi prestaţie împreună, iar creditorul poate pretinde prestaţia doar de la toţi împreună.

(2) Creanţa este indivizibilă între mai mulţi creditori în cazul în care fiecare creditor poate pretinde executarea prestaţiei doar în folosul tuturor creditorilor, iar debitorul trebuie să execute prestaţia în folosul tuturor creditorilor.

(3) Obligaţia indivizibilă nu poate fi divizată nici între debitori sau între creditori, nici între succesorii lor.

(4) Obligaţia nu devine indivizibilă numai prin faptul că în contract este stipulat că este solidară.

(5) Obligaţia divizibilă care are doar un creditor şi un debitor trebuie să fie executată între ei ca o obligaţie indivizibilă, dar ea rămîne divizibilă între moştenitorii acestora.".

270. Se completează cu articolul 521^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 521^1.** Dificultăţile executării în cazul creanţei indivizibile

Dacă unul din creditorii indivizibili refuză să accepte sau nu poate accepta executarea prestației, debitorul se poate elibera de obligație prin consemnare."

271. La articolul 523:

în titlu, cuvintele „creanței solidare" se substituie cu cuvintele „solidarității creanței"

în textul articolului, cuvintele „ , prin lege sau atunci cînd prestația este indivizibilă" se substituie cu cuvintele „sau prin lege".

272. Se completează cu articolul 525[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 525[1].** Confuziunea în cazul creanței solidare

(1) Dacă unul dintre creditorii solidari dobîndește și calitatea de debitor, confuziunea nu stinge creanța solidară decît în proporție cu partea din creanță ce îi revine acelui creditor.

(2) Ceilalți creditori solidari își păstrează dreptul de regres împotriva creditorului în persoana căruia a operat confuziunea, proporțional cu partea din creanță ce îi revine fiecăruia dintre ei."

273. Articolul 529:

alineatul unic devine alineatul (1);

articolul se completează cu alineatele (2) - (4) cu următorul cuprins:

„(2) Orice acte prin care unul dintre creditorii solidari ar consimți la reducerea ori înlăturarea drepturilor, accesoriilor sau beneficiilor creanței ori ar prejudicia în orice alt mod interesele celorlalți creditori sunt inopozabile acestora din urmă.

(3) Hotărîrea judecătorească obținută de unul dintre creditori împotriva debitorului comun profită și celorlalți creditori.

(4) Hotărîrea judecătorească pronunțată în favoarea debitorului comun nu poate fi invocată și împotriva creditorilor care nu au fost parte în proces.".

274. Se completează cu articolul 529[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 529[1].** Suspendarea și întreruperea prescripției în folosul creditorului solidar

(1) Suspendarea prescripției în folosul unuia dintre creditorii solidari poate fi invocată și de către ceilalți creditori solidari.

(2) Întreruperea prescripției în privința unuia dintre creditorii solidari profită tuturor creditorilor solidari.".

275. Articolul 531:

alineatul unic devine alineatul (1);

la alineatul (1), cuvintele „ , prin lege sau atunci cînd prestația este indivizibilă" se substituie cu cuvintele „sau prin lege";

articolul se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Atunci cînd se cer despăgubiri pentru neexecutarea unei obligații indivizibile, debitorii sunt ținuți solidari pentru plată în folosul creditorului.".

276. La articolul 537, în titlu, cuvîntul „Diminuarea" se substituie cu cuvintele „Confuziunea în cazul".

277. Se completează cu articolul 540[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 540[1].** Remiterea unui debitor solidar sau tranzacția cu el (1) În cazul în care creditorul remite o datorie sau încheie o tranzacție cu un debitor solidar, ceilalți debitori sunt eliberați în măsura părții acelui debitor.

(2) În cazul în care obligația solidară a codebitorilor a apărut în legătură cu cauzarea unui prejudiciu, eliberarea obținută conform alin. (1) se extinde doar în măsura în care este necesar pentru a împiedica creditorul să primească mai mult decît reparația integrală, iar ceilalți debitori

îşi păstrează drepturile de regres faţă de debitorul care a fost remis sau a tranzacţionat în măsura părţii neexecutate a acelui debitor."

278. Articolul 541 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:
„(3) Debitorul urmărit poate însă cere introducerea în cauză a celorlalţi codebitori.".

279. Articolul 544 se modifică şi se completează după cum urmează:
1) în titlu, cuvîntul „executării" se substituie cu cuvîntul „satisfacerii";
2) la alineatul (1), cuvîntul „executat" se substituie cu cuvîntul „satisfăcut", iar în final se completează cu cuvintele „ , împreună cu părţile acestora din cheltuielile rezonabile suportate";
3) la alineatul (2), cuvintele „întinderii obligaţiei debitorilor solidari" se substituie cu cuvintele „părţii acestora din obligaţie";
4) articolul se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:
„(3) Debitorul solidar care a satisfăcut obligaţia de asemenea are dreptul, cu respectarea prioritară a drepturilor sau intereselor apărute anterior ale creditorului, să exercite drepturile şi acţiunile creditorului, inclusiv oricare drepturi de garanţie care le însoţesc, în măsura necesară pentru a recupera părţile din obligaţie a celorlalţi debitori solidari."

280. La articolul 545 în titlu, cuvîntul „Compensarea" se substituie cu cuvîntul „Beneficiile".

281. Articolul 549:
alineatul unic devine alineatul (1);
articolul se completează cu alineatele (2) şi (3) cu următorul cuprins:
„(2) Hotărîrea judecătorească pronunţată împotriva unuia dintre codebitorii solidari nu are autoritate de lucru judecat faţă de ceilalţi codebitori.
(3) Hotărîrea judecătorească pronunţată în favoarea unuia dintre codebitorii solidari profită şi celorlalţi, cu excepţia cazului în care s-a întemeiat pe un temei ce putea fi invocat numai de acel codebitor."

282. La articolul 551 alineatul (2), cuvintele „după punerea în întîrziere" se substituie cu cuvintele „în acest scop".

283. În Cartea a treia, Titlul I, la Capitolul III, titlul va avea următorul cuprins:
„TRANSMISIUNEA CREANŢEI ŞI A OBLIGAŢIEI".

284. Articolul 556:
1) La alineatul (1), propoziţia a doua se completată cu cuvintele „ , dacă din contractul de cesiune nu rezultă un moment ulterior."
2) la alineatul (4), cuvintele „creanţele privitoare la încasarea pensiei alimentare, la repararea prejudiciului" se substituie cu cuvintele „sub sancţiunea nulităţii absolute, creanţele privitoare la încasarea pensiei alimentare şi la repararea prejudiciului";
3) alineatul (5) va avea următorul cuprins:
„(5) De asemenea, creanţa este incesibilă, sub sancţiunea nulităţii absolute, dacă, în virtutea naturii prestaţiei sau relaţiei între debitor şi creditor, debitorul nu poate fi ţinut în mod rezonabil să o satisfacă decît în folosul acestui creditor. Această regulă nu se aplică dacă debitorul şi-a dat consimţămîntul la cesiune."

285. Se completează cu articolele 556^1 şi 556^2 cu următorul cuprins:
„**Articolul 556^1.** Forma cesiunii de creanţă

Cesiunea de creanţă trebuie să fie încheiată în forma cerută pentru actul juridic în al cărui temei s-a născut creanţa cesionată.

Articolul 556[2]. Cesiunea parţială

(1) Creanţa pecuniară poate fi cesionată în parte.

(2) Sub sancţiunea nulităţii absolute, creanţa nepecuniară nu poate fi cesionată în parte decît dacă obligaţia este divizibilă, iar cesiunea nu face ca aceasta să devină, în mod substanţial, mai oneroasă pentru debitor. Această regulă nu se aplică dacă debitorul şi-a dat consimţămîntul la cesiune."

286. Articolul 557 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 557.** Consimţămîntul debitorului

(1) Titularul unei creanţe o poate transmite unui terţ fără consimţămîntul debitorului dacă legea nu prevede altfel.

(2) Clauza prin care se interzice sau se limitează cesiunea unei creanţe nu afectează cesibilitatea ei.

(3) Cu toate acestea, atunci cînd creanţa este cesionată prin încălcarea acestei clauze, debitorul poate să se libereze de obligaţie executînd în folosul cedentului. Debitorul de asemenea păstrează dreptul de a opune cedentului compensarea, ca şi cum creanţa nu a fost cesionată.

(4) Dispoziţiile alin. (3) nu se aplică:

a) dacă debitorul şi-a dat consimţămîntul la cesiune;

b) dacă interdicţia nu este expres menţionată în înscrisul constatator al creanţei, iar cesionarul nu a cunoscut şi nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască existenţa interdicţiei la momentul încheierii contractului de cesiune; sau

c) dacă creanţa este pecuniară şi s-a născut în schimbul furnizării mărfurilor, executării lucrărilor sau prestării serviciilor.

(5) Dispoziţiile alin. (2) nu limitează răspunderea cedentului faţă de debitor pentru încălcarea interdicţiei sau limitării de a cesiona creanţa. Cu toate acestea, debitorul nu are dreptul de a recurge la rezoluţiunea contractului din care rezultă creanţa cesionată pe temeiul încălcării clauzei prevăzute de dispoziţiile alin.(2).".

287. Articolul 559 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 559.** Obligaţiile asumate de cedent

(1) Cedentul are obligaţiile prevăzute de dispoziţiile alin. (2)-(6) şi (9) dacă altceva nu rezultă din contractul de cesiune.

(2) Cedentul garantează că:

a) creanţa cesionată există sau, în cazul creanţei viitoare, va exista conform contractului din care rezultă;

b) cedentul este îndreptăţit să cedeze creanţa sau va fi în drept să o facă la momentul cînd cesiunea va produce efecte;

c) debitorul nu deţine careva excepţii împotriva satisfacerii creanţei;

d) creanţa nu va fi afectată de nici un drept de compensare existînd între cedent şi debitor;

e) creanţa nu a făcut obiectul unei cesiuni anterioare în folosul altui cesionar şi nu este obiect al unui drept de garanţie în folosul unui terţ.

(3) Cedentul garantează că clauzele contractului sau altui act juridic, dezvăluite cesionarului în calitate de clauze care guvernează creanţa, nu au fost modificate sau altfel afectate de vreo înţelegere nedezvăluită care ar dăuna cesionarului.

(4) Cedentul garantează că clauzele contractului sau altui act juridic din care rezultă creanţa nu vor fi modificate fără consimţămîntul cesionarului cu excepţia cazului cînd modificarea este prevăzută în contractul de cesiune sau este făcută cu bună-credinţă şi este de aşa natură încît cesionarul nu ar avea în mod rezonabil obiecţii.

(5) Cedentul se obligă să nu încheie un contract de cesiune subsecvent în privinţa aceleiaşi creanţe care ar duce la faptul că o altă persoană dobîndeşte creanţa cu prioritate faţă de cesionar.

(6) Cedentul se obligă să transmită cesionarului toate drepturile transmisibile destinate să garanteze creanţa şi care nu sunt deja transmise prin efectul cesiunii, precum şi să transmită produsul obţinut din orice drept netransmisibil destinat să garanteze creanţa.

(7) Cedentul nu garantează solvabilitatea actuală sau viitoare a debitorului cu excepţia cazurilor cînd cedentul a garantat pentru debitor faţă de cesionar.

(8) Dispoziţiile alin.(1)-(7) se aplică în mod corespunzător în privinţa drepturilor accesorii şi a garanţiilor creanţei.

(9) În cazul cesiunii creanţei care rezultă dintr-un titlu de valoare la ordin, cedentul este responsabil şi de executarea obligaţiei de către debitor."

288. Articolul 560:

1) alineatul unic devine alineatul (1);

2) articolul se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Cu toate acestea, debitorul nu este îndreptăţit să opună cesionarului o excepţie dacă debitorul a făcut cesionarul să creadă că acea excepţie nu există.".

289. Se completează cu articolul 560^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 560^1.** Efectul cesiunii asupra locului de executare

(1) În cazul cesiunii creanţei pecuniare care trebuie satisfăcută la un anumit loc, cesionarul poate să ceară ca plată să fie efectuată în orice alt loc dacă plata se face fără numerar, dar cesionarul trebuie să-l despăgubească pe debitor pentru orice costuri suplimentare pe care debitorul le suportă din motivul modificării locului de plată.

(2) În cazul cesiunii creanţei nepecuniare care urmează a fi executată la un anumit loc, cesionarul nu poate cere executarea la un alt loc.".

290. Articolul 562:

1) alineatul unic devine alineatul (1);

2) la alineatul (1), cuvintele „primul cesionar" se substituie cu cuvintele „cesionarul a cărui cesiune este notificată prima debitorului";

4) articolul se completează cu alineatele (2) şi (3) cu următorul cuprins:

„(2) Cesionarul ulterior poate invoca dispoziţiile alin.(1) doar dacă la data încheierii contractului de cesiune nu a cunoscut şi nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască că acea creanţă deja a fost cesionată.

(3) Debitorul este liberat de obligaţie executînd în folosul primului cesionar care îl notifică, indiferent de faptul că debitorul ştia despre cesiunea repetată.".

291. Articolul 564 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 564.** Notificarea despre cesiune şi executarea în folosul persoanei care nu este creditor

(1) Debitorul este liberat de obligaţie prin executare în folosul cedentului atîta timp cît debitorul nu a primit nici o notificare privind cesiunea fie de la cedent fie de la cesionar şi nu cunoaşte despre faptul că cedentul nu mai este îndreptăţit să obţină executarea.

(2) Chiar dacă persoana identificată în calitate de cesionar în notificarea privind cesiunea primită de la cedent nu este creditor, debitorul este liberat de obligaţie prin executarea cu bună-credinţă în folosul acelei persoane.

(3) Chiar dacă persoana identificată în calitate de cesionar în notificarea privind cesiunea primită de la o persoană care se declară cesionar nu este creditor, debitorul este liberat de obligaţie prin executare în folosul acelei persoane dacă creditorul a determinat debitorul să creadă în mod rezonabil şi cu bună-credinţă că dreptul a fost cesionat acestei persoane.

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător dacă obligaţia s-a stins pe altă cale decît executarea."

292. Se completează cu articolele 564^1 – 564^3 cu următorul cuprins:

„**Articolul 564^1.** Dovada adecvată a cesiunii

(1) Debitorul care crede pe baza unui temei rezonabil că dreptul a fost cesionat, dar care nu a primit o notificare privind cesiunea, poate să ceară de la persoana care aparent a cesionat dreptul să îi ofere o astfel de notificare privind cesiunea sau o confirmare că dreptul nu a fost cesionat ori că cedentul este încă îndreptăţit să primească plata.

(2) Debitorul care a primit o notificare privind cesiunea care nu este în formă textuală pe un suport durabil ori care nu oferă informaţie adecvată despre dreptul cesionat sau numele şi adresa cesionarului poate să ceară de la persoana care notifică să furnizeze o nouă notificare care ar satisface acele cerinţe.

(3) Debitorul care a primit o notificare privind cesiunea de la cesionar, dar nu de la cedent, poate să ceară de la cesionar să prezinte o dovadă certă a cesiunii. Se consideră dovadă certă, dar nu se limitează la aceasta, orice declaraţie în forma textuală pe un suport durabil emanînd de la cedent indicînd că creanţa a fost cedată.

(4) Debitorul care a înaintat o cerere conform prezentului articol poate să suspende executarea pînă cînd acea cerere este satisfăcută.

Articolul 564^2. Opozabilitatea cesiunii faţă de fidejusor

Cesiunea nu este opozabilă fidejusorului decît dacă formalităţile prevăzute pentru opozabilitatea cesiunii faţă de debitor au fost îndeplinite şi în privinţa fidejusorului însuşi.

Articolul 564^3. Concurenţa între cesionar şi cedentul care a primit prestaţia

Dacă debitorul este liberat executînd prestaţia conform dispoziţiilor art. 557 alin.(3) sau 564 alin.(1), dreptul cesionarului faţă de cedent de a i se preda prestaţia are prioritate faţă de dreptul unui reclamant concurent atîta timp cît prestaţia se află în posesia cedentului şi poate fi identificată în mod rezonabil faţă de alte bunuri ale cedentului.".

293. În Cartea a treia, Titlul I, Capitolul III:

1) Secţiunea a 2-a va avea următorul cuprins:

„Secţiunea a 2-a
Preluarea datoriei

Articolul 567. Felurile preluării datoriei

(1) Un terţ (noul debitor) poate să preia datoria sau o parte din ea în unul din următoarele feluri:

a) debitorul iniţial este liberat de datorie (substituirea completă de către noul debitor);

b) debitorul iniţial este menţinut în calitate de debitor pentru cazul în care noul debitor nu îşi execută corespunzător obligaţiile (substituirea incompletă de către noul debitor);

c) debitorul iniţial şi cel nou poartă răspundere solidară (adăugirea noului debitor).

(2) În cazul în care este evident că a apărut un nou debitor, dar felul preluării datoriei nu este clar, debitorul iniţial şi cel nou sunt consideraţi debitori solidari.

Articolul 568. Forma preluării datoriei

Preluarea datoriei trebuie să fie încheiată în forma cerută pentru actul juridic în al cărui temei s-a născut datoria.

Articolul 569. Consimţămîntul creditorului

(1) Consimţământul creditorului este necesar pentru substituirea de către noul debitor, indiferent dacă a avut loc o substituire completă sau incompletă.

(2) Consimţământul creditorului privind substituirea de către noul debitor poate să fie dat şi în prealabil. În acest caz, substituirea produce efecte numai cînd creditorul a fost notificat de către noul debitor despre contractul dintre noul debitor şi cel iniţial.

(3) Consimţământul creditorului nu este necesar în cazul adăugirii unui nou debitor, dar creditorul, prin notificare către noul debitor, poate să refuze dreptul conferit faţă de noul debitor dacă acest fapt este făcut fără întîrziere nejustificată după ce a fost informat despre drept şi înainte ca acesta să fie acceptat în mod expres sau implicit. În cazul refuzului, se consideră că dreptul nu s-a conferit niciodată.

Articolul 570. Substituirea completă

Un terţ poate să se oblige prin contract cu creditorul şi debitorul iniţial să substituie complet debitorul, cu efectul că debitorul iniţial este liberat de obligaţie.

Articolul 571. Efectele substituirii complete asupra excepţiilor, compensării şi drepturilor de garanţie

(1) Noul debitor poate opune creditorului toate excepţiile pe care debitorul iniţial ar fi putut să le opună creditorului.

(2) Noul debitor nu poate opune creditorului compensarea pe care debitorul iniţial ar fi putut să o opună creditorului.

(3) Noul debitor nu poate opune creditorului nici un drept şi nici o excepţie ce decurge din raportul între noul debitor şi cel iniţial.

(4) Liberarea debitorului iniţial se extinde de asemenea asupra oricărei garanţii personale sau reale acordate de către debitorul iniţial creditorului pentru executarea obligaţiei, cu excepţia cazului cînd garanţia poartă asupra bunului care este transmis noului debitor în calitate de obiect al contractului între debitorul iniţial şi cel nou.

(5) Odată cu liberarea debitorului iniţial, garanţia oferită de orice persoană alta decît noul debitor pentru executarea obligaţiei se stinge dacă acea persoană nu acceptă ca garanţia să subziste în folosul creditorului.

Articolul 571[1]. Substituirea incompletă

Un terţ poate să convină cu creditorul şi debitorul iniţial să substituie incomplet debitorul, cu efectul că debitorul iniţial este menţinut ca debitor în cazul cînd debitorul iniţial nu execută în mod corespunzător.

Articolul 571[2]. Efectele substituirii incomplete

(1) Substituirea incompletă are aceleaşi efecte asupra excepţiilor şi compensării ca şi substituirea completă.

(2) În măsură în care debitorul iniţial nu este liberat, garanţia personală sau reală acordată în vederea executării obligaţiilor acelui debitor nu este afectată de către substituire.

(3) În măsura în care nu contravin dispoziţiilor alin. (1) şi (2), răspunderea debitorului iniţial este guvernată de către dispoziţiile legale privind fidejusorul cu beneficiu de discuţiune.

Articolul 571[3]. Adăugirea unui nou debitor

Un terţ poate să convină cu debitorul să fie adăugit în calitate de debitor, astfel încît debitorul iniţial şi cel nou sunt debitori solidari.

Articolul 571[4]. Efectele adăugirii unui nou debitor

(1) În cazul în care în, temeiul unui contract între noul debitor şi creditor sau a unui act juridic unilateral şi separat încheiat de noul debitor în folosul creditorului, noul debitor este adăugit în calitate de debitor, el nu poate opune creditorului nici un drept sau excepţie născută

din raportul între noul debitor şi cel iniţial. În cazul în care un asemenea contract sau act unilateral juridic nu s-a încheiat, noul debitor poate să opună creditorului orice motiv de nulitate care afectează contractul cu debitorul iniţial.

(2) Dispoziţiile legale privitoare la solidaritatea pasivă se aplică în mod corespunzător în măsura în care nu contravin dispoziţiilor alin. (1).";

2) Se completează cu secţiunile 3-5 cu următorul cuprins:

„Secţiunea a 3-a
Cesiunea contractului

Articolul 571[5]. Cesiunea contractului

(1) O parte la raportul contractual poate să convină cu un terţ, cu consimţământul celeilalte părţi la raportul contractual, ca terţul să o substituie în calitatea de parte la raportul contractual.

(2) Consimţământul celeilalte părţi poate fi dat şi în prealabil. În acest caz, transferul produce efect numai cînd cealaltă parte este notificată despre acest fapt.

(3) În măsura în care prin efectul acestei substituiri terţul dobîndeşte drepturi, se aplică dispoziţiile secţiunii 1 a prezentului capitol. În măsura în care terţul preia obligaţii, se aplică dispoziţiile secţiunii 2 a prezentului capitol.

Secţiunea a 4-a
Transmisiunea în cazul insolvabilităţii reprezentantului indirect

Articolul 571[6]. Opţiunea reprezentatului indirect de preluare a drepturilor în cazul insolvabilităţii reprezentantului indirect

(1) Dispoziţiile prezentului articol se aplică atunci cînd reprezentantul indirect a încheiat un contract cu un terţ în baza instrucţiunilor şi pe contul reprezentatului indirect, astfel încît reprezentantul, şi nu reprezentatul, este parte contractantă la acel contract.

(2) Dacă împotriva reprezentantului s-a intentat procedura de insolvabilitate, reprezentatul poate să notifice terţul şi reprezentantul privind preluarea drepturilor reprezentantului conform contractului în raport cu terţul.

(3) Terţul poate să opună faţă de reprezentat orice excepţii pe care terţul le-ar fi putut opune reprezentantului şi toate celelalte excepţii care ar fi disponibile în cazul în care drepturile ar fi fost cesionate prin contract de către reprezentant în folosul reprezentatului.

Articolul 571[7]. Contra-opţiunea terţului

În cazul în care reprezentatul indirect a dobîndit drepturile reprezentantului conform dispoziţiilor art. 571[6], terţul poate să notifice reprezentatul şi reprezentantul că optează pentru exercitarea împotriva reprezentatului a drepturilor pe care terţul le are faţă de reprezentant, sub rezerva acelor excepţii pe care reprezentantul le are faţă de terţ.

Secţiunea a 5-a
Subrogaţia

Articolul 571[8]. Felurile subrogaţiei

(1) Terţul care plăteşte în locul debitorului se subrogă în drepturile creditorului, în forma în care acestea se aflau la data subrogaţiei.

(2) Subrogaţia poate fi convenţională sau legală.

(3) Subrogaţia convenţională poate fi consimţită de debitor sau de creditor. Aceasta trebuie să fie expresă şi, pentru a fi opusă terţilor, trebuie constatată prin înscris.

Articolul 571[9]. Subrogaţia consimţită de creditor

(1) Subrogaţia este consimţită de creditor atunci cînd, primind plata de la un terţ, îi transmite acestuia, la momentul plăţii, toate drepturile pe care le avea împotriva debitorului.

(2) Subrogaţia operează fără consimţămîntul debitorului. Orice stipulaţie contrară este lovită de nulitate absolută.

Articolul 571[10]. Subrogaţia consimţită de debitor

(1) Subrogaţia este consimţită de debitor atunci cînd acesta se împrumută spre a-şi plăti datoria şi, pe această cale, transmite împrumutătorului drepturile creditorului faţă de care avea datoria respectivă.

(2) Subrogaţia se produce numai dacă actul de împrumut, inclusiv credit, şi chitanţa de plată a datoriei au dată certă, în actul de împrumut se declară că suma a fost împrumutată spre a se plăti datoria, iar în chitanţă se menţionează că plata a fost făcută cu banii împrumutaţi de noul creditor.

(3) Subrogaţia consimţită de debitor are loc fără consimţămîntul creditorului iniţial, în lipsă de stipulaţie contrară.

Articolul 571[11]. Subrogaţia legală

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, subrogaţia se produce de drept:

a) în folosul creditorului, chiar chirografar, care plăteşte unui creditor care are un drept de preferinţă, potrivit legii;

b) în folosul dobînditorului unui bun care îl plăteşte pe titularul creanţei însoţite de o garanţie asupra bunului respectiv;

c) în folosul celui care, fiind obligat împreună cu alţii sau pentru alţii, are interes să stingă datoria;

d) în folosul moştenitorului care plăteşte din bunurile sale obligaţiile masei succesorale.

Articolul 571[12]. Efectele subrogaţiei

(1) Subrogaţia transmite terţului plătitor toate drepturile şi acţiunile creditorului, precum şi accesoriile acestora, în forma în care ele se aflau la data subrogaţiei.

(2) Subrogaţia îşi produce efectele din momentul plăţii pe care terţul o face în folosul creditorului.

(3) Subrogaţia produce efecte împotriva debitorului principal şi a celor care au garantat obligaţia. Aceştia pot opune noului creditor excepţiile pe care le aveau împotriva creditorului iniţial dacă nu au consimţit la subrogaţie.

Articolul 571[13]. Subrogaţia parţială

(1) În caz de subrogaţie parţială, creditorul iniţial, titular al unei garanţii, poate exercita drepturile sale pentru partea neplătită din creanţă cu preferinţă faţă de noul creditor.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care creditorul iniţial s-a obligat faţă de noul creditor să garanteze suma pentru care a operat subrogaţia, cel din urmă este preferat.".

294. . La articolul 572 alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Valorile mobiliare nu pot fi transmise direct în contul achitării datoriei dintre două părţi sub sancţiunea nulităţii absolute, dacă dispoziţiile art.8 din Legea nr.184 din 22 iulie 2016 cu privire la contractele de garanţie financiară nu prevede altfel."

295. . Articolul 575:

1) la alineatul (1), propoziţia a doua se exclude;

2) se completează cu alineatul (1^1) cu următorul cuprins:

„(1^1) Dacă datoria de a executa imediat nu rezultă din lege, contract sau din natura obligaţiei, debitorul trebuie să execute obligaţia în termen de 7 zile din momentul primirii

facturii sau a unei cereri echivalente din partea creditorului. Introducerea acțiunii în justiție față de debitor se asimilează cererii de executare din partea creditorului.";

3) se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Acceptarea de către creditor a executării obligației înainte de termen nu afectează termenul de plată a obligației corelative."

296. . Se completează cu articolele 575^1 și 575^2 cu următorul cuprins:

„Articolul 575^1. Termenul executării obligației pecuniare contractuale al cărei creditor este un profesionist

(1) Termenul de executare a obligației pecuniare, stabilit în contractul încheiat între profesioniști, care are ca obiect livrarea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, nu poate depăși 60 de zile de la data prevăzută la lit. a), b) sau, după caz, c) a alin. (3). Prin excepție, părțile pot stipula în mod expres în contract un termen de executare mai mare cu condiția ca această clauză să nu fie vădit abuzivă față de creditor, în sensul dispozițiilor art. 720^3.

(2) Termenul de executare a obligației pecuniare de către o autoritate publică sau o altă persoană juridică de drept public ori asociațiile acestora, stabilit în contractul încheiat cu un profesionist, care are ca obiect livrarea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, nu poate depăși 30 de zile de la data prevăzută la lit. a), b) sau, după caz, c) a alin. (3). Prin excepție, părțile pot stipula în mod expres în contract un termen de executare care nu poate depăși 60 de zile dacă acesta este justificat în mod obiectiv, ținînd cont de natura sau caracteristicile specifice ale contractului.

(3) În cazul în care termenul de executare a obligației pecuniare rezultate dintr-un contract prevăzut de dispozițiile alin. (1) sau (2) nu este determinat și nici nu rezultă din natura acesteia, obligația pecuniară trebuie executată în termen de 30 de zile de la data:

a) primirii de către debitor a facturii sau a unei cereri echivalente de plată;

b) primirii de către debitor a contraprestației obligației pecuniare, dacă data primirii facturii sau a unei cereri echivalente de plată nu este certă, precum și dacă debitorul primește factura sau o cerere echivalentă de plată anterior primirii contraprestației;

c) recepției sau verificării contraprestației, dacă, prin lege sau prin contract, este prevăzută o procedură de recepție sau verificare prin care se stabilește conformitatea contractuală a contraprestației și dacă debitorul primește factura sau o cerere echivalentă de plată anterior sau la data la care are loc această recepție sau verificare.

(4) Dacă este prevăzută o procedură de recepție sau verificare prin care se stabilește conformitatea contractuală a contraprestației, durata maximă a procedurii respective nu va depăși 30 de zile de la data primirii contraprestației, în afara cazului în care contractul prevede în mod expres dispoziții contrare și cu condiția ca acest lucru să nu fie vădit abuziv față de creditor, în sensul dispozițiilor art. 720^3.

(5) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul creditorului obligației pecuniare este lovită de nulitate absolută. Nulitatea clauzei nu afectează validitatea celorlalte clauze din contract.

(6) Dispozițiile prezentului articol nu aduce atingere dreptului părților de a conveni asupra unui grafic de plată a ratelor din suma totală datorată creditorului.

(7) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică contractelor de asigurare sau obligațiilor debitorului în privința căruia este intentat procesul de insolvabilitate.

Articolul 575^2. Termenul executării obligației în contractele cu consumatorii

(1) În cazul în care termenul de executare a obligației rezultate dintr-un contract dintre un profesionist și un consumator nu este determinat și nici nu rezultă din natura acesteia:

a) profesionistul trebuie să execute obligația în folosul consumatorului nu mai tîrziu de 30 de zile de la data încheierii contractului dacă consumatorul nu a cerut executarea să aibă loc mai devreme, conform dispozițiilor art. 575;

b) consumatorul trebuie să plătească profesionistului în termen de 30 de zile de la data primirii de către consumator a facturii sau a unei alte cereri de plată. Cu toate acestea, dacă consumatorul a primit cererea de plată înainte să primească prestaţia, dacă nu a primit nicio cerere de plată ori dacă data primirii cererii de plată nu este certă, termenul de 30 de zile curge de la data primirii de către consumator a prestaţiei.

(2) Dacă profesionistul este obligat să restituie banii primiţi de la consumator pentru o anumită prestaţie, restituirea trebuie să se facă consumatorului cît de curînd posibil însă în orice caz nu mai tîrziu de 30 de zile de la apariţia evenimentului care declanşează obligaţia de restituire. Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului alineat în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută."

297. Articolul 576:

1) alineatul unic devine alineatul (1);

2) se completează cu alineatele (2)-(4) cu următorul cuprins:

„(2) În cazul în care obligaţia pecuniară urmează a fi executată în rate, creditorul poate pretinde executarea imediată a ratelor neajunse la scadenţă, dacă:

a) a survenit unul din cazurile prevăzute de dispoziţiile alin. (1);

b) o rată rămîne neplătită, total sau parţial, mai mult de 45 de zile de la scadenţa acesteia;

c) pe parcursul oricărei perioade de 12 luni consecutive, trei sau mai multe rate nu au fost plătite integral la scadenţă;

d) sunt întrunite condiţiile care îl îndreptăţesc pe creditor să recurgă la rezoluţiune pentru neexecutare a contractului din care rezultă obligaţia pecuniară.

(3) Dispoziţiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător şi obligaţiei pecuniare care urmează a fi plătită în rate conform hotărîrii judecătoreşti.

(4) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol în detrimentul debitorului consumator este lovită de nulitate absolută."

298. La articolul 577, cuvîntul „cînd" se exclude.

299. Articolul 578 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 578.** Ordinea executării

Dacă ordinea executării obligaţiilor corelative nu este determinată şi nici nu rezultă din natura acestora, atunci, în măsura în care obligaţiile pot fi executate simultan, părţile sunt ţinute să execute simultan dacă circumstanţele nu indică altfel.".

300. Articolul 579:

1) la alineatul (1), cuvintele „persoana împuternicită de acesta" se substituie cu cuvintele „persoana împuternicită sau indicată de acesta";

2) la alineatul (2), cuvintele „faţă de o persoană neîmputernicită" se substituie cu cuvintele „faţă de o persoană care nu este nici împuternicită şi nici indicată de către creditor".

301. Se completează cu articolul 579[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 579[1].** Executarea în folosul unui creditor aparent

(1) Executarea efectuată cu bună-credinţă în folosul unui creditor aparent este valabilă, chiar dacă ulterior se stabileşte că acesta nu era adevăratul creditor.

(2) Creditorul aparent este ţinut să restituie adevăratului creditor prestaţia primită, potrivit regulilor îmbogăţirii nejustificate."

302. Articolul 580:

1) în titlu, cuvîntul „incapabil" se substituie cu cuvintele „minor, unui adult ocrotit sau unei persoane care nu poate să conştientizeze pe deplin acţiunile sale";

2) alineatul unic devine alineatul (1);

3) la alineatul (1), cuvîntul „incapabil" se substituie cu cuvintele „minor, adult în privința căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară sau persoană care nu poate să conştientizeze pe deplin acţiunile sale";

4) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Dispoziţiile alineatului (1) nu se aplică în privința plăţilor care pot fi primite în mod valabil de sine stătător de către minor sau adultul în privința căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară.

303. Articolul 581 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 581.** Executarea obligaţiei de către un terţ

(1) Dacă din lege, act juridic sau din natura obligaţiei nu reiese că debitorul urmează să execute obligaţia personal, creditorul nu poate refuza executarea ei de către un terţ:

a) dacă terţul execută cu consimţămîntul debitorului;

b) dacă terţul are un interes legitim de a executa, iar debitorul nu execută, sau dacă este cert că debitorul nu va executa la scadenţă.

(2) Executarea de către terţ conform dispoziţiilor alin. (1) nu eliberează debitorul de obligaţie în măsura în care terţul se subrogă în drepturile creditorului.

(3) În cazul în care debitorul nu este ţinut să execute obligaţia personal, însă creditorul acceptă executarea de la terţ în alte cazuri decît cele prevăzute de dispoziţiile alin. (1), creditorul este ţinut să repare debitorului prejudiciul suferit astfel.

(4) Debitorul care îi încredinţează executarea obligaţiei unui terţ rămîne responsabil de executare."

304. La articolul 582, cuvintele „ia locul" se substituie cu cuvintele „se subrogă în drepturile".

305. Articolul 583 va avea următorul cuprins:

„**Articolului 583.** Metoda de executare a obligaţiei pecuniare

(1) Obligaţia pecuniară poate fi executată prin orice modalitate utilizată în mod obişnuit în relaţiile respective la locul executării obligaţiei.

(2) Creditorul care acceptă plata prin utilizarea unui instrument de plată, titlu de creanţă sau orice alt instrument conţinînd o promisiune de plată, se prezumă că acceptă executarea sub condiţia că plata va fi efectuată.

(3) Cu excepţia cazului cînd creditorul a indicat un anumit cont, efectuarea plăţii prin transfer poate fi făcută la orice cont deschis pe numele creditorului pe care acesta l-a făcut cunoscut.

(4) Dacă plata se face prin transfer, obligaţia pecuniară se consideră executată la data la care suma de bani care a făcut obiectul plăţii a fost înregistrată în contul prestatorului de servicii de plată al persoanei căreia trebuia să i se facă plata.".

306. Articolul 584 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 584.** Moneda de executare a obligaţiei pecuniare

(1) Obligaţia pecuniară se exprimă în monedă naţională. Părţile pot conveni asupra unor obligaţii pecuniare în valută străină în măsura în care acest lucru nu este interzis prin lege.

(2) Dacă obligaţia pecuniară exprimată în valută străină trebuie executată pe teritoriul ţării, executarea se face în monedă naţională, cu excepţia cazurilor în care părţile au prevăzut plata în valută străină şi legea permite primirea/efectuarea pe teritoriul Republicii Moldova a plăţilor şi a transferurilor în valută străină. Determinarea echivalentului în monedă naţională al obligaţiei pecuniare exprimate în valută străină şi viceversa se efectuează cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligaţiei, chiar dacă înainte de scadenţa unei obligaţii pecuniare s-a modificat cursul valutar al monedei de plată faţă de moneda obligaţiei pecuniare, dacă legea sau contractul nu stabileşte altfel. În cazul unei reforme monetare, se va aplica cursul valutar existent la data reformei monetare.

(3) Dacă obligaţia pecuniară este exprimată într-o valută străină, iar executarea acesteia se face în altă valută străină (în cazurile în care legea permite primirea/efectuarea plăţilor şi transferurilor în valută străină), determinarea echivalentului în altă valută străină al obligaţiei pecuniare exprimate într-o valută străină se efectuează cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligaţiei, dacă legea sau contractul nu stabileşte altfel.

(4) Partea care este în întîrziere suportă riscul modificării cursului valutar al monedei de plată. Creditorul are dreptul să indice cursul valutar aplicabil plăţii fie de la data scadenţei obligaţiei fie de la data plăţii obligaţiei. Dacă debitorul deja a efectuat plata conform cursului mai mic, creditorul poate solicita diferenţa care rezultă din cursul valutar în termen de 30 zile de la data recepţionării plăţii."

307. Articolul 585:

1) alineatul unic devine alineatul (1);

2) la alineatul (1), după cuvintele „Băncii Naţionale a Moldovei" se completează cu cuvintele „aplicabilă conform dispoziţiilor alin. (2)";

3) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Rata de bază a Băncii Naţionale a Moldovei aplicabilă:

a) pentru primul semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 ianuarie din anul respectiv;

b) pentru al doilea semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 iulie din anul respectiv.".

308. Articolul 586 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 586.** Imputaţia executării

(1) În cazul în care debitorul datorează creditorului mai multe obligaţii de aceeaşi natură, iar prestaţia executată nu este suficientă pentru stingerea tuturor obligaţiilor, sub rezerva dispoziţiilor alin. (6), se stinge obligaţia pe care o indică debitorul în momentul executării.

(2) Dacă debitorul nu face o astfel de indicare, creditorul poate, într-un termen rezonabil şi prin notificarea debitorului, imputa executarea asupra uneia sau, după caz, mai multor obligaţii, la alegerea sa.

(3) Imputaţia prevăzută de dispoziţiile alin. (2) nu produce efecte dacă se face asupra unei obligaţii care încă nu este scadentă, este ilegală sau este litigioasă.

(4) Dacă nici debitorul şi nici creditorul nu indică imputaţia conform dispoziţiilor corespunzătoare ale alin. (1)-(3), executarea se impută asupra obligaţiei care întruneşte unul din următoarele criterii, în următoarea ordine:

a) obligaţia care este scadentă sau care a ajuns prima la scadenţă;

b) obligaţia pentru care creditorul are cele mai puţine garanţii;

c) obligaţia care este cea mai împovărătoare pentru debitor;

d) obligaţia care a apărut prima.

(5) Dacă nu se aplică niciunul din criteriile prevăzute de dispoziţiile alin. (4), executarea se impută asupra tuturor obligaţiilor proporţional sub rezerva dispoziţiilor alin. (6).

(6) În cazul obligaţiei pecuniare, indiferent de imputaţia indicată de debitor, plata efectuată de către debitor se va imputa, în primul rînd, cheltuielilor, în al doilea rînd, dobînzii şi altor prestaţii, şi la urmă, sumei de bază (capitalului), dacă creditorul nu face o imputaţie diferită.".

309. La articolul 590, cuvintele „nu se datorează vinovăţiei sale" se substituie cu cuvintele „este justificată".

310. Articolul 591 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 591.** Interzicerea perceperii unor plăţi de la consumatori

(1) Profesioniştilor li se interzice să perceapă de la consumatori comisioane aferente utilizării unui anumit mijloc de plată care depăşesc costul suportat de profesionist pentru utilizarea unor astfel de modalităţi de plată. Această regulă nu interzice profesioniştilor să perceapă preţuri diferite pentru acelaşi bun sau serviciu atunci cînd acesta este comercializat prin canale de vînzări diferite.

(2) În cazul în care un profesionist operează o linie telefonică în vederea contactării sale prin telefon cu privire la contractul încheiat, consumatorul nu este obligat să plătească, la contactarea profesionistului, mai mult decît tariful de bază. Profesionistul nu are dreptul să utilizeze în acest scop numere telefonice pentru servicii cu tarif special (Premium rate).

(3) Dispoziţiile alin. (2) nu aduc atingere dreptului furnizorilor de servicii de comunicaţii electronice de a taxa aceste apeluri.

(4) Înainte ca consumatorul să încheie un contract sau să accepte o ofertă, profesionistul trebuie să solicite consimţămîntul explicit din partea consumatorului cu privire la orice plată suplimentară faţă de cea asupra căreia s-au înţeles anterior prin care se remunerează obligaţia contractuală principală a profesionistului. În cazul în care profesionistul nu a obţinut consimţămîntul explicit al consumatorului, însă l-a dedus utilizînd opţiuni incluse în mod automat pe care consumatorul trebuie să le respingă pentru a evita plata suplimentară sau prin acceptarea condiţiilor contractuale standard, consumatorul poate pretinde restituirea acestei plăţi.

(5) Dispoziţiile prezentului articol se aplică contractelor de vînzare-cumpărare, executare de lucrări şi celor de prestări servicii, de asemenea contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, contractelor de furnizare a gazelor naturale, contractelor de furnizare a energiei electrice, contractelor de furnizare a energiei termice sau contractelor de furnizare de conţinut digital.

(6) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică contractelor prevăzute de dispoziţiile art. 678^{8} alin.(2) lit. a)-j), l) şi m) şi alin.(3), (6) şi (8). Cu toate acestea, alin. (4) se aplică plăţilor suplimentare impuse consumatorului pe baza unui contract de servicii financiare atunci cînd acesta este un contract legat de contractul căruia i se aplică prezentul articol.

(7) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în măsura în care dispoziţiile legale speciale privitoare la anumite tipuri de contracte încheiate cu consumatorii nu prevăd altfel.

(8) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.".

311. La articolul 597 alineatul (1), litera c) va avea următorul cuprins:

„c) nu poate beneficia de dobînzi şi dobînzi de întîrziere ori penalităţi pentru datoria faţă de el dacă legea nu prevede altfel.".

312. Se completează cu articolul 597^{1} cu următorul cuprins:

„**Articolul 597^{1}.** Nepreluarea bunului corporal

(1) Persoana obligată să predea sau să restituie un bun corporal altul decît banii şi care a rămas în posesia lui din motiv că creditorul nu a preluat bunul, este obligată să ia măsuri rezonabile de a-l proteja şi păstra.

(2) Debitorul se poate elibera de obligaţia de a preda sau restitui bunul şi de la obligaţia prevăzută la alin. (1), la alegerea sa, prin:

a) depozitarea ori, după caz, consemnarea bunului la un terţ în condiţii rezonabile, care le va preda la prima cerere a creditorului, şi notificarea creditorului despre depozitare ori, după caz, consemnare;

b) vînzarea bunului în condiţii rezonabile după expirarea unui termen suplimentar pe care debitorul i l-a stabilit prin notificare creditorului, şi plata venitului net în folosul creditorului.

(3) Cu toate acestea, dacă bunul este perisabil sau dacă păstrarea lui presupune cheltuieli disproporţionate, debitorul are obligaţia să ia măsuri rezonabile de a dispune de bun. Debitorul se poate elibera de obligaţia de a preda sau restitui prin plata venitului net în folosul creditorului.

(4) Debitorul rămas în posesie are dreptul la rambursarea cheltuielilor rezonabile suportate ori să le reţină din venitul vînzării conform prezentului articol."

313. După denumirea Secţiunii a 3-a se completează cu textul

„§1. Dispoziţii generale".

314. Se completează cu articolele 597^2 – 597^4 cu următorul cuprins:

„Articolul 597^2. Garanţia comună a creditorilor

(1) Debitorul răspunde cu întregul său patrimoniu pentru obligaţiile sale. Acesta serveşte drept garanţie comună a creditorilor săi.

(2) Nu pot face obiectul garanţiei prevăzute de dispoziţiile alin. (1) bunurile insesizabile.

(3) Creditorii ale căror creanţe s-au născut în legătură cu o anumită diviziune a patrimoniului, autorizată de lege, trebuie să urmărească mai întîi bunurile care fac obiectul acelei mase patrimoniale. Dacă acestea nu sunt suficiente pentru satisfacerea creanţelor, pot fi urmărite şi celelalte bunuri ale debitorului cu excepţia cazurilor cînd debitorul răspunde, conform legii sau contractului, doar cu acea masă patrimonială.

Articolul 597^3. Egalitatea creditorilor şi cauzele de preferinţă

(1) Sumele obţinute din urmărirea bunurilor din patrimoniul debitorului se împart între creditori proporţional cu valoarea creanţei fiecăruia, cu excepţia cazului în care există între ei cauze de preferinţă ori contracte cu privire la ordinea îndestulării lor.

(2) Creditorii care au acelaşi rang au deopotrivă drept la satisfacerea creanţei, proporţional cu valoarea creanţei fiecăruia dintre ei.

(3) Cauzele de preferinţă sunt privilegiile şi garanţiile reale.

Articolul 597^4. Privilegiul

(1) Privilegiul este preferinţa acordată de lege unui creditor în considerarea creanţei sale.

(2) Privilegiul este indivizibil.

(3) Privilegiile sunt opozabile terţilor fără să fie necesară înregistrarea lor în registrele de publicitate, dacă prin lege nu se prevede altfel.

(4) Creanţele garantate cu o garanţie reală se satisfac din contul bunurilor grevate cu prioritate faţă de creanţele privilegiate.

(5) Creanţele privilegiate se satisfac cu prioritate faţă de creanţele fără privilegiu, chiar dacă acestea din urmă s-au născut mai înainte.

(6) Rangul privilegiilor se stabileşte prin lege.

(7) În cazurile expres prevăzute de lege privilegiul poartă doar asupra anumitor bunuri din patrimoniul debitorului (privilegiile speciale).".

315. Articolul 598 va avea următorul cuprins:

„Articolul 598. Dreptul creditorului de a-şi conserva creanţa

Creditorul poate să ia toate măsurile necesare sau utile pentru conservarea drepturilor sale, precum asigurarea dovezilor, îndeplinirea unor formalităţi de publicitate şi informare pe contul debitorului, exercitarea acţiunii oblice ori luarea unor măsuri asigurătorii."

316. După articolul 598 se completează cu §2 cu denumirea:

„§2. Acţiunea oblică".

317. Articolul 599:

1) alineatul (1), după cuvintele „debitorului său" se completează cu cuvintele „şi independent de voinţa acestuia";

2) se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) În raporturile dintre creditorul care acționează pe cale oblică şi debitorul său se aplică în mod corespunzător dispoziţiile privind reprezentarea legală.".

3) La articolul 600, în titlu şi în text, cuvintele „acţiune oblică" se substituie cu cuvintele „acţiunea pe cale oblică".

318. Articolul 601:

1) în titlu, cuvîntul „oblice" se substituie cu cuvintele „exercitate pe cale oblică";

2) se completează cu textul „Cu toate acestea, creditorul care a exercitat acțiunea oblică beneficiază de un privilegiu asupra acelor bunuri în scopul rambursării cheltuielilor suportate în legătură cu acționarea pe cale oblică."

319. Cartea a treia, Titlul I, Capitolul IV, Secţiunea a 3-a se completează cu §3 cu următorul cuprins:

„§3. Acţiunea revocatorie

Articolul 601[1]. Acţiunea revocatorie

(1) Creditorul poate cere să fie declarate inopozabile faţă de el actele juridice încheiate de debitor în dauna creditorului, manifestată prin împiedicarea satisfacerii integrale a drepturilor creditorului faţă de debitor, dacă debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască că actul juridic va dăuna creditorului sau, dacă actul juridic a fost încheiat înainte de apariţia dreptului creditorului, acesta a fost încheiat de către debitor cu intenţia de a dăuna creditorilor în general.

(2) În cazul în care actul juridic atacat este cu titlu oneros, suplimentar circumstanţelor prevăzute de dispoziţiile alin. (1) creditorul trebuie să demonstreze că:

a) terţul contractant sau beneficiarul actului a cunoscut ori trebuia să cunoască că actul juridic va dăuna creditorului sau că el a fost încheiat cu intenţia de a dauna creditorului, sau

b) dacă actul juridic a fost încheiat înainte de apariţia dreptului creditorului, terţul contractant sau beneficiarul actului juridic a cunoscut intenţia debitorului de a dăuna creditorilor în general.

(3) Debitorul se prezumă că cunoştea sau trebuia să cunoască că actul juridic cu titlu gratuit va dăuna creditorului ori creditorilor în general dacă acesta este încheiat în ultimele 12 luni ce preced înaintarea acţiunii revocatorii.

(4) Ambele părţi ale actului juridic cu titlu oneros sunt prezumate că cunoşteau sau trebuiau să cunoască că el va dăuna creditorului ori creditorilor în general dacă actul juridic este încheiat în ultimele 12 luni ce preced înaintarea acţiunii revocatorii şi acesta constituie:

a) un act juridic în care valoarea de piaţă a prestaţiei debitorului depăşeşte cu o treime valoarea de piaţă a contra-prestaţiei terţului contractant; sau

b) un act juridic încheiat de către debitor cu o persoană afiliată debitorului sau al cărui beneficiar este o persoana afiliată debitorului.

(5) În cazurile prevăzute de dispoziţiile alin. (4), se prezumă că terţul contractant nu a executat contra-prestaţia.

(6) Creditorul poate înainta acţiunea revocatorie chiar dacă creanţa sa încă nu este exigibilă.

(7) În sensul dispoziţiilor legale privitoare la acţiunea revocatorie, prin debitor se înţelege şi terţul care a acordat o garanţie reală sau personală în folosul creditorului.

Articolul 601[2]. Particularităţile contestării garanţiilor

(1) În scopul aplicării dispoziţiilor art. 601[1], garanţia reală acordată de către debitor pentru a garanta propria obligaţie constituie un act juridic cu titlu oneros.

(2) În scopul aplicării dispoziţiilor art. 601[1], garanţia reală sau personală acordată de către debitor, pentru a garanta obligaţia terţului, constituie un act juridic cu titlu oneros dacă a

fost acordată concomitent cu încheierea contractului din care rezultă obligaţia garantată sau, dacă s-a acordat ulterior, a fost iniţial expres menţionată în contractul din care rezultă obligaţia garantată.

Articolul 601[3]. Limitarea acţiunii revocatorii

(1) Creditorul, creanţa căruia rezultă din contract, nu poate ataca pe calea acţiunii revocatorii actele juridice încheiate de către debitor în măsura în care creditorul, la momentul încheierii contractului, cunoştea sau, în mod rezonabil, nu putea să nu cunoască despre actul juridic şi posibilul efect de a dăuna creditorului în viitor.

(2) De asemenea, nu poate înainta acţiunea revocatorie creditorul care a consimţit la încheierea actului juridic de către debitor sau care a renunţat, în mod expres, în alt mod la dreptul de a ataca actele debitorului pe calea acţiunii revocatorii.

(3) Acţiunea revocatorie se prescrie extinctiv în termen de 1 an de la data la care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască dauna ce rezultă din actul juridic supus atacării.

Articolul 601[4]. Efectele admiterii acţiunii revocatorii

(1) Actul juridic atacat va fi declarat inopozabil atît faţă de creditorul care a depus acţiunea revocatorie, cît şi faţă de toţi ceilalţi creditori care, putînd depune acţiunea revocatorie, au intervenit în cauză. Aceştia vor avea dreptul de a fi plătiţi din sumele obţinute din urmărirea prestaţiei primite de către terţul contractant sau beneficiar, cu respectarea ordinii de preferinţă existente între aceşti creditori. Suma rămasă după satisfacerea creanţelor tuturor acestor creditori se restituie terţului contractant sau, după caz, beneficiarului.

(2) În cazul în care terţul contractant sau beneficiarul nu pot restitui prestaţia datorată, creditorul va putea pretinde valoarea ei bănească conform dispoziţiilor legale privind îmbogăţirea nejustificată.

(3) Terţul contractant sau beneficiarul care a dobîndit ceva în baza actului juridic declarat inopozabil poate exclude urmărirea prestaţiei, plătind creditorului căruia profită admiterea acţiunii o sumă de bani egală cu dauna suferită de acesta din urmă prin încheierea şi executarea actului juridic. În caz contrar, hotărîrea judecătorească de admitere a acţiunii revocatorii indisponibilizează bunul pînă la încetarea executării silite a creanţei pe care s-a întemeiat acţiunea revocatorie.

Articolul 601[5]. Înaintarea acţiunii revocatorii în privinţa actelor juridice subsecvente

Prin acţiunea revocatorie se poate declara inopozabil şi actul juridic subsecvent actului juridic inopozabil încheiat de către debitor, în acest caz dispoziţiile art. 601[1]-601[6] se aplică cu adaptările necesare. În special, terţul contractant va fi, în sensul acelor articole, debitorul, iar dobînditorul subsecvent va fi terţul contractant sau beneficiarul.

Articolul 601[6]. Acţiunea revocatorie de dreptul insolvabilităţii

Dispoziţiile art. 601[1]-605[5] nu afectează dispoziţiile legale privind acţiunea administratorului insolvabilităţii sau lichidatorului de contestare a actelor şi prestaţiilor săvîrşite de debitor înainte de declararea insolvabilităţii sale.".

320. În Cartea a treia, Titlul I, Capitolul V va avea următorul cuprins:

„Capitolul V
NEEXECUTAREA OBLIGAŢIEI

Secţiunea 1
Dispoziţii generale

Articolul 602. Mijloacele juridice de apărare ale creditorului în caz de neexecutare a obligaţiei

(1) Atunci cînd, fără justificare, debitorul nu îşi execută obligaţia, creditorul poate, în condiţiile legii şi, după caz, ale contractului, la alegerea sa:

a) să ceară executarea silită a obligaţiei;

b) să suspende executarea obligaţiei corelative;

c) să reducă obligaţia sa corelativă;

d) să recurgă la rezoluţiunea contractului;

e) să ceară plata de despăgubiri pentru prejudiciul suferit prin neexecutare;

f) să exercite orice alt mijloc juridic de apărare, prevăzut de lege sau contract, pentru realizarea dreptului său încălcat prin neexecutare.

(2) Dacă debitorul demonstrează că neexecutarea obligaţiei este justificată, creditorul poate recurge la oricare din mijloacele juridice de apărare prevăzute de dispoziţiile alin. (1) cu excepţia executării silite în natură şi plăţii de despăgubiri.

(3) Creditorul nu poate recurge la mijloacele juridice de apărare prevăzute de dispoziţiile alin. (1) în măsura în care creditorul a cauzat neexecutarea obligaţiei debitorului.

(4) Mijloacele juridice de apărare prevăzute de dispoziţiile alin. (1) care nu sunt incompatibile pot fi cumulate. În special, creditorul nu este lipsit de dreptul la despăgubiri prin recurgerea la oricare alt mijloc.

(5) Neexecutarea obligaţiei înseamnă orice abatere, cu sau fără justificare, de la executarea corespunzătoare a obligaţiei şi include neexecutarea totală sau parţială a obligaţiei, executarea necorespunzătoare sau cu întîrziere a obligaţiei.

(6) Părţile contractante pot prevedea că şi alte evenimente, decît neexecutarea obligaţiei, acordă creditorului toate sau unele din mijloacele juridice de apărare prevăzute de dispoziţiile alin. (1).

(7) Declaraţia creditorului nu produce efectul rezoluţiunii sau reducerii obligaţiei corelative dacă la acea dată dreptul la rezoluţiune sau la reducerea obligaţiei corelative era prescris extinctiv, iar debitorul invocă această excepţie, înainte sau după declaraţie.

Articolul 603. Acordarea termenului suplimentar pentru executare

(1) În orice caz de neexecutare a unei obligaţii, creditorul poate, prin declaraţie către debitor, să acorde un termen suplimentar pentru executare corespunzătoare.

(2) Pe durata termenului suplimentar creditorul poate suspenda executarea propriilor obligaţii corelative şi poate cere despăgubiri, dar nu poate recurge la oricare alt mijloc.

(3) Dacă creditorul primeşte declaraţie de la debitor că acesta nu va executa în interiorul termenului acordat, sau dacă la expirarea acelui termen nu s-a efectuat o executare corespunzătoare, creditorul poate recurge la oricare mijloc disponibil.

Articolul 604. Circumstanţele care justifică neexecutarea

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, neexecutarea obligaţiei este justificată în măsura în care debitorul demonstrează una din următoarele circumstanţe:

a) ea se datorează unui impediment prevăzut de dispoziţiile art. 605;

b) creditorul a cauzat neexecutarea obligaţiei debitorului, inclusiv prin întîrzierea sa sau prin faptul că debitorul a suspendat executarea obligaţiei în temeiul dispoziţiilor art. 615.

Articolul 605. Justificarea datorită unui impediment

(1) Neexecutarea obligaţiei debitorului este justificată dacă ea se datorează unui impediment în afara controlului debitorului şi dacă debitorului nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depăşească impedimentul ori consecinţele sale.

(2) În cazul în care obligaţia a apărut dintr-un contract sau alt act juridic, neexecutarea nu este justificată dacă debitorul ar fi putut în mod rezonabil să ia în considerare impedimentul la data încheierii.

(3) În cazul în care impedimentul justificator este doar temporar, justificarea produce efecte pe durata existenţei impedimentului. Totuşi, dacă întîrzierea capătă trăsăturile neexecutării esenţiale, creditorul poate să recurgă la mijloacele juridice de apărare întemeiate pe o asemenea neexecutare.

(4) În cazul în care impedimentul justificator este permanent, obligaţia se stinge. Obligaţia corelativă de asemenea se stinge. În cazul obligaţiilor contractuale, efectele restitutive ale acestei stingeri sunt reglementate prin dispoziţiile art. 623^4-623^{10} cu adaptările corespunzătoare.

(5) Debitorul are obligaţia de a asigura ca creditorul să primească o notificare despre impediment şi efectele sale asupra capacităţii de a executa, într-un termen rezonabil după ce debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască aceste circumstanţe. Creditorul are dreptul la despăgubiri pentru orice prejudiciu rezultat din neprimirea respectivei notificări.

(6) Impedimentul justificator nu exonerează debitorul de plata despăgubirilor dacă impedimentul a apărut după neexecutarea obligaţiei cu excepţia cazului cînd creditorul nu ar fi putut, oricum, din cauza impedimentului, să beneficieze de executarea obligaţiei.

Articolul 606. Clauza care exclude sau limitează mijloacele juridice de apărare ale creditorului

Clauza unui contract sau alt act juridic prin care se exclude sau se limitează anticipat răspunderea de a plăti despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin neexecutarea intenţionată sau din culpa gravă a obligaţiei este lovită de nulitate absolută.

Articolul 607. Notificările referitoare la neexecutare

(1) Dacă creditorul face debitorului o notificare referitoare la faptul neexecutării obligaţiei sau la faptul că el prevede o asemenea neexecutare, iar notificarea este expediată ori făcută corect, atunci întîrzierea sau inexactitatea în procesul de transmisiune a notificării sau faptul că ea nu a parvenit nu o împiedică de a produce efecte.

(2) Declaraţia sau notificarea produce efecte din momentul în care ea ar fi trebuit să ajungă în circumstanţe normale.

Articolul 608. Omiterea de a notifica despre neconformitate

(1) Dacă, în cazul unei obligaţii de a livra bunuri, executa lucrări sau presta servicii, debitorul livrează bunuri, execută lucrări sau prestează servicii care nu sunt conforme cu condiţiile obligaţiei, creditorul nu poate invoca neconformitatea decît în cazul în care creditorul îl notifică pe debitor într-un termen rezonabil, specificînd natura neconformităţii.

(2) Termenul rezonabil curge din momentul în care bunurile sunt livrate sau lucrarea ori serviciul este finalizat, sau din momentul, dacă este mai tîrziu, în care creditorul a descoperit sau trebuia în mod rezonabil să descopere neconformitatea.

(3) Debitorul nu poate invoca dispoziţiile alin. (1) dacă creditorul a omis să notifice fapte pe care debitorul le cunoştea sau trebuia în mod rezonabil să le cunoască ori fapte pe care debitorul deşi era obligat nu le-a dezvăluit creditorului.

(4) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică dacă creditorul este consumator.

Articolul 609. Profesionistul care nu poate îndeplini comanda consumatorului făcută prin comunicare la distanţă

(1) În cazul în care un profesionist nu poate executa obligaţiile rezultate dintr-un contrat încheiat cu un consumator prin intermediul comunicaţiilor la distanţă, el este obligat să informeze consumatorul imediat şi să restituie sumele plătite de către consumator fără întîrziere nejustificată şi, în orice caz, în termen nu mai mare de 30 de zile. Mijloacele juridice de apărare ale consumatorului rezultate din neexecutarea profesionistului rămîn neafectate.

(2) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Secţiunea a 2-a
Remedierea de către debitor a executării necorespunzătoare

Articolul 610. Remedierea de către debitor

(1) În cazul în care executarea nu corespunde cu condiţiile obligaţiei, debitorul poate oferi o executare nouă şi conformă dacă aceasta se poate face în interiorul termenului prevăzut pentru executare.

(2) Dacă debitorul nu poate face o ofertă de executare nouă şi conformă în interiorul termenului prevăzut pentru executare, dar, imediat după ce a fost notificat despre neconformitate, oferă să o remedieze într-un termen rezonabil pe cheltuiala debitorului, creditorul nu poate recurge la niciun mijloc pentru caz de neexecutare, cu excepţia suspendării executării obligaţiei corelative, înainte de a acorda debitorului un termen rezonabil pentru remedierea neconformităţii.

(3) Cu toate acestea, creditorul nu este obligat să acorde debitorului un termen pentru remedierea în una din următoarele situaţii:

a) neexecutarea obligaţiei contractuale în termenul prevăzut pentru executare constituie o neexecutare esenţială;

b) creditorul are motiv să considere că executarea debitorului a fost făcută, contrar bunei-credinţe, cu cunoştinţa neconformităţii;

c) creditorul are motiv să considere că debitorul nu va putea să efectueze remedierea într-un termen rezonabil şi fără a crea inconveniente semnificative sau a aduce atingere intereselor legitime ale creditorului;

d) debitorul refuză remedierea, remedierea este imposibilă sau remedierea este în alt mod inoportună, avînd în vedere circumstanţele.

(4) Debitorul suportă cheltuielile de remediere, îndeosebi cheltuielile de transport, de drum, de executare a lucrărilor şi de procurare a materialelor.

Articolul 611. Consecinţele acordării către debitor a posibilităţii de remediere

(1) În interiorul termenului acordat pentru remediere, creditorul poate suspenda executarea obligaţiilor sale corelative, dar nu poate recurge la alt mijloc prevăzut de dispoziţiile art. 602 alin. (1).

(2) Dacă debitorul nu remediază neconformitatea în termenul acordat, creditorul poate recurge la oricare mijloc disponibil.

(3) Chiar dacă remedierea s-a făcut, creditorul păstrează dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin neexecutarea iniţială sau ulterioară ori prin realizarea remedierii.

Articolul 612. Restituirea prestaţiei înlocuite

(1) Dacă debitorul, fie benevol sau în urma obligării sale conform dispoziţiilor art. 614, a remediat o executare neconformă prin înlocuirea prestaţiei, debitorul are dreptul şi obligaţia de a lua înapoi prestaţia înlocuită pe cheltuiala sa.

(2) Creditorul nu este ţinut să plătească pentru folosinţa prestaţiei înlocuite de care a beneficiat pînă la data înlocuirii.

Secţiunea a 3-a
Dreptul de a cere executarea silită

Articolul 613. Executarea silită a obligaţiilor pecuniare

(1) Creditorul are dreptul de a obţine plata silită a sumelor de bani datorate ajunse la scadenţă.

(2) În cazul în care creditorul încă nu a executat obligaţia corelativă pentru care se datorează plata şi este clar că debitorul obligaţiei pecuniare nu va dori să primească executarea, creditorul poate, cu toate acestea, să execute obligaţia corelativă şi poate obţine plata silită, cu excepţia unuia din următoarele cazuri:

a) creditorul ar fi putut încheia un contract de substituire în condiţii rezonabile fără eforturi sau cheltuieli semnificative;

b) silirea debitorului să primească executarea obligaţiei corelative ar fi nerezonabilă, avînd în vedere circumstanţele.

Articolul 614. Executarea obligaţiilor nepecuniare

(1) Creditorul are dreptul de a obţine executarea silită în natură a obligaţiei alta decît cea de a plăti o sumă de bani.

(2) Executarea în natură include şi dreptul creditorului:

a) de a cere remedierea gratuită a executării care nu este conformă cu condiţiile obligaţiei;

b) în cazul neexecutării de către debitor a obligaţiei de a preda un bun, de a cere ca bunul să fie luat de la debitor şi să-i fie predat creditorului;

c) să fie distrus tot ceea ce este făcut cu încălcarea obligaţiei de a nu face ori să fie autorizat să distrugă el însuşi, cheltuielile urmînd să fie puse în sarcina debitorului.

(3) Cu toate acestea, executarea în natură nu poate fi obţinută pe cale silită în unul din următoarele cazuri:

a) executarea va fi ilegală sau imposibilă;

b) executarea ar solicita eforturi sau cheltuieli disproporţionate, cu excepţia cazului cînd creditorul nu poate obţine o prestaţie similară de la un terţ;

c) executarea este atît de personală încît ar fi nerezonabil de a o executa silit.

(4) Creditorul este decăzut din dreptul de a obţine executarea silită în natură dacă el nu cere executarea într-un termen rezonabil după ce creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască neexecutarea.

(5) Creditorul nu poate cere despăgubiri pentru prejudiciu sau penalitatea în măsura în care el a majorat prejudiciul sau suma penalităţii, insistînd în mod nerezonabil asupra executării în natură în circumstanţe în care creditorul ar fi putut încheia un contract de substituire rezonabilă în condiţii rezonabile fără eforturi sau cheltuieli semnificative.

(6) Faptul că dreptul de a cere executarea silită în natură este exclus conform dispoziţiilor alin. (3) sau (4) nu aduce atingere dreptului de a cere despăgubiri.

Secţiunea a 4-a
Suspendarea executării

Articolul 615. Dreptul de a suspenda executarea obligaţiei corelative

(1) Creditorul care este ţinut să execute obligaţia corelativă în acelaşi moment cînd debitorul îşi execută obligaţia, sau după acel moment, are dreptul de a suspenda executarea obligaţiei corelative pînă cînd debitorul s-a oferit să execute sau a executat.

(2) Creditorul care este ţinut să execute obligaţia corelativă înainte de momentul cînd debitorul îşi execută obligaţia şi care în mod rezonabil crede că debitorul va săvîrşi o neexecutare la scadenţa obligaţiei, poate suspenda executarea obligaţiei corelative atît timp cît această încredere rezonabilă persistă. Cu toate acestea, dreptul de a suspenda executarea se stinge dacă debitorul acordă asigurări suficiente ale executării corespunzătoare.

(3) Creditorul care suspendă executarea în situaţia menţionată de dispoziţiile alin. (2) are îndatorirea să notifice despre acest fapt debitorul de îndată şi poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat debitorului prin neexecutarea acestei îndatoriri.

(4) Dreptul de a suspenda conform prezentului articol se referă la întreaga obligaţie sau doar la o parte din ea, după cum este rezonabil conform circumstanţelor.

(5) Dacă debitorul înaintează o acțiune prin care cere executarea silită a obligației corelative, iar creditorul invocă suspendarea executării ei pe temeiul dispozițiilor alin. (1) sau (2), instanța de judecată va stabili în hotărârea judecătorească, prin care se dispune executarea silită a obligației corelative, că creditorul trebuie să execute obligația corelativă conform hotărârii judecătorești doar dacă debitorul execută simultan obligația sa față de creditor, ori oferă asigurări suficiente ale executării față de creditor sau dacă creditorul se află în întârziere de a accepta executarea oferită de către debitor.

Secțiunea a 5-a
Rezoluțiunea

§1. Temeiurile rezoluțiunii pentru neexecutare

Articolul 616. Rezoluțiunea pentru neexecutare

Rezoluțiunea pentru neexecutare are loc cînd se întemeiază pe dispozițiile art. 617, 618, 619 sau 620, precum și cînd se întemeiază pe un alt caz de neexecutare a obligației contractuale pentru care legea sau contractul acordă creditorului dreptul la rezoluțiune.

Articolul 617. Rezoluțiunea pentru neexecutare esențială

(1) Creditorul are dreptul la rezoluțiune dacă neexecutarea de către debitor a obligației contractuale este esențială.

(2) Neexecutarea obligației contractuale este esențială în unul din următoarele cazuri:

a) ea privează în mod substanțial creditorul de ceea ce se putea aștepta în baza contractului, în raport cu întregul raport contractual sau tranșa supusă rezoluțiunii, cu excepția cazului în care la momentul încheierii contractului debitorul nu a prevăzut și nici nu putea să prevadă în mod rezonabil acel rezultat;

b) executarea întocmai a obligației ține de esența contractului;

c) ea este intenționată sau din culpă gravă;

d) dă creditorului motiv să creadă că nu poate conta pe executarea din partea debitorului în viitor.

Articolul 618. Rezoluțiunea după acordarea termenul suplimentar pentru executare

(1) Creditorul are dreptul la rezoluțiune în caz de neexecutare a obligației contractuale dacă creditorul i-a acordat debitorului, prin notificare, un termen suplimentar de durată rezonabilă pentru executare, iar debitorul nu a executat în acest termen.

(2) Dacă termenul acordat este nerezonabil de scurt sau nu s-a fixat nici un termen, creditorul poate rezolvi doar după expirarea unui termen rezonabil din data cînd notificarea produce efecte.

(3) Dreptul la rezoluțiune pe temeiul dispozițiilor prezentului articol nu apare dacă neexecutarea este minoră.

Articolul 619. Rezoluțiunea pentru neexecutare anticipată

Creditorul are dreptul la rezoluțiune înainte de scadența obligației contractuale dacă debitorul a declarat că nu va executa obligația sau pe altă cale este clar că el nu o va executa, cu condiția, în toate cazurile, că neexecutarea ar fi fost esențială.

Articolul 620. Rezoluțiunea pentru lipsa asigurărilor adecvate ale executării

Creditorul care crede în mod rezonabil că va avea loc o neexecutare esențială a obligației contractuale are dreptul la rezoluțiune dacă creditorul cere de la debitor, prin notificare, asigurări adecvate ale executării corespunzătoare și asemenea asigurări nu îi sunt oferite într-un termen rezonabil.

§2. Domeniul de aplicare, exercitarea şi decăderea din dreptul la rezoluţiune

Articolul 621. Domeniul de aplicare al dreptului la rezoluţiune

(1) În cazul în care obligaţiile debitorului rezultate din contract nu sunt divizibile, creditorul are dreptul la rezoluţiunea contractului doar în întregime (rezoluţiune totală).

(2) În cazul în care obligaţiile debitorului rezultate din contract trebuie executate în tranşe separate sau sunt divizibile în alt mod, atunci:

a) dacă există un temei de rezoluţiune pentru neexecutare în privinţa unei tranşe căreia îi poate fi atribuită o contra-prestaţie, creditorul are dreptul la rezoluţiunea contractului în privinţa acelei tranşe (rezoluţiune parţială);

b) creditorul are dreptul la rezoluţiunea contractului în întregime doar dacă creditorul nu are în mod rezonabil interes să accepte executarea celorlalte tranşe sau dacă temeiul de rezoluţiune se referă la raportul contractual în întregime (rezoluţiune totală).

(3) În cazul locaţiunii, antreprizei, prestării serviciilor şi altor raporturi contractuale, dacă se execută în tranşe separate sau sunt divizibile în alt mod, rezoluţiunea se aplică doar în raport cu tranşele viitoare, cu excepţia cazului cînd creditorul, prin declaraţia de rezoluţiune, a extins-o şi la anumite sau toate tranşele anterioare în condiţiile dispoziţiilor alin. (2) lit. b).

Articolul 622. Declaraţia de rezoluţiune

(1) Dreptul la rezoluţiune se exercită de către partea îndreptăţită prin declaraţie scrisă notificată celeilalte părţi contractante.

(2) Partea îndreptăţită, dacă invocă un interes justificat, poate, în locul rezoluţiunii conform dispoziţiei alin. (1), să ceară instanţei de judecată să declare rezoluţiunea prin hotărîre judecătorească. În condiţiile Codului de procedură civilă, partea îndreptăţită poate modifica acţiunea în declarare a rezoluţiunii într-o acţiune în executare silită a obligaţiei contractuale, şi invers.

(3) În cazul în care notificarea făcută conform dispoziţiilor art. 618 prevede rezoluţiunea de drept dacă debitorul nu execută în termenul suplimentar acordat prin notificare, rezoluţiunea operează, fără vreo altă declaraţie, la expirarea respectivului termen sau a unei perioade rezonabile după notificare (care trebuie să fie mai lungă decît termenul acordat prin notificare).

Articolul 623. Decăderea din dreptul la rezoluţiune

(1) Dacă executarea s-a oferit cu întîrziere sau o executare care s-a efectuat nu corespunde în alt mod contractului, creditorul este decăzut din dreptul la rezoluţiune pentru acea neexecutare, în cazul în care declaraţia de rezoluţiune nu este notificată într-o perioadă rezonabilă.

(2) În cazul în care creditorul a acordat debitorului un termen pentru remedierea neexecutării conform dispoziţiilor art. 610, perioada menţionată de dispoziţiile alin. (1) curge de la expirarea termenului acordat. În alte cazuri, perioada curge din momentul în care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască despre ofertă sau despre neconformitate.

(3) Creditorul este decăzut din dreptul la rezoluţiune în temeiul dispoziţiilor art. 618, 619 sau 620 în cazul în care creditorul nu notifică declaraţia de rezoluţiune într-o perioadă rezonabilă după apariţia acestui drept.

Articolul 623[1]. Rezoluţiunea în cazul pluralităţii de părţi

(1) Dacă, într-un contract, de o parte sau, după caz, de cealaltă parte există mai multe persoane, dreptul la rezoluţiune poate fi exercitat doar de către toate persoanele de o parte sau, după caz, doar faţă de toate persoanele de cealaltă parte.

(2) Dacă dreptul la rezoluţiune se stinge pentru una din persoanele îndreptăţite dintr-o parte, el se stinge pentru celelalte persoane îndreptăţite din acea parte.

Articolul 623[2]. Clauza de dezicere

În cazul în care dreptul de rezoluţiune este stipulat în contract cu condiţia de a se efectua o anumită prestaţie (clauză de dezicere), declaraţia de rezoluţiune nu produce efecte dacă prestaţia nu a fost efectuată pînă la notificarea declaraţiei de rezoluţiune sau concomitent cu ea, iar cealaltă parte, din acest motiv, a respins neîntîrziat declaraţia. Cu toate acestea, declaraţia produce efecte dacă, după respingerea ei, prestaţia este efectuată neîntîrziat.

§3. Efectele rezoluţiunii

Articolul 623[3]. Efectul asupra obligaţiilor rezultate din contract

(1) Prin efectul rezoluţiunii se sting obligaţiile nestinse rezultate din contract sau partea relevantă a acestor obligaţii.

(2) Cu toate acestea, rezoluţiunea nu afectează stipulaţiile contractului privitoare la soluţionarea litigiilor sau alte clauze care sunt destinate aplicării chiar şi după rezoluţiune.

(3) Creditorul care declară rezoluţiunea păstrează dreptul la despăgubirile sau penalităţile acumulate la data rezoluţiunii şi, suplimentar, are aceleaşi drepturi la despăgubiri sau penalităţi pe care creditorul le-ar fi avut dacă obligaţiile stinse prin efectul rezoluţiunii ar fi fost neexecutate. În privinţa acestor obligaţii stinse nu se va considera că creditorul a cauzat sau contribuit la prejudiciu doar pe motiv că a exercitat dreptul de rezoluţiune.

§4. Restituirea prestaţiilor

Articolul 623[4]. Restituirea prestaţiilor obţinute prin executare

(1) Prin efectul rezoluţiunii o parte contractantă (beneficiarul) care a primit vreo prestaţie prin executarea obligaţiilor de către cealaltă parte contractantă în temeiul contractului supus rezoluţiunii sau tranşa contractului supus rezoluţiunii, este obligată să i-o restituie. În cazul în care ambelor părţi contractante le revin obligaţii de restituire, obligaţiile sunt corelative.

(2) Dacă prestaţia a constat în plata unei sume de bani, suma primită trebuie restituită.

(3) În măsura în care prestaţia (nefiind pecuniară) este transferabilă, ea trebuie restituită prin transferarea sa.

(4) Dacă transferul ar putea cauza efort sau cheltuieli disproporţionate, prestaţia poate fi restituită prin plata valorii sale conform dispoziţiilor art. 623[8].

(5) În măsura în care prestaţia nu este transferabilă, ea trebuie restituită prin plata valorii sale conform dispoziţiilor art. 623[8].

(6) Obligaţia de restituire a unei prestaţii se extinde asupra oricăror fructe generate de prestaţie.

Articolul 623[5]. Efectul rezoluţiunii asupra drepturilor transmise

(1) Dreptul real, dreptul de creanţă sau dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală transmis în temeiul contractului nu se restituie de plin drept prin efectul rezoluţiunii sale. Restituirea are loc prin transmiterea dreptului de către partea contractantă obligată în folosul celeilalte părţi contractante în condiţiile art. 321. Cu toate acestea, dacă, conform condiţiilor contractului, dreptul de proprietate asupra bunului mobil a trecut la partea contractantă dobînditoare înainte de a primi bunul în posesie, iar bunul mobil încă se află în posesia părţii contractante transmiţătoare care are dreptul de a suspenda predarea bunului conform dispoziţiilor art. 615, atunci rezoluţiunea contractului, pe durata exercitării dreptului de suspendare a executării, desfiinţează în mod retroactiv dreptul părţii contractante dobînditoare.

(2) În cazul în care partea contractantă căreia i s-a transmis un drept prin înregistrare într-un registru de publicitate nu execută obligaţia de a restitui dreptul, cealaltă parte contractantă poate cere instanţei de judecată, pe calea acţiunii în efectuarea înregistrării, să adopte hotărîre care ţine loc de consimţămînt al părţii contractante care refuză restituirea.

Articolul 623[6]. Efectul rezoluţiunii asupra drepturilor reale limitate constituite

(1) Dreptul real limitat constituit în temeiul contractului se stinge prin efectul rezoluţiunii sale.

(2) În cazul în care partea contractantă căreia i s-a constituit un drept real limitat prin înregistrare într-un registru de publicitate nu îşi dă consimţământul la radierea sa, cealaltă parte contractantă poate cere instanţei de judecată, pe calea acţiunii în rectificare, să adopte hotărîre care ţine loc de consimţământ al părţii contractante care refuză radierea.

Articolul 623[7]. Excluderea restituirii

(1) Obligaţia de a restitui în temeiul dispoziţiilor art. 623[4] nu apare în măsura în care executării conforme de către una dintre părţile contractante îi corespunde executarea conformă de către cealaltă parte contractantă.

(2) Partea contractantă care declară rezoluţiunea poate considera ca fiind neconforme tranşele prestate dacă prestaţiile primite de către ea nu au valoare sau au o valoare esenţial redusă din cauza neexecutării săvîrşite de către cealaltă parte contractantă.

(3) Obligaţia de restituire în temeiul prezentei secţiuni nu apare în cazul în care contractul era gratuit.

Articolul 623[8]. Plata valorii prestaţiei

(1) Debitorul obligaţiei de restituire este ţinut:

a) să plătească valoarea (la momentul executării) prestaţiei care nu este transferabilă sau care încetează să fie transferabilă înainte de apariţia obligaţiei de restituire; şi

b) să plătească recompensă pentru reducerea valorii prestaţiei supuse restituirii ca urmare a înrăutăţirii stării prestaţiei dintre momentul executării şi momentul cînd a apărut obligaţia de restituire.

(2) Dacă prestaţia avea un preţ contractual, valoarea prestaţiei va fi egală cu partea din acel preţ proporţională valorii prestaţiei reale primite raportată la valoarea prestaţiei promise. Dacă nu s-a convenit asupra unui preţ, valoarea prestaţiei este egală cu suma de bani la care s-ar fi înţeles în mod legal un executant al prestaţiei şi un beneficiar al prestaţiei, care au voinţa şi capacitatea de a realiza operaţiunea, avînd totodată cunoştinţă de neconformităţile reale ale prestaţiei (dacă existau).

(3) Obligaţia beneficiarului de a plăti valoarea prestaţiei este redusă în măsura în care, din cauza neexecutării obligaţiei datorate lui de către cealaltă parte contractantă:

a) prestaţia nu poate fi restituită într-o stare substanţial identică cu starea în care ea a fost primită; sau

b) beneficiarul este silit, fără despăgubire, să dispună de prestaţie ori să suporte o cheltuială sau o altă daună pentru a păstra prestaţia.

(4) Obligaţia beneficiarului de a plăti valoarea prestaţiei este, de asemenea, redusă în măsura în care, ca urmare a comportamentului său fondat pe încrederea rezonabilă, chiar eronată, că nu exista neconformitate, prestaţia nu poate fi restituită în aceeaşi stare în care ea a fost primită.

Articolul 623[9]. Folosinţa şi îmbunătăţirile

(1) Beneficiarul este obligat să plătească o sumă rezonabilă pentru folosinţa de care a beneficiat în urma prestaţiei cu excepţia sumei pe care beneficiarul trebuie să o plătească în temeiul dispoziţiilor art. 623[8] alin. (1) în raport cu respectiva folosinţă.

(2) Beneficiarul care a adus îmbunătăţiri prestaţiei pe care trebuie să o restituie conform prezentei secţiuni, are dreptul la plata valorii îmbunătăţirilor dacă cealaltă parte contractantă se va bucura necondiţionat de această valoare la exploatarea prestaţiei restituite cu excepţia cazului în care:

a) beneficiarului îi era interzis să efectueze îmbunătăţirea; sau

b) beneficiarul a făcut îmbunătăţirea la un moment cînd el a cunoscut sau putea să cunoască că prestaţia urmează a fi restituită.

Articolul 623[10]. Răspunderea apărută după apariţia obligaţiei de restituire

(1) Beneficiarul este obligat:

a) să plătească valoarea (la data executării) prestaţiei care încetează a fi transferabilă după apariţia obligaţiei de a o restitui; şi

b) să plătească recompensă pentru reducerea valorii prestaţiei supuse restituirii ca urmare a înrăutăţirii stării prestaţiei după apariţia obligaţiei de a o restitui.

(2) Dacă prestaţia este înstrăinată după apariţia obligaţiei de restituire, valoarea care urmează a fi plătită este egală cu veniturile rezultate din înstrăinare, dacă ele sunt mai mari.

(3) Dreptul la alte despăgubiri rezultate din neexecutarea obligaţiei de restituire a prestaţiei rămîne neafectat.

Secţiunea a 6-a
Reducerea obligaţiei corelative

Articolul 623[11]. Dreptul de a reduce obligaţia corelativă

(1) Creditorul care acceptă executarea care nu este conformă cu condiţiile obligaţiei are dreptul de a reduce obligaţia sa corelativă. Reducerea trebuie să fie proporţională cu scăderea valorii prestaţiei primite la data executării, în raport cu valoarea prestaţiei care ar fi fost primită prin executarea conformă.

(2) Creditorul care este îndreptăţit să reducă obligaţia corelativă conform alineatului anterior şi care deja a executat obligaţia corelativă într-o mărime ce depăşeşte obligaţia corelativă redusă, are dreptul la restituirea diferenţei de la debitor.

(3) Creditorul care reduce obligaţia corelativă nu poate, suplimentar, să ceară despăgubiri pentru prejudiciul reparat prin reducere, dar rămîne îndreptăţit la despăgubiri pentru alt prejudiciu suferit.

Secţiunea a 7-a
Despăgubiri şi dobînzi

Articolul 623[12]. Dreptul la despăgubiri

(1) Creditorul are dreptul la despăgubiri pentru întregul prejudiciu cauzat prin neexecutarea obligaţiei, cu excepţia cazului în care debitorul demonstrează că neexecutarea este justificată.

(2) Despăgubirile trebuie să acopere doar prejudiciul suferit de creditor care este consecinţa directă şi necesară a neexecutării.

(3) Prejudiciul reparat prin despăgubiri cuprinde şi prejudiciul viitor care este probabil, în mod rezonabil, să fie suferit.

(4) Prejudiciul cuprinde prejudiciul patrimonial şi nepatrimonial (moral).

(5) Debitorul răspunde pentru fapta reprezentantului său şi a persoanelor cărora le-a încredinţat executarea obligaţiei în aceeaşi măsură ca pentru propria faptă.

Articolul 623[13]. Despăgubiri pentru prejudiciul nepatrimonial

(1) Creditorul are dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul nepatrimonial cauzat prin neexecutarea obligaţiei doar dacă neexecutarea încalcă un drept personal nepatrimonial, dacă creditorul este consumator, precum şi în alte cazuri expres prevăzute de lege.

(2) Despăgubirile pentru prejudiciul nepatrimonial cauzat prin neexecutarea obligaţiei reprezintă suma de bani care va oferi o satisfacţie echitabilă creditorului, avînd în vedere toate împrejurările cazului.

Articolul 623[14]. Evaluarea despăgubirilor pentru prejudiciul patrimonial

(1) Despăgubirile pentru prejudiciul patrimonial cauzat prin neexecutarea obligaţiei reprezintă suma de bani care va pune creditorul, pe cît de posibil, în situaţia în care creditorul s-ar fi aflat dacă obligaţia s-ar fi executat în mod corespunzător. Aceste despăgubiri acoperă dauna suferită real (inclusiv cheltuielile suportate şi reducerea valorii bunului) şi profitul pe care creditorul l-a ratat.

(2) Creditorului îi revine sarcina de a demonstra mărimea prejudiciului pentru care cere despăgubiri.

Articolul 623[15]. Previzibilitatea

Debitorul obligaţiei care rezultă din contract sau alt act juridic este răspunzător doar pentru prejudiciul pe care debitorul l-a prevăzut sau putea în mod rezonabil să-l prevadă, la momentul asumării obligaţiei, ca fiind rezultatul probabil al neexecutării, cu excepţia cazului în care neexecutarea era intenţionată sau din culpă gravă.

Articolul 623[16]. Prejudiciul imputabil creditorului

Debitorul nu răspunde pentru prejudiciul suferit de creditor în măsura în care creditorul a contribuit la neexecutare sau efectele sale.

Articolul 623[17]. Reducerea prejudiciului

(1) Debitorul nu răspunde pentru prejudiciul suferit de creditor în măsura în care creditorul a putut să reducă prejudiciul luînd măsuri rezonabile.

(2) Creditorul are dreptul să recupereze cheltuielile suportate în mod rezonabil în încercările sale de a reduce prejudiciul.

Articolul 623[18]. Contractul de substituire

Creditorul, care a declarat rezoluţiunea totală sau parţială pentru neexecutare şi a încheiat, într-un termen rezonabil şi în condiţii rezonabile, un alt contract pentru a-l substitui, poate, dacă sunt întrunite condiţiile pentru a cere despăgubiri, cere de la debitor despăgubiri egale cu diferenţa dintre preţul prestaţiei sale în baza contractului rezolvit şi preţul prestaţiei sale în baza contractului de substituire, precum şi poate cere de la debitor despăgubiri pentru partea nereparată a prejudiciului.

Articolul 623[19]. Preţul de piaţă

În cazul în care creditorul a declarat rezoluţiunea totală sau parţială pentru neexecutare şi nu a încheiat un contract de substituire, dar prestaţia are un preţ de piaţă, creditorul poate, dacă sunt întrunite condiţiile pentru a cere despăgubiri, cere de la debitor despăgubiri egale cu diferenţa dintre preţul contractual şi preţul de piaţă la data rezoluţiunii, precum şi poate cere de la debitor despăgubiri pentru partea nereparată a prejudiciului.

Articolul 623[20]. Dobînda de întîrziere în executarea obligaţiilor pecuniare

(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadenţă, creditorul are dreptul la dobîndă de întîrziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenţei plăţii pînă la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută de dispoziţiile alin. (2) ori o altă rată prevăzută de dispoziţiile legale speciale.

(2) Rata dobînzii de întîrziere este egală cu rata prevăzută de dispoziţiile art. 585 plus cinci (5) puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau nouă (9) puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă, înainte de scadenţă, obligaţia pecuniară era purtătoare de dobîndă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobînzii de întîrziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută de dispoziţiile art. 585 cu rata dobînzii prevăzute de contract.

(3) Debitorul consumator are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întîrzierii plăţii este mai mic decît rata legală a dobînzii de întîrziere.

(4) În cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobînda de întîrziere calculată conform dispoziţiilor prezentului articol, fie penalitatea pentru întîrziere. Creditorul poate de asemenea cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobînda de întîrziere.

(5) Pe perioada în care suma de bani nu este plătită la scadenţă cu justificare, debitorul datorează doar dobînda de întîrziere la rata prevăzută de dispoziţiile art. 585. Debitorul consumator nu datorează asemenea dobîndă de întîrziere.

(6) Orice clauza contrară dispoziţiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 623[21]. Anatocismul şi capitalizarea

(1) Dobînda, dobînda de întîrziere sau, după caz, penalitatea se calculează numai asupra sumei de bază a obligaţiei pecuniare (capitalului).

(2) Cu toate acestea, dobînzile se pot capitaliza şi pot produce dobînzi dacă s-a prevăzut expres, dar numai pentru dobînzi scadente cel puţin 12 luni.

(3) Dobînda de întîrziere sau, după caz, penalitatea nu se poate capitaliza.

(4) Orice clauza contrară dispoziţiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută. Cu toate acestea, prin contractul de cont curent sau de depozit sau alt cont de plăţi se poate deroga de la dispoziţiile prezentului articol.

Articolul 623[22]. Dobînda de întîrziere în executarea obligaţiilor de a da sau de a face

(1) În cazul în care o obligaţie de a da sau de a face, alta decît una de plăti o sumă de bani, nu este executată la scadenţă, creditorul are dreptul la dobîndă de întîrziere asupra echivalentului în bani al părţii neexecutate a obligaţiei, din data imediat următoare scadenţei pînă la data executării corespunzătoare, la rata prevăzută de dispoziţiile art. 585 ori o altă rată prevăzută de dispoziţiile legale speciale. Dacă obligaţia neexecutată are o obligaţie corelativă pecuniară, mărimea acestei obligaţii corelative va constitui echivalentul în bani a obligaţiei neexecutate.

(2) În cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobînda de întîrziere calculată conform dispoziţiilor prezentului articol, fie penalitatea. Creditorul poate de asemenea cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobînda de întîrziere.

Articolul 623[23]. Despăgubirea cheltuielilor de recuperare a creanţelor pecuniare ale profesionistului

(1) Din momentul în care sunt întrunite condiţiile plăţii dobînzii de întîrziere conform dispoziţiilor art. 623[20], creditorul obligaţiei pecuniare poate pretinde debitorului plata unei despăgubiri minime egale cu echivalentul în monedă naţională la data plăţii a sumei de 20 euro, pentru acoperirea cheltuielilor de recuperare suportate de creditor. Această regulă se aplică chiar dacă obligaţia pecuniară întîrziată este doar o rată din suma totală datorată creditorului conform unui grafic de plată.

(2) Dreptul creditorului de a cere despăgubiri pentru cheltuielile de recuperare suportate de el, în partea neacoperită de despăgubirea minimă prevăzută de dispoziţiile alin. (1), rămîne neafectat.

(3) Dispoziţiile prezentului articol se aplică doar contractelor prin care un profesionist livrează bunuri, execută lucrări sau prestează servicii în folosul unui alt profesionist sau a unei autorităţi publice ori unei alte persoane juridice de drept public sau asociaţii ale acestora.

Articolul 623[24]. Valuta în care se determină despăgubirile

Despăgubirile trebuie determinate în valuta care cel mai corespunzător reflectă prejudiciul suferit de creditor.".

321. Articolul 624:

1) la alineatul (1), cuvîntul „(penalitatea)" se exclude, iar după cuvîntul „bun" se completează cu cuvîntul „(penalitate)";

2) la alineatul (3), cuvintele „Clauza penală" se substituie cu cuvîntul „Penalitatea", iar după cuvîntul „neexecutate" se completează cu cuvintele „ , inclusiv sub forma unei dobînzi de întîrziere";

3) la alineatul (4), cuvintele „clauze penale" se substituie cu cuvîntul „penalităţi";

4) la alineatul (5), cuvintele „neexecutarea nu se datorează vinovăţiei sale" se substituie cu cuvintele „neexecutarea obligaţiei este justificată";

5) se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Nulitatea obligaţiei atrage nulitatea clauzei penale. Nulitatea clauzei penale nu atrage nulitatea obligaţiei.".

322. Articolul 625 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 625.** Forma clauzei penale

Clauza penală trebuie să fie întocmită în formă autentică dacă legea cere forma autentică pentru actul juridic căruia i se aplică clauza, iar în celelalte cazuri, aceasta trebuie să fie întocmită în scris, sub sancţiunea nulităţii absolute.".

323. Articolul 626:

1) alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă penalitatea este stipulată pentru cazul în care debitorul nu execută obligaţia, creditorul poate cere atît executarea obligaţiei cît şi plata penalităţii. Nu se poate cere atît executarea obligaţiei cît şi plata penalităţii dacă penalitatea s-a stipulat cu titlu de despăgubire în locul prestaţiei şi nu doar cu titlu de mijloc de garantare a executării obligaţiei."

2) la alineatul (2), în prima propoziţie, cuvintele „clauza penală" se substituie cu cuvîntul „penalitate".

324. La articolul 628 alineatul (2), cuvîntul „Prevederile" se substituie cu cuvîntul „Dispoziţiile".

325. Articolul 630:

1) în titlu şi alineatul (1), cuvintele „clauzei penale" se substituie cu cuvîntul „penalităţii";

2) la alineatul (1), după cuvîntul „dispune" se completează cuvintele „ , la cererea debitorului, ";

3) la alineatul (2), cuvîntul „plătită" se substituie cu cuvintele „stinsă prin executare benevolă";

4) se completează cu alineatele (3) şi (4) cu următorul cuprins:

„(3) Nu se admite reducerea penalităţii pentru întîrzierea executării obligaţiei pecuniare în cazul în care rata penalităţii este egală sau mai mică decît rata legală aplicabilă conform dispoziţiilor art. 623^{20}.

(4) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile prezentului articol în detrimentul debitorului este lovită de nulitate absolută.".

326. La articolul 631 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Convenţia cu privire la arvună trebuie să fie întocmită în formă autentică dacă legea cere forma autentică pentru actul juridic din care rezultă obligaţia garantată, iar în celelalte cazuri, aceasta trebuie să fie întocmită în scris, sub sancţiunea nulităţii absolute."

327. Articolul 633:

1) alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă, pentru neexecutarea obligaţiei garantate, răspunde partea care a dat arvuna, aceasta rămîne celeilalte părţi după rezoluţiunea contractului de către aceasta din urmă. Dacă pentru neexecutarea obligaţiei garantate răspunde partea care a primit arvuna, ea este obligată să plătească celeilalte părţi dublul arvunei după rezoluţiunea contractului de către aceasta din urmă.";

2) la alineatul (2), cuvîntul „contractului" se substituie cu cuvintele „ obligaţiei garantate";

3) se completează cu alineatele (3) şi (4) cu următorul cuprins:

„(3) Creditorul obligaţiei garantate neexecutate poate însă opta pentru executare silită sau pentru rezoluţiunea contractului şi repararea prejudiciului potrivit regulilor generale.

(4) Arvuna se restituie în cazul în care raportul contractual se stinge dintr-o cauză ce nu atrage răspunderea vreuneia dintre părţi."

328. Articolul 637:

1) la alineatul (1), cuvintele „în cazul prevăzut de lege," se exclud;

2) alineatul (2) se abrogă;

3) la alineatul (3), după cuvîntul „oferă" se completează cu cuvîntul „retentorului", iar cuvintele „reală, considerată" şi „de către instanţă" se exclud.

4) la alineatul (4), textul „şi (2)" se exclud.

329. Articolul 638:

1) la alineatul (1), cuvintele „este abuzivă ori ilegală" se exclud;

2) se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Expirarea prescripţiei extinctive nu împiedică exercitarea dreptului de retenţie, dacă dreptul garantat al retentorului nu era prescris în momentul în care s-ar fi putut exercita dreptul de retenţie.".

330. Articolul 639:

1) alineatul (2) se completează cu cuvintele „ , însă retentorul are dreptul de a participa la distribuirea preţului bunului, în condiţiile legii";

2) la alineatul (3), cuvintele „revendica bunul, ţinînd cont de regulile prescripţiei" se substituie cu cuvintele „cere restituirea bunului, sub rezerva regulilor aplicabile prescripţiei extinctive a acţiunii principale şi dobîndirii bunurilor mobile de către posesorul de bună-credinţă";

3) se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Dacă creditorul înaintează o acţiune prin care cere restituirea bunului, iar retentorul invocă dreptul de retenţie, instanţa de judecată va stabili în hotărârea judecătorească, prin care se dispune restituirea bunului, că retentorul trebuie să execute hotărârea judecătorească doar dacă creditorul execută simultan obligaţia garantată prin dreptul de retenţie, ori oferă asigurări suficiente ale executării faţă de retentor sau dacă retentorul se află în întârziere de a accepta executarea oferită de către creditor.".

331. Articolul 644:

1) la alineatul (1):

după cuvintele „chitanţă şi," se completează cu cuvintele „după caz,", iar după cuvîntul „original" se completează cu cuvintele „sau efectuarea unei menţiuni pe titlul original al creditorului privind stingerea";

2) textul „În cazul imposibilităţii de a cere creditorului chitanţă, debitorul poate face dovada plăţii cu orice mijloc de probă." se exclude;

3) se completează cu alineatul (1^1) şi(1^2) cu următorul cuprins:

„(1[1]) În cazul imposibilităţii de a cere creditorului chitanţă, debitorul poate face dovada plăţii cu orice mijloc de probă.

(1[2]) În cazul în care creditorul doar a restituit titlul original, fără a elibera chitanţă, se prezumă, pînă la proba contrară, că obligaţia a fost executată.";

4) la alineatul (2), cuvintele „autentificată notarial" se substituie cu cuvîntul „scrisă".

332. Articolul 651:

1) la alineatul (2), cuvintele „de graţie" se substituie cu cuvîntul „suplimentar", iar după cuvîntul „creanţe" se completează cu cuvîntul „scadente";

2) alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Compensarea se face prin declaraţie faţă de cealaltă parte şi produce efecte din momentul recepţionării declaraţiei. Declaraţia nu produce efecte dacă este afectată de modalităţi sau dacă contravine dispoziţiilor prezentei secţiuni."

333. Se completează cu articolele 651[1] şi 651[2] cu următorul cuprins:

Articolul 651[1]. Compensarea judiciară

„(1) La cererea creditorului care invocă un interes justificat, compensarea poate fi pronunţată de către instanţa de judecată, chiar dacă una dintre creanţe, deşi este certă, încă nu este lichidă sau exigibilă. Dacă nu s-a dispus altfel, compensarea produce efecte din data rămînerii definitive a hotărîrii judecătoreşti.

(2) Instanţa de judecată nu poate refuza compensarea creanţelor reciproce conexe doar din motiv că una dintre creanţe nu este lichidă sau exigibilă. În acest caz, se consideră că compensarea a produs efecte în momentul cînd prima din ele a devenit scadentă. Dobîndirea de către terţi a unor drepturi asupra uneia dintre creanţe nu împiedică debitorul să opună compensarea.

Articolul 651[2]. Compensarea convenţională

Părţile pot să convină de a stinge toate creanţele reciproce, prezente sau viitoare, prin compensare. Această compensare produce efecte din momentul încheierii contractului de compensare sau, în cazul obligaţiilor viitoare, din momentul cînd ambele vor fi născute.".

334. Se completează cu articolul 654[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 654[1].** Compensarea creanţelor cu diferite valute

În cazul în care părţile au creanţe pecuniare reciproce exprimate în diferite valute, fiecare parte poate opune compensarea în condiţiile prezentei secţiuni cu excepţia cazului în care era convenit că partea care opune compensarea trebuie să plătească exclusiv într-o anumită valută.".

335. Articolul 655:

1) alineatul unic devine alineatul (1);

2) alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) În cazul în care persoana are mai multe creanţe ce pot fi stinse prin compensare, declaraţia sa de compensare produce efecte doar dacă ea indică care anume creanţe ale sale le stinge prin compensare."

3) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) În cazul în care persoana are mai multe obligaţii ce pot fi stinse prin compensare, se aplică regulile privind imputaţia plăţilor.".

336. La articolul 657 alineatul (2), cuvîntul „codebitor" se substituie cu cuvîntul „cocreditor".

337. Articolul 660:

1) alineatul unic devine alineatul (1);

2) la alineatul (1), prima propoziţie se completează cu cuvintele „dacă din lege sau natura obligaţiei scadente nu rezultă altfel";

3) se completează cu alineatele (2) şi (3) cu următorul cuprins:

„(2) Obligaţia nu se stinge prin confuziune dacă aceasta are ca efect lipsirea unui terţ de un drept.

(3) Confuziunea nu operează dacă datoria şi creanţa se găsesc în acelaşi patrimoniu, dar în mase patrimoniale diferite recunoscute de lege.".

338. Articolul 662:

1) alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Obligaţia se stinge dacă creditorul îl eliberează pe debitor de executarea obligaţiei (remiterea de datorie). Obligaţia se consideră stinsă din momentul primirii de către debitor a notificării de remitere a datoriei din partea creditorului, cu excepţia cazului în care debitorul, într-un termen rezonabil, execută obligaţia sau notifică creditorul despre faptul că obiectează la remiterea de datorie.";

2) se completează cu alineatul (1^1) cu următorul cuprins:

„(1^1) Remiterea de datorie este totală dacă nu a fost stipulat expres că este parţială.".

339. La articolul 663 alineatul (1) se completează cu textul „Executarea nu este imposibilă doar fiindcă obligaţia poate fi executată în condiţii mai dificile, cu cheltuieli mai mari, cu asistenţa unui terţ sau doar după un anumit termen.".

340. Articolul 666 se modifică după cum urmează:

1) titlul va avea următorul cuprins: „ Noţiunea contractului";

2) alineatul (3) se abrogă.

341. Articolul 667 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 667.** Libertatea contractului

(1) Oricine îşi poate alege în mod liber contractantul dacă legea nu prevede altfel.

(2) Părţile contractante pot încheia în mod liber, în limitele dispoziţiilor legale imperative, contracte şi pot stabili conţinutul lor.

(3) Cu excepţia cazului în care se prevede în mod expres contrariul sub sancţiunea nulităţii, părţile contractante pot, prin contract, să deroge de la acele dispoziţii cuprinse în cartea a 3-a din prezentul cod care se referă la drepturile, obligaţiile şi alte efecte juridice produse de contract, inclusiv distribuirea riscurilor.

(4) Părţile contractante pot de asemenea să deroge de la dispoziţiile legale cuprinse în celelalte articole ale prezentului cod, în legile speciale şi alte acte normative, care se referă la drepturile, obligaţiile şi alte efecte juridice produse de contract, inclusiv distribuirea riscurilor, dacă din modul de exprimare a dispoziţiei, din conţinutul sau din contextul ei, nu rezultă în mod neîndoielnic că dispoziţia legală este imperativă.

(5) De la dispoziţiile legale privitoare la prescripţia extinctivă a drepturilor rezultate din contract se poate deroga doar în condiţiile art. 270.

(6) Dacă, în scopul protecţiei intereselor prioritare ale societăţii sau ale unui individ, efectele unui contract depind de încuviinţarea autorităţilor statului, limitările şi condiţionările trebuie reglementate prin lege.

(7) Obligarea la încheierea unui contract este interzisă, cu excepţia cazurilor cînd obligaţia de a contracta este prevăzută de lege sau dacă reiese dintr-o obligaţie asumată benevol.

(8) Părţile pot încheia contracte numite, contracte nenumite, precum şi contracte complexe.".

342. Se completează cu articolele 667^1 şi 667^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 667^1.** Contractul numit şi nenumit

(1) Contractul este numit dacă legea îl reglementează în mod special. Restul contractelor sunt contracte nenumite.

(2) Contractul nenumit se supune, în următoarea ordine:

a) acordului de voinţă al părţilor, expres şi implicit;

b) dispoziţiilor legale aplicabile contractelor şi obligaţiilor contractuale în general;

c) practicilor statornicite între părţi şi uzanţelor din domeniu, dacă există;

d) dispoziţiilor legale aplicabile contractelor numite asemănătoare în măsura în care acestea sunt compatibile cu natura şi scopul contractului nenumit.

Articolul 667². Contractul complex

(1) Contractul este complex dacă cuprinde:

a) elemente care corespund la două sau mai multe contracte numite; sau

b) unele elemente care corespund contractelor numite şi alte elemente care corespund contractelor nenumite.

(2) În măsura în care ele nu contravin naturii şi scopului contractului complex, dispoziţiile legale aplicabile fiecărui contract numit sau nenumit relevant se vor aplica în mod corespunzător elementelor respective ale contractului complex şi drepturilor şi obligaţiilor rezultate din aceasta.

(3) Dispoziţiile alin. (2) nu se aplică dacă:

a) legea prevede că un anumit contract complex urmează a fi calificat în întregime ca un contract dintr-o anumită categorie;

b) în lipsa unei dispoziţii legale de felul menţionat la lit. a), elementele care corespund unei categorii de contracte predomină aşa de mult încît ar fi nerezonabil contractul complex să nu fie calificat în întregime ca un contract din acea categorie.

(4) În cazurile prevăzute de dispoziţiile alin.(3), dispoziţiile legale aplicabile categoriei la care a fost atribuit contractul complex ca urmare a calificării (categoria primară) se aplică contractului şi drepturilor şi obligaţiilor rezultate din acesta. Cu toate acestea, dispoziţiile legale care reglementează acele elemente ale contractului care cad într-o altă categorie decît categoria primară se vor aplica în mod corespunzător în măsura necesară reglementării acelor elemente cu condiţia că ele nu contravin dispoziţiilor legale aplicabile categoriei primare.

(5) Dispoziţiile prezentului articol nu înlătură aplicarea dispoziţiilor legale imperative.".

343. Articolele 668-672 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 668.** Forţa obligatorie a contractului

Contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părţilor dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 669. Obligaţia de a contracta

(1) Dacă deţine o poziţie dominantă pe piaţă, una din părţile contractante este obligată să contracteze în acest domeniu. Ea nu poate, sub sancţiunea prevăzută de lege, să impună clauze care contravin legislaţiei din domeniul concurenţei şi nici clauze abuzive.

(2) Faţă de consumatori şi alte persoane care obţin sau folosesc bunuri, lucrări sau servicii în scopuri necomerciale, nu se poate refuza fără motive temeinice încheierea unui contract dacă cealaltă parte are calitate de profesionist.

(3) În cazul neexecutării fără justificare a obligaţiei de a încheia contractul, prevăzute de dispoziţiile alin.(1) sau (2), persoana îndreptăţită la încheierea contratului poate cere instanţei de judecată să pronunţe o hotărîre care să ţină loc de contract. Dispoziţiile art. 672 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 670. Imposibilitatea la momentul încheierii contractului

(1) Contractul este valabil chiar dacă, la momentul încheierii sale, una dintre părţi se află în imposibilitate de a-şi executa obligaţia.

(2) Dispoziţiile alin.(1) nu împiedică invocarea nulităţii relative pentru eroare asupra imposibilităţii în condiţiile legii.

Articolul 671. Antecontractul şi contractul definitiv

(1) Antecontractul este contractul prin care o parte (promitent) se obligă faţă de cealaltă parte (beneficiar) să încheie în viitor un alt contract (contractul definitiv) la cererea beneficiarului. Această obligaţie poate fi asumată şi de către ambele părţi.

(2) Antecontractul trebuie să prevadă clauzele esenţiale ale contractului definitiv şi să fie încheiat în forma cerută de lege pentru contractul definitiv, sub aceeaşi sancţiune.

(3) Partea contractantă care are doar calitatea de beneficiar nu poate fi obligată la încheierea contractului definitiv şi nici nu poartă răspundere pentru că a ales de a nu-l încheia.

(4) Sumele plătite şi alte prestaţii executate în temeiul antecontractului se prezumă un avans în contul prestaţiilor care vor fi datorate prin contractul definitiv. Cu toate acestea, chiar dacă bunul deja s-a predat, dreptul de proprietate ori alt drept real asupra acestuia nu se poate dobîndi decît în temeiul contractului definitiv.

(5) Stipulaţia prin care părţile se obligă să negocieze în vederea încheierii sau modificării unui contract nu constituie antecontract.

Articolul 672. Drepturile beneficiarului în caz de neexecutare

(1) În cazul neexecutării fără justificare a obligaţiei promitentului de a încheia contractul definitiv, beneficiarul poate cere instanţei de judecată să pronunţe o hotărîre care să ţină loc de contract definitiv. Dată a încheierii contractului se va considera data rămînerii definitive a hotărîrii judecătoreşti.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu limitează posibilitatea beneficiarului de a recurge la alte mijloace juridice de apărare ale creditorului în caz de neexecutare a obligaţiei.

(3) Hotărîrea judecătorească care să ţină loc de contract definitiv se va pronunţa chiar şi atunci cînd promitentul nu deţine drepturi suficiente pentru a putea transmite sau, după caz, constitui în folosul beneficiarului dreptul de care se dispune prin contract, şi nici nu are împuterniciri de a dispune de acel drept. În acest caz, devin incidente dispoziţiile art. 241^3.

(4) În afară de alte temeiuri de rezoluţiune prevăzute de lege sau antecontract, beneficiarul are dreptul la rezoluţiunea antecontractului şi atunci cînd promitentul a înstrăinat unui terţ dreptul care face obiectul contractului definitiv sau cînd apar oricare alte indicii că va avea loc o neexecutare a obligaţiilor promitentului care vor apărea din contractul definitiv care îl va îndreptăţi pe beneficiar să recurgă la rezoluţiunea contractului definitiv.

(5) În cazul în care beneficiarul a ales să încheie contractul definitiv sau să ceară instanţei de judecată să pronunţe o hotărîre care să ţină loc de contract definitiv, el nu este decăzut de dreptul de a invoca viciile materiale şi juridice ale prestaţiei dacă nu le cunoştea şi nici nu trebuia, în mod rezonabil, să le cunoască la data antecontractului. Această regulă se aplică chiar dacă beneficiarul a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască viciile la data încheierii contractului definitiv. "

344. Se completează cu articolele 672^1-672^3 cu următorul cuprins:

„Articolul 672^1. Opţiunea de a contracta

(1) Prin antecontract părţile pot prevedea expres că promitentul menţine o ofertă irevocabilă, în sensul dispoziţiilor art. 684, de a încheia contractul definitiv, iar beneficiarul are opţiunea să o accepte sau refuze.

(2) Contractul definitiv se încheie prin exercitarea opţiunii în sensul acceptării de către beneficiar a ofertei irevocabile a promitentului, în condiţiile convenite prin antecontract.

(3) Atît antecontractul care cuprinde opţiunea, cît şi declaraţia de acceptare trebuie încheiate în forma prevăzută de lege pentru contractul definitiv şi, luate împreună, vor constitui contractul definitiv.

(4) În cazul în care declaraţia de acceptare se încheie în formă autentică, girul notarului se va limita doar la legalitatea declaraţiei de acceptare şi nu a contractului definitiv astfel încheiat.

(5) Dispoziţiile legale privitoare la antecontract se aplică în egală măsură opţiunii. Dispoziţiile art. 672 alin.(1) nu se aplică opţiunii.

Articolul 672[2]. Opozabilitatea drepturilor beneficiarului

(1) Drepturile beneficiarului de a dobîndi dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra unui bun în temeiul contractului definitiv sunt opozabile terţilor:

a) prin îndeplinirea formalităţilor de publicitate prevăzute de lege în privinţa antecontractului; sau

b) în cazul în care legea nu oferă posibilitatea de a îndeplini formalităţi de publicitate în privinţa antecontractului, dacă terţul cunoştea existenţa antecontractului în privinţa bunului.

(2) Din momentul în care contractul definitiv se consideră încheiat, iar beneficiarul este îndreptăţit să dobîndească dreptul de proprietate sau un alt drept real în temeiul acestuia, el poate opune dreptul său împotriva tuturor terţilor care au dobîndit careva drepturi asupra bunului după data opozabilităţii faţă de ei prevăzute de dispoziţiile alin.(1), precum şi creditorilor lor.

(3) Dacă dreptul dobîndit de beneficiar, conform legii, se dobîndeşte prin înregistrare într-un registru de publicitate, beneficiarul poate cere rectificarea registrului prin:

a) înregistrarea dreptului său; şi, totodată

b) radierea drepturilor înregistrate ale terţilor menţionaţi de dispoziţiile alin. (2) care nu se puteau înregistra fără consimţămîntul beneficiarului dacă beneficiarul deţinea dreptul său la data înregistrării lor.

Articolul 672[3]. Contractul-cadru

(1) Contractul-cadru este actul juridic prin care părţile convin să negocieze şi să stabilească raporturi contractuale ale căror clauze vor fi convenite prin contracte ulterioare încheiate în temeiul contractului-cadru.

(2) Clauzele contractului-cadru completează conţinutul contractului ulterior în măsura în care ele nu contravin acestuia ori dacă părţile nu au exclus aplicarea lor pe altă cale.".

345. Articolul 676 se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) În cazul în care o prestaţie urmează a fi determinată pe baza unui factor care nu există sau care a încetat să existe ori să fie accesibil, respectivul factor se va substitui cu cel mai apropiat echivalent dacă acesta nu este nerezonabil. În caz contrar, determinarea se va face conform dispoziţiilor alin.(4). "

346. Se completează cu articolul 676[1] cu următorul cuprins:

„Articolul 676[1]. Imputarea cunoaşterii

Dacă o persoană, care a participat la încheierea contractului cu acordul unei părţi, sau la exercitarea unui drept sau la executarea unei obligaţii care rezultă din acestea, a cunoscut sau a prevăzut un fapt ori se consideră că l-a cunoscut sau l-a prevăzut, fie a acţionat cu intenţie sau cu o altă atitudine psihică relevantă, atunci această cunoaştere, previziune sau atitudine psihică se impută părţii respective."

347. Cartea a treia, Titlul II se completează cu Capitolul I[1] cu următorul cuprins:

„Capitolul I[1]
OBLIGAŢII PRECONTRACTUALE

Secţiunea 1
Obligaţii de informare în general

Articolul 678[1]. Obligaţia generală a profesionistului de a furniza informaţii

(1) Înainte de încheierea contractului de livrare a bunurilor, executare a lucrărilor, prestare a serviciilor, furnizării conţinutului digital sau altei prestaţii de către un profesionist altei persoane, profesionistul are obligaţia de a furniza acelei persoane, prin orice mijloace adecvate, informaţii cu privire la caracteristicile esenţiale ale prestaţiei care trebuie furnizate, pe care aceasta le deţine sau se poate aştepta să le deţină şi a căror nefurnizare ar contraveni bunei-credinţe.

(2) La aprecierea volumului de informaţii pe care profesionistul este obligat să le furnizeze conform dispoziţiilor alin. (1), trebuie să se ţină seama de toate circumstanţele, inclusiv:

a) dacă profesionistul avea cunoştinţe speciale în domeniu;

b) costul pe care îl presupune pentru profesionist dobîndirea informaţiilor relevante;

c) uşurinţa cu care cealaltă persoană ar putea obţine informaţiile prin alte mijloace;

d) natura informaţiilor;

e) importanţa probabilă a informaţiilor pentru cealaltă parte; şi

f) dacă cealaltă persoană de asemenea este un profesionist, bunele practici comerciale în situaţia dată.

Articolul 678[2]. Obligaţia profesionistului de a nu furniza informaţie eronată consumatorilor

(1) Dacă un profesionist propune consumatorilor bunuri, lucrări, servicii, conţinut digital sau oricare alte prestaţii, profesionistul are obligaţia de a nu furniza informaţie eronată. Informaţia se consideră eronată dacă aceasta denaturează sau omite circumstanţe esenţiale pe care un consumator mediu poate aştepta să-i fie furnizate pentru a lua o decizie informată despre încheierea contractului. Se consideră consumator mediu consumatorul care este suficient de bine informat şi de atent, ţinînd seama de factori sociali, culturali şi lingvistici.

(2) Pentru a stabili ce informaţie un consumator mediu poate aştepta să-i fie furnizată, se vor lua în considerare toate circumstanţele, precum şi limitările tehnice ale mijlocului de comunicare utilizat.

(3) Dacă un profesionist face o comunicare comercială, inclusiv publicitate sau marketing, care creează impresia consumatorilor că ea conţine toată informaţia relevantă necesară pentru a lua o decizie despre încheierea contractului, profesionistul are obligaţia de a se asigura că, de fapt, comunicarea conţine toată informaţia relevantă. Dacă aceasta nu reiese deja din contextul în care se face comunicarea comercială, informaţia care urmează a fi furnizată trebuie să cuprindă:

a) caracteristicile principale ale bunurilor, lucrărilor, serviciilor, conţinutului digital sau altor prestaţii, identitatea şi adresa profesionistului, dacă este relevantă, preţul şi, după caz, existenţa unui drept de revocare acordat de lege;

b) particularităţile cu privire la plată, livrare, garanţie şi depunerea reclamaţiilor, dacă ele sunt diferite de cerinţele de diligenţă profesională.

(4) Diligenţa profesională presupune nivelul de competenţă specializată şi prudenţă aşteptate, în mod rezonabil, de la profesionist faţă de consumatori, în conformitate cu practicile corecte de piaţă şi/sau cu principiul general al bunei-credinţe, în domeniul de activitate al profesionistului.

Secţiunea a 2-a
Obligaţii de informare în unele contracte încheiate cu consumatorii

Articolul 678[3]. Definiţia unor termeni

În sensul prezentei secţiuni, următoarele noţiuni se definesc după cum urmează:

contract la distanţă – orice contract negociat şi încheiat între profesionist şi consumator în cadrul unui sistem de vînzări sau de prestări de servicii la distanţă organizat, fără prezenţa fizică simultană a profesionistului şi a consumatorului, cu utilizarea exclusivă a unuia sau a mai

multor mijloace de comunicare la distanţă, pînă la şi în momentul în care este încheiat contractul, inclusiv orice comandă făcută de consumator şi care produce efecte obligatorii asupra lui;

contract negociat în afara spaţiilor comerciale – contract între un profesionist şi un consumator, care întruneşte una din următoarele condiţii:

a) este încheiat în prezenţa fizică simultană a profesionistului şi a consumatorului, într-un loc care nu este spaţiul comercial al profesionistului;

b) pentru acest contract consumatorului i s-a făcut o ofertă în aceleaşi circumstanţe ca cele menţionate la lit. a);

c) este încheiat în spaţiile comerciale ale profesionistului sau prin utilizarea mijloacelor de comunicare la distanţă, imediat după ce consumatorul a fost abordat în mod personal şi individual, într-un loc care nu este spaţiul comercial al profesionistului, în prezenţa fizică simultană a acestuia şi a consumatorului, cu excepţia simplei distribuţii a informaţiei promoţionale în apropiere de spaţiile comerciale ale profesionistului;

d) este încheiat în cursul unei deplasări organizate de profesionist în scopul sau urmărind efectul de a promova şi a vinde consumatorului bunurile sau serviciile respective;

funcţionalitate – modul în care poate fi utilizat conţinutul digital, de exemplu:

a) limba conţinutului şi, dacă diferă, limba oricăror instrucţiuni incluse în conţinut;

b) metoda de furnizare a conţinutului: de exemplu, flux continuu, online, descărcare unică, acces la descărcare pe o perioadă determinată;

c) durata de redare a conţinutului pentru fişierele video sau audio;

d) tipul şi dimensiunea fişierului pentru fişierele descărcabile;

e) dacă există sau nu un angajament din partea profesionistului sau a unei părţi terţe de a întreţine sau actualiza bunul;

f) orice condiţii de utilizare a bunului care nu sînt direct legate de interoperabilitate, precum:

1) urmărirea şi/sau personalizarea;

2) necesitatea unei conexiuni la Internet pentru utilizarea bunului şi a caracteristicilor sale tehnice (de exemplu, viteza minimă de descărcare şi încărcare);

3) necesitatea pentru alţi utilizatori de a avea un anumit software instalat (de exemplu, software de comunicare);

g) orice limitări privind utilizarea bunului:

1) limitele privind durata în care un bun digital poate fi vizionat, citit sau utilizat ori privind numărul de utilizări;

2) limitele privind reutilizarea conţinutului, de exemplu, în scopul realizării de copii private;

3) restricţiile pe baza locaţiei dispozitivului consumatorului;

4) orice funcţionalităţi condiţionate de achiziţii suplimentare, precum conţinutul plătit, calitatea de membru al unui club sau componentele hardware ori software suplimentare;

garanţie comercială – orice angajament din partea profesionistului sau a unui producător faţă de consumator, în plus faţă de obligaţiile legale referitoare la garanţia de conformitate, de a restitui preţul plătit sau de a înlocui, a repara sau a întreţine bunurile în orice mod în cazul în care acestea nu corespund specificaţiilor sau oricărei alte cerinţe care nu este legată de conformitatea din certificatul de garanţie sau din publicitatea relevantă disponibilă în momentul sau înaintea încheierii contractului;

interoperabilitate – informaţii referitoare la echipamentul hardware şi mediul software standard cu care este compatibil conţinutul digital, de exemplu, sistemul de operare, versiunea necesară, anumite caracteristici ale echipamentului hardware;

licitaţie deschisă – metodă de vînzare prin care profesionistul oferă bunuri sau servicii consumatorilor care participă sau au posibilitatea de a participa în persoană (cu prezenţa fizică) la licitaţie, prin intermediul unei proceduri de licitare transparente, concurenţiale, condusă de un adjudecător, în care ofertantul cîştigător este obligat să achiziţioneze bunurile sau serviciile;

bunuri – orice obiect corporal mobil, cu excepţia obiectelor vîndute prin executare silită sau altfel, prin autoritatea legii; apa, gazul şi energia electrică sînt considerate „bunuri" în sensul prezentei secţiuni atunci cînd acestea sînt puse în vînzare în volum limitat sau în cantitate fixă;

spaţiu comercial:

a) orice unitate imobilă de vînzare cu amănuntul în care profesionistul sau persoana care acţionează în numele profesionistului îşi desfăşoară activitatea permanent; sau

b) orice unitate mobilă de vînzare cu amănuntul în care profesionistul sau persoana care acţionează în numele profesionistului îşi desfăşoară activitatea în mod obişnuit, inclusiv sezonier, şi care este în mod clar identificată ca spaţiu pentru vînzări către public.

Articolul 678[4]. Cerinţe în materie de informare în cazul contractelor altele decît contractele negociate în afara spaţiilor comerciale şi contractele la distanţă

(1) Înainte ca un contract, altul decît un contract la distanţă sau un contract negociat în afara spaţiilor comerciale, sau orice ofertă similară să producă efecte obligatorii asupra consumatorului, profesionistul îi furnizează consumatorului, într-un mod clar şi inteligibil, următoarele informaţii, în cazul în care respectivele informaţii nu reies în mod evident din context:

a) principalele caracteristici ale bunurilor sau serviciilor, în mod corespunzător cu mijlocul de comunicare utilizat şi cu bunurile sau serviciile în cauză;

b) denumirea completă sau prescurtată, în limba de stat, şi numărul de identificare de stat (IDNO) ale profesionistului persoană juridică, respectiv, numele, prenumele şi numărul de identificare de stat (IDNP) ale profesionistului persoană fizică, precum şi adresa sediului la care este stabilit şi numărul de telefon al acestuia;

c) preţul total al bunurilor sau serviciilor cu toate taxele incluse sau, în cazul în care preţul nu poate fi calculat în avans în mod rezonabil dată fiind natura bunurilor sau a serviciilor, modalitatea de calcul al preţului şi, după caz, toate costurile suplimentare de transport, de livrare ori taxele poştale, sau, în cazul în care acestea nu pot fi calculate în avans în mod rezonabil, menţionarea faptului că aceste costuri suplimentare ar putea fi suportate de consumator;

d) acolo unde este cazul, modalităţile de plată, livrare şi executare, data pînă la care sau termenul în care profesionistul se angajează să livreze bunurile sau să presteze serviciile şi politica profesionistului de soluţionare a reclamaţiilor, inclusiv termenul standard de livrare stabilit de dispoziţiile art.575[2] alin.(1) lit. a);

e) în plus faţă de o menţiune a existenţei unei garanţii legale de conformitate pentru bunuri, menţiunea privind existenţa serviciilor prestate după vînzare şi a garanţiilor comerciale, după caz, precum şi condiţiile aferente acestora (în special, adresa sediului în care se oferă serviciile prestate după vînzare şi cine suportă cheltuielile de transport, dacă acestea sînt aplicabile);

f) durata de valabilitate a contractului sau, pentru un contract cu o durată nedeterminată sau un contract care urmează să fie prelungit de plin drept, condiţiile de rezoluţiune a contractului;

g) acolo unde este cazul, funcţionalitatea, inclusiv aplicarea unor măsuri tehnice de protecţie pentru conţinutul digital;

h) acolo unde este cazul, orice interoperabilitate relevantă a conţinutului digital cu componentele hardware şi software despre care profesionistul deţine informaţii sau despre care se poate presupune, în mod rezonabil, că acesta deţine informaţii.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, de furnizare a gazelor naturale şi a energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, contractelor de furnizare a energiei termice sau contractelor de furnizare a conţinuturilor digitale care nu sînt livrate pe un suport material.

(3) Dispoziţiile alin.(1) nu se aplică contractelor pentru necesităţi curente, care sînt executate imediat, în momentul în care sînt încheiate.

(4) Informaţiile menţionate de dispoziţiile alin. (1) fac parte integrantă din contract şi nu pot fi modificate decît în cazul în care părţile contractante decid altfel în mod explicit.

Articolul 678[5]. Cerinţe de conţinut al informaţiilor în cazul contractelor la distanţă şi celor negociate în afara spaţiilor comerciale

(1) Înainte ca un contract la distanţă sau negociat în afara spaţiilor comerciale sau orice ofertă similară să producă efecte obligatorii pentru consumator, profesionistul trebuie să furnizeze consumatorului următoarele informaţii într-un mod clar şi inteligibil:

a) principalele caracteristici ale bunurilor sau serviciilor, corespunzător cu mijlocul de comunicare utilizat şi cu bunurile sau serviciile în cauză;

b) denumirea completă sau prescurtată, în limba de stat, şi numărul de identificare de stat (IDNO) ale profesionistului persoană juridică sau, respectiv, numele, prenumele şi numărul de identificare de stat (IDNP) ale profesionistului persoană fizică;

c) adresa sediului la care este stabilit profesionistul, numărul de telefon, numărul de fax şi adresa de poştă electronică ale acestuia, în cazul în care sînt disponibile, pentru a-i permite consumatorului să ia rapid legătura cu profesionistul şi să comunice cu acesta în mod eficient, şi, dacă este cazul, adresa sediului şi identitatea profesionistului în numele căruia acţionează intermediarul;

d) adresa locului în care profesionistul îşi desfăşoară activitatea, în cazul în care aceasta este diferită de adresa furnizată în conformitate cu lit. c), şi, după caz, adresa poştală a profesionistului în numele căruia acţionează intermediarul, la care consumatorul poate trimite eventualele reclamaţii;

e) preţul total al bunurilor sau serviciilor cu toate taxele incluse sau, în cazul în care costul nu poate fi calculat din timp în mod rezonabil dată fiind natura bunurilor ori a serviciilor, modalitatea de calcul al preţului şi toate costurile suplimentare de transport, de livrare, taxele poştale ori de orice altă natură, sau, în cazul în care acestea nu pot fi calculate din timp în mod rezonabil, menţionarea faptului că aceste costuri suplimentare ar putea fi suportate de consumator. În cazul unui contract pe durată nedeterminată sau al unui contract care include un abonament, preţul total va include costurile totale pe perioada de facturare. În cazul în care aceste contracte sînt taxate la un tarif fix, preţul total va cuprinde şi costurile lunare totale. În cazul în care costul total nu poate fi calculat din timp, trebuie indicată modalitatea de calcul al preţului;

f) costul de utilizare a mijloacelor de comunicare la distanţă în vederea încheierii contractului, atunci cînd acesta este calculat pe baza unui alt tarif decît tariful de bază;

g) modalităţile de plată, livrare, executare, data pînă la care sau termenul în care profesionistul se angajează să livreze bunurile sau să presteze serviciile şi, acolo unde este cazul, procedura de soluţionare a reclamaţiilor derulată de profesionist;

h) în cazul în care există un drept de revocare, condiţiile, termenul şi procedurile de exercitare a dreptului respectiv conform dispoziţiilor art.705 şi 711[3] alin.(1), precum şi formularul standard de revocare prevăzut în anexa nr. 6 la Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil;

i) acolo unde este cazul, faptul că consumatorul va trebui să suporte costul aferent returnării bunurilor în caz de revocare şi, pentru contractele la distanţă, dacă bunurile, prin însăşi natura lor, nu pot fi, în mod normal, returnate prin poştă, costul aferent returnării bunurilor;

j) în cazul în care consumatorul îşi exercită dreptul de revocare după formularea unei cereri în conformitate cu dispoziţiile art. 678[6] alin. (3) sau dispoziţiile art. 678[7] alin.(10), informaţia potrivit căreia consumatorul este obligat să achite profesionistului costuri rezonabile în conformitate cu dispoziţiile art. 711[5] alin. (6);

k) în cazul în care dreptul de revocare nu este prevăzut în conformitate cu dispoziţiile art. 711[6], informaţia conform căreia consumatorul nu va beneficia de un drept de revocare sau, acolo unde este cazul, circumstanţele în care consumatorul îşi pierde dreptul de revocare;

l) o menţiune referitoare la existenţa unei garanţii legale privind conformitatea bunurilor;

m) acolo unde este cazul, existenţa şi condiţiile de asistenţă după vînzare acordată consumatorului, serviciile prestate după vînzare (inclusiv adresa sediului la care se prestează şi cine suportă cheltuielile de transport, dacă acestea sînt aplicabile) şi garanţiile comerciale;

n) existenţa codurilor de conduită relevante, astfel cum sînt definite de legislaţia privind protecţia consumatorilor, şi modalitatea în care pot fi obţinute copii ale acestora, după caz;

o) acolo unde este cazul, durata contractului sau, dacă contractul este încheiat pe o durată nedeterminată ori urmează să fie reînnoit de plin drept, condiţiile de rezoluţiune a contractului;

p) acolo unde este cazul, durata minimă de valabilitate a obligaţiilor care revin consumatorului conform contractului;

q) acolo unde este cazul, existenţa şi condiţiile aferente avansurilor (cauţiunile, inclusiv blocarea unor sume pe contul de card al consumatorului) sau altor garanţii financiare care trebuie plătite sau oferite de consumator la cererea profesionistului;

r) acolo unde este cazul, funcţionalitatea, inclusiv aplicarea unor măsuri tehnice de protecţie pentru conţinutul digital;

s) acolo unde este cazul, orice interoperabilitate pertinentă a conţinutului digital cu componentele hardware şi software despre care profesionistul deţine informaţii sau despre care se poate presupune în mod rezonabil că acesta deţine informaţii;

t) acolo unde este cazul, posibilitatea şi modalitatea de a recurge la o procedură extrajudiciară de depunere şi soluţionare a reclamaţiilor, căreia i se supune profesionistul.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, contractelor de furnizare a gazelor naturale, contractelor de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, contractelor de furnizare a energiei termice sau contractelor de furnizare a conţinuturilor digitale care nu sînt livrate pe un suport material.

(3) În cazul unei licitaţii deschise, informaţiile menţionate de dispoziţiile alin.(1) lit. b), c) şi d) pot fi înlocuite cu datele echivalente ale licitantului.

(4) Informaţiile menţionate de dispoziţiile alin.(1) lit. h), i) şi j) pot fi furnizate utilizînd Instrucţiunile privind exercitarea dreptului de revocare a contractului prevăzute în anexa nr. 7 la Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova. Se consideră că profesionistul a respectat cerinţele în materie de informare stabilite de dispoziţiile alin.(1) lit. h), i) şi j) dacă a furnizat consumatorului aceste instrucţiuni corect completate.

(5) Informaţiile menţionate de dispoziţiile alin. (1) fac parte integrantă din contractul la distanţă sau din contractul negociat în afara spaţiilor comerciale şi nu pot fi modificate decît în cazul în care părţile contractante convin altfel în mod expres.

(6) În cazul în care profesionistul nu îndeplineşte cerinţele în materie de informare cu privire la taxele suplimentare sau alte costuri, conform celor menţionate de dispoziţiile alin. (1) lit. e), sau cu privire la costurile aferente returnării bunurilor, conform celor menţionate de dispoziţiile alin. (1) lit. i), consumatorul nu suportă respectivele taxe sau costuri.

(7) Informaţiile se prezintă în limba de stat, fără a exclude dreptul profesionistului de a le prezenta, suplimentar, şi în alte limbi de comunicare. La solicitarea consumatorului, profesionistul poate prezenta informaţiile într-o altă limbă decît limba de stat.

(8) Dacă o dispoziţie privind conţinutul şi modul în care trebuie furnizate informaţiile, prevăzută de legislaţia privind comerţul electronic, contravine unei dispoziţii din prezenta secţiune, se aplică dispoziţiile prezentei secţiuni.

(9) Sarcina probei în ceea ce priveşte îndeplinirea cerinţelor în materie de informare, stabilite de dispoziţiile art. 678^5-678^7, revine profesionistului.

Articolul 678^6. Cerinţe de formă faţă de informaţii în cazul contractelor negociate în afara spaţiilor comerciale

(1) În cazul contractelor negociate în afara spaţiului comercial, profesionistul trebuie să transmită informaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 678^5 alin. (1) consumatorului pe suport de

hîrtie sau, în cazul în care consumatorul este de acord, pe un alt suport durabil. Aceste informaţii vor fi lizibile şi redactate într-un limbaj clar şi inteligibil.

(2) Profesionistul trebuie să furnizeze consumatorului un exemplar original al contractului semnat sau confirmarea contractului pe suport de hîrtie ori, dacă consumatorul este de acord, pe un alt suport durabil, inclusiv, dacă este cazul, confirmarea acordului prealabil expres al consumatorului în conformitate cu dispoziţiile art. 711^6 alin. (1) lit. m).

(3) În cazul în care consumatorul doreşte ca prestarea unor servicii sau furnizarea serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, furnizarea de gaze naturale sau furnizarea energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, sau furnizarea de energie termică să înceapă în interiorul termenului de revocare prevăzut de dispoziţiile art. 706 alin.(2) şi 711^1 alin.(1), profesionistul trebuie să solicite consumatorului să formuleze o astfel de cerere expresă pe un suport durabil.

(4) În ceea ce priveşte contractele negociate în afara spaţiilor comerciale, în care consumatorul a solicitat în mod expres serviciile profesionistului pentru a efectua lucrări de reparaţie sau de întreţinere, iar profesionistul şi consumatorul îşi îndeplinesc imediat obligaţiile ce le revin, suma ce trebuie plătită de consumator nedepăşind echivalentul în lei a 200 euro la cursul Băncii Naţionale a Moldovei din ziua respectivă:

a) profesionistul trebuie să furnizeze consumatorului informaţiile menţionate de dispoziţiile art. 678^5 alin.(1) lit. b) şi c) şi informaţii referitoare la preţ sau la modul de calculare a preţului, împreună cu o estimare a preţului total, pe suport de hîrtie sau, dacă consumatorul este de acord, pe un alt suport durabil; profesionistul trebuie să furnizeze informaţiile menţionate de dispoziţiile art. 678^5 alin. (1) lit. a), h) şi k), dar poate opta să nu le furnizeze pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil dacă consumatorul îşi dă acordul în mod expres;

b) confirmarea contractului, transmisă în conformitate cu dispoziţiile alin. (2) din prezentul articol, trebuie să conţină informaţiile menţionate de dispoziţiile art. 678^5 alin. (1).

Articolul 678^7. Cerinţe de formă faţă de informaţii în cazul contractelor la distanţă

(1) În cazul contractelor la distanţă, profesionistul trebuie să transmită informaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 678^5 alin. (1) sau să pună la dispoziţia consumatorului respectivele informaţii în mod corespunzător cu mijlocul de comunicare la distanţă utilizat, folosind un limbaj clar şi inteligibil. În măsura în care informaţia respectivă este prezentată pe un suport durabil, aceasta va fi lizibilă.

(2) Dacă un contract la distanţă care urmează să fie încheiat prin mijloace electronice obligă consumatorul la plata unor sume, profesionistul trebuie să aducă la cunoştinţa consumatorului de o manieră clară şi foarte vizibilă, imediat înainte ca acesta să facă comanda, informaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 678^5 alin.(1) lit. a), e), o) şi p). În cazul contractelor încheiate prin intermediul unor pagini web, respectivele informaţii se afişează în imediata apropiere a confirmării solicitate pentru efectuarea comenzii.

(3) Profesionistul trebuie să asigure că consumatorul dispune de posibilitatea de a stabili momentul în care îşi asumă obligaţia de a plăti profesionistului. În acest scop, consumatorului i se atrage atenţia, în mod specific, printr-o formulare lipsită de ambiguitate, asupra faptului că efectuarea comenzii atrage după sine obligaţia de a plăti profesionistului.

(4) Dacă pentru a face comanda este necesar să se activeze un buton sau o funcţie similară, butonul sau funcţia similară se etichetează de o manieră lizibilă doar cu menţiunea „Comandă cu obligaţie de plată" sau „Cumpără acum", sau „Plăteşte acum", sau „Confirmă cumpărătura", sau o altă formulare neambiguă corespunzătoare, care să indice că a face comanda implică obligaţia efectuării unei plăţi către profesionist. Dacă profesionistul încalcă dispoziţiile prezentului alineat, consumatorul nu are nici o obligaţie în temeiul contractului sau al comenzii.

(5) Paginile web prin intermediul cărora se efectuează comerţul electronic trebuie să indice clar şi lizibil, cel mai tîrziu la începutul procesului de formulare a comenzii, dacă se aplică vreo restricţie în ceea ce priveşte livrarea şi care sînt mijloacele de plată acceptate.

(6) În cazul în care contractul este încheiat printr-un mijloc de comunicare la distanţă ce permite un spaţiu sau un timp limitat pentru afişarea informaţiei, profesionistul trebuie să furnizeze prin mijlocul de comunicare respectiv, înaintea încheierii contractului, cel puţin informaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 678^5 alin. (1) lit. a), b), e), h) şi o). Celelalte informaţii menţionate de dispoziţiile art. 678^5 alin. (1) trebuie să fie furnizate consumatorului de profesionist într-un mod adecvat, în conformitate cu dispoziţiile alin. (1) din prezentul articol.

(7) Fără a aduce atingere dispoziţiilor alin.(6), în cazul în care profesionistul îi telefonează consumatorului în vederea încheierii unui contract la distanţă, profesionistul trebuie să-şi prezinte identitatea la începutul conversaţiei cu consumatorul, dacă este cazul, să prezinte identitatea persoanei în numele căreia telefonează şi să specifice scopul comercial al apelului.

(8) În cazul în care urmează să se încheie un contract la distanţă printr-un apel telefonic iniţiat de profesionist, profesionistul trebuie să confirme oferta făcută consumatorului, al cărui angajament începe doar după ce a semnat oferta sau după ce şi-a trimis consimţământul în scris. Aceste confirmări trebuie făcute pe un suport durabil.

(9) Profesionistul trebuie să transmită consumatorului confirmarea încheierii contractului, pe un suport durabil, într-un termen rezonabil din momentul încheierii contractului la distanţă şi cel tîrziu la momentul livrării bunurilor sau înainte de începerea prestării serviciului solicitat. Confirmarea respectivă trebuie să includă:

a) informaţiile menţionate de dispoziţiile art. 678^5 alin. (1), cu excepţia cazului în care profesionistul a transmis deja informaţiile respective consumatorului, pe un suport durabil, înaintea încheierii contractului la distanţă; şi

b) acolo unde este cazul, confirmarea acordului prealabil, expres, al consumatorului cu privire la ofertă şi confirmarea potrivit cu dispoziţiile art. 711^6 alin.(1) lit. m).

(10) În cazul în care consumatorul doreşte ca prestarea unor servicii sau furnizarea serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, sau furnizarea gazelor naturale ori a energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, sau furnizarea energiei termice să înceapă în interiorul termenului de revocare prevăzute de dispoziţiile art. 706 alin. (2) şi 711^1 alin. (1), profesionistul trebuie să solicite consumatorului să facă o cerere expresă în acest sens.

(11) Dispoziţiile prezentului articol nu aduc atingere dispoziţiilor privind încheierea contractelor şi plasarea comenzilor prin mijloace electronice, stabilite prin legislaţia privind comerţul electronic.

(12) În cadrul unui contract de abonament pentru furnizarea de conţinut digital care nu este livrat pe un suport material, fiecare furnizare de conţinut digital individual efectuată din contul abonamentului nu se consideră un contract nou în sensul prezentei secţiuni.

(13) Atunci cînd conţinutul digital include opţiuni adiţionale de cumpărare integrate, profesionistul trebuie să informeze consumatorul, înainte de cumpărarea conţinutului digital, că asemenea opţiuni adiţionale de cumpărare îi pot fi oferite, inclusiv despre modalităţile de plată pentru asemenea cumpărături adiţionale. În asemenea cazuri, profesionistul trebuie să solicite, în conformitate cu dispoziţiile art. 591 alin.(4), consimţământul explicit din partea consumatorului cu privire la orice plată suplimentară faţă de cea asupra căreia s-au înţeles anterior, prin care se remunerează obligaţia contractuală principală a profesionistului. Setările predefinite pentru plăţi nu trebuie să permită cumpărăturile adiţionale fără consimţământul explicit din partea consumatorului. Dacă sistemul prevede intervale de timp în care se păstrează valabilitatea autentificării în scopul efectuării cumpărăturilor adiţionale integrate, profesionistul nu poate aplic în mod automat setările predefinite, ci trebuie să solicite consimţământul explicit din partea consumatorului privind intervalul de timp aplicabil.

Articolul 678^8. Domeniul de aplicare

(1) Prezenta secţiune se aplică, în condiţiile şi în limitele stabilite de dispoziţiile sale, oricărui contract încheiat între un profesionist şi un consumator, inclusiv contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, contractelor de furnizare a

gazelor naturale, contractelor de furnizare a energiei electrice sau contractelor de furnizare a energiei termice, în măsura în care aceste utilităţi sînt furnizate pe bază contractuală.

(2) Prezenta secţiune nu se aplică următoarelor tipuri de contracte:

a) contracte de prestare a unor servicii sociale, inclusiv de cazare socială, de îngrijire a copiilor şi de susţinere a familiilor şi a persoanelor în scopul depăşirii unor situaţii de dificultate;

b) contracte avînd ca obiect serviciile de sănătate orientate spre nevoile populaţiei de ocrotire şi recuperare a sănătăţii, realizate prin folosirea cunoştinţelor profesionale medicale şi farmaceutice;

c) contracte avînd ca obiect jocurile de noroc, care implică mizarea pe un pot cu valoare pecuniară, inclusiv loterii, jocuri de cazinou şi tranzacţii de tipul pariurilor;

d) contracte referitoare la servicii financiare;

e) contracte pentru dobîndirea sau transferul unor drepturi asupra unui bun imobil, cu excepţia contractelor privind serviciile agenţilor imobiliari şi a celor privind închirierea unor spaţii în scopuri nerezidenţiale;

f) contracte avînd ca obiect construirea unor clădiri noi, transformarea substanţială a unor clădiri existente sau închirierea de locuinţe în scopuri rezidenţiale, cu excepţia celor privind construcţia unor anexe la clădiri şi a celor privind repararea şi renovarea clădirilor;

g) contracte privind pachetul de servicii de călătorie;

h) contracte privind cazarea periodică, privind produsele de vacanţă pe termen lung, contracte de intermediere a produselor de vacanţă şi de intermediere a participării la un sistem de schimb;

i) contracte care sînt autentificate, fie în virtutea legii, fie la cererea părţilor, de către un notar care trebuie să se asigure, furnizînd informaţii juridice cuprinzătoare, că încheierea contractului survine numai după ce consumatorul a analizat cu atenţie aspectele juridice şi a luat cunoştinţă de sfera de aplicare juridică a acestuia;

j) contracte avînd ca obiect furnizarea alimentelor, băuturilor sau a altor bunuri de consum casnic curent, livrate fizic de către un profesionist care se deplasează frecvent sau periodic la domiciliul, reşedinţa sau locul de muncă al consumatorului;

k) contracte de prestare a unor servicii de transport de pasageri, cu excepţia dispoziţiilor art. 678^{7}alin.(2)–(4);

l) contracte încheiate prin intermediul automatelor sau incintelor comerciale automatizate;

m) contracte încheiate cu furnizorii de servicii de comunicaţii electronice prin telefoane publice cu plată, pentru utilizarea acestora, sau încheiate pentru utilizarea unei conexiuni unice prin telefon, Internet sau fax, stabilite de un consumator.

(3) Prezenta secţiune nu se aplică contractelor negociate în afara spaţiilor comerciale, în cazul cărora plata ce trebuie efectuată de consumator nu depăşeşte echivalentul în lei a 10 euro la cursul Băncii Naţionale a Moldovei din ziua respectivă. În cazul în care consumatorul încheie în acelaşi timp 2 sau mai multe contracte avînd obiecte conexe, la aplicarea respectivului prag se ia în vedere costul total.

(4) Prezenta secţiune nu aduce atingere normelor privind valabilitatea, încheierea sau efectele contractelor reglementate de alte acte legislative, în măsura în care aceste aspecte nu sînt reglementate de prezenta secţiune.

(5) Prezenta secţiune nu împiedică oferirea de către profesionist a unor condiţii contractuale mai avantajoase pentru consumator.

(6) Prezenta secţiune nu se aplică transferului drepturilor şi obligaţiilor deţinute de un consumator în baza unui contract încheiat cu un profesionist către un alt consumator.

(7) În sensul prezentei secţiuni, contractele de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, contractele de furnizare a gazelor naturale şi contractele de furnizare a energiei electrice, în cazul în care acestea nu prevăd vînzarea într-un volum limitat sau într-o cantitate stabilită, contractele de furnizare a energiei termice şi contractele privind conţinuturi

digitale care nu sînt livrate pe un suport material nu se consideră nici contracte de vînzare-cumpărare, nici contracte de prestări servicii.

(8) Prezenta secțiune nu se aplică conținuturilor digitale care nu sînt livrate pe un suport material și care sînt furnizate gratuit prin difuzarea informației pe Internet, fără încheierea expresă a unui contract. Accesul gratuit la o pagină web sau o descărcare gratuită de pe o pagină web nu se consideră contract în sensul prezentei secțiuni.

(9) Faptul că un contract poate include opțiunea ce permite încheierea de alte contracte ulterioare sau o perioadă de probă gratuită nu modifică în esență natura contractului.

Articolul 678[9]. Drepturile în caz de neîndeplinire a obligațiilor de informare

(1) Profesionistului îi revine sarcina să demonstreze că a îndeplinit cerințele dispozițiilor art. 678[5]-678[7]. Această regulă nu se aplică în procedurile de tragere la răspundere contravențională sau penală.

(2) Dacă un profesionist a încălcat una dintre obligațiile impuse de dispozițiile art. 678[1]-678[8], iar contractul a fost încheiat, profesionistul va purta obligații contractuale așa cum cealaltă parte le-a înțeles în mod rezonabil din cauza absenței informației sau incorectitudinii ei. În caz de neexecutare a acestor obligații contractuale, consumatorul poate recurge la mijloacele juridice de apărare disponibile creditorului conform dispozițiilor art. 602-623[24].

(2) Indiferent dacă contractul s-a încheiat sau nu, profesionistul care nu a îndeplinit una dintre obligațiile prevăzute de dispozițiile art. 678[1]-678[7] poartă răspundere față de persoana îndreptățită pentru prejudiciul cauzat prin această neîndeplinire. Cu toate acestea, dacă contractul s-a încheiat, iar persoana îndreptățită are temei de a cere repararea prejudiciului cauzat prin această neîndeplinire pe baza dispozițiile art. 602-623[24], atunci propoziția anterioară nu se aplică.

(3) Drepturile persoanei îndreptățite, prevăzute de dispozițiile prezentului articol, nu împiedică exercitarea dreptului de anulare a contractului pe baza dispozițiilor art. 227.

(4) Orice clauză contrară dispozițiilor art. 678[1]-678[8] și prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Secțiunea a 3-a
Obligații specifice în cazul contractelor încheiate prin mijloace electronice

Articolul 678[10]. Obligația de informare în cazul încheierii contractului prin intermediul mijloacelor electronice

(1) Dacă un contract urmează a fi încheiat prin intermediul mijloacelor electronice, profesionistul are obligația, înainte ca cealaltă parte să facă oferta sau să accepte oferta, să furnizeze informație cu privire la următoarele:

a) pașii tehnici care trebuie urmați pentru a încheia contractul;

b) dacă profesionistul va genera un document care reprezintă contractul și dacă documentul va fi accesibil;

c) mijloacele tehnice pentru identificarea și corectarea erorilor comise la introducerea datelor înainte ca cealaltă parte să facă oferta sau să accepte oferta;

d) limbile care vor fi oferite pentru încheierea contractului;

e) toate clauzele contractuale.

(2) Profesionistul trebuie să garanteze punerea la dispoziție a clauzelor contractuale menționate de dispozițiile alin. (1) lit. e) în formă textuală.

(3) Dacă profesionistul nu a îndeplinit obligația prevăzută de dispozițiile alin. (1), și în asemenea circumstanțe s-a încheiat un contract, consumatorul are dreptul de revocare a contractului notificînd profesionistul în interiorul termenului specificat de dispozițiile art. 706.

(4) Profesionistul poartă răspundere față de cealaltă parte pentru prejudiciul cauzat prin neîndeplinirea obligației prevăzute de dispozițiile alin. (1).

(5) Clauzele care nu au fost negociate individual pot fi incluse prin una din următoarele metode:

a) clauzele sunt prezentate celeilalte părţi în formă textuală înainte ca celeilalte părţi să i se permită să încheie contractul, iar ea îşi dă consimţământul expres pentru aplicabilitatea clauzelor şi, în final, să încheie contractul;

b) cealaltă parte este informată despre existenţa clauzelor şi i se acordă posibilitatea clar identificabilă să acceseze clauzele înainte ca ei să i se permită să încheie contractul şi, în final, să încheie contractul.

Articolul 678[11]. Corectarea erorilor de conţinut

(1) Profesionistul care intenţionează să încheie un contract prin punerea la dispoziţie a mijloacelor electronice pentru încheierea acestuia are obligaţia să pună la dispoziţia celeilalte părţi mijloace tehnice adecvate, efective şi accesibile pentru identificarea şi corectarea erorilor comise la introducerea datelor înainte ca cealaltă parte să facă o ofertă sau să accepte o ofertă.

(2) Dacă o parte încheie un contract din eroare, din cauza neîndeplinirii de către profesionist a obligaţiei prevăzute de dispoziţiile alin. (1), profesionistul poartă răspundere faţă de respectiva persoană pentru prejudiciul cauzat prin această neîndeplinire. Aceasta nu împiedică exercitarea unui drept întemeiat pe dispoziţiile art. 227.

Articolul 678[12]. Confirmarea recepţiei

(1) Profesionistul care oferă posibilitatea de a încheia contractul prin intermediul mijloacelor electronice are obligaţia de a confirma, prin intermediul mijloacelor electronice, că a recepţionat oferta sau acceptarea parvenită de la cealaltă parte.

(2) Dacă cealaltă parte nu primeşte confirmarea fără întîrziere nejustificată, ea poate să-şi revoce oferta sau, după caz, poate să revoce contractul.

(3) Profesionistul poartă răspundere faţă de cealaltă parte pentru prejudiciul cauzat prin neîndeplinirea obligaţiei prevăzute de dispoziţiile alin. (1).

Articolul 678[13]. Domeniul de aplicare şi caracterul imperativ

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni nu se aplică dacă contractul este încheiat prin intermediul poştei electronice sau alte mijloace de comunicare individuală.

(2) Dispoziţiile prezentei secţiuni nu exclude sau limitează obligaţiile profesionistului, prevăzute de alte dispoziţii legale, de a furniza alte informaţii celeilalte părţi.

(3) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentei secţiuni în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Secţiunea a 4-a
Prestaţii nesolicitate

Articolul 678[14]. Lipsa răspunsului nu generează obligaţii

(1) Dacă un profesionist furnizează unui consumator bunuri, lucrări, servicii, conţinut digital sau alte prestaţii nesolicitate de acesta:

a) între ei nu se consideră încheiat nici un contract pe baza circumstanţei că consumatorul nu a răspuns sau a săvîrşit o altă acţiune ori inacţiune cu aceste prestaţii şi nici o obligaţie de plată a acestora nu se naşte în sarcina consumatorului;

b) între ei nu se naşte nici o obligaţie extracontractuală pe baza circumstanţei că consumatorul a dobîndit, reţinut, respins sau folosit prestaţiile.

c) prin derogare de la dispoziţiile lit. a), consumatorul poate considera că a primit prestaţia cu titlu de donaţie necondiţionată de la profesionist.

(2) Dispoziţiile alin. (1) lit. b) şi c) nu se aplică dacă bunurile, lucrările, serviciile, conţinutul digital sau alte prestaţii au fost furnizate consumatorului:

a) în condiţiile gestiunii de afaceri fără mandat; sau

b) din eroare sau în alte circumstanţe în care apare obligaţia de restituire întemeiată pe îmbogăţirea nejustificată.

(3) Dispoziţiile privind livrarea într-o cantitate care depăşeşte cantitatea convenită în contractul de vînzare-cumpărare se aplică cu prioritate faţă de dispoziţiile prezentului articol.

(4) În scopul aplicării dispoziţiilor alin. (1) livrarea are loc atunci cînd consumatorul obţine controlul fizic asupra prestaţiei sau rezultatului ei.

(5) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Secţiunea a 5-a
Obligaţia în cadrul negocierii şi obligaţia de confidenţialitate

Articolul 678[15]. Negocierea contrar bunei-credinţe

(1) Persoana este liberă să negocieze şi nu poartă răspundere doar pentru faptul că nu s-a ajuns la un acord.

(2) Persoana care este angajată în negocieri are obligaţia de a negocia cu bună-credinţă şi de a nu rupe negocierile contrar bunei-credinţe. Orice clauză care exclude sau limitează această obligaţie este lovită de nulitate absolută.

(3) Persoana care încalcă această obligaţie poartă răspundere faţă de cealaltă persoană pentru prejudiciul suportat în baza încrederii că contractul s-ar fi încheiat. Cu toate acestea, despăgubirile nu acoperă profitul pe care cealaltă persoană îl aştepta de la încheierea contractului. În cazul în care persoana a acţionat cu intenţie sau culpă gravă, despăgubirile vor acoperi şi ratarea de către cealaltă persoană a oportunităţii rezonabile de a încheia un contract cu un terţ.

(4) În special, este contrar bunei-credinţe ca o persoană să înceapă sau să continue negocierile fără intenţia reală de a ajunge la un acord cu cealaltă persoană.

(5) De asemenea, are dreptul la repararea prejudiciului persoana care a participat la o licitaţie, concurs sau altă selecţie competitivă în vederea atribuirii unui contract dacă organizatorul, prin încălcarea regulilor care guvernează selecţia, a atribuit contractul unui alt participant în locul acelei persoane.

(6) Dispoziţiile prezentului articol nu împiedică încheierea între profesionişti a unor aranjamente privind modul de desfăşurare a negocierilor şi de rupere a acestora.

Articolul 678[16]. Obligaţia de confidenţialitate

(1) Dacă în cursul negocierilor o persoană oferă informaţie confidenţială, persoana care a primit-o are obligaţia de a nu dezvălui acea informaţie şi nici de a o utiliza în scopuri proprii, indiferent dacă contractul a fost încheiat sau nu.

(2) Este confidenţială informaţia despre care, fie reieşind din natura sa sau din circumstanţele în care aceasta a fost obţinută, partea care primit informaţia cunoştea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască că este confidenţială pentru persoana care a oferit-o. În special, este confidenţială informaţia care constituie secret comercial în sensul dispoziţiilor art. 1431[1] alin. (3).

(3) Informaţia oferită de către un profesionist consumatorului nu se poate considera confidenţială dacă profesionistul nu l-a notificat, în prealabil, pe consumator despre natura confidenţială a unei informaţii specifice.

(4) Persoana care, pe baza unor motive rezonabile, anticipează încălcarea obligaţiei prevăzute de prezentul articol are dreptul să obţină, pe cale judecătorească, interzicerea încălcării.

(5) Partea care încalcă obligaţia prevăzută de prezentul articol poartă răspundere faţă de cealaltă parte pentru prejudiciul cauzat prin încălcare, precum şi, în condiţiile legii, poate fi obligată să predea celeilalte părţi profitul obţinut din încălcare."

348. La articolul 679 alineatul (3) se abrogă.

349. La articolul 681 în alineatul (1) cuvîntul „elementele" se substituie cu cuvîntul „clauzele".

350. Articolul 683 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Dacă conform legii consumatorul are dreptul de revocare a unui anumit tip de contract, oferta făcută de consumator pentru încheierea unui asemenea contract este întotdeauna revocabilă. Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului alineat în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.".

351. La articolul 688, alineatul (1), cuvintele „(instantaneu) prin mijloace de telecomunicaţie" se substituie cu cuvintele „prin mijloace de comunicare instantanee".

352. La articolul 691, alineatul (3), cuvîntul „material" se substituie cu cuvîntul „esenţial", iar după cuvîntul „acceptare" se completează cu cuvintele „dacă oferta nu prevede expres că nu se va accepta nicio condiţie adiţională ori diferită, precum şi", iar cuvintele „ le respinge" se substituie cu cuvintele „obiectează la ele".

353. La articolul 693, în titlul şi textul acestuia, cuvîntul „comerciale" se substituie cu cuvintele „dintre profesionişti" .

354. La articolul 694, alineatul (2), cuvîntul „comerciant" se substituie cu cuvîntul „profesionist", la cazul gramatical corespunzător, cuvîntul „cuiva" se substituie cu cuvintele „altui profesionist", iar în propoziţia a doua după cuvîntul „ofertantului" se completează cu cuvîntul „profesionist".

355. La articolul 696, cuvîntul „comercianţi" se substituie cu cuvîntul „profesionişti", iar cuvintele „alterează material" se substituie cu cuvintele „modifică esenţial".

356. Articolul 697 va avea următorul cuprins:

„Articolul 697. Contractul multilateral

(1) Dacă contractul urmează să fie încheiat între trei sau mai multe părţi, contractul nu se consideră încheiat pînă cînd toate părţile sale nu îşi manifestă consimţămîntul, cu excepţia cazurilor în care un contract anterior între toate acele părţi sau legea autorizează pe anumite părţi să încheie contractul aşa încît el va deveni obligatoriu pentru toate părţile.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică în mod corespunzător şi contractului de modificare sau de rezoluţiune a contractului multilateral."

357. Articolele 701-703 vor avea următorul cuprins:

„Articolul 701. Clauzele standard contradictorii

(1) Dacă părţile au ajuns la un acord, dar atît oferta cît şi acceptarea fac trimitere la clauzele standard ale părţii respective, contractul se consideră încheiat, necătînd la această împrejurare. Clauzele standard fac parte din contract în partea în care clauzele standard ale unei părţi nu intră în contradicţie cu clauzele standard ale celeilalte părţi.

(2) Cu toate acestea, se consideră că contractul nu s-a încheiat dacă una dintre părţi:

a) a indicat în prealabil, în mod expres, şi nu doar pe calea unei clauze standard, intenţia de a nu fi legată de contract dacă survine împrejurarea prevăzută la alin. (1); sau

b) informează cealaltă parte despre această intenţie fără întîrzieri nejustificate.

Articolul 702. Clauza de integralitate şi clauza privind modificarea scrisă

(1) Contractul scris, care cuprinde o clauză negociată individual şi care stipulează că înscrisul conţine toate condiţiile asupra cărora au convenit părţile (clauza de integralitate), nu poate fi contestat sau completat prin proba declaraţiilor sau acordurilor anterioare.

(2) Dacă clauza de integralitate nu a fost negociată individual, ea instituie doar o prezumţie că părţile au avut intenţia ca declaraţiile şi acordurile anterioare să nu poate fi invocate. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(3) Aceste declaraţii sau acorduri pot fi folosite totuşi pentru interpretarea înscrisului. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută dacă nu a fost negociată individual.

(4) Contractul scris conţinînd o clauză prin care se stipulează că toate modificările sau rezoluţiunea contractului se fac în scris (clauza de modificare scrisă) instituie doar o prezumţie că el nu poate fi modificat sau rezolvit altfel decît cu respectarea acestei forme.

(5) Comportamentul unei părţi o poate priva totuşi de dreptul invocării clauze de integralitate sau de modificare scrisă dacă cealaltă parte a acţionat în conformitate cu acest comportament.

Articolul 703. Contractele care nu sunt încheiate prin ofertă şi acceptare

Dispoziţiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător chiar dacă procesul de încheiere a contractului nu poate fi analizat ca un schimb de ofertă şi acceptare.".

358. În cartea a treia, Titlul II, Capitolele III, IV şi V vor avea următorul cuprins:

„Capitolul III
DREPTUL DE REVOCARE A CONTRACTULUI

Secţiunea 1
Exercitare şi efect

Articolul 704. Domeniul de aplicare şi caracterul imperativ

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în cazurile în care, în temeiul unei dispoziţii legale, consumatorul are dreptul de a revoca contractul.

(2) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în măsura în care dispoziţiile speciale privitoare la dreptul de revocare al unor anumite tipuri de contracte încheiate cu consumatorii nu prevăd altfel.

(3) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului capitol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

(4) Dispoziţiile prezentului capitol nu împiedică oferirea de către profesionist în folosul consumatorului a unor condiţii contractuale care depăşesc nivelul de protecţie asigurat prin lege.

Articolul 705. Exercitarea dreptului de revocare

(1) Dreptul de revocare se exercită prin notificarea profesionistului. Consumatorul nu este nevoit să justifice decizia de revocare.

(2) Declaraţia prin care consumatorul îşi exprimă decizia de revocare a contractului poate să se refere, în mod explicit, la decizia de revocare sau la alte cuvinte similare neechivoce atîta timp cît consumatorul şi contractul respectiv sînt identificabili. Simpla restituire a bunului sau refuzul de a primi livrarea, sau neridicarea bunului de la oficiul poştal, fără o declaraţie neechivocă în acest sens, nu se consideră exercitare valabilă a dreptului de revocare.

Articolul 706. Termenul de revocare

(1) Dreptul de revocare poate fi exercitat la orice moment după încheierea contractului, dar înainte de expirarea termenului de revocare.

(2) Dacă legea nu prevede altfel, termenul de revocare este de 14 zile şi începe să curgă de la data încheierii contractului.

(3) Notificarea de revocare se consideră efectuată în termen dacă a fost expediată înainte de expirarea termenului de revocare.

(4) Sarcina probei privind exercitarea dreptului de revocare în conformitate cu dispoziţiile aplicabile ale prezentului capitol revine consumatorului.

Articolul 707. Informarea adecvată privitoare la dreptul de revocare

(1) Se consideră că profesionistul a transmis consumatorului informaţiile privind dreptul de revocare dacă dreptul de revocare este adus, în mod corespunzător, la cunoştinţa consumatorului, iar informaţiile prevăd, în formă textuală pe un suport durabil şi într-un limbaj clar şi pe înţelese, date despre modul de exercitare a dreptului, termenul de revocare, denumirea şi adresa persoanei căreia revocarea trebuie să-i fie comunicată.

(2) Cu toate acestea, în cazul contractului la distanţă sau contractului negociat în afara spaţiului comercial profesionistul trebuie să transmită consumatorului informaţiile privind dreptul de revocare conform dispoziţiilor art. 678^5 alin. (1) lit. h).

Articolul 708. Efectele revocării

(1) Revocarea are ca efect rezoluţiunea contractului, stingînd obligaţiile ambelor părţi rezultate din contract.

(2) Revocarea nu generează niciun cost şi nicio răspundere pentru consumator cu excepţiile expres prevăzute de lege.

(3) În cazul în care consumatorul a efectuat o comandă (ofertă) ori s-a încheiat un antecontract, revocarea stinge obligaţiile ambelor părţi de a încheia contractul în temeiul respectivei comenzi (oferte) sau, după caz, antecontract.

(4) Dispoziţiile art. 623^3-623^{10} privind efectele rezoluţiunii se aplică în măsura în care nu contravine dispoziţiilor prezentului capitol.

Articolul 709. Obligaţiile profesionistului în cazul revocării

(1) Profesionistul este obligat să restituie toate sumele pe care le-a primit drept plată din partea consumatorului, inclusiv, acolo unde este cazul, pe cele ce acoperă costurile livrării bunurilor de către consumator, fără întîrzieri nejustificate şi, în orice caz, nu mai tîrziu de 14 zile de la data la care este informat despre decizia de revocare a contractului de către consumator.

(2) Profesionistul trebuie să restituie sumele prevăzute de dispoziţiile alin.(1) în aceeaşi monedă în care le-a primit de la consumator, folosind aceleaşi modalităţi de plată ca şi cele folosite de consumator pentru plata iniţială, cu excepţia cazului în care consumatorul şi-a exprimat acordul explicit pentru o altă modalitate de plată şi cu condiţia să nu cadă în sarcina consumatorului plata de comisioane în urma restituirii. Obligaţia de restituire nu se aplică comisioanelor bancare achitate de consumator pentru plata sumelor respective către profesionist, precum şi pierderilor suportate de consumator în legătură cu convertirea în altă monedă a sumelor primite, în cazul în care contul bancar al consumatorului este în altă monedă decît cea în care s-a efectuat plata iniţială şi restituirea.

Articolul 710. Contractele legate

(1) Exercitarea de către consumator a dreptului de revocare are ca efect şi rezoluţiunea de drept a contractului legat de contractul care se revocă.

(2) Contractul care se revocă se consideră legat de contractul prin care consumatorul obţine bunuri, lucrări, conţinut digital, servicii sau alte prestaţii legate de contractul care se revocă dacă aceste prestaţii sunt furnizate:

a) de către acelaşi profesionist; sau

b) de către un terţ, pe baza unui acord între terţul respectiv şi acelaşi profesionist.

(3) Contractul care se revocă se consideră legat de contractul de credit prin care consumatorul obţine credit destinat exclusiv pentru finanţarea obligaţiilor de plată, în tot sau în parte, rezultate din contractul care se revocă dacă aceste contracte formează, din punct de vedere obiectiv, o unitate comercială.

(4) În sensul dispoziţiilor alin.(3) se consideră că contractele formează o unitate comercială în cazul în care:

a) însuşi profesionistul este şi creditor;

b) fiind o altă persoană decît profesionistul, creditorul, pe bază de acord, foloseşte serviciile ori colaborarea profesionistului pentru încheierea contractului de credit sau pregătirea acestuia; sau

c) contractul de credit specifică în mod expres obiectul contractului care se revocă.

(5) Existenţa acordului, menţionat de dispoziţiile alin.(2) lit. b) şi la alin.(4) lit. b), dintre terţ şi profesionist se prezumă pînă la proba contrară.

(6) În cazul în care profesionistul este informat de consumator despre revocarea contractului, profesionistul este obligat să-i informeze, într-un termen rezonabil, pe terţii profesionişti cu care consumatorul a încheiat contracte legate în raport cu contractul revocat, despre faptul că a intervenit rezoluţiunea lui conform dispoziţiilor alin.(1).

(7) Rezoluţiunii contractelor legate i se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 708 şi 709.

(8) În sensul dispoziţiilor alin. (3), prin contract de credit se va înţelege oricare contract de credit pentru consumator care se înscrie în domeniul de aplicare al Legii nr. 202 din 12 iulie 2013 privind contractele de credit pentru consumatori.

Secţiunea a 2-a
Dreptul de revocare a contractului la distanţă sau a contractului negociat în afara spaţiului comercial

Articolul 711. Dreptul de revocare a contractului la distanţă sau a contractului negociat în afara spaţiului comercial

(1) În condiţiile prezentei secţiuni şi, în completare, a secţiunii 1, consumatorul are dreptul de a revoca contractul la distanţă sau contractul negociat în afara spaţiului comercial cu excepţia contractelor excluse din domeniul de aplicare stabilit de dispoziţiile art. 678^8. Cu toate acestea, contractele referitoare la servicii financiare pot constitui contracte legate în sensul dispoziţiilor art. 710.

(2) Definiţiile prevăzute de dispoziţiile art. 678^3 se aplică şi termenilor utilizaţi în prezenta secţiune.

Articolul 711^1. Termenul de revocare

(1) Fără a aduce atingere dispoziţiilor art. 711^2, termenul de revocare este de 14 zile şi începe să curgă:

a) în cazul contractelor de prestări servicii, din ziua care urmează datei încheierii contractului;

b) în cazul contractelor de vînzare-cumpărare, din ziua în care consumatorul sau un terţ, altul decît transportatorul, şi care este indicat de consumator, intră în posesia fizică a bunurilor sau obţine controlul asupra bunurilor conform dispoziţiilor art. 803^2 alin. (1), sau:

c) în cazul în care consumatorul comandă printr-o singură comandă bunuri multiple ce vor fi livrate separat, din ziua în care consumatorul sau un terţ, altul decît transportatorul, şi care este indicat de consumator, intră în posesia fizică a ultimului bun;

d) în cazul livrării unui bun care constă din mai multe loturi sau piese, din ziua în care consumatorul sau un terţ, altul decît transportatorul, şi care este indicat de consumator, intră în posesia fizică a ultimului lot sau ultimei piese;

e) în cazul contractelor de livrare periodică a bunurilor pe o perioadă determinată de timp, din ziua în care consumatorul sau un terţ, altul decît transportatorul, şi care este indicat de consumator, intră în posesia fizică a primului bun;

f) în cazul contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, al contractelor de furnizare a gazelor naturale şi contractelor de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu prevăd vînzarea într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, al contractelor de furnizare a energiei termice sau de furnizare de conţinuturi digitale care nu sînt livrate pe un suport material, de la data încheierii contractului.

(2) În cazul contractelor de vînzare-cumpărare, consumatorul poate să-şi exercite dreptul de revocare şi înainte de dobîndirea posesiei fizice asupra bunurilor.

(3) Dispoziţiile prezentei secţiuni nu împiedică părţile contractante să îşi îndeplinească obligaţiile contractuale pe parcursul termenului de revocare.

(4) În cazul în care consumatorul încheie un contract la distanţă sau un contract negociat în afara spaţiilor comerciale pentru bunuri multiple, acesta are dreptul să revoce contractul doar integral, pentru toate bunurile ce fac obiectul acestuia, dacă părţile nu convin altfel.

Articolul 711[2]. Omisiunea informaţiilor privind dreptul de revocare

(1) În cazul în care profesionistul nu a transmis consumatorului informaţiile privind dreptul de revocare conform dispoziţiilor art. 678[5] alin. (1) lit. h), termenul de revocare expiră la 12 luni de la sfîrşitul termenului iniţial de revocare stabilit în conformitate cu dispoziţiile art. 706 alin.(2) şi 711[1] alin. (1).

(2) În cazul în care profesionistul a transmis consumatorului informaţiile prevăzute la alin.(1) din prezentul articol în termen de 12 luni de la data menţionată în dispoziţiile art. 706 alin. (2) şi 711[1] alin. (1), termenul de revocare expiră în 14 zile de la data la care consumatorul primeşte informaţiile respective.

Articolul 711[3]. Exercitarea dreptului de revocare

(1) În scopul notificării profesionistului despre exercitarea dreptului de revocare, consumatorul are posibilitatea:

a) de a folosi formularul standard prevăzut în anexa nr. 6 la Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova; sau

b) de a face orice altă notificare neechivocă în care să-şi exprime decizia de revocare a contractului.

(2) Profesionistul are dreptul, în afara posibilităţilor menţionate la alin. (1), să acorde consumatorului opţiunea de a completa şi de a transmite, în format electronic, pe pagina web a profesionistului, fie formularul standard de revocare prevăzut în anexa nr. 6 la Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, fie o altă declaraţie neechivocă pusă la dispoziţie de profesionist. În aceste cazuri, profesionistul trebuie să comunice consumatorului, fără întîrziere, pe un suport durabil, confirmarea de primire a formularului de revocare. În cazul în care în declaraţia pusă la dispoziţie pe pagina web a profesionistului se solicită şi alte informaţii suplimentare de la consumator, întrebările suplimentare vor fi prezentate în mod separat, fiind posibilă transmiterea declaraţiei şi fără a oferi răspunsuri la asemenea întrebări.

Articolul 711[4]. Dispoziţii speciale privind obligaţiile profesionistului în cazul revocării

(1) Fără a aduce atingere dispoziţiilor art. 709, profesionistul nu este obligat să restituie costurile suplimentare în cazul în care consumatorul a ales în mod explicit un alt tip de livrare decît livrarea standard oferită de profesionist.

(2) Cu excepţia cazului în care profesionistul s-a oferit să recupereze el însuşi bunurile, în cazul contractelor de vînzare-cumpărare, profesionistul poate suspenda restituirea pînă la data recepţionării bunurilor care au făcut obiectul vînzării-cumpărării sau pînă la momentul primirii unei dovezi din partea consumatorului conform căreia acesta a trimis bunurile către profesionist, luîndu-se în considerare data cea mai apropiată.

Articolul 711[5]. Obligaţiile consumatorului în cazul revocării contractului

(1) Cu excepţia cazului în care profesionistul s-a oferit să recupereze el însuşi bunurile, consumatorul trebuie să trimită înapoi bunurile sau să le predea profesionistului ori unei persoane autorizate de profesionist să recepţioneze bunurile, fără întîrzieri nejustificate şi în decurs de cel mult 14 zile de la data la care acesta i-a comunicat profesionistului decizia sa de revocare a contractului. Termenul se consideră respectat dacă bunurile sunt trimise înapoi de consumator înainte de expirarea termenului respectiv de 14 zile.

(2) Consumatorul suportă doar costurile directe legate de restituirea bunurilor, cu excepţia cazului în care profesionistul acceptă să suporte acele costuri sau a cazului în care profesionistul nu a informat consumatorul despre obligaţia lui de a suporta aceste costuri. Costurile directe legate de restituirea bunurilor nu includ costurile administrative, de manipulare sau depozitare, suportate de profesionist în legătură cu restituirea bunurilor.

(3) În cazul contractelor negociate în afara spaţiilor comerciale, potrivit cărora bunurile sunt livrate la domiciliul consumatorului la momentul încheierii contractului, profesionistul preia bunurile pe cheltuiala sa dacă acestea, prin natura lor, nu pot fi restituite în mod normal prin poştă.

(4) Consumatorul este responsabil doar în ceea ce priveşte diminuarea valorii bunurilor ce rezultă din manipularea acestora, alta decît cea necesară pentru determinarea naturii, caracteristicilor şi modului de funcţionare a bunurilor. Pentru a stabili natura, caracteristicile şi modul de funcţionare ale bunului, consumatorul este obligat să-l mînuiască şi să-l inspecteze cu grija necesară, în acelaşi mod în care i s-ar permite să o facă într-un spaţiu comercial. Determinarea modului de funcţionare a bunului nu presupune stabilirea faptului că bunul este lipsit de orice vicii materiale. Deteriorarea ambalajului prin simpla deschidere a acestuia nu serveşte temei pentru despăgubire dacă bunuri similare sînt expuse în mod obişnuit fără ambalaj în spaţiile comerciale ale profesionistului.

(5) Profesionistul are dreptul să reducă suma restituită consumatorului, în conformitate cu dispoziţiile art. 709, pentru a acoperi diminuarea valorii bunului ce rezultă din manipularea necorespunzătoare a acestuia în termenul de exercitare a dreptului de revocare, alta decît cea necesară pentru determinarea naturii, caracteristicilor şi funcţionării bunului. Indiferent de situaţie, consumatorul nu este responsabil de diminuarea valorii bunului în cazul în care profesionistul a omis să-l informeze cu privire la dreptul de revocare în conformitate cu dispoziţiile art. 678^5 alin. (1) lit. h).

(6) Atunci cînd consumatorul îşi exercită dreptul de revocare după transmiterea cererii conform dispoziţiilor art. 678^6 alin. (3) sau art. 678^7 alin. (10), consumatorul trebuie să îi plătească profesionistului o sumă proporţională cu ceea ce s-a furnizat pînă în momentul în care consumatorul l-a informat pe profesionist cu privire la exercitarea dreptului de revocare în raport cu totalul de prestaţii prevăzute de contract. Suma proporţională care trebuie plătită profesionistului de către consumator este calculată pe baza preţului total convenit în contract. Dacă consumatorul demonstrează că preţul total este excesiv, suma proporţională este calculată pe baza valorii de piaţă a ceea ce s-a furnizat. Valoarea de piaţă se stabileşte prin comparaţie cu preţul unui serviciu echivalent, prestat de alţi profesionişti, din momentul încheierii contractului.

(7) În cazul contractelor avînd drept obiect atît bunuri cît şi servicii, dispoziţiile legale cu privire la returnarea bunurilor se aplică la aspectele legate de bunuri, iar regimul de compensare pentru servicii se aplică aspectelor legate de servicii.

(8) Consumatorul nu suportă costurile pentru:

1) prestarea serviciilor publice de alimentare cu apă şi de canalizare, furnizarea gazelor naturale sau furnizarea energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, sau pentru furnizarea energiei termice, în totalitate sau parţial, în cursul termenului de revocare, dacă:

a) profesionistul nu i-a furnizat informaţii în conformitate cu dispoziţiile art.678^5 alin. (1) lit. h) sau j); sau

b) consumatorul nu a cerut în mod expres ca prestarea să înceapă în timpul termenului de revocare în conformitate cu dispoziţiile art. 678^6 alin. (3) şi art. 678^7 alin. (10);

2) furnizarea, în totalitate sau parţială, a conţinutului digital care nu este livrat pe un suport material dacă:

a) consumatorul nu şi-a dat acordul expres prealabil privind începerea executării înainte de sfîrşitul termenului de 14 zile calendaristice menţionate la art. 711^1;

b) consumatorul nu a confirmat că îşi pierde dreptul de revocare în momentul în care îşi dă consimţămîntul; sau

c) profesionistul nu a furnizat confirmarea potrivit dispoziţiilor art. 678^6 alin. (2) sau art. 678^7 alin. (9).

(9) Cu excepţia celor prevăzute de art. 709 şi ale prezentului articol, exercitarea dreptului de revocare nu atrage nici un cost şi nici o răspundere în sarcina consumatorului.

Articolul 711^6. Excepţări asupra dreptului de revocare

(1) Se exceptează de la dreptul de revocare prevăzut de dispoziţiile prezentei secţiuni în ceea ce priveşte contractele la distanţă şi contractele negociate în afara spaţiilor comerciale următoarele tipuri de contracte:

a) contractele de prestări servicii, după executarea completă a serviciilor, dacă executarea a început cu acordul prealabil expres al consumatorului şi după ce acesta a confirmat că a luat cunoştinţă de faptul că îşi va pierde dreptul la revocare odată cu executarea completă a contractului de către profesionist;

b) contractele de furnizare de bunuri sau servicii al căror cost depinde de fluctuaţiile de pe pieţele financiare, pe care profesionistul nu le poate controla şi care pot avea loc pe parcursul termenului de revocare;

c) contractele de furnizare de bunuri care nu sunt prefabricate, fiind realizate pe baza opţiunilor individuale sau a deciziei consumatorului sau personalizate în mod clar;

d) contractele de furnizare de bunuri care sunt susceptibile a se deteriora sau a expira rapid;

e) contractele de furnizare de bunuri sigilate, care nu pot fi returnate din motive de protecţie a sănătăţii sau din motive de igienă şi care au fost desigilate de consumator;

f) contractele de furnizare de bunuri care sunt, după livrare, potrivit naturii acestora, inseparabil amestecate cu alte elemente;

g) contractele de furnizare de băuturi alcoolice al căror preţ a fost convenit în momentul încheierii contractului de vînzare-cumpărare, a căror livrare nu poate fi efectuată înainte de 30 de zile şi a căror valoare reală depinde de fluctuaţiile de pe piaţă pe care profesionistul nu le poate controla;

h) contractele în cazul cărora consumatorul i-a solicitat în mod expres profesionistului să se deplaseze la domiciliul său pentru a efectua lucrări urgente de reparaţie sau de întreţinere. Dacă, cu ocazia unei astfel de vizite, profesionistul prestează alte servicii, în afara celor solicitate în mod expres de consumator, sau furnizează alte bunuri decît piesele de schimb indispensabile pentru executarea lucrărilor de întreţinere sau de reparaţie, dreptul de revocare se aplică respectivelor servicii sau bunuri suplimentare;

i) contractele de furnizare de înregistrări audio sau video sigilate sau de programe informatice sigilate care au fost desigilate după livrare;

j) contractele de furnizare de ziare, reviste şi alte publicaţii periodice, cu excepţia contractelor de abonament pentru furnizarea de astfel de publicaţii;

k) contractele încheiate în cadrul unei licitaţii deschise;

l) contractele de prestare de servicii de cazare, pentru alte scopuri decît cel rezidenţial, servicii de transport de mărfuri, inclusiv închirierea unităţilor de transport în scop de transport de mărfuri la o anumită zi, servicii de închiriere de autovehicule pentru transportul de pasageri, care includ cel mult 8 locuri în afară de cel al şoferului, servicii de catering sau în legătură cu agrementul, în cazul în care contractul prevede o dată sau un termen de executare specifică;

m) contractele de furnizare de conţinut digital care nu este livrat pe un suport material, dacă prestarea a început cu acordul expres prealabil al consumatorului şi cu confirmarea acestuia că, în momentul în care îşi dă acordul, el îşi va pierde dreptul de revocare.

(2) Excepţia prevăzută de dispoziţiile alin. (1) lit. a) nu se aplică în cazul în care profesionistul nu a obţinut acordul expres al consumatorului, însă l-a dedus utilizînd opţiuni incluse în mod automat sau clauze din condiţiile contractuale standard, pe care consumatorul trebuie să le respingă pentru a evita executarea serviciilor înainte de expirarea termenului de revocare.

Secţiunea a 3-a
Dreptul de revocare a contractelor privind unele produse de vacanţă şi a contractelor de intermediere a lor

Articolul 711[7]. Dreptul de revocare a contractelor privind unele produse de vacanţă şi de intermediere a lor

În condiţiile prezentei secţiuni şi, în completare, a secţiunii 1, consumatorul are dreptul de a revoca:

a) contractul privind cazarea periodică;

b) contractul privind produsul de vacanţă pe termen lung, contractul de intermediere a produsului de vacanţă şi contractul de intermediere a participării la un sistem de schimb.

Articolul 711[8]. Termenul de revocare

(1) Termenul de revocare este de 14 zile calendaristice şi începe să curgă:

a) fie din ziua încheierii contractului sau antecontractului; fie

b) din ziua în care consumatorul intră în posesia exemplarului contractului sau a antecontractului dacă aceasta este ulterioară datei menţionate la lit. a).

(2) Termenul de revocare expiră după:

a) 12 luni şi 14 zile calendaristice de la data menţionată la alin. (1) – în cazul în care profesionistul nu a completat şi nu a pus la dispoziţia consumatorului în formă scrisă, pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil, formularul standard pentru facilitarea exercitării dreptului de revocare a contractului, prevăzut în anexa nr. 5 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova;

b) 3 luni şi 14 zile calendaristice de la data menţionată la alin. (1) – în cazul în care informaţiile menţionate la art. 1145[4] alin. (1), inclusiv formularele standard prevăzute în anexele nr. 1–4 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, nu au fost puse la dispoziţia consumatorului în formă scrisă, pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil.

(3) În cazul în care profesionistul a completat şi a pus la dispoziţia consumatorului în formă scrisă, pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil, formularul standard pentru facilitarea exercitării dreptului de revocare a contractului, prevăzut în anexa nr. 5 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, în termen de 12 luni de la data menţionată la alin. (1), termenul de revocare a contractului curge de la data la care consumatorul primeşte acest formular.

(4) În cazul în care informaţiile menţionate la art. 1145[4] alin. (1), inclusiv formularele standard prevăzute în anexele nr. 1–4 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, au fost puse la dispoziţia consumatorului în formă scrisă, pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil, în termen de 3 luni de la data menţionată la alin. (1), termenul de revocare a contractului curge de la data la care consumatorul primeşte aceste informaţii.

(5) În cazul în care contractul de intermediere a participării la un sistem de schimb este oferit consumatorului împreună şi în acelaşi timp cu contractul privind cazarea periodică, se aplică un singur termen de revocare pentru ambele contracte. Termenul de revocare pentru ambele contracte se calculează în conformitate cu dispoziţiile alin. (1), astfel cum se aplică în cazul contractului privind cazarea periodică.

Articolul 711[9]. Exercitarea dreptului de revocare

În scopul notificării profesionistului despre exercitarea dreptului de revocare, consumatorul are posibilitatea:

a) de a folosi formularul standard prevăzut în anexa nr. 5 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova şi pus la dispoziţie de profesionist în conformitate cu dispoziţiile art. 1145^7 alin. (6); sau

b) de a face orice altă notificare, pe suport de hîrtie sau pe alt suport durabil, în care îşi exprimă voinţa de revocare.

Capitolul IV
CLAUZELE ABUZIVE

Articolul 712. Clauzele care nu au fost negociate individual

(1) Clauza propusă de una dintre părţi nu este negociată individual dacă cealaltă parte nu a putut să-i influenţeze conţinutul, în special deoarece aceasta s-a elaborat anticipat, indiferent că face parte din clauze standard sau nu.

(2) Dacă una dintre părţi propune celeilalte părţi să selecteze din mai multe clauze, clauza nu se va considera negociată individual doar fiindcă cealaltă parte a selectat din ele.

(3) Dacă o clauză a fost propusă ca parte a unor clauze standard, se prezumă că ea nu a fost negociată individual.

(4) În contractul dintre un profesionist şi un consumator se prezumă că:

a) clauzele au fost propuse de către profesionist;

b) clauzele nu au fost negociate individual;

c) clauzele elaborate de către un intermediar sau un alt terţ au fost propuse de către profesionist.

(5) Faptul că anumite aspecte ale unei clauze sau o anumită clauză a fost negociată individual nu exclude aplicarea dispoziţiilor prezentului capitol pentru restul contractului.

(6) Clauză standard se consideră clauza care a fost elaborată anticipat pentru o multitudine de contracte implicînd diferite părţi şi care nu au fost negociate individual.

Articolul 713. Invocarea clauzelor care nu au fost negociate individual

(1) Clauzele propuse de către o parte şi care nu au fost negociate individual pot fi invocate faţă de cealaltă parte doar dacă cealaltă parte le-a cunoscut, sau dacă partea care le-a propus a luat măsuri rezonabile pentru a atrage atenţia celeilalte părţi la ele, la momentul încheierii contractului sau înainte de aceasta.

(2) Dacă contractul se încheie prin mijloace electronice, partea care propune clauze care nu au fost negociate individual le poate invoca faţă de cealaltă parte doar dacă ea le-a făcut disponibile celeilalte părţi în formă textuală.

(3) În sensul dispoziţiilor alin. (1) nu se consideră că consumatorului i s-a atras atenţia în mod suficient asupra clauzelor doar fiindcă în înscrisul contractual există o trimitere la acele clauze, chiar dacă ea a acceptat textul.

Articolul 714. Obligaţia de transparenţă privind clauzele care nu au fost negociate individual

(1) Persoana care prezintă clauze care nu au fost negociate individual este obligată să asigure că ele sunt elaborate şi comunicate într-un limbaj clar şi inteligibil, precum şi să fie lizibile. Această cerinţă este aplicabilă textului în întregime, inclusiv notelor de subsol, trimiterilor la alte texte sau specificaţiilor de orice natură.

(2) Într-un contract dintre un profesionist şi un consumator, clauza propusă de către profesionist cu încălcarea obligaţiei de transparenţă impusă prin dispoziţiile alin. (1) poate fi considerată abuzivă doar pe acest unic temei.

Articolul 715. Clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii

(1) Într-un contract dintre un profesionist şi un consumator, clauza care nu a fost negociată individual se consideră abuzivă dacă este propusă de către profesionist şi dezavantajează considerabil, contrar bunei-credinţe, consumatorul.

(2) Dispoziţiile art. 720-720[2] cuprind lista clauzelor considerate abuzive în contractul dintre un profesionist şi un consumator fără necesitatea evaluării lor conform dispoziţiilor alin. (1) al prezentului articol şi ale art. 718.

(3) Listele prevăzute de articolele menţionate de dispoziţiile alin. (2) nu vor fi interpretate ca liste exhaustive.

Articolul 716. Clauzele abuzive în contractele dintre profesionişti

Într-un contract dintre profesionişti, clauza propusă de către o parte şi care nu a fost negociată individual se consideră abuzivă dacă ea este cuprinsă în lista prevăzută de art. 720 şi deviază considerabil, contrar bunei-credinţe, de la bunele practici comerciale.

Articolul 717. Clauzele abuzive în alte contracte

Într-un contract care nu este prevăzut nici de dispoziţiile art. 715 şi nici de dispoziţiile art. 716, clauza propusă de către o parte şi care nu a fost negociată individual se consideră abuzivă dacă ea este cuprinsă în lista prevăzută la art. 720 şi dezavantajează considerabil, contrar bunei-credinţe, cealaltă parte.

Articolul 718. Factorii pentru evaluarea caracterului abuziv

(1) La evaluarea caracterului abuziv al unei clauze contractuale în sensul dispoziţiilor art. 715 alin. (1), 716 sau 717 se va ţine cont de:

a) faptul dacă s-a respectat obligaţia de transparenţă, prevăzută la art. 714;

b) natura obiectului contractului;

c) circumstanţele determinante în cadrul încheierii contractului;

d) celelalte clauze contractuale; şi

e) clauzele cuprinse în orice alt contract de care depinde contractul.

(2) Evaluarea caracterului abuziv al clauzelor nu poate să se refere la obiectul contractului şi nici la caracterul adecvat al preţului sau al remuneraţiei, pe de o parte, faţă de bunurile, lucrările sau serviciile furnizate în schimbul acestora, pe de altă parte, în cazul în care s-a respectat obligaţia de transparenţă, prevăzută la art. 714. Obiectul contractului şi raportul dintre preţ şi calitate pot fi luate în considerare la evaluarea caracterului abuziv al celorlalte clauze contractuale.

(3) În cazul contractelor de asigurări, clauzele care definesc sau care delimitează în mod clar riscul asigurat şi limitele răspunderii asigurătorului nu se supun evaluării, în măsura în care aceste restricţii sunt luate în considerare la calcularea primei plătite de către consumator. Cu toate acestea, clauzele privitoare la procedura care trebuie urmată de fiecare dintre părţi după producerea cazului asigurat sunt supuse evaluării caracterului abuziv.

Articolul 719. Nulitatea de protecţie

(1) Clauza abuzivă este lovită de nulitate absolută.

(2) Această nulitate de protecţie operează doar în măsura în care anularea clauzei avantajează partea care nu a propus clauza abuzivă.

(3) În cazul în care partea care nu a propus clauza abuzivă este un consumator, instanţa de judecată este obligată să invoce nulitatea din oficiu.

(4) Dacă contractul poate fi, în mod rezonabil, menţinut fără clauza abuzivă, celelalte clauze rămîn valabile.

(5) În cazul în care s-a constatat nulitatea clauzei abuzive, iar profesionistul a suportat, din această cauză, un cost cu cealaltă parte contractantă, el are un drept de regres contra celui care i-a vîndut bunul, executat lucrarea sau prestat serviciul (furnizorul) şi i-a impus utilizarea

clauzei abuzive cu cei cu care contractează profesionistul dacă contractul dintre furnizor şi profesionist nu prevede altfel.

Articolul 720. Clauzele considerate abuzive

(1) Sunt considerate abuzive clauzele care nu au fost negociate individual şi au ca obiect sau efect:

1) excluderea sau limitarea răspunderii prevăzute de lege a profesionistului în cazul decesului consumatorului sau al vătămării lui corporale ca urmare a acţiunii sau a inacţiunii profesionistului ori a persoanelor care acţionează din numele acestuia;

2) excluderea sau limitarea drepturilor prevăzute de lege ale consumatorului faţă de profesionist sau faţă de o altă parte, în cazul neîndeplinirii totale sau parţiale ori al îndeplinirii necorespunzătoare a oricăreia dintre obligaţiile contractuale ale profesionistului, inclusiv prin:

a) obligarea consumatorului să îşi îndeplinească toate obligaţiile, chiar în cazul în care profesionistul nu îşi respectă obligaţiile corelative;

b) excluderea sau limitarea dreptului consumatorului de a intenta acţiune în instanţă de judecată;

c) obligarea consumatorului să demonstreze un anumit fapt dacă, conform legii, această sarcină îi revine profesionistului;

d) excluderea sau limitarea dreptului consumatorului de a compensa o datorie faţă de profesionist cu o creanţă pe care consumatorul o poate avea faţă de acesta;

3) obligarea consumatorului de a respecta clauze cu care acesta nu a avut posibilitatea reală să se familiarizeze înainte de încheierea contractului;

4) faptul că contractul generează obligaţii în sarcina consumatorului, dar:

a) nu generează obligaţii în sarcina profesionistului; sau

b) obligaţiile profesionistului sunt supuse unei condiţii a cărei îndeplinire depinde doar de voinţa acestuia din urmă;

5) acordarea permisiunii profesionistului de a reţine sumele plătite de consumator, în cazul în care acesta din urmă decide să nu încheie contractul sau să nu îl execute, fără a se prevedea dreptul consumatorului de a primi o compensaţie în sumă cel puţin echivalentă de la profesionist, dacă acesta este partea ce recurge la rezoluţiunea contractului;

6) solicitarea de la consumatorul care nu şi-a executat obligaţia fără justificare a unei penalităţi disproporţionate în raport cu prejudiciul cauzat prin neexecutarea obligaţiilor contractuale;

7) acordarea dreptului profesionistului la rezoluţiunea contractului la discreţia sa, în timp ce consumatorului nu i se acordă aceeaşi posibilitate, sau acordarea permisiunii profesionistului de a reţine sumele plătite pentru bunurile, lucrările sau servicii care nu au fost încă furnizate de către acesta, în cazul în care profesionistul este cel care recurge la rezoluţiune;

8) acordarea posibilităţii profesionistului de a recurge la rezoluţiunea contractului cu durată nedeterminată fără un preaviz în termen rezonabil în formă scrisă, cu excepţia cazurilor în care există motive întemeiate de a face acest lucru;

9) prelungirea de plin drept a unui contract cu durată determinată, în cazul în care consumatorul nu şi-a exprimat intenţia de a-l prelungi sau nu, atunci cînd termenul stabilit pentru ca consumatorul să îşi exprime intenţia de a prelungi contractul este excesiv de devreme;

10) acordarea dreptului profesionistului de a modifica unilateral clauzele fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract;

11) acordarea dreptului profesionistului de a modifica unilateral, fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract sau prin referinţă la dispoziţiile actelor normative în domeniu, orice caracteristici ale bunului, lucrării sau ale serviciului care urmează să fie furnizat sau oricare alte condiţii ale furnizării;

12) clauza ca preţul bunurilor să fie stabilit în momentul livrării sau acordarea de posibilităţi profesionistului să mărească preţul acestora fără să îi acorde consumatorului dreptul corespunzător la rezoluţiunea contractului, în cazul în care preţul final este nejustificat de mărit

sau disproporţionat în raport cu preţul convenit la încheierea contractului, ţinîndu-se cont de circumstanţele obiective care au determinat profesionistul să modifice preţul;

13) acordarea dreptului profesionistului de a stabili dacă bunurile, lucrările sau serviciile furnizate sunt conforme cu contractul sau acordarea acestuia a dreptului exclusiv de a interpreta orice clauză din contract;

14) limitarea obligaţiei profesionistului de a respecta angajamentele asumate de către intermediarii sau de către reprezentanţii acestuia sau asumarea angajamentelor de către acesta, cu condiţia respectării unei anumite formalităţi neprevăzute în mod expres de lege;

15) acordarea posibilităţii profesionistului de a-şi transfera drepturile şi obligaţiile în temeiul contractului, fără acordul consumatorului, cu excepţia cazului în care acestea sunt transferate unei entităţi controlate de profesionist sau ca urmare a unei fuziuni ori a unei alte reorganizări, iar un astfel de transfer nu este de natură să afecteze în mod negativ dreptul consumatorului;

16) obligarea consumatorului de a soluţiona orice litigiu exclusiv prin arbitraj, care nu este cerut de lege, sau restricţionînd în mod nejustificat dovezile aflate la dispoziţia consumatorului.

(2) Dispoziţiile alin. (1) subalin. 8), 10) şi 12) se vor aplica după cum urmează:

1) subalin. 8) nu aduce atingere clauzelor prin care furnizorul de servicii financiare îşi rezervă dreptul de a recurge la rezoluţiunea unui contract cu termen nedeterminat, fără preaviz, în cazul în care există un motiv justificat, cu condiţia ca furnizorul să aibă obligaţia de a informa de îndată cealaltă parte contractantă sau celelalte părţi contractante în această privinţă;

2) subalin. 10) nu aduce atingere clauzelor în al căror temei:

a) furnizorul de servicii financiare îşi rezervă dreptul de a modifica rata dobînzii plătibile de către consumator ori datorate acestuia din urmă sau valoarea unor alte taxe pentru servicii financiare, fără preaviz, în cazul în care există un motiv întemeiat, cu condiţia ca furnizorul să aibă obligaţia de a informa de îndată cealaltă parte contractantă sau celelalte părţi contractante în această privinţă şi ca acestea din urmă să aibă libertatea de a recurge, imediat în acest temei, la rezoluţiunea sau, după caz, la restituirea anticipată a sumelor datorate furnizorului, fără vreun cost suplimentar pentru consumator. Prezenta dispoziţie nu afectează dispoziţiile legale mai stringente în raport cu contractele de credit încheiate cu consumatorii;

b) profesionistul îşi rezervă dreptul de a modifica unilateral clauzele unui contract cu durată nedeterminată cu condiţia ca acesta să aibă obligaţia de a îl informa pe consumator cu un preaviz în termen rezonabil şi consumatorul să aibă libertatea de a recurge la rezoluţiunea contractului;

3) subalin. 8), 10) şi 12) nu se aplică:

a) operaţiunilor cu valori mobiliare, instrumentelor financiare şi altor bunuri, lucrări sau servicii în cazul în care preţul este legat de fluctuaţiile cotaţiei bursiere sau ale indicelui bursier sau ale unei rate de pe piaţa financiară pe care profesionistul nu le poate controla;

b) contractelor de cumpărare sau vînzare a valutei străine, a cecurilor de călătorie sau a ordinelor de plată internaţionale emise în valută străină;

4) subalin. 12) nu aduce atingere clauzelor de indexare a preţurilor în cazul în care aceste clauze sînt conforme cu legea, cu condiţia ca metoda în conformitate cu care variază preţurile să fie descrisă în mod explicit.

(3) În scopul aplicării dispoziţiilor art. 716 şi 717, dispoziţiile alin. (1) şi (2) ale prezentului articol se vor citi cu adaptările necesare, astfel încît:

a) trimiterile la „profesionist" se vor considera trimiteri la partea care a propus clauzele; iar

b) trimiterile la „consumator" se vor considera trimiteri la partea căreia i s-au propus clauzele.

Articolul 720[1]. Clauze considerate abuzive doar în contractele încheiate cu consumatorii

(1) Sunt considerate abuzive clauzele care nu au fost negociate individual în contractele încheiate cu consumatorii şi care au ca obiect sau efect:

a) stabilirea, cu privire la toate litigiile născute din acest contract, competenţei jurisdicţionale excepţionale a instanţei de la locul unde profesionistul îşi are sediul; această dispoziţie nu se aplică dacă instanţa aleasă este, totodată, cea de la locul unde consumatorul îşi are domiciliul;

b) stabilirea unui termen de preaviz al declaraţiei de rezoluţiune a profesionistului mai scurt decît termenul impus consumatorului;

c) excluderea sau limitarea drepturilor consumatorului în ceea ce ţine de protecţia datelor cu caracter personal sau a vieţii private;

d) excluderea sau limitarea exercitării de către consumator a excepţiilor ori limitelor legale ale drepturilor de autor aparţinînd profesionistului, inclusiv cea de a face o copie privată de pe operă;

e) acordarea profesionistului dreptului, în cazul în care obiectul comenzii nu este disponibil, să furnizeze un echivalent fără a informa în mod expres consumatorul de această posibilitate şi de faptul că profesionistul trebuie să suporte cheltuielile de returnare a ceea ce consumatorul a primit în temeiul contractului, în cazul în care consumatorul îşi exercită dreptul de a respinge prestaţia;

f) acordarea profesionistului dreptului să-şi rezerve un termen exagerat de lung sau nemenţionat în mod corespunzător pentru a accepta sau a refuza o ofertă;

g) acordarea profesionistului dreptului să-şi rezerve un termen exagerat de lung sau nemenţionat corespunzător pentru a-şi executa obligaţiile care îi revin în temeiul contractului;

h) solicitarea de la consumator a plăţii în avans excesive sau a garanţiilor excesive de executare a obligaţiilor care îi revin; această dispoziţie nu se aplică contractelor din domeniul serviciilor financiare;

i) împiedicarea în mod nejustificat a consumatorului să obţină livrări sau reparaţii din surse terţe adecvate;

j) legarea în mod nejustificat a contractului cu un alt contract cu profesionistul sau cu un terţ, într-un mod la care consumatorul nu se poate aştepta în mod rezonabil;

k) impunerea unei sarcini excesive asupra consumatorului în cazul cînd consumatorul declară rezoluţiunea unui contract pe termen nedeterminat;

l) prelungirea cu mai mult de un an termenului iniţial sau termenelor de reînnoire a contractului pentru furnizarea continuă de bunuri, lucrări sau servicii, cu excepţia cazului în care consumatorul dispune de un drept la rezoluţiune în orice moment a contractului, printr-un preaviz de maximum 30 de zile;

m) acordarea posibilităţii profesionistului de a interzice sau limita transferul drepturilor aferente garanţiei cu ocazia înstrăinării bunului de către consumator în folosul terţilor;

n) condiţionarea de către profesionist a prestării serviciului cu un anumit tip de mijloc de măsurare, deşi mijlocul de măsurare utilizat deja de consumator este legal;

o) excluderea sau limitarea dreptului consumatorului de a recurge la rezoluţiunea contractului în cazul în care profesionistul a modificat unilateral clauzele contractuale în condiţiile prevăzute la art. 720 alin.(1) subalin. 10);

p) exonerarea profesionistului de obligaţia, dacă este prevăzută de lege, de a soma consumatorul sau de a-i stabili un termen pentru executarea obligaţiilor contractuale.

Articolul 720[2]. Clauze considerate abuzive în contractele încheiate cu consumatorii chiar dacă au fost negociate

Într-un contract dintre un profesionist şi un consumator, clauzele indicate la art. 720 alin. (1) subalin. 1)-3) sunt considerate abuzive chiar dacă ele au fost negociate individual cu consumatorul.

Articolul 720[3]. Clauze vădit abuzive privitoare la executarea obligaţiei pecuniare al cărei creditor este un profesionist

(1) Într-un contract prin care un profesionist livrează bunuri, execută lucrări sau prestează servicii în folosul unui alt profesionist sau a unei autorităţi publice ori unei alte persoane juridice de drept public sau asociaţii ale acestora, este lovită de nulitate absolută clauza, chiar dacă ea a fost negociată individual, referitoare la termenul de executare a obligaţiei pecuniare, rata dobînzii de întîrziere sau penalităţii la întîrzierea în executarea obligaţiei pecuniare sau a despăgubirii pentru cheltuielile de recuperare a acesteia dacă clauza este vădit abuzivă faţă de creditorul obligaţiei pecuniare. Dispoziţiile art. 719 se aplică în mod corespunzător clauzelor vădit abuzive.

(2) La evaluarea dacă o clauză este vădit abuzivă faţă de creditor, în sensul dispoziţiilor alin. (1), se va ţine cont de toate circumstanţele cazului, inclusiv de următoarele:

a) toate devierile grave de la practicile şi uzanţele comerciale, contrare bunei-credinţe;

b) natura bunurilor, lucrărilor sau a serviciilor;

c) dacă debitorul are motive obiective de derogare de la rata legală a dobînzii de întîrziere, prevăzută la art. 623[20], de la termenul de plată prevăzut la art. 575[1] alin. (1) sau (2), sau de la despăgubirea minimă pentru cheltuielile de recuperare prevăzute la art. 623[23].

(3) În scopul aplicării dispoziţiilor alin. (1), orice clauză care:

a) exclude plata dobînzii de întîrziere în executarea obligaţiilor pecuniare se prezumă vădit abuzivă;

b) exclude despăgubirile pentru cheltuielile de recuperare, prevăzute la art. 623[23], se consideră vădit abuzivă.

(4) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică contractelor de asigurare sau obligaţiilor debitorului în privinţa căruia este intentat procesul de insolvabilitate.

Articolul 720[4]. Domeniul de aplicare

(1) Prezentul capitol se aplică contractelor, indiferent de forma acestora, precum şi la completarea fişelor de comandă sau a bonurilor de livrare, a biletelor, a tichetelor şi altora asemenea care conţin clauze standard.

(2) Sub incidenţa prezentului capitol nu cad:

a) clauzele contractuale care reflectă normele prevăzute în legi şi în alte acte normative;

b) contractele de muncă reglementate de dispoziţiile Codului muncii;

c) contractele privind drepturile de succesiune;

d) contractele privind drepturile reglementate de dispoziţiile Codului familiei;

e) actele (contractele) de constituire a societăţilor comerciale;

f) clauzele contractuale transpuse din convenţiile internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(3) În sensul prezentului capitol prin bunuri se înţelege şi conţinutul digital furnizat în temeiul contractului de furnizare de conţinut digital.

(4) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului capitol este lovită de nulitate absolută.

Capitolul V
EFECTELE CONTRACTULUI

Secţiunea 1
Dispoziţii generale

Articolul 720[5]. Întregirea efectelor contractului

(1) Contractul produce nu doar drepturile şi obligaţiile şi alte efecte juridice stipulate expres de părţi, dar şi efectele juridice care rezultă, în următoarea ordine, din:

a) dispoziţiile legale imperative;

b) dispoziţiile legale dispozitive, în măsura în care de la ele nu s-a derogat;

c) practicile statornicite între părţi şi uzanţele aplicabile;

d) principiile bunei-credinţe şi a echităţii.

(2) Dispoziţiile legale imperative substituie clauzele care contravin lor sub rezerva dispoziţiilor legale în materie de nulitate.

(3) Contractul produce efectele rezultate din sursele prevăzute la alin. (1) lit. c) şi d) în măsura în care ele sunt compatibile cu natura şi scopul contractului, precum şi cu circumstanţele în care a fost încheiat contractul.

Articolul 720[6]. Schimbarea excepţională a circumstanţelor

(1) Obligaţia trebuie executată chiar dacă prestaţia a devenit mai oneroasă, fie deoarece costul executării a crescut sau dacă valoarea contraprestaţiei s-a diminuat.

(2) Cu toate acestea, dacă prestaţia asumată devine atît de oneroasă din cauza unei schimbări excepţionale a circumstanţelor încît ar fi vădit inechitabil de a menţine în sarcina debitorului această prestaţie, instanţa de judecată poate să dispună, la cererea debitorului, luînd în considerare toate împrejurările cazului:

a) ajustarea prestaţiilor părţilor pentru a distribui în mod echitabil între părţi pierderile şi beneficiile ce rezultă din schimbarea circumstanţelor;

b) rezoluţiunea contractului la momentul şi în condiţiile stabilite de instanţa de judecată.

(3) În locul sesizării instanţei de judecată conform dispoziţiilor alin. (2), debitorul consumator poate, într-un termen rezonabil, să declare rezoluţiunea contractului dacă acea schimbare a circumstanţelor îl privează în mod substanţial de ceea ce se aştepta de la contract. După rezoluţiunea contractului de către debitorul consumator în condiţiile prezentului alineat, creditorul poate sesiza instanţa de judecată în vederea acordării de despăgubiri pentru a distribui în mod echitabil între părţi pierderile şi beneficiile ce rezultă din schimbarea circumstanţelor.

(4) Dispoziţiile alin. (2) sau, după caz, alin. (3) se aplică doar dacă:

a) schimbarea circumstanţelor a survenit după asumarea obligaţiei;

b) la momentul asumării obligaţiei debitorul nu a luat în cont şi nici nu i se putea în mod rezonabil pretinde să ia în cont posibilitatea acelei schimbări a circumstanţelor ori mărimea ei;

c) debitorul nu şi-a asumat şi nici nu se poate, în mod rezonabil, considera că şi-a asumat riscul acelei schimbări a circumstanţelor; şi

d) debitorul a încercat, într-o manieră rezonabilă şi acţionînd cu bună-credinţă, să realizeze, prin negociere, o ajustare a prestaţiilor părţilor pentru a distribui în mod echitabil între părţi pierderile şi beneficiile ce rezultă din schimbarea circumstanţelor. Negocierea trebuie să fie iniţiată înainte de stingerea tuturor obligaţiilor care revin debitorului şi creditorului. Este irelevant dacă după iniţierea negocierii una dintre părţi şi-a executat obligaţia.

Articolul 720[7]. Rezoluţiunea contractului

(1) Un contract nu poate fi rezolvit decît în temeiurile prevăzute de lege sau prin acordul părţilor.

(2) Una sau ambele părţi îşi pot rezerva în mod expres prin contract dreptul la rezoluţiune pentru neexecutarea obligaţiilor, pentru alte motive sau fără motiv.

(3) Contractul prin care părţile provoacă rezoluţiunea (contract de rezoluţiune) trebuie să fie încheiat în forma cerută de lege pentru contractul supus rezoluţiunii.

(4) Rezoluţiunea se aplică tuturor tipurilor de contracte, indiferent de modul de executare ori durata în timp.

Articolul 720[8]. Rezoluţiunea fără motive

Dacă, în cazul unui contract care se execută prin prestaţii continue sau periodice, condiţiile contractului nu prevăd momentul cînd va înceta sau prevăd că el este pe termen nedeterminat, oricare parte are dreptul la rezoluţiune prin preaviz de durată rezonabilă. Se prezumă rezonabilă durata intervalului dintre prestaţii sau, dacă este mai lung, dintre contra-prestaţii.

Articolul 720[9]. Relativitatea efectelor contractului

(1) Contractul produce efecte numai între părţi dacă legea nu prevede altfel. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(2) Contractul produce efecte şi pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege sau din natura obligaţiei nu rezultă altfel.

Articolul 720[10]. Dobîndirea drepturilor şi obligaţiilor strîns legate de bun

(1) Dobînditorul unui bun dobîndeşte şi garanţiile contra viciilor materiale şi juridice, precum şi alte drepturi în strînsă legătură cu bunul, în forma în care ele se aflau la transmiţător.

(2) În cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege sau contract, dobînditorul unui bun se subrogă în obligaţiile contractuale în strînsă legătură cu un bun, în forma în care ele se aflau la transmiţător.

Articolul 720[11]. Promisiunea faptei altuia

(1) Partea contractantă (promitentul) care s-a obligat la a determina un terţ să încheie sau să ratifice un act ori să execute o altă prestaţie trebuie să repare prejudiciul cauzat celeilalte părţi dacă nu a reuşit să determine terţul. Răspunderea promitentului survine chiar şi atunci cînd neexecutarea este justificată.

(2) Promitentul nu poartă răspundere pentru modul în care terţul îşi execută obligaţia asumată cu excepţia cazului cînd promitentul a garantat executarea conform dispoziţiilor legale privind fidejusiunea şi alte garanţii personale.

Secţiunea a 2-a
Simulaţia

Articolul 720[12]. Noţiune

(1) Simulaţia unui contract poate fi absolută şi relativă.

(2) Simulaţia este absolută atunci cînd părţile încheie contractul fără intenţia de a produce efecte juridice.

(3) Simulaţia este relativă atunci cînd părţile încheie contractul cu intenţia ca el aparent să producă efecte juridice diferite de efectele dorite cu adevărat de către ele (contractul secret).

Articolul 720[13]. Efecte între părţi

(1) Contractul simulat nu produce efecte între părţi.

(2) Contractul secret produce efecte numai între părţi şi, dacă din natura contractului ori din stipulaţia părţilor nu rezultă contrariul, între succesorii lor universali sau cu titlu universal.

(3) Cu toate acestea, contractul secret nu produce efecte nici între părţi dacă nu îndeplineşte condiţiile cerute de lege pentru încheierea sa valabilă.

Articolul 720[14]. Efecte faţă de terţi

(1) Contractul secret nu poate fi invocat de părţi, de către succesorii lor universali, cu titlu universal sau cu titlu particular şi nici de către creditorii înstrăinătorului aparent împotriva terţilor care, întemeindu-se cu bună-credinţă pe contractul aparent, au dobîndit drepturi de la dobînditorul aparent.

(2) Terţii pot invoca împotriva părţilor existenţa contractului secret, atunci cînd acesta le vatămă drepturile.

Articolul 720[15]. Raporturile cu creditorii

(1) Existenţa contractului secret nu poate fi opusă de părţi creditorilor dobînditorului aparent, care, fiind de bună-credinţă, au săvîrşit acte de urmărire silită sau au obţinut sechestru asupra bunului care a făcut obiectul simulaţiei.

(2) Dacă există un conflict între creditorii înstrăinătorului aparent şi creditorii dobînditorului aparent, sunt preferaţi cei dintîi, în cazul în care creanţa lor este anterioară momentului încheierii contractului secret.

Articolul 720[16]. Proba simulaţiei

Dovada simulaţiei poate fi făcută de terţi sau de creditori cu orice mijloc de probă. Partea care a săvîrşit simulaţia o poate dovedi prin proba cu martori doar cînd ea pretinde că simulaţia are caracter ilicit.

Articolul 720[17]. Prescripţia extinctivă

(1) Persoana care poate invoca simulaţia o poate face, după caz, pe cale de acţiune în constatare sau pe cale de excepţie. Acest drept la acţiune şi la invocarea excepţiei sunt imprescriptibile.

(2) Cu toate acestea, pretenţia întemeiată pe constatarea simulaţiei se va supune prescripţiei extinctive conform naturii acelei pretenţii.

Articolul 720[18]. Domeniul de aplicare

(1) În cazul în care doar anumite clauze ale unui contract sunt simulate, dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător acelor clauze.

(2) În cazul în care contractul este plurilateral şi doar unele părţi au simulat, celelalte părţi ale sale se vor considera terţi în sensul prezentei secţiuni dacă nu au cunoscut simulaţia.

(3) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător şi actelor juridice unilaterale destinate unei persoane determinate, care au fost simulate prin acordul dintre autorul actului şi destinatarul său.

(4) Dispoziţiile prezentei secţiuni nu se aplică căsătoriei, adopţiei sau altor acte juridice nepatrimoniale.

Secţiunea a 3-a
Contractul în folosul unui terţ

Articolul 721. Contractul în folosul unui terţ

(1) Părţile unui contract pot conveni ca debitorul (promitentul) să efectueze prestaţia nu creditorului (stipulantului), ci terţului (beneficiarului), indicat sau neindicat în contract, care obţine în mod nemijlocit dreptul să pretindă prestaţia în folosul său.

(2) Prestaţia poate de asemenea consta în excluderea sau limitarea răspunderii beneficiarului faţă de promitent sau stipulant.

(3) Nu este obligatoriu ca beneficiarul să fie determinat sau să existe la momentul stipulaţiei. Este suficient ca el să fie determinabil şi să existe la data executării contractului.

(4) Pînă la momentul informării de către beneficiar a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulaţiei, aceasta poate fi revocată sau modificată de către stipulant. Succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau de modificare a stipulaţiei.

Articolul 722. Solicitarea executării

Executarea contractului încheiat în favoarea terţului poate fi cerută atît de stipulant, cît şi de beneficiar în măsura în care legea sau contractul nu dispune altfel şi acest lucru este posibil prin natura prestaţiei.

Articolul 723. Executarea în favoarea stipulantului

În cazul revocării stipulaţiei, al refuzului beneficiarului la dreptul conferit de stipulaţie, precum şi în cazul în care stipulaţia în favoarea terţului nu are efecte faţă de beneficiar, stipulantul poate cere executarea prestaţiei faţă de sine dacă din contract sau din natura obligaţiei nu rezultă altfel.

Articolul 724. Excepţiile opozabile beneficiarului

Promitentul poate opune beneficiarului excepţiile fondate pe contractul din care beneficiarul şi-a obţinut dreptul, dar nu şi excepţiile fondate pe alte raporturi dintre promitent şi stipulant."

359. Articolul 725 se completează cu alineatele (3) şi (4) cu următorul cuprins:

„(3) Dacă una dintre părţi a avut intenţia ca contractul sau o clauză a sa să aibă un anumit sens, şi la momentul încheierii contractului cealaltă parte a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască, intenţia primei părţi, contractul se va interpreta în sensul înţeles de prima parte.

(4) Cu toate acestea, contractul se va interpreta potrivit sensului pe care o persoană rezonabilă îl va atribui lui:

a) dacă nu se poate determina o intenţie pe baza dispoziţiilor alin. (2) sau (3); sau;

b) dacă îndoiala apare la o altă persoană care, nefiind parte la contract şi nici succesor universal sau cu titlu universal ori cesionar al părţii la contract, s-a bazat în mod rezonabil şi cu bună-credinţă pe sensul aparent al contractului. "

360. Articolul 727 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 727**. Contradicţia în cazul redactării în mai multe limbi

(1) În cazul în care înscrisul care constată contractul este redactat în două sau mai multe limbi, iar părţile nu au prevăzut care dintre acestea are prioritate, în caz de contradicţie dintre redacţii, se va da prioritate redacţiei în limba în care contractul a fost redactat iniţial.

(2) Dispoziţiile art. 732 se aplică cu prioritate faţă de dispoziţiile alin. (1) al prezentului articol."

361. Articolul 732 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Clauzele care au fost negociate individual au prioritate faţă de celelalte clauze.".

362. Capitolul VII se abrogă.

363. Articolul 753 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică şi vînzării-cumpărării drepturilor şi altor lucruri, cum ar fi energia electrică, energia termică, gazul şi apa printr-o reţea, precum şi conţinutului digital în măsura în care aceste dispoziţii nu contravin naturii acestor drepturi sau lucruri.".

364. La articolul 754 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazul în care contractul de vînzare-cumpărare a unui bun mobil trebuie autentificat sau dreptul de proprietate dobîndit prin contract este supus, conform legii, înregistrării într-un registru de publicitate, cumpărătorul suportă costul autentificării notariale, al înregistrării în registrul de publicitate respectiv şi al transferului proprietăţii.".

365. La articolul 755 cuvintele „înscriere a contractului" se substituie cu cuvintele „de înregistrare a dreptului de proprietate dobîndit prin contractul".

366. La articolul 756 alineatul (2) cuvîntul „comercianţi" se substituie cu cuvîntul „profesionişti", iar cuvintele „ramura comercială respectivă" se substituie cu cuvintele „domeniul de activitate respectiv".

367. La articolul 758 alineatul (1), articolul 759 alineatul (2) şi articolul 760 alineatul (2) cuvîntul „cărăuş" se substituie cu cuvîntul „transportator" la formele gramaticale corespunzătoare.

368. La articolul 761 alineatul (2) se abrogă, iar alineatul (1) devine alineat unic.

369. Articolul 762 se abrogă.

370. Articolul 763 va avea următorul cuprins:

„Articolul 763. Viciile materiale ale bunului

(1) Vînzătorul este obligat să predea bunul fără vicii materiale.

(2) Este fără vicii materiale bunul care, la transferarea riscurilor, are caracteristicile convenite. Îndeosebi se consideră convenite caracteristicile:

a) care corespund descrierii date de vînzător şi, după caz, pe care vînzătorul a prezentat-o cumpărătorului ca mostră sau ca model;

b) corespunzătoare scopului special pentru care cumpărătorul solicită bunul, care, fiind aduse la cunoştinţa vînzătorului la încheierea contractului, au fost acceptate de către vînzător.

(3) În cazul în care nu s-a convenit asupra caracteristicilor, bunul nu are vicii dacă:

1) corespunde destinaţiei stabilite în contract;

2) corespunde utilizării obişnuite şi prezintă caracteristici care există în mod obişnuit la bunuri de acelaşi fel şi pe care cumpărătorul le poate aştepta ţinînd cont de felul bunului. La aceste caracteristici se includ şi cele pe care cumpărătorul le poate aştepta conform declaraţiilor publice privind caracteristicile specifice ale bunului făcute de vînzător, producător sau reprezentantul acestuia, îndeosebi prin reclamă sau etichetare, cu excepţia cazului în care vînzătorul demonstrează că:

a) nu era sau nu ar fi putut, în mod rezonabil, să cunoască declaraţia în cauză;

b) declaraţia a fost rectificată înainte de încheierea contractului, sau

c) decizia de achiziţionare a bunului nu ar fi putut fi influenţată de declaraţie.

(4) Există vicii materiale şi atunci cînd asamblarea convenită contractual a fost realizată defectuos de către vînzător sau de către ajutoarele lui, precum şi atunci cînd bunul trebuie asamblat de cumpărător şi acesta îl asamblează defectuos din cauza indicaţiilor de asamblare eronate.

(5) Există viciu material şi în cazul în care vînzătorul predă numai o parte a bunului, un alt bun, bunul într-o cantitate mai mică decît cea convenită sau cînd este viciată numai o parte a bunului.

(6) Există viciu material şi în cazul în care nu sunt respectate obligaţiile vînzătorului privind asortimentul bunurilor, garnitura de bunuri şi ambalajul lor.

(7) Dispoziţiile alin. (3) nu se aplică în cazul vînzării silite."

371. Se completează cu articolele **763^1–763^4** cu următorul cuprins:

„Articolul 763^1. Cantitatea bunurilor

(1) Vînzătorul este obligat să transmită bunul în cantitatea stabilită în contractul de vînzare-cumpărare.

(2) Cumpărătorul este în drept să refuze recepţionarea bunului dacă vînzătorul predă o cantitate mai mică decît cea prevăzută în contract. În cazul în care va accepta primirea bunului în cantitate mai mică, cumpărătorul va plăti proporţional preţului contractual.

(3) Dacă vînzătorul predă o cantitate mai mare decît cea prevăzută în contract, cumpărătorul este în drept să preia bunul într-o astfel de cantitate, fiind obligat să plătească proporţional preţului stabilit în contract sau să preia numai cantitatea prevăzută în contract, iar surplusul să-l restituie din contul vînzătorului.

Articolul 763[2]. Asortimentul bunurilor

(1) Vînzătorul este obligat să transmită bunul în asortimentul (corelaţia după modele, varietăţi, măsuri, culori sau alte particularităţi) stipulat în contract, iar în lipsa lui, în asortimentul ce corespunde necesităţilor cumpărătorului, dacă vînzătorul le cunoştea la data încheierii contractului, sau să refuze executarea contractului.

(2) Vînzătorul este obligat să transmită cumpărătorului bunurile conform contractului de vînzare-cumpărare în completivitatea asortimentului.

(3) Dacă completivitatea asortimentului de bunuri nu este stabilită, vînzătorul este obligat să transmită cumpărătorului bunuri în completivitatea determinată de uzanţele circuitului de afaceri sau de alte cerinţe înaintate tradiţional.

Articolul 763[3]. Garnitura de bunuri

(1) Dacă vînzătorul este obligat să transmită cumpărătorului o garnitură de bunuri completă, obligaţia se consideră executată la data predării tuturor obiectelor din garnitură.

(2) În cazul în care în contract nu se stipulează transmiterea unei anumite garnituri de bunuri, iar din esenţa contractului nu rezultă altfel, vînzătorul este obligat să predea concomitent toate obiectele incluse în garnitură.

Articolul 763[4]. Ambalajul

Vînzătorul este obligat să predea cumpărătorului bunul ambalat sau împachetat în modul obişnuit pentru bunurile de acelaşi tip sau, în lipsa unui mod obişnuit, într-o manieră adecvată pentru a le conserva şi proteja în condiţii de păstrare şi transportare obişnuite pentru bunurile de acelaşi tip."

372. Articolele 764 şi 765 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 764.** Viciile de natură juridică

(1) Vînzătorul este obligat să predea bunul fără vicii de natură juridică.

(2) Este fără vicii de natură juridică bunul care, la transferarea riscurilor, este liber de drepturile sau pretenţiile întemeiate ale terţilor asupra lui.

(3) Se consideră viciu de natură juridică şi situaţia în care în registrul de publicitate corespunzător bunului există o înregistrare, înregistrare provizorie sau notare pasibilă rectificării conform dispoziţiilor art. 283[31] sau, după caz, 283[34]. Vînzătorul este obligat să asigure radierea acestora din registrul de publicitate, pe cheltuiala sa.

(4) Bunul se consideră liber de vicii de natură juridică dacă este liber de drepturile sau pretenţiile întemeiate ale terţilor bazate pe dreptul asupra obiectul proprietăţii intelectuale pe care, la momentul încheierii contractului, vînzătorul le-a cunoscut sau trebuia să le cunoască.

(5) Cu toate acestea, vînzătorul nu răspunde în temeiul dispoziţiilor alin. (2) dacă dreptul terţului este încălcat pe motiv că vînzătorul a respectat schiţele, desenele tehnice, formulele sau alte asemenea specificaţii furnizate de către cumpărător.

Articolul 765. Limitele drepturilor cumpărătorului rezultate din existenţa viciului

(1) Cumpărătorul îşi poate exercita drepturile rezultate din existenţa viciului dacă el demonstrează că viciul a existat la momentul trecerii riscului, chiar dacă este descoperit mai tîrziu.

(2) Drepturile cumpărătorului rezultate din existenţa viciului sînt excluse dacă vînzătorul demonstrează că, în momentul încheierii contractului, cumpărătorul cunoştea sau trebuia să cunoască aceste vicii.

(3) Cumpărătorul pierde drepturile rezultate din existenţa viciului dacă el a omis să-i notifice vînzătorului descoperirea viciului în termenul de notificare prevăzut la art. 765[2], cu condiţia că notificarea se face în interiorul termenului de descoperire a viciilor prevăzut la art. 765[3].

(4) Înaintarea faţă de vînzător a unei acţiuni întemeiate pe existenţa viciului produce aceleaşi efecte ca şi notificarea viciului, din momentul în care vînzătorul a cunoscut sau trebuia să cunoască despre acţiune.

(5) Dacă viciul rezultă din împrejurări pe care vînzătorul le-a cunoscut sau trebuia să le cunoască, dar care el nu le-a dezvăluit cumpărătorului la momentul încheierii contractului, vînzătorul nu poate invoca:

a) faptul că cumpărătorul din culpă gravă nu a cunoscut viciul;

b) dispoziţiile art. 765^1, 765^2 şi 765^3;

c) clauza prin se exclud sau se limitează drepturile prevăzute de lege ale cumpărătorului rezultate din existenţa viciului."

373. Se completează cu articolele 765^1- 765^5 cu următorul cuprins:

„**Articolul 765^1.** Obligaţia de verificare a existenţei viciului material

(1) Cumpărătorul trebuie să verifice sau să pună pe cineva să verifice bunul într-un termen atît de scurt cît permit împrejurările. Nerespectarea acestei cerinţe decade cumpărătorul din dreptul de a invoca viciul în condiţiile dispoziţiilor art. 608, completat cu dispoziţiile art. 765^2.

(2) Dacă contractul implică transportarea bunului, verificarea poate fi amînată pînă la momentul sosirii bunului la destinaţie.

(3) Dacă bunul este redirecţionat în tranzit, sau este reexpediat de către cumpărător înainte ca el să fi avut posibilitatea rezonabilă de a le verifica, iar la momentul încheierii contractului vînzătorul a cunoscut sau trebuia să cunoască posibilitatea unei acelei redirecţionări sau reexpedieri, verificarea poate fi amînată pînă la momentul sosirii bunului la noua sa destinaţie.

(4) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică în cazul contractului de vînzare-cumpărare a bunului pentru consum.

Articolul 765^2. Notificarea viciului

(1) În cazul contractului încheiat între profesionişti, cumpărătorul trebuie să notifice vînzătorului viciul conform dispoziţiilor art. 608. În notificarea sa, profesionistul trebuie să descrie detaliat viciul.

(2) În toate celelalte contracte, cumpărătorul trebuie să notifice vînzătorului viciul în termen de 2 luni de la data descoperirii.

Articolul 765^3. Termenul de descoperire a viciilor

(1) Cumpărătorul pierde drepturile rezultate din existenţa viciului dacă el nu notifică vînzătorul despre acel viciu înainte de expirarea termenului:

a) de 3 ani, în cazul viciilor juridice;

b) de 5 ani, în cazul viciilor materiale ale unei construcţii sau materialelor folosite la executarea unei lucrări de construcţii;

c) de 2 ani, în cazul viciilor materiale, altele decît cele prevăzute de dispoziţiile lit. b).

(2) Termenele prevăzute la alin. (1) încep să curgă din data în care bunul a intrat în posesia cumpărătorului. În cazul în care dreptul de proprietate, conform legii, se dobîndeşte prin înregistrare într-un registru de publicitate, se prezumă că cumpărătorul a intrat în posesia bunului din momentul înregistrării dreptului în folosul său.

(3) În cazul în care cumpărătorul a intrat în posesia bunului înainte de încheierea contractului, termenele prevăzute la alin. (1) încep să curgă din data încheierii contractului.

(4) Dacă viciul material este remediat, termenul respectiv prevăzut la alin. (1) este prelungit cu termenul în interiorul căreia cumpărătorul nu poate folosi bunul din cauza acelui viciu.

Articolul 765^4. Termenul de prescripţie extinctivă

Prescripţia dreptului la acţiune de exercitare a unui drept al cumpărătorului rezultat din existenţa viciului începe să curgă din data cînd cumpărătorul a descoperit sau trebuia să descopere viciul.

Articolul 765[5]. Drepturile cumpărătorului rezultate din existenţa viciului

(1) Dacă descoperă existenţa viciului bunului vîndut, cumpărătorul poate exercita drepturile creditorului în caz de neexecutare a obligaţiei, în condiţiile art. 602-623[24].

(2) În particular, în temeiul dreptului de a cere executarea în natură a obligaţiei, cumpărătorul poate solicita vînzătorului, la alegerea sa, înlăturarea viciului sau înlocuirea bunului vîndut cu un bun de acelaşi fel, însă lipsit de vicii.

(3) Cumpărătorul poate cere înlocuirea bunului viciat doar atît timp cît el are dreptul la rezoluţiune."

374. La articolul 766 alineatele (1) şi (2) cuvintele „calitate de copîrît" se substituie cu cuvîntul „proces".

375. Articolele 767-771 se abrogă.

376. Articolul 772 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 772.** Garanţia comercială

(1) În cazul în care vînzătorul, producătorul sau un terţ garantează caracteristicile unui bun (garanţia comercială), cumpărătorul beneficiază, fără a aduce atingere drepturilor prevăzute de lege, de drepturile din garanţia comercială în condiţiile indicate în declaraţia de garanţie şi în publicitatea respectivă faţă de cel care a acordat garanţia.

(2) Indiferent că declaraţia de garanţie este făcută în însuşi contract sau sub forma unui act unilateral, cel care garantează este obligat în temeiul garanţiei comerciale faţă de primul cumpărător, şi, în caz de declaraţie unilaterală, poartă această obligaţie fără a fi necesar cumpărătorul să o accepte prin contrasemnătură sau în altă formă. Această regulă se aplică indiferent de orice stipulaţie contrară din declaraţia de garanţie sau din publicitatea asociată acesteia, care este nulă.

(3) Pe durata termenului garanţiei comerciale cel care garantează este obligat în temeiul garanţiei comerciale şi faţă de fiecare proprietar ulterior al bunului fără a fi necesar acesta din urmă să o accepte.

(4) Dacă garanţia comercială nu prevede altfel:

a) obligaţiile celui care garantează se nasc dacă, în orice moment în interiorul termenului garanţiei comerciale, bunul nu corespunde utilizării obişnuite sau prezintă caracteristici care există în mod obişnuit la bunuri de acelaşi fel şi pe care un cumpărător le poate aştepta ţinînd cont de felul bunului (defecţiune);

b) obligaţiile celui care garantează se nasc indiferent dacă cel care invocă garanţia comercială a cunoscut sau trebuia să cunoască existenţa defecţiunii;

c) obligaţiile celui care garantează se nasc indiferent dacă defecţiunea a apărut ca urmare a unei cauze existente la data trecerii riscurilor sau după această dată;

d) cel care garantează nu este obligat prin garanţia comercială pentru o anumită defecţiune dacă ea a apărut din cauza folosirii sau păstrării necorespunzătoare a bunului, ori din cauza unui eveniment în afara controlului uneia dintre părţi;

e) cel care garantează este obligat, dacă sunt întrunite condiţiile garanţiei comerciale, să repare sau să înlocuiască bunurile;

f) toate costurile necesare pentru exercitarea drepturilor şi executarea obligaţiilor rezultate din garanţia comercială urmează a fi suportate de către cel ce garantează.

(5) Termenul garanţiei comerciale începe să curgă din momentul predării bunului de către vînzător dacă declaraţia de garanţie nu prevede altfel.

(6) Garanţia comercială este aplicabilă, pe durata termenului garanţiei stabilite pentru bunurile principale, şi asupra accesoriilor dacă în declaraţia de garanţie nu este prevăzut altfel.

(7) Dacă defecţiunea a fost remediată conform garanţiei comerciale, atunci termenul ei este prelungit cu termenul în interiorul căruia beneficiarul garanţiei nu poate folosi bunul din cauza acelei defecţiuni.

(8) Cumpărătorul poate exercita succesiv sau simultan atît drepturile acordate de lege în caz de viciu material cît şi drepturile rezultate din garanţia comercială."

377. Se completează cu articolul 772[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 772[1].** Dreptul de regres faţă de vînzătorii profesionişti anteriori din lanţul de distribuţie a bunului pentru consum

(1) Dacă, în cazul contractului de vînzare-cumpărare a bunului pentru consum, consumatorul a exercitat faţă de vînzător drepturile sale rezultate din existenţa unui viciu material sau drepturile acordate de garanţia comercială rezultate din existenţa unei defecţiuni, vînzătorul are dreptul la repararea prejudiciului de la profesionistul de la care el a cumpărat bunul.

(2) Vînzătorul nu are dreptul la despăgubire pe baza dispoziţiilor alin. (1):

a) dacă viciul material sau defecţiunea ţine de împrejurări despre care el a cunoscut sau trebuia să cunoască; sau

b) dacă viciul material sau defecţiunea constă în necorespunderea bunului unei caracteristici sau garanţii comerciale pe care şi-a asumat-o doar vînzătorul, dar nu şi profesionistul de la care a cumpărat bunul.

(3) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător regresului exercitat în cadrul contractelor de vînzare-cumpărare anterioare din cadrul lanţului de contracte încheiate între profesionişti.

(4) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol în detrimentul vînzătorului este nulă."

378. Articolele 774-779 se abrogă.

379. Articolul 782 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 782.** Aplicarea dispoziţiilor privind viciile în cazul altor contracte translative de proprietate cu titlu oneros

Dispoziţiile art. 763-781 se aplică în mod corespunzător şi în cazul altor contracte prin care o parte este obligată să transmită dreptul de proprietate asupra unui bun în schimbul unei contraprestaţii dacă din lege, contract sau natura obligaţiei nu rezultă altfel."

380. Articolele 783-785 se abrogă.

381. La articolul 792 propoziţia a doua va avea următorul cuprins: „În privinţa contractelor de opţiune se aplică dispoziţiile privind opţiunea de a contracta.".

382. Se completează cu art. 792[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 792[1].** Dreptul de preemţiune

(1) Dacă proprietarul unui bun (persoana obligată) a acordat un drept de preemţiune prin contract sau este obligat prin lege să respecte un drept de preemţiune al unei alte persoane (titularul dreptului de preemţiune), şi doreşte să vîndă sau a vîndut acel bun unui terţ, titularul dreptului de preemţiune este îndreptăţit să cumpere cu prioritate bunul în condiţiile de vînzare oferite terţului.

(2) Titularul dreptului de preemţiune poate renunţa la el. În acest caz, dispoziţiile legale privind remiterea de datorie se aplică."

383. Articolele 793-795 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 793.** Cumpărarea în baza dreptului de preemţiune

(1) Titularul dreptului de preemţiune cu privire la un bun îl poate exercita în cazul în care persoana obligată îi face o ofertă de vînzare a bunului sau, în lipsa ofertei, dacă persoana obligată încheie cu un terţ contract de vînzare-cumpărare cu privire la acel bun.

(2) În cazul în care de acelaşi drept de preemţiune beneficiază cîteva persoane împreună, acest drept poate fi exercitat numai în comun dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(3) Dreptul de preemţiune nu este transmisibil şi nu trece prin succesiune dacă legea sau contractul dintre persoana obligată şi titularul dreptului de preemţiune nu prevede altfel.

Articolul 794. Obligaţia de informare

(1) Persoana obligată trebuie să comunice titularului dreptului de preemţiune oferta completă de vînzare a bunului.

(2) Dacă contractul de vînzare-cumpărare a fost încheiat cu terţul, persoana obligată trebuie să îi remită neîntîrziat titularului dreptului de preemţiune un exemplar al contractului. Obligaţia de remitere poate fi executată şi de terţ.

Articolul 795. Exercitarea dreptului de preemţiune

(1) Dreptul de preemţiune se exercită pe calea unei declaraţii adresate persoanei obligate. Pentru validitatea declaraţiei nu este necesară respectarea formei stabilite de lege faţă de contractul de vînzare-cumpărare.

(2) După primirea de către titularul dreptului de preemţiune a ofertei conform dispoziţiilor art. 794 alin. (1) sau a exemplarului contractului conform dispoziţiilor art. 794 alin. (2), dreptul de preemţiune poate fi exercitat în termen de o lună în cazul bunurilor imobile şi în termen de 10 zile în cazul altor bunuri. În cazul în care dreptul de preemţiune este instituit de lege, orice clauză prin care se modifică termenul de exercitare a dreptului de preemţiune este nulă.

(3) În cazul în care dreptul de preemţiune este exercitat ca urmare a comunicării ofertei conform dispoziţiilor art. 794 alin. (1), declaraţia de exercitare se consideră acceptare a ofertei de vînzare. Dacă pentru validitatea contractului de vînzare-cumpărare legea cere respectarea unei anumite forme, persoana obligată şi titularul dreptului de preemţiune sunt obligaţi unul faţă de altul să încheie contractul în acea formă. În caz de neexecutare nejustificată a acestei obligaţii de către una din părţi, cealaltă parte poate cere instanţei de judecată să pronunţe hotărîre judecătorească care ţine loc de contract.

(4) În cazul în care dreptul de preemţiune este exercitat după încheierea contractului de vînzare-cumpărare dintre persoana obligată şi terţ, atunci între persoana obligată şi titularul dreptului de preemţiune se consideră încheiat un contract de vînzare-cumpărare în condiţiile stabilite de persoana obligată şi de terţ. Cu toate acestea, vînzătorul răspunde faţă de terţul de bună-credinţă pentru viciul juridic ce rezultă din exercitarea preemţiunii.

(5) În cazul în care persoana obligată sau terţul nu recunosc efectul dispoziţiilor alin. (4), titularul dreptului de preemţiune poate cere instanţei de judecată să pronunţe o hotărîre de constatare a încheierii contractului conform dispoziţiilor alin. (4) şi de dobîndire de către titular a drepturilor şi obligaţiilor de cumpărător. Dreptul la acţiunea prevăzută de dispoziţiile prezentului alineat sau ale alin. (3) ultima propoziţie se prescrie în termen de 6 luni.".

384. Se completează cu articolele 795^1 şi 795^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 795^1.** Condiţile speciale ale vînzării

(1) Dacă terţul a cumpărat bunul care face obiectul dreptului de preemţiune împreună cu alte bunuri contra unui preţ total, titularul dreptului de preemţiune trebuie să plătească o parte proporţională din preţul total. Persoana obligată poate cere ca dreptul de preemţiune să se extindă asupra tuturor bunurilor care nu pot fi separate fără a-l dezavantaja.

(2) Dacă terţului i s-a amînat achitarea preţului de cumpărare, cel care are dreptul de preemţiune poate beneficia de amînare dacă oferă o garanţie pentru suma plata căreia beneficiază de amînare.

(3) Garanţia poate consta în constituirea unui drept de gaj sau ipotecă de rangul întîi asupra bunului care face obiectul contractului de vînzare-cumpărare, sau rezerva proprietăţii în folosul persoanei obligate pînă la plata sumei care beneficiază de amînare.

Articolul 795[2]. Concursul dintre titularii dreptului de preemţiune

În cazul în care mai mulţi titulari şi-au exercitat preemţiunea asupra aceluiaşi bun, contractul de vînzare-cumpărare se consideră încheiat:

a) cu titularul dreptului legal de preemţiune, atunci cînd se află în concurs cu titulari ai unor drepturi convenţionale de preemţiune;

b) cu titularul dreptului legal de preemţiune ales de vînzător, cînd se află în concurs cu alţi titulari ai unor drepturi legale de preemţiune;

c) dacă bunul este imobil sau un alt bun dreptul de proprietate asupra căruia, conform legii, se dobîndeşte prin înregistrare într-un registru de publicitate, cu titularul dreptului convenţional de preemţiune care a fost mai întîi înregistrat în registrul respectiv, atunci cînd acesta se află în concurs cu alţi titulari ai unor drepturi convenţionale de preemţiune;

d) dacă bunul este altul decît cel prevăzut la lit. c), cu titularul dreptului convenţional de preemţiune avînd data certă cea mai veche, atunci cînd acesta se află în concurs cu alţi titulari ai unor drepturi convenţionale de preemţiune."

385. Articolul 796 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 796.** Inopozabilitatea clauzei de neaplicare a dreptului de preemţiune

Clauza dintre persoana obligată şi terţ potrivit căreia contractul de vînzare-cumpărare este condiţionat de neexercitarea dreptului de preemţiune sau potrivit căreia persoana obligată îşi rezervă dreptul de a rezolvi contractul la exercitarea dreptului de preemţiune nu este opozabilă titularului dreptului de preemţiune."

386. Articolul 797 alineatul (2) propoziţia a doua va avea următorul cuprins: „Clauza obligaţiei suplimentare nu este opozabilă titularului dreptului de preemţiune dacă contractul s-ar fi încheiat cu terţul chiar şi în lipsa acelei clauze.".

387. La articolul 802 alineatul (2) cuvîntul „comercianţi" se substituie cu cuvîntul „profesionişti".

388. Se completează cu articolul 802[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 802[1].** Domeniul de aplicare

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică ori de cîte ori un consumator cumpără de la un profesionist un bun mobil corporal.

(2) Dispoziţiile prezentei secţiuni nu se aplică în cazul:

a) bunurilor vîndute prin executare silită sau altfel, prin autoritatea legii;

b) contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, contractelor de furnizare a gazelor naturale, contractelor de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu sunt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, nici contractelor de furnizare a energiei termice, nici celor de furnizare a conţinutului digital care nu este livrat pe un suport material.

(3) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător şi în cazul altor contracte prin care un profesionist este obligat să transmită consumatorului dreptul de proprietate asupra unui bun mobil corporal în schimbul unei contraprestaţii dacă din lege, contract sau natura obligaţiei nu rezultă altfel.

(4) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentei secţiuni în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.".

389. Articolul 803 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 803.** Momentul existenţei viciului şi inversarea sarcinii probaţiunii

(1) Prin derogare de la dispoziţiile art. 765 alin.(1), consumatorul îşi poate exercita drepturile rezultate din existenţa viciului dacă el demonstrează că viciul a existat la momentul cînd a intrat în posesia bunului, indiferent de momentul trecerii riscurilor, şi chiar dacă viciul este descoperit mai tîrziu.

(2) Dacă consumatorul, în termen de 6 luni de la intrarea în posesia bunului, descoperă un viciu, se prezumă că bunul a fost viciat în momentul intrării în posesie a bunului, cu excepţia cazului în care prezumţia nu este compatibilă cu felul bunului sau al viciului.

390. Se completează cu articolele 803^1 şi 803^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 803^1.** Predarea bunului către consumator şi rezoluţiunea

(1) Cu excepţia cazului în care părţile au convenit altfel cu privire la momentul predării, profesionistul trebuie să predea bunul transferînd posesiunea sau controlul asupra bunului către consumator, fără întîrzieri nejustificate şi, în orice caz, în decurs de cel mult 30 de zile de la încheierea contractului.

(2) În cazul în care profesionistul nu şi-a îndeplinit obligaţia de a preda bunul în momentul convenit cu consumatorul sau în termenul stabilit la alin. (1), consumatorul poate să solicite să efectueze predarea într-un termen suplimentar corespunzător circumstanţelor. Se prezumă corespunzător un termen de cel puţin 15 zile. În cazul în care profesionistul nu predă bunul în termenul suplimentar, consumatorul are dreptul la rezoluţiunea vînzării-cumpărării.

(3) Prin derogare de la dispoziţiile alin. (2), consumatorul are dreptul la rezoluţiunea vînzării-cumpărării, fără acordarea unui termen suplimentar, pentru faptul că profesionistul nu şi-a îndeplinit obligaţia de a preda bunul în momentul convenit cu consumatorul sau în termenul stabilit la alin. (1), în unul din următoarele cazuri:

a) profesionistul a refuzat, printr-o declaraţie lipsită de echivoc, să predea bunul;

b) predarea în termenul convenit este esenţială avînd în vedere toate circumstanţele care însoţesc încheierea contractului;

c) consumatorul a informat profesionistul, înainte de încheierea contractului, că predarea la o dată precisă sau cel tîrziu la o dată determinată este esenţială.

(4) În cazul rezoluţiunii vînzării-cumpărării, profesionistul trebuie să restituie consumatorului toate sumele plătite în temeiul contractului în termenul indicat la art. 575^2 alin. (2).

(5) În plus faţă de rezoluţiunea vînzării-cumpărării în conformitate cu dispoziţiile prezentului articol, consumatorul poate recurge la alte mijloace juridice de apărare a drepturilor sale prevăzute de lege sau contract.

Articolul 803^2. Trecerea riscului

(1) În cazul contractelor în care profesionistul expediază bunul către consumator, riscul de pieire, inclusiv pierdere, sau de deteriorare a bunului trece la consumator în momentul în care acesta sau terţul desemnat de acesta, altul decît transportatorul, intră în posesia bunului sau obţine controlul asupra bunului. Se consideră că consumatorul a dobîndit posesia bunului în momentul în care acesta sau terţul desemnat de acesta, altul decît transportatorul, l-a primit. Se consideră că consumatorul are controlul asupra bunului în cazul în care acesta sau terţul desemnat de acesta, altul decît transportatorul, are acces la bun pentru a-l utiliza ca un proprietar sau îl poate revinde.

(2) Cu toate acestea, riscul este transferat consumatorului în momentul predării bunului către transportator, dacă transportatorul a fost însărcinat de către consumator să transporte bunul,

iar această opţiune nu a fost oferită de către profesionist, fără a aduce atingere drepturilor consumatorului faţă de transportator.

(3) În cazul restituirii bunului ca urmare a exercitării de către consumator a unui drept de revocare a contractului acordat de lege, riscul de pierdere sau de deteriorare a bunului trece la profesionist în momentul în care acesta sau terţul desemnat de acesta, altul decît transportatorul, intră în posesia bunului."

391. Articolul 804 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 804.** Dispoziţii speciale pentru garanţiile comerciale

(1) În cazul vînzării-cumpărării de bunuri pentru consum, garanţia comercială în sensul dispoziţiilor art.772 trebuie să fie formulată simplu şi inteligibil. Garanţia comercială trebuie să conţină:

a) trimiterea la drepturile legale ale consumatorului şi la faptul că prin garanţia comercială acestea nu vor fi limitate;

b) toate menţiunile necesare pentru a se putea beneficia de garanţia comercială, îndeosebi durata şi aplicabilitatea în spaţiu a protecţiei prin garanţia comercială; numele sau denumirea şi adresa celui care acordă garanţie; numele sau denumirea şi adresa persoanei căreia trebuie să îi fie notificată defecţiunea şi procedura de notificare.

(2) Consumatorul poate cere ca să-i fie pusă la dispoziţie declaraţia de garanţie în formă textuală pe un suport durabil.

(3) Efectul obligaţiei de garanţie nu este lezat dacă nu este îndeplinită una dintre cerinţele menţionate la alin. (1) şi (2).

(4) Orice stipulaţie conform căreia garanţia comercială este condiţionată de îndeplinirea de către consumator a oricărei formalităţi, aşa ca înregistrarea sau notificarea cumpărării, este nulă.

(5) Stipulaţia conform căreia garanţia comercială se limitează doar la anumite părţi ale bunului produce efecte doar dacă este prevăzută clar în declaraţia de garanţie.

(6) Stipulaţia conform căreia se exclude sau se limitează obligaţia celui ce garantează în temeiul garanţiei comerciale în caz de defecţiune a bunului ca urmare a încălcării condiţiilor de întreţinere prevăzute de instrucţiuni produce efecte doar dacă excluderea sau limitarea este prevăzută clar în declaraţia de garanţie.

(7) Dacă consumatorul înaintează pretenţii în interiorul termenului garanţiei comerciale, celui care garantează îi revine sarcina să demonstreze că:

a) bunul corespundea caracteristicilor stabilite în declaraţia de garanţie sau în publicitatea respectivă; şi

b) defecţiunea bunului a avut loc din cauza folosirii sau păstrării lui necorespunzătoare, din cauza unui eveniment în afara controlului uneia dintre părţi sau dintr-o altă cauză care nu este imputabilă celui care a garantat."

392. Articolul 808:

1) la alineatul (1) cuvîntul „cumpărătorul" se substituie cu cuvîntul „consumatorul";

2) alineatele (2) şi (3) vor avea următorul cuprins:

„(2) Dacă lipseşte bunul necesar pentru preschimbare, consumatorul are dreptul să declare rezoluţiunea vînzării-cumpărării şi să restituie bunul cumpărat, iar vînzătorul este obligat să-i restituie suma plătită.

(3) Cererea consumatorului de a preschimba bunul sau declaraţia de rezoluţiune produce efecte dacă bunul nu este utilizat, nu şi-a pierdut calităţile de consum şi dacă există dovada că a fost cumpărat de la vînzătorul respectiv."

393. Se completează cu articolele 808^1 şi 808^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 808^1.** Excluderea sau limitarea drepturilor rezultate din existenţa viciului

(1) Este lovită de nulitate absolută orice clauză sau înţelegere, încheiată de consumator cu vînzătorul înainte ca vînzătorului să îi fie notificată descoperirea viciului, prin care, direct sau indirect, sunt excluse sau limitate drepturile prevăzute de lege ale consumatorului rezultate din existenţa viciului.

(2) Cu toate acestea, în cazul cînd bunul vîndut a fost folosit anterior, părţile pot conveni să reducă termenul prevăzut la art. 765^3 alin. (1) lit. c) pînă la 1 an.

Articolul 808^2. Dreptul la rezoluţiune al consumatorului

Consumatorul poate declara rezoluţiunea vînzării-cumpărării în temeiul dispoziţiilor art. 617-619 sau, după caz, 620, indiferent de însemnătatea viciului cu excepţia cazului în care viciul este minor."

394. Se completează cu Secţiunea 7^1 cu următorul cuprins:

„Secţiunea a 7^1-a
Vînzarea-cumpărarea bunurilor imobile

Articolul 808^3. Vînzarea-cumpărarea bunului imobil fără indicarea suprafeţei

Atunci cînd se vinde un bun imobil determinat, fără indicarea suprafeţei, pentru un preţ total, niciuna din părţi nu poate invoca nici eroarea şi nici viciul material pe motiv că suprafaţa este mai mică ori mai mare decît a crezut.

Articolul 808^4. Vînzarea-cumpărarea bunului imobil cu indicarea suprafeţei

(1) Dacă, în vînzarea-cumpărarea unui bun imobil cu indicarea suprafeţei şi a preţului pe unitatea de măsură, suprafaţa reală este mai mică decît cea indicată în contract, cumpărătorul poate cere vînzătorului să îi dea suprafaţa convenită. Atunci cînd cumpărătorul nu cere sau vînzătorul nu poate să transmită această suprafaţă, cumpărătorul poate obţine fie reducerea corespunzătoare a preţului, fie rezoluţiunea vînzării-cumpărării dacă, din cauza diferenţei de suprafaţă, bunul nu mai poate fi folosit în scopul pentru care a fost cumpărat.

(2) Dacă însă suprafaţa reală se dovedeşte a fi mai mare decît cea stipulată, iar excedentul depăşeşte a douăzecea parte din suprafaţa convenită, cumpărătorul va plăti suplimentul de preţ corespunzător sau poate declara rezoluţiunea vînzării-cumpărării. Atunci cînd însă excedentul nu depăşeşte a douăzecea parte din suprafaţa convenită, cumpărătorul nu are dreptul la rezoluţiune, dar nici nu este dator să plătească preţul excedentului.

Articolul 808^5. Predarea bunului imobil

Predarea bunului imobil se face prin punerea acestuia la dispozitia cumpărătorului, liber de orice bunuri ale vînzătorului care nu fac obiectul contractului.

Articolul 808^6. Contractul de vînzare-cumpărare a bunului imobil în construire

(1) Dispoziţiile art. 808^6-808^{12} se aplică contractului de vînzare-cumpărare prin care vînzătorul se obligă să asigure construirea unui apartament, altei încăperi izolate sau altui bun imobil în curs de construire (bun imobil în construire) şi să-l predea în proprietate cumpărătorului, iar cumpărătorul se obligă să achite preţul convenit şi să recepţioneze bunul imobil după darea sa în exploatare.

(2) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile prezentei secţiuni în detrimentul cumpărătorului consumator, ori care exclude sau limitează drepturile prevăzute de lege ale consumatorului cumpărător al bunului imobil în curs de construire este lovită de nulitate absolută.

(3) Dispoziţiile art. 808^6-808^{12} se aplică în mod corespunzător antecontractelor de vînzare-cumpărare a bunului imobil în construire, precum şi oricăror altor contracte sau

aranjamente, indiferent de denumirea lor, prin care unei persoane i se promite sau i se rezervează un bun imobil în construire în schimbul unei contraprestaţii.

Articolul 808[7]. Conţinutul contractului de vînzare-cumpărare a bunului imobil în construire şi obligaţii de informare ale vînzătorului

(1) Contractul trebuie să prevadă:

a) numărul cadastral al bunului imobil în construire;

b) numărul şi data eliberării şi expirării autorizaţiei de construire în al cărei temei vînzătorul construieşte sau asigură construirea obiectului contractului; datele de identificare a proiectului de construcţie;

c) natura dreptului pe care vînzătorul îl deţine asupra terenului pe care se construieşte (drept de proprietate sau de superficie), precum şi temeiul de dobîndire a acestui drept. În cazul superficiei, se va prevedea termenul superficiei şi efectele stingerii dreptului de superficie prevăzute de lege şi, după caz, de actul de constituire a superficiei;

d) cota-parte din dreptul asupra terenului, construcţiei şi altor părţi comune care se transmite cumpărătorului;

e) dacă există, descrierea drepturilor de folosinţă exclusivă acordate cumpărătorului asupra anumitor părţi comune ale condominiului, conform actului de constituire a condominiului;

f) data asumată de dare în exploatare, determinată prin indicarea unei date calendaristice concrete;

g) preţul total şi, după caz, graficul de plată a ratelor care respectă dispoziţiile art. 808[9];

h) dacă s-a convenit, faptul că cumpărătorul dobîndeşte dreptul de proprietate doar după achitarea a 95% din preţ (rezerva proprietăţii).

(2) La contract se anexează:

a) copia autorizaţiei de construire;

b) copia planului obiectului contractului, aprobat în modul stabilit.

(3) Înainte de încheierea contractului şi, la cererea cumpărătorului, oricînd pe durata executării acestuia, vînzătorulul este obligat să aducă la cunoştinţa cumpărătorului:

a) proiectul de construcţie iar, la cererea cumpărătorului, să-i furnizeze copii, sub semnătura pe proprie răspundere a vînzătorului, a proiectului de construcţie sau anumite file solicitate de cumpărător;

b) actul de constituire a condominiului şi, dacă există, statutul asociaţiei de proprietari în condominiu şi regulamentul condominiului;

c) identitatea antreprenorului şi altor furnizori;

d) faza actuală de executare a construcţiei.

Articolul 808[8]. Înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate şi actele de dispoziţie ale cumpărătorului

(1) Dreptul de proprietate al cumpărătorului este supus înregistrării provizorii în registrul bunurilor imobile.

(2) Este interzis să se perceapă de la cumpărător orice plăţi prevăzute de contract înainte de înregistrarea provizorie conform dispoziţiilor alin. (1).

(3) Cumpărătorul păstrează dreptul de a înstrăina sau greva cu drepturi reale limitate dreptul de proprietate înregistrat provizoriu fără consimţămîntul vînzătorului.

(4) Persoana care dobîndeşte de la cumpărător dreptul de proprietate înregistrat provizoriu, se subrogă în toate drepturile şi obligaţiile pe care cumpărătorul le deţine în temeiul contractului de vînzare-cumpărare a bunului imobil în construire fără consimţămîntul vînzătorului. Cumpărătorul rămîne obligat solidar împreună cu noul dobînditor al bunului imobil în construire cu excepţia cazului în care vînzătorul şi-a dat consimţămîntul la această înstrăinare. Dispoziţiile legale privind notificarea cesiunii de creanţă se aplică în mod corespunzător.

Articolul 808[9]. Limitări privind efectuarea plăților în temeiul contractului

(1) Plățile efectuate de către cumpărător în temeiul contractului nu pot depăși următoarele limite:

a) 5% din prețul total – după înregistrarea provizorie conform dispozițiilor art. 808[8] alin.(1), dar până la finalizarea fundamentului construcției în care este amplasat bunul imobil;

b) 35% din prețul total – după finalizarea fundamentului construcției în care este amplasat bunul imobil;

c) 70% din prețul total – după instalarea acoperișului și pereților exteriori ai construcției în care este amplasat bunul imobil;

d) 95% din prețul total – după darea în exploatare a construcției în care este amplasat bunul imobil;

e) 100% din prețul total – după justificarea dreptului de proprietate conform dispozițiilor art. 808[10] alin.(6) sau, dacă cumpărătorul a înaintat pretenții întemeiate privind viciile bunului imobil, după înlăturarea viciilor.

(2) Cumpărătorul poate cere vînzătorului restituirea sumelor plătite în temeiul contractului cu depășirea limitelor prevăzute de dispozițiile de alin.(1), chiar dacă a cunoscut această circumstanță.

Articolul 808[10]. Riscurile, executarea și finalizarea lucrărilor de construire

(1) Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunului imobil trece la cumpărător din momentul semnării actului de primire-predare în formă scrisă de către părți.

(2) Obligația vînzătorului de a asigura construirea bunului imobil se extinde și asupra tuturor celorlalte lucrări necesare realizării integrale a proiectului de construire prevăzut de contract.

(3) Dacă mai mulți cumpărători sunt membri ai comunității sau asociației de proprietari în condominiu, această comunitate sau asociație de asemenea poate exercita față de vînzător drepturile care rezultă din executarea necorespunzătoare a proiectului de construire prevăzut de contract.

(4) Antreprenorul și alți furnizori contractați de vînzător în legătură cu executarea construcției și vînzătorul răspund, în condițiile contractuale convenite, solidar în caz de executare necorespunzătoare a lucrărilor și altor prestații necesare realizării integrale a proiectului de construire prevăzut de contract. În acest scop, cumpărătorul sau comunitatea ori, după caz, asociația de proprietari în condominiu pot solicita de la vînzător un extras din contractul dintre vînzător și antreprenor în partea în care vizează obligațiile, garanțiile și răspunderea antreprenorului.

(5) Vînzătorul este obligat să asigure finalizarea lucrărilor de construcție și darea în exploatare a bunului imobil sau a construcției în componența căreia intră bunul imobil pînă la data de dare în exploatare convenită în contract.

(6) Înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate a cumpărătorului se justifică, iar cumpărătorul devine proprietar necondiționat al bunului imobil și al cotei-părți din părțile comune, prin actul de primire-predare semnat după darea în exploatare și, în cazul rezervei proprietății, prin confirmarea emisă de către vînzător în formă scrisă despre achitarea a 95% din prețul total al contractului. În cazul justificării înregistrării provizorii, dreptul de proprietate al vînzătorului se radiază din registrul bunurilor imobile.

(7) Semnarea de către cumpărător a actului de primire-predare nu îl decade din drepturile rezultate din existența viciului bunului imobil sau al lucrărilor prevăzute de contract. Pretențiile ridicate de către cumpărător în privința viciilor nu constituie temei pentru vânzător de a refuza semnarea actului de primire-predare. Dispozițiile art. 765 alin.(2) nu se aplică.

Articolul 808[11]. Clauza privind contul fiduciar de sechestru

(1) Prin contract părţile pot să prevadă că toate sau anumite sume plătite de către cumpărător în temeiul contractului până la semnarea actului de primire-predare a bunului imobil urmează a fi plătite la un cont fiduciar de sechestru al cărui fiduciar este banca, din care se vor putea elibera vărsăminte la contul vânzătorului pe măsura finalizării etapei corespunzătoare de executare a lucrărilor de construcţie, în modul stabilit de contract.

(2) Sumele plătite de cumpărător la contul fiduciar de sechestru se eliberează din acesta şi varsă la contul vânzătorului:

a) la ordinul, adresat băncii, semnat de ambele părţi; sau

b) la ordinul, adresat băncii, unui terţ independent desemnat de către părţi prin contract. Terţul respectiv poate fi un notar, avocat, administrator autorizat, o persoană juridică de drept privat, precum şi o persoană juridică de drept public cu atribuţii în domeniul construcţiilor.

(3) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin.(1), creanţele cumpărătorului de restituire a sumelor plătite în temeiul contractului se satisfac din mijloacele contului fiduciar de sechestru în limita sumelor plătite de cumpărător conform dispoziţiilor alin.(1), dar cu excluderea sumelor eliberate vânzătorului conform dispoziţiilor alin.(2). Soldul contului fiduciar de sechestru poate fi urmărit de alţi creditori ai vânzătorului doar după restituirea integrală a sumelor plătite în acel cont de către cumpărătorii de bunuri imobile în curs de construire ai vânzătorului.

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică chiar şi în cazul în care în privinţa vânzătorului a fost intentat proces de insolvabilitate.

Articolul 808[12]. Protecţia cumpărătorului în cazul insolvabilităţii vânzătorului

(1) În cazul în care în privinţa vânzătorului a fost intentat proces de insolvabilitate înainte de justificarea înregistrării provizorii a dreptului de proprietate a cumpărătorului conform dispoziţiilor art. 808[10] alin.(6), cumpărătorul are opţiunea:

a) să ceară justificarea înregistrării provizorii a dreptului său de proprietate asupra bunului imobil şi cotei-părţi din părţile comune în starea în care se află;

b) să declare rezoluţiunea vânzării-cumpărării şi să ceară restituirea sumelor plătite şi altor sume la care este îndreptăţit.

(2) Dispoziţiile legale privind obligaţiile de alternativă se aplică în mod corespunzător.

(3) În cazul în care cumpărătorul a cerut justificarea conform dispoziţiilor alin.(1) lit. a), administratorul insolvabilităţii vânzătorului este obligat să semneze actul de primire-predare a bunului imobil şi cotei-părţi din părţile comune în starea în care se află sub rezerva plăţii de către cumpărător a eventualelor sume datorate conform contractului proporţional etapelor executate a lucrărilor de construire. Cu toate acestea, cumpărătorul are dreptul la restituirea sumelor plătite în temeiul contractului în măsura în care ele depăşesc această proporţie.

(4) Dreptul cumpărătorului la repararea prejudiciului rămâne neafectat."

395. Articolul 818 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 818.** Forma contractului de vînzare-cumpărare a întreprinderii

Contractul de vînzare-cumpărare a întreprinderii în calitate de complex patrimonial unic se încheie în formă scrisă sub sancţiunea nulităţii. Dacă complexul patrimonial unic cuprinde bunuri pentru înstrăinarea cărora legea cere forma autentică, contractul se încheie în formă autentică."

396. Articolul 822 alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, dreptul de proprietate asupra bunurilor şi drepturilor din componenţa întreprinderii trece la cumpărător conform dispoziţiilor generale privind vînzarea bunurilor sau drepturilor de acel tip."

397. Se completează cu Secţiunea 10 cu următorul cuprins:

„Secţiunea a 10-a
Vînzarea-cumpărarea cu rezerva proprietăţii

Articolul 822[1]. Rezerva proprietăţii

(1) Atunci cînd, într-o vînzare-cumpărare cu plata preţului în rate, obligaţia de plată este garantată cu rezerva dreptului de proprietate (rezerva proprietăţii), cumpărătorul dobîndeşte dreptul de proprietate la data plăţii ultimei rate din preţ.

(2) Cu toate acestea, riscul pieririi, inclusiv pierderii, sau deteriorării fortuite a bunului este transferat cumpărătorului conform dispoziţiilor art. 759.

(3) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător atunci cînd trecerea dreptului de proprietate la cumpărător este suspendată pînă la îndeplinirea unei alte condiţii decît plata preţului.

(4) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător şi în cazul rezervei proprietăţii stipulate în alte contracte prin care o parte este obligată să transmită dreptul de proprietate asupra unui bun în schimbul unei contraprestaţii dacă din lege, contract sau natura obligaţiei nu rezultă altfel.

Articolul 822[2]. Opozabilitatea rezervei proprietăţii faţă de terţi

(1) Rezerva proprietăţii devine opozabilă terţilor după îndeplinirea formalităţilor de publicitate precum urmează:

a) în cazul bunurilor imobile şi a altor bunuri dreptul de proprietate asupra cărora se dobîndeşte, potrivit legii, prin înregistrarea într-un registru de publicitate, dreptul de proprietate al cumpărătorului va fi înregistrat provizoriu, în timp ce dreptul de proprietate al vînzătorului nu va fi radiat;

b) în cazul celorlalte bunuri mobile, rezerva proprietăţii va deveni opozabilă terţilor prin înregistrarea ei în registrul garanţiilor reale mobiliare. Cu toate acestea, dacă această înregistrare nu s-a făcut, rezerva proprietăţii poate fi invocată faţă de terţii care au cunoscut existenţa ei pe altă cale.

(2) Rezerva proprietăţii nu poate fi invocată faţă de terţii care au dobîndit drepturi referitoare la bun de la cumpărător dacă rezerva proprietăţii nu le era opozabilă la data încheierii actului de dobîndire a dreptului.

Articolul 822[3]. Dreptul special de rezoluţiune al vînzătorului

Vînzătorul poate declara rezoluţiunea vînzării-cumpărării sub rezerva proprietăţii dacă:

a) a fost intentat procesul de insolvabilitate a cumpărătorului;

b) cumpărătorul nu a oferit garanţiile reale sau personale prevăzute de contract sau a redus fără acordul vînzătorului garanţiile oferite;

c) o rată nu este plătită, total sau parţial, mai mult de 45 de zile de la scadenţa ei;

d) pe parcursul oricărei perioade consecutive de 12 luni, două sau mai multe rate nu au fost plătite integral la scadenţă;

e) există alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 822[4]. Recuperarea bunului de către vînzător

(1) Dacă a declarat rezoluţiunea vînzării-cumpărării, vînzătorul poate recupera bunul de la cumpărător, precum şi de la orice terţ căruia rezerva proprietăţii îi este opozabilă.

(2) Vînzătorul poate, la alegerea sa, recupera bunul conform dispoziţiilor legale privind transmiterea benevolă sau silită în posesie a bunului gajat ori, după caz, ipotecat.

(3) Drepturile constituite sau transmise de către cumpărător în folosul terţilor cărora rezerva proprietăţii le este opozabilă se sting odată cu rezoluţiunea vînzării-cumpărării sub rezerva proprietăţii, cu excepţia drepturilor consimţite de vînzător.

(4) În cazul în care vînzătorul, după recuperarea bunului, îl vinde repetat unui terţ, eventualul surplus obţinut din vînzarea repetată în comparaţie cu preţul vînzării iniţiale aparţine vînzătorului.

(5) Dacă creanţa vînzătorului garantată prin rezerva proprietăţii s-a prescris extinctiv sau dacă bunul se află în posesia terţului căruia rezerva proprietăţii îi este opozabilă, vînzătorul de asemenea poate cere predarea bunului pe calea acţiunii în revendicare."

398. Articolul 825 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 825.** Compensarea diferenţei de valoare

(1) În cazul în care bunurile schimbate nu au aceeaşi valoare, diferenţa de valoare poate fi compensată printr-o sumă de bani, numită sultă, dacă aceasta este prevăzută de contract.

(2) Un contract este contract de vînzare-cumpărare, şi nu contract de schimb, în cazul în care sulta depăşeşte valoarea bunului care are valoarea mai mică."

399. Articolul 826 se abrogă.

400. La articolul 827:

1) alineatul (4) se completează cu propoziţia: „În privinţa voinţei exprimate de donator se aplică dispoziţiile legale cu privire la testament.";

2) se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) Orice clauză a contractului de donaţie care derogă de la dispoziţiile prezentului capitol în detrimentul donatorului este nulă."

401. Articolul 828 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 828.** Oferta de donaţie

În cazul în care un bun mobil este transmis fără acordul celeilalte părţi, transmiţătorul poate stabili acesteia un termen rezonabil în interiorul căruia trebuie să declare că acceptă sau că refuză să accepte donaţia. La expirarea termenului, contractul se consideră încheiat dacă cealaltă parte nu a refuzat să accepte donaţia. În caz de refuz, transmiţătorul are dreptul să ceară restituirea bunului în conformitate cu regulile privind îmbogăţirea nejustificată. Dispoziţiile art. 678^{14} rămîn neafectate."

402. Articolul 829 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 829.** Forma contractului şi antecontractului de donaţie

(1) Contractul de donaţie se încheie în formă autentică.

(2) Nerespectarea formei autentice nu afectează valabilitatea contractului de donaţie dacă bunul donat a fost predat donatarului. Cu toate acestea, dacă obiect al donaţiei este un bun pentru a cărui vînzare (înstrăinare) prin lege este prevăzută o anumită formă a contractului, aceeaşi formă este cerută şi pentru contractul de donaţie.

(3) Indiferent de natura bunului, antecontractul de donaţie se încheie în formă autentică. Dreptul de a cere executarea silită în natură a antecontractului de donaţie este exclus."

403. Articolul 830 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 830.** Obligaţia de informare precontractuală a notarului

Dacă obiect al donaţiei este un bun imobil cu destinaţie locativă, notarul care autentifică contractul de donaţie este obligat, înainte de încheierea contractului:

a) să îi transmită donatorului persoană fizică, contra semnătură, informaţia pe suport de hîrtie, redactată într-un limbaj simplu şi inteligibil, într-o limbă în care donatorul poate comunica, că donatarul nu poartă, în baza contractului de donaţie, nici o obligaţie de întreţinere a donatorului şi nu are nici o obligaţie de a asigura donatarului spaţiu locativ cu excepţia cazului în care o asemenea sarcină s-a stipulat în contractul de donaţie;

b) să îi explice donatorului persoană fizică informaţia transmisă conform lit. a) într-o limbă în care poate comunica."

404. Articolul 832:

1) se completează după cuvintele „Este interzisă" cu cuvintele „„sub sancţiunea nulităţii absolute,";

2) litera a) va avea următorul cuprins:

„a) în numele unui minor sau unei persoane în privinţa căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară. Această regulă nu se aplică în privinţa donaţiilor care, conform legii, pot fi acordate în mod valabil de sine stătător de către minor sau adultul în privinţa căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară;".

405. Articolul 833 se abrogă.

406. Articolul 834 alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Dacă donatarul nu îndeplineşte sarcina, donatorul poate exercita mijloacele juridice de apărare ale creditorului prevăzute de lege în caz de neexecutare a obligaţiilor.".

407. Articolele 835 şi 836 se abrogă.

408. Articolele 837 şi 838 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 837.** Lipsa obligaţiei de a plăti dobîndă de întîrziere sau penalităţi

Donatorul care este în întîrziere nu este obligat să plătească dobîndă de întîrziere sau, după caz, penalităţi.

Articolul 838. Răspunderea donatorului pentru viciul bunului donat

(1) Dacă trece sub tăcere cu viclenie sau din culpă gravă un viciu al bunului donat, donatorul este obligat să despăgubească pe donatar de prejudiciul cauzat astfel. În acest caz, donatarul nu poate cere predarea unui alt bun sau remedierea gratuită a viciului în temeiul dispoziţiilor art. 614.

(2) Dacă donatarul declară rezoluţiunea donaţiei din cauza viciului bunului donat, dispoziţiile art. 623^7 alin. (3) nu se aplică.

(3) În cazul donaţiei sub condiţie sau cu sarcini, în limita valorii acestora, donatorul răspunde pentru viciile ascunse ca şi vînzătorul."

409. Se completează cu articolele 838^1 – 838^6 cu următorul cuprins:

„**Articolul 838^1.** Irevocabilitatea donaţiei şi excepţiile sale

(1) Donaţia este irevocabilă cu excepţia cazurilor în care dreptul de revocare al donatorului este prevăzut de lege sau contract.

(2) În particular, contractul poate să prevadă dreptul de revocare, fie pentru cazul cînd donatarul ar predeceda donatorului, fie pentru cazul cînd atât donatarul cât şi descendenţii săi ar predeceda donatorului.

(3) Dreptul de revocare al donatorului se exercită de către donator prin notificare adresată donatarului sau moştenitorilor săi.

(4) În cazul revocării donaţiei în temeiul art. 838^4, dreptul de revocare de asemenea poate fi exercitat de către oricare moştenitor al donatorului.

(5) În cazul revocării donaţiei în temeiul prevăzut de dispoziţiile art. 838^5, dreptul de revocare de asemenea poate fi exercitat pe cale oblică de către creditorii care au dreptul legal de a primi întreţinere de la donator.

(6) Declaraţia de revocare parţială a donaţiei se va interpreta ca revocare a întregii donaţii dacă bunul donat este indivizibil.

Articolul 838[2]. Termenul de revocare a donaţiei

Donatorul sau, în cazul prevăzut la art. 838[1] alin. (4), moştenitorul său, este decăzut din dreptul de revocare a donaţiei în temeiul legii dacă notificarea de revocare nu este dată în termen de 1 an din momentul în care el a cunoscut sau trebuia în mod rezonabil să cunoască circumstanţa care îl îndreptăţeşte să revoce, dar nu mai tîrziu de 3 ani din momentul dobîndirii de către donatar a dreptului de proprietate asupra bunului donat.

Articolul 838[3]. Efectele revocării donaţiei

(1) În cazul revocării donaţiei, obligaţiile neexecutate ale părţilor care rezultă din contract se sting. În caz de revocare parţială, obligaţiile neexecutate se sting doar în partea corespunzătoare revocării parţiale.

(2) În cazul revocării donaţiei, donatarul este obligat să restituie bunul donat. Se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 1397[3]-1397[8], cu excepţia prevăzută la art. 838[4] alin. (3).

(3) Decesul donatorului după revocarea donaţiei nu stinge obligaţia de restituire a donatarului.

Articolul 838[4]. Revocarea donaţiei din motiv de ingratitudine a donatarului

(1) Donatorul are dreptul să revoce donaţia dacă donatarul a atentat la viaţa donatorului sau a unei persoane apropiate a acestuia, dacă se face vinovat de o altă faptă ilicită faţă de donator sau faţă de o persoană apropiată a acestuia, situaţii care atestă o ingratitudine gravă, sau dacă refuză fără motive întemeiate să acorde donatorului întreţinerea datorată.

(2) Revocarea din motiv de ingratitudine este exclusă dacă donatorul, în cunoştinţă de cauză, îl iartă pe donatar.

(3) În cazul revocării din motiv de ingratitudine, donatarul nu poate invoca excepţia de diminuare a îmbogăţirii prevăzută de dispoziţiile art. 1397[7].

Articolul 838[5]. Revocarea donaţiei din motiv de stare de nevoie a donatorului

(1) Donatorul are dreptul să revoce donaţia dacă el nu este în stare să se întreţină din contul patrimoniului sau venitului său.

(2) Se prezumă că donatorul nu este în stare să se întreţină dacă el întruneşte condiţiile stabilite de lege pentru a cere întreţinere de la o altă persoană sau de a primi prestaţii de asigurări sociale în sistemul public, chiar dacă nu a exercitat aceste drepturi.

(3) Dreptul de revocare este suspendat pe perioada în care donatarul întreţine donatorul, iar ultimul are dreptul legal de a fi întreţinut. Pe aceeaşi perioadă este suspendată curgerea termenului de revocare a donaţiei. Dacă donatarul încetează întreţinerea, iar donatorul revocă donaţia, obligaţia de restituire a donatarului se va reduce cu valoarea întreţinerii oferite.

(4) Donatorul care nu este în stare să se întreţină în sensul dispoziţiilor alin. (1) şi (2) sau care în mod iminent se va afla în această situaţie, poate suspenda executarea obligaţiilor sale rămase neexecutate care rezultă din contractul de donaţie. Dispoziţiile alin. (3) se aplică în mod corespunzător dreptului de a suspenda executarea. Dacă donatorul suspendă executarea, donatarul poate declara rezoluţiunea donaţiei.

(5) Dispoziţiile prezentului articol de asemenea se aplică în cazul în care de revocarea donaţiei depinde fie aptitudinea donatorului de a îndeplini obligaţiile de întreţinere prevăzute de lege sau prin hotărîre judecătorească, fie apariţia acelor obligaţii.

Articolul 838[6]. Dreptul de revocare din alte motive întemeiate

(1) Donatorul are dreptul să revoce donaţia în situaţia în care există alte circumstanţe decisive, care au stat la baza încheierii contractului (boala fatală a donatorului, intenţia de căsătorie sau căsătoria donatarului, relaţia de căsătorie dintre donator şi donatar etc.), şi care s-au schimbat esenţial după încheierea contractului dacă în urma acestei schimbări:

a) folosul oferit donatarului este vădit nepotrivit sau excesiv; sau

b) este vădit injust de a obliga donatorul să respecte donaţia.

(2) Dreptul de revocare prevăzut la alin. (1) apare doar dacă:

a) schimbarea circumstanţelor era într-atît de imprevizibilă încît donatorul, la momentul încheierii contractului, nu ar fi putut în mod rezonabil să o prevadă; şi

b) donatorul nu şi-a asumat riscul acestei schimbări a circumstanţelor."

410. Articolul 839:

1) alineatul (1) se completează cu propoziţia: „. Acest contract este cu titlu oneros şi aleatoriu.";

2) se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) Orice clauză a contractului de înstrăinare a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă care derogă de la dispoziţiile prezentului capitol în detrimentul beneficiarului întreţinerii este nulă."

411. Articolul 840 alineatul (2) după cuvîntul „bunului" se completează cu cuvintele „prin lege".

412. Se completează cu articolul 840[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 840[1].** Întinderea obligaţiei de întreţinere

(1) Dobînditorul datorează beneficiarului întreţinerii prestaţii stabilite în mod echitabil ţinîndu-se seama de valoarea bunului înstrăinat şi de condiţia socială anterioară a beneficiarului întreţinerii.

(2) Dacă contractul nu prevede altfel, dobînditorul este obligat în special să asigure beneficiarului hrană, îmbrăcăminte, încălţăminte, menaj, precum şi folosinţa unei locuinţe corespunzătoare. Întreţinerea cuprinde, de asemenea, îngrijirile şi cheltuielile necesare în caz de boală.

(3) Clauza prin care beneficiarul întreţinerii se obligă la prestarea unor servicii este nulă."

413. Articolul 841 alineatul (1) după cuvintele „poate cere" se completează cu cuvintele „pe cale judiciară".

414. Articolele 842 – 846 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 842.** Garanţii pentru beneficiarul întreţinerii

(1) În timpul vieţii beneficiarului întreţinerii, dobînditorul nu are dreptul să înstrăineze bunul. În cazul imobilelor şi altor bunuri drepturile asupra cărora, conform legii, se dobîndesc prin înregistrare într-un registru de publicitate, această interdicţie se notează în registrul respectiv.

(2) Gajarea sau grevarea în alt mod a bunului se permite numai cu acordul beneficiarului întreţinerii.

Articolul 843. Riscul pieirii bunului

Pieirea sau diminuarea valorii bunului din motive care nu sunt imputabile beneficiarului întreţinerii nu-l degrevează pe dobînditor de obligaţiile pe care şi le-a asumat în bază de contract.

Articolul 844. Rezoluţiunea contractului de înstrăinare a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă

(1) Beneficiarul întreţinerii este în drept să ceară rezoluţiunea contractului în condiţiile legii.

(2) Dobînditorul poate să declare rezoluţiunea contractului dacă situaţia materială nu îi permite să continue executarea obligaţiilor contractuale în virtutea unor circumstanţe independente de voinţa lui.

Articolul 845. Efectele rezoluţiunii contractului de înstrăinare a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă

(1) În cazul rezoluţiunii contractului de către beneficiarul întreţinerii, acesta are dreptul să ceară fie restituirea bunului, fie plata valorii lui.

(2) Cu excepţia cazului în care dobînditorul declară, în condiţiile legii, rezoluţiunea pe motiv de neexecutare a obligaţiei beneficiarului întreţinerii, valoarea întreţinerii prestate de dobînditor nu trebuie restituită.

Articolul 846. Efectele decesului dobînditorului

(1) La decesul dobînditorului, drepturile şi obligaţiile lui trec la moştenitorii lui.

(2) Moştenitorul are dreptul de a alege între executarea obligaţiilor sau rezoluţiunea contractului.".

415. Articolul 847 se completează cu alineatele (4) şi (5) cu următorul cuprins:

„(4) Rentei constituite cu titlu gratuit i se aplică în mod corespunzător dispoziţiile legale privitoare la donaţie.

(5) Orice clauză a contractului de rentă care derogă de la dispoziţiile prezentului capitol în detrimentul credirentierului este nulă.".

416. Articolul 849 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 849.** Forma contractului de rentă

Contractul care prevede obligaţia de a transmite renta în viitor trebuie autentificat notarial."

417. Articolele 855 şi 856 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 855.** Rezoluţiunea contractului de rentă la cererea persoanei care are dreptul la întreţinere

(1) Instanţa de judecată pronunţă rezoluţiunea contractului de rentă la cererea terţului care are dreptul de a fi întreţinut de cel obligat la plata rentei dacă acesta, din cauza rentei, nu-şi poate îndeplini obligaţiile faţă de terţ. În cazul pronunţării rezoluţiunii, bunul dat de cel care a constituit renta se întoarce la acesta.

(2) Debirentierul nu poate pretinde credirentierului întoarcerea ratelor plătite.

Articolul 856. Rezoluţiunea contractului de rentă de către una dintre părţi

(1) Atît debirentierul, cît şi credirentierul are dreptul la rezoluţiunea contractului de rentă dacă, în urma neexecutării obligaţiilor sau din alte motive temeinice, continuarea acestor raporturi nu mai este posibilă.

(2) Cu excepţia cazului în care debirentierul declară rezoluţiunea pe motiv de neexecutare a obligaţiilor credirentierului, prestaţia efectuată de debirentier nu este restituită.".

418. Articolul 858 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Moştenitorul are dreptul de a alege între executarea obligaţiilor sau rezoluţiunea contractului de rentă."

419. La articolul 859 alineatul (1) cuvîntul „dă" se substituie cu cuvintele „se obligă să dea".

420. Articolul 863:

1) la alineatul (2) cuvintele „neimputabilă lui (cazul fortuit)" se substituie cu cuvintele „în afara controlului său";

2) la alienatul (3) cuvintele „cu împrumut" se substituie cu cuvintele „în comodat".

421. Articolul 864 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 864.** Obligaţia de restituire a bunului

(1) Comodatarul este obligat să restituie, la expirarea termenului comodatului, bunul primit în folosinţă gratuită.

(2) În cazul în care contractul nu prevede termenul comodatului, comodatarul este obligat să restituie bunul la sfîrşitul valorificării lui în scopul menţionat în contract. Comodantul poate cere restituirea bunului mai devreme dacă a trecut o perioadă suficientă pentru valorificarea lui.

(3) Dacă termenul comodatului nu poate fi determinat în baza scopurilor de utilizare a bunului, comodantul este în drept să ceară restituirea bunului în orice moment."

422. Articolul 866:

1) titlul articolului va avea următorul cuprins:

„**Articolul 866.** Dreptul la rezoluţiunea comodatului";

2) în dispozitivul articolului cuvintele „rezilia contractul de comodat" se substituie cu cuvintele „declara rezoluţiunea comodatului".

423. Articolul 867 se completează cu alineatele (3)-(5) cu următorul cuprins:

„(3) Pînă la proba contrară, împrumutul care are ca obiect o sumă de bani se prezumă a fi cu titlu oneros cu excepţia cazului în care ambele părţi sunt persoane fizice care nu au calitatea de profesionist.

(4) Un contract nu se consideră contract de împrumut doar fiindcă el prevede un termen pentru executarea obligaţiei pecuniare, cu excepţia cazului în care împrumutatul este obligat să plătească dobîndă suplimentar la acea obligaţie pecuniară.

(5) Cu toate acestea, părţile pot conveni că o sumă datorată în temeiul unei obligaţii existente se va plăti în viitor în condiţiile unui contract de împrumut."

424. Articolele 869 şi 870 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 869.** Dobînda în baza contractului de împrumut

(1) În baza contractului de împrumut, părţile pot prevedea şi plata unei dobînzi, rata anuală a căreia nu poate depăşi dublul ratei de referinţă CHIBOR înregistrată în ziua bancară anterioară datei în care părţile au stipulat rata dobînzii. În sensul prezentului alineat, rata de referinţă CHIBOR este rata calculată în modul stabilit de Banca Naţională a Moldovei în baza cotaţiilor orientative/ferme ale băncilor contributorii pentru plasarea mijloacelor băneşti în lei moldoveneşti la alte bănci pe termen de 12 luni.

(2) Interdicţia prevăzută la alin. (1) nu se aplică dobînzilor percepute sau plătite de către Ministerul Finanţelor, Banca Naţională a Moldovei, de băncile comerciale, de asociaţiile de economii şi împrumut, organizaţiile de microfinanţare, de leasing, organizaţiile de credit ipotecar, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege.

(3) Rata dobînzii prin care se încalcă dispoziţiile alin. (1) se reduce de drept pînă la rata maximă permisă de dispoziţiile alin. (1). Orice clauză contrară este nulă.

(4) În sensul prezentului articol, prin dobîndă se înţelege nu numai sumele socotite în bani cu acest titlu, ci şi alte prestaţii, sub orice titlu sau denumire, la care împrumutatul se obligă drept preţ al utilizării împrumutului.

(5) Suma de bani împrumutată este purtătoare de dobîndă din ziua în care a fost remisă împrumutatului.

(6) Se plăteşte dobîndă la expirarea fiecărui an pentru perioada dintre momentul indicat la alin. (5) şi cel al restituirii împrumutului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(7) În cazul în care împrumutatul nu plăteşte dobînda în termen, împrumutătorul poate cere restituirea imediată a împrumutului şi a dobînzii aferente.

Articolul 870. Rezoluţiunea pentru înrăutăţirea situaţiei împrumutatului

Împrumutătorul are dreptul să declare rezoluţiunea şi să fie eliberat de obligaţia de a acorda împrumutul în cazul în care situaţia materială a împrumutatului se înrăutăţeşte substanţial, fapt ce ar periclita restituirea împrumutului, chiar dacă înrăutăţirea s-a produs înainte de încheierea contractului şi a devenit cunoscută împrumutătorului ulterior."

425. Se completează cu articolul 870^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 870^1.** Destinaţia împrumutului

Dacă contractul prevede că împrumutul se va folosi pentru o destinaţie stipulată, împrumutatul este obligat să furnizeze, la cererea împrumutătorului, informaţia necesară pentru a permite împrumutătorului să verifice respectarea destinaţiei."

426. Articolul 871 alienatul (1) se completează cu o propoziţie cu următorul cuprins:

„O asemenea restituire are ca efect rezoluţiunea contractului de împrumut."

427. Articolele 872, 874, 876 şi 877 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 872.** Efectele nerestituirii împrumutului

(1) În cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul dispoziţiile art. 623^{20} se aplică în modul corespunzător, dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Dacă în contract este prevăzută restituirea împrumutului în rate şi împrumutatul nu le restituie în modul stabilit, împrumutătorul poate cere restituirea imediată a întregului împrumut şi a dobînzii aferente în condiţiile stabilite la art. 576 alin. (2) şi (4).

(3) În cazul în care nu poate restitui bunul, împrumutatul trebuie să plătească valoarea acestuia calculată în funcţie de locul şi timpul executării obligaţiei."

„**Articolul 874.** Răspunderea împrumutătorului pentru viciile bunului

(1) Împrumutătorul poartă răspundere pentru viciile bunului împrumutat fără dobîndă în conformitate cu regulile de răspundere a comodantului.

(2) Împrumutătorul poartă răspundere pentru viciile bunului împrumutat cu dobîndă în conformitate cu regulile de răspundere a vînzătorului.";

„**Articolul 876.** Forma contractului de locaţiune

Contractul de locaţiune a unui bun imobil trebuie să fie întocmit în scris.

Articolul 877. Termenul maxim al locaţiunii

Contractul de locaţiune nu poate fi încheiat pe un termen al locaţiunii mai mare de 99 de ani.".

428. Articolul 878 se completează cu alineatul (4^1) cu următorul cuprins:

„(4^1) Locatorul garantează contra viciului material sau juridic chiar dacă nu l-a cunoscut la încheierea contractului.".

429. La articolul 879 alineatul (2) cuvintele „nu produc efecte" se substituie cu cuvintele „sunt nule".

430. Articolul 881:

1) după cuvîntul „ştia" se completează cu cuvintele „sau trebuia, în mod rezonabil, să ştie";

2) articolul se completează cu textul „şi 880".

431. Articolul 882 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 882.** Nulitatea clauzei privind exonerarea de răspundere sau diminuarea ei

Clauza în al cărui temei locatorul este exonerat de răspundere pentru vicii sau răspunderea lui este diminuată nu poate fi invocată în partea în care se referă la viciile pe care locatorul nu le-a adus în prealabil la cunoştinţa locatarului care are calitate de consumator. Orice clauză contrară în detrimentul consumatorului este nulă absolut.".

432. La articolul 884 cuvintele „rezilierea contractului" se substituie cu cuvintele „rezoluţiunea locaţiunii".

433. Articolul 886:

1) la alineatul (1) cuvintele „stabilit în contractul de locaţiune" se substituie cu cuvîntul „locaţiunii";

2) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Fără a aduce atingere dispoziţiilor prevăzute de dispoziţiile art. 888 alin. (1) lit. c), plata cheltuielilor suplimentare este obligatorie numai în cazul în care există un acord între părţi."

434. Articolele 887 şi 888 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 887.** Temeiurile şi condiţiile de modificare a chiriei

(1) Cuantumul chiriei poate fi modificat prin acordul părţilor. Locatorul poate cere instanţei de judecată modificarea chiriei prin hotărîre judecătorească numai o dată în an şi numai în cazul în care condiţiile economice fac ca neajustarea să fie inechitabilă cu excepţia cazului în care locatorul şi-a asumat riscul schimbării condiţiilor economice.

(2) Locatarul are dreptul să ceară reducerea chiriei în cazul în care condiţiile, stipulate în contract, de folosire a bunului sau starea lui s-au înrăutăţit în conformitate cu dispoziţiile art. 623^{11}. Dispoziţiile art. 602-623^{24} rămîn aplicabile.

Articolul 888. Obligaţiile locatarului

(1) Locatarul este obligat:

a) să folosească bunul la destinaţie şi în conformitate cu clauzele contractului;

b) să păstreze şi să asigure integritatea bunului;

c) să acopere cheltuielile curente de folosire şi întreţinere în stare normală a bunului;

d) să efectueze reparaţia curentă a bunului.

(2) Reparaţia curentă presupune intervenţiile necesare în rezultatul folosinţei conform destinaţiei a bunului şi care, în mod echitabil, pot fi puse pe seama locatarului, avînd în vedere în special natura bunului, destinaţia pentru care este folosit şi termenul locaţiunii.

(3) Locatarul nu este obligat să efectueze reparaţiile curente doar pentru a înlătura efectele uzurii normale a bunului."

435. Se completează cu articolul 888^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 888^1.** Răspunderea pentru uzura bunului închiriat

(1) Locatarul nu poartă răspundere pentru uzura obişnuită a bunului închiriat dacă acesta a fost folosit la destinaţie în conformitate cu clauzele contractului.

(2) Uzura normală presupune semnele obişnuite şi inevitabile ale unei folosinţe prudente însoţite de întreţinere corespunzătoare.".

436. La articolul 889 alineatul (2), cuvintele „poate rezilia contractul de locaţiune" se substituie cu cuvintele „are dreptul la rezoluţiunea locaţiunii".

437. La articolul 890 alineatul (1), cuvintele „rezilierea contractului" se substituie cu cuvintele „rezoluţiunea locaţiunii".

438. Articolul 893 se abrogă.

439. La articolul 894 alineatele (6) şi (7) vor avea următorul cuprins:

„(6) Termenul sublocaţiunii nu poate depăşi termenul locaţiunii.

(7) Cesiunea locaţiunii eliberează locatarul anterior de obligaţii. Dacă obiectul locaţiunii este un imobil de locuit, orice clauză contrară prezentului alineat este nulă."

440. Articolul 895 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 895.** Acţiunile directe contra sublocatarului

(1) În caz de neplată a chiriei cuvenite în temeiul locaţiunii, locatorul îl poate urmări pe sublocatar pînă la concurenţa chiriei pe care acesta din urmă o datorează locatarului. Sublocatarul nu poate opune plăţile făcute cu anticipaţie.

(2) Plata făcută de sublocatar, fie în temeiul unei clauze a contractului de sublocaţiune comunicate locatorului, fie în conformitate cu uzanţele locale, nu este considerată făcută cu anticipaţie.

(3) Locatorul îşi păstrează dreptul prevăzut la alin. (1) atunci cînd creanţa avînd ca obiect chiria datorată în temeiul sublocaţiunii a fost cesionată.

(4) Locatorul poate, de asemenea, să se îndrepte direct împotriva sublocatarului pentru a-l constrînge la executarea celorlalte obligaţii asumate prin contractul de sublocaţiune."

441. La articolul 896 cuvintele „rezoluţiunea contractului de sublocaţiune" se substituie cu cuvintele „rezoluţiunea sublocaţiunii".

442. Articolele 898 – 900 avea următorul cuprins:

„**Articolul 898.** Obligaţia efectuării reparaţiei capitale

(1) Locatorul este obligat să efectueze reparaţia capitală a bunului închiriat dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Reparaţia capitală se efectuează în termenul stabilit în contract sau cînd reiese dintr-o necesitate stringentă.

(3) Nerespectarea de către locator a obligaţiei prevăzute de dispoziţiile alin. (1) şi (2) acordă locatarului dreptul să efectueze reparaţia capitală şi să treacă cheltuielile de reparaţie capitală în contul chiriei.

(4) Reparaţia capitală presupune toate intervenţiile necesare pentru îndeplinirea obligaţiei locatorului prevăzute la art. 878 alin. (1), cu excepţia reparaţiilor curente.

(5) În orice caz, locatorul va fi ţinut să efectueze reparaţiile necesare pentru a înlătura prejudiciul adus bunului închiriat de un eveniment în afara controlului locatarului sau a persoanelor cărora le-a permis folosinţa bunului sau accesul la el. Prezumţia prevăzută la art. 892 rămîne aplicabilă.

(6) Locatorul nu este obligat să efectueze reparaţiile necesare doar pentru a înlătura efectele uzurii normale a bunului.

(7) Locatorul poate pune pe seama locatarului cheltuielile reparaţiei capitale în măsura în care reparaţia este necesară pentru a repara prejudiciul pentru care răspunde locatarul conform dispoziţiilor art. 892.

Articolul 899. Obligaţia de informare a locatarului

(1) Locatarul este obligat să informeze locatorul despre deteriorarea bunului închiriat sau existenţa vreunui pericol, despre orice drept sau pretenţie a unui terţ, dacă aceste circumstanţe necesită intervenţia sau apărarea din partea locatorului.

(2) Locatarul este obligat să informeze locatorul conform dispoziţiilor alin. (1) în termen rezonabil după ce a cunoscut pentru prima dată acea circumstanţă şi caracterul ei.

(3) Se prezumă că locatarul a cunoscut circumstanţa şi caracterul ei dacă locatarul trebuia, în mod rezonabil, să o cunoască.

Articolul 900. Efectele schimbării proprietarului bunului închiriat

(1) Dacă bunul închiriat este înstrăinat de locator unui terţ, acesta din urmă se subrogă de drept locatorului în drepturile şi obligaţiile decurgînd din locaţiune dacă locaţiunea este opozabilă terţului.

(2) Locaţiunea este opozabilă terţului care dobîndeşte dreptul de proprietate sau alt drept real asupra bunului închiriat, dacă, la data dobîndirii, terţul cunoştea sau trebuia să cunoască existenţa locaţiunii sau dacă bunul închiriat se afla în posesia locatarului.

(3) În cazul bunurilor dreptul de proprietate asupra cărora, conform legii, se dobîndeşte prin înregistrare într-un registru de publicitate prevăzut de lege, locaţiunea de asemenea este opozabilă terţului dobînditor dacă, la data dobîndirii, ea era notată în acel registru. În absenţa acestei notări, locaţiunea va fi opozabilă în temeiul dispoziţiilor alin. (2) doar dacă termenul ei nu depăşeşte 3 ani, în cazul bunului imobil, sau 1 an, în cazul celorlalte bunuri dreptul de proprietate asupra cărora, conform legii, se dobîndeşte prin înregistrare într-un registru de publicitate prevăzut de lege.

(4) Locatorul iniţial rămîne răspunzător pentru prejudiciul cauzat locatarului anterior înstrăinării.

(5) Cînd locatarul bunului înstrăinat a dat garanţii locatorului pentru îndeplinirea obligaţiilor sale, dobînditorul se subrogă în drepturile izvorînd din aceste garanţii, în condiţiile legii.

(6) Restabilirea dreptului de proprietate, pe motiv de nulitate, rezoluţiune sau alt temei conform legii, la locatorul iniţial are ca efect restabilirea raporturilor de locaţiune. Această regulă nu afectează prestaţiile deja executate înainte de data restabilirii.".

443. La articolul 901 alineatul (2), cuvîntul „rezilierea" se substituie cu cuvîntul „rezoluţiunea".

444. Articolul 902 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 902.** Decesul locatarului sau al locatorului

Locaţiunea nu încetează prin decesul locatarului, nici prin cel al locatorului cu excepţia cazului în care contractul prevede altfel sau dacă, în funcţie de circumstanţe, contractul nu mai poate fi menţinut.".

445. La articolul 903 litera a), cuvîntul „ contractului" se substituie cu cuvîntul „locaţiunii".

446. La articolul 904 alineatele (1) şi (2) cuvintele „contractul de locaţiune" se substituie cu cuvintele „termenului locaţiunii".

447. Articolul 905 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 905.** Rezoluţiunea locaţiunii

(1) În cazul locaţiunii fără termen, oricare dintre părţi are dreptul la rezoluţiunea locaţiunii cu un preaviz de 3 luni pentru imobile şi de o lună pentru bunurile mobile.

(2) Notificarea făcută cu nerespectarea termenului de preaviz stabilit de lege sau contract nu produce efecte decît de la expirarea acelui termen.

(3) Dacă locuinţa sau orice altă încăpere destinată pentru locuit se află într-o stare ce creează un pericol real pentru sănătate, locatarul are dreptul la rezoluțiunea locațiunii fără respectarea termenului de preaviz. Locatarul are acest drept şi în cazul în care, la încheierea contractului, ştia despre pericol şi nu a înaintat pretenţii în legătură cu acesta.

(4) Rezoluţiunea locaţiunii are ca efect şi rezoluţiunea sublocaţiunii dacă în contractul de locaţiune nu este prevăzut altfel.".

448. Articolul 906 şi 907:

1) în titlu şi în alineatul (1) cuvintele „rezilierea contractului" se substituie cu cuvintele „rezoluţiunea locaţiunii";

2) în alineatul (2) cuvintele „rezilierea contractului de locaţiune" se substituie cu cuvintele „rezoluţiunea locaţiunii".

449. La articolul 909 alineatul (1) cuvintele „rezilierea contractului de locaţiune" se substituie cu cuvintele „rezoluţiunea locaţiunii".

450. Se completează cu articolul 910[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 910[1].** Limitarea dreptului de a cere chiria ratată

(1) În cazul în care locatorul a rezolvit contractul de locaţiune pentru neexecutarea fără justificare a obligaţiilor de către locatar, locatorul nu are dreptul de a cere chiria pe care o va rata din cauza încetării înainte de termen a locaţiunii. Această regulă nu împiedică locatorul să ceară repararea prejudiciului cauzat conform dispoziţiilor privind neexecutarea obligaţiilor.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică în special atunci cînd locatarul a renunţat, contrar condiţiilor locaţiunii, la folosinţa bunului, iar locatorul a acceptat restituirea lui."

451. Capitolului IX se modifică va avea următorul cuprins:

„Capitolul IX
ARENDA

Secţiunea 1
Dispoziţii generale

Articolul 911. Contractul de arendă

(1) Prin contractul de arendă, o parte (arendator) se obligă să dea celeilalte părţi (arendaş) un teren agricol şi/sau alte bunuri agricole în folosinţă şi posesiune pe o durată determinată, iar aceasta se obligă să efectueze plata de arendă.

(2) În sensul dispoziţiilor prezentului capitol prin bunuri agricole se înţeleg mijloace fixe (terenuri cu destinaţie agricolă, inclusiv din intravilanul localităţilor, şi ale fondului de rezervă, maşini, utilaje şi instalaţii destinate lucrărilor agricole, construcţii, inclusiv construcţii hidrotehnice, platforme şi spaţii de depozitare destinate păstrării producţiei agricole, cu terenurile aferente acestora, animale care se folosesc în procesul agricol) şi, după caz, mijloace circulante.

(3) Contractului de arendă i se aplică în modul corespunzător dispoziţiile cu privire la locaţiune în măsura în care prezentul capitol nu prevede altfel.

Secţiunea a 2-a
Apariţia dreptului de arendă, modificarea şi încetarea lui

Articolul 912. Încheierea contractului de arendă

(1) Contractului de arendă se încheie în formă scrisă.

(2) Daca părţile nu convin altfel, dreptul de posesie şi folosinţă asupra bunurilor agricole arendate se naşte din momentul semnării contractului de arendă şi poate fi exercitat doar după semnarea actului de primire-predare.

(3) Contractul de arendă trebuie să prevadă date privind:

a) obiectul contractului;

b) termenul arendei;

c) componenţa, forma şi cuantumul plăţii pentru arendă;

d) condiţiile de folosire a obiectelor situate pe teren, inclusiv a utilajului şi tehnicii agricole.

(4) La cererea uneia dintre părţi, la contractul de arendă a terenurilor agricole se anexează copia planului cadastral al acestor terenuri.

(5) În cazul în care se dă în arendă o parte dintr-un teren divizibil sau dintr-o construcţie capitală, la actul de predare-preluare se anexează copia planului cadastral al terenului sau al construcţiei, cu marcarea părţii ce se dă în arendă.

Articolul 913. Descrierea bunului agricol arendat

(1) La începutul şi la încetarea arendei, părţile contractante sînt obligate să întocmească, în termen de 5 zile lucrătoare, acte de predare-preluare a bunului agricol arendat.

(2) Actul de predare-preluare a terenului agricol arendat va conţine date privind:

a) numărul cadastral al terenului;

b) suprafaţa;

c) bonitatea;

d) modul de folosinţă;

e) starea terenului (prelucrat, neprelucrat, cultivat etc.);

f) viciile materiale şi juridice;

g) alte date, la cererea părţilor.

(3) Actul de predare-preluare a bunurilor agricole arendate, altele decît terenurile, va conţine date privind:

a) denumirea şi destinaţia bunurilor;

b) starea tehnică;

c) anul fabricării sau dării în exploatare, termenul general şi termenul care a rămas de exploatare a bunurilor;

d) efectuarea ultimei reparaţii curente şi capitale;

e) valoarea reală a bunurilor agricole evaluată conform dispoziţiilor legislaţiei;

f) condiţiile de folosire;

g) viciile materiale şi juridice;

h) alte date, la cererea părţilor.

(4) Din momentul semnării, actul de predare-preluare devine parte integrantă a contractului de arendă. Neincluderea unei informaţii prevăzute la alin. (2) sau (3) nu afectează valabilitatea actului de predare-preluare.

Articolul 914. Termenul arendei

(1) Termenul arendei se stabileşte de către părţile contractante, dar nu va fi mai mic de un an şi mai mare de 30 de ani.

(2) La darea în arendă a terenurilor agricole în scopul sădirii unor plantaţii multianuale, termenul contractului de arendă va fi stabilit pentru cel puţin 25 de ani, în cazul cînd contractul nu prevede alt termen.

Articolul 915. Prelungirea contractului de arendă

(1) Contractul de arendă poate fi prelungit cu acordul comun al părţilor.

(2) Dacă contractul nu prevede altfel, partea care intenţionează să nu prelungească contractul de arendă este obligată să avizeze cealaltă parte cu cel puţin 3 luni înainte de expirarea termenului contractului.

(3) În cazul cînd termenul arendei expiră, iar arendatorul nu cere să i se predea bunurile arendate şi arendaşul continuă exploatarea acestora, contractul de arendă se consideră prelungit pentru un an agricol.

Articolul 916. Notarea arendei, înregistrarea arendei

(1) Arenda terenurilor agricole încheiată pe un termen al arendei mai mare de 5 ani trebuie notată în registrul bunurilor imobile.

(2) În cazul în care un arendaş încheie contracte de arendă cu mai mulţi arendatori, la iniţiativa autorităţii administraţiei publice locale, primirea cererilor de notare a arendei în registrul bunurilor imobile se efectuează de către registratorul oficiului cadastral teritorial pe teritoriul localităţii.

(3) Oficiul cadastral teritorial va prezenta autorităţii administraţiei publice locale de nivelul întîi din zona de activitate a oficiului informaţia respectivă din registrul bunurilor imobile privind notarea arendei sau modificărilor la notare, precum şi radierea notărilor în termen de o lună de la efectuarea înregistrărilor.

(4) Arenda terenurilor agricole încheiată pe un termen de pînă la 5 ani inclusiv se înregistrează la primăria localităţii în a cărei rază teritorială se află terenurile. Înregistrarea arendei conform prezentului alineat nu produce efectele juridice ale notării în registrul bunurilor imobile.

(5) Arendaşul asigură notarea arendei conform dispoziţiilor alin. (1) sau, după caz, asigură înregistrarea arendei conform dispoziţiilor alin. (4), în termen de 3 luni de la data încheierii contractului de arendă. Nenotarea are ca efect inopozabilitatea contractului faţă de terţ.

(6) În caz de neînregistrare a arendei în termenul prevăzut la alin. (5), arendaşul poartă răspunderea prevăzută de lege.

(7) Notarea benevolă la oficiul cadastral teritorial a arendei încheiate pe un termen de pînă la 5 ani îl scuteşte pe arendaş de obligaţia de a o înregistra la primărie.

Articolul 917. Înregistrarea arendei în registrul contractelor de arendă

(1) Arenda încheiată pe un termen de pînă la 5 ani inclusiv se înregistrează în registrul contractelor de arendă ţinut de primăria localităţii în a cărei rază teritorială se află terenurile şi alte bunuri agricole arendate. În cazul în care terenurile şi alte bunuri agricole date în arendă sînt amplasate pe teritoriul mai multor localităţi, arenda se înregistrează la primăria fiecăreia dintre aceste localităţi.

(2) Primăria ţine registrul contractelor de arendă în modul stabilit de prezentul capitol, de alte acte legislative şi de regulamentul adoptat de Guvern.

(3) Pentru înregistrarea arendei la primărie, arendaşul (reprezentantul acestuia) prezintă:

a) 3 exemplare ale contractului de arendă, dintre care unul este originalul sau o copie autentificată în condiţiile legii;

b) extrasul din registrul publicitate în care este înregistrat arendaşul;

c) documentul ce confirmă împuternicirile reprezentantului arendaşului, după caz;

d) bonul de achitare a plăţii pentru înregistrare.

(4) Registrul contractelor de arendă este ţinut de inginerul cadastral, de secretarul consiliului local sau de o altă persoană desemnată în modul stabilit.

(5) În registrul contractelor de arendă se înregistrează date privind:

a) părţile contractante, domiciliul ori sediul acestora;

b) numerele cadastrale, suprafaţa, bonitatea şi modul de folosinţă a terenurilor date în arendă;

c) termenul arendei;

d) plătitorul impozitelor aplicate asupra bunului agricol arendat;

e) alte date, după caz.

(6) Înregistrarea arendei se confirmă prin aplicarea ştampilei primăriei, prin înregistrarea în el a datei înregistrării şi prin semnătura persoanei împuternicite cu efectuarea înregistrării.

(7) Arendaşului i se remit două exemplare ale contractului de arendă înregistrat.

(8) Înregistrarea arendei, a modificărilor introduse în contract, a documentelor privind rezoluţiunea arendei, precum şi eliberarea extraselor respective, se efectuează contra plată, cuantumul maxim al acesteia fiind stabilit de Guvern. Plata menţionată se varsă la bugetul primăriei.

(9) Ţinerea registrului contractelor de arendă se coordonează cu ţinerea cadastrului funciar, a sistemului informaţional fiscal şi a altor sisteme, în modul prevăzut de legislaţie.

Secţiunea a 3-a
Drepturile şi obligaţiile părţilor contractului de arendă

Articolul 918. Drepturile părţilor

(1) Arendatorul este în drept să verifice oricînd modul în care arendaşul exploatează bunurile sale date în arendă, fără a interveni în activitatea curentă a acestuia, şi să obţină informaţia necesară.

(2) Bunurile agricole, altele decît terenurile, transmise arendaşului, dar nefolosite în procesul tehnologic de producţie, pot fi conservate ori vîndute cu consimţămîntul arendatorului. Cheltuielile ce ţin de conservarea sau vînzarea acestor bunuri se trec în contul plăţii pentru arendă în cazul în care contractul nu prevede altfel.

(3) Arendaşul (sau deţinătorul terenului vecin cu cel arendat) are dreptul prioritar la încheierea contractului de arendă pe un nou termen în cazul în care:

a) şi-a onorat obligaţiile contractuale luate anterior;

b) bunurile arendate se dau în arendă pe un nou termen;

c) acceptă noile clauze contractuale stabilite de arendator.

(4) Arendaşul are drept de preemţiune în cazul vînzării de către arendatorul proprietar a bunurilor date în arendă.

(5) Dispoziţiile alin. (4) nu se aplică dacă arenda este inopozabilă terţului cumpărător. Dreptul arendaşului de a cere repararea prejudiciului de la arendatorul care a încălcat dreptul de preemţiune rămîne neafectat.

Articolul 919. Obligaţiile părţilor

(1) Arendatorul este obligat:

a) să predea bunurile agricole date în arendă în termenele şi în condiţiile stipulate în contract;

b) să acţioneze într-o manieră care să nu împiedice folosinţa normală a bunurilor date în arendă;

c) să plătească arendaşului, în cazul rezoluţiunii arendei înainte de încheierea anului agricol, valoarea fructelor care, deşi încă neseparate, vor putea fi separate înainte de sfîrşitul anului agricol în condiţiile unei gospodăriri normale. La compensarea valorii fructelor se iau în calcul şi datoriile părţilor la momentul rezoluţiunii arendei;

d) să predea arendaşului Cartea istoriei cîmpurilor întocmită cu cel puţin trei ani pînă la data încheierii contractului de arendă;

e) să execute alte condiţii prevăzute de legislaţie sau de contract.

(2) La încheierea contractului de arendă, arendatorul este obligat să-l informeze pe arendaş despre drepturile terţilor asupra bunurilor date în arendă. Nerespectarea acestei prevederi acordă arendaşului dreptul de a reduce mărimea plăţii pentru arendă sau rezoluţiunea arendei, precum şi despăgubiri, cu excepţia cazului cînd arendaşul cunoştea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască existenţa dreptului terţilor.

(3) Arendaşul este obligat:

a) sa folosească bunurile arendate ca un bun proprietar, conform clauzelor contractului;

b) să menţină potenţialul productiv al bunurilor arendate, să le restituie, la expirarea termenului stipulat în contract, în starea corespunzătoare clauzelor contractului, ţinîndu-se cont de gradul de uzură;

c) să achite plata pentru arendă în termenul şi în modul stabilit;

d) să achite impozitele şi alte plăţi, prevăzute de legislaţie, în cazul cînd contractul nu prevede altfel;

e) să predea arendatorului Cartea istoriei cîmpurilor întocmită cu cel puţin trei ani pînă la data încetării sau rezoluţiunii arendei;

f) să execute alte condiţii prevăzute de legislaţie sau de contract.

Articolul 921. Încetarea arendei

(1) Arenda încetează odată cu expirarea termenului pentru care a fost convenită.

(2) Încetarea arendei înainte de termen are loc în conformitate cu legea sau contractul.

Articolul 922. Rezoluţiunea arendei

(1) Afară de alte cazuri prevăzute de lege sau contract, arendatorul are dreptul de a declara rezoluţiunea arendei în cazul cînd arendaşul:

a) nu a notat arenda în registrul bunurilor imobile sau, după caz, nu a înregistrat contractul în registrul contractelor de arendă, în termenele prevăzute de dispoziţiile art. 916 alin. (5);

b) refuză fără justificare să ia în arendă bunurile agricole stipulate în contract;

c) a înrăutăţit starea bunurilor astfel încît ea nu poate fi restabilită pînă la expirarea termenului arendei.

(4) Arendaşul are dreptul să declare rezoluţiunea arendei în cazul cînd:

a) arendatorul refuză să dea în arendă bunurile stipulate în contract, nu le-a transmis la timp ori face imposibilă exploatarea bunurilor arendate, cu excepţia cazului în care aceste împrejurări sunt imputabile arendaşului;

b) bunurile arendate, din împrejurări în afara controlului său, au ajuns într-o stare inutilizabilă.

Articolul 922[1]. Consecinţele rezoluţiunii arendei unui teren

Dacă rezoluţiunea arendei unui teren agricol are loc pînă la încheierea anului agricol, arendatorul este obligat să plătească arendaşului valoarea fructelor care, deşi încă neseparate, vor putea fi separate înainte de sfîrşitul anului în condiţiile unei gospodăriri normale.

Secţiunea a 4-a
Plata pentru arenda terenurilor agricole. Cuantumul şi modul de achitare. Subarenda terenurilor agricole

Articolul 922[2]. Plata pentru arenda terenurilor agricole

(1) Plata pentru arenda terenurilor agricole se stabileşte în unităţi băneşti, se face în natură, în bani sau în natură şi în bani fie într-o altă formă, potrivit acordului dintre părţile contractante, şi se efectuează în termenul şi în locul prevăzute în contractul de arendă.

(2) Plata în natură pentru arenda terenurilor agricole se stabileşte într-o cantitate determinată de produse agricole sau într-un procent determinat din volumul producţiei. Produsele cu care se plăteşte arenda se stabilesc de către părţi în funcţie de specificul activităţii agricole şi de zonă.

(3) Termenele şi locul efectuării plăţii în natură pentru arenda terenurilor agricole, calitatea produselor se stabilesc de către părţi în contract, în funcţie de felul produselor şi de specificul obţinerii acestora.

(4) Producţia agricolă eliberată de către arendaş în contul plăţii pentru arenda terenurilor agricole se estimează la preţuri, ce nu vor depăşi preţurile la această producţie, în vigoare pe piaţa locală la momentul eliberării ei în cazul în care contractul nu prevede altfel.

Articolul 922[3]. Repartizarea contractuală a riscurilor

(1) În contractul de arendă părţile contractante pot stabili, de comun acord, cazurile şi limitele suportării prejudiciilor cauzate de calamităţi naturale.

(2) De comun acord, părţile pot să prevadă repartizarea pierderilor totale sau parţiale ale bunurilor arendate ca urmare a unor eveniment în afara controlului arendaşului, care fac imposibilă sau dificilă executarea obligaţiilor uneia dintre părţi.

Articolul 922[4]. Reducerea arendei

Dacă mai mult de jumătate din fructele obţinute prin arendare pier din cauza unui eveniment în afara controlului arendaşului, acesta are dreptul să reducă proporţional plata arendei pentru perioada respectivă. Dreptul la reducere subzistă doar pînă la separarea fructelor.

Articolul 922[5]. Dreptul de amanet al arendatorului

(1) Arendatorul are, în vederea garantării creanţelor sale ce decurg din contractul de arendă, drept de amanet asupra bunurilor aduse de arendaş şi asupra fructelor bunului arendat.

(2) Amanetul arendatorului nu este opozabil creditorului gajist care şi-a înregistrat gajul înainte de scadenţa creanţei invocate pentru exercitarea amanetului.

Articolul 922[6]. Subarenda terenurilor agricole

(1) Pentru transmiterea terenurilor agricole în subarendă arendaşul este obligat să obţină încuviinţarea arendatorului şi să încheie un contract separat. În caz de nerespectare a acestei obligaţii, arendatorul are dreptul la rezoluţiunea arendei şi restituirea posesiei terenurilor agricole de la arendaş sau, după caz, subarendator.

(2) Arendatorul terenurilor agricole va indica în încuviinţarea sa care dintre acestea pot fi date în subarendă, pe ce termen şi cu ce scop.

(3) Contractul de subarendă a terenurilor agricole va conţine informaţii despre contractul de arendă şi despre încuviinţarea arendatorului, în al cărui temei a fost încheiat contractul de subarendă.

(4) Darea în subarendă a terenurilor agricole arendate nu absolvă arendaşul de răspunderea faţă de arendator.

(5) Termenul subarendei a terenurilor agricole nu poate depăşi termenul contractului de arendă.

(6) Subarenda ulterioară nu se admite.

Secţiunea a 5-a
Modul de folosire a bunurilor agricole arendate

Articolul 922[7]. Transmiterea bunurilor agricole în arendă

(1) Arendatorul este obligat să transmită arendaşului în posesiune şi folosinţă bunurile în starea ce corespunde cerinţelor prevăzute de contract.

(2) În cazul în care viciile materiale şi viciile juridice ale bunurilor agricole arendate au fost stipulate în contract sau arendaşul le-a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să le cunoască pe altă cale, arendatorul este absolvit de răspundere.

(3) În cazul în care arendatorul, în termenul stabilit, nu semnează actul de predare-preluare a bunurilor arendate, arendaşul este în drept să ceară aceste bunuri, precum şi repararea prejudiciilor cauzate prin întîrziere, ori să ceară rezoluţiunea arendei şi repararea prejudiciilor cauzate prin neîndeplinirea contractului de arendă.

Articolul 922[8]. Cumpărarea bunului agricol de către arendaş

În cazul în care, pe durata termenului de arendă, arendaşul şi arendatorul încheie contract de vînzare-cumpărare cu privire la bunul agricol arendat, clauza care prevede că plata de arendă plătită anterior vînzării se ia în contul preţului este nulă.

Articolul 922[9]. Restituirea bunurilor agricole arendate

(1) Restituirea bunurilor agricole arendate se efectuează în baza actului de predare-preluare, întocmit conform dispoziţiilor art. 913.

(2) La expirarea termenului arendei, arendaşul este obligat să restituie arendatorului bunurile agricole arendate în starea în care le-a preluat, ţinîndu-se cont de uzura bunurilor (bonitatea solului), specificată în contract.

(3) Arendaşul este în drept să separe îmbunătăţirile bunurilor agricole arendate efectuate cu permisiunea arendatorului, care pot fi separate fără a deteriora bunurile, ori să ceară compensarea valorii lor de către arendator în cazul cînd contractul nu prevede altfel.

Secţiunea a 6-a
Darea în arendă a terenurilor agricole proprietate ale statului sau unităţii administrativ-teritoriale

Articolul 922[10]. Darea în arendă a terenurilor agricole ale statului sau unităţii administrativ-teritoriale

(1) Terenurile agricole ale statului sau unităţii administrativ-teritoriale se dau în arendă de către Guvern, sau entitatea în gestiunea căreia se află terenul, sau, după caz, de către autorităţile administraţiei publice locale, în limitele competenţei şi în condiţiile legislaţiei.

(2) Arendarea terenurilor agricole ale statului sau unităţii administrativ-teritoriale se face prin licitaţie publică dacă un alt mod prevăzut de lege.

(3) Plata anuală pentru arenda terenurilor agricole ale statului sau unităţii administrativ-teritoriale constituie cel puţin 2% din preţul normativ al terenului dat în arendă. În caz de nerespectare a acestor cerinţe minime, se consideră că plata de arendă este egală cu cerinţa minimă stabilită de lege.

Secţiunea a 7-a
Particularităţile arendei bunurilor agricole, altele decît terenurile

Articolul 922[11]. Modul de calculare a plăţii pentru arenda bunurilor agricole, altele decît terenurile

(1) Modul de calculare a cuantumului plăţii pentru arenda bunurilor agricole, altele decît terenurile, se stabileşte de către Guvern, în funcţie de gradul de uzură al bunurilor.

(2) La arendarea bunurilor agricole, altele decît terenurile, arendaşul este obligat să calculeze uzura acestora şi s-o reflecte la contul său extrabilanţier.

(3) În sensul dispoziţiilor prezentei secţiuni prin uzură a bunurilor agricole se înţelege reducerea valorii bunurilor agricole, altele decît terenurile, prin întrebuinţarea îndelungată a acestora.

Articolul 922[12]. Modul de achitare a plăţii pentru arendă

(1) Modul de achitare a plăţii pentru arenda bunurilor agricole, altele decît terenurile, se stabileşte cu acordul părţilor contractante. Plata se achită anual sau se acumulează la contul de bilanţ al arendaşului.

(2) În cazul în care plata pentru arendă se acumulează la contul de bilanţ al arendaşului, acesta, cu acordul arendatorului, efectuează reparaţia capitală, reconstrucţia sau renovarea bunurilor agricole arendate, altele decît terenurile, şi procură bunuri noi.

Articolul 922[13]. Folosirea bunurilor agricole arendate, altele decît terenurile

(1) Arendaşul foloseşte bunurile agricole arendate, altele decît terenurile, conform condiţiilor stipulate în contract.

(2) Arendatorul dă în arendă bunurile agricole, altele decît terenurile, în starea corespunzătoare stipulată în contract.

(3) Dacă în timpul arendei bunurile agricole, altele decît terenurile, necesită reparaţie curentă, aceasta se efectuează din contul arendaşului.

(4) Arendaşul ia în evidenţă bunurile agricole arendate, altele decît terenurile, la conturile extrabilanţiere respective şi le asigură de răspundere civilă în modul stabilit.

(5) În perioada arendării mijloacelor de transport şi a tehnicii agricole, arendaşul se consideră posesor legal al acestora şi poartă răspundere civilă pentru deteriorarea lor.

(6) Fără consimţămîntul arendatorului se interzice casarea, gajarea, vânzarea, precum şi înstrăinarea în orice alt mod, a bunurilor agricole arendate, altele decît terenurile.

Articolul 922[14]. Reparaţia capitală

(1) Arendatorul este obligat să efectueze reparaţia capitală a bunurilor agricole date în arendă, altele decît terenurile, în cazul cînd contractul nu prevede altfel.

(2) Nerespectarea de către arendator a obligaţiei prevăzute la alin. (1) acordă arendaşului dreptul de a efectua reparaţia capitală din cont propriu şi de a trece cheltuielile suportate în contul plăţii pentru arenda bunurilor agricole.

Articolul 922[15]. Expirarea termenului arendei bunurilor agricole, altele decît terenurile, restituirea bunurilor

(1) La expirarea termenului arendei bunurilor agricole, altele decît terenurile, arendaşul este obligat să le restituie arendatorului în starea în care le-a preluat, ţinîndu-se cont de gradul de uzură.

(2) În cazul în care, conform contractului, plata pentru arenda bunurilor agricole, altele decît terenurile, se acumulează la contul de bilanţ al arendaşului, la expirarea termenului arendei, arendaşul, prin acordul părţilor, restituie arendatorului, prin mijloace băneşti ori prin alte bunuri din proprietatea sa, plata pentru arendă neachitată, precum şi sumele destinate reparaţiei capitale a bunurilor agricole, altele decît terenurile, dar neutilizate în acest scop.

(3) În cazul arendării mijloacelor circulante, la expirarea termenului arendei, arendaşul este obligat să le restituie arendatorului în natură, ţinîndu-se cont de uzură, sau să restituie echivalentul în bani al acestor mijloace.".

452. Capitolul X va avea următorul cuprins:

„Capitolul X
LEASINGUL

Articolul 923. Contractul de leasing

(1) Prin contractul de leasing, o parte (locator) se obligă să asigure celeilalte părţi (locatarul), în decursul unui termen convenit care depăşeşte 1 an (termenul de leasing), posesiunea şi folosinţa unui bun cumpărat de locator, precum şi să acorde locatarului opţiunea de a dobîndi în proprietate bunul, de a prelungi termenul de leasing ori de a restitui bunul la expirarea termenului de leasing, iar locatarul se obligă să efectueze plăţile periodice convenite (rate de leasing).

(2) Rata de leasing reprezintă plata periodică compusă dintr-o cotă-parte din valoarea de intrare a bunului şi dobînda de leasing.

(3) Valoarea de intrare a bunului este compusă din costul la care a fost cumpărat bunul de către locator, inclusiv taxele şi impozitele prevăzute de lege (dar cu excepţia celor care, conform legii, urmează a fi restituite locatorului), precum şi, după caz, orice alte cheltuieli acoperite de locator aferente cumpărării, predării şi punerii în funcţiune a bunului prevăzute de contractul de leasing.

(4) Valoarea reziduală reprezintă suma, adiţională la ratele de leasing, care, dacă este stipulată expres în contractul de leasing, trebuie plătită de către locatar în folosul locatorului în cazul exercitării opţiunii de dobîndire a proprietăţii.

(5) Valoarea totală reprezintă suma tuturor plăţilor programate a fi efectuate de către locatar în folosul locatorului conform contractului de leasing, inclusiv toate ratele de leasing, avansurile, comisioanele prevăzute de contractul de leasing în sarcina locatarului, la care se adaugă, dacă s-a stipulat expres, valoarea reziduală.

Articolul 924. Domeniul de aplicare

(1) Contractul care corespunde dispoziţiilor art. 923 alin. (1) se consideră contract de leasing chiar dacă părţile au exclus sau au supus unor limitări opţiunea de a prelungi termenul de leasing.

(2) Contractului de leasing i se aplică, în mod corespunzător, dispoziţiile legale privind contractul de locaţiune.

(3) Dispoziţiile legale privind dobînda în cadrul contractului de împrumut se aplică în mod corespunzător dobînzii de leasing.

(4) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător şi în cazul în care locatorul dobîndeşte bunul prin contract de antrepriză ori alt contract cu titlu oneros.

(5) Vînzătorul poate întruni calitatea de locatar în cazul în care ia în leasing bunul vîndut de el (lease-back).

Articolul 924[1]. Dreptul locatorului la informare; schimbarea situaţiei materiale a locatarului

(1) Locatorul are dreptul să solicite locatarului documente care reflectă starea lui financiară şi/sau starea bunului solicitat de locatar şi să verifice starea financiară a locatarului şi/sau starea bunului solicitat de locatar.

(2) Locatorul are dreptul să declare rezoluţiunea şi să fie eliberat de obligaţia de a transmite bunul în posesiunea şi folosinţa locatarului în cazul în care situaţia materială a acestuia se înrăutăţeşte substanţial, fapt ce ar periclita executarea de către acesta a obligaţiilor sale contractuale, chiar dacă înrăutăţirea s-a produs înainte de încheierea contractului şi a devenit cunoscută locatorului ulterior.

Articolul 925. Încheierea, forma şi conţinutul contractului de leasing

(1) Contractul de leasing se încheie în scris. Dacă pentru vînzarea bunului legea cere o anumită formă sub sancţiunea nulităţii, atunci aceeaşi cerinţă de formă se aplică şi contractului de leasing care are ca obiect asemenea bun.

(2) Din contractul de leasing trebuie să rezulte:

a) valoarea de intrare a bunului;

b) valoarea totală;

c) dobînda de leasing;

d) termenul de leasing;

e) mărimea ratelor de leasing şi scadenţa acestora.

Articolul 926. Bunul transmis în leasing

(1) Bunurile consumptibile pot fi transmise în leasing doar ca parte a unei universalităţi care conţine predominant bunuri neconsumptibile.

(2) Bunul mobil care face obiectul contractului de leasing conservă natura mobiliară pe durata transmiterii în leasing, chiar dacă este anexat sau încorporat într-un imobil, în măsura în care nu-şi pierde individualitatea.

Articolul 927. Dreptul de alegere al locatarului

(1) Dreptul de alegere a bunului şi/sau a vînzătorului aparţine locatarului. În acest caz, locatorul trebuie să coordoneze în mod rezonabil cu locatarul cuprinsul contractului de vînzare-cumpărare.

(2) Dacă locatarul a furnizat specificaţiile bunului sau producerii sale către locator sau vînzător, atunci locatarul este obligat să despăgubească locatorul sau, după caz, vînzătorul în caz că respectarea de către locator sau, după caz, vînzător a respectivelor specificaţii a generat pretenţii ale terţilor ai căror drepturi asupra obiectului de proprietate intelectuală sau alte drepturi au fost astfel încălcate.

Articolul 928. Drepturile locatarului faţă de vînzător

(1) Locatorul trebuie să se asigure că locatarul poate exercita în mod efectiv faţă de vînzător drepturile de cumpărător al bunului în măsura necesară pentru ca locatarul de sine stătător:

a) să intre în posesia bunului la începutul termenului de leasing; şi

b) să se bucure de posesia şi folosinţa continuă paşnică şi utilă a bunului, inclusiv să beneficieze de remedierea viciilor bunului vîndut ori înlocuirea bunului viciat în condiţiile contractului de vînzare-cumpărare.

(2) Locatarul beneficiază de drepturile de cumpărător al bunului în măsura în care este numit ca terţ beneficiar al acestor drepturi în contractul de vînzare-cumpărare. Vînzătorul nu răspunde în faţa locatorului şi a locatarului pentru acelaşi prejudiciu.

(3) În măsura în care locatarul nu este numit ca terţ beneficiar al drepturilor de cumpărător, locatorul poartă personal faţă de locatar obligaţiile prevăzute de dispoziţiile alin. (1) pînă la data în care locatorul îi cesionează sau îi acordă pe altă cale locatarului aceste drepturi contra vînzătorului.

(4) Din momentul în care vînzătorul a cunoscut că locatarul beneficiază de drepturile de cumpărător în condiţiile dispoziţiilor prezentului articol, modificarea sau rezoluţiunea vînzării-cumpărării nu produce efecte juridice fără consimţămîntul locatorului şi al locatarului. Din acelaşi moment, înlocuirea bunului viciat cu altul de către vînzător nu poate avea loc fără consimţămîntul locatorului şi a locatarului.

(5) Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispoziţiile prezentului articol în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 929. Dreptul de proprietate asupra bunului şi opozabilitatea leasingului

(1) Locatorul dobîndeşte de la vînzător dreptul de proprietate asupra bunului în condiţiile contractului de vînzare-cumpărare încheiat între ei.

(2) Locatorul are dreptul să înstrăineze bunul în folosul terţilor fără consimţămîntul locatarului.

(3) Leasingul devine opozabil terţilor:

a) prin notare în registrul bunurilor imobile, în cazul bunurilor imobile;

b) prin notare în registrul de publicitate prevăzut de lege, în cazul bunurilor mobile dreptul de proprietate asupra cărora, conform legii, se dobîndeşte prin înregistrare în registrul respectiv;

c) prin înregistrare în registrul garanţiilor reale mobiliare, în cazul altor bunuri mobile decît cele prevăzute la lit. b).

(4) Chiar dacă formalitatea corespunzătoare prevăzută la alin. (3) nu a fost îndeplinită, leasingul este opozabil terţului care l-a cunoscut pe altă cale.

(5) În cazul în care leasingul este opozabil terţului dobînditor al bunului, se aplică dispoziţiile art. 900.

Articolul 930. Limitele răspunderii locatorului în contractul de leasing

(1) Locatorul nu răspunde pentru neexecutarea obligaţiilor de către vînzător faţă de locatar, cu excepţia unuia din următoarele cazuri:

a) vînzătorul a fost ales de către locator;

b) neexecutarea obligaţiei de către vînzător este justificată de neexecutarea de către locator a obligaţiilor sale, inclusiv de plată, rezultate din contractul de vînzare-cumpărare.

(2) Cu excepţia cazului cînd locatorul poartă răspundere conform dispoziţiilor alin. (1), locatarul nu poate invoca neexecutarea de către vînzător a obligaţiilor faţă de locatar, pentru a suspenda executarea obligaţiilor sale faţă de locator, a le reduce sau a recurge la rezoluţiunea contractului de leasing.

(3) Cu excepţia cazului cînd locatorul poartă răspundere conform dispoziţiilor alin. (1), locatarul care este consumator, căruia nu i-au fost furnizat sau i s-a furnizat numai în parte bunul, ori bunul nu este conform cu prevederile contractului de vînzare-cumpărare, poate invoca neexecutarea de către vânzător a obligaţiilor faţă de locatar, pentru a suspenda executarea obligaţiilor sale faţă de locator, a le reduce sau a recurge la rezoluţiunea contractului de leasing, doar dacă nu a reuşit să obţină satisfacerea de către vînzător a pretenţiilor la care are dreptul în temeiul contractului de vînzare-cumpărare. Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispoziţiile prezentului alineat în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.".

(4) Pînă la exercitarea opţiunii de dobîndire în proprietate a bunului de către locatar, locatorul poartă obligaţia de garantare a locatarului contra viciilor juridice ale bunului conform dispoziţiilor legale privind locaţiunea.

(5) Locatorul nu poartă nici o răspundere faţă de locatar sau terţi pentru prejudiciul cauzat de către bun ori care rezultă din folosinţa bunului pînă în momentul în care locatorul intră în posesia nemijlocită a bunului.

Articolul 930[1]. Suportarea riscului şi costurilor

(1) Riscul pieirii (inclusiv pierderii sau sustragerii) sau deteriorării bunului, indiferent că au avut loc prin fapta unui terţ sau în alte circumstanţe, trece la locatar în momentul în care acesta preia sau trebuia să preia posesia bunului.

(2) După trecerea riscului la locatar, el nu poate invoca privarea de folosinţa bunului sau tulburarea ei, inclusiv din cauza pierderii, sustragerii, pieirii sau deteriorării acestuia, pentru a suspenda executarea obligaţiilor sale faţă de locator, a le reduce sau a recurge la rezoluţiunea contractului de leasing. Dispoziţiile art. 930 alin. (3) rămîn neafectate.

(3) Stingerea obligaţiei locatorului de a asigura posesia şi folosinţa bunului ca urmare a imposibilităţii de executare nu atrage stingerea obligaţiei corelative a locatarului de a plăti ratele de leasing, cu excepţia cazului în care imposibilitatea este cauzată de un viciu juridic al bunului.

(4) Locatarul este obligat să suporte cheltuielile de întreţinere şi reparaţie capitală şi curentă a bunului.

Articolul 930[2]. Asigurarea bunului

(1) Contractul de leasing poate prevedea obligaţia contractării asigurării bunului contra riscurilor asigurate stipulate. Dacă partea obligată să contracteze asigurarea bunului nu a executat această obligaţie, cealaltă parte poate executa obligaţia şi cere de la partea obligată rambursarea primei de asigurare şi altor cheltuieli aferente asigurării.

(2) Indiferent că asigurarea bunului contra riscurilor este contractată de către locator sau locatar, contractantul trebuie să indice locatorul ca asigurat prioritar al despăgubirii de asigurare şi locatarul ca asigurat subsidiar.

(3) Contractantul asigurării va transmite celeilalte părţi a contractului de leasing o copie după contractul de asigurare. Fiecare parte este ţinută să respecte condiţiile contractului de asigurare în măsura în care respectarea acelor condiţii se află în controlul său rezonabil.

(4) Locatorul are dreptul de a încasa despăgubirea de asigurare în limita valorii totale neachitate şi va fi obligat să îndrepte încasările în contul stingerii valorii totale neachitate. În acest caz, valoarea totală se micşorează cu dobînda de leasing aferentă sumei încasate, pentru perioada dintre data încasării şi data cînd trebuia să expire termenul de leasing. Contractul de

leasing poate să prevadă că, adiţional la valoarea totală, locatorul are dreptul la un comision de plată anticipată.

(5) Partea rămasă din despăgubirea de asigurare după aplicarea dispoziţiilor alin. (4) se plăteşte locatarului.

(6) Prin derogare de la dispoziţiile alin. (4) şi (5), dacă cazul asigurat constituie o deteriorare a bunului, locatarul poate cere de la locator transmiterea despăgubirii de asigurare efectiv primite de la asigurător în măsura în care locatarul anterior a reparat bunul pe propria cheltuială.

(7) Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispoziţiile alin. (2)-(5) în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.

(8) Dispoziţiile prezentului articol nu aduc atingere drepturilor prioritare ale creditorului care deţine gaj ori ipotecă asupra bunului sau altor creditori cărora legea le recunoaşte un drept prioritar asupra despăgubirii de asigurare.

Articolul 930[3]. Actele de dispoziţie privitoare la drepturile rezultate din contractul de leasing

(1) Locatorul poate cesiona sau dispune în alt mod de drepturile sale asupra bunului sau de drepturile care rezultă din contractul de leasing. Cesiunea sau dispunerea în alt mod nu-l eliberează pe locator de obligaţiile ce rezultă din contract şi nici nu schimbă natura sau regimul juridic al contractului.

(2) Locatarul poate transmite bunul în folosinţă terţilor sau poate cesiona ori greva alte drepturi ce rezultă din contractul de leasing numai cu consimţămîntul locatorului şi cu respectarea drepturilor terţilor.

Articolul 930[4]. Exercitarea opţiunii de dobîndire a proprietăţii

(1) Locatarul poate exercita opţiunea de dobîndire a proprietăţii asupra bunului prin notificare faţă de locator, oricînd în interiorul termenului de leasing.

(2) Locatarul poate de asemenea exercita opţiunea de dobîndire a proprietăţii prin notificare faţă de locator într-o perioadă de 30 de zile sau altă perioadă mai mare prevăzută de contractul de leasing, sub sancţiunea decăderii. Perioada respectivă începe să curgă de la data expirării termenului de leasing sau, după caz, de la data rezoluţiunii contractului de leasing de către locator.

(3) În cazul exercitării opţiunii de dobîndire a proprietăţii, locatarul este ţinut să plătească partea neachitată din valoarea totală.

(4) Dacă opţiunea se exercită înainte de expirarea termenului de leasing, din valoarea totală se va deduce dobînda de leasing pentru perioada dintre data plăţii efective a sumelor prevăzute de dispoziţiile alin. (3) şi data cînd trebuia să expire termenul de leasing. Contractul de leasing poate să prevadă plata de către locatar şi a unui comision de plată anticipată.

(5) Notificarea de exercitare a opţiunii de dobîndire a proprietăţii produce efecte, iar locatorul este obligat să consimtă la transferul proprietăţii în folosul locatarului, doar dacă locatarul a plătit integral sumele datorate în legătură cu exercitarea opţiunii locatorului în termen de 7 zile de la data exercitării opţiunii de dobîndire a proprietăţii, sub sancţiunea decăderii.

(6) Locatorul garantează locatarul contra viciilor juridice ale bunului conform dispoziţiilor legale privind vînzarea-cumpărare. Termenul de răspundere pentru viciile juridice curge din data transferului proprietăţii în folosul locatarului. Locatorul nu garantează locatarul contra viciilor materiale ale bunului.

(7) Dacă locatorul a gajat ori ipotecat sau a constituit alte drepturi ale terţilor asupra bunului, el este obligat să asigure dobîndirea de către locatar a bunului liber de drepturile terţilor, chiar şi în cazul în care locatarul a consimţit anterior la constituirea drepturilor terţilor.

(8) Înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate a cumpărătorului se justifică, iar cumpărătorul devine proprietar necondiţionat, prin actul de primire-predare încheiat după darea în exploatare şi, în cazul rezervei proprietăţii, prin confirmarea emisă de către vînzător în formă

scrisă despre achitarea integrală a preţului. În acest caz, dreptul de proprietate al vînzătorului se radiază din registrul bunurilor imobile.".

(8) În bunurilor imobile sau a bunurilor mobile dreptul de proprietate asupra cărora se dobîndeşte, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate, locatarul dobîndeşte dreptul de proprietate la data înregistrării în registrul corespunzător, în temeiul contractului de leasing şi a actului eliberat de către locator care confirmă executarea integrală a obligaţiilor sale de către locatar. În cazul în care dreptul de proprietate al locatarului a fost înregistrat provizoriu conform dispoziţiilor art. 284^{24} alin.(2) lit. b), înregistrarea provizorie se justifică prin actul eliberat de către locator care confirmă executarea integrală a obligaţiilor sale de către locatar.

(9) Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispoziţiile prezentului articol în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 930^{5}. Obligaţiile în caz de restituire a bunului

(1) Obligaţia locatarului de restituire a bunului către locator la expirarea termenului de leasing sau rezoluţiunea contractului de leasing trebuie executată chiar dacă termenul pentru exercitarea opţiunii locatarului încă nu a expirat.

(2) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin.(1), locatorul este obligat să primească bunul.

Articolul 930^{6}. Accelerarea scadenţei ratelor de leasing rămase şi rezoluţiunea contractului de leasing

(1) Locatorul are dreptul, la alegerea sa, să ceară executarea imediată de către locatar a părţii neachitate din valoarea totală sau să recurgă la rezoluţiunea contractului de leasing dacă:

a) a fost intentat procesul de insolvabilitate în privinţa locatarului, cu excepţiile prevăzute de Legea insolvabilităţii;

b) locatarul nu a oferit garanţiile reale sau personale prevăzute de contractul de leasing sau a redus fără acordul creditorului garanţiile oferite;

c) o rată de leasing nu este plătită, măcar parţial, mai mult de 45 de zile de la scadenţa ei;

d) pe parcursul oricărei perioade consecutive de 12 luni, trei sau mai multe rate de leasing nu au fost plătite integral la scadenţă;

e) survine una din circumstanţele prevăzute la art. 906 alin. (1) cu excepţia lit. c);

f) survin alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

(2) În cazul în care locatorul a cerut plata părţii neachitate din valoarea totală înainte de expirarea termenului de leasing, din mărimea ei se va deduce dobînda de leasing pentru perioada dintre data plăţii efective a părţii neachitate a valorii totale şi data cînd trebuia să expire termenul de leasing. Dreptul locatorului la repararea prejudiciului cauzat rămîne neafectat.

(3) În cazul rezoluţiunii contractului de leasing de către locator din cauza neexecutării obligaţiilor locatarului, locatorul nu restituie ratele de leasing şi alte sume primite în temeiul contractului de leasing. În acest caz, locatorul are dreptul la despăgubiri egale cu partea neachitată din valoarea totală, din care se va deduce dobînda de leasing pentru perioada dintre data plăţii efective a despăgubirii şi data cînd trebuia să expire termenul de leasing. Dreptul locatorului la comisionul de plată anticipată prevăzut de contract sau la repararea unui alt prejudiciu rămîne neafectat.

(3) După reintrarea în posesia bunului, locatorul este obligat să vîndă bunul într-un termen rezonabil şi la preţ comercial rezonabil. Dispoziţiile legale privind preţul comercial rezonabil în caz de vînzare a bunului gajat se aplică în mod corespunzător. Preţul astfel obţinut va fi îndreptat la achitarea datoriei locatarului faţă de locator, după care diferenţa se va plăti locatarului. Dacă preţul obţinut din vînzarea bunului nu este suficient pentru stingerea obligaţiei locatarului faţă de locator, locatarul va acoperi diferenţa de preţ, care urmează a se plăti locatorului în termenul stabilit de locator. Preţul este comercial rezonabil chiar dacă era posibilă vînzarea la preţ mai mare, cu excepţia cazului cînd diferenţa de preţuri este substanţială.

(4) În cazul rezoluţiunii contractului de leasing de către locatar din cauza neexecutării obligaţiilor locatorului, se aplică dispoziţiile legale comune privind rezoluţiunea contractelor.

(5) În locul vînzării bunului conform dispoziţiilor alin. (2)-(3), locatorul poate notifica locatarului că intenţionează să păstreze bunul în proprietatea sa, plătind locatarului o despăgubire egală cu preţul de piaţă al bunului din care se va deduce datoria locatarului faţă de locator.

(6) Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispoziţiile prezentului articol în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.".

453. La articolele 932–935, cuvîntul „prestaţii" se substituie cu cuvîntul „servicii" la forma gramaticală corespunzătoare.

454. Articolul 936 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) În măsura în care beneficiarul alege subantreprenorul sau subprestatorul ori instrumentele şi materialele sunt furnizate de beneficiar, răspunderea antreprenorului sau prestatorului este guvernată de dispoziţiile art. 937^4 şi 937^5.".

455. Se completează cu articolul 936^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 936^1.** Obligaţiile precontractuale de informare

(1) Antreprenorul sau prestatorul are obligaţia precontractuală să informeze beneficiarul dacă el ia cunoştinţă de un risc că lucrarea sau serviciul solicitat:

a) nu poate atinge rezultatul prevăzut sau avut în vedere de către beneficiar;

b) poate prejudicia alte interese ale beneficiarului; sau

c) ar putea să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decît beneficiarul se aştepta în mod rezonabil.

(2) Obligaţia de informare prevăzută de dispoziţiile alin. (1) nu apare dacă beneficiarul cunoaşte sau în mod rezonabil trebuia să cunoască riscul menţionat de dispoziţiile alin. (1).

(3) Dacă un risc menţionat de dispoziţiile alin. (1) se produce, iar antreprenorul sau prestatorul şi-a încălcat obligaţia de informare despre acel risc, antreprenorul sau prestatorul este lipsit de dreptul de modificare unilaterală în temeiul dispoziţiilor art. 939^1 bazată pe materializarea acelui risc, cu excepţia cazului în care antreprenorul sau prestatorul demonstrează că beneficiarul, dacă ar fi fost informat în mod corespunzător, oricum ar fi încheiat contractul. Această dispoziţie nu afectează oricare alte mijloace juridice de apărare ale creditorului, inclusiv mijloacele întemeiate pe eroare, pe care beneficiarul le-ar putea deţine.

(4) Beneficiarul are obligaţia precontractuală de a informa antreprenorul sau prestatorul dacă beneficiarul ia cunoştinţă de fapte neobişnuite care ar putea face lucrarea sau serviciul mai costisitor sau va necesita mai mult timp decît se aştepta antreprenorul sau prestatorul sau care ar putea cauza orice prejudiciu antreprenorului sau prestatorului sau terţilor cu ocazia executării lucrării sau prestării serviciului.

(5) Dacă faptele menţionate la alin. (4) se împlinesc şi antreprenorul sau prestatorul nu a fost informat în mod corespunzător, antreprenorul sau prestatorul are dreptul:

a) să ceară despăgubiri pentru prejudiciul suportat din cauza neinformării; şi

b) să obţină termen suplimentar pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului.

(6) În sensul dispoziţiilor alin. (1), se prezumă că antreprenorul sau prestatorul cunoaşte riscurile menţionate dacă ele trebuie să fie evidente din toate faptele şi circumstanţele cunoscute antreprenorului sau prestatorului, avînd în vedere informaţia pe care antreprenorul sau prestatorul trebuie să o culeagă despre rezultatul convenit sau avut în vedere de către beneficiar şi circumstanţele în care urmează a fi executată lucrarea sau prestat serviciul.

(7) În sensul dispoziţiilor alin. (2) se consideră că beneficiarul nu trebuia în mod rezonabil să cunoască un risc doar fiindcă beneficiarul era competent în domeniul respectiv sau era consultat de terţi competenţi în domeniul respectiv, cu excepţia cazului în care terţii au acţionat din numele beneficiarului, în care caz se aplică dispoziţiile art. 678^1.

(8) În sensul dispoziţiilor alin. (4), se prezumă că beneficiarul cunoaşte faptele menţionate dacă ele trebuie să fie evidente din toate faptele şi circumstanţele cunoscute beneficiarului fără investigaţie.".

456. La articolul 937 în tot textul, cuvîntul „prestaţiei" se substituie cu cuvîntul „serviciului".

457. Se completează cu articolele 937^1-937^5 cu următorul cuprins:

„**Articolul 937^1.** Obligaţia de cooperare

(1) Părţile sunt obligate să coopereze reciproc şi în special:

a) beneficiarul trebuie să răspundă solicitărilor rezonabile ale antreprenorului sau prestatorului de furnizare a informaţiei în măsura în care ea este necesară pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să îşi execute obligaţiile rezultate din contract;

b) beneficiarul trebuie să dea instrucţiuni privind executarea lucrării sau prestarea serviciului în măsura în care ele sunt necesare pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să îşi execute obligaţiile rezultate din contract;

c) în măsura în care beneficiarul trebuie să obţină permisiunile sau autorizaţiile, el este obligat să le obţină în termenele necesare pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să îşi execute obligaţiile rezultate din contract;

d) antreprenorul sau prestatorul trebuie să dea beneficiarului posibilitatea rezonabilă să controleze dacă antreprenorul sau prestatorul îşi execută obligaţiile rezultate din contract; şi

e) părţile trebuie să-şi coordoneze eforturile în măsura în care aceasta este necesară pentru executarea obligaţiilor ce le incumbă conform contractului.

(2) Dacă beneficiarul nu execută obligaţiile prevăzute la alin. (1) lit. a) sau b), antreprenorul sau prestatorul are dreptul de a suspenda executarea sau el poate să se bazeze, în procesul executării, pe aşteptările, preferinţele şi priorităţile pe care beneficiarul le putea avea în mod rezonabil, avînd în vedere informaţiile şi instrucţiunile primite, cu condiţia că beneficiarul este informat conform dispoziţiilor art. 937^5.

(3) Dacă beneficiarul nu execută obligaţiile prevăzute la alin. (1), fapt care a făcut serviciul mai costisitor sau să ia mai mult timp decît s-a convenit în contract, antreprenorul sau prestatorul are dreptul:

a) să ceară despăgubiri pentru prejudiciul suportat din cauza neexecutării; şi

b) să obţină termen suplimentar pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului.

Articolul 937^2. Obligaţia de competenţă şi prudenţă

(1) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să execute lucrarea sau să presteze serviciul:

a) cu competenţa şi prudenţa pe care un prestator rezonabil le-ar fi exercitat în circumstanţele cazului; şi

b) conform cu dispoziţiile legislaţiei sau altor norme obligatorii aplicabile lucrării sau serviciului în cauză.

(2) Dacă antreprenorul sau prestatorul profesează un nivel mai înalt de competenţă şi prudenţă, el trebuie să aplice acel nivel mai înalt.

(3) Dacă antreprenorul sau prestatorul este un membru al unui grup de prestatori profesionişti cărora o autoritate le-a stabilit anumite standarde sau însuşi grupul şi-a stabilit anumite standarde, antreprenorul sau prestatorul trebuie să exercite competenţa şi prudenţa cerute de acele standarde.

(4) La determinarea nivelului de competenţă şi prudenţă la care se poate aştepta beneficiarul, se va lua în considerare, printre alte criterii:

a) natura, întinderea, frecvenţa şi previzibilitatea riscurilor în executarea lucrării sau prestarea serviciului în folosul beneficiarului;

b) dacă s-a cauzat un prejudiciu, cheltuielile aferente măsurilor de precauţie care ar fi prevenit acel prejudiciu sau un prejudiciu similar;

c) dacă antreprenorul sau prestatorul este un profesionist;

d) mărimea retribuţiei; şi

e) termenul alocat pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului.

(5) Obligaţiile prevăzute de prezentul articol în special impun ca antreprenorul sau prestatorul să ia măsuri de precauţie rezonabile pentru a preveni suportarea unui prejudiciu ca urmare a executării lucrării sau prestării serviciului.

Articolul 937[3]. Obligaţia de a atinge rezultatul

(1) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să atingă rezultatul concret convenit sau avut în vedere de beneficiar la momentul încheierii contractului, cu condiţia că în cazul rezultatului care nu a fost convenit, ci doar avut în vedere de către beneficiar:

a) rezultatul avut în vedere era unul pe care beneficiarul putea în mod rezonabil să-l aibă în vedere; şi

b) beneficiarul nu avea temeiuri să creadă că exista un risc substanţial că rezultatul nu va fi atins prin intermediul lucrării sau serviciului.

(2) În măsura în care beneficiarului i se transmite dreptul de proprietate asupra rezultatului, el trebuie să fie liber de orice drept sau pretenţie rezonabilă a unui terţ. Dispoziţiile art. 764 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 937[4]. Instrucţiunile beneficiarului

(1) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să urmeze toate instrucţiunile date la timpul oportun de către beneficiar privitor la executarea lucrării sau prestarea serviciului, cu condiţia că instrucţiunile:

a) sunt prevăzute în contract sau sunt specificate într-un document la care contractul face trimitere; sau

b) rezultă din alegerea pe care beneficiarul urmează să o facă conform condiţiilor contractului; sau

c) rezultă din alegerea pe care părţile au lăsat-o pe un moment ulterior încheierii contractului.

(2) Dacă neexecutarea unei sau mai multor obligaţii ale antreprenorului sau prestatorului prevăzute la art. 937[2] sau 937[3] este consecinţa respectării instrucţiunii pe care antreprenorul sau prestatorul este ţinut să o respecte conform dispoziţiilor alin. (1), el nu poartă răspunderea prevăzută de acele articole dacă a informat beneficiarul conform dispoziţiilor art. 937[5].

(3) Dacă antreprenorul sau prestatorul consideră că o instrucţiune menţionată la alin. (1) constituie o modificare a contractului în sensul dispoziţiilor art. 939[1], el trebuie să informeze beneficiarul în mod corespunzător. Cu excepţia cazului în care beneficiarul revocă instrucţiunea fără întîrziere nejustificată, antreprenorul sau prestatorul trebuie să respecte instrucţiunea, iar instrucţiunea produce efectele unei modificări a contractului.

Articolul 937[5]. Obligaţia contractuală de informare a antreprenorului sau prestatorului

(1) Antreprenorul sau prestatorul are obligaţia să informeze beneficiarul dacă antreprenorul sau prestatorul ia cunoştinţă de un risc că lucrarea sau serviciul solicitat:

a) nu poate atinge rezultatul prevăzut sau avut în vedere de către beneficiar la momentul încheierii contractului;

b) poate prejudicia alte interese ale beneficiarului; sau

c) ar putea să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decît prevăzut în contract fie în rezultatul respectării informaţiei sau instrucţiunilor date de beneficiar ori culese în cadrul pregătirii să execute, fie în rezultatul materializării oricărui alt risc.

(2) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să ia măsuri rezonabile pentru a asigura că beneficiarul înţelege informaţia care i-a fost furnizată astfel.

(3) Obligaţia de informare prevăzută la alin. (1) nu apare dacă beneficiarul cunoaşte sau în mod rezonabil trebuia să cunoască riscul menţionat la alin. (1).

(4) Dacă un risc menţionat la alin. (1) se materializează şi antreprenorul sau prestatorul şi-a încălcat obligaţia de informare despre acel risc, antreprenorul sau prestatorul este lipsit de dreptul de modificare unilaterală în temeiul dispoziţiilor art. 939[1] bazată pe materializarea acelui risc.

(5) În sensul dispoziţiilor alin. (1), se prezumă că antreprenorul sau prestatorul cunoaşte riscurile menţionate dacă ele trebuie să fie evidente din toate faptele şi circumstanţele cunoscute antreprenorului sau prestatorului fără investigaţie.

(6) În sensul dispoziţiilor alin. (3) se consideră că beneficiarul trebuia în mod rezonabil să cunoască un risc dacă beneficiarul era competent în domeniul respectiv sau era consultat de terţi competenţi în domeniul respectiv. În cazul în care terţii au acţionat din numele beneficiarului, se aplică dispoziţiile art. 676[1]."

458. Articolul 938:

1) la alineatul (3), cuvîntul „prestaţiile" se substituie cu cuvîntul „serviciile";

2) se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să asigure că mijloacele şi materialele folosite pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului sunt conforme cu contractul şi legislaţia, şi sunt potrivite pentru atingerea scopului urmărit prin contract."

459. Se completează cu articolul 939[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 939[1].** Modificarea unilaterală a contractului

(1) Fără a aduce atingere dreptului beneficiarului la rezoluţiune conform dispoziţiilor art. 942, fiecare dintre părţi poate, prin notificare adresată celeilalte părţi, să modifice lucrarea care urmează a fi executată sau serviciul care urmează a fi prestat, dacă modificarea este rezonabilă avînd în vedere:

a) rezultatul care urmează a fi atins;

b) interesele beneficiarului;

c) interesele antreprenorului sau prestatorului; şi

d) circumstanţele existente la momentul modificării.

(2) O modificare se consideră rezonabilă doar dacă ea este:

a) necesară pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să acţioneze în modul prevăzut la art. 937[2] sau, după caz, art. 937[3];

b) consecinţa unei instrucţiuni date conform dispoziţiilor art. 937[4] alin. (1) şi nu este revocată fără întîrzieri nejustificate după recepţia informaţiei conform dispoziţiilor art. 937[4] alin. (3);

c) un răspuns rezonabil la o informare primită după încheierea contractului din partea antreprenorului sau prestatorului conform dispoziţiilor art. 937[5]; sau

d) cerută de schimbarea circumstanţelor care justifică modificarea obligaţiilor antreprenorului sau prestatorului conform dispoziţiilor art. 720[5].

(3) Retribuţia suplimentar datorată în rezultatul modificării trebuie să fie rezonabilă şi urmează a fi determinată folosind aceleaşi metode de calcul care au fost folosite la stabilirea retribuţiei iniţiale.

(4) În măsura în care modificarea constă în reducerea lucrării sau serviciului, cheltuielile economisite şi orice posibilitate a antreprenorului sau prestatorului de a folosi în alte scopuri capacitatea eliberată vor fi luate în cont la calcularea retribuţiei datorate în urma modificării.

(5) Modificarea lucrării sau serviciului ar putea, după circumstanţe, să ducă la o ajustare a termenului de executare proporţional cu efortul suplimentar solicitat în raport cu efortul iniţial."

460. Articolul 941:

1) în titlu şi în textul articolului, cuvîntul „prestaţiei" se substituie cu cuvîntul „serviciului";

2) la alineatul (1) cuvintele „prestaţie ulterioară" se substituie cu cuvintele „serviciu ulterior" iar cuvintele „prestaţia oferită" se substituie cu cuvintele „serviciu oferit".

461. Se completează cu articolul 941 [1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 941[1].** Obligaţia beneficiarului de a notifica neexecutarea anticipată

(1) Beneficiarul este obligat să notifice antreprenorul sau prestatorul dacă el ia cunoştinţă pe durata executării lucrării sau prestării serviciului că antreprenorul sau prestatorul nu va putea să-şi execute obligaţia prevăzută la art. 937[3].

(2) Se prezumă că beneficiarul cunoaşte acest fapt dacă din toate faptele şi circumstanţele cunoscute beneficiarului fără investigaţie există motive ca beneficiarul să o cunoască.

(3) Dacă neîndeplinirea obligaţiei stabilite la alin. (1) face ca lucrarea sau serviciul să devină mai costisitoare sau să ia mai mult timp decît s-a convenit în contract, antreprenorul sau prestatorul are dreptul să ceară despăgubiri pentru prejudiciul suportat din cauza neîndeplinirii şi să obţină termen suplimentar pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului."

462. Articolele 942 şi 943 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 942.** Rezoluţiunea de către beneficiar

(1) Beneficiarul poate declara rezoluţiunea oricînd, cu sau fără motiv temeinic, pînă la realizarea completă a lucrării sau a serviciului, fiind obligat să plătească antreprenorului sau prestatorului retribuţia pentru lucrările executate sau serviciile prestate şi să repare prejudiciul cauzat prin rezoluţiune.

(2) În cazul în care beneficiarul a declarat rezoluţiunea contractului din motiv temeinic, el nu datorează despăgubiri pentru aceasta.

(3) În sensul dispoziţiilor alin. (2), se consideră că beneficiarul a declarat rezoluţiunea contractului din motiv temeinic dacă el:

a) avea dreptul la rezoluţiune conform clauzelor contractului şi a respectat condiţiile stipulate în contract pentru rezoluţiune;

b) avea dreptul la rezoluţiune conform dispoziţiilor legale privind neexecutarea obligaţiilor; sau

c) avea dreptul la rezoluţiune conform dispoziţiilor art. 720[8] şi a expediat un preaviz de durată rezonabilă în modul stabilit de dispoziţia legală respectivă.

Articolul 943. Rezoluţiunea de către antreprenor sau prestator

(1) În cazul în care nu există un motiv temeinic pentru rezoluţiune, antreprenorul sau prestatorul poate declara rezoluţiunea doar în aşa mod încît beneficiarul să obţină pe o altă cale lucrarea sau serviciul. Dacă există un motiv temeinic, obligaţia de despăgubire este exclusă.

(2) În cazul rezoluţiunii, antreprenorul sau prestatorul este ţinut să restituie avansul primit.

(3) Dacă declară rezoluţiunea, antreprenorul sau prestatorul poate cere pentru lucrările sau serviciile efectuate o parte proporţională a retribuţiei, în măsura în care beneficiarul are un interes în aceste lucrări sau servicii."

463. Articolul 945 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 945.** Decesul sau instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară în privinţa antreprenorului sau a prestatorului

Decesul sau instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară antreprenorului sau prestatorului atrage stingerea raportului contractual doar dacă contractul a fost încheiat datorită calităţilor personale ale acestuia sau nu poate fi continuat într-o manieră adecvată, inclusiv cu suportul ocrotitorului, caz în care beneficiarul are dreptul de a declara rezoluţiunea."

464. Articolul 949:

1) la alineatul (1), cuvintele „cere rezilierea contractului" se substituie cu cuvintele „declara rezoluţiunea antreprizei";

2) la alineatul (2), cuvintele „rezilierea contractului" se substituie cu cuvintele „rezoluţiunea antreprizei".

465. La articolul 950, în titlu cuvîntul „informaţionale" se substituie cu cuvintele „de informare".

466. Articolul 951:

1) în titlu cuvintele „de a rezilia contractul" se substituie cu cuvintele „la rezoluţiune";

2) în text, cuvintele „ceară rezilierea contractului" se substituie cu cuvintele „declare rezoluţiunea antreprizei" iar după cuvîntul „şi" se completează cu cuvintele „să ceară".

467. La articolul 955 alineatul (2), cuvîntul „informaţionale" se substituie cu cuvintele „de informare".

468. La articolul 961, cuvintele „rezilierea contractului" se substituie cu cuvîntul „rezoluţiunea".

469. Articolul 963 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 963.** Rezoluţiunea antreprizei din cauza viciilor

(1) Clientul poate declara rezoluţiunea antreprizei pentru un viciu al lucrării conform dispoziţiilor legale privind neexecutarea obligaţiilor.

(2) În sensul dispoziţiilor art. 617 neexecutarea este esenţială atunci cînd remedierea viciului a eşuat.

(3) Antreprenorul trebuie să repare clientului prejudiciul cauzat.".

470. La articolul 964, cuvintele „reziliat contractul" se substituie cu cuvintele „declarat rezoluţiunea antreprizei".

471. Articolul 968 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 968.** Termenul de descoperire a viciilor şi prescripţia în contractul de antrepriză

(1) Dispoziţiile art. 765^3 şi 765^4 se aplică în mod corespunzător în privinţa viciilor lucrării.

(2) Dacă contractul prevede recepţionarea lucrării pe părţi, termenul de descoperire a viciilor curge din ziua recepţionării lucrării în ansamblu.".

472. Articolul 969 se abrogă.

473. Articolul 974:

1) alineatul (1) se completează cu cuvintele „sau la finalizarea prestării serviciului";

2) la alineatul (2), cuvintele „rezilieze contractul" se substituie cu cuvintele „declare rezoluţiunea contractului".

474. Articolul 975:

1) titlul se modifică şi va avea următorul cuprins: „Termenul de rezoluţiune";

2) în textul articolului, cuvintele „Raporturile din contractul de prestări servicii pot fi reziliate" se substituie cu cuvintele „Rezoluţiunea în temeiul dispoziţiilor art. 974 alin. (2) se poate efectua".

475. La articolul 976, cuvintele „rezilia contractual" se substituie cu cuvintele „declara rezoluţiunea".

476. Articolul 978 se abrogă.

477. Capitolul XI se completează cu Secţiunea 4-6 cu următorul cuprins:

„Secţiunea a 4-a
Serviciile de proiectare

Articolul 979[1]. Domeniul de aplicare

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică contractelor în care o parte (proiectantul) se obligă să proiecteze celeilalte părţi (clientul):

a) o structură imobilă care urmează a fi construită de către client sau în folosul lui; sau

b) un bun mobil sau incorporal sau un serviciu care urmează a fi construit ori prestat de către client sau în folosul lui.

(2) Contractului prin care o parte se obligă să proiecteze şi să presteze un serviciu care constă în executarea proiectului i se vor aplica dispoziţiile legale privind antrepriză sau, după caz, prestările servicii, iar în completare i se vor aplica dispoziţiile prezentei secţiuni.

Articolul 979[2]. Obligaţia precontractuală de informare

Proiectantul are obligaţia precontractuală de informare a clientului în special despre faptul că proiectantul nu posedă cunoştinţe speciale în probleme specifice, care necesită implicarea specialiştilor.

Articolul 979[3]. Obligaţia de competenţă şi prudenţă

În temeiul obligaţiei de competenţă şi prudenţă a proiectantului, el este obligat în special:

a) să ajusteze proiectul la lucrările altor proiectanţi care au stabilit relaţii contractuale cu clientul, pentru a permite o prestare eficientă a tuturor serviciilor implicate;

b) să integreze lucrările altor proiectanţi care sunt necesare pentru asigurarea conformităţii proiectului cu contractul;

c) să includă informaţii de explicare a proiectului necesare pentru ca un utilizator de competenţă medie a proiectului (sau utilizatorul anumit, care a fost prezentat proiectantului la momentul încheierii contractului) să poată executa proiectul;

d) să permită utilizatorului proiectului să execute proiectul fără nici o încălcare a dispoziţiilor legale imperative sau intervenţii ale terţilor bazate pe drepturile lor justificate, despre care proiectantul cunoştea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască; şi

e) să ofere un proiect care permite o implementare eficientă din punct de vedere economic şi tehnic.

Articolul 979[4]. Conformitatea

(1) Proiectul este în conformitate cu contractul dacă oferă utilizatorului proiectului posibilitatea de a atinge un rezultat specific prin executarea proiectului având competenţa şi prudenţa care pot fi rezonabil aşteptate.

(2) Clientul nu are dreptul să exercite un drept al creditorului pentru neconformitate dacă cauza neconformităţii este indicaţia dată de către client şi proiectantul şi-a executat obligaţia de informare.

Articolul 979[5]. Predarea proiectului

(1) În măsură în care proiectantul consideră proiectul, sau o parte a acestuia care este aptă a fi realizată în mod independent de finalizarea restului proiectului, ca fiind suficient de finalizat şi doreşte să transfere proiectul clientului, clientul trebuie să-l accepte într-un termen rezonabil din momentul în care a fost notificat.

(2) Clientul poate să refuze acceptarea proiectului cînd acesta, sau o parte relevantă a acestuia, nu este conform contractului şi o astfel de neconformitate constituie o neexecutare esenţială.

Articolul 979[6]. Datele

(1) După executarea altor obligaţii contractuale ale ambelor părţi, proiectantul trebuie, la cererea clientului, să transmită acestuia toată datele relevante sau copiile după acestea.

(2) Proiectantul trebuie să păstreze, pentru un termen rezonabil de timp, datele relevante care nu au fost transmise. Înainte de a le distruge, proiectantul trebuie din nou să le ofere clientului.

Articolul 979[7]. Limitarea răspunderii

În contractele între profesionişti, clauza prin care se limitează răspunderea proiectantului pentru neexecutare la valoarea structurii, lucrului sau serviciului care urmează a fi construit sau realizat de către sau în numele clientului conform proiectului, se prezumă că nu este abuzivă cu excepţia părţii în care aceasta limitează răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin fapta intenţionată sau din culpă gravă săvîrşită de către proiectant sau o persoane pentru acţiunile căreia poartă răspundere proiectantul.

Secţiunea a 5-a
Serviciile de informare şi consultare

Articolul 979[8]. Domeniu de aplicare

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică contractelor conform cărora o parte (prestatorul) se obligă să furnizeze informaţie sau consultaţie celeilalte părţi (clientul).

(2) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în completare obligaţiei de informare apărute în cadrul prestării serviciilor de tratament.

(3) Dispoziţiile prezentei secţiuni privitor la furnizarea unei informaţii se aplică în mod corespunzător şi acordării unei consultaţii.

Articolul 979[9]. Obligaţia de colectare a datelor preliminare

(1) Prestatorul trebuie, în măsura în care această este necesar, în mod rezonabil, pentru prestarea serviciului, să colecteze date privind:

a) scopul concret pentru care clientul cere informaţiile;

b) preferinţele şi priorităţile clientului în raport cu informaţiile;

c) decizia pe care clientul planifică să o ia în baza informaţiilor; şi

d) situaţia personală a clientului.

(2) În cazul în care informaţia este destinată a fi transmisă unui grup de persoane, datele colectate trebuie să fie legate de scopurile, preferinţele, priorităţile şi situaţiile personale care pot fi aşteptate în mod rezonabil de la persoanele din cadrul acestui grup.

(3) În măsură în care prestatorul trebuie să obţină date de la client, prestatorul trebuie să explice ceea ce clientul trebuie să furnizeze.

Articolul 979[10]. Obligaţia de a obţine şi utiliza cunoştinţele specializate

Prestatorul trebuie să obţină şi să utilizeze cunoştinţe specializate la care prestatorul are sau trebuie să aibă acces în calitatea sa de prestator profesionist de informaţii sau consultant profesionist, în măsură în care acest lucru poate fi considerat, în mod rezonabil, necesar pentru prestarea serviciului.

Articolul 979[11]. Obligaţia de competenţă şi prudenţă

(1) În temeiul obligaţiei de competenţă şi prudenţă a prestatorului, el este obligat în special:

a) să ia măsurile rezonabile pentru a se asigura că clientul înţelege conţinutul informaţiilor;

b) să acţioneze cu competenţa şi prudenţa pe care un prestator rezonabil de informaţii le-ar demonstra, în circumstanţele cazului, în procesul de furnizare a informaţilor evaluative; şi

c) în orice caz în care clientul urmează să ia o decizie în baza informaţiei, să informeze clientul privind riscurile implicate, în măsură în care aceste riscuri pot să influenţeze în mod rezonabil decizia clientului.

(2) Atunci cînd prestatorul se obligă în mod expres sau implicit să furnizeze clientului o recomandare pentru a permite clientului să ia o decizie ulterioară, prestatorul trebuie:

a) să fundamenteze recomandarea pe o analiză bazată pe cunoştinţe specializate colectate în legătură cu scopurile, priorităţile, preferinţele şi situaţia personală a clientului;

b) să informeze clientul despre opţiunile pe care prestatorul poate personal să le propună în legătură cu decizia ulterioară şi avantajele şi riscurile acestora, în comparaţie cu cele ale deciziei recomandate; şi

c) să informeze clientul despre alte opţiuni pe care prestatorul nu poate să le furnizeze personal, cu excepţia cazului în care prestatorul informează în mod expres clientul că se propune un număr limitat de opţiuni sau dacă aceasta reiese vădit din situaţie.

Articolul 979[12]. Conformitatea

(1) Prestatorul trebuie să furnizeze informaţii în corespundere cu cantitatea, calitatea şi descrierea cerută de contract.

(2) Informaţiile de fapt furnizate de către prestatorul de informaţii clientului trebuie să reprezinte o descriere corectă a situaţiei actuale descrise.

Articolul 979[13]. Datele

În măsura în care aceasta este considerat în mod rezonabil necesar, luînd în consideraţie interesele clientului, prestatorul trebuie să păstreze datele privind informaţia furnizată conform prezentei secţiuni şi să facă aceste date sau extrase după acestea disponibile clientului la cererea rezonabilă a acestuia.

Articolul 979[14]. Conflictul de interese

(1) În cazul în care prestatorul în mod explicit sau implicit se obligă să furnizeze clientului o recomandare pentru a permite clientului să ia o decizie ulterioară, prestatorul trebuie să dezvăluie orice posibil conflict de interese care ar putea influenţa executarea obligaţiilor prestatorului.

(2) Atîta timp cît obligaţiile contractuale nu au fost executate în totalitate, prestatorul nu poate să stabilească un raport cu o altă parte care ar putea da naştere la un posibil conflict de interese cu clientul, fără dezvăluirea completă către client şi fără a obţine consimţămîntul expres sau implicit al clientului.

Articolul 979[15]. Relevanţa competenţei clientului

(1) Implicarea în furnizarea de servicii a altor persoane în folosul clientului sau simplul fapt că clientul este competent în domeniu nu diminuează obligaţiile prestatorului prevăzute de prezenta secţiune.

(2) Prestatorul este eliberat de aceste obligaţii în cazul în care clientul cunoaşte deja informaţia sau există motive de a crede că el cunoaşte informaţia.

(3) În sensul dispoziţiilor alin. (2), există motive că clientul cunoaşte informaţia dacă ea ar trebui să fie evidentă clientului fără investigaţie.

Articolul 979[16]. Legătura cauzală

În cazul în care prestatorul cunoaşte sau ar fi trebuit în mod rezonabil să cunoască că o decizie ulterioară va fi bazată pe informaţia furnizată, şi dacă clientul ia o astfel de decizie şi

suportă un prejudiciu în rezultatul ei, orice neexecutare a unei obligații rezultate din contract de către prestator se prezumă că a cauzat prejudiciul în cazul în care clientul dovedește că, dacă prestatorul ar fi furnizat toată informația necesară, ar fi fost rezonabil ca clientul să se gîndească în mod serios să ia o altă decizie.

Secțiunea a 6-a
Serviciile de tratament

Articolul 979[17]. Domeniu de aplicare

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică contractelor în care o parte (prestatorul de servicii de tratament) se obligă să acorde tratament medical celeilalte părți (pacientul).

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică cu adaptările corespunzătoare contractelor prin care prestatorul de servicii de tratament se obligă să presteze oricare alt serviciu în scopul de a schimba starea fizică sau mentală a persoanei.

(3) În cazul în care pacientul nu este partea contractantă, pacientul este considerat terțul căruia contractul îi conferă drepturi corelative obligațiilor pe care prestatorul de tratament le poartă conform prezentei secțiuni.

Articolul 979[18]. Examinarea preliminară

Prestatorul de servicii de tratament trebuie, în măsura în care acest lucru este necesar în mod rezonabil pentru prestarea serviciului:

a) să pună pacientului întrebări privind starea de sănătate a pacientului, simptomele, bolile suportate, alergiile, tratamentele anterioare sau alte tratamente curente, precum și preferințele și prioritățile pacientului privind tratamentul;

b) să efectueze analizele necesare diagnosticării stării de sănătate a pacientului;

c) să consulte oricare alți prestatori de servicii de tratament implicați în tratamentul pacientului.

Articolul 979[19]. Obligațiile privind instrumentele, medicamentele, materialele, instalațiile și încăperile

(1) Prestatorul de servicii de tratament trebuie să utilizeze instrumente, medicamente, materiale, instalații și încăperi care au cel puțin calitatea cerută în cadrul unei practici profesionale acceptate și prudente, care corespunde dispozițiilor legale în vigoare, și care sunt adecvate pentru atingerea scopului concret pentru care ele vor fi utilizate.

(2) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 979[20]. Obligația de competență și prudență

(1) În temeiul obligației de competență și prudență prestatorul de servicii de tratament trebuie în special să ofere pacientului nivelul de competență și prudență pe care un prestator rezonabil de servicii de tratament l-ar oferi în circumstanțe asemănătoare.

(2) Dacă prestatorului de servicii de tratament îi lipsește experiența sau competența pentru tratarea pacientului cu nivelul necesar de competență și prudență, prestatorul de servicii de tratament trebuie să trimită pacientul unui alt prestator de servicii de tratament capabil să ofere acest nivel.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 979[21]. Obligația de informare

(1) Prestatorul de servicii de tratament, pentru a oferi pacientului o alegere liberă privitor la tratament, trebuie să informeze pacientul în particular despre următoarele:

a) starea curentă de sănătate a pacientului;

b) natura tratamentului propus;

c) avantajele tratamentului propus;

d) riscurile tratamentului propus;

e) alternativele la tratamentul propus, şi avantajele şi riscurile lor în comparaţie cu cele ale tratamentului propus; şi

f) consecinţele în caz că nu se va recurge la tratament.

(2) Prestatorul de servicii de tratament, în orice circumstanţă, trebuie să informeze pacientul despre orice risc sau alternativă care ar putea influenţa în mod rezonabil decizia pacientului de a accepta sau refuza tratamentul propus. Se prezumă că un risc poate influenţa în mod rezonabil decizia dacă materializarea sa ar provoca o daună serioasă pacientului. Dacă nu s-a prevăzut altfel, obligaţia de informare este reglementată de dispoziţiile secţiunii a 5-a privind serviciile de informare şi consultare.

(3) Informaţia trebuie să fie oferită pacientului pe înţelesul acestuia.

Articolul 979[22]. Obligaţia de informare în cazul tratamentului care nu este necesar sau tratamentului experimental

(1) Dacă tratamentul nu este necesar pentru menţinerea sau ameliorarea sănătăţii pacientului, prestatorul de servicii de tratament trebuie să dezvăluie toate riscurile cunoscute.

(2) Dacă tratamentul este experimental, prestatorul de servicii de tratament trebuie să dezvăluie toată informaţia cu privire la obiectivele experimentului, natura tratamentului, avantajele şi riscurile şi opţiunile acestuia, chiar şi atunci cînd aceste sunt o simplă posibilitate.

(3) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 979[23]. Excepţiile de la obligaţia de informare

(1) Informaţia care ar fi trebuit în mod normal să fie oferită în temeiul obligaţiei de informare poate să nu fie divulgată pacientului:

a) dacă sunt motive obiective pentru a considera că starea de sănătate a pacientului sau viaţa sa o să fie influenţate serios şi negativ; sau

b) dacă pacientul manifestă expres dorinţa de a nu fi informat, cu condiţia că nedivulgarea informaţiei nu dăunează sănătăţii sau securităţii terţilor.

(2) Obligaţia de informare poate să nu fie executată atunci cînd tratamentul este oferit în situaţie de urgenţă. În acest caz, prestatorul de servicii de tratament trebuie să ofere informaţia mai tîrziu în măsura posibilă.

Articolul 979[24]. Obligaţia de a nu trata fără consimţămînt

(1) Prestatorul de servicii de tratament nu va trata dacă pacientul nu şi-a exprimat consimţămîntul informat la acesta.

(2) Pacientul îşi poate revoca consimţămîntul în orice moment.

(3) Atîta timp cît pacientul este inapt să-şi exprime consimţămîntul, prestatorul de servicii de tratamentul poate să efectueze tratamentul doar dacă:

a) consimţămîntul informat a fost obţinut de la o persoană sau o instituţie împuternicită prin lege să ia decizii privind tratamentul din numele pacientului; sau

b) s-au respectat toate dispoziţiile legale sau procedurile care permit tratamentul să fie oferit fără acest consimţămînt; sau

c) tratamentul trebuie oferit într-o situaţie de urgenţă.

(4) În situaţia prevăzută de dispoziţiile alin. (3), prestatorul de servicii de tratament trebuie să nu înceapă tratamentul pînă nu a luat consideraţie, în măsura în care este posibil, opinia pacientului inapt să-şi exprime consimţămîntul privind tratamentul, precum şi orice posibilă opinie exprimată de pacient înainte că acesta să devină inapt să-şi exprime consimţămîntul dacă îi este adusă la cunoştinţă.

(5) În situaţia prevăzută de dispoziţiile alin. (3), prestatorul de servicii de tratament are dreptul să ofere doar tratamentul destinat să îmbunătăţească starea de sănătate a pacientului.

(6) În situaţia prevăzută de dispoziţiile art. 979[22] alin. (2), consimţământul trebuie exprimat în mod expres şi cu referire la tratamentul concret.

(7) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 979[25]. Datele

(1) Prestatorul de servicii de tratament trebuie să creeze date adecvate despre tratament. Aceste date trebuie în special să se refere la informaţia colectată în interviurile preliminare, examinări sau consultaţii, informaţia privind consimţământul pacientului şi informaţia privind tratamentul realizat.

(2) Prestatorul de servicii de tratament, la cererea rezonabilă, trebuie:

a) să asigure accesul la date pacientului, sau dacă pacientul este incapabil să exprime consimţământul, persoanei sau instituţiei împuternicite prin lege să ia decizii din numele pacientului; şi

b) să răspundă, în măsura în care este rezonabil, la întrebările privind interpretarea datelor.

(3) Dacă pacientul a suferit o vătămare şi pretinde că aceasta este rezultatul neexecutării de către prestatorul de servicii de tratament a obligaţiei de competenţă şi prudenţă, iar prestatorul de servicii de tratament nu se conformează dispoziţiilor alin. (2), se prezumă că obligaţia de competenţă şi prudenţă nu a fost executată şi că există legătură cauzală dintre neexecutare şi vătămare.

(4) Prestatorul de servicii de tratament trebuie să ţină înregistrări, şi să furnizeze informaţii privind interpretarea lor, într-un termen rezonabil de cel puţin 10 ani după ce tratamentul s-a terminat, în dependenţă de utilitatea acestor înregistrări pentru pacient sau succesorii ori reprezentanţii pacientului şi pentru tratamentele ulterioare. Înregistrările care pot, în mod rezonabil, avea caracter important după termenul rezonabil se păstrează de către prestatorul de servicii de tratament şi după expirarea acestui termen. În caz că pentru orice motiv prestatorul de servicii de tratament îşi încetează activitatea, înregistrările se arhivează sau se transmit pacientului pentru viitoare consultări.

(5) Oricc clauză care derogă de la dispoziţiile alin. (1)-(4) în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

(6) Prestatorului de servicii de tratament i se interzice să divulge terţilor informaţiile despre pacient sau alte persoane implicate în tratamentul pacientului cu excepţia cazului în care divulgarea este necesară în scopul protecţiei terţilor sau în interesul public. Prestatorul de servicii de tratament poate să utilizeze înregistrările în mod anonim în scopuri statistice, educaţionale sau ştiinţifice.

Articolul 979[26]. Mijloacele juridice de apărare în caz de neexecutare

În cazul oricărui tip de neexecutare a obligaţiei rezultate din contractul de servicii de tratament, dispoziţiile legale privind mijloacele juridice de apărare ale creditorului în caz de neexecutare se aplică cu următoarele adaptări:

a) prestatorul de servicii de tratament nu poate exercita dreptul de a suspenda executarea sau rezolvi contractul dacă aceasta va expune sănătatea pacientului la un pericol serios; şi

b) în măsura în care prestatorul de servicii de tratament are dreptul să suspende executarea sau are drept de rezoluţiune a contractului şi planifică să exercite acest drept, prestatorul de servicii de tratament trebuie să îi recomande pacientului un alt prestator de servicii de tratament.

Articolul 979[27]. Obligaţiile instituţiilor medico-sanitare

(1) Dacă, în procesul de executare a obligațiilor care rezultă din contractul de servicii de tratament, activitățile au loc într-un spital sau în încăperile unei alte instituții medico-sanitare, iar spitalul sau aceasta altă instituție medico-sanitară nu este parte la contractul de servicii de tratament, ea trebuie în mod clar să aducă la cunoștința pacientului despre faptul că ea nu este parte contractantă.

(2) Dacă prestatorul de servicii de tratament nu poate fi identificat, spitalul sau instituția medico-sanitară în care tratamentul a avut loc tratamentul poartă drepturile şi obligaţiile de prestator de servicii de tratament cu excepția cazului cînd spitalul sau instituția medico-sanitară informează pacientul, în timp rezonabil, despre identitatea prestatorului de servicii de tratament.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută."

478. Articolul 980:

1) la alineatul (1), cuvîntul „cărăuş" se exclude, cuvîntul „client" se substituie cu cuvîntul „expeditor" iar cuvîntul „încărcătura" se substituie cu cuvîntul „bunul";

2) la alineatul (2), cuvîntul „stipulate" se substituie cu cuvîntul „prevăzute";

3) se completează cu alineatele (3) şi (4) cu următorul cuprins:

„(3) Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică transportului care cade sub sfera de aplicare a Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr.599-XIV din 30 septembrie 1999.

(4) Dispozițiile legale privind prestările de servicii se aplică contractului de transport în măsura în care nu contravin dispozițiilor privind contractul de transport."

479. Articolul 982:

1) la alineatul (1), cuvîntul „cărăuşi" se substituie cu cuvîntul „transportatori";

2) la alineatul (2), cuvîntul „cărăuşii" se substituie cu cuvîntul „transportatorii".

480. La articolul 983, alineatul (2), cuvîntul „client" se substituie cu cuvintele „pasager sau expeditor".

481. Articolul 984:

1) în titlu, cuvîntul „încărcăturii" se substituie cu cuvîntul „bunului";

2) la alineatul (1), cuvîntul „cărăuşul" se substituie cu cuvîntul „Transportatorul", iar cuvîntul „încărcătura" se substituie cu cuvîntul „bunul".

482. Articolul 985:

1) la alineatele (1)-(3), cuvîntul „încărcăturii" se substituie cu cuvîntul „bunului";

2) la alineatul (3), cuvîntul „cărăuşul" se substituie cu cuvîntul „transportatorul".

483. Articolul 986 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 986.** Biletul (titlul de călătorie)

(1) Contractul de transport de persoane se confirmă (se documentează) printr-un bilet (titlu de călătorie) sau alt document care dă dreptul la transport. Biletul poate fi emis în format electronic.

(2) Biletul (titlul de călătorie) este transmisibil dacă nu s-a stipulat expres că este intransmisibil. Posibilitatea transmiterii încetează cel tîrziu la începutul călătoriei.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentei secțiuni în detrimentul pasagerului consumator este lovită de nulitate absolută."

484. Se completează cu articolul 986^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 986^1.** Contractul de navlosire (charter)

(1) Contractul de navlosire (de charter) este contractul de transport de persoane prin care transportatorul se obligă să transporte navlositorul sau pasagerul folosind mijlocul de transport pe care transportatorul îl acordă navlositorului sau pasagerului în folosinţă deplină, împreună cu operator, în scop de transport, iar navlositorul se obligă să achite taxa convenită. Contractul de navlosire poate fi încheiat pe termen determinat sau nedeterminat.

(2) Prin contract de navlosire transportatorul cere operatorului mijlocului de transport să îndeplinească indicaţiile navlositorului sau al pasagerului în măsura stipulată în contract. Transportatorul răspunde de îndeplinirea indicaţiilor.

(3) Dispoziţiile legale privitor la locaţiune nu se aplică contractului de navlosire."

485. Articolul 987:

1) alineatul (1), după cuvîntul „îmbarcare" se completează cu cuvîntul „transbordare";
2) alineatul (2), după cuvîntul „cărăuşul" se completează cu cuvîntul „transportatorul".

486. Articolele 988 şi 989 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 988.** Răspunderea transportatorului

(1) Transportatorul este ţinut să repare prejudiciul cauzat pasagerului în urma decesului, vătămării corporale, distrugerii sau deteriorării bunurilor acestuia, sub rezerva dispoziţiilor art. 989, sau în urma încălcării termenului de transportare, cu excepţia cazului cînd acest prejudiciu este rezultatul unui impediment în afara controlului transportatorului şi dacă transportatorului nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depăşească impedimentul ori consecinţele sale, ori dacă este rezultatul stării de sănătate a pasagerului sau al faptei acestuia. Transportatorul este ţinut să repare prejudiciul şi în cazul în care acesta se datorează stării sale de sănătate, a prepuşilor săi sau a stării ori funcţionării vehiculului.

(2) Răspunderea transportatorului nu poate fi exclusă sau limitată prin contract. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(3) Limitările în mărimea despăgubirilor şi mărimea fixă a despăgubirilor pentru anumite categorii de încălcări sau prejudicii, inclusiv de natură extracontractuală, în transportul public de persoane trebuie aprobate de Guvern dacă prin lege nu se stabilesc alte limitări.

(4) Transportatorul răspunde ca de propriile sale acţiuni şi omisiuni, de acţiunile şi omisiunile prepuşilor săi şi ale oricăror alte persoane la serviciile cărora recurge pentru executarea transportului, dacă aceşti prepuşi sau aceste persoane acţionează în exerciţiul funcţiilor lor.

Articolul 989. Răspunderea transportatorului pentru bagaje

(1) Transportatorul răspunde pentru pierderea sau deteriorarea bagajelor care i-au fost încredinţate de pasager, cu excepţia cazului cînd va dovedi un impediment în afara controlului transportatorului şi dacă transportatorului nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depăşească impedimentul ori consecinţele sale, ori dacă va dovedi viciul propriu al bunului sau vina pasagerului.

(2) Transportatorul nu răspunde pentru pierderea documentelor, banilor sau a altor bunuri de mare valoare, cu excepţia cazului cînd i s-a declarat natura sau valoarea bunului şi el a acceptat să îl transporte. Transportatorul nu este cu atît mai mult răspunzător pentru pierderea bagajelor de mînă care au rămas sub supravegherea pasagerului, cu excepţia cazului cînd ultimul va demonstra vinovăţia transportatorului."

487. Se completează cu articolul 989^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 989^1.** Pretenţii privind bagajele

(1) În cazul unei deteriorări aparente a bagajului de mînă, pasagerul, la părăsirea mijlocului de transport, trebuie să notifice transportatorului despre deteriorare. În cazul deteriorării aparente a altui bagaj, notificarea despre deteriorare trebuie să se facă la primirea bagajului.

(2) Dacă bagajul este deteriorat, însă deteriorarea nu este aparentă, notificarea despre deteriorare se face în formă textuală în termen de 7 zile după ieşirea din mijlocul de transport sau, dacă este mai tîrziu, după primirea bagajului.

(3) Dacă bagajul de mînă este pierdut, pasagerul trebuie să notifice transportatorul despre pierdere la părăsirea mijlocului de transport. În cazul pierderii altui bagaj, pasagerul trebuie să notifice transportatorul despre pierdere în termen de 7 zile din data în care bagajul ar fi trebuit să fie primit.

(4) Dacă pasagerul nu respectă dispoziţiile alin. (1)-(3), se prezumă că el a primit întregul bagaj în stare bună.

(5) Pasagerul este decăzut din dreptul de a cere despăgubiri, în condiţiile legii şi ale contractului, pentru pierderea sau deteriorarea menţionată de dispoziţiile prezentului articol dacă nu notifică transportatorului despre pierdere sau, după caz, deteriorare în termen de 1 lună după sosirea la locul de destinaţie."

488. La articolul 900 în titlu, cuvîntul „cărăuşului" se substituie cu cuvîntul „transportatorului", iar în dispozitiv cuvîntul „cărăuşi" se substituie cu cuvîntul „transportatori".

489. Se completează cu articolele 990 [1] – 990[4] cu următorul cuprins:

„**Articolul 990[1].** Răspunderea solidară a transportatorului şi a transportatorului de fapt

(1) Dacă transportul este efectuat integral sau parţial de către o altă persoană (transportator de fapt) decît transportatorul, transportatorul de fapt poartă aceeaşi răspundere ca şi transportatorul pentru prejudiciul rezultat din decesul pasagerului, vătămare corporală a acestuia, pierderea sau deteriorarea bagajului, încălcarea termenului de transportare sau o altă neexecutare a obligaţiilor rezultate din contractul de transport de persoane în decursul efectuării transportului de către transportatorul de fapt. Convenţia dintre transportator şi transportatorul de fapt privind extinderea răspunderii transportatorului, comparativ cu cea prevăzută de lege, se aplică transportatorului de fapt doar dacă el a acceptat-o în formă textuală.

(2) Transportatorul de fapt poate ridica excepţiile pe care transportatorul le poate ridica în temeiul contractului de transport cu pasagerul.

(3) Transportatorul şi transportatorul de fapt răspund solidar faţă de pasager.

Articolul 990[2]. Excepţii de la limitarea de răspundere a transportatorului

(1) Transportatorul nu poate invoca dispoziţiile legislaţiei care exclud sau limitează răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei dacă prejudiciul a fost cauzat cu intenţie sau din culpă gravă.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică în mod corespunzător dacă faptele sunt săvîrşite cu intenţie sau din culpă gravă de către prepuşii transportatorului sau ale oricărei alte persoane la serviciile cărora el recurge pentru executarea transportului, dacă aceşti prepuşi sau persoane lucrează în exerciţiul funcţiunii lor. În acest caz, prepuşii sau celelalte persoane nu au dreptul de a se prevala, în ceea ce priveşte răspunderea lor, de dispoziţiile legislaţiei care exclud sau limitează răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei.

Articolul 990[3]. Obligaţiile pasagerilor

(1) În decursul efectuării transportului, pasagerii trebuie să se comporte într-un mod care nu ar pune în pericol siguranţa mijlocului de transport sau ar încălca condiţiile de efectuare a transportului. Pasagerii trebuie să respecte instrucţiunile transportatorului, a operatorului mijlocului de transport sau a altei persoane competente.

(2) Pasagerul trebuie să-şi prezinte bagajul pentru transportare într-un mod care nu ar încuraja pierderea sau deteriorarea bagajului şi care nu ar cauza prejudicii transportatorului. Dacă bagajul cuprinde lucruri periculoase, pasagerul trebuie să notifice transportatorul despre existenţa lucrului periculos şi despre natura generală a pericolului.

Articolul 990[4]. Răspunderea navlositorului

(1) Dacă un pasager sau toţi pasagerii ori bagajul lor din orice motiv nu sunt gata de transport la momentul convenit, transportatorul poate declara rezoluţiunea contractului de navlosire sau poate începe cursa. Dacă transportatorului i se cauzează un prejudiciu din cauza faptului că un pasager sau toţi pasagerii ori bagajele acestora din orice motiv nu sunt gata de transport la momentul convenit, navlositorul este ţinut să despăgubească transportatorul.

(2) Navlositorul este ţinut să despăgubească transportatorul pentru prejudiciul cauzat transportatorului din cauza faptului că un pasager nu deţine documentele necesare şi de care este responsabil navlositorul.

(3) În cazul transportării în temeiul contractului de navlosire, navlositorul este ţinut să despăgubească transportatorul pentru prejudiciul cauzat prin îndeplinirea de către transportator a indicaţiilor navlositorului sau ale unui pasager în decursul executării obligaţiilor contractuale, cu excepţia cazului în care operatorul mijlocului de transport nu se comportă în mod rezonabil la îndeplinirea indicaţiilor."

490. Articolul 991:

1) cuvîntul „cărăuşului" se substituie cu cuvîntul „transportatorului";

2) se completează cu propoziţia: „Pasagerul nu poate invoca viciile sau natura propriului bagaj pentru a se elibera de răspundere."

491. Articolul 992 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 992.** Rezoluţiunea contractului de transport de persoane

(1) Pasagerul poate declara rezoluţiunea contractului de transport în orice moment dacă prin aceasta nu cauzează întîrzieri. El este obligat să plătească transportatorului despăgubirile cauzate de rezoluţiune.

(2) Dacă devin cunoscute împrejurări în sfera transportatorului despre care pasagerul nu putea să ştie şi care, dacă le cunoştea, i-ar fi dat un motiv întemeiat să nu încheie contractul de transport, el poate declara rezoluţiunea contractului de transport.

(3) Pasagerul poate declara rezoluţiunea contractului de transport şi atunci cînd este previzibil că vor avea loc întîrzieri în comparaţie cu timpul şi durata convenită. În aceste cazuri, nu se naşte obligaţia de despăgubire.".

492. Se completează cu articolul 992[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 992[1].** Dispoziţii aplicabile transportul de bagaje

În completare la dispoziţiile prezentei secţiuni, dispoziţiile art. 999, 1003, 1005, 1006, 1011 şi 1014 se aplică transportului de bagaje dacă părţile nu au convenit altfel.".

493. După titlul secţiunii a 3-a „Transportul de bunuri" se completează cu textul:

„§1. Încheierea şi executarea contractului de transport de bunuri".

494. Articolul 995 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 995.** Întocmirea scrisorii de trăsură

(1) Scrisoarea de trăsură se întocmeşte de expeditor dacă părţile nu au convenit altfel.

(2) Scrisoarea de trăsură se întocmeşte în cel puţin 3 exemplare originale care se semnează de către expeditor şi transportator, aceste semnături putînd să fie imprimate sau înlocuite prin ştampilele expeditorului şi transportatorului. Primul exemplar se păstrează la expeditor, al doilea însoţeşte bunul, iar al treilea este remis transportatorului.

(3) Dacă bunurile sînt încărcate în mai multe vehicule sau dacă este vorba de bunuri de diferite feluri ori de bunuri repartizate în diferite loturi, atît transportatorul, cît şi expeditorul

poate cere întocmirea unui număr de scrisori de trăsură egal cu numărul vehiculelor utilizate sau cu numărul felurilor bunurilor sau al loturilor de bunuri."

495. Se completează cu articolul 995[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 995[1].** Conţinutul scrisorii de trăsură

(1) Scrisoarea de trăsură trebuie să conţină următoarele date:

a) locul şi data întocmirii sale;

b) numele şi adresa expeditorului;

c) numele şi adresa transportatorului;

d) locul şi data primirii bunului şi locul prevăzut pentru eliberarea acestuia;

e) numele şi adresa destinatarului;

f) denumirea curentă a naturii bunului şi felul ambalajului, iar pentru bunurile periculoase, denumirea lor general recunoscută;

g) numărul coletelor, marcajele speciale şi numerele lor;

h) greutatea brută sau cantitatea altfel exprimată a bunurilor;

i) cheltuielile aferente transportului (taxa de transport, cheltuieli accesorii, taxele vamale şi alte cheltuieli survenite de la încheierea contractului şi pînă la eliberare);

j) instrucţiunile necesare pentru formalităţile de vamă şi altele, după caz.

(2) Dacă este cazul, scrisoarea de trăsură trebuie să conţină şi indicaţiile următoare:

a) interzicerea transbordării;

b) cheltuielile pe care expeditorul le ia asupra sa;

c) totalul sumelor ramburs de perceput la eliberarea bunului;

d) valoarea declarată a mărfii şi suma care reprezintă interesul special la eliberare;

e) instrucţiunile expeditorului către transportator cu privire la asigurarea mărfii;

f) termenul convenit în care transportul trebuie să fie efectuat;

g) lista documentelor remise transportatorului.

(3) Părţile pot insera în scrisoarea de trăsură orice altă indicaţie pe care ele o consideră utilă."

496. Articolele 996 - 998 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 996.** Incorectitudinea datelor înscrise în scrisoarea de trăsură

(1) Expeditorul răspunde pentru toate cheltuielile şi prejudiciul cauzat transportatorului din cauza inexactităţii sau insuficienţei:

a) indicaţiilor menţionate la art. 995[1] alin. (1) lit. b), d)-h) şi j);

b) indicaţiilor menţionate la art. 995[1] alin. (2);

c) oricăror alte indicaţii sau instrucţiuni date de el pentru emiterea scrisorii de trăsură sau pentru a fi inserate în aceasta.

(2) Dacă, la cererea expeditorului, transportatorul înscrie în scrisoarea de trăsură menţiunile indicate în alin. (1) al prezentului articol, se consideră, pînă la proba contrarie, că acesta a acţionat în contul expeditorului.

Articolul 997. Obligaţiile transportatorului la preluarea bunului

(1) La preluarea bunului, transportatorul este obligat să verifice:

a) exactitatea menţiunilor din scrisoarea de trăsură referitoare la numărul de colete, cît şi la marcajul şi la numerele lor;

b) aspectul exterior al bunului şi al ambalajului;

c) modul de încărcare şi aranjare a bunului în vehicul.

(2) Dacă transportatorul nu dispune de mijloacele corespunzătoare pentru a verifica datele menţionate la alin. (1) lit. a), va consemna rezervele sale motivate în scrisoarea de trăsură. De asemenea, el trebuie să motiveze rezervele faţă de starea exterioară sau ambalajul bunului. Rezervele nu-l obligă pe expeditor dacă nu le-a acceptat expres în scrisoarea de trăsură.

(3) Expeditorul poate cere transportatorului să verifice greutatea brută sau cantitatea exprimată în alt mod a bunului, precum şi conţinutul coletelor. Transportatorul are dreptul la compensarea cheltuielilor de verificare. Rezultatul verificării se consemnează în scrisoarea de trăsură.

Articolul 998. Răspunderea expeditorului pentru ambalaj

Expeditorul răspunde faţă de transportator pentru prejudiciul cauzat, prin ambalarea necorespunzătoare a bunului, persoanelor, echipamentului sau instalaţiilor de transport sau altor bunuri, precum şi pentru toate cheltuielile generate de o astfel de ambalare cu excepţia cazului în care deficienţele, fiind evidente sau cunoscute de transportator la preluare, transportatorul nu a făcut rezerve cu privire la acestea."

497. La articolul 999:

cuvîntul „clientul" se substituie cu cuvîntul „expeditorul", iar cuvîntul „cărăuş" cu cuvîntul „transportator" la formele gramaticale corespunzătoare;

alineatul (1), după cuvintele „în vamă," se va completa cu cuvintele „după caz";

alineatul (3), după cuvîntul „răspunde" se va completa cu cuvintele „conform dispoziţiilor legale cu privire la mandat", iar cuvîntul „încărcăturii" se va substitui cu cuvîntul „bunului".

498. La articolul 1000:

alineat (1) cuvintele „semnată de cărăuş" se exclud;

cuvîntul „încărcăturii" se substituie cu cuvîntul „bunului", iar cuvîntul „cărăuş" se va substitui cu cuvîntul „transportator" la formele gramaticale corespunzătoare;

la alineatul (2) cuvintele „cantitatea şi semnele coletelor" se substituie cu cuvintele „de colete, cît şi marcajele şi numerele lor".

499. Se completează cu articolul 1000^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1000^1.** Dreptul de rezoluţiune a contractului de transport de către expeditor

(1) Expeditorul are dreptul la rezoluţiunea contractului de transport în orice moment.

(2) Dacă expeditorul declară rezoluţiunea contractului de transport fără ca aceasta să fie o rezoluţiune pentru o neexecutare săvîrşită de către transportator, acesta din urmă poate cere plata taxei de transport şi alte cheltuieli cu deducerea economiei pe care transportatorul a obţinut-o sau trebuie să o obţină din cauza rezoluţiunii.

(3) În locul pretenţiei întemeiate pe dispoziţiile alin.(2), transportatorul poate cere plata unei treimi din taxa de transport.

(4) Dacă bunul deja a fost încărcat înainte de rezoluţiune, transportatorul poate cere instrucţiuni de la expeditor privind operaţiunile ulterioare cu bunul sau poate cere descărcarea fără întîrziere nejustificată a bunului. Dacă transportatorul nu primeşte instrucţiuni într-un termen rezonabil, el poate lua măsurile prevăzute de dispoziţiile articolului 1005 pe cheltuiala expeditorului.

(5) Dacă, în cazurile prevăzute de dispoziţiile alin. (4), expeditorul dă instrucţiuni de descărcare a bunului, transportatorul este obligat să descarce bunul doar dacă aceasta este posibil fără a împiedica activitatea curentă a transportatorului şi fără a cauza pagube altor clienţi sau destinatari.

(6) Dacă expeditorul declară rezoluţiunea pentru neexecutare săvîrşită de către transportator, acesta din urmă este obligat să descarce bunul fără întîrziere nejustificată, pe cheltuiala transportatorului."

500. La articolul 1001:

cuvîntul „clientul" se va substitui cu cuvîntul „expeditorul", iar cuvîntul „cărăuş" cu cuvîntul „transportator" la formele gramaticale corespunzătoare.

la alineatul (6) cuvîntul „lit. c)" se va substitui cu cuvîntul „lit. b)".

501. Se completează cu articolul 1001[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1001[1].** Scrisoarea de trăsură negociabilă

(1) Scrisoarea de trăsură nu este negociabilă, cu excepţia cazului cînd în ea se cuprinde o menţiune expresă în acest sens sau cînd legea prevede altfel.

(2) În cazul în care este negociabilă, scrisoarea de trăsură la ordin se transmite prin gir, iar cea la purtător prin remitere.

(3) Atunci cînd scrisoarea de trăsură este la ordin sau la purtător, dreptul de proprietate asupra bunului se transferă prin efectul transmiterii acestei scrisori.

(4) Forma şi efectele girurilor, anularea şi înlocuirea scrisorii de trăsură sunt supuse dispoziţiilor privitoare la cambie şi biletul la ordin.

(5) Ultimul giratar al unui sir neîntrerupt de giruri care este posesor al titlului este considerat proprietar. Debitorul care îşi îndeplineşte obligaţia rezultînd din titlu este eliberat, numai dacă nu a existat fraudă sau culpă gravă din partea sa."

502. La articolul 1002:

cuvîntul „încărcăturii" se substituie cu cuvîntul „bunului", cuvîntul „cărăuşului" se va substitui cu cuvîntul „transportatorului" şi cuvîntul „cheltuielilor" se substituie cu cuvîntul „plăţilor";

alienatul (3), după cuvintele „în temeiul alin.(1)" se completează cu cuvintele „şi (2)".

503. Articolele 1003 şi 1004 se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1003.** Imposibilitatea executării contractului

(1) Dacă, pentru un motiv oarecare, înainte ca bunul să fi ajuns la destinaţie, executarea contractului în condiţiile stabilite în scrisoarea de trăsură este sau devine imposibilă, transportatorul trebuie să ceară indicaţii celui îndreptăţit de a dispune de bun conform dispoziţiilor art. 1001.

(2) Dacă împrejurările permit executarea transportului în condiţii diferite de cele stabilite în scrisoarea de trăsură şi nu poate obţine în timp rezonabil indicaţii de la cel îndreptăţit conform dispoziţiilor art. 1001, transportatorul trebuie să ia măsurile pe care le consideră cele mai bune în interesul celui îndreptăţit să dispună.

Articolul 1004. Circumstanţele care împiedică predarea bunului

(1) În cazul în care după sosirea bunului la locul de destinaţie se ivesc impedimente la eliberare, transportatorul cere instrucţiuni de la expeditor. Dacă destinatarul refuză să preia bunul, expeditorul are dreptul să dispună de ea fără a prezenta primul exemplar al scrisorii de trăsură.

(2) Destinatarul poate, chiar şi în cazul refuzului de a prelua bunul, să mai ceară livrarea ei cît timp transportatorul nu a primit o indicaţie contrară de la expeditor sau nu a dispus de bun.

(3) Dacă apare un impediment de livrare după ce destinatarul a dat indicaţii, în baza prerogativelor sale prevăzute de dispoziţiile art.1001 alin.(3), ca bunul să fie livrat unui terţ, atunci, la aplicarea dispoziţiilor alin.(1) şi (2) din prezentul articol, destinatarul ia locul expeditorului, iar terţul locul destinatarului."

504. La articolul 1005:

cuvîntul „cărăuşului" se substituie cu cuvîntul „transportatorului", cuvîntul „clientului" se substituie cu cuvîntul „expeditorului" şi cuvîntul „încărcătura" se substituie cu cuvîntul „bunului", la formele gramaticale corespunzătoare;

alineatul (1) se completează cu cuvintele „nu sunt consecinţa vinovăţiei sale.";

la alineatul (5) cuvintele „şi obiceiurile locului" se substituie cu cuvintele „sau uzanţele de la locul".

505. La articolul 1006 cuvîntul „încărcăturii" se substituie cu cuvîntul „bunului" şi cuvîntul „cărăuşul" se substituie cu cuvîntul „transportatorul" la formele gramaticale corespunzătoare.

506. După articolul 1006 se completează cu textul:
„§2 *Răspunderea transportatorului*".

507. Articolele 1007 - 1010 se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1007.** Temeiul răspunderii transportatorului

(1) Transportatorul răspunde pentru distrugerea, pierderea totală sau parţială ori pentru deteriorarea bunului în măsura în care distrugerea, pierderea sau deteriorarea a avut loc între momentul preluării şi cel al livrării, precum şi pentru depăşirea termenului de livrare.

(2) Transportatorul răspunde ca de propriile sale acţiuni şi omisiuni, de acţiunile şi omisiunile prepuşilor săi şi ale oricăror alte persoane la serviciile cărora recurge pentru executarea transportului, dacă aceşti prepuşi sau aceste persoane acţionează în exerciţiul funcţiilor lor.

Articolul 1008. Exonerarea de răspundere

(1) Transportatorul este exonerat de răspundere pentru distrugerea, pierderea, deteriorarea bunului sau depăşirea termenelor de transportare dacă:

a) acestea se datorează vinovăţiei celui îndreptăţit să dispună de bun;

b) acestea se datorează indicaţiilor celui îndreptăţit să dispună de bun în cazul în care nu au fost provocate de vinovăţia transportatorului;

c) acestea se datorează unui viciu propriu al bunului;

d) acestea se datorează circumstanţelor pe care transportatorul nu putea să le evite şi ale căror consecinţe nu le putea preveni.

(2) Transportatorul nu poate fi exonerat de răspundere din motivul defecţiunilor vehiculului pe care-l foloseşte pentru efectuarea transportului, nici al vinovăţiei locatorului sau a prepuşilor acestuia din urmă.

(3) Sub rezerva dispoziţiilor art.1009 alin.(2)-(5), transportatorul este exonerat de răspundere dacă distrugerea, pierderea sau deteriorarea bunului rezultă din riscurile speciale inerente unei sau mai multor din următoarele împrejurări:

a) utilizarea unor vehicule descoperite, fără prelată, dacă această utilizare a fost convenită expres şi consemnată în scrisoarea de trăsură;

b) lipsa sau defectele ambalajului pentru bunurile expuse prin felul lor la risipire sau deteriorare, dacă aceste bunuri nu sunt ambalate sau sunt ambalate necorespunzător;

c) manipularea, încărcarea, stivuirea sau descărcarea au fost efectuate de expeditor, destinatar sau de un terţ care acţionează pentru expeditor ori destinatar;

d) natura unor bunuri expuse, datorită însăşi naturii lor, fie la pierdere totală sau parţială, fie la deteriorare în special prin spargere, rugină, deteriorare internă şi spontană, uscare, curgere, pierdere normală sau prin acţiunea insectelor sau a rozătoarelor;

e) insuficienţa sau imperfecţiunea marcajelor sau a numerelor coletelor;

f) transportarea animalelor vii.

(4) Dacă în baza dispoziţiilor prezentului articol, transportatorul nu răspunde de unii factori care au cauzat prejudiciul, răspunderea sa nu este angajată decît în măsura în care factorii de care el răspunde, în baza dispoziţiilor prezentului articol, au contribuit la prejudiciu.

Articolul 1009. Sarcina probaţiunii

(1) Sarcina probei faptului că distrugerea, pierderea, deteriorarea ori depăşirea termenului de livrare se datorează uneia din împrejurările menţionate de dispoziţiile art.1008 alin.(1) revine transportatorului.

(2) În cazul în care transportatorul susţine că, în raportul de împrejurări, distrugerea, pierderea sau deteriorarea se putea produce din cauza unui sau mai multor riscurile menţionate de dispoziţiile art.1008 alin.(3), se prezumă că prejudiciul s-a produs în acest fel. Cel îndreptăţit să dispună de bun poate însă dovedi că prejudiciul nu s-a produs ori nu s-a produs exclusiv din cauza unuia dintre aceste riscuri.

(3) Prezumţia stipulată la alin.(2) nu operează în cazul prevăzut de dispoziţiile art.1008 alin.(3) lit. a) în cazul unei pierderi anormale sau pentru pierderea unor colete întregi.

(4) La transportul cu un vehicul dotat cu instalaţii speciale de protecţie a bunului împotriva efectelor căldurii, frigului, ale schimbărilor de temperatură sau umidităţii aerului, transportatorul poate invoca dispoziţiile art. 1008 alin. (3) lit. d) numai dacă dovedeşte că a luat toate măsurile posibile, ţinînd cont de circumstanţe, în vederea alegerii, întreţinerii şi utilizării acestor instalaţii speciale şi că a respectat indicaţiile speciale date în acest sens.

(5) Transportatorul poate invoca dispoziţiile art.1008 alin.(3) lit. f) doar dacă dovedeşte că a luat toate măsurile care, în mod obişnuit, ţinînd cont de circumstanţe, trebuiesc luate şi că a respectat indicaţiile speciale pe care le-a primit.

Articolul 1010. Încălcarea termenului de livrare a bunului

Termenul de livrare este încălcat atunci cînd bunul nu a fost livrat în interiorul termenului convenit sau, în cazul în care nu s-a convenit asupra unui termen, cînd durata efectivă a transportului depăşeşte durata care poate fi acordată în mod rezonabil unui transportator diligent, ţinîndu-se cont de circumstanţe şi, printre altele, în cazul unei încărcări parţiale, de timpul necesar pentru asamblarea unei încărcări complete în condiţii normale.".

508. La articolul 1011:

cuvîntul „încărcăturii" se va substitui cu cuvîntul „bunului" şi cuvîntul „cărăuş" se va substitui cu cuvîntul „transportator" la formele gramaticale corespunzătoare;

a alineatul (3) cifra „1003" se va substitui cu cifra „1014";

la alineatul (4) cuvintele „încărcătura conform legilor locului unde se află ea" se vor substitui cu cuvintele „bun la propria discreţie.".

509. La articolele 1012 şi 1013 cuvîntul „încărcăturii" se va substitui cu cuvîntul „bunului", cuvîntul „cărăuş" se va substitui cu cuvîntul „transportator" şi cuvîntul „client" se va substitui cu cuvîntul „expeditor " la formele gramaticale corespunzătoare.

510. Articolul 1014 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1014.** Determinarea valorii bunului la pierderea ei şi plata despăgubirilor

(1) Dacă, în baza dispoziţiilor din prezenta secţiune, transportatorul trebuie să plătească despăgubiri pentru pierderea totală ori parţială a bunurilor, despăgubirea se va calcula în funcţie de valoarea bunurilor la locul şi din momentul preluării.

(2) Valoarea bunurilor se determină în baza preţului de bursă, iar în lipsa unui asemenea preţ, în baza preţului de piaţă, iar în lipsa unor asemenea preţuri, la preţul obişnuit al bunurilor cu aceleaşi caracteristici.

(3) Totuşi, despăgubirea nu poate depăşi 8,33 unităţi de calcul pe kg de greutate brută lipsă.

(4) În afară de plata despăgubirilor prevăzute de dispoziţiile alin.(1), urmează a fi restituite taxele de transport, taxele vamale şi alte cheltuieli de transport, şi anume, în cazul pierderii totale a bunurilor – integral, iar în cazul pierderii parţiale – parţial. Alte despăgubiri pentru pierdere nu sunt datorate.

(5) Dacă bunurile au fost livrate cu întîrziere, iar cel îndreptăţit să dispună dovedeşte că prin aceasta a suferit un prejudiciu, transportatorul va plăti o despăgubire, însă numai pînă la mărimea taxei de transport.

(6) Despăgubiri în volum mai mare decît cel stabilit de dispoziţiile prezentului articol pot fi pretinse doar atunci cînd valoarea bunurilor sau un interes special în privinţa livrării este consemnat conform dispoziţiilor art. 1014[1] sau, după caz, a dispoziţiilor art.1016.

(7) Unitatea de calcul menţionată de dispoziţiile alin.(3) reprezintă unitatea drepturilor speciale de tragere (*Special Drawing Rights*) în accepţia Fondului Monetar Internaţional.

(8) Sumele calculate conform dispoziţiilor alin.(3) se recalculează la cursul oficial al leului moldovenesc valabil la data preluării bunurilor de către transportator sau la oricare altă dată convenită de părţi.".

511. Se completează cu articolul 1014[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1014[1].** Declararea valorii bunului

Expeditorul poate să declare în scrisoarea de trăsură, contra plăţii unui supliment de preţ convenit, o valoare a bunului care depăşeşte limita menţionată de dispoziţiile art. 1014 alin.(3) şi, în acest caz, valoarea declarată înlocuieşte această limită.".

512. Articolele 1015-1017 se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1015.** Răspunderea pentru deteriorarea bunului

(1) La deteriorarea bunului, transportatorul poartă răspundere egală cu deprecierea bunului. Întinderea despăgubirii se determină conform dispoziţiilor art.1014 alin.(1), (2) şi (4).

(2) Totuşi, despăgubirea nu poate să depăşească:

a) dacă totalul bunului este depreciat prin deteriorare, suma care ar fi trebuit plătită în caz de pierdere totală;

b) dacă numai o parte a bunului a fost depreciată prin deteriorare, suma care ar trebui plătită în caz de pierdere a părţii depreciate.

Articolul 1016. Interesul special al expeditorului

(1) În schimbul unui supliment la taxa de transport, expeditorul poate stabili, prin consemnare în scrisoarea de trăsură, suma care reprezintă pentru el interesul ca bunul să nu fie pierdută, deteriorată ori livrată cu întîrziere.

(2) Dacă s-a comunicat interesul special în privinţa livrării, se poate pretinde, independent de despăgubirea prevăzută de dispoziţiile art.1014, 1014[1] şi 1015 şi pînă la concurenţa contravalorii interesului declarat, o despăgubire egală cu prejudiciul suplimentar pentru care s-a făcut dovada.

Articolul 1017. Dreptul la dobînzi al celui îndreptăţit să dispună

Cel îndreptăţit să dispună poate pretinde pentru despăgubirea datorată dobînzi în mărimea de 5% pe an. Dobînzile încep să curgă din momentul pretenţiei faţă de transportator sau, dacă nu a fost formulată o asemenea pretenţie, din momentul chemării sale în judecată.".

513. La articolul 1018:

cuvîntul „cărăuşului" se va substitui cu cuvîntul „transportatorului", iar cuvîntul „precizează" se va substitui cu cuvîntul „determină " la formele gramaticale corespunzătoare;

la alineatul (2) cuvintele „prezentului capitol" se vor substitui cu cuvintele „prezentei secţiuni".

514. Articolul 1019 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1019.** Interzicerea exonerării transportatorului de răspundere

(1) Transportatorul nu poate invoca dispoziţiile din prezenta secţiune care exclud sau limitează răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei dacă prejudiciul a fost cauzat cu intenţie sau din culpă gravă.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică în mod corespunzător dacă faptele sunt săvîrşite cu intenţie sau din culpă gravă de către prepuşii transportatorului sau ale oricărei alte persoane la

serviciile cărora el recurge pentru executarea transportului, dacă aceşti prepuşi sau persoane lucrează în exerciţiul funcţiunii lor. În acest caz, prepuşii sau celelalte persoane nu au dreptul de a se prevala, în ceea ce priveşte răspunderea lor, de dispoziţiile din prezentei secţiuni care exclud sau limitează răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei."

515. După articolul 1019 se completează cu următorul text:

„§3 Pretenţii şi acţiuni".

516. Articolele 1020 şi 1021 se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1020.** Prezentarea pretenţiilor

(1) Dacă destinatarul a primit bunul fără sa fi verificat în mod corespunzător starea ei în contradictoriu cu transportatorul sau dacă, cel mai tîrziu în momentul livrării, în caz de pierderi ori deteriorări aparente, sau, în termen de 7 zile, neluînd în considerare duminicile şi sărbătorile legale, de la data livrării, în caz de pierderi sau deteriorări neaparente, nu a făcut rezerve transportatorului, indicînd natura generală a pierderii sau deteriorării, atunci se prezumă, pînă la proba contrarie, ca a primit marfa în starea descrisă în scrisoarea de trăsura. În caz de pierderi sau de deteriorări neaparente, rezervele arătate mai sus trebuie să fie făcute în scris.

(2) Dacă destinatarul şi transportatorul au verificat împreună starea bunului, dovada contrară rezultatului acestei verificări se admite doar în cazul unor pierderi sau deteriorări ce nu pot fi recunoscute la examinarea exterioară (aparente) cu condiţia că destinatarul a formulat obiecţii scrise fată de transportator în decursul a 7 zile, neluînd în considerare duminicile şi zilele de sărbătoare, de la data acelei verificări.

(3) Pentru încălcarea termenului de livrare se pot cere despăgubiri doar dacă, în termen de 21 de zile din momentul în care bunul a fost pus la dispoziţia destinatarului, este înaintată o obiecţie scrisă către transportator.

(4) Transportatorul şi destinatarul sînt obligaţi să-şi acorde toate înlesnirile corespunzătoare pentru constatările şi verificările necesare.

Articolul 1021. Termenul de prescripţie în contractul de transport

(1) Termenul de prescripţie în raporturile de transport este de un an. În cazul intenţiei sau al culpei grave, termenul de prescripţie este de 3 ani.

(2) Curgerea termenului de prescripţie începe:

a) în caz de pierdere parţială, de deteriorare a bunului sau de încălcare a termenului de transportare – din ziua predării bunului către destinatar;

b) în cazul pierderii totale – în a 30-a zi de la expirarea termenului de transportare, iar dacă acest termen nu este stabilit de părţi sau de lege – în cea de-a 60-a zi din ziua preluării bunului de către transportator;

c) în toate celelalte cazuri – în ziua expirării unui termen de 3 luni de la data încheierii contractului de transport.

(3) O pretenţie scrisă suspendă prescripţia pînă în ziua în care transportatorul respinge pretenţia în scris şi restituie documentele care erau anexate. În caz de acceptare parţială a pretenţiei, prescripţia nu-şi reia cursul sau decît pentru partea din pretenţie care rămîne litigioasă. Dovada primirii pretenţiei sau a răspunsului şi a restituirii documentelor cade în sarcina părţii care invoca acest fapt. Pretenţiile ulterioare avînd acelaşi obiect nu suspendă prescripţia."

517. După articolul 1021 se completează cu următorul text:

„§4. *Dispoziţii referitoare la transportul efectuat de transportatori succesivi*".

518. Articolele 1022 - 1025 se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1022.** Răspunderea transportatorilor succesivi

(1) Dacă un transport care constituie obiectul unui singur contract este realizat de mai mulţi transportatori succesivi, fiecare din ei răspunde pentru executarea întregului transport.

(2) Cel de-al doilea transportator şi oricare transportator care urmează devin, prin preluarea bunului şi a scrisorii de trăsură, părţi la contract în măsura condiţiilor stabilite în scrisoarea de trăsură.

Articolul 1023. Preluarea bunului de la transportatorul anterior

(1) Transportatorul care preia bunul de la transportatorul anterior trebuie să înmîneze acestuia o confirmare de primire, datată şi semnată. El trebuie să-şi înscrie numele şi adresa pe cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură. Dacă este cazul, va scrie rezervele sale conform dispoziţiilor art.997 alin.(2) pe cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură şi pe confirmarea de primire.

(2) Relaţiile dintre transportatorii succesivi sînt reglementate de dispoziţiile art.1000.

Articolul 1024. Înaintarea pretenţiilor contra transportatorilor succesivi

(1) Acţiunea în despăgubire pentru distrugerea, pierderea şi deteriorarea bunului sau pentru încălcarea termenului de livrare pot fi înaintate numai împotriva primului transportator, a ultimului sau a aceluia care a executat acea parte a transportului în care s-a produs evenimentul sau faptul ce a cauzat pierderea, deteriorarea sau întîrzierea.

(2) Una şi aceeaşi acţiune poate fi îndreptată împotriva mai multor dintre aceşti transportatori.

Articolul 1025. Dreptul de regres

Dacă un transportator a plătit despăgubiri în baza dispoziţiilor prezentului capitol, el are drept de regres, pentru suma plătită, împreună cu dobînzile şi cheltuielile suportate, contra transportatorilor care au participat la executarea contractului de transport conform următoarelor reguli:

a) dacă prejudiciul a fost cauzat de un transportator, acesta trebuie să suporte singur despăgubirile plătite de el sau de un alt transportator;

b) dacă prejudiciul a fost cauzat prin fapta a doi sau mai mulţi transportatori, fiecare va plăti o sumă proporţională părţii sale de răspundere. În cazul în care nu se poate stabili partea de răspundere a fiecăruia, transportatorii răspund în funcţie de partea care le revine din taxa de transport;

c) dacă nu se poate stabili care din transportatori răspunde pentru prejudiciu, despăgubirea se repartizează între toţi transportatorii în proporţia care se va determina conform regulii menţionate la lit. b).".

519. La articolele 1026 şi 1027 cuvîntul „cărăuş" se substituie cu cuvîntul „transportator" la formele gramaticale corespunzătoare.

520. Articolul 1027 se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Dispoziţiile art. 1021 sînt aplicabile acţiunilor în regres între transportatori. Totuşi, prescripţia curge fie din ziua pronunţării unei hotărîri judecătoreşti definitive, prin care se fixează despăgubirile care urmează să fie plătite în virtutea dispoziţiilor prezentei secţiuni, fie, în cazul în care o astfel de hotărîre nu exista, începînd din ziua plăţii efective. ".

521. La articolul 1028:

1) cuvîntul „cărăuş" se substituie cu cuvîntul „transportator", iar cuvîntul „client" se substituie cu cuvîntul „expeditor" la formele gramaticale corespunzătoare;

2) după cuvintele „să convină" se completează cu cuvintele „între ei".

522. Articolul 1029 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1029.** Nulitatea convenţiilor

(1) Fără a aduce atingere dispoziţiilor art.1028, orice clauză care, în mod direct sau indirect, derogă de la dispoziţiile prezentei secţiuni este lovită de nulitate absolută. Nulitatea unor asemenea clauze nu are drept consecinţă nulitatea celorlalte clauze din contract.

(2) Este nulă îndeosebi acea convenţie prin care s-ar ceda transportatorului beneficiul asigurării bunului, precum şi orice convenţie asemănătoare.

(3) Nulă este şi convenţia în a cărei bază sarcina probei este răsturnată."

523. Articolul 1030 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1030.** Contractul de mandat

(1) Prin contractul de mandat o parte (mandant) împuterniceşte cealaltă parte (mandatar) de a o reprezenta la încheierea de acte juridice sau în alt mod de a afecta direct poziţia juridică a mandantului în raport cu un terţ, iar mandatarul, prin acceptarea mandatului, se obligă să acţioneze în numele şi pe contul mandantului.

(2) Dispoziţiile cu privire la mandat se aplică în mod corespunzător şi atunci cînd mandatarul are doar dreptul, dar nu şi obligaţia, de a acţiona în numele şi pe contul mandantului.

(3) Mandantul este obligat să coopereze cu mandatarul în scopul exercitării mandatului. Mandantul în special este obligat:

a) să răspundă la cererile mandatarului de furnizare a informaţiei în măsura în care această informaţie este necesară pentru a permite mandatarului să-şi îndeplinească obligaţiile contractuale;

b) să dea indicaţii privitor la executarea obligaţiilor contractuale în măsura în care aceasta este necesar conform contractului sau rezultă dintr-o cerere de a da indicaţii în temeiul dispoziţiilor articolului 1040^1."

524. Se completează cu articolul 1031^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1031^1.** Forma mandatului

(1) Mandatul dat pentru încheierea unui act juridic supus, potrivit legii, unei anumite forme trebuie să respecte acea formă, sub sancţiunea aplicabilă actului însuşi.

(2) Cerinţa de formă a mandatului prevăzută de dispoziţiile alin.(1) se consideră întrunită şi cînd doar procura eliberată de mandant poartă acea formă.".

525. La articolul 1032 alineatul (2) cuvintele „autentificat notarial şi dat în avans pentru incapacitatea mandantului" se substituie cu cuvintele „de ocrotire în viitor".

526. La articolul 1033:

1) alineatul (2) cuvîntul „profesional" se substituie cu cuvintele „îndeplinit de către un profesionist";

2) se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) Remuneraţia se plăteşte la momentul cînd mandatul a fost îndeplinit şi mandatarul a dat socoteală despre aceasta mandantului."

527. Se completează cu articolul 1033^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1033^1.** Remunerarea mandatarului după încetarea contractului de mandat

(1) Dacă părţile au convenit asupra plăţii unei remuneraţii pentru serviciile prestate, contractul de mandat a încetat, însă mandatul nu a fost îndeplinit, remuneraţia se plăteşte din momentul în care mandatarul dă socoteală despre executarea obligaţiilor rezultate din contract.

(2) Dacă mandatul se dă pentru încheierea unui act juridic, iar mandantul a încheiat actul juridic de sine stătător sau o altă persoană desemnată de către mandant a încheiat actul juridic din numele mandantului, mandatarul are dreptul la remuneraţie sau la o parte proporţională din remuneraţie dacă încheierea actului juridic poate fi atribuită, total sau parţial, executării obligaţiilor mandatarului rezultate din contract.

(3) Dacă mandatul se dă pentru încheierea unui act juridic şi acesta este încheiat după încetarea contractului de mandat, mandantul trebuie să plătească remuneraţia dacă sunt întrunite următoarele condiţii cumulative:

a) remuneraţia s-a convenit doar pentru încheierea actului juridic;

b) încheierea actului juridic este, în principal, rezultatul eforturilor mandatarului;

c) actul juridic este încheiat într-un termen rezonabil după încetarea contractului de mandat."

528. Articolul 1035 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1035.** Obligaţia de a acţiona în interesul mandantului

(1) Mandatarul trebuie să acţioneze în conformitate cu interesele mandantului, în măsura în care acestea au fost comunicate mandatarului sau se putea aştepta în mod rezonabil că mandatarul le-a cunoscut.

(2) Dacă mandatarul nu cunoaşte suficient interesele mandantului pentru a-i permite să execute corespunzător obligaţiile rezultate din contract, mandatarul este ţinut să ceară informaţie de la mandant."

529. Se completează cu articolul 1035[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1035[1].** Obligaţia de competenţă şi prudenţă

(1) Mandatarul este ţinut să-şi execute obligaţiile rezultate din contract cu competenţa şi prudenţa la care mandantul este îndreptăţit să se aştepte în funcţie de împrejurări.

(2) Dacă mandatarul profesează un nivel mai înalt de competenţă şi prudenţă, mandatarul este ţinut să manifeste acel nivel de competenţă şi prudenţă.

(3) Dacă mandatarul este sau pretinde a fi membru al unui grup de profesionişti pentru care există standarde (coduri de conduită, de etică, de deontologie etc.) stabilite de o autoritate competentă ori de grup însuşi, mandatarul este ţinut să manifeste nivelul de competenţă şi prudenţă prevăzute de acele standarde.

(4) La determinarea nivelului de competenţă şi prudenţa la care mandantul este îndreptăţit să se aştepte, se ţine cont, în special, de:

a) natura, magnitudinea, frecvenţa şi previzibilitatea riscurilor inerente executării obligaţiilor;

b) dacă obligaţiile sunt executate de o persoană care nu este profesionist sau dacă mandatul este titlu gratuit;

c) mărimea remuneraţiei pentru executarea obligaţiilor;

d) timpul disponibil în mod rezonabil pentru executarea obligaţiilor."

530. La articolul 1036:

1) alineatul (1), cuvintele „prin contract transmiterea mandatului" se substituie cu cuvintele „expres delegarea împuternicirilor";

2) alineatul (2), cuvintele „să transmită" se substituie cu cuvintele „să delege";

3) alineatul (3), cuvintele „transmis mandatul" se substituie cu cuvintele „delegat împuternicirile";

4) alineatul (4), cuvintele „transmiterea mandatului" se substituie cu cuvintele „delegarea împuternicirilor".

5) se completează cu alineatul (6), care va avea următorul cuprins:

„(6) Dispoziţiile alin.(1), (3)-(5) se aplică în mod corespunzător în privinţa cesiunii împuternicirilor de către mandatar către terţ (substituirea mandatarului)."

531. La articolul 1037 alineatele (1) şi (2) se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„(1) Dacă, pentru încheierea unui act juridic, sînt desemnaţi mai mulţi mandatari, oricare dintre ei poate încheia actul de sine stătător, cu excepţia cazului cînd necesitatea consimţămîntului celorlalţi mandatari rezultă expres din lege sau din contract.

(2) Dacă s-a stipulat că mandatarii urmează să încheie împreună toate actele vizate în mandat , pentru executarea obligaţiilor asumate ei răspund solidar."

532. Articolul 1040 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1040.** Abaterea de la indicaţiile mandantului

(1) Mandantul are dreptul să dea indicaţii mandatarului, iar mandatarul este obligat să le îndeplinească.

(2) Mandatarul este în drept să se abată de la indicaţiile mandantului dacă, în funcţie de circumstanţe, poate presupune că mandantul, avînd cunoştinţă de situaţia creată, ar fi aprobat o asemenea abatere. Pînă la abaterea de la indicaţiile mandantului, mandatarul este obligat să-l notifice despre noile circumstanţe şi să aştepte decizia lui, cu excepţia cazurilor cînd amînarea prezintă un pericol pentru executare.

(3) Mandatarul este ţinut să-l avertizeze pe mandant în unul din următoarele cazuri:

a) dacă indicaţia face ca executarea obligaţiilor rezultate din contract să fie semnificativ mai costisitoare sau ia semnificativ mai mult timp decît s-a convenit iniţial;

b) dacă indicaţia contravine scopului contractului sau în alt mod prejudiciază interesele mandantului.

(4) Dacă mandantul nu revocă indicaţia fără întîrzieri nejustificate după ce a fost avertizat de către mandatar, indicaţia se consideră o modificare a contractului de mandat în temeiul dispoziţiilor articolului 1040^4."

533. Se completează cu articolele 1040^1-1040^4 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1040^1.** Cererea de a se da o indicaţie

(1) Mandatarul este ţinut să ceară o indicaţie la primirea unei informaţii care impune ca mandantul să ia o decizie privind executarea obligaţiilor rezultate din contract sau privind conţinutul actului juridic.

(2) Mandatarul este ţinut să ceară o indicaţie dacă mandatul constă în încheierea unui act juridic, iar contractul nu prevede dacă actul juridic urmează a fi încheiat din numele mandantului sau din numele mandatarului, dar pe contul mandantului.

Articolul 1040^2. Consecinţele neprimirii indicaţiei

(1) Dacă mandantul nu dă indicaţia necesară conform contractului sau conform dispoziţiilor art. 1040^1alin.(1), mandatarul poate, după circumstanţe:

a) să recurgă la mijloacele juridice de apărare ale creditorului în caz de neexecutare a obligaţiilor;

b) să-şi execute obligaţiile pe baza aşteptărilor, preferinţelor şi priorităţilor pe care mandantul în mod rezonabil le-ar fi avut, ţinînd cont de informaţiile şi indicaţiile acumulate.

(2) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin.(1) lit. b), mandatarul are dreptul la o ajustare proporţională a remuneraţiei şi a timpului acordat sau necesar pentru încheierea actului juridic.

(3) Dacă mandantul nu dă o indicaţie cerută în temeiul dispoziţiilor art. 1040^1 alin. (2), mandatarul are dreptul de a alege una din opţiunile prevăzute de dispoziţiile art. 1040^1 alin. (2), sau să suspende executarea obligaţiilor în condiţiile legii.

(4) Remuneraţia ajustată care trebuie plătită conform dispoziţiilor alin.(2) trebuie să fie rezonabilă şi să fie determinată folosind aceleaşi metode de calcul ca şi cele folosite la stabilirea remuneraţiei iniţiale pentru executarea obligaţiilor rezultate din contract.

Articolul 1040^3. Lipsa timpului pentru a cere sau aştepta o indicaţie

(1) Dacă mandatarul este ţinut să ceară o indicaţie în temeiul dispoziţiilor art. 1040^1 însă trebuie să acţioneze înainte de a putea contacta mandantul şi să ceară o indicaţie, sau trebuie să acţioneze înainte de primirea indicaţiei, mandatarul poate să-şi execute obligaţiile pe baza aşteptărilor, preferinţelor şi priorităţilor pe care mandantul în mod rezonabil le-ar fi avut, ţinînd cont de informaţiile şi indicaţiile acumulate.

(2) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin.(1), mandatarul are dreptul la o ajustare proporţională a remuneraţiei şi a timpului acordat sau necesar pentru executarea obligaţiilor rezultate din contract în măsura în care această ajustare este rezonabilă, ţinînd cont de împrejurările cazului.

Articolul 1040[4]. Modificări ale contractului de mandat

(1) Contractul de mandat se consideră modificat:

a) dacă mandantul modifică în mod semnificativ mandatul mandatarului;

b) dacă mandantul nu revocă o indicaţie fără întîrzieri nejustificate după ce a fost avertizat în conformitate cu dispoziţiile art. 1040 alin.(3).

(2) În cazul modificării contractului de mandat în temeiul dispoziţiilor alin.(1), mandatarul are dreptul, la alegerea sa:

a) la o ajustare proporţională a remuneraţiei şi a timpului acordat sau necesar pentru executarea obligaţiilor rezultate din contract;

b) la despăgubiri, conform dispoziţiilor art. 14, pentru a pune mandatarul în situaţia în care el s-ar fi aflat dacă contractul de mandat nu era modificat.

(3) În cazul unei modificări a contractului de mandat conform dispoziţiilor alin.(1), mandatarul de asemenea poate declara rezoluţiunea contractului de mandat, cu excepţia cazului în care modificarea este minoră sau este în avantajul mandatarului.

(4) Remuneraţia ajustată care trebuie plătită conform dispoziţiilor alin.(2) lit. a) trebuie să fie rezonabilă şi să fie determinată folosind aceleaşi metode de calcul ca şi cele folosite la stabilirea remuneraţiei iniţiale pentru executarea obligaţiilor rezultate din contract."

534. Articolul 1041 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1041.** Obligaţia prezentării informaţiilor şi a dării de seamă despre executarea mandatului

(1) Mandatarul este obligat:

a) să transmită mandantului, în măsura rezonabilă conform circumstanţelor, toate informaţiile despre negocieri sau alte acţiuni în vederea posibilei încheieri a actului juridic, precum şi despre evoluţiile ulterioare;

b) să dea lămuririle cerute de mandant asupra executării mandatului;

c) la executarea mandatului, să-l informeze neîntîrziat pe mandant şi să prezinte darea de seamă privind modul în care şi-a executat obligaţiile, inclusiv identitatea terţului cu care s-a încheiat actul juridic, precum şi privind bunurile transmise sau primite şi cheltuielile suportate în executarea obligaţiilor sale. Această obligaţie apare şi în caz de încetare a contractului de mandat fără îndeplinirea completă a mandatului.

(2) Convenţia în al cărei temei obligaţiile mandatarului prevăzute de dispoziţiile alin.(1) sînt, pentru viitor, excluse sau limitate se face în scris."

535. Articolul 1046 alineatul (1) se completează cu propoziţia „Această regulă se aplică chiar dacă contractul de mandat a încetat fără ca mandatul să fie îndeplinit."

536. Articolele 1050-1051 se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1050.** Rezoluţiunea contractului de mandat şi revocarea mandatului

(1) Oricare din părţi poate să declare rezoluţiunea contractului de mandat oricînd şi fără motive. Revocarea mandatului este echivalentă cu rezoluţiunea contractului de mandat.

(2) Revocarea mandatului notificată numai mandatarului nu se poate opune terţilor care, fără a şti despre revocare, au contractat cu bună-credinţă cu mandatarul. În acest caz, mandantul are drept de regres împotriva mandatarului.

(3) Mandatarul poate revoca mandatul doar în aşa fel încît să fie posibil pentru mandant să se îngrijească în continuare de actele asupra cărora s-a contractat, cu excepţia cazului cînd există motiv întemeiat pentru a revoca.

(4) Dacă a revocat mandatul pe temeiul dispoziţiilor prezentului articol, mandantul este obligat faţă de mandatar la compensarea tuturor cheltuielilor apărute în executarea contractului. Dacă mandatul este cu titlu oneros, mandantul trebuie să plătească mandatarului remuneraţia convenită.

(5) Este nulă clauza prin care se exclude sau limitează dreptul unei părţi de a la rezoluţiunea contractului de mandat dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 1051. Decesul sau instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară în privinţa mandantului

(1) Raporturile contractuale nu încetează prin decesul sau prin instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară în privinţa mandantului dacă nu s-a convenit altfel sau dacă aceasta nu rezultă din conţinutul obligaţiei contractuale.

(2) Dacă raporturile contractuale încetează prin decesul ori prin instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară în privinţa mandantului, mandatarul trebuie să continue executarea obligaţiilor contractuale în cazul în care amînarea ar fi legată de pericolul unor pierderi pentru mandant sau pentru succesorii lui. Executarea mandatului continuă pînă cînd succesorul sau reprezentantul legal al mandantului poate lua toate măsurile necesare. Raporturile contractuale sînt considerate în această privinţă ca fiind valabile.

(3) Dacă raporturile contractuale încetează prin decesul sau prin instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară în privinţa mandantului, faţă de mandatar contractul se consideră valabil pînă în momentul în care acesta ia cunoştinţă ori trebuie să cunoască motivul încetării."

537. Se completează cu articolul 1052[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1052[1].** Încetarea raportului de mandat în caz de pluralitate de mandatari

În lipsa unei convenţii contrare, mandatul dat mai multor mandatari obligaţi să încheie actele împreună încetează chiar şi atunci cînd cauza încetării îl priveşte numai pe unul dintre ei."

538. La articolul 1053 alineatul (1) cuvîntul „fiduciar" se exclude.

539. La articolul 1059 alineatul (1) după cuvîntul „administratorul" se completează cu cuvîntul „fiduciar".

540. Articolul 1060 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1060.** Aplicarea dispoziţiilor referitoare la mandat

Raporturilor de administrare fiduciară li se aplică în modul corespunzător dispoziţiile referitoare la mandat."

541. La articolul 1069 cuvintele „rezilierea contractului" se substituie cu cuvintele „rezoluţiunea contractului de comision".

542. Articolele 1072 şi 1073 se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1072.** Rezoluţiunea contractului de comision din iniţiativa comitentului

(1) Comitentul are dreptul la rezoluţiunea contractului de comision în orice moment.

(2) În cazul rezoluţiunii contractului de comision, comitentul este obligat să plătească comisionarului pentru actele juridice deja încheiate remuneraţia stipulată şi să repare prejudiciul cauzat prin rezoluţiune.

Articolul 1073. Rezoluţiunea contractului de comision de către comisionar

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, comisionarul are dreptul la rezoluţiunea contractului de comision numai în cazul prevăzut de contract, în cazul inexistenţei posibilităţii

de a executa obligaţia asumată sau în cazul în care comitentul nu execută obligaţiile contractuale."

543. La articolul 1074 cuvintele „reziliat contractul" se substituie cu cuvintele „declarat rezoluţiunea contractului de comision", iar cuvintele „rezilierea contractului" se substituie cu cuvîntul „rezoluţiune".

544. Articolele 1075 şi 1076 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1075.** Contractul de expediţie

(1) Prin contractul de expediţie o parte (expeditor) se obligă, pe contul şi în numele celeilalte părţi (client) sau în nume propriu, să organizeze transportul de bunuri prin încheierea unui contract de transport şi îndeplinirea altor actele necesare în vederea efectuării transportării, iar clientul se obligă să achite remuneraţia convenită (comision).

(2) Contractul de expediţie se încheie în scris. Clientul urmează să elibereze expeditorului procură dacă aceasta este necesară pentru executarea obligaţiilor contractuale.

(3) Raporturilor rezultate din contractul de expediţie li se aplică în modul corespunzător dispoziţiile referitoare la mandat sau, după caz, comision, dacă dispoziţiile prezentului capitol nu prevăd altfel.

(4) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică şi în cazurile în care, în conformitate cu condiţiile contractului de transport, obligaţiile expeditorului, în sensul alin.(1), le execută transportatorul.

Articolul 1076. Diligenţa expeditorului

(1) Expeditorul trebuie să organizeze transportul în special sub aspectul alegerii tipului de transport şi a rutei, a transportatorului, să încheie contractele necesare de transport, depozit şi expediţie, să ofere informaţiile necesare şi să dea indicaţiile necesare executării acestor contracte, în fiecare caz acţionînd cu grija unui expeditor diligent.

(2) Expeditorul se poate obliga prin contractul de expediţie să execute alte prestaţii privitoare la transport, cum ar fi cea de pază şi de ambalare a bunului, de marcare a bunului şi de asigurare a procedurilor vamale, inclusiv de încheiere a contractelor necesare în acest scop.

(3) Expeditorul încheie contracte din nume propriu, iar dacă a fost împuternicit în mod expres de către client – din numele clientului.

(4) În decursul executării obligaţiilor sale, el trebuie să ţină seama de interesele clientului şi să urmeze indicaţiile acestuia."

545. La articolul 1078:

1) în titlu, cuvîntul „încărcăturii" se substituie cu cuvintele „sau transportarea bunului";

2) articolul se completează cu cuvintele „sau poate cere transportarea bunului către transportator. ".

546. La articolul 1079 cuvîntul „încărcătură" se substituie cu cuvîntul „bun" la formele gramaticale corespunzătoare.

547. La articolul 1082 cuvîntul „cărăuş" se substituie cu cuvîntul „transportator".

548. Articolul 1083 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1083.** Răspunderea expeditorului

(1) Expeditorul este ţinut să repare prejudiciul cauzat prin pierderea sau deteriorarea bunurilor al căror transport el l-a organizat. Dispoziţiile art. 1008, 1014, 1018 şi 1019 se aplică în mod corespunzător.

(2) Expeditorul este ţinut să repare prejudiciul care nu cade sub incidenţa dispoziţiilor alin.(1) dacă el a încălcat obligaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1076 alin.(1) sau (2).

Expeditorul nu poartă răspundere dacă demonstrează că prejudiciul nu putea fi evitat nici măcar dacă se exercita diligenţa cuvenită.

(3) Dacă comportamentul clientului sau viciile specifice ale bunurilor au contribuit la cauzarea prejudiciului, obligaţia de despăgubire şi mărimea despăgubirii depind de măsura în care aceste circumstanţe au contribuit la prejudiciu.

(4) Dispoziţiile art. 1021 se aplică pretenţiilor rezultate din contractele de expediţie."

549. Se completează cu articolul 1083[1], care va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1083[1].** Dreptul de subrogare al clientului

În cazul în care expeditorul s-a obligat în baza contractului de expediţie să încheie contractul de transport şi să îndeplinească alte acte necesare în vederea efectuării transportării în nume propriu şi pe contul celeilalte părţi (client), iar terţul contractat de expeditor şi-a încălcat obligaţiile, clientul este în drept, prin notificarea scrisă a expeditorului şi a terţului, să se subroge în drepturile expeditorului faţă de terţ."

550. După titlul Capitolului XVII „DEPOZITUL" se completează cu următorul text:

„Secţiunea 1
Dispoziţii comune".

551. Articolul 1086 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1086.** Contractul de depozit

Prin contract de depozit o parte (deponent) se obligă să predea pentru păstrare, pe o perioadă determinată sau nedeterminată, bunul mobil celeilalte părţi (depozitar), iar depozitarul se obligă să păstreze bunul mobil şi să-l restituie la cerere."

552. La articolul 1088 alineatul (1) cuvintele „execută depozitul în cadrul unei activităţi profesionale" se substituie cu cuvintele „este un profesionist".

553. Articolul 1089 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Acceptarea de către deponent a restituirii bunului nu eliberează depozitarul de răspunderea pentru neexecutarea obligaţiilor sale."

554. Articolul 1091 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) În toate cazurile, subdepozitarul răspunde faţă de deponent pentru fapta sa.".

555. La articolul 1093 alineatul (2) cuvintele „în drept" se substituie cu cuvîntul „obligat".

556. Articolul 1095 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1095.** Obligaţia de restituire

(1) Depozitarul este obligat să restituie bunul în starea în care se afla la momentul în care l-a primit de la deponent.

(2) Dacă, avînd în vedere natura bunului depozitat sau a contractului, nu se poate aştepta în mod rezonabil ca bunul depozitat să fie restituit în starea în care se afla la momentul în care depozitarul l-a primit de la deponent, depozitarul este obligat să-l restituie în starea la care deponentul se putea aştepta în mod rezonabil.

(3) Riscul pieirii sau deteriorării fortuite rămîne în sarcina deponentului.

(4) Depozitarul căruia i s-a luat bunul depozitat şi care a primit în locul lui o sumă de bani sau un alt bun trebuie să predea deponentului ceea ce a primit.

(5) Succesorul depozitarului care a vîndut cu bună-credinţă bunul despre care nu ştia că este depozitat este ţinut să restituie doar preţul primit sau să cedeze creanţa sa contra cumpărătorului dacă preţul nu s-a plătit."

557. Articolul 1096 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Atunci cînd depozitarul a emis un înscris care face dovada depozitului ori care conferă deţinătorului său dreptul de a retrage bunul depozitat, depozitarul poate cere să îi fie înapoiat acel înscris."

558. Articolul 1097 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Dacă deponentul nu îşi ridică bunul depozitat la expirarea termenului de depozitare sau la cererea depozitarului, prevăzută de dispoziţiile alin.(1), atunci depozitarul are dreptul de a vinde bunul depozitat conform dispoziţiilor art. 597[1], cu condiţia că depozitarul i-a dat deponentului un preaviz de durată rezonabilă, indicînd intenţia de a purcede la vînzare."

559. Se completează cu articolul 1097[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1097[1].** Obligaţia de informare după depozitare

După încetarea depozitării, depozitarul este ţinut să informeze deponentul despre:

a) orice deteriorare pe care bunul l-a suferit în decursul depozitării;

b) precauţiile necesare pe care deponentul trebuie să le ia înainte de a folosi sau transporta bunul, cu excepţia cazului în care de la deponent se poate aştepta în mod rezonabil să cunoască despre necesitatea acestor precauţii."

560. Articolul 1105 se substituie cu Secţiunea 2 cu următorul conţinut:

„Secţiunea a 2-a
Depozitul hotelier

„**Articolul 1105.** Răspunderea pentru bunurile aduse în hotel

(1) Persoana care oferă publicului servicii de cazare (hotelier), este răspunzătoare, potrivit regulilor privitoare la răspunderea depozitarului, pentru prejudiciul cauzat prin furtul, distrugerea sau deteriorarea bunurilor aduse de client în hotel.

(2) Sunt considerate ca fiind aduse în hotel:

a) bunurile aflate în hotel pe perioada cazării clientului;

b) bunurile aflate în afara hotelului, pentru care hotelierul, un membru al familiei sale ori un prepus al hotelierului îşi asumă obligaţia de supraveghere pe perioada cazării clientului;

c) bunurile aflate în hotel sau în afara acestuia, pentru care hotelierul, un membru al familiei sale ori un prepus al hotelierului îşi asumă obligaţia de supraveghere pentru un interval de timp rezonabil, anterior sau ulterior cazării clientului.

(3) Hotelierul răspunde şi pentru vehiculele clienţilor lăsate în garajul sau în parcarea hotelului, precum şi pentru bunurile care, în mod obişnuit, se găsesc în acestea.

(4) În lipsă de clauză contrară, dispoziţiile prezentei secţiuni nu se aplică în cazul animalelor de companie.

(5) Orice clauză contrară de la dispoziţiile prezentei secţiuni în detrimentul clientului este nulă.

Articolul 1105[1]. Răspunderea limitată

Răspunderea hotelierului este limitată pînă la concurenta unei valori de o sută de ori mai mari decît preţul pentru o zi datorat de către client pentru camera oferită spre închiriere.

Articolul 1105[2]. Răspunderea nelimitată

(1) Răspunderea hotelierului este nelimitată:

a) dacă prejudiciul este cauzat din culpa hotelierului sau a unei persoane pentru care acesta răspunde;

b) dacă bunurile au fost încredinţate spre păstrare hotelierului;

c) dacă hotelierul a refuzat primirea în depozit a bunurilor clientului pe care, potrivit legii, era obligat să le primească.

(2) Hotelierul este obligat să primească în depozit bani, titlu de valoare, bijuterii şi alte bunuri de preţ cu excepţia cazului în care ele sunt excesiv de valoroase sau excesiv de voluminoase, ţinînd cont de mărimea sau statutul hotelului, precum şi cu excepţia cazului în care ele sunt periculoase.

Articolul 1105[3]. Lipsa răspunderii

Hotelierul nu răspunde atunci cînd deteriorarea, distrugerea ori furtul bunurilor clientului este cauzată:

a) de client, de persoana care îl însoţeşte sau care se află sub supravegherea sa ori de vizitatorii săi;

b) de un impediment în afara controlului hotelierului;

c) de natura bunului.

Articolul 1105[4]. Obligaţii ale hotelierului

(1) Hotelierul este obligat să primească în depozit documente, bani sau alte obiecte de valoare aparţinînd clienţilor săi.

(2) Hotelierul nu poate refuza depozitul acestor bunuri decît în cazul în care, ţinînd seama de importanta si condiţiile de exploatare ale hotelului, acestea sunt excesiv de valoroase ori sunt incomode sau periculoase.

(3) Hotelierul poate să examineze bunurile care îi sunt predate spre depozitare si să ceară depozitarea acestora într-un loc închis sau sigilat.

Articolul 1105[5]. Punerea la dispoziţia clienţilor a casei de valori

Hotelierul care pune la dispoziţia clienţilor săi, în camerele de hotel, o casă de valori nu este presupus a fi primit în depozit bunurile care vor fi depuse de clienţii săi în casa de valori. În acest caz, sunt aplicabile dispoziţiile art. 1105[1].

Articolul 1105[6]. Decăderea din dreptul la repararea prejudiciului

(1) Clientul este decăzut din dreptul la repararea prejudiciului suferit prin furtul, distrugerea sau deteriorarea bunurilor pe care le-a adus el însuşi ori care au fost aduse pentru el în hotel dacă:

a) în cel mult 24 de ore de la data la care a cunoscut prejudiciul nu a înştiinţat administraţia hotelului;

b) nu a exercitat dreptul la acţiunea în repararea prejudiciului în termen de 6 luni de la data producerii acestuia.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu sunt aplicabile în privinţa bunurilor prevăzute de dispoziţiile art. 1105[2] alin. (1) lit. b) şi c).

Articolul 1105[7]. Dreptul de retenţie

În cazul neplăţii de către client a preţului camerei şi a celorlalte servicii hoteliere prestate, hotelierul are un drept de retenţie asupra bunurilor aduse de client, cu excepţia documentelor şi a efectelor personale fără valoare comercială.

Articolul 1105[8]. Valorificarea bunurilor

Hotelierul poate cere valorificarea bunurilor asupra cărora şi-a exercitat dreptul de retenţie, potrivit dispoziţiilor legale privind urmăririi silită a bunurilor mobile.

Articolul 1105[9]. Localuri asimilate hotelurilor

Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător şi bunurilor aduse în sanatorii, spitale, pensiuni, vagoane de dormit, restaurante, teatre, biblioteci, săli de sport şi altele asemănătoare."

561. Înainte de articolul 1106 se completează cu următorul text:

„Secţiunea a 3-a
Sechestrul convenţional".

562. Articolul 1106 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1106.** Sechestrul convenţional

Sechestrul este depozitul în baza căruia persoanele remit un bun mobil sau imobil în litigiu unui terţ, care se obligă să-l restituie, după terminarea procesului, celui care are drept asupra lui."

563. La articolul 1107 şi 1109 titlul se completează cu cuvîntul „convenţional".

564. Articolul 1108 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1108.** Drepturile depozitarului însărcinat cu sechestru convenţional

(1) Depozitarul însărcinat cu sechestru nu are dreptul să facă în privinţa bunului nici o cheltuială sau alte acte, cu excepţia celor de conservare, în lipsa unei stipulaţii contrare sau autorizaţii a instanţei de judecată.

(2) Dacă natura bunului o cere, depozitarul însărcinat cu sechestru este ţinut să îndeplinească acte de administrare, regulile din materia mandatului fiind aplicabile în mod corespunzător.

(3) Depozitarul poate, totuşi, cu sau fără consimţămîntul părţilor, cu autorizaţia instanţei de judecată, să vîndă bunurile a căror depozitare implică cheltuieli disproporţionate în raport cu valoarea lor. Suma încasată din vînzarea bunului va rămîne la depozitar în condiţiile sechestrului."

565. Articolul 1111 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1111.** Domeniul de aplicare

(1) Sechestrul poate fi instituit şi de instanţa de judecată. În acest caz el este supus regulilor stabilite de Codul de procedură civilă, precum şi de prezentul capitol, în măsura în care nu sînt incompatibile.

(2) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică, în completare, în cazul în care părţile litigiului judiciar sau arbitral împuternicesc un terţ să deţină sumele băneşti în calitate de fiduciar pe un cont fiduciar de sechestru în condiţiile contractului de cont fiduciar de sechestru.

(3) Dispoziţiile prezentului capitol nu se aplică în cazul în care părţile, la un moment cînd nu se află în litigiu judiciar sau arbitral, împuternicesc un terţ să deţină sumele băneşti în calitate de fiduciar pe un cont fiduciar de sechestru în condiţiile contractului de cont fiduciar de sechestru."

566. La articolul 1129 alineatul (2) cuvîntul „rezilierii" se substituie cu cuvîntul „rezoluţiunii".

567. În Cartea a treia, Titlul III, titlul Capitolului XIX va avea următorul cuprins:

„PACHETELE DE SERVICII DE CĂLĂTORIE ŞI PRODUSELE DE VACANŢĂ".

568. Titlul Secţiunii 1 al Capitolului XIX va avea următorul cuprins: **„Pachetele de servicii de călătorie, serviciile de călătorie asociate şi intermedierea lor".**

569. Articolele 1131 – 1144 vor avea următorul cuprins:

„Articolul 1131. Contractul privind pachetul de servicii de călătorie

(1) Prin contract privind pachetul de servicii de călătorie un profesionist (organizatorul) se obligă să ofere celeilalte părți (călătorul) un pachet de servicii de călătorie, iar călătorul se obligă să plătească organizatorului prețul convenit al pachetului.

(2) Constituie pachet de servicii de călătorie (pachet) o combinație a cel puțin două tipuri diferite de servicii de călătorie destinate aceleiași călătorii sau vacanțe. Un pachet de servicii de călătorie de asemenea există:

a) dacă serviciile de călătorie prevăzute de contract au fost combinate la cererea călătorului sau în conformitate cu selecția acestuia; sau

b) dacă organizatorul acordă călătorului prin contract dreptul să aleagă, după încheierea contractului, dintr-o selecție de diferite tipuri de servicii de călătorie oferite de organizator.

(3) În sensul dispozițiilor prezentei secțiuni, serviciu de călătorie înseamnă:

a) transportul de pasageri;

b) cazarea care nu face parte intrinsecă din transportul de pasageri și care este realizată în alt scop decît cel rezidențial;

c) închirierea de autoturisme, de alte autovehicule sau de motociclete care necesită un permis de conducere de categoria A;

d) orice alt serviciu turistic care nu este parte intrinsecă a unui serviciu de călătorie în sensul lit. a), b) sau c).

(4) Serviciile care, de fapt, fac obiectul unor alte servicii de călătorie nu se consideră servicii de călătorie în sensul dispozițiilor alin.(3).

(5) O combinație de servicii de călătorie în care nu mai mult decît unul dintre serviciile de călătorie menționate de dispozițiile alin. (3) lit. a), b) sau c) este combinat cu unul sau mai multe servicii turistice menționate de dispozițiile alin. (3) lit. d) nu se consideră un pachet dacă aceste din urmă servicii turistice:

a) nu reprezintă o proporție semnificativă a valorii combinației și nu sunt prezentate ca fiind și nu reprezintă în alt fel o caracteristică esențială a combinației; sau

b) sunt selectate și achiziționate doar după începerea prestării unui serviciu de călătorie menționat de dispozițiile alin.(3) lit. a), b) sau c).

(6) Serviciul turistic menționat de dispozițiile alin.(5) lit. a) nu reprezintă o proporție semnificativă a valorii combinației dacă valorii lui i se atribuie mai puțin de 25% din valoarea combinației.

(7) Dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică contractelor privind:

a) pachetele și serviciile de călătorie asociate care durează mai puțin de 24 de ore, cu excepția situației în care acestea includ cazare peste noapte;

b) pachetele oferite și serviciile de călătorie asociate facilitate ocazional și fără scop lucrativ și numai unui grup restrîns de călători;

c) pachetele și serviciile de călătorie asociate achiziționate în temeiul unui contract-cadru pentru organizarea unei călătorii de afaceri, încheiat între profesioniști.

Articolul 1132. Delimitarea de intermediere

(1) Fără a aduce atingere dispozițiilor art. 1144^8 și 1144^9, dispozițiile generale privind intermedierea se aplică intermedierii pachetelor de servicii de călătorie. Cu toate acestea, un profesionist nu poate invoca declarația sa sau clauza că el doar intermediază contracte dintre călător și persoane care vor presta toate sau unele servicii individuale de călătorie (prestatori de servicii) dacă călătorului i se oferă o combinație a cel puțin două tipuri diferite de servicii de călătorie destinate aceleiași călătorii și una din următoarele condiții este întrunită:

a) călătorul selectează serviciile de la un singur punct de distribuție al profesionistului în cadrul aceluiași proces de rezervare și serviciile respective sunt selectate înainte de acceptarea efectuării plății de către călător;

b) profesionistul oferă, promite sau facturează serviciile de călătorie la un preț forfetar sau total; sau

c) profesionistul promovează sau oferă servicii de călătorie sub denumirea de „pachet", „ofertă combinată", „regim forfetar (all-inclusive)" sau „servicii all-in" sau sub o denumire similară.

(2) În cazurile prevăzute de dispozițiile alin. (1), profesionistul se consideră organizator. În sensul dispozițiilor alin. (1) procesul de rezervare nu se consideră că a început atunci călătorul este consultat în privința necesităților sale de călătorie și dacă lui doar i se aduc la cunoștință ofertele de călătorie.

(3) În sensul dispozițiilor prezentei secțiuni, puncte de distribuție sunt:

a) spațiile comerciale mobile sau imobile;

b) pagini Web de comerț electronic și platforme de vînzare online similare ; sau

c) serviciile prin telefon.

(4) În cazul mai multor pagini Web și platforme de vînzare online similare potrivit dispozițiilor alin. (3) lit. b), dacă ele sunt prezentate călătorilor sub forma unei platforme unice, ele se consideră un punct de distribuție.

Articolul 1133. Procese de rezervare online asociate

(1) Profesionistul care a încheiat un contract privind pachetul de servicii de călătorie cu un călător printr-un proces de rezervare online sau care i-a intermediat pe aceeași cale un asemenea contract se consideră organizator al călătoriei la întrunirea următoarelor condiții cumulative:

a) profesionistul intermediază pentru călător în scopul aceleiași călătorii sau vacanțe, un contract privind un alt tip de serviciu de călătorie, oferind acces la procesul de rezervare online al altui profesionist,

b) profesionistul transmite numele călătorului, detaliile de plată și adresa de e-mail a călătorului către celălalt profesionist;

c) contractul se încheie cu celălalt profesionist în cel tîrziu 24 de ore după confirmarea încheierii contract privind primul serviciu de călătorie.

(2) Dacă contractul privind un alt tip de serviciu de călătorie sau mai multe contracte privind cel puțin un alt tip de serviciu de călătorie se încheie potrivit dispozițiilor alin. (1), toate contractele încheiate de către călător se consideră un singur contract privind pachetul de servicii de călătorie în sensul dispozițiilor art. 1131 alin. (1), cu excepțiile prevăzute de dispozițiile art. 1131 alin. (5).

Articolul 1134. Informații precontractuale

(1) Înainte de asumarea de către călător a unui contract sau a oricărei oferte corespunzătoare, organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete este obligat să furnizeze călătorului informațiile standard prin intermediul formularului relevant care figurează în partea A sau B din anexa nr. 8 la Legea nr.1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, precum și următoarele informații, dacă acestea sunt aplicabile pachetului:

1) principalele caracteristici ale serviciilor de călătorie:

a) destinația (destinațiile) călătoriei, itinerariul și perioadele sejurului, cu datele corespunzătoare și, în cazul în care cazarea este inclusă, numărul de nopți incluse;

b) mijloacele de transport, caracteristicile și categoriile acestora, locurile, datele și orele de plecare și de întoarcere, duratele și locurile opririlor intermediare și ale legăturilor de transport.

În cazul în care nu este încă stabilită ora exactă, organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete trebuie să informeze călătorul cu privire la ora aproximativă de plecare și de întoarcere;

c) locaţia, principalele caracteristici şi, după caz, categoria turistică a unităţilor de cazare în temeiul normelor din ţara de destinaţie;

d) serviciile de masă oferite;

e) vizitele, excursiile sau alte servicii incluse în preţul total convenit al pachetului;

f) dacă nu este clar din context, faptul că oricare dintre serviciile de călătorie vor fi furnizate călătorului ca parte a unui grup şi, în acest caz, în măsura posibilului, dimensiunea aproximativă a grupului;

g) dacă posibilitatea călătorului de a beneficia de alte servicii turistice depinde de comunicarea orală efectivă, limba în care vor fi furnizate serviciile respective; şi

h) dacă călătoria sau vacanţa este adaptată în general pentru persoanele cu mobilitate redusă şi, la cererea călătorului, informaţii precise privind gradul de adecvare a călătoriei sau vacanţei luînd în considerare nevoile călătorului;

2) denumirea comercială şi adresa geografică a organizatorului şi, dacă este cazul, ale intermediarului de pachete, precum şi numerele de telefon şi, după caz, adresele de e-mail ale acestora;

3) preţul total al pachetului, inclusiv taxele şi, dacă este cazul, toate comisioanele, tarifele şi alte costuri suplimentare sau, atunci cînd aceste costuri nu pot fi calculate în mod rezonabil anterior încheierii contractului, o indicaţie cu privire la tipul de costuri suplimentare pe care călătorul ar putea să fie obligat să le suporte în continuare;

4) modalităţile de plată, inclusiv orice sumă sau procentaj din preţ care urmează să fie achitate sub formă de avans şi calendarul pentru achitarea soldului sau garanţiile financiare care urmează să fie achitate sau furnizate de călător;

5) numărul minim de persoane necesar pentru ca serviciile din pachet să poată fi prestate şi termenul menţionat de dispoziţiile art. 1141 alin. (7) sbp. 1) înainte de începerea călătoriei pînă la care este posibilă rezoluţiunea contractului dacă nu se întruneşte acest număr;

6) informaţii generale despre cerinţele legate de paşaport şi vize, inclusiv termenele aproximative de obţinere a vizelor şi informaţii referitoare la formalităţile legate de sănătate în ţara de destinaţie;

7) informaţii privind dreptul călătorului de a declara rezoluţiunea contractului oricînd înainte de începerea călătoriei, cu plata unui comision de rezoluţiune corespunzător sau, după caz, a comisioanelor de rezoluţiune standardizate solicitate de organizator, în conformitate cu dispoziţiile art. 1141 alin. (1)-(3);

8) informaţii privind asigurarea facultativă sau obligatorie care să acopere costurile rezoluţiunii contractului de către călător sau costurile de asistenţă, inclusiv taxele de întoarcere, în caz de accident, de boală sau de deces.

(2) Pentru contractele privind pachetele de servicii de călătorie încheiate prin telefon, organizatorul şi, după caz, intermediarul de pachete trebuie să furnizeze călătorului informaţiile standard prevăzute în partea B din anexa nr. 8 la Legea nr.1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova şi informaţiile prevăzute de dispoziţiile alin. (1) lit. a)-h).

(3) În ceea ce priveşte pachetele definite la art. 1133, organizatorul şi profesionistul cărora li se transmit datele sunt obligaţi să se asigure că fiecare dintre ei furnizează înainte de asumarea de către călător a unui contract sau a oricărei oferte corespunzătoare informaţiile prevăzute de dispoziţiile alin.(1) lit. a)-h), în măsura în care acestea sunt relevante pentru serviciile de călătorie pe care le oferă fiecare. De asemenea, organizatorul este obligat să furnizeze în acelaşi timp informaţiile standard prin intermediul formularului prevăzut în partea C din anexa nr. 8 la Legea nr.1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova.

(4) Informaţiile menţionate de dispoziţiile alin. (1)-(3) trebuie să fie furnizate într-un mod clar, inteligibil şi bine evidenţiat. În cazul în care aceste informaţii sunt furnizate în scris, ele trebuie să fie lizibile.

Articolul 1135. Caracterul obligatoriu al informațiilor precontractuale și încheierea contractului

(1) Informațiile furnizate călătorului în temeiul dispozițiilor art. 1134 alin. (1) sbp. 1), 3), 4), 5) și 7) formează o parte integrantă a contractului privind pachetul de servicii de călătorie și nu pot fi modificate decît prin acordul explicit al părților contractante. Înainte de încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie, organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete trebuie să transmită călătorului toate modificările cu privire la informațiile precontractuale într-un mod clar, inteligibil și bine evidențiat.

(2) Dacă organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete nu a îndeplinit cerințele în materie de informare cu privire la comisioanele, tarifele sau alte costuri suplimentare astfel cum sunt menționate de dispozițiile art. 1134 alin. (1) sbp. 3) înainte de încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie, călătorul nu suportă respectivele comisioane, tarife sau alte costuri.

Articolul 1136. Conținutul contractului și documentele care trebuie furnizate înainte de începerea călătoriei

(1) Limbajul folosit în contractele privind pachetele de servicii de călătorie trebuie să fie simplu și inteligibil și, în cazul contractelor scrise, textul trebuie să fie lizibil. La încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie sau ulterior, fără întîrzieri nejustificate, organizatorul sau intermediarul de pachete trebuie să pună la dispoziția călătorului un exemplar sau o confirmare a contractului pe un suport durabil. Călătorul are dreptul de a solicita o copie pe suport de hîrtie în cazul în care contractul a fost încheiat în prezența fizică simultană a părților.

(2) În cazul contractelor negociate în afara spațiului comercial, se furnizează călătorului un exemplar sau confirmarea contractului privind pachetul de servicii de călătorie pe suport de hîrtie sau, în cazul în care călătorul este de acord, pe un alt suport durabil.

(3) Contractul sau confirmarea contractului prezintă întregul conținut al acordului care include toate informațiile menționate de dispozițiile art. 1134 alin. (1) sbp. 1)-8) și următoarele informații:

1) cerințele speciale ale călătorului pe care organizatorul le-a acceptat;

2) informații cu privire la faptul că organizatorul:

a) este răspunzător pentru prestarea corespunzătoare a tuturor serviciilor de călătorie incluse în contract în conformitate cu dispozițiile art. 1142; și

b) este obligat să acorde asistență în cazul în care călătorul se află în dificultate în conformitate cu dispozițiile art. 1144^{6};

3) denumirea entității responsabile de protecția în caz de insolvabilitate și datele de contact ale acestuia, inclusiv adresa sa geografică, și, după caz, denumirea autorității competente desemnate de statul în cauză în scopul respectiv și datele de contact ale acesteia;

4) numele, adresa, numărul de telefon, adresa de e-mail și, dacă este cazul, numărul de fax ale reprezentantului local al organizatorului, ale unui punct de contact sau ale altui serviciu care permite călătorului să contacteze rapid organizatorul și să comunice eficient cu acesta, să solicite asistență atunci cînd călătorul se află în dificultate sau să reclame orice viciu sesizat în timpul executării pachetului;

5) informații privind obligația călătorului de a comunica orice viciu pe care îl constată pe parcursul executării pachetului în conformitate cu dispozițiile art. 1144^{4};

6) în cazul minorilor neînsoțiți de un părinte sau de o altă persoană autorizată, care călătoresc pe baza unui contract care include cazare, informații care să permită contactul direct cu minorul sau cu persoana responsabilă de acesta în locul în care minorul este cazat;

7) informații privind procedurile interne de soluționare a reclamațiilor disponibile și privind mecanismele de soluționare alternativă a litigiilor prevăzute de lege;

8) informații privind dreptul călătorului la cesiunea contractului către un alt călător în conformitate cu dispozițiile art. 1138.

(4) În ceea ce privește pachetele definite de dispozițiile art. 1133, profesionistul căruia i se transmit datele trebuie să informeze organizatorul cu privire la încheierea unui contract care conduce la crearea unui pachet. Comerciantul trebuie să furnizeze organizatorului informațiile necesare pentru a se conforma obligațiilor care îi revin în calitate de organizator. Imediat ce organizatorul este informat cu privire la crearea unui pachet, organizatorul trebuie să furnizeze călătorului pe un suport durabil informațiile menționate de dispozițiile alin. (3) sbp. 1)-8).

(5) Informațiile menționate de dispozițiile alin. (3) și (4) trebuie să se furnizeze într-un mod clar, inteligibil și bine evidențiat.

(6) Cu suficient timp înainte de începerea călătoriei, organizatorul trebuie să pună la dispoziția călătorului toate chitanțele, bonurile și biletele necesare, informații privind ora programată a plecării și, după caz, termenul-limită pentru înregistrare, precum și orele programate ale opririlor intermediare, ale legăturilor de transport și ale sosirii.

Articolul 1137. Sarcina probei

Sarcina probei în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor în materie de informare stabilite de dispozițiile art. 1134-1136 revine profesionistului.

Articolul 1138. Cesiunea contractului

(1) Călătorul are dreptul să cesioneze contractul unui terț care satisface toate condițiile aplicabile contractului respectiv, după ce îl înștiințează pe organizator în mod rezonabil înainte de începerea călătoriei, pe un suport durabil. Înștiințarea cu cel puțin 7 zile înainte de începerea călătoriei este considerată, în orice caz, rezonabilă.

(2) Cedentul și cesionarul contractului răspund solidar pentru achitarea soldului prețului pachetului și a tuturor comisioanelor, tarifelor și altor costuri suplimentare generate de această cesiune. Organizatorul trebuie să informeze cedentul contractului cu privire la costurile efective ale cesiunii. Aceste costuri nu pot fi nerezonabile și nu pot depăși costurile suportate efectiv de organizator ca urmare a cesiunii contractului.

(3) Organizatorul trebuie să prezinte cedentului contractului dovezi cu privire la costurile suplimentare, comisioanele sau alte costuri generate de cesiunea contractului.

Articolul 1139. Clauza privind modificarea condițiilor contractuale;
dreptul la reducerea prețului

(1) După încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie, prețurile pot fi mărite numai în cazul în care contractul rezervă în mod explicit această posibilitate și stipulează dreptul călătorului la reducerea prețului în temeiul dispozițiilor alin.(5). În acest caz, în contract se precizează modul în care urmează să fie calculate prețurile revizuite. Creșterile de prețuri sunt posibile numai ca o consecință directă a schimbărilor legate de:

a) prețul transportului de pasageri care rezultă din costul carburanților sau al altor surse de energie;

b) nivelul taxelor sau al comisioanelor aplicabile serviciilor de călătorie incluse în contract, impuse de părți terțe care nu sunt direct implicate în executarea pachetului, inclusiv taxele turistice, taxele de aterizare sau comisioanele de îmbarcare sau debarcare în porturi și aeroporturi; sau

c) cursul de schimb relevant pentru pachetul respectiv.

(2) Dacă creșterea prețului menționată de dispozițiile alin. (1) depășește 8% din prețul total al pachetului, se aplică dispozițiile art. 1140.

(3) Indiferent de valoarea sa, o creștere de preț nu produce efecte juridice decît dacă organizatorul trimite călătorului o notificare clară și inteligibilă privind această creștere, însoțită de o justificare a creșterii respective și de un calcul, pe un suport durabil, cu cel puțin 20 de zile înainte de începerea călătoriei.

(4) Înainte de începerea călătoriei, organizatorul nu poate modifica în mod unilateral alte clauze ale contractului privind pachetul de servicii de călătorie decît cele legate de preţ, cu excepţia cazului în care:

a) organizatorul şi-a rezervat acest drept în contract;

b) modificarea este nesemnificativă; şi

c) organizatorul îl informează pe călător cu privire la modificare într-un mod clar, inteligibil şi bine evidenţiat, pe un suport durabil.

(5) În cazul în care contractul prevede posibilitatea creşterii preţurilor, călătorul are dreptul la o reducere de preţ care corespunde unei scăderi a costurilor menţionate de dispoziţiile alin.(4) lit. a), b) şi c) care are loc după încheierea contractului şi înainte de începerea călătoriei. Dacă călătorul a plătit mai mult decît preţul redus, organizatorul este obligat să restituie diferenţa.

(6) În cazul unei reduceri de preţ, organizatorul are dreptul să deducă cheltuielile administrative efective din diferenţa care trebuie restituită călătorului. La cererea călătorului, organizatorul trebuie să prezinte dovezi ale cheltuielilor administrative respective.

(7) Dispoziţiile prezentului articol se aplică cu prioritate faţă de dispoziţiile art. 720 privitoare la clauzele privind modificarea contractului.

Articolul 1140. Modificările semnificative ale condiţiilor contractului

(1) În cazul în care, înainte de începerea călătoriei, organizatorul este constrîns să modifice semnificativ oricare dintre principalele caracteristici ale serviciilor de călătorie menţionate de dispoziţiile art. 1134 alin. (1) sbp. 1) sau nu poate îndeplini cerinţele speciale menţionate de dispoziţiile art. 1136 alin. (3) sbp. 1) sau propune să mărească preţul pachetului cu mai mult de 8% în conformitate cu dispoziţiile art. 1139 alin. (2), călătorul are posibilitatea ca, într-un termen rezonabil specificat de organizator:

a) să accepte modificarea propusă; sau

b) să declare rezoluţiunea contractului fără a plăti vreun comision de rezoluţiune. După expirarea termenului stabilit de către organizator conform dispoziţiilor alin.(3), modificarea propusă de către organizator se consideră acceptată de către călător.

(2) În cazul în care declară rezoluţiunea contractului, călătorul poate accepta un pachet de substituţie, atunci cînd acesta este oferit de organizator, dacă este posibil, de o calitate echivalentă sau superioară.

(3) Organizatorul trebuie să informeze călătorul, fără întîrzieri nejustificate şi într-un mod clar, inteligibil şi bine evidenţiat, pe un suport durabil, cu privire la:

a) modificările propuse menţionate de dispoziţiile alin.(1) şi, după caz şi în conformitate cu dispoziţiile alin.(4), impactul acestora asupra preţului pachetului;

b) un termen rezonabil în care călătorul trebuie să informeze organizatorul cu privire la decizia sa în temeiul dispoziţiilor alin.(1);

c) faptul că, dacă pînă la expirarea termenului menţionat la lit. b), călătorul nu va comunica decizia sa organizatorului, modificările propuse se vor considera acceptate de către călător; şi

d) după caz, pachetul de substituţie oferit şi preţul acestuia.

(4) În cazul în care modificările aduse contractului privind pachetul de servicii de călătorie menţionate de dispoziţiile alin.(1) sau pachetului de substituţie menţionat de dispoziţiile alin.(2) au drept consecinţă scăderea calităţii sau a costului pachetului, călătorul are dreptul la o reducere corespunzătoare a preţului.

(5) În cazul în care călătorul declară rezoluţiunea în temeiul dispoziţiilor alin.(1) lit. b) şi nu acceptă un pachet de substituţie, organizatorul este obligat să restituie toate plăţile efectuate de către sau pe seama călătorului, fără întîrzieri nejustificate şi, în orice caz, nu mai tîrziu de 14 zile de la data intervenirii rezoluţiunii. Dispoziţiile art. 1143, 1144^3 şi 1144^5 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1141. Rezoluțiunea contractului înainte de începerea călătoriei

(1) Călătorului are dreptul la rezoluțiunea contractului în orice moment înainte de începerea călătoriei. În cazul în care călătorul declară rezoluțiunea contractului în temeiul propoziției anterioare, călătorul poate fi obligat să plătească organizatorului un comision de rezoluțiune adecvat și justificabil.

(2) În contract pot fi prevăzute comisioane de rezoluțiune standardizate rezonabile, în funcție de:

a) perioada de timp dintre momentul declarării rezoluțiunii și începutul călătoriei,

b) costurile pe care organizatorul în mod previzibil le economisește;

c) veniturile pe care organizatorul în mod previzibil le-ar fi obținut din valorificarea pe altă cale a serviciilor de călătorie.

(3) Dacă contractul nu prevede careva comisioane de rezoluțiune standardizate, mărimea comisionului de rezoluțiune corespunde prețului pachetului din care se scad economiile de costuri și veniturile generate de valorificarea pe altă cale a serviciilor de călătorie. La cererea călătorului, organizatorul trebuie să prezinte o justificare pentru cuantumul comisioanelor de rezoluțiunea.

(4) Prin derogare de la dispozițiile alin.(1), călătorul are dreptul să declare rezoluțiunea contractului înainte de începerea călătoriei fără a plăti vreun comision de rezoluțiune în cazul unor circumstanțe inevitabile și extraordinare care se produc la locul de destinație sau în vecinătatea imediată a acestuia și care afectează în mod semnificativ executarea pachetului sau care afectează semnificativ transportul pasagerilor la destinație.

(5) În sensul prezentei secțiuni, prin circumstanțe inevitabile și extraordinare se înțelege o situație care nu poate fi controlată de partea care invocă o astfel de situație și ale cărei consecințe nu ar fi putut fi evitate chiar dacă s-ar fi luat toate măsurile rezonabile.

(6) În cazul rezoluțiunii contractului conform dispozițiilor alin.(4), călătorul are dreptul la restituirea integrală a oricărei plăți efectuate pentru pachet, dar nu are dreptul la vreo despăgubire suplimentară.

(7) Organizatorul are dreptul la rezoluțiunea contractului înainte de începerea călătoriei în cazul în care:

1) numărul de persoane înscrise pentru participarea la pachetul respectiv este mai mic decît numărul minim stabilit în contract, iar organizatorul îl înștiințează pe călător cu privire la rezoluțiune în termenul stabilit în contract, dar nu mai tîrziu de:

a) 20 de zile înainte de începerea călătoriei, în cazul călătoriilor care durează mai mult de 6 zile;

b) 7 zile înainte de începerea călătoriei, în cazul călătoriilor care durează între 2 și 6 zile;

c) 48 de ore înainte de începerea călătoriei, în cazul călătoriilor care durează mai puțin de 2 zile;

sau

2) organizatorul nu poate executa obligațiile contractuale din cauza unor circumstanțe inevitabile și extraordinare și îl înștiințează pe călător cu privire la rezoluțiunea contractului, fără întîrziere și înainte de începerea călătoriei.

(8) În cazul în care organizatorul declară rezoluțiunea pe temeiul dispozițiilor alin. (7), el este obligat să restituie călătorului toate plățile efectuate pentru pachet, dar nu este ținut la plata unor despăgubiri suplimentare.

(9) Organizatorul este obligat să restituie călătorului toate plățile efectuate pentru pachet ca urmare a rezoluțiunii contractului, iar în cazul rezoluțiunii pe temeiul dispozițiilor alin. (1), are dreptul să deducă comisionul de rezoluțiune corespunzător din suma supusă restituirii. Organizatorul trebuie să execute obligația de restituire fără întîrzieri nejustificate și, în orice caz, nu mai tîrziu de 14 zile de la rezoluțiunea contractului.

Articolul 1142. Drepturile călătorului în caz de viciu al serviciilor de călătorie

(1) Organizatorul este obligat să asigure prestarea serviciilor de călătorie fără vicii.

(2) Serviciile de călătorie se consideră fără vicii dacă au caracteristicile convenite.

(3) În cazul în care nu s-a convenit asupra caracteristicilor, serviciile de călătorie nu au vicii:

a) dacă ele oferă utilitatea dedusă din contract;

b) în cazul în care ea nu poate fi dedusă din contract, dacă ele oferă utilitatea obişnuită şi prezintă caracteristici care există în mod obişnuit la servicii de călătorie de acelaşi fel şi pe care călătorul le poate aştepta ţinînd cont de felul pachetului de servicii de călătorie.

(4) Există un viciu al serviciilor de călătorie şi în cazul în care serviciile de călătorie nu sunt prestate sau ele sunt prestate cu o întîrziere care depăşeşte durata unei întîrzieri rezonabile.

(5) Dacă serviciile de călătorie au un viciu, în condiţiile dispoziţiilor prezentei secţiuni şi ale contractului, călătorul are dreptul:

a) să ceară remedierea conform dispoziţiilor art. 1144 alin.(1);

b) să remedieze viciul conform dispoziţiilor art. 1144 alin. (2) şi să ceară rambursarea cheltuielilor necesare;

c) să ceară remedierea prin prestarea unor alte servicii de călătorie conform dispoziţiilor art. 1144 alin. (3) şi (4);

d) să ceară rambursarea costului cazării necesare conform dispoziţiilor art. 1144 alin. (5) şi (6);

e) să declare rezoluţiunea contractului de servicii de călătorie conform dispoziţiilor art. 1144^{1};

f) să obţină reducerea preţului pachetului de servicii de călătorie conform dispoziţiilor art. 1144^{2};

g) să ceară despăgubiri conform dispoziţiilor art. 1144^{3}.

Articolul 1143. Prescripţia extinctivă privind pretenţiile călătorului

Pretenţiile călătorului prevăzute de dispoziţiile art. 1142 alin. (5) se prescriu extinctiv în termen de 2 ani. Termenul de prescripţie extinctivă începe să curgă în data în care călătoria trebuia, conform contractului, să ia sfîrşit.

Articolul 1144. Dreptul călătorului la remedierea viciului

(1) Dacă călătorul cere remedierea viciilor, organizatorul este obligat să le remedieze. Organizatorul poate refuza remedierea:

a) dacă ea este imposibilă; sau

b) dacă ea implică cheltuieli disproporţionate, ţinînd cont de anvergura viciului şi de valoarea serviciilor de călătorie afectate.

(2) Fără a aduce atingere excepţiilor prevăzute de dispoziţiile alin. (1) lit. a) sau b), în cazul în care organizatorul nu remediază viciul într-un termen rezonabil stabilit de călător, călătorul poate face el însuşi acest lucru şi poate solicita rambursarea cheltuielilor necesare. Nu este necesar să se specifice un termen de către călător dacă organizatorul refuză să remedieze viciul sau dacă este necesară o remediere imediată.

(3) Dacă organizatorul refuză remedierea viciului călătoriei în temeiul dispoziţiilor alin. (1) lit. a) sau b) sau dacă viciul afectează o parte semnificativă din serviciile de călătorie, organizatorul este obligat să ofere, fără costuri suplimentare pentru călător, servicii alternative corespunzătoare pentru continuarea derulării pachetului, pe cît posibil echivalente sau de mai bună calitate decît cele specificate în contract, inclusiv în cazul în care întoarcerea călătorului la locul de plecare nu este asigurată astfel cum s-a convenit. În cazul în care serviciile alternative propuse au drept consecinţă un pachet de o calitate mai scăzută decît cea specificată în contract, organizatorul este obligat să acorde călătorului o reducere adecvată a preţului. Mărimea reducerii adecvate se determină conform dispoziţiilor art. 1144^{2} alin. (2).

(4) Călătorul poate respinge serviciile alternative propuse doar în cazul în care acestea nu sunt comparabile cu ceea ce s-a convenit în contract sau reducerea de preţ acordată este

inadecvată. În acest caz, sau dacă organizatorul nu poate oferi servicii alternative, se aplică dispoziţiile art. 1144[1] alin. (2) şi (3) dacă călătorul nu are dreptul la rezoluţiunea contractului.

(5) În măsura în care este imposibil să se asigure transportarea călătorului la locul de pornire sau un alt loc convenit de părţi (întoarcerea) din cauza unor circumstanţe inevitabile şi extraordinare, organizatorul este obligat să suporte costul cazării necesare, pe cît posibil de categorie echivalentă, pentru o perioadă care nu depăşeşte 3 nopţi pe călător.

(6) Limitarea costurilor menţionată de dispoziţiile alin. (5) nu se aplică în următoarele cazuri:

1) dacă dispoziţiile legale privind drepturile pasagerilor prevăd perioade mai lungi aplicabile mijloacelor de transport relevante pentru întoarcerea călătorului;

2) călătorul face parte din una din următoarele categorii de persoane, iar organizatorul a fost informat cu privire la nevoile speciale ale acestora cu cel puţin 48 de ore înainte de începerea călătoriei:

a) persoane cu mobilitate redusă, şi însoţitorilor acestora;

b) femei însărcinate;

c) minori neînsoţiţi;

d) persoane care au nevoie de asistenţă medicală specială."

570. Se completează cu articolele 1144[1] – 1144[11] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1144[1].** Dreptul călătorului la rezoluţiune pentru motiv de viciu

(1) În cazul în care viciul afectează în mod substanţial executarea pachetului, iar organizatorul a omis să o remedieze într-un termen rezonabil stabilit de către călător, călătorul are dreptul la rezoluţiunea contractului. Nu este necesar să se specifice un termen de către călător dacă organizatorul refuză să remedieze viciul sau dacă este necesară o remediere imediată.

(2) Dacă călătorul a declarat rezoluţiunea, organizatorul reţine preţul aferent serviciilor de călătorie deja prestate şi care urmează a fi prestate conform dispoziţiilor alin. (3) pentru a sfîrşi călătoria; pretenţiile călătorului întemeiate pe dispoziţiile art. 1142 alin. (5) lit. f) şi g) rămîn neafectate. Organizatorul pierde dreptul la partea de preţ care se referă la serviciile de călătorie care nu vor mai fi prestate. Organizatorul este obligat să restituie călătorului partea din preţ la care a pierdut dreptul. Dreptul la rezoluţiune în caz de viciu al călătoriei nu poate fi condiţionat de plata de către călător a vreunui comision.

(3) Organizatorul este obligat să ia măsurile necesare în caz de rezoluţiune şi, în special, dacă pachetul include transportul de pasageri, organizatorul este obligat să asigure întoarcerea călătorului cu transport echivalent cu cel stipulat de contract, fără întîrzieri nejustificate şi fără costuri suplimentare pentru călător.

Articolul 1144[2]. Dreptul călătorului la reducerea preţului

(1) Preţul serviciilor de călătorie se reduce pentru orice perioadă în care a existat un viciu, cu excepţia cazului în care organizatorul dovedeşte că viciul este imputabil călătorului.

(2) Reducerea va fi egală cu diferenţa dintre valoarea, la momentul încheierii contractului, a pachetului de călătorie fără vicii şi valoarea, la acelaşi moment, a pachetului de călătorie cu viciul respectiv.

Articolul 1144[3]. Dreptul călătorului la despăgubiri

(1) Călătorul are dreptul de a primi despăgubiri adecvate din partea organizatorului pentru orice prejudiciu pe care îl suferă ca urmare a unui viciu, fără a aduce atingere dreptului său la reducerea preţului sau la rezoluţiune. Despăgubirea se acordă fără întîrzieri nejustificate.

(2) Călătorul nu are dreptul la despăgubiri în cazul în care organizatorul dovedeşte una din următoarele circumstanţe:

a) viciul este imputabil călătorului;

b) viciul este imputabil unui terţ care nu are legătură cu furnizarea serviciilor de călătorie incluse în contract şi este imprevizibilă sau inevitabilă; sau

c) viciul este cauzat de circumstanţe inevitabile şi extraordinare.

(3) Dacă călătoria este zădărnicită sau afectată în mod semnificativ, călătorul poate cere şi o despăgubire rezonabilă pentru prejudiciul moral suportat prin irosirea concediului sau vacanţei.

Articolul 1144[4]. Notificarea viciilor de către călător

(1) Călătorul trebuie să îl informeze fără întîrzieri nejustificate pe organizator, ţinînd cont de circumstanţele cazului, în legătură cu orice viciu pe care îl constată pe parcursul executării unui serviciu de călătorie inclus în contract.

(2) În măsura în care organizatorul nu a avut posibilitatea să remedieze viciul din cauza omisiunii culpabile a călătorului de a notifica conform dispoziţiilor alin. (1), călătorul pierde dreptul:

a) de a înainta pretenţia prevăzută de dispoziţiile art. 1144[2];

b) să ceară despăgubiri conform dispoziţiilor art. 1144[3].

Articolul 1144[5]. Admiterea limitării răspunderii; corelaţia cu alte reglementări

(1) În baza unui acord cu călătorul, organizatorul poate să-şi limiteze răspunderea pentru prejudicii, altele decît vătămarea corporală, la triplul preţ total al pachetului dacă prejudiciul nu este cauzat din intenţie sau din culpă gravă.

(2) Dacă răspunderea unui prestator al unui serviciu de călătorie care face parte din pachet este condiţionată, limitată sau exclusă conform convenţiilor internaţionale, organizatorul poate invoca aceasta, în egală măsură, faţă de călător.

(3) Drepturile la despăgubiri sau la reducerea preţului în temeiul dispoziţiilor prezentei secţiuni nu aduc atingere drepturilor călătorilor prevăzute de acte normative speciale sau în temeiul convenţiilor internaţionale. Călătorii au dreptul de a introduce cereri în temeiul dispoziţiilor prezentei secţiuni şi al respectivelor acte normative speciale sau convenţii internaţionale. Despăgubirile sau reducerile preţului acordate în temeiul dispoziţiilor prezentei secţiuni şi despăgubirile sau reducerile de preţ acordate în temeiul respectivelor acte normative speciale sau convenţii internaţionale se deduc unele din altele pentru a evita supracompensarea.

Articolul 1144[6]. Obligaţia organizatorului de a acorda asistenţă

(1) Organizatorul este obligat să acorde asistenţă adecvată fără întîrzieri nejustificate călătorului aflat în dificultate, inclusiv în circumstanţele menţionate de dispoziţiile art. 1144 alin. (5), în special prin:

a) furnizarea de informaţii corespunzătoare privind serviciile de sănătate, autorităţile locale şi asistenţa consulară; şi

b) acordarea de asistenţă călătorului în ceea ce priveşte efectuarea comunicărilor la distanţă şi sprijinirea acestuia în găsirea unor servicii de călătorie alternative.

(2) Organizatorul are posibilitatea de a pretinde un comision rezonabil pentru o astfel de asistenţă în cazul în care călătorul este cel care a provocat situaţia de dificultate în mod intenţionat sau din propria neglijenţă. Comisionul nu depăşeşte în niciun caz costurile efective suportate de organizator.

Articolul 1144[7]. Garanţiile contra insolvabilităţii

(1) Organizatorii înregistraţi pe teritoriul Republici Moldova trebuie să ofere garanţii privind restituirea tuturor plăţilor efectuate de către călători sau pe seama lor, în măsura în care, ca urmare a insolvabilităţii organizatorului, serviciile relevante nu au fost prestate sau călătorul a plătit direct altor prestatori faţă de care organizatorul şi-a încălcat obligaţiile de plată. În cazul în care în contract este inclus transportul de pasageri, organizatorul asigură şi garanţii pentru întoarcerea călătorului. Se poate oferi continuarea pachetului.

(2) Organizatorii care nu sunt înregistraţi în Republica Moldova şi care contractează sau oferă spre contractare pachete în Republica Moldova sau care, prin orice mijloace, îşi

direcționează activitățile către călători din Republica Moldova au obligația de a furniza garanția în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

(3) Garanția prevăzută de dispozițiile alin. (1) și (2) trebuie să fie efectivă și să acopere costurile previzibile în mod rezonabil. Aceasta se referă la valorile plăților efectuate de către sau pe seama călătorilor în legătură cu pachetele, ținînd cont de perioada scursă între avansurile plătite și plățile finale și finalizarea pachetelor, precum și de costurile estimate ale întoarcerii în caz de insolvabilitate a organizatorului.

(4) Călătorii beneficiază de protecția împotriva insolvabilității organizatorului indiferent de locul lor de reședință, de locul de plecare sau de locul în care se efectuează contractarea pachetului și indiferent de statul în care este situată autoritatea responsabilă pentru protecția în caz de insolvabilitate.

(5) Atunci cînd executarea pachetului este afectată de insolvabilitatea organizatorului, garanția este disponibilă gratuit pentru a asigura întoarcerea și, în cazul în care este necesar, plata cazării înainte de întoarcere.

(6) Pentru serviciile de călătorie care nu au fost efectuate, restituirea plăților se efectuează fără întîrzieri nejustificate după solicitarea călătorului.

(7) Prin hotărîre de Guvern se stabilesc:

a) tipurile de garanții care se constituie de organizator, intermediarii de pachete, intermediarii de servicii de călătorie asociate și, după caz, alți prestatori de servicii;

b) condițiile înaintate față de garanții, inclusiv procedura de valorificare a garanțiilor de către călători,

c) măsura în care călătorul poate fi obligat să efectueze plăți în baza contractului înainte de sfîrșitul călătoriei dacă garanția corespunzătoare nu a fost constituită;

d) autoritatea competentă în domeniul supravegherii organizatorilor, intermediarilor de pachete, intermediarilor de servicii de călătorie asociate și prestatorilor de servicii, al cooperării administrative cu autoritățile din alte state, precum al protecției călătorilor în caz de insolvabilitate, precum și atribuțiile acesteia.

Articolul 1144[8]. Intermedierea contractelor privind pachetul de servicii de călătorie

(1) Un profesionist care intermediază încheierea contractelor privind pachetul de servicii de călătorie (intermediar de pachete) este obligat să informeze călătorul conform dispozițiilor art. 1134, 1135 și 1136.

(2) Dacă intermediarul de pachete și-a îndeplinit obligațiile conform dispozițiilor alin.(1) se consideră că obligațiile organizatorului prevăzute de dispozițiile art. 1134, 1135 și 1136 au fost îndeplinite. Dacă organizatorul a îndeplinit obligațiile prevăzute de dispozițiile art. 1134, 1135 și 1136 se consideră că intermediarul de pachete și-a îndeplinit obligațiile conform dispozițiilor alin. (1). În orice caz, intermediarului de pachete îi revine sarcina să demonstreze îndeplinirea acestor cerințe de informare.

(3) Se consideră că un intermediar de pachete este împuternicit de către un organizator să accepte plata prețului pachetului de călătorie dacă el oferă călătorului o copie sau un exemplar al contractului conform cerințelor art. 1136 alin. (1) și (2) sau există alte circumstanțe create de organizator din care rezultă că intermediarul de pachete este împuternicit să intermedieze pachete de călătorie pentru el. Această regulă nu se aplică dacă călătorul este expres informat despre faptul că intermediarul de pachete nu acceptă plăți.

(3) Dacă organizatorul nu este înregistrat în Republica Moldova la momentul încheierii contractului, intermediarul de pachete va îndeplini obligațiile organizatorului, prevăzute de dispozițiile art. 1142-1144[7]. Intermediarului de călătorie îi revine sarcina să demonstreze că organizatorul și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de dispozițiile prezentei secțiuni.

(4) Intermediarul de pachete este împuternicit de către organizator să primească orice pretenții sau alte notificări ale călătorului privind prestarea serviciilor de călătorie. Intermediarul de pachete va notifica imediat organizatorul despre aceste notificări ale călătorului.

Articolul 1144[9]. Intermedierea serviciilor de călătorie asociate

(1) Un profesionist se consideră intermediar al unui serviciu de călătorie asociat dacă, în scopul aceleiaşi călătorii sau vacanţe, care nu constituie un pachet de servicii de călătorie:

a) el intermediază încheierea unor contracte separate cu alţi prestatori de servicii de călătorie privitoare la cel puţin două tipuri diferite de servicii de călătorie, cu ocazia unei singure vizite sau a unui singur contact cu punctul său de distribuţie, iar călătorul selectează şi plăteşte separat fiecare din aceste servicii; sau

b) el intermediază, într-un mod personalizat, pentru călătorul cu care încheie un contract de servicii de călătorie sau intermediază încheierea unui asemenea contract, achiziţionarea a cel puţin unui serviciu de călătorie suplimentar de la un alt prestator de servicii, în cazul în care se încheie un contract cu acest alt prestator de servicii cel tîrziu în 24 de ore de la confirmarea rezervării primului serviciu de călătorie. În sensul prezentei litere, nu se consideră că profesionistul a intermediat un serviciu de călătorie suplimentar doar fiindcă el a făcut legătura dintre călător şi celălalt prestator de servicii.

(2) În cazul în care se achiziţionează nu mai mult decît un tip de servicii de călătorie menţionate la 1131 alin. (3) lit. a), b) sau c) şi unul sau mai multe servicii turistice menţionate de dispoziţiile art. 1131 alin. (3) lit. d), acestea nu constituie un serviciu de călătorie asociat dacă aceste din urmă servicii nu reprezintă o parte semnificativă a valorii combinate a serviciilor şi nu sunt prezentate ca fiind şi nu reprezintă în alt fel o caracteristică esenţială a călătoriei sau a vacanţei.

(3) Înainte de asumarea de către călător a oricărui contract care duce la crearea unor servicii de călătorie asociate sau a oricărei oferte corespunzătoare, profesionistul care intermediază serviciile de călătorie asociate, inclusiv în cazul în care profesionistul nu este înregistrat în Republica Moldova, dar, prin orice mijloace, direcţionează astfel de activităţi către călători din Republica Moldova, trebuie să stipuleze într-un mod clar, inteligibil şi bine evidenţiat următoarele:

a) călătorul nu va beneficia de niciunul dintre drepturile care se aplică exclusiv pachetelor în temeiul dispoziţiilor prezentei secţiuni şi fiecare furnizor de servicii este unicul răspunzător pentru executarea corespunzătoare a contractului referitor la serviciile sale; şi

b) călătorul va beneficia de protecţie în caz de insolvabilitate în conformitate cu dispoziţiile alin. (5).

(4) Pentru a se conforma dispoziţiilor alin. (3), profesionistul care intermediază un serviciu de călătorie asociat trebuie să furnizeze călătorului informaţiile respective prin intermediul formularului standard relevant care figurează în anexa nr. 9 la Legea nr.1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova sau, dacă tipul specific de serviciu de călătorie asociat nu face obiectul niciunui formular prevăzut în anexa respectivă, furnizează informaţiile incluse în aceasta.

(5) Dacă profesionistul care intermediază serviciile de călătorie asociate primeşte plăţi de la călător pentru preţul serviciilor, profesionistul trebuie să garanteze restituirea lor către călător în măsura în case serviciile de călătorie sunt oferite de către intermediar însuşi sau dacă pretenţia altor prestator de servicii în sensul dispoziţiilor alin. (1) lit. a) de a primi preţul încă nu este stinsă, în măsura în care, ca urmare a insolvabilităţii organizatorului, serviciile relevante nu au fost prestate sau călătorul a plătit direct altor prestatori, în sensul dispoziţiilor alin. (1) lit. a), faţă de care organizatorul şi-a încălcat obligaţiile de plată.

(6) În cazul în care profesionistul care intermediază servicii de călătorie asociate nu a respectat cerinţele prevăzute de dispoziţiile alin. (3)-(5), lui i se aplică drepturile şi obligaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1138 şi 1141-1144[6] în raport cu serviciile de călătorie incluse în serviciul de călătorie asociat.

(7) În cazul în care un serviciu de călătorie asociat este rezultatul încheierii unui contract între un călător şi un profesionist care nu intermediază serviciul de călătorie asociat,

profesionistul respectiv trebuie să informeze profesionistul care intermediază serviciul de călătorie asociat cu privire la încheierea contractului relevant.

(8) Dacă intermediarul însuşi este obligat să asigure transportul călătorului, atunci tot intermediarul este obligat să asigure întoarcerea călătorului şi cazarea pînă la întoarcere.

Articolul 1144[10]. Răspunderea pentru erorile de rezervare

Călătorul are dreptul la repararea prejudiciului cauzat:

a) de oricare defecţiuni tehnice din sistemul de rezervare al organizatorului, intermediarului pachetelor de călătorie, intermediarului serviciilor de călătorie asociate sau prestatorului de servicii de călătorie, cu excepţia cazului în care defecţiunea nu este imputabilă profesionistului respectiv;

b) de către unul dintre profesioniştii menţionaţi la lit. a), în cazul în care a fost de acord să organizeze rezervarea unui pachet sau a serviciilor de călătorie care fac parte din serviciile de călătorie asociate, pentru erorile comise în timpul procesului de rezervare, cu excepţia cazului cînd eroarea este imputabilă călătorului sau a fost cauzată de circumstanţe inevitabile şi extraordinare.

Articolul 1144[11]. Dreptul de regres al profesionistului

În cazurile în care un organizator sau un intermediar de pachete de servicii de călătorie plăteşte o despăgubire, acordă o reducere de preţ sau îndeplineşte faţă de călător alte obligaţii care îi revin în temeiul dispoziţiilor prezentei secţiuni, organizatorul sau intermediarul de pachete de servicii de călătorie are un drept de regres faţă de terţul care a contribuit la evenimentul care a generat despăgubirea, reducerea preţului sau alte obligaţii faţă de călător."

571. Articolul 1145 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1145.** Excluderea eludărilor şi derogărilor

(1) Declaraţia unui organizator al unui pachet sau a unui profesionist care facilitează un serviciu de călătorie asociat care afirmă că acţionează exclusiv ca prestator al unui serviciu de călătorie, ca intermediar ori în orice altă calitate, sau că un pachet ori un serviciu de călătorie asociat nu constituie un pachet ori un serviciu de călătorie asociat nu exonerează organizatorul sau profesionistul respectiv de obligaţiile care le revin în temeiul dispoziţiilor prezentei secţiuni.

(2) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile prezentei secţiuni în detrimentul călătorului este lovită de nulitate absolută.".

572. Articolul 1145[1] alineatul (2) lit. a) se completează cu cuvintele „ , sau unei cote-părţi din proprietatea periodică".

573. Capitolul XX va avea următorul cuprins:

„Capitolul XX

FIDEJUSIUNEA ŞI ALTE GARANŢII PERSONALE

Secţiunea 1

Dispoziţii generale

Articolul 1146. Felurile garanţiilor personale

(1) Garanţiile personale pot fi accesorii (fidejusiunea) sau autonome.

(2) Fidejusiunea este obligaţia garantului (fidejusorul) asumată în folosul unui creditor cu scopul de a garanta obligaţia pe care debitorul o datorează creditorului (obligaţia garantată), şi care apare şi devine scadentă doar dacă apare şi devine scadentă obligaţia garantată.

(3) Garanţie personală autonomă se consideră obligaţia garantului asumată în folosul unui creditor, în scop de garanţie, şi în care se prevede expres sau din care rezultă în chip neîndoielnic, faptul că ea nu depinde de obligaţia pe care o altă persoană o datorează creditorului.

Articolul 1147. Prezumţia de fidejusiune

Orice angajament de a plăti sau executa orice altă prestaţie ori de a despăgubi creditorul cu scopul de a garanta obligaţia datorată de o altă persoană se prezumă că este o fidejusiune, cu excepţia cazului în care creditorul demonstrează că s-a stipulat o garanţie personală autonomă.

Articolul 1148. Pluralitatea de debitori în scop de garanţie

(1) Pluralitate de debitori în scop de garanţie este obligaţia datorată de doi sau mai mulţi debitori, iar unul dintre debitori îşi asumă obligaţia preponderent în scop de garanţie în folosul creditorului.

(2) În cazul pluralităţii de debitori în scop de garanţie, se aplică dispoziţiile secţiunilor 1, 4 şi 5 ale prezentului capitol, şi, în completare, dispoziţiile legale privind obligaţiile cu pluralitate de subiecte.

Articolul 1148[1]. Scrisoarea de confort

(1) Scrisoarea de confort este acea garanţie personală prin care garantul îşi asumă faţă de creditor o obligaţie de a face sau de a nu face în scopul susţinerii debitorului să-şi execute obligaţiile faţă de acel creditor.

(2) În cazul în care debitorul nu îşi execută obligaţia, emitentul scrisorii de confort poate fi obligat numai la despăgubiri faţă de creditor, şi numai dacă acesta din urmă face dovada că emitentul scrisorii de confort nu şi-a îndeplinit obligaţia asumată prin scrisoarea de confort.

(3) Se prezumă că prin scrisoarea de confort s-a asumat o fidejusiune cu răspundere subsidiară a emitentului.

Articolul 1149. Alte feluri de garanţie personală

(1) Dispoziţiile prezentului capitol nu se aplică în cazul contractelor de asigurare. În cazul unei asigurări în scop de a garanta obligaţiile unui debitor, dispoziţiile prezentul capitol se aplică numai dacă asigurătorul a emis un document care instituie o garanţie personală în folosul unui creditor determinat.

(2) Dispoziţiile prezentului capitol nu aduc atingere dispoziţiilor legale privind girul şi avalul titlurilor negociabile, dar se pot aplica garanţiilor personale pentru obligaţiile care decurg din titluri negociabile.

Articolul 1150. Temeiurile de apariţie a garanţiilor personale

(1) Garanţia personală poate fi asumată de către garant prin contract încheiat cu creditorul (contract de fidejusiune sau, după caz, contract de garanţie personală autonomă).

(2) În cazul garanţiei personale asumate prin contract, se consideră că creditorul a acceptat oferta garantului de a contracta garanţia personală de îndată ce oferta a parvenit la creditor, cu excepţia cazului în care oferta cheamă la acceptare expresă, sau creditorul, fără întîrzieri nejustificate, respinge oferta sau îşi rezervă timp pentru examinarea acesteia.

(3) Garanţia personală poate fi asumată de către garant printr-un act juridic unilateral care prevede expres sau din care rezultă în chip neîndoielnic că ea este irevocabilă. O asemenea garanţie produce efecte fără acceptarea creditorului. Dispoziţiile prezentului capitol se vor aplica cu adaptările corespunzătoare.

(4) Garanţia personală poate fi asumată cu titlu gratuit sau în schimbul unei remuneraţii.

(5) Garanţia personală poate fi asumată fără cunoaşterea şi chiar împotriva voinţei debitorului.

Articolul 1151. Forma în care se asumă garanţia personală

(1) Contractul sau actul juridic unilateral prin care se asumă o garanţie personală trebuie să fie încheiat în scris, sub sancţiunea nulităţii.

(2) În cazul în care garantul execută în baza unei garanţii care nu poartă formă scrisă, viciul de formă se consideră înlăturat în raport cu ceea ce s-a executat.

Articolul 1151[1]. Stingerea fidejusiunii prin deces

Garanţia personală se stinge prin decesul garantului. Orice clauză contrară este lovită de nulitatea absolută.

Secţiunea a 2-a
Fidejusiunea

Articolul 1152. Obligaţia garantată prin fidejusiune

(1) Obligaţia garantată prin fidejusiune poate fi prezentă sau viitoare, pură şi simplă sau afectată de modalităţi. Prin fidejusiune se poate garanta şi obligaţia altui fidejusor.

(2) Dacă fidejusiunea s-a asumat înainte de încheierea contractului sau altui act juridic din care rezultă obligaţia garantată, ea produce efecte din momentul încheierii acelui contract sau act.

(3) Fidejusiunea este globală dacă prevede că ea garantează toate obligaţiile debitorului faţă de creditor sau obligaţia de a plăti soldul de debit al unui cont, fără a specifica izvorul acelor obligaţii.

Articolul 1153. Caracterul accesoriu al obligaţiei fidejusorului

(1) Obligaţia fidejusorului apare şi devine scadentă doar în măsură în care apare şi devine scadentă obligaţia debitorului faţă de creditor.

(2) Obligaţia fidejusorului nu poate depăşi obligaţia debitorului. Această regulă nu se aplică în cazul în care obligaţia debitorului este redusă sau stinsă:

a) în cadrul unei proceduri de insolvabilitate;

b) în alt temei legal din cauza incapacităţii debitorului să execute pe motiv de insolvabilitate; sau

c) în virtutea legii din cauza unui eveniment care afectează persoana debitorului.

(3) Convenţia dintre creditor şi debitor de a accelera scadenţa obligaţiei garantate, sau de a face obligaţia mai oneroasă prin modificarea condiţiilor în care se datorează executarea ei, sau de a majora suma ei, nu afectează obligaţia fidejusorului dacă acea convenţie s-a încheiat după momentul asumării fidejusiunii.

(4) Dispoziţiile alin. (3) nu se aplică fidejusiunii globale.

Articolul 1154. Dreptul fidejusorului de a invoca excepţiile debitorului

(1) În raport cu creditorul, fidejusorul poate invoca orice excepţie a debitorului cu privire la obligaţia garantată, chiar dacă excepţia nu mai este disponibilă debitorului din cauza acţiunii sau omisiunii debitorului care au avut loc după asumarea fidejusiunii.

(2) Fidejusorul are dreptul să refuze executarea obligaţiei de garanţie:

a) dacă, în temeiul legii, debitorul are dreptul de a revoca contractul încheiat cu creditorul şi termenul de revocare nu a expirat;

b) dacă debitorul are dreptul de a suspenda executarea obligaţiei corelative;

c) dacă debitorul are dreptul la rezoluţiunea contractului dintre debitor şi creditor pentru neexecutare.

(3) Fidejusorul nu poate invoca lipsa discernământului deplin sau lipsa capacităţii juridice necesare a debitorului persoană fizică sau persoană juridică, ori inexistenţa debitorului persoană juridică, dacă aceste împrejurări erau cunoscute fidejusorului la momentul asumării fidejusiunii.

(4) Atîta timp cît nu s-a prescris extinctiv acţiunea debitorului de declarare a nulităţii relative a contractului sau altui act juridic din care rezultă obligaţia garantată pe un alt temei decît cel menţionat de dispoziţiile alin. (3), deşi debitorul nu a înaintat acţiunea, fidejusorul are dreptul să suspende executarea.

(5) Dispoziţiile alin. (4) se aplică cu adaptările corespunzătoare în cazul în care debitorul are dreptul de a stinge obligaţia garantată prin compensare.

Articolul 1155. Limitele garanţiei

(1) Garanţia acoperă, în limitele sumei maxime a acesteia, dacă s-a stipulat, nu numai obligaţia garantată principală, dar şi obligaţiile accesorii ei, pe care debitorul le datorează creditorului, cum ar fi dobînzile, dobînzile de întîrziere, penalităţile, şi cheltuielile rezonabile de urmărire extrajudiciară a obligaţiilor menţionate în prezentul alineat.

(2) Cheltuielile de judecată şi de executare silită împotriva debitorului sunt acoperite, cu condiţia că fidejusorul a fost informat despre intenţia creditorului de a iniţia aceste proceduri cu un termen de preaviz suficient pentru a permite fidejusorului să evite aceste cheltuieli.

(3) Garanţia globală acoperă doar obligaţiile rezultate din contractele încheiate între debitor şi creditor.

Articolul 1156. Obligaţia solidară a fidejusorului

Cu excepţia cazului în care s-a stipulat altfel, obligaţia debitorului şi fidejusorului este solidară şi, în consecinţă, creditorul are posibilitatea de a pretinde executarea solidară de la debitor sau, în limitele garanţiei, de la fidejusor.

Articolul 1157. Obligaţia subsidiară a fidejusorului

(1) În cazul în care s-a stipulat astfel, fidejusorul poate invoca faţă de creditor caracterul subsidiar al răspunderii sale (beneficiul de discuţiune).

(2) Sub rezerva dispoziţiilor alin. (3), înainte de a cere executarea de la fidejusor, creditorul trebuie să întreprindă încercări corespunzătoare pentru a obţine executarea obligaţiei garantate de la debitor şi, dacă există, de la alte persoane care au garantat aceeaşi obligaţie garantată pe baza unei garanţii personale sau reale care instituie răspunderea solidară.

(3) Creditorul nu este ţinut să încerce să obţină executarea de la debitor şi altă persoană conform dispoziţiilor alin. (2) în măsura în care este vădit imposibil sau extrem de dificil de a obţine executarea de la acea persoană. Această excepţie se aplică în special dacă împotriva acelei persoane a fost intentată o procedură de insolvabilitate sau proceduri echivalente, cu excepţia cazului în care poate fi exercitată o garanţie reală acordată de acea persoană pentru aceeaşi obligaţie garantată.

Articolul 1158. Obligaţia creditorului de a notifica

(1) Creditorul este obligat să notifice fidejusorul fără întîrziere nejustificată despre neexecutarea obligaţiei garantate sau incapacitatea de plată a debitorului, precum şi despre prelungirea scadenţei. Această notificare trebuie să includă informaţii cu privire la sumele garantate ale obligaţiei principale, dobînda şi alte obligaţii accesorii datorate de către debitor la data notificării. Nu este necesară efectuarea unei notificări suplimentare privind o nouă neexecutare înainte de expirarea unui termen de 3 luni de la notificarea anterioară. Notificarea nu este necesară dacă neexecutarea se referă doar la obligaţiile accesorii ale debitorului, cu excepţia cazului în care suma totală a tuturor obligaţiilor garantate neexecutate a ajuns la cuantumul de 5% din suma rămasă a obligaţiei garantate.

(2) În cazul unei garanţii globale, creditorul de asemenea are obligaţia de a notifica fidejusorul despre orice majorare convenită:

a) atunci cînd acea majorare, începînd cu data constituirii garanţiei, ajunge la 20% din suma garantată la acea dată; şi

b) atunci cînd suma garantată este majorată cu 20% comparativ cu cuantumul garantat la data la care au fost sau trebuiau să fi oferite ultima dată informaţii conform prezentului alineat.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) nu se aplică în măsura în care fidejusorul cunoaşte sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască acele informaţii.

(4) În cazul în care creditorul omite sau întîrzie să dea notificarea cerută în prezentul articol, drepturile creditorului faţă de fidejusor sunt reduse în măsura necesară pentru a evita suportarea de către acesta a unui prejudiciu din cauza omisiunii sau întîrzierii.

Articolul 1159. Termenul limită de a cere executarea

(1) În cazul în care s-a stipulat, în mod direct sau indirect, un termen limită în care creditorul poate cere executarea în baza fidejusiunii prin care s-a instituit răspunderea solidară a fidejusorului, acesta este eliberat de fidejusiune după expirarea termenului stipulat. Cu toate acestea, fidejusorul rămîne obligat dacă creditorul a cerut executarea de la fidejusor după scadența obligației garantate, dar înainte de expirarea termenului limită a fidejusiunii.

(2) În cazul în care s-a stipulat, în mod direct sau indirect, un termen limită în care creditorul poate cere executarea în baza fidejusiunii prin care s-a instituit răspunderea subsidiară a fidejusorului, acesta este eliberat după expirarea termenului stipulat. Cu toate acestea, fidejusorul rămîne obligat dacă creditorul:

a) după scadența obligației garantate, dar înainte de expirarea termenului limită, a informat fidejusorul despre intenția de a cere executarea fidejusiunii și despre inițierea încercărilor corespunzătoare pentru a obține executarea conform dispozițiilor art. 1157 alin. (2) și (3); și

b) informează fidejusorul la fiecare 6 luni cu privire la starea acestor încercări, dacă fidejusorul cere să fie informat.

(3) În cazul în care termenul limită al garanției fidejusiunii expiră la scadența obligațiilor garantate sau în cel mult 14 zile de la scadență, cererea de executare sau informațiile prevăzute de dispozițiile alin. (1) și (2) se pot da mai devreme de termenul prevăzut de dispozițiile alin. (1) și (2), dar nu mai devreme de 14 zile înainte de expirarea termenului limită.

(4) În cazul în care creditorul a întreprins măsuri corespunzătoare conform dispozițiilor alin. (1)-(3), obligația fidejusorului este limitată la mărimea pe care obligațiile garantate o aveau în ultima zi a termenului limită.

Articolul 1160. Limitele fidejusiunii globale fără termen limită

(1) În cazul în care fidejusiunea globală nu se limitează la obligațiile născute sau devenite scadente în interiorul unui termen limită stipulat, atît creditorul cît și fidejusorul poate institui o limită garanției printr-un preaviz de cel puțin 3 luni adresat celeilalte părți.

(2) În temeiul avizului fidejusiunea se consideră limitată la obligațiile garantate care au devenit scadente pînă la data expirării preavizului.

Articolul 1161. Reducerea drepturilor creditorului

(1) În măsura în care, din cauza comportamentului creditorului, fidejusorul nu se poate subroga în drepturile creditorului față de debitor și în drepturile creditorului rezultate din garanțiile personale și reale acordate de terți, sau nu poate obține restituirea integrală în regres de la debitor sau de la terții care au acordat garanții personale ori reale, drepturile creditorului față de fidejusor se reduc în măsura necesară pentru a evita suportarea de către fidejusor a unui prejudiciu din cauza comportamentului creditorului. Dacă fidejusorul deja a executat, el are dreptul la restituire corespunzătoare de la creditor.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică doar în cazul în care comportamentul creditorului este sub nivelul de prudență al unei persoane care își administrează afacerile cu prudență rezonabilă.

Articolul 1162. Cererea fidejusorului de a fi eliberat

(1) Fidejusorului care a oferit o garanție la cererea debitorului sau cu consimțămîntul expres sau prezumat al debitorului poate cere debitorului să determine eliberarea sa:

a) dacă debitorul nu a executat obligația garantată la scadență;

b) dacă debitorul este în incapacitate de plată sau a suferit o diminuare substanțială a patrimoniului; sau

c) dacă creditorul a inițiat o acțiune pe temeiul fidejusiunii împotriva fidejusorului.

(2) Eliberarea se consideră acordată și prin acordarea unei garanții adecvate.

(3) Fidejusorul nu poate fi eliberat de fidejusiune fără ca creditorul să renunţe expres la ea.

Articolul 1163. Notificarea şi cererea fidejusorului înainte de executare

(1) Înainte de a executa în folosul creditorului, fidejusorul este obligat să notifice debitorul şi să-i ceară informaţii despre suma restantă a obligaţiei garantate şi orice excepţii sau contra-pretenţii faţă de creditor.

(2) În cazul în care fidejusorul omite să respecte obligaţia prevăzută de dispoziţiile alin. (1) sau să invoce excepţiile comunicate de către debitor sau cunoscute de către fidejusor pe alte cale, dreptul fidejusorului de a recupera de la debitor în temeiul dispoziţiilor art. 1164 se reduce în măsura necesară pentru a evita suportarea unui prejudiciu de către debitor din cauza acelei omisiuni.

(3) Drepturile fidejusorului faţă de creditor rămîn neafectate.

Articolul 1164. Drepturile fidejusorului după executare

(1) Fidejusorul are dreptul la restituire în regres din partea debitorului doar în măsura în care fidejusorul a executat obligaţia rezultată din fidejusiune. Suplimentar, fidejusorul se subrogă, în aceeaşi măsura, în drepturile creditorului faţă de debitor. Dreptul la restituire în regres şi drepturile dobîndite prin subrogare există în paralel.

(2) În caz de executare parţială, partea rămasă din drepturile creditorului faţă de debitor are prioritate faţă de drepturile în care s-a subrogat fidejusorul.

(3) În virtutea subrogării în temeiul dispoziţiilor alin. (1), drepturile rezultate din garanţiile personale accesorii şi autonome şi din garanţiile reale se transferă de plin drept fidejusorului în pofida oricărei interdicţii sau limitări contractuale a dreptului de a le transmite. Drepturile faţă de persoanele care au acordat garanţii personale sau reale pot fi exercitate numai în limitele prevăzute de dispoziţiile art. 1175.

(4) În cazul în care debitorul, din cauza lipsei discernământului deplin sau lipsei capacităţii de exerciţiu necesare la momentul asumării obligaţiei garantate, nu se consideră obligat faţă de creditor, dar fidejusorul este totuşi ţinut la fidejusiune şi o execută, dreptul fidejusorului la restituire în regres din partea debitorului este limitat în măsura îmbogăţirii debitorului din operaţiunea cu creditorul. Această regulă se aplică, de asemenea, în cazul în care o persoană juridică debitor nu a mai fost constituită.

(5) Dreptul de restituire în regres al fidejusorului nu se extinde asupra despăgubirilor, sub orice formă, la care fidejusorul a fost ţinut faţă de creditor din cauza neexecutării fără justificare a obligaţiei rezultate din fidejusiune.

(6) Prin derogare de la dispoziţiile alin. (1), fidejusorul poate acţiona în regres chiar înainte de a fi executat fidejusiunea dacă fidejusorul este urmărit în justiţie pentru executare, dacă debitorul este insolvabil sau dacă debitorul s-a obligat să-l elibereze de fidejusiune într-un termen determinat şi acesta a expirat.

Secţiunea a 3-a
Garanţiile personale autonome

Articolul 1165. Caracterul autonom

(1) Garanţia personală autonomă îşi menţine caracterul autonom chiar dacă în cuprinsul ei s-a făcut o trimitere generală la obligaţia de bază datorată creditorului.

(2) Dispoziţiile prezentei secţiuni de asemenea se aplică acreditivului standby.

Articolul 1166. Notificarea debitorului de către garant

(1) Garantul are obligaţia:

a) să notifice debitorul imediat despre recepţionarea unei cereri de executare de la creditor şi să precizeze dacă, din punctul de vedere al garantului, executarea urmează a fi efectuată sau refuzată;

b) să notifice debitorul imediat despre executarea pe baza unei cereri; şi

c) să notifice debitorul imediat despre refuzul executării pe baza cererii şi să precizeze motivul refuzului.

(2) Dacă garantul încalcă una dintre obligaţiile prevăzute de dispoziţiile alin. (1), drepturile garantului împotriva debitorului în baza dispoziţiilor art. 1173 sunt reduse în măsura necesară pentru a evita suportarea unui prejudiciu de către debitor din cauza acelei încălcări.

Articolul 1167. Executarea de către garant

(1) Garantul este obligat să execute doar dacă a recepţionat o cerere de executare în formă textuală la care sunt anexate documentele doveditoare cuvenite, şi care respectă întocmai toate celelalte condiţii stabilite în contractul sau în alt act juridic prin care s-a instituit garanţia.

(2) Dacă nu s-a convenit altfel, garantul poate să invoce excepţiile personale pe care garantul le are împotriva creditorului în legătură cu garanţia sau un alt raport juridic dintre ei.

(3) Garantul este obligat să verifice cu un nivel de prudenţă care se aşteaptă de la o persoană din domeniul de activitate al garantului dacă sunt respectate întocmai toate condiţiile stabilite pentru executare.

(4) Garantul este obligat să refuze executarea pe baza cererii dacă ea nu respectă întocmai toate condiţiile stabilite, inclusiv dacă cererea de executare este recepţionată de către garant după expirarea termenului-limită stipulat în garanţie.

(5) Garantul trebuie, fără întîrziere nejustificată şi cel tîrziu în termen de 7 zile de la recepţionarea cererii de executare în formă textuală:

a) să execute în conformitate cu cererea; sau

b) să informeze creditorul privind refuzul de a executa, precizînd motivul refuzului.

(6) Dacă creditorul depune, împreună cu cererea de executare, originalul înscrisului prin care s-a asumat garanţia, renunţarea creditorului la garanţie nu se prezumă.

Articolul 1168. Garanţia personală autonomă la prima cerere

(1) Garanţia personală autonomă care prevede că se execută la prima cerere, sau care este formulată într-un mod din care acest lucru ar putea fi dedus în chip neîndoielnic, este reglementată de dispoziţiile art. 1167, cu excepţiile prevăzute în următoarele două alineate.

(2) Garantul este obligat să execute numai dacă cererea creditorului este însoţită de o declaraţie în formă textuală a creditorului care confirmă în mod expres că sunt îndeplinite toate condiţiile de care depinde executarea garanţiei.

(3) Dispoziţiile art. 1167 alin. (2) nu se aplică.

Articolul 1169. Solicitarea vădit abuzivă sau frauduloasă

(1) Garantul este obligat să refuze executarea pe baza cererii dacă se dovedeşte în chip neîndoielnic prin probe prezente la data examinării cererii că cererea este vădit abuzivă sau frauduloasă. Obligaţia de a refuza apare indiferent dacă debitorul a prezentat sau nu ordonanţa de interzicere prevăzută de dispoziţiile alin.(2) şi (3).

(2) În cazul cererii prevăzute de dispoziţiile alin.(1), debitorul poate cere instanţei să pronunţe ordonanţă de a interzice:

a) executarea de către garant; şi

b) emiterea sau utilizarea unei cereri de executare de către creditor.

(3) Prin derogare de la dispoziţiile Codului de procedură civilă, ordonanţa produce efectul de interzicere a executării de către garant din data pronunţării de către judecător.

Articolul 1170. Dreptul de restituire în regres al garantului

(1) Garantul are dreptul de a cere în regres de la creditor restituirea prestaţiilor obţinute dacă:

a) condiţiile cererii creditorului nu erau îndeplinite sau ulterior au încetat să fie îndeplinite; sau

b) cererea creditorului era vădit abuzivă sau frauduloasă.

(2) Dreptul garantului de a cere restituirea este reglementat de dispoziţiile legale privind îmbogăţirea nejustificată.

Articolul 1171. Termenul limită de a cere executarea

(1) În cazul în care s-a stipulat, în mod direct sau indirect, un termen limită în care creditorul poate cere executarea în baza garanţiei, garantul rămîne obligat chiar şi după expirarea termenului limită numai dacă creditorul a cerut executarea, conform dispoziţiilor art. 1167 alin. (1) sau art. 1168, în orice moment cînd creditorul era îndreptăţit să depună cererea, dar nu mai tîrziu de expirarea termenului limită. Dispoziţiile art. 1159 alin. (3) se aplică cu adaptările corespunzătoare. Obligaţia garantului se va limitată la suma pe care creditorul ar fi putut să o ceară în ultima zi a termenului limită.

(2) În cazul în care nu s-a stipulat un termen limită, garantul are dreptul de a stabili un termen limită printr-un preaviz de cel puţin 3 luni în adresa creditorului. Obligaţia garantului se va limita la suma pe care creditorul ar fi putut să o ceară în ultima zi a termenului de preaviz. Dispoziţiile prezentului alineat nu se aplică în cazul în care garanţia este asumată pentru un scop determinat.

Articolul 1172. Cesiunea drepturilor rezultate din garanţie

(1) Dreptul creditorului de a primi executarea de la garant poate fi cesionat sau transferat în alt mod.

(2) Cu toate acestea, în cazul unei garanţii personale autonome la prima cerere, dreptul la executare nu poate fi cesionat sau transferat în alt mod, iar cererea de executare poate fi înaintată doar de către creditorul iniţial. Această dispoziţie nu împiedică transferul veniturilor obţinute din garanţie.

Articolul 1173. Drepturile garantului după executare

După ce a executat în baza garanţiei, garantul poate exercita drepturile prevăzute de dispoziţiile art. 1164, care se va aplica cu adaptările corespunzătoare.

Secţiunea a 4-a
Dispoziţii comune privind pluralitatea garanţilor

Articolul 1174. Răspunderea solidară faţă de creditor

(1) În măsura în care mai mulţi garanţi au garantat prin fidejusiune executarea aceleiaşi obligaţii sau aceleiaşi părţi a unei obligaţii sau şi-au asumat prin garanţie personală autonomă angajamente în acelaşi scop de garantare, fiecare garant poartă, în limitele angajamentului acelui garant faţă de creditor, răspundere solidară împreună cu ceilalţi garanţi. Această regulă se aplică şi în cazul în care garanţii au asumat garanţia prin acte juridice separate şi chiar dacă nu au cunoscut existenţa altor garanţi.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică, cu adaptările corespunzătoare, în cazul în care în folosul aceluiaşi creditor s-au instituit atît garanţii personale cît şi garanţii reale. În scopul aplicării prezentei secţiuni, constituitorii garanţiilor reale se consideră garanţi.

Articolul 1175. Regresul intern

(1) În cazurile prevăzute de dispoziţiile art. 1174, regresul între mai mulţi garanţi este reglementat de dispoziţiile art. 544, sub rezerva următoarelor alineate ale prezentului articol.

(2) Sub rezerva dispoziţiilor alin. (8), partea fiecărui garant în sensul dispoziţiilor art. 544, se determină în conformitate cu dispoziţiile alin. (3)-(7).

(3) Cu excepţia cazului în care nu au convenit altfel, în raporturile dintre ei, fiecare garant poartă răspundere în măsura în care riscul maxim asumat de acel garant se raportează la totalul

riscurilor maxime asumate de către toţi garanţii. Momentul relevant este cel al acordării ultimei garanţii.

(4) În cazul garanţiei personale, riscul maxim este determinat de suma maximă stipulată a garanţiei. În absenţa unei stipulaţii privind suma maximă, se va lua ca bază de calcul valoarea obligaţiei garantate sau, în cazul în care a fost garantat un cont curent, limita de credit. În cazul în care un cont curent garantat nu are o limită de credit, se va lua ca bază de calcul soldul final.

(5) În cazul garanţiei reale, riscul maxim este determinat de suma maximă stipulată a garanţiei. În absenţa unei stipulaţii privind suma maximă, se va lua ca bază de calcul valoarea bunurilor care fac obiectul garanţiei reale.

(6) Dacă suma maximă în cazul propoziţiei întîi din alin. (4) sau, respectiv, suma maximă sau valoarea în cazul alin. (5), depăşeşte valoarea obligaţiei garantate la momentul acordării celei mai recente garanţii, această ultimă valoare va indica riscul maxim.

(7) În cazul unei garanţii personale nelimitate care garantează un credit nelimitat (inclusiv a unei fidejusiuni globale), riscul maxim al altor garanţii personale limitate sau garanţii reale care depăşesc soldul final al creditului garantat se consideră limitat la acesta din urmă.

(8) Dispoziţiile alin. (3)-(7) nu se aplică garanţiilor reale acordate de către debitor şi nici nu se aplică garanţiilor care, la momentul în care creditorul a fost satisfăcut, erau deja stinse.

Articolul 1176. Regresul împotriva debitorului

(1) Garantul care a executat în folosul unui alt garant care a acţionat în regres se subrogă în această măsură în drepturile acelui alt garant împotriva debitorului dobîndite în temeiul dispoziţiilor art. 1164 alin. (1) şi (3), inclusiv în drepturile de garanţie reală acordate de către debitor. Dispoziţiile art. 1161 se aplică cu adaptările corespunzătoare.

(2) În cazul în care un garant are un drept de regres împotriva debitorului în virtutea drepturilor dobîndite în temeiul dispoziţiilor art. 1164 alin. (1) şi (3), sau în temeiul dispoziţiilor alin. (1) al prezentului articol, inclusiv în virtutea drepturilor de garanţie reală acordate de către debitor, fiecare garant are dreptul la o parte proporţională, menţionată de dispoziţiile art. 1175 alin. (2) şi art. 544, din prestaţiile restituite de la debitor. Dispoziţiile art. 1161 se aplică cu adaptările corespunzătoare.

(3) În lipsă de stipulaţie contrară, debitorul care a acordat garanţii reale nu se consideră garant şi nu are niciun drept de regres în baza dispoziţiilor prezentului articol.

Articolul 1177. Aplicarea dispoziţiilor legale privind solidaritatea debitorilor

În partea nereglementată de dispoziţiile prezentei secţiuni, raporturilor dintre părţi li se aplică dispoziţiile legale privind solidaritatea debitorilor.

Secţiunea a 5-a
Dispoziţii speciale privind garanţiile personale acordate de consumator

Articolul 1178. Domeniul de aplicare

(1) Orice garanţie personală acordată de către un garant consumator în folosul unui creditor profesionist este supusă dispoziţiilor prezentei secţiuni şi, în completare, dispoziţiilor secţiunilor 1, 2 şi 4.

(2) Garanţia personală nu cade sub incidenţa dispoziţiilor prezentei secţiuni dacă garantul persoana fizică este membru, asociat, acţionar, administrator al debitorului persoană juridică sau are o altă posibilitate de a exercita o influenţă semnificativă asupra acelui debitor.

(3) Dacă s-a stipulat că garanţia personală este autonomă, această stipulaţie este lovită de nulitate absolută şi se va considera că garanţia este o fidejusiune, cu condiţia că sunt îndeplinite celelalte condiţii de validitate ale fidejusiunii.

(4) Orice clauză care contravine dispoziţiilor secţiunii 1, 2, 4 şi prezentei secţiuni în detrimentul garantului (fidejusorului) consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1178[1]. Obligaţiile precontractuale ale creditorului

(1) Înainte de asumarea fidejusiunii, creditorul are obligaţia de a explica potenţialului fidejusor următoarele:

a) efectele generale ale fidejusiunii preconizate; şi

b) riscurile concrete la care se expune fidejusorul, conform informaţiilor disponibile creditorului, avînd în vedere situaţia financiară a debitorului.

(2) În cazul în care creditorul cunoaşte sau are motive să cunoască faptul că, din cauza unei relaţii de încredere dintre debitor şi fidejusor există un risc semnificativ că fidejusorul nu îşi asumă fidejusiunea în mod liber sau fiind informat adecvat, creditorul are obligaţia de a constata că fidejusorul a primit consultaţii independente. Modalităţile de a constata că fidejusorul a primit consultaţii independente se stabilesc de Guvern.

(3) În cazul în care informaţiile cerute de dispoziţiile alin. (1) sau, după caz, consultaţiile independente cerute de dispoziţiile alin. (2) nu sunt primite de către fidejusor cu cel puţin 5 zile înainte de data semnării de către fidejusor a ofertei de fidejusiune sau fidejusiunii, oferta poate fi revocată sau fidejusiunea anulată de către fidejusor într-un termen rezonabil după primirea informaţiilor sau consultaţiei independente. Termenul de 5 zile se consideră rezonabil dacă altceva nu rezultă din circumstanţe.

(4) Dacă, contrar dispoziţiilor alin. (1) sau (2), nu s-a acordat informaţiile sau, după caz, consultaţia independentă, oferta de fidejusiune poate fi revocată sau fidejusiunea anulată de către fidejusor în orice moment.

(5) În cazul în care fidejusorul revocă oferta sau anulează fidejusiunea pe temeiul dispoziţiilor alineatelor precedente ale prezentului articol, prestaţiile primite de către părţi se restituie conform dispoziţiilor legale privind îmbogăţirea nejustificată.

(6) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică dacă actul juridic prin care se asumă fidejusiunea este încheiat în formă autentică.

Articolul 1178[2]. Natura răspunderii fidejusorului

(1) Dacă nu s-a stipulat o sumă maximă a fidejusiunii, fie că este o fidejusiune globală sau nu, se consideră că obligaţia fidejusorului este limitată la suma maximă a obligaţiei garantate principale la data asumării fidejusiunii. O asemenea fidejusiune va acoperi dobînzile, comisioanele, despăgubirile, inclusiv sub forma penalităţilor şi oricare cheltuieli aferente obligaţiei garantate principale doar dacă ele s-au stipulat expres.

(2) Obligaţia fidejusorului se prezumă subsidiară, în sensul dispoziţiilor art. 1157, dacă nu s-a stipulat altfel în mod expres.

Articolul 1178[3]. Obligaţiile creditorului de informare anuală

(1) Cu condiţia că s-a obţinut consimţămîntul debitorului, creditorul este obligat să informeze anual fidejusorul despre sumele garantate din obligaţia principală, dobînda şi alte obligaţii accesorii datorate de către debitor la data informării. Consimţămîntul debitorului, odată obţinut, este irevocabil.

(2) Dispoziţiile art. 1158 alin. (3) şi (4) se aplică cu adaptările corespunzătoare.

Articolul 1178[4]. Dreptul de a limita fidejusiunea cu termen limită

(1) Fidejusorul care şi-a asumat o fidejusiune care se limitează la obligaţiile născute sau devenite scadente în interiorul termenului limită stipulat, are dreptul, după expirarea a 3 ani de la data asumării, să limiteze efectele acesteia printr-un preaviz de cel puţin 3 luni adresat creditorului. Propoziţia precedentă nu se aplică în cazul în care fidejusiunea este limitată la unele obligaţii determinate sau obligaţii care rezultă din contracte determinate concret. Creditorul trebuie să informeze debitorul imediat după primirea unui preaviz de limitare a fidejusiunii din partea fidejusorului.

(2) În temeiul preavizului, fidejusiunea se consideră limitată conform dispoziţiilor art. 1160 alin. (2). "

574. Capitolul XXI se abrogă.

575. La articolul 1183:

1) în titlu, cuvîntul „rezilierea" se substituie cu cuvîntul „rezoluţiunea";

2) la alineatul (1) şi alineatul (2), cuvîntul „reziliat" se substituie cu cuvîntul „rezolvit".

576. Capitolul XXIII va avea următorul cuprins:

„Capitolul XXIII
CONTRACTELE PRIVIND PUNEREA PE PIAŢĂ A PRODUSELOR ALTUIA

Secţiunea 1
Dispoziţii comune

Articolul 1199. Domeniul de aplicare

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică contractului de agenţie comercială, contractului de comision profesionist, contractului de franciză şi contractului de distribuţie.

(2) Dispoziţiile prezentei secţiuni de asemenea se aplică în mod corespunzător altor contracte în virtutea cărora o parte care desfăşoară o activitate independentă se obligă să folosească competenţele şi eforturi pentru a pune pe piaţă produsele celeilalte părţi. Ele nu se aplică acelor contracte dacă partea obligată să pună pe piaţă produsele:

a) în calitatea sa de salariat, are atribuţii de încheiere a contractelor care obligă cealaltă parte;

b) fiind asociat, are dreptul de a încheia contracte care obligă asociaţii săi;

c) este administratorul sau lichidatorul procedurii de reorganizare sau al procedurii de lichidare în procesul de insolvabilitate;

d) activează la bursele de mărfuri.

(3) În sensul dispoziţiilor prezentului capitol, prin produse se înţeleg, după caz, bunuri, lucrări sau servicii.

(4) În cazul existenţei unor divergenţe între anumite dispoziţii legale:

a) dispoziţiile prezentului capitol au prioritate faţă de dispoziţiile legale cu privire la mandat; şi

b) dispoziţiile secţiunilor 2, 3 şi 5 ale prezentului capitol au prioritate faţă de dispoziţiile următoarelor articole ale prezentei secţiuni.

Articolul 1200. Obligaţia de informare înaintea încheierii contractului

Partea care poartă negocieri pentru încheierea contractului este obligată să furnizeze celeilalte părţi, într-un termen rezonabil înaintea încheierii contractului şi în conformitate cu cerinţele bunelor practicii comerciale, informaţii suficiente care să permită celeilalte părţi să decidă, fiind informată în mod rezonabil, asupra încheierii sau refuzului de a încheia contract de tipul şi în condiţiile propuse.

Articolul 1201. Obligaţia de cooperare

Părţile contractului sunt obligate să colaboreze activ şi loial şi să-şi coordoneze eforturile pentru a atinge obiectivele contractului.

Articolul 1202. Obligaţia de informare în timpul executării contractului

Pe durata contractului, fiecare parte este obligată să ofere celeilalte părţi, în timp util, toată informaţia pe care prima parte o deţine şi care este necesară celeilalte părţi, pentru a atinge obiectivele contractului.

Articolul 1203. Obligaţia de confidenţialitate

(1) Partea care primeşte informaţii confidenţiale de la cealaltă parte este obligată să păstreze confidenţialitatea informaţiilor şi să nu divulge informaţiile terţilor atît pe durata contractului cît şi după încetarea acestuia.

(2) Partea care primeşte informaţii confidenţiale de la cealaltă parte este obligată să nu le folosească pentru alte scopuri decît în conformitate cu obiectivele contractului.

(3) Informaţiile care sunt deja deţinute de către o parte sau care au fost divulgate public, sau care trebuie să fie divulgate în mod necesar clienţilor în cadrul desfăşurării activităţii comerciale nu reprezintă informaţii confidenţiale în scopul aplicării prezentului articol.

Articolul 1204. Încetarea în cazul contractului pe termen determinat

Partea are dreptul să nu prelungească contractul încheiat pe termen determinat. Dacă o parte a notificat, în termenul corespunzător, despre intenţia de a prelungi contractul, contractul va fi prelungit pe un termen nedeterminat, cu excepţia cazului în care cealaltă parte a notificat-o, nu mai tîrziu decît într-un termen rezonabil înaintea expirării termenului contractului, despre faptul că nu doreşte ca acesta să fie prelungit.

Articolul 1205. Încetarea în cazul contractului pe termen nedeterminat

(1) Fiecare dintre părţile la un contract încheiat pe termen nedeterminat are dreptul la rezoluţiunea contractului prin notificarea celeilalte părţi.

(2) Dacă notificarea prevede că rezoluţiunea se va produce la expirarea unui termen rezonabil, obligaţia de a plăti despăgubiri în conformitate cu dispoziţiile art. 1206 nu apare. Dacă notificarea prevede rezoluţiunea imediată sau rezoluţiunea după un termen care nu este rezonabil, se vor plăti despăgubiri conform acelui articol.

(3) La determinarea caracterului rezonabil al termenului se vor lua în cont în special următorii factori:

a) timpul cît a durat raportul contractual;

b) investiţiile rezonabile efectuate;

c) timpul necesar pentru a găsi o alternativă rezonabilă; şi

d) uzanţele.

(4) Se prezumă rezonabil un termen de notificare prealabilă de 1 lună pentru fiecare an cît a durat raportul contractual, dar nu mai mult de 36 luni.

(5) Principalul, comitentul, francizorul sau furnizorul este obligat să respecte un termen al notificări nu mai mic decît 1 lună pentru primul an, 2 luni pentru al doilea, 3 luni pentru al treilea, 4 luni pentru al patrulea, 5 luni pentru al cincilea şi 6 luni pentru al şaselea an şi pentru anii următori cît a durat raportul contractual. Orice clauza contrară prezentului alineat este lovită de nulitate absolută.

(6) Convenţiile prin care se instituie termene mai lungi decît cele prevăzute de dispoziţiile alin. (4) şi (5) sunt valabile dacă termenele care trebuie respectate de către principal, comitent, francizor sau furnizor nu sunt mai scurte decît cele care trebuie respectate de către agentul comercial, comisionarul, francizat sau distribuitor.

(7) În ceea ce priveşte contractele care intră în domeniul de aplicare al prezentei secţiuni, dispoziţiile prezentului articol le înlocuiesc pe cele prevăzute de dispoziţiile art. 720^8.

Articolul 1206. Despăgubirile pentru rezoluţiunea fără respectarea termenului de notificare

(1) Dacă o parte declară rezoluţiunea contractului în temeiul dispoziţiilor art. 1205, însă nu respectă termenul rezonabil de notificare, cealaltă parte are dreptul la despăgubiri.

(2) Despăgubirile vor constitui suma care corespunde beneficiului care ar fi fost obţinut de cealaltă parte pe perioada suplimentară în care raportul contractual ar fi continuat dacă s-ar fi respectat termenul rezonabil de notificare.

(3) Beneficiul anual se prezumă a fi egal cu beneficiul mediu care a fost obţinut de partea prejudiciată în baza contractului în decursul ultimilor 3 ani precedenţi sau, dacă raportul contractual a durat mai puţin, în decursul duratei efective.

(4) Dispoziţiile legale privind dreptul la despăgubiri pentru neexecutarea obligaţiilor se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1207. Rezoluţiunea pentru neexecutare

Clauza în temeiul căreia o parte poate declara rezoluţiunea contractului pentru o neexecutare a obligaţiei contractuale care nu se consideră, conform legii, esenţială este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1208. Compensaţia pentru fondul comercial

(1) Dacă contractul încetează din oricare cauză (inclusiv din cauza rezoluţiunii de către oricare parte pe temeiul neexecutării esenţiale), partea are dreptul să primească o compensaţie de la cealaltă parte pentru fondul comercial (goodwill) în măsura în care:

a) prima parte a mărit substanţial volumul activităţii comerciale a celeilalte părţi şi partea cealaltă continuă să obţină beneficii semnificative din respectiva activitate comercială; şi

b) plata compensaţiei este rezonabilă.

(2) Plata compensaţiei nu împiedică vreo parte să ceară despăgubiri în temeiul art. 1206.

Articolul 1209. Stocul, piesele de schimb şi materialele

Dacă contractul este lovit de nulitate, sau are loc rezoluţiunea contractului la iniţiativa uneia dintre părţi, partea produsele căreia sunt puse pe piaţă este obligată să răscumpere stocul, piesele de schimb şi materialele rămase la cealaltă parte, la un preţ rezonabil, cu excepţia cazului în care este rezonabil pentru partea cealaltă să le revîndă.

Articolul 1210. Dreptul de retenţie

În scopul garantării drepturilor sale la remuneraţie, la plata despăgubirilor şi la compensaţie, partea care pune produsele pe piaţă are un drept de retenţie asupra bunurilor mobile ale celeilalte părţi, care au intrat în posesia sa pe baza contractului, atîta timp cît cealaltă parte nu îşi execută obligaţiile.

Articolul 1211. Actul semnat disponibil la cerere

Fiecare parte are dreptul să primească de la cealaltă parte, la cerere, clauzele contractului convenite în formă textuală, pe un suport durabil. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1211[1]. Obligaţia de neconcurenţă

(1) Contractul poate interzice sau limita partea care pune pe piaţa produsele altuia să desfăşoare, după încetarea raporturilor contractuale, activităţi care concurează cu activităţile celeilalte părţi (obligaţia de neconcurenţă).

(2) Obligaţia de neconcurenţă este valabilă dacă:

a) este convenită în formă textuală, pe un suport durabil;

b) se referă la un teritoriu sau la o categorie de clienţi şi un teritoriu şi la produse de tipul celor care fac obiectul contractului;

c) nu încalcă dispoziţiile legislaţiei privind concurenţa.

(3) Obligaţia de neconcurenţă nu poate dura mai mult 2 ani de la încetarea raporturilor contractuale.

(4) Orice clauză contrară dispoziţiilor alin. (2) şi (3) este lovită de nulitate absolută.

Secţiunea a 2-a
Agenţia comercială

Articolul 1212. Contractul de agenţie comercială

(1) Prin contractul de agenţie comercială o parte (agentul comercial) se obligă să acţioneze în mod permanent în calitate de intermediar care desfăşoară activităţi independente pentru a negocia sau încheia contracte din numele celeilalte părţi (principalul), iar principalul se obligă să îi plătească remuneraţie pentru activităţile respective.

(2) Orice remuneraţie care depinde total sau parţial de numărul sau valoarea contractelor se prezumă a fi un comision.

Articolul 1213. Obligaţia agentului comercial de a negocia şi încheia contracte

(1) Agentul comercial este obligat să depună eforturi rezonabile pentru a negocia, pe contul principalului, şi pentru a încheia contractele în privinţa cărora agentul comercial a primit indicaţii să le încheie.

(2) Agentul comercial este obligat să urmeze indicaţiile rezonabile ale principalului, dacă acestea nu afectează în mod semnificativ independenţa agentului comercial.

Articolul 1214. Informarea de către agentul comercial pe perioada executării

În temeiul obligaţiei agentului comercial de informare prevăzute de dispoziţiile art. 1202, el este obligat să furnizeze principalului în special informaţia privind:

a) contractele negociate sau încheiate;

b) condiţiile pieţei;

c) solvabilitatea şi alte caracteristici privind clienţii.

Articolul 1215. Evidenţa agentului comercial

(1) Agentul comercial este obligat să ţină evidenţa corespunzătoare privind contractele negociate sau încheiate din numele principalului.

(2) Dacă agentul comercial reprezintă mai mult de un principal, agentul comercial este obligat să ţină o evidenţă independentă pentru fiecare principal.

(3) Dacă principalul are motive importante pentru a pune la îndoială faptul că agentul comercial ţine o evidenţă corespunzătoare, agentul comercial este obligat să permită unui contabil independent accesul rezonabil la evidenţa agentului comercial, la cererea principalului. Principalul este obligat să achite pentru serviciile contabilului independent.

Articolul 1216. Dreptul la comision pe durata agenţiei comerciale

(1) Agentul comercial are dreptul la comision pentru oricare contract încheiat cu un client pe durata agenţiei comerciale, dacă contractul a fost încheiat:

a) ca rezultat al eforturilor agentului comercial;

b) cu un terţ care a fost anterior atras de către agentul comercial în calitate de client al principalului în contracte de acelaşi fel; sau

c) cu un client dintr-o anumită zonă geografică sau cu un grup de clienţi care au fost încredinţaţi agentului comercial.

(2) Dreptul la comision prevăzut de dispoziţiile alin. (1) apare:

a) dacă principalul a executat sau trebuia să execute obligaţiile principalului rezultate din contract;

b) dacă clientul a executat obligaţiile clientului rezultate din contract sau suspendă executarea în mod justificat.

(3) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile alin. (2) lit. b) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1217. Dreptul la comision după încetarea agenţiei comerciale

(1) Agentul comercial are dreptul la comision pentru oricare contract încheiat cu un client după încetarea agenţiei comerciale:

a) dacă contractul încheiat cu clientul este, în mod substanţial, rezultatul eforturilor agentului comercial exercitate pe durata acoperită de contractul de agenţie comercială şi contractul cu clientul a fost încheiat într-un termen rezonabil după încetarea agenţiei comerciale; sau

b) dacă condiţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1216 alin. (1) şi (2) ar fi fost întrunite, însă contractul cu clientul nu a fost încheiat pe durata agenţiei comerciale, iar oferta clientului a fost primită de către principal sau agentul comercial înainte de încetarea agenţiei comerciale.

(2) Dreptul la comision prevăzut de dispoziţiile alin. (1) apare:

a) dacă principalul a executat sau trebuia să execute obligaţiile principalului rezultate din contract; sau

b) dacă clientul a executat obligaţiile clientului rezultate din contract sau suspendă executarea în mod justificat.

(3) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile alin. (2) lit. b) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

(4) Agentul comercial nu are dreptul la comisionul prevăzut de dispoziţiile art. 1216 dacă un agent comercial precedent are dreptul la comisionul respectiv în baza prezentului articol, cu excepţia cazului în care partajarea comisionului între cei doi agenţi comerciali este rezonabilă.

Articolul 1218. Scadenţa comisionului

(1) Principalul este obligat să îi plătească agentului comercial comisionul nu mai tîrziu decît în ultima zi a lunii următoare trimestrului în care agentul a obţinut dreptul la comision.

(2) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile alin. (1) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1219. Stingerea dreptului la comision

(1) Clauza prin care se stinge dreptul agentului comercial la comision pentru un contract încheiat cu un client este valabilă doar în măsura în care aceasta prevede stingerea pe motiv că obligaţiile contractuale ale clientului nu sunt executate dintr-o cauză pentru care principalul nu poartă răspundere.

(2) La stingerea dreptului agentului comercial la comision, agentul comercial este obligat să restituie comisionul care a fost deja primit.

(3) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile alin. (1) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1220. Obligaţiile de informare ale principalului

(1) În temeiul obligaţiei principalului de informare prevăzute de dispoziţiile art. 1202, el este obligat în special să furnizeze informaţii privind caracteristicile produselor, precum şi privind preţurile şi condiţiile vînzării sau cumpărării.

(2) Principalul este obligat să informeze agentul comercial, într-un termen rezonabil, despre:

a) acceptarea sau refuzul de către principal a unui contract negociat de către agentul comercial din numele principalului; şi

b) orice neexecutare a obligaţiilor rezultate dintr-un contract negociat sau încheiat de către agentul comercial din numele principalului.

(3) Principalul este obligat să avertizeze agentul comercial într-un termen rezonabil atunci cînd principalul prevede că volumul contractelor pe care principalul va fi capabil să le încheie va fi în mod semnificativ mai mic decît volumul pe care le poate prevedea agentul comercial în mod rezonabil. Se prezumă că principalul a prevăzut ceea ce principalul putea să prevadă în mod rezonabil.

(4) Principalul este obligat să transmită agentului comercial, într-un termen rezonabil, un raport privind comisionul pe care agentul comercial are dreptul să îl primească. Acel raport trebuie să prevadă modul în care a fost calculată suma comisionului. În scopul calculării

comisionului, principalul este obligat să prezinte agentului comercial, la cerere, un extras din evidenţa principalului.

(5) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile alin. (2)-(4) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221. Evidenţa principalului

(1) Principalul este obligat să ţină evidenţa corespunzătoare privind contractele negociate sau încheiate de către agentul comercial.

(2) Dacă principalul are mai mult de un agent comercial, principalul este obligat să ţină o evidenţă independentă pentru fiecare agent comercial.

(3) Principalul este obligat să permită unui contabil independent accesul rezonabil la evidenţa principalului, la cererea agentului comercial:

a) dacă principalul nu execută obligaţia prevăzută de dispoziţiile art. 1220 alin. (4); sau

b) dacă agentul comercial are motive importante pentru a pune la îndoială faptul că principalul ţine o evidenţă corespunzătoare.

Articolul 1221[1]. Valoarea compensaţiei

(1) Agentul comercial are dreptul să primească o compensaţie pentru fondul comercial pe baza dispoziţiilor art. 1208 în valoare egală cu:

a) comisionul mediu al contractelor cu clienţi noi şi a volumului majorat al activităţii comerciale cu clienţii existenţi, calculat pentru ultimele 12 luni şi înmulţit cu:

b) numărul anilor în decursul cărora principalul este probabil să continue să obţină beneficii din aceste contracte în viitor.

(2) Valoarea compensaţiei rezultate din acest calcul trebuie modificată astfel încît să ţină cont de:

a) diminuarea probabilă a clienţilor, în baza ratei medii a migraţiei pe teritoriul agentului comercial; şi

b) reducerea necesară pentru plata în avans, în baza dobînzii prevăzute de dispoziţiile art. 585.

(3) În orice caz, compensaţia nu poate să depăşească remuneraţia pentru 1 an, calculată din remuneraţia medie anuală a agentului comercial în decursul ultimilor 5 ani sau, dacă raportul contractual a durat mai puţin de 5 ani, din media pe parcursul duratei efective.

(4) Orice clauză care derogă de la dispoziţiile prezentului articol în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221[2]. Clauza del-credere

(1) Convenţia prin care agentul comercial garantează că un client va plăti preţul produselor care formează obiectul contractului negociat sau încheiat de către agentul comercial (clauza del-credere) este valabilă doar în măsura în care convenţia:

a) este în formă textuală, pe un suport durabil;

b) se referă la anumite contracte care au fost negociate sau încheiate de către agentul comercial sau la contracte cu clienţi concreţi specificaţi în convenţie; şi

c) este rezonabil în raport cu interesele părţilor.

(2) Agentul comercial are dreptul să îi fie plătit un comision de o valoare rezonabilă la contractele la care se aplică garanţia del-credere (comisionul del-credere).

Secţiunea a 3-a
Comisionul profesionist

Articolul 1221[3]. Dispoziţii generale cu privire la comisionarul profesionist

(1) Se consideră comisionar profesionist (comisionar) persoana care, în cadrul activităţii sale comerciale permanente, îşi asumă obligaţia de a încheia contracte cu produse sau cu valori mobiliare în nume propriu, dar pe contul unei alte persoane (comitent).

(2) Faţă de activitatea comisionarului care nu este reglementată de normele prezentei secţiuni se aplică regulile referitoare la agentul comercial.

(3) Normele cu privire la contractul de comision se aplică în măsura în care dispoziţiile prezentului capitol nu prevăd altfel.

Articolul 1221[4]. Obligaţiile comisionarului

(1) Comisionarul este ţinut să execute cu diligenţa unui bun comerciant obligaţiile pe care şi le-a asumat. Comisionarul trebuie să respecte interesele comitentului şi să îndeplinească indicaţiile date de el.

(2) Comisionarul prezintă comitentului informaţiile necesare, în particular îi va comunica imediat despre executarea comisionului. El este obligat să prezinte comitentului un raport cu privire la executarea comisionului şi să-i transmită cele cuvenite din executarea respectivă.

(3) Comisionarul poartă răspundere faţă de comitent pentru executarea actului juridic încheiat în cazul în care, concomitent cu notificarea despre executarea comisionului, el nu va indica şi terţul cu care a încheiat actul juridic.

Articolul 1221[5]. Efectele nerespectării indicaţiilor comitentului

În cazul în care nu acţionează conform indicaţiilor comitentului, comisionarul este obligat să repare prejudiciul cauzat. Totodată, comitentul este în drept să nu recunoască efectele actului juridic încheiat astfel în privinţa sa.

Articolul 1221[6]. Limitele preţului

(1) În cazul în care comisionarul a efectuat o vînzare la un preţ mai mic decît cel stabilit sau dacă a majorat preţul de cumpărare stabilit, comitentul, în cazul în care intenţionează să respingă convenţia ca nefiind încheiată pe contul lui, trebuie să declare acest fapt imediat după notificarea despre încheierea convenţiei. În caz contrar, abaterea de la preţul stabilit se consideră acceptată.

(2) În cazul în care comisionarul, concomitent cu notificarea despre încheierea convenţiei, declară că va compensa diferenţa de preţ, comitentul nu are dreptul să respingă convenţia. Dreptul comitentului de a cere reparaţia prejudiciului care depăşeşte diferenţa de preţ nu este afectat.

Articolul 1221[7]. Încheierea convenţiei în condiţii mai avantajoase

În cazul în care comisionarul încheie o convenţie în condiţii mai avantajoase decît cele stabilite de comitent, avantajele sînt atribuite comitentului. Prezenta regulă produce efecte în particular în cazul în care preţul cu care comisionarul a efectuat vînzarea depăşeşte preţul pe care comitentul l-a stabilit ca fiind cel mai mic sau dacă preţul de cumpărare nu atinge preţul cel mai mare stabilit de comitent.

Articolul 1221[8]. Remunerarea comisionarului

(1) În cazul în care convenţia este executată, comisionarul poate pretinde plata comisionului.

(2) Chiar dacă convenţia nu a fost executată, comisionarul are totuşi dreptul la un comision dacă acesta este prevăzut de uzanţele comerciale.

(3) Comisionarul poate pretinde plata comisionului chiar şi în cazul în care executarea actului juridic încheiat de el nu a avut loc, însă faptul acesta se datorează vinovăţiei comitentului sau este în legătură cu personalitatea lui.

Articolul 1221[9]. Produsul deteriorat sau viciat

Dacă produsul care i-a fost expediat este deteriorat sau are anumite vicii depistabile la o examinare, comisionarul, în raport cu transportatorul şi comitentul, este obligat să asigure proba stării lui şi să informeze imediat comitentul. În caz contrar, comisionarul va fi obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 1221[10]. Răspunderea comisionarului pentru produs

(1) Comisionarul poartă răspundere pentru pierderea sau deteriorarea produsului aflat în custodia lui, cu excepţia cazului în care pierderea sau deteriorarea au rezultat din împrejurări care nu puteau fi evitate prin diligenţa unui bun profesionist.

(2) Comisionarul poartă răspundere pentru neasigurarea produsului doar în cazul în care comitentul i-a dat indicaţia să efectueze asigurarea.

Articolul 1221[11]. Avansul şi creditul la executarea contractului de comision

(1) În cazul în care a acordat terţului un avans sau un credit fără consimţământul comitentului, comisionarul acţionează pe propriul risc.

(2) Dacă uzanţele comerciale prevăd posibilitatea acordării unei amînări pentru plata preţului de cumpărare, în lipsa unor indicaţii contrare din partea comitentului de acest drept se va bucura şi comisionarul.

(3) În cazul în care, neavînd împuterniciri, efectuează o vînzare în credit, comisionarul este obligat, în calitate de debitor, să plătească imediat, în contul comitentului, preţul de cumpărare.

Articolul 1221[12]. Contracte similare

Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică, dacă nu este prevăzut altfel sau dacă din esenţa raporturilor nu reiese contrariul, şi în cazul în care comisionarul, practicînd activitate comercială proprie, îşi asumă încheierea, în nume propriu, dar pe contul unei alte persoane, a unor acte juridice diferite de cele menţionate de dispoziţiile art. 1221[3] alin. (1).

Secţiunea a 4-a
Franciza

Articolul 1221[13]. Contractul de franciză

Prin contractul de franciză o parte (francizor) acordă celeilalte părţi (francizat), în schimbul unei redevenţe, dreptul de a desfăşura o activitate comercială (activitatea de franciză) în cadrul reţelei francizorului, cu scopul de a furniza anumite produse din numele şi pe contul francizatului, iar francizatul are dreptul şi obligaţia de a folosi denumirea comercială, marca sau alte obiecte ale drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală, know-how şi metode ale activităţii comerciale ale francizorului.

Articolul 1221[14]. Informarea înaintea încheierii contractului

(1) În temeiul obligaţiei francizorului de informare prevăzute de dispoziţiile art. 1202, el este obligat în special să furnizeze francizatului informaţii corespunzătoare şi în timp util privind:

a) întreprinderea şi experienţa francizorului;

b) obiectele relevante ale drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală;

c) caracteristicile know-how-ului relevant;

d) sectorul comercial şi condiţiile pieţei;

e) metodele particulare ale francizei şi desfăşurarea acesteia;

f) structura şi mărimea reţelei de franciză;

g) comisioanele, redevenţele şi orice alte plăţi periodice; şi

h) clauzele contractului.

(2) Chiar dacă nerespectarea dispoziţiilor alin. (1) de către francizor nu a cauzat o eroare pentru care, conform legii, contractul poate fi anulat, francizatul poate solicita despăgubiri în conformitate cu dispoziţiile art. 233[1], cu excepţia cazului în care francizorul a avut motive să creadă că informaţia a fost corespunzătoare sau a fost oferită în timp util.

(3) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221[15]. Obligaţia de cooperare

Clauza contractului de franciză prin care se derogă de la dispoziţiile art. 1201 este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221[16]. Drepturile asupra obiectului de proprietate intelectuală şi know-how-ul

(1) Francizorul este obligat:

a) să acorde francizatului dreptul de a exploata obiectele drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală în măsura necesară pentru desfăşurarea activităţii de franciză.

b) să depună eforturi rezonabile pentru a asigura exercitarea netulburată şi continuă a acestui drept.

(2) Pe durata contractului, francizorul este obligat să acorde francizatului know-how-ul necesar pentru desfăşurarea activităţii de franciză.

(3) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221[17]. Asistenţa

Francizorul este obligat:

a) să ofere francizatului asistenţă sub forma cursurilor de formare, îndrumărilor şi consilierii, în măsura necesară desfăşurării activităţii de franciză, fără costuri suplimentare pentru francizat;

b) să ofere altă asistenţă decît cea prevăzută la lit. a) în măsura în care aceasta este solicitată în mod rezonabil de către francizat, la un preţ rezonabil.

Articolul 1221[18]. Furnizarea

(1) Atunci cînd francizatul este obligat să obţină produsele de la francizor, sau de la un furnizor desemnat de către francizor, francizorul este obligat să se asigure că produsele comandate de francizat sunt furnizate într-un termen rezonabil, în măsura în care este posibil şi cu condiţia că comanda este rezonabilă.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică şi cazurilor în care, deşi francizatul nu este obligat să obţină produsele de la francizor sau de la un furnizor desemnat de către francizor, el este nevoit, în fapt, să facă acest lucru.

(3) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221[19]. Obligaţia de informare a francizorului pe durata executării

În temeiul obligaţiei francizorului de informare prevăzute de dispoziţiile art. 1202, el este obligat în special să furnizeze francizatului informaţii privind:

a) condiţiile pieţei;

b) rezultatele comerciale ale reţelei de franciză;

c) caracteristicile produselor;

d) preţurile şi termenii de furnizare a produselor;

e) oricare preţuri recomandate şi termeni pentru re-furnizare a produselor către clienţi;

f) comunicările relevante dintre francizor şi clienţi în teritoriu; şi

g) campaniile de publicitate.

Articolul 1221[20]. Avertizarea privind capacitatea redusă de furnizare

(1) Atunci cînd francizatul este obligat să obţină produsele de la francizor, sau de la un furnizor desemnat de către francizor, francizorul este obligat să avertizeze francizatul într-un termen rezonabil atunci cînd francizorul prevede că capacitatea de furnizare a francizorului sau capacitatea de furnizare a furnizorilor desemnaţi va fi în mod semnificativ mai mică decît capacităţile la care francizatul a avut motive să se aştepte. Se prezumă că francizorul a prevăzut ceea ce francizorul putea să prevadă în mod rezonabil.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică şi cazurilor în care, deşi francizatul nu este obligat prin lege să obţină produsele de la francizor sau de la un furnizor desemnat de către francizor, el este nevoit, de fapt, să facă acest lucru.

(3) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol în detrimentul francizatului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221[21]. Reputaţia reţelei şi publicitatea

(1) Francizorul este obligat să depună eforturi rezonabile pentru a promova şi menţine reputaţia reţelei de franciză.

(2) În particular, francizorul este obligat să elaboreze şi să coordoneze campanii corespunzătoare de publicitate cu scopul promovării reţelei de franciză.

(3) Activităţile de promovare şi ţinere a reputaţiei reţelei de franciză vor fi efectuate fără careva costuri suplimentare pentru francizat.

Articolul 1221[22]. Comisioane, redevenţe şi alte plăţi periodice

(1) Francizatul este obligat să plătească francizorului comisioanele, redevenţele sau alte plăţi periodice convenite în contract.

(2) Dacă comisioanele, redevenţele sau alte plăţi periodice vor fi determinate unilateral de către francizor, se aplică dispoziţiile art. 676.

Articolul 1221[23]. Obligaţia de informare a francizatului în decursul executării

În temeiul obligaţiei francizatului de informare prevăzute de dispoziţiile art. 1202, el este obligat în special să furnizeze francizorului informaţii privind:

a) acţiunile înaintate sau ameninţate de a fi înaintate de către terţi în privinţa drepturilor francizorului asupra obiectului de proprietate intelectuală; şi

b) încălcări de către terţi a drepturilor francizorului asupra obiectului de proprietate intelectuală.

Articolul 1221[24]. Metodele activităţii comerciale şi indicaţiile

(1) Francizatul este obligat:

a) să depună eforturi rezonabile pentru a desfăşura activitatea de franciză în conformitate cu metodele activităţii comerciale ale francizorului.

b) să urmeze indicaţiile rezonabile ale francizorului privind metodele activităţii comerciale şi ţinerea reputaţiei reţelei;

c) să manifeste prudenţă rezonabilă pentru a nu dăuna reţelei de franciză.

(2) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221[25]. Inspecţia

Francizatul este obligat:

a) să permită francizorului acces în condiţii rezonabile la spaţiile francizatului pentru a permite francizorului să verifice dacă francizatul se conformează metodelor activităţii comerciale şi indicaţiilor francizorului;

b) să ofere francizorului acces în condiţii rezonabile la registrele contabile ale francizatului.

Secţiunea a 5-a
Distribuţia

Articolul 1221[26]. Contractul de distribuţie

(1) Prin contract de distribuţie o parte (furnizorul) se obligă să furnizeze celeilalte părţi (distribuitorul) produse, în mod continuu, iar distribuitorul se obligă să cumpere produsele date, sau să le ia şi să plătească pentru ele şi să le furnizeze altora din numele şi pe contul distribuitorului.

(2) Contractul de distribuţie exclusivă este contractul de distribuţie în virtutea căruia furnizorul se obligă să furnizeze produse unui singur distribuitor pe un teritoriu determinat sau către un anumit grup de clienţi.

(3) Contractul de distribuţie selectivă este un contract de distribuţie în virtutea căruia furnizorul se obligă să furnizeze produse, direct sau indirect, numai distribuitorilor selectaţi pe baza unor criterii stabilite.

(4) Contract de cumpărare exclusivă este un contract de distribuţie în virtutea căruia distribuitorul se obligă să cumpere, sau să ia şi să plătească produse doar de la furnizor sau de la o persoană desemnată de furnizor.

Articolul 1221[27]. Obligaţia de a furniza produsele şi materialele publicitare şi de a păstra reputaţia

Furnizorul este obligat:

a) să furnizeze produsele comandate de către distribuitor în măsura posibilă şi cu condiţia comanda să fie rezonabilă;

b) să ofere distribuitorului, la un preţ rezonabil, toate materialele publicitare pe care furnizorul le deţine care sunt necesare pentru distribuirea şi promovarea corespunzătoare a produselor;

c) să depună eforturi rezonabile pentru a nu prejudicia reputaţia produselor.

Articolul 1221[28]. Informarea de către furnizor pe perioada executării

În temeiul obligaţiei furnizorului de informare prevăzute de dispoziţiile art. 1202, el este obligat să furnizeze distribuitorului informaţii privind:

a) caracteristicile produselor;

b) preţurile şi condiţiile furnizării produselor;

c) oricare preţuri recomandate şi condiţii pentru re-furnizare a produselor clienţilor;

d) oricare comunicaţie relevantă dintre furnizor şi clienţi; şi

e) oricare campanii de publicitate relevante pentru desfăşurarea activităţii comerciale.

Articolul 1221[29]. Avertizarea de către furnizor privind capacitatea scăzută de furnizare

(1) Furnizorul este obligat să avertizeze distribuitorul într-un termen rezonabil atunci cînd furnizorul prevede că capacitatea de furnizare a furnizorului va fi în mod semnificativ mai mică decît capacitatea la care distribuitorul a avut motive să se aştepte. Se prezumă că furnizorul a prevăzut ceea ce furnizorul putea să prevadă în mod rezonabil.

(3) În contractele de cumpărare exclusivă, orice clauză contrară dispoziţiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1221[30]. Obligaţiile distribuitorului în contractele de distribuţie exclusivă şi contractele de distribuţie selectivă

(1) Distribuitorul este obligat:

a) în măsura în care este posibil, să depună eforturi rezonabile pentru a promova produsele;

b) să avertizeze furnizorul într-un termen rezonabil atunci cînd distribuitorul prevede că comenzile sale vor fi în mod semnificativ mai mici decît comenzile la care furnizorul a avut

motive să se aştepte. Se prezumă că distribuitorul a prevăzut ceea ce distribuitorul putea să prevadă în mod rezonabil;

c) să urmeze indicaţiile rezonabile date de furnizor, care au drept scop asigurarea distribuirii corespunzătoare a produselor sau menţinerea reputaţiei ori caracteristicilor distincte ale produselor;

d) să permită furnizorului un acces rezonabil la spaţiile distribuitorului pentru a permite furnizorului să verifice dacă distribuitorul se conformează cu standardele convenite prin contract şi cu indicaţiile rezonabile date;

e) să depună eforturi rezonabile pentru a nu prejudicia reputaţia produselor.

(2) În temeiul obligaţiei distribuitorului de informare prevăzute de dispoziţiile art. 1202, el este obligat să furnizeze furnizorului informaţii privind:

a) acţiunile înaintate sau ameninţate de a fi înaintate de către terţi în privinţa drepturilor furnizorului asupra obiectului de proprietate intelectuală; şi

b) încălcări de către terţi a drepturilor furnizorului asupra obiectului de proprietate intelectuală.

(3) Dispoziţiile prezentului articol se aplică doar contractelor de distribuţie exclusivă şi contractelor de distribuţie selectivă."

577. La articolul 1222:

1) alineatul (1), după cuvintele „o sumă de bani" se completează cu cuvintele „ , înscrisă la soldul contului de depozit deschis pe numele deponentului, şi"

2) se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător contractelor de depunere de economii încheiate de către asociaţiile de economii şi împrumut cu membrii săi, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.".

578. La articolul 1224 cifrele „619" se substituie cu cifrele „585".

579. La articolul 1227:

1) la alineatul (1) cuvîntul „nulă" se substituie cu cuvintele „lovită de nulitate absolută";

2) la alineatul (3) cuvintele „unui depozit la vedere" se substituie cu cuvintele „noi oferite de bancă pentru depozitul de tipul respectiv".

580. La articolul 1228 cuvintele „retragerile de numerar," se substituie cu cuvintele „eliberarea numerarului".

581. Se completează cu articolul 1229^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1229^1.** Cotitularii de cont

(1) În cazul în care contul a fost deschis de mai mulţi titulari (cotitulari de cont), banca va fi ţinută să execute doar ordinele acceptate de toţi cotitularii de cont dacă nu s-a prevăzut că acceptarea unui cotitular sau a cîtorva titulari este suficientă pentru ca ordinul să producă efecte juridice.

(2) În cazul în care s-a stipulat că nu este necesară acceptarea tuturor cotitularilor, contractul poate stipula anumite limite de sume sau de timp în privinţa ordinelor emise de cotitularul sau cotitularii împuterniciţi să accepte un ordin valabil.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) se aplică în mod corespunzător şi schimbării împuternicirilor cotitularilor sau închiderii contului curent.

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător şi conturilor bancare altele decît contul curent."

582. Articolul 1233:

1) titlul articolului va avea următorul cuprins: „Rezoluţiunea contractului de cont curent";

2) la alin. (1) cuvîntul „reziliat" se substituie cu cuvîntul „rezolvit";

3) alin. (2) cuvintele „rezilia contractul" se substituie cu cuvintele „declara rezoluţiunea", iar cuvîntul „reziliere" se substituie cu cuvîntul „rezoluţiune".

583. După articolul 1235 se completează cu Secţiunea 2^1 cu următorul cuprins:

„Secţiunea a 2^1-a
Contul fiduciar

Articolul 1235^1. Contul fiduciar

(1) Persoana care solicită băncii deschiderea unui cont curent, de depozit sau a unui alt cont bancar poate stipula că acţionează în calitate de fiduciar şi solicita să se facă menţiunea că contul deschis pe numele său va fi un cont fiduciar.

(2) Banca face menţiunea că contul deschis este cont fiduciar dacă solicitantul face dovada înregistrării fiduciei în registrul garanţiilor reale mobiliare. Această dovadă nu este necesară dacă contul fiduciar este deschis de către bancă pe numele său, precum şi dacă titularul contului este:

a) o altă bancă;

b) o formă de exercitare a profesiei de executor judecătoresc, notar sau avocat;

c) depozitar central sau societate de administrare fiduciară a investiţiilor şi alţi participanţi profesionişti ce deţin licenţe de administrare a investiţiilor, în conformitate cu legislaţia privind piaţa de capital.

(3) În cazurile permise de lege sau de contract, fiduciarul poate utiliza acelaşi cont fiduciar pentru deţinerea sumelor de bani primite în temeiul diferitor raporturi de fiducie.

Articolul 1235^2. Contractul de cont fiduciar de sechestru

Prin contractul de cont fiduciar de sechestru, în schimbul unei remuneraţii convenite, banca se obligă, în calitate de fiduciar, să deschidă un cont fiduciar (cont fiduciar de sechestru) pe numele său, să primească de la una din celelalte părţi (plătitorul) sau de la un terţ sume băneşti depuse în numerar sau transferate din conturile altor persoane, să le deţină şi să efectueze transferuri de sume băneşti din contul fiduciar de sechestru în folosul unei alte părţi ori unui terţ (beneficiarul) la îndeplinirea condiţiilor prevăzute expres de contractul de cont fiduciar de sechestru.

Articolul 1235^3. Condiţiile efectuării transferului

(1) Contractul de cont fiduciar de sechestru trebuie să prevadă:

a) condiţiile la îndeplinirea cărora banca va efectua transferul, suma supusă transferului şi beneficiarul transferului ori modul de determinare a sumei şi beneficiarului;

b) termenul pînă la care urmează a fi îndeplinite condiţiile efectuării transferului menţionate la lit. a) (termenul sechestrului);

c) persoana în folosul căreia banca va plăti soldul contului fiduciar de sechestru dacă pînă la expirarea termenului sechestrului nu sunt îndeplinite condiţiile menţionate la lit. a).

(2) În sensul dispoziţiilor alin. (1) lit. a) condiţia efectuării transferului poate consta în:

a) prezentarea băncii a dovezii încheierii unui contract;

b) prezentarea băncii a dovezii dobîndirii dreptului de proprietate asupra unui bun;

c) prezentarea băncii a dovezii pronunţării unei hotărîri judecătoreşti definitive, hotărîri arbitrale ori a unui mediator;

d) neinformarea băncii despre apariţia unui litigiu dintre părţi pe baza unor altor raporturi existente între ele;

e) oricare altă împrejurare, dacă stipularea ei în calitate de condiţie nu contravine dispoziţiilor legale imperative, ordinii publice sau bunelor moravuri.

(3) Banca va refuza modificarea contractului de cont fiduciar de sechestru, inclusiv prelungirea termenului de sechestru, atîta timp cît continuă urmărirea de către creditorii uneia din celeilalte părţi la contract a sumelor băneşti de pe conturile acestora deschise în acea bancă.

Articolul 1235[4]. Obligaţiile băncii la recepţionarea dovezilor îndeplinirii condiţiilor

(1) Banca este obligată:

a) să notifice o parte imediat despre recepţionarea dovezilor recepţionate de către bancă pentru confirmarea îndeplinirii condiţiilor de efectuare a transferului de la cealaltă parte;

b) să notifice părţile imediat despre efectuarea unui transfer; şi

c) să notifice părţile imediat despre refuzul în efectuarea unui transfer şi să precizeze motivul refuzului.

(2) Banca este obligată să efectueze transferul în folosul beneficiarului doar dacă dovezile recepţionate respectă întocmai toate condiţiile stabilite în contractul de cont fiduciar de sechestru.

(3) Banca este obligată să verifice îndeplinirea condiţiilor cu un nivel de prudenţă care se aşteaptă de la o persoană din domeniul ei de activitate.

(4) Banca este obligată să refuze efectuarea transferului dacă condiţiile aplicabile nu sunt îndeplinite, inclusiv:

a) dacă se dovedeşte în chip neîndoielnic, prin probe prezente la data examinării, că dovezile îndeplinirii condiţiilor, prezentate băncii, sunt frauduloase;

b) dacă banca a recepţionat dovezile îndeplinirii condiţiilor după expirarea termenului de sechestru.

Articolul 1235[5]. Regimul sechestrului

(1) Niciuna din celelalte părţi ale contractului de cont fiduciar de sechestru nu are dreptul să dea băncii instrucţiuni de efectuare a transferurilor din contul fiduciar de sechestru şi nici să revoce împuternicirile de fiduciar ale băncii altfel decît conform condiţiilor expres prevăzute de contract.

(2) Oricare din părţi poate solicita băncii informaţii privind soldul contului fiduciar de sechestru şi operaţiunile efectuate de ea.

(3) Sumele băneşti înscrise la soldul contului fiduciar de sechestru poate fi gajat de bancă cu consimţămîntul tuturor părţilor la contractul de cont fiduciar de sechestru. În acest caz, banca îşi îndeplineşte împuternicirile şi obligaţiile rezultate din contractul de cont fiduciar de sechestru în măsura în care ele nu contravin condiţiilor gajului instituit.

Articolul 1235[6]. Închiderea contului fiduciar de sechestru

(1) Dacă, la îndeplinirea condiţiei efectuării transferului, banca nu deţine informaţii suficiente pentru a efectua transferul în folosul beneficiarului, banca va deschide un cont curent pe numele beneficiarului şi va transfera în el sumele datorate lui.

(2) Dacă, la expirarea termenului de sechestru, nu au fost îndeplinite condiţiile efectuării transferului, banca nu deţine informaţii suficiente pentru a plăti soldul contului fiduciar în folosul persoanei îndreptăţite, banca va deschide un cont curent pe numele persoanei îndreptăţite şi va transfera în el sumele datorate acelei persoane.

(3) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin. (1) sau (2), banca închide contul fiduciar de sechestru şi informează părţile contractului de cont fiduciar de sechestru despre operaţiunile efectuate.

Articolul 1235[7]. Aplicarea dispoziţiilor prezentei secţiuni

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni se completează cu dispoziţiile legale privind fiducia.

(2) Dispoziţiile art. 1235[2]-1235[7] alin. (1) se vor aplica în mod corespunzător atunci cînd contul fiduciar, deschis de o altă persoană decît banca, este utilizat pentru prestarea serviciilor de sechestru convenţional. "

584. Articolul 1236 se completează cu alin. (4) cu următorul cuprins:

„(4) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător şi împrumuturilor acordate de către alte persoane prevăzute dispoziţiile art. 869 alin. (2). ".

585. Articolul 1237:

1) alineatul (2) se abrogă;

2) la alineatul (3), după cuvintele „evoluţia pieţei", se completează cu cuvintele „financiare bancare şi nebancare,", iar cuvîntul „regulile" se substituie cu cuvîntul „principiul".

586. Articolul 1240:

1) la alineatul (1) textul „(gaj)" şi „(fidejusiune)" se substituie cu textul „(inclusiv gaj)" şi, respectiv, „(inclusiv fidejusiune)";

2) la alineatul (2) cuvintele „rezilieze contractul" se substituie cu cuvintele „declare rezoluţiunea contractului de credit".

587. Articolul 1241:

1) la alineatul (1) lit. b) cuvintele „înaintate de bancă" se substituie cu cuvintele „prevăzute de contractual de credit";

2) alineatul (2) se completează cu cuvintele „ori tranşa care urmează să se acorde".

588. Articolul 1242:

1) titlul articolului va avea următorul cuprins: „Rezoluţiunea contractului de credit";

2) la alineatul (1) cuvîntul „rezilia" se substituie cu cuvîntul „rezolvi";

3) la alineatul (2) cuvîntul „Rezilierea" se substituie cu cuvîntul „Rezoluţiunea";

4) la alineatul (3) cuvintele „să anunţe rezilierea" se substituie cu cuvintele „declare rezoluţiunea";

5) la alineatul (4) cuvîntul „rezilia" se substituie cu cuvîntul „rezolvi";

6) la alineatul (5) cuvîntul „Rezilierea" se substituie cu cuvîntul „Rezoluţiunea".

589. Articolul 1243 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1243.** Răspunderea debitorului

(1) În cazul în care a rezolvit contractul de credit pentru neexecutarea fără justificare a obligaţiilor de către debitor, banca nu are dreptul de a cere dobînda pe care o va rata din cauza încetării înainte de termen a contractului de credit. Această regulă nu împiedică banca să ceară repararea prejudiciului cauzat conform dispoziţiilor alin.(2) şi, după caz, a dispoziţiilor privind neexecutarea obligaţiilor.

(2) Dispoziţiile legale privind clauza penală rămîn aplicabile.".

590. Articolul 1245:

1) la alineatul (1), după cuvîntul „rambursează" se completează cu cuvintele „total sau parţial";

2) alineatul (2) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„(2) Părţile pot conveni asupra unui comision de plată anticipată prin care se va repara prejudiciul cauzat prin rambursarea anticipată. ".

591. Articolul 1246:

1) alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazul în care textul garanţiei bancare prevede în mod expres că ea este guvernată de anumite uzanţe şi practici uniforme publicate, dispoziţiile prezentului cod se aplică doar în măsura în care nu contravin acelor uzanţe şi practici.".

3) alineatele (3) şi (4) se abrogă.

592. Articolele 1247 şi 1248 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1247.** Regimul juridic al garanţiei bancare

(1) Dacă altceva nu s-a prevăzut expres sau nu rezultă în chip neîndoielnic din textul garanţiei bancare, garanţia bancară se consideră o garanţie personală autonomă la prima cerere asumată prin act juridic unilateral.

(2) Dispoziţiile legale privind garanţiile personale se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1248. Contractul privind eliberarea garanţiei bancare

(1) Drepturile şi obligaţiile ordonatorului şi garantului privind remuneraţia garantului, eliberarea garanţiei bancare, executarea ei, dreptul de regres al garantului şi alte chestiuni aferente pot fi convenite prin contract dintre ordonator şi garant (contractul privind eliberarea garanţiei bancare).

(2) Creanţele garantului faţă de ordonator pot fi garantate prin garanţii reale şi personale.

(3) Garantul şi ordonatorul nu pot invoca faţă de beneficiar excepţii bazate pe contractul privind eliberarea garanţiei bancare.".

593. Articolele 1249-1255 se abrogă.

594. Articolul 1256 se completează cu alineatul (3), având următorul cuprins:

„(3) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în mod corespunzător ordinelor de plată date unui prestator de servicii de plată altul decât banca".

595. La articolul 1272 alin. (3), cuvintele „pierderea capacităţii de exerciţiu a" se substituie cu cuvintele „instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară în privinţa".

596. Articolul 1278:

1) titlul articolului va avea următorul cuprins: „Impedimentul";

2) la alineatele (1)-(3) cuvintele „eveniment de forţă majoră" se substituie cu cuvintele „impediment prevăzut de dispoziţiile art. 605".

597. Articolul 1280 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) În cazul în care textul acreditivului prevede în mod expres că el este guvernat de anumite uzanţe şi practici uniforme publicate, dispoziţiile prezentului cod se aplică doar în măsura în care nu contravin acelor uzanţe şi practici.".

598. Articolul 1281 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1281.** Irevocabilitatea acreditivului

(1) Acreditivul este irevocabil.

(2) Acreditivul reprezintă un angajament ferm al băncii emitente, cu condiţia ca documentele stipulate să fie prezentate băncii desemnate sau băncii emitente şi să fie în conformitate cu termenele şi condiţiile acreditivului. Acreditivul poate fi modificat sau revocat fără acordul băncii emitente, a băncii confirmatoare, dacă există, şi a beneficiarului numai în cazurile prevăzute de prezentul cod.".

599. La articolul 1283 alineatul (1), cuvîntul „irevocabil" se exclude.

600. Articolul 1285 se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) În cazul în care textul incasoului documentar prevede în mod expres că el este guvernat de anumite uzanţe şi practici uniforme publicate, dispoziţiile prezentului cod se aplică doar în măsura în care nu contravin acelor uzanţe şi practici."

601. Articolul 1289 alineatul (2):

1) după cuvîntul „bunurile" se completează cu cuvîntul „lucrările", iar cuvintele „prestate de întreprinderile comerciale" se substituie cu cuvintele „furnizate de cel";

2) ultima propoziție se exclude.

602. Capitolul XXVI va avea următorul cuprins:

„Capitolul XXVI
ASIGURAREA

Secțiunea 1
Dispoziții comune privind asigurarea

Articolul 1301. Contractul de asigurare

(1) Prin contract de asigurare, o parte (contractantul asigurării) se obligă să plătească celeilalte părți (asigurătorul) prima de asigurare, iar asigurătorul se obligă să plătească asiguratului, beneficiarului asigurării sau, după caz, terțului păgubit o prestație bănească (indemnizația ori despăgubirea de asigurare), la producerea cazului asigurat în interiorul perioadei de asigurare.

(2) Orice clauza care derogă de la dispozițiile prezentului capitol în detrimentul contractantului, asiguratului sau beneficiarului care este consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1302. Clasele și tipurile de asigurări

Clasele și tipurile de asigurări se stabilesc prin lege specială.

Articolul 1303. Asigurarea de sume fixe

(1) Asigurarea de sume fixe include asigurarea de viață și alte asigurări.

(2) În cazul asigurării de sume fixe asigurătorul este obligat să plătească o sumă de bani fixă la survenirea cazului asigurat. Suma care se plătește de asigurător în temeiul acestei asigurării se numește indemnizație de asigurare.

(3) În asigurarea de sume fixe, beneficiar este persoana în folosul căreia se plătește indemnizația de asigurare.

(4) În cazul asigurărilor multiple, beneficiarul are dreptul la indemnizația de asigurare în cuantum deplin în temeiul fiecărui contract încheiat.

Articolul 1304. Pluralitatea de subiecți

Contractul de asigurare poate stipula unul sau mai mulți asigurați, beneficiari sau persoane asigurate.

Articolul 1305. Coasigurarea

(1) Coasigurarea este operațiunea prin care doi sau mai mulți asigurători acoperă același risc, fiecare asumîndu-și o cotă-parte din acesta.

(2) Fiecare coasigurător răspunde față de asigurat numai în limita sumei pentru care s-a angajat prin contract.

Articolul 1306. Reasigurarea

(1) Prin încheierea contractului de reasigurare:

a) reasigurătorul primește prime de reasigurare, în schimbul cărora contribuie, potrivit obligațiilor preluate, la suportarea despăgubirii de asigurare pe care reasiguratul o plătește la producerea cazului care a constituit obiectul reasigurării;

b) asigurătorul, în calitate de reasigurat, cedează prime de reasigurare, în schimbul cărora reasigurătorul contribuie, potrivit obligaţiilor preluate, la suportarea despăgubirii de asigurare pe care reasiguratul o plăteşte la producerea cazului asigurat prin contractul de asigurare.

(2) Contractul de reasigurare produce efecte doar între asigurător şi reasigurător.

Articolul 1307. Nediscriminarea

(1) Utilizarea genului (inclusiv a stării de sarcină sau maternitate) ca factor în calcularea primelor şi prestaţiilor nu trebuie să ducă la crearea unor diferenţe în materie de prime percepute şi prestaţii executate, cu excepţiile prevăzute de actele normative din domeniul asigurărilor.

(2) Genul, starea de sarcină, maternitatea, rasa, culoarea, naţionalitatea, origine etnică, limba, religia sau convingerile, sexul, opinia sau apartenenţa politică nu pot constitui factori care duc la diferenţe în primele percepute de la persoanele fizice şi prestaţiile datorate lor.

(3) Dacă contractul de asigurare cuprinde condiţii care încalcă cerinţele dispoziţiilor alin.(1) sau (2), ele se vor înlocui de drept cu condiţii nediscriminatorii. Orice clauză contrară este nulă.

(4) Dacă contractul de asigurare cuprinde condiţii care încalcă cerinţele dispoziţiilor alin. (1) sau (2), contractantul are dreptul la rezoluţiunea asigurării. Notificarea de rezoluţiune trebuie să fie comunicată asigurătorului în cel mult 2 luni după ce contractantul a cunoscut încălcarea.

Articolul 1308. Riscul asigurat şi cazul asigurat

(1) Riscul asigurat este unul sau mai multe evenimente sau fenomene viitoare, posibile, dar incerte, prevăzute de contractul de asigurare, la care sînt expuse viaţa, sănătatea sau patrimoniul unei persoane.

(2) Este interzisă asigurarea:

a) intereselor ilicite;

b) prejudiciului suferit prin participarea la loterii, jocuri şi pariuri;

c) eventualelor cheltuieli la care poate fi supusă persoana în scopul eliberării ostaticilor.

(3) Cazul asigurat constă în producerea riscului asigurat care naşte obligaţia asigurătorului să plătească indemnizaţia ori despăgubirea de asigurare.

Articolul 1309. Încheierea contractului de asigurare

(1) Pentru încheierea contractului de asigurare, contractantul asigurării prezintă asigurătorului o cerere sau un chestionar (cererea asiguratului) în formă scrisă, în care indică interesul său în asigurare sau declară verbal că doreşte să încheie contract de asigurare. Declaraţia verbală nu scuteşte de necesitatea depunerii cererii scrise de asigurare.

(2) Contractul de asigurare se încheie în scris.

(3) Contractul de asigurare este format din cererea contractantului, poliţa de asigurare emisă de asigurător şi condiţiile generale de asigurare aplicabile, precum şi alte condiţii contractuale incorporate în conţinutul contractului în condiţiile legii.

(4) Dispoziţiile alin. (3) nu afectează dreptul părţilor de a întocmi un înscris unic care va cuprinde întregul contract de asigurare.

(5) Contractul de asigurare nu se poate dovedi prin martori, chiar dacă există un început de dovadă scrisă.

(6) Dacă documentele de asigurare au dispărut din cauza unui eveniment în afara controlului părţilor şi nu există posibilitatea obţinerii unui duplicat, existenţa şi conţinutul lor pot fi dovedite prin orice mijloc de probă.

(7) Încheierea contractului de asigurare se constată prin poliţa de asigurare sau certificatul de asigurare emis şi semnat de asigurător ori prin nota de acoperire emisă şi semnată de brokerul de asigurare.

Articolul 1310. Poliţa de asigurare

(1) Asigurătorul este obligat să remită contractantului un exemplar, semnat de el, al poliţei de asigurare.

(2) În poliţa de asigurare se va indica:

a) numele sau denumirea, domiciliul sau sediul părţilor contractante;

b) după caz, numele sau denumirea, domiciliul sau sediul asiguratului şi/sau beneficiarului;

c) după caz, denumirea şi sediul agentului de asigurare;

d) obiectul asigurării;

e) riscurile ce se asigură;

f) termenul contractului de asigurare (durata asigurării) şi perioada de asigurare;

g) suma asigurată şi, dacă s-a convenit, partea din prejudiciu pe care asigurătorul nu o despăgubeşte (franşiza);

h) prima de asigurare, locul şi termenele de plată;

i) alte date, conform legii sau acordului dintre părţi.

(3) În cazul prevăzut de dispoziţiile art. 1309 alin. (4), plata către asigurător a primei de asigurare sau a unei tranşe din aceasta se consideră acceptare de către contractant a contractului de asigurare.

Articolul 1311. Obligaţia de remitere a înscrisurilor

(1) Asigurătorul este ţinut să remită, împreună cu poliţa de asigurare, copiile de pe cererea contractantului.

(2) Dacă clauzele poliţei de asigurare diferă de cele din cererea contractantului sau oricare acord anterior dintre părţi, în cazul în care asiguratorul a notificat contractantul cu caractere îngroşate despre dreptul de a obiecta la diferenţele menţionate în poliţă, se va considera că deţinătorul poliţei a consimţit la diferenţele menţionate expres în poliţă cu excepţia cazului în care el obiectează în termen de o lună de la recepţionarea poliţei.

(3) Asigurătorului îi revine sarcina de a proba că contractantul a recepţionat documentele care trebuie remise de către asigurător.

Articolul 1312. Stabilirea drepturilor şi obligaţiilor în cazul asigurării mutuale

(1) Persoanele pot să-şi asigure bunurile pe principii mutuale, prin asociere, în baza liberului consimţământ, în societăţi de asigurări mutuale.

(2) Certificatul de participare la o societate de asigurări mutuale poate stabili drepturile şi obligaţiile membrilor prin referinţă la actul de constituire al societăţii.

(3) Fiecare membru are dreptul să obţină o copie de pe actul de constituire al societăţii.

Articolul 1313. Opozabilitatea excepţiilor

Dacă o poliţă de asigurare este emisă nominativă, la purtător ori la ordin, asigurătorul poate opune posesorului poliţei toate excepţiile opozabile asiguratului iniţial. Excepţiile nu pot fi opuse dacă noul posesor al poliţei îl informează în scris pe asigurător despre cesiunea drepturilor care rezultă din asigurare, iar asigurătorul nu-i comunică de îndată excepţiile existente.

Articolul 1314. Perioada de asigurare şi durata asigurării

(1) Asigurarea începe cu prima oră a primei zile şi încetează la ora 24 a ultimei zile din perioada de asigurare convenită dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Dacă o clauză prevede că perioada de asigurare se începe la o anumită dată anterioară încheierii contractului (asigurare retroactivă), o asemenea clauză este valabilă cu condiţia că părţile nu cunoşteau, la momentul încheierii contractului, despre producerea cazului asigurat. Dacă contractantul cunoştea, la acel moment, despre producerea cazului asigurat, asigurătorul nu este obligat să despăgubească acel caz.

(3) În cazul în care contractul de asigurare se încheie pentru o durată de peste 5 ani, fiecare parte are dreptul la rezoluţiunea asigurării la finele celui de-al cincilea an sau a fiecăruia dintre anii următori, respectînd un termen de preaviz de 3 luni.

(4) În cazul contractelor încheiate pe o durată nelimitată, fiecare parte are dreptul la rezoluţiunea asigurării, respectînd un termen de preaviz de cel puţin o lună şi de cel mult 3 luni.

(5) Acordul prin care contractul de asigurare se consideră prelungit în mod tacit pe o durată mai mare de un an se consideră nul.

(6) Perioada de asigurare este intervalul de timp în care asiguratorul poartă răspundere şi pentru care se stabileşte prima de asigurare.

Articolul 1315. Majorarea primei de asigurare

Dacă asigurătorul, în baza unei clauze contractuale privind actualizarea primei de asigurare, măreşte cuantumul acesteia, contractantul are dreptul la rezoluţiunea asigurării, cu respectarea termenului de preaviz de o lună. Majorările care nu depăşesc 10% din prima de asigurare, nu îndreptăţesc la rezoluţiunea asigurării dacă contractantul este un profesionist.

Articolul 1316. Obligaţia de informare

(1) La încheierea contractului, solicitantul asigurării trebuie să informeze asigurătorul despre împrejurările pe care le cunoaşte sau ar trebui să le cunoască, şi care fac obiectul întrebărilor clare şi precise puse lui de către asigurător.

(2) Împrejurările prevăzute de dispoziţiile alin. (1) includ şi pe cele pe care persoana care urmează a fi asigurată le cunoaşte sau ar trebui să le cunoască.

Articolul 1317. Încălcarea obligaţiei de informare

(1) În cazul în care contractantul a încălcat obligaţia prevăzută de dispoziţiile art. 1316, în condiţiile prezentului articol, asigurătorul are dreptul să propună o modificare rezonabilă a condiţiilor contractului sau are dreptul să declare rezoluţiunea asigurării. În acest scop asigurătorul va notifica în scris intenţia sa, însoţită de informaţia privind consecinţele juridice ale deciziei sale, în termen de 1 lună după ce a cunoscut sau apar indicii încălcării obligaţiei prevăzute de dispoziţiile art. 1316.

(2) Dacă asigurătorul propune o modificare rezonabilă, contractul va continua pe baza modificării propuse dacă contractantul nu respinge propunerea în termen de 1 lună de la recepţionarea notificării prevăzute de dispoziţiile alin. (1) propoziţia a doua. În acest caz, asigurătorul are dreptul la rezoluţiunea asigurării în termen de 1 lună după recepţionarea notificării scrise de respingere din partea contractantului.

(3) Asigurătorul nu are dreptul la rezoluţiunea asigurării dacă contractantul a încălcat obligaţia prevăzută de dispoziţiile art. 1316 fără vinovăţie, cu excepţia cazului în care asigurătorul demonstrează că el nu ar fi încheiat contractul de asigurare dacă cunoştea acea informaţie.

(4) Rezoluţiunea asigurării produce efecte la expirarea termenului de 1 lună după recepţionarea notificării de respingere prevăzute de dispoziţiile alin. (2) de către contractant. Modificarea va produce efecte conform acordului părţilor.

(5) Dacă un caz asigurat este cauzat de către un element al riscului care cădea sub incidenţa obligaţiei prevăzute de dispoziţiile art. 1316, dar nu a fost dezvăluit, şi cazul asigurat survine înainte ca rezoluţiunea sau modificarea să producă efecte, asigurătorul nu poartă obligaţia de a indemniza sau despăgubi pe baza cazului respectiv dacă demonstrează că nu ar fi încheiat contractul de asigurare dacă cunoştea acea informaţie. Cu toate acestea, dacă asigurătorul ar fi încheiat contractul cu o primă mai mare sau în condiţii diferite, indemnizaţia sau despăgubirea se va plăti proporţional sau conform respectivelor condiţii diferite.

Articolul 1318. Excluderea răspunderii pentru încălcarea obligaţiei de informare

Consecinţele prevăzute de dispoziţiile art. 1317 nu se aplică în privinţa:

a) unei întrebări care a rămas nerăspunsă sau a unei informaţii furnizate care în mod evident era incompletă sau incorectă;

b) informaţiei care ar fi trebuit să fie dezvăluită sau informaţiei furnizate incorect, care nu era esenţială pentru decizia unui asigurător rezonabil să încheie contractul în general sau să îl încheie anume în aceste condiţii;

c) informaţiei care asigurătorul a lăsat pe contractant să creadă că nu trebuie să fie dezvăluită;

d) informaţiei pe care asigurătorul a cunoscut-o sau trebuia să o cunoască.

Articolul 1319. Dolul

(1) Dispoziţiile art. 1317 şi 1318 nu împiedică asigurătorul să ceară nulitatea contractului de asigurare pentru dol. În acest caz, termenul de prescripţie este de 3 luni din data în care asigurătorul a cunoscut dolul.

(2) Asigurătorul nu este obligat să restituie primele încasate în temeiul contractului de asigurare anulat pe temeiul dolului.

Articolul 1320. Alte informaţii comunicate

Dispoziţiile art. 1317-1319 se aplică în mod corespunzător şi în privinţa informaţiilor furnizate de către contractant, la momentul încheierii contractului de asigurare, suplimentar celor la care era obligat conform dispoziţiile art. 1316.

Articolul 1321. Clauza privind măsurile de precauţie

(1) Clauza unui contract de asigurare instituie măsuri de precauţie atunci cînd acea clauză, formulată ca o obligaţie sau ca o condiţie a plăţii indemnizaţiei sau despăgubirii de către asigurător, cere de la contractant sau de la asigurat, înainte de survenirea cazului asigurat, să îndeplinească sau să se abţină de la anumite acţiuni care nu ţin de plata primei de asigurare.

(2) Dacă contractul de asigurare prevede că, în cazul neîndeplinirii măsurii de precauţie, asigurătorul are dreptul la rezoluţiunea asigurării, atunci clauza respectivă poate fi invocată doar dacă contractantul sau, după caz, asiguratul nu le-a îndeplinit cu intenţia de a cauza prejudiciul sau din culpă gravă, dar cunoscînd că există probabilitatea că prejudiciul va surveni. Asigurătorul este decăzut din dreptul la rezoluţiune dacă nu îl exercită în termen de 1 lună din momentul cînd a aflat sau apar indicii că măsura de precauţie nu fuseseră îndeplinită.

(3) Dacă contractul de asigurare prevede că, în cazul neîndeplinirii măsurii de precauţie, asigurătorul este eliberat total sau parţial de răspundere, atunci clauza respectivă poate fi invocată doar în măsura în care prejudiciul a fost cauzat prin neîndeplinirea ei de către contractant sau, după caz, asigurat cu intenţia de a cauza prejudiciul sau din culpă gravă, dacă a cunoscut sau trebuia să cunoască că există probabilitatea că prejudiciul va surveni.

(4) Contractantul sau, după caz, asiguratul are dreptul la indemnizaţie sau despăgubire de asigurare chiar şi cînd prejudiciul este cauzat prin neîndeplinirea din neglijenţă a măsurii de precauţie. Clauza care exclude răspunderea şi în caz de neglijenţă a contractantului sau, după caz, a asiguratului la neîndeplinirea măsurii de precauţie poate fi invocată dacă este exprimată clar.

Articolul 1322. Agravarea riscului

(1) Dacă contractul de asigurare cuprinde o clauză privitoare la agravarea riscului asigurat, clauza poate fi invocată doar dacă acea agravare a riscului este esenţială şi este pentru un risc prevăzut de contractul de asigurare.

(2) Dacă o clauză privitoare la agravarea riscului asigurat obligă contractantul, asiguratul sau, după caz, beneficiarul asigurării să informeze despre agravare, el este ţinut să informeze doar dacă a cunoscut sau trebuia să cunoască agravarea riscului. Obligaţia se consideră îndeplinită şi atunci cînd informaţia este furnizată de un terţ.

(3) Dacă clauza cere ca informarea să se facă într-un termen anumit, termenul trebuie să fie rezonabil. Informarea se consideră îndeplinită în termen dacă s-a expediat în interiorul termenului.

(4) În cazul încălcării obligaţiei de informare, asigurătorul nu va fi în drept să refuze, pe acest temei, să plătească prejudiciul provocat de un caz care este acoperit de asigurare cu excepţia cazului în care prejudiciul a fost cauzat de agravarea riscului. Alte prejudicii provocate de cazurile care sunt acoperite de asigurare se despăgubesc conform dispoziţiilor art. 1322 alin. (3).

Articolul 1323. Sancţiunile în caz de agravare a riscului

(1) Dacă contractul prevede că, în cazul unei agravări a riscului asigurat, asigurătorul are dreptul la rezoluţiunea asigurării, acel drept poate fi exercitat, prin notificare adresată contractantului, în termen de 1 lună din momentul în care asigurătorul a cunoscut agravarea sau indicii ei.

(2) Perioada de asigurare va înceta la expirarea termenului de 1 lună de la recepţia declaraţiei de rezoluţiune, iar dacă contractantul a săvîrşit o încălcare intenţionată a obligaţiei prevăzute de dispoziţiile art. 1322, la data recepţiei notificării de rezoluţiune.

(3) Dacă cazul asigurat este cauzat de un risc agravat, despre care contractantul cunoştea sau trebuia să cunoască înainte de încetarea perioadei de asigurare, indemnizaţia sau despăgubirea de asigurare nu se va plăti dacă asigurătorul nu ar fi asigurat deloc riscul agravat. Cu toate acestea, dacă contractul de asigurare nu prevede altfel iar asigurătorul ar fi asigurat riscul agravat la o primă mai mare sau în condiţii diferite, indemnizaţia sau despăgubirea de asigurare se va plăti proporţional sau în acele alte condiţii.

Articolul 1324. Reducerea riscului

(1) Dacă a avut loc o reducere esenţială a riscului asigurat, contractantul are dreptul să ceară reducerea proporţională a primei pentru perioada de asigurare rămasă.

(2) Dacă părţile nu pot conveni asupra unei reduceri proporţionale timp de 1 lună de la recepţionarea cererii de către asigurător, contractantul are dreptul la rezoluţiunea asigurării. Contractantul este decăzut din dreptul la rezoluţiune dacă nu îl exercită în termen de 2 luni de la recepţionarea cererii de către asigurător.

Articolul 1325. Plata primei de asigurare

(1) Contractantul este obligat la plata primei de asigurare doar la eliberarea poliţei de asigurare.

(2) Dacă interesul asigurat nu există la data începerii asigurării sau dacă un interes viitor nu mai ajunge să se constituie, contractantul este eliberat de obligaţia plăţii primei de asigurare. Dacă interesul asigurat se stinge, contractantul datorează asigurătorului doar acea parte din primă ce corespunde duratei riscului. Asigurătorul poate cere o taxă corespunzătoare pentru cheltuielile şi operaţiunile făcute pentru încheierea contractului.

Articolul 1326. Neplata primei înainte de începerea perioadei de asigurare

(1) Dacă contractul de asigurare cuprinde o clauză conform căreia plata primei de asigurare sau plata primei tranşe din prima de asigurare este o condiţie suspensivă ca întregul contract să producă efecte juridice sau o condiţie de începere a perioadei de asigurare, acea clauză poate fi invocată de către asigurător doar dacă:

a) clauza este inclusă în contractul de asigurare într-un limbaj clar şi avertizînd solicitantul asigurării că riscul nu este preluat de asigurător pînă cînd prima nu este plătită; şi

b) a expirat un termen de 3 zile lucrătoare de la scadenţă fără ca să fie efectuată plata în interiorul acelui termen.

(2) Dacă condiţiile alin. (1) sunt întrunite, perioada de asigurare va începe să curgă doar din momentul în care prima sau tranşa respectivă a fost plătită cu excepţia cazului în care a intervenit rezoluţiunea asigurării conform dispoziţiilor art. 1328.

Articolul 1327. Neplata primei după începerea perioadei de asigurare

(1) Dacă contractul de asigurare cuprinde o clauză conform căreia perioada de asigurare se suspendă sau asigurătorul este în alt mod eliberat de răspundere atîta timp cît prima sau o tranşă a primei nu este plătită după ce perioada de asigurare a început, acea clauză poate fi invocată doar dacă:

a) după scadenţa sumei, asigurătorul expediază un avertisment contractantului, în care specifică suma exactă a primei datorate, acordă un termen suplimentar de cel puţin 2 săptămîni de la data expedierii şi îl informează despre iminenţa suspendării perioadei de asigurare dacă nu se face plata integrală; şi

b) termenul suplimentar prevăzut de dispoziţiile lit. a) expiră fără ca să fie efectuată plata în interiorul acelui termen.

(2) Perioada de asigurare este suspendată după expirarea termenului suplimentar prevăzut de dispoziţiile alin.(1) lit. a). Perioada de asigurare se va relua doar pentru viitor de îndată ce contractantul plăteşte suma datorată cu excepţia cazului în care a produs efecte rezoluţiunea asigurării conform dispoziţiilor art. 1328.

Articolul 1328. Suspendarea perioadei de asigurare şi rezoluţiunea asigurării

(1) Asigurătorul nu datorează indemnizaţia sau despăgubirea de asigurare dacă cazul asigurat s-a produs în afara perioadei de asigurare sau pe durata suspendării perioadei de asigurare, chiar dacă cazul s-a depistat la o dată în interiorul perioadei de asigurare.

(2) La expirarea termenului prevăzut de dispoziţiile art. 1326 alin. (1) lit. b) sau, după caz, art. 1327 alin. (1) lit. a), fără ca prima să fi fost plătită, asigurătorul are dreptul la rezoluţiunea asigurării, cu condiţia că notificările privind efectele juridice prevăzute la aceleaşi articole prevăd suplimentar că asigurătorul va avea dreptul la rezoluţiunea asigurării.

(3) Rezoluţiunea asigurării se va produce de plin drept dacă asigurătorul nu introduce o acţiune de plată silită a primei sau tranşei de primă în termen de 2 luni de la expirarea termenului prevăzut de dispoziţiile art. 1326 alin. (1) lit. b) sau, după caz, art. 1327 alin. (1) lit. a).

Articolul 1329. Declararea şi efectele rezoluţiunii

(1) Asigurătorul declară rezoluţiunea prin declaraţie faţă de contractant chiar dacă o altă persoană are calitatea de asigurat sau de beneficiar al asigurării.

(2) În cazul rezoluţiunii asigurării, asigurătorul are dreptul doar la prima care se atribuie perioadei de asigurare care a curs efectiv înainte de data rezoluţiunii. Cu toate acestea, în cazul rezoluţiunii asigurării, asigurătorul păstrează prima pentru întreaga perioadă de asigurare dacă un caz de asigurare s-a produs, iar asigurătorul datorează despăgubire de asigurare sau, după caz, indemnizaţie de asigurare.

(3) În cazul în care rezoluţiunea s-a produs din cauza neexecutării fără justificare a obligaţiei uneia din părţi, dreptul la repararea prejudiciului al celeilalte părţi rămîne neafectat. În special, , în acest caz, asigurătorul poate cere rambursarea sau, după caz, poate reţine cheltuielile de gestiune chiar dacă perioada de asigurare nu a curs ori a fost suspendată, precum şi, în condiţiile prevăzute de dispoziţiile art. 623^{20}, poate cere dobînda de întîrziere sau penalitatea asupra sumelor la care are dreptul după rezoluţiune.

(4) Rezoluţiunea asigurării nu stinge obligaţia asigurătorului aferentă unui caz asigurat produs în interiorul perioadei de asigurare care a curs efectiv înainte de data rezoluţiune.

Articolul 1330. Informarea despre producerea cazului asigurat

(1) Survenirea cazului asigurat trebuie notificată de îndată asigurătorului de către contractant, asigurat sau, după caz, beneficiar, cu condiţia că persoana obligată să facă

notificarea cunoştea sau trebuia să cunoască existenţa acoperirii de asigurare şi survenirea cazului asigurat. Obligaţia se consideră îndeplinită şi dacă un terţ informează asigurătorul.

(2) Dacă contractul de asigurare cere ca informarea să se facă într-un termen anumit, termenul trebuie să fie rezonabil. Informarea se consideră îndeplinită în termen dacă s-a expediat în interiorul termenului.

(3) Asigurătorul nu poate invoca clauza prin care este eliberat total sau parţial de obligaţia sa dacă obligaţia de informare nu a fost îndeplinită în modul corespunzător, decît în măsura în care, prin neexecutare, interesele asigurătorului sînt afectate în mod serios.

Articolul 1330[1]. Cooperarea la investigarea cazului asigurat

(1) Contractantul, asiguratul sau, după caz, beneficiarul asigurării trebuie să coopereze cu asigurătorul la investigarea cazului asigurat prin îndeplinirea cererilor sale rezonabile, în special a cererilor privind furnizarea informaţiei despre cauzele şi efectele cazului asigurat, privind furnizarea altor dovezi documentare şi de altă natură ale cazului asigurat, precum şi privind oferirea accesului la încăperile legate de acestea.

(2) În cazul încălcării obligaţiei prevăzute de dispoziţiile alin. (1) şi, cu excepţia cazului cînd se aplică dispoziţiile alin. (3), obligaţia asigurătorului se va reduce în măsura în care asigurătorul dovedeşte că el a fost prejudiciat prin încălcare.

(3) În cazul oricărei încălcări a dispoziţiilor alin. (1) săvîrşită cu intenţia de a prejudicia sau din culpă gravă, dar cunoscînd că există probabilitatea că asigurătorul va fi prejudiciat, asigurătorul este eliberat de obligaţia să plătească indemnizaţia sau despăgubirea de asigurare.

Articolul 1330[2]. Examinarea cererilor de despăgubiri

(1) Asigurătorul va lua toate măsurile rezonabile pentru a examina în mod prompt o cerere de despăgubire bazată pe un caz asigurat.

(2) Cererea de despăgubire se va considera acceptată cu excepţia cazului în care asigurătorul respinge cererea de despăgubire sau amînă examinarea acesteia prin notificare scrisă care specifică motivele deciziei de respingere sau amînare, expediată în termen de 1 lună, dacă legea sau contractul nu prevede altfel, după recepţionarea documentelor şi altor informaţii relevante pentru examinare.

(3) Asigurătorul este în drept:

a) să participe, în lipsa asiguratului şi independent de voinţa lui, la examinarea circumstanţelor producerii cazului asigurat;

b) să prezinte instituţiilor de rigoare interpelări, adrese şi petiţii care ar viza circumstanţele cazului pretins asigurat;

c) să conteste, după caz, în instanţa de judecată deciziile adoptate referitor la stabilirea vinovăţiei asiguratului în producerea cazului asigurat. Contestarea în instanţa de judecată a deciziei privind stabilirea vinovăţiei asiguratului nu exclude vinovăţia acestuia pînă în momentul în care hotărârea judecătorească devine definitivă, asigurătorul fiind obligat să achite despăgubirea de asigurare în termenul stabilit de lege sau contractul de asigurare.

Articolul 1330[3]. Momentul datorării prestaţiei de către asigurător

(1) Prestaţia asigurătorului este datorată din momentul încheierii activităţii de investigare şi constatare a cazului asigurat şi a întinderii obligaţiei asigurătorului. În cazul în care pretenţia a fost acceptată, asigurătorul va plăti sau, după caz, va presta în alt mod prevăzut de contract fără întîrziere nejustificată.

(2) Dacă investigarea durează mai mult de o lună, asiguratul sau, după caz, beneficiarul asigurării este îndreptăţit să ceară un avans corespunzător şi proporţional cu obligaţia probabilă de plată, cu condiţia că obligaţia asigurătorului de a plăti indemnizaţia sau despăgubirea şi mărimea ei nu trezesc îndoieli. Avansul se va plăti fără întîrziere nejustificată.

(3) Plata indemnizaţiei sau despăgubirii de asigurare, pe temeiul dispoziţiilor alin.(1) sau (2), se va face nu mai tîrziu de 1 săptămînă după acceptarea şi cuantificarea pretenţiei ori, după caz, a părţii din ea.

(4) Sînt nule înţelegerile prin care asigurătorul se eliberează de obligaţia plăţii eventualelor dobînzi de întîrziere sau, după caz, a penalităţilor.

(5) Asigurătorul poate compensa primele de asigurare scadente şi alte sume datorate asigurătorului în baza contractului de asigurare cu sumele care sunt pretinse de la asigurător în temeiul aceluiaşi contract de asigurare, chiar dacă cel ce pretinde este un terţ. Această regulă nu se aplică în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă.

Articolul 1330[4]. Rezoluţiunea după survenirea cazului asigurat

(1) Clauza care prevede rezoluţiunea contractului de asigurare fără vreun motiv după survenirea cazului asigurat este valabilă doar dacă ea acordă dreptul la rezoluţiune ambelor părţi contractante şi asigurarea nu este asigurare de persoane.

(2) Atît clauza privind rezoluţiunea prevăzută de dispoziţiile alin. (1) cît şi exercitarea acestui drept trebuie să fie rezonabile.

(3) Dreptul la rezoluţiune expiră dacă partea contractantă îndreptăţită nu a comunicat celeilalte părţi contractante rezoluţiunea în termen de 2 luni după ce a cunoscut survenirea cazului asigurat.

(4) Rezoluţiunea va produce efecte la expirarea termenului de 2 săptămîni după ce s-a comunicat rezoluţiunea.

Articolul 1330[5]. Regresul asigurătorului prin subrogarea în drepturile faţă de cel obligat la repararea prejudiciului

(1) Asigurătorul care a plătit despăgubirea de asigurare precum şi eventualele cheltuieli de diminuare a prejudiciului se subrogă, în limitele acestei sume, în dreptul la repararea prejudiciului faţă de terţul căruia îi revine obligaţia să repare prejudiciul cauzat dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) În măsura în care asiguratul a renunţat la un drept faţă de acel terţ într-un mod în care dăunează dreptul asigurătorului de subrogare, el pierde dreptul său la despăgubire în privinţa acelui prejudiciu.

(3) Asigurătorul nu are dreptul să exercite dreptul de regres pe baza subrogării faţă de membrul gospodăriei contractantului sau asiguratului, o persoană de o relaţie socială echivalentă faţă de unul din aceştia, sau un salariat al unuia din aceştia, cu excepţia cazului cînd asigurătorul demonstrează că prejudiciul a fost cauzat de acea persoană intenţionat sau din culpă gravă, dar cunoscînd că există probabilitatea că prejudiciul va surveni.

(4) Asigurătorul nu poate exercita drepturile pe baza subrogării în detrimentul asiguratului.

(5) Asigurătorul poate renunţa total sau parţial la exercitarea dreptului de subrogare împotriva persoanei care poartă răspundere de producerea pagubei, dacă ea însăşi a suferit grav, sau împotriva moştenitorilor ei, dacă persoana a decedat ca urmare a producerii riscului asigurat, sau în alte situaţii în care împrejurările justifică renunţarea.

Secţiunea a 2-a
Asigurarea generală

Subsecţiunea 1
Dispoziţii comune privind asigurarea generală

Articolul 1330[6]. Noţiuni generale

(1) Asigurarea generală cuprinde asigurarea de daune şi alte asigurări.

(2) Despăgubirea de asigurare reprezintă suma ce urmează a fi plătită de către asigurător asiguratului în vederea compensării prejudiciului suportat urmare a survenirii cazului asigurat.

Subsecţiunea a 2-a
Asigurarea de daune

§1. Dispoziţii comune privind asigurarea de daune

Articolul 1330[7]. Noţiuni generale

(1) În cazul asigurării de daune asigurătorul este obligat să despăgubească prejudiciul suportat de asigurat sau, după caz, terţul păgubit la survenirea cazului asigurat.

(2) În asigurarea de daune, asigurat este persoana al cărei interes este protejat contra daunei. Aceeaşi persoană poate fi concomitent contractant şi asigurat.

(3) Se consideră că oricare persoană care are un drept de orice natură asupra bunului are interes protejat contra daunei.

(4) Suma care se plăteşte de asigurător în temeiul acestei asigurării se numeşte despăgubire de asigurare.

(5) Asigurarea de daune cuprinde asigurarea bunurilor, asigurarea de răspundere, de sănătate, asigurarea de credite, garanţii şi pierderi financiare şi altele.

Articolul 1330[8]. Sumele maxime care se pot plăti

(1) Suma asigurată nu poate depăşi valoarea reală a bunului asigurat.

(2) Asigurătorul nu este obligat să plătească mai mult decît suma necesară să repare prejudiciul efectiv suferit de către asigurat.

(3) Prin derogare de la dispoziţiile alin.(1), părţile pot prevedea o clauză care prevede o valoare convenită a bunului asigurat şi care obligă asigurătorul să repare prejudiciul în mărimea valorii convenite chiar dacă acea valoare depăşeşte valoarea efectivă a bunului, cu condiţia că, la momentul cînd s-a convenit asupra valorii, contractantul sau, după, caz, asiguratul nu a comis o fraudă şi nici nu a făcut o declaraţie eronată.

Articolul 1330[9]. Ajustarea condiţiilor în caz de asigurare excesivă

(1) Dacă suma asigurată depăşeşte prejudiciul maxim care ar putea fi cauzat de riscul asigurat, oricare dintre părţi are dreptul să ceară reducerea sumei asigurate şi reducerea corespunzătoare a primei pentru perioada de asigurare rămasă, dar cu reţinerea de către asigurător a cheltuielilor de gestiune.

(2) Dacă părţile nu convin asupra acelei reduceri în termen de 1 lună de la recepţionarea cererii de către cealaltă parte, oricare parte are dreptul la rezoluţiunea asigurării.

Articolul 1330[10]. Asigurarea multiplă

(1) Contractantul trebuie să declare existenţa tuturor asigurărilor referitoare la acelaşi interes, această obligaţie revenindu-i atît la data încheierii contractelor de asigurare, cît şi pe parcursul executării acestora.

(2) Dacă acelaşi interes este asigurat în mod separat de către mai mulţi asigurători, asiguratul are dreptul să înainteze pretenţii faţă de oricare dintre ei sau mai mulţi dintre ei în măsura necesară pentru a despăgubi prejudiciul efectiv suferit de asigurat.

(3) Asigurătorul faţă de care se înaintează pretenţia va plăti în limitele şi condiţiile prevăzute în contractul său, împreună cu rambursarea eventualelor cheltuieli de diminuare a prejudiciului, fără a afecta dreptul său de regres faţă de alţi asigurători.

(4) În raporturile dintre asigurători, drepturile şi obligaţiile prevăzute de dispoziţiile alin. (2) vor fi proporţionale cu despăgubirea la care ei ar fi fost obligaţi în mod separat faţă de asigurat dacă nu se făcea asigurarea multiplă.

Articolul 1330[11]. Cauzarea prejudiciului

(1) Contractantul sau, după caz, asiguratul nu are dreptul la despăgubire în măsura în care prejudiciul a fost cauzat de acţiunea sau omisiunea sa cu intenţia de a cauza prejudiciul sau din culpă gravă dar cunoscînd că există probabilitatea că prejudiciul va surveni.

(2) Contractantul sau, după caz, asiguratul are dreptul la despăgubire de asigurare chiar şi cînd prejudiciul este cauzat de acţiunea sau omisiunea săvîrşită din neglijenţa sa. Clauza care exclude răspunderea asigurătorului şi în caz de neglijenţă a contractantului sau, după caz, asiguratului la săvîrşirea acţiunii sau omisiunii poate fi invocată dacă este exprimată clar.

(3) În sensul dispoziţiilor alin. (1) şi (2) cauzarea prejudiciului include şi neluarea unei măsuri de evitare sau diminuare a prejudiciului.

Articolul 1330[12]. Cheltuielile de diminuare a prejudiciului

(1) Asigurătorul va rambursa cheltuielile suportate sau prejudiciul suferit de către contractant sau, după caz, asigurat cu ocazia luării măsurilor de diminuare a prejudiciului suferit, în măsura în care asiguratul în mod justificat a considerat măsurile ca fiind rezonabile după împrejurări, chiar dacă ele nu au dus la diminuarea prejudiciului.

(2) Asigurătorul va despăgubi contractantul sau, după caz, asiguratul în privinţa măsurilor luate conform dispoziţiilor alin. (1), chiar dacă, împreună cu despăgubirea de asigurare pentru prejudiciu, suma totală datorată depăşeşte suma asigurată, dacă contractul nu exclude în mod expres acest drept.

Articolul 1330[13]. Drepturile asiguratului

(1) În cazul asigurării încheiate de contractant în folosul unei alte persoane (asiguratul), dacă survine cazul asigurat, asiguratul va fi îndreptăţit să primească sumele datorate de asigurător.

(2) Contractantul are dreptul să revoce desemnarea asiguratului, cu excepţia cazului în care poliţa o interzice sau deja a survenit cazul asigurat.

(3) Revocarea produce efecte din momentul în care notificarea de revocare este recepţionată de către asigurător.

Articolul 1330[14]. Cunoaşterea de către contractant a împrejurărilor aferente asiguratului

(1) În scopul îndeplinirii obligaţiei de informare prevăzută de dispoziţiile art. 1316, dacă contractul nu prevede altfel, se prezumă că contractantul nu trebuia să cunoască împrejurările cunoscute ori pe care trebuia să le cunoască asiguratul.

(2) Cu toate acestea, dacă, la momentul în care contractantul este obligat să ofere informaţia relevantă asigurătorului, asiguratul cunoştea că urmează să fie numit ca asigurat, dacă contractul nu prevede altfel, se prezumă că contractantul trebuia să cunoască împrejurările cunoscute ori pe care trebuia să le cunoască asiguratul.

Articolul 1330[15]. Încălcarea obligaţiei de către unul din asiguraţi

Încălcarea obligaţiei de către unul dintre asiguraţi nu afectează drepturile celorlalţi asiguraţi în baza aceluiaşi contract de asigurare, cu excepţia cazului în care riscul asigurat este comun.

Articolul 1330[16]. Absenţa riscului asigurat

(1) Dacă riscul asigurat nu există nici la data încheierii contractului şi nici la un moment ulterior în interiorul perioadei de asigurare, prima nu se datorează. Cu toate acestea, asigurătorul are dreptul la recuperarea cheltuielilor rezonabile suportate.

(2) Dacă riscul asigurat încetează să existe în interiorul perioadei de asigurare, de drept intervine rezoluţiunea contractului de asigurare din momentul cînd asigurătorul este notificat despre încetarea riscului asigurat.

§2. Asigurarea de bunuri

Articolul 1330[17]. Noţiuni generale

(1) În asigurarea de bunuri asigurătorul se obligă ca la producerea cazului asigurat să achite despăgubirea de asigurare către asigurat.

(2) În asigurarea de bunuri, asiguratul trebuie să aibă un interes legitim cu privire la bunul asigurat.

Articolul 1330[18]. Examinarea şi verificarea stării bunului în cazul asigurării de bunuri

(1) La încheierea contractului, asigurătorul are dreptul să examineze bunurile pentru a constata existenţa şi starea lor reală.

(2) Asigurătorul are dreptul să verifice modul în care este întreţinut bunul asigurat.

Articolul 1330[19]. Asigurarea parţială

(1) Asigurătorul este ţinut să despăgubească întregul prejudiciu asigurat în limita sumei asigurate chiar dacă suma asigurată este mai mică decît valoarea bunului asigurat la momentul survenirii cazului asigurat.

(2) Cu toate acestea, părţile pot să convină că despăgubirea datorată de asigurător se va reduce proporţional raportului dintre suma asigurată şi valoarea efectivă a bunului la momentul producerii prejudiciului (clauza de despăgubire proporţională). În acest caz, cheltuielile de diminuare a prejudiciului, prevăzute de dispoziţiile art. 1330[12], se vor rambursa în aceeaşi proporţie.

(3) Clauza de despăgubire proporţională poate fi invocată doar dacă asigurătorul suplimentar a menţionat existenţa ei în textul poliţei de asigurare.

Articolul 1330[20]. Transmiterea dreptului de proprietate

(1) Dacă se transmite dreptul de proprietate asupra bunului asigurat, de drept intervine rezoluţiunea contractului de asigurare la expirarea termenului de 1 lună de la data transmiterii, cu excepţia cazului în care contractantul şi dobînditorul convin asupra rezoluţiunii înainte de expirarea acestui termen. Această regulă nu se va aplica dacă contractul de asigurare a fost încheiat în favoarea unui viitor dobînditor.

(2) Pînă la expirarea termenului prevăzut de dispoziţiile alin. (1), dobînditorul bunului se consideră asigurat din momentul în care preia riscul bunului asigurat.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) nu se aplică:

a) dacă asigurătorul, contractantul şi dobînditorul convin altfel; sau

b) transmiterii dreptului de proprietate prin moştenire.

(3) Asiguratul care nu comunică asigurătorului înstrăinarea survenită şi dobînditorului existenţa contractului de asigurare rămîne obligat să plătească primele care devin scadente ulterior datei înstrăinării.

§3. Asigurarea de răspundere

Articolul 1330[21]. Noţiuni generale

(1) În cazul asigurării de răspundere civilă, asigurătorul se obligă să plătească o despăgubire pentru prejudiciul de care asiguratul răspunde în temeiul legii faţă de terţe persoane păgubite şi pentru costurile de apărare suportate conform dispoziţiilor art. 1330[12].

(2) Prin contractul de asigurare, se poate include în asigurare şi răspunderea civilă a unei persoane (asigurat), alta decît aceea care a încheiat contractul (contractant).

Articolul 1330[22]. Stabilirea despăgubirii

Dacă nu se prevede altfel prin lege, despăgubirea se stabileşte prin convenţie încheiată între asigurător, terţul păgubit şi, sub rezerva art. 1330[30] alin. (3), asigurat sau, în caz de neînţelegere, prin hotărâre judecătorească.

Articolul 1330[23]. Cauza daunei

(1) Nici contractantul şi nici asiguratul, după caz, nu are dreptul la despăgubire în măsura în care dauna a fost cauzată prin acţiunea sau omisiunea sa săvîrşită cu intenţia de a cauza acea daună. Aceasta include şi nerespectarea instrucţiunilor concrete date de asigurător după survenirea daunei, dacă s-a săvîrşit din culpă gravă şi cunoscînd că prin nerespectarea lor este probabil ca dauna să se agraveze.

(2) În sensul dispoziţiilor alin.(1) cauzarea daunei include neluarea unei măsuri de evitare sau diminuare a prejudiciului.

Articolul 1330[24]. Recunoaşterea răspunderii

(1) Clauza din contractul de asigurare care îl exonerează pe asigurător de obligaţiile sale în cazul în care contractantul sau asiguratul, după caz, recunoaşte obligaţia de a repara prejudiciul faţă de terţul păgubit sau o satisface nu produce efecte juridice.

(2) Cu excepţia cazului cînd a consimţit, asigurătorul nu este legat de acordul dintre terţul păgubit şi contractantul sau asigurat, după caz.

Articolul 1330[25]. Cesiunea creanţelor rezultate din poliţă

Clauza din contractul de asigurare care lipseşte asiguratul de dreptul de a cesiona dreptul asupra despăgubirii rezultate din poliţă nu produce efecte.

Articolul 1330[26]. Dreptul la declaraţie privind cererile de despăgubire

Contractantul are dreptul de a cere la orice moment o declaraţie privind cererile sale de despăgubire depuse în ultimii 5 ani.

Articolul 1330[27]. Cazul asigurat

(1) Cazul asigurat constă în faptul care dă naştere răspunderii asiguratului care a survenit în decursul perioadei de asigurare aferentă contractului de asigurare dacă părţile contractului de asigurare în scopuri comerciale sau profesionale nu definesc cazul asigurat cu referinţă la alte criterii, cum ar fi înaintarea pretenţiei de către terţul păgubit.

(2) În cazul în care părţile contractante definesc cazul asigurat cu referinţă la înaintarea pretenţiei de către terţul păgubit, asigurarea acoperă pretenţiile înaintate în decursul perioadei de asigurare sau în decursul unui termen adiţional cel puţin egal cu termenul de prescripţie aplicabil răspunderii şi care se bazează pe un fapt survenit înainte de expirarea perioadei de asigurare. Contractul de asigurare poate exclude acoperirea pe baza faptului că, la momentul încheierii contractului, solicitantul a cunoscut sau trebuia să cunoască circumstanţa susceptibilă de a da naştere pretenţiilor.

Articolul 1330[28]. Pretenţiile care depăşesc suma asigurată

(1) Dacă totalul plăţilor datorate mai multor terţi păgubiţi depăşeşte suma asigurată, plăţile vor fi reduse în mod proporţional.

(2) Asigurătorul care, necunoscînd existenţa altor terţi păgubiţi, a plătit cu bună-credinţă despăgubiri în folosul terţilor păgubiţi cunoscuţi, poartă răspundere faţă de ceilalţi terţi păgubiţi pînă la soldul sumei asigurate.

Articolul 1330[29]. Creanţe directe şi excepţii

(1) Drepturile terţelor persoane păgubite se exercită împotriva celor răspunzători de repararea prejudiciului.

(2) În măsura în care contractantul sau asiguratul, după caz, poartă răspundere civilă, terţul păgubit, la alegerea sa, poate înainta o pretenţie directă de reparare a prejudiciului faţă de asigurător în temeiul şi în condiţiile contractului de asigurare în oricare din următoarele cazuri:

a) dacă asigurarea este asigurare obligatorie;

b) în privinţa contractantului sau asiguratului este intentat procesul de insolvabilitate;

c) contractantul sau asiguratul a fost lichidat sau este dizolvat;

d) terţul păgubit a suferit o vătămare corporală sau deces;

e) legea care guvernează răspunderea civilă prevede o creanţă directă a terţului păgubit.

(3) Asigurătorul poate fi chemat în judecată de persoanele păgubite, în limitele obligaţiilor ce îi revin acestuia din contractul de asigurare.

(4) Asigurătorul poate ridica faţă de terţul păgubit excepţiile rezultate din contractul de asigurare cu excepţiile prevăzute de dispoziţiile legale în materie de asigurare obligatorie. Cu toate acestea, asigurătorul nu poate ridica o excepţie bazată pe comportamentul contractantului şi/sau asigurat după survenirea daunei.

(5) Asiguratorul plăteşte despăgubirea direct terţului păgubit în măsura în care acesta nu a fost despăgubit de către asigurat.

(6) În cazul în care asiguratul dovedeşte că a despăgubit terţul păgubit, despăgubirea se plăteşte asiguratului.

Articolul 1330[30]. Obligaţiile de informare

(1) La cererea terţului păgubit, contractantul şi asiguratul sunt obligaţi să ofere informaţia necesară pentru înaintarea pretenţiei directe.

(2) Asigurătorul este obligat să expedieze contractantului în formă textuală despre orice pretenţie directă care îi este înaintată, fără întîrzieri nejustificate, dar nu mai tîrziu de 15 zile după recepţionarea pretenţiei. Dacă asigurătorul nu execută această obligaţie, plata în folosul terţului păgubit sau recunoaşterea datoriei faţă de terţul păgubit nu afectează drepturile contractantului.

(3) Dacă contractantul nu oferă asigurătorului informaţia despre cazul asigurat în termen de 30 de zile de la expedierea notificării conform dispoziţiilor alin. (2), se consideră că contractantul a acceptat soluţionarea directă a pretenţiei de către asigurător. Această regulă de asemenea se aplică asiguraţilor care efectiv au primit notificarea în termenul corespunzător.

Articolul 1330[31]. Plata despăgubirii în cazul asigurării de răspundere

Plata despăgubirii către contractant sau asigurat, după caz, eliberează asigurătorul de obligaţia sa faţă de terţul păgubit în una din următoarele situaţii:

a) terţul păgubit a renunţat la pretenţia sa directă;

b) terţul păgubit nu a înaintat o cerere de plată directă asigurătorului în termen de 30 de zile din momentul recepţionării cererii scrise a asigurătorului.

Articolul 1330[32]. Prescripţia în cazul asigurării de răspundere

(1) Acţiunea faţă de asigurător, fie că este înaintată de către asigurat sau de către terţul păgubit, se prescrie o dată cu prescrierea acţiunii terţului păgubit faţă de asigurat.

(2) Termenul de prescripţie al pretenţiei terţului păgubit faţă de asigurat se suspendă din momentul în care asiguratul a cunoscut despre înaintarea pretenţiei directe faţă de asigurător şi pînă în momentul soluţionării pretenţiei directe sau respingerii ei univoce de către asigurător.

§4. Asigurarea de sănătate

Articolul 1330[33]. Noţiuni generale

(1) În asigurarea de sănătate asigurătorul se obligă să achite cheltuielile suportate la survenirea cazului asigurat.

(2) Obiect al asigurării îl constituie interese patrimoniale ale asiguratului, corelate cu viaţa şi sănătatea acestuia, ce ţin de compensarea cheltuielilor legate de prestarea serviciilor medicale şi aferente acestora.

§5. Asigurarea de credite, garanţii şi pierderi financiare

Articolul 1330[34]. Asigurarea de credite

(1) În asigurarea de credite, asigurătorul asigură riscurile asiguratului pentru nerambursarea totală sau parţială a ratelor de credit sau împrumut şi a dobânzilor aferente de către debitorul asiguratului.

(2) În cadrul asigurărilor de credite contractantul şi asiguratul poate fi o instituţie financiară bancară sau nebancară.

Articolul 1330[35]. Asigurarea de garanţii

(1) În asigurarea de garanţii, asigurătorul în calitate de garant garantează acoperirea pierderilor financiare înregistrate de asigurat ca urmare a neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale de către contractant.

(2) Asigurat în cadrul asigurării de garanţii este o altă persoană desemnată de către contractant.

(3) La încheierea contractului de asigurare asigurătorul va elibera contractantului polița de asigurare, iar asiguratului – scrisoarea de garanţii.

Articolul 1330[36]. Asigurarea de pierderi financiare

(1) În asigurarea de pierderi financiare obiectul asigurării îl constituie interesul patrimonial al asiguratului legate de pierderile financiare suportate de către asigurat în rezultatul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale de către debitorul asiguratului.

(2) Asigurat în cadrul asigurării de pierderi financiare este contractantul sau o altă persoană desemnată de către acesta.

(3) În asigurarea de pierderi financiare, neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale de către debitorul asiguratului trebuie să aibă caracter nepremeditat.

Subsecţiunea a 3-a
Asigurarea de accidente

Articolul 1330[37]. Noţiuni generale

(1) În cazul asigurării de accidente asigurătorul se obligă să achite indemnizaţia de asigurare, stabilită în conformitate cu contractul de asigurare, către beneficiarul asigurării la survenirea cazului asigurat.

(2) Obiect al asigurării de accidente îl constituie interese patrimoniale ale asiguratului corelate cu viaţa, sănătatea şi capacitatea de muncă a acestuia în raport cu survenirea unui accident.

Secţiunea a 3-a
Asigurarea de viaţă

§1. Părţile

Articolul 1330[38]. Noţiuni generale

(1) În cazul asigurării de viaţă obligaţia asigurătorului sau plata primei depinde de un eveniment determinat prin referinţă la decesul sau supravieţuirea persoanei asigurate.

(2) Persoana asigurată este persoana viaţa, sănătatea, integritatea fizică sau statutul civil ale căreia se asigură.

(3) În asigurarea de viaţă, aceeaşi persoană poate fi concomitent contractant, persoană asigurată şi/sau beneficiar.

(4) Contractul de asigurare în privinţa vieţii unei persoane alta decît contractantul este nul dacă nu s-a obţinut consimţămîntul informat în formă scrisă al persoanei asigurate privitor la:

a) contractarea asigurării în privinţa sa; şi

b) la identitatea beneficiarului dacă este desemnat în contract.

(5) Modificarea esenţială a contractului, inclusiv schimbarea beneficiarului, majorarea sumei asigurate şi schimbarea duratei contractului, nu produce efecte juridice dacă nu s-a obţinut acelaşi consimţămînt. Aceeaşi regulă se aplică cesiunii sau grevării în privinţa contractului de asigurare ori a dreptului la indemnizaţia de asigurare.

Articolul 1330[39]. Beneficiarul indemnizaţiei de asigurare

(1) Contractantul poate desemna unul sau mai mulţi beneficiari ai indemnizaţiei de asigurare şi poate schimba sau revoca desemnarea, cu excepţia cazului în care s-a stipulat irevocabilitatea desemnării. Desemnarea, schimbarea sau revocarea, dacă nu sunt făcute printr-un testament, se fac în scris şi se expediază asigurătorului.

(2) Dreptul de a desemna, schimba sau revoca desemnarea se stinge la decesul contractantului sau la survenirea cazului asigurat, în funcţie de care din aceste evenimente survine primul.

(3) Contractantul sau moştenitorii săi, după caz, se consideră beneficiari ai indemnizaţiei de asigurare în unul din următoarele cazuri:

a) contractantul nu a desemnat un beneficiar;

b) desemnarea beneficiarului a fost revocată şi nu s-au desemnat alţi beneficiari;

c) beneficiarul a decedat înainte de survenirea cazului asigurat şi nu s-au desemnat alţi beneficiari.

(4) Dacă doi sau mai mulţi beneficiari au fost desemnaţi şi desemnarea oricăruia dintre ei este revocată sau oricare dintre ei decedează înainte de survenirea cazului asigurat, partea din indemnizaţia de asigurare care s-ar fi cuvenit beneficiarului sau beneficiarilor respectivi se va distribui între beneficiarii rămaşi în mod proporţional dacă contractantul nu a dispus altfel conform dispoziţiilor alin. (1).

(5) Sub rezerva dispoziţiilor legale privitoare la nulitatea, anulabilitatea sau inopozabilitatea actelor juridice care dăunează creditorilor, masa debitoare a contractantului nu este îndreptăţită la indemnizaţia de asigurare, suma asigurată redusă sau valoarea de răscumpărare, atît timp cît indemnizaţia nu a fost plătită contractantului.

(6) Asigurătorul care plăteşte indemnizaţia de asigurare persoanei desemnate conform dispoziţiilor alin. (1) este eliberat de obligaţia de plată cu excepţia cazului în care el a cunoscut că persoana respectivă nu era îndreptăţită să primească indemnizaţia de asigurare.

Articolul 1330[40]. Beneficiarul valorii de răscumpărare

(1) Indiferent de desemnarea conform dispoziţiilor art. 1330[39], contractantul de asemenea poate desemna un beneficiar al valorii de răscumpărare, dacă există, şi poate schimba sau revoca desemnarea respectivă. Desemnarea, schimbarea sau revocarea se fac în scris şi se expediază asigurătorului.

(2) Contractantul se consideră beneficiar al valorii de răscumpărare în unul din următoarele cazuri:

a) dacă nu s-a desemnat nici un beneficiar al valorii de răscumpărare;

b) dacă desemnarea beneficiarului valorii de răscumpărare s-a revocat şi nu s-au desemnat alţi beneficiari;

c) dacă beneficiarul valorii de răscumpărare a decedat şi nu s-au desemnat alţi beneficiari.

(3) Dispoziţiile art. 1330^{39} alin. (2) şi alin. (4)-(6) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1330^{41}. Cesiunea sau grevarea

(1) Dacă beneficiarul a fost desemnat în mod irevocabil, cesiunea sau grevarea contractului de asigurare sau a dreptului la indemnizaţia de asigurare de către contractant nu produce efecte juridice dacă beneficiarul nu şi-a dat consimţământul în scris.

(2) Cesiunea sau grevarea dreptului la indemnizaţia de asigurare de către beneficiar nu produce efecte juridice dacă contractantul nu şi-a dat consimţământul în scris.

Articolul 1330^{42}. Renunţarea la moştenire de către beneficiar

Dacă beneficiarul este moştenitor al persoanei asigurate şi a renunţat la moştenire, renunţarea nu va afecta poziţia acestuia în contractul de asigurare.

§2. Faza iniţială şi durata contractului

Articolul 1330^{43}. Obligaţiile precontractuale de informare ale solicitantului

(1) Informaţiile care trebuie furnizate de către solicitant conform dispoziţiilor art. 1316 alin. (1), includ circumstanţele pe care le cunoştea sau trebuia să le cunoască persoana asigurată.

(2) Sancţiunile pentru neexecutarea obligaţiilor de informare precontractuale prevăzute de dispoziţiile art. 1317, 1318 şi 1320, dar nu şi cele prevăzute la art. 1319, pot fi invocate în decursul termenului de 5 ani din momentul încheierii contractului.

Articolul 1330^{44}. Obligaţiile precontractuale de informare ale asigurătorului

(1) Asigurătorul este obligat să informeze solicitantul dacă el are sau nu dreptul de a participa la profituri. Recepţionarea acestei informaţii trebuie confirmată printr-o declaraţie expresă cuprinsă într-un document separat de formularul de cerere.

(2) Înainte de încheierea contractului asigurătorul va furniza următoarea informaţie:

1) în privinţa asigurătorului: o referinţă concretă la publicarea obligatorie a raportului anual privind solvabilitate şi starea financiară;

2) în privinţa angajamentelor contractuale ale asigurătorului:

a) o explicare a fiecărui beneficiu şi a fiecărei opţiuni,

b) informaţie despre proporţia din primă care se atribuie fiecărui beneficiu, atît beneficiile de bază cît şi beneficiile suplimentare, după caz;

c) metodele de calculare şi distribuire a bonusurilor, inclusiv o specificare a legii aplicabile supravegherii;

d) o indicare a valorii de răscumpărare şi sumei asigurate reduse, precum şi măsura în care ele sunt garantate;

e) în contractele „unit-linked": o enumerare a valorilor de referinţă utilizate (unităţi de cont) şi o indicare a activelor de reper;

f) informaţie generală privind regimul fiscal aplicabil tipului poliţei.

(3) Suplimentar, se va furniza informaţie concretă pentru a facilita o înţelegere corespunzătoare a riscurilor inerente contractului care sunt asumate de către contractant.

Articolul 1330^{45}. Termenul de revocare

Contractul de asigurare de viaţă poate fi revocat în termen de 30 de zile de la expedierea poliţei de asigurare.

Articolul 1330[46]. Dreptul contractantului la rezoluţiunea asigurării

(1) Contractantul are dreptul la rezoluţiunea asigurării de viaţă care nu stipulează sumă asigurată redusă sau o valoarea de răscumpărare, cu condiţia că rezoluţiunea nu produce efecte mai devreme de 1 an din data încheierii contractului. Dreptul la rezoluţiune înainte de expirarea termenului contractului poate fi exclus dacă s-a plătit o primă unică. Rezoluţiunea se face în scris şi produce efecte după 15 zile de la recepţionarea notificării de rezoluţiune de către asigurător.

(2) Dacă contractul de asigurare de viaţă stipulează o sumă asigurată redusă sau o valoare de răscumpărare, se aplică dispoziţiile art. 1330[55]– 1330[56].

Articolul 1330[47]. Dreptul asigurătorului la rezoluţiunea contractului de asigurare

Asigurătorul are dreptul la rezoluţiunea contractului de asigurare de viaţă doar în măsura permisă de prezentul capitol.

§3. Modificările pe durata termenului contractului

Articolul 1330[48]. Obligaţiile de informare ale asigurătorului pe durata termenului contractului

(1) După caz, asigurătorul trebuie să ofere contractantului o declaraţie scrisă a valorii curente a bonusurilor ataşate poliţei.

(2) Asigurătorul trebuie să informeze contractantul fără întîrzieri nejustificate despre orice schimbare care vizează:

(a) condiţiile poliţei, atît cele generale cît şi cele speciale;

(b) în cazul unei schimbări în condiţiile poliţei sau o modificare a legislaţiei aplicabile: informaţia prevăzută de dispoziţiile art.1310 alin. (2) lit. h), precum şi de art. 1330[44] alin. (2) subalin. 2) lit. a)-e).

Articolul 1330[49]. Agravarea riscului

În cazul contractului de asigurare de viaţă, clauza care prevede vîrsta sau deteriorarea sănătăţii în calitate de riscuri de agravare în sensul dispoziţiilor art. 1323 alin. (1) se consideră clauză abuzivă în sensul prezentului cod.

Articolul 1330[50]. Ajustarea primei şi beneficiilor plătibile

(1) În cazul contractului de asigurare care acoperă riscuri pentru care asigurătorul are certitudinea că va răspunde, asigurătorul are dreptul la o ajustare conform dispoziţiilor alin. (2) şi (3).

(2) Majorarea primei este permisă dacă a avut loc o schimbare imprevizibilă şi permanentă în privinţa riscurilor biometrice folosite ca bază la calcularea primei, dacă majorarea este necesară pentru a garanta capacitatea continuă asigurătorului de a plăti beneficii de asigurare şi dacă majorarea a fost acceptată de un fiduciar independent sau o autoritate de supraveghere. Contractantul are dreptul să compenseze majorarea primei cu o reducere corespunzătoare a beneficiilor de asigurare.

(3) În cazul unei poliţe cu prima deja plătită, asigurătorul are dreptul să reducă beneficiile de asigurare în condiţiile stabilite de dispoziţiile alin.(2).

(4) Nu se admite ajustarea pe temeiul dispoziţiilor alin.(2) sau (3):

a) în măsura în care s-a comis o eroare în calcularea primei şi/sau beneficiilor pe care un actuar competent şi diligent le-ar fi cunoscut;

b) dacă calculul de bază nu se aplică tuturor contractelor inclusiv celor încheiate după ajustare.

(5) O majorare a primei sau o reducere a beneficiilor produce efecte juridice în decursul a 3 luni după ce asigurătorul a notificat în scris contractantul despre majorarea primei sau

reducerea beneficiilor, despre motivele pentru această decizie şi despre dreptul contractantului de a cere reducerea beneficiilor.

(6) În cazul contractului de asigurare de viaţă care acoperă riscuri pentru care asigurătorul are certitudinea că va răspunde, contractantul are dreptul la o reducere a primei dacă, din cauza unei schimbări imprevizibile şi permanente în privinţa riscurilor biometrice folosite ca bază la calcularea primei, mărimea iniţială a primei nu este potrivită şi necesară pentru a garanta capacitatea continuă a asigurătorului de a plăti beneficiile de asigurare. Reducerea trebuie să fie acceptată de un fiduciar independent sau o autoritate de supraveghere.

(7) Drepturile prevăzute în prezentul articol pot fi exercitate nu mai devreme de 5 ani după încheierea contractului.

Articolul 1330[51]. Modificarea condiţiilor contractuale

(1) Clauza care permite asigurătorului să modifice condiţiile contractuale, altele decît mărimea primei şi beneficiile de asigurare, este nulă cu excepţia cazului în care modificarea este necesară în unul din următoarele scopuri:

a) pentru a respecta o modificare a legislaţiei în materia supravegherii asigurărilor inclusiv luarea unor măsuri obligatorii de către autoritatea de supraveghere;

b) pentru a respecta o modificare a normelor imperative ale legii naţionale aplicabile privitoare la planurile de pensii ale salariaţilor;

c) pentru a respecta o modificare a regulilor naţionale care impun cerinţe specifice faţă de un contract de asigurare de viaţă pentru a i se putea aplica un regim fiscal separat sau pentru a obţine subsidii de stat;

d) pentru a substitui o clauză abuzivă a contractului.

(2) Modificarea produce efecte juridice la începutul celei de a treia lună după recepţionarea de către contractant a notificării scrise prin care el este informat despre modificare şi motivele acesteia.

(3) Dispoziţiile alin. (1) se aplică fără a aduce atingere altor cerinţe impuse pentru validitatea clauzelor de modificare.

§4. Cazul asigurat

Articolul 1330[52]. Obligaţia asigurătorului de investigare şi de informare

(1) Asigurătorul care are motive să considere că cazul asigurat s-a produs trebuie să ia măsuri rezonabile pentru a-l constata.

(2) Asigurătorul, dacă cunoaşte că s-a produs cazul asigurat, va depune toate eforturile conform circumstanţelor pentru a descoperi identitatea şi adresa beneficiarului şi va informa acea persoană despre aceasta. Această informaţie se va oferi nu mai tîrziu de 30 zile după ce asigurătorul a cunoscut identitatea şi adresa beneficiarului.

(3) Dacă asigurătorul încalcă dispoziţiile alin.(1) sau (2), prescripţia creanţei beneficiarului se suspendă pînă cînd beneficiarul ia cunoştinţă despre creanţa sa.

Articolul 1330[53]. Sinuciderea persoanei asigurate

(1) Dacă, în interiorul termenului de 2 ani din momentul încheierii contractului sau de la modificarea contractului, dacă modificarea se referă la majorarea sumei asigurate, persoana asigurată s-a sinucis, asigurătorul este liberat de răspunderea de a plăti indemnizaţia de asigurare. În acest caz, asigurătorul trebuie să plătească valoarea de răscumpărare şi orice profituri conform dispoziţiilor art. 1330[56].

(2) Dispoziţiile alin.(1) nu se aplică în unul din următoarele cazuri:

a) persoana asigurată, la săvîrşirea sinuciderii, acţionează cu o atitudine psihică care o împiedică să-şi manifeste liber voinţa;

b) s-a demonstrat, fără îndoială rezonabilă, că, la momentul încheierii contractului, persoana asigurată nu avea intenţia de a se sinucide.

Articolul 1330[54]. Omorul persoanei asigurate

(1) Dacă un beneficiar lipseşte de viaţă intenţionat (omoară) persoana asigurată, se consideră că desemnarea sa în calitate de beneficiar este revocată.

(2) Cesiunea creanţei de a primi indemnizaţia de asigurare nu produce efecte juridice dacă cesionarul omoară persoana asigurată.

(3) Dacă contractantul care de asemenea este beneficiar omoară persoana asigurată, indemnizaţie de asigurare nu se plăteşte.

(4) Dacă beneficiarul sau contractantul a omorît persoana asigurată în stare de legitimă apărare sau există o altă cauză care înlătură caracterul penal al faptei, dispoziţiile prezentului articol nu se aplică.

§5. Conversiunea şi răscumpărarea

Articolul 1330[55]. Conversiunea în asigurarea de viaţă

(1) Dispoziţiile art. 1328 nu se aplică contractelor de asigurare de viaţă în care s-a acumulat o sumă asigurată redusă sau o valoare de răscumpărare. Aceste contracte se modifică de asigurător din contract de asigurare cu plata primelor, în contract de asigurare fără plata primelor şi suma asigurată redusă, dacă contractantul nu cere plata valorii de răscumpărare în termen de 30 de zile după primirea informaţiei prevăzute de dispoziţiile alin. (2).

(2) Asigurătorul trebuie să informeze contractantul despre suma asigurată redusă şi valoarea de răscumpărare în termen de 30 de zile de la scadenţă şi cererea contractantului de a alege între conversiune şi stabilirea sumei asigurate reduse sau plata valorii de răscumpărare.

(3) Cererea de plată a valorii de răscumpărare se depune în scris.

Articolul 1330[56]. Răscumpărarea în asigurare de viaţă

(1) Contractantul poate, la orice moment, să ceară asigurătorului în scris să plătească, total sau parţial, valoarea de răscumpărare acumulată pe poliţă, cu condiţia că aceasta nu produce efecte juridice pînă la expirarea termenului de 1 an din momentul încheierii contractului. Contractul va fi ajustat sau supus rezoluţiunii în mod corespunzător.

(2) Sub rezerva dispoziţiilor art. 1330[55], în caz de rezoluţiune sau nulitate, la iniţiativa asigurătorului, a contractului de asigurare de viaţă la care s-a acumulat valoarea de răscumpărare, asigurătorul este obligat să plătească valoarea de răscumpărare, chiar şi în cazul prevăzut de dispoziţiile art. 1319.

(3) Asigurătorul trebuie să informeze contractantului, la cerere, dar în orice caz fiecare an, despre suma curentă a valorii de răscumpărare şi măsura în care ea este garantată.

(4) Cota din orice profit la care are dreptul contractantul se va plăti suplimentar la valoarea de răscumpărare cu excepţia cazului în care cota deja a fost luată în cont la calcularea valorii de răscumpărare.

(5) Sumele datorate conform prezentului articol trebuie plătite nu mai tîrziu de 2 luni după recepţionarea de către asigurător a cererii contractantului.

Articolul 1330[57]. Suma asigurată redusă; valoarea de răscumpărare

Contractul de asigurare trebuie să prevadă modul de calculare a sumei asigurate reduse şi/sau valorii de răscumpărare.

Secţiunea a 4-a
Asigurarea de grup

§1. Despre asigurarea de grup în general

Articolul 1330[58]. Domeniul de aplicare

(1) Contractele de asigurare de grup sunt contractele încheiate între asigurător şi un organizator al grupului în folosul membrilor grupului care au o legătură comună cu organizatorul. Un contract de asigurare de grup poate de asemenea să acopere familia membrilor grupului.

(2) Contractele de asigurare de grup sunt supuse dispoziţiilor prezentului capitol dacă contractul de asigurare a fost încheiat între organizatorul grupului şi asigurător.

(3) Asigurarea de grup este accesorie dacă membrii sunt asiguraţi de plin drept prin apartenenţa lor la grup, fără a avea posibilitatea de a refuza asigurarea.

(4) Asigurarea de grup este voluntară dacă membrii sunt asiguraţi în rezultatul cererii personale sau fiindcă nu au refuzat asigurarea.

Articolul 1330[59]. Obligaţia generală de prudenţă a organizatorului de grup

(1) La negocierea şi executarea contractului de asigurare de grup, organizatorul grupului este ţinut să acţioneze prudent şi cu bună-credinţă, luînd în cont interesele legitime ale membrilor grupului.

(2) Organizatorul grupului va transmite membrilor grupului notificările parvenite de la asigurător şi îi va informa despre oricare modificări ale contractului.

§2. Asigurarea de grup accesorie

Articolul 1330[60]. Obligaţiile de informare a organizatorului grupului

(1) Atunci cînd o persoană se alătură grupului, organizatorul grupului trebuie să informeze fără întîrziere membrul despre

a) existenţa contractului de asigurare,

b) întinderea acoperirii,

c) oricare măsuri de precauţie şi alte cerinţe pentru păstrarea acoperirii, şi

d) procedura de înaintare a pretenţiilor.

(2) Sarcina demonstrării că membrul grupului a primit informaţia cerută de dispoziţiile alin. (1) îi incumbă organizatorului grupului.

Articolul 1330[61]. Rezoluţiunea de către asigurător

(1) În sensul dispoziţiilor art. 1330[4], exercitarea dreptului la rezoluţiune de către asigurător se consideră rezonabilă doar dacă ea se limitează la excluderea de la acoperire a membrului de grup în privinţa căruia a survenit cazul asigurat.

(2) În sensul dispoziţiilor art. 1321 alin.(2) şi 1323 alin.(1), exercitarea dreptului la rezoluţiune de către asigurător produce doar efectul de excludere din acoperire a acelor membri din grup care nu au luat măsurile de precauţie stabilite sau, după caz, ai căror risc s-a agravat.

(3) În sensul dispoziţiilor art. 1330[17], rezoluţiunea contractului de asigurare produce doar efectul de excludere din acoperire a membrilor de grup care au înstrăinat proprietatea bunurilor asigurate.

Articolul 1330[62]. Dreptul de a continua acoperirea în cazul asigurării de viaţă de grup

(1) Dacă are loc rezoluţiunea contractului de asigurare de viaţă de grup accesoriu sau dacă membrul iese din grup, acoperirea încetează în decursul a 3 luni după aceasta sau la expirarea contractului de asigurare de viaţă în grup, în funcţie de care eveniment survine primul. În aceste cazuri, membrul grupului are dreptul la o acoperire echivalentă în temeiul unui contract nou individual cu asigurătorul respectiv fără o nouă evaluare a riscului.

(2) Organizatorul grupului trebuie să informeze membrul grupului în scris fără întîrzieri nejustificate despre:

a) iminenţa încetării acoperirii sale în temeiul contractului de asigurare de viaţă de grup;

b) drepturile sale prevăzute de dispoziţiile alin.(1);

c) modul în care îşi poate exercita acele drepturi.

(3) Dacă membrul grupului şi-a indicat intenţia de a exercita dreptul său prevăzut de dispoziţiile alin.(1), contractul dintre asigurător şi membrul grupului va continua ca un contract de asigurare individuală, avînd o primă calculată pe baza unei poliţe individuale la acel moment fără a lua în cont starea actuală a sănătăţii sau vîrsta membrului grupului.

§3. Asigurarea de grup voluntară

Articolul 1330[63]. Dispoziţii generale privind asigurarea de grup voluntară

(1) Se consideră asigurare de grup voluntară combinarea unui contract-cadru dintre asigurător şi organizatorul grupului şi a contractelor de asigurare individuale încheiate în acel cadru între asigurător şi membrii grupului.

(2) Dispoziţiile prezentului paragraf se aplică contractelor de asigurare individuală în care organizatorul grupului şi asigurătorul au convenit asupra aplicării lor, însă, cu excepţia dispoziţiilor art. 1330[58] şi 1330[59]. Dispoziţiile prezentului paragraf nu se aplică contractului-cadru.

Articolul 1330[64]. Modificarea condiţiilor contractuale

Modificarea condiţiilor contractului-cadru pot să afecteze contractele de asigurare individuale doar dacă se face conform cerinţelor dispoziţiilor art. 1330[50] şi 1330[51], după cum este potrivit.

Articolul 1330[65]. Continuarea acoperirii

Rezoluţiunea contractului rezultat din contractul-cadru sau încetarea calităţii de membru a unui membru al grupului nu afectează raportul de asigurare dintre asigurător şi membrul grupului.".

603. Se completează cu articolul 1332[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1332[1].** Tranzacţia judiciară şi extrajudiciară

(1) Tranzacţia este judiciară dacă a fost confirmată de către instanţa de judecată sau arbitrală competentă, conform normelor de procedură aplicabile. Dispoziţiile legale privind executarea silită a hotărîrilor arbitrale rămîn aplicabile.

(2) Tranzacţia este extrajudiciară dacă prin ea părţile au prevenit un proces ce poate să înceapă, sau, deşi tranzacţionează asupra unui proces în desfăşurare, nu o prezintă instanţei de judecată sau arbitrale competente pentru confirmare. După confirmare în modul corespunzător tranzacţia extrajudiciară devine tranzacţie judiciară.

(3) Contractul de tranzacţie extrajudiciară se încheie în scris.

(4) În lipsă de dispoziţie contrară, dispoziţiile prezentului capitol se aplică atît tranzacţiei judiciare cît şi tranzacţiei extrajudiciare.".

604. Articolele 1333 şi 1334 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1333.** Efectul tranzacţiei

(1) Tranzacţia are între părţi autoritatea lucrului judecat.

(2) Tranzacţia extrajudiciară nu este susceptibilă de executare silită decît după:

a) admiterea acţiunii de executare silită a obligaţiei rezultate din tranzacţie de către instanţa competentă, la cererea părţii la tranzacţie;

b) confirmarea ei de către instanţa competentă, conform capitolului XLV din Codul de procedură civilă, la cererea părţii la procesul de mediere;

c) învestirea ei cu formulă executorie de către notar. Notarul va investi tranzacţia cu formulă executorie, la cererea tuturor părţilor la tranzacţia încheiată, în cadrul procesului de mediere sau în afara procesului de mediere.

(3) Partea la tranzacţia extrajudiciară poate invoca tranzacţia extrajudiciară pe cale de excepţie fără a cere confirmarea ei.

(4) Dacă o parte are dreptul la rezoluţiunea tranzacţiei judiciare pentru neexecutarea obligaţiilor care rezultă din ea, rezoluţiunea nu se poate declara prin notificare unilaterală.

(5) Instanţa de judecată căreia i s-a cerut pronunţarea rezoluţiunii tranzacţiei judiciare este în drept să nu admită acţiunea dacă partea îndreptăţită poate să evite consecinţele neexecutării tranzacţiei prin obţinerea executării ei silite sau prin obţinerea de despăgubiri.

Articolul 1334. Nulitatea tranzacţiei

(1) Tranzacţia poate fi declarată nulă pentru temeiurile generale de nulitate a actelor juridice. Ea poate fi, de asemenea, atacată cu acţiune revocatorie sau cu acţiunea în declararea simulaţiei.

(2) Eroarea de drept referitoare la chestiunile ce constituie obiectul neînţelegerii părţilor şi leziunea nu pot constitui temei de nulitate a tranzacţiei.

(3) Tranzacţia se prezumă indivizibilă în ceea ce priveşte obiectul său. În lipsa unei stipulaţii contrare, ea se supune doar nulităţii totale.

(3) Hotărîrea instanţei prin care s-a constatat sau declarat nulitatea tranzacţiei face ca hotărîrea instanţei, prin care tranzacţia judiciară fusese confirmată, să fie lipsită de orice efect.".

605. La articolul 1336 cuvîntul „terminat" se substituie cu cuvîntul„ soluţionat".

606. Articolul 1341:

1) alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă pentru vînzarea bunului legea cere o anumită formă sub sancţiunea nulităţii, atunci aceeaşi cerinţă de formă se aplică şi contractului de societate civilă care are ca obiect asemenea bun.";

2) la alineatul (2) textul „În cazul în care se încheie în scris," se exclude, iar cuvîntul „contractul" se scrie cu majusculă.

607. Articolul 1342:

1) alineatul (1) se completează cu propoziţia „Dacă contractul determină doar cota-parte de participare a asociaţilor la venituri sau la pierderi, aceeaşi cotă-parte se aplică cotelor-părţi din patrimoniul social.";

2) la alineatul (3) propoziţia întîi se completează cu cuvintele „conform cotelor-părţi din patrimoniul social".

608. Articolul 1343 alineatul (2) cifrele „619" se substituie cu „ 623^{20}".

609. Articolul 1345:

1) la alineatul (1) propoziţia a doua se exclude;

2) la alineatul (5), după cuvintele „decizie unanimă" se completează cu cuvintele „a celorlalţi asociaţi";

3) se completează cu alineatul (5^1) cu următorul cuprins:

„(5^1) Asociatul are dreptul, chiar dacă nu are împuternicirea de administrare şi reprezentare, să primească informaţii despre activităţile societăţii civile, să facă cunoştinţă cu evidenţa contabilă şi documentele aferente societăţii civile şi să ia cunoştinţă de starea bunurilor societăţii civile. Clauza care exclude sau limitează acest drept nu împiedică invocarea lui dacă există motive de a presupune o administrare improprie.";

4) alineatul (6) se completează cu cuvintele „în măsura în care nu contravin dispoziţiilor prezentului capitol".

610. Articolul 1348 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1348.** Imposibilitatea cesiunii drepturilor asociaţilor; urmărirea de către creditorii personali

(1) Drepturile şi pretenţiile asociatului, care decurg din raporturile contractuale, faţă de ceilalţi asociaţi nu sînt transmisibile.

(2) Atîta timp cît societatea civilă nu a fost dizolvată, creditorul asociatului nu poate pune sub urmărire drepturile asociatului rezultate din contractul de societate civilă, cu excepţia urmăririi creanţei de a obţine cota-parte din venitul ce îi revine.

(3) Dacă s-a stipulat că decesul unuia dintre asociaţi persoană fizică sau dizolvarea unui asociat persoană juridică nu duce la dizolvarea societăţii civile, succesorii în drepturi ai asociatului nu devin asociaţi, ci doar au dreptul la valoarea în bani a cotei-părţi dobîndite pe calea succesiunii. Contractul poate prevedea că succesorii în drepturi ai asociatului devin asociaţi, preluînd locul şi dreptul predecesorului."

611. Se completează cu articolul 1348[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1348[1].** Drepturile soţului asociatului

(1) Asupra cotei-părţi din patrimoniul social dobîndite de un soţ în timpul căsătoriei se aplică regimul juridic al proprietăţii comune în devălmăşie.

(2) Soţul asociatului nu poate cere divizarea cotei-părţi şi nici primirea sa în societate dacă contractul de societate nu prevede altfel. Dreptul soţului asociatului la valoarea în bani a părţii din cota-parte rămîne neafectat."

612. Articolul 1352:

1) Titlul articolului va avea următorul cuprins: „**Articolul 1352.** Rezoluţiunea contractului de societate civilă";

2) la alineatul (1) cuvîntul „rezilia" se substituie cu cuvîntul „rezolvi", iar cuvîntul „Rezilierea" se substituie cu cuvîntul „Rezoluţiunea";

3) se completează cu alineatul (1[1]) cu următorul cuprins:

„(1[1]) Dispoziţiile alin. (1) se aplică şi în cazul în care s-a prevăzut că societatea civilă va dura pe durata vieţii unui asociat, precum şi în cazul în care asociaţii continuă în mod tacit societatea civilă după expirarea duratei determinate.";

4) alineatul (2) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„(2) Dacă în contract este stabilit un termen, rezoluţiunea înainte de termen este admisibilă doar pentru un motiv întemeiat. Constituie motiv întemeiat, în special, neexecutarea de către un alt asociat, din intenţie sau culpă gravă, a unei obligaţii esenţiale rezultate din contractul de societate civilă sau dacă un alt asociat este în imposibilitate de a continua executarea acelor obligaţii.";

5) la alineatul (3) cuvîntul „reziliat" se substituie în ambele cazuri cu cuvîntul „rezolvit";

6) la alineatul (4) cuvîntul „reziliat" se substituie cu cuvîntul „rezolvit".

613. Articolul 1353 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1353.** Temeiurile dizolvării societăţii civile

(1) Temeiurile dizolvării societăţii civile sînt:

a) expirarea termenului pentru care a fost constituită cu excepţia cazului în care asociaţii continuă în mod tacit societatea civilă;

b) decizia asociaţilor;

c) declanşarea procedurii de insolvabilitate asupra patrimoniului societăţii civile;

d) atingerea scopului sau imposibilitatea urmăririi în continuare a scopului;

e) urmărirea de către un creditor al unui asociat a cotei-părţi al acestuia în patrimoniul social.

(2) Dacă contractul nu prevede altfel, sînt de asemenea temeiuri de dizolvare a societăţii civile:

a) moartea unuia dintre asociaţi persoană fizică sau dizolvarea unui asociat persoană juridică;

b) declanşarea procedurii de insolvabilitate în privinţa a unuia dintre asociaţi;

c) instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară sub forma tutelei în privinţa unui dacă această prejudiciază activitatea societăţii civile;

d) rezoluţiunea contractului de societate civilă.".

614. Articolul 1377, cuvintele „sau transmiterea unor valori mobiliare" se exclud.

615. Articolul 1378:

1) alineatul (1) după cuvintele „sau fără a fi" se completează cu cuvintele „în drept sau", cuvintele „gestionează afacerile" se substituie cu cuvintele „acţionează cu intenţia predominantă de a fi de folos";

2) se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Cerinţa alin.(2) nu se aplică în cazul în care, contrar voinţei geratului, se execută obligaţia acestuia privind întreţinerea persoanelor pe care geratul este obligat să le întreţină conform legii, sau alte obligaţii ale geratului care, fiind scadente, trebuie de urgenţă executate pentru protecţia unui interes public prioritar, cu condiţia că gerantul acţionează cu intenţia predominantă de a fi de folos destinatarului executării.".

616. Articolul 1379 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Gerantul poate înceta gestiunea din motive întemeiate."

617. Articolul 1380 se completează cu cuvintele „chiar dacă gerantul nu a acţionat cu intenţia să încheie un contract de mandat".

618. La articolul 1382 alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„(1) Gerantul poate cere geratului compensarea cheltuielilor aferente realizării gestiunii în măsura în care pot fi considerate, în raport de împrejurări, ca necesare şi, în limita sporului de valoare, utile. Gerantul poate alege compensarea să se facă prin acoperirea directă de către gerat a cheltuielilor contractate de către gerant sau prin restituirea gerantului a valorii cheltuielilor acoperite de gerant.".

619. La articolul 1383 cuvintele „este contrară legii" se substituie cu cuvintele „nu este necesară conform dispoziţiilor art. 1378 alin. (3)".

620. Articolul 1384 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1384.** Repararea prejudiciului cauzat gerantului

Gerantul care a acţionat, în condiţiile prezentului capitol, cu scopul de a proteja de un pericol geratul, sau patrimoniul ori interesele acestuia, are dreptul de a cere de la gerat despăgubiri pentru prejudiciul pe care acele acţiuni le-au cauzat integrităţii corporale sau bunurilor gerantului dacă acţiunile au generat sau în mod semnificativ au majorat riscul cauzării prejudiciului, cu condiţia că acel risc, în măsura în care era previzibil, era proporţional cu pericolul la care era expus geratul.".

621. Se completează cu articolele 1384 [1] şi 1384[2] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1384[1].** Limitele impuse de echitate

Dreptul gerantului la compensarea cheltuielilor şi repararea prejudiciului poate fi redus sau exclus de către instanţa de judecată în măsura în care este echitabil şi rezonabil, în special dacă gerantul a acţionat în vederea protejării geratului în situaţia unui pericol comun, dacă suma la care urmează a fi ţinut geratul este excesivă sau dacă gerantul deţine un drept de a obţine sumele la care este îndreptăţit de la o altă persoană.

Articolul 1384[2]. Dreptul faţă de cel responsabil

Dacă gerantul a acţionat cu scopul de a proteja geratul împotriva unui prejudiciu, persoana responsabilă de prejudiciu, conform dispoziţiilor legale privind răspunderea delictuală, este de asemenea obligată faţă de gerant să îi compenseze cheltuielile şi să îi repare prejudiciul la care acesta are dreptul conform prezentului capitol."

622. Articolul 1387 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1387.** Drepturile şi obligaţiile izvorîte din actele fără mandat

(1) Drepturile şi obligaţiile ce izvorăsc din actele necesare şi utile săvîrşite în interesul unei alte persoane fără mandatul ei în condiţiile prezentului capitol iau naştere pentru persoana în al cărei interes au fost săvîrşite aceste acte.

(2) Cu toate acestea, actul juridic unilateral săvîrşit de gerant în condiţiile prezentului capitol nu produce efecte în cazul în care persoana căreia îi este adresat actul îl respinge fără întîrziere nejustificată."

623. La articolul 1388 cuvintele „gestionează propriile afaceri" se substituie cu cuvintele „o făcea în folosul propriu".

624. Capitolul XXXIII va avea următorul cuprins:

„Capitolul XXXIII
ÎMBOGĂŢIREA NEJUSTIFICATĂ

Secţiunea 1
Dispoziţii generale

Articolul 1389. Îmbogăţirea nejustificată

(1) Dacă o persoană obţine o îmbogăţire nejustificată (persoana îmbogăţită) care se atribuie la dezavantajul suferit de o altă persoană (persoana dezavantajată), ea este obligată faţă de persoana dezavantajată să restituie îmbogăţirea.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică doar în conformitate cu următoarele dispoziţii ale prezentului capitol.

Articolul 1390. Domeniul de aplicare

(1) Consecinţele juridice ale îmbogăţirii obţinute în temeiul unui contract sau unui alt act juridic valabil şi eficient sunt reglementate de alte dispoziţii legale dacă acele reguli acordă sau exclud dreptul la restituirea îmbogăţirii, prin efectul revocării, rezoluţiunii, reducerii obligaţiei corelative sau pe alt temei.

(2) Prevederile prezentului capitol nu afectează orice alt drept de restituire sau recuperare prevăzut de dispoziţiile legale în materie de proprietate, contracte sau alte prevederi legale.

(3) Cu toate acestea, dacă persoana dezavantajată are:

a) atît o pretenţie pe baza prezentului capitol la restituirea îmbogăţirii nejustificate

b) cît şi o pretenţie de reparare a dezavantajului (fie împotriva persoanei îmbogăţite sau unui terţ) sau un drept de recuperare pe baza altor dispoziţii legale ca rezultat al îmbogăţirii nejustificate, atunci satisfacerea uneia dintre pretenţii reduce cealaltă pretenţie în acelaşi volum.

(4) Regula prevăzută la alin. (3) de asemenea se aplică dacă o persoană se foloseşte de un bun al persoanei dezavantajate, astfel încît acesta majorează patrimoniul altei persoane, iar conform dispoziţiilor prezentului capitol:

a) cel ce se foloseşte este obligat faţă de persoana dezavantajată să întoarcă valoarea folosinţei; şi

b) dobînditorul este obligat faţă de persoana dezavantajată în legătură cu majorarea patrimoniului său.

Secţiunea a 2-a
Condiţii pentru ca îmbogăţirea să fie nejustificată

Articolul 1391. Circumstanţele în care îmbogăţirea este nejustificată

(1) O îmbogăţire este nejustificată cu excepţia următoarelor cazuri:

a) persoana îmbogăţită este îndreptăţită faţă de persoana dezavantajată să obţină îmbogăţirea în virtutea unui contract sau unui alt act juridic, unei hotărîri judecătoreşti sau unui alt temei legal; sau

b) persoana dezavantajată şi-a dat consimţămîntul în mod liber şi fără eroare de a suferi dezavantajul.

(2) Dacă contractul sau un alt act juridic este lovit de nulitate sau este ineficient cu efect retroactiv ori dacă hotărîrea judecătorească sau un alt temei de obţinere este nevalabil cu efect retroactiv, persoana îmbogăţită nu este îndreptăţită la îmbogăţire pe baza acestui temei.

(3) Cu toate acestea, persoana îmbogăţită se consideră îndreptăţită la îmbogăţire în baza legii dacă a dobîndit îmbogăţirea prin uzucapiune, dobîndirea de bună-credinţă, precum şi în alte cazuri cînd, conform legii, ea are dreptul de a păstra îmbogăţirea.

(4) De asemenea, îmbogăţirea este nejustificată dacă:

a) persoana dezavantajată a conferit-o pentru un scop care nu este atins sau în considerarea unei aşteptări care nu s-a realizat;

b) persoana îmbogăţită a cunoscut sau trebuia în mod rezonabil să cunoască despre acel scop sau acea aşteptare; şi

c) persoana îmbogăţită a acceptat sau se poate considera în mod rezonabil că a acceptat că îmbogăţirea trebuie să fie restituită în astfel de circumstanţe.

(5) Îmbogăţirea este justificată dacă persoana dezavantajată şi-a dat consimţămîntul în mod liber şi fără eroare de a suferi dezavantajul.

Articolul 1392. Executarea obligaţiei unui terţ

(1) Cînd persoana îmbogăţită obţine îmbogăţirea ca rezultat al executării de către persoana dezavantajată a unei obligaţii sau unei presupuse obligaţii, datorate de către persoana dezavantajată unui terţ, îmbogăţirea este justificată:

a) dacă persoana dezavantajată a executat în mod liber; sau

b) chiar dacă terţul din eroare a indicat că obligaţia trebuie să se execute în folosul persoanei îmbogăţite.

(2) În cazul prevăzut la alin.(1), drepturile persoanei dezavantajate faţă de terţ rămîn neafectate.

Articolul 1393. Consimţămîntul sau executarea în mod liber

(1) Dacă consimţămîntul persoanei dezavantajate este afectat de dol, violenţă sau leziune ori persoana nu are discernămîntul sau capacitatea de exerciţiu necesară pentru a-şi da consimţămîntul respectiv, se consideră că persoana dezavantajată nu îşi exprimă consimţămîntul în mod liber.

(2) Dacă obligaţia executată este lovită de nulitate ori nu s-a născut din cauza faptului că persoana nu are discernămîntul sau capacitatea de exerciţiu necesară pentru a-şi asuma obligaţia respectivă, ori din cauza a dolului, violenţei sau leziunii, se consideră că persoana dezavantajată nu a executat-o în mod liber.

Secţiunea a 3-a
Îmbogăţirea şi dezavantajul

Articolul 1394. Îmbogăţirea

(1) O persoană este îmbogăţită prin majorarea patrimoniului său, folosirea bunurilor altuia, prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări în folosul său.

(2) În scopul constatării dacă o persoană a obținut o îmbogățire și a mărimii acesteia, nu se ia în considerare dezavantajul pe care persoana îmbogățită l-a suferit în schimbul îmbogățirii sau după îmbogățire.

Articolul 1395. Dezavantajul

(1) O persoană este dezavantajată prin micșorarea patrimoniului său, folosirea bunurilor de către o altă persoană, prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări în folosul altuia.

(2) În scopul constatării dacă o persoană a suferit un dezavantaj și a mărimii acestuia, nu se va lua în considerare îmbogățirea pe care această persoană a obținut-o în schimbul dezavantajului sau după dezavantaj.

Secțiunea a 4-a
Atribuirea

Articolul 1396. Cazuri de atribuire

(1) O îmbogățire se atribuie la dezavantajul altuia, în special:

a) dacă bunul persoanei dezavantajate este înstrăinat persoanei îmbogățite de către persoana dezavantajată;

b) dacă persoana dezavantajată prestează un serviciu sau execută o lucrare în folosul persoanei îmbogățite;

c) dacă persoana îmbogățită folosește bunurile persoanei dezavantajate, în special cînd persoana îmbogățită încalcă drepturile, posesia sau alte interese legitime ale persoanei dezavantajate;

d) dacă un bun al persoanei îmbogățite este îmbunătățit de către persoana dezavantajată; sau

e) dacă persoana îmbogățită este eliberată de o obligație de către persoana dezavantajată.

(2) O îmbogățire se poate atribui la dezavantajul altuia chiar dacă îmbogățirea și dezavantajul nu sunt de același tip sau valoare.

Articolul 1397. Reprezentantul indirect

Atunci cînd o parte la actul juridic este un comisionar sau un alt reprezentant indirect, îmbogățirea sau dezavantajul comitentului sau altui reprezentat indirect care rezultă din actul juridic ori din executarea obligațiilor rezultate din acesta, urmează a fi considerat ca o îmbogățire sau, după caz, dezavantaj al comisionarului sau altui reprezentant indirect.

Articolul 1397[1]. Executarea de către debitor în folosul persoanei care nu este creditor; transmiterea subsecventă cu bună-credință

(1) Dacă debitorul execută obligația în folosul unui terț neîndreptățit, iar, conform legii, debitorul se consideră eliberat de obligație, îmbogățirea obținută de terț se atribuie dezavantajului creditorului.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică în special atunci cînd o persoană care este obligată față de persoana dezavantajată de a restitui o îmbogățire nejustificată o transferă în folosul unui terț în circumstanțe în care debitorul poate invoca mijlocul de apărare prevăzut la art. 1397[7].

(3) Dacă debitorul pretinde să fi stins obligația prin executare în folosul unui terț neîndreptățit, iar, conform legii, debitorul nu se consideră eliberat de obligație, creditorul poate totuși ratifica aceasta.

(4) Ratificarea stinge dreptul creditorului față de debitor în mărimea executării, cu efect că îmbogățirea terțului se atribuie la pierderea dreptului creditorului față de debitor.

(5) În relația dintre creditor și terț, ratificarea nu se consideră consimțămînt al creditorului la pierderea dreptului său împotriva debitorului.

(6) Dispozițiile alin. (3)-(5) nu se aplică dacă, înainte de momentul ratificării de către creditor, în privința debitorului este intentată procedura de insolvabilitate.

Articolul 1397[2]. Atribuirea rezultată din fapta terţului; ratificarea actelor terţului

(1) O îmbogăţire la fel se atribuie dezavantajului altuia în cazul în care un terţ foloseşte fără împuternicire bunul persoanei dezavantajate, astfel încît persoana dezavantajată pierde bunul, iar persoana îmbogăţită îl dobîndeşte.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică în special dacă, în rezultatul faptului că terţul a manipulat sau a dispus de bun, persoana dezavantajată pierde dreptul de proprietate asupra bunului, iar persoana îmbogăţită dobîndeşte proprietatea pe temeiul actului juridic sau al legii.

(3) Persoana care are un drept asupra bunului poate ratifica actul unui terţ care aparent înstrăinează sau altfel foloseşte bunul în temeiul unui act juridic cu un terţ.

(4) Actul ratificat are acelaşi efect juridic ca şi actul juridic încheiat printr-un reprezentant împuternicit. În relaţia dintre cel ce ratifică şi terţul care a dispus sau altfel a folosit bunul, ratificarea nu se consideră acceptare a dispunerii sau folosinţei bunului de către terţ.

Secţiunea a 5-a
Restituirea îmbogăţirii

Articolul 1397[3]. Îmbogăţirea transmisibilă

(1) Dacă îmbogăţirea constă într-un bun care poate fi transmis, persoana îmbogăţită este obligată să restituie îmbogăţirea prin transmiterea bunului persoanei dezavantajate.

(2) În loc de a transmite bunul, persoana îmbogăţită poate alege să restituie îmbogăţirea prin plata valorii băneşti în folosul persoanei dezavantajate dacă transmiterea ar cauza persoanei îmbogăţite un efort sau cheltuieli disproporţionate.

(3) Dacă bunul a fost consumat, a pierit, a fost pierdut, dacă bunul nu îi mai aparţine sau dacă persoana îmbogăţită este din alte motive în imposibilitate de a transmite bunul, persoana îmbogăţită este obligată să restituie îmbogăţirea prin plata valorii băneşti în folosul persoanei dezavantajate. În cazul în care imposibilitatea se referă la o parte a bunului sau bunul este grevat cu drepturile unui terţ, persoana dezavantajă poate alege să i se transmită valoarea bănească a întregului bun sau transmiterea bunului în forma în care se află, la care se va adăuga valoarea bănească a părţii care lipseşte.

(4) Cu toate acestea, în măsura în care persoana îmbogăţită a obţinut un substitut în loc, acel substitut va constitui îmbogăţirea supusă restituirii:

a) dacă persoana îmbogăţită este de bună-credinţă la momentul cînd a dispus de îmbogăţirea iniţială sau cînd ea a pierit, iar persoana îmbogăţită alege îmbogăţirea sa se restituie pe calea transmiterii substitutului; sau

b) dacă persoana îmbogăţită este de rea-credinţă la momentul cînd a dispus de îmbogăţirea iniţială sau cînd ea a pierit, iar persoana dezavantajată alege îmbogăţirea să se restituie pe calea restituirii substitutului, cu condiţia că această alegere nu este inechitabilă.

(5) Persoana îmbogăţită se consideră de bună-credinţă dacă ea nu cunoştea şi nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască faptul că îmbogăţirea a fost nejustificată sau putea deveni nejustificată.

Articolul 1397[4]. Îmbogăţire netransmisibilă

(1) Dacă îmbogăţirea constă din bunuri care nu pot fi transmise, din lucrări, servicii sau folosinţa unui bun, persoana îmbogăţită este obligată să restituie îmbogăţirea prin plata valorii băneşti în folosul persoanei dezavantajate.

(2) Persoana îmbogăţită nu este obligată să plătească mai mult decît economisirea pe care a realizat-o dacă persoana îmbogăţită nu şi-a dat consimţămîntul la îmbogăţire sau dacă ea a fost de bună-credinţă.

(3) Cu toate acestea, dacă îmbogăţirea a fost obţinută în temeiul unui contract care a stabilit un preţ sau o valoare pentru îmbogăţire, persoana îmbogăţită este obligată să plătească

cel puţin această suma dacă contractul este lovit de nulitate pentru temeiuri care nu au fost esenţiale pentru stabilirea preţului.

(4) Prevederile alin. (3) nu se aplică pentru a majora obligaţia peste valoarea bănească a îmbogăţirii.

Articolul 1397[5]. Valoarea bănească a îmbogăţirii, economisirea

(1) Valoare bănească a îmbogăţirii se consideră suma de bani care un transmiţător şi un dobînditor cu intenţii reale de a încheia un contract ar fi convenit în mod valabil ca preţ al acesteia. Cheltuielile suportate de furnizorul unei lucrări, serviciu sau folosinţe care, conform contractului, trebuie acoperite de dobînditor, trebuie să fie considerate ca parte a preţului.

(2) Economisire se consideră micşorarea bunurilor sau majorarea obligaţiilor pe care persoana îmbogăţită, în împrejurările sale specifice, le-ar fi suportat dacă nu obţinea îmbogăţirea.

(3) Valorii băneşti şi economisirea se apreciază la momentul în care persoana îmbogăţită a obţinut îmbogăţirea.

Articolul 1397[6]. Fructele şi folosinţa îmbogăţirii

(1) Obligaţia de restituire a îmbogăţirii se extinde asupra fructelor şi folosinţei îmbogăţirii sau, dacă este mai mică, economisirea rezultată din fructe sau folosinţă.

(2) Cu toate acestea, dacă persoana îmbogăţită obţine fructe sau se foloseşte cu rea-credinţă, restituirea îmbogăţirii se extinde asupra fructelor şi folosinţei chiar dacă economisirea este mai mică decît valoarea fructelor sau a folosinţei.

Secţiunea a 6-a
Mijloacele juridice de apărare

Articolul 1397[7]. Diminuarea îmbogăţirii

(1) Persoana îmbogăţită nu este obligată să restituie îmbogăţirea în măsura în care ea a suportat un dezavantaj prin dispunerea de îmbogăţire sau în altă formă prevăzută la art. 1395 (diminuarea îmbogăţirii), cu excepţia cazului cînd persoana îmbogăţită ar fi suferit dezavantajul chiar dacă nu obţinea îmbogăţirea.

(2) Cu toate acestea, diminuarea îmbogăţirii nu se ia în considerare:

1) în măsura în care persoana îmbogăţită a obţinut un substitut;

2) în măsura în care persoana îmbogăţită era de rea-credinţă la momentul diminuării îmbogăţirii, cu excepţia cazului:

a) cînd persoana dezavantajată la fel ar fi suferit o diminuare chiar dacă îmbogăţirea i-ar fi fost restituită; sau

b) cînd persoana îmbogăţită era de bună-credinţă la momentul îmbogăţirii, diminuarea îmbogăţirii a avut loc înainte scadenţa obligaţiei de a restitui îmbogăţirea şi diminuarea îmbogăţirii a rezultat din materializarea unui risc care nu poate fi pus pe seama persoanei îmbogăţite; sau

3) în măsura în care se aplică prevederile art. 1397[4] alin. (3).

(3) Dacă persoana îmbogăţită poate ridica mijlocul de apărare prevăzut de prezentul articol faţă de persoana dezavantajată ca urmare al dispoziţiei în folosul unui terţ, drepturile persoanei dezavantajate faţă de acel terţ rămîne neafectat.

Articolul 1397[8]. Actele juridice încheiate cu bună-credinţă cu terţii

(1) Persoana îmbogăţită nu este obligată să întoarcă îmbogăţirea dacă:

a) în schimbul acelei îmbogăţiri persoana îmbogăţită i-a oferit terţului o altă îmbogăţire; şi

b) persoana îmbogăţită încă era de bună-credinţă la acel moment.

(2) Dispoziţiile alin.(1) nu afectează drepturile părţii dezavantajate de a recupera bunul de la acel terţ după caz, pe calea acţiunii în revendicare ori a o recupera în condiţiile prezentului capitol.

(3) Dispoziţiile alin.(1) nu afectează drepturile acelui terţ în caz de evicţiune conform dispoziţiilor alin.(2).

Articolul 1397[9]. Ilegalitatea

Dacă un contract sau un alt act juridic în al cărui temei s-a obţinut îmbogăţirea este lovit de nulitate, persoana îmbogăţită nu este obligată să restituie îmbogăţirea în măsura în care restituirea ar contraveni scopului care stă la baza dispoziţiei legale încălcate sau a principiului de ordine publică sau bunelor moravuri încălcat.

Articolul 1397[10]. Restituţia bilaterală

În cazul prevăzut de dispoziţiile art. 1391 alin. (2), dacă ambelor părţi le incumbă o obligaţie de restituire, obligaţiile lor sunt corelative.".

625. Titlurile Capitolului XXXIV şi Secţiunii 1 vor avea următorul cuprins:

„Capitolului XXXIV
RĂSPUNDEREA DELICTUALĂ"

Secţiunea 1
Dispoziţii generale".

626. La articolul 1398 alin. (4), după cuvintele „persoanei vătămate" se completează cu cuvintele „cu condiţia că persoana cunoştea sau trebuia să cunoască consecinţele rugăminţii sau consimţământului", iar cuvintele „normele de etică şi morală" se substituie cu cuvintele „bunele moravuri".

627. Articolul 1399 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1399.** Domeniul de aplicare

(1) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică şi în cazul prejudiciului cauzat în raporturile contractuale, cu excepţia situaţiilor în care se aplică dispoziţiile legale privind neexecutarea obligaţiilor.

(2) Dispoziţiile prezentului capitol nu se aplică în cazurile în care aplicarea lor contravine altor dispoziţii legale.

(3) Dispoziţiile prezentului capitol nu exclud aplicarea mijloacelor juridice de apărare pe alte temeiuri legale. ".

628. La articolul 1400:

1) în titlul cuvîntul „Prevenirea" se substituie cu cuvintele „Interzicerea cauzării";

2) la alineatul (2) cuvîntul „daune" se substituie cu cuvîntul „prejudiciu".

629. Se completează cu articolele 1402[1] şi 1402[2] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1402[1].** Protecţia interesului public

Obligaţia de reparare a prejudiciului este exclusă dacă el a fost cauzat pentru protecţia necesară a valorilor fundamentale într-o societate democratică, în special în cazul în care prejudiciul este cauzat prin dezvăluirea informaţiei prin presă.

Articolul 1402[2]. Îndeplinirea unei activităţi impuse ori permise de lege

Îndeplinirea unei activităţi impuse ori permise de lege sau ordinul superiorului nu îl exonerează de răspundere pe cel care putea să îşi dea seama de caracterul ilicit al faptei sale săvîrşite în asemenea împrejurări."

630. Articolul 1403 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1403.** Răspunderea comitentului pentru fapta prepusului

(1) Comitentul răspunde de prejudiciul cauzat cu vinovăţie, iar în cazurile expres prevăzute de lege, fără vinovăţie, de către administratorul, salariatul său sau o altă persoană subordonată comitentului (prepus) în funcţiile care i s-au încredinţat.

(2) În cazul în care prepusul a cauzat prejudiciul cu intenţie, persoana vătămată poate alege să ceară repararea prejudiciului numai de la comitent, numai de la prepus, sau de la ambii în mod solidar.

(3) Comitentul conservă dreptul de regres contra prepusului. Prepusul se poate exonera dacă va dovedi că s-a conformat întocmai instrucţiunilor comitentului.

(4) Lipsa discernămîntului prepusului la momentul săvîrşirii faptei ilicite nu exonerează de răspundere comitentul. ".

631. La articolul 1404 alineatul (5) cuvintele „ , sau prin omisiunea de a pune în aplicare o lege" se exclud.

632. La articolul 1405 alineatul (1) cuvîntul „fizice" se exclude.

633. Articolul 1406:

1) la alineatul (2) cuvintele „el s-a produs nu din vina lor" se substituie cu cuvintele „şi-au îndeplinit în mod corespunzător obligaţia de supraveghere";

2) articolul se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Persoana obligată să repare prejudiciul conform dispoziţiilor alin. (1) nu este exonerată de răspundere doar din motivul că ea nu trăia împreună cu minorul la data cauzării prejudiciului dacă această împrejurare este imputabilă persoanei obligate.".

634. Articolul 1407:

1) la alineatul (2) cuvintele „prejudicial s-a produs nu din vina lor" se substituie cu cuvintele „şi-au îndeplinit în mod corespunzător obligaţia de supraveghere" şi se completează cu următoarea propoziţie: „Dispoziţiile art. 1406 alin. (4) se aplică în mod corespunzător. ";

2) alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Obligaţia părinţilor (adoptatorilor) sau curatorului de a repara prejudiciul cauzat de un minor între 14 şi 18 ani nu apare dacă minorul a cauzat prejudiciul în calitatea sa de prepus al unei alte persoane, în care caz se aplică dispoziţiile art. 1403. ".

635. Articolul 1408:

1) în titlu cuvintele „lipsită de capacitate de exerciţiu" se substituie cu cuvintele „în privinţa căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară";

2) alineatele (1) şi (2) vor avea următorul cuprins:

„(1) Pentru prejudiciul cauzat de o persoană în privinţa căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară răspunde ocrotitorul provizoriu, curatorul sau, după caz, tutorele sau instituţia în care este internată în măsura în care aceştia erau obligaţi să supravegheze persoana, dacă nu demonstrează că şi-au îndeplinit în mod corespunzător obligaţia de supraveghere.

(2) Obligaţia persoanelor indicate de dispoziţiile alineatului (1) de a repara prejudiciul cauzat de o persoană în privinţa căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară nu încetează în cazul cînd măsura de ocrotire este modificată sau revocată.";

3) la alineatul (3):

a) după cuvîntul „Dacă" se completează cu cuvintele „ocrotitorul provizoriu, curatorul sau, după caz,";

b) cuvintele „pentru prejudiciul cauzat vieţii şi sănătăţii" se exclud;

c) după cuvintele „autorului prejudiciului," se completează cu cuvintele „ , a gradului de discernămînt al autorului,".

636. Articolul 1409:

1) în titlu cuvintele „aflată în imposibilitate de a conştientiza acţiunile sale ori de a le dirija" se substituie cu cuvintele „cu discernămînt diminuat";

2) la alineatul (1) cuvintele „cu capacitate de exerciţiu" se substituie cu cuvintele „în privinţa căreia nu s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară", iar cuvintele „acţiunile sale" se substituie cu cuvintele „pe deplin acţiunile sale (discernămînt diminuat)";

3) la alineatul (2) cuvintele „Dacă prejudiciul este cauzat vieţii sau sănătăţii," se exclud, cuvîntul „instanţa" se scrie cu majusculă, iar după cuvintele „ autorului prejudiciului," se completează cu cuvintele „a gradului de discernămînt al autorului,".

637. Se completează cu articolul 1409[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1409[1].** Evenimentul în afara controlului

Persoana nu poartă răspundere dacă prejudiciul este cauzat de către un eveniment anormal care nu poate fi evitat prin măsuri rezonabile, iar riscul nu îi revine acelei persoane. ".

638. La articolul 1410 alineatul (1) cuvintele „unei forţe majore" se substituie cu cuvintele „unui eveniment prevăzut de dispoziţiile art. 1409[1]", iar cuvîntul „dauna" se substituie cu cuvîntul „prejudiciul".

639. La articolul 1411 alineatul (1) cuvîntul „dauna" se substituie cu cuvîntul „prejudiciul".

640. La articolul 1412 alineatul (2) cuvîntul „folosinţă" se substituie cu cuvîntul „posesie".

641. Articolul 1413 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1413.** Răspunderea în cazul căderii sau scurgerii din construcţie

(1) Dacă prejudiciul s-a produs prin faptul că din construcţie a căzut ori a curs ceva, răspunde persoana care are construcţia în posesiune. Această regulă nu se aplică în cazul în care prejudiciul s-a produs din cauza unui eveniment prevăzut la art. 1409[1] ori din vina celui prejudiciat.

(2) Pînă la proba contrară se prezumă că construcţia este în posesiunea proprietarului său."

642. Se completează cu articolele 1413[1] - 1413[6] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1413[1].** Abandonarea

Persoana păstrează răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o construcţie, izvor de pericol sporit pe care o abandonează pînă cînd o altă persoană intră în posesia ei, sau obţine paza ei juridică sau începe să o exploateze. Această regulă se aplică în mod corespunzător, în măsura în care este rezonabil, celui care are paza animalului.

Articolul 1413[2]. Prejudiciul suferit pe baza încrederii în consultaţie sau informaţie incorecte

(1) Prejudiciul suferit de o persoană ca urmare a luării de către ea a unei decizii încrezîndu-se, în mod rezonabil, pe o consultaţie incorectă sau o informaţie incorectă se repară dacă:

a) consultaţia sau informaţia este furnizată de către un profesionist în cadrul activităţii sale; şi

b) cel care a oferit consultaţia sau informaţia cunoştea sau trebuia în mod rezonabil să cunoască că destinatarul consultaţiei sau informaţiei se va baza pe ea la luarea acelei decizii.

(2) Răspunderea prevăzută de dispoziţiile prezentului articol apare doar în măsura în care cel care a furnizat consultaţia sau informaţia, cu ocazia furnizării ei, nu şi-a limitat sau exclus răspunderea prin declaraţie expresă faţă de destinatar.

Articolul 1413[3]. Prejudiciul suferit prin tulburarea ilegală a activităţii profesionistului şi prin prejudiciul suferit de consumator ca urmare a concurenţei neloiale

(1) Cel care în mod ilegal împiedică sau tulbură activitatea profesionistului este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(2) Consumatorul are dreptul la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a concurenţei neloiale în cazurile prevăzute de legislaţia din domeniul concurenţei.

Articolul 1413[4]. Cheltuielile suportate de autoritatea publică pentru restabilirea prejudiciului aduse mediului

Cheltuielile suportate de autoritatea publică competentă pentru restabilirea elementelor naturale care constituie mediul, cum ar fi aerul, apa, solul, flora şi fauna, ca urmare a lezării substanţiale, se repară acelei autorităţi publice competente.

Articolul 1413[5]. Prejudiciul cauzat prin declaraţie dolosivă

(1) Prejudiciul cauzat unei persoane ca urmare a declaraţiei dolosive făcute de o altă persoană, prin cuvinte sau comportament, urmează a fi reparat.

(2) Declaraţia se consideră dolosivă dacă cel ce o face ştie că ea este falsă şi are ca scop de a induce destinatarul să facă o greşeală.

Articolul 1413[6]. Legătura cauzală

(1) Se consideră că persoana a cauzat prejudiciul dacă el constituie consecinţa faptei acelei persoane ori a izvorului de pericol pentru care acea persoană răspunde conform legii.

(2) În cazul vătămării integrităţii corporale sau altei vătămări a sănătăţii sau a decesului, nu se va lua în cont predispoziţia persoanei vătămate la un anumit tip de vătămare sau la o anumită mărime a vătămării.

(3) În cazul în care prejudiciul ar fi putut fi cauzat de una sau mai multe întîmplări pentru care răspund diferite persoane şi s-a stabilit că prejudiciul a fost cauzat de una din acele întîmplări, însă nu s-a stabilit din cauza căreia anume, se prezumă, pînă la proba contrară, că prejudiciul a fost cauzat de către fiecare persoană care răspunde pentru măcar una din acele întîmplări."

643. Articolul 1414 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1414.** Răspunderea pentru prejudiciul cauzat în comun

(1) Dacă prejudiciul a fost cauzat în comun de mai mulţi participanţi, acestea poartă răspundere solidară.

(2) Se consideră participant nu doar autorul faptei cauzatoare de prejudicii, ci şi cel care l-a instigat sau l-a susţinut, precum şi cel care a beneficiat în mod conştient de un folos în urma prejudiciului cauzat altuia (participanţi).

(3) În cazul acţiunii în regres, partea fiecărui participant din obligaţia solidară este proporţională contribuţiei sale la săvîrşirea faptei ilicite dacă aceasta poate fi determinată. "

644. Articolul 1415:

1) alineatul (3) după cuvintele „părinţii (adoptatorii)," se completează cu cuvintele „ocrotitorii provizorii,", iar cuvintele „lipsită de capacitate de exerciţiu" se substituie cu cuvintele „în privinţa căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară"

2) se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Persoana care exercită regresul nu poate recupera partea din despăgubire care corespunde propriei sale contribuţii la cauzarea prejudiciului."

645. Articolul 1416 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1416.** Modul de reparare a prejudiciului

(1) Repararea prejudiciului se face în natură, prin restabilirea situației anterioare (transmiterea unui bun de același gen și de aceeași calitate, repararea bunului deteriorat etc.), iar dacă aceasta nu este cu putință ori dacă persoana vătămată nu este interesată de repararea în natură, prin plata echivalentului bănesc (despăgubire), stabilită prin acordul părților sau, în lipsă, prin hotărîre judecătorească.

(2) În cazul deteriorării unui bun, despăgubirea va fi egală cu pierderea valorii bunului și nu a costului reparației dacă costul reparației depășește disproporționat pierderea valorii. Această regulă se aplică animalelor doar dacă aceasta este corespunzător, avînd în vedere scopul pentru care animalul este ținut.

(3) Despăgubirea se stabilește sub forma unei sume globale sau, dacă prejudiciul are caracter continuu, sub forma unei prestații periodice. În cazul în care se stabilește o despăgubire sub forma prestației periodice, debitorul poate fi obligat la constituirea unei garanții.

(4) Persoana vătămată nu este ținută să demonstreze că a cheltuit suma despăgubirii în scopul reparării prejudiciului.

(5) În cazul prejudiciului viitor, despăgubirea, indiferent de forma în care s-a acordat, va putea fi sporită, redusă sau stinsă, dacă, după stabilirea ei, prejudiciul s-a mărit, s-a micșorat ori a încetat.

(6) Autorul faptei ilicite de asemenea datorează dobîndă de întîrziere la rata determinată conform art. 623^{20} începînd cu data primirii de către persoana care răspunde de prejudiciu a somației de la partea vătămată. Dobînda de întîrziere se calculează din suma despăgubirii sau, în caz de reparare în natură a prejudiciului, din valoarea acelei reparații."

646. Articolul 1417:

1) La alineatul (3) cuvintele „lipsite de capacitate de exercițiu" se substituie cu cuvintele „în privința căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară";

2) se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Este exclusă reparația prejudiciul cauzat fără intenție de către un participant altuia, în decursul săvîrșirii unei fapte ilicite față de un terț, dacă aceasta contravine ordinii publice. "

647. Se completează cu articolul 1417^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1417^1.** Răspunderea pentru cheltuielile de prevenire

Persoana care a suportat în mod rezonabil cheltuieli sau un alt prejudiciu pentru a preveni prejudicierea sa iminentă, sau pentru a limita mărimea sau gravitatea prejudiciului suferit, are dreptul la rambursarea acestora de la persoana care ar fi răspuns dacă prejudiciul apărea".

648. Articolul 1418:

1) la alineatul (2) cuvintele „salariului (venitului) nerealizat" se substituite cu cuvintele „salariului sau venitului ratat", iar cuvintele „conform legii" se substituie cu cuvintele „dispozițiilor art. 1418^1 și art. 1418^2";

2) alineatul (4) după cuvintele „prezentul articol" se completează cu cuvintele „ , articolul 1418^1 și articolul 1418^2";

3) se completează cu alineatul (5), cu următorul conținut:

„(5) Răspunderii pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății i se aplică dispozițiile legale privind răspunderea extracontractuală, chiar dacă el a fost cauzat cu ocazia executării unei obligații contractuale. Cu toate acestea, victima poate invoca stipulațiile contractului care îi sunt mai favorabile decât dispozițiile privind răspunderea extracontractuală."

649. Se completează cu articolele 1418^1 și 1418^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1418[1].** Determinarea despăgubirii pentru salariul sau venitul ratat

(1) Despăgubirea pentru salariul sau venitul ratat se va stabili pe baza venitului mediu lunar net din muncă sau altă activitate a persoanei vătămate din ultimul an înainte de pierderea sau reducerea capacității sale de muncă ori, în lipsă, pe baza venitului lunar net pe care l-ar fi putut realiza, ținîndu-se seama de calificarea profesională pe care o avea sau ar fi avut-o la terminarea pregătirii pe care era în curs să o primească.

(2) Cu toate acestea, dacă persoana vătămată face dovada posibilității obținerii unui salariu sau venit mai mare în baza unui contract încheiat în ultimul an, iar acesta nu a fost pus în executare, se va tine seama în determinarea despăgubirii de aceste venituri.

(3) Dacă persoana vătămată nu avea o calificare profesională și nici nu era în curs să o primească, despăgubirea va fi egală cu suma brută a salariului minim pe țară stabilit de Guvern.

Articolul 1418[2]. Vătămarea minorului

(1) Dacă persoana vătămată este un minor, despăgubirea stabilită potrivit dispozițiilor art. 1418[1] alin. (1) va fi datorată de la data cînd, în mod normal, minorul și-ar fi terminat pregătirea profesională pe care o primea.

(2) Pînă la acea dată, dacă minorul avea un salariu sau venit la momentul vătămării, despăgubirea se va determina pe baza salariului sau venitului de care a fost lipsit, iar dacă nu avea un salariu sau venit, potrivit dispozițiilor art. 1418[1], care se aplică în mod corespunzător. Această din urmă despăgubire va fi datorată de la data cînd minorul a împlinit vîrsta prevăzută de lege pentru a putea fi parte într-un raport de muncă sau desfășura activitatea respectivă aducătoare de venit."

650. Articolul 1419:

1) alineatul (1) și (2) după cuvintele „dreptul la despăgubire" se completează în fiecare caz cu cuvintele „pentru pierderea întreținătorului";

2) alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) La stabilirea despăgubirii se va ține seama de nevoile persoanei îndreptățite, precum si de veniturile pe care, în mod normal, defunctul le-ar fi avut pe timpul pentru care s-a acordat despăgubirea. Dispozițiile art. 1418-1418[2] se aplică în mod corespunzător.".

4) alineatul (4) după cuvîntul „compenseze" se completează cu cuvintele „persoanelor care le-au suportat efectiv", iar cuvîntul „și" se exclude.

651. Se completează cu articolele 1419[1] și 1419[2] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1419[1].** Reparația prejudiciului suferit de terți

(1) Prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății cuprinde și cheltuielile medicale suportate în mod rezonabil de către cei apropiați persoanei vătămate în folosul ei.

(2) În cazul decesului persoanei ca urmare a vătămării sănătății, prejudiciul patrimonial cauzat la momentul decesului devine prejudiciul patrimonial al succesorilor defunctului.

(3) Prejudiciul moral suferit de o persoană fizică ca urmare a vătămării grave a integrității corporale sau a altei vătămări a sănătății sau a decesului unei alte persoane se repară dacă, la momentul vătămării sau decesului, acea persoană fizică se afla într-o relație deosebit de personală cu persoana vătămată sau decedată.

(4) Dreptul la despăgubirea prejudiciului moral se transmite la succesori numai în cazul cînd a fost stabilit printr-o tranzacție sau printr-o hotărîre judecătorească definitivă.

(5) Cel care răspunde de prejudiciu poate invoca față de terții prevăzuți de dispozițiile alin. (1)-(3) toate excepțiile pe care le-ar fi putut ridica față de persoana sănătatea căreia a fost vătămată sau care a decedat.

Articolul 1419[2]. Reparația prejudiciului biologic cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății

(1) În cazul vătămării integrităţii corporale sau altei vătămări a sănătăţii, pe lîngă reparaţia prejudiciului patrimonial şi cel moral, se va plăti o despăgubire separată pentru însăşi vătămare (prejudiciul biologic).

(2) Vătămarea sănătăţii cuprinde şi vătămarea sănătăţii mentale doar dacă ea se manifestă printr-o maladie sau o stare care necesită asistenţă ori un serviciu medical."

652. Articolul 1422:

1) la alineatul (1) cuvintele „(suferinţe psihice sau fizice)" se exclud, cuvîntul „legislaţie" se substituie cu cuvîntul „lege", iar cuvintele „echivalent bănesc" se substituie cu cuvintele „plata de despăgubiri".

2) se completează cu alineatele (4) şi (5) cu următorul cuprins:

„(4) Dacă legea nu prevede altfel, simpla constatare a încălcării unui drept sau interes recunoscut de lege fără plata de despăgubiri oferă satisfacţie echitabilă persoanei vătămate doar cînd aceasta corespunde cu natura dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat şi persoana vătămată astfel va putea obţine o valoare nepatrimonială superioară prejudiciului moral suferit.

(5) Dreptul la despăgubire pentru atingerile aduse drepturilor personale nepatrimoniale poate fi cesionat numai în cazul cînd a fost stabilit printr-o tranzacţie sau printr-o hotărîre judecătorească definitivă."

653. Articolul 1423 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1423.** Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral

(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanţa de judecată în funcţie de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăţie al autorului prejudiciului, dacă vinovăţia este o condiţie a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacţie echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul şi gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanţa de judecată, luînd în considerare circumstanţele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea posibilităţilor de viaţă familială şi socială, precum şi statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii instanţa de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obişnuit în împrejurări similare, şi, pe de altă parte, care ia în cont particularităţile cazului."

654. La articolul 1424:

1) alineatul (1) se completează la început cu cuvintele „Dacă legea nu prevede astfel,", iar cuvîntul „acţiunea" se scrie cu minusculă;

2) alineatul (3) se abrogă.

655. Se completează cu articolele 1424^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1424^1.** Excluderea sau limitarea răspunderii prin act juridic

(1) Sub sancţiunea nulităţii absolute, răspunderea pentru cauzarea intenţionată a prejudiciului nu poate fi exclusă sau limitată.

(2) Sub sancţiunea nulităţii absolute, răspunderea pentru cauzarea din culpă gravă a prejudiciului nu poate fi exclusă sau limitată în privinţa vătămării integrităţii corporale sau altei vătămări a sănătăţii sau a decesului, precum şi în alte cazuri în care excluderea sau limitarea răspunderii contravine legii sau bunei-credinţe.

(3) Răspunderea apărută în alte cazuri decît cele prevăzute de dispoziţiile alin.(1) şi (2) poate fi exclusă sau limitată prin act juridic dacă legea nu prevede altfel."

656. Capitolul XXXIV se completează cu Secţiunea a 3-a cu următorul cuprins:

„Secţiunea a 3-a
Răspunderea pentru dobîndirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale

Articolul 1431[1]. Răspunderea pentru dobîndirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale

(1) Cel care a dobîndit, a utilizat sau a divulgat în mod ilegal un secret comercial (făptuitorul) este obligat să repare prejudiciul patrimonial şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice care deţine controlul legal asupra unui secret comercial (deţinătorul secretului comercial) în condiţiile prezentei secţiuni.

(2) Deţinătorul secretului comercial are dreptul să exercite mijloacele juridice de apărare prevăzute de dispoziţiile prezentei secţiuni şi de alte dispoziţii legale, pentru a preveni dobîndirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor lor comerciale sau pentru a obţine reparaţie în urma unor astfel de fapte.

(3) În sensul prezentei secţiuni, se consideră secrete comerciale informaţiile care îndeplinesc toate cerinţele următoare:

a) sunt secrete în sensul că nu sunt, ca întreg sau astfel cum se prezintă sau se articulează elementele acestora, cunoscute la nivel general sau uşor accesibile persoanelor din cercurile care se ocupă, în mod normal, de tipul de informaţii în cauză;

b) au valoare comercială prin faptul că sunt secrete;

c) au făcut obiectul unor măsuri rezonabile, în circumstanţele date, luate de către persoana care deţine în mod legal controlul asupra informaţiilor respective, pentru a fi păstrate secrete.

(4) În cazul în care autorizarea comercializării produselor farmaceutice sau a produselor chimice pentru agricultură care conţin preparate chimice noi este condiţionată de comunicarea de date nedivulgabile rezultate din încercări sau de alte date nedivulgabile, a căror stabilire cere un efort considerabil, aceste date sînt protejate atît contra exploatării lor neloiale în comerţ, cît şi contra divulgării, cu excepţia cazurilor cînd divulgarea este necesară pentru protecţia publicului sau cînd sînt luate măsuri pentru a asigura protejarea datelor respective contra exploatării lor neloiale în comerţ.

Articolul 1431[2]. Dobîndirea, utilizarea şi divulgarea legală de secrete comerciale

(1) Dobîndirea unui secret comercial este considerată legală în cazul în care secretul comercial este obţinut prin oricare dintre următoarele mijloace:

a) descoperirea sau crearea independentă;

b) analiza, studierea, dezasamblarea sau testarea unui produs sau a unui obiect care a fost făcut public sau care se află în mod legal în posesia celui care a dobîndit informaţiile şi căruia nu i se aplică nici o obligaţie valabilă din punct de vedere legal de a limita dobîndirea secretului comercial;

c) exercitarea dreptului salariaţilor sau al reprezentanţilor salariaţilor la informare şi la consultare în conformitate cu legislaţia;

d) orice altă practică care, în circumstanţele date, este conformă cu practicile comerciale loiale.

(2) Dobîndirea, utilizarea sau divulgarea unui secret comercial sunt considerate legale în măsura în care o astfel de dobîndire, utilizare sau divulgare este impusă sau permisă în temeiul legislaţiei.

Articolul 1431[3]. Dobîndirea, utilizarea şi divulgarea ilegală de secrete comerciale

(1) Dobîndirea unui secret comercial fără consimţămîntul deţinătorului secretului comercial este considerată ilegală ori de cîte ori este efectuată prin:

a) accesul neautorizat, însușirea sau copierea oricăror documente, obiecte, materiale, substanțe sau fișiere electronice care se află în mod legal sub controlul deținătorului secretului comercial și care conțin secretul comercial sau din care poate fi dedus secretul comercial;

b) orice alt comportament care, în circumstanțele date, contravine practicilor comerciale loiale.

(2) Utilizarea sau divulgarea unui secret comercial este considerată ilegală ori de cîte ori este săvîrșită, fără consimțămîntul deținătorului secretului comercial, de către o persoană care îndeplinește oricare dintre următoarele condiții:

a) a dobîndit secretul comercial în mod ilegal;

b) încalcă un contract de confidențialitate sau orice altă obligație de a nu divulga secretul comercial;

c) încalcă o obligație contractuală sau de altă natură care limitează utilizarea secretului comercial.

(3) Dobîndirea, utilizarea sau divulgarea unui secret comercial este, de asemenea, considerată ilegală atunci cînd o persoană, în momentul dobîndirii, utilizării sau divulgării, avea cunoștință sau ar fi trebuit să aibă cunoștință, în circumstanțele date, de faptul că secretul comercial a fost obținut, direct sau indirect, de la o altă persoană care a utilizat sau a divulgat secretul comercial în mod ilegal în sensul dispozițiilor alin. (2).

(4) Producerea, oferirea sau introducerea pe piață a mărfurilor care încalcă secretul comercial sau importul, exportul sau depozitarea unor astfel de mărfuri în aceste scopuri este, de asemenea, considerată drept o utilizare ilegală a unui secret comercial atunci cînd persoana care desfășoară astfel de activități avea cunoștință sau ar fi trebuit să aibă cunoștință, în circumstanțele date, de faptul că secretul comercial a fost utilizat în mod ilegal în sensul dispozițiilor alin.(2).

(5) În sensul prezentei secțiuni, se consideră mărfuri care încalcă secretul comercial mărfurile a căror concepere, caracteristici, funcționare, proces de producție sau comercializare beneficiază în mod semnificativ de secrete comerciale dobîndite, utilizate sau divulgate în mod ilegal.

Articolul 1431[4]. Excluderea mijloacelor juridice de apărare

(1) Deținătorul secretului comercial nu poate invoca un mijloc juridic de apărare a secretului comercial în cazul în care presupusa dobîndire, utilizare sau divulgare a secretului comercial a avut loc în oricare dintre următoarele cazuri:

a) pentru exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și de informare, astfel cum este prevăzut de legislație și tratatele internaționale la care Republica Moldova, inclusiv respectarea libertății și pluralismului mijloacelor de informare în masă;

b) pentru dezvăluirea unei abateri, a unei fapte reprobabile sau a unei activități ilegale, cu condiția ca făptuitorul să fi acționat în scopul protejării interesului public general;

c) divulgarea de către salariați reprezentanților acestora ca parte a exercitării legitime de către reprezentanții respectivi a funcțiilor lor în conformitate cu legislația, cu condiția ca divulgarea să fi fost necesară pentru această exercitare legitimă;

d) în scopul protejării unui interes legitim recunoscut de legislație.

(2) Acțiunile prin care se apără dreptul asupra secretului comercial sunt supuse termenului general de prescripție extinctivă.

Articolul 1431[5]. Mijloacele juridice de apărare corective ale deținătorului secretului comercial

(1) În cazul dobîndirii, utilizării sau divulgării ilegale a unui secret comercial, deținătorul secretului comercial poate exercita față de făptuitor unul sau mai multe dintre următoarele mijloace:

a) încetarea sau, după caz, interzicerea utilizării sau divulgării secretului comercial;

b) interdicția de a fabrica, a oferi, a introduce pe piață sau a utiliza mărfuri care încalcă secretul comercial ori de a importa, exporta sau depozita astfel de mărfuri în aceste scopuri;

c) adoptarea mijloacelor corective corespunzătoare cu privire la mărfurile care încalcă secretul comercial;

d) distrugerea parțială sau totală a oricărui document, obiect, material, substanță sau fișier electronic care conține sau încorporează secretul comercial sau, după caz, predarea integrală sau parțială către reclamant a respectivelor documente, obiecte, materiale, substanțe sau fișiere electronice.

(2) Mijloacele corective menționate de dispozițiile alin.(1) lit. c) cuprind:

a) retragerea mărfurilor care încalcă secretul comercial;

b) eliminarea caracteristicilor ilicite ale mărfurilor care încalcă secretul comercial;

c) distrugerea mărfurilor care încalcă secretul comercial sau, după caz, retragerea lor de pe piață, cu condiția ca retragerea să nu aducă atingere protecției secretului comercial în cauză.

(3) În cazul în care instanța de judecată a dispus retragerea de pe piață a mărfurilor care încalcă secretul comercial, instanța de judecată poate să dispună, la cererea deținătorului secretului comercial, ca mărfurile respective să fie predate deținătorului sau organizațiilor caritabile.

(4) Instanța de judecată dispune ca mijloacele menționate de dispozițiile alin. (1) lit. c) și d) să fie puse în aplicare pe cheltuiala făptuitorului, cu excepția cazului în care există motive specifice pentru a nu dispune acest lucru. Mijloacele respective nu aduc atingere despăgubirilor care ar putea fi datorate deținătorului secretului comercial ca urmare a dobîndirii, utilizării sau divulgării ilegale a secretului comercial.

Articolul 1431[6]. Condițiile de aplicare a mijloacelor juridice de apărare, garanții și mijloace alternative

(1) La dispunerea mijloacelor juridice de apărare prevăzute de dispozițiile art. 1431[5] și pentru evaluarea proporționalității acestora, instanța de judecată trebuie să țină seama de circumstanțele specifice ale cazului incluzînd, după caz:

a) valoarea sau alte trăsături specifice ale secretului comercial;

b) măsurile luate în vederea protejării secretului comercial;

c) comportamentul făptuitorului în dobîndirea, utilizarea sau divulgarea secretului comercial;

d) impactul utilizării sau divulgării ilegale a secretului comercial;

e) interesele legitime ale părților și impactul pe care dispunerea sau respingerea mijloacelor l-ar putea avea asupra părților;

f) interesele legitime ale terților;

g) interesul public; și

h) protejarea drepturilor fundamentale.

(2) În care în care instanța de judecată limitează durata mijloacelor menționate de dispozițiile art. 1431[5] alin. (1) lit. a) și b), această durată trebuie să fie suficientă pentru a elimina orice avantaj comercial sau economic pe care făptuitorul l-ar fi putut obține în urma dobîndirii, utilizării sau divulgării ilegale a secretului comercial.

(3) La cererea făptuitorului, instanța de judecată dispune revocarea mijloacelor menționate de dispozițiile art. 1431[5] alin. (1) lit. a) și b) dacă informațiile în cauză nu mai îndeplinesc cerințele de dispozițiile art. 1431[1] alin.(3) din motive care nu pot fi imputate direct sau indirect făptuitorului.

(4) La cererea persoanelor pasibile a fi ținute de dispunerea mijloacelor prevăzute dispozițiile art. 1431[5], instanța de judecată poate dispune plata unor despăgubiri în folosul deținătorului secretului comercial în locul dispunerii mijloacelor respective, dacă sunt îndeplinite toate condițiile următoare:

a) persoana respectivă, în momentul utilizării sau divulgării, nu avea cunoştinţă şi nu ar fi avut motive, în circumstanţele date, să ia cunoştinţă de faptul că secretul comercial a fost obţinut de la o altă persoană care a utilizat sau a divulgat secretul comercial în mod ilegal;

b) dispunerea mijloacelor în cauză ar produce prejudicii disproporţionate persoanei în cauză; şi

c) despăgubirea deţinătorului secretului comercial pare satisfăcătoare în mod rezonabil.

(5) Atunci cînd se dispune plata de despăgubiri în locul dispunerii mijlocului juridic de apărare menţionat de dispoziţiile art. 1431^5 alin. (1) lit. a) şi b), acestea nu vor depăşi cuantumul redevenţelor sau al drepturilor care ar fi fost datorate dacă persoana în cauză ar fi solicitat autorizaţia de a utiliza secretul comercial respectiv pentru perioada de timp în care s-ar fi putut interzice utilizarea secretului comercial.

Articolul 1431^7. Determinarea mărimii despăgubirilor

(1) Făptuitorul care ştia sau ar fi trebuit să ştie că săvîrşeşte dobîndirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a unui secret comercial este obligat să plătească deţinătorului secretului comercial despăgubiri care corespund prejudiciului real suferit ca urmare a dobîndirii, utilizării sau divulgării ilegale a secretului comercial.

(2) Dispoziţiile Codului muncii prin care se limitează răspunderea salariatului faţă de angajatorul lor în ceea ce priveşte despăgubirile pentru dobîndirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a unui secret comercial al angajatorului se aplică în cazul în care salariatul a acţionat fără intenţie.

(3) La stabilirea mărimii despăgubirilor menţionate de dispoziţiile alin. (1), instanţa de judecată trebuie să ia în considerare toţi factorii corespunzători, cum ar fi consecinţele economice negative asupra deţinătorului secretului comercial, inclusiv profitul ratat de aceasta, beneficiile necuvenite realizate de făptuitor şi, dacă este cazul, orice alt element în afara factorilor economici, cum ar fi prejudiciul moral cauzat deţinătorului secretului comercial prin dobîndirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretului comercial.

(4) Cu titlu de alternativă la modul de determinare menţionat de dispoziţiile alin. (3), instanţa de judecată poate stabili, în cazuri adecvate, o mărime forfetară a despăgubirilor pe baza unor elemente cum ar fi, cel puţin, valoarea redevenţelor sau a drepturilor care ar fi fost datorate dacă făptuitorul ar fi solicitat autorizarea de a utiliza secretul comercial în cauză.

Articolul 1431^8. Domeniul de aplicare al secţiunii

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni nu aduce atingere:

a) exercitării dreptului la libertatea de exprimare şi de informare, astfel cum este prevăzut în de legislaţie şi tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, inclusiv respectarea libertăţii şi pluralismului mijloacelor de informare în masă;

b) aplicării dispoziţiilor legale care le impun deţinătorilor de secrete comerciale să divulge informaţii, inclusiv secrete comerciale, din raţiuni de interes public, publicului ori autorităţilor administrative sau judiciare în vederea exercitării atribuţiilor autorităţilor respective;

c) aplicării dispoziţiilor legale care impun sau permit autorităţilor publice să divulge informaţiile furnizate de societăţi pe care respectivele autorităţi le deţin în temeiul obligaţiilor şi prerogativelor stabilite de legislaţie şi în conformitate cu acestea;

d) autonomiei partenerilor sociali şi dreptului acestora de a încheia acorduri colective, în conformitate cu legislaţia.

(2) Nici o dispoziţie a prezentei secţiuni nu trebuie înţelese ca oferind vreun temei pentru limitarea mobilităţii salariaţilor. În special, în legătură cu exercitarea acestei mobilităţi, dispoziţiile prezentei secţiuni nu oferă niciun temei pentru:

a) limitarea utilizării de către salariaţi a informaţiilor care nu constituie secret comercial în sensul prezentei secţiuni;

b) limitarea utilizării de salariaţi a experienţei şi a competenţelor dobîndite în mod onest ca urmare a desfăşurării normale a activităţii lor profesionale;

c) impunerea oricărei restricţii suplimentare salariaţilor în cadrul contractelor lor de muncă, altele decît restricţiile impuse în conformitate cu dispoziţiile legale."

657. Cartea a III-a se completează cu Titlul IV cu următorul cuprins:

„TITLUL IV
FIDUCIA

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1431[9]. Definiţia fiduciei

Fiducia este un raport juridic în care o parte (fiduciarul) este obligată să devină titularul unei mase patrimoniale (masa patrimonială fiduciară), să o administreze şi să dispună de ea, în conformitate cu condiţiile care guvernează raportul (condiţiile fiduciei), în beneficiul unui beneficiar sau pentru a promova un scop de utilitate publică.

Articolul 1431[10]. Părţile fiduciei

(1) Sunt părţi ale fiduciei constituitorul, fiduciarul, beneficiarul şi asistentul fiduciei.

(2) Constituitorul este o persoană care constituie o fiducie şi transmite fiduciarului titlul asupra drepturilor aduse ca aport la masa patrimonială fiduciară.

(3) Beneficiar este persoana care, potrivit condiţiilor fiduciei, are dreptul la beneficiu din masa patrimonială fiduciară sau are vocaţia la un asemenea beneficiu.

(4) Asistentul fiduciei este persoana care, potrivit condiţiilor fiduciei, are dreptul de a desemna sau revoca fiduciarul ori de a-şi da consimţămîntul la renunţarea fiduciarului, precum şi alte discreţii şi împuterniciri prevăzute expres.

(5) Dacă în prezentul titlu nu se prevede altfel:

a) constituitorul de asemenea poate fi fiduciar şi/sau beneficiar;

b) fiduciarul de asemenea poate fi beneficiar; şi

c) oricare dintre părţile la fiducie poate de asemenea fi asistent al fiduciei.

(6) O fiducie poate avea unul sau mai mulţi constituitori, fiduciari, beneficiari şi asistenţi ai fiduciei, atît iniţiali cît şi subsecvenţi.

(7) Dacă legea sau condiţiile fiduciei nu prevăd altfel, trimiterea la o parte (sau cel care a încetat să fie parte) a unei fiducii se consideră o trimitere şi la succesorii persoanei respectivei dacă acea parte a decedat.

(8) Raporturilor dintre părţile fiduciei nu li se aplică legislaţia muncii.

Articolul 1431[11]. Pluralitatea de fiduciari

(1) În cazul în care există mai mulţi fiduciari, obligaţiile lor sunt solidare.

(2) În cazul în care drepturile fiduciei sunt transmise mai multor fiduciari împreună, bunurile sunt deţinute în devălmăşie, iar creanţele sunt deţinute cu titlu de creditori solidari.

(3) În cazul în care există mai mulţi fiduciari, cerinţa de a da notificare fiduciarilor este îndeplinită prin notificarea oricăruia dintre ei, însă notificarea privitoare la schimbarea fiduciarilor trebuie dată fiduciarului care va continua să fie fiduciar după ce schimbarea produce efect.

Articolul 1431[12]. Persoanele îndreptăţite să ceară executarea silită a obligaţiilor fiduciarului

(1) Beneficiarul are dreptul să ceară executarea obligaţiilor fiduciarului în măsura în care ele se referă la dreptul beneficiarului la beneficiu sau vocaţia la beneficiu.

(2) Pot să ceară executarea silită a obligaţiilor fiduciarului în cazul fiduciei de promovare a utilităţii publice:

a) funcţionarul public sau autoritatea publică competentă conform legii; şi

b) oricare altă persoană care are interes suficient în executarea obligaţiilor.

(3) Fiduciarul poate cere executarea silită a obligaţiilor unui cofiduciar.

Articolul 1431[13]. Beneficiarul şi beneficiul

(1) Persoana este beneficiar şi are dreptul la beneficiu dacă condiţiile fiduciei obligă fiduciarul în anumite circumstanţe să dispună de toată masa patrimonială fiduciară sau o parte din ea aşa încît să confere un beneficiu acelei persoane.

(2) Persoana este beneficiar şi are vocaţia la beneficiu dacă condiţiile fiduciei permit fiduciarului în anumite circumstanţe să dispună de toată masa patrimonială sau o parte din ea aşa încît să confere un beneficiu acelei persoane, însă faptul dacă acea persoană urmează să obţină un beneficiu depinde de discreţia fiduciarului sau a unei alte persoane.

(3) Vocaţia beneficiarului la beneficiu devine un drept la beneficiu dacă fiduciarul îl notifică pe beneficiar despre decizia de a conferi beneficiul acelui beneficiar în conformitate cu condiţiile fiduciei care guvernează vocaţia.

(4) Nu constituie drept la beneficiu dreptul de rambursare al fiduciarului faţă de masa patrimonială fiduciară.

(5) Dreptul la beneficiu al beneficiarului devine irevocabil din momentul acceptării sale. Acceptarea se prezumă în unul din următoarele cazuri:

a) beneficiarul este parte la contractul de fiducie sau a contrasemnat declaraţia unilaterală de constituire a fiduciei;

b) beneficiarul exercită acte care în mod neîndoielnic indică voinţa de a fi beneficiar;

c) fiducia este cu scop de garanţie;

d) beneficiarul este minor sau adult ocrotit printr-o măsură de ocrotire contractuală sau judiciară.

(6) Dacă beneficiarul nu a acceptat şi nici nu se poate prezuma că a acceptat conform dispoziţiilor alin. (6), fiduciarul îi poate fixa, prin notificare scrisă, un termen rezonabil pentru acceptare. Dacă nu a acceptat în termenul rezonabil, se va considera că persoana a renunţat la dreptul la beneficiu.

(7) Beneficiul poate consta în orice folos pentru beneficiar, cum ar fi:

a) dobîndirea titlului asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea;

b) constituirea unui drept limitat asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea;

c) primirea veniturilor obţinute din investirea masei patrimoniale.

(8) În cazul fiduciei cu scop de garanţie, beneficiul poate consta într-o prestaţie care satisface, în natură sau prin echivalent, obligaţia oricărei persoane faţă de beneficiar garantată prin fiducie (obligaţia garantată), inclusiv:

a) dobîndirea masei patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea de către beneficiarul care este creditor în contul stingerii obligaţiei garantate;

b) prin vînzarea bunurilor ori urmărirea creanţelor din masa patrimonială fiduciară şi îndreptarea produsului vînzării către stingerea obligaţiei garantate;

c) exercitarea şi urmărirea dreptului de garanţie din masa patrimonială fiduciară şi îndreptarea produsului vînzării către stingerea obligaţiei garantate.

(8) În cazul desemnării mai multor beneficiari, ei au dreptul la beneficii egale dacă nu s-a prevăzut altfel. Însă în cazul în care unul din ei nu acceptă sau renunţă la dreptul la beneficiu, sau cînd unul din ei încetează să existe şi s-a interzis transmiterea beneficiului la succesori, cotele celorlalţi beneficiari se majorează proporţional cu excepţia cazului cînd s-a prevăzut modalitatea de numire a unui beneficiar de substituire.

(9) Dacă niciunul din beneficiari nu acceptă, toţi renunţă sau încetează să existe şi s-a interzis transmiterea beneficiului la succesori, beneficiar este constituitorul ori, după caz, succesorii săi.

Articolul 1431[14]. Caracterul imperativ al dispoziţiilor legale

(1) Dacă în prezentul titlu nu s-a prevăzut altfel în mod expres, dispoziţiile legale prevăzute de prezentul titlu sunt imperative sub sancţiunea nulităţii absolute.

(2) În măsura prevăzută de lege, împuternicirile instanţei de judecată prevăzute în prezentul titlu, pot fi exercitate de autoritatea publică competentă conform legii, dar nu pot fi exercitate de instanţa arbitrală.

(3) Dispoziţiile alin. (2) nu împiedică supunerea litigiilor izvorîte din fiducie arbitrajului.

Articolul 1431[15]. Prioritatea altor dispoziţiilor legale

(1) Fiducia în scop de garanţie este supusă dispoziţiilor legale privind garanţiile reale şi, în completare, dispoziţiilor prezentului titlu.

(2) Dispoziţiile prezentului titlu se aplică raporturilor juridice de fiducie pe piaţa de capital în măsura în care nu contravin Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piaţa de capital.

Capitolul II
MASA PATRIMONIALĂ FIDUCIARĂ

Articolul 1431[16]. Efectele juridice speciale ale fiduciei

(1) Masa patrimonială fiduciară reprezintă o masă patrimonială distinctă de patrimoniul propriu al fiduciarului (masa patrimonială personală a fiduciarului) şi de oricare alte mase patrimoniale fiduciare al căror titular este fiduciarul.

(2) Masa patrimonială fiduciară poate cuprinde dreptul de proprietate şi alte drepturi reale asupra banilor şi altor bunuri, drepturi de creanţă de orice natură, garanţii ori alte drepturi patrimoniale sau un ansamblu de asemenea drepturi, prezente ori viitoare (drepturile fiduciei).

(3) Nu pot constitui drepturi ale fiduciei drepturile inalienabile.

(4) Masa patrimonială fiduciară de asemenea cuprinde datoriile fiduciei (art. 1431[23]).

(5) Parte a masei patrimoniale fiduciare semnifică o cotă din masa patrimonială fiduciară, unul sau mai multe drepturi ale fiduciei sau o cotă din dreptul fiduciei.

Articolul 1431[17]. Constituirea ori transmiterea titlului în folosul fiduciarului

(1) Un drept devine drept al fiduciei şi intră în masa patrimonială fiduciară prin constituirea sau, după caz, transmiterea titlului asupra lui în folosul fiduciarului conform formalităţilor de publicitate ori altor formalităţi prevăzute de lege, după natura dreptului.

(2) Persoana care deţine un drept în calitate de fiduciar se consideră dobînditor cu titlu oneros al drepturilor fiduciei chiar dacă fiduciarul este şi beneficiar.

Articolul 1431[18]. Adăugirile la masa patrimonială fiduciară

(1) După constituirea fiduciei, un drept susceptibil de a face parte din masa patrimonială fiduciară devine parte din ea dacă titlul asupra lui este dobîndit de către fiduciar:

a) prin executarea obligaţiilor fiduciarului;

b) cu titlu de adăugire la masa patrimonială fiduciară sau prin folosinţa masei, inclusiv fructele drepturilor fiduciei şi drepturile care substituie drepturile fiduciei;

c) prin folosinţa informaţiei sau unei oportunităţi obţinute în calitate de fiduciar dacă folosinţa nu corespunde condiţiilor fiduciei; sau

d) în locul unui drept al fiduciei de care fiduciarul a dispus prin încălcarea condiţiilor fiduciei.

(2) Pe durata fiduciei constituitorul ar putea adăuga drepturi la masa patrimonială fiduciară cu respectarea dispoziţiilor legale privind constituirea unei asemenea fiducii.

(3) În cazul în care există mai mulţi fiduciari, un drept poate deveni parte din masa patrimonială fiduciară în temeiul prezentului articol fără a fi dobîndit de toţi fiduciarii.

Articolul 1431[19]. Excluderea din masa patrimonială fiduciară

(1) Un drept încetează să fie parte din masa patrimonială fiduciară atunci cînd fiduciarul încetează a fi titularul său.

(2) Cu toate acestea, beneficiarul poate revendica un drept al fiduciei de la dobînditorul care a cunoscut sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască că fiduciarul dispune de dreptul fiduciei contrar condiţiilor fiduciei.

(3) În cazul în care există mai mulţi fiduciari, un drept rămîne parte din masa patrimonială fiduciară atîta timp cît el aparţine cel puţin unuia dintre fiduciari în calitate de fiduciar.

Articolul 1431[20]. Amestecarea masei patrimoniale fiduciare cu alte drepturi

(1) Dacă dreptul fiduciei este amestecat cu un alt drept care aparţine fiduciarului în asemenea mod că dreptul fiduciei nu mai pot fi identificat, pentru a determina cota din amestec care este afectată fiduciei se aplică dispoziţiile în materie de confuziune (art. 330 alin. (7)) ca şi cum dreptul fiduciei şi celălalt drept ar avea titulari diferiţi.

(2) Dacă celălalt drept face parte din patrimoniul personal al fiduciarului, pierderea, distrugerea, deteriorarea sau orice altă reducere a amestecului va fi din contul cotei personale a fiduciarului.

Articolul 1431[21]. Opozabilitatea fiduciei

(1) Apartenenţa unui drept deţinut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară este opozabilă în măsura în care:

a) în raport cu dreptul fiduciei înregistrat într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv, fiducia era înregistrată în acelaşi registru asupra dreptului respectiv;

b) în raport cu dreptul fiduciei pentru care legea nu prevede o formalitate de publicitate, fiducia era înregistrată în registrul garanţiilor reale mobiliare. În acest caz, înregistrarea poate arăta ca obiect al fiduciei un drept fiduciar sau poate descrie întreagă masă patrimonială ori o parte din ea.

(2) Chiar dacă nu s-au îndeplinit formalităţile de publicitate indicate de dispoziţiile alin. (1), apartenenţa unui drept deţinut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară este opozabilă:

a) faţă de persoana căreia această apartenenţă îi era cunoscută pe altă cale;

b) dacă banii care fac obiectul dreptului sunt înscrişi la soldul unui cont bancar fiduciar;

c) dacă instrumentele financiare care fac obiectul dreptului sunt înscrise la un cont fiduciar ţinut, în calitate de fiduciar, de către entitate abilitată de legislaţia în domeniul pieţei de capital.

(3) Dacă condiţiile fiduciei cuprind o interdicţie convenţională de înstrăinare sau grevare a unui drept al fiduciei, ori dacă fiduciarul este obligat, în anumite circumstanţe, să transmită titlul asupra unui drept al fiduciei unui anumit beneficiar, aceste grevări sunt opozabile dacă s-a îndeplinit formalitatea de publicitate a grevării prevăzută de lege, după natura bunului ori dacă terţul a cunoscut împrejurarea dată pe altă cale.

(4) Fiduciarul este obligat să asigure îndeplinirea şi menţinerea formalităţilor de opozabilitate conform prezentului articol.

(5) Modul de înregistrare, modificare şi radiere a fiduciei în registrul garanţiilor reale mobiliare, conform dispoziţiilor alin. (1) lit. b), este stabilit prin hotărîre de Guvern.

Articolul 1431[22]. Protecţia masei patrimoniale fiduciare

(1) În măsura în care fiducia le este opozabilă:

a) creditorii personali ai fiduciarului nu pot urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvabilitate a fiduciarului şi nici în afara lui;

b) soţul fiduciarului nu dobîndeşte vreun titlu asupra masei patrimoniale fiduciare.

c) succesorii fiduciarului nu au dreptul la nici un beneficiu din masa patrimonială fiduciară.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu interzic ca persoanele vizate în ele să fie desemnate în calitate de beneficiari conform regulilor comune.

Articolul 1431[23]. Datoriile fiduciei

(1) O obligaţie este o datorie a fiduciei dacă ea este asumată de către fiduciar:

a) în calitatea sa de titular al dreptului fiduciei;

b) pentru atingerea scopurilor fiduciei, într-un mod care corespunde condiţiilor fiduciei;

c) prin contract cu titlu oneros sau alt act juridic cu titlu oneros, dezvăluind cocontractantului că acţionează ca fiduciar. Cu toate acestea, obligaţia rezultată dintr-un contract sau alt act titlu gratuit încheiat de fiduciar de asemenea este o datorie a fiduciei dacă cocontractantul nu cunoştea şi nici nu putea, în mod rezonabil, să cunoască că obligaţia este asumată contrar condiţiilor fiduciei;

d) în rezultatul unei acţiuni sau omisiuni săvîrşite în legătură cu administrarea ori dispunerea de masa patrimonială fiduciară sau în legătură cu executarea unei datorii a fiduciei; sau

e) în alte circumstanţe, în legătură esenţială cu masa patrimonială fiduciară.

(2) De asemenea, constituie datorii ale fiduciei obligaţiile fiduciarului:

a) de a oferi beneficiile datorate beneficiarilor conform condiţiilor fiduciei;

b) de a rambursa, despăgubi sau remunera un fost fiduciar.

(3) Alte obligaţii ale persoanei care are calitate de fiduciar nu sunt datorii ale fiduciei.

Articolul 1431[24]. Urmărirea masei patrimoniale fiduciare de către creditorii fiduciei

(1) Creditorul căruia fiduciarul îi datorează o datorie a fiduciei (creditorul fiduciei) asumate de fiduciar în conformitate cu obligaţiile sale de fiduciar îşi poate satisface creanţa din contul:

a) masei patrimoniale fiduciare; şi

b) masei patrimoniale personale a fiduciarului dacă, la momentul asumării datoriei fiduciei, creditorul nu cunoştea şi, în mod rezonabil, nu trebuia să cunoască faptul că fiduciarul acţionează în calitate de fiduciar, sau dacă condiţiile fiduciei prevăd obligaţia fiduciarului de a răspunde subsidiar cu masa patrimonială personală pentru o parte sau pentru toate datoriile fiduciei.

(2) Creditorul fiduciei căruia fiduciarul îi datorează o datorie a fiduciei asumată de fiduciar cu încălcarea obligaţiilor sale de fiduciar îşi poate satisface creanţa din contul:

a) masei patrimoniale personale a fiduciarului; şi

b) masei patrimoniale fiduciare dacă, la momentul asumării datoriei, creditorul cunoştea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască faptul că fiduciarul acţionează în calitate de fiduciar. Această regulă nu se aplică dacă creditorul cunoştea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască faptul că datoria fiduciei a fost asumată cu încălcarea obligaţiilor sale de fiduciar.

(3) Fiduciarul are drept de rambursare faţă de masa patrimonială fiduciară în privinţa datoriei satisfăcute conform dispoziţiilor alin.(1) lit. b).

(4) Fiduciarul va restabili masa patrimonială fiduciară în privinţa obligaţiei satisfăcute conform dispoziţiilor alin.(2) lit. b).

(5) Sarcina probei de a demonstra că creditorul cunoştea sau trebuia să cunoască o anumită circumstanţă prevăzută de prezentul articol îi revine fiduciarului.

(6) Dispoziţiile prezentului articol nu afectează dreptul creditorului unei părţi la fiducie de a exercita, pe cale oblică, dreptul acelei părţi contra masei patrimoniale fiduciare.

Articolul 1431[25]. Urmărirea masei patrimoniale fiduciare de către creditorii constituitorului

(1) Creditorul constituitorului nu poate urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvabilitate a constituitorului şi nici în afara lui.

(2) Cu toate acestea, creditorul constituitorului poate urmări un drept din masa patrimonială fiduciară doar în măsura în care:

a) deţine un gaj sau o altă garanţie reală asupra acestui drept şi a cărei opozabilitate este dobîndită, potrivit legii, anterior opozabilităţii fiduciei; sau

b) constituirea sau, după caz, transmiterea acestui drept a fost desfiinţată prin nulitate absolută ori relativă sau declarată inopozabilă în virtutea hotărîrii judecătoreşti definitive.

Articolul 1431[26]. Protecţia constituitorului şi a beneficiarilor

(1) Constituitorul, beneficiarul sau asistentul fiduciei nu poartă răspundere faţă de creditorii fiduciei în această calitate.

(2) Cu toate acestea, condiţiile fiduciei pot să prevadă obligaţia constituitorului de a răspunde subsidiar pentru o parte sau pentru toate datoriile fiduciei.

Articolul 1431[27]. Dreptul la executarea obligaţiilor debitorului fiduciei

(1) Fiduciarul este titularul creanţelor care sunt drepturi ale fiduciei şi poate cere executarea obligaţiei de la debitorul respectiv (debitorul fiduciei).

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu limitează:

a) dreptul beneficiarului de a cere executarea de către fiduciar a obligaţiei de fiduciar de a valorifica creanţa faţă de debitorul fiduciei; sau

b) dispoziţiile de procedură civilă care permit beneficiarului să intervină în procesul judiciar contra debitorului fiduciei intentat de către fiduciar.

Capitolul III
CONSTITUIREA FIDUCIEI

Secţiunea 1
Cerinţe generale privind constituirea fiduciei

Articolul 1431[28]. Temeiurile constituirii fiduciei

(1) Fiducia se constituie prin contract de fiducie, prin declaraţie unilaterală de constituire a fiduciei, prin testament. În cazurile expres prevăzute de lege, fiducia se constituie prin act administrativ sau hotărîre judecătorească.

(2) Legea în temeiul căreia este stabilită fiducia se completează cu dispoziţiile prezentului titlu, în măsura în care nu cuprinde dispoziţii contrare.

Articolul 1431[29]. Contractul de fiducie

(1) Fiducia se constituie prin contractul de fiducie încheiat între constituitor şi fiduciar, prin care constituitorul se obligă să transmită sau, după caz, constituie titlul asupra drepturilor fiduciei fiduciarului fără vreo contraprestaţie din partea fiduciarului, iar fiduciarul acceptă calitatea de fiduciar şi se obligă să devină titularul masei patrimoniale fiduciară, să o administreze şi să dispună de ea, în conformitate cu condiţiile fiduciei, în beneficiul unui beneficiar sau pentru a promova un scop de utilitate publică.

(2) Contractul de fiducie trebuie să prevadă:

a) acordul expres al părţilor sale de a constitui o fiducie;

b) identitatea beneficiarilor sau categoria de persoane care sunt ori pot deveni beneficiari, precum şi beneficiile din masa patrimonială fiduciară pe care ei urmează să le primească şi condiţiile în care le vor primi;

c) în cazul fiduciei în scop de utilitate publică, în locul datelor prevăzute la lit. b), determinarea scopului şi condiţiilor în care el urmează a fi atins;

d) drepturile care se transmit de către constituitor în componenţa masei patrimoniale fiduciare.

(3) Contractul de fiducie poate să prevadă:

a) o denumire convenţională a fiduciei, care va conţine şi cuvintele „fiducie" sau „trust";

b) termenul sau condiţia la împlinirea căruia fiducia se stinge;

c) identitatea asistentului fiduciei ori modul de desemnare a lui, precum şi discreţiile şi împuternicirile sale;

d) condiţiile în care poate fi exclus sau desemnat un fiduciar, ori identitatea noului fiduciar în caz că actualul fiduciar renunţă, este exclus sau altfel încetează să aibă calitate de fiduciar;

e) condiţiile în care fiduciarul poate renunţa;

f) remuneraţia fiduciarului şi condiţiile de plată;

g) cazuri în care fiduciarului i se permite să se afle în conflict de interes;

h) împuternicirea unei părţi a fiduciei de a da instrucţiuni obligatorii fiduciarului;

i) modul de luare a deciziilor şi de încheiere a actelor juridice în cazul mai multor fiduciari;

j) limitări ale împuternicirilor fiduciarului, inclusiv interdicţiile de înstrăinare sau grevare a unui drept al fiduciei altfel decît în folosul beneficiarilor;

k) circumstanţele în care una din părţile fiduciei are dreptul la rezoluţiunea fiduciei şi efectele rezoluţiunii asupra masei patrimoniale fiduciare;

l) dreptul unei părţi a fiduciei de a modifica, cu sau fără acordul altor părţi ai fiduciei, anumite condiţii ale fiduciei ori de a stabili un termen fiduciei constituite fără termen;

m) alte clauze neinterzise de lege.

(4) Contractului de fiducie i se aplică dispoziţiile legale cu privire la donaţie cu excepţia cazurilor în care:

a) fiducia este constituită în scop de garanţie;

b) este o metodă de stingere a unei obligaţii; sau

c) este constituită în schimbul obţinerii de către constituitor a unui folos patrimonial chiar dacă el este obţinut printr-un alt act juridic.

(5) Beneficiarul este dobînditor cu titlu oneros al beneficiilor în măsura în care, în schimbul dreptului său la beneficiu, a procurat un folos patrimonial constituitorului, altui beneficiar sau unui terţ chiar şi printr-un alt act juridic.

Articolul 1431[30]. Declaraţia unilaterală de constituire a fiduciei

(1) Fiducia se constituie prin declaraţia unilaterală de constituire a fiduciei (declaraţia de fiducie) adoptată de către constituitor dacă din ea reiese în chip neîndoielnic că constituitorul va fi unic fiduciar.

(2) Dispoziţiile art. 1431[29] alin.(2), (3), (4) şi (5) se aplică, cu adaptările corespunzătoare, declaraţiei de fiducie.

Articolul 1431[31]. Fiducia constituită prin testament

(1) În cazul în care se prevede că fiducia se constituie la decesul constituitorului, declaraţia nu produce efecte decît dacă ea este cuprinsă într-o dispoziţie testamentară.

(2) Fiduciei constituite prin testament i se aplică în mod prioritar dispoziţiile legale în materie de moştenire şi, în special, dispoziţiile legale privind moştenirea subsecventă.

Articolul 1431[32]. Condiţiile de formă ale contractului sau declaraţiei de fiducie

(1) Contractul de fiducie se încheie în formă scrisă.

(2) Dacă pentru constituirea sau, după caz, transmiterea unui drept legea cere formă autentică, contractul de fiducie, pentru a produce un asemenea efect juridic, de asemenea se încheie în formă autentică.

(3) Declaraţia de fiducie se încheie în formă autentică.

(4) Cerinţa prevăzută de dispoziţiile alin.(2) se consideră întrunită şi dacă, în temeiul contractului de fiducie în formă scrisă, constituitorul şi fiduciarul încheie un act de primire-predare al dreptului fiduciei în formă autentică.

(5) Dacă constituitorul adaugă drepturi ale fiduciei suplimentare la cele prevăzute iniţial, dreptul se constituie sau, după caz, se transmite fiduciarului în temeiul unei modificări la contractul de fiducie ori în temeiul un act de primire-predare al dreptului fiduciei, iar în actul respectiv se va face menţiune despre contractul de fiducie sau declaraţia de fiducie.

Articolul 1431[33]. Depunerea la registrele de publicitate

(1) În scopul îndeplinirii formalităţilor de publicitate prevăzute de lege la registrul de publicitate respectiv se poate depune una din următoarele:

a) contractul de fiducie ori, după caz, declaraţie de fiducie, în forma impusă de formalităţile de publicitate;

b) actul de primire-predare a titlului, în forma autentică, încheiat între constituitor şi fiduciar în temeiul contractului de fiducie în formă scrisă sau autentică; sau

c) declaraţie de afectare a dreptului la fiducie, în forma autentică, încheiată de către constituitor în temeiul declaraţiei de fiducie.

(2) În cazul în care contractul de fiducie ori declaraţia de fiducie conţine o clauză de interdicţie de înstrăinare sau o altă limitare a drepturilor fiduciarului, ea nu va fi notată în registrul de publicitate decît dacă este cuprinsă în actul depus la registrul de publicitate respectiv conform dispoziţiilor alin.(1).

Articolul 1431[34]. Denumirea convenţională a fiduciei

(1) Dacă s-a prevăzut o denumire convenţională a fiduciei, ea va fi utilizată într-un mod care va permite o mai bună separare a masei patrimoniale fiduciare şi poate fi menţionată în actele încheiate de către fiduciar.

(2) Fiduciarul este obligat să nu utilizeze cuvinte sau abrevieri care ar crea confuzia că fiducia este o persoană juridică.

Articolul 1431[35]. Termenul fiduciei

(1) Fiducia nu poate depăşi 30 de ani de la constituirea ei dacă legea nu prevede un alt termen. Dacă în condiţiile fiduciei s-a prevăzut un termen al fiduciei mai mare de 30 de ani, termenul se va reduce de drept pînă la termenul maxim permis de lege. Dreptul părţilor de a prelungi termenul fiduciei rămîne neafectat.

(2) Prin derogare de la dispoziţiile alin.(1):

a) dacă beneficiarul este un minor sau un adult ocrotit printr-o măsură de ocrotire contractuală ori judiciară, condiţiile fiduciei pot prevedea că fiducia va dura pînă la majorat, pînă la data cînd încetează măsura de ocrotire în privinţa adultului sau pînă la data decesului acesteia;

b) fiducia în scop de garanţie va dura pînă la stingerea obligaţiilor garantate de ea dacă condiţiile fiduciei nu prevăd altfel.

Secţiunea a 2-a
Anularea

Articolul 1431[36]. Anularea pentru viciu de consimţămînt de către constituitor

Dispoziţiile legale privind nulitatea actelor juridice se aplică fiduciei constituite cu titlu gratuit pe durata vieţii constituitorului cu următoarele adaptări:

1) constituitorul are dreptul de a anula fiducia sau o condiţie a fiduciei dacă fiducia a fost constituită ori condiţia a fost inclusă pe motiv de eroare de fapt sau de drept, indiferent dacă alte părţi ale fiduciei ştiau despre eroare;

2) constituitorul care era dependent de beneficiar, sau era partea mai vulnerabilă a raportului de fiducie, poate anula fiducia sau condiţia fiduciei în măsura în care ea prevede un beneficiu acelui beneficiar cu excepţia cazului în care acel beneficiar demonstrează că el nu a profitat necuvenit de situaţia constituitorului prin primirea unui beneficiu excesiv sau a unui avantaj extrem de inechitabil;

3) termenul de prescripţie al acţiunii în nulitate relativă nu începe să curgă atîta timp cît:

a) nimeni nu a tulburat exercitarea de către constituitor, în calitatea sa de beneficiar, a dreptului său exclusiv de a beneficia de fiducie; sau

b) un beneficiar, altul decît constituitorul, deţine un drept la beneficiu care încă nu este scadent; şi

c) în situaţia prevăzută la pct. 1 lit. a), acceptarea beneficiului nu va fi privită ca o confirmare implicită a condiţiei anulabile a fiduciei.

Articolul 1431[37]. Apărarea fiduciarilor şi a terţilor după anulare

(1) Titlul fiduciarului asupra dreptului fiduciei nu este afectat de anulare.

(2) Cu excepţia cazului în care fiduciarul cunoştea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască temeiul de anulare a fiduciei sau a condiţiei fiduciei:

a) fiduciarul nu este responsabil pentru administrarea sau dispunerea de masa patrimonială fiduciară care a corespuns condiţiilor fiduciei înainte de anularea fiduciei;

b) fiduciarul poate opune persoanei îndreptăţite la un beneficiu în rezultatul anulării excepţiile pe care fiduciarul le-ar fi putut opune contra beneficiarului care avea dreptul la acel beneficiu înainte de anulare; şi

c) fiduciarul păstrează dreptul de rambursare faţă de masa patrimonială fiduciară care a apărut înainte de anulare.

(3) Anularea fiduciei nu afectează drepturile terţului care înainte de anulare a dobîndit de la beneficiar dreptul la beneficiu, sau o garanţie ori un alt drept limitat asupra acelui drept de a beneficia dacă:

a) terţul nu cunoştea şi, în mod rezonabil, nici nu trebuia să cunoască temeiul anulării fiduciei sau condiţiei fiduciei; şi

b) terţul a dobîndit dreptul la beneficiu cu titlu oneros.

Articolul 1431[38]. Scopurile de nerealizat ale fiduciei

(1) Fiducia care are un scop altul decît cel de a beneficia beneficiarilor sau de a promova un scop de utilitate publică se consideră a fi o fiducie pentru constituitor.

(2) Fiduciarul are împuterniciri revocabile de a dispune de masa patrimonială fiduciară în conformitate cu fiducia iniţială pentru promovarea scopului care nu mai poate fi realizat în măsura în care:

a) promovarea acelui scop nu contravine ordinii publice, bunelor moravuri şi legii, nici nu este contrară interesului public;

b) se poate verifica, în mod neîndoielnic, dacă o anumită dispunere din masa patrimonială fiduciară se face pentru promovarea scopului sau contrar lui; şi

c) dispunerea nu este excesiv de disproporţionată în raport cu beneficiul probabil generat de această dispunere.

Capitolul IV
CONDIŢIILE FIDUCIEI

Articolul 1431[39]. Interpretarea

Dacă sensul unei condiţii a fiduciei nu poate fi determinat pe altă cale, se va da prioritate interpretărilor care:

a) dau efect tuturor cuvintelor şi expresiilor utilizate în întregimea lor;

b) nu permit ca conduita rezonabilă a fiduciarului să fie privită ca o neexecutare;

c) nu permit existenţa unei lacune în stipulaţiile privind dispunerea de masa patrimonială fiduciară sau reduc, pe cît de posibil, această lacună; şi

d) conferă constituitorului dreptul la beneficiu sau de a lărgi acest drept dacă fiducia este constituită cu titlu gratuit pe durata vieţii constituitorului, iar constituitorul şi-a rezervat un asemenea drept sau se poate de interpretat că şi l-a rezervat.

Articolul 1431[40]. Dispunerea incompletă de masa patrimonială fiduciară

(1) Dacă din condiţiile fiduciei nu rezultă cine este beneficiar, atunci dispunerea de masa patrimonială fiduciară se va face în beneficiul constituitorului în măsura în care condiţiile fiduciei ori din dispoziţiile legii nu rezultă altfel.

(2) Cu toate acestea, în caz de dispunere incompletă a masei patrimoniale fiduciare pe motiv că nu se poate realiza fiducia pentru promovarea unui scop de utilitate publică sau pe motiv că executarea tuturor obligaţiilor de fiduciar, rezultate dintr-un asemenea tip de fiducie, nu epuizează masa patrimonială fiduciară, atunci dispunerea de masa patrimonială fiduciară se va face pentru promovarea unui scop de utilitate publică care este cel mai apropiat de scopul iniţial.

Articolul 1431[41]. Determinarea beneficiarilor

(1) Condiţia fiduciei prin care se acordă dreptul la beneficiu este valabilă doar dacă beneficiarul este determinat în mod suficient de către constituitor sau este determinabil pe altă cale la data la care beneficiul devine scadent.

(2) Condiţia fiduciei, care permite fiduciarului să ofere beneficii persoanelor dintr-o anumită categorie desemnată de către fiduciar sau de către un terţ, produce efecte doar dacă, la momentul cînd se permite desemnarea, în mod neîndoielnic se constată că persoana face parte din acea categorie de persoane.

(3) Persoana poate fi beneficiar cu toate că acea persoană se naşte ori se constituie după constituirea fiduciei.

Articolul 1431[42]. Dreptul la beneficiu sau vocaţia la beneficiu să fie determinabil

(1) Dreptul la beneficiu sau vocaţia la beneficiu sunt valabile doar în măsura în care beneficiul este suficient determinat în condiţiile fiduciei sau este altfel determinabil la momentul în care beneficiul este scadent ori trebuie acordat.

(2) Dacă beneficiul care trebuie acordat nu este determinabil doar pe motiv că terţul nu poate sau nu doreşte să aleagă, fiduciarii pot să facă această alegere dacă condiţiile fiduciei nu prevăd altfel.

Capitolul V
DREPTUL DE DECIZIE ŞI ÎMPUTERNICIRILE FIDUCIARULUI

Secţiunea 1
Dreptul de decizie al fiduciarului

Articolul 1431[43]. Discreţia fiduciarului

Dacă legea sau condiţiile fiduciei nu prevăd altfel, fiduciarul:

a) este liber să decidă dacă să-şi exercite împuternicirile şi discreţiile, cînd să le exercite şi cum să le exercite pentru ca mai bine să execute obligaţiile de fiduciar;

b) nu este obligat să respecte vreo discreţie sau dorinţă a părţilor la fiducie şi ale altor persoane;

c) nu este obligat să divulge motivele în exercitarea discreţiei sale cu excepţia cazului în care fiducia este pentru promovarea unui scop de utilitate publică.

Articolul 1431[44]. Luarea deciziei de către mai mulţi fiduciari

(1) În cazul în care există mai mulţi fiduciari, drepturile şi discreţiile de fiduciar sunt exercitate prin decizia majorităţii simple a lor dacă legea sau condiţiile fiduciei nu prevăd altfel.

(2) Regula alin.(1) are prioritate faţă de dispoziţiile legale privitoare la proprietatea comună sau deţinerea de alte drepturi comune, şi fiecare fiduciari trebuie, în calitatea sa de cotitulari, să-şi exercite drepturile lor asupra cotei într-o manieră în care să realizeze deciziile adoptate legal de fiduciari.

Articolul 1431[45]. Conflictul de interese în exercitarea împuternicirii sau discreţiei

Dacă condiţiile fiduciei nu prevăd altfel, fiduciarul nu poate participa la luarea unei decizii de a exercita sau de a nu exercita o împuternicire ori discreţie dacă efectul deciziei este de a acorda, confirma sau lărgi dreptul la beneficiu sau vocaţia la beneficiu în favoarea fiduciarului în calitatea sa de beneficiar.

Secţiunea a 2-a
Împuternicirile fiduciarului

Articolul 1431[46]. Împuternicirile generale ale fiduciarului

(1) Fiduciarul este titular al drepturilor fiduciei şi le exercită în această calitate.

(2) Fiduciarul este debitorul datoriilor fiduciei şi le execută în această calitate.

(3) Acţionînd ca titular al drepturilor fiduciei şi ca debitor al datoriilor fiduciei, fiduciarul este obligat să respecte limitele împuternicirilor impuse prin condiţiile fiduciei şi lege.

(4) Dispoziţiile art. 1431[47]-1431[53] prevăd împuternicirile fiduciarului în cazuri concrete dacă prin condiţiile fiduciei ele nu au fost limitate sau modificate.

Articolul 1431[47]. Limitele în caz de număr minim de fiduciari

(1) În cazul în care există mai puţini fiduciari decît numărul minim stabilit prin condiţiile fiduciei sau lege, fiduciarii pot exercita doar:

1) dreptul de a desemna fiduciari;

2) dreptul de a cere intervenţia în fiducie a instanţei de judecată;

3) dreptul prevăzut de dispoziţiile art. 1431[64]; şi

4) oricare alt drept sau împuternicire a fiduciarului în măsura în care exercitarea sa:

a) este expres prevăzută prin condiţiile fiduciei în această situaţie;

b) este necesară pentru conservarea masei patrimoniale fiduciare, inclusiv de a proteja şi urmări în justiţie drepturile fiduciare; sau

c) este necesară pentru satisfacerea datoriilor fiduciei care sunt scadente sau sunt pe cale de a deveni scadente.

(2) Dacă fiducia este constituită prin constituirea sau, după caz, transmiterea titlului asupra drepturilor fiduciei către cel puţin doi fiduciari, numărul minim este doi dacă condiţiile fiduciei nu prevăd altfel.

Articolul 1431[48]. Împuternicirea de a desemna un mandatar

(1) Fiduciarul poate desemna un mandatar care va acţiona din numele fiduciarului şi, cu respectarea limitelor stabilite de dispoziţiile art. 1431[49]-1431[53], poate încredinţa altei persoane executarea obligaţiilor de fiduciar.

(2) Mai mulţi fiduciari pot împuternici pe unul din ei să acţioneze în numele lor.

(3) Cu toate acestea, participarea personală a fiduciarului este necesară pentru deciziile prin care se decide asupra exercitării sau a modului de exercitare:

a) a discreţiei de a acorda un beneficiu unui beneficiar sau de a alege un scop de utilitate publică care urmează a fi promovat ori a alege modul de a-l promova;

b) împuternicirii de a schimba fiduciarii; sau

c) împuternicirii de a delega executarea obligaţiilor de fiduciar.

(4) Persoana căreia îi este încredinţată executarea obligaţiei poartă aceleaşi obligaţii ca şi fiduciarul, în măsura în care ele se referă la executarea încredinţată.

(5) Fiduciarul este obligat să nu încheie, fără motiv întemeiat, un contract de mandat care nu poartă formă scrisă sau care cuprinde următoarele condiţii:

a) condiţia potrivit căreia mandatul este irevocabil;

b) condiţii care exclud obligaţiile mandatarului stabilite prin dispoziţiile legale sau care le modifică în detrimentul mandantului;

c) condiţia care permite mandatarului să dea submandat;

d) condiţii care permit mandatarului să se afle într-un conflict de interese;

e) condiţia care exclude sau limitează răspunderea pentru neexecutare a mandatarului faţă de mandant.

(6) Fiduciarii sunt obligaţi să supravegheze executarea mandatarului şi, dacă este necesar conform circumstanţelor, să dea instrucţiuni mandatarului sau să recurgă la rezoluţiunea contractului de mandat.

Articolul 1431[49]. Împuternicirea de a transmite titlul persoanei care se obligă să fie fiduciar

(1) Fiduciarii pot transmite drepturile fiduciei persoanei care se obligă să fie fiduciar în raport cu drepturile date şi să dispună de ele conform instrucţiunilor fiduciarilor iniţiali, iar în lipsa unor asemenea instrucţiuni, să înapoieze titlul asupra drepturilor către fiduciarii iniţiali, la prima cerere.

(2) Dobînditorul trebuie să fie:

a) persoana care îşi asumă asemenea obligaţii în cadrul activităţii sale obişnuite;

b) persoană juridică controlată de fiduciari; sau

c) persoană juridică desemnată printr-o dispoziţie legală ca fiind eligibilă să îndeplinească asemenea obligaţii ale fiduciei sau care îndeplinesc condiţiile stabilite în acele dispoziţii legale în acest scop.

(3) Dispoziţiile art. 1431[48] alin.(5) şi (6) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1431[50]. Împuternicirea de a preda posesia unui depozitar

(1) Fiduciarul poate transmite bunurile care fac obiectul drepturilor fiduciei şi documentelor privitoare la aceste bunuri în posesia unei alte persoane care se obligă să le păstreze şi să le înapoieze fiduciarului la prima cerere.

(2) Dispoziţiile art. 1431[49] alin. (2) şi (3) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1431[51]. Împuternicirea de a delega

Fiduciarul poate încredinţa altei persoane executarea oricărei obligaţii de fiduciar şi exercitarea oricăror împuterniciri, inclusiv exercitarea unei discreţii, împuternicirii de a dispune de drepturile fiduciei şi împuternicirii de a delega, dar rămîne responsabil de executare.

Articolul 1431[52]. Împuternicirea de a alege investiţiile

În măsura în care fiduciarul este obligat să investească masa patrimonială fiduciară, fiduciarul poate face în orice tip de investiţie şi să determine care este modul concret de a investi care se potriveşte cel mai bine acelei obligaţii.

Articolul 1431[53]. Împuternicirea de a supune conturile fiduciare auditului

Condiţiile fiduciei sau legea pot obliga fiduciarul să supună conturile fiduciei auditului de către un auditor independent şi competent.

Capitolul VI
DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIILE FIDUCIARULUI ŞI ALE ASISTENTULUI FIDUCIEI

Secţiunea 1
Obligaţiile fiduciarului

Articolul 1431[54]. Obligaţia generală a fiduciarului

(1) Fiduciarul este obligat să administreze masa patrimonială fiduciară şi să exercite împuternicirea de a dispune de masa patrimonială ca un administrator prudent al afacerilor altuia în beneficiul beneficiarilor sau pentru promovarea unui scop de utilitate publică, în conformitate cu condiţiile fiduciei şi cu legea.

(2) În particular, fiduciarul este obligat să acţioneze cu competenţa şi prudenţa cuvenită, cu corectitudine şi bună-credinţă.

(3) În măsura în care condiţiile fiduciei nu prevăd altfel:

a) fiduciarul poartă obligaţiile speciale prevăzute în prezenta secţiune; şi

b) administrarea sau dispunerea de masa patrimonială fiduciară se consideră în beneficiul beneficiarului doar dacă ea se face în beneficiul economic al acestei persoane.

(4) Fiduciarul este obligat să respecte condiţiile fiduciei aşa cum au fost stipulate.

Articolul 1431[55]. Nivelul de competenţă şi prudenţă

(1) Fiduciarul este obligat să acţioneze cu competenţa şi prudenţa aşteptată de la o persoană competentă şi atentă care administrează afacerile altuia, ţinînd cont şi de faptul dacă fiduciarul are dreptul la remuneraţie.

(2) Dacă fiduciarul acţionează în exercitarea unei profesii, fiduciarul este obligat să acţioneze cu competenţa şi prudenţa aşteptate de la membrii respectivei profesii.

Articolul 1431[56]. Obligaţiile de a separa, de a proteja şi de a asigura

(1) Fiduciarul este obligat să ţină masa patrimonială fiduciară separată de alte mase patrimoniale şi să păstreze în siguranţă drepturile fiduciare ori, după caz, bunurile care fac obiectul lor.

(2) În particular, fiduciarul nu poate investi în drepturi asupra bunurilor care sunt expuse unui risc sporit de sustragere cu excepţia cazului cînd el dă dovadă de o prudenţă specială pentru păstrarea lor. În cazul în care bunul este un document care cuprinde dreptul la executarea unei prestaţii datorate oricui este purtătorul documentului (titlu la purtător), se consideră că el a dat dovadă de respectivul nivel de prudenţă dacă documentul este depus la un depozitar spre păstrare conform dispoziţiilor art. 1431[50].

(3) În măsura în care este posibil şi este potrivit, fiduciarul este obligat să asigure bunul care face obiectul dreptului fiduciei contra riscului pierderii din contul masei patrimoniale fiduciare.

Articolul 1431[57]. Obligaţia de a informa şi raporta

(1) Fiduciarul este obligat să informeze beneficiarul care are dreptul la beneficiu despre existenţa fiduciei şi despre dreptul respectivului beneficiar.

(2) Fiduciarul este obligat să depună eforturi rezonabile pentru a informa beneficiarul care are vocaţie despre existenţa fiduciei şi despre vocaţia acelui beneficiar.

(3) La cererea altor părţi ale fiduciei, dar cel puţin odată pe an, fiduciarul este obligat să ofere informaţie despre starea şi investiţiile masei patrimoniale fiduciare, datoriile fiduciei şi dispunerile de drepturile fiduciei, precum şi veniturile obţinute. Orice clauză care exclude obligaţia de a raporta este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1431[58]. Obligaţia de a ţine conturi ale fiduciei

Fiduciarul este obligat să ţină mijloacele băneşti din masa patrimonială fiduciară pe conturi bancare fiduciare (conturi ale fiduciei).

Articolul 1431[59]. Obligaţia de a permite inspectarea şi copierea documentelor fiduciei

(1) Fiduciarul trebuie să permită beneficiarului, sau altei persoane îndreptăţite să ceară executarea obligaţiilor de fiduciar, să inspecteze documentele fiduciei şi să facă copii după ele pe cheltuiala proprie a acelei persoane.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu se aplică:

a) avizelor avocaţilor privitor la procesele judiciare curente sau planificate ale fiduciarului în această calitate împotriva persoanei care doreşte să inspecteze documentele, precum şi probelor culese pentru aceste procese;

b) comunicărilor dintre fiduciari şi alţi beneficiari şi altor comunicări ale căror dezvăluire va rezulta în încălcarea confidenţialităţii datorate de către fiduciari în această calitate faţă de o altă persoană.

(3) Fiduciarii pot refuza inspecţia şi copierea documentelor de fiducie în măsura în care ele se referă la informaţii transmise sub obligaţie de confidenţialitate fiduciarilor în această calitate dacă beneficiarul nu oferă asigurări adecvate că el va menţine confidenţialitatea.

(4) Dacă fiducia nu este pentru promovarea unui scop de utilitate publică, fiduciarii de asemenea pot refuza inspectarea şi copierea documentelor în măsura în care documentele dezvăluie motivele deciziei fiduciarilor de a exercita sau de a nu exercita o discreţie, deliberările fiduciarilor care au precedat adoptării deciziei şi materialele relevante pentru deliberări.

(5) Condiţiile fiduciei pot lărgi volumul dreptului de inspecţie şi copiere faţă de volumul prevăzut de prezentul articol.

(6) În sensul prezentului articol, sunt documente ale fiduciei:

a) documentele care conţin contractul de fiducie, declaraţia de fiducie, testamentul, după caz, precum şi orice acte juridice sau hotărîri judecătoreşti prin care se modifică condiţiile fiduciei;

b) procesele-verbale ale şedinţelor fiduciarilor, dacă există;

c) înscrierile făcute şi notificările şi alte comunicări scrise primite de fiduciar în această calitate, inclusiv avizele avocaţilor angajaţi de fiduciar pe cheltuiala masei patrimoniale fiduciare;

d) documentele care cuprind actele juridice încheiate sau efectuate de către fiduciari;

e) chitanţele primite cu ocazia dispunerilor de drepturi ale fiduciei; şi

f) conturile fiduciei.

Articolul 1431[60]. Obligaţia de a investi

(1) Fiduciarul este obligat să investească masa patrimonială fiduciară, în măsura în care este susceptibilă de investiţii, şi în particular:

a) să înstrăineze cu titlu oneros drepturile care în mod normal nu generează venit şi nici nu îşi sporesc valoarea şi să investească produsul obţinut;

b) să primească consultaţii profesionale privind investirea masei patrimoniale dacă fiduciarilor le lipseşte expertiza necesară pentru investirea eficientă şi prudentă a masei patrimoniale de mărimea şi natura masei patrimoniale fiduciare;

c) să facă o distribuire a investiţiilor în care în total:

1) riscul eşecului sau pierderii unor investiţii concrete este diversificat; şi

2) cîştigul scontat depăşeşte semnificativ potenţialul eşec sau pierdere;

cu excepţia cazului în care masa patrimonială fiduciară este atît de mică încît distribuirea investiţiilor nu este potrivită; şi

d) să revadă la intervale corespunzătoare dacă investiţia trebuie păstrată sau schimbată.

(2) Fiduciarul nu este obligat să investească drepturi ale fiduciei:

a) care în mod cert vor trebui transferate sau folosite de beneficiar ori pentru satisfacerea unei datorii a fiduciei; sau

b) a căror investiţie ar împiedica în alt mod fiduciarii să-şi îndeplinească alte obligaţii de fiduciar.

(3) Obligaţia de a investi nu împuterniceşte fiduciarul să dispună de acele drepturi ale fiduciei care, conform condiţiilor fiduciei, trebuie reţinute de fiduciari sau transferate în natură beneficiarului.

Articolul 1431[61]. Obligaţia de a nu dobîndi drepturi ale fiduciei sau drepturile creditorilor fiduciei

(1) Fiduciarul este obligat să nu cumpere drepturi ale fiduciei sau drepturi ale creditorului fiduciei faţă de masa patrimonială fiduciară.

(2) Contractul de vînzare a dreptului fiduciei încheiat prin neexecutarea acestei obligaţii poate fi anulat de oricare altă parte a raportului de fiducie sau oricare persoană îndreptăţită să ceară executarea obligaţiilor de fiduciar.

(3) Dreptul de anulare este suplimentar la oricare drept rezultat din neexecutarea obligaţiilor de fiduciar.

(4) Prezentul articol se aplică cu adaptările corespunzătoare altor contracte de dobîndire sau valorificare a drepturilor fiduciei sau a unei creanţe a unui creditor al fiduciei.

Articolul 1431[62]. Obligaţia de a nu obţine vreo îmbogăţire nepermisă sau avantaj nepermis

(1) Fiduciarul este obligat să nu folosească masa patrimonială fiduciară sau informaţia ori oportunitatea obţinută în calitate de fiduciar pentru a obţine o îmbogăţire dacă acea folosire nu este permisă prin condiţiile fiduciei.

(2) Fiduciarul nu poate compensa o creanţă faţă de beneficiar, pe care fiduciarul o deţine în calitatea sa personală, cu dreptul la beneficiu al beneficiarului.

Articolul 1431[63]. Obligaţiile în raporturile cu cofiduciarii

Fiduciarul este obligat:

1) să coopereze cu cofiduciarii în cadrul executării obligaţiilor de fiduciar; şi

2) să ia măsuri corespunzătoare dacă fiduciarul cunoaşte sau are motiv să suspecteze că:

a) un cofiduciar nu a executat vreo obligaţie de fiduciar ori dacă o asemenea neexecutare se anticipează; şi

b) neexecutarea poate cauza sau a cauzat un prejudiciu masei patrimoniale fiduciare.

Secţiunea a 2-a
Drepturile fiduciarului

Articolul 1431[64]. Dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară

Fiduciarul are dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară a cheltuielilor suportate pentru executarea obligaţiilor de fiduciar, inclusiv de stingere a datoriilor fiduciei.

Articolul 1431[65]. Dreptul la remuneraţie din masa patrimonială fiduciară

(1) Fiduciarul are dreptul la remuneraţie din masa patrimonială fiduciară în modul prevăzut de condiţiile fiduciei.

(2) Dacă condiţiile fiduciei nu prevăd altfel, fiduciarul care acţionează ca fiduciar în exerciţiul unei activităţi profesionale are dreptul la o remuneraţie rezonabilă din masa patrimonială fiduciară pentru munca efectuată în executarea obligaţiilor de fiduciar.

(3) Dispoziţiile alin. (2) nu se aplică dacă:

a) fiduciarul, în calitate de beneficiar, are dreptul la un beneficiu semnificativ din masa patrimonială fiduciară; sau

b) fiducia a fost constituită în temeiul unui contract dintre fiduciar şi constituitor; sau

c) fiducia este pentru promovarea unui scop de utilitate publică.

Articolul 1431[66]. Drepturile privind achiziţiile nepermise

(1) Prezentul articol se aplică în cazul în care:

a) fiduciarul dobîndeşte un drept sau obţine o altă îmbogăţire în rezultatul neexecutării unei obligaţii de fiduciar; şi

b) dreptul intră în masa patrimonială fiduciară sau îmbogăţirea se adaugă la masa patrimonială fiduciară în rezultatul predării de către fiduciar a veniturilor obţinute în rezultatul neexecutării.

(2) Fiduciarul are dreptul de rambursare a preţului pe care a trebuit să-l plătească şi a altor cheltuieli pe care a trebuit să le suporte pentru a realiza achiziţia. Dacă fiduciarul şi-a îndeplinit anterior total sau parţial obligaţia prevăzută de dispoziţiile art. 1431^{73}, fiduciarul are dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară în măsura în care, după achiziţie, masa patrimonială fiduciară a primit mai mult decît era necesar pentru a fi restabilită.

(3) Fiduciarul de asemenea are dreptul la o remuneraţie corespunzătoare dacă:

a) achiziţia s-a făcut cu bună-credinţă pentru a majora masa patrimonială fiduciară; şi

b) fiduciarul ar fi fost îndreptăţit la remuneraţie conform dispoziţiilor art. 1431^{65} dacă dobîndirea s-ar fi efectuat în executarea obligaţiei de fiduciar.

(4) Dacă achiziţia s-a făcut cu încălcarea obligaţiei prevăzute la art. 1431^{62}, însă beneficiarul a aprobat în mod valabil achiziţia, atunci fiduciarul poate renunţa la drepturile prevăzute de dispoziţiile alin. (2) şi (3) şi prelua dreptul beneficiarului la beneficiul obţinut din achiziţie.

(5) Fiduciarul nu are dreptul, în temeiul prezentului articol, la mai mult decît valoarea achiziţiei.

Articolul 1431^{67}. Drept de rambursare faţă de beneficiari

(1) În cazul în care dreptul fiduciarului, prevăzut de art. 1431^{64}, depăşeşte masa patrimonială fiduciară, fiduciarul poate să se îndrepte contra beneficiarilor pentru a rambursa depăşirea.

(2) Răspunderea beneficiarului în temeiul dispoziţiilor alin. (1):

a) este limitată la îmbogăţirea pe care beneficiarul a obţinut-o conform condiţiilor fiduciei; şi

b) se reduce sau exclude prin excepţia de pierdere a îmbogăţirii.

(3) Fiduciarul este decăzut din dreptul de rambursare, prevăzut de dispoziţiile alin. (1), la expirarea termenului de 6 luni de la naşterea acestui drept.

Articolul 1431^{68}. Dreptul de a asigura contra răspunderii personale pe cheltuiala masei patrimoniale fiduciare

(1) Fiduciarul are dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară a primelor de asigurare şi altor cheltuieli suportate în mod rezonabil de către fiduciar pentru a obţine asigurare de răspunderea prevăzută de dispoziţiile art. 1431^{73}.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu se aplică în măsura în care:

a) fiduciarul are dreptul la remuneraţie pentru executarea obligaţiilor de fiduciar; sau

b) asigurarea acoperă răspunderea apărută din neexecutarea intenţionată sau din culpă gravă.

Secţiunea a 3-a
Obligaţiile asistentului fiduciei

Articolul 1431^{69}. Obligaţiile asistentului fiduciei

(1) Asistentul fiduciei este obligat să dezvăluie identitatea fiduciarilor dacă această informaţie este cunoscută asistentului fiduciei şi nu este evidentă pe altă cale.

(2) Atunci cînd decide să exercite o împuternicire, asistentul fiduciei este obligat:

a) să acţioneze cu bună-credinţă; şi

b) să nu obţină o îmbogăţire care nu este permisă de condiţiile fiduciei.

Capitolul VII
MIJLOACELE JURIDICE DE APĂRARE ÎN CAZ DE NEEXECUTARE

Secţiunea 1
Executarea în natură, supravegherea judecătorească şi drepturi secundare

Articolul 1431[70]. Executarea silită în natură

(1) Executarea silită în natură a obligaţiei de fiduciar presupune împiedicarea fiduciarului să dispună sau să săvîrşească alte acţiuni cu un drept al fiduciei care nu corespunde condiţiilor fiduciei.

(2) Executarea în natură nu poate fi cerută pe cale silită dacă executarea implică exercitarea de către fiduciar a unei discreţii.

Articolul 1431[71]. Supravegherea judecătorească

(1) La cererea unei părţi a fiduciei sau a persoanei îndreptăţite să ceară executarea silită obligaţiei de fiduciar, instanţa de judecată poate anula decizia fiduciarilor sau asistentului fiduciei privind exercitarea ori neexercitarea sau privind modul de exercitare unei împuterniciri ori discreţii acordate lor prin condiţiile fiduciei sau lege.

(2) Fostul fiduciar care a fost exclus de către fiduciari sau asistentul fiduciei fără acordul său are dreptul de a sesiza instanţa de judecată pentru anularea acestei decizii.

(3) Instanţa de judecată poate anula o decizie a fiduciarilor sau a asistentului fiduciar care constituie un abuz de împuternicire ori cu depăşirea împuternicirilor fiduciarilor sau asistentului fiduciei, ori în alt mod încalcă condiţiile fiduciei.

(4) În cazul în care se constată că fiduciarul neîntemeiat refuză sau omite să exercite o împuternicire sau discreţie, instanţa poate autoriza partea fiduciei care a sesizat instanţa să o exercite în limitele stabilite de către instanţa de judecată.

(5) În cadrul oricărei sesizări a instanţei de judecată privitor la fiducie, instanţa va cita şi va audia toate părţile fiduciei care s-au prezentat.

Articolul 1431[72]. Alte mijloace juridice de apărare

(1) Legea sau condiţiile fiduciei pot prevedea următoarele mijloace juridice de apărare pentru una din părţile fiduciei în caz de neexecutare sau suspectare de neexecutare a obligaţiilor de fiduciar:

a) raportări şi inspecţii privind masa patrimonială fiduciară şi administrarea ei şi dispunerile din ea, în modul determinat de hotărîrea judecătorească;

b) plata sau transferul pe contul instanţei de judecată a sumelor băneşti sau altor bunuri care fac obiectul drepturilor fiduciei;

c) desemnarea prin hotărîre judecătorească a unui administrator pentru a administra masa patrimonială fiduciară;

d) exercitarea drepturilor şi împuternicirilor fiduciarului de către un funcţionar public sau o autoritate publică, în particular în raport cu fiduciile de promovare unui scop de utilitate publică;

e) suspendarea drepturilor şi împuternicirilor de a administra şi dispune de masa patrimonială.

(2) Autorităţile publice cu atribuţii de supraveghere a fiduciarilor care sunt entităţi licenţiate şi/sau autorizate sunt în drept să solicite instanţei de judecată întreprinderea măsurilor prevăzute la alin. (1).

Secţiunea a 2-a
Repararea prejudiciului şi predarea îmbogăţirii nepermise

Articolul 1431[73]. Răspunderea fiduciarului de a restabili masa patrimonială fiduciară

(1) Fiduciarul este ţinut să restabilească masa patrimonială fiduciară în măsura prejudiciului cauzat masei patrimoniale fiduciare prin neexecutarea obligaţiei de fiduciar dacă neexecutarea este fără justificare şi rezultă din faptul că el nu a exercitat nivelul necesar de competenţă şi prudenţă.

(2) Fiduciarul nu poartă răspundere doar fiindcă un cofiduciar, un mandatar sau o altă persoană căreia i s-a încredinţat executarea, sau un dobînditor permis al dreptului fiduciei a cauzat un prejudiciu masei patrimoniale fiduciare.

(3) Dispoziţiile alin.(2) nu afectează răspunderea fiduciarului rezultată:

a) în temeiul dispoziţiilor alin. (1), din cauza neexecutării de către fiduciar însuşi a obligaţiei de fiduciar, în particular:

1) a obligaţiei de a acţiona cu nivelul necesar de competenţă şi prudenţă atunci cînd alege să desemneze sau să angajeze acea persoană şi cînd consimte la condiţiile angajării; sau

2) a obligaţiei de a supraveghea executarea oferită de persoana respectivă şi, dacă o impun circumstanţele, să ia măsuri de a proteja masa patrimonială fiduciară; sau

b) din delegarea executării (art. 1431[51]);

c) în temeiul faptei prepusului ori reprezentantului fiduciarului; sau

d) fiindcă fiduciarul a instigat, ajutat la sau colaborat la neexecutarea săvîrşită de acea persoană.

(4) Dispoziţiile art. 14 se aplică cu adaptările corespunzătoare la determinarea mărimea obligaţiei de restabilire.

(5) Următoarele drepturi ale fiduciarului sunt suspendate atîta timp cît fiduciarul nu a restabilit integral masa patrimonială fiduciară:

a) dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară; şi

b) dreptul la beneficiu pe care fiduciarul l-ar avea în calitate de beneficiar.

(6) Prezentul articol se aplică dacă prin condiţiile fiduciei nu s-a stabilit altfel.

Articolul 1431[74]. Răspunderea fiduciarului de a despăgubi beneficiarul

(1) Fiduciarul care poartă răspundere conform art. 1431[73] de asemenea este obligat să despăgubească beneficiarul care, în pofida restabilirii masei patrimoniale fiduciare, nu obţine un beneficiu la care beneficiarul era îndreptăţit sau, dacă nu ar fi existat o neexecutare, ar fi fost îndreptăţit conform condiţiilor fiduciei.

(2) Beneficiarul are aceleaşi drept de despăgubire ca şi cel care apare din neexecutarea obligaţiei contractuale.

(3) Prezentul articol se aplică dacă prin condiţiile fiduciei nu s-a stabilit altfel.

Articolul 1431[75]. Predarea îmbogăţirii nepermise

În cazul în care fiduciarul obţine o îmbogăţire ca urmare a neexecutării obligaţiei prevăzute de către dispoziţiile art. 1431[62] şi acea îmbogăţire nu a intrat în masa patrimonială fiduciară în temeiul dispoziţiilor art. 1431[18], fiduciarul este obligat să adauge îmbogăţirea la masa patrimonială fiduciară sau, dacă este posibil, să adauge valoarea ei monetară.

Articolul 1431[76]. Răspunderea solidară

(1) În cazul în care mai mulţi fiduciari poartă răspundere în privinţa aceleaşi neexecutări, răspunderea lor este solidară.

(2) Între debitorii solidari, cotele de răspundere sunt proporţionale culpei fiecărui debitor în privinţa neexecutării, avînd în vedere competenţa şi experienţa în calitate de fiduciar a fiecărui debitor.

(3) Debitorul care şi-a dat consimţămîntul la o neexecutare are aceeaşi culpă ca şi codebitorii care au săvîrşit neexecutarea.

Articolul 1431[77]. Decăderea din dreptul la beneficiu al beneficiarului participant

(1) În cazul în care beneficiarul a participat la neexecutarea fiduciarului, instanţa de judecată poate hotărî, la cererea acelui fiduciar sau altui beneficiar, ca beneficiarul să fie decăzut din dreptul la beneficiu.

(2) Beneficiarul care şi-a dat consimţământul valabil la neexecutare, dar nu a participat la ea, poate fi decăzut din dreptul la beneficiu doar în măsura în care beneficiarul s-a îmbogăţit din neexecutare.

(3) În măsura în care beneficiarul este decăzut din dreptul la beneficiu conform prezentului articol, beneficiul care în alt mod s-ar fi datorat acelui beneficiar se va aplica pentru a stinge răspunderea fiduciarului pînă la stingerea răspunderii sau epuizarea dreptului la beneficiu.

Secţiunea a 3-a
Excepţiile

Articolul 1431[78]. Consimţământul beneficiarului la o neexecutare

(1) Fiduciarul nu datorează restabilire, despăgubire sau predare a îmbogăţirii în măsura în care de ele ar beneficia beneficiarul care şi-a dat, în mod valabil, consimţământul la neexecutare.

(2) Beneficiarul consimte la neexecutare atunci cînd beneficiarul este de acord cu comportamentul fiduciarului care reprezintă o neexecutare şi:

a) beneficiarul cunoştea că comportamentul respectiv reprezintă o neexecutare; sau

b) era vădit că comportamentul respectiv reprezintă o neexecutare.

(3) Dispoziţiile alin.(1) se aplică indiferent dacă neexecutarea a îmbogăţit sau a dezavantajat beneficiarul care şi-a dat consimţământul.

(4) În cazul în care beneficiarul participă la neexecutare în calitate de fiduciar, dispoziţiile alin. (1) se aplică în raport cu oricare cofiduciar care ar fi trebuit să poarte răspundere. Dreptul de rambursare dintre debitorii solidari privind partea neexclusă din răspunderea de a restabili masa patrimonială fiduciară sau de a despăgubi beneficiarul rămîne neafectat.

(5) Consimţământul nu se consideră valabil dacă el este dat prin eroare cauzată de informaţia falsă furnizată de către fiduciar sau de neexecutarea de către fiduciar a obligaţiei de informare.

Articolul 1431[79]. Prescripţia extinctivă

Termenul de prescripţie extinctivă a acţiunii întemeiate pe neexecutarea obligaţiilor de fiduciar nu poate începe să curgă contra beneficiarului înainte de scadenţa dreptului beneficiarului la beneficiu.

Articolul 1431[80]. Apărarea fiduciarului

(1) Fiduciarul este liberat dacă execută persoanei care, după cercetare rezonabilă, pare a fi îndreptăţită la beneficiul acordat.

(2) Dreptul beneficiarului care avea dreptul la beneficiu contra dobînditorului beneficiului, întemeiat pe dispoziţiile legale privind îmbogăţirea nejustificată, rămîne neafectat.

Capitolul VIII
SCHIMBAREA FIDUCIARILOR SAU ASISTENŢILOR FIDUCIARI

Secţiunea 1
Dispoziţii generale privind schimbarea fiduciarilor

Articolul 1431[81]. În general despre împuternicirea de a schimba fiduciarii

(1) După constituirea fiduciei, o persoană poate fi desemnată în calitate de fiduciar, iar un fiduciar poate renunţa sau poate fi exclus:

a) în temeiul unei împuterniciri a unei părţi la fiducie acordate prin condiţiile fiduciei sau lege;

b) prin hotărîre judecătorească în temeiurile prevăzute de lege.

(2) Exercitarea unei împuterniciri în sensul dispoziţiilor alin.(1) lit. a) produce efecte doar dacă poartă formă scrisă. Aceeaşi regulă se aplică unei instrucţiuni obligatorii date fiduciarilor de către o parte a fiduciei privind exercitarea acestei împuterniciri.

(3) Exercitarea împuternicirii acordate prin condiţiile fiduciei de către persoana care nu este, la acel moment, fiduciar produce efecte juridice doar din momentul în care fiduciarii de la acel moment sunt notificaţi despre exercitare.

(4) Renunţarea sau excluderea unui fiduciar unic produce efecte juridice doar dacă la acelaşi moment este desemnat un nou fiduciar.

Articolul 1431[82]. Împuternicirea fiduciarilor de schimbare a fiduciarilor

(1) Împuternicirea acordată fiduciarilor prin lege se poate exercita doar:

a) prin decizie unanimă; şi

b) dacă în circumstanţe asistentul fiduciei nu are o împuternicire corespunzătoare ori dacă asistentul fiduciei nu poate sau nu exercită respectiva împuternicire într-un termen rezonabil după cererea în acest sens din partea fiduciarilor.

(2) În condiţiile dispoziţiilor alin. (1), fiduciarii sunt obligaţi să-şi exercite împuternicirile în temeiul legii cu respectarea instrucţiunii comune date de beneficiari dacă beneficiarii deţin dreptul la rezoluţiune în comun a fiduciei în privinţa întregii mase patrimoniale fiduciare.

(3) Condiţiile fiduciei pot modifica sau exclude împuternicirea de schimbare acordată fiduciarilor în temeiul legii.

Secţiunea a 2-a
Desemnarea fiduciarilor

Articolul 1431[83]. Limite generale asupra desemnărilor

(1) Desemnarea unei persoane în calitate de fiduciar nu produce efecte dacă:

a) este vădit că cofiduciarii ar avea împuternicirea de a exclude acea persoană, dacă ar fi fost desemnată, pe motivul că persoana respectivă nu poate acţiona, refuză să acţioneze sau nu este potrivită;

b) persoana desemnată nu acceptă să acţioneze în calitate de fiduciar; sau

c) desemnarea depăşeşte numărul maxim de fiduciari, prevăzut de către condiţiile fiduciei.

(2) Stipulaţia din condiţiile fiduciei că va fi un singur fiduciar se consideră a fi o limită de maxim doi fiduciari.

Articolul 1431[84]. Desemnarea de către asistentul fiduciei sau fiduciari

(1) Fiduciarii pot desemna unul sau mai mulţi fiduciari suplimentari.

(2) Fiduciarii din acel moment pot desemna un fiduciar care va înlocui persoana care a încetat să fie fiduciar.

(3) Dacă condiţiile fiduciei nu prevăd altfel, desemnarea de către asistentul fiduciei a propriei sale persoane nu produce efecte.

Articolul 1431[85]. Desemnarea prin hotărîre judecătorească

(1) Dacă nimeni nu mai are împuternicirea sau toţi refuză să exercite împuternicirea de desemnare, la cererea oricărei părţi la fiducie sau oricărei persoane îndreptăţite să ceară executarea obligaţiei de fiduciar, instanţa de judecată poate desemna:

a) un fiduciar care va înlocui persoana care a încetat să fie fiduciar, sau

b) desemnarea ar putea să promoveze o eficientă şi prudentă administrare şi dispunere de masa patrimonială fiduciară conform condiţiilor fiduciei.

(2) Înainte de desemnarea conform dispoziţiilor alin.(1), judecătorul va desemna un fiduciar judiciar provizoriu şi va aplica măsuri de asigurare a masei patrimoniale fiduciare dacă fără aceasta i se vor cauza prejudicii.

Secţiunea a 3-a
Renunţarea fiduciarului

Articolul 1431[86]. Renunţarea cu consimţământul asistentului fiduciei sau cofiduciarilor

(1) Fiduciarul poate renunţa la calitatea sa doar cu consimţământul asistentului fiduciei sau a cofiduciarilor dacă, după renunţare, vor rămîne cel puţin doi fiduciari curenţi sau un fiduciar special.

(2) Asistentul fiduciei care poate desemna un nou fiduciar în caz de renunţare a fiduciarului, îşi poate da consimţământul la renunţare.

(3) Asistentul fiduciei poate da consimţământul la o renunţare fără consimţământul fiduciarilor la acel moment doar dacă la acelaşi moment se desemnează un nou fiduciar.

(4) Fiduciarii de la acel moment îşi pot da consimţământul la o renunţare.

(5) Renunţarea produce efecte din momentul transmiterii masei patrimoniale fiduciare către noul fiduciar şi pierderea calităţii de titular al masei în toate registrele de publicitate.

(6) Sunt fiduciari speciali:

a) funcţionarul public sau autoritatea publică care deţine atribuţia de a acţiona în calitate de fiduciar; şi

b) orice persoane juridice specificate ca atare într-o dispoziţie legală sau care satisfac condiţiile prevăzute de dispoziţiile legale în acest scop.

Articolul 1431[87]. Renunţarea cu aprobarea instanţei de judecată

Instanţa de judecată poate aproba renunţarea unui fiduciar care nu a obţinut consimţământul necesar la renunţare dacă instanţa determină că este echitabil de a elibera fiduciarul de obligaţiile de fiduciar, avînd în vedere în special faptul dacă după renunţare poate fi asigurată o eficientă şi prudentă administrare şi dispunere de masa patrimonială fiduciară conform condiţiilor fiduciei.

Secţiunea a 4-a
Excluderea fiduciarilor

Articolul 1431[88]. Excluderea de către asistentul fiduciei sau cofiduciari

(1) În cazul în care instanţa de judecată ar putea exclude un fiduciar pe motiv că nu poate acţiona, refuză să acţioneze sau nu este potrivit pentru îndeplinirea funcţiei, fiduciarii de la acel moment pot exclude acel fiduciar.

(2) Excluderea unui fiduciar de către asistentul fiduciei sau fiduciari produc efecte doar la notificarea fiduciarului despre excluderea sa.

Articolul 1431[89]. Excluderea prin hotărîre judecătorească

La cererea oricărei părţi la fiducie, instanţa de judecată poate exclude un fiduciar fără consimţământul său şi indiferent de condiţiile fiduciei, dacă există motive întemeiate, în particular pe motivul că:

a) fiduciarul se află în imposibilitate materială sau juridică de a-şi îndeplini obligaţiile, inclusiv nu are capacitate de exerciţiu deplină, este decedat sau persoana juridică se lichidează;

b) a avut loc sau se anticipează neexecutarea esenţială a oricărei obligaţii de fiduciar;

c) fiduciarul, în mod permanent sau sistematic, este în dezacord fundamental cu cofiduciarii privind o chestiune care cere decizia unanimă a fiduciarilor; sau

d) fiduciarului are alte interese, care iremediabil intră în conflict cu executarea obligaţiilor de fiduciar.

Secţiunea a 5-a
Efectul schimbării fiduciarilor

Articolul 1431[90]. Efectul asupra obligaţiilor şi drepturilor fiduciarilor

(1) Persoana care este desemnată în calitate de fiduciar devine obligată prin fiducie şi dobîndeşte drepturile şi împuternicirile corespunzătoare. În condiţiile alineatelor ulterioare ale prezentului articol, fiduciarul renunţă sau este exclus este eliberat de fiducie şi pierde drepturile şi împuternicirile corespunzătoare.

(2) Obligaţia de a coopera cu cofiduciarii se stinge doar la expirarea unui termen rezonabil după renunţare sau excludere.

(3) Dreptul de rambursare al fostului fiduciar faţă de masa patrimonială fiduciară se păstrează sub forma unui drept contra fiduciarilor la acel moment. Dreptul de rambursare, despăgubire sau remuneraţie a beneficiarului rămîne neafectat.

(4) Fostul fiduciar rămîne ţinut la :

a) obligaţia prevăzută de dispoziţiile art. 1431[62];

b) datoriile fiduciei însă numai faţă de creditorii pe care fiduciarul nu i-a informat, înainte de asumarea datoriei fiduciei, că acţionează în calitate de fiduciar; şi

c) obligaţiile rezultate din neexecutare obligaţiilor de fiduciar.

Articolul 1431[91]. Transmiterea şi lipsirea de drepturile fiduciei

(1) Fiduciarii care sunt titulari ai dreptului fiduciei sunt obligaţi să transmită titlul asupra dreptului respectiv noului fiduciar desemnat în mod corespunzător.

(2) Transmiterea titlului către o persoană desemnată în calitate de fiduciar nu lipseşte de acest titlu fiduciarii de la acel moment care îşi continuă calitatea.

(3) Titlul se transmite în temeiul unui act de primire-predare al titlului încheiat de către toţi fiduciarii care sunt titularii dreptului fiduciei şi noul fiduciar desemnat. Dacă pentru constituirea sau, după caz, înstrăinarea titlului asupra anumitor drepturi ale fiduciei legea impune anumite condiţii de formă, aceleaşi condiţii se cer şi pentru actul de primire-predare privitor la acel drept al fiduciei. Dispoziţiile art. 1431[17] se aplică în mod corespunzător.

(4) În cazul în care unul dintre fiduciarii care deţine titlul asupra dreptului fiduciei refuză să încheie actul de primire-predare a titlului, oricare dintre ceilalţi fiduciari, noul fiduciar desemnat sau persoana care l-a desemnat în mod corespunzător pe noul fiduciar au dreptul să ceară instanţei de judecată să pronunţe hotărîre judecătorească care ţine loc de act de primire-predare a titlului. O asemenea acţiunea urmează a fi notată în registrul de publicitate al dreptului fiduciei respectiv.

(5) Dacă nu este necesară desemnarea unui nou fiduciar, persoana care încetează a fi fiduciar va încheia act de primire-predare al titlului către toţi fiduciari care continuă această calitate.

Articolul 1431[92]. Transmiterea documentelor fiduciei

Fiduciarul care continuă calitatea sa ori noul fiduciar are dreptul să primească documentele fiduciei aflate în posesia fostului fiduciar. Persoana care deţine posesia are dreptul să-şi facă şi să păstreze copii pe cheltuiala proprie.

Articolul 1431[93]. Efectul decesului sau lichidării fiduciarului

(1) În cazul în care unul din mai mulţi fiduciari decedează sau fiduciarul persoană juridică intră în lichidare, masa patrimonială fiduciară continuă să aparţină fiduciarilor rămaşi.

Această regulă se aplică astfel încît succesorul masei patrimoniale personale a celui decedat sau lichidat nu devine parte la fiducie.

(2) În cazul în care unicul fiduciar decedează, succesorii fiduciarului decedat devin fiduciari şi, respectiv:

a) succesorii fiduciarului devin obligaţi prin fiducie şi dobîndesc drepturile şi împuternicirile respective;

b) succesorii fiduciarului poartă răspundere pentru datoriile fiduciei asumate de către fiduciarul decedat în limita patrimoniului succesoral al defunctului; şi

c) succesorii fiduciarului devin titularii masei patrimoniale fiduciare, însă succesorii fiduciarului pot exercita doar împuternicirile prevăzute de dispoziţiile art. 1431^{47} alin. (1), indiferent de numărul succesorilor.

(3) Dispoziţia testamentară a fiduciarului privitoare la masa patrimonială fiduciară nu produce efecte, însă condiţiile fiduciei ar putea acorda fiduciarului împuternicirea să numească, prin dispoziţia sa testamentară, un fiduciar.

(4) Obligaţiile rezultate din neexecutarea obligaţiilor de fiduciar se transmit succesorilor fiduciarului decedat.

Articolul 1431^{94}. Efectul decesului sau lichidarea asistentului fiduciar

Împuternicirea asistentului fiduciei se stinge atunci cînd asistentul fiduciei decedează sau este lichidat, însă condiţiile fiduciei pot permite exercitarea împuternicirii prin testament.

Capitolul IX
STINGEREA ŞI MODIFICAREA FIDUCIEI. CESIUNEA DREPTULUI LA BENEFICIU

Secţiunea 1
Stingerea

Articolul 1431^{95}. Temeiurile de stingere

(1) Fiducia se stinge în privinţa întregii mase patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea:

a) prin rezoluţiune de către constituitor sau beneficiari în temeiul unui drept prevăzut de condiţiile fiduciei;

b) prin rezoluţiune de către constituitor în temeiul dispoziţiilor art. 1431^{98};

c) prin rezoluţiune de către beneficiar în temeiul dispoziţiilor art. 1431^{99};

d) prin rezoluţiune de către fiduciar în temeiul dispoziţiilor art. 1431^{103};

e) prin confuziunea drepturilor şi obligaţiilor în temeiul dispoziţiilor art. 1431^{104};

(2) Fiducia de asemenea se stinge în temeiul expirării termenului fiduciei ori îndeplinirii condiţiei extinctive.

(3) Fiduciarul trebuie să informeze celelalte părţi ale fiduciei despre intervenirea stingerii fiduciei.

Articolul 1431^{96}. Pierderea sau epuizarea masei patrimoniale fiduciare

(1) Fiducia se stinge atunci fiduciarul nu mai deţine niciun drept al fiduciei şi nici nu se aşteaptă să dobîndească asemenea drepturi.

(2) Cu toate acestea, fiducia subzistă atîta timp cît fiduciarul este ţinut să restabilească masa patrimonială fiduciară ca urmare a neexecutării obligaţiilor de fiduciar.

Articolul 1431^{97}. Efectul stingerii asupra obligaţiilor fiduciarului

(1) În măsura în care fiducia este stinsă, se sting şi obligaţiile fiduciarului.

(2) Dacă părţile vizate nu au convenit altfel, stingerea fiduciei nu eliberează fiduciarul de răspunderea:

(a) faţă de beneficiar ca urmare a neexecutării de către fiduciar a obligaţiilor de fiduciar; sau

b) faţă de un creditor al fiduciei din contul masei patrimoniale fiduciare.

(3) Odată cu stingerea fiduciei din motivul expirării termenului sau îndeplinirii condiţiei extinctive, fiduciarul este obligat să transmită drepturile fiduciei beneficiarilor sau succesorilor săi dacă condiţiile fiduciei nu o interzic, să întocmească toate actele de primire-predare a titlului drepturilor în forma cerută de lege, să predea posesia bunurilor corespunzătoare şi să asiste la îndeplinirea formalităţilor de publicitate.

(4) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin.(3), dacă nu există nici un beneficiar al masei patrimoniale fiduciare rămase, beneficiar este constituitorul ori, după caz, succesorii săi.

Articolul 1431[98]. Dreptul constituitorului la rezoluţiunea fiduciei cu titlu gratuit

(1) Dacă condiţiile fiduciei nu prevăd altfel şi cu excepţiile prevăzute de dispoziţiile alin. (2) şi (3), constituitorul nu are un dreptul la rezoluţiunea fiduciei sau o clauză din condiţiile fiduciei doar fiindcă fiducia s-a constituit cu titlu gratuit, indiferent de următoarele:

a) fiducia s-a constituit fără ca titlul asupra drepturilor să fie transmis de către constituitor;

b) constituitorul şi-a rezervat dreptul la beneficiu pe durata vieţii sale.

(2) Constituitorul are dreptul la rezoluţiunea fiduciei cu titlu gratuit, sau a unei clauze din condiţiile fiduciei, care este constituită în beneficiul unei persoane care încă nu există.

(3) Constituitorul are dreptul la rezoluţiunea fiduciei cu titlu gratuit în beneficiul unei alte persoane în aceleaşi condiţii în care fiduciarul ar fi putut revoca o donaţie făcută acelui beneficiar dacă beneficiul s-a acordat prin donaţie.

Articolul 1431[99]. Dreptul beneficiarilor la rezoluţiune

(1) Beneficiarul care are capacitate de exerciţiu deplină are dreptul la rezoluţiunea fiduciei în privinţa întregii mase patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea, în măsura în care el este beneficiarul exclusiv al acesteia.

(2) Dacă fiecare are capacitate de exerciţiu deplină, mai mulţi beneficiari au un drept comun la rezoluţiune în privinţa întregii mase patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea, în măsura în care ei sunt beneficiari exclusivi ai acesteia.

(3) Fiducia nu poate fi supusă rezoluţiunii în privinţa unei părţi din masa patrimonială fiduciară dacă aceasta ar afecta în mod negativ fiducia în privinţa restului masei patrimoniale avînd drept beneficiari alte persoane sau avînd ca scop promovarea unui scop de utilitate publică.

Articolul 1431[100]. Semnificaţia termenului „beneficiu exclusiv"

(1) Masa patrimonială fiduciară sau o parte din ea se consideră în beneficiul exclusiv al unui beneficiar dacă întregul capital şi toate veniturile viitoare generate de acel capital pot face obiectul dispunerilor, conform condiţiilor fiduciei, doar în beneficiul acelui beneficiar sau a patrimoniului său.

(2) În sensul dispoziţiilor alin. (1) posibilitatea ca ar putea fi necesar consimţământul beneficiarului, sau că el ar putea să nu exercite un drept care îi va limita beneficiul, nu vor fi luate în considerare.

Articolul 1431[101]. Declaraţia de rezoluţiune şi efectele sale

(1) Constituitorul sau beneficiarul îşi exercită dreptul la rezoluţiune prin declaraţie scrisă către fiduciari.

(2) Fiducia sau o parte din fiducie care se supune rezoluţiunii de către constituitor, din acel moment, produce efectele unei fiducii în beneficiul exclusiv al constituitorului.

(3) În cazul în care un beneficiar, exercitînd dreptul la rezoluţiune, notifică fiduciarul că a cesionat dreptul la beneficiu unui terţ, altul decît beneficiarul, acea cesiune acordă terţului

dreptul la beneficiu din masa patrimonială sau partea din masa patrimonială care urmează a fi transferată.

(4) Cu excepţia cazului în care transferul este imposibil sau ilegal, fiduciarul este obligat să transfere masa patrimonială fiduciară sau partea masei patrimoniale fiduciare conform (declaraţiei de rezoluţiune) şi fără întîrziere. Obligaţia de a transfera are prioritate faţă de obligaţia de a administra şi dispune de masa patrimonială sau partea din ea, conform condiţiilor fiduciei.

(5) Dacă un transfer este imposibil pe motiv că el ar presupune acordarea doar a unei cote-părţi din dreptul fiduciei, fiduciarul este obligat:

a) să îl divizeze şi să transfere partea divizată din el, în măsura în care aceasta este posibilă şi rezonabilă;

b) iar, în caz că nu este posibil, să îl vîndă, dacă este posibil, şi să transfere cota corespunzătoare a veniturilor.

Articolul 1431[102]. Dreptul de retenţie al fiduciarului

(1) Fiduciarul are drept de retenţie în privinţa acelei părţi din masa patrimonială care urmează a fi transmisă, în măsura în care este necesar pentru a satisface:

a) datoriile fiduciei;

b) pretenţiile acumulate ale fiduciarului faţă de masa patrimonială; şi

c) cheltuielile aferente transferului şi a divizării sau vînzării dreptului, în măsura în care aceste datorii, drepturi sau costuri sunt alocate părţii din masa patrimonială fiduciară care urmează a fi transmisă.

(2) Dreptul de retenţie se stinge dacă persoana care exercită dreptul la rezoluţiune plăteşte compensaţie pentru datoriile, drepturile şi costurile alocate părţii din masa patrimonială care urmează a fi transmisă.

Articolul 1431[103]. Rezoluţiunea de către fiduciar

(1) În cazul în care beneficiarul are dreptul la rezoluţiune a fiduciei pe temeiul dispoziţiilor art. 1431[99] alin. (1), fiduciarul poate cere, prin notificare, de la beneficiar să-şi exercite dreptul respectiv într-un termen rezonabil stabilit prin notificare. Dacă beneficiarul nu o face în termenul indicat, fiduciarul are dreptul la rezoluţiunea fiduciei prin transmiterea beneficiului către acel beneficiar. Beneficiarul este obligat să accepte transmiterea.

(2) Beneficiarul de asemenea are dreptul la rezoluţiunea fiduciei prin plata sumei de bani sau prin transmiterea titlului asupra altor bunuri care fac obiectul drepturilor din masa patrimonială fiduciară către instanţa de judecată, în cazul în care expres prevăzute de lege.

Articolul 1431[104]. Confuziunea drepturilor şi obligaţiilor

(1) Fiducia se stinge în cazul în care unicul fiduciar este de asemenea unic beneficiar, iar fiducia este pentru beneficiul exclusiv al acelui fiduciar.

(2) În cazul în care există mai mulţi fiduciari, dispoziţiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător doar dacă ei au un drept comun de a beneficia.

(3) Dacă fiducia rămîne în vigoare faţă de dreptul beneficiarului la beneficiu sau dacă dreptul la beneficiu este grevat de un drept de garanţie sau alt drept limitat, fiduciarul rămîne ţinut de acea fiducie sau grevare.

Articolul 1431[105]. Insolvabilitatea fiduciarului

Fiducia şi masa patrimonială fiduciară nu sunt afectate de insolvabilitatea fiduciarului în privinţa masei patrimoniale personale a fiduciarului sau în privinţa unei alte mase patrimoniale fiduciare.

Secţiunea a 2-a
Modificarea

Articolul 1431[106]. Modificarea de către constituitor sau beneficiar

(1) Condiţiile fiduciei pot fi modificate de către constituitor sau beneficiar în temeiul:

a) dreptului oferit de către condiţiile fiduciei;

b) dreptul prevăzut de dispoziţiile alin. (2).

(2) Constituitorul sau beneficiarul care au dreptul la rezoluţiunea fiduciei au un drept corespunzător de a modifica condiţiile fiduciei în măsura în care ele se referă la masa patrimonială sau partea din ea, în privinţa căreia fiducia ar putea fi rezolvită.

(3) Pentru exercitarea de către mai mulţi beneficiari a unui drept comun de a modifica condiţiile fiduciei este necesar acordul lor în acest sens.

(4) Modificarea care urmează să producă efecte la decesul persoanei care exercită dreptul de modificare produce efecte doar dacă ea se exercită printr-o dispoziţie testamentară.

(5) Modificarea produce efecte doar din momentul cînd notificarea scrisă este transmisă fiduciarilor.

Articolul 1431[107]. Modificarea prin hotărîre judecătorească a condiţiei fiduciei privitoare la administrare

(1) La cererea oricărei părţi la fiducie sau oricărei persoane îndreptăţite să ceară executarea obligaţiilor de fiduciar, instanţa de judecată poate modifica o condiţie a fiduciei privitoare la administrarea masei patrimoniale fiduciare dacă modificarea este susceptibilă de a promova o administrare mai eficientă şi mai prudentă a masei patrimoniale.

(2) Modificarea în temeiul dispoziţiilor alin. (1) nu poate afecta în mod semnificativ funcţionarea condiţiilor fiduciei care se aplică dispunerilor dacă instanţa de judecată nu are împuternicirea de a modifica şi acele condiţii în temeiul următoarelor articole.

Articolul 1431[108]. Modificarea prin hotărîre judecătorească a fiduciei cu beneficiari

(1) La cererea oricărei părţi la fiducie sau oricărei persoane care ar beneficia dacă condiţia, a cărei modificare se cere, ar fi exclusă, instanţa de judecată poate modifica condiţia fiduciei care acordă un drept la beneficiu sau o vocaţie la beneficiu unei persoane care:

a) încă nu există; sau

b) în prezent nu corespunde cu descrierea, aşa ca atribuirea la o categorie de persoane, de care depinde dreptul.

(2) Aceeaşi regulă se aplică în cazul în care condiţia fiduciei conferă un drept la beneficiu sau vocaţie la beneficiu la o dată mai tîrzie în viitor sau care este condiţionat de survenirea unui eveniment improbabil.

Articolul 1431[109]. Modificarea prin hotărîre judecătorească a fiduciei în scop de utilitate publică

(1) La cererea oricărei părţi la fiducie sau a oricărei persoane îndreptăţite să ceară executarea obligaţiilor de fiduciar, instanţa de judecătorească poate modifica condiţia fiduciei constituită în scop de utilitate publică dacă, în rezultatul schimbării circumstanţelor, promovarea scopului prevăzut de către condiţia fiduciei nu poate fi considerată ca fiind o folosire adecvată şi eficientă a resurselor.

(2) Modificarea conform dispoziţiilor alin. (1) trebuie să se facă în favoarea scopurilor generale sau particulare de utilitate publică pe care constituitorul le-ar fi ales în mod probabil dacă constituitorul ar fi constituit fiducia după schimbarea circumstanţelor.

Articolul 1431[110]. Cesiunea dreptului la beneficiu

(1) Cu respectarea celorlalte alineate din prezentul articol, cesiunea dreptului la beneficiu este reglementată de către dispoziţiile privind cesiunea de creanţă.

(2) Cesiunii cu titlu gratuit i se aplică dispoziţiile legale cu privire la donaţie.

Capitolul X
RELAŢIILE CU TERŢII

Secţiunea 1
Debitorii fiduciei

Articolul 1431[111]. Compensarea

Creanţa fiduciarului faţă de debitorul fiduciei poate fi stinsă prin compensare doar cu creanţa reciprocă pe care acest debitor o are în calitate de creditor al fiduciei sau de beneficiar.

Articolul 1431[112]. Remiterea de datoria fiduciei

Remiterea de datorie făcută de fiduciar în folosul debitorului fiduciei, nu îl liberează pe acest debitor de datoria fiduciei dacă:

a) remiterea de datorie este cu titlu gratuit şi nu se încadrează în împuternicirile fiduciarului; sau

b) remiterea de datorie este cu titlu oneros, iar debitorul cunoştea sau avea motive să cunoască că ea nu se încadrează în împuternicirile fiduciarului.

Articolul 1431[113]. Răspunderea donatarilor şi a dobînditorilor de rea-credinţă

(1) În cazul în care fiduciarul înstrăinează un drept al fiduciei către un terţ, iar înstrăinarea nu corespunde condiţiilor fiduciei, fiducia este opozabilă dobînditorului dacă:

a) înstrăinarea este cu titlu gratuit; sau

b) dobînditorul cunoaşte sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască că înstrăinarea se face de către un fiduciar şi că ea nu corespunde condiţiilor fiduciei.

(2) Se consideră că dobînditorul trebuia, în mod rezonabil, să cunoască un fapt dacă:

a) faptul ar fi fost evident în cadrul unei examinări prudente în mod rezonabil; şi

b) luînd în considerare natura şi valoarea dreptului, natura şi costul unei asemenea examinări, şi uzanţele, este echitabil şi rezonabil de a aştepta că dobînditorul, în acele circumstanţe, trebuia să facă acea examinare.

(3) Dobînditorul căruia fiducia îi este opozabilă conform dispoziţiilor alin. (1):

a) poartă o obligaţie de restituire titularului masei patrimoniale fiduciare;

b) are un drept corelativ de a i se restitui orice beneficiu acordat cu titlu de contraprestaţie.

(4) Cu toate acestea, fiducia încetează a fi opozabilă dobînditorului conform dispoziţiilor alin. (1) dacă:

a) contraprestaţia oferită de dobînditor face obiectul unei dispuneri în cadrul executării unei obligaţii de fiduciar; sau

b) fiduciarul sau un terţ satisface obligaţia de a restabili masa patrimonială fiduciară.

(5) Prezentul articol se aplică în mod corespunzător în cazul în care fiduciarul constituie în folosul unui terţ un drept de garanţie sau un alt drept limitat asupra dreptului fiduciei.

Articolul 1431[114]. Răspunderea pentru instigarea sau complicitatea la folosinţa ori dispunerea incorectă a masei patrimoniale fiduciare

(1) Răspunderea extracontractuală apărută din cauzarea prejudiciul cauzat altuia prin instigarea la neexecutarea obligaţiilor va fi angajată cu adaptările prevăzute de dispoziţiile alin. (2).

(2) Persoana care intenţionat instigă fiduciarul la neexecutarea obligaţiei de fiduciar sau intenţionat ajută în acea neexecutare, poartă răspundere solidară cu fiduciarul dacă fiduciarului îi revine obligaţia de restabilire a masei patrimoniale fiduciare.

Articolul 1431[115]. Protecţia terţilor care contractează cu fiduciarii

(1) Contractul încheiat de către un fiduciar cu încălcarea unei obligaţii de fiduciar cu o persoană care nu este parte la fiducie nu este nul sau anulabil doar pentru acest motiv.

(2) Persoana care nu este parte la fiducie şi cunoaşte toate circumstanţele de fapt relevante se poate baza pe textul unui document de fiducie şi pe faptul că el este veridic.".

658. Cartea a IV-a va avea următorul cuprins:

„CARTE A PATRA
MOŞTENIREA

TITLUL I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1432. Noţiunea de moştenire

(1) Moştenirea este transmiterea patrimoniului (masa succesorală) unei persoane fizice decedate (defunct, cel care a lăsat moştenirea) către una sau mai multe persoane (moştenitorii).

(2) Asupra cotei din masa succesorală a unui comoştenitor (cotă succesorală) se aplică regulile cu privire la moştenire.

(3) Moştenitorul dobîndeşte drepturile patrimoniale şi obligaţiile defunctului cu excepţia celor care prin natura lor sunt legate în mod inseparabil de persoana defunctului sau care potrivit legii nu se pot transmite de la o persoană la alta.

(4) În cazurile prevăzute de lege, drepturile patrimoniale sau nepatrimoniale legate în mod inseparabil de persoana defunctului trec la moştenitor.

Articolul 1433. Caracterele devoluţiunii moştenirii

Devoluţiunea moştenirii către moştenitorii defunctului este o transmisiune pentru cauză de moarte, universală, unitară şi indivizibilă.

Articolul 1434. Temeiul moştenirii

(1) Moştenirea are loc în temeiul legii şi/sau conform testamentului.

(2) În măsura în care cel care a lăsat moştenirea nu a dispus altceva prin testament, moştenirea trece la moştenitorii legali.

Articolul 1435. Momentul deschiderii moştenirii

Moştenirea se deschide la momentul decesului celui care a lăsat moştenirea, fie că este fizic constatat, fie că este declarat prin hotărîre judecătorească.

Articolul 1436. Locul deschiderii moştenirii

Locul deschiderii moştenirii este locul unde cel care a lăsat moştenirea îşi avea reşedinţa obişnuită în momentul decesului, iar dacă această reşedinţă obişnuită nu este cunoscută, locul de aflare a bunurilor sau a părţii principale a acestora ca valoare.

Articolul 1437. Capacitatea succesorală

(1) Capacitatea succesorală este aptitudinea unei persoane de a moşteni.

(2) Orice persoană care are capacitate de folosinţă are şi capacitate succesorală.

(3) Pot fi moştenitori doar persoanele fizice care sunt în viaţă la momentul deschiderii moştenirii sau persoanele juridice care existau la momentul deschiderii moştenirii.

(4) Copilul născut viu după deschiderea moştenirii se consideră că are capacitate succesorală la momentul deschiderii moştenirii dacă copilul a fost conceput înainte de momentul deschiderii moştenirii.

Articolul 1438. Comorienţii şi codecedaţii

(1) Persoanele cu vocaţie succesorală reciprocă sau unilaterală, care au murit fără a se putea stabili dacă una a supravieţuit alteia, se prezumă că au murit concomitent (comorienţii şi codecedaţii).

(2) Moştenirea lăsată de fiecare comorient sau codecedat va fi culeasă de proprii săi moştenitori şi niciun defunct nu are dreptul la moştenirea celuilalt sau a celorlalţi defuncţi.

Articolul 1439. Temeiurile de nedemnitate

(1) O persoană este exclusă de la moştenire în următoarele cazuri:

a) dacă l-a omorît pe cel care a lăsat moştenirea sau a săvîrşit o tentativă de a-l omorî;.

b) dacă intenţionat şi ilegal l-a împiedicat pe cel care a lăsat moştenirea să întocmească sau să revoce o dispoziţie testamentară;

c) dacă prin dol sau violenţă l-a determinat pe cel care a lăsat moştenirea să întocmească sau să revoce o dispoziţie testamentară;

d) dacă în mod intenţionat şi ilegal a ascuns, alterat, distrus sau falsificat o dispoziţie testamentară a celui care a lăsat moştenirea.

(2) Părintele care a fost decăzut din drepturile părinteşti în privinţa copilului, nu poate fi moştenitor legal al acelui copil.

Articolul 1440. Anularea dobîndirii moştenirii de către moştenitorul nedemn

(1) Lipsirea de dreptul de moştenire a persoanei nedemne se face prin anularea dobîndirii moştenirii de către acesta.

(2) Se poate cere anularea dobîndirii moştenirii numai după deschiderea moştenirii. Anularea în privinţa unui moştenitor subsecvent poate fi făcută imediat după devoluţiunea moştenirii către moştenitorul prealabil.

(3) Acţiunii în anulare i se aplică termenele prevăzute de dispoziţiile art. 1481.

Articolul 1441. Persoanele care au dreptul să introducă acţiunea în anulare

Are dreptul de a introduce acţiune în anulare a dobîndirii moştenirii pentru nedemnitate orice persoană în avantajul căreia poate servi înlăturarea moştenitorului nedemn, chiar dacă avantajul va surveni numai după înlăturarea altei persoane.

Articolul 1442. Depunerea cererii

(1) Prin acţiunea în anulare se cere declararea moştenitorului ca fiind nedemn.

(2) Consecinţele anulării survin numai din momentul cînd hotărîrea judecătorească rămîne definitivă.

Articolul 1443. Înlăturarea nedemnităţii

Moştenitorul nu este nedemn dacă cel care a lăsat moştenirea, cunoscînd cauza de nedemnitate, a întocmit un testament sau nu a modificat testamentul, deşi a avut posibilitatea să o facă.

Articolul 1444. Efectele declarării moştenitorului nedemn

(1) În cazul declarării moştenitorului nedemn, se consideră că devoluţiunea în folosul său nu a avut loc. Dispoziţiile legale privind posesorul masei succesorale i se aplică moştenitorului nedemn.

(2) În locul moştenitorului nedemn vin la moştenire cei care ar fi moştenit dacă moştenitorul nedemn era decedat la data deschiderii moştenirii. Se consideră că devoluţiunea în folosul celor care vin în loc s-a produs la momentul deschiderii moştenirii.

Articolul 1445. Nedemnitatea legatarului

Dacă legatarul este culpabil în săvîrşirea unei fapte prevăzute de dispoziţiile art. 1439, creanţa întemeiată pe legat poate fi anulată. Dispoziţiile art. 1441, 1443 şi art. 1480–1484 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1446. Decăderea de la moştenire

(1) În sensul prezentei cărţi, un succesibil decade de la moştenire dacă:

a) el decedează înainte de data deschiderii moştenirii;

b) este nedemn de a moşteni;

c) a fost dezmoştenit prin dispoziţie testamentară;

d) a renunţat la moştenire.

(2) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător decăderii legatarului din dreptul asupra legatului.

TITLUL II
MOŞTENIREA LEGALĂ

Articolul 1447. Cazul în care operează moştenirea legală

(1) Devoluţiunea moştenirii are loc conform dispoziţiilor prezentei cărţi (moştenirea legală) în măsura în care nu există un testament valabil.

(2) Dacă testamentul se referă doar la o parte din masa succesorală, devoluţiunea celeilalte părţi a masei succesorale are loc conform moştenirii legale.

Articolul 1448. Clasa întîi de moştenitori legali

(1) Fac parte din clasa întîi de moştenitori legali descendenţii defunctului.

(2) Descendentul care este în viaţă la momentul deschiderii moştenirii, îi exclude de la moştenire pe ceilalţi descendenţi care se află în relaţii de rudenie cu defunctul prin intermediul primului.

(3) Locul descendentului care este decedat la momentul deschiderii moştenirii îl ocupă descendenţii acestuia (reprezentarea succesorală).

(4) Copiii defunctului moştenesc în cote succesorale egale.

(5) Copiii care înlocuiesc părintele decedat conform dispoziţiilor alin.(3), moştenesc în cote egale cota succesorală la care ar fi avut dreptul părintele decedat.

Articolul 1449. Clasa a doua de moştenitori legali

(1) Fac parte din clasa a doua de moştenitori legali părinţii defunctului şi descendenţii acestora.

(2) Dacă la momentul deschiderii moştenirii părinţii sunt în viaţă, ei moştenesc numai în cote succesorale egale.

(3) Dacă la momentul deschiderii moştenirii nu este în viaţă nici unul din părinţii defunctului în locul celui decedat sunt chemaţi la moştenire descendenţii părintelui în conformitate cu regulile aplicabile pentru moştenitorii de clasa întîi. În cazul în care părintele decedat nu are descendenţi, unic moştenitor devine părintele supravieţuitor.

Articolul 1450. Clasa a treia de moştenitori legali

(1) Fac parte din clasa a treia de moştenitori legali buneii şi bunicile celui care a lăsat moştenirea şi descendenţii acestora.

(2) Dacă la momentul deschiderii moştenirii bunicul şi bunica sunt în viaţă, moştenesc numai ei în cote succesorale egale.

(3) Dacă la momentul deschiderii moştenirii nici unul din bunei nu este în viaţă, locul bunicului (bunicii) decedat este ocupat de descendenţii acestuia. Dacă bunicul (bunica) decedat nu are descendenţi, cota succesorală a acestuia trece la celălalt bunic din perechea respectivă, iar dacă acesta nu este în viaţă, la descendenţii acestuia din urmă.

(4) Dacă la momentul deschiderii moştenirii o pereche de bunici nu este în viaţă şi dacă aceştia nu au descendenţi, atunci moştenesc ceilalţi bunici care sunt în viaţă, iar dacă aceştia nu sunt în viaţă, descendenţii acestora.

(5) În măsura în care descendenţii ocupă locul părinţilor săi sau a ascendenţilor mai îndepărtaţi, se aplică în mod corespunzător dispoziţiile legale cu privire la moştenitorii de clasa întîi.

Articolul 1451. Clasa a patra de moştenitori legali

(1) Fac parte din clasa a patra de moştenitori legali străbuneii defunctului şi descendenţii acestora.

(2) Dacă la momentul deschiderii moştenirii străbunicul sau străbunica sunt în viaţă, moştenesc numai ei. Dacă sunt mai mulţi, ei moştenesc în cote succesorale egale indiferent de faptul dacă aparţin aceleiaşi linii sau liniilor diferite.

(3) Dacă la momentul deschiderii moştenirii străbunicii şi străbunicele nu sunt în viaţă, moşteneşte acela dintre descendenţi, care se află într-un grad de rudenie mai apropiat cu defunctul. În cazul în care mai mulţi se află în acelaşi grad de rudenie, aceştia moştenesc în cote succesorale egale.

Articolul 1452. Clasa a cincea de moştenitori legali

(1) Fac parte din clasa a cincea de moştenitori legali şi strămoşii mai îndepărtaţi ai defunctului şi descendenţii acestora.

(2) Dispoziţiile art. 1451 alin.(2) şi (3) se aplică în mod corespunzător.

Articolul1453. Rudenia concomitentă pe linii diferite de rudenie

Persoana care este moştenitor de clasa întîi, a doua sau a treia concomitent pe linii diferite de rudenie primeşte cota succesorală care îi revine în baza fiecărei rudenii. Fiecare cotă se consideră o cotă succesorală distinctă.

Articolul 1454. Ordinea claselor

Clasele de moştenitori sunt chemate să culeagă moştenirea numai cîte una, în ordinea stabilită de prezentul cod, începînd cu clasa întîi.

Articolul 1455. Drepturile succesorale ale soţului supravieţuitor

(1) Soţul supravieţuitor este moştenitor legal şi în concurs cu clasa întîi de moştenitori are dreptul la 1/4 din moştenire, indiferent de numărul descendenţilor.

(2) În concurs cu clasa a doua de moştenitori sau cu bunicii, soţul supravieţuitor are dreptul la 1/2 din moştenire, indiferent de numărul moştenitorilor. Dacă sunt în viaţă atît bunici cît şi descendenţi ai bunicilor, soţul supravieţuitor de asemenea primeşte cota din cealaltă cotă succesorală de 1/2 care conform art. 1450 ar fi trebuit să revină descendenţilor.

(3) Stabilirea cotei succesorale ce i se cuvine soţului supravieţuitor se face cu preferinţă faţă de stabilirea cotelor succesorale a moştenitorilor cu care acesta concurează.

(4) În lipsa moştenitorilor de clasa întîi şi a doua şi dacă bunicii nu sunt în viaţă, sau dacă aceştia au renunţat la moştenire sau au fost declaraţi nedemni, soţul supravieţuitor culege întreaga moştenire.

Articolul 1456. Preciputul soţului supravieţuitor

(1) În cazul în care soţul supravieţuitor vine la moştenirea legală alături de moştenitorii de clasa a doua sau cu bunicii, acesta primeşte cu titlu de preciput, în afară de cota sa succesorală, mobilierul şi obiectele de uz casnic care au fost afectate folosinţei comune a soţilor, cu excepţia cazului în care acestea sunt accesorii ale unui imobil şi nu pot fi separate fără a deteriora imobilul. În cazul în care soţul supravieţuitor vine la moştenirea legală alături de moştenitorii

de clasa întîi el poate, de asemenea, primi obiectele indicate în măsura în care acestea sunt necesare pentru menţinerea gospodăriei.

(2) Referitor la preciput se aplică regulile privind legatele.

Articolul 1457. Decăderea soţului supravieţuitor din dreptul de a moşteni

(1) Soţul supravieţuitor este exclus de la moştenire dacă la data deschiderii moştenirii:

a) cel care a lăsat moştenirea a depus o acţiune de divorţ, a recunoscut acţiunea în divorţ depusă de celălalt soţ sau a depus cerere de divorţ conform legii;

b) căsătoria este declarată nulă prin hotărîrea judecătorească sau există temeiuri pentru nulitatea căsătoriei şi a fost intentată o acţiune de divorţ.

(2) Dreptul la întreţinere al soţului supravieţuitor rămîne neatins.

Articolul 1458. Dreptul de moştenire al soţului în temeiul rudeniei

În cazul în care soţul face parte din cercul rudelor chemate la succesiune, el moşteneşte şi în temeiul acestui titlu. Cota succesorală dobîndită în temeiul rudeniei este considerată o cotă succesorală distinctă.

Articolul 1459. Consecinţele majorării cotei succesorale

Dacă unul din moştenitorii legali decade de la moştenire înainte sau după deschiderea moştenirii şi, în rezultat, cota succesorală a unui alt moştenitor legal se majorează, cota cu care s-a majorat cota succesorală a ultimului este considerată o cotă succesorală distinctă în privinţa legatelor sau sarcinilor testamentare cu care este grevat acest moştenitor sau moştenitorul decăzut de la moştenire, precum şi în privinţa obligaţiei de raport.

Articolul 1460. Dreptul statului la moştenire

În cazul în care defunctul nu are rude şi nici soţ supravieţuitor sau aceştia nu pot moşteni din anumite motive, moştenitor legal este statul.

TITLUL III
MOŞTENIREA TESTAMENTARĂ

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1461. Noţiunea testamentului

Testamentul este actul unilateral, personal şi revocabil prin care o persoană, numită testator, dispune, în una dintre formele cerute de lege, pentru timpul cînd nu va mai fi în viaţă.

Articolul 1462. Întocmirea testamentului personal de testator

(1) Întocmirea testamentului prin reprezentant nu se admite.

(2) Două sau mai multe persoane nu pot testa prin acelaşi testament una în favoarea alteia sau în favoarea unui terţ.

(3) Testatorul nu poate dispune pentru cauză de moarte astfel, încît valabilitatea sau nevalabilitatea dispoziţiilor să depindă de voinţa unui terţ.

(4) Testatorul nu poate împuternici un terţ să determine persoana în favoarea căreia să fie prestat legatul şi să determine bunurile care urmează să fie transmise în executarea legatului.

Articolul 1463. Secretul testamentului

(1) Persoana abilitată cu autentificarea testamentului, martorii şi persoanele ce semnează testamentul nu au dreptul să divulge informaţiile privind conţinutul testamentului pînă la data deschiderii moştenirii.

(2) Notarul sau persoana abilitată cu autentificarea testamentului sunt obligate să prevină martorul şi persoana ce semnează testamentul despre necesitatea respectării secretului testamentului.

Articolul 1464. Capacitatea minorului de a dispune prin testament

Minorul poate testa odată cu atingerea vîrstei de 16 ani. În acest caz, minorul nu are nevoie de consimţămîntul părinţilor sau curatorului pentru a întocmi un testament.

Articolul 1465. Incapacitatea de a primi beneficii prin testament

(1) Sunt anulabile dispoziţiile testamentare în favoarea:

a) notarului sau altei persoane care, conform legii, a autentificat testamentul;

b) interpretului care a participat la procedura de autentificare a testamentului;

c) martorilor menţionaţi în dispoziţiile art. 1488, 1490, 1498 sau art. 1499;

d) persoanelor care au acordat, în mod legal, asistenţă juridică la redactarea testamentului;

e) preoţilor care au asistat pe testator din punct de vedere religios în cursul ultimei boli;

f) medicilor, farmaciştilor şi altui personal medical, care l-au îngrijit pe testator în cursul bolii din cauza căreia a survenit decesul, precum şi instituţia medicală pentru care lucrează aceştia.

(2) Sunt exceptate de la interdicţiile prevăzute de dispoziţiile alin.(1):

a) dispoziţiile privind remunerarea, dacă sunt potrivite cu starea materială a testatorului şi cu serviciile prestate de moştenitor;

b) dispoziţiile făcute în favoarea persoanei care are vocaţie succesorală în calitate de moştenitor legal.

Articolul 1466. Dezmoştenirea

Testatorul poate dezmoşteni prin testament rudele şi/sau soţul, fără a desemna moştenitor. Dreptul la rezervă succesorală rămîne neafectat.

Articolul 1467. Testament în folosul moştenitorilor legali

(1) Dacă testatorul a desemnat prin testament moştenitorii legali, fără a indica numele acestora, persoanele, care la deschiderea moştenirii ar fi fost chemate la moştenire legală, se consideră chemate la moştenire în cotele succesorale ce le revin în conformitate cu legea.

(2) În cazul în care desemnarea prin testament în calitate de moştenitor este stabilită în dependenţă de o condiţie suspensivă sau cu indicarea termenului la care se începe calitatea de moştenitor, iar condiţia se împlineşte sau termenul începe să curgă numai după deschiderea moştenirii, în caz de dubii, se consideră desemnată persoana care ar fi devenit moştenitor în cazul în care cel care a lăsat moştenirea ar fi decedat la data împlinirii condiţiei sau a începerii termenului.

Articolul 1468. Rudele testatorului

În cazul în care testatorul a desemnat în calitate de moştenitori rudele sale fără a indica numele acestora, în caz de dubii, rudele, care la momentul deschiderii moştenirii ar fi fost chemate la moştenire legală, se consideră chemate la moştenire în cotele ce le revin în conformitate cu legea. Dispoziţiile art. 1467 alin.(2) se aplică.

Articolul 1469. Copiii testatorului

Dacă testatorul a desemnat în calitate de moştenitori pe copiii săi fără a indica numele lor, iar unul dintre copii este decedat la data întocmirii testamentului şi a lăsat după sine rude descendente, atunci, în caz de dubiu, se consideră că descendenţii sunt desemnaţi moştenitori în măsura în care ei ar fi moştenit în baza dreptului de reprezentare în cazul moştenirii legale (art. 1448).

Articolul 1470. Descendenţii testatorului

În cazul în care testatorul a desemnat în calitate de moştenitor pe un descendent şi ultimul a decăzut de la moştenire, în caz de dubii, se consideră că descendenţii acestuia din urmă sunt desemnaţi moştenitori în măsura în care aceştia ar fi moştenit în baza dreptului de reprezentare în cazul moştenirii legale (art. 1448).

Articolul 1471. Descendenţii terţului

În cazul în care testatorul a desemnat în calitate de moştenitor descendenţii unui terţ, fără a indica numele acestora, în caz de dubii, se consideră că nu sunt desemnaţi în calitate de moştenitori descendenţii care nu sunt concepuţi la momentul deschiderii moştenirii sau la momentul împlinirii condiţiei suspensive sau a începerii curgerii termenului, dacă condiţia se împlineşte sau termenul începe să curgă numai după deschiderea moştenirii.

Articolul 1472. Grupul de persoane

În cazul în care testatorul a desemnat în calitate de moştenitori persoanele de o anumită categorie sau persoanele care se află cu el în relaţii de serviciu sau de afaceri, fără a indica numele acestora, în caz de dubii, se consideră că sunt desemnaţi moştenitori persoanele, care aparţin categoriei indicate sau se află cu testatorul în relaţiile indicate la deschiderea moştenirii.

Articolul 1473. Caracterul echivoc al desemnării moştenitorilor

Dacă testatorul a desemnat ca moştenitor persoana prin astfel de particularităţi, care pot fi atribuite cîtorva persoane şi este imposibil de a stabili pe cine concret testatorul l-a desemnat, atunci toate aceste persoane se consideră moştenitori cu dreptul la cote succesorale egale.

Articolul 1474. Testamentul în folosul persoanelor social vulnerabile

Dacă testatorul a dispus în folosul persoanelor social vulnerabile fără a indica numele lor, în caz de dubiu, se consideră moştenitor unitatea administrativ teritorială de nivelul întîi de la locul deschiderii moştenirii, ultima fiind obligată să împartă bunurile testate persoanelor social vulnerabile.

Articolul 1475. Dispoziţia sub condiţie suspensivă

Dacă testatorul a dispus sub condiţie suspensivă, în caz de dubii, se consideră că dispoziţia testamentară produce efecte doar în cazul împlinirii condiţiei în timpul vieţii beneficiarului dispoziţiei testamentare.

Articolul 1476. Dispoziţia sub condiţie rezolutorie

Se consideră făcută, în caz de dubii, sub condiţie rezolutorie dispoziţia în baza căreia testatorul a impus gratificatului obligaţia de a săvîrşi anumite acţiuni pe o durată nedeterminată sau de a se abţine de la săvîrşirea anumitor acţiuni, cu condiţia că săvîrşirea acţiunilor sau abţinerea de la săvîrşirea acţiunilor sunt la discreţia gratificatului.

Articolul 1477. Condiţia în favoarea unui terţ

În cazul în care condiţia, în dependenţă de care s-a făcut dispoziţia, favorizează un terţ, în caz de dubii, se consideră că condiţia s-a realizat, dacă terţul refuză cooperarea necesară pentru realizarea condiţiei.

Articolul 1478. Caducitatea dispoziţiei testamentare în folosul soţului

(1) Dispoziţia testamentară prin care testatorul a desemnat moştenitor soţul său este caducă în cazul în care căsătoria este nulă sau a fost desfăcută înaintea decesului testatorului. Se asimilează desfacerii căsătoriei cazul în care la momentul decesului testatorul depusese o acţiune de divorţ, a recunoscut acţiunea în divorţ depusă de celălalt soţ sau a depus cerere de divorţ

conform legii. Aceiaşi regulă se aplică şi în cazul în care testatorul putea cere nulitatea căsătoriei şi a intentat o acţiune în acest sens.

(2) Dispoziţia testamentară nu este caducă, dacă este de presupus că testatorul ar fi făcut-o şi în condiţiile indicate mai sus.

Articolul 1479. Anulabilitatea din cauza erorii sau violenţei

(1) Dispoziţia testamentară este anulabilă în măsura în care testatorul a fost în eroare privind conţinutul manifestării sale de voinţă sau nu avea, în genere, intenţia de a face o manifestare de voinţă cu un asemenea conţinut şi este de presupus că, cunoscînd starea lucrurilor, el nu ar fi făcut o asemenea manifestare de voinţă.

(2) Această regulă se aplică şi atunci cînd manifestarea de voinţă a fost făcută sub influenţa presupunerii sau aşteptării greşite că anumite circumstanţe se vor întîmpla sau nu se vor întîmpla, sau a fost ilicit determinat la aceasta prin violenţă.

Articolul 1480. Persoana care are dreptul de cere anularea

(1) Dispoziţia testamentară poate fi anulată numai de persoana care nemijlocit va beneficia din anularea dispoziţiei testamentare.

(2) Dacă, în cazurile prevăzute de dispoziţiile art. 1479, eroarea se referă doar la o persoană determinată şi ultima are dreptul să ceară anularea testamentului sau ar fi avut acest drept dacă ar fi fost în viaţă la momentul deschiderii moştenirii, nimeni în afară de această persoană nu are dreptul să ceară anularea dispoziţiei.

Articolul 1481. Termenul de prescripţie al acţiunii în anulare

(1) Termenul de prescripţie al acţiunii în anulare este de 1 an.

(2) Termenul de prescripţie se calculează din momentul cînd persoana îndreptăţită a aflat despre existenţa temeiurilor de anulabilitate. Dispoziţiile legale privind suspendarea cursului prescripţiei se aplică în mod corespunzător.

(3) Acţiunea în anulare nu poate fi înaintată după expirarea termenului de 3 ani de la data deschiderii moştenirii.

Articolul 1482. Excepţia de anulabilitate

În cazul în care o dispoziţie testamentară, prin care s-a constituit o obligaţie de a presta, este anulabilă, persoana grevată poate refuza executarea prestaţiei chiar dacă anularea este exclusă conform dispoziţiilor art. 1481.

Articolul 1483. Interpretarea dispoziţiei testamentare

(1) Dispoziţia testamentară se interpretează conform voinţei reale a testatorului.

(2) În cazul în care conţinutul unei dispoziţii testamentare permite mai multe interpretări, în caz de dubii, prioritate are interpretarea care permite ca dispoziţia să producă efecte.

(3) În caz de necesitate, notarul care desfăşoară procedura succesorală poate cere instanţei de judecată să pronunţe hotărîre judecătorească de interpretare a dispoziţiei testamentare.

Articolul 1484. Nulitatea unei dispoziţii

Nulitatea unei dispoziţii incluse în testament, atrage nulitatea celorlalte dispoziţii numai în cazul în care este de presupus că fără dispoziţia nulă testatorul nu ar fi făcut nici celelalte dispoziţii.

Articolul 1485. Rezerva privind completarea

Dacă dispoziţia testamentară este făcută sub rezerva că va fi completată, iar completarea nu a mai avut loc, dispoziţia va fi totuşi valabilă, cu excepţia cazului în care testatorul a condiţionat valabilitatea ei de eventuala completare.

Capitolul II
ÎNTOCMIREA TESTAMENTULUI

Articolul 1486. Forma testamentului

(1) Sub sancţiunea nulităţii, testamentul poate fi întocmit doar în una din formele prevăzute de dispoziţiile prezentului capitol.

(2) Un testament nul din cauza unui viciu de formă produce efecte dacă îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege pentru altă formă testamentară.

Articolul 1487. Redactarea testamentului

(1) Testamentul poate fi redactat de către testator personal sau, la cererea acestuia, de către notarul ori de către persoanele abilitate cu autentificarea testamentului.

(2) Testamentul redactat de către notarul sau persoanele abilitate cu asemenea funcţii trebuie să exprime manifestarea de voinţă a testatorului şi să fie semnat de testator numai după ce acesta a luat cunoştinţă de conţinutul testamentului.

Articolul 1488. Semnarea testamentului de către alte persoane

(1) Dacă testatorul nu poate semna testamentul, atunci, la solicitarea lui, testamentul va fi semnat de o altă persoană a cărei identitate se stabileşte de către notarul în prezenţa a doi martori. În testament se va indica motivul nesemnării de către testator a testamentului, numele, prenumele, domiciliul persoanei care a semnat testamentul, precum şi actul de identitate al acesteia.

(2) Persoana care asistă în calitate de martor, precum şi persoana care este avantajată prin testament, nu poate semna testamentul din numele testatorului.

Articolul 1489. Utilizarea mijloacelor tehnice la redactarea testamentului

La redactarea testamentului autentic pot fi utilizate orice mijloace tehnice, însă semnătura în testament trebuie să fie executată de către testator personal cu excepţiile prevăzute de lege.

Articolul 1490. Testamentul persoanei surde, nevăzătoare, cu alte deficienţe fizice sau analfabete

(1) Dacă persoana este surdomută, mută, nevăzătoare sau analfabetă, testamentul trebuie întocmit în prezenţa a doi martori şi a unei persoane care poate comunica cu această persoană, prin semnătură confirmînd manifestarea de voinţă a testatorului.

(2) Dacă testatorul este analfabet sau din cauza unei maladii sau a unor deficienţe fizice sau din alte motive nu poate personal să citească testamentul, atunci textul va fi citit de un martor în prezenţa testatorului şi a celuilalt martor, despre ce în testament se va face menţiune cu indicarea motivelor de imposibilitate a citirii testamentului de către testator.

Articolul 1491. Martorii testamentului

(1) Martor la redactarea şi autentificarea testamentului poate fi orice persoană care are capacitatea de a întocmi de sine stătător propriul testament, cu excepţia că nu pot avea calitatea de martor:

a) persoana care a semnat testamentul în numele testatorului;

b) notarul sau alta persoană care, în condiţiile legii, autentifică testamentul;

c) persoana în favoarea căreia este întocmit testamentul, rudele acesteia pînă la gradul trei inclusiv şi soţul acesteia;

d) analfabeţii şi alte persoane inapte să citească testamentul;

e) persoanele cu antecedente penale pentru faptele prevăzute de dispoziţiile art. 312, 314 sau 352[1] din Codul penal;

f) persoanele care nu posedă limba în care este întocmit testamentul;

g) persoana desemnată executor testamentar în testament.

Articolul 1492. Testamentele ordinare şi privilegiate

(1) Testamentul ordinar poate fi olograf sau autentic.

(2) Testamentul privilegiat poate fi întocmit în situaţii speciale sau de urgenţă prevăzute în prezentul capitol.

Articolul 1493. Testamentul olograf

(1) Testatorul poate întocmi în mod personal testamentul prin declaraţie scrisă şi subsemnată de el (testament olograf).

(2) Testatorul trebuie să menţioneze în testament data (ziua, luna şi anul) în care a scris testamentul.

(3) Semnătura va conţine prenumele şi numele de familie ale testatorului. Dacă testatorul semnează în alt mod şi această semnătură este suficientă pentru stabilirea identităţii sale şi a seriozităţii declaraţiei testatorului, atunci o asemenea semnătură nu afectează valabilitatea testamentului.

(4) Persoana care nu ştie să citească nu poate întocmi un testament conform dispoziţiilor alin.(1)-(3).

(5) Testamentul întocmit conform alin.(1) care nu conţine data întocmirii, generînd astfel îndoieli cu privire la valabilitatea sa, se consideră valabil numai dacă stabilirea momentului întocmirii este posibilă în alt mod.

(6) Ştersăturile, modificările sau completările, care aparţin testatorului trebuie datate şi semnate de către testator, dacă ele cuprind dispoziţii testamentare noi faţă de redactarea iniţială.

Articolul 1494. Păstrarea testamentului olograf

Testamentul întocmit conform dispoziţiilor art. 1493 trebuie să fie luat la păstrare, la cererea testatorului, de către notarul competent conform dispoziţiilor art. 1501 şi 1502. În acest caz, testatorului i se eliberează o dovadă de depunere.

Articolul 1495. Deschiderea testamentului olograf

(1) Înainte de a fi executat, testamentul olograf se va prezenta unui notar pentru a fi vizat spre neschimbare.

(2) În cadrul procedurii succesorale, notarul procedează, în condiţiile legii speciale, la deschiderea şi validarea testamentului olograf şi îl depune în dosarul succesoral. Deschiderea testamentului şi starea în care se găseşte se constată prin proces-verbal.

(3) Cei interesaţi pot primi, după vizarea spre neschimbare, pe cont propriu, copii legalizate ale testamentului olograf.

(4) După finalizarea procedurii succesorale, originalul testamentului se predă moştenitorilor, potrivit înţelegerii dintre ei, iar în lipsa acesteia, persoanei desemnate prin hotărîre judecătorească.

Articolul 1496. Testamentul autentic

(1) Testamentul autentic este testamentul autentificat de notarul, potrivit dispoziţiilor legale.

(2) Testamentul se întocmeşte de un notar în baza declaraţiei verbale a testatorului în faţa notarului sau atunci cînd testatorul predă notarului un text, declarînd că acesta este testamentul său.

(3) Testamentele cetăţenilor Republicii Moldova care se află în străinătate de asemenea pot fi autentificate de către reprezentantul misiunii diplomatice sau al oficiului consular în ordinea stabilită de legislaţie.

Articolul 1497. Testamentele privilegiate întocmite în situaţii speciale

Constituie testamente privilegiate întocmite în situaţia specială prevăzută la dispoziţiile art. 1498 alin.(1):

a) testamentele persoanelor aflate pentru tratament la spitale, alte instituţii curativo-profilactice staţionare, în sanatorii sau care locuiesc în instituţiile de protecţie socială, autentificate de medicii şef sau adjuncţii lor pe problemele medicale sau de medici de gardă a acestor spitale, instituţii curativo-profilactice, sanatorii, precum şi de directorii sau medicii şef sau adjuncţii lor ai instituţiilor de protecţie socială;

b) testamentele persoanelor aflate în expediţii de cercetare, autentificate de şefii expediţiilor;

c) testamentele militarilor, iar în punctele de dislocare a unităţilor militare, formaţiunilor, instituţiilor şi instituţii de învăţământ militar, unde nu este notar sau alte organe ce îndeplinesc acte notariale, precum şi testamentele persoanelor civile care lucrează în aceste unităţi, ale membrilor familiilor lor şi ale membrilor familiilor militarilor autentificate de comandanţii acestor unităţi, formaţiuni sau instituţii de învăţământ;

d) testamentele persoanelor aflate în locurile de detenţiune, autentificate de şefi penitenciarelor sau adjuncţii lor;

e) testamentele persoanelor, aflate la bordul navelor maritime şi navelor de navigaţie internă, care navighează sub pavilionul Republicii Moldova, autentificate de comandantul acestor nave. Dacă vasul se află într-un port al Republicii Moldova sau într-un port străin, în care se află un agent diplomatic sau consular al Republicii Moldova, această formă de testare nu poate fi aplicată;

f) testamentele autentificate de secretarii consiliilor locale în condiţiile legii.

Articolul 1498. Condiţiile întocmirii testamentelor privilegiate în situaţii speciale

(1) Testatorul poate întocmi testamentul privilegiat conform dispoziţiilor art. 1497 doar dacă există temeri că testatorul va deceda înainte de a putea întocmi testamentul în faţa unui notar.

(2) Autentificarea se face în prezenţa a doi martori. Pentru întocmirea testamentului se aplică dispoziţiile art. 1496, precum şi dispoziţiile legale care reglementează întocmirea actelor notariale. Persoana prevăzută de dispoziţiile art. 1497 preia funcţia de notar. Textul scris trebuie semnat şi de către martori.

(3) Autentificarea testamentului este nulă, dacă aduce un avantaj juridic:

a) persoanei care autentifică testamentul;

b) soţului sau fostului soţ al persoanei care autentifică testamentul;

c) partenerului de viaţă sau fostului partener de viaţă al persoanei care autentifică testamentul;

d) unei persoane care este sau a fost, faţă de persoana care autentifică testamentul rudă în linie dreaptă sau afin ori rudă în linie colaterală pînă la al treilea grad de rudenie inclusiv sau afin pînă la al doilea grad inclusiv.

(4) Temerea, că întocmirea testamentului în faţa unui notar nu va mai fi posibilă, trebuie menţionată în testament. Testamentului nu se anulează doar fiindcă temerea a fost nejustificată.

(5) Persoanele indicate de dispoziţiile art. 1497 trebuie să atragă atenţia testatorului, că testamentul îşi va pierde valabilitatea, dacă testatorul supravieţuieşte după expirarea termenului prevăzut de dispoziţiile art. 1500 alin.(1) şi (2). Persoana respectivă va menţiona în registrul corespunzător şi în testament, că a făcut această atenţionare.

(6) Dacă la formularea textului referitor la întocmirea testamentului menţionat la alineatele de mai sus apar vicii de formă, însă se consideră că testamentul redă cu certitudine şi în mod sigur cele declarate de testator, atunci viciul de formă nu împiedică efectul autentificării.

Articolul 1499. Testamentul privilegiat întocmit în situaţii de urgenţă

(1) Persoana care din motive excepţionale, este izolată (închis) în aşa fel, încît întocmirea unui testament în faţa unui notar nu este posibilă sau este dificilă, poate întocmi testamentul în

condiţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1497 şi 1498 sau prin declaraţie verbală în prezenţa a trei martori.

(2) Persoana care se află într-un pericol iminent, încît este evident că nu este posibilă întocmirea unui testament în condiţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1497 şi 1498, poate testa prin declaraţie verbală în prezenţa a trei martori.

(3) Dacă testamentul se întocmeşte prin declaraţie verbală în prezenţa a trei martori, despre aceasta trebuie să se redacteze un înscris. Dispoziţiile legale referitoare la autentificarea notarială se aplică în mod corespunzător. Înscrisul poate fi întocmit şi în altă limbă decît limba de stat. Testatorul şi martorii trebuie să înţeleagă suficient de bine limba în care se întocmeşte înscrisul respectiv. Acest fapt se va menţiona în înscris, dacă acesta este întocmit în altă limbă decît limba de stat.

Articolul 1500. Termenul de valabilitate a testamentelor privilegiate

(1) Testamentul privilegiat, fie că este întocmit conform dispoziţiilor art. 1497 şi 1498 sau conform dispoziţiilor art.1499, se consideră că nu a fost întocmit dacă de la întocmire au trecut 3 luni, iar testatorul este încă în viaţă.

(2) Curgerea termenului este suspendată pînă la momentul cînd testatorul are posibilitatea să întocmească un testament în faţa unui notar.

(3) Dacă, după expirarea termenului, testatorul este declarat decedat sau se stabileşte momentul decesului său conform dispoziţiilor Codului de procedură civilă, atunci testamentul îşi păstrează valabilitatea, dacă termenul încă nu expirase la momentul, la care testatorul, conform informaţiei deţinute, era încă în viaţă.

Articolul 1501. Autoritatea competentă pentru păstrarea testamentului

(1) Notarul este competent pentru păstrarea testamentului.

(2) Competenţa teritorială revine:

a) notarului în circumscripţia căruia îşi are sediul notarul în faţa căruia a fost întocmit testamentul;

b) notarul în circumscripţia căruia se află sediul persoanelor prevăzute de dispoziţiile art. 1497, dacă testamentul a fost întocmit în faţa lor;

c) oricare notar — în cazul testamentelor olografe.

(3) Testamentul privilegiat întocmit conform art. 1497 lit. e) se va preda agentului diplomatic sau consular din primul port în care va ancora vasul pentru a fi trimis în ţară la notarul de la reşedinţa obişnuită a testatorului. Dacă vasul a ancorat într-un port al Republicii Moldova, ambele exemplare ale testamentului vor fi expediate prin organele portuare notarului de la reşedinţa obişnuită a testatorului.

(4) Testatorul poate cere în orice moment ca testamentul să fie păstrat la alt notar.

Articolul 1502. Acceptarea spre păstrare

(1) Acceptarea spre păstrare, precum şi restituirea testamentului se dispun şi se efectuează de către notarul.

(2) În orice caz, testatorului i se emite o dovadă de depunere. Notarul semnează şi aplică ştampila pe dovada de depunere.

Articolul 1503. Transmiterea testamentului

(1) Persoanei care are în posesie un testament ce nu a fost depus spre păstrare la o autoritate competentă, îi incumbă obligaţia, neîntîrziat, după ce află despre decesul testatorului, să predea testamentul notarului care desfăşoară procedura succesorală.

(2) Dacă un testament se află la păstrare la o altă autoritate decît notarul, atunci această autoritate va preda notarului testamentul după moartea testatorului. În cazul în care află despre testament, notarul va face demersurile necesare pentru obţinerea acestuia.

Articolul 1504. Deschiderea testamentului de către notarul

(1) În cazul în care notarul are dovezi suficiente despre decesul testatorului, el va stabili un termen pentru deschiderea testamentului, pe care îl are la păstrare. La termenul stabilit trebuie chemați moștenitorii legali ai testatorului, precum și celelalte persoane care au un interes legitim.

(2) La expirarea termenului indicat se deschide testamentul, se citește celor interesați și, dacă aceștia o cer, li se prezintă testamentul. Citirea testamentului poate să nu mai aibă loc dacă acesta se prezintă. De asemenea, testamentul nu se citește dacă la termen nu se prezintă nici o persoană care are interes legitim.

(3) Despre deschiderea testamentului se întocmește proces-verbal. În cazul în care testamentul a fost sigilat, se va menționa în procesul-verbal, dacă sigiliul era intact.

Articolul 1505. Deschiderea de către un alt notar

Dacă o altă persoană decît notarul care desfășoară procedura succesorală are testamentul la păstrare, acesteia îi incumbă obligația să deschidă testamentul. Testamentul, precum și o copie legalizată a procesului-verbal de deschidere a testamentului vor fi remise notarului de la locul deschiderii moștenirii. Notarul va păstra o copie legalizată a testamentului.

Articolul 1506. Înștiințarea persoanelor care au interes legitim

Notarul care desfășoară procedura succesorală trebuie să notifice persoanele care au interes legitim, care nu au fost prezente la deschiderea testamentului, despre dispozițiile testamentare care le privesc.

Articolul 1507. Nulitatea interdicției de a deschide

Este nulă dispoziția testatorului prin care acesta interzice ca testamentul să fie deschis imediat după decesul său.

Articolul 1508. Termenul deschiderii

Dacă un testament se află mai bine de 20 de ani la păstrare la o autoritate competentă, aceasta va dispune din oficiu cercetări pentru a stabili, dacă testatorul este încă în viață. Dacă din cercetări nu rezultă că testatorul este încă în viață, testamentul urmează a fi deschis. Dispozițiile art. 1504-1506 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1509. Luarea de cunoștință cu conținutul testamentului

După deschiderea testamentului persoana care poate dovedi că are un interes legitim, este îndreptățită să citească conținutul unui testament și să ceară o copie după testament. La cerere, copia se va legaliza de către notarul.

Capitolul III
DESEMNAREA MOȘTENITORULUI

Articolul 1510. Reguli generale de interpretare a desemnării

(1) Dacă testatorul a testat unei persoane întreaga masă succesorală sau o parte din masa succesorală, o asemenea dispoziție se consideră ca desemnare a moștenitorului, chiar dacă această persoană nu a fost numită moștenitor.

(2) În cazul în care persoanei i-a fost lăsat un anumit bun, în caz de dubii aceasta nu este recunoscută moștenitor, chiar dacă a fost numită moștenitor.

Articolul 1511. Acordarea cotei succesorale

(1) Dacă testatorul a desemnat numai un moștenitor și i-a acordat numai o cotă succesorală, la moștenirea celeilalte cote succesorale sunt chemați moștenitorii legali.

(2) Aceeași regulă se aplică și în cazul în care testatorul a desemnat cîțiva moștenitori, dar fiecăruia i-a acordat o cotă succesorală și în sumă aceste cote nu epuizează masa succesorală.

Articolul 1512. Majorarea cotelor succesorale

Dacă conform intenţiilor testatorului, moştenitorii desemnaţi trebuie să fie unicii moştenitori, cotele succesorale ale acestora se majorează proporţional în cazul în care fiecăruia i-a fost atribuită o cotă succesorală şi în sumă aceste cote succesorale nu epuizează masa succesorală.

Articolul 1513. Diminuarea cotelor succesorale

Dacă fiecărui moştenitor i-a fost atribuită o cotă succesorală determinată şi suma cotelor succesorale depăşeşte mărimea masei succesorale, cotele succesorale ale moştenitorilor se diminuează proporţional.

Articolul 1514. Nedeterminarea cotelor succesorale

În cazul în care au fost desemnaţi cîţiva moştenitori fără indicarea cotelor succesorale, aceştia sunt consideraţi desemnaţi în cote succesorale egale, dacă art. 1467-1470 nu prevăd altceva.

Articolul 1515. Testarea unei părţi de moştenire în cote succesorale

(1) Dacă din cîţiva moştenitori unora le sunt testate anumite cote succesorale, iar celorlalţi moştenitori nu le sunt determinate cotele succesorale, ultimii primesc partea rămasă din masa succesorală în cote succesorale egale.

(2) Dacă toată masa succesorală a fost testată în cote succesorale, aceste cote trebuie diminuate proporţional astfel încît fiecare dintre moştenitorii desemnaţi fără atribuirea cotelor succesorale să primească atît cît a primit moştenitorul căruia i-a fost atribuită cea mai mică cotă succesorală.

Articolul 1516. Cota succesorală comună

În cazul în care mai multor moştenitori le-a fost atribuită aceiaşi cotă succesorală (cota succesorală comună), faţă de cota suecesorală comună se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 1512-1515.

Articolul 1517. Acrescămîntul

(1) În cazul în care masa succesorală a fost testată cîtorva moştenitori astfel încît aceştia îi înlătură integral pe moştenitorii legali şi unul din ei decade de la moştenire pînă sau după deschiderea moştenirii, cota succesorală a acestuia se distribuie proporţional între ceilalţi moştenitori testamentari. Dacă unora din cîţiva moştenitori le-a fost atribuită o cotă succesorală comună aceştia au în primul rînd dreptul de acrescămînt.

(2) În cazul în care cotele succesorale ale moştenitorilor testamentari includ numai o parte din masa succesorală şi la moştenirea celeilalte părţi sunt chemaţi moştenitorii legali, moştenitorii testamentari au dreptul de acrescămînt atunci cînd le-a fost atribuită o cotă succesorală comună.

(3) Testatorul poate exclude acrescămîntul.

Articolul 1518. Cota succesorală prin acrescămînt

Cota succesorală care se dobîndeşte de moştenitori în baza acrescămîntului este considerată o cota succesorală distinctă din masa succesorală în privinţa legatelor şi sarcinilor, care grevează cota succesorală a acestuia sau a moştenitorului decăzut de la moştenire, precum şi în procesul de raport al donaţiilor.

Articolul 1519. Substituţia

(1) Pentru cazul în care moştenitorul va decade de la moştenire pînă sau după deschiderea moştenirii, testatorul este în drept să desemneze în locul lui un alt moştenitor (substituit).

(2) La desemnarea substituitului pentru cazul în care primul moştenitor desemnat nu va putea fi moştenitor sau pentru cazul cînd acesta nu va dori să fie moştenitor, în caz de dubii, se consideră că desemnarea este valabilă în ambele cazuri.

Articolul 1520. Desemnarea reciprocă în calitate de substituit

(1) Dacă moştenitorii se substituie în mod reciproc sau dacă pentru unul dintre moştenitori restul moştenitorilor au calitatea de substituenţi, în caz de dubii se prezumă, că aceştia sunt desemnaţi substituiţi în corespundere cu cotele succesorale.

(2) Dacă toţi moştenitorii sunt în raporturile reciproce substituiţi, acei moştenitori, cărora le-a fost testată o cotă succesorală comună, în caz de dubii sunt chemaţi la moştenirea acestei cote succesorale în calitate de substituiţi în primul rînd.

Articolul 1521. Substituţia şi acrescămîntul

Dreptul de substituţie este prioritar faţă de dreptul la acrescămînt.

Capitolul IV
DESEMNAREA MOŞTENITORULUI SUBSECVENT

Articolul 1522. Moştenitorul subsecvent

(1) Testatorul poate desemna un moştenitor astfel încît persoana devine moştenitor (moştenitorul subsecvent) doar după ce o altă persoană a fost în prealabil moştenitor (moştenitorul prealabil).

(2) Unui moştenitor subsecvent nu i se poate desemna, la rîndul său, un alt moştenitor subsecvent.

(3) Dispoziţiile prezentului capitol se completează în mod corespunzător cu dispoziţiile legale privitoare la fiducie, astfel încît testatorul se consideră un constituitor, moştenitorul prealabil se consideră fiduciar, iar moştenitorului subsecvent se consideră beneficiar al fiduciei.

Articolul 1523. Moştenitorul subsecvent neconceput

(1) Dacă o persoană încă neconcepută la momentul deschiderii moştenirii este desemnată ca moştenitor, atunci în caz de dubii se consideră că persoana este desemnată în calitate de moştenitor subsecvent. Dacă intenţia testatorului nu este de a desemna persoana ca moştenitor subsecvent, desemnarea nu este valabilă.

(2) Aceeaşi regulă se aplică în cazul desemnării unei persoane juridice care se va constitui doar după momentul deschiderii moştenirii.

Articolul 1524. Moştenitorul subsecvent şi substituitul

(1) Desemnarea unui moştenitor subsecvent, în caz de dubii, de asemenea include desemnarea ca substituit.

(2) În caz că există dubii dacă o persoană este desemnată ca moştenitor subsecvent sau ca substituit, ea se consideră moştenitor subsecvent.

Articolul 1525. Ordinul de a transmite masa succesorală

Dacă testatorul a ordonat moştenitorului că, la o anumită dată sau la survenirea unui eveniment, el trebuie să transmită masa succesorală către o altă persoană, atunci se prezumă că cealaltă persoană este desemnată moştenitor subsecvent.

Articolul 1526. Moştenitorii legali ca moştenitori subsecvenţi

Dacă testatorul a dispus ca moştenitorul să fie moştenitor doar pînă la o anumită dată sau pînă la survenirea unui anumit eveniment, fără a dispune cine după aceasta va primi masa succesorală, atunci se prezumă că persoane desemnate ca moştenitori subsecvenţi sunt moştenitorii legali ai testatorului dacă el deceda la data respectivă sau la momentul survenirii

evenimentului respectiv. În sensul prezentului articol statul care culege moştenirea vacantă nu constituie moştenitor legal.

Articolul 1527. Moştenitorii legali ca moştenitori prealabili

(1) Dacă testatorul a dispus că moştenitorul desemnat primeşte masa succesorală doar la o anumită dată sau la survenirea unui anumit eveniment, fără a indica cine va fi moştenitor pînă la acea dată sau momentul survenirii acelui eveniment, atunci moştenitorii legali ai testatorului sunt moştenitori prealabili.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi dacă identitatea moştenitorului urmează a fi determinată de un eveniment care survine după deschiderea moştenirii sau dacă, în temeiul dispoziţiilor art. 1523, desemnarea persoanei care încă nu a fost concepută la data deschiderii moştenirii sau a unei persoane juridice care încă nu a fost constituită la acel moment ca moştenitor se consideră desemnare ca moştenitor subsecvent.

Articolul 1528. Survenirea moştenirii subsecvente

(1) Dacă testatorul a desemnat un moştenitor subsecvent fără a determina momentul evenimentului la care sau în baza căruia se va produce moştenirea subsecventă, dreptul moştenitorului subsecvent asupra moştenirii apare la data decesului moştenitorului prealabil.

(2) Dacă, pe baza art. 1523 alin.(1), desemnarea ca moştenitor a unei persoane care încă nu a fost concepută se consideră desemnare a moştenitorului subsecvent, dreptul la moştenire apare la moştenitorul subsecvent din data naşterii sale. În cazul prevăzut de dispoziţiile art. 1523 alin.(2), dreptul la moştenire apare la data constituirii persoanei juridice.

Articolul 1529. Moştenitorul prealabil fără copii

Dacă testatorul a desemnat un moştenitor subsecvent pentru un moment de după decesul unui descendent, care, la momentul întocmirii dispoziţiei testamentare, nu avea, la rîndul său, descendenţi sau despre care testatorul nu cunoştea că acesta are, la rîndul său, descendenţi, atunci se prezumă că moştenitorul subsecvent este desemnat doar pentru cazul în care descendentul va deceda fără a lăsa, la rîndul său, descendenţi.

Articolul 1530. Capacitatea succesorală; moştenirea moştenitorului subsecvent

(1) Dispoziţiile art. 1437 se aplică moştenirii subsecvente în mod corespunzător.

(2) Dacă moştenitorul subsecvent desemnat decedează înainte de producerea circumstanţelor care duc la survenirea moştenirii subsecvente, dar după data deschiderii moştenirii, atunci dreptul său trece la moştenitorii săi, cu excepţia cazului în care se poate de presupus că testatorul a avut o altă intenţie. Dacă moştenitorul subsecvent este desemnat sub condiţie suspensivă, se aplică dispoziţiile art. 1475.

Articolul 1531. Încetarea moştenirii subsecvente

(1) Desemnarea moştenitorului subsecvent încetează să producă efecte juridice la expirarea termenului de 30 de ani din data deschiderii moştenirii dacă circumstanţele care duc la survenirea moştenirii subsecvente nu s-au produs înainte de expirarea acelui termen. Cu toate acestea, desemnarea continuă să producă efecte juridice şi după expirarea termenului:

a) dacă moştenirea subsecventă este prevăzută pentru cazul în care survine un eveniment concret în privinţa moştenitorului prealabil sau în privinţa moştenitorului subsecvent, iar persoana în privinţa căruia el urmează să survină era în viaţă la data deschiderii moştenirii,

b) în locul moştenitorului prealabil sau a moştenitorului subsecvent, pentru cazul cînd i se naşte un frate sau o soră, este desemnat ca moştenitor subsecvent fratele său sau sora sa.

(2) Dacă moştenitorul prealabil sau moştenitorul subsecvent în privinţa persoanei căruia trebuie să survină evenimentul este o persoană juridică, se aplică termenul de 30 de ani.

Articolul 1532. Întinderea dreptului la moştenirea subsecventă

(1) Dreptul moştenitorului subsecvent se extinde, în caz de dubii, asupra cotei succesorale dobîndite de moştenitorul prealabil în rezultatul decăderii unui comoştenitor din dreptul asupra cotei sale succesorale.

(2) Dreptul moştenitorului subsecvent nu se extinde, în caz de dubii, la legatul prioritar acordat moştenitorului prealabil.

Articolul 1533. Subrogarea directă

(1) Masa succesorală include tot ce este dobîndit de către moştenitorul prealabil în baza unui drept care intră în componenţa masei succesorale sau cu titlu de despăgubire pentru distrugerea, deteriorarea sau exproprierea unui bun din masa succesorală ori prin efectul unui act juridic folosind bani din masa succesorală cu excepţia cazului în care bunul dobîndit i se cuvine cu titlu de fruct. Debitorului îi este opozabil faptul că o creanţă dobîndită prin act juridic intra în componenţa masei succesorale doar din momentul în care debitorul este înştiinţat despre aceasta; dispoziţiile art. 560-562 se aplică în mod corespunzător.

(2) Masa succesorală de asemenea include tot ce moştenitorul prealabil introduce în inventarul unui bun imobil care face parte din masa succesorală.

(3) Dispoziţiile alin.(1) se aplică în măsura în care nu încalcă rezerva succesorală a moştenitorului prealabil care este moştenitor rezervatar.

Articolul 1534. Dreptul de dispoziţie al moştenitorului prealabil

Moştenitorul prealabil poate dispune de bunurile care intră în componenţa masei succesorale cu excepţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1535-1537.

Articolul 1535. Dispunerea de bunuri imobile; donaţiile

(1) Dispunerea de către moştenitorul prealabil de un bun imobil sau de un drept asupra unui bun imobil care intră în componenţa masei succesorale nu produce efecte juridice, în cazul în care survine moştenirea subsecventă, în măsura în care aceasta încalcă sau diminuează dreptul moştenitorului subsecvent.

(2) Aceeaşi regulă se aplică dispunerii de un bun din componenţa masei succesorale cu titlu gratuit sau în scopul îndeplinirii unei donaţii la care s-a obligat moştenitorul prealabil, cu excepţia donaţiilor efectuate pentru îndeplinirea unei obligaţii morale sau conforme cu bunele moravuri.

(3) Dispoziţiile legale privind dobîndirea unui drept de la persoana neîndreptăţită se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1536. Dispunerea de creanţe garantate

Dacă în componenţa masei succesorale intră o creanţă garantată prin gaj, ipotecă sau altă garanţie, moştenitorul prealabil are drept de exercitare, inclusiv pe cale silită, a creanţei şi garanţiei. Moştenitorul prealabil poate cere plata în folosul său a capitalului doar cu consimţămîntul moştenitorului subsecvent sau poate cere consemnarea sumei în folosul său şi al moştenitorului subsecvent. Alte acte de dispoziţie privind creanţa garantată şi garanţie sunt guvernate de dispoziţiile art. 1535.

Articolul 1537. Dispunerile în cadrul urmăririi silite contra moştenitorului prealabil

Dispunerea de un bun care intră în componenţa masei succesorale care se realizează pe calea urmăririi silite sau în cadrul procesului de insolvabilitate nu produce efecte, dacă survine moştenirea subsecventă, în măsura în care aceasta încalcă sau diminuează dreptul moştenitorului subsecvent. Dispunerea produce efecte fără restricţii dacă se exercită creanţa creditorului masei succesorale sau un drept asupra bunului din componenţa masei succesorale şi acest drept este opozabil faţă de moştenitorul subsecvent în cazul în care începe moştenirea subsecventă.

Articolul 1538. Consemnarea valorilor mobiliare

(1) La cererea moştenitorului subsecvent, moştenitorul prealabil trebuie să consemneze titlurile de valoare la purtător care intră în componenţa moştenirii împreună cu cupoanele de reînnoire la o instituţie financiară sub condiţia că se poate cere eliberarea doar cu consimţământul moştenitorului subsecvent. Nu se poate cere consemnarea instrumentelor la purtător care conform art. 295 sunt consumptibile, precum şi a cupoanelor de dobînzi, a rentelor sau dividendelor. Titlurile emise la ordin şi andosate în alb se asimilează titlurilor de valoare la purtător.

(2) Moştenitorul prealabil poate dispune de titlurile de valoare consemnate doar cu consimţământul moştenitorului subsecvent.

Articolul 1539. Publicitatea moştenirii prealabile

Dacă un drept care intră în componenţa masei succesorale este supus înregistrării într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv, moştenitorul prealabil este obligat să asigure notarea în registrul respectiv a deţinerii dreptului în calitate de moştenitor prealabil sau fiduciar şi, dacă este cazul, să noteze interdicţia de înstrăinare fără consimţământul moştenitorului subsecvent.

Articolul 1540. Investirea banilor

Banii care urmează a fi plasaţi în investiţii pe termen lung conform regulilor bunei administrări pot fi investiţi de către moştenitorul prealabil doar conform dispoziţiilor care se aplică investirii banilor deţinuţi în administrare pentru un minor sub curatelă.

Articolul 1541. Obligaţia moştenitorului subsecvent de a-şi da consimţământul

Dacă, în scopul bunei administrări, în special în scopul stingerii unei obligaţii a masei succesorale, este necesar să se dispună de un bun pentru care moştenitorul prealabil are nevoie de consimţământul moştenitorului subsecvent, atunci moştenitorul subsecvent este obligat faţă de moştenitorul prealabil să consimtă la actul de dispoziţie. La cerere, consimţământul trebuie dat în formă autentică. Costurile autentificării sunt suportate de către moştenitorul prealabil.

Articolul 1542. Inventarul bunurilor care intră în componenţa masei succesorale

(1) La cerere, moştenitorul prealabil este obligat să furnizeze moştenitorului subsecvent un inventar al bunurilor care intră în componenţa masei succesorale. Inventarul va cuprinde data întocmirii şi va fi semnată de moştenitorul prealabil; la cerere, semnătura moştenitorului prealabil va fi legalizată notarial.

(2) Moştenitorul subsecvent poate cere să participe la întocmirea inventarului.

(3) Moştenitorul prealabil are dreptul, iar la cererea moştenitorului subsecvent este obligat, să asigure întocmirea inventarului de către autoritatea competentă sau de către un funcţionar competent sau un notar.

(4) Cheltuielile aferente întocmirii inventarului şi de legalizare a semnăturii sunt suportate din masa succesorală.

Articolul 1543. Determinarea stării moştenirii

Moştenitorul prealabil poate cere, pe proprie cheltuială, ca starea bunurilor care intră în componenţa masei succesorale să fie determinată de experţi. Acelaşi drept îl are şi moştenitorul subsecvent.

Articolul 1544. Cheltuielile de întreţinere

(1) Moştenitorul prealabil este obligat faţă de moştenitorul subsecvent să suporte cheltuielile obişnuite de întreţinere.

(2) Moştenitorul prealabil poate să plătească din masa succesorală alte cheltuieli care, conform circumstanţelor, sunt necesare pentru conservarea bunurilor care intră în componenţa

masei succesorale. Dacă el le plăteşte din bunurile sale personale, atunci moştenitorul subsecvent este obligat să le ramburseze dacă survine moştenirea subsecventă.

Articolul 1545. Alte cheltuieli; dreptul de separare

(1) Dacă moştenitorul prealabil suportă cheltuieli în privinţa masei succesorale care nu cad sub incidenţa dispoziţiilor art. 1544, atunci moştenitorul subsecvent, în cazul în care survine moştenirea subsecventă, este obligat să le ramburseze conform dispoziţiilor privind gestiunea de afaceri fără mandat.

(2) Moştenitorul prealabil are dreptul să separe instalaţia cu care a dotat bunul care intră în componenţa masei succesorale.

Articolul 1546. Cheltuielile extraordinare

Moştenitorul prealabil nu este obligat, în raport cu moştenitorul subsecvent, să suporte cheltuielile extraordinare care sunt tratate ca o grevare a valorii iniţiale a bunurilor din componenţa masei succesorale. Acestor cheltuieli li se aplică dispoziţiile art. 1544 alin.(2).

Articolul 1547. Dreptul la informare al moştenitorului subsecvent

Moştenitorul subsecvent are dreptul să ceară informaţii de la moştenitorul prealabil privitor la starea masei succesorale dacă există motiv de a presupune că moştenitorul prealabil, prin administrarea sa, prejudiciază în mod esenţial drepturile moştenitorului subsecvent.

Articolul 1548. Acordarea garanţiilor, lipsirea de administrare

(1) Dacă comportamentul moştenitorului prealabil sau situaţia sa financiară precară creează temeri că drepturile moştenitorului subsecvent ar putea fi prejudiciate în mod esenţial, moştenitorul subsecvent poate cere acordarea unei garanţii.

(2) Dacă notarul constată întrunirea condiţiilor alineatului (1), obligă moştenitorul prealabil să acorda o garanţie, iar dacă acesta nu o acordă în termenul stabilit, moştenitorul prealabil este lipsit de administrare, iar notarul desemnează conform art. 1575^{12} un administrator al masei succesorale în locul moştenitorului prealabil. Administrarea încetează dacă moştenitorul prealabil oferă garanţia corespunzătoare.

Articolul 1549. Efectul lipsirii de administrare

(1) Dacă moştenitorul prealabil a fost lipsit de administrare în temeiul dispoziţiilor art. 1548, el pierde dreptul de a dispune de bunurile din masa succesorală.

(2) Dispoziţiile în folosul celor care dobîndesc drepturi de la o persoană neîndreptăţită se aplică în mod corespunzător. Pentru creanţele care intră în componenţa masei succesorale, lipsirea de administrare produce efecte faţă de debitor doar dacă el a aflat despre lipsire sau dacă el este notificat despre aceasta. Aceeaşi regulă se aplică şi în cazul încetării lipsirii de administrare.

Articolul 1550. Obligaţia de transmitere după survenirea moştenirii subsecvente, obligaţia de a da dare de seamă

(1) Moştenitorul prealabil este obligat, după survenirea moştenirii subsecvente, să transmită masa succesorală către moştenitorul subsecvent într-o stare care corespunde unei bune administrări continue pînă la data transmiterii.

(2) La cerere, moştenitorul prealabil trebuie să dea dare de seamă.

(3) Din data survenirii moştenirii subsecvente se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 1575^{49}-1575^{61}.

Articolul 1551. Întinderea obligaţiei de diligenţă

În cadrul administrării, moştenitorul prealabil datorează moştenitorului subsecvent doar diligenţa pe care el o exercită în mod obişnuit în afacerile sale.

Articolul 1552. Exonerarea de răspundere pentru uzura normală

Moştenitorul prealabil nu poartă răspundere pentru modificările sau deteriorarea bunurilor din componenţa masei succesorale care sunt cauzate de folosinţa corespunzătoare.

Articolul 1553. Culegerea necorespunzătoare sau excesivă a fructelor

Dacă moştenitorul prealabil culege fructe contrar regulilor bunei administrări, sau dacă el culege fructe în exces deoarece aceasta este necesar în urma unui anumit eveniment, el are dreptul doar la valoarea fructelor în măsura în care fructele care i se datorează sunt afectate negativ de culegerea necorespunzătoare sau excesivă a fructelor, iar valoarea fructelor nu este folosită pentru a restabili bunul conform regulilor bunei administrări.

Articolul 1554. Folosirea în scop propriu

Dacă moştenitorul prealabil a folosit un bun din componenţa masei succesorale pentru scopul său propriu, atunci după ce survine moştenirea subsecventă, el este obligat să ramburseze moştenitorului subsecvent valoarea folosinţei. Această regulă nu afectează o răspundere mai largă pentru vinovăţie.

Articolul 1555. Locaţiunea în cazul moştenirii subsecvente

În cazul în care un moştenitor prealabil a moştenit un bun imobil care intră în componenţa masei succesorale, atunci, dacă locaţiunea există la data cînd survine moştenirea subsecventă, în mod corespunzător se aplică dispoziţiile art. 398.

Articolul 1556. Eliberarea moştenitorului prealabil

Testatorul îl poate elibera pe moştenitorul prealabil de restricţiile şi obligaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1535 alin.(1) şi art. 1536, 1538-1540, 1547-1551, 1553 şi 1554.

Articolul 1557. Regula de interpretare a eliberării

(1) Dacă testatorul a desemnat moştenitorul subsecvent în privinţa la ceea ce va rămîne din masa succesorală cînd survine moştenirea subsecventă, se prezumă că s-a dispus eliberarea tuturor restricţiilor şi obligaţiilor prevăzute de dispoziţiile art. 1556.

(2) Aceeaşi regulă se va prezuma, în caz de dubiu, dacă testatorul a prevăzut că moştenitorul prealabil are dreptul de a dispune liber de masa succesorală.

Articolul 1558. Obligaţia limitată de transmitere

(1) Obligaţia de transmitere a moştenitorului prealabil este limitată în cazurile prevăzute de dispoziţiile art. 1557 la bunurile care intră în componenţa moştenirii care s-au păstrat la el. El nu poate cere rambursarea cheltuielilor aferente bunurilor de transmiterea cărora el este exonerat conform prezentului articol.

(2) Dacă moştenitorul prealabil, contrar dispoziţiilor art. 1535 alin.(2), a dispus de bunurile care intră în componenţa masei succesorale sau dacă el a redus masa succesorală cu intenţia de a dezavantaja moştenitorul subsecvent, el este ţinut să repare prejudiciul cauzat moştenitorului subsecvent.

Articolul 1559. Efectul survenirii moştenirii subsecvente

(1) În momentul în care se produce situaţia care duce la survenirea moştenirii subsecvente, moştenitorul prealabil încetează a fi moştenitor, iar moştenirea trece la moştenitorul subsecvent.

(2) Dispoziţiile legale privind moştenirea se aplică la survenirea moştenirii subsecvente. Termenul de renunţare de la moştenire a moştenitorului subsecvent începe să curgă din data cînd el a cunoscut sau trebuia să cunoască survenirea moştenirii subsecvente.

Articolul 1560. Dispoziţiile moştenitorului prealabil după survenirea moştenirii subsecvente

Chiar şi după producerea situaţiei care duce la survenirea moştenirii subsecvente, moştenitorul prealabil încă are dreptul de a dispune de bunurile care intră în componenţa masei succesorale în aceeaşi măsură ca şi anterior, pînă la momentul în care el a cunoscut sau trebuia să cunoască despre survenirea moştenirii subsecvente. Un terţ nu poate invoca acest drept al moştenitorului prealabil dacă, la momentul încheierii actului juridic, terţul a cunoscut sau trebuia să cunoască survenirea.

Articolul 1561. Întreţinerea mamei viitorului moştenitor subsecvent

Dacă, atunci cînd se produc circumstanţele care duc la survenirea moştenirii subsecvente, se aşteaptă naşterea unui moştenitor subsecvent, atunci dreptul mamei la întreţinere este guvernat de dispoziţiile art. 1572^{72} cu modificările corespunzătoare.

Articolul 1562. Renunţarea la moştenirea subsecventă

(1) Moştenitorul subsecvent poate renunţa la moştenire de îndată ce a avut loc devoluţiunea moştenirii.

(2) Dacă moştenitorul subsecvent renunţă la moştenire, ea rămîne a moştenitorului prealabil, dacă testatorul nu a dispus altfel.

Articolul 1563. Restabilirea raporturilor juridice stinse

Dacă survine moştenirea subsecventă, raporturile juridice stinse prin devoluţiunea moştenirii, prin confuziunea dreptului şi obligaţiei sau a dreptului şi grevării se consideră că nu s-au stins.

Articolul 1564. Răspunderea moştenitorului subsecvent pentru obligaţiile masei succesorale

(1) Dispoziţiile privind limitarea răspunderii moştenitorului pentru obligaţiile masei succesorale se aplică şi moştenitorului subsecvent; locul masei succesorale este preluat de ceea ce moştenitorul subsecvent dobîndeşte din moştenire, inclusiv creanţele pe care le deţine faţă de moştenitorul prealabil însuşi.

(2) Inventarul întocmit de către moştenitorul prealabil profită şi moştenitorului subsecvent.

(3) Moştenitorul subsecvent poate invoca limitarea răspunderii sale în raport cu moştenitorul prealabil chiar dacă el poartă răspundere nelimitată în raport cu alţi creditori ai masei succesorale.

Articolul 1565. Răspunderea moştenitorului prealabil pentru obligaţiile masei succesorale

(1) După survenirea moştenirii subsecvente, moştenitorul prealabil încă răspunde pentru obligaţiile masei succesorale în măsura în care de ele nu răspunde moştenitorul subsecvent. Răspunderea subzistă şi pentru acele obligaţii ale masei succesorale care în raporturile dintre moştenitorul prealabil şi moştenitorul subsecvent sunt purtate de către moştenitorul prealabil.

(2) După survenirea moştenirii subsecvente, moştenitorul prealabil poate refuza să execute obligaţiile masei succesorale, cu excepţia cazului cînd el poartă răspundere nelimitată, în măsura în care ceea la ce el este îndreptăţit din moştenire nu este suficient. Dispoziţiile art. 1575^{21} şi 1575^{22} se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1566. Obligaţia moştenitorului prealabil de a notifica creditorii masei succesorale

(1) Moştenitorul prealabil are obligaţia faţă de creditorii masei succesorale să notifice despre survenirea moştenirii subsecvente fără întîrziere nejustificată notarului competent. Notificarea moştenitorului subsecvent înlocuieşte notificarea moştenitorului prealabil.

(2) Notarul trebuie să permită oricărei persoane care demonstrează un interes legitim să inspecteze notificarea.

Capitolul V
LEGATUL

Articolul 1567. Legatul

(1) Testatorul poate acorda prin testament unei sau mai multor persoane (legatari) un drept patrimonial, o sumă de bani, remiterea unei datorii sau oricare alte avantaje patrimoniale (legat) fără a le desemna în calitate de moştenitori.

(2) Prin legat poate fi grevat moştenitorul sau legatarul. Dacă testatorul nu a stabilit altfel, grevat se consideră moştenitorul.

Articolul 1568. Cîteva persoane grevate

În cazul în care cîţiva moştenitori sau cîţiva legatari sunt grevaţi cu unul şi acelaşi legat, în caz de dubii moştenitorii sunt consideraţi grevaţi proporţional cotelor succesorale, iar legatarii — proporţional valorii legatelor atribuite.

Articolul 1569. Legatul în favoarea moştenitorului legal

Dacă testatorul a dispus ca un anumit bun care intră în componenţa masei succesorale să fie exclus din moştenirea lăsată moştenitorului desemnat de el, acest bun se consideră legat în folosul moştenitorilor legali. Statul în acest caz nu face parte din cercul moştenitorilor legali.

Articolul 1570. Legatul prioritar

Legatul constituit în favoarea unui moştenitor (legat prioritar) este considerat legat şi în cazul în care acest moştenitor este grevat cu legat.

Articolul 1571. Cîţiva legatari. Dreptul de a determina legatarii

(1) Testatorul poate constitui un legat în favoarea cîtorva persoane astfel ca cel grevat cu legatul sau un terţ să determine care dintre cîţiva legatari să primească legatul.

(2) Determinarea de către persoana grevată cu legat se face prin declaraţie faţă de legatar. Terţul determină legatarul prin declaraţie adresată persoanei grevate cu legat.

(3) Dacă persoana grevată cu legat sau terţul nu pot determina legatarul, toţi legatarii desemnaţi se consideră creditori solidari. Această regulă se aplică şi în cazul în care, la cererea persoanelor care au un interes legitim, notarul va stabili persoanei grevate cu legat sau terţului un termen pentru emiterea declaraţiei şi acest termen a expirat, cu excepţia cazului în care declaraţia a fost făcută mai devreme. Legatarul care primeşte deja legatul, în caz de dubii, nu este obligat să-l împartă cu ceilalţi.

Articolul 1572. Alegerea legatarului

Dacă testatorul a constituit un legat pentru mai multe persoane astfel ca legatul să fie primit de una dintre acestea, se prezumă că persoana grevată cu legat trebuie să decidă cine va primi legatul.

Articolul 1572[1]. Determinarea cotelor-părţi

(1) Testatorul poate constitui un legat în favoarea cîtorva persoane astfel ca persoana grevată cu legat sau un terţ să decidă care dintre bunurile grevate cu legat trebuie să fie primite de fiecare dintre legatari. Decizia se adoptă în modul prevăzut de dispoziţiile art. 1571 alin. (2).

(2) Dacă persoana grevată cu legat sau terţul nu pot adopta această decizie, se consideră că legatarii au primit dreptul la cote-părţi egale. Dispoziţiile art. 1571 alin. (3) a doua propoziţie se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1572[2]. Legatul alternativ

(1) Testatorul poate constitui un legat astfel ca legatarul să primească unul din cîteva bunuri. Dacă în acest caz dreptul de alegere este atribuit unui terţ, aceasta se face prin declaraţie adresată persoanei grevate.

(2) Dacă terţul nu poate efectua alegerea, dreptul de alegere trece la persoana grevată cu legat. Dispoziţiile art. 1571 alin. (3) a doua propoziţie se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1572[3]. Legatul bunurilor determinate generic

(1) Dacă testatorul a determinat bunul legat numai prin indicarea genului, trebuie să fie transmis un bun care corespunde circumstanţelor legatarului.

(2) Dacă determinarea bunului este transmisă legatarului sau unui terţ, se aplică dispoziţiile art. 1572[2] privind transmiterea dreptului de alegere terţului.

(3) Dacă alegerea făcută de legatar sau de terţ nu corespunde în mod evident circumstanţelor legatarului, persoana grevată prin legat este obligată să execute legatul de parcă testatorul nu a dispus nimic referitor la modul de determinare a bunului care urmează să fie transmis.

Articolul 1572[4]. Legatul cu scop

Testatorul care a constituit legatul cu un scop determinat de el poate transmite dreptul de alegere a obiectului executării la aprecierea echitabilă a persoanei grevate cu legat sau a unui terţ.

Articolul 1572[5]. Legatul asupra aceluiaşi bun în folosul mai multor persoane

Dacă unul şi acelaşi bun face obiectul legatului în folosul cîtorva persoane, se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 1512-1516.

Articolul 1572[6]. Acrescămîntul

(1) Dacă unul şi acelaşi bun face obiectul legatului în folosul cîtorva persoane, în cazul decăderii unea dintre acestea, pînă sau după deschiderea moştenirii, cota-parte a acesteia majorează proporţional cotele-părţi ale celorlalţi legatari. Aceiaşi regulă se aplică şi în cazul în care testatorul a determinat cota-parte a fiecăruia. Dacă unora din legatari le-a fost lăsată o cotă-parte comună, aceştia în raport cu ceilalţi legatari au în primul rînd dreptul la acrescămînt.

(2) Testatorul poate exclude dreptul la acrescămînt.

Articolul 1572[7]. Acrescămîntul ca legat distinct

Cota succesorală pe care legatarul a dobîndit-o în baza dreptului de acrescămînt este considerată un legat distinct în raport cu legatele şi sarcinile testamentare care grevează legatarul prezent sau decăzut.

Articolul 1572[8]. Efectele decesului legatarului

Legatul nu produce efecte juridice dacă legatarul nu este în viaţă la momentul deschiderii moştenirii.

Articolul 1572[9]. Decăderea persoanei grevate cu legat

Legatul rămîne valabil chiar dacă persoana grevată cu legat nu devine moştenitor sau legatar, cu condiţia că nu există temei de presupus că testatorul avea altă intenţie. În acest caz, se consideră grevată cu legat persoana care a beneficiat din decăderea persoanei grevate cu legat iniţial.

Articolul 1572[10]. Legatul unei întreprinderi

Se prezumă că în legatul unei întreprinderi se includ şi exploatările procurate sau create după întocmirea testamentului şi care la momentul decesului testatorului constituie o unitate economică cu întreprinderea care este obiect al legatului, dacă din testament nu rezultă altfel.

Articolul 1572[11]. Termenul de 15 de ani în privinţa legatelor sub condiţie suspensivă

(1) Legatul constituit sub condiţie suspensivă sau cu indicarea termenului de începere încetează să producă efecte juridice după expirarea termenului de 15 de ani de la momentul deschiderii moştenirii, dacă termenul nu a început să curgă sau condiţia nu s-a împlinit mai devreme.

(2) Dacă legatarul nu este conceput la momentul deschiderii moştenirii sau dacă identitatea acestuia trebuie determinată de un eveniment care se va realiza după deschiderea moştenirii, atunci legatul încetează să producă efecte juridice la expirarea termenului de 15 de ani de la deschiderea moştenirii dacă legatarul nu a fost conceput mai devreme sau nu s-a realizat evenimentul care trebuia să-i determine identitatea.

Articolul 1572[12]. Excepţii de la termenul de 15 ani

(1) În cazurile prevăzute de dispoziţiile art. 1572[11] legatul este valabil şi după expirarea termenului de 15 de ani dacă:

a) legatul este constituit pentru cazul realizării unui eveniment în raport cu persoana grevată prin legat sau cu legatarul cu condiţia că cel în raport cu care trebuia să se realizeze evenimentul este încă în viaţă;

b) moştenitorul sau legatarul sunt grevaţi cu legat în folosul fratelui sau surorii pentru cazul în care se va naşte un frate sau o soră a acestora.

(2) În cazul în care persoana grevată cu legat sau legatarul în raport cu care trebuie să se realizeze evenimentul este persoană juridică, se aplică regulile privind termenul de 15 de ani.

Articolul 1572[13]. Extinderea legatului asupra accesoriilor

(1) În caz de dubii legatul bunului se extinde şi asupra accesoriilor existente la momentul deschiderii moştenirii.

(2) Dacă testatorul are dreptul de a cere despăgubire pentru diminuarea valorii bunului în rezultatul deteriorării care a avut loc după dispoziţia privind legatul, în caz de dubii legatul se extinde şi asupra acestei creanţe.

Articolul 1572[14]. Excluderea grevărilor

(1) Dacă este legat un bun din masa succesorală, în caz de dubii, legatarul nu poate pretinde înlăturarea drepturilor cu care este grevat bunul. Dacă testatorul are dreptul de a cere încetarea lor, în caz de dubii, legatul se extinde şi asupra acestei cereri.

(2) În cazul în care un bun imobil este grevat cu ipotecă în folosul testatorului, se va deduce din împrejurări, dacă ipoteca se consideră legată împreună cu bunul imobil.

Articolul 1572[15]. Grevarea cu ipotecă

(1) Dacă bunul imobil legat care face parte din masa succesorală este grevat cu o ipotecă, în caz de dubii, legatarul este obligat în raport cu moştenitorul să satisfacă în termen creanţele creditorului ipotecar în măsura în care obligaţia se stinge din contul valorii bunului imobil. Valoarea se determină potrivit valorii la momentul cînd dreptul de proprietate asupra bunului imobil a fost transferat legatarului. La determinarea valorii, grevările care au prioritate faţă de ipotecă se deduc.

(2) În cazul în care terţul este obligat să stingă obligaţia testatorului, în caz de dubii, această obligaţie se pune în sarcina legatarului în măsura în care moştenitorul nu poate fi satisfăcut de către terţ.

(3) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică ipotecii care garantează executarea oricărei obligaţii viitoare faţă de acelaşi creditor ipotecar.

Articolul 1572[16]. Legatul bunurilor altuia

(1) Transmiterea prin legat a unui anumit bun nu produce efecte juridice, dacă la momentul deschiderii moştenirii bunul nu intra în componenţa masei succesorale, cu excepţia situaţiei în care bunul trebuie să-i revină legatarului chiar dacă nu face parte din masa succesorală.

(2) Dacă testatorul este doar posesorul bunului, în caz de dubii se consideră că legatul priveşte posesia, cu excepţia situaţiei în care nu conferă legatarului niciun avantaj juridic.

(3) În cazul în care testatorul are dreptul să ceară predarea bunului, care face obiectul legatului, sau despăgubiri din cauză că bunul a pierit sau îi este sustras după ce a dispus legatul, atunci în caz de dubii se consideră că obiectul legatului este pretenţia testatorului.

(4) Un bun nu se include în masa succesorală conform alin. (1) dacă cel care a lăsat moştenirea era obligat să-l înstrăineze.

Articolul 1572[17]. Obligaţia de dobîndire a bunului

(1) Dacă legatul, care are ca obiect un bun ce nu se include în masa succesorală la momentul deschiderii moştenirii, este valabil conform dispoziţiilor art. 1572[16] alin.(1), persoana grevată de legat trebuie să dobîndească în folosul legatarului bunul respectiv.

(2) Dacă persoana grevată de legat nu poate dobîndi bunul, ea trebuie să plătească valoarea corespunzătoare. În cazul în care dobîndirea presupune cheltuieli disproporţionate, persoana grevată de legat se poate elibera de obligaţie prin plata valorii.

Articolul 1572[18]. Legatul imposibil sau interzis

(1) Un legat este nul dacă presupune o prestaţie imposibilă la momentul deschiderii moştenirii sau dacă încalcă o interdicţie legală din acel moment.

(2) Validitatea legatului nu este afectată de imposibilitatea prestaţiei dacă imposibilitatea poate fi rectificată, iar legatul se va executa în cazul în care prestaţia devine posibilă.

(3) Dacă se acordă un legat, care are ca obiect o prestaţie imposibilă, s-a dispus sub o altă condiţie suspensivă sau s-a dispus că începe de la o anumită dată, legatul este valid dacă imposibilitatea este rectificată înainte de îndeplinirea condiţiei sau de acea dată de începere.

Articolul 1572[19]. Adjuncţiunea, confuziunea

(1) Imposibilitatea executării legatului există şi atunci cînd bunul este unit, amestecat sau îmbinat cu un alt bun în aşa fel, încît în virtutea dispoziţiilor art. 330 alin.(1)-(3) dreptul de proprietate asupra celuilalt bun se extinde şi asupra bunului, care face obiectului legatului sau dacă există coproprietate, sau cînd obiectul a fost prelucrat sau modificat în aşa mod, încît conform dispoziţiilor art. 330 alin.(4)-(6) cel care a realizat noul bun a devenit proprietar.

(2) Dacă modificarea calităţii bunului nu s-a efectuat într-unul din felurile prevăzute la alin. (1) de către o altă persoană decît testatorul, precum şi dacă cel care a lăsat moştenirea a dobîndit astfel dreptul de coproprietate, se consideră, în caz de dubii, coproprietatea ca obiect al legatului. Dacă testatorul are dreptul de a lua bunul care îşi pierde din individualitatea sa, se consideră, în caz de dubii, dreptul acesta ca fiind obiectul legatului. În cazul prelucrării sau transformării, care nu s-a realizat de către o altă persoană decît testatorul, se aplică dispoziţiile art. 1572[16] alin. (3).

Articolul 1572[20]. Legatul creanţei

Dacă obiectul legatului este o creanţă a testatorului, iar executarea ei s-a efectuat înaintea deschiderii moştenirii şi prestaţia se află în masa succesorală, atunci se consideră în caz de dubii că legatarului îi revine această prestaţie. În cazul în care creanţa privea plata unei sume de bani, se consideră, în caz de dubii, suma de bani corespunzătoare ca obiect al legatului, chiar şi atunci cînd o asemenea sumă nu se regăseşte în masa succesorală.

Articolul 1572[21]. Creanţă ce se naşte din legat

Prin legat se naşte dreptul legatarului de a cere persoanei grevate cu legat să-i remită bunul care constituie obiectul legatului.

Articolul 1572[22]. Renaşterea raporturilor juridice stinse

Dacă testatorul a legat o creanţă a sa faţă de moştenitor sau dacă obiectul legatului este un drept care grevează un bun sau un drept al moştenitorului, raporturile juridice, care încetează în momentul deschiderii moştenirii prin întrunirea de către aceiaşi persoană a dreptului şi obligaţiei sau a dreptului şi sarcinii, nu se consideră stinse în privinţa legatului.

Articolul 1572[23]. Devoluţiunea legatului

Creanţa legatarului apare (devoluţiunea legatului) la deschiderea moştenirii sub rezerva dreptului de renunţare la legat.

Articolul 1572[24]. Legatul afectat de modalităţi

Dacă legatul este făcut sub condiţie suspensivă sau subordonat unui termen la care va începe şi dacă termenul se începe sau condiţia se îndeplineşte abia după deschiderea moştenirii, devoluţiunea legatului are loc din momentul îndeplinirii condiţiei sau a începerii termenului.

Articolul 1572[25]. Legatul în cazul naşterii sau altui eveniment

Dacă legatarul nu este încă conceput la momentul deschiderii moştenirii sau stabilirea identităţii lui se determină în baza unui eveniment care intervine după deschiderea moştenirii, atunci devoluţiunea legatului are loc la momentul naşterii sau, respectiv, al intervenirii evenimentului.

Articolul 1572[26]. Perioada incertitudinii

Pentru intervalul de timp dintre momentul deschiderii moştenirii şi momentul devoluţiunii legatului, în cazurile prevăzute de dispoziţiile art. 1572[24] şi 1572[25] se aplică dispoziţiile legale pentru situaţii în care o prestaţie este datorată sub condiţie suspensivă.

Articolul 1572[27]. Acceptarea şi renunţarea

(1) Legatarul are opţiunea de a accepta legatul sau de a renunţa la legat.

(2) Dispoziţiile legale privitoare la acceptarea moştenirii sau renunţarea la moştenire se aplică în mod corespunzător acceptării legatului sau renunţării la legat dacă în prezenta carte nu s-a dispus altfel.

(3) Dreptul de a cere executarea legatului se stinge dacă legatarul renunţă la legat cu excepţiile prevăzute de dispoziţiile testamentare.

(4) Renunţarea la legat nu se consideră şi renunţare la moştenire.

(5) Legatarul nu poate accepta doar o parte din legat sau să renunţe doar la o parte din legat.

(6) Dacă unui legatar i se acordă mai multe legate, legatarul poate renunţa la toate sau la unele dintre ele.

Articolul 1572[28]. Termenul de executare a legatului

Dacă termenul de executare a legatului este lăsat la latitudinea persoanei grevate, în caz de dubii se consideră că prestaţia devine scadentă la momentul decesului persoanei grevate.

Articolul 1572[29]. Garanţia contra viciilor juridice

(1) În cazul în care obiectul legatului este un bun determinat generic, persoana grevată are aceleaşi obligaţii ca şi vînzătorul, conform dispoziţiilor art. 753. El trebuie să transmită obiectul legatului liber de vicii de natură juridică în sensul art. 764. Dispoziţiile art. 765 se aplică în mod corespunzător.

(2) În caz de dubii, această regulă se aplică şi în cazul în care obiectul legatului reprezintă un bun determinat care nu se include în masa succesorală, fără a lua în cont limitarea răspunderii care rezultă din dispoziţiile art. 1572^{17}.

(3) Dacă obiectul legatului este un bun imobil, în caz de dubii se consideră că persoana grevată nu răspunde pentru eliberarea bunului de eventualele grevări cu drepturi reale limitate.

Articolul 1572^{30}. Garanţia contra viciilor materiale

Dacă obiectul legatului este un bun determinat numai după genul său, legatarul poate cere, dacă bunul este cu vicii, ca în locul acestui bun să i se livreze un bun fără vicii. Dacă persoana grevată a ascuns prin dol un viciu material, legatarul poate cere despăgubiri pentru neîndeplinire în locul livrării unui bun fără vicii fără a stabili un termen suplimentar pentru remediere. Asupra acestor drepturi se aplică în mod corespunzător dispoziţiile legale referitoare la garanţiile contra viciilor materiale ale bunului vîndut.

Articolul 1572^{31}. Fructele şi foloasele

Dacă obiectul legatului este un bun determinat care face parte din masa succesorală, persoana grevată va remite legatarului şi fructele percepute, precum şi alte foloase obţinute prin exercitarea dreptului de la momentul devoluţiunii legatului. Cel obligat nu trebuie să acorde despăgubiri pentru foloasele care nu se consideră fructe.

Articolul 1572^{32}. Rambursarea cheltuielilor

Dacă este legat un bun determinat care intră în componenţa masei succesorale, persoana grevată poate cere, conform regulilor care reglementează raporturile dintre posesor şi proprietar, rambursarea cheltuielilor făcute asupra bunului după deschiderea moştenirii precum şi a cheltuielilor, pe care le-a făcut după deschiderea moştenirii pentru eliberarea bunului de grevări.

Articolul 1572^{33}. Legatul sub forma întreţinerii

(1) Dacă legatul constă în prestarea unei întreţineri fără a se specifica volumul întreţinerii, volumul va fi convenit între legatar şi persoana grevată de legat sau, în caz de litigiu, de către instanţa de judecată.

(2) Dacă legatul constă în prestarea unei întreţineri în folosul unui minor, în caz de dubii se prezumă că legatul se stinge la data la care legatarul împlineşte majoratul.

Articolul 1572^{34}. Executarea legatului legatarului

Dacă legatarul este grevat cu un legat sau cu o sarcină testamentară, el este obligat să execute legatul sau sarcina testamentară care îi incumbă numai dacă este îndreptăţit să ceară executarea legatului lăsat lui.

Articolul 1572^{35}. Răspunderea legatarului legat

(1) Legatarul grevat cu un legat sau cu o sarcină testamentară poate refuza executarea acestora şi după acceptarea legatului în măsura în care ceea ce a obţinut prin legat nu este suficient pentru executare.

(2) În cazul în care conform dispoziţiilor art. 1572^{9} în locul legatarului grevat trece un altul, acesta nu răspunde mai mult, decît ar răspunde legatarul iniţial.

Articolul 1572^{36}. Reducerea grevărilor

Dacă prestaţia la care are dreptul legatarul se reduce fie în temeiul limitării răspunderii moştenitorului, fie în temeiul unui drept la rezerva succesorală, fie în temeiul dispoziţiilor art. 1572^{35}, legatarul poate reduce proporţional grevările ce i-au fost impuse, în măsura în care testatorul nu a exprimat o intenţie contrară.

Articolul 1572^{37}. Răspunderea legatarului

(1) Legatarul nu răspunde pentru obligaţiile masei succesorale.

(2) În cazul în care alte bunuri care intră în componenţa masei succesorale nu sunt suficiente pentru a satisface obligaţiile masei succesorale, legatarul răspunde pentru aceste obligaţii pînă la concurenţa valorii bunurilor primite.

(3) Dacă testatorul dispune preluarea unei obligaţii a masei succesorale cu garantarea unui legat, legatarul grevat cu executarea creanţei creditorului masei succesorale va răspunde faţă de acesta din urmă doar în limita valorii obiectului ce-i revine din moştenire. Prin aceasta nu se aduce atingere răspunderii moştenitorului.

Articolul 1572[38]. Acordarea priorităţilor

Testatorul poate dispune ca un legat sau o sarcină să aibă prioritate faţă de celelalte grevări, în cazul în care legatele sau sarcinile impuse moştenitorului sau unui legatar vor fi reduse fie în temeiul limitării răspunderii moştenitorului, fie în temeiul unui drept la rezerva succesorală, fie în temeiul dispoziţiilor art. 1572[35] şi 1572[36].

Articolul 1572[39]. Legatul de substituţie

Dacă testatorul dispune că, în cazul în care legatarul nu dobîndeşte legatul, obiectul legatului să revină unei alte persoane, atunci se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 1519 alin. (2), 1520 şi 1521 referitoare la desemnarea unui moştenitor substituit.

Articolul 1572[40]. Legatarul subsecvent

(1) Dacă testatorul dispune un legat în folosul unui terţ la împlinirea unei date sau la producerea unui eveniment după data devoluţiunii legatului, primul legatar se consideră legatar grevat.

(2) În acest caz, dispoziţiile art. 1524, 1528 alin. (1), 1529 şi 1532 alin. (1), referitoare la desemnarea moştenitorului subsecvent se aplică legatului cu modificările corespunzătoare.

Capitolul VI
SARCINA

Articolul 1572[41]. Sarcina

(1) Sarcina este o dispoziţie testamentară prin care testatorul instituie o obligaţie în sarcina unui moştenitor sau legatar (persoana grevată) fără a atribui în mod expres vreunei persoane un drept corelativ acelei obligaţii.

(2) În cazul în care din testament nu este clar dacă testatorul a efectuat o dispoziţie sub condiţie sau a impus o sarcină, se consideră că s-a impus o sarcină.

(2) Sarcinii i se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 1567, 1568, 1572[2]-1572[4], 1572[9], 1572[18] şi 1572[28].

Articolul 1572[42]. Determinarea beneficiarului; termenul de executare

(1) La dispunerea unei sarcini scopul căreia el l-a stabilit, testatorul poate încredinţa persoanei grevate sau unui terţ determinarea persoanei beneficiare.

(2) În cazul în care determinarea revine celui obligat dacă acesta a fost obligat printr-o hotărîre judecătorească definitivă să execute obligaţia, reclamantul îi poate impune un termen corespunzător pentru executare. După expirarea termenului, reclamantul este îndreptăţit să facă determinarea dacă executarea nu s-a făcut în termenul stabilit.

(3) Dacă determinarea revine unui terţ, aceasta se realizează prin declaraţia faţă de persoana grevată. În cazul în care terţul nu poate efectua determinarea, acest drept trece asupra persoanei grevate. Se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 1571 alin. (3) propoziţia a doua. În sensul acelor dispoziţii legale se consideră persoane interesate persoana grevată şi cei care sunt îndreptăţiţi să ceară executarea sarcinii.

Articolul 1572[43]. Persoanele în drept să ceară executarea

Pot cere executarea unei sarcini moştenitorul, comoştenitorul şi acela care beneficiază imediat din decăderea de la moştenire persoanei grevate direct cu sarcină. Dacă executarea este în interes public, aceasta poate fi cerută şi de către autoritatea competentă.

Articolul 1572[44]. Corelaţia dintre sarcină şi desemnarea în calitate de moştenitor sau legatar

Nevalabilitatea unei sarcini atrage nevalabilitatea desemnării în calitate de moştenitor sau legatar grevat de sarcină doar atunci cînd trebuie de prezumat că testatorul nu ar fi făcut desemnarea fără sarcină.

Articolul 1572[45]. Imposibilitatea executării

(1) În cazul în care executarea sarcinii este imposibilă din cauze, pentru care răspunde persoana grevată, persoana care beneficia imediat din decăderea persoanei grevate nemijlocit prin sarcină are dreptul să ceară, conform dispoziţiilor legale referitoare la restituirea îmbogăţirii nejustificate, restituirea bunurilor transmise, în limita în care aceste trebuiau folosite pentru executarea sarcinii.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi atunci cînd cel grevat a fost obligat printr-o hotărîre judecătorească definitivă la executarea sarcinii care nu poate fi executată de un terţ şi s-au folosit fără succes mijloacele de executare silită dispuse împotriva persoanei grevate.

Capitolul VII
EXECUTORUL TESTAMENTAR

Articolul 1572[46]. Desemnarea executorului testamentar prin testament

(1) Testatorul poate desemna prin testament unul sau mai mulţi executori testamentari.

(2) Testatorul poate numi un alt executor testamentar pentru cazul în care executorul testamentar desemnat se va afla în imposibilitatea de a-şi executa atribuţiile sale pînă sau după acceptarea atribuţiilor sale.

Articolul 1572[47]. Desemnarea executorului testamentului de către un terţ

(1) Testatorul poate încredinţa desemnarea executorului testamentar unui terţ, care este obligat imediat, după deschiderea moştenirii, să desemneze un executor.

(2) Desemnarea sau renunţarea la dreptul de a desemna se face prin depunerea unei cereri la notarul care desfăşoară procedura succesorală. Cererea trebuie autentificată notarial.

(3) Dreptul acordat terţului de a desemna executorul încetează la expirarea termenului stabilit de notarul care desfăşoară procedura succesorală, la cererea unei persoane care are interes legitim.

Articolul 1572[48]. Desemnarea ajutoarelor sau a succesorului

(1) Testatorul poate împuternici executorul testamentar să-şi desemneze unul sau mai multe ajutoare (co-executori).

(2) Testatorul poate împuternici executorul testamentar să-şi desemneze un succesor.

(3) Desemnarea se face în modul prevăzut de dispoziţiile art. 1572[47] alin. (2).

Articolul 1572[49]. Desemnarea executorului de către notar

(1) Dacă cel desemnat a renunţat la atribuţiile de executor testamentar sau dacă testatorul nu a desemnat executorul testamentar, dar din conţinutul testamentului rezultă cu certitudine că testatorul doreşte să fie desemnat un executor testamentar, notarul desemnează un administrator autorizat, un avocat sau oricare altă persoană care acceptă să îndeplinească atribuţiile executorului testamentar.

(2) Pînă la desemnarea executorului testamentar notarul este obligat să asculte moştenitorii şi legatarii dacă aceasta este posibil fără o întîrziere importantă şi fără cheltuieli

disproporționate. Administratorul autorizat nu poate refuza atribuțiile de executor testamentar fără motiv întemeiat.

Articolul 1572[50]. Desemnarea executorului testamentar fără efecte

Desemnarea executorului testamentar este lipsită de efect dacă la momentul cînd trebuie să-și exercite atribuțiile nu a împlinit majoratul sau în privința acestuia este instituită o măsură de ocrotire judiciară.

Articolul 1572[51]. Acceptarea sau renunțarea la calitatea de executor

(1) Executorul testamentar își exercită atribuțiile de la data cînd a acceptat desemnarea.

(2) Atît acceptarea desemnării cît și renunțarea de la ea se efectuează prin depunerea unei declarații la notarul care desfășoară procedura succesorală.

(3) Declarația poate fi depusă numai după deschiderea moștenirii. Declarația este lipsită de efect dacă este făcută sub condiție sau cu indicarea termenului.

(4) La cererea persoanei care are interes legitim, notarul care desfășoară procedura succesorală poate acorda executorului testamentar un termen pentru acceptarea desemnării. Dacă executorul nu a depus notarului care desfășoară procedura succesorală declarația de acceptare în termenul stabilit, se consideră că a renunțat la calitatea de executor testamentar.

Articolul 1572[52]. Executarea dispozițiilor testamentare

Executorul testamentar este obligat să întreprindă toate acțiunile necesare pentru a executa dispozițiile testamentare.

Articolul 1572[53]. Partajul masei succesorale între comoștenitori

(1) Dacă dispozițiile testamentare nu exclud împuternicirile de partaj ale executorului testamentar, în cazul în care există mai mulți moștenitori, executorul testamentar este împuternicit și obligat să efectueze partajul masei succesorale conform dispozițiilor art. 1575[75]-1575[100] prin întocmirea planului de partaj.

(2) Executorul testamentar este obligat să solicite opiniile moștenitorilor privind proiectul planului de partaj, înainte de a-l întocmi.

(3) Cîte un exemplar al planului de partaj se transmite fiecărui moștenitor și notarului care desfășoară procedura succesorală.

(3) Dacă în masa succesorală se cuprind bunuri pentru înstrăinarea cărora legea impune forma autentică, planul de partaj se încheie în formă autentică. Executorul testamentar are împuternicirea de a întocmi din numele comoștenitorilor toate actele juridice și materiale necesare pentru a executa planul de partaj, inclusiv de a dispune de bunuri din masa succesorală și de a înregistra bunuri din masa succesorală pe numele unuia sau mai multor comoștenitori.

Articolul 1572[54]. Administrarea masei succesorale

Executorul testamentar este obligat să administreze masa succesorală. El este în special împuternicit să ia în posesie masa succesorală și să dispună de bunurile care fac parte din masa succesorală. El este împuternicit să dispună de ele cu titlu gratuit numai în scopul îndeplinirii obligațiilor morale sau a regulilor de curtoazie.

Articolul 1572[55]. Contractarea obligațiilor

(1) Executorul testamentar este în drept să contracteze obligații în privința masei succesorale dacă aceasta este necesar în scopul administrării adecvate a masei succesorale. Dacă executorul testamentar poate dispune de anumite bunuri din masa succesorală, el de asemenea poate să-și asume obligații pe contul masei succesorale.

(2) Moștenitorul este obligat să-și dea consimțămîntul la contractarea acestor obligații, dar sub rezerva dreptului de a invoca limitarea răspunderii pentru obligațiile masei succesorale.

Articolul 1572[56]. Extinderea dreptului de a contracta obligaţii

Testatorul poate acorda executorului testamentar dreptul de a contracta obligaţii în privinţa masei succesorale nelimitat. Dar şi în acest caz executorul testamentar are împuterniciri de a efectua donaţii numai în limitele stabilite de dispoziţiile art. 1572[54] propoziţia a treia.

Articolul 1572[57]. Limitarea drepturilor

(1) Executorul testamentar nu are drepturile prevăzute de dispoziţiile art. 1572[52]-1572[55], dacă este de presupus că testatorul nu a intenţionat să le acorde executorului testamentar. Dacă în administrarea executorului testamentar se află doar la o anumită cotă succesorală sau la anumite bunuri din masa succesorală, atribuţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1572[54] propoziţia a doua se acordă numai în raport cu această cotă succesorală sau aceste bunuri.

(2) În cazul în care executorul testamentar nu este obligat să execute personal dispoziţiile testatorului, el poate cere moştenitorului executarea acestora, cînd nu este de presupus că moştenitorul avea altă voinţă.

Articolul 1572[58]. Administrarea masei succesorale. Durata îndeplinirii

Testatorul poate împuternici executorul testamentar să administreze masa succesorală fără a-i atribui şi alte sarcini în afara administrării. El de asemenea poate dispune, ca executorul testamentar să continue administrarea masei succesorale după executarea altor sarcini atribuite lui. În caz de dubii se consideră că executorului testamentar i-au fost transmise atribuţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1572[56].

Articolul 1572[59]. Încetarea atribuţiilor la expirarea termenului de 30 de ani

Dispoziţiile testamentare întocmite conform dispoziţiilor art. 1572[58] sunt lipsite de efect la expirarea termenului de 30 de ani de la deschiderea moştenirii. Totuşi, testatorul poate dispune ca administrarea să continue pînă la moarte moştenitorului sau a executorului testamentar sau pînă la survenirea unui eveniment legat de unul sau de celălalt. Dispoziţiile art. 1572[12] alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1572[60]. Limitarea dreptului de dispoziţie a moştenitorului

(1) Moştenitorul nu poate dispune de bunul din masa succesorală care urmează să fie administrat de executorul testamentar.

(2) În mod corespunzător se aplică dispoziţiile în favoarea persoanelor drepturile cărora provin de la o persoană neîndreptăţită.

Articolul 1572[61]. Capacitate procesuală activă

Dreptul aflat în administrarea executorului testamentar poate fi exercitat pe cale judecătorească doar de acesta.

Articolul 1572[62]. Capacitate procesuală pasivă

(1) Creanţele faţă de masa succesorală pot fi înaintate pe cale judecătorească atît faţă de moştenitor cît şi faţă de executorul testamentar. Dacă executorului testamentar nu i-a fost acordat dreptul de administrare a masei succesorale, cererea poate fi înaintată moştenitorului.

(2) Dispoziţiile art. 1572[105] nu se aplică executorului testamentar.

(3) Creditorul masei succesorale care a înaintat creanţa moştenitorului, poate înainta aceasta creanţă şi executorului testamentar cu scopul ca acesta să admită executarea silită asupra bunurilor care se află în administrarea lui.

Articolul 1572[63]. Propriul creditor al moştenitorului

Creditorii moştenitorului, care nu sunt creditori ai masei succesorale, nu pot cere satisfacerea creanţelor din contul bunurilor masei succesorale, care se află în administrarea executorului testamentar.

Articolul 1572[64]. Inventarul masei succesorale

(1) După acceptarea atribuţiilor, executorul testamentar este obligat să prezinte imediat moştenitorului inventarul bunurilor masei succesorale, care se află în administrarea lui şi a obligaţiilor masei succesorale pe care le cunoaşte şi să-i acorde acestuia asistenţa necesară pentru întocmirea inventarului.

(2) Inventarul trebuie datat cu ziua întocmirii şi semnat de executorul testamentar. La cererea moştenitorului, executorul testamentar este obligat să-şi legalizeze semnătura.

(3) Moştenitorul poate cere să fie atras la întocmirea inventarului.

(4) Executorul testamentar este în drept, iar la cererea moştenitorului este obligat, să transmită întocmirea inventarului organului competent, persoanei competente sau notarului.

(5) Cheltuielile pentru întocmirea şi legalizarea semnăturii de pe inventar sunt suportate din contul masei succesorale.

Articolul 1572[65]. Administrarea corespunzătoare a masei succesorale

(1) Executorul testamentar este obligat să administreze în mod corespunzător masa succesorală.

(2) Executorul testamentar este obligat să execute indicaţiile testatorului privind ordinea administrării, făcute în testament. La cererea executorului testamentar sau a altei persoane care are interes legitim, instanţa de judecată poate anula aceste indicaţii, dacă respectarea lor prezintă un pericol esenţial pentru masa succesorală.

(3) Dispoziţiile art. 1575[11]se aplică în mod corespunzător executorului testamentar.

Articolul 1572[66]. Transmiterea bunurilor masei succesorale

(1) La cererea moştenitorului, executorul testamentar este obligat să pună la dispoziţia acestuia bunurile din masa succesorală de care executorul testamentar în mod evident nu are nevoie pentru executarea atribuţiilor sale. Odată cu transmiterea încetează dreptul executorului testamentar de administrare a acestor bunuri.

(2) Executorul testamentar nu poate refuza transmiterea acestor bunuri în temeiul existenţei obligaţiilor masei succesorale, care nu rezultă din legate şi sarcini, precum şi din legatele şi sarcinile afectate de modalităţi, dacă moştenitorul garantează satisfacerea obligaţiilor sau executarea legatelor sau sarcinilor.

Articolul 1572[67]. Raportul cu moştenitorul. Dările de seamă

(1) La determinarea raporturilor dintre executorul testamentar şi moştenitor se aplică în mod corespunzător regulile privind mandatul.

(2) În cazul unei administrări mai îndelungate, moştenitorul poate cere dări de seamă anuale.

Articolul 1572[68]. Răspunderea executorului testamentar

(1) În cazul neexecutării fără justificare de către executorul testamentar a obligaţiilor sale, acesta răspunde pentru prejudiciul cauzat faţă de moştenitor, precum şi faţă de legatar în cazul în care trebuia să fie executat un legat.

(2) Mai mulţi executori testamentari, în cazul neexecutării fără justificare, răspund solidar.

Articolul 1572[69]. Dispoziţii imperative

Testatorul nu poate elibera executorul testamentar de obligaţiile pe care acesta le are conform dispoziţiilor art. 1572[64], 1572[65], 1572[67] şi 1572[68].

Articolul 1572 [70]. Remunerarea executorului testamentar

(1) Executorul testamentar poate cere o remuneraţie corespunzătoare pentru executarea atribuţiilor sale dacă testatorul nu a dispus altfel. Dacă executorul testamentar este moştenitor sau legatar, valoarea masei succesorale sau legatului se ia în considerare la determinarea mărimii remuneraţiei dacă testatorul nu a dispus altfel.

(2) Dacă moştenitorii, legatarii şi executorii testamentari nu ajung la un acord privind mărimea remuneraţiei, instanţa de judecată va fixa mărimea remuneraţiei la cererea executorului testamentar.

Articolul 1572[71]. Executorului testamentar al moştenitorului subsecvent

Testatorul de asemenea poate desemna un executor în scopul exercitării drepturilor şi executării obligaţiilor moştenitorului subsecvent pînă la survenirea moştenirii subsecvente.

Articolul 1572[72].Rambursarea cheltuielilor pentru executarea testamentară

(1) Executorul testamentar are dreptul la rambursarea cheltuielilor necesare efectuate în scopul administrării masei succesorale şi executării dispoziţiilor testamentare.

(2) Cheltuielile efectuate pentru administrarea masei succesorale şi executarea dispoziţiilor testamentare se acoperă din contul masei succesorale.

Articolul 1572[73]. Executorul legatului

Testatorul poate desemna un executor testamentar, de asemenea şi cu scopul ca acesta să asigure executarea sarcinii impuse legatarului.

Articolul 1572[74]. Mai mulţi executori testamentari

(1) Mai mulţi executori testamentari acţionează în comun. În cazul divergenţelor dintre ei decide notarul care desfăşoară procedura succesorală. Dacă unul din ei decade, executorii rămaşi acţionează de sine stătător. Testatorul poate dispune altfel.

(2) Fiecare executor testamentar are dreptul să întreprindă, fără consimţămîntul altor executori testamentari, asemenea măsuri, care sunt necesare pentru păstrarea bunurilor masei succesorale, care se află în administrarea lor comună.

Articolul 1572[75]. Încetarea atribuţiilor executorului testamentar

Atribuţiile executorului testamentar încetează în urma decesului acestuia sau la survenirea unor circumstanţe care conform dispoziţiilor art. 1572[50] lipsesc de efect desemnarea.

Articolul 1572[76]. Renunţarea de către executorul testamentar

Executorul testamentar poate în orice moment să renunţe la executarea obligaţiilor sale. Renunţarea se face printr-o declaraţie adresată notarului care desfăşoară procedura succesorală. Dispoziţiile privind denunţarea mandatului se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1572[77]. Revocarea executorului testamentar

(1) La cererea persoanei care are interes legitim, instanţa de judecată poate revoca executorul testamentar dacă pentru aceasta există motive serioase. Asemenea motive se consideră, printre altele, neexecutarea esenţială a obligaţiilor sau incompetenţa de a administra corect masa succesorală.

(2) Înainte de a fi revocat executorul testamentar trebuie să fie, după posibilităţi, ascultat.

Articolul 1572[78]. Accesul la cererile depuse

Notarul care desfăşoară procedura succesorală trebuie să permită accesul la cererile depuse conform dispoziţiilor art. 1572[47] alin. (2), 1572[48] alin. (3), 1572[51] alin.(2) şi 1572[76] propoziţia a doua, fiecărei persoane care demonstrează un interes legitim în aceasta.

Capitolul VIII
REVOCAREA, MODIFICAREA ŞI CADUCITATEA TESTAMENTULUI SAU A DISPOZIŢIEI TESTAMENTARE

Articolul 1572[79]. Revocarea testamentului sau a dispoziţiei testamentare

Testatorul poate revoca oricînd orice dispoziţie inclusă în testament sau testamentul integral.

Articolul 1572[80]. Revocarea testamentului prin întocmirea unui nou testament

(1) Revocarea se face prin întocmirea unui nou testament.

(2) Testamentul prin care se revocă un alt testament poate fi făcut printr-un alt fel de testament decît testamentul revocat.

Articolul 1572[81]. Revocarea testamentului prin distrugere sau modificare

Testamentul poate fi de asemenea revocat dacă testatorul distruge înscrisul în care se conține, cu intenția de a revoca testamentul, sau face în acesta asemenea modificări, care de obicei se săvîrșesc cu intenția de a revoca o declarație de voință scrisă. Dacă testatorul a distrus actul testamentar sau i-a adus modificări în modul indicat, se prezumă că el a avut intenția de a revoca testamentul.

Articolul 1572[82]. Restituirea testamentului depus la păstrare la o autoritate competentă

(1) Testamentul întocmit în fața notarului sau în conformitate cu dispozițiile art. 1497, se consideră revocat în cazul restituirii testatorului a documentului transmis spre păstrare unei autorități competente. Autoritatea care restituie documentul testatorului trebuie să-l informeze pe testator cu privire la consecințele restituirii, prevăzut în prima propoziție, să facă o mențiune corespunzătoare în documentul restituit și să întocmească un act că ambele cerințe au fost îndeplinite.

(2) Testatorul are dreptul să ceară în orice moment restituirea testamentului. Testamentul poate fi restituit doar testatorului personal.

(3) Dispozițiile alin. (2) se aplică și în cazul testamentului depozitat în temeiul dispozițiilor art. 1494. Restituirea testamentului olograf nu afectează valabilitatea acestuia.

Articolul 1572[83]. Revocarea revocării

Dacă în baza testamentului va fi revocată revocarea precedentă a dispoziției testamentare, în caz de dubii, este valabilă dispoziția testamentară anterioară, de parcă nu ar fi fost revocată.

Articolul 1572[84]. Existența mai multor testamente

Dacă testatorul a întocmit mai multe testamente care se completează unul pe altul, atunci toate au efecte juridice în partea în care sunt compatibile.

Articolul 1572[85]. Revocarea în baza unui testament ulterior

(1) În cazul întocmirii unui nou testament, testamentul anterior se revocă în măsura în care testamentul anterior contravine testamentului ulterior.

(2) În cazul revocării testamentului ulterior, în caz de dubii, este valabil testamentul anterior de parcă nu ar fi fost revocat.

Articolul 1572[86]. Caducitatea testamentului sau a dispoziției testamentare

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, testamentul sau dispoziția testamentară devine caducă în măsura în care:

a) persoana în folosul căreia a fost întocmit testamentul a decăzut de la moștenire (art. 1446);

b) bunul testat a pierit în totalitate, după întocmirea testamentului, dar înainte de moartea testatorului, indiferent de cauza pieirii;

c) bunul testat este înstrăinat de către testator în timpul vieții sau nu i-a aparținut;

d) încalcă rezerva succesorală.

TITLUL IV
STATUTUL JURIDIC AL MOȘTENITORULUI

Capitolul I
ACCEPTAREA MOȘTENIRII ȘI RENUNȚAREA LA MOȘTENIRE

Articolul 1572[88]. Devoluțiunea și renunțarea la moștenire

(1) Moștenirea trece la moștenitorul îndreptățit sub rezerva dreptului său de a renunța la moștenire (devoluțiunea moștenirii).

(2) Statul nu poate renunța la moștenirea legală.

Articolul 1572[89]. Acceptarea moștenirii și renunțarea la moștenire

(1) Cu excepțiile prevăzute de lege moștenitorul nu mai poate renunța la moștenire dacă el a acceptat-o în mod implicit, conform alin.(2), sau în mod expres, conform alin.(3).

(2) La expirarea termenului de renunţare, moştenirea se consideră acceptată de către moştenitor.

(3) Moştenitorul poate depune o declaraţie de acceptare a moştenirii în formă autentică la notarul care desfăşoară procedura succesorală înainte de expirarea termenului de renunţare. Declaraţia poate fi autentificată la oricare notar sau altă persoană abilitată să autentifice acte juridice.

Articolul 1572[90]. Termenul de renunţare

(1) Renunţarea la moştenire se poate face doar în termen de 3 luni.

(2) Termenul începe să curgă din data în care moştenitorul a cunoscut despre devoluţiune şi a temeiului chemării sale la moştenire pe calea informării conform dispoziţiilor art. 1575[124] alin.(2) sau pe oricare altă cale. Dacă moştenitorul este chemat la moştenire în temeiul unei dispoziţii testamentare, termenul nu începe să curgă înainte ca notarul care desfăşoară procedura succesorală să-i notifice dispoziţia testamentară. Dispoziţiile art. 274 alin. (1) lit. a) şi d) cu privire la prescripţia extinctivă se aplică în mod corespunzător.

(3) În baza cererii moştenitorului, notarul care desfăşoară procedura succesorală poate prelungi termenul de renunţare sau poate stabili un nou termen de renunţare, dacă moştenitorul a omis termenul din motive întemeiate, iar ceilalţi moştenitori nu obiectează.

(4) În cazul în care nu sunt întrunite condiţiile prevăzute de alin.(3), cererea de prelungire a termenului de renunţare se soluţionează de către instanţa de judecată.

Articolul 1572[91]. Forma renunţării

(1) Renunţarea la moştenire se face prin declaraţie autentică depusă la notarul care desfăşoară procedura succesorală.

(2) Declaraţia se poate autentifica la oricare notar sau altă persoană abilitată să autentifice acte juridice.

(3) După renunţare, moştenirea nu mai poate fi acceptată.

Articolul 1572[92] Momentul acceptării sau renunţării la moştenire

Cel chemat la moştenire poate accepta moştenirea sau renunţa la aceasta după deschiderea moştenirii.

Articolul 1572[93]. Interzicerea acceptării sau renunţării afectate de modalităţi

Acceptarea moştenirii sau renunţarea la moştenire nu se poate face sub condiţie sau cu stabilirea unui termen.

Articolul 1572[94]. Cîteva temeiuri de chemare la moştenire

(1) Persoana care are dreptul de a moşteni în temeiul dispoziţiei testamentare poate, dacă, în absenţa dispoziţiei testamentare, el ar avea dreptul de a moşteni în calitate de moştenitor legal, renunţa la moştenire în calitate de moştenitor desemnat prin testament şi să accepte moştenirea în calitate de moştenitor legal.

(2) Persoana care are dreptul de a moşteni ca moştenitor testamentar poate accepta moştenirea pe unul dintre temeiuri şi să renunţe la moştenire pe celălalt temei.

Articolul 1572[95]. Eroarea privind temeiul chemării la moştenire

(1) Acceptarea se consideră că nu a avut loc dacă moştenitorul era în eroare privind temeiul chemării la moştenire.

(2) În caz de dubii renunţarea se extinde asupra tuturor temeiurilor de chemare la moştenire care sunt cunoscute moştenitorului la momentul depunerii declaraţiei.

Articolul 1572[96]. Inadmisibilitatea acceptării parţiale sau renunţării parţiale

Acceptarea sau renunţarea nu poate fi limitată la o parte din cota succesorală. Acceptarea sau renunţarea la o parte din cota succesorală nu produce efecte.

Articolul 1572[97]. Moştenirea mai multor cote succesorale

(1) Persoana care are dreptul la mai multe cote succesorale, poate accepta o cotă şi poate renunţa la alta, dacă are dreptul la acele cote succesorale în temeiuri diferite.

(2) Dacă dreptul la cote succesorale are acelaşi temei, acceptarea sau renunţarea la una dintre cote succesorale se aplică şi celeilalte, chiar dacă devoluţiunea uneia are loc mai tîrziu.

Dreptul la cota succesorală are același temei chiar și atunci cînd dispoziția se conține în testamente diferite.

(3) Dacă testatorul a testat moștenitorului cîteva cote succesorale, el poate să-l autorizeze prin dispoziție testamentară să accepte o cotă succesorală și să renunțe la alta.

Articolul 1572[98]. Moștenirea dreptului de moștenire

(1) Dreptul de moștenire și dreptul de a renunța la moștenire se transmite moștenitorilor (transmisia succesorală).

(2) În cazul în care moștenitorul moare pînă la expirarea termenului de renunțare fără a-l exercita, acest termen nu expiră înainte de expirarea termenului de renunțare la moștenirea lăsată de moștenitor.

(3) În cazul în care sunt mai mulți moștenitori ai moștenitorului, fiecare poate să renunțe la partea din moștenire care corespunde cotei sale succesorale.

Articolul 1572[99]. Efectele renunțării

(1) Cel care a renunțat la moștenire este considerat că nu a dobîndit niciodată moștenirea. Dispozițiile art. 1572[100] alin. (1) rămîn aplicabile.

(2) Dreptul la moștenire trece la persoana care ar fi moștenit în cazul în care cel care a renunțat nu ar fi fost în viață la momentul deschiderii moștenirii. Se consideră că devoluțiunea a avut loc la data deschiderii moștenirii.

(3) Persoana care, în temeiul dispozițiilor alin.(2), înlocuiește pe cel care a renunțat, are dreptul să accepte sau să renunțe la moștenire în termenul prevăzut de dispozițiile art. 1572[89]. Termenul se calculează de la data cînd persoana care înlocuiește pe cel care a renunțat a aflat despre renunțare.

(4) Notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat să comunice despre renunțare persoanei care dobîndește moștenirea în rezultatul renunțării. Notarul este obligat să permită oricărei persoane care are un interes legitim să ia cunoștință de renunțare.

Articolul 1572[100]. Dreptul creditorului în caz de renunțare la moștenire de către debitor

(1) Creditorul poate cere ca obligațiile față de el care incumbă debitorului, care a renunțat la moștenire și care, la data renunțării, este în incapacitate de plată, să fie stinse din contul masei succesorale în limita cotei succesorale la care debitorul care a renunțat la moștenire era în drept.

(2) Moștenitorii pot ridica față de creditor toate excepțiile pe care le-ar fi putut ridica debitorul care a renunțat la moștenire.

(3) Partea din masa succesorală rămasă după satisfacerea obligațiilor față de creditorul menționat la alin.(1) revine moștenitorilor care culeg cota succesorală a debitorului care a renunțat la moștenire.

Articolul 1572[101]. Termenul de prescripție al dreptului de anulare

(1) În cazul în care acceptarea sau renunțarea este anulabilă pe temei de eroare, dol sau violență, acțiunea în anulare se prescrie în termen de 3 luni.

(2) În cazul anulabilității acceptării sau renunțării pe temeiul violenței, termenul se calculează din data înlăturării pericolului, iar în celelalte cazuri – din momentul în care persoana care poate invoca anulabilitatea află sau trebuia să afle despre existența temeiurilor de anulabilitate. La determinarea termenului se aplică în mod corespunzător regulile privind suspendarea cursului prescripției.

(3) Anularea este exclusă dacă din momentul acceptării sau renunțării au trecut 3 ani.

Articolul 1572[102]. Modul contestării

Acceptarea sau renunțarea pot fi contestate printr-o acțiune în anulare depusă în instanța de judecată de la locul deschiderii moștenirii.

Articolul 1572[103]. Contestarea omiterii termenului de renunțare

Omiterea termenului pentru renunțare poate fi contestată în aceleași condiții ca și acceptarea moștenirii.

Articolul 1572[104]. Efectele anulării

(1) Anularea acceptării se consideră renunțare, iar anularea renunțării, acceptare.

(2) Notarul care desfăşoară procedura succesorală este obligat să notifice despre anularea renunţării persoana căreia moştenirea i-a revenit în rezultatul renunţării. Dispoziţiile art. 1572[100] alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1572[105]. Imposibilitatea urmăririi moştenitorului pînă la acceptarea moştenirii

Pînă la acceptarea moştenirii, pretenţiile faţă de masa succesorală nu pot fi valorificate pe cale judecătorească contra moştenitorilor.

Articolul 1572[106]. Gestiunea afacerilor pînă la renunţare

(1) În cazul în care moştenitorul pînă la renunţare a gestionat afacerile masei succesorale, el are în raport cu cel care va deveni moştenitor, drepturile şi obligaţiile gerantului potrivit dispoziţiilor privitoare la gestiunea de afaceri fără mandat.

(2) În cazul în care moştenitorul pînă la renunţarea la moştenire, a dispus de un bun din masa succesorală, efectele juridice ale actului de dispoziţie nu sunt afectate de renunţare, în cazul în care amînarea nu era posibilă fără un prejudiciu pentru masa succesorală.

(3) Actul juridic care trebuia săvîrşit faţă de moştenitor, îşi produce efectele juridice şi după renunţare, dacă a fost săvîrşit, înainte de renunţare, faţă de cel care a renunţat la moştenire.

Articolul 1572[107]. Întreţinerea mamei viitorului moştenitor

În cazul în care la deschiderea moştenirii este de aşteptat naşterea unui moştenitor, mama care nu este în stare să se întreţină singură, are dreptul să ceară acordarea pînă la naştere a întreţinerii corespunzătoare situaţiei sale, din masa succesorală sau din cota succesorală a copilului, în cazul în care alături de el mai sunt chemate la moştenire şi alte persoane. La determinarea mărimii cotei succesorale se prezumă că se va naşte un singur copil.

Articolul 1572[108]. Prezumţia moştenirii de către stat

(1) În cazul în care ca urmare a procedurii prevăzute de dispoziţiile art. 1572[109], moştenitorul nu va fi determinat sau toţi moştenitorii au decăzut de la moştenire, notarul care desfăşoară procedura succesorală va întocmi un act, că nu există alţi moştenitori în afara statului.

(2) În baza acestui act statul este considerat moştenitor şi i se eliberează certificat de moştenitor în baza moştenirii vacante.

(3) Dispoziţiile prezentului articol nu afectează dreptul moştenitorului de a înainta petiţia de ereditate faţă de stat ca moştenitor în baza moştenirii vacante conform regulilor generale.

Articolul 1572[109]. Anunţul public privind declararea drepturilor asupra moştenirii

(1) Întocmirea actului prevăzut de dispoziţiile art. 1572[108] trebuie să fie precedată de un anunţ public privind necesitatea declarării drepturilor asupra moştenirii, cu indicarea termenului pentru declarare. Ordinea publicării şi durata termenului pentru declarare se determină conform procedurii somaţiei publice a creditorilor masei succesorale. Anunţul public poate să nu fie făcut în cazul în care cheltuielile pentru acesta sunt disproporţionat de mari în comparaţie cu mărimea masei succesorale.

(2) Dreptul asupra moştenirii nu va fi luat în considerare dacă în termen de 3 luni de la expirarea termenului fixat, notarului nu-i vor fi prezentate dovezi referitor la dreptul asupra moştenirii sau la intentarea acţiunii faţă de stat.

Articolul 1572[110]. Statutul juridic al statului pînă la constatarea lipsei moştenitorilor

În favoarea sau faţă de stat în calitate de moştenitor legal pot fi înaintate pretenţii privind dreptul la moştenire numai după emiterea de către notar a unui act prin care se constată lipsa altor moştenitori.

Capitolul II
CUSTODIA MASEI SUCCESORALE

Articolul 1572[111]. Temeiurile şi formele de custodie a masei succesorale

(1) După decesul celui care a lăsat moştenire notarul ia măsuri pentru a asigura custodia masei succesorale dacă:

a) nu se cunoaşte nici un moştenitor;

b) moştenitorii cunoscuţi nu se află la locul deschiderii moştenirii;

c) nu se cunoaşte dacă există vreun moştenitor care a acceptat moştenirea;

d) moştenitorul este minor şi nu are reprezentant legal;

e) în privinţa moştenitorului s-a iniţiat o procedură de instituire a unei măsuri de ocrotire judiciară şi nu are reprezentant legal;

f) există alte temeiuri prevăzute de lege.

(2) Măsurile de custodie a masei succesorale pot include:

a) aplicarea sigiliilor;

b) dacă în timpul efectuării inventarului se vor găsi sume de bani, titluri de valoare sau alte valori, depunerea în depozitul notarial sau la o instituţie specializată, făcîndu-se menţiune despre aceasta şi actul de inventariere;

c) desemnarea custodelui masei succesorale.

(3) Pînă la deschiderea procedurii succesorale este competent să ia măsuri de custodie a masei succesorale oricare notar de la locul deschiderii moştenirii. După deschiderea procedurii succesorale, competenţa trece de plin drept la notarul care o desfăşoară.

(4) Autorităţile centrale şi locale, organele de poliţie, judecătorii, notarii, avocaţii şi executorii judecătoreşti sunt obligaţi să informeze despre necesitatea aplicării măsurilor de custodie dacă le-a devenit cunoscută una din împrejurările prevăzute la alin. (1).

Articolul 1572[112]. Aplicarea măsurilor de custodie

(1) Măsurile de custodie pot fi aplicate pînă la acceptarea masei succesorale de către moştenitori dacă legea nu prevede altfel.

(2) Notarul aplică măsurile de custodie la proprie iniţiativă dacă legea nu prevede altfel.

(3) Notarul de asemenea poate aplica măsurile de custodie la cererea unui creditor al masei succesorale, legatar sau altei persoane care are un drept faţă de masa succesorală dacă ne luarea măsurilor de custodie poate periclita drepturile acelor persoane din masa succesorală.

(4) În cazul unui litigiu privitor la calitatea de moştenitor, notarul de asemenea poate aplica măsurile de custodie în baza încheierii instanţei de judecată care examinează litigiul.

(5) În cazurile prevăzute de dispoziţiile alin.(3) şi (4) aplicarea măsurii de custodie de asemenea se poate face după acceptarea moştenirii de către moştenitori, în special dacă activitatea unui moştenitor sau situaţia patrimonială a moştenitorului pun în pericol conservarea masei succesorale şi satisfacerea drepturilor din contul masei succesorale.

Articolul 1572[113]. Custodele masei succesorale

(1) Notarul poate desemna un custode pentru custodia masei succesorale, căruia notarul îi poate emite ordine privitoare la posesia, folosinţa sau dispunerea de bunuri. La desemnarea custodelui notarul poate întocmi inventarului masei succesorale sau poate desemna un executor judecătoresc în acest scop.

(2) Orice persoană care este potrivită pentru a exercita custodia poate fi desemnată custode. Poate fi desemnat custode, cu acordul tuturor celor interesaţi, unul dintre succesibili, iar, în caz contrar, o altă persoană aleasă de către notarul. Administratorul autorizat nu poate refuza desemnarea în calitate de custode fără motive întemeiate.

(3) Notarul poate revoca custodele în care nu asigură custodia corespunzătoare a masei ori nu respectă ordinile notarului.

(4) Custodele este obligat:

a) să administreze masa succesorală cu diligenţă în scopul conservării ei;

b) să ofere întreţinere din contul masei succesorale persoanelor prevăzute la art. 1572[107];

c) să îndeplinească obligaţiile masei succesorale din contul masei succesorale conform art. 1572[113];

d) să raporteze notarului şi moştenitorilor despre măsurile de custodie;

e) în cazurile prevăzute la art. 1572[112] alin.(3), precum şi în alte cazuri în care este necesară conservarea masei succesorale, să ia masa succesorală în posesie proprie din posesia unui terţ sau a unui moştenitor ori să asigure separarea masei succesorale de bunurile moştenitorului în orice alt mod;

f) să depună cerere de deschidere a procedurii succesorale la notarul competent, dacă este necesar, sau să ia alte măsuri pentru identificarea moştenitorilor dacă notarii publici din Republica Moldova nu sunt competenţi să desfăşoare procedura succesorală.

(5) Custodele poate să dispună de bunuri din masa succesorală doar în scopul stingerii obligaţiilor masei succesorale şi pentru acoperirea cheltuielilor aferente custodiei masei succesorale. Custodele nu are dreptul să dispună de un bun imobil care intră în componenţa masei succesorale fără încuviinţarea notarului care desfăşoară procedura succesorală. Notarul poate impune alte limite la împuternicirile custodelui, care vor fi menţionate în certificatul de custode al masei succesorale.

(6) Moştenitorul nu are dreptul de a dispune de masa succesorală care se află în custodie.

(7) Notarul poate refuza desemnarea custodelui masei succesorale dacă se presupune că masa succesorală nu este suficientă pentru a acoperi cheltuielile legate de custodie. Cu toate acestea, notarul va desemna custodele dacă persoana care solicită aplicarea măsurilor de custodie plăteşte cu titlu de garanţie, la termenul şi contul indicat de notarul, sumele care se planifică că vor acoperi cheltuielile respective.

Articolul 1572[114]. Satisfacerea obligaţiilor de către custode

(1) Dacă s-a desemnat un custode, custodele, după întocmirea inventarului, va satisface pretenţiile incluse în inventar dacă ele au devenit scadente.

(2) Custodele poate satisface pretenţiile care încă nu sunt scadente doar cu încuviinţarea moştenitorilor.

(3) Dacă custodele contestă o pretenţie, el o va satisface doar în cadrul procedurii executării silite desfăşurate în condiţiile legii.

(4) Dispoziţiile art. 1575[11] se aplică în mod corespunzător custodelui.

Articolul 1572[115]. Remunerarea custodelui

Custodele masei succesorale ale dreptul de a primi remunerare din contul masei succesorale pentru custodia desfăşurată. Mărimea remunerării va fi rezonabilă şi se va stabili de notarul.

Articolul 1572[116]. Încetarea măsurilor de custodie

(1) Notarul încetează măsurile de custodie ale masei succesorale dacă a încetat să existe temeiurile de aplicare a măsurilor de custodie prevăzute la 1572[111] şi 1572[112].

(2) Notarul încetează custodia dacă masa succesorală nu este suficientă să acopere cheltuielile aferente custodiei, iar persoana care solicită aplicarea măsurilor de custodie nu avansează, la termenul şi contul indicat de notarul, sumele care se planifică că vor acoperi cheltuielile respective.

(3) Dacă cererea de aplicare a măsurilor de custodie se decide în temeiul 1572[112] alin. (3) sau (4), persoana care a solicitat aplicarea măsurii va fi audiată înainte de încetarea măsurii de custodie.

Capitolul III
RĂSPUNDEREA MOŞTENITORULUI PENTRU PASIVUL MASEI SUCCESORALE

Secţiunea 1
Obligaţiile masei succesorale

Articolul 1572[117]. Răspunderea moştenitorului pentru obligaţiile masei succesorale

(1) Moştenitorul răspunde pentru obligaţiile masei succesorale.

(2) La obligaţii ale masei succesorale se atribuie, pe lîngă obligaţiile defunctului, şi obligaţiile care rezultă din calitatea de moştenitor, în special obligaţiile ce rezultă din legate şi din sarcini.

Articolul 1572[118]. Cheltuielile de îngrijire şi de înmormîntare

(1) Moştenitorii suportă toate cheltuielile cauzate de îngrijirea şi tratamentul ultimei boli a defunctului, precum şi cheltuielile necesare pentru înmormîntare, care trebuie să corespundă obiceiului locului şi mărimii masei succesorale.

(2) Pretenţiile privind plata cheltuielilor prevăzute la alin. (1) se satisfac din contul moştenirii prioritar faţă de alte creanţe, inclusiv faţă de cele garantate prin ipotecă sau gaj.

Articolul 1572[119]. Întreţinerea membrilor familiei

(1) Moştenitorii sunt obligaţi, să asigure, timp de primele 40 de zile după deschiderea moştenirii, întreţinerea membrilor familiei defunctului, care au fost întreţinuţi de acesta şi au locuit împreună cu acesta pînă la moartea lui, proporţional mărimii întreţinerii acordate pînă la moarte şi să le permită să folosească locuinţa şi obiectele de uz casnic. Prin testament testatorul poate dispune altfel.

(2) În acest caz dispoziţiile cu privire la legat se aplică în mod corespunzător.

Secţiunea a 2-a
Somarea creditorilor masei succesorale

Articolul 1572[120]. Somarea privind înaintarea creanţelor

Creditorilor masei succesorale li se poate cere declararea creanţelor lor în cadrul procedurii somării publice în ordinea stabilită de prezenta secţiune.

Articolul 1573. Cererea de desfăşurare a procedurii de somare

(1) Procedura de somare a creditorilor masei succesorale este desfăşurată de notarul care desfăşoară procedura succesorală, la cererea:

a) oricărui moştenitor. Cu toate acestea, cererea nu poate fi depusă de moştenitorul unic dacă, conform legii, el poartă răspundere nelimitată pentru obligaţiile masei succesorale;

b) administratorului masei succesorale;

c) custodelui masei succesorale sau executorului testamentar dacă aceştia au împuterniciri de a administra masa succesorală.

(2) Moştenitorul, precum şi executorul testamentar poate cere desfăşurarea procedurii de somare după ce a avut loc acceptarea moştenirii.

(3) În cazul în care există mai mulţi moştenitori, indiferent de persoana care a depus-o, cererea de desfăşurare a procedurii de somare şi tabelul creanţelor înaintate profită tuturor celorlalţi moştenitori; dispoziţiile legale privind răspunderea nelimitată rămîn neafectate. În cazul moştenirii subsecvente, această regulă se aplică în mod corespunzător moştenitorilor prealabili şi moştenitorilor subsecvenţi.

(4) Dacă moştenitorul şi-a vîndut cota succesorală, atît cumpărătorul cît şi moştenitorul pot depune cerere de desfăşurare a procedurii de somare. Indiferent de persoana care a depus-o, cererea de desfăşurare a procedurii de somare şi tabelul creanţelor înaintate profită atît vînzătorului şi cît şi cumpărătorului; dispoziţiile legale privind răspunderea nelimitată rămîn neafectate. Această regulă se aplică în mod corespunzător cazurilor în care o persoană a vîndut cota succesorală dobîndită prin contract sau pe altă cale s-a obligat să vîndă cota succesorală dobîndită în temeiul legii ori pe altă cale.

(5) La cererea de desfăşurare a procedurii de somare se anexează lista creditorilor cunoscuţi, cu indicarea adresei cunoscute de contact.

(6) Procedura de somare nu poate fi desfăşurată, iar dacă a fost începută, va fi încetată, dacă s-a depus cerere de intentare a procesului de insolvabilitate al masei succesorale.

Articolul 1574. Conţinutul somaţiei; publicarea şi expedierea somaţiei

(1) Notarul care desfăşoară procedura succesorală pregăteşte şi asigură publicarea o singură dată a somaţiei în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. După publicare, notarul expediază somaţia creditorilor indicaţi conform art. 1573 alin.(5).

(2) Suplimentar, notarul poate publica somaţia în alte mijloace de presă.

(3) Somaţia va conţine:

a) denumirea şi adresa biroului notarial; numărul dosarului succesoral;

b) numele, prenumele, reşedinţa obişnuită a defunctului şi data decesului;

c) în cazul în care acesta sunt indicate în actul de deces, data naşterii şi numărul de identificare al defunctului;

d) chemarea adresată creditorilor masei succesorale de a-şi înainta pretenţiile către notarul;

e) termenul limită de înaintare a creanţelor, care va fi de 6 luni din data publicării somaţiei în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

f) avertismentul că creditorii masei succesorale care nu şi-au înaintat creanţele se sancţionează de lege prin faptul că creanţele lor vor fi satisfăcute doar în măsura în care vor mai rămîne bunuri ale masei succesorale după satisfacerea creanţelor creditorilor care nu au fost sancţionaţi de lege. Dreptul de a fi satisfăcuţi înaintea legatarilor şi beneficiarilor sarcinilor testamentare rămîne neafectat;

g) avertismentul că după partajul masei succesorale, fiecare comoştenitor răspunde numai pentru partea din obligaţia masei succesorale proporţională cu cota sa succesorală.

Articolul 1575. Notificarea creditorului de înaintare a creanţei

(1) Notificarea creditorului de înaintare a creanţei se depune la notarul care desfăşoară procedura succesorală şi va conţine:

a) numele/denumirea creditorului, domiciliul/sediul;

b) mărimea integrală a sumelor sau altor prestaţii datorate creditorului la data depunerii; temeiul creanţelor şi scadenţa lor;

c) menţiuni cu privire la eventualele drepturi de preferinţă sau garanţii.

(2) La notificare se anexează, după caz, originale sau copii legalizate după înscrisurile justificative din care izvorăsc creanţele şi actele de constituire de garanţii. Neanexarea acestora nu afectează efectele juridice ale notificării.

Articolul 1575[1]. Tabelul creanţelor înaintate; dreptul de acces la actele procedurii

(1) După expirarea termenului limită al somaţiei, notarul care desfăşoară procedura de somare întocmeşte tabelul creanţelor înaintate pe baza notificărilor depuse în termen şi îl comunică solicitantului procedurii şi moştenitorilor care au acceptat moştenirea.

(2) Notarul trebuie să permită oricărei persoane indicate la art. 1573 alin.(1), creditorului masei succesorale, legatarului, precum şi oricărei alte persoane care demonstrează un interes legitim să ia cunoştinţă de actele procedurii de somare, inclusiv notificările creditorilor şi anexele, precum şi tabelul creanţelor înaintate.

Articolul 1575[2]. Pretenţii care nu sunt atinse

Procedura somării publice a creditorilor nu aduce atingere drepturilor creditorilor gajişti şi celor asimilaţi creditorilor gajişti în cazul insolvabilităţii, precum şi nici drepturilor creditorilor, care la executarea silită asupra unui imobil au dreptul la satisfacerea creanţelor lor din contul acestui bun, în măsura în care se referă la satisfacerea din contul bunurilor a obligaţiilor referitoare la aceste bunuri. Această regulă se aplică şi în cazul creditorilor, ale căror pretenţii sunt garantate prin înregistrare provizorie sau notare sau a celor care au dreptul să ceară, în cazul insolvabilităţii, separarea din masa debitoare a bunului, care constituie obiectul dreptului său.

Articolul 1575[3]. Neatingerea a legatelor şi a sarcinilor

Dreptul la legate şi drepturile rezultate din sarcini nu sunt afectate prin procedura somării publice a creditorilor, prin derogare de la dispoziţiile art. 1575[103] lit. a).

Articolul 1575[4]. Excluderea creanţelor neînaintate

(1) Moştenitorul poate refuza satisfacerea creanţelor creditorului masei succesorale (creditorul exclus) a cărui creanţă nu a fost înaintată în cadrul procedurii somării publice a creditorilor (creanţa exclusă), dacă masa succesorală se epuizează prin satisfacerea creanţelor creditorilor neexcluşi. Moştenitorul este totuşi obligat să satisfacă creanţele excluse cu prioritate faţă de obligaţiile ce rezultă din legate şi din sarcini, cu excepţia cazului în care creditorul şi-a înaintat creanţele după satisfacerea obligaţiilor ce rezultă din legate şi din sarcini.

(2) Moştenitorul va ceda surplusul în cazul executării silite care prevede satisfacerea creditorului, conform dispoziţiilor legale referitoare la îmbogăţirea nejustificată. Moştenitorul poate refuza predarea bunurilor care intră în componenţa masei succesorale şi care s-au păstrat, plătind în schimb valoarea lor. Hotărîrea judecătorească definitivă, prin care se dispune ca moştenitorul să satisfacă o creanţă exclusă, are faţă de un alt creditor acelaşi efect ca şi satisfacerea creanţelor.

Articolul 1575[5]. Excepţia de tardivitate în declararea creanţelor

(1) Creditorul masei succesorale, care în baza creanţei sale ridică pretenţii faţă de moştenitor după expirarea termenului de 3 ani de la deschiderea moştenirii, se asimilează creditorului exclus în sensul art. 1575[4], cu excepţia cazului, în care moştenitorul sau alte persoane care acţionează din numele masei succesorale (custodele, administratorul masei succesorale, moştenitorul prealabil etc.) a cunoscut despre creanţă înainte de expirarea celor 3 ani, sau dacă creditorul şi-a înaintat creanţa în cadrul procedurii somării publice a creditorilor. În cazul în care cel care a lăsat moştenirea este declarat decedat sau momentul decesului se stabileşte conform Codului de procedură civilă, termenul începe să curgă din momentul în care rămîne definitivă hotărîrea cu privire la declararea decesului sau stabilirea momentului decesului.

(2) Obligaţia care incumbă moştenitorului conform dispoziţiilor art. 1575[4] alin. (1) propoziţia a doua se extinde asupra obligaţiilor corelative drepturilor cu privire la legate şi sarcini numai în măsura în care creditorul, în cazul insolvabilităţii masei succesorale, ar fi avut un rang de prioritate mai înalt.

(3) În măsura în care un creditor nu este afectat conform dispoziţiilor art. 1575[2] prin procedura somării publice, dispoziţiile alin. (1) nu i se aplică.

Secţiunea a 3-a
Limitarea răspunderii moştenitorului

Articolul 1575[6]. Instituirea unei administrări asupra masei succesorale. Insolvabilitatea masei succesorale

(1) Răspunderea moştenitorului pentru obligaţiile masei succesorale se limitează la activul masei succesorale şi nu se extinde asupra patrimoniului, pe care îl are în afara cotei succesorale ce îi revine, dacă se dispune administrarea masei succesorale în scopul satisfacerii creditorilor sau dacă a fost intentat procesul de insolvabilitate al masei succesorale.

(2) Chiar şi în cazurile prevăzute de dispoziţiile alin.(1), moştenitorul poartă răspundere şi cu patrimoniul său în afara cotei succesorale (răspundere nelimitată) pentru toate obligaţiile masei succesorale în cazul prevăzute la art. 1575[25] alin.(1) sau 1575[36], sau doar pentru obligaţia creditorului prevăzut la art. 1575[37] alin.(3).

Articolul 1575[7]. Ficţiunea existenţei raporturilor juridice stinse

Dacă se dispune adminstrarea masei succesorale sau se intentează procesul de insolvabilitate a masei succesorale, se consideră că nu sunt stinse raporturile juridice care s-au stins la deschiderea moştenirii prin întrunirea calităţii de debitor şi creditor de către o persoană sau drepturilor şi garanţiilor.

Articolul 1575[8]. Compensarea fără efect

(1) Dacă înainte de a se dispune administrarea masei sau a se intenta procesul de insolvabilitate a masei succesorale, un creditor al masei succesorale a compensat creanţa sa, care face parte din masa succesorală, cu creanţa moştenitorului, fără consimţămîntul acestuia, după ce se dispune administrarea masei succesorale sau se intentează procesul de insolvabilitate a masei succesorale, compensarea respectivă se consideră ca nu a avut loc.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi atunci cînd creditorul care nu este creditor al masei succesorale a compensat creanţa sa faţă de moştenitor cu o creanţă din masa succesorală.

Articolul 1575[9]. Răspunderea moştenitorului pentru administrarea anterioară; rambursarea cheltuielilor

(1) În cazul în care se dispune administrarea masei succesorale sau se intentează procesul de insolvabilitate a masei succesorale, moştenitorul poartă răspundere faţă de creditorii masei succesorale pentru administrarea de pînă atunci a masei succesorale, ca şi cum de la acceptarea moştenirii ar fi dispus de masa succesorală în calitate de administrator al lor. Faţă de acţiunile moştenitorului legate de masa succesorale, efectuate înaintea acceptării moştenirii, se aplică în mod corespunzător dispoziţiile legale referitoare la gestiunea de afaceri fără mandat.

(2) Pretenţiile creditorilor masei succesorale înaintate conform alin. (1) se consideră creanţe care intră în componenţa masei succesorale.

(3) Cheltuielile efectuate de moştenitor sunt acoperite din masa succesorală, în măsura în care el are dreptul să ceară rambursarea lor conform dispoziţiilor legale referitoare la mandat sau la gestiunea de afaceri fără mandat.

Articolul 1575[10]. Stingerea obligaţiei masei succesorale

Stingerea unei obligaţii a masei succesorale de către moştenitor trebuie considerată de către creditorii masei succesorale ca fiind efectuată în contul masei succesorale, dacă reieşind din circumstanţe moştenitorul putea considera că masa succesorală va fi suficientă pentru stingerea tuturor obligaţiilor masei succesorale.

Articolul 1575[11]. Cererea de intentare a procesului de insolvabilitate a masei succesorale

(1) Dacă moştenitorul află despre starea de incapacitate de plată sau supraîndatorare a masei succesorale, el este obligat să ceară fără întîrziere intentarea procesului de insolvabilitate a masei succesorale, însă nu înainte de acceptarea moştenirii. Nerespectarea acestei obligaţii atrage răspunderea moştenitorului faţă de creditori pentru prejudiciul cauzat prin aceasta. În caz că există mai mulţi moştenitori, răspunderea lor pentru acest prejudiciu este solidară.

(2) Pretenţiile creditorilor masei succesorale înaintate conform alin. (1) se consideră că intră în componenţa masei succesorale.

(3) Pentru determinarea suficienţei masei succesorale nu se iau în calcul obligaţiile rezultate din legate şi sarcini, precum şi obligaţiile faţă de creditorii excluşi în sensul art. 1575[4] şi 1575[5].

(4) Necunoaşterea supraîndatorării din neglijenţă se asimilează cunoaşterii despre starea de incapacitate de plată sau supraîndatorare. Neglijenţă există mai ales atunci cînd moştenitorul nu cere somare publică a creditorilor masei succesorale, cu toate că există motive să presupună că există obligaţii necunoscute ale masei succesorale. Simpla împrejurare că administratorul sau custodele masei succesorale ori executorul testamentar cunoşteau starea de incapacitate de plată sau supraîndatorare nu indică neglijenţa moştenitorului.

(5) Nu este obligatorie somarea publică a creditorilor dacă cheltuielile procedurii sunt disproporţionat de mari în raport cu mărimea masei succesorale.

Articolul 1575[12]. Administrarea masei succesorale

(1) Administrarea masei succesorale se dispune de către notarul care desfăşoară procedura succesorală la cererea moştenitorului chiar şi înainte de acceptarea moştenirii.

(2) La cererea creditorului masei succesorale administrarea ei se dispune dacă există motive să se creadă că în rezultatul comportamentului unui moştenitor sau a situaţiei patrimoniale a unui moştenitor se periclitează satisfacerea creanţelor tuturor creditorilor masei succesorale din contul masei succesorale. Cererea nu mai poate fi înaintată, dacă au trecut 2 ani de la acceptarea moştenirii de către cel puţin un moştenitor.

(3) Înainte de a dispune administrarea masei succesorale notarul va cita pentru audiere toţi comoştenitorii şi, după caz, executorul testamentar sau custodele masei succesorale.

(4) Poate fi desemnat administrator al masei succesorale doar administratorul autorizat în condiţiile legii.

Articolul 1575[13]. Refuzul instituirii administrării

Dispunerea administrării masei succesorale poate să fie refuzată, dacă cheltuielile sunt disproporţionat de mari în raport cu mărimea masei succesorale.

Articolul 1575[14]. Publicitatea instituirii administrării

(1) Notarul este obligat să publice o informaţie despre instituirea administrării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, indicînd numele şi prenumele defunctului, numărul dosarului succesoral şi datele de identificare ale administratorului masei succesorale.

(2) Notarul eliberează administratorului un certificat care îi confirmă calitatea (certificat de administrator al masei succesorale). Certificatul se restituie la încetarea calităţii de administrator al masei succesorale.

(3) Administratorul masei succesorale asigură notarea instituirii administrării masei succesorale în registrele de publicitate a drepturilor care vizează bunurile masei succesorale.

Articolul 1575[15]. Efectul hotărîrii de instituire a administrării

(1) Odată cu instituirea administrării moştenirii, moştenitorul şi, dacă există, executorul testamentar îşi suspendă dreptul de a administra moştenirea şi de a dispune de aceasta. Dispoziţiile art. 74, 77, 83, 92 şi 93 din Legea insolvabilităţii se aplică în mod corespunzător. Pretenţiile faţă de moştenire se pot înainta numai administratorului masei succesorale.

(2) Executarea silită şi punerea sechestrului asupra bunurilor care intră în componenţa masei succesorale, la cererea unui creditor care nu este creditor al moştenirii, este interzisă.

Articolul 1575[16]. Obligaţiile şi răspunderea administratorului masei succesorale

(1) Administratorul este obligat să administreze masa succesorală în interesul creditorilor şi moştenitorului, avînd inclusiv dreptul de a dispune de bunurile din masa succesorală, şi să asigure, din contul masei succesorale, executarea obligaţiilor masei succesorale indiferent de rangul lor de prioritate.

(2) Administratorul masei succesorale răspunde pentru administrarea masei succesorale şi faţă de creditorii masei succesorale. Dispoziţiile art. 1575[9] alin. (2), 1575[10] şi 1575[11] se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1575[17]. Transmiterea masei succesorale

(1) Administratorul masei succesorale transmite moştenitorului ceea ce a rămas din masa succesorală abia atunci cînd vor fi stinse obligaţiile cunoscute ale masei succesorale.

(2) Dacă o obligaţie nu poate fi executată pe moment sau dacă ea este litigioasă, transmiterea masei succesorale se poate face numai dacă s-a acordat o garanţie creditorului. Pentru o creanţă afectată de condiţie nu este necesară acordarea unei garanţii, dacă posibilitatea împlinirii condiţiei este atît de îndepărtată, încît creanţa nu are actualmente o valoare patrimonială.

(3) Administratorul masei succesorale va transmite moştenitorului şi notarului care desfăşoară procedura succesorală o dare de seamă despre administrare, iar notarul va dispune încetarea administrării masei succesorale şi va asigura radierea menţiunii despre administrare din registrele de publicitate.

Articolul 1575[18]. Remunerarea administratorului; acoperirea cheltuielilor

(1) Administratorul moştenirii are dreptul la o remunerare corespunzătoare pentru îndeplinirea atribuţiilor sale, mărimea căreia se stabileşte de către notarul care desfăşoară procedura succesorală.

(2) Administratorul masei succesorale de asemenea are dreptul la rambursarea cheltuielilor aferente administrării. Dispoziţiile art. 1046 se aplică în mod corespunzător

(3) Remuneraţia şi cheltuielile sunt acoperite din masa succesorală chiar dacă au fost avansate de un moştenitor, un creditor sau o altă persoană cu interes legitim.

Articolul 1575[19]. Încetarea administrării masei succesorale

(1) Administrarea masei succesorale încetează de plin drept odată cu intentarea procesului de insolvabilitate a masei succesorale.

(2) Administrarea masei succesorale poate fi revocată de către notarul care desfăşoară procedura succesorală dacă cheltuielile pentru ea depăşesc mărimea masei succesorale.

Articolul 1575[20]. Excepţia de epuizare a masei succesorale

(1) Dacă procesul de insolvabilitate a masei succesorale a fost încetat ca urmare a distribuţiei finale a masei succesorale sau prin confirmarea de către instanţa de judecată a planului procedurii de restructurare, în privinţa răspunderii moştenitorului i se aplică în mod

corespunzător dispoziţiile art. 1575^4 şi 1575^5 alin.(2). Cu toate acestea, pentru obligaţiile masei succesorale guvernate de planul procedurii de restructurare moştenitorul răspunde conform planului.

(2) Creanţele faţă de masa succesorală care, în cadrul procesului de insolvabilitate, nu au fost incluse în tabelul definitiv consolidat al creanţelor se consideră excluse în sensul art. 1575^4.

Articolul 1575^{21}. Excepţia de insuficienţă a masei succesorale

(1) În cazul în care în legătură cu insuficienţa masei succesorale nu este rezonabilă instituirea administrării moştenirii sau intentarea procesului de insolvabilitate a masei succesorale sau din acelaşi motiv se încetează administrarea masei succesorale, sau încetează procesul de insolvabilitate, atunci moştenitorul poate refuza satisfacerea creditorilor masei succesorale, în măsura în care masa succesorală a devenit insuficientă. În această situaţie, moştenitorul este obligat să transmită ceea ce a rămas din masa succesorală, în vederea satisfacerii creditorilor în ordinea procedurii de executare silită.

(2) Drepturile moştenitorului nu se exclud doar prin faptul că, după deschiderea moştenirii, creditorul a dobîndit pe calea procedurii de executare silită sau urmărire pe altă cale a unui drept de gaj sau ipotecă ori a efectuări unei înregistrări provizorii sau unei notări.

Articolul 1575^{22}. Consecinţele ridicării excepţiei de insuficienţă a masei succesorale

(1) Dacă moştenitorul face uz de dreptul său prevăzut de art. 1575^{21}, răspunderii sale şi dreptului său la rambursarea cheltuielilor i se aplică dispoziţiile art. 1575^9 şi 1575^{10}.

(2) Raporturile juridice stinse la momentul deschiderii moştenirii prin întrunirea calităţii de debitor şi creditor de către aceiaşi persoană sau prin întrunirea creanţei şi a garanţiei de către aceeaşi persoană, în raporturile dintre moştenitor şi creditor se consideră că nu s-au stins.

(3) Hotărîrea definitivă prin care se dispune ca moştenitorul să satisfacă un creditor are pentru un alt creditor acelaşi efect ca şi satisfacerea creanţelor.

(4) Obligaţiile care rezultă din dreptul la legate şi sarcini trebuie să fie luate în consideraţie de moştenitor la fel de parcă ele ar fi trebuit executate în cadrul procesului de insolvabilitate a masei succesorale.

Articolul 1575 [23]. Supraîndatorarea în rezultatul legatelor şi sarcinilor

Dacă supraîndatorarea moştenirii rezultă din legate şi sarcini, moştenitorul este îndreptăţit, chiar dacă nu sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1575^{21}, să înceapă satisfacerea acestor creanţe conform dispoziţiilor art. 1575^{21} şi 1575^{22}. Moştenitorul poate refuza să predea bunurile care intră în componenţa masei succesorale care s-au păstrat, plătind valoarea acestora.

Secţiunea a 4-a
Inventarul. Răspunderea nelimitată a moştenitorului

Articolul 1575^{24}. Dreptul de a întocmi un inventar

Moştenitorul are dreptul să depună la notar o listă care cuprinde componenţa masei succesorale (inventarul).

Articolul 1575^{25}. Stabilirea termenului pentru întocmirea inventarului

(1) La cererea unui creditor al masei succesorale, notarul trebuie să stabilească moştenitorului un termen pentru întocmirea inventarului (termen de inventar). După expirarea termenului, moştenitorul răspunde nelimitat pentru obligaţiile masei succesorale, dacă inventarul nu a fost depus anterior.

(2) Creditorul care depune cererea trebuie să justifice temeinicia creanţelor sale. Stabilirea termenului rămîne valabilă dacă se constată că creanţa nu există.

Articolul 1575^{26}. Durata termenului de inventar

(1) Termenul pentru întocmirea inventarului trebuie să fie de cel puţin 1 lună şi de cel mult 3 luni. Termenul se calculează de la recepţionarea actului prin care acesta a fost stabilit.

(2) Dacă termenul este stabilit pînă la acceptarea moştenirii, acesta începe să curgă doar din momentul acceptării moştenirii.

(3) La cererea moştenitorului, termenul se poate prelungi, la aprecierea notarului.

Articolul 1575[27]. Stabilirea unui nou termen

(1) Dacă din motive în afara controlului său moştenitorul a fost împiedicat să depună inventarul în termen, să ceară prelungirea termenului pentru întocmirea inventarului atunci cînd există circumstanţe justificate sau să respecte termenul de 2 săptămîni prevăzut de alin.(2), atunci, la cererea acelui moştenitor, notarul va stabili un nou termen pentru depunerea inventarului.

(2) Cererea privind stabilirea unui nou termen trebuie depusă în termen de 2 săptămîni de la înlăturarea impedimentului şi nu mai tîrziu de 1 an de la expirarea termenului stabilit prima dată.

(3) Înaintea adoptării hotărîrii notarului, dacă este posibil, trebuie audiat creditorul masei succesorale, la cererea căruia s-a stabilit primul termen.

Articolul 1575[28]. Suspendarea cursului termenului

Curgerii termenului de inventar şi a termenului de 2 săptămîni prevăzut de dispoziţiile art. 1575[27] alin. (2) li se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 274 alin.(1) lit. d), care reglementează calcularea termenului de prescripţie extinctivă.

Articolul 1575[29]. Moartea moştenitorului pînă la expirarea termenului

Dacă moştenitorul decedează înaintea expirării termenului de inventar sau înaintea expirării termenului de două săptămîni prevăzut de dispoziţiile art. 1575[27] alin. (2), termenul nu se va considera împlinit înaintea expirării termenului pentru renunţarea la moştenirea lăsată de moştenitor.

Articolul 1575[30]. Informarea autorităţii tutelare

Dacă moştenitorul este un minor sau este un adult în privinţa căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară, notarul este obligată să notifice autoritatea tutelară privind stabilirea termenului de inventar.

Articolul 1575[31]. Stabilirea termenului fără efect

Stabilirea unui termen de inventar este lipsită de efect, dacă s-a instituit administrarea moştenirii sau a fost intentat procesul de insolvabilitate a masei succesorale. Nu poate fi stabilit un termen de inventar pe durata administrării moştenirii sau pe durata desfăşurării procesului de insolvabilitate a masei succesorale. Dacă procesul de insolvabilitate s-a încheiat prin distribuirea finală a masei succesorale sau prin confirmarea planului procedurii de restructurare, nu este necesară întocmirea inventarului pentru înlăturarea răspunderii nelimitate.

Articolul 1575[32]. Conţinutul inventarului

(1) Inventarul trebuie să cuprindă toate bunurile şi toate obligaţiile care intră în componenţa masei succesorale existente la momentul deschiderii moştenirii.

(2) De asemenea, inventarul va include şi descrierea bunurilor care intră în componenţa masei succesorale în măsura în care aceasta este necesară pentru stabilirea valorii lor, precum şi evaluarea bunurilor respective.

Articolul 1575[33]. Întocmirea inventarului de către moştenitor

La întocmirea inventarului, moştenitorul trebuie să cheme în asistenţă o autoritate competentă, un funcţionar public competent sau un notar. Inventarul se semnează de către moştenitor şi se contrasemnează de către cel chemat să-l asiste.

Articolul 1575[34]. Întocmirea inventarului de o instituţie oficială

(1) La cererea moştenitorului, notarul va efectua inventarul sau va dispune ca acesta să fie întocmit de o autoritate competentă sau de un funcţionar public competent. Prin depunerea cererii se conservă termenul de inventar.

(2) Moştenitorul este obligat să ofere informaţiile necesare pentru întocmirea inventarului.

(3) Inventarul se va depune la notarul de către autoritatea sau funcţionarul public care l-a întocmit.

Articolul 1575[35]. Invocarea inventarului existent

În cazul în care la notar există un inventar care corespunde dispoziţiilor art. 1575[33] şi 1575[34], este suficient dacă, înaintea expirării termenului de inventar, moştenitorul declară notarului că îşi însuşeşte acest inventar.

Articolul 1575[36]. Răspunderea nelimitată a moştenitorului în caz de neveridicitate a inventarului

(1) Dacă moştenitorul omite intenţionat să includă în inventar o parte esenţială a bunurilor masei succesorale sau, în scopul prejudicierii creditorilor, admite includerea unei obligaţii inexistente, atunci moştenitorul răspunde nelimitat pentru toate obligaţiile masei succesorale. Această regulă se aplică şi atunci cînd, în cazul prevăzut de dispoziţiile art. 1575[34], moştenitorul refuză să ofere informaţii sau tergiversează intenţionat un timp îndelungat să le furnizeze.

(2) Dacă datele despre bunurile moştenirii sunt incomplete şi nu există situaţiile prevăzute la alin. (1), atunci se poate stabili moştenitorului un nou termen de inventar pentru ca să efectueze completările.

Articolul 1575[37]. Declaraţia pe proprie răspundere a moştenitorului

(1) La cererea unui creditor al masei succesorale, moştenitorul va depune o declaraţie pe proprie răspundere în faţa notarului că datele din inventar despre bunurile care intră în componenţa masei succesorale sînt, după cunoştinţa sa, complete.

(2) Înainte de a da declaraţia, moştenitorul poate completa inventarul.

(3) Moştenitorul care refuză să dea declaraţia poartă răspundere nelimitată faţă de creditorul, care a depus cererea. Această regulă se aplică şi atunci cînd moştenitorul nu se prezintă la termenul stabilit sau la noul termen stabilit în baza cererii creditorului, cu excepţia cazului în care există un motiv suficient de întemeiat pentru neprezentare.

(4) Acelaşi creditor sau un altul poate cere ca moştenitorul să depună repetat declaraţia, numai dacă există motive de a crede, că moştenitorul a aflat despre existenţa altor bunuri succesorale după ce a depus declaraţia precedentă.

Articolul 1575[38]. Răspunderea în cazul mai multor cote succesorale

Dacă un moştenitor este chemat la mai multe cote succesorale, răspunderea sa pentru obligaţiile masei succesorale se stabileşte în privinţa fiecărei cote succesorale ca şi cum cotele respective ar aparţine unor moştenitori diferiţi. Această regulă se aplică în cazurile acrescămîntului şi în cele prevăzute de dispoziţiile art. 1459 numai în cazul în care cotele succesorale sunt grevate în mod diferit.

Articolul 1575[40]. Prezumţia la întocmirea inventarului

Dacă inventarul a fost depus în termen, în raporturile dintre moştenitor şi creditorii masei succesorale se presupune că la momentul deschiderii moştenirii nu au existat alte bunuri ale masei succesorale decît cele indicate în inventar.

Articolul 1575[41]. Accesul la inventar

Notarul trebuie să permită consultarea inventarului de către orice persoană care justifică interesul său legitim în acest sens.

Articolul 1575[42]. Statul în calitate de moştenitor legal

Statului în calitate de moştenitor legal, nu i se poate stabili un termen de inventar. Statul are obligaţia să ofere creditorilor masei succesorale informaţii despre mărimea masei succesorale. Răspunderea statului în calitate de moştenitor legal se limitează la valoarea masei succesorale în toate cazurile.

Articolul 1575[43]. Custodele masei succesorale. Administratorul masei succesorale

(1) Custodelui masei succesorale, desemnat în conformitate cu art. 1572[113], nu i se poate stabili un termen pentru inventar. El este obligat să ofere creditorilor masei succesorale informaţii despre mărimea masei succesorale. Custodele moştenirii nu poate renunţa la limitarea răspunderii moştenitorului.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi administratorului masei succesorale.

Articolul 1575[44]. Efectele răspunderii nelimitate a moştenitorului

(1) Dacă moştenitorul poartă răspundere nelimitată pentru obligaţiile masei succesorale, dispoziţiile art. 1575^4-1575^6 şi 1575^8-1575^{11} nu se aplică. În acest caz, moştenitorul nu are dreptul să ceară instituirea administrării masei succesorale. Totuşi moştenitorul poate invoca limitarea răspunderii conform dispoziţiilor art. 1575^4 sau 1575^5 dacă ulterior intervine o situaţie descrisă de dispoziţiile art. 1575^{25} alin. (1) propoziţia a doua sau ale art. 1575^{36} alin. (1).

(2) Aplicarea dispoziţiilor art. 1575^8-1575^{11} şi dreptul moştenitorului de a cere instituirea administrării masei succesorale nu sunt excluse prin faptul că moştenitorul răspunde nelimitat faţă de unii dintre creditorii masei succesorale.

Secţiunea a 5-a
Excepţii dilatorii

Articolul 1575^{45}. Excepţia în primele 3 luni

(1) Moştenitorul are dreptul să refuze îndeplinirea obligaţiilor masei succesorale în decursul primelor 3 luni de la acceptarea moştenirii, dar nu şi după data depunerii inventarului.

(2) Pentru perioada în care debitorul are dreptul să refuze executarea obligaţiilor conform prevederilor alineatului (1), acesta datorează doar dobînda de întîrziere la rata prevăzută de dispoziţiile art. 585. Debitorul consumator nu datorează nici asemenea dobîndă de întîrziere.

Articolul 1575^{46}. Excepţia somării publice a creditorilor

(1) Dacă moştenitorul, în primele 12 luni după acceptarea moştenirii, a cerut somarea publică a creditorilor masei succesorale şi cererea a fost admisă, atunci moştenitorul are dreptul să refuze executarea obligaţiilor masei succesorale, pînă la încheierea acestei proceduri.

(2) Dacă se întocmeşte tabelul creanţelor înaintate sau se respinge cererea de dispunere a procedurii, aceasta nu se consideră încheiată înaintea expirării unui termen de 2 săptămîni, care începe de la comunicarea tabelului şi înainte de soluţionarea contestaţiei depuse în termen.

Articolul 1575^{47}. Excluderea excepţiilor în cazul răspunderii nelimitate

(1) Dispoziţiile art. 1575^{45} şi 1575^{46} nu se aplică dacă moştenitorul poartă răspundere nelimitată.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi în cazul în care un creditor, conform dispoziţiilor art. 1575^2, nu este afectat de somarea publică a creditorilor masei succesorale, sub rezerva că nu se are în vedere un drept obţinut abia după momentul deschiderii moştenirii în cadrul procedurii executării silite sau în baza unui sechestru, precum şi nici înregistrarea provizorie sau notarea într-un registru de publicitate efectuată după momentul deschiderii moştenirii.

Articolul 1575^{48}. Calcularea termenului în cadrul custodiei asupra masei succesorale

Dacă înaintea acceptării moştenirii se numeşte un custode pentru administrarea masei succesorale, termenele stabilite de dispoziţiile art. 1575^{45} şi 1575^{46} alin. (1) încep să curgă odată cu desemnarea acestuia.

Capitolul IV
PRETENŢII DIN MOŞTENIRE (PETIŢIA DE EREDITATE)

Articolul 1575^{49}. Obligaţia de restituire a posesorului masei succesorale

(1) Moştenitorul poate cere oricărei persoane care a dobîndit bunuri care intră în componenţa masei succesorale în virtutea unui drept de moştenire care nu-i aparţine în realitate (posesorul masei succesorale), restituirea acestor bunuri.

(2) Dreptul la acţiune întemeiat pe dispoziţiile alin.(1) se prescrie în termen de 10 ani din data în care moştenitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască împrejurările pe care se întemeiază dreptul său de moştenire. După expirarea acestui termen, se consideră că moştenitorul a renunţat la moştenire.

(3) Termenul de prescripţie prevăzut la alin.(1) începe să curgă faţă de moştenitorul care a lăsat masa succesorală în posesia soţului supravieţuitor doar după decesul acestuia din urmă.

(4) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător în cazul în care posesorul posedă doar o cotă succesorală.

Articolul 1575[50]. Subrogarea în cadrul masei succesorale

(1) Se consideră ca intră în componența masei succesorale și bunurile pe care posesorul masei succesorale le-a dobîndit printr-un act juridic din contul mijloacelor luate din masa succesorală.

(2) Apartenența la masa succesorală a unei creanțe astfel dobîndite poate fi invocată față de debitor numai atunci cînd el a cunoscut această apartenență. Dispozițiile art. 560, 561 și 562 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1575[51]. Produsele restituite de posesor

Posesorul masei succesorale trebuie să restituie moștenitorului foloasele obținute; obligația de restituire se extinde și la fructele asupra cărora posesorul a dobîndit dreptul de proprietate.

Articolul 1575[52]. Aplicare regulilor privind îmbogățirea nejustificată

(1) În măsura în care posesorul masei succesorale nu poate face restituirea, obligația lui se stabilește conform dispozițiilor legale referitoare la restituirea în cazul îmbogățirii nejustificate.

(2) Dispozițiile alin.(1) se aplică în special în cazul în care terții au dobîndit dreptul de proprietate asupra bunului care intră în componența masei succesorale.

Articolul 1575[53]. Rambursarea cheltuielilor

(1) Posesorul masei succesorale este obligat să restituie bunurile care intră în componența masei succesorale numai în schimbul rambursării tuturor cheltuielilor, în măsura în care acestea nu se sting pe calea compensării cu îmbogățirea nejustificată care trebuie restituită conform dispozițiilor art. 1575[52]. Pretenției întemeiate pe dreptul de proprietate i se aplică dispozițiile art. 311 și 312.

(2) La cheltuieli se atribuie și cele efectuate de posesorul masei succesorale pentru a se libera de grevările moștenirii sau pentru satisfacerea obligațiilor masei succesorale.

(3) În măsura în care, conform dispozițiilor legale, moștenitorul trebuie să ramburseze și cheltuielile care nu au fost efectuate pentru bunuri individuale, în special cheltuieli menționate la alin. (2), dreptul posesorului masei succesorale rămîne neatins.

Articolul 1575[54]. Răspunderea în cadrul examinării pricinii

(1) Dacă posesorul masei succesorale trebuie să restituie bunuri care intră în componența masei succesorale, acțiunea moștenitorului privind plata despăgubirilor pentru deteriorarea, pierderea sau altă imposibilitate de restituire se reglementează în conformitate cu dispozițiile aplicabile raporturilor dintre proprietar și posesor, din momentul introducerii în instanța de judecată a acțiunii în revendicare.

(2) Aceeași regulă se aplică și față de dreptul moștenitorului la restituirea sau plata valorii pentru foloasele obținute, precum și pentru dreptul posesorului masei succesorale la rambursarea cheltuielilor.

Articolul 1575[55]. Răspunderea în caz de rea-credință

Dacă, la momentul începerii posesiei, posesorul masei succesorale nu este de bună-credință, el răspunde ca și cum acțiunea moștenitorului a fost introdusă în instanța de judecată în acel moment. Dacă posesorul masei succesorale află ulterior că nu este moștenitor, el răspunde în același mod din momentul, în care a luat la cunoștință despre acest fapt. Aceasta nu afectează răspunderea mai extinsă cauzată de întârziere.

Articolul 1575[56]. Răspunderea în cazul actelor ilicite

Dacă posesorul masei succesorale a dobândit un bun din masa succesorală printr-o infracțiune sau deposedare ilegală, el răspunde conform dispozițiilor legale referitoare la răspunderea pentru delicte. Posesorul de bună-credință al moștenirii poartă răspundere pentru deposedare ilegală conform acelor dispoziții legale numai dacă moștenitorul dobîndise deja posesia propriu-zisă asupra bunului.

Articolul 1575[57]. Obligația posesorului masei succesorale de a oferi informații

(1) Posesorul masei succesorale are obligaţia să ofere moştenitorului informaţii cu privire la bunurile care alcătuiesc masa succesorală şi locul aflării acestora.

(2) Aceeaşi obligaţie o are şi acela, care fără să fie posesor al masei succesorale, intră în posesia unui bun din componenţa masei succesorale înainte ca moştenitorul să intre propriu-zis în posesia masei succesorale.

Articolul 1575[58]. Obligaţia persoanelor care au locuit cu cel care a lăsat moştenirea de a oferi informaţii. Confirmarea prin declaraţie pe proprie răspundere

(1) Persoana care, la momentul deschiderii moştenirii, locuia în gospodăria celui care a lăsat moştenirea, are obligaţia să ofere moştenitorului, la cerere, informaţii despre operaţiunile efectuate în legătură cu moştenirea şi despre ceea ce îi este cunoscut în privinţa locului aflării bunurilor care intră în componenţa masei succesorale.

(2) Dacă există motive să se presupună că informaţiile au fost furnizate cu neglijenţă, persoana este obligată, la cererea moştenitorului, să depună o declaraţie pe proprie răspundere în faţa notarului, prin care să confirme, după cunoştinţa sa, caracterul veridic şi complet al informaţiilor.

Articolul 1575[59]. Răspunderea în cazul înaintării pretenţiilor de către moştenitor referitor la anumite bunuri din masa succesorală

Răspunderea posesorului masei succesorale în ceea ce priveşte creanţele pe care le are moştenitorul în privinţa bunurilor determinate ale masei succesorale este reglementată de dispoziţiile legale referitoare la pretenţiile din moştenire (petiţia de ereditate).

Articolul 1575[60]. Persoanele care dobîndesc moştenirea de la posesorul masei succesorale

Persoana care a dobândit prin contract masa succesorală de la un posesor al masei succesorale, este considerat posesor al masei succesorale în raport cu moştenitorul.

Articolul 1575[61]. Pretenţiile persoanei care a fost declarată decedată

(1) Persoana declarată decedată sau a cărei deces este declarat conform Codului de procedură civilă, care a supravieţuit după momentul stabilit ca fiind cel al decesului său, poate cere restituirea masei, conform dispoziţiilor legale referitoare la pretenţia din moştenire (petiţia de ereditate). Atât timp cît mai trăieşte, dreptul persoanei nu se prescrie înaintea expirării termenului de 1 an din momentul în care a aflat despre declararea decesului sau stabilirea momentului decesului.

(2) Aceleaşi dispoziţii se aplică şi în cazul în care se presupune în mod eronat decesul unei persoane, în lipsa unei hotărîri a instanţei judecătoreşti privind declararea momentului decesului sau fără stabilirea momentului decesului.

Capitolul V
PLURALITATEA DE MOŞTENITORI

Secţiunea 1
Raporturile juridice dintre comoştenitori

§1. Indiviziunea

Articolul 1575[62]. Proprietatea comună a comoştenitorilor (indiviziunea)

(1) Dacă cel care a lăsat moştenirea are mai mulţi moştenitori (comoştenitori), masa succesorală devine proprietatea comună a comoştenitorilor din momentul deschiderii moştenirii (indiviziune).

(2) Indiviziunea încetează prin partaj sau prin dobândirea de către aceeaşi persoană a tuturor cotelor succesorale.

(3) Până la încetarea indiviziunii se aplică dispoziţiile art. 1575[63]-1575[74].

(4) Pe durata indiviziunii dispoziţiile legale privitoare la proprietatea comună pe cote-părţi se aplică în mod corespunzător masei succesorale în măsura în care nu contravine dispoziţiilor prezentei cărţi.

Articolul 1575[63]. Dreptul de dispoziţie al fiecărui comoştenitor

(1) Fiecare comoştenitor poate dispune de cota sa succesorală. Contractul prin care comoştenitorul dispune de cota sa succesorală trebuie autentificat notarial.

(2) Comoştenitorul nu poate dispune de cota sa parte asupra bunurilor distincte care intră în componenţa masei succesorale.

Articolul 1575[64]. Înregistrarea drepturilor până la partaj în registrele de publicitate

(1) În cazul în care drepturile comoştenitorilor asupra anumitor bunuri din masa succesorală sunt înregistrate într-un registru de publicitate înainte de partaj, cota-parte din dreptul respectiv nu se indică.

(2) În cazul în care comoştenitorul a dispus de cota sa succesorală către un alt comoştenitor, dispunătorul va fi exclus din rândul titularilor dreptului în registrul de publicitate.

(3) În cazul în care comoştenitorul a dispus de cota sa succesorală către un terţ, dispunătorul va fi exclus din rândul titularilor dreptului în registrul de publicitate şi în locul acestuia va fi înregistrat terţul.

Articolul 1575[65]. Dreptul de preemţiune al comoştenitorilor

(1) Dacă un comoştenitor vinde cota sa succesorală unui terţ, ceilalţi comoştenitori au drept de preemţiune.

(2) Termenul pentru exercitarea dreptului de preemţiune este de 2 luni. Dreptul de preemţiune se moşteneşte.

Articolul 1575[66]. Invocarea dreptului de preemţiune în raport cu cumpărătorul

(1) Dacă cota vîndută a fost transmisă cumpărătorului, comoştenitorii pot invoca faţă de acesta dreptul lor de preemţiune pe care îl au contra vînzătorului conform dispoziţiilor art. 1575[67]. Dreptul de preemţiune faţă de vînzător expiră odată cu transmiterea cotei succesorale a acestuia.

(2) Vînzătorul trebuie să informeze neîntîrziat comoştenitorii despre transmitere în temeiul vânzării.

Articolul 1575[67]. Răspunderea cumpărătorului cotei succesorale

În cazul în care comoştenitorii îşi exercită dreptul de preemţiune, odată cu transmiterea cotei succesorale către comoştenitori, cumpărătorul se eliberează de răspunderea pentru obligaţiile masei succesorale. Se menţine, însă, răspunderea sa, dacă poartă răspundere faţă de creditorii masei succesorale conform dispoziţiilor art. 1575[9]-1575[11]. Dispoziţiile art. 1575[21] şi 1575[22] se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1575[68]. Înstrăinarea ulterioară a cotei succesorale

În cazul în care cumpărătorul transmite altuia cota succesorală dobândită, dispoziţiile art. 1575[63], 1575[66] şi 1575[67] se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1575[69]. Administrarea comună a masei succesorale

(1) Administrarea masei succesorale revine în comun moştenitorilor. Fiecare comoştenitor este obligat faţă de ceilalţi să participe la măsurile necesare pentru administrarea corespunzătoare. Fiecare comoştenitor poate lua măsurile necesare de conservare fără participarea celorlalţi.

(2) Se aplică dispoziţiile art. 1357, 1359, 1360 şi 1362. Partajul fructelor nu intervine înainte de partajul masei succesorale. Dacă partajul masei succesorale este exclus pentru o perioadă care depăşeşte 1 an, fiecare comoştenitor poate cere partajarea cîştigului net la sfîrşitul fiecărui an.

Articolul 1575[70]. Creanţele care intră în componenţa masei succesorale

Dacă o creanţă intră în componenţa masei succesorale, debitorul poate să execute obligaţia numai faţă de toţi moştenitorii, iar fiecare comoştenitor poate cere îndeplinirea obligaţiei faţă de toţi moştenitorii. Fiecare comoştenitor poate cere ca debitorul să consemneze bunul pentru toţi moştenitorii, iar dacă bunul nu poate face obiectul consemnării, să-l predea unui depozitar desemnat de notarul.

Articolul 1575[71]. Dispunerea de bunurile masei succesorale. Compensarea

(1) Moştenitorii pot dispune de un bun care intră în componenţa masei succesorale numai în comun.

(2) Creanţa care intră în componenţa masei succesorale nu poate fi compensată de către debitor printr-o creanţă pe care o are împotriva unui comoştenitor.

Articolul 1575[72]. Subrogarea

Ceea ce se dobîndeşte în baza unui drept legat de masa succesorală sau ca despăgubire pentru distrugerea, deteriorarea sau sustragerea unui bun care intră în componenţa masei succesorale, ori printr-un act juridic ce priveşte masa succesorală, se consideră că intră în componenţa masei succesorale. Pentru creanţa care ia naştere dintr-un astfel de act juridic, se aplică dispoziţiile art. 1575[50] alin. (2).

Articolul 1575[73]. Satisfacerea obligaţiilor masei succesorale

(1) Din masa succesorală se satisfac, în primul rînd, obligaţiile masei succesorale. Dacă o obligaţie a masei succesorale nu a ajuns la scadenţă sau este litigioasă, se reţin cele necesare pentru satisfacerea ei.

(2) Dacă o obligaţie a masei succesorale trebuie îndeplinită numai de unii dintre comoştenitori, aceştia pot cere ca executarea să se facă numai din ceea ce le revine în temeiul partajului.

(3) Pentru îndeplinirea obligaţiei, masa se converteşte în bani, dacă este necesar.

Articolul 1575[74]. Repartizarea surplusului

(1) Surplusul rămas după îndeplinirea obligaţiilor masei succesorale revine moştenitorilor proporţional cu cotele succesorale ale fiecăruia.

(2) Documentele referitoare la raporturile personale ale celui care a lăsat moştenirea, ale familiei acestuia sau documentele referitoare la întreaga masă succesorală, rămîn comune.

§2. Partajul masei succesorale

Articolul 1575[75]. Noţiunea şi modul de efectuare a partajului masei succesorale

(1) Fiecare comoştenitor poate cere în orice moment partajul masei succesorale, în măsura în care din art. 1575[76]-1575[78] nu rezultă altceva.

(2) Prin partajul masei succesorale se determină care bunuri sau cote-părţi din dreptul asupra bunurilor, precum şi care drepturi şi obligaţii ale masei succesorale se dobândesc de către fiecare comoştenitor.

(3) Masa succesorală se partajează între comoştenitori potrivit cotelor succesorale, pe baza valorii obişnuite a bunurilor din masa succesorală la data partajului. Prin acordul părţilor, unui bun din masa succesorală îi poate fi atribuită o valoare pe baza unui interes special al unuia din comoştenitori.

(4) La partaj, se ţine cont de obligaţia de raport al donaţiilor care incumbă, după caz, moştenitorilor conform dispoziţiilor art. 1575[92]-1575[100]. Prin contract de partaj comoştenitorii pot renunţa, total sau parţial, la raportul donaţiilor.

(5) Dispoziţiile legale privitoare la partajul bunului care face obiectul dreptului de proprietate comună pe cote-părţi se aplică în mod corespunzător partajului masei succesorale în măsura în care nu contravin dispoziţiilor prezentei cărţi.

(6) Partajul se poate efectua şi până la înregistrarea drepturilor comoştenitorilor asupra anumitor bunuri din masa succesorală în registrele de publicitate.

(7) În cazul în care, la data deschiderii moştenirii, în componenţa masei succesorale intră bunuri care făceau obiectul dreptului de proprietate comună în devălmăşie ori obligaţii comune în devălmăşie, ele pot face obiectul partajului între comoştenitori doar după ce s-au partajat, în sensul alin. (2), între coproprietarul devălmaş, pe de o parte, şi toţi comoştenitorii sau, după caz, executorul testamentar ori administratorul masei succesorale, de cealaltă parte (partajul bunurilor şi obligaţiilor comune în devălmăşie).

Articolul 1575[76]. Amînarea partajului masei succesorale

(1) În măsura în care cotele succesorale sunt nedeterminate din cauza faptului că se așteaptă nașterea unui comoștenitor, partajul este exclus până la înlăturarea motivului care împiedică determinarea.

(2) Același lucru este valabil, în măsura în care comoștenitorul nu poate fi încă determinat, fiindcă nu s-a pronunțat o hotărîre cu privire la încuviințarea adopției, anularea sau nulitatea adopției sau până la înregistrarea unei fundații înființate conform dispoziției testamentare a celui care a lăsat moștenirea.

(3) Dacă toți comoștenitorii au încheiat un contract prin care au convenit să amâne partajul masei succesorale, partajul nu se poate cere înainte de expirarea termenului stabilit în contract. Dacă un termen nu s-a stabilit sau el este mai mare de 10 ani, se consideră ca fiind stabilit un termen de 10 ani.

(4) Partajul este exclus pe perioada în care masa succesorală se află în administrare sau în proces de insolvabilitate.

Articolul 1575[77]. Excluderea partajului prin dispoziția celui care a lăsat moștenirea

(1) Cel care a lăsat moștenirea poate dispune pentru cauză de moarte ca partajul masei succesorale sau a bunurilor distincte din masa succesorală să fie exclusă sau să fie dependentă de respectarea unui termen de notificare. Dispozițiile art. 1363 alin. (2) și (3), 1364 și 1365, precum și art. 311 se aplică în mod corespunzător.

(2) Dispoziția testamentară nu are efect, dacă au trecut 30 de ani de la momentul deschiderii moștenirii. Testatorul poate stabili, ca dispoziția testamentară să fie valabilă până la intervenirea unui anumit eveniment privitor la persoana unui comoștenitor sau, dacă desemnează un moștenitor subsecvent sau dispune un legat, până la survenirea moștenirii subsecvente intervenirea devoluțiunii legatului. Atunci când comoștenitorul, în privința căruia trebuie să intervină un eveniment, este o persoană juridică, se aplică dispozițiile cu privire la termenul de 30 de ani.

(3) Masa succesorală nu poate fi partajată până la expirarea termenului sau survenirea evenimentului prevăzute de alin. (1) sau (2), cu excepția cazului în care comoștenitorii convin altfel unanim.

Articolul 1575[78]. Amînarea partajului masei succesorale până la finalizarea procedurii de somare publică

Fiecare comoștenitor poate cere ca partajul să fie amînat până la finalizarea procedurii de somare publică a creditorilor cerută conform dispozițiilor art. 1573 sau până la expirarea termenului de declarare a creanțelor prevăzut de dispozițiile art. 1575[104]. În cazul în care nu a fost cerută încă somarea publică sau nu s-a dispus publicarea acestei cerințe conform dispozițiilor art. 1575[104], amînarea poate fi cerută dacă cererea este depusă neîntîrziat sau s-a publicat somația publică neîntîrziat.

Articolul 1575[79]. Principii generale privind formarea și atribuirea loturilor din masa succesorală

(1) La formarea loturilor din masa succesorală și atribuirea lor către comoștenitori, se iau în considerare necesitățile și interesele speciale ale fiecărui comoștenitor, dorința titularilor cotelor succesorale care formează majoritatea masei succesorale și voința exprimată de testator prin dispoziție testamentară.

(2) Dacă în locul unui succesibil vin la moștenire în temeiul dreptului de reprezentare mai mulți descendenți, partajul se va efectua în primul rând între tulpini și, ulterior, în cadrul tulpinii.

(3) Un bun care face parte din masa succesorală și nu poate fi divizat în natură sau care, dacă ar rămâne în coproprietatea comoștenitorilor, nu ar putea fi folosit în mod util conform destinației, se va atribui unuia dintre comoștenitori.

(4) Dacă moștenitorii nu ajung la un acord privitor la atribuirea unui bun, bunul se va vinde la licitație publică sau, cu acordul tuturor, la licitație între comoștenitori, iar produsul vânzării se va atribui comoștenitorilor proporțional cotelor succesorale.

(5) Dacă la partajul masei succesorale valoarea bunului atribuit unui moştenitor este mai mare decât cota succesorală a acestuia, comoştenitorului îi incumbă obligaţia să plătească o sultă celorlalţi comoştenitori.

(6) La partajul masei succesorale, bunurile care compun o unitate economică, un set sau o altă universalitate separarea căreia îi va reduce valoarea, nu vor fi separate dacă măcar unul din comoştenitor se opune separării, cu excepţia cazului în care prin dispoziţie testamentară s-a dispus separarea.

(7) La partajul masei succesorale, bunurile cu valoare sentimentală specială pentru o familie nu va fi vândut dacă măcar unul din comoştenitori se opune vânzării. În acest caz, bunul va fi vândut la licitaţie doar între comoştenitori.

(8) Dacă după partajul masei succesorale se constată noi bunuri ale masei succesorale, ele vor fi partajate după aceleaşi reguli (partajul complementar).

Articolul 1575[80]. Preferinţa la atribuirea bunurilor din masa succesorală

(1) Comoştenitorul are dreptul preferenţial la atribuirea bunurilor din masa succesorală al căror coproprietar era împreună cu defunctul la data deschiderii moştenirii. Această regulă nu aduce atingere dispoziţiilor legale sau din actele de constituire ale societăţilor comerciale privind moştenirea părţii sociale.

(2) Comoştenitorul are dreptul preferenţial la atribuirea dreptului de proprietate sau dreptului de locaţiune care aparţinea defunctului asupra locuinţei în care acel comoştenitor îşi avea reşedinţa obişnuită la data deschiderii moştenirii, precum şi asupra mobilierului cu care era dotat.

(3) Comoştenitorul are dreptul preferenţial la atribuirea dreptului de proprietate sau dreptului de locaţiune care aparţinea defunctului asupra imobilului în care acel comoştenitor desfăşura o activitate de întreprinzător sau profesională la data deschiderii moştenirii, precum şi asupra bunurilor mobile cu care era dotat.

(4) Comoştenitorul are dreptul preferenţial la atribuirea universalităţii bunurilor mobile necesare pentru exploatarea terenului agricol dacă la acel comoştenitor a trecut prin devoluţiune proprietatea sau arenda acelui teren agricol ori el încheie o nouă arendă privitor la acel teren agricol.

(5) În cazul în care mai mulţi comoştenitori invocă drepturile preferenţiale, se va ţine cont de aptitudinea solicitanţilor de a administra şi întreţine bunul în cauză. În cazul în care bunul ţine de o activitate sau este o parte socială într-o societate comercială, se va ţine cont de durata participării personale a solicitantului în acea activitate înainte de data deschiderii moştenirii.

Articolul 1575[81]. Dispoziţia testatorului privind partajul masei succesorale

(1) Prin dispoziţie testamentară testatorul poate stabili modul de efectuare a partajului. Testatorul poate dispune mai ales, ca partajul să fie lăsat la aprecierea echitabilă a executorului testamentar.

(2) Planul de partaj întocmit de către executorul testamentar conform dispoziţiilor testamentare poate fi anulat de către instanţa de judecată la cererea oricărui dintre comoştenitori dacă el este în mod evident inechitabil, cerându-se în schimb partajul judiciar.

Articolul 1575[82]. Partajul masei succesorale prin contract

(1) Comoştenitorii partajează masa succesorală prin contract de partaj dintre ei dacă nu s-a desemnat un executor testamentar ori dacă executorul testamentar desemnat nu întocmeşte planul de partaj în termenul acordat de către notarul care desfăşoară procedura succesorală.

(2) Partajul prin contract poate fi total sau parţial. El este parţial atunci când masa succesorală se păstrează cu privire la anumite bunuri sau cu privire la unii din comoştenitori.

(3) Dacă în masa succesorală se cuprind bunuri pentru înstrăinarea cărora legea impune forma autentică, contractul de partaj se încheie în formă autentică.

(4) Dacă aceleaşi persoane sunt comoştenitori faţă de mai multe mase succesorale, se poate recurge la un singur partaj prin contract privitor la toate masele succesorale.

Articolul 1575[83]. Partajul judiciar al masei succesorale

(1) Instanţa de judecată partajează masa succesorală în baza acţiunii în partaj introduse de unul dintre comoştenitori dacă există temei de a anula planul de partaj întocmit de către executorul testamentar sau dacă comoştenitorii nu reuşesc să încheie un contract de partaj.

(2) La introducerea acţiunii de partaj se descrie succint masa succesorală supusă partajului, se propune planul de partaj, precum şi se descriu eforturile depuse anterior pentru a ajunge la un partaj prin contract.

(3) Dacă comoştenitorii nu reuşesc să încheie cu coproprietarul devălmaş un contract de partaj al bunurilor şi obligaţiilor comune în devălmăşie în sensul art. 1575[76] alin.(7), şi dacă, totodată, conform alin. (1) s-a introdus o acţiune în partaj al masei succesorale, oricare participant la partajul masei succesorale poate cere instanţei de judecată să efectueze, în acelaşi proces, după atragerea în proces a coproprietarului devălmaş, şi partajul bunurilor şi obligaţiilor comune în devălmăşie.

Articolul 1575[84]. Desemnarea notarului

(1) Dacă complexitatea operaţiunilor de partaj o justifică, instanţa de judecată desemnează un notar pentru a desfăşura operaţiunile de partaj, sub supravegherea instanţei de judecată.

(2) Notarul este ales de către comoştenitori sau, în lipsa unui acord, de către instanţa de judecată.

(3) Notarul desemnat convoacă părţile şi le cere să furnizeze toate documentele utile pentru desfăşurarea operaţiunilor de partaj.

(4) Notarul desemnat informează instanţa de judecată privitor la dificultăţile întâmpinate şi poate solicita de la instanţa de judecată orice măsură de natură să faciliteze derularea.

(5) Notarul desemnat poate, dacă valoarea sau consistenţa masei succesorale o justifică, să atragă un expert, ales de către părţi sau, în lipsa unui acord, desemnat de către instanţa de judecată.

(6) Notarul desemnat poate cere instanţei de judecată să convoace părţile sau reprezentanţii lor, în prezenţa notarului, pentru a încerca concilierea lor.

(7) Dacă nu s-a reuşit concilierea, instanţa de judecată trimite părţile în faţa notarului desemnat, care stabileşte un proces-verbal în care sunt expuse poziţiile părţilor, precum şi proiectul planului de partaj.

Articolul 1575[85]. Reprezentantul desemnat al comoştenitorului care nu se prezintă

(1) Dacă unul din comoştenitori nu se prezintă la convocarea notarului desemnat, acesta din urmă îi poate stabili un termen de 3 luni pentru a-şi desemna un reprezentant.

(2) În cazul în care moştenitorul sau reprezentantul său nu se prezintă la data fixată în notificarea notarului, acesta din urmă întocmeşte un proces-verbal şi îl transmite instanţei de judecată pentru ca comoştenitorului care nu s-a prezentat să i se desemneze un reprezentant.

(3) În cazul prevăzut la alin. (2), instanţa de judecată, prin încheiere, desemnează moştenitorului un reprezentant. Administratorul autorizat sau avocatul care oferă asistenţă juridică garantată de stat nu poate refuza să acţioneze în calitate de reprezentant al moştenitorului fără motiv întemeiat.

(4) Reprezentantul desemnat poate încheia contractul de partaj din numele unui comoştenitor doar cu încuviinţarea, prin încheiere, din partea instanţei de judecată care l-a desemnat, la cererea sa, la care anexează proiectul contractului de partaj.

Articolul 1575[86]. Termenul de întocmire a proiectului planului de partaj

(1) În termen de cel mult 1 an de la desemnarea sa, notarul întocmeşte proiectul planului de partaj.

(2) Termenul prevăzut la alin. (1) se suspendă:

a) în caz de desemnare a unui expert şi până la emiterea raportului de expertiză;

b) în caz de vânzare dispusă prin încheiere conform art. 1575[88] şi până la ziua realizării definitive a acesteia;

c) în caz de cerere de desemnare a unui reprezentant conform art. 1575[85] alin. (2) şi până la ziua desemnării sale;

d) în caz de trimitere a părţilor în faţa instanţei de judecată conform art. 1575[84] alin. (6) şi până la îndeplinirea acestei etape.

(3) În cazul complexităţii operaţiunilor de partaj, instanţa de judecată poate prelungi termenul prevăzut la alin. (1), cu cel mult 1 an, la cererea notarului desemnat sau a unuia din comoştenitori.

Articolul 1575[87]. Atribuţiile instanţei de judecată

(1) Instanţa de judecată supraveghează derularea operaţiunilor de partaj şi respectarea termenului prevăzut la art. 1575[86].

(2) În acest scop instanţa de judecată poate, chiar şi din oficiu, soma părţile sau notarul, poate aplica amenzi şi poate să dispună înlocuirea notarului desemnat.

(3) Dacă s-a încheiat un contract de partaj între comoştenitori, notarul desemnat comunică aceasta instanţei de judecată, care dispune încetarea procesului.

(4) În caz de dezacord între comoştenitori privitor la proiectul planului de partaj întocmit de către notarul, acesta din urmă transmite instanţei de judecată un proces-verbal care expune poziţia părţilor, precum şi proiectul planului de partaj. Instanţa de judecată poate audia părţile şi notarul desemnat şi să încerce o conciliere.

(5) Instanţa de judecată soluţionează aspectele din planul de partaj asupra cărora există dezacord şi omologhează planul de partaj.

(6) În caz de omologare, dacă se impune tragerea la sorţi pentru atribuirea loturilor din masa succesorală, instanţa de judecată o dispune prin aceeaşi hotărâre, fie în prezenţa instanţei de judecată, fie în prezenţa notarului desemnat.

Articolul 1575[88]. Licitaţia în privinţa bunurilor din masa succesorală

(1) Atât pe durata procesului, prin încheiere, cât şi la soluţionarea acţiunii, prin hotărâre, instanţa de judecată dispune, în condiţiile pe care le va determina, vânzarea la licitaţie conform Codului de executare a acelor bunuri din masa succesorală care nu pot fi divizate în natură sau atribuite cu uşurinţă.

(2) Comoştenitorii pot decide în unanimitate că adjudecarea se va desfăşura doar între ei. În lipsă de unanimitate, licitaţia este publică.

(3) Comoştenitorii pot conveni ca vânzarea să se facă la orice preţ oferit de participanţii la licitaţie. De asemenea, ei pot conveni ca vânzarea să nu se facă sub un anumit preţ.

Articolul 1575[89]. Efectele partajului masei succesorale

(1) Fiecare comoştenitor se consideră că a moştenit singur şi la data deschiderii moştenirii toate bunurile care i-au fost atribuite în cadrul lotului său, sau care le-a primit în urma vânzării, şi se consideră că niciodată nu a fost proprietarul celorlalte bunuri din masa succesorală.

(2) Dispoziţiile alin. (1) de asemenea se aplică în raport cu bunurile pe care le dobândeşte prin oricare alt act juridic prin care se efectuează partajul.

(3) Dispoziţiile alin. (1) se aplică indiferent dacă partajul se referă la toată masa succesorală sau doar o parte din ea, sau doar privitor la unii comoştenitori.

(4) Cu toate acestea, actele juridice încheiate în mod valabil în privinţa bunurilor din masa succesorală îşi menţin efectele juridice şi după partaj.

Articolul 1575[90]. Răspunderea comoştenitorilor în legătură cu partajul masei succesorale

(1) Comoştenitorii răspund, unii faţă de alţii, potrivit regulilor vânzării-cumpărării pentru viciile materiale sau juridice apărute dintr-o cauză anterioară partajului dacă contractul de partaj nu prevede altfel. Fiecare comoştenitor este personal obligat, proporţional lotului său, să despăgubească comoştenitorul pentru prejudiciul suferit.

(2) Dacă unul din comoştenitori este în incapacitate de plată, cota în care el răspunde se acoperă proporţional de către comoştenitorul victimă a viciului şi ceilalţi comoştenitori solvabili.

(3) Comoştenitorii continuă să răspundă, în condiţiile legii, de o obligaţie a masei succesorale care a fost atribuită în lotul unui comoştenitor.

Articolul 1575[91]. Anularea partajului prin contract

(1) Contractul de partaj poate fi anulat pe motiv de violenţă sau dol în condiţiile legii.

(2) Contractul de partaj poate, de asemenea, fi anulat pe motiv de eroare în condiţiile legii dacă eroarea s-a produs în privinţa existenţei sau mărimii cotelor succesorale ori în privinţa proprietăţii bunurilor din masa succesorală.

(3) Comoştenitorul nu poate invoca nulitatea pe motiv de eroare, dol sau violenţă dacă, după ce a putut intenta acţiunea în anulare, a dispus de unul din bunurile din lotul care i-a fost atribuit.

(4) Dacă consecinţele violenţei, dolului sau erorii pot fi înlăturate pe altă cale decât anularea partajului, instanţa de judecată, la cererea uneia dintre părţi, poate dispune un partaj complementar sau de rectificare.

(5) Dacă un comoştenitor nu era cunoscut şi a fost omis de la partaj, el poate doar cere de la ceilalţi comoştenitori, conform art. 1575[49]-1575[61], partea pe care ar fi primit-o dacă participa la partaj, în natură sau prin plata valorii sale, fără anularea partajului.

(6) În cazul în care partajul este afectat de leziune, comoştenitorului dezavantajat i se compensează prejudiciul, la alegerea celorlalţi comoştenitori, în natură sau prin plata valorii. Acţiunea întemeiată pe leziune este exclusă în cazul vânzării moştenirii sau cotei succesorale dacă în contractul de vânzare-cumpărare părţile au acoperit riscul leziunii printr-o clauză expresă.

§3. Raportul donaţiilor

Articolul 1575[92]. Raportul donaţiilor de către descendenţi

(1) Descendenţii defunctului care culeg moştenirea ca moştenitori legali, sunt obligaţi între ei, la momentul partajului, la raportul donaţiilor primite de la cel care a lăsat moştenirea în calitate de donaţii în timpul vieţii acestuia, în măsura în care cel care a lăsat moştenirea nu a dispus scutirea de raport.

(2) Sumele acordate cu titlu gratuit pentru acoperirea cheltuielilor curente, precum şi cheltuielilor pentru educaţie superioară sau profesională, se raportează, în măsura în care erau disproporţionate în raport cu posibilităţile patrimoniale ale celui care a lăsat moştenirea. Raportul acestor prestaţii este exclus în măsura în care cel care a lăsat moştenirea le-a scutit de raport.

(3) Scutirea de raport poate fi făcută prin chiar contractul de donaţie sau prin dispoziţie testamentară.

(4) Nu se raportează prestaţiile executate faţă de descendent în temeiul obligaţiei legale de întreţinere sau altor obligaţii impuse de lege.

Articolul 1575[93]. Obligaţia de raport în cazul decăderii de la moştenire a unui descendent

(1) Dacă înainte sau după deschiderea moştenirii decade de la moştenire un descendent, care în calitate de moştenitor ar fi fost obligat la raport, obligaţia de raport a donaţiilor făcute lui îi incumbă descendentului care îi ia locul pe baza dreptului de reprezentare.

(2) Dacă testatorul a desemnat un substituit în locul descendentului ce decade de la moştenire, se consideră, în caz de dubii, că moştenitorul desemnat nu va primi mai mult decît ar fi primit descendentul, ţinîndu-se cont de obligaţia de raport.

Articolul 1575[94]. Obligaţia de raport a descendentului moştenitor testamentar

Dacă testatorul a desemnat descendenţii ca moştenitori a ceea ce le-ar reveni ca moştenitori legali sau dacă testatorul a stabilit astfel descendenţilor cotele succesorale ale lor, încât acestea se află unele faţă de altele în aceleaşi proporţii ca şi cotele succesorale legale, atunci se consideră că descendenţii sunt obligaţi la raport conform dispoziţiilor art. 1575[92] şi 1575[93].

Articolul 1575[95]. Donaţia în favoarea descendentului mai îndepărtat sau adoptat

(1) Nu se raportează, decît dacă testatorul a dispus raportul în mod expres la momentul donaţiei, donaţia pe care a primit-o un descendent mai îndepărtat înaintea decăderii de la

moştenire a unui descendent în grad mai apropiat sau cea pe care a primit-o descendentul care, în calitate de moştenitor subsecvent, l-a înlocuit pe un alt descendent.

(2) Aceleaşi dispoziţii se aplică cu privire la ceea ce a primit un descendent de la testator înaintea dobîndirii statutului juridic de descendent.

Articolul 1575[96]. Donaţii din bunurile comune ale soţilor

O donaţie făcută din bunurile comune ale soţilor se consideră ca fiind acordată în proporţie egală de către fiecare dintre cei doi soţi. Se consideră că un bun este donat de către unul dintre soţi doar atunci când bunul revine celui care este numai descendentul soţului respectiv, sau dacă acest soţ trebuie să compenseze celuilalt soţ pentru că a dispus de bunul comun.

Articolul 1575[97]. Efectuarea raportului

(1) La efectuarea partajului valoarea donaţiei pe care fiecare comoştenitor trebuie să o raporteze se ia contul cotei succesorale comoştenitorului respectiv. Valoarea integrală a celor primite şi care trebuie raportate se adună la masa succesorală în măsura în care masa revine comoştenitorilor între care are loc raportul. Soţul supravieţuitor nu beneficiază de pe urma raportului.

(2) Valoarca se stabileşte în dependenţă de momentul în care s-a efectuat donaţia.

Articolul 1575[98]. Lipsa obligaţiei de a restitui excedentul

Dacă cele primite de un comoştenitor cu titlu de donaţie depăşesc partea care i-ar fi revenit la partaj, el nu este obligat să restituie suma excedentară. Într-un asemenea caz, masa se partajează între ceilalţi moştenitori, iar valoarea celor primite cu titlu de donaţie de comoştenitor şi cota succesorală rămîn neafectate.

Articolul 1575[99]. Obligaţia de informare cu privire la bunurile primite

Fiecare comoştenitor este obligat să ofere, la cerere, informaţii celorlalţi moştenitori despre donaţiile primite, pe care trebuie să le aducă la raport conform dispoziţiilor art. 1575[92]-1575[95].

Articolul 1575[100]. Raportul în cazul plăţilor speciale ale unui descendent

(1) Un descendent care a contribuit prin muncă pe o durată lungă de timp la gospodăria, profesia sau afacerea celui care a lăsat moştenirea, prin sume băneşti considerabile sau în alt mod într-o măsură importantă la menţinerea şi sporirea patrimoniului celui care a lăsat moştenirea, poate cere la partaj raportul între descendenţii, care ajung cu el la moştenire în calitate de moştenitori legali. Dispoziţiile art. 1575[94] se aplică în mod corespunzător. Acelaşi drept îl are şi descendentul care renunţă la venitul din activitatea profesională pentru a-l îngriji mai multă vreme pe cel care a lăsat moştenirea.

(2) Raportul nu poate fi cerut, dacă pentru prestaţia sa i-a fost acordată sau a fost convenită o remuneraţie corespunzătoare, sau în măsura în care descendentul, pentru prestaţia sa, are un drept care decurge din alt temei juridic. Faptul că prestaţiile corespund obligaţiei legale de întreţinere a părinţilor sau altor rude nu exclude obligaţia de raport.

(3) Suma de raport se calculează în mod echitabil, ţinînd cont de durata şi volumul prestaţiilor, precum şi de valoarea masei succesorale.

(4) La partaj, suma raportată se adaugă cotei succesorale a comoştenitorului care are dreptul la raport. Toate sumele de raportat se scad fără excepţie din valoarea masei succesorale, în măsura în care aceasta revine comoştenitorilor între care are loc raportul.

Secţiunea a 2-a
Raporturile juridice dintre comoştenitori şi creditorii masei succesorale

Articolul 1575[101]. Răspunderea solidară a comoştenitorilor

Moştenitorii poartă răspundere ca debitori solidari pentru obligaţiile comune ale masei succesorale, care includ toate obligaţiile masei succesorale cu excepţia obligaţiilor care grevează doar una sau unele din cote succesorale.

Articolul 1575[102]. Răspunderea până la partajul masei succesorale

(1) Până la partajul masei succesorale, fiecare comoştenitor poate refuza satisfacerea obligaţiilor masei succesorale din patrimoniul pe care îl are în afara cotei succesorale ce îi revine. Dacă poartă răspundere nelimitată pentru o obligaţie a masei succesorale, comoştenitorul nu are acest drept de refuz în privinţa cotei-părţi de obligaţie proporţionale cu cota sa succesorală.

(2) Dreptul creditorilor masei succesorale, de a cere de la toţi comoştenitorii satisfacerea din partea nepartajată a masei succesorale, rămâne neatins.

Articolul 1575[103]. Răspunderea după partajul masei succesorale

După partajul masei succesorale, fiecare comoştenitor răspunde numai pentru partea din obligaţia masei succesorale proporţională cu cota sa succesorală:

a) atunci când creditorul este exclus din procedura somării publice a creditorilor masei succesorale. Această regulă se aplică creditorilor menţionaţi de dispoziţiile art. 1575[3], precum şi creditorilor faţă de care comoştenitorul răspunde nelimitat;

b) atunci când creditorul îşi valorifică creanţa sa după expirarea unei perioade de 3 ani de la data stabilită de dispoziţiile art. 1575[6] alin. (1), cu excepţia situaţiei în care comoştenitorul a cunoscut despre creanţă înaintea expirării termenului de 3 ani sau când creanţa a fost declarată în cadrul procedurii de somare publică a creditorilor. Această regulă nu se aplică în măsura în care creditorul conform dispoziţiilor art. 1575[2] nu este afectat de somarea publică a creditorilor;

c) dacă a fost intentat procesul de insolvabilitate al masei succesorale şi s-a încetat prin distribuirea finală a masei sau prin confirmarea planului procedurii de restructurare.

Articolul 1575[104]. Cererea de a declara creanţele

(1) Fiecare comoştenitor poate cere public creditorilor masei succesorale să-şi notifice creanţele în termen de 6 luni faţă de comoştenitor sau faţă de notarul. Dacă s-a efectuat anunţul public, după partaj fiecare comoştenitor răspunde pentru creanţă numai proporţional cu cota succesorală, cu excepţia cazului în care creanţele au fost notificate înaintea expirării termenului sau dacă creanţa îi este cunoscută la momentul partajului.

(2) Solicitarea publică se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova şi într-o publicaţie locală selectată de notarul. Termenul începe să curgă de la ultima publicare a anunţului. Costurile intră în sarcina moştenitorului care a făcut somaţia privind declararea creanţelor.

Articolul 1575[105]. Cererea de dispunere a administrării masei succesorale

Dispunerea administrării masei succesorale poate fi cerută de moştenitori numai unanim. Cererea privind dispunerea administrării masei succesorale este exclusă după data partajului masei succesorale.

Articolul 1575[106]. Întocmirea inventarului

(1) De întocmirea inventarului, realizată de către un comoştenitor, beneficiază şi ceilalţi comoştenitori, în măsura în care aceştia nu răspund nelimitat pentru obligaţiile masei succesorale.

(2) Un comoştenitor poate invoca limitarea răspunderii sale faţă de ceilalţi comoştenitori, chiar dacă el răspunde nelimitat faţă de ceilalţi creditori ai masei succesorale.

TITLUL V
REZERVA SUCCESORALĂ

Articolul 1575[107]. Moştenitorii rezervatari

(1) Moştenitorii rezervatari păstrează dreptul de a moşteni, independent de conţinutul testamentului, cel puţin ½ din cota succesorală ce s-ar fi cuvenit fiecăruia în caz de moştenire legală (rezervă succesorală).

(2) Sunt moştenitori rezervatari moştenitorii legali de clasa întâi, părinţii defunctului, precum şi soţul supravieţuitor dacă, la data deschiderii moştenirii, defunctul avea nemijlocit faţă de respectivul moştenitor o obligaţie de întreţinere conform Codului familiei.

Articolul 1575[108]. Determinarea cotei din rezerva succesorală pentru fiecare moştenitor rezervatar

La determinarea cotei succesorale pentru fiecare moştenitor rezervatar, se iau în considerare toţi moştenitorii legali chemaţi la moştenire dacă nu ar fi existat testamentul. Cu excepţia cazului prevăzut la art. 1575[109] alin. (1), moştenitorii legali care au renunţat la moştenire nu se iau în considerare. Moştenitorii testamentari nu se iau în considerare dacă ei nu sunt moştenitori legali.

Articolul 1575[109]. Efectele renunţării de la moştenire a moştenitorului rezervatar

Dacă moştenitorul rezervatar renunţă la cota sa din rezerva succesorală, cotele din rezerva succesorală ale altor moştenitori rezervatari nu se majorează. În acest caz, cota lui trece la moştenitorii testamentari proporţional cotei succesorale testate lor.

Articolul 1575[110]. Legatul în folosul moştenitorului rezervatar

Dacă moştenitorul rezervatar este în acelaşi timp şi legatar, va putea pretinde la rezervă dacă renunţă la legat. În caz contrar, el pierde dreptul la cota succesorală în calitate de moştenitor rezervatar în mărimea valorii legatului.

Articolul 1575[111]. Separarea rezervei succesorale din partea netestată a masei succesorale

Dacă testamentul nu se referă la întreaga masă succesorală, rezerva succesorală reduce în primul rînd cotele succesorale ale moştenitorilor legali nerezervatari, iar în cazul insuficienţei acestora, rezerva succesorală reduce cotele succesorale ale moştenitorilor testamentari.

Articolul 1575[112]. Degrevarea de legate şi sarcini testamentare, limitările rezultate din desemnarea unui moştenitor subsecvent

(1) Moştenitorul rezervatar nu este ţinut de legate şi sarcini testamentare în partea în care acestea îi încalcă dreptul la rezervă succesorală. În acest caz, legatele şi sarcinile testamentare vor fi suportate de ceilalţi moştenitori proporţional cotelor succesorale.

(2) Dacă legatul sau sarcina testamentară s-a dispus astfel încât grevează doar cota succesorală a moştenitorului rezervatar, atunci legatul şi sarcina se reduc în partea în care acestea îi încalcă dreptul la rezervă succesorală.

(3) Dacă testatorul a desemnat un moştenitor subsecvent, moştenitorul rezervatar este ţinut să îndeplinească obligaţiile şi să respecte limitările impuse lui în calitate de moştenitor prealabil în măsura în care aceasta nu încalcă dreptul său la rezerva succesorală.

Articolul 1575[113]. Transmisia cotei succesorale a moştenitorului rezervatar

Cota succesorală a moştenitorului rezervatar se transmite prin moştenire şi este transmisibilă conform regulilor generale.

Articolul 1575[114]. Raportul donaţiilor în contul rezervei succesorale

(1) Moştenitorul rezervatar este obligat să admită raportul din cota sa succesorală a tot ce i-a fost acordat cu titlu de donaţie de către testator, dacă s-a prevăzut ca aceasta să fie raportat la cota sa din rezerva succesorală.

(2) În cazul în care moştenitorul rezervatar este descendent al defunctului, dispoziţiile art. 1575[93] alin. (1) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1575[115]. Obligaţia de raport

(1) În cazul în care există mai mulţi descendenţi şi între ei, în cazul moştenirii legale, s-ar fi raportat o donaţie făcută de defunct sau prestaţii de felul celor prevăzute de dispoziţiile art. 1575[100], moştenitorului rezervatar care este descendent al defunctului de asemenea îi incumbă obligaţia de raport conform regulilor generale.

(2) O donaţie de felul celei prevăzute de dispoziţiile art. 1575[100] alin. (1) nu poate fi scutită de raport de către testator în detrimentul unui moştenitor rezervatar.

(3) În cazul în care donaţia care trebuie să fie luată în consideraţie conform alin. (1), concomitent trebuie raportată în contul rezervei succesorale conform dispoziţiilor art. 1575[114], atunci în contul ultimei aceasta se raportează numai pentru jumătate din valoarea sa.

Articolul 1575[116]. Suportarea rezervei succesorale în cazul renunţării la legat

În cazul renunțării moștenitorului rezervatar de la legatul care i-a fost atribuit prin testament, în raporturile dintre moștenitorii testamentari și legatari, cota succesorală a moștenitorului rezervatar reduce în primul rând cota succesorală a acelui moștenitor testamentar sau acelui legatar căruia renunțarea i-a adus beneficiu.

Articolul 1575[117]. Limitarea rezervei succesorale cu bună intenție

(1) Dacă descendentul duce un mod de viață atât de risipitor sau dacă are atâtea datorii, încât ceea ce el va dobîndi ulterior este supus unui pericol considerabil, testatorul poate limita dreptul descendentului la rezerva succesorală prin dispoziția testamentară prin care se stipulează că, după moartea descendentului, moștenitorii legali ai acestuia vor primi, în calitate de moștenitori subsecvenți sau legatari subsecvenți, cota succesorală lăsată lui sau rezerva succesorală care i se cuvine, în conformitate cu cotele succesorale ale acestora în caz de moștenire legală. Testatorul poate, de asemenea, să împuternicească executorul testamentar cu administrarea masei succesorale în timpul vieții descendentului. În acest caz, descendentul are dreptul de a cere venitul net anual.

(2) În privința unor asemenea dispoziții testamentare se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale cu privire la dezmoștenire. Aceste dispoziții sunt lipsite de efect dacă după momentul deschiderii moștenirii descendentul în decursul unei perioade îndelungate nu mai duce un mod de viață risipitor sau nu mai există supraîndatorarea care a servit drept temei pentru dispoziție testamentară.

TITLUL VI
CONFIRMAREA DREPTURILOR REZULTATE DIN MOȘTENIRE

Capitolul I
ELIBERAREA CERTIFICATELOR

Articolul 1575[118]. Deschiderea procedurii succesorale

(1) Pentru deschiderea procedurii succesorale un moștenitor, un creditor al masei succesorale, un legatar sau un executor testamentar depune o cerere corespunzătoare la notarul de la locul deschiderii moștenirii.

(2) În cadrul procedurii succesorale notarului i se poate solicita, în condițiile legii, eliberarea:

a) certificatului de moștenitor;

b) certificatului de legatar;

c) certificatului de executor testamentar;

d) certificatului de custode al masei succesorale;

e) certificatului de administrator al masei succesorale.

Articolul 1575[119]. Eliberarea certificatului de moștenitor

(1) La cererea moștenitorului, notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat să elibereze un certificat de moștenitor care confirmă dreptul moștenitorului la moștenire, iar în cazul mai multor comoștenitori, în certificat se indică și mărimea cotelor succesorale ale tuturor comoștenitorilor (certificatul de moștenitor).

(2) Notarul care desfășoară procedura succesorală de asemenea este obligat să elibereze un certificat de moștenitor la cererea uneia din celelalte persoane prevăzute de dispozițiile art. 1575[118] alin. (1). În acest caz, dispozițiile art. 1575[120]-1575[130] se aplică în mod corespunzător, luându-se în cont faptul că solicitantul nu este moștenitor.

(3) Lista bunurilor care intră în componența masei succesorale nu se include în certificatul de moștenitor.

(4) La cererea expresă a tuturor comoștenitorilor, certificatul de moștenitor nu va indica mărimea cotelor succesorale dacă din dispozițiile testamentare rezultă că testatorul a stabilit mărimea cotelor succesorale prin indicarea bunurilor pe care le lasă fiecărui comoștenitor și nu

doar a atribuit bunurile cu titlu de legat. În caz de necesitate, cotele succesorale pot fi determinate ulterior în baza unei evaluări a bunurilor lăsate fiecărui comoştenitor.

Articolul 1575[120]. Conţinutul cererii de eliberare a certificatului de moştenitor legal

(1) Cererea privind eliberarea certificatului de moştenitor în calitate de moştenitor legal trebuie să conţină:

a) informaţii privind defunctul: numele (numele dinainte de căsătorie, dacă este cazul), prenumele, sexul, data şi locul naşterii, starea civilă, cetăţenia, codul personal (dacă este cazul), locul reşedinţei obişnuite în momentul decesului, data şi locul decesului;

b) informaţii privind solicitantul: numele (numele dinainte de căsătorie, dacă este cazul), prenumele, sexul, data şi locul naşterii, starea civilă, cetăţenia, codul numeric personal (dacă este cazul), adresa şi relaţia cu defunctul, dacă este cazul;

c) raportul pe care se întemeiază dreptul său de moştenire (rudenie, adopţie sau căsătorie). În cazul în care solicitantul este soţul supravieţuitor, el este obligat să declare absenţa temeiurilor de decădere prevăzute de art. 1457;

d) o indicaţie care să precizeze dacă există sau au existat careva persoane care ar fi putut înlătura solicitantul de la moştenire sau i-ar fi putut micşora cota succesorală, inclusiv existenţa altor comoştenitori şi identificarea lor în măsura cunoscută solicitantului;

e) o indicaţie care să precizeze dacă există sau nu dispoziţii testamentare ale defunctului şi care anume; dacă nu se anexează nici originalul, nici o copie, indicaţii referitoare la locul unde se află originalul;

f) o declaraţie prin care se atestă, în conformitate cu cunoştinţele de care dispune solicitantul, existenţa sau absenţa unui proces judiciar privind dreptul la moştenire al solicitantului, inclusiv privind nedemnitatea solicitantului;

g) o indicaţie care să precizeze dacă vreunul dintre moştenitori a făcut o declaraţie privind acceptarea moştenirii sau renunţarea la aceasta;

h) o declaraţie prin care solicitantul acceptă moştenirea (dacă nu a depus o declaraţie de acceptare anterior).

(2) Dacă a decăzut de la moştenire persoana care ar fi putut să-l înlăture pe solicitant de la moştenire sau ar fi avut dreptul să-i micşoreze cota succesorală, solicitantul este obligat să indice modul în care a avut loc aceasta.

Articolul 1575[121]. Declaraţiile făcute de către moştenitorul testamentar

Persoana care depune cerere privind eliberarea certificatului de moştenitor în baza dispoziţiei testamentare este obligată să declare:

a) dispoziţia testamentară pe care se întemeiază dreptul său la moştenire;

b) dacă testatorul a lăsat alte dispoziţii testamentare şi care anume; dacă nu se anexează nici originalul, nici o copie, se vor da indicaţii referitoare la locul unde se află originalul;

c) informaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 1575[120] alin. (1) lit. a), b) şi f)-h) şi alin. (2).

Articolul 1575[122]. Confirmarea veridicităţii informaţiilor comunicate

(1) Solicitantul trebuie să prezinte acte oficiale pentru confirmarea informaţiilor comunicate de el conform dispoziţiilor art. 1575[120] alin. (1) lit. a) şi c) şi alin. (2), şi, în cazul art. 1575[121], să prezinte documentele pe care se întemeiază dreptul lui de moştenire. Dacă documentele nu pot fi obţinute sau obţinerea lor este legată de dificultăţi disproporţionate, alte probe vor fi suficiente.

(2) În raport cu alte informaţii care sunt necesare conform dispoziţiilor art. 1575[120] şi 1575[121], solicitantul trebuie să confirme prin declaraţie pe proprie răspundere notarului că el nu cunoaşte nimic ce ar contraveni declaraţiilor sale. Notarul poate să-l elibereze de această obligaţie dacă o va considera că nu este necesară.

(3) Aceste dispoziţii nu se aplică dacă faptele corespunzătoare sunt evidente pentru notar.

(4) Cererea privind eliberarea certificatului de moştenitor conţine informaţiile cerute de lege în măsura în care solicitantul deţine astfel de informaţii şi în măsura în care aceste informaţii sunt necesare notarului pentru a elibera certificatul.

Articolul 1575[123]. Certificatul de moştenitor în caz de comoştenitori

(1) Dacă există mai mulţi moştenitori, se va elibera acelaşi certificat de moştenitor fiecărui comoştenitor.

(2) Cererea de eliberare a certificatului poate fi depusă de oricare din comoştenitori. În cerere trebuie indicaţi comoştenitorii şi cotele succesorale ale acestora.

(3) Dacă cererea se depune nu în numele tuturor comoştenitorilor, în ea trebuie indicat că ceilalţi comoştenitori au acceptat moştenirea. Dispoziţiile art. 1575[122] se referă şi la acele informaţii, pe care solicitantul le comunică despre ceilalţi comoştenitori.

(4) Confirmarea prin declaraţie pe proprie răspundere se cere de la toţi comoştenitorii, cu excepţia cazului în care notarul consideră suficientă declaraţia unuia sau a unora dintre ei.

Articolul 1575[124]. Investigaţia desfăşurată de notar

(1) Verificînd informaţiile comunicate de solicitant, notarul care desfăşoară procedura succesorală este obligat din oficiu să desfăşoare investigaţiile corespunzătoare şi să administreze probele pe care le consideră necesare.

(2) Notarul ia toate măsurile pentru a informa moştenitorii cunoscuţi şi legatarii despre iniţierea procedurii succesorale.

(3) Dacă este necesar pentru stabilirea elementelor care urmează a fi certificate, notarul poate:

a) audia orice persoană implicată şi, dacă există, executorul testamentar sau administratorul masei succesorale;

b) obţine informaţii din registrul de stare civilă şi alte registre de publicitate din Republica Moldova;

c) solicita informaţii din registrele de publicitate alte altor state în condiţiile legii statului respectiv sau a tratatului internaţional dintre Republica Moldova şi statul respectiv;

d) cere printr-un anunţ public tuturor persoanelor să declare drepturile sale asupra moştenirii. Ordinea de notificare publică şi durata termenului pentru declararea drepturilor se determină în conformitate cu procedura somării publice.

(4) Persoanele prevăzute de dispoziţiile art. 1575[118] alin. (1) sau alte persoane care obţin drepturi din moştenire au dreptul de a face cunoştinţă cu actele şi probele administrate în cadrul procedurii succesorale.

Articolul 1575[125]. Constatarea dreptului la moştenire

(1) Certificatul de moştenitor trebuie eliberat după ce notarul care desfăşoară procedura succesorală constată cu certitudine faptele necesare pentru justificarea cererii privind eliberarea certificatului.

(2) Chiar dacă nu au fost indicaţi în cererea privind eliberarea certificatului, notarul include în certificat toţi comoştenitorii constataţi cu certitudine, care au acceptat moştenirea.

(3) Până la eliberarea certificatului de moştenitor, notarul poate elibera moştenitorului care a acceptat moştenirea un certificat de calitate de moştenitor în scopul legitimării sale în raporturile cu terţii. Certificatul de calitate de moştenitor nu produce efectele certificatului de moştenitor; el se revocă de către notar la eliberarea certificatului de moştenitor şi i se restituie. Regulile cuprinse în prezentul alineat se menţionează în certificatul de calitate de moştenitor.

Articolul 1575[126]. Termenul de eliberarea certificatelor

(1) Notarul eliberează fără întârziere certificatul prevăzut la art. 1575[118] alin. (2), în conformitate cu procedura prevăzută de lege, atunci când elementele care trebuie certificate au fost stabilite cu certitudine.

(2) Notarul nu eliberează certificatul solicitat atât timp cît elementele care trebuie certificate fac obiectul unui proces judiciar.

(3) Notarul ia toate măsurile necesare pentru a informa solicitantul şi persoanele ale căror drepturi sunt vizate de certificat cu privire la eliberarea certificatului.

Articolul 1575[127]. Certificatul de moştenitor limitat la anumite bunuri

(1) Dacă anumite bunuri care se află în afara teritoriului Republicii Moldova fac parte din masa succesorală, atunci cererea de eliberare a certificatului de moştenitor se poate limita la bunurile aflate pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) Dacă organul corespunzător din Republica Moldova ţine un registru pentru înregistrarea drepturilor persoanelor asupra unui bun, acest bun se consideră că se află pe teritoriul Republicii Moldova. Creanţa se consideră că se află pe teritoriul Republicii Moldova, dacă acţiunea privind executarea acesteia ţine de competenţa instanţelor judecătoreşti din Republica Moldova.

Articolul 1575[128]. Conţinutul certificatului de moştenitor eliberat moştenitorului prealabil

(1) Certificatul de moştenitor eliberat moştenitorului prealabil suplimentar va menţiona că testamentul prevede moştenirea subsecventă, condiţiile în care va surveni moştenirea subsecventă şi identitatea moştenitorului subsecvent. Dacă testatorul a desemnat moştenitorul subsecvent în privinţa părţii din moştenire rămase la momentul survenirii moştenirii subsecvente, dacă el a dispus că moştenitorul prealabil poate să dispună nelimitat de moştenire sau dacă, conform dispoziţiilor art. 1556, testatorul l-a eliberat pe moştenitorul prealabil de alte restricţii sau obligaţii, se vor menţiona şi aceste dispoziţii.

(2) Moştenitorul subsecvent are dreptul prevăzut la art. 1575[128] alin. (1) din data survenirii moştenirii subsecvente. Din aceeaşi dată moştenitorul subsecvent poate cere eliberarea certificatului său de moştenitor.

Articolul 1575[129]. Informaţii privind executorul testamentar

Dacă testatorul a desemnat un executor testamentar, acest fapt şi limitarea dreptului de dispoziţie a moştenitorului conform art. 1572[60] trebuie indicate expres în certificatul de moştenitor. După încetarea atribuţiilor executorului testamentar şi a limitărilor dreptului de dispoziţie al moştenitorului, moştenitorul poate cere modificarea certificatului de moştenitor.

Articolul 1575[130]. Alte restricţii ale drepturilor moştenitorului

Dacă testatorul a stabilit sarcinile testamentare sau restricţii valabile asupra drepturilor moştenitorului asupra masei succesorale altele decât cele indicate la art. 1575[128] şi 1575[129], ele de asemenea se indică în certificatul de moştenitor.

Articolul 1572[131]. Certificatul de legatar

(1) La cererea uneia din persoanele prevăzute de dispoziţiile art. 1575[118] alin. (1), notarul care desfăşoară procedura succesorală este obligat să elibereze un certificat de legatar în privinţa unui anumit legatar.

(2) În certificatul de legatar se indică identitatea legatarului, lista drepturilor şi/sau a bunurilor care revin acelui legatar şi limitele acestora în temeiul legii şi/sau în temeiul dispoziţiei testamentare.

Articolul 1572[132]. Certificatul de executor testamentar, custode sau administrator al masei succesorale

(1) Notarul care desfăşoară procedura succesorală este obligat să elibereze un certificat de executor testamentar la cererea executorului testamentar.

(2) În certificatul de executor testamentar se indică care sunt împuternicirile executorului testamentar şi limitele acestora în temeiul legii şi/sau în temeiul dispoziţiei testamentare.

(3) La încetarea atribuţiilor executorului testamentar certificatul îşi pierde valabilitatea.

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător certificatului de custode al masei succesorale şi certificatului administratorului masei succesorale.

Capitolul II
REGIMUL JURIDIC COMUN AL CERTIFICATELOR

Articolul 1575[133]. Domeniul de aplicare

Dispoziţiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător certificatelor prevăzute la art. 1575[118] alin. (2).

Articolul 1575[134]. Efectele certificatului

(1) Se prezumă că certificatul probează cu exactitate elementele stabilite în el.

(2) Se prezumă că persoana menţionată în certificat drept moştenitor, legatar, executor testamentar, custode sau administrator al masei succesorale are statutul menţionat în certificat şi/sau este titular al drepturilor sau al împuternicirilor prevăzute în certificat, fără alte condiţii şi/sau restricţii aferente acelor drepturi sau împuterniciri decât cele prevăzute în certificat şi care rezultă din lege.

(3) Se consideră că orice persoană care, acţionând pe baza informaţiilor atestate în certificat, efectuează plăţi sau transmite bunuri unei persoane menţionate în certificat drept persoană îndreptăţită sau împuternicită să accepte plăţi sau bunuri, a executat faţă de o persoană îndreptăţită sau împuternicită să accepte plăţi sau bunuri, cu excepţia cazului în care această persoană cunoaşte că cele conţinute în certificat nu corespund realităţii sau nu are cunoştinţă de acest fapt din cauza unei culpe grave.

(4) În cazul în care o persoană menţionată într-un certificat drept persoană îndreptăţită sau împuternicită să dispună de bunurile din masa succesorală dispune de aceste bunuri în favoarea unei alte persoane, se consideră că acea persoană, dacă acţionează pe baza informaţiilor atestate în certificat, devine parte la un contract cu o persoană îndreptăţită sau împuternicită să dispună de bunurile vizate, cu excepţia cazului în care această persoană cunoaşte că cele conţinute în certificat nu corespund realităţii sau nu are cunoştinţă de acest fapt din cauza unei culpe grave.

(5) Certificatul constituie un titlu valabil pentru înregistrarea în registrul de publicitate corespunzător a drepturilor atestate de el.

Articolul 1575[135]. Rectificarea, modificarea sau retragerea certificatului

(1) La cererea oricărei persoane care dovedeşte că are un interes legitim sau din proprie iniţiativă, notarul care a eliberat certificatul trebuie să îl rectifice în cazul unei erori de redactare.

(2) La cererea unei persoane care dovedeşte că are un interes legitim sau din proprie iniţiativă, notarul trebuie să modifice sau să retragă certificatul în situaţia în care s-a stabilit că certificatul sau anumite elemente din certificat nu corespund realităţii.

(3) Notarul trebuie să informeze fără întârziere toate persoanele cărora le-au fost eliberat certificatul cu privire la orice rectificare, modificare sau retragere a acestuia.

(4) Dacă într-un registru de publicitate s-a făcut o înregistrare în temeiul certificatului care ulterior este rectificat, modificat sau retras şi se poate prezuma că rectificarea înregistrării în registru este posibilă, notarul depune la registru o cerere de notare a rectificării, modificării sau retragerii certificatului.

(5) Cererea de rectificarea, modificare sau retragere a certificatului se poate înainta în termen de 3 ani după ce persoana care solicită rectificarea, modificarea sau retragerea a cunoscut sau trebuia să cunoască că cele conţinute în certificat nu corespund realităţii, dar nu mai târziu de 10 ani din momentul deschiderii moştenirii.

Articolul 1575[136]. Contestarea actelor notarului

(1) Eliberarea certificatului poate fi contestată în instanţa de judecată de oricare dintre persoanele prevăzute de dispoziţiile art. 1575[118] alin. (1).

(2) Actele adoptate de notarul în temeiul dispoziţiilor art. 1575[135] şi al art. 1575[137] alin. (1) lit. a) pot fi contestate în instanţa de judecată de orice persoană care dovedeşte că are un interes legitim.

(3) În cazul în care, ca urmare a contestaţiei menţionate la alin. (1) sau (2), se stabileşte faptul că certificatul nu corespunde realităţii, instanţa de judecată competentă rectifică, modifică sau retrage certificatul sau asigură rectificarea, modificarea sau retragerea certificatului de către notarul care l-a eliberat.

(4) În cazul în care, ca rezultat al contestaţiei menţionate la alin. (1) sau (2), se stabileşte că eliberarea certificatului a fost refuzată în mod nejustificat, instanţa de judecată eliberează certificatul sau se asigură că notarul reexaminează cazul şi adoptă un nou act.

Articolul 1575[137]. Suspendarea efectelor certificatului

(1) Efectele certificatului pot fi suspendate de către:

a) notarul care l-a eliberat, la cererea oricărei persoane care dovedeşte că are un interes legitim, în cursul unei modificări sau retrageri a certificatului în temeiul dispoziţiilor art. 1575[135];

b) instanţa de judecată, la cererea oricărei persoane care a contestat un act al notarului în temeiul dispoziţiilor art. 1575[136], în cursul unei astfel de contestaţii.

(2) Notarul sau, după caz, instanţa de judecată informează fără întârziere toate persoanele cărora le-au fost eliberate certificatul cu privire la orice suspendare a efectelor certificatului.

(3) Pe durata suspendării efectelor certificatului nu se mai pot elibera alte exemplare ale certificatului.

TITLUL VII
VÎNZAREA-CUMPĂRAREA COTEI SUCCESORALE

Articolul 1575[138]. Forma contractului de vânzare-cumpărare a cotei succesorale

(1) Contractul prin care un comoştenitor vinde cota succesorală revenită lui prin devoluţiune trebuie autentificat notarial.

(2) Cota succesorală poate fi vândută chiar dacă în privinţa masei succesorale s-a dispus administrarea sau s-a intentat procesul de insolvabilitate.

(3) Dispoziţiile prezentului titlu se aplică în mod corespunzător când unicul moştenitor vinde dreptul de moştenire în raport cu întreaga masă succesorală.

(4) Părţile contractante pot deroga de la dispoziţiile art. 1575[139]-1575[148].

Articolul 1575[139]. Întinderea obiectului vînzării

Avantajele care se constituie în rezultatul decăderii unui legat, sau a unei sarcini sau în rezultatul unei obligaţii de raport a unuia dintre comoştenitori, revin cumpărătorului.

Articolul 1575[140]. Cota succesorală care rămâne vînzătorului

În caz de dubiu, nu se consideră înstrăinată împreună cu cota succesorală vândută, o altă cotă succesorală pe care vânzătorul o dobândeşte după încheierea contractului de vînzare-cumpărare în rezultatul survenirii moştenirii subsecvente, a decăderii unui comoştenitor, precum şi nici legatul prioritar care îi revine vînzătorului. Această regulă se aplică şi în privinţa înscrisurilor de familie şi a imaginilor şi ilustraţiilor familiale.

Articolul 1575[141]. Obligaţia de a transmite

Vînzătorul este obligat să transmită cumpărătorului bunurile din masa succesorală existente la momentul vînzării, cu includerea a tot ce el a dobândit până la vînzare în temeiul unui drept care face parte din masa succesorală sau cu titlu de despăgubire pentru distrugerea, deteriorarea sau retragerea unui bun din masa succesorală sau în baza unui act juridic care se referea la masa succesorală.

Articolul 1575[142]. Obligaţia de plată a valorii

(1) Dacă vînzătorul, până la vînzare, a consumat bunul din masa succesorală, l-a înstrăinat cu titlu gratuit sau grevat cu titlu gratuit, el este obligat să plătească cumpărătorului valoarea bunului consumat sau înstrăinat, iar în cazul grevării, să despăgubească micşorarea valorii lui. Obligaţia de plată a valorii nu apare dacă, la încheierea contractului de vînzare-cumpărare, cumpărătorul cunoştea că obiectul este consumat sau că înstrăinarea era cu titlu gratuit.

(2) În alte cazuri, cumpărătorul nu poate cere despăgubirea în rezultatul pierderii, deteriorării sau survenirii din alte motive a imposibilităţii transmiterii bunului din masa succesorală.

Articolul 1575[143]. Răspunderea limitată a vînzătorului

(1) Obligaţia vînzătorului privind garantarea viciilor de natură juridică se limitează la răspunderea pentru faptul că el are dreptul de moştenire asupra cotei succesorale vândute, că acest drept nu este limitat de dreptul moştenitorului subsecvent sau în rezultatul desemnării executorului testamentar, că nu există legate, sarcini sau limite impuse de rezerva succesorală,

obligaţii de raport sau dispoziţii testamentare privind partajul, precum şi pentru faptul că nu a survenit răspunderea nelimitată faţă de creditorii masei succesorale sau unii din ei.

(2) Vânzătorul nu poartă răspundere pentru viciile materiale ale bunurilor care fac parte din masa succesorală cu excepţia cazului în care el a ascuns intenţionat un viciu sau şi-a asumat garanţia unor caracteristici ale bunului.

Articolul 1575[144]. Restabilirea raporturilor juridice

Raporturile juridice care s-au stins în rezultatul deschiderii moştenirii prin întrunirea calităţii de creditor şi debitor sau a dreptului şi a grevării de către aceiaşi persoană, se consideră, între vînzător şi cumpărător, nestinse. În caz de necesitate raportul juridic poate fi restabilit.

Articolul 1575[145]. Răspunderea cumpărătorului pentru obligaţiile masei succesorale

(1) Cumpărătorul răspunde faţă de vînzător pentru executarea obligaţiilor masei succesorale, cu excepţia cazului în care vînzătorul, conform dispoziţiilor art. 1575[143], a garantat că asemenea obligaţii nu există.

(2) Dacă vînzătorul a executat pînă la vînzare obligaţiile masei succesorale, el poate cere de la cumpărător rambursare.

Articolul 1575[146]. Veniturile. Sarcinile

(1) Vînzătorul are dreptul la veniturile care au apărut pînă la vînzare. În această perioadă asupra lui cad sarcinile, inclusiv dobînzile, pentru obligaţiile masei succesorale.

(2) Cu toate acestea, cumpărătorul este obligat să suporte cheltuielile care trebuie acoperite din masa succesorală, precum şi toate cheltuielile extraordinare care trebuie considerate ca luate în calcul la determinarea preţului iniţial al bunurilor din masa succesorală.

Articolul 1575[147]. Trecerea riscului

Din momentul încheierii contractului de vînzare-cumpărare, la cumpărător trece riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunurilor din masa succesorală. Din acest moment lui îi revin şi fructele şi cheltuielile.

Articolul 1575[148]. Rambursarea cheltuielilor

(1) Cumpărătorul este obligat să ramburseze vînzătorului cheltuielile necesare făcute de vînzător în privinţa masei succesorale pînă la vînzarea cotei succesorale.

(2) Cumpărătorul este obligat să ramburseze alte cheltuieli, făcute pînă la vînzare, numai în măsura în care acestea au majorat valoarea masei succesorale la momentul vînzării.

Articolul 1575[149]. Răspunderea cumpărătorului faţă de creditorii masei succesorale

(1) Cumpărătorul răspunde, din momentul încheierii contractului de vînzare-cumpărare, faţă de creditorii masei succesorale, fapt ce nu stinge răspunderea vînzătorului. Această regulă se aplică, de asemenea, faţă de obligaţiile pe care cumpărătorul nu este obligat să le execute faţă de vînzător conform dispoziţiilor art. 1575[145] şi 1575[146].

(2) Este nulă clauza convenită între vînzător şi cumpărător prin care se exclude sau se limitează răspunderea cumpărătorului faţă de creditorii masei succesorale.

Articolul 1575[150]. Răspunderea limitată a cumpărătorului

(1) În privinţa răspunderii cumpărătorului se aplică regulile privind limitarea răspunderii moştenitorului. Cumpărătorul răspunde nelimitat, dacă vînzătorul la momentul vînzării răspundea nelimitat. Dacă răspunderea cumpărătorului se limitează la masa succesorală, pretenţiile sale care rezultă din cumpărare se consideră ca făcînd parte din masa succesorală.

(2) Întocmirea inventarului moştenirii de către vînzător sau cumpărător profită şi celeilalte părţi, cu excepţia cazului cînd cealaltă parte răspunde nelimitat.

Articolul 1575[151]. Obligaţia vînzătorului de a comunica informaţii creditorilor masei succesorale

(1) Vînzătorul este obligat faţă de creditorii masei succesorale să notifice neîntîrziat notarului care desfăşoară procedura succesorală faptul vînzării cotei succesorale şi să indice numele cumpărătorului. Notificarea cumpărătorului înlocuieşte notificarea vînzătorului.

(2) Notarul este obligat să permită luarea la cunoştinţă cu notificarea oricărei persoane care va demonstra că are un interes legitim.

Articolul 1575[152]. Aplicarea față de contractele similare

(1) Dispozițiile privind vînzarea-cumpărarea cotei succesorale se aplică în mod corespunzător față de vînzarea ulterioară a cotei succesorale de către cumpărătorul inițial, precum și față de alte contracte privind înstrăinarea cotei succesorale care s-a deschis pentru înstrăinător sau a fost dobîndită de acesta în alt mod.

(2) În cazul în care cota succesorală face obiectul donației, donatorul nu este obligat să plătească valoarea bunurilor din masa succesorală care au fost consumate sau înstrăinate cu titlu gratuit pînă la momentul donației sau să compenseze donatorului grevările, instituite cu titlu gratuit pînă la momentul donării. Donatorului nu-i incumbă obligația prevăzută de dispozițiile art. 1575[143] privind înlăturarea posibilelor limitări ale dreptului. Dacă donatorul intenționat a ascuns limitările, el este obligat să repare donatarului prejudiciul cauzat prin aceasta.".

659.Articolul 1576:

1) În titlul articolului cuvîntul „civil" se substituie cu cuvîntul „privat";

2) La alineatul (1):

a) Cuvîntul „civil" se substituie cu cuvîntul „privat";

b) Cuvintele „prezentului cod, altor legi ale" se substituie cu cuvintele „prezentei cărți, legilor";

c) Cuvîntul „cutumelor" se substituie cu cuvîntul „uzanțelor";

d) Cuvintele „de Republica Moldova" se substituie cu cuvintele „în Republica Moldova".

3) La alineatul (2) cuvintele „care are cea mai strînsă legătură cu raporturile de drept civil cu element de extraneitate" se substituie cu cuvintele „statului cu care raportul de drept privat cu element de extraneitate are legătura cea mai strînsă";

4) Se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Legea determinată conform alin. (1) nu se aplică în mod excepțional, dacă potrivit tuturor circumstanțelor, raportul are o legătură îndepărtată cu acea lege și are o legătură mai strînsă cu o altă lege. Această dispoziție nu se aplică atunci cînd părțile au ales legea aplicabilă, precum și în cazul legii care privește starea civilă și capacitatea persoanei.";

660.Articolul 1577:

1) Titlul articolului se modifică și va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1577.** Calificarea noțiunilor juridice la determinarea legii aplicabile";

2) La alineatul (1):

a) Cuvîntul „civil" se substituie cu cuvîntul „privat";

b) Cuvintele „se va ține cont de calificarea conceptelor" se substituie cu cuvintele „se ia în considerare calificarea noțiunilor";

c) Cuvîntul „dreptului" se substituie cu cuvîntul „legii";

Cuvintele „legea și tratatele" se substituie cu cuvintele „legea sau tratatele";3) La alineatul (2):

a) Cuvîntul „conceptele " se substituie cu cuvîntul „noțiunile";

b) Pe tot parcursul alineatului cuvîntul „dreptului " se substituie cu cuvîntul „noțiunile";

c) Cuvintele „la calificarea lor juridică poate fi aplicat dreptul unui stat străin" se substituie cu cuvintele „se poate lua în considerare calificarea juridică făcută conform legii străine,";

4) Se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Cu toate acestea, cînd părțile au determinat ele însele înțelesul noțiunilor dintr-un act juridic, calificarea acestor noțiuni se face după voința părților. ";

661.Se completează cu articolul 1577[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1577[1]**. Aplicarea dreptului statului cu o pluralitate de sisteme juridice

În cazul în care trimiterea se face la dreptul unui stat în care coexistă o pluralitate de sisteme juridice, fără a indica care dintre ele este aplicabil, se va aplica sistemul juridic determinat în conformitate cu normele de drept ale acelui stat. În lipsa unor asemenea norme, se va aplica sistemul juridic cu care raportul prezintă legăturile cele mai strînse.";

662.Articolul 1578 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„Articolul 1578. Stabilirea conţinutului legii străine

(1) Stabilirea conţinutul legii străine se face în conformitate cu interpretarea ei oficială şi cu practica aplicării ei în statul străin respectiv.

(2) În scopul stabilirii conţinutului normelor legii străine, instanţa de judecată se poate adresa în ordinea stabilită pentru asistenţă şi clarificări Ministerului Justiţiei al Republicii Moldova, altor organe competente sau organizaţii din Republica Moldova şi din străinătate, poate solicita avizul unui expert sau poate folosi un alt mod adecvat.

(3) Persoanele participante la proces pot să prezinte documente care confirmă conţinutul normelor legii străine, invocate pentru întemeierea pretenţiilor sau apărării, sau pot în alt mod să asiste instanţa în determinarea conţinutului acestor norme.

(4) În cazul raporturilor de drept privat la care participă profesioniştii, obligaţia de furnizare de informaţii cu privire la conţinutul legii străine poate fi pusă în sarcina profesionistului de către instanţa de judecată.

(5) În cazul imposibilităţii de a stabili, într-un termen rezonabil, conţinutul legii străine, cu toate că s-au luat măsurile necesare în conformitate cu dispoziţiile prezentului articol, se aplică legea Republicii Moldova.";

663. Articolul 1579 se abrogă;

664. Articolele 1580-1583 vor avea următorul cuprins:

„Articolul 1580. Reciprocitatea

(1) Legea străină se aplică în Republica Moldova, independent de faptul dacă legea Republicii Moldova se aplică raporturilor de acelaşi tip în statul străin respectiv, cu excepţia cazurilor în care aplicarea legii străine depinde, conform legii Republicii Moldova, de condiţia reciprocităţii.

(2) În cazul în care aplicarea legii străine este condiţionată de reciprocitate, îndeplinirea condiţiei reciprocităţii de fapt este prezumată pînă la dovada contrară, care se stabileşte de Ministerul Justiţiei, prin consultare cu Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene.

Articolul 1581. Ordinea publică a Republicii Moldova

(1) Aplicarea legii străine se înlătură dacă încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova. În cazul înlăturării aplicării legii străine, se aplică legea Republicii Moldova.

(2) Aplicarea legii străine încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova în măsura în care ar conduce la un rezultat vădit incompatibil cu principiile fundamentale ale dreptului Republicii Moldova ori cu drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului.

Articolul 1582. Norme de aplicare imediată

(1) Normele de aplicare imediată sunt norme a căror respectare este privită drept esenţială de către un anumit stat pentru salvgardarea intereselor sale publice, precum organizarea politică, socială sau economică, în asemenea măsură, încât aceste norme sunt aplicabile oricărei situaţii care intră în domeniul lor de aplicare, indiferent de legea aplicabilă raportului juridic în temeiul dispoziţiilor prezentei cărţi.

(2) Dispoziţiile prezentei cărţi nu restrîng aplicarea normelor de aplicare imediată din legea Republicii Moldova.

(3) Pot fi aplicate normele de aplicare imediată cuprinse în legea altui stat pentru reglementarea unui raport juridic cu element de extraneitate, dacă raportul juridic prezintă strînse legături cu legea acelui stat, iar interesele legitime ale părţilor o impun.

(4) Pentru a decide dacă dispoziţiile prevăzute la alin. (3) să fie puse în aplicare, se ţine cont de natura şi de obiectul acestora, precum şi de consecinţele aplicării sau neaplicării lor.

Articolul 1583. Trimiterea la legea străină

(1) Cînd, în conformitate cu dispoziţiile prezentei cărţi, trimiterea se face la legea străină se aplică normele materiale, nu însă şi normele conflictuale ale acelei legi.

(2) Prin excepţie de la dispoziţiile alin. (1), legea străină include şi normele conflictuale ale acelei legi dacă ea retrimite la legea Republicii Moldova în materie de statut al persoanei fizice. ";

665. Articolul 1584 :

1) Titlul articolului se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1584.** Retorsiuni";

2) Cuvintele „Republica Moldova " se substituie cu cuvintele „Guvernul Republicii Moldova";

3) Cuvintele „restricţii similare (retorsiune)" se substituie cu cuvintele „contra-restricţii (retorsiuni) în privinţa" ;

4) Cuvintele „ale statelor" se substituie cu cuvintele „ale acelor state".

666. Articolul 1585:

1) În titlul articolului cuvîntul „Recunoaşterea" se substituie cu cuvîntul „Respectarea";

2) Cuvintele „recunoscute şi" se exclud;

3) Cuvintele „contravin ordinii publice" se substituie cu cuvintele „contravin vădit ordinii publice a Republicii Moldova" ;

667. Articolul 1586 se abrogă.

668. Articolele 1587-1591 se modifică şi vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 1587.** Legea naţională a persoanei fizice

(1) Legea naţională a cetăţeanului este legea statului, a cărui cetăţenie o are persoana fizică.

(2) În cazul în care persoana are două sau mai multe cetăţenii străine, legea naţională este legea statului, cu care persoana are cele mai strînse legături, în special prin reşedinţa sa obişnuită sau locul unde îşi desfăşoară activitatea principală.

(3) Legea naţională a cetăţeanului Republicii Moldova care, potrivit legii străine, este considerat că are o altă cetăţenie, este legea Republicii Moldova.

(4) Legea naţională a apatridului este legea statului, în care apatridul are reşedinţa sa obişnuită, iar în lipsa acesteia, reşedinţa sa temporară.

(5) Legea naţională a refugiatului se consideră legea statului care îi acordă azil, dacă altceva nu este prevăzut de lege sau de convenţiile internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(6) Determinarea şi proba cetăţeniei se fac în conformitate cu legea statului a cărui cetăţenie se invocă.

(7) În sensul prezentei cărţi reşedinţa obişnuită a unei persoane fizice, acţionînd în exercitarea activităţii sale profesionale, este locul unde această persoană a fost înregistrată în calitate de profesionist.

Articolul 1588. Capacitatea de folosinţă a persoanei fizice

(1) Capacitatea de folosinţă a persoanei fizice este cîrmuită de legea sa naţională.

(2) Cetăţenii străini şi apatrizii au capacitatea de folosinţă în Republica Moldova egală cu cetăţenii Republicii Moldova, cu excepţia cazurilor prevăzute de Constituţie, de alte legi ale Republicii Moldova sau de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 1589. Capacitatea de exerciţiu a persoanei fizice

(1) Capacitatea de exerciţiu a persoanei fizice este cîrmuită de legea sa naţională.

(2) Persoana care nu are capacitate de exerciţiu deplină conform legii sale naţionale nu este în drept să invoce această circumstanţă dacă are capacitate de exerciţiu conform legii Republicii Moldova, cînd aceasta este legea locului de încheiere a actului juridic, cu excepţia cazurilor în care se va dovedi că cealaltă parte la actul juridic ştia sau trebuia să ştie despre lipsa capacităţii de exerciţiu pentru actul juridic respectiv.

(3) Capacitatea de exerciţiu a cetăţenilor străini şi a apatrizilor în materie de acte juridice încheiate pe teritoriul Republicii Moldova şi în materie de obligaţii din cauzarea de prejudiciu, care au apărut pe teritoriul Republicii Moldova, se stabileşte conform legii Republicii Moldova.

(4) Apartenenţa unei persoane la o nouă lege naţională nu aduce atingere majoratului dobîndit şi recunoscut conform legii aplicabile anterior.

Articolul 1590. Numele

(1) Numele persoanei, folosirea şi protecţia lui sunt cîrmuite de legea sa naţională, dacă altceva nu este prevăzut de prezentul cod sau alte legi.

(2) Protecţia împotriva actelor care atentează la dreptul la nume săvîrşite pe teritoriul Republicii Moldova este asigurată potrivit legislaţiei acesteia.

Articolul 1591. Legea aplicabilă ocrotirii persoanei fizice adulte

(1) Măsurile de ocrotire juridică în privinţa persoanei fizice adulte sau care a dobîndit capacitate deplină de exerciţiu pe altă cale legală sunt supuse legii statului unde aceasta îşi are reşedinţa obişnuită la data instituirii măsurii de ocrotire.

(2) În mod excepţional, în măsura în care este necesar pentru ocrotirea persoanei fizice, autoritatea competentă poate să aplice sau să ia în considerare legea altui stat, cu care situaţia juridică prezintă cele mai strînse legături.

(3) Existenţa, întinderea, modificarea şi stingerea împuternicirilor de reprezentare încredinţate de persoana cu capacitate deplină de exerciţiu, fie prin contract, fie prin act unilateral, pentru situaţia în care nu se va putea îngriji de interesele sale, sunt supuse legii statului unde aceasta îşi are reşedinţa obişnuită la data încheierii contractului sau actului unilateral. Aceasta poate însă alege una dintre următoarele legi:

a) legea naţională;

b) legea unei reşedinţe obişnuite anterioare;

c) legea statului unde sunt situate bunurile, în ceea ce priveşte măsurile de ocrotire cu privire la bunuri.

(4) Măsurile ce se iau cu privire la persoana ocrotită ori bunurile sale sunt supuse legii statului ale cărui autorităţi îndrumă şi supraveghează exercitarea ocrotirii de către cei în drept.

(5) Lipsa calităţii de reprezentant sau altă persoană căreia i s-a încredinţat ocrotirea, stabilită potrivit legii aplicabile ocrotirii persoanei fizice, nu poate fi opusă terţului care cu bună-credinţă s-a încrezut în această calitate, potrivit legii locului unde actul a fost întocmit, dacă actul a fost încheiat între prezenţi şi pe teritoriul aceluiaşi stat."

669. Articolul 1592 se abrogă.

670. Articolul 1593 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1593.** Declararea dispariţiei fără veste sau morţii

Declararea dispariţiei fără veste, declaraţia decesului, constatarea morţii, precum şi prezumpţiile de viaţă sau de moarte a persoanei fizice este cîrmuită de ultima lege naţională a acestei persoane. În cazul în care este imposibilă determinarea acestei legi, se aplică legea Republicii Moldova."

671. Articolul 1595 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„Articolul 1595. Legea aplicabilă activităţii de întreprinzător sau profesionist a persoanei fizice

Dreptul persoanei fizice de a desfăşura activitate de întreprinzător sau de alt profesionist fără a se constitui persoană juridică se determină conform legii statului în care acea persoană fizică a obţinut autorizarea de a desfăşura activitate de întreprinzător sau de alt profesionist. În cazul în care această dispoziţie nu se aplică pe motivul lipsei obligaţiei obţinerii autorizaţiei, se aplică legea statului locului principal de desfăşurare a activităţii de întreprinzător sau profesionist."

672. Articolul 1596 se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1596.** Legea naţională a persoanei juridice

(1) Legea naţională a persoanei juridice este legea statului pe al cărui teritoriu persoana juridică este constituită.

(2) În baza legii naţionale a persoanei juridice, se determină, în special:

a) statutul organizaţiei în calitate de persoană juridică;

b) forma juridică de organizare;

c) exigenţele privind denumirea ei;

d) chestiunile privind constituirea, restructurarea, dizolvarea şi lichidarea persoanei juridice, inclusiv chestiunile de succesiune;

e) conţinutul capacităţii de folosinţă;

f) modul de dobîndire a drepturilor civile şi de asumare a obligaţiilor civile;

g) raporturile din interiorul ei, inclusiv raporturile dintre persoana juridică şi membrii organelor sale, precum şi raporturile persoanei juridice cu membrii săi;

i) chestiunile răspunderii fondatorilor (membrilor) persoanei juridice pentru obligaţiile acesteia.

(3) Persoana juridică nu poate invoca limitarea împuternicirilor organului sau reprezentantului său la încheierea actului juridic necunoscut legii statului în care organul sau reprezentantul persoanei juridice a întocmit actul juridic, cu excepţia cazurilor în care se va stabili că cealaltă parte a actului juridic ştia sau trebuia să ştie despre limitare.

(4) În cazul în care persoana juridică constituită în străinătate îşi desfăşoară activitatea de întreprinzător cu predominant în Republica Moldova, asupra creanţelor de răspundere pentru obligaţiile persoanei juridice a fondatorilor (membrilor) săi, a altor persoane care au dreptul de a da indicaţii obligatorii pentru persoana juridică sau în alt mod au posibilitatea de a determina acţiunile acesteia, se aplică legea Republicii Moldova sau, la alegerea creditorului, legea naţională a acestei persoanei juridice.".

673. În titlul şi alineatul (1) al articolului 1597 cuvintele „reprezentanţelor (sucursalelor)" se substituie cu cuvintele „sucursalelor (reprezentanţelor)".

674. Articolul 1599 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1599.** Legea naţională a organizaţiilor străine care,
potrivit dreptului străin, nu sunt persoane juridice

Legea naţională a organizaţiei străine, care, potrivit dreptului străin, nu este persoană juridică, este legea statului unde este constituită. Asupra activităţii unor astfel de organizaţii, în cazul în care este aplicabil dreptul Republici Moldova, se aplică dispoziţiile prezentului cod sau

altor legi care reglementează activitatea persoanelor juridice, dacă altfel nu este cerut de lege, acte normative sau esenţa raportului."

675. În titlul şi conţinutul articolului 1600 după cuvîntul „statului" se completează cu cuvintele „sau altor persoane juridice de drept public", iar cuvîntul „civil" se substituie cu cuvîntul „privat".

676. Capitolul III se completează cu articolele 1602^1-1602^2 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1602^1.** Legea aplicabilă uzucapiunii mobiliare

(1) Uzucapiunea este cîrmuită de legea statului unde bunul se afla la începerea termenului de posesie, prevăzut în acest scop.

(2) În cazul în care bunul a fost adus într-un alt stat, unde se împlineşte durata termenului de uzucapiune, posesorul poate cere să se aplice legea acestui din urmă stat, dacă sunt reunite, cu începere de la data deplasării bunului în acel stat, toate condiţiile cerute de menţionata lege.

Articolul 1602^2. Legea aplicabilă revendicării bunurilor mobile

(1) Revendicarea unui bun furat sau exportat ilegal este supusă, la alegerea proprietarului originar, fie legii statului pe teritoriul căruia se afla bunul la momentul furtului sau exportului, fie legii statului pe teritoriul căruia se află bunul la momentul revendicării.

(2) Cu toate acestea, dacă legea statului pe teritoriul căruia bunul se afla la momentul furtului sau exportului nu cuprinde dispoziţii privind protecţia terţului posesor de bună-credinţă, acesta poate invoca protecţia pe care i-o conferă legea statului pe teritoriul căruia bunul se află la momentul revendicării.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) sunt aplicabile şi bunurilor furate sau exportate ilegal din patrimoniul cultural naţional al unui stat."

677. Articolul 1603:

1) alineatul (1) litera a) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„a) legea pavilionului pe care îl arborează nava sau legii statului de înmatriculare a aeronavei;";

2) alineatul (2) litera b) după cuvintele „asistenţă tehnică" se completează cu cuvintele „ , întreţinere, reparare sau renovare";

3) Se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Legea pavilionului navei sau statului de înmatriculare a aeronavei cîrmuieşte îndeosebi:

a) puterile, competenţele şi obligaţiile comandantului navei sau aeronavei;

b) contractul de angajare a personalului navigant, dacă părţile nu au ales o altă lege;

c) răspunderea armatorului navei sau întreprinderii de transport aerian pentru faptele şi actele comandantului şi echipajului;

d) drepturile reale şi de garanţie asupra navei sau aeronavei, precum şi formalităţile de publicitate privitoare la actele prin care se constituie, se transmit şi se sting asemenea drepturi.".

678. Se completează cu articolul 1604^1 cu următorul cuprins:

„**Articolul 1604^1.** Rezerva dreptului de proprietate

Condiţiile şi efectele care decurg din rezerva dreptului de proprietate referitor la un bun destinat exportului sunt cîrmuite, dacă părţile nu au convenit altfel, de legea statului exportator."

679. Articolul 1605 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1605.** Drepturile reale asupra bunurilor mobile aflate în curs de transport

Apariţia şi stingerea dreptului de proprietate şi altor drepturi reale în baza actului juridic cu privire la bunurile mobile aflate în curs de transport se determină conform legii statului de unde aceste bunuri au fost expediate, cu excepţia cazurilor în care:

a) prin acordul părţilor s-a stabilit altfel;

b) bunul este depozitat într-un antrepozit sau pus sub sechestru în temeiul unor măsuri asigurătorii sau ca urmare a unei vânzări silite, în aceste cazuri fiind aplicabilă, pe perioada depozitului sau sechestrului, legea locului unde a fost reaşezat temporar;

c) bunurile sunt bunuri personale ale pasagerului, în acest caz fiind supuse legii sale naţionale."

680. Se completează cu articolul 1606[1] cu următorul cuprins:

„**Articolul** 1606[1]. Legea aplicabilă titlului reprezentativ al mărfii

(1) Legea menţionată expres în cuprinsul unui titlu de valoare stabileşte dacă acesta întruneşte condiţiile spre a fi un titlu reprezentativ al mărfii pe care o specifică. În lipsa unei asemenea precizări, natura titlului se determină potrivit legii statului în care îşi are sediul întreprinderea emitentă.

(2) Dacă titlul reprezintă marfa, legea care i se aplică, în calitatea sa de bun mobil, potrivit alineatului (1), cîrmuieşte drepturile reale referitoare la marfa pe care o specifică."

681. Articolul 1607:

1) titlul articolului se modifică şi va avea următorul cuprins:

„ **Articolul 1607.** Legea aplicabilă obiectului de proprietate intelectuală";

2) alineatul (3) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„(3) Dobîndirea, conţinutul şi stingerea dreptului de proprietate industrială sunt guvernate de legea statului unde s-a efectuat depozitul ori înregistrarea sau unde s-a depus cererea de depozit ori de înregistrare."

682. La articolul 1608:

1) În titlul articolului şi alineatul (2) cuvîntul „Formele" se substituie cu cuvîntul „Formalităţile";

2) La alineatul (1) cuvintele „se realizează" se substituie cu cuvintele „se îndeplinesc".

683. Se completează cu articolele 1608[1]-1608[3] cu următorul cuprins:

„**Articolul 1608[1].** Aplicarea legii în cazul gajului asupra bunurilor mobile

(1) Condiţiile de validitate, publicitatea şi efectele gajului asupra bunurilor mobile, cu excepţia amanetului, sunt supuse legii locului unde se află bunul la data îndeplinirii formalităţilor de publicitate a gajului.

(2) Prin excepţie de la dispoziţiile alin. (1), se aplică legea locului unde se află debitorul gajist, în cazul:

a) unui bun mobil corporal care, potrivit destinaţiei sale, este utilizat în mai multe state, dacă prin dispoziţii speciale nu se prevede altfel;

b) unui bun mobil incorporal. Cu toate acestea, în cazul dreptului privind mijloacele băneşti aflate în cont bancar sau de alt tip se aplică legea statului în care îşi are sediul banca sau alt prestator de servicii de plată care menţine contul respectiv;

c) unui titlu de valoare negociabil care nu este în posesia creditorului gajist. Cu toate acestea, în cazul acţiunilor, părţilor sociale şi obligaţiunilor se aplică legea naţională a emitentului, cu excepţia cazului în care aceste titluri de valoare sunt tranzacţionate pe o piaţă organizată, caz în care se aplică legea statului în care funcţionează piaţa respectivă.

(3) Se consideră că debitorul gajist se află în statul în care acesta are reşedinţa obişnuită sau, după caz, sediul la data îndeplinirii formalităţilor de publicitate a gajului asupra bunului mobil.

Articolul 1608[2]. Situaţiile speciale privind legea aplicabilă publicităţii gajului asupra bunului mobil

(1) Gajul asupra bunului mobil înregistrat potrivit legii locului unde se află bunul îşi conservă rangul de prioritate în alt stat, dacă au fost îndeplinite şi formalităţile de publicitate prevăzute de legea acestui stat:

a) înainte să înceteze rangul de prioritate dobîndit potrivit legii aplicabile la data constituirii gajului;

b) în termen de cel mult 60 de zile de la data la care bunul a intrat în statul respectiv sau în termen de cel mult 15 zile de la data la care creditorul a cunoscut acest fapt.

(2) Dispoziţiile alin. (1) sunt aplicabile în mod corespunzător şi în cazul în care gajul a fost înregistrat potrivit legii locului unde se află debitorul gajist. Termenele prevăzute la alin. (1) lit. b) se calculează, după caz, de la data la care debitorul gajist îşi stabileşte reşedinţa obişnuită ori, după caz, sediul în statul respectiv sau de la data la care creditorul gajist a cunoscut acest fapt.

(3) Cu toate acestea, gajul asupra bunului mobil nu va fi opozabil terţului care a dobîndit cu titlu oneros un drept asupra bunului fără să fi cunoscut existenţa gajului asupra bunului mobil şi mai înainte ca aceasta să fi devenit opozabil potrivit dispoziţiilor alin. (1) şi (2).

Articolul 1608[3]. Lipsa publicităţii în străinătate

(1) Dacă legea străină care reglementează rangul gajului asupra bunului mobil nu prevede formalităţi de publicitate şi bunul nu este în posesia creditorului gajist, gajul asupra bunului mobil are rang inferior:

a) gajului asupra unei creanţe constînd într-o sumă de bani plătibilă în Republica Moldova;

b) gajului asupra unui bun mobil corporal, care a fost constituită atunci cînd bunul se afla în Republica Moldova, sau asupra unui titlu negociabil.

(2) Cu toate acestea, gajul asupra bunului mobil îşi conservă rangul de prioritate, dacă este înregistrată, potrivit legii Republicii Moldova, înaintea constituirii gajului menţionat la alin. (1) lit. a) sau b)."

684. Capitolul IV va avea următorul cuprins:

„Capitolul IV
ACTUL JURIDIC

Articolul 1609. Legea aplicabilă condiţiilor de formă ale actului juridic

(1) Condiţiile de formă ale actului juridic sunt stabilite de legea statului care guvernează fondul actului juridic. Actul juridic se consideră totuşi valabil din punctul de vedere al formei dacă îndeplineşte una din următoarele condiţii:

a) este respectată legea locului unde a fost întocmit;

b) este respectată legea naţională sau legea reşedinţei obişnuite a persoanei care l-a întocmit;

c) este valabil conform legii aplicabile potrivit dreptului internaţional privat al autorităţii care examinează validitatea actului juridic.

Articolul 1609[1]. Legea aplicabilă condiţiilor de fond

(1) Condiţiile de fond ale actului juridic sunt stabilite de legea aleasă de părţi sau, după caz, de autorul său.

(2) Alegerea legii aplicabile actului trebuie să fie expresă ori să rezulte neîndoielnic din cuprinsul acestuia sau din circumstanţe.

(3) Părţile pot alege legea aplicabilă totalităţii sau numai unei anumite părţi a actului juridic.

(4) Înţelegerea privind alegerea legii aplicabile poate fi modificată ulterior încheierii actului. Modificarea are efect retroactiv, fără să poată totuşi:

a) să infirme validitatea formei acestuia; sau

b) să aducă atingere drepturilor dobîndite între timp de terţi.

Articolul 1609[2]. Legea aplicabilă în lipsa alegerii

(1) În lipsa alegerii, se aplică legea statului cu care actul juridic prezintă legăturile cele mai strânse, iar dacă această lege nu poate fi identificată, se aplică legea locului unde actul juridic a fost încheiat.

(2) Se consideră că există atare legături cu legea statului în care debitorul prestaţiei caracteristice sau, după caz, autorul actului are, la data încheierii actului, după caz, reşedinţa obişnuită sau sediul.

(3) Actul juridic accesoriu este guvernat de legea statului care guvernează fondul actului juridic principal dacă acordul părţilor nu prevede altfel. "

685. În Cartea a cincea, Titlul II, din titlul capitolului V cuvintele „şi extracontractuale" se exclud.

686. Articolul 1610:

1) titlul articolului se modifică şi va avea următorul cuprins:

„**Articolul 1610.** Libertatea de alegere";

2) alineatul (3) după cuvintele „să rezulte" se completează cu cuvintele „cu un grad rezonabil de certitudine,";

3) alineatul (5) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„(5) Determinarea, după încheierea contractului, a legii aplicabile nu aduce atingere validităţii formei contractului sau drepturilor dobîndite de către terţi.";

4) se completează cu alineatele (7) şi (8) care vor avea următorul cuprins:

„(7) În cazul în care toate elementele relevante pentru situaţia respectivă, în momentul în care are loc alegerea, se află în alt stat decât acel a cărui lege a fost aleasă, alegerea făcută de părţi nu aduce atingere aplicării dispoziţiilor legii acelui alt stat, de la care nu se poate deroga prin acord.

(8) Existenţa şi valabilitatea consimţământului părţilor cu privire la alegerea legii aplicabile se determină în conformitate cu dispoziţiile art. 1611[6], 1611[7] şi 1611[9]."

687. Articolul 1611 se abrogă.

688. Se completează cu articolele 1611[1]-1611[15] cu următorul cuprins :

„**Articolul 1611[1].** Legea aplicabilă în absenţa alegerii

(1) În măsura în care legea aplicabilă contractului nu a fost aleasă în conformitate cu art. 1610, şi fără a aduce atingere art. 1611[2]-1611[5], legea aplicabilă contractului se determină după cum urmează:

a) contractul de vînzare-cumpărare de bunuri este reglementat de legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită vînzătorul;

b) contractul de prestări servicii este reglementat de legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită prestatorul de servicii;

c) contractul privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locaţiune asupra unui imobil este reglementat de legea ţării în care este situat imobilul;

d) fără a aduce atingere lit. c), contractul de locaţiune avînd drept obiect folosinţa privată şi temporară a unui imobil pe o perioadă de maximum 6 luni consecutive este reglementat de legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită proprietarul, cu condiţia ca locatarul să fie o persoană fizică şi să îşi aibă reşedinţa obişnuită în acelaşi stat;

e) contractul de franciză este reglementat de legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită beneficiarul francizei;

f) contractul de distribuţie este reglementat de legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită distribuitorul;

g) contractul de vînzare-cumpărare de bunuri la licitație este reglementat de legea țării în care are loc licitația, dacă se poate stabili care este acest loc;

h) orice contract încheiat în cadrul unui sistem multilateral, care reunește sau facilitează reunirea de interese multiple de vînzare-cumpărare de instrumente financiare ale terților, astfel cum sunt definite de Legea privind piața de capital, în conformitate cu normele nediscreționare, și care este reglementat de o lege unică, este reglementat de legea respectivă.

(2) În cazul în care contractului nu i se aplică alin. (1) sau în care elementelor contractului li s-ar aplica mai multe dintre lit. a)-h) de la alin. (1), contractul este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită partea contractantă care efectuează prestația caracteristică.

(3) În cazul în care din ansamblul circumstanțelor cauzei rezultă fără echivoc că respectivul contract are în mod vădit o legătură mai strânsă cu un alt stat decît cea menționată la alin. (1) sau (2), se aplică legea din acel alt stat.

(4) În cazul în care legea aplicabilă nu poate fi determinată în temeiul alin. (1) sau (2), contractul este reglementat de legea țării cu care are cele mai strînse legături.

Articolul 1611[2]. Contractele de transport

(1) În măsura în care legea aplicabilă contractului de transport de mărfuri nu a fost aleasă de părți în conformitate cu art. 1610, legea aplicabilă este legea țării în care își are reședința obișnuită transportatorul, cu condiția ca locul de încărcare sau cel de livrare sau reședința obișnuită a expeditorului să fie, de asemenea, situate în țara respectivă. În cazul în care aceste cerințe nu sunt întrunite, se aplică legea țării în care este situat locul de livrare convenit de către părți.

(2) În măsura în care legea aplicabilă contractului de transport de pasageri nu a fost aleasă de părți în conformitate cu alin. (1), legea aplicabilă este legea țării în care își are reședința obișnuită pasagerul, cu condiția ca locul de plecare sau cel de sosire să fie, de asemenea, situate în țara respectivă. Dacă nu sunt întrunite aceste cerințe, se aplică legea țării în care își are reședința obișnuită transportatorul.

(3) Părțile pot alege ca lege aplicabilă contractului de transport de pasageri în conformitate cu art. 1610 numai legea țării în care:

a) se află reședința obișnuită a pasagerului; sau

b) se află reședința obișnuită a transportatorului; sau

c) se află sediul administrației centrale al transportatorului; sau

d) este situat locul de plecare; sau

e) este situat locul de sosire.

(3) În cazul în care, în lipsa unei alegeri a legii aplicabile, rezultă fără echivoc din ansamblul circumstanțelor cauzei că respectivul contract are în mod vădit o legătură mai strînsă cu un alt stat decât cel menționat la alin. (1) sau (2), se aplică legea din acel alt stat.

Articolul 1611[3]. Contractele încheiate cu consumatorii

(1) Fără a aduce atingere art. 1611[2] și 1611[4], contractul încheiat de un consumator cu un profesionist, este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită consumatorul, cu condiția ca profesionistul:

a) să-și desfășoare activitatea comercială sau profesională în țara în care își are reședința obișnuită consumatorul; sau

b) prin orice mijloace, să-și direcționeze activitățile către țara în cauză sau către mai multe țări, printre care și țara în cauză, și ca respectivul contract să se înscrie în sfera activităților respective.

(2) Fără a aduce atingere alin. (1), părțile pot alege legea aplicabilă unui contract care îndeplinește cerințele prevăzute la alin. (1), în conformitate cu art. 1610. Cu toate acestea, o astfel de alegere nu poate priva consumatorul de protecția acordată acestuia prin dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în temeiul legii care, în lipsa unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în conformitate cu alin. (1).

(3) În cazul în care cerinţele prevăzute la alin. (1) lit. a) sau b) nu sunt îndeplinite, legea aplicabilă unui contract încheiat între un consumator şi un profesionist se stabileşte conform art. 1610 şi 1611.

(4) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) nu se aplică următoarelor contracte:

a) contractelor de prestări servicii în temeiul cărora serviciile sunt prestate consumatorului exclusiv într-un alt stat decît în cel în care acesta îşi are reşedinţa obişnuită;

b) contractelor de transport, altele decât contractele privind pachetele de servicii de călătorie în înţelesul art. 1131;

c) contractelor privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locaţiune asupra unui bun imobil, altele decît contractele referitoare la unele produse de vacanţă în înţelesul art. 1145^1 şi 1145^2;

d) drepturilor şi obligaţiilor care constituie un instrument financiar şi drepturilor şi obligaţiilor care constituie clauzele şi condiţiile care reglementează emisiunea sau oferta publică şi ofertele de preluare de valori mobiliare şi subscrierea şi răscumpărarea de unităţi ale organismelor de plasament colectiv cu condiţia ca aceste activităţi să nu constituie prestări de servicii financiare;

e) contractelor încheiate în cadrul unui sistem care intră în domeniul de aplicare al art. 1611^1 alin. (1) lit. (h).

Articolul 1611^4. Contractele de asigurare

(1) Prezentul articol se aplică contractelor menţionate la alin. (2), indiferent dacă riscul asigurat este situat sau nu într-un stat, precum şi tuturor celorlalte contracte de asigurare care acoperă riscuri situate pe teritoriul altor state. Prezentul articol nu se aplică contractelor de reasigurare.

(2) Contractele de asigurare care acoperă riscuri majore, în sensul legislaţiei cu privire la asigurări, sunt reglementate de legea aleasă de părţi în conformitate cu art. 1611.

(3) În măsura în care legea aplicabilă nu a fost aleasă de părţi, contractele de asigurare sunt reglementate de legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită asigurătorul. Atunci cînd din ansamblul circumstanţelor cauzei rezultă fără echivoc faptul că respectivul contract are în mod vădit legături mai strînse cu un alt stat, se aplică legea acelui alt stat.

(4) În cazul unui contract de asigurare, altul decît cele cărora li se aplică alin. (2) sau (3), părţile pot alege, în conformitate cu art. 1610, numai una dintre următoarele legi:

a) legea oricărui stat în care este situat riscul în momentul încheierii contractului;

b) legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită titularul poliţei de asigurare;

c) în cazul asigurărilor de viaţă, legea statului al cărui cetăţean este titularul poliţei de asigurare;

d) pentru contractele de asigurare care acoperă riscuri limitate la evenimente care survin într-un alt stat decît cel în care este situat riscul, legea respectivului stat;

e) în cazul în care titularul poliţei dintr-un contract căruia i se aplică prezentul alineat exercită o activitate comercială sau industrială ori o profesie liberală, iar contractul de asigurare acoperă două sau mai multe riscuri legate de respectivele activităţi şi sunt situate în state diferite, legea oricăruia dintre statele în cauză sau legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită titularul poliţei.

(5) Atunci cînd, în cazurile vizate la alin. (4) lit. a), b) sau e), statul menţionat acordă o mai mare libertate în ceea ce priveşte alegerea legii aplicabile contractelor de asigurare, părţile se pot prevala de această libertate.

(6) În măsura în care legea aplicabilă nu a fost aleasă de părţi în conformitate cu alin. (4) sau (5), acestor contracte li se aplică legea statului în care este situat riscul în momentul încheierii contractului.

(7) Contractelor de asigurare care acoperă riscuri pentru care un stat impune obligativitatea asigurării li se aplică următoarele norme suplimentare:

a) contractul de asigurare nu îndeplineşte obligaţia de asigurare, decît în cazul în care respectă dispoziţiile specifice stabilite în legătură cu asigurarea respectivă de statul care impune obligaţia. În cazul în care legea statului în care este situat riscul conţine dispoziţii contrare celor ale legii statului care impune obligaţia de a încheia o asigurare, prevalează cea din urmă;

b) un stat poate stabili ca, prin derogare de la alin. (2)-(6), contractul de asigurare să fie reglementat de legea statului care impune obligaţia de asigurare.

(8) În sensul alin. (6) şi (7), contractul de asigurare care acoperă riscuri situate în mai multe state se consideră a constitui mai multe contracte, fiecare avînd legătură cu un singur stat.

(9) În sensul prezentului articol, ţara în care este situat riscul se determină conform legislaţiei privind asigurările. În cazul asigurărilor de viaţă, ţara în care este situat riscul este ţara angajamentului privind asigurările.

Articolul 1611[5]. Contractele individuale de muncă

(1) Contractul individual de muncă este reglementat de legea aleasă de părţi în conformitate cu art. 1610. Cu toate acestea, o astfel de alegere nu poate priva angajatul de protecţia acordată acestuia în temeiul dispoziţiilor de la care nu se poate deroga prin convenţie în virtutea legii care, în absenţa unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în temeiul alin. (2)-(4) din prezentul articol.

(2) În măsura în care legea aplicabilă contractului individual de muncă nu a fost aleasă de părţi, contractul este reglementat de legea ţării în care sau, în lipsă, din care angajatul îşi desfăşoară în mod obişnuit activitatea în executarea contractului. În cazul în care angajatul este angajat temporar într-un alt stat, nu se consideră că şi-a schimbat locul de desfăşurare a muncii în mod obişnuit.

(3) În cazul în care legea aplicabilă nu poate fi determinată în temeiul alin. (2), contractul este reglementat de legea ţării în care este situată unitatea angajatoare.

(4) În cazul în care reiese din circumstanţele de ansamblu ale cazului că respectivul contract are o legătură mai strînsă cu un alt stat decît cel menţionat la alin. (2) sau (3), se aplică legea acelui alt stat.

Articolul 1611[6]. Consimţământul şi validitatea de fond

(1) Existenţa şi validitatea contractului sau a oricărei clauze contractuale sunt determinate de legea care l-ar reglementa în temeiul prezentului capitol, dacă contractul sau clauza respectivă ar fi valabile.

(2) Cu toate acestea, pentru a stabili faptul că nu şi-a dat consimţământul, o parte poate să invoce legea ţării în care îşi are reşedinţa obişnuită, dacă din circumstanţele respective reiese faptul că nu ar fi rezonabil să se stabilească efectul comportamentului său în conformitate cu legea menţionată la alin. (1).

Articolul 1611[7]. Condiţiile de validitate de formă

(1) Contractul încheiat între persoane, sau reprezentanţi ai acestora, care se află în acelaşi stat în momentul încheierii contractului este considerat valabil din punct de vedere al formei dacă îndeplineşte condiţiile de formă prevăzute de legea care îl reglementează pe fond, în conformitate cu prezentul capitol sau de legea ţării în care se încheie contractul.

(2) Contractul încheiat între persoanele, sau reprezentanţii acestora, care se află în ţări diferite în momentul încheierii contractului este considerat valabil din punct de vedere al formei dacă îndeplineşte condiţiile de formă prevăzute de legea care îl reglementează pe fond, în conformitate cu prezentul capitol, sau de legea oricărei ţări în care se află oricare dintre părţi sau reprezentanţii acestora la momentul încheierii contractului, sau de legea ţării în care, la data respectivă, îşi avea reşedinţa obişnuită oricare dintre părţile contractante.

(3) Actul juridic unilateral menit să producă efecte juridice aflat în legătură cu un contract încheiat sau care urmează să fie încheiat este considerat a fi valabil din punct de vedere al formei dacă îndeplineşte cerinţele de formă prevăzute de legea care reglementează sau ar

reglementa contractul pe fond în conformitate cu prezentul capitol, sau de legea țării în care a fost încheiat actul sau de legea țării în care autorul actului își avea reședința obișnuită la acea dată.

(4) Dispozițiile alin. (1)-(3) din prezentul articol nu se aplică contractelor care intră în sfera de aplicare a art. 1611[3]. Forma unor astfel de contracte este reglementată de legea țării în care își are reședința obișnuită consumatorul.

(5) Fără a aduce atingere dispozițiilor de la alin. (1)-(4), contractul care are ca obiect un drept real imobiliar sau un drept de locațiune asupra unui imobil este supus condițiilor de formă prevăzute de legea țării în care este situat bunul imobil în măsura în care, conform legii respective:

a) condițiile în cauză sunt aplicate indiferent de țara în care este încheiat contractul și indiferent de legea care îl reglementează; și

b) de la respectivele dispoziții nu se poate deroga prin convenție.

Articolul 1611[8]. Domeniul legii aplicabile

(1) Legea aplicabilă contractului în temeiul prezentului capitol reglementează în special:

a) interpretarea contractului;

b) executarea obligațiilor născute din contract;

c) în limitele competenței conferite instanței sesizate de legea sa procedurală, consecințele neexecutării totale sau parțiale a obligațiilor, inclusiv evaluarea prejudiciului în măsura în care aceasta este reglementată de norme de drept;

d) diferitele moduri de stingere a obligațiilor, precum și prescripția și decăderea din drepturi;

e) efectele nulității contractului.

(2) În ceea ce privește modalitatea de executare și măsurile care pot fi luate în cazul unei executări defectuoase, se va avea în vedere legea țării în care are loc executarea.

Articolul 1611[9]. Incapacitatea

În cazul unui contract încheiat între persoane aflate în același stat, persoana fizică care ar avea capacitate juridică, conform legii acelei țări, poate invoca incapacitatea sa rezultînd din legea altei țări numai în cazul în care, la data încheierii contractului, cealaltă parte contractantă avea cunoștință de respectiva incapacitate sau nu o cunoștea ca urmare a neglijenței sale.

Articolul 1611[10]. Cesiunea de creanță și subrogația convențională

(1) Raporturile dintre cedent și cesionar sau dintre creditor și subrogat cu privire la o creanță față de un debitor în cadrul unei cesiuni de creanță sau al unei subrogații convenționale sunt reglementate de legea care se aplică, în temeiul prezentului capitol, contractului dintre cedent și cesionar, respectiv dintre creditor și subrogat.

(2) Legea care reglementează creanța cedată sau cu privire la care a avut loc subrogația determină caracterul cesionabil al acesteia, raporturile dintre cesionar și debitor, condițiile în care cesiunea sau subrogația îi este opozabilă debitorului, precum și caracterul liberator al prestației executate de către debitor.

Articolul 1611[11]. Subrogația legală

Dacă, în temeiul unei obligații contractuale, creditorul are o creanță față de debitor și dacă un terț are obligația de a-l satisface pe creditor sau l-a satisfăcut pe creditor în executarea obligației respective, legea care reglementează obligația terțului de a-l satisface pe creditor determină dacă terțul este îndreptățit să exercite, în tot sau în parte, împotriva debitorului, drepturile pe care creditorul le avea în temeiul legii aplicabile raporturilor dintre aceștia.

Articolul 1611[12]. Obligațiile cu pluralitate de debitori

În cazul în care un creditor are o creanță față de mai mulți debitori pentru care aceștia răspund solidar, iar unul dintre debitori l-a satisfăcut pe creditor, în tot sau în parte, legea care reglementează obligația debitorului față de creditor determină și dreptul debitorului de a se îndrepta împotriva celorlalți debitori. Ceilalți debitori se pot prevala de drepturile de care dispuneau în raport cu creditorul, în măsura permisă de legea care reglementează obligațiile acestora față de creditor.

Articolul 1611[13]. Compensarea

În lipsa unui acord între părți cu privire la compensare, aceasta este reglementată de legea aplicabilă obligației căreia i se opune compensarea.

Articolul 1611[14]. Sarcina probei

(1) Legea care reglementează o obligație contractuală în temeiul prezentului capitol se aplică în măsura în care cuprinde, în materia obligațiilor contractuale, norme care instituie prezumții legale sau repartizează sarcina probei.

(2) Contractul sau actul juridic menit să producă efecte juridice poate fi probat cu orice mijloace de probă admise fie de legea forului, fie de oricare dintre legile menționate la art. 1611[7] în temeiul cărora contractul sau actul respectiv este valabil din punct de vedere al formei, cu condiția ca mijloacele de probă respective să poată fi administrate în fața instanței sesizate.

Articolul 1611[15]. Domeniul de aplicare al capitolului

(1) Sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului capitol:

a) aspectele privind starea sau capacitatea persoanelor fizice, fără a aduce atingere art. 1611[9];

b) obligațiile rezultate din relații de familie și din relațiile care, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, sunt considerate ca având efecte comparabile, inclusiv obligații de întreținere;

c) obligațiile rezultate din aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale, din aspectele patrimoniale ale relațiilor care sunt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca având efecte comparabile cu cele ale căsătoriei, precum și obligațiile care decurg din testamente și succesiuni;

d) obligațiile rezultate din cambii, cecuri și bilete la ordin, precum și alte instrumente negociabile, în măsura în care obligațiile care decurg din astfel de instrumente negociabile derivă din caracterul lor negociabil;

e) convențiile de arbitraj și convențiile privind alegerea instanței competente;

f) aspectele reglementate de dreptul societăților comerciale și al altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, precum constituirea, prin înregistrare sau în alt mod, capacitatea juridică, organizarea internă sau dizolvarea societăților și a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, și răspunderea personală a asociaților și membrilor acestora pentru obligațiile societății sau ale organismului;

g) chestiunea de a ști dacă un reprezentant poate angaja față de terți răspunderea persoanei pe seama căreia pretinde că acționează sau dacă un organ al unei societăți sau al altui organism, constituit sau nu ca persoană juridică, poate angaja față de terți răspunderea respectivei societăți sau a respectivului organism;

h) constituirea de fiducii și raporturile dintre constituitorii, fiduciarii și beneficiarii acestora;

i) obligațiile care decurg din înțelegeri care au avut loc înainte de semnarea unui contract.

j) contractele de asigurare ce decurg din activități desfășurate de organizații, altele decât întreprinderile al căror obiect este de a plăti indemnizații persoanelor angajate sau liber-profesioniste care aparțin unei întreprinderi sau grup de întreprinderi, ori unui sector profesional sau interprofesional, în caz de deces, supraviețuire, întrerupere sau reducere a activității, sau în caz de boală profesională sau provocată de accidente de muncă.

(2) Prezentul capitol nu se aplică în ceea ce privește probele și aspectele de procedură, fără a aduce atingere art. 1611^{14}.".

689. Articolele 1612 și 1613 se abrogă.

690. Se completează cu Capitolul V^1 cu următorul cuprins:

„Capitolul V^1
OBLIGAȚIILE EXTRACONTRACTUALE

Secțiunea 1
Faptele ilicite

„Articolul 1613 [1]. Norma generală

(1) Cu excepția dispozițiilor contrare din cadrul prezentului capitol, legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-o faptă ilicită este legea țării în care s-a produs prejudiciul, indiferent în ce stat are loc faptul cauzator de prejudicii și indiferent de statul sau statele în care se manifestă efectele indirecte ale respectivului fapt.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care persoana a cărei răspundere este invocată și persoana care a suferit prejudiciul își au reședința obișnuită în același stat în momentul producerii prejudiciului, se aplică legea respectivului stat.

(3) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că fapta ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decât cel menționat la alin.(1) sau la alin.(2), se aplică legea acelei alte țări. O legătură vădit mai strânsă cu un alt stat se poate întemeia, în special, pe o relație pre-existentă între părți, ca de pildă un contract, care este în strânsă legătură cu respectiva faptă ilicită.

Articolul 1613 [2]. Răspunderea pentru produse defectuoase

(1) Fără a aduce atingere art. 1613^1 alin.(2), legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg din prejudicii cauzate de un produs este:

a)legea țării în care persoana care a suferit prejudiciul și-a avut reședința obișnuită în momentul producerii prejudiciului, în condițiile în care produsul a fost comercializat în țara respectivă; sau, dacă nu este cazul,

b)legea țării în care s-a achiziționat produsul, dacă produsul a fost comercializat în țara respectivă; sau, dacă nu este cazul,

c)legea țării în care a fost cauzat prejudiciul, dacă produsul a fost comercializat în țara respectivă.

(2) Cu toate acestea, legea aplicabilă este legea țării în care își are reședința obișnuită persoana a cărei răspundere este invocată, dacă această persoană nu putea să prevadă, în mod rezonabil, comercializarea produsului respectiv sau a unui produs de același tip în țara a cărei legislație este aplicabilă în temeiul alin.(1) lit. a), b) sau c).

(3) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că fapta ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decât cel menționat la alin.(1) și (2), se aplică legea celuilalt stat. O legătură vădit mai strânsă cu un alt stat se poate baza, în special, pe o relație preexistentă între părți, ca de pildă un contract, care este în strânsă legătură cu respectiva faptă ilicită.

Articolul 1613^3. Concurența neloială și practicile anticoncurențiale

(1) Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-un act de concurență neloială este legea țării în care sunt sau pot fi afectate relațiile concurențiale sau interesele colective ale consumatorilor.

(2) Dacă un act de concurenţă neloială afectează exclusiv interesele unui anumit concurent, se aplică dispoziţiile art. 1613[1].

(3)Legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale care decurg din restrângerea concurenţei este legea ţării în care piaţa este sau poate fi afectată.

(4)În cazul în care piaţa este sau poate fi afectată în mai multe ţări, reclamantul care solicită despăgubiri în faţa instanţei de la domiciliul pârâtului poate alege de asemenea să îşi întemeieze cererea pe legea instanţei sesizate, cu condiţia ca piaţa din respectivul stat să fie printre cele afectate direct şi substanţial de restrângerea concurenţei din care decurge obligaţia necontractuală pe care se întemeiază cererea; în cazul în care reclamantul cheamă în justiţie în faţa acelei instanţe mai mulţi pârâţi, în conformitate cu normele aplicabile privind competenţa, reclamantul îşi poate întemeia cererea numai pe legea respectivei instanţe dacă restrângerea concurenţei pe care se întemeiază acţiunea împotriva fiecăruia dintre pârâţi afectează de asemenea în mod direct şi substanţial piaţa statului al instanţei respective.

(5) Nu se poate deroga de la legea aplicabilă în conformitate cu prezentul articol printr-un acord încheiat în temeiul art. 1620[1].

Articolul 1613[4]. Daune aduse mediului

Legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale care decurg din prejudicii aduse mediului sau din prejudicii suferite de persoane sau bunuri, ca urmare a unor prejudicii aduse mediului, este legea stabilită în conformitate cu art.1613 [1]alin. (1), cu excepţia cazurilor în care persoana care pretinde despăgubiri pentru aceste prejudicii doreşte să-şi întemeieze acţiunea pe legea ţării în care a avut loc faptul cauzator de prejudiciu.

Articolul 1613[5].Încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală

(1) Legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale care decurg din încălcarea unui drept asupra obiectului de proprietate intelectuală este legea ţării pentru care se solicită protecţie.

(2) În cazul obligaţiilor necontractuale care decurg din încălcarea unui drept asupra obiectului de proprietate intelectuală unitar la nivel internaţional, legea aplicabilă este legea ţării în care s-a produs încălcarea, în orice materie care nu este reglementată de instrumentul internaţional relevant.

(3) Nu se poate deroga de la legea aplicabilă în conformitate cu prezentul articol printr-un acord încheiat în temeiul art.1613 [10].

Articolul 1613[6]. Acţiunile sindicale

Fără a aduce atingere art. 1613[1] alin.(2), legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale ce decurg din răspunderea unei persoane în calitatea sa de lucrător sau angajator, sau din răspunderea organizaţiilor care reprezintă interesele profesionale ale acestora, pentru prejudicii cauzate printr-o acţiune sindicală, în curs de desfăşurare sau terminată, este legea ţării în care va fi sau a fost întreprinsă acţiunea respectivă.

Secţiunea a 2-a
Îmbogăţirea nejustificată, gestiunea de afaceri şi răspunderea precontractuală

Articolul 1613[7]. Îmbogăţirea nejustificată

(1) Dacă o obligaţie necontractuală care decurge din îmbogăţirea nejustificată, inclusiv plata nedatorată, se referă la un raport existent între părţi, precum cel rezultat dintr-un contract sau dintr-o faptă ilicită, raport strâns legat de respectiva îmbogăţire nejustificată, acesta este reglementat de legea care reglementează raportul vizat.

(2) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1) iar părţile îşi au reşedinţa obişnuită în acelaşi stat în momentul producerii faptului cauzator al îmbogăţirii nejustificate, se aplică legea respectivului stat.

(3) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1) sau (2), legea aplicabilă este legea statului în care s-a produs îmbogăţirea nejustificată.

(4) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanţele referitoare la caz, că obligaţia necontractuală rezultată din îmbogăţirea nejustificată are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decât cel menţionat în alin. (1), (2) şi (3), se aplică legea acelui alt stat.

Articolul 1613[8]. Gestiunea de afaceri

(1) Dacă o obligaţie necontractuală care decurge din gestiunea de afaceri se referă la un raport existent între părţi, cum ar fi cel rezultat dintr-un contract sau dintr-o faptă ilicită, raport strâns legat de respectiva obligaţie necontractuală, obligaţia necontractuală este reglementată de legea care reglementează raportul în cauză.

(2) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1), iar părţile îşi au reşedinţa obişnuită în acelaşi stat în momentul producerii actului sau faptului cauzator de prejudicii, se aplică legea respectivului stat.

(3) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1) sau (2), legea aplicabilă este legea statului în care are loc gestiunea de afaceri.

(4) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanţele referitoare la caz, că obligaţia necontractuală care decurge din gestiunea de afaceri are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decât cel menţionat în alin.(1), (2) şi (3), se aplică legea acelui alt stat.

Articolul 1613[9]. Răspunderea precontractuală

(1) Legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale care decurg din înţelegerile la care se ajunge înainte de semnarea unui contract, indiferent dacă respectivul contract a fost efectiv semnat sau nu, este legea aplicabilă contractului în cauză sau legea care ar fi fost aplicabilă contractului dacă acesta ar fi fost încheiat.

(2) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1), atunci legea aplicabilă este:

a) legea statului în care s-a produs prejudiciul, indiferent în ce stat are loc faptul cauzator de prejudicii şi indiferent de statul sau statele în care se manifestă efectele indirecte ale respectivului fapt; sau

b) în cazul în care părţile îşi au reşedinţa obişnuită în acelaşi stat în momentul producerii faptului cauzator de prejudicii, se aplică legea respectivului stat; sau

c) în cazul în care reiese clar, din toate circumstanţele referitoare la caz, că obligaţia necontractuală rezultată din înţelegerile la care se ajunge înainte de semnarea unui contract are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decât cel prevăzut la lit. a) şi b), se aplică legea acelui alt stat.

Articolul 1613[10]. Domeniul de aplicare în cazul încălcării dreptului de proprietate intelectuală

În sensul prezentului capitol, art. 1613[5] se aplică obligaţiilor necontractuale care decurg din încălcarea unui drept de proprietate intelectuală.

Secţiunea a 3-a
Libertatea de alegere

Articolul 1613[11]. Libertatea de alegere

(1) Părţile au posibilitatea de a alege, de comun acord, legea care să reglementeze obligaţiile necontractuale născute între ele:

a) printr-un acord încheiat ulterior producerii faptului cauzator de prejudicii, sau

b) în cazul în care toate părţile implicate desfăşoară o activitate comercială, alegerea poate avea loc, de asemenea, printr-un acord liber negociat anterior producerii faptului cauzator de prejudicii.

(2) Alegerea făcută trebuie să fie explicită sau să reiasă cu un grad rezonabil de certitudine din circumstanţele referitoare la caz şi nu poate aduce atingere drepturilor terţilor.

(3) În cazul în care toate elementele relevante pentru situaţia respectivă, în momentul în care are loc faptul cauzator de prejudicii, se află în alt stat decît acel al căruia lege a fost aleasă, alegerea făcută de părţi nu aduce atingere aplicării dispoziţiilor imperative ale legii acelui alt stat, de la care nu se poate deroga prin acord.

(4) În cazul în care toate elementele relevante pentru situaţia respectivă, în momentul în care are loc faptul cauzator de prejudicii, se află în unul sau mai multe state, alegerea de către părţi a unei legi aplicabile, alta decît cea a unui stat, nu poate aduce atingere aplicării în mod corespunzător a dispoziţiilor imperative ale dreptului internaţional de la care nu se poate deroga prin acord, astfel cum au fost puse în aplicare în statul al instanţei competente.

Secţiunea a 4-a
Dispoziţii comune

Articolul 1613[12]. Domeniul legii aplicabile

Legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale în temeiul prezentului capitol reglementează în special:

a) temeiul şi întinderea răspunderii, inclusiv identificarea persoanelor care pot răspunde delictual pentru faptele lor;

b) motivele de exonerare de răspundere, de limitare şi de partajare a răspunderii;

c) existenţa, natura şi evaluarea prejudiciului invocat sau a despăgubirilor solicitate;

d) în limitele competenţei conferite instanţei prin codul său de procedură, măsurile asigurătorii pe care le poate adopta o instanţă pentru a preveni sau înceta vătămarea sau prejudiciul sau pentru a asigura acordarea de despăgubiri;

e) posibilitatea sau imposibilitatea transmiterii dreptului de a invoca prejudiciul sau a pretinde despăgubiri, inclusiv prin succesiune;

f) persoanele care au dreptul la despăgubiri pentru prejudicii personale;

g) răspunderea pentru fapta altuia;

h) modalităţi de stingere a obligaţiilor şi normele care reglementează prescripţia şi decăderea, inclusiv regulile cu privire la începerea, întreruperea şi suspendarea termenelor de prescripţie şi decădere.

Articolul 1613[13]. Normele de siguranţă şi comportament

În evaluarea comportamentului unei persoane a cărei răspundere este invocată, se ţine cont, în fapt şi în mod corespunzător, de normele de siguranţă şi comportament în vigoare în locul şi în momentul producerii faptului care angajează răspunderea persoanei respective.

Articolul 1613[14]. Acţiunile directe împotriva asiguratorului persoanei responsabile

Persoana care a suferit un prejudiciu poate introduce o acţiune direct împotriva asiguratorului persoanei răspunzătoare pentru acordarea despăgubirilor, dacă această posibilitate este prevăzută în legea aplicabilă obligaţiei necontractuale sau în legea aplicabilă contractului de asigurare.

Articolul 1613[15]. Subrogarea

În cazul în care un creditor are o creanţă faţă de un debitorul, iar un terţ are obligaţia de a-l despăgubi pe creditor sau l-a despăgubit în fapt pe creditor, ducînd la stingerea obligaţiei respective, legea care reglementează obligaţia terţului de a-l despăgubi pe creditor determină

dacă şi în ce măsură terţul are dreptul de a-şi exercita, faţă de debitor, drepturile pe care creditorul le avea faţă de debitor, în temeiul legii aplicabile raportului dintre debitor şi creditor.

Articolul 1613[16]. Răspunderea multiplă

În cazul în care un creditor are creanţe faţă de mai mulţi debitori care răspund în comun pentru aceeaşi obligaţie, iar unul dintre debitori l-a despăgubit deja, în tot sau în parte, pe creditorul respectiv, dreptul acelui debitor de a solicita despăgubiri din partea celorlalţi debitori este reglementat de legea aplicabilă obligaţiei necontractuale a acelui debitor faţă de creditor.

Articolul 1613[17]. Condiţiile de formă

Un act unilateral privind o obligaţie necontractuală, destinat să producă efecte juridice, este considerat a fi valabil din punct de vedere al formei dacă satisface cerinţele de formă impuse de legea care reglementează obligaţia necontractuală în cauză sau de legea din ţara în care este efectuat actul respectiv.

Articolul 1613[18]. Sarcina probei

(1) Legea care reglementează o obligaţie necontractuală în temeiul prezentului capitol se aplică în măsura în care cuprinde, în materie de obligaţii necontractuale, norme care instituie unele prezumţii legale sau care stabilesc sarcina probei.

(2) Actele destinate să producă efecte juridice pot fi dovedite prin orice mijloc de probă recunoscut de legea instanţei competente sau de către oricare dintre legile menţionate la art. 1613[17] conform cărora actul respectiv este formal valid, cu condiţia ca acest mijloc de probă să poată fi administrat în faţa instanţei competente.

Secţiunea a 5-a
Domeniul de aplicare al capitolului

Articolul 1613[19]. Domeniul de aplicare al capitolului

(1) Prezentul capitol se aplică obligaţiilor necontractuale în materie civilă şi comercială, în situaţii care implică un conflict de legi. Acesta nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă sau în ceea ce priveşte răspunderea statului privind acte sau omisiuni efectuate în exercitarea autorităţii statului (acta iure imperii).

(2) Următoarele aspecte sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului capitol:

a) obligaţiile necontractuale rezultate din relaţiile de rudenie sau din relaţii care sunt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca având efecte comparabile, inclusiv obligaţii de întreţinere;

b) obligaţiile necontractuale care decurg din regimurile matrimoniale, din regimurile patrimoniale ale relaţiilor care sunt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca având efecte comparabile cu căsătoria, precum şi obligaţiile necontractuale care decurg din testamente şi succesiune;

c) obligaţiile necontractuale rezultate din cambii, cecuri şi bilete la ordin, precum şi alte instrumente negociabile, în măsura în care obligaţiile care rezultă din astfel de instrumente negociabile decurg din caracterul lor negociabil;

d) obligaţiile necontractuale care derivă din dreptul societăţilor comerciale şi a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, cu privire la aspecte precum constituirea, prin înregistrare sau în alt mod, personalitatea juridică, organizarea internă sau dizolvarea societăţilor comerciale şi a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, răspunderea personală a asociaţilor şi membrilor pentru obligaţiile societăţii comerciale sau organismului, precum şi răspunderea personală a cenzorilor faţă de o societate comercială sau faţă de membrii acesteia în efectuarea controalelor legale ale documentelor contabile;

e) obligaţiile necontractuale care decurg din relaţiile dintre fondatorii, membrii consiliului de administraţie şi beneficiarii unei fiducii create în mod voluntar;

f) obligaţiile necontractuale care decurg din producerea daunelor nucleare;

g) obligaţiile necontractuale care decurg din atingeri aduse vieţii private şi ale drepturilor referitoare la personalitate, inclusiv calomnia.

(3) Prezentul capitol nu se aplică în materie probatorie şi procedurală, fără a aduce atingere art. 1613^{17} şi 1613^{18}.

Articolul 1613^{20}. Obligaţiile necontractuale

(1) În sensul prezentului capitol, „prejudiciu" reprezintă orice consecinţă a unei fapte ilicite, a îmbogăţirii nejustificată, a negotiorum gestio (gestiunea de afaceri) sau a culpa in contrahendo.

(2) Prezentul capitol se aplică de asemenea şi obligaţiilor necontractuale care pot surveni în viitor.

(3) Orice referire în prezentul capitol la:

a) un fapt cauzator de prejudicii, include acele fapte în urma cărora se pot produce prejudicii; şi

b) prejudiciu, include prejudiciul care este probabil să se producă în viitor.".

691. Articolele 1614-1620 se abrogă.

692. Se completează cu Capitolul V^2 cu următorul cuprins:

„Capitolul V^2
FIDUCIA

Articolul 1620^1. Alegerea legii aplicabile fiduciei

(1) Fiducia este supusă legii alese de constituitor.

(2) Dispoziţiile art. 1609^1 sunt aplicabile.

Articolul 1620^2. Determinarea obiectivă a legii aplicabile fiduciei

În lipsa alegerii legii aplicabile, precum si în cazul în care legea aleasă nu cunoaşte instituţia fiduciei, se aplică legea statului cu care fiducia prezintă cele mai strînse legături. În acest scop, se tine seama îndeosebi de:

a) locul de administrare a masei patrimoniale fiduciare, desemnat de constituitor;

b) locul situării bunurilor fiduciare;

c) locul unde fiduciarul îşi are reşedinţa obişnuită sau, după caz, sediul;

d) scopul fiduciei si locul unde acesta urmează să se realizeze.

Articolul 1620^3. Domeniul de aplicare al legii aplicabile fiduciei

Legea determinată potrivit art. 1620^1 si 1620^2 este aplicabilă condiţiilor de validitate, interpretării si efectelor fiduciei, precum si administrării ei. Această lege determină în special:

a) desemnarea, renunţarea si înlocuirea fiduciarului, condiţiile speciale pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a fi desemnată fiduciar, precum si transmiterea puterilor fiduciarului;

b) drepturile si obligaţiile dintre fiduciari;

c) dreptul fiduciarului de a delega în tot sau în parte executarea obligaţiilor sale sau exercitarea puterilor care îi revin;

d) puterile fiduciarului de a administra si de a dispune de bunurile din masa patrimonială fiduciară, de a constitui garanţii si de a dobîndi alte bunuri;

e) puterile fiduciarului de a face investiţii si plasamente;

f) îngrădirile cu privire la durata fiduciei, precum si cele cu privire la puterile fiduciarului de a constitui rezerve din veniturile rezultate din administrarea bunurilor;

g) raporturile dintre fiduciar si beneficiar, inclusiv răspunderea personală a fiduciarului fată de beneficiar;

h) modificarea sau încetarea fiduciei;

i) repartizarea bunurilor ce alcătuiesc masa patrimonială fiduciară;

j) obligaţia fiduciarului de a da socoteală de modul cum a fost administrată masa patrimonială fiduciară.

Articolul 1620[4]. Situaţiile speciale

Un element al fiduciei, susceptibil de a fi izolat, si în special administrarea acestuia, poate fi supus unei legi distincte.".

693. Articolele 1621-1623 se abrogă.

694. Se completează cu articolele 1623^{1} – 1623^{14} cu următorul cuprins:

„**Articolul 1623^{1}.** Norma generală

(1) Sub rezerva cazului în care prezentul capitol cuprinde dispoziţii contrare, legea aplicabilă succesiunii în ansamblul său este cea a statului în care defunctul îşi avea reşedinţa obişnuită în momentul decesului.

(2) În cazul în care, cu titlu de excepţie, toate circumstanţele cazului indică în mod clar că, în momentul decesului, defunctul avea în mod evident o legătură mai strînsă cu un alt stat decît statul a cărui lege ar fi aplicabilă în temeiul alineatului (1), legea aplicabilă succesiunii este legea acelui alt stat.

Articolul 1623^{2}. Alegerea legii

(1) O persoană poate să aleagă ca legea care să se aplice succesiunii sale în ansamblu său să fie legea statului a cărui cetăţenie o deţine în momentul alegerii legii sau la data decesului.

(2) O persoană care deţine mai multe cetăţenii poate să aleagă legea oricăruia dintre statele al căror cetăţean este în momentul alegerii legii sau la momentul decesului.

(3) Alegerea legii trebuie exprimată în mod explicit, printr-o declaraţie sub forma unei dispoziţii pentru cauză de moarte sau trebuie să rezulte din clauzele unei astfel de dispoziţii.

(4) Condiţiile de fond ale actului prin care s-a făcut alegerea legii sunt reglementate de legea aleasă.

(5) Orice modificare sau revocare a alegerii legii trebuie să îndeplinească condiţiile de formă pentru modificarea sau revocarea unei dispoziţii pentru cauză de moarte.

Articolul 1623^{3}. Domeniul de aplicare a legii aplicabile

(1) Legea stabilită în temeiul art. 1623^{1} sau 1623^{2} reglementează succesiunea în ansamblul său.

(2) Această lege reglementează, în special:

a) cauzele, momentul şi locul deschiderii succesiunii;

b) vocaţia succesorală a beneficiarilor, stabilirea cotelor-părţi ce le revin acestora, a obligaţiilor care le pot fi impuse de către defunct, precum şi a altor drepturi privind succesiunea, inclusiv drepturile succesorale ale soţului supravieţuitor;

c) capacitatea succesorală;

d) dezmoştenirea şi nedemnitatea;

e) transferul către moştenitori şi, după caz, către legatari al bunurilor, drepturilor şi obligaţiilor din care se compune patrimoniul succesoral, inclusiv condiţiile şi efectele acceptării succesiunii sau a unui legat sau ale renunţării la acestea;

f) puterile conferite moştenitorilor, executorilor testamentari şi altor administratori ai patrimoniului succesoral, în special cu privire la vînzarea bunurilor şi plata creditorilor, fără a aduce atingere atribuţiilor menţionate la art.1623^{9} alin.(4)-(8);

g) răspunderea pentru datoriile succesiunii;

h) partea din patrimoniul succesoral de care se poate dispune, rezervele succesorale şi alte restricţii privind libertatea de a dispune pentru cauză de moarte, precum şi pretenţiile pe

care persoanele apropiate defunctului le-ar putea avea față de patrimoniul succesoral sau față de moștenitori;

i) obligațiile privind raportul sau reducțiunea liberalităților la calcularea cotelor-părți din succesiune ale diverșilor beneficiari; și

j) partajul succesoral.

Articolul 1623[4]. Dispoziții pentru cauză de moarte, altele decît pactele asupra unei succesiuni viitoare

(1) O dispoziție pentru cauză de moarte, alta decît un pact asupra unei succesiuni viitoare, este reglementată, în privința admisibilității sale și a condițiilor de fond, de legea care, în temeiul prezentului capitol, ar fi fost aplicabilă succesiunii persoanei care a întocmit dispoziția, în cazul în care aceasta ar fi decedat în ziua întocmirii dispoziției.

(2) Fără a aduce atingere dispozițiilor alin. (1), o persoană poate alege ca lege care să îi reglementeze dispoziția pentru cauză de moarte, cu privire la admisibilitatea și condițiile de fond ale acesteia, legea pe care acea persoană ar fi putut să o aleagă în conformitate cu art. 1623[2], în condițiile stabilite de respectivul articol.

(3) Dispozițiile alin. (1) se aplică, după caz, modificării sau revocării dispoziției pentru cauză de moarte, alta decît un pact asupra unei succesiuni viitoare. În eventualitatea alegerii legii în conformitate cu alin. (2), modificarea sau revocarea este reglementată de legea aleasă.

Articolul 1623[5]. Pactele asupra unei succesiuni viitoare

(1) Un pact asupra unei succesiuni viitoare referitor la succesiunea unei persoane este reglementat, în privința admisibilității sale, a condițiilor de fond ale acestuia, a caracterului obligatoriu între părți și a condițiilor pentru desfacerea sa, de legea care, în temeiul prezentului capitol, ar fi fost aplicabilă succesiunii persoanei respective, în cazul în care aceasta ar fi decedat în ziua încheierii pactului.

(2) Un pact asupra unei succesiuni viitoare referitor la succesiunea mai multor persoane este admisibil numai dacă este admisibil în conformitate cu toate legile care, în temeiul prezentului capitol, ar fi fost aplicabile succesiunii tuturor persoanelor implicate, în cazul în care acestea ar fi decedat în ziua încheierii pactului.

(3) Un pact asupra unei succesiuni viitoare care este admisibil în temeiul primului paragraf este reglementat, în ceea ce privește condițiile de fond, caracterul obligatoriu între părți și condițiile pentru desfacerea sa, de legea cu care are cea mai strînsă legătură dintre cele enumerate la primul paragraf.

(4) Fără a aduce atingere dispozițiilor alin. (1)-(3), părțile pot alege ca lege care să reglementeze pactul asupra unei succesiuni viitoare, în ceea ce privește admisibilitatea, condițiile de fond, caracterul obligatoriu între părți și condițiile pentru desfacerea sa, legea pe care persoana sau una dintre persoanele al căror patrimoniu este vizat ar fi putut să o aleagă în conformitate cu art. 1623[2], în condițiile stabilite de respectivul articol.

Articolul 1623[6]. Condițiile de fond ale dispozițiilor pentru cauză de moarte

(1) În sensul art. 1623[4] și 1623[5], următoarele elemente se referă la condițiile de fond:

a)capacitatea persoanei care întocmește dispoziția pentru cauză de moarte de a întocmi o astfel de dispoziție;

b) cauzele speciale care împiedică persoana care întocmește dispoziția să dispună în beneficiul anumitor persoane sau care împiedică o persoană să primească bunuri succesorale de la persoana care întocmește dispoziția;

c)admisibilitatea reprezentării în vederea întocmirii unei dispoziții pentru cauză de moarte;

d)interpretarea dispoziției; sau

e)dolul, violența, eroarea și oricare alte aspecte referitoare la consimțământul sau la intenția persoanei care întocmește dispoziția.

(2) În cazul în care o persoană are capacitatea de a întocmi o dispoziție pentru cauză de moarte în temeiul legii aplicabile în conformitate cu art. 1623^4 sau 1623^5, schimbarea ulterioară a legii aplicabile nu afectează capacitatea sa de a modifica sau de a revoca o astfel de dispoziție.

Articolul 1623^7. Condițiile de formă ale dispozițiilor pentru cauză de moarte întocmite în formă scrisă

(1) O dispoziție pentru cauză de moarte întocmită în formă scrisă îndeplinește condițiile de formă în cazul în care forma sa respectă legea:

a) statului în care a fost întocmită dispoziția sau în care a fost încheiat pactul asupra unei succesiuni viitoare;

b) statului a cărui cetățenie o posedă testatorul sau cel puțin una dintre persoanele a căror succesiune este vizată de un pact asupra unei succesiuni viitoare, fie la momentul întocmirii dispoziției sau al încheierii pactului, fie la momentul decesului;

c) statului în care își are domiciliul testatorul sau cel puțin una dintre persoanele a căror succesiune este vizată de un pact asupra unei succesiuni viitoare, fie la momentul întocmirii dispoziției sau al încheierii pactului, fie la momentul decesului;

d) statului în care își are reședința obișnuită testatorul sau cel puțin una dintre persoanele a căror succesiune este vizată de un pact asupra unei succesiuni viitoare, fie la momentul întocmirii dispoziției sau al încheierii pactului, fie la momentul decesului; sau

e) în ceea ce privește bunurile imobile, a statului în care acestea sunt situate.

(2) Stabilirea faptului dacă testatorul sau persoanele a căror succesiune este vizată de pactul asupra unei succesiuni viitoare au avut domiciliul într-un anume stat este reglementată de legea statului respectiv.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică de asemenea dispozițiilor pentru cauză de moarte care modifică sau revocă o dispoziție anterioară. Modificarea sau revocarea îndeplinește de asemenea condițiile de formă dacă respectă oricare dintre legile în conformitate cu care, în temeiul dispozițiilor alin. (1), dispoziția pentru cauză de moarte care a fost modificată sau revocată era valabilă.

(4) În sensul prezentului articol, se consideră că orice dispoziție de drept care limitează formele permise de dispoziții pentru cauză de moarte prin trimitere la vîrstă, cetățenie sau alte condiții personale ale testatorului sau ale persoanelor a căror succesiune este vizată de un pact asupra unei succesiuni viitoare aparține chestiunilor de formă. Același lucru este valabil și pentru calificările pe care trebuie să le posede martorii, necesare pentru validitatea unei dispoziții pentru cauză de moarte.

Articolul 1623^8. Condițiile de formă ale unei declarații privind acceptarea sau renunțarea la succesiune

O declarație privind acceptarea succesiunii, a unui legat sau a unei rezerve succesorale sau renunțarea la acestea sau o declarație concepută să limiteze răspunderea declarantului este valabilă, în ceea ce privește forma, dacă respectă cerințele impuse de:

a)legea aplicabilă succesiunii în temeiul art.1623^1 sau 1623^2; sau

b)legea statului în care declarantul își are reședința obișnuită.

Articolul 1623^9. Norme speciale privind numirea și puterile unui administrator al patrimoniului succesoral în anumite situații

(1) Atunci cînd numirea unui administrator este obligatorie sau obligatorie la cerere, în temeiul legii statului în care se află instanțele judecătorești competente să se pronunțe asupra succesiunii în temeiul prezentului capitol, iar legea aplicabilă succesiunii este o lege străină, instanțele din acel stat pot, atunci cînd sunt sesizate, să numească unul sau mai mulți administratori ai patrimoniului succesoral în conformitate cu propria lor lege, cu respectarea condițiilor prevăzute în acest articol.

(2) Administratorul numit (administratorii numiți) în conformitate cu prezentul alineat este îndrituit (sunt îndrituiți) să execute testamentul defunctului și/sau să administreze patrimoniul acestuia în condițiile legii aplicabile succesiunii. În cazul în care legea respectivă nu prevede administrarea patrimoniului de o persoană care nu are calitatea de beneficiar, instanțele judecătorești din statul în care urmează să fie numit administratorul pot desemna un administrator terț în conformitate cu propria lor lege, dacă respectiva lege nu dispune altfel și dacă există un conflict grav de interese între beneficiari sau între beneficiari și creditori sau alte persoane care au garantat datoriile defunctului, un dezacord între beneficiari cu privire la administrarea patrimoniului sau un patrimoniu dificil de administrat din cauza naturii bunurilor.

(3) Administratorul numit (administratorii numiți) în conformitate cu prezentul alineat este singura persoană (sunt singurele persoane) îndrituită (îndrituite) să exercite puterile menționate la alin. (4)-(8).

(4) Persoana numită ca administrator (persoanele numite ca administratori) în conformitate cu alin.(1)-(3) exercită acele puteri de administrare a patrimoniului pe care le poate (pot) exercita în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii. Instanța care face numirea stabilește, în cuprinsul hotărîrii sale, condițiile de exercitare a acestor puteri în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii.

(5) Atunci cînd legea aplicabilă succesiunii nu conferă competențe suficiente pentru prezervarea bunurilor din patrimoniul succesoral sau pentru protejarea drepturilor creditorilor sau ale altor persoane care au garantat datoriile defunctului, instanța care face numirea poate hotărî să permită administratorului (administratorilor) să exercite, pe bază reziduală, puterile prevăzute în acest scop în legea proprie și poate stabili, în hotărîrea sa, condiții specifice pentru exercitarea respectivelor puteri în conformitate cu acea lege.

(6) Atunci cînd exercită astfel de puteri reziduale, administratorul (administratorii) trebuie însă să respecte legea aplicabilă succesiunii în ceea ce privește transferul de proprietate asupra patrimoniului succesoral, răspunderea pentru datoriile succesiunii, drepturile beneficiarilor, inclusiv, atunci cînd este cazul, dreptul de a accepta sau de a renunța la succesiune și puterile executorului testamentar al defunctului.

(7) Fără a aduce atingere alin. (4)-(6), instanța care numește unul sau mai mulți administratori în conformitate cu alin. (1)-(3) poate hotărî, cu titlu de excepție, atunci cînd legea aplicabilă succesiunii este legea unui stat terț, să confere respectivilor administratori toate puterile de administrare prevăzute în legea statului în care sunt numiți.

(8) Atunci cînd exercită astfel de puteri, administratorii trebuie însă să respecte, în special, vocația succesorală a beneficiarilor și stabilirea drepturilor lor succesorale, inclusiv drepturile lor la o rezervă succesorală sau la pretenții asupra patrimoniului sau în contra moștenitorilor în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii.

Articolul 1623[10]. Norme speciale impunînd restricții cu privire la succesiune sau care afectează succesiunea sub anumite aspecte

În cazul în care legea statului în care sunt situate anumite bunuri imobile, anumite întreprinderi sau alte categorii speciale de bunuri conține norme speciale care, din motive economice, familiale sau sociale, stabilesc restricții privind succesiunile sau care afectează succesiunile în ceea ce privește acele bunuri, acele norme speciale se aplică succesiunii în măsura în care, în temeiul legii acelui stat, respectivele norme sunt aplicabile indiferent de legea aplicabilă succesiunii.

Articolul 1623[11]. Adaptarea drepturilor reale

În situația în care o persoană invocă un drept real la care este îndrituită în temeiul legii aplicabile succesiunii, iar în legislația statului unde este invocat dreptul real nu este prevăzut dreptul real în cauză, respectivul drept se adaptează, dacă este necesar și în măsura în care acest lucru este posibil, la cel mai apropiat drept real echivalent în temeiul legislației statului respectiv, luînd în considerare obiectivele și interesele urmărite de dreptul real specific și efectele acestuia.

Articolul 1623[12]. Comorienţi

În cazul în care două sau mai multe persoane ale căror succesiuni sunt reglementate de legi diferite decedează în împrejurări în care nu se poate stabili cu precizie ordinea în care au survenit decesele şi în cazul în care legile respective soluţionează diferit această situaţie sau nu cuprind dispoziţii în acest sens, niciun defunct nu are drepturi la succesiunea celuilalt sau a celorlalţi defuncţi.

Articolul 1623[13]. Succesiunea vacantă

În măsura în care, conform legii aplicabile succesiunii în temeiul prezentului capitol, nu există niciun moştenitor sau niciun legatar pentru bunurile desemnate printr-o dispoziţie pentru cauză de moarte şi nici o persoană fizică nu are calitatea de moştenitor în temeiul legii, aplicarea legii astfel determinate nu aduce atingere dreptului unui stat sau al unei entităţi desemnate în acest scop de respectivul stat să dobîndească, în temeiul legii sale, bunurile din patrimoniul succesoral situate pe teritoriul său, cu condiţia ca creditorii să aibă dreptul să solicite satisfacerea creanţelor lor din patrimoniul succesoral în ansamblul său.

Articolul 1623[14]. Domeniul de aplicare al capitolului

(1) Prezentul capitol se aplică succesiunilor privind patrimoniile persoanelor decedate. Prezentul capitol nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă.

(2) Sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului capitol:

a) statutul persoanelor fizice, precum şi relaţiile de familie şi relaţiile care, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, sunt considerate ca avînd efecte comparabile;

b) capacitatea juridică a persoanelor fizice, fără a aduce atingere dispoziţiilor articolului 1623[3] alineatul (2) lit. c) şi articolului 1623[6];

c) chestiunile referitoare la dispariţia, absenţa sau moartea prezumată a unei persoane fizice;

d) chestiunile legate de aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale şi de aspectele patrimoniale ale relaţiilor care sunt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca avînd efecte comparabile cu cele ale căsătoriei;

e) obligaţiile de întreţinere, altele decît cele pentru cauză de moarte;

f) condiţiile de formă ale dispoziţiilor privind aspecte patrimoniale pentru cauză de moarte întocmite în formă verbală;

g) drepturile de proprietate şi bunurile constituite sau transferate altfel decît prin succesiune, de exemplu prin liberalităţi, prin proprietatea comună căreia i se aplică dreptul partenerului supravieţuitor, prin planurile de pensii, prin contractele de asigurare şi acordurile similare, fără a aduce atingere dispoziţiilor articolului 1623[3] alineatul (2) litera i);

h) chestiunile reglementate de dreptul societăţilor comerciale şi al altor organisme, constituite ca persoane juridice sau nu, cum ar fi clauzele incluse în actele constitutive şi în statutele societăţilor comerciale şi al altor organisme, constituite ca persoane juridice sau nu, care stabilesc ce anume se va întîmpla cu acţiunile în cazul decesului membrilor acestora;

i) dizolvarea, expirarea duratei şi fuzionarea societăţilor comerciale şi a altor organisme, constituite ca persoane juridice sau nu;

j) constituirea, administrarea şi dizolvarea fiduciilor;

k) natura drepturilor reale; şi

l) orice înregistrare într-un registru al drepturilor de proprietate asupra unor bunuri imobile sau mobile, inclusiv cerinţele legale pentru o astfel de înregistrare, precum şi efectele înregistrării sau ale lipsei înregistrării unor astfel de drepturi într-un registru.".

Art. II. – La articolul 49 alineatul (1), a doua propoziţie, din Codul familiei nr. 1316/2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.47–48, art.210), cu modificările şi completările ulterioare, cuvîntul „tatălui" se substituie cu cuvîntul „părintelui".

Art. III – Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82–86, art. 663), cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. După clauza de adoptare se completează cu următorul text:

„Capitolul I
Dispoziţii generale".

2. Articolul 1^1 va avea următorul cuprins:

„Art. 1^1. Se aprobă anexele nr. 1-9 la prezenta lege".

3. După articolul 4 se completează cu capitolul II cu următorul conţinut:

„Capitolul II

Dispoziţii privind punerea în aplicare a modificărilor şi completărilor operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe

Secţiunea 1
Dispoziţii generale

Art. 5. – (1) Dispoziţiile prezentului capitol reglementează punerea în aplicare a modificărilor şi completărilor la Codul civil operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe.

(2) Dispoziţiile articolului 6 al Codului civil, cu modificările şi completările operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe şi dispoziţiile Legii nr. 100 din 09 iunie 2017 privind actele normative se aplică în partea nereglementată de dispoziţiile prezentului capitol.

(3) Dispoziţiile Codului civil în redacţia anterioară intrării în vigoare a Legii privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se vor interpreta autonom, fără a se putea invoca intervenirea modificărilor şi completărilor la Codul civil operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe.

Art. 6. – (1) Modificările şi completările la Codul civil operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe intră în vigoare la 1 ianuarie 2019.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni din data publicării legii indicate la alin. (1), va asigura republicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a Codului civil şi a prezentei legi, cu modificările operate inclusiv prin legea indicată la alin. (1), dîndu-le titlurilor, capitolelor, secţiunilor, paragrafelor, articolelor şi alineatelor o nouă numerotare şi corectînd, după caz, toate referinţele la articolele şi la alineatele Codului civil.

(3) Ori de cîte ori actele legislative sau normative fac trimitere la Codul civil, la un anumit articol al acestuia, sau la dispoziţii abrogate ori modificate, ori la numere de articole ale Codului civil ulterior renumerotate prin legea indicată la alin. (1), trimiterea se consideră a fi făcută la dispoziţiile corespunzătoare care le înlocuiesc sau la numărul nou al articolului după noua numerotare.

Secţiunea a 2-a
Dispoziţii privind punerea în aplicare a modificărilor şi completărilor operate la Cartea întîi a Codului civil

Art. 7. – Dispoziţiile art. 16^1 din Codul civil, introdus prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se aplică notificărilor expediate începînd cu 1 ianuarie 2019, indiferent de momentul apariţiei situaţiei juridice la care se referă notificarea.

Art. 8. – Dispoziţiile art. 68^1 - 68^{17} din Codul civil, introduse prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se aplică începînd cu 1 ianuarie 2019, chiar dacă administratorul a fost numit în funcţie înainte de 1 ianuarie 2019.

Art. 9. – Modificările şi completările operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe la dispoziţiile din Cartea 1 a Codului civil privitoare la reorganizarea sau lichidarea persoanei juridice nu se aplică procedurilor de reorganizare sau lichidare dacă hotărîrea organului competent privind iniţierea reorganizării sau lichidării a fost adoptată înainte de 1 ianuarie 2019.

Art. 10. – (1) Persoanele juridice înregistrate în Republica Moldova şi filialele şi reprezentanţele persoanelor juridice străine sunt obligate, pînă la 1 ianuarie 2024:

a) să-şi aducă actele de constituire şi/sau statutele sale şi regulamentele filialelor şi reprezentanţelor în concordanţă cu modificările şi completările operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe la art. 102 şi 103 din Codul civil;

b) să ceară operarea modificărilor necesare conform lit. a) în registrul de stat al persoanelor juridice sau în alt registru în care sunt înregistrate conform legii.

(2) Dacă persoana juridică operează, din proprie iniţiativă, o modificare sau completare a actului de constituire şi/sau a statutului înainte de termenul prevăzut la alin. (1), ea trebuie să asigure executarea dispoziţiilor alin. (1) în aceeaşi dată.

(3) Înregistrarea modificărilor şi completărilor în actele de constituire şi/sau statutele persoanelor juridice în conformitate cu alin. (1) lit. b) şi alin. (2), se efectuează fără perceperea taxelor şi plăţilor de înregistrare.

(4) Modificările şi completările operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe la art. 102 şi 103 din Codul civil se aplică din 1 ianuarie 2019, indiferent dacă au fost sau nu efectuate modificările prevăzute de dispoziţiile alin.(1). În special, din 1 ianuarie 2019 se vor aplica următoarele reguli:

a) filialele şi reprezentanţele ale unei persoane juridice, înregistrate înainte de 1 ianuarie 2019 se vor considera, în sensul legislaţiei în vigoare, sucursale ale respectivei persoane juridice;

b) informaţiile din registrul de stat al persoanelor juridice sau din alt registru prevăzut de lege privitoare la filialele şi/sau reprezentanţele persoanei juridice se consideră informaţii privitoare la sucursalele persoanei juridice.

(5) În cazul în care filiala persoanei juridice străine, înregistrată în Republica Moldova înainte de1 ianuarie 2019, are statut de persoană juridică distinctă de persoana juridică străină, ea încetează să aibă statut de persoană juridică distinctă din momentul efectuării modificărilor conform dispoziţiilor alin.(1) sau, după caz, (2). Cu toate acestea, în termenul prevăzut de dispoziţiile alin.(1) sau, după caz, (2), persoana juridică străină cu scop lucrativ sau cu scop nelucrativ poate să iniţieze transformarea filialei înregistrate în Republica Moldova în societate

cu răspundere limitată cu asociat unic, respectiv, în una din formele organizatorico-juridice corespunzătoare pentru persoanele juridice cu scop nelucrativ din Republica Moldova.

(6) Trimiterile din legislația în vigoare, la filiala sau reprezentanța persoanei juridice, se consideră trimiteri la sucursala persoanei juridice pînă la aducerea legislației în concordanță cu dispozițiile art. 102 și 103 din Codul civil cu modificările și completările operate prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe.

Art. 11. – Dispozițiile art. 214 din Codul civil în redacția introdusă prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe se aplică dacă obligația de a încheia actul juridic a fost contractată începînd cu 1 ianuarie 2019 sau a apărut în baza legii începînd cu aceeași dată.

Art. 12. – Dispozițiile art. 241^5 din Codul civil, introdus prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe se aplică consimțămîntului dat de terț începînd cu 1 ianuarie 2019, chiar dacă actul juridic pentru care se dă consimțămîntul a fost încheiat înainte de 1 ianuarie 2019.

Art. 13. – Modificările și completările dispozițiilor Codului civil referitoare la termenele de decădere, operate prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe, nu se aplică termenelor care au început să curgă înainte de 1 ianuarie 2019.

Art. 14. – (1) Dispozițiile art. 256 alin. (2) și 256^1 din Codul civil, introduse prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe, se aplică odată cu crearea condițiilor tehnice, dar nu mai tîrziu de 2 ani.

(2) Guvernul Republicii Moldova va crea și asigura funcționarea Registrului procurilor în termenul indicat la alin. (1).

Art. 15. – Părțile unui contract încheiat înainte de 1 ianuarie 2019, pot, începînd cu această dată, deroga prin contract de la dispozițiile legale privind prescripția extinctivă în conformitate cu art. 270 al Codului civil cu modificările și completările operate prin prezenta Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe.

Art. 16. – Dispozițiile art. 279^1 al Codului civil, în redacția introdusă prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe se aplică termenelor de prescripție extinctivă care au început să curgă (inclusiv ca urmare a întreruperii cursului anterior) începînd cu 1 ianuarie 2019.

Art. 17. – Formalitățile de publicitate sunt supuse dispozițiilor legii în vigoare la data efectuării acestora.

Art. 18. – Pînă la ajustarea tehnică a registrelor de publicitate cu caracter constitutiv (art. 283^{12} din Codul civil), deținătorii acestor registre aplică dispozițiile Capitolului II „Registrele de publicitate cu caracter constitutiv„ din Titlul V al Cărții întîi din Codul civil, în redacția introdusă prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe începînd cu 1 ianuarie 2019 cu adaptările corespunzătoare.

Art. 19. – (1) Dispoziţiile Capitolului 2 (Registrele de publicitate cu caracter constitutiv) din Titlul V al Cărţii 1 din Codului civil, în redacţia introdusă prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe nu afectează drepturile dobîndite anterior datei de 1 ianuarie 2019 şi care nu au fost înregistrate de către dobînditor înainte del ianuarie 2019. Dobînditorul dreptului anterior datei de 1 ianuarie 2019 poate cere înregistrarea dreptului său.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică doar în privinţa registrului de stat al transporturilor, registrului navelor sau catalogului naval şi altor registre de publicitate cu caracter constitutiv (art. 283^{12} din Codul civil), cărora înainte de 1 ianuarie 2019 legea nu le recunoştea caracter constitutiv.

(3) Dispoziţiile art. 283^{27} alin. (2) pct. 8) privind notarea în registru a identităţii viitorilor beneficiari nu se aplică în cazul fiduciilor administrate de administratorii fiduciari - participanţi profesionişti care au deţinut licenţe pentru activitatea de administrare fiduciară a investiţiilor conform Legii nr. 199-XIV din 18 noiembrie 1998 cu privire la piaţa valorilor mobiliare.

Secţiunea a 3-a
Dispoziţii privind punerea în aplicare a modificărilor şi completărilor operate la Cartea a doua a Codului civil

Art. 20. – Modificările şi completările dispoziţiile art. 288 alin. (2) din Codul civil operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe nu afectează dispoziţiile art. 59 din Legea cadastrului bunurilor imobile, nr. 1543-XIII din 25 februarie 1998, care vor continua să se aplice.

Art. 21. – Construcţia sau alte lucruri ori lucrări ataşate solid de teren înregistrate în capitolul B al registrului bunurilor imobile (împreună denumite în prezenta Secţiune „bunuri imobile înregistrate separat în capitolul B"), încetează, din data de 1 ianuarie 2019, a fi bun imobil separat şi devine parte componentă din teren, cu condiţia că la acea dată aceeaşi persoană sau aceleaşi persoane deţin în proprietate atît bunul imobil înregistrat separat în capitolul B cît şi terenul.

Art. 22. – (1) Bunurile imobile înregistrate separat în capitolul B care, conform legislaţiei anterioare nu constituie parte componentă a terenului pe care sunt amplasate, şi care la 1 ianuarie 2019 aparţineau unei alte persoane decît proprietarul terenului, nu devine parte componentă a terenului şi continuă să se considere bun imobil. Aceeaşi regulă se aplică bunurilor imobile înregistrate separat în capitolul B aflate în proprietate comună, dacă oricare dintre coproprietari este şi proprietar al terenului sau dacă doar unii coproprietari ai terenului sunt proprietari ai bunurilor imobile înregistrate separat în capitolul B.

(2) Dispoziţiile alineatului (1) se aplică în mod corespunzător bunurilor imobile înregistrate separat în capitolul B care urmează a fi ridicate pe terenul altei persoane în virtutea unui drept al constructorului apărut înainte de 1 ianuarie 2019 sau pe baza unui contract încheiat înainte del ianuarie 2019.

Art. 23. – (1) Proprietarul terenului pe care sunt amplasate bunuri imobile înregistrate separat în capitolul B şi care nu devin parte componentă a terenului la 1 ianuarie 2019 conform dispoziţiilor art. 22, deţine un drept de preemţiune în caz de vînzare a bunului imobil înregistrat separat în capitolul B, iar proprietarul bunului imobil înregistrat separat în capitolul B deţine un drept de preemţiune în caz de vînzare a terenului.

(2) Dacă bunul imobil înregistrat separat în capitolul B se află pe o parte din teren, şi el poate fi folosit fără dificultăţi pe acea parte a terenului, atunci dreptul de preemţiune se aplică

doar în privinţa părţii de teren necesare pentru exercitarea dreptului de proprietate asupra bunului imobil înregistrat separat în capitolul B.

(3) Orice clauză încheiată după 1 ianuarie 2019 care exclude sau limitează dreptul de preemţiune prevăzut de dispoziţiile prezentului articol este nulă.

(4). Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică în cazul în care terenul aparţine statului sau unităţii administrativ-teritoriale.

Art. 24. Dacă după 1 ianuarie 2019 terenul şi bunul imobil înregistrat separat în capitolul B devine proprietatea aceleiaşi persoane sau aceloraşi persoane, din data dobîndirii, bunul imobil înregistrat separat în capitolul B încetează a fi bun imobil şi devine parte componentă a terenului pe care este amplasat. Aceasta nu se aplică dacă bunul imobil înregistrat separat în capitolul B deja este parte componentă a terenului conform prezentei Secţiuni.

Art. 25. – (1) Faptul că, în temeiul dispoziţiilor art. 21, 22 sau 24, bunul imobil înregistrat separat în capitolul B încetează a fi bun imobil şi devine parte componentă a terenului pe care este amplasat, nu atrage modificări în menţiunile din registrul bunurilor imobile, iar părţile componente ale terenului, înregistrate separat în capitolul B, îşi păstrează această înregistrare.

(2) Dacă, în temeiul dispoziţiilor art. 21, 22 sau 24, bunul imobil înregistrat separat în capitolul B încetează a fi bun imobil şi devine parte componentă a terenului pe care este amplasat, din aceeaşi dată se aplică următoarele:

a) în cazul în care terenul era grevat cu un drept real limitat, se consideră că dreptul real limitat se extinde, în măsura în care este posibil, şi asupra bunului imobil înregistrat separat în capitolul B, care a încetat a fi bun imobil şi a devenit parte componentă a terenului pe care este amplasat;

b) în cazul în care bunul imobil înregistrat separat în capitolul B, care a încetat a fi bun imobil şi a devenit parte componentă a terenului pe care este amplasat, era grevat cu un drept real limitat, se consideră că dreptul real limitat se extinde, în măsura în care este posibil, şi asupra terenului pe care el este amplasat;

c) în cazurile prevăzute de dispoziţiile lit. a) şi b), dacă atât terenul cât şi bunul imobil înregistrat separat în capitolul B erau grevate cu drepturi de ipotecă în folosul diferitor creditori ipotecari, se consideră că creditorii ipotecar de rang egal deţin acelaşi drept de ipotecă de acelaşi rang, cu drept de a fi satisfăcuţi din produsul executării ipotecii proporţional valorii obiectului asupra cărora fiecare din ei aveau anterior o ipotecă. La determinarea valorii obiectului se va ţine cont de valoarea lui la data când bunul imobil înregistrat separat în capitolul B a încetat a fi bun imobil şi a devenit parte componentă a terenului pe care este amplasat;

d) în cazurile prevăzute de dispoziţiile lit. a) şi b), dacă atât terenul cât şi bunul imobil înregistrat separat în capitolul B erau grevate cu drepturi reale limitate, altele decât dreptul de ipotecă, în folosul diferitori titulari, aceste drepturi vor continua să producă efecte juridice pînă la stingerea lor conform conţinutului lor, ca şi cum bunul imobil înregistrat separat în capitolul B nu a încetat a fi bun imobil şi nu a devenit parte componentă a terenului pe care este amplasat.

(4) Extinderea obiectului dreptului real limitat conform dispoziţiilor alin.(3) se produce de plin drept prin efectul prezentei legi fără înregistrarea în registrul bunurilor imobile. Orice persoană interesată poate cere rectificarea registrului bunurilor imobile pentru a reflecta extinderea conform dispoziţiilor alin.(3).

(5) Dispoziţiile prezentei Secţiuni şi modificările şi completările dispoziţiilor art. 288-288^4 din Codul civil operate prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe nu afectează dispoziţiile art. 278, 287^3 din Codul fiscal şi alte dispoziţii ale legislaţiei fiscale, conform cărora anumite bunuri imobile, părţi componente ale bunurilor imobile ori părţi din ele, drepturi asupra lor sau cote-părţi din dreptul asupra lor, sunt obiect al impunerii.

Art. 26. – (1) Prin efectul Legii privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe, din 1 ianuarie 2019, se instituie drept de superficie, asupra terenului care aparţine unei persoane alta decît statul sau unitatea administrativ-teritorială, în folosul proprietarului bunului imobil înregistrat separat în capitolul B al Registrului bunurilor imobile, cu excepţia construcţiilor provizorii, şi proprietarului bunului imobil înregistrat separat în capitolul C al Registrului bunurilor imobile, dacă proprietarul bunului imobil respectiv, la data de 1 ianuarie 2019, se află în una din următoarele situaţii:

a) are un drept de posesie sau folosinţă asupra terenului născut din lege sau contract, altul decît un drept de superficie;

b) nu are nici un drept asupra terenului.

(2) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin. (1) lit. b) dreptul de superficie se instituie doar asupra părţii din teren necesare pentru deservirea bunului imobil înregistrat separat în capitolul B. Dimensiunile concrete ale sectoarelor de teren se stabilesc de către proprietarul terenului la cererea superficiarului sau la iniţiativa proprietarului.

(3) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin. (1) lit. a) dacă proprietarul bunului imobil respectiv are dreptul menţionat doar asupra părţii din terenul respectiv, dreptul de superficie se extinde doar asupra părţii din teren asupra căruia el are dreptul menţionat.

Art. 27. – (1) Dreptul de superficie prevăzut de dispoziţiile art. 26 se instituie pe termen determinat.

(2) În cazul în care actul juridic sau administrativ ori legea care guvernează dreptul menţionat la art. 26 alin. (1) lit. a) stabilesc un termen de existenţă a dreptului menţionat după expirarea căruia proprietarul terenului devine proprietar deplin al bunului imobil respectiv înregistrat separat în capitolul B, dreptul de superficie prevăzut de dispoziţiile art. 26 se stinge la expirarea termenului de existenţă al dreptului menţionat.

(3) În cazurile care nu cad sub incidenţa alin. (2), proprietarul terenului şi superficiarul sunt obligaţi să negocieze şi să convină prin contract asupra termenului superficiei. Dispoziţiile privind contractul de constituire a superficiei se aplică în mod corespunzător contractului prin care se determină termenul superficiei.

(4) Superficiarul are dreptul de a cere ca termenul dreptului de superficie să fie nu mai scurt decît durata de funcţionare prezumată a bunului imobil înregistrat separat în capitolul B. Proprietarul terenului are dreptul de a cere ca termenul dreptului de superficie să fie nu mai lung decît durata de funcţionare prezumată a bunului imobil înregistrat separat în capitolul B.

(5) În cazul în care superficiarul şi proprietarul terenului nu au ajuns la un comun acord privind termenul dreptului de superficie conform dispoziţiilor alin. (3), oricare din ei poate introduce acţiune în instanţa de judecată pentru a se stabili termenul superficiei prin hotărîre judecătorească conform criteriilor prevăzute de dispoziţiile alin. (4), ţinînd cont de toate circumstanţele cazului.

(6) Faptul dacă proprietarul terenului are dreptul de a cere plata unei redevenţe de la superficiar şi mărimea acestei redevenţe se stabilesc de legislaţia aplicabilă raportului între ei.

Art. 28. – (1) Prin efectul Legii privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe, din 1 ianuarie 2019 se instituie drept de superficie asupra terenului care aparţine statului sau unităţilor administrativ-teritoriale (indiferent că face parte din domeniul public sau privat), în folosul proprietarului bunului imobil înregistrat separat în capitolul B (cu excepţia construcţiilor provizorii) şi proprietarului bunului imobil înregistrat separat în capitolul C, dacă proprietarul bunului imobil respectiv, la data de 1 ianuarie 2019, se află în una din următoarele situaţii:

a) are un drept de locaţiune cu drept de construire asupra terenului;

b) are un drept de concesiune asupra terenului;

c) are un drept de folosinţă asupra terenului pe baza parteneriatului public-privat;

d) are un drept de posesie sau folosinţă asupra terenului altele decît cele prevăzute la lit. a)-c);

e) nu are nici un drept asupra terenului.

(2) Superficiarul care deţine superficie legală în temeiul alin. (1) lit. d) sau e) este obligat să achite în bugetul de stat sau, după caz, în bugetul local o redevenţă anuală în mărime egală cu chiria pentru locaţiunea terenului statului, prevăzută de legea anuală a bugetului de stat. Categoriile de persoane scutite de la plata redevenţei anuale se specifică în legea anuală a bugetului de stat. Această obligaţie incumbă şi dobînditorului subsecvent al bunului înregistrat separat şi al dreptului de superficie.

(3) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin. (1) lit. e) dreptul de superficie se instituie doar asupra părţii din teren necesare pentru deservirea bunului imobil înregistrat separat în capitolul B. Dimensiunile concrete ale sectoarelor de teren se stabilesc de către proprietarul terenului la cererea superficiarului sau la iniţiativa proprietarului.

(4) În cazul prevăzut de dispoziţiile alin. (1) lit. a) - d) dacă proprietarul bunului imobil respectiv are dreptul menţionat doar asupra părţii din terenul respectiv, dreptul de superficie se extinde doar asupra părţii din teren asupra căruia el are dreptul menţionat.

(5) Dreptul de superficie prevăzut de dispoziţiile prezentului articol este perpetuu. Cu toate acestea, în cazul în care actul juridic sau administrativ ori legea care guvernează dreptul menţionat la alin. (1) lit. a) - d) stabilesc un termen de existenţă a dreptului menţionat după expirarea căruia proprietarul terenului devine proprietar deplin al bunului imobil respectiv înregistrat separat în capitolul B, dreptul de superficie prevăzut de dispoziţiile prezentului articol se stinge la expirarea termenului de existenţă al dreptului menţionat.

Art. 29. Dispoziţiile art. 26 şi 27 nu afectează dreptul proprietarului terenului sau altei autorităţi competente de a cere, conform legislaţiei în vigoare, demolarea bunului imobil înregistrat separat în capitolul B pe temeiurile prevăzute de legea aplicabilă.

Art. 30. Drepturile de superficie prevăzute prin art. 26 - 28 se nasc de plin drept fără înregistrarea lor în registrul bunurilor imobile. Orice persoană interesată poate cere înregistrarea acestor drepturi în registrul bunurilor imobile.

Art. 31. Dispoziţiile art. 288^1 din Codul civil, introdus prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe nu afectează drepturile, de orice natură, ale persoanei, care nu este proprietar al terenului, de a construi şi de a deveni proprietar al construcţiei sau lucrărilor ridicate, dobîndite înainte 1 ianuarie 2019 şi care vor continua să producă efecte juridice pînă la stingerea lor conform conţinutului lor, stabilit înainte de 1 ianuarie 2019.

Art. 32 – (1) La aplicarea dispoziţiilor art. 330^2, 330^4, 332 şi 333 din Codului civil, în redacţia prevăzută de Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se permite invocarea perioadei de posesie exercitate înainte de 1 ianuarie 2019 dacă ea întruneşte celelalte condiţii ale uzucapiunii invocate.

(2) La aplicarea dispoziţiilor art. 330^2 din Codului civil, introdus prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se permite invocarea înregistrării în registrul respectiv efectuate înainte de 1 ianuarie 2019 dacă, conform legii în vigoare la data înregistrării, înregistrarea avea efect constitutiv. În caz contrar, se consideră că înregistrarea are efect constitutiv din 1 ianuarie 2019.

(3) Prin derogare de la dispoziţiile alin. (1), la aplicarea dispoziţiilor art. 330^4 din Codul civil, introdus prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se permite invocarea doar a perioadei de posesie exercitate după 1 ianuarie 2011.

(4) Dreptul uzucapantului de a invoca uzucapiunea împlinită înainte de 1 ianuarie 2019 rămîne neafectat.

Art. 33. – (1) Gajul constituit înainte de 1 ianuarie 2019:

a) este guvernat de legea în vigoare la data constituirii lui;

b) începînd cu 1 ianuarie 2019 are acelaşi rang de prioritate ca şi ordinea de prioritate pe care o avea înainte de 1 ianuarie 2019;

c) începînd cu 1 ianuarie 2019 se exercită în condiţiile Codului civil, cu modificările şi completările prevăzute de Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe.

(2) Creditorul gajist care a intrat în posesiunea bunului gajat înainte de 1 ianuarie 2019, exercită dreptul de a vinde, achiziţiona bunul gajat sau alte drepturi în condiţiile Codului civil, cu modificările şi completările prevăzute de Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe.

(3) Gajul constituit înainte de 1 ianuarie 2019 asupra mijloacelor băneşti, începînd cu 1 ianuarie 2019 se consideră gaj asupra dreptului privind mijloacele băneşti.

(4) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) se aplică în egală măsură ipotecii.

Art. 34. – (1) Art. 490 din Codul civil în redacţia introdusă prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe nu se aplică dreptului de ipotecă constituit înainte de1 ianuarie 2019.

(2) Notificările de executare a dreptului de ipotecă transmise şi preavizele de executare a dreptului de ipotecă înregistrate înainte de 1 ianuarie 2019 conform Legii nr. 142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă, se consideră avize de executare transmise sau, după caz, înregistrate în sensul art.497 din Codul civil, în redacţia introdusă prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe.

Art. 35. – (1) În cazul în care ipoteca constituită înainte de 1 ianuarie 2019 are ca obiect doar bunul imobil înregistrat separat în capitolul B, iar terenul, pe care este amplasat bunul imobil ipotecat înregistrat separat în capitolul B, aparţine unui terţ şi a fost transmis debitorului ipotecar în folosinţă, după exercitarea dreptului de ipotecă noul proprietar al bunului imobil înregistrat separat în capitolul B se subrogă în drepturile şi obligaţiile debitorului ipotecar, conform actului juridic prin care sînt stabilite condiţiile folosinţei.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică şi ipotecii constituite începînd cu data de 1 ianuarie 2019 în privinţa bunurilor imobile înregistrate separat în capitolul B care continuă să se considere bunuri imobile conform dispoziţiilor art. 22.

Secţiunea a 4-a
Dispoziţii privind punerea în aplicare a modificărilor şi completărilor operate la Cartea a treia a Codului civil

Art. 36. – Dispoziţiile art. 601^1 - 601^6 din Codul civil, introduse prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se aplică actelor juridice încheiate de debitor începînd cu 1 ianuarie 2019, chiar dacă creanţa creditorului s-a născut înainte de 1 ianuarie 2019.

Art. 37. – Dispoziţiile art. 623^{20}-623^{23} din Codul civil, introduse prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se aplică, începînd cu 1 ianuarie 2019, şi obligaţiilor izvorîte din contracte încheiate înainte de 1 ianuarie 2019 sau din alte temeiuri survenite înainte de 1 ianuarie 2019.

Art. 38. – (1) În cazul în care un contract încheiat după data de 1 ianuarie 2019 face referință la rezilierea sau denunțarea unui contract se consideră că referința este la rezoluțiunea contractului.

(2) În cazul în care un act normativ, indiferent de momentul adoptării sale, face referință la rezilierea sau denunțarea unui contract se consideră că, referința este la rezoluțiunea contractului.

Art. 39. – (1) Modificările și completările operate prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe la dispozițiile art. 792[1]-797 din Codul civil se aplică, în cazul dreptului de preemțiune creat prin contract, numai în situația în care acel contractul a fost încheiat după data de 1 ianuarie 2019.

(2) Modificările și completările operate prin Legea menționată la alin. (1) la dispozițiile art. 792[1]-797 din Codul civil se aplică dreptului de preempțiune prevăzut la alin. (1), precum și dreptului de preemțiune prevăzut de lege numai cu privire la contractele de vînzare-cumpărare încheiate după data de 1 ianuarie 2019.

(3) Prin derogare de la dispozițiile alin. (2), dacă persoana obligată a înaintat titularului dreptului de preemțiune o ofertă de vînzare corespunzătoare, iar dreptul de preemțiune al titularului în privința acelei oferte s-a stins înainte de data de 1 ianuarie 2019, acel drept de preemțiune nu se aplică contractului de vînzare-cumpărare încheiat după data de 1 ianuarie 2019 care conține condiții de vînzare ce nu sunt mai favorabile pentru cumpărător decît condițiile de vînzare prevăzute în oferta de vînzare menționată. Aceeași regulă se aplică în mod corespunzător dacă titularul dreptului de preemțiune a renunțat la el în privința unei oferte de vînzare înainte de data de 1 ianuarie 2019.

Art. 40. – (1) Contractele de investiții în construcții încheiate începînd cu 1 ianuarie 2019 se consideră contracte de vînzare-cumpărare a bunului imobil în curs de construire în sensul art. 808[6] al Codului civil, introdus prin Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil și a altor acte legislative conexe și se supun dispozițiilor legale aplicabile acestor din urmă contracte.

(2) În cazul contractelor de investiții în construcții încheiate pînă la data de 1 iunie 2018, care nu corespund art. 808[7] alin. (1) lit. c) al Codului civil, antreprenorul, care are doar un drept de locațiune asupra terenului cu drept de construcție, are obligația de a dobîndi proprietatea asupra terenului pe care se construiește și a o transmite investitorilor cel tîrziu la darea în exploatare a construcției date.

Art. 41. – (1) Trimiterile din legislația în vigoare, la contractul de leasing financiar, se consideră trimiteri la contractul de leasing reglementat de Codul civil.

(2) Trimiterile din legislația în vigoare, la contractul de leasing operațional, se consideră trimiteri la contractul de locațiune reglementat de Codul civil.

Art. 42. – Tranzacția judiciară poate fi investită cu formulă executorie de către notar chiar dacă ea nu este încheiată în formă autentică.

Art. 43. – (1) Dispozițiile cu privire la fiducie se aplică corespunzător participanților profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor în temeiul Legii nr. 199-XIV din 18.11.1998 cu privire la piața valorilor mobiliare și nu s-au conformat prevederilor Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital.

(2) Subiectelor indicate la alin.(1) li se aplică:

a) exceptarea prevăzută de art. 1235[1] alin. (2) a doua propoziție din Codul civil;

b) exceptarea prevăzută de art. 1431[21] alin. (2) lit. c) din Codul civil

Secţiunea a 5-a
Dispoziţii privind punerea în aplicare a modificărilor şi completărilor operate la Cartea a patra a Codului civil

Art. 44. – (1) Modificările şi completările operate la dispoziţiile Cărţii a patra din Codul civil prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se aplică moştenirii persoanelor care au decedat la data de 1 ianuarie 2019 sau după data respectivă.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu afectează validitatea dispoziţiilor testamentare întocmite anterior datei de 1 ianuarie 2019, conform legii în vigoare la data întocmirii lor.

Secţiunea a 6-a
Dispoziţii privind punerea în aplicare a modificărilor şi completărilor operate la Cartea a cincea a Codului civil

Art. 45. – Modificările şi completările operate la dispoziţiile Cărţii a cincea a Codului civil prin Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative privind modernizarea Codului Civil şi a altor acte legislative conexe se aplică numai raporturilor juridice de drept privat cu elemente de extraneitate rezultate din acte juridice încheiate începînd cu 1 ianuarie 2019 sau din faptele juridice produse începînd cu 1 ianuarie 2019.".

4. Se completează cu anexele 6-9 cu următorul cuprins:

„Anexa nr.6

Formular-tip standard
de revocare a contractului la distanţă sau a contractului negociat în afara spaţiului comercial

(completaţi rubricile relevante şi restituiţi prezentul formular doar dacă doriţi să revocaţi contractul)

1. Către	[Aici profesionistul introduce denumirea sa, adresa sediului său şi, dacă sînt disponibile, numărul său de fax şi adresa sa de poştă electronică]
2. Vă informez/Vă informăm prin prezenta cu privire la revocarea de către mine/noi a contractului referitor la vînzarea următoarelor produse/prestarea următoarelor servicii	
3. Comandat(e) la data/ primit(e) la data	
4. Numele consumatorului (consumatorilor)	
5. Adresa consumatorului (consumatorilor)	
6. Semnătura consumatorului (doar în cazul în care acest formular este notificat pe hîrtie)	
7. Data	

Anexa nr.7

INSTRUCŢIUNI
privind exercitarea dreptului de revocare a contractului la distanţă sau a contractului negociat în afara spaţiului comercial

1. Dreptul de revocare

Aveţi dreptul de a revoca prezentul contract, fără a preciza motivele, în termen de 14 zile calendaristice.

Perioada de revocare expiră după 14 zile calendaristice începînd din ziua [se introduce una din formulările potrivit **pct.1** din Instrucţiuni de completare].

Pentru a vă exercita dreptul de revocare trebuie să ne informaţi [se introduc informaţiile potrivit **pct.2** din Instrucţiuni de completare] cu privire la decizia dumneavoastră de revocare a contractului, utilizînd o declaraţie neechivocă (de exemplu, o scrisoare trimisă prin poştă, fax sau poşta electronică). În acest scop, puteţi folosi modelul de revocare alăturat; folosirea lui nu este însă obligatorie [se introduce formularea potrivit **pct.3** din Instrucţiuni de completare].

Pentru a respecta termenul-limită de revocare este suficient să trimiteţi comunicarea privind exercitarea dreptului de revocare înainte de expirarea perioadei de revocare.

2. Consecinţele revocării

Dacă revocaţi contractul, vom rambursa orice sumă pe care am primit-o de la dumneavoastră, inclusiv costurile livrării (cu excepţia costurilor suplimentare determinate de faptul că aţi ales o altă modalitate de livrare decît cel mai ieftin tip de livrare standard oferit de noi), fără întîrzieri nejustificate şi, în orice caz, nu mai tîrziu de 14 zile calendaristice de la data la care suntem informaţi cu privire la decizia dumneavoastră de revocare a contractului. Vom efectua această rambursare folosind aceeaşi modalitate de plată ca şi cea folosită pentru tranzacţia iniţială, cu excepţia cazului în care v-aţi exprimat acordul expres pentru o altă modalitate de rambursare; în orice caz, nu vi se vor percepe comisioane ca urmare a unei astfel de rambursări [se introduce formularea potrivit **pct.4** din Instrucţiuni de completare].

[Se introduce una din formulările potrivit **pct.5** din Instrucţiuni de completare].

[Se introduce formularea potrivit **pct.6** din Instrucţiuni de completare].

3. Instrucţiuni de completare

1. Introduceţi una din următoarele formulări între ghilimele:

a) în cazul unui contract de prestări servicii, al unui contract pentru furnizarea serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, al unui contract de furnizare a gazelor naturale, al unui contract de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu prevăd vînzarea într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, al unui contract de furnizare a energiei termice sau al unui contract de furnizare de conţinuturi digitale care nu sînt livrate pe un suport material: „încheierii contractului";

b) în cazul unui contract de vînzare-cumpărare: „în care dumneavoastră sau un terţ, altul decît transportatorul, indicat de dumneavoastră, intraţi în posesia fizică a produselor sau obţineţi controlul asupra produselor";

c) în cazul unui contract privind produse multiple comandate de consumator printr-o singură comandă şi livrate separat: „în care dumneavoastră sau un terţ, altul decît transportatorul, indicat de dumneavoastră, intraţi în posesia fizică a ultimului produs";

d) în cazul unui contract privind livrarea unui produs constînd din mai multe loturi sau părţi: „în care dumneavoastră sau un terţ, altul decît transportatorul, indicat de dumneavoastră, intraţi în posesia fizică a ultimului lot sau a ultimei piese";

e) în cazul unui contract pentru livrarea periodică de produse pe o perioadă de timp determinată: „în care dumneavoastră sau un terţ, altul decît transportatorul, indicat de dumneavoastră, intraţi în posesia fizică a primului produs".

2. Introduceţi numele dvs., adresa sediului dvs. şi, dacă este cazul, numărul dvs. de telefon, numărul dvs. de fax şi adresa dvs. de poştă electronică.

3. Dacă pe pagina dvs. web oferiţi consumatorului opţiunea de a completa şi transmite electronic informaţiile privind revocarea contractului, introduceţi formularea: „De asemenea, puteţi completa şi transmite pe cale electronică, de pe pagina noastră web [introduceţi adresa de Internet], formularul-tip de revocare sau orice altă declaraţie neechivocă. Dacă folosiţi această opţiune, vă vom transmite fără întîrziere, pe un suport durabil (de exemplu, prin poşta electronică), confirmarea de primire a cererii de revocare."

4. Pentru contractele de vînzări, în care nu v-aţi oferit să recuperaţi produsele, în caz de revocare, introduceţi următoarea formulare: „Putem amîna rambursarea pînă la data la care primim înapoi produsele sau pînă în momentul în care ne-aţi furnizat dovada că aţi trimis înapoi produsele, fiind valabilă data cea mai apropiată."

5. În cazul în care consumatorul a recepţionat produse în legătură cu contractul, introduceţi una din următoarele formulări:

a) „Vom recupera produsele."; sau

„Expediaţi produsele sau înmînaţi-le direct nouă sau ... [se introduce numele şi adresa sediului persoanei autorizate de dumneavoastră să primească produsele, dacă este cazul], fără întîrzieri nejustificate şi, în orice caz, în decurs de maximum 14 zile calendaristice de la data la care ne-aţi comunicat despre revocarea contractului. Termenul este respectat dacă produsele sînt trimise înapoi înainte de expirarea perioadei de 14 zile calendaristice.";

b) „Vom suporta costul returnării produselor.";

„Va trebui să suportaţi costul direct al returnării produselor."

Într-un contract la distanţă, dacă nu vă oferiţi să suportaţi costul returnării produselor, iar produsele, prin natura lor, nu pot fi în mod normal returnate prin poştă: „Va trebui să suportaţi costul direct al returnării produselor, [introduceţi cuantumul] lei."; sau, dacă costul returnării produselor nu poate fi calculat în mod rezonabil, în avans: „Va trebui să suportaţi costul direct al returnării produselor. Costul aproximativ este estimat la maximum [introduceţi cuantumul] lei."; sau

În cazul contractelor negociate în afara spaţiilor comerciale, dacă produsele, prin natura lor, nu pot fi returnate în mod normal prin poştă şi au fost livrate la domiciliul consumatorului în momentul încheierii contractului: „Vom recupera produsele şi vom suporta costurile aferente."; şi

c) „Sunteţi responsabil doar pentru diminuarea valorii produselor care rezultă din manipulări, altele decît cele necesare pentru determinarea naturii, calităţilor şi funcţionării produselor."

6. În cazul unui contract de prestări servicii, al unui contract privind furnizarea serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, al unui contract de furnizare a gazelor naturale, a unui contract de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu prevăd vînzarea într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, sau al unui contract de furnizare a energiei termice, introduceţi formularea: „Dacă aţi solicitat începerea prestării serviciilor, a furnizării serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare/furnizării gazelor naturale/furnizării energiei electrice/furnizării energiei termice [tăiaţi menţiunile inutile] în perioada de revocare, ne datoraţi o sumă proporţională cu serviciile furnizate pînă în momentul în care ne-aţi comunicat exercitarea dreptului privind revocarea contractului, în raport cu totalul de prestaţii prevăzute de contract."

Anexa nr. 8

Partea A
Formular standard de informaţii pentru contractele privind pachete de servicii de călătorie atunci cînd este posibilă utilizarea de hyperlinkuri

Combinaţia de servicii de călătorie pusă la dispoziţia dvs. este un pachet în înţelesul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova.

Prin urmare, veţi beneficia de toate drepturile prevăzute de legislaţie care se aplică pachetelor. Societatea (societăţile) XY va (vor) fi pe deplin responsabilă (responsabile) pentru executarea corespunzătoare a pachetului în ansamblu.

În plus, conform legislaţiei, societatea (societăţile) XY deţine (deţin) protecţie pentru a vă rambursa plăţile şi, în cazul în care transportul este inclus în pachet, pentru a asigura repatrierea dvs. în cazul în care devine (devin) insolvabilă (insolvabile).

Informaţii suplimentare referitoare la principalele drepturi în temeiul Codului civil al Republicii Moldova [a se furniza sub forma unui hyperlink].

Urmărind hyperlinkul, călătorul va primi următoarele informaţii:

Drepturi principale în temeiul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova.

- Călătorii vor primi toate informaţiile esenţiale privind pachetul anterior încheierii contractului privind pachetul de servicii de călătorie.
- Există întotdeauna cel puţin un profesionist care răspunde pentru executarea corespunzătoare a tuturor serviciilor de călătorie incluse în contract.
- Călătorilor li se pune la dispoziţie un număr de telefon de urgenţă sau detaliile unui punct de contact unde pot lua legătura cu organizatorul sau cu intermediarul de pachete.
- Călătorii pot transfera pachetul unei alte persoane, în urma unei înştiinţări efectuate în mod rezonabil şi eventual a plăţii unor costuri suplimentare.
- Preţul pachetului poate fi mărit numai dacă cresc costurile specifice (de exemplu, preţurile carburanţilor) şi dacă acest lucru este prevăzut în mod expres în contract, şi în orice caz nu mai tîrziu de 20 de zile înainte de începerea executării pachetului. În cazul în care creşterea preţului este mai mare de 8 % din preţul pachetului, călătorul poate declara rezoluţiunea contractului. În cazul în care organizatorul îşi rezervă dreptul de a creşte preţul, călătorul are dreptul la o reducere de preţ dacă apare o scădere a costurilor relevante.
- Călătorii pot declara rezoluţiunea contractului fără plata unui comision de rezoluţiune şi pot obţine rambursarea integrală a oricăror plăţi în cazul în care oricare dintre elementele esenţiale ale pachetului, altul decît preţul, s-a modificat în mod semnificativ. În cazul în care, înainte de începerea executării pachetului, profesionistul răspunzător de pachet anulează pachetul, călătorii au dreptul la rambursare şi, după caz, la o despăgubire.
- Călătorii pot declara rezoluţiunea contractului fără plata unui comision de rezoluţiune, înainte de începerea executării pachetului, în circumstanţe excepţionale, de exemplu în cazul unor probleme grave de securitate la destinaţie care sunt susceptibile de a afecta pachetul.
- În plus, călătorii au posibilitatea de a declara rezoluţiunea contractului în orice moment înainte de începerea executării pachetului, în schimbul achitării unui comision de rezoluţiune adecvat şi justificabil.
- În cazul în care, după începerea executării pachetului, elemente importante ale pachetului nu pot fi executate astfel cum s-a convenit, vor trebui oferite călătorului servicii alternative corespunzătoare, fără a implica plata unor costuri suplimentare. Călătorii pot declara rezoluţiunea contractului fără plata de rezoluţiune, în cazul în care serviciile nu sunt executate în conformitate cu contractul şi acest fapt afectează în mod substanţial executarea pachetului, iar organizatorul nu remediază problema.

- Călătorii au de asemenea dreptul la o reducere a preţului şi/sau la plata unor despăgubiri pentru prejudiciul suferit în cazul în care serviciile de călătorie nu sunt executate sau sunt executate în mod necorespunzător.
- Organizatorul trebuie să ofere asistenţă în cazul în care călătorul se află în dificultate.
- În cazul în care organizatorul sau intermediarul de pachete devine insolvabil, plăţile vor fi rambursate. În cazul în care organizatorul sau, după caz, intermediarul de pachete devine insolvabil după începerea executării pachetului, iar transportul este inclus în pachet, repatrierea călătorilor este garantată. XY a contractat protecţia în caz de insolvabilitate cu YZ [entitatea responsabilă pentru protecţia în caz de insolvabilitate, de exemplu un fond de garantare sau o societate de asigurări ori altele, în modul stabilit de Guvern]. Călătorii pot contacta această entitate sau, după caz, autoritatea competentă (datele de contact, inclusiv numele, adresa geografică, adresa de e-mail şi numărul de telefon) în cazul în care serviciile sunt refuzate din cauza insolvabilităţii XY.

Art. 1131–1145 ale Codul civil al Republicii Moldova [hyperlink]

Partea B
Formular standard de informaţii pentru contractele privind pachete de servicii de călătorie în alte situaţii decît cele care fac obiectul părţii A

Combinaţia de servicii de călătorie pusă la dispoziţia dvs. este un pachet în înţelesul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova.

Prin urmare, veţi beneficia de toate drepturile prevăzute de legislaţie care se aplică pachetelor. Societatea (societăţile) XY va (vor) fi pe deplin responsabilă (responsabile) pentru executarea corespunzătoare a pachetului în ansamblu.

În plus, conform legislaţiei, societatea (societăţile) XY deţine (deţin) protecţie pentru a vă rambursa plăţile şi, în cazul în care transportul este inclus în pachet, pentru a asigura repatrierea dvs. în cazul în care devine (devin) insolvabilă (insolvabile).

Drepturi principale în temeiul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova

- Călătorii primesc toate informaţiile esenţiale privind pachetul anterior încheierii contractului privind pachetul de servicii de călătorie.
- Există întotdeauna cel puţin un profesionist care răspunde pentru executarea corespunzătoare a tuturor serviciilor de călătorie incluse în contract.
- Călătorilor li se pune la dispoziţie un număr de telefon de urgenţă sau detaliile unui punct de contact unde pot lua legătura cu organizatorul sau cu intermediarul de pachete.
- Călătorii pot transfera pachetul unei alte persoane, în urma unei înştiinţări efectuate în mod rezonabil şi eventual a plăţii unor costuri suplimentare.
- Preţul pachetului poate fi mărit numai dacă cresc costurile specifice (de exemplu, preţurile carburanţilor) şi dacă acest lucru este prevăzut în mod expres în contract, şi în orice caz nu mai tîrziu de 20 de zile înainte de începerea executării pachetului. În cazul în care creşterea preţului este mai mare de 8 % din preţul pachetului, călătorul poate declara rezoluţiunea contractului. În cazul în care organizatorul îşi rezervă dreptul de a creşte preţul, călătorul are dreptul la o reducere de preţ dacă apare o scădere a costurilor relevante.
- Călătorii pot declara rezoluţiunea contractului fără plata unui comision de rezoluţiune şi pot obţine rambursarea completă a oricăror plăţi în cazul în care oricare dintre elementele esenţiale ale pachetului, altul decît preţul, s-a modificat în mod semnificativ. În cazul în care, înainte de începerea executării pachetului, profesionistul răspunzător de pachet anulează pachetul, călătorii au dreptul la rambursare şi, după caz, la o despăgubire.
- Călătorii pot declara rezoluţiunea contractului fără plata unui comision de rezoluţiune, înainte de începerea executării pachetului, în circumstanţe excepţionale, de exemplu în cazul unor probleme grave de securitate la destinaţie care sunt susceptibile de a afecta pachetul.

- În plus, călătorii au posibilitatea de a declara rezoluțiunea contractului în orice moment înainte de începerea executării pachetului, în schimbul achitării unui comision de rezoluțiune adecvat și justificabil.
- În cazul în care, după începerea executării pachetului, elemente importante ale pachetului nu pot fi executate astfel cum s-a convenit, vor trebui oferite călătorului servicii alternative corespunzătoare, fără a implica plata unor costuri suplimentare. Călătorii pot declara rezoluțiunea contractului fără plata de rezoluțiune, în cazul în care serviciile nu sunt executate în conformitate cu contractul și acest fapt afectează în mod substanțial executarea pachetului, iar organizatorul nu remediază problema.
- Călătorii au de asemenea dreptul la o reducere a prețului și/sau la plata unor despăgubiri pentru prejudiciul suferit în cazul în care serviciile de călătorie nu sunt executate sau sunt executate în mod necorespunzător.
- Organizatorul trebuie să ofere asistență în cazul în care călătorul se află în dificultate.
- În cazul în care organizatorul sau intermediarul de pachete devine insolvabil, plățile vor fi rambursate. În cazul în care organizatorul sau, după caz, intermediarul de pachete devine insolvabil după începerea executării pachetului, iar transportul este inclus în pachet, repatrierea călătorilor este garantată. XY a contractat protecția în caz de insolvabilitate cu YZ [entitatea responsabilă pentru protecția în caz de insolvabilitate, de exemplu un fond de garantare sau o societate de asigurări ori altele, în modul stabilit de Guvern]. Călătorii pot contacta această entitate sau, după caz, autoritatea competentă (datele de contact, inclusiv numele, adresa geografică, adresa de e-mail și numărul de telefon) în cazul în care anumite serviciile sunt refuzate din cauza insolvabilității XY.

[Site-ul internet pe care este accesibil textul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova]

Partea C
Formular standard de informații în cazul în care organizatorul transmite date unui alt profesionist în conformitate cu art. 1134 alin.(3)

Dacă încheiați un contract cu societatea AB în termen de maximum 24 de ore de la primirea confirmării de rezervare din partea societății XY, serviciul de călătorie prestat de XY și AB va constitui un pachet în înțelesul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova.

Prin urmare, veți beneficia de toate drepturile prevăzute de legislație care se aplică pachetelor. Societatea XY va fi pe deplin responsabilă pentru executarea corespunzătoare a pachetului în ansamblu.

În plus, conform legislației, societatea XY deține protecție pentru a vă rambursa plățile și, în cazul în care transportul este inclus în pachet, pentru a asigura repatrierea dvs. în cazul în care devine insolvabilă.

Informații suplimentare referitoare la principalele drepturi în temeiul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova [a se furniza sub forma unui hyperlink].

Urmărind hyperlinkul, călătorul va primi următoarele informații:

Drepturi principale în temeiul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova

- Călătorii primesc toate informațiile esențiale cu privire la serviciile de călătorie înainte de încheierea contractului privind pachetul de călătorie.
- Există întotdeauna cel puțin un profesionist care răspunde pentru executarea corespunzătoare a tuturor serviciilor de călătorie incluse în contract.
- Călătorilor li se pune la dispoziție un număr de telefon de urgență sau detaliile unui punct de contact unde pot lua legătura cu organizatorul sau cu intermediarul de pachete.
- Călătorii pot transfera pachetul unei alte persoane, în urma unei înștiințări efectuate în mod rezonabil și eventual a plății unor costuri suplimentare.

- Prețul pachetului poate fi mărit numai dacă cresc costurile specifice (de exemplu, prețurile carburanților) și dacă acest lucru este prevăzut în mod expres în contract, și în orice caz nu mai tîrziu de 20 de zile înainte de începerea executării pachetului. În cazul în care creșterea prețului este mai mare de 8 % din prețul pachetului, călătorul poate declara rezoluțiunea contractului. În cazul în care organizatorul își rezervă dreptul de a crește prețul, călătorul are dreptul la o reducere de preț dacă apare o scădere a costurilor relevante.
- Călătorii pot declara rezoluțiunea contractului fără plata unui comision de rezoluțiune și pot obține rambursarea completă a oricăror plăți în cazul în care oricare dintre elementele esențiale ale pachetului, altul decît prețul, s-a modificat în mod semnificativ. În cazul în care, înainte de începerea executării pachetului, profesionistul răspunzător de pachet anulează pachetul, călătorii au dreptul la rambursare și, după caz, la o despăgubire.
- Călătorii pot declara rezoluțiunea contractului fără plata unui comision de rezoluțiune, înainte de începerea executării pachetului, în circumstanțe excepționale, de exemplu în cazul unor probleme grave de securitate la destinație care sunt susceptibile de a afecta pachetul.
- În plus, călătorii au posibilitatea de a declara rezoluțiunea contractului în orice moment înainte de începerea executării pachetului, în schimbul achitării unui comision de rezoluțiune adecvat și justificabil.
- În cazul în care, după începerea executării pachetului, elemente importante ale pachetului nu pot fi executate astfel cum s-a convenit, vor trebui oferite călătorului servicii alternative corespunzătoare, fără a implica plata unor costuri suplimentare. Călătorii pot declara rezoluțiunea contractului fără plata de rezoluțiune, în cazul în care serviciile nu sunt executate în conformitate cu contractul și acest fapt afectează în mod substanțial executarea pachetului, iar organizatorul nu remediază problema.
- Călătorii au de asemenea dreptul la reducerea prețului și/sau la plata unor despăgubiri pentru prejudiciul suferit în cazul în care serviciile de călătorie nu sunt executate sau sunt executate în mod necorespunzător.
- Organizatorul trebuie să ofere asistență în cazul în care un călător se află în dificultate.
- În cazul în care organizatorul sau intermediarul de pachete devine insolvabil, plățile vor fi rambursate. În cazul în care organizatorul sau, după caz, intermediarul de pachete devine insolvabil după începerea executării pachetului, iar transportul este inclus în pachet, repatrierea călătorilor este garantată. XY a contractat protecție în caz de insolvabilitate cu YZ [entitatea responsabilă pentru protecție în caz de insolvabilitate, de exemplu un fond de garantare sau o societate de asigurări ori altele, în modul stabilit de Guvern]. Călătorii pot contacta această entitate sau, după caz, autoritatea competentă (datele de contact, inclusiv numele, adresa geografică, adresa de e-mail și numărul de telefon) în cazul în care serviciile sunt refuzate din cauza insolvabilității XY.

Art. 1131–1145 ale Codul civil al Republicii Moldova [hyperlink]

Anexa nr. 9

Partea A

Formular standard de informaţii în cazul în care profesionistul care facilitează online un serviciu de călătorie asociat în înţelesul art. 1144[9] alin.(1) lit. a)este un transportator care vinde un bilet dus-întors

Dacă, după alegerea şi efectuarea plăţii pentru un serviciu de călătorie, rezervaţi servicii de călătorie suplimentare pentru călătoria sau vacanţa dvs. prin intermediul societăţii noastre/XY, NU veţi beneficia de drepturile care se aplică pachetelor în temeiul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova.

Prin urmare, societatea noastră/XY nu va fi răspunzătoare pentru executarea corespunzătoare a acestor servicii de călătorie suplimentare. În cazul unor probleme, vă rugăm să contactaţi prestatorul de servicii relevant.

Totuşi, dacă rezervaţi orice servicii de călătorie suplimentare în cadrul aceleiaşi vizite pe site-ul de rezervare al societăţii noastre/site-ul de rezervare al XY, serviciile de călătorie vor deveni parte a unui serviciu de călătorie asociat. În acest caz, conform legislaţiei, XY deţine protecţie pentru a restitui plăţile dvs. către XY pentru servicii neprestate din cauza insolvabilităţii XY şi, după caz, pentru repatrierea dvs. Vă rugăm să reţineţi că acest lucru nu înseamnă furnizarea unei rambursări în cazul insolvabilităţii prestatorului de servicii relevant.

Informaţii suplimentare privind protecţia în caz de insolvabilitate [a se furniza sub forma unui hyperlink].

Urmărind hyperlinkul, călătorul va primi următoarele informaţii:

XY a contractat protecţie în caz de insolvabilitate cu YZ [entitatea responsabilă pentru protecţie în caz de insolvabilitate, de exemplu un fond de garantare sau o societate de asigurări ori altele, în modul stabilit de Guvern].

Călătorii pot contacta această entitate sau, după caz, autoritatea competentă (datele de contact, inclusiv numele, adresa geografică, adresa de e-mail şi numărul de telefon) în cazul în care serviciile sunt refuzate din cauza insolvabilităţii XY.

Notă: Această protecţie în caz de insolvabilitate nu acoperă contractele cu alte părţi decît XY, care pot fi executate în ciuda insolvabilităţii XY.

Art. 1131–1145 ale Codul civil al Republicii Moldova [hyperlink]

Partea B

Formular standard de informaţii în cazul în care profesionistul care facilitează online un serviciu de călătorie asociat în înţelesul art. 1144[9] alin.(1) lit. a) este un profesionist altul decît un transportator care vinde un bilet dus-întors

Dacă, după alegerea şi efectuarea plăţii pentru un serviciu de călătorie, rezervaţi servicii de călătorie suplimentare pentru călătoria sau vacanţa dvs. prin intermediul societăţii noastre/XY, NU veţi beneficia de drepturile care se aplică pachetelor în temeiul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova.

Prin urmare, societatea noastră/XY nu va fi răspunzătoare pentru executarea corespunzătoare a acestor servicii de călătorie individuale. În cazul unor probleme, vă rugăm să contactaţi prestatorul de servicii relevant.

Totuşi, dacă rezervaţi orice servicii de călătorie suplimentare în cadrul aceleiaşi vizite pe site-ul de rezervare al societăţii noastre/site-ul de rezervare al XY, serviciile de călătorie vor deveni parte a unui serviciu de călătorie asociat. În acest caz, conform legislaţiei, XY deţine protecţie pentru a restitui plăţile dvs. către XY pentru servicii neprestate din cauza insolvabilităţii XY. Vă rugăm să reţineţi că acest lucru nu înseamnă restituirea în cazul insolvabilităţii prestatorului de servicii relevant.

Informaţii suplimentare privind protecţia în caz de insolvabilitate [a se furniza sub forma unui hyperlink].

Urmărind hyperlinkul, călătorul va primi următoarele informații:

XY a contractat protecție în caz de insolvabilitate cu YZ [entitatea responsabilă pentru protecție în caz de insolvabilitate, de exemplu un fond de garantare sau o societate de asigurări ori altele, în modul stabilit de Guvern].

Călătorii pot contacta această entitate sau, după caz, autoritatea competentă (datele de contact, inclusiv numele, adresa geografică, adresa de e-mail și numărul de telefon) în cazul în care serviciile sunt refuzate din cauza insolvabilității XY.

Notă: Această protecție în caz de insolvabilitate nu acoperă contractele cu alte părți decît XY, care pot fi executate în ciuda insolvabilității XY.

Art. 1131–1145 ale Codul civil al Republicii Moldova [hyperlink]

Partea C

Formular standard de informații în cazul serviciilor de călătorie asociate în înțelesul art. 1144[9] alin.(1) lit. a) în cazul în care contractele sunt încheiate în prezența fizică simultană a profesionistului (altul decît un transportator care vinde un bilet dus-întors) și a călătorului

Dacă, după alegerea și efectuarea plății pentru un serviciu de călătorie, rezervați servicii de călătorie suplimentare pentru călătoria sau vacanța dvs. prin intermediul societății noastre/XY, NU veți beneficia de drepturile care se aplică pachetelor în temeiul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova.

Prin urmare, societatea noastră/XY nu va fi răspunzătoare pentru executarea corespunzătoare a acestor servicii de călătorie individuale. În cazul unor probleme, vă rugăm să contactați prestatorul de servicii relevant.

Totuși, dacă rezervați orice servicii de călătorie suplimentare în cadrul aceleiași vizite sau al aceluiași contact cu societatea noastră/societatea XY, serviciile de călătorie vor deveni parte a unui serviciu de călătorie asociate. În acest caz, conform legislației, XY deține protecție pentru a restitui plățile dvs. către XY pentru servicii neprestate din cauza insolvabilității XY. Vă rugăm să rețineți că acest lucru nu înseamnă restituirea în cazul insolvabilității prestatorului de servicii relevant.

XY a contractat protecție în caz de insolvabilitate cu YZ [entitatea responsabilă pentru protecția în caz de insolvabilitate, de exemplu un fond de garantare sau o societate de asigurări ori altele, în modul stabilit de Guvern].

Călătorii pot contacta această entitate sau, după caz, autoritatea competentă (datele de contact, inclusiv numele, adresa geografică, adresa de e-mail și numărul de telefon) în cazul în care serviciile sunt refuzate din cauza insolvabilității XY.

Notă: Această protecție în caz de insolvabilitate nu acoperă contractele cu alte părți decît XY, care pot fi executate în ciuda insolvabilității XY.

[Site-ul internet pe care este accesibil art. 1131–1145 ale Codul civil al Republicii Moldova.]

Partea D

Formular standard de informații în cazul în care profesionistul care facilitează online un serviciu de călătorie asociat în înțelesul art. 1144[9] alin.(1) lit. b) este un transportator care vinde un bilet dus-întors

Dacă rezervați servicii de călătorie suplimentare pentru călătoria sau vacanța dvs. prin intermediul acestui link/acestor linkuri, NU veți beneficia de drepturile care se aplică pachetelor în temeiul art. 1131–1145 ale Codul civil al Republicii Moldova.

Prin urmare, societatea noastră/societatea XY nu va fi răspunzătoare pentru executarea corespunzătoare a serviciilor de călătorie suplimentare respective. În caz de probleme, vă rugăm să contactați prestatorul de servicii competent.

Totuși, dacă rezervați servicii de călătorie suplimentare prin intermediul acestui link/acestor linkuri în termen de maximum 24 de ore de la primirea confirmării rezervării de

către societatea noastră/societatea XY, serviciile de călătorie respective vor deveni parte dintr-un serviciu de călătorie asociat. În acest caz, conform legislației, XY deține protecție pentru a restitui plățile dvs. către XY pentru servicii neprestate din cauza insolvabilității XY și, după caz, pentru repatrierea dvs. Vă rugăm să rețineți că acest lucru nu înseamnă restituirea în cazul insolvabilității prestatorului de servicii relevant.

Informații suplimentare privind protecția în caz de insolvabilității [a se furniza sub forma unui hyperlink].

Urmărind hyperlinkul, călătorul va primi următoarele informații:

XY a contractat protecție în caz de insolvabilitate cu YZ [entitatea responsabilă pentru protecția în caz de insolvabilitate, de exemplu un fond de garantare sau o societate de asigurări ori altele, în modul stabilit de Guvern].

Călătorii pot contacta această entitate sau, după caz, autoritatea competentă (datele de contact, inclusiv numele, adresa geografică, adresa de e-mail și numărul de telefon) în cazul în care serviciile sunt refuzate din cauza insolvabilității XY.

Notă: Această protecție în caz de insolvabilitate nu acoperă contractele cu alte părți decît XY, care pot fi executate în ciuda insolvabilității XY.

Art. 1131–1145 ale Codul civil al Republicii Moldova [hyperlink]

Partea E

Formular standard de informații în cazul în care profesionistul care facilitează online un serviciu de călătorie asociat în înțelesul art. 1144[9] alin.(1) lit. b) este un profesionist altul decît un transportator care vinde un bilet dus-întors

Dacă rezervați servicii de călătorie suplimentare pentru călătoria sau vacanța dvs. prin intermediul acestui link/acestor linkuri, NU veți beneficia de drepturile care se aplică pachetelor în temeiul art. 1131–1145 ale Codului civil al Republicii Moldova.

Prin urmare, societatea noastră/societatea XY nu va fi răspunzătoare pentru executarea corespunzătoare a respectivelor serviciilor de călătorie suplimentare. În caz de probleme, vă rugăm să contactați prestatorul de servicii competent.

Totuși, dacă rezervați servicii de călătorie suplimentare prin intermediul acestui link/acestor linkuri în termen de maximum 24 de ore de la primirea confirmării rezervării de către societatea noastră/societatea XY, serviciile de călătorie respective vor deveni parte dintr-un serviciu de călătorie asociat. În acest caz, conform legislației, XY deține protecție pentru a restitui plățile dvs. către XY pentru servicii neprestate din cauza insolvabilității XY. Vă rugăm să rețineți că acest lucru nu înseamnă restituirea în cazul insolvabilității prestatorului de servicii relevant.

Informații suplimentare privind protecția în caz de insolvabilitate [a se furniza sub forma unui hyperlink].

Urmărind hyperlinkul, călătorul va primi următoarele informații:

XY a contractat protecție în caz de insolvabilitate cu YZ [entitatea responsabilă pentru protecția în caz de insolvabilitate, de exemplu un fond de garantare sau o societate de asigurări ori altele, în modul stabilit de Guvern].

Călătorii pot contacta această entitate sau, după caz, autoritatea competentă (datele de contact, inclusiv numele, adresa geografică, adresa de e-mail și numărul de telefon) în cazul în care serviciile sunt refuzate din cauza insolvabilității XY.

Notă: Această protecție în caz de insolvabilitate nu acoperă contractele cu alte părți decît XY, care pot fi executate în ciuda insolvabilității XY.

Art. 1131–1145 ale Codul civil al Republicii Moldova [hyperlink]".

Art. IV. – Articolul 8 alin.(1) **Legea nr.1260-XV din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură** (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.159, art.582), cu modificările ulterioare, se completează cu litera f) care va avea următorul cuprins:

„f) desfășoară activitate de fiduciar."

Art. V. – Articolul 35 alin.(1) **Legea nr.1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat** (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.154-157, art.1209), cu modificările ulterioare, se completează cu litera o^3) care va avea următorul cuprins:

„o^3) desfăşoară activitate de fiduciar."

Art. VI. – Legea nr.105-XV din 13 martie 2003 privind protecţia consumatorilor (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.176-181, art.513), cu modificările ulterioare, se completează cu art. 22^1 şi 22^2, cu următorul cuprins:

„Articolul 22^1. Organele abilitate cu funcţii de control privind clauzele abuzive

(1) Agenţia pentru Protecţia Consumatorilor efectuează controlul respectării prevederilor art. 712-720^4 din Codul civil al Republicii Moldova în partea în care vizează contractele încheiate cu consumatorii şi constatarea clauzelor abuzive în contracte, la sesizarea consumatorului sau din oficiu, în condiţiile legii.

(2) Comerciantul are obligaţia de a prezenta Agenţiei pentru Protecţia Consumatorilor, la solicitare, o copie de pe originalul contractelor încheiate cu consumatorul, care fac obiectul controlului, cu respectarea legislaţiei privind protecţia datelor cu caracter personal şi a altor obligaţii de confidenţialitate impuse de lege sau de contract.

(3) În cazul constatării de clauze abuzive în contractul încheiat cu consumatorul, Agenţia pentru Protecţia Consumatorilor întocmeşte act de constatare şi intentează acţiune în instanţă de judecată în vederea solicitării declarării nulităţii acestor clauze.

(4) În cazul în care constată caracterul abuziv al clauzelor contractuale elaborate pentru a fi utilizate în o multitudine de contracte, instanţa de judecată dispune nulitatea acestor clauze, excluderea lor din contract, impunînd, totodată, comerciantului obligaţia de a exclude aceste clauze din contractele cu acelaşi obiect încheiate cu alţi consumatori, precum şi interdicţia de a include astfel de clauze în alte contracte care urmează a fi încheiate cu consumatorii.

(5) Pentru prevenirea includerii în contracte a unor clauze abuzive, acţiunile menţionate la alin. (3) şi (4) pot fi îndreptate, separat sau în ansamblu, împotriva unui număr de comercianţi din acelaşi sector economic sau împotriva asociaţiilor acestora care utilizează sau recomandă utilizarea aceloraşi clauze sau a unor clauze similare.

(6) Consumatorul prejudiciat nemijlocit prin contracte încheiate cu încălcarea prevederilor legii sau asociaţiile obşteşti de consumatori sînt în drept să intenteze acţiuni în instanţă de judecată în apărarea drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime ale consumatorilor prejudiciaţi, în vederea solicitării nulităţii clauzelor contractuale presupuse a fi abuzive, în condiţiile legii.

Articolul 22^2. Autoritatea de supraveghere privind respectarea legislaţiei în domeniul drepturilor consumatorilor la încheierea contractelor la distanţă şi a contractelor negociate în afara spaţiilor comerciale

(1) Agenţia pentru Protecţia Consumatorilor este autoritatea de supraveghere privind respectarea legislaţiei cu privire la drepturile consumatorilor la încheierea contractelor la distanţă şi a contractelor negociate în afara spaţiilor comerciale, inclusiv a art. 575^2, 678^3-678^{14}, 704-711^6, 803^1 şi 803^2 din Codul civil al Republicii Moldova.

(2) Pentru a stopa încălcările prevederilor prevăzute la alin.(1), consumatorii sau reprezentanţii lor legali şi asociaţiile obşteşti de consumatori care, potrivit legii, au un interes legitim în protejarea consumatorilor pot:

a) să iniţieze acţiuni în justiţie împotriva comercianţilor care au săvîrşit încălcări ale prezentei legi; sau

b) să sesizeze Agenţia pentru Protecţia Consumatorilor pentru ca aceasta să iniţieze acţiuni în instanţă împotriva comercianţilor pentru încălcarea legislaţiei prevăzute la alin.(1).

(3) Autorităţile publice abilitate cu funcţii de protecţie a consumatorilor şi comercianţii concurenţi pot sesiza Agenţia pentru Protecţia Consumatorilor în legătură cu încălcarea

legislaţiei prevăzute la alin.(1), pentru ca aceasta să iniţieze acţiuni în instanţă împotriva comercianţilor pentru încălcarea legislaţiei prevăzute la alin.(1).

Art. VII. Articolul 220 din **Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003** (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatele (5) şi (6) cu următorul conţinut:

„(5) În cazul în care persoana care a înaintat acţiunea civilă a fost recunoscută în calitate de parte civilă, însă ulterior, prin ordonanţă s-a dispus încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire, din data cînd această ordonanţă devine irevocabilă începe să curgă un nou termen de prescripţie extinctivă a acţiunii civile.

(6) În cazul în care instanţa de judecată a admis în principiu acţiunea civilă sau a lăsat-o fără soluţionare, din data cînd această sentinţă devine irevocabilă începe să curgă un nou termen de prescripţie extinctivă a acţiunii civile."

Art. VIII. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.130–134, art.415), cu modificările ulterioare, se modifică şi se completează după cum urmează:

1. La articolul 39:

1) alineatul (3), cuvintele „unei filiale" se substituie cu cuvintele „unei sucursale", iar cuvintele „unde filiala" se substituie cu cuvintele „unde sucursala";

2) alineatul (4) se abrogă.

2. Articolul 40 alineatul (1), după cuvintele „fixate de pămînt," se completează cu cuvintele „acţiunile posesorii privitoare la aceste bunuri,".

3. Se completează cu articolul 41, cu următorul cuprins:

„**Articolul 41.** Competenţa în materie de moştenire

(1) În instanţa de la locul deschiderii moştenirii, se înaintează următoarele acţiuni:

a) privind dreptul la moştenire, privind mărimea cotei succesorale, precum şi privind acceptarea sau renunţarea la moştenire;

b) privind constatarea nedemnităţii;

c) moştenitorului faţă de posesorul masei succesorale (petiţia de ereditate);

d) privind nevalabilitatea dispoziţiilor testamentare;

e) de partaj judiciar şi privind planul de partaj, contractul de partaj sau a contractul de amînare a partajului;

f) întemeiate pe dreptul rezultat dintr-un legat sau o sarcină testamentară;

g) privind tragerea la răspundere a custodelui ori administratorului masei succesorale sau a executorul testamentar, ori încetarea atribuţiilor acestora;

h) de intentare a procesului de insolvabilitate al masei succesorale.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică cu prioritate faţă de dispoziţiile art. 40 alin.(1).

(3) Acţiunile creditorilor defunctului şi altor creditori ai masei succesorale se înaintează în instanţa de la locul deschiderii moştenirii. Această regulă nu exclude competenţa altor instanţe, la alegerea reclamantului conform art. 39 şi nu înlătură competenţa excepţională conform art. 40.

(4) În cazul în care locul deschiderii moştenirii este în afara teritoriului Republicii Moldova, dar, conform legii, instanţele judecătoreşti naţionale au competenţă jurisdicţională asupra pricinii, acţiunea în materiile prevăzute de alin.(1) şi (3) se înaintează în instanţa de la locul unde se află majoritatea bunurilor situate pe teritoriul Republicii Moldova sau, în lipsa acestora, în instanţa competentă conform art. 38."

4. La articolul 87 alineatul (1):

1) litera b) cuvîntul „revendicate" se substituie cu cuvîntul „cerute", iar cuvintele „de revendicare" se substituie cu cuvîntul „transmiterea";

2) litera i) și j) se abrogă;

3) se completează cu literele j^1) și j^2) cu următorul conținut:

„j^1) în mărime de 20% din valoarea bunului – în acțiunile posesorii;

j^2) din valoarea dreptului real sau de creanță – acțiunea în efectuarea înregistrării, acțiunea în justificare și acțiunea în rectificare a registrului de publicitate prevăzut de lege;".

5. La articolul 104 alineatul (1), litera b), cuvîntul „filialei" se substituie cu cuvîntul „sucursalei".

6. La articolul 111:

1) alineatul (3) se modifică și are următorul conținut:

„(3) Dacă începutul curgerii termenului este determinat de un eveniment sau moment în timp care va surveni pe parcursul zilei, inclusiv de comunicarea actului de procedură, atunci ziua survenirii evenimentului sau momentului nu se ia în considerare la calcularea termenului."

2) se completează cu alineatul (4) cu următorul conținut:

„(4) Dacă începutul curgerii termenului se determină prin începutul unei zile, această zi se include în termen.".

7. La articolul 112:

1) alineatul (1) se modifică și are următorul conținut:

„(1) Termenul stabilit în săptămîni, luni sau o perioadă care cuprinde mai multe luni (ani, semestre, trimestre) expiră, în cazul prevăzut de dispozițiile art. 111 alin. (3), în acea zi a ultimei săptămîni sau ultimei luni care, prin denumirea sau numărul ei, corespunde zilei în care a survenit evenimentul sau momentul în timp respectiv, iar în cazul prevăzut de dispozițiile art. 111 alin.(4), el expiră în acea zi a ultimei săptămîni sau ultimei luni care precede ziua în care, prin denumirea sau numărul ei, corespunde zilei în care a început să curgă termenul.";

2) se completează cu alineatul (1^1) cu următorul conținut:

„(1^1) Dacă ultima lună nu are ziua respectivă determinată conform dispozițiilor alin.(1), termenul expiră în ultima zi a lunii.".

8. La articolul 175:

1) alineatul (1) se completează cu litera a^1) cu următorul conținut:

„a^1) să noteze acțiunea în registrele de publicitate prevăzute de lege în raport cu drepturile pîrîtului;";

2) se completează cu alineatul (4) cu următorul conținut:

„(4) Sechestrul sau interdicția aplicată în privința unui drept înregistrat într-un registru de publicitate prevăzut de lege nu împiedică titularul dreptului să încheie acte juridice de dispoziție cu privire la drept cu condiția că actul juridic stipulează expres că este încheiat sub condiția suspensivă a ridicării sechestrului sau interdicției. În acest caz, dreptul dobînditorului doar se înregistrează provizoriu.".

9. Se completează cu articolul 175^1 cu următorul conținut:

„**Articolul 175^1.** Notarea acțiunii în registrul de publicitate prevăzut de lege

(1) În cazurile prevăzute de art. 283^{27} din Codul civil al Republicii Moldova și alte cazuri prevăzute de lege acțiunea este notată în registrul de publicitate prevăzut de lege la cererea reclamantului fără intervenția instanței de judecată.

(2) Reclamantul poate cere instanței de judecată să dispună notarea acțiunii pentru alte cazuri decît cele prevăzute de dispozițiile alin.(1).

(3) Dacă legea nu prevede altfel, notarea acţiunii efectuată în raport cu un drept înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege nu împiedică efectuarea înregistrărilor, înregistrărilor provizorii sau altor notări în folosul terţilor fără consimţământul solicitantului sau beneficiarului notării.

(4) Instanţa de judecată va dispune notarea acţiunii şi nu sechestrul sau interdicţia dreptului înregistrat într-un registru de publicitate prevăzut de lege dacă notarea acţiunii constituie o măsură de asigurare suficientă pentru a proteja interesele legitime ale reclamantului.

(5) Dispoziţiile art. 176 privind ordinea aplicării sechestrului se aplică în mod corespunzător ordinii dispunerii notării acţiunii de către instanţa de judecată.

„(6) Dacă acţiunea în privinţa căreia s-a dispus notarea se admite,

reclamantul poate urmări dreptul înregistrat atât de la pârât cât şi de la oricare persoană care l-a dobândit ulterior."

10. La articolul 262 alineatul (1) litera a) se modifică şi are următorul conţinut:

„a) pînă la determinarea succesorului în drepturi a persoanei juridice ieşite din proces sau pînă la determinarea moştenitorului sau desemnarea persoanei împuternicite să acţioneze din numele masei succesorale (executorul testamentar care are împuterniciri de administrare, custodele sau administratorul masei succesorale desemnat de notarul sau a administratorul insolvabilităţii masei succesorale) – în cazurile prevăzute la art.260 lit. a). Moştenitorul nu este obligat să continue procesul pînă la acceptarea moştenirii sau pînă la expirarea termenului de renunţare la moştenire."

11. Titlul II se completează cu compartimentul B^2 cu următorul cuprins:

„B^2. PROCEDURA ÎN ACŢIUNILE POSESORII

Capitolul XXII^2
PROCEDURA ÎN ACŢIUNILE POSESORII

Articolul 278^3. Domeniul de aplicare al capitolului

(1) În procedura privind acţiunile posesorii se judecă acţiunile prin care se apără posesia întemeiate pe dispoziţiile art. 308-311 ale Codului civil (acţiunile posesorii).

(2) Acţiunile posesorii se judecă în instanţă conform regulilor generale de examinare a acţiunilor civile, cu excepţiile stabilite de dispoziţiile prezentului capitol.

Articolul 278^4. Examinarea acţiunii şi căile de atac

(1) Acţiunile posesorii se judecă de urgenţă şi cu precădere.

(2) Sunt inadmisibile acţiunea reconvenţională şi orice alte cereri, inclusiv măsuri asigurătorii, prin care se solicită protecţia unui drept în legătură cu bunul în litigiu cu excepţia cazurilor prevăzute de art. 310 şi 311 din Codul civil al Republicii Moldova.

(3) Hotărîrea dată asupra acţiunii posesorii este supusă numai recursului.

Articolul 278^5. Autoritatea lucrului judecat

(1) Hotărîrea judecătorească prin care s-a soluţionat o acţiune posesorie are autoritate de lucru judecat într-o acţiune posesorie ulterioară între aceleaşi părţi şi întemeiată pe aceleaşi fapte. Ea nu are însă o astfel de autoritate într-o acţiune ulterioară privitoare la fondul dreptului.

(2) Hotărîrea judecătorească prin care s-a soluţionat o acţiune privitoare la fondul dreptului are autoritate de lucru judecat într-o acţiune posesorie ulterioară în legătură cu acelaşi bun între aceleaşi părţi.

(3) Pîrîtul în procesul privind acţiunea posesorie nu poate introduce o acţiune privind fondul dreptului pînă cînd hotărîrea judecătorească prin care se admite acţiunea posesorie nu rămîne definitivă şi nu este executată.

(4) Cu toate acestea, pîrîtul poate introduce o acțiune privitoare la fondul dreptului înainte de momentul prevăzut de dispozițiile alin.(3) dacă demonstrează că el nu a putut executa hotărîrea judecătorească prin care se admite acțiunea posesorie din culpa reclamantului în acțiunea posesorie.".

12. La articolul 279 alineatul (1) litera i) se modifică și are următorul conținut:
„i) uzucapiunea dreptului contrar cuprinsului registrului de publicitate;".

12[1]. La articolul 302 alineatul (2) litera a) și litera b), după cuvîntul „reședința" se completează cu cuvintele „temporară a".

13. Capitolul XXXII se modifică și are următorul conținut:

„Capitolul XXXII
UZUCAPIUNEA DREPTULUI CONTRAR CUPRINSULUI REGISTRULUI DE PUBLICITATE

Articolul 327. Domeniul de aplicare și competența
(1) Dispozițiile prezentului capitol sunt aplicabile cererilor de constatare a uzucapiunii în temeiul dispozițiilor art. 330[4] din Codul civil al Republicii Moldova și efectuării înregistrării corespunzătoare în registrul de publicitate prevăzut de lege.
(2) Cererea de uzucapiune se depune la instanța de judecată de la locul de aflare a bunului imobil, iar în cazul altor bunuri – la sediul sau oficiul teritorial respectiv al autorității competente să efectueze înregistrări și radieri în registrul de publicitate corespunzător prevăzut de lege.

Articolul 328. Cuprinsul cererii
(1) Petiționarul va arăta în cererea data de la care posedă bunul sub nume de proprietar, temeiul uzucapiunii, faptul dacă bunul posedat este sau nu înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege, precum și numele ori denumirea vechiului proprietar sau a succesorului acestuia, dacă îl cunoaște.
(3) La cerere se vor anexa:
a) un certificatul de deces care atestă că titularul dreptului înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege este decedat sau, după caz, un certificat (confirmare, extras etc.) emis de autoritatea competentă, care atestă faptul că persoana juridică titulară a dreptului înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege și-a încetat existența;
b) un certificat eliberat de autoritatea abilitată, din care să rezulte faptul dacă moștenirea titularului înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege a fost sau nu deschisă, iar în caz afirmativ, care sunt moștenitorii;
c) în cazul imobilelor, un certificat eliberat de primăria în a cărei rază teritorială este situat imobilul, din care să rezulte că acesta nu face parte din domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale;
d) certificatul privind absența datoriilor la bugetul public național al petiționarului;
e) înscrisul constatator al actului juridic pe care solicitantul și-a întemeiat posesia, atunci cînd este cazul;
f) în cazul imobilelor, documentația tehnică cadastrală a imobilului, realizată, pe cheltuiala celui interesat, de o persoană fizică sau juridică autorizată, potrivit legii;
g) extrasul din registrul de publicitate prevăzut de lege pentru informare, cu arătarea titularului înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege ori a înregistrării declarației de renunțare la proprietate, precum și a faptului dacă bunul este sau nu grevat de sarcini, eliberat de autoritatea competentă care deține registrul respectiv; în cazul în care imobilul nu este înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege în folosul altei persoane și nici grevat de

sarcini, un certificat emis de oficiul cadastral teritorial, care atestă acest fapt, inclusiv faptul că nu a fost alocat un număr cadastral pentru înregistrarea imobilului;

h) lista cuprinzînd numele, prenumele şi domiciliul a cel puţin 2 martori.

Articolul 329. Examinarea cererii şi căile de atac

(1) După depunerea cererii, instanţa dispune, prin încheiere, citarea titularului dreptului înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege sau a succesorilor acestuia, dacă sunt cunoscuţi, precum şi emiterea unei somaţii şi, după caz, afişarea acesteia la imobilul vizat, la sediul instanţei, al sediul autorităţii competente prevăzute la art. 327 alin.(2), precum şi publicarea ei în Monitorul Oficial al Republicii Moldova şi în alt ziare de largă răspîndire în Republica Moldova.

(2) Afişele şi publicaţia vor cuprinde:

a) denumirea instanţei care a emis somaţia, numărul şi data încheierii prin care s-a dispus emiterea;

b) numele, prenumele sau denumirea posesorului şi domiciliul sau, după caz, sediul acestuia;

c) precizarea că acesta invocă dobîndirea proprietăţii sau a unui alt drept real prin uzucapiune;

d) indicarea precisă a bunului. În cazul imobilelor, indicarea precisă a imobilului, cu adresa poştală şi, dacă este cazul, cu număr cadastral sau topografic, iar în lipsa acestora, cu precizarea vecinătăţilor;

e) somaţia către toţi cei interesaţi să facă opoziţie, cu precizarea că, în caz contrar, în termen de 6 luni de la emiterea celei din urmă publicaţii se va trece la judecarea cererii.

(3) Cheltuielile necesare efectuării formalităţilor de afişare şi publicare sunt în sarcina petiţionarului.

(4) Îndeplinirea acestor formalităţi va fi constatată într-un proces-verbal, întocmit de grefier, ce se va depune la dosarul cauzei.

(5) Dacă nu s-au făcut opoziţii în termenul prevăzut de dispoziţiile alin. (2) lit. e) sau dacă persoana înregistrată în registrul de publicitate prevăzut de lege este decedată ori şi-a încetat existenţa juridică sau a renunţat la proprietate, instanţa se va pronunţa prin hotărîre, după ascultarea petiţionarului şi a martorilor şi verificarea îndeplinirii condiţiilor cerute de lege pentru dobîndirea dreptului reclamat în temeiul uzucapiunii.

(6) Dacă s-au formulat opoziţii la cererea de uzucapiune, acestea vor fi comunicate petiţionarului, pentru a formula referinţă potrivit dispoziţiilor de drept comun. După primirea referinţei se va fixa termen pentru soluţionarea cererii de uzucapiune, cu citarea petiţionarului şi a oponenţilor, cărora li se va comunica şi cîte o copie de pe cererea de uzucapiune şi referinţa depusă de petiţionar.

(7) În toate cazurile, instanţa va cerceta dacă sunt îndeplinite cerinţele prevăzute de Codul civil al Republicii Moldova pentru dobîndirea dreptului reclamat în temeiul uzucapiunii în temeiul dispoziţiilor art. 330^4 din Codul civil al Republicii Moldova.

(8) Hotărîrea judecătorească poate fi contestată cu apel. Decizia instanţei de apel nu se supune recursului, fiind definitivă şi irevocabilă de la pronunţare.

Articolul 330. Înregistrarea în registrul de publicitate prevăzut de lege a dreptului uzucapat

(1) Petiţionarul va putea cere înregistrarea provizorie a dreptului ce a uzucapat, în temeiul hotărîrii judecătoreşti prin care s-a admis cererea de uzucapiune, înainte de rămînerea definitivă a acesteia. Justificarea înregistrării provizorii se va face pe baza hotărîrii judecătoreşti rămase definitivă.

(2) În toate cazurile, registratorul de registrul de publicitate prevăzut de lege nu va putea dispune înregistrarea dreptului, în temeiul uzucapiunii, dacă acesta a fost înregistrat sau înregistrat provizoriu în folosul unei alte persoane, chiar după împlinirea termenului de

uzucapiune; în cazul în care s-a făcut numai o notare, se va putea dispune înregistrarea dreptului, fără ca înregistrarea să fie opozabilă celui care a cerut notarea.

(3) Petiționarul este considerat proprietar de la data înregistrării, în condițiile legii, în registrul de publicitate prevăzut de lege a dreptului de proprietate dobîndit în temeiul uzucapiunii conform dispozițiilor art. 330^4 din Codul civil al Republicii Moldova.".

14. La articolul 461 alineatul (1):

1) lit. a), cuvintele „sau filiala" se exclud;

2) lit. h) se abrogă.

15. Se completează cu articolele 462^1-462^7, cu următorul conținut:

„Articolul 462^1. Competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în materie de moștenire

Instanțele judecătorești naționale sunt competente în procesele cu privire la moștenire dacă locul deschiderii moștenirii, conform Codului civil al Republicii Moldova, se află pe teritoriul Republicii Moldova.

Articolul 462^2. Competența contractuală în procesele cu privire la moștenire

(1) În cazul în care cel care a lăsat moștenirea a ales în mod valabil legea Republicii Moldova pentru a guverna moștenirea sa, părțile la proces pot conveni ca instanțele judceătorești naționale să aibă competență exclusivă de a se pronunța cu privire la orice chestiune referitoare la moștenire dacă aceasta nu afectează drepturile terților care obțin drepturi din respectiva moștenire.

(2) Un astfel de acord de prorogare convențională trebuie redactat în scris, datat și semnat de părțile interesate. Orice comunicare sub formă electronică care permite consemnarea acordului, este considerată echivalentă formei scrise.

Articolul 462^3. Declinarea competenței în cazul în care s-a optat pentru o lege în materie de moștenire

În cazul în care cel care a lăsat moștenirea, alege legea unui stat străin pentru a guverna moștenirea sa, instanța de judecată națională sesizată în temeiul art. 462^1:

a) poate, la solicitarea unei părți la proces, să își decline competența în cazul în care consideră că instanțele judecătorești din statul pentru a cărui lege s-a optat sunt mai competente să hotărască cu privire la moștenire, avînd în vedere natura acesteia, precum reședința obișnuită a părților și locul unde sunt situate bunurile; sau

b) este obligată să își decline competența în cazul în care părțile au convenit, în conformitate cu art. 462^2, să confere competența instanțelor judecătorești din statul străin pentru a cărui lege s-a optat.

Articolul 462^4. Competența în cazul în care s-a optat pentru o lege în materie de moștenire

Instanțele judecătorești naționale, pentru a cărei lege a optat cel care a lăsat moștenirea, sunt competente să hotărască cu privire la moștenire în cazul în care:

a) o instanță de judecată dintr-un stat străin sesizată anterior și-a declinat competența cu privire la aceeași cauză în temeiul împrejurărilor prevăzute la art. 462^3;

b) părțile la proces au convenit, în conformitate cu art. 462^2, să ofere competența instanțelor judecătorești naționale; sau

c) părțile la proces au recunoscut în mod expres competența instanței judecătorești naționale.

Articolul 462^5. Competența întemeiată pe înfățișare în materie de moștenire

(1) În cazul în care, în cursul desfăşurării procesului în faţa instanţei judecătoreşti naţionale care îşi exercită competenţa în temeiul art. 462[4], rezultă că nu toate părţile au fost şi părţi la acordul de alegere a forului, instanţa continuă să îşi exercite competenţa dacă aceste părţi se înfăţişează fără a contesta competenţa instanţei.

(2) În cazul în care părţile care nu au fost părţi la acordul de alegere a forului, contestă competenţa instanţei judecătoreşti menţionate la alin. (1), instanţa îşi declină competenţa.

În această situaţie, competenţa de a hotărî cu privire la succesiune revine instanţelor judecătoreşti competente în temeiul art. 462[1] sau al art. 462[6].

Articolul 462[6]. Competenţa subsidiară în materie de moştenire

(1) În cazul în care reşedinţa obişnuită a celui care a lăsat moştenirea în momentul decesului nu este situată în Republica Moldova, instanţele judecătoreşti naţionale sunt competente să se pronunţe asupra moştenirii, dacă în Republica Moldova sunt situate bunuri care fac parte din masa succesorală, în măsura în care:

a) cel care a lăsat moştenirea avea cetăţenia Republicii Moldova la data decesului;

b) dacă nu este îndeplinită condiţia prevăzută la lit. a), cel care a lăsat moştenirea îşi avea anterior reşedinţa obişnuită în Republica Moldova, cu condiţia ca, în momentul sesizării instanţei, să nu fi trecut mai mult de 5 ani de la schimbarea reşedinţei obişnuite.

(2) În cazul în care nu sunt întrunite condiţiile prevăzute la alin.(1), instanţele judecătoreşti naţionale sunt competente să se pronunţe asupra bunurilor care fac parte din masa succesorală şi sunt situate pe teritoriul Republicii Moldova.

Articolul 462[7]. Limitarea procedurilor în materie de moştenire

(1) În cazul în care masa succesorală conţine bunuri situate într-un stat străin, la cererea uneia dintre părţi la proces, instanţa de judecată naţională sesizată să hotărască cu privire la moştenire, poate decide să nu se pronunţe cu privire la unul sau mai multe dintre bunuri, dacă s-a demonstrat că hotărîrea sa cu privire la acele bunuri nu va fi recunoscută şi, după caz, declarată executorie în acel stat străin.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu afectează dreptul părţilor de a delimita obiectul litigiului pornit în faţa instanţelor judecătoreşti naţionale.".

Art. IX.. – Articolul 11 din **Codul de executare al Republicii Moldova** nr.443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.214–220, art.704), cu modificările ulterioare, se completează cu litera n[1]) cu următorul cuprins:

„n[1]) contractele de leasing, în partea dreptului locatorului de a intra în posesia bunului, documentelor aferente lui şi de a obţine radierea leasingului din registrul de publicitate, cu condiţia că locatorului este o organizaţie de microfinanţare sau o societate de leasing, iar leasingul a fost notat sau înregistrat conform dispoziţiilor art. 929 alin.(3) din Codul civil;"

Art. X. – Legea nr. 407 din 21 decembrie 2006 cu privire la asigurări (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.47–49, art.213), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Se completează cu articolul 9[1], cu următorul conţinut:

„Articolul 9[1]. Încheierea contractelor de asigurare de către rezidenţii Republicii Moldova

Rezidenţii Republicii Moldova, în sensul Legii privind reglementarea valutară, pot încheia contracte de asigurare doar cu societăţi înregistrate în Republica Moldova ori sucursalele societăţilor străine înregistrate în Republica Moldova, cu excepţia cazurilor în care asigurările solicitate nu se practică pe piaţa internă, precum şi cu excepţia cazurilor prevăzute de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.".

2. Art. 13-19 se abrogă.

Art. XI. – Legea nr. 131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranţa traficului rutier (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.11–21, art.6), cu modificările ulterioare, se completează cu art. 31^1-31^3 cu următorul cuprins:

„Articolul 31^1. Registrul de stat al transporturilor

(1) Registrul de stat al transporturilor descrie vehiculele supuse înmatriculării şi arată drepturile reale ce au ca obiect aceste bunuri.

(2) În cazurile prevăzute de lege în registrul de stat al transporturilor pot fi notate drepturi, fapte sau raporturi juridice dacă au legătură cu vehiculele cuprinse în acel registru.

(3) Procedura de înregistrare, înregistrare provizorie, notare sau radiere în registrul de stat al transporturilor şi alte aspecte legate de funcţionarea sa se reglementează prin hotărîre de Guvern.

Articolul 31^2. Înregistrările în registrul de stat al transporturilor

(1) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra vehiculelor înmatriculate în registrul de stat al transporturilor se constituie, se transmit, se grevează cu alte drepturi reale numai prin înregistrare în registrul de stat al transporturilor, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condiţiile legii. Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra vehiculelor înmatriculate în registrul de stat al transporturilor se sting numai prin radierea lor din registrul prevăzut de lege, cu consimţămîntul titularului, dat forma prevăzută de lege

(2) Dispoziţiile alin.(1):

a) nu împiedică recunoaşterea dreptului de proprietate asupra vehiculelor dobîndite în mod legal în afara Republicii Moldova înainte de înmatricularea în registrul de stat al transporturilor;

b) nu se aplică grevărilor cu acele drepturi reale care, conform legii, se supun înregistrării în registrul garanţiilor reale mobiliare.

Articolul 31^3. Drepturile, actele sau faptele supuse notării

(1) În afara altor cazuri prevăzute de lege, sunt supuse notării în registrul de stat al transporturilor:

a) reutilarea care a condus la modificarea datelor de evidenţă a vehiculului;

b) prezenţa la vehicul a unui număr de identificare nimicit intenţionat, falsificat sau contrafăcut;

c) aflarea vehiculului în căutare naţională sau internaţională.

(2) Faptele prevăzute la alin.(1) lit. b) şi c) nu împiedică înmatricularea vehiculului în registrul de stat al transporturilor şi nici efectuarea înregistrărilor în folosul dobînditorilor de drepturi dacă nu sunt notate interdicţii conform legii."

Art. XII. – Legea nr. 135-XVI din 14 iunie 2007 privind societăţile cu răspundere limitată (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 127–130, art. 548), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. În întreg conţinutul legii sintagmele „filiale şi reprezentanţe" şi „filiale sau reprezentanţe" , în toate formele gramaticale, se substituie cu cuvîntul „sucursală", în forma gramaticală corespunzătoare.

2. Articolele 7 şi 8 se modifică şi au următorul conţinut:

„Articolul 7. Sucursalele societăţii

(1) Societatea este în drept să înfiinţeze sucursale în Republica Moldova în conformitate cu prezenta lege şi cu alte acte legislative, iar în străinătate – şi în conformitate cu legislaţia statului străin, dacă tratatul internaţional la care Republica Moldova este parte nu prevede altfel.

(2) Sucursala se dotează cu bunuri din patrimoniul societăţii care le-a înfiinţat.

(3) Sucursalele nu sînt persoane juridice şi acţionează în numele societăţii, în baza regulamentelor aprobate de societate. De activitatea sucursalei răspunde societatea care le-a înfiinţat.

(4) Administratorul sucursalei îşi exercită atribuţiile în temeiul regulamentului sucursalei, aprobat de societate, şi al mandatului eliberat de societate.

Articolul 8. Grupul

(1) În sensul prezentei legi, persoanele afiliate societăţii, asociatului, administratorului sau unui alt subiect prevăzut de prezenta lege sunt determinate de Codul civil al Republicii Moldova.

(2) Societatea poate face parte dintr-un grup de persoane juridice în modul determinat de Codul civil al Republicii Moldova.".

3. Articolul 9 alineatul (3) propoziţia întîi se completează cu cuvintele „cu excepţia cazurilor prevăzute de lege".

4. Articolul 10, alineatul (4), cuvîntul „Orice" se substituie cu cuvintele „În condiţiile legii orice".

5. Articolul 13, alineatul (1) lit. e) şi f), cuvîntul „asociaţilor" se substituie în ambele cazuri cu cuvîntul „fondatorilor".

6. La articolul 16, alineatul (5), cuvintele „filialele şi/sau reprezentanţe" se substituie cu cuvintele „sucursale".

7. La articolul 18, alineatul (2) se abrogă.

8. La articolul 19, alineatul (3) se abrogă.

9. La articolul 22:

a) la alineatul (2) ultima propoziţie se exclude ;

b) la alineatul (5), după sintagma „în numele societăţii", se completează cu sintagma „pe cale oblică"

10. La articolul 23, alineatul (2) se abrogă.

11. La articolul 24, alineatul (1), cuvîntul „indivizibilă" se substituie cu cuvîntul „divizibilă".

12. Articolul 25:

a) alineatul (1) se modifică şi are următorul conţinut:

„(1) Partea socială sau o fracţiune a părţii sociale poate fi înstrăinată liber persoanei afiliate asociatului, celorlalţi asociaţi şi societăţii, dacă actul de constituire nu prevede altfel.";

b) la alineatul (3) şi (4), cuvintele „înstrăinării", „înstrăinarea" şi „înstrăineze" se substituie cu cuvintele „vînzării", respectiv, „vînzarea" şi „vîndă".

c) alineatul (7) cuvîntul „procurat" se substituie cu cuvîntul „cumpărat", iar cuvîntul „înstrăinată" se substituie cu cuvîntul „vîndută";

d) alineatul (8) se modifică şi are următorul conţinut: „(8) În cazul vînzării părţii sociale sau a unei fracţiuni din aceasta cu fără respectarea dreptului de preemţiune conform procedurii prevăzute de dispoziţiile prezentului articol, fiecare asociat poate exercita dreptul de preemţiune şi valorifica mijloacele juridice de apărare conform dispoziţiilor art. 795 alin.(4) şi (5) din Codul civil al Republicii Moldova. Dispoziţiile art. 792^1-797 din Codul civil al Republicii Moldova rămîn aplicabile în măsura în care nu contravin dispoziţiilor prezentei legi.";

e) alineatul (9) se completează cu o nouă propoziție cu următorul conținut: „Această regulă nu se aplică testamentului.";

f) se completează cu alineatul (11) cu următorul conținut: „(11) Asociatul poate renunța la dreptul de preemțiune în raport cu o anumită vînzare de către un alt asociat, fie în cadrul adunării generale a asociaților ori prin declarație scrisă.".

13. Articolul 27 alineatul (2), după cuvintele „puse în gaj" se completează cu cuvintele „, inclusiv a achiziționării ei de către creditorul gajist,".

14. Legea se completează cu articolul 27^1 cu următorul conținut:

„Articolul 27^1. Partea socială a soților în societatea cu răspundere limitată

(1) Asupra părții sociale a soților în societatea cu răspundere limitată dobîndite în timpul căsătoriei se aplică regimul juridic al proprietății comune în devălmășie dacă contractul matrimonial nu prevede altfel.

(2) Soțul asociatului nu poate cere divizarea părții sociale și nici primirea sa în societate dacă actul de constituire nu prevede altfel.".

15. Articolul 28 alineatul (1) se modifică și are următorul conținut: „(1) Dacă partea socială este deținută în comun de către mai multe persoane, acestea pot să-și exercite drepturile cu privire la partea socială numai în mod unanim.".

16. La articolul 29, alineatul (1), cuvintele „numai în temeiul titlului executoriu" se exclud.

17. Articolul 44 se completează cu alineatul (4) cu următorul conținut:

„(4) Prin actul de constituire sau regulamentele societății se poate reglementa modul și volumul dezvăluirii informației către asociați, ținînd cont de nevoia de transparență a activității față de asociat, precum și de nevoia de a proteja informația confidențială, secretul comercial, datele cu caracter personal și alte interese legitime.".

18. Articolul 47, alineatul (1), după cuvintele „vărsat aportul subscris" se completează cu cuvintele „după expirarea unui termen suplimentar de 1 lună care i-a fost stabilit prin notificare pentru vărsarea aportului".

19. Articolul 49:

a) alineatul (1) litera m) cuvintele „în prealabil a" se exclud;

b) alineatul (2) se completează cu litera f^1) cu următorul conținut: „f^1) aprobarea încheierii actelor juridice și altor operațiuni dintre administrator sau o persoană afiliată administratorului, pe de o parte, și societate, pe de altă parte;".

20. Articolul 58 alineatul (1) subpunctul 2) lit. d), cuvîntul „prealabil" se exclude.

21. Articolul 61 se modifică și are următorul conținut:

„Articolul 61. Atacarea hotărîrilor adunării generale a asociaților în instanța de judecată

Hotărîrile adunării generale a asociaților ori deciziile asociatului unic sunt nule sau anulabile în condițiile Codului civil.".

22. Articolul 71 alineatul (1) lit. c) se modifică și are următorul conținut: „c) să elibereze altor persoane mandat din numele societății;".

23. Articolul 73 alineatul (3) se abrogă.

24. Articolul 76 alineatele (3) – (5) se abrogă.

25. Articolul 77 alineatul (3) lit. b) se modifică şi are următorul conţinut: „b) persoanele afiliate administratorului;".

Art. XIII. – Legea nr. 220-XVI din 19 octombrie 2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice şi a întreprinzătorilor individuali (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 184–187, art. 711), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. În întreg conţinutul legii sintagmele „filiale şi reprezentanţe" şi „filiale sau reprezentanţe" , în toate formele gramaticale, se substituie cu cuvîntul „sucursală", în forma gramaticală corespunzătoare.

2. Articolul 4 se completează cu alineatul (1^1) cu următorul cuprins:

„(1^1) Pentru înregistrarea organizaţiei necomerciale, a modificărilor şi completărilor în statutul acesteia şi în Registrul persoanei juridice, se percepe o taxă, în mărimea şi modul prevăzut de Guvern.".

3. Articolul 5 alineatul (1) se abrogă, iar din titlu cuvintele „Locul şi" se exclud.

4. La articolul 12 alineatul (2), după cuvintele „specificate în" se completează cu cuvintele „Codul civil al Republicii Moldova şi".

5. Se completează cu art. 17^1 cu următorul cuprins:

„Articolul 17^1. Încetarea calităţii de administrator

(1) Persoana înscrisă în registrul de publicitate în calitate de administrator poate renunţa la calitatea de administrator şi solicita radierea din registru dacă face dovada că:

a) a expirat termenul pentru care a fost desemnat; sau

b) calitatea de administrator a încetat în baza unui temei prevăzut de lege sau de actele constitutive; sau

c) în conformitate cu legea sau actul constitutiv, este în drept să solicite încetarea calităţii de administrator şi a trecut un termen mai mare de 30 de zile de la momentul în care a solicitat organului competent adoptarea unui act privind încetarea calităţii de administrator.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1) lit. c), administratorul care vrea să renunţe la calitatea de administrator trebuie să convoace în termenul prevăzut la alin. (1) lit. c) şedinţa organului competent al persoanei juridice.

(3) Dispoziţiile legislaţiei muncii nu pot fi invocate pentru ca renunţarea să producă efecte înainte de şedinţa organului competent al persoanei juridice.

(4) Persoana juridică este obligată în termenul prevăzut la alin. (1) lit. c) să adopte hotărîrea necesară şi să ia alte măsuri pentru a înceta calitatea de administrator şi a îndeplini formalităţile de publicitate impuse de lege.

(5) În termen de 30 de zile de la radiere, organul înregistrării de stat este obligat să notifice persoana juridică despre radierea din registru a administratorului acelei persoane juridice.

(6) Dispoziţiile prezentului articol se aplică şi radierii din registru a administratorului sucursalei."

6. Articolul 19^1 se abrogă.

Art. XIV. – Articolul 45 alineatul (1) din **Codul contravenţional al Republicii Moldova nr. 218 din 24 octombrie 2008** (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78–84, art. 100), se modifică şi are următorul conţinut:

„(1) Persoana al cărui drept sau interes legitim a fost lezat prin contravenţie îl poate apăra prin acţiune civilă depusă conform legislaţiei procedurale civile. Ea are în special dreptul la repararea prejudiciului patrimonial şi nepatrimonial cauzat prin contravenţie. Prezentul alineat se aplică în egală măsură şi în cazul în care, în sensul art. 30 alin. (11), se consideră că făptuitorul nu a fost supus răspunderii contravenţionale.".

Art. XV. Articolul 32 alineatul (1) al Legii nr. 98 din 4 mai 2012 privind administraţia publică centrală de specialitate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 160-164, art. 537), cu modificările ulterioare, cuvintele „cu caracter necomercial" se exclud.

Art. XVI.– Legea nr. 149 din 29 iunie 2012 a insolvabilităţii (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 193-197, art. 663), cu modificările ulterioare, se modifică şi se completează după cum urmează:

1. La articolul 1 alineatul (2) prima propoziţie se completează cu cuvintele „ ,precum şi maselor succesorale lăsate de persoanele fizice care desfăşurau şi care nu desfăşurau activitate de întreprinzător".

2. Articolul 36 va avea următorul cuprins:

„Articolul 36. Continuarea procesului în cazul decesului debitorului

(1) Dacă debitorul persoană fizică decedează după ce s-a depus cerere introductivă sau după intentarea procesului de insolvabilitate, procesul va continua conform dispoziţiilor aplicabile procesului de insolvabilitate al masei succesorale.

(2) În cazul existenţei mai multor moştenitori, aceştia au drepturi egale în cadrul procesului de insolvabilitate."

3. La articolul 48:

alineatul (3), a doua propoziţie va avea următorul cuprins:

„(4) Dacă se partajează o masă succesorală, instanţa va stabili obligaţiile masei succesorale, datoriile şi creanţele comoştenitorilor faţă de defunct, sarcinile masei succesorale."

alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„Instanţa de insolvabilitate va face separarea sau partajarea în natură a masei debitoare prin formarea unor loturi de atribuire. Dispoziţiile Codului civil al Republicii Moldova privind partajul bunului comun sau, după caz, a masei succesorale se aplică în mod corespunzător."

alineatul (5) se abrogă.

4. La articolul 50 alineatul (2) litera c) se modifică şi va avea următorul cuprins:

„c) creanţelor cumpărătorului, născute din contracte de vînzare-cumpărare a bunului imobil în construire."

5. După Capitolul IX, se completează cu Capitolul IX[1], cu următorul cuprins:

„Capitolul IX[1]
PARTICULARITĂŢILE INSOLVABILITĂŢII MASEI SUCCESORALE

Articolul 235[1]. Domeniul de aplicare

(1) Dispoziţiile prezentei legi se aplică în mod corespunzător insolvabilităţii masei succesorale cu derogările prevăzute de prezentul capitol şi dispoziţiile Codului civil al Republicii Moldova în materie de insolvabilitate a masei succesorale.

(2) În scopul aplicării corespunzătoare a dispoziţiilor prezentei legi:

a) masa credală este formată din pasivul masei succesorale, iar masa debitoare este formată din activul masei succesorale;

b) referinţele în adresa debitorului înainte de deschiderea moştenirii se consideră referinţe la cel care a lăsat moştenirea, iar cele care se referă la debitor după deschiderea moştenirii se consideră lăsate la moştenitori.

Articolul 235[2]. Admisibilitatea intentării procesului de insolvabilitate

(1) Cererea introductivă nu poate fi respinsă în temeiul că un moştenitor încă nu a acceptat moştenirea sau că acesta poartă răspundere nelimitată pentru obligaţiile masei succesorale.

(2) În cazul în care există mai mulţi moştenitori, procesul de insolvabilitate poate fi intentat şi după efectuarea partajului masei succesorale.

(3) Procesul de insolvabilitate nu se poate limita doar la o parte din masa succesorală.

Articolul 235[3]. Dreptul de a depune cerere introductivă

(1) Dreptul de a depune cererea introductivă îl au următoarele persoane:

a) oricare moştenitor;

b) creditorul oricărui moştenitor pe cale oblică în condiţiile legii;

c) administratorul masei succesorale sau custodele, executorul testamentar care are dreptul de a administra masa succesorală;

d) oricare creditor al masei succesorale.

(2) Dacă nu toţi moştenitorii au depus cererea introductivă, procesul de insolvabilitate al masei succesorale se intentează doar dacă temeiul intentării este demonstrat în faţa instanţei. Instanţa de insolvabilitate va audia ceilalţi moştenitori.

(3) În cazul în care administrarea masei succesorale revine executorului testamentar, instanţa de insolvabilitate îl va audia doar la cererea moştenitorului, iar moştenitorul la rîndul său va fi audiat doar la cererea executorului testamentar.

(4) Planul procedurii de restructurare poate fi propus doar de către toţi moştenitorii.

Articolul 235[4]. Termenul de depunere a cererii introductive

Cererea introductivă a creditorului masei succesorale nu poate fi depusă dacă au expirat 2 ani din momentul acceptării moştenirii de către cel puţin un moştenitor.

Articolul 235[5]. Temeiurile intentării procesului de insolvabilitate

(1) Drept temei de intentare a procesului de insolvabilitate, constituie incapacitatea de plată a masei succesorale sau supraîndatorarea acesteia.

(2) Dacă cererea introductivă este depusă de către moştenitor, administratorul masei succesorale, custode sau executorul testamentar, constituie temei de intentare a procesului de insolvabilitate, pericolul intrării masei succesorale în incapacitate de plată cînd, în mod previzibil, nu se vor putea executa obligaţiile pecuniare devenite scadente.

Articolul 235[6]. Procedura de executare după data deschiderii moştenirii

Procedura de executare silită, iniţiată faţă de masa succesorală după data deschiderii moştenirii nu acordă creditorului, care a iniţiat-o, dreptul de satisfacere separată a creanţei.

Articolul 235[7]. Recuperarea prestaţiilor pentru satisfacerea legatelor şi sarcinilor testamentare

Înainte de intentarea procesului de insolvabilitate pentru satisfacerea legatelor şi sarcinilor testamentare, prestaţiile executate din contul masei succesorale, pot fi contestate în aceleaşi condiţii ca şi transferurile cu titlu gratuit efectuate din contul masei succesorale.

Articolul 235[8]. Cheltuielile suportate de moştenitor

Moştenitorul nu poate refuza satisfacerea obligaţiilor care îi revin, invocînd cheltuieli care trebuie să-i fie rambursate din contul masei succesorale conform art. 1575[9] şi 1575[10] din Codul civil al Republicii Moldova.

Articolul 235[9]. Obligaţiile masei succesorale

(1) Pe lîngă obligaţiile prevăzute de dispoziţiile art. 52, următoarele obligaţii se consideră obligaţii ale masei succesorale se consideră:

a) cheltuielile care trebuie să fie rambursate moştenitorului din contul masei succesorale conform art. 1575[9] şi 1575[10] din Codul civil al Republicii Moldova;

b) cheltuielile de îngrijire şi de înmormîntare conform art. 1572[118] din Codul civil al Republicii Moldova;

c) cheltuielile care revin masei succesorale suportate pentru procesul de declarare a decesului celui care a lăsat moştenirea;

d) cheltuielile suportate pentru deschiderea testamentului, pentru administrarea masei succesorale, custodia acesteia, pentru procedura de somare publică a creditorilor în vederea înaintării pretenţiilor şi pentru întocmirea inventarului;

e) obligaţiile care rezultă din actele juridice încheiate de către custodele masei succesorale sau executorul testamentar;

f) remuneraţia şi cheltuielile datorate administratorului masei succesorale, custodelui, executorului testamentar sau moştenitorului care înainte de a renunţa la moştenire a gestionat-o, doar în măsura în care remuneraţia şi cheltuielile erau necesare.

(2) În caz de insuficienţă de bunuri, obligaţiile prevăzute la dispoziţiile alin.(1) se satisfac după satisfacerea cheltuielilor masei debitoare, dar înainte de satisfacerea creanţelor chirografare conform art. 43.

Articolul 235[10]. Creditorii masei succesorale

(1) În cadrul procesului de insolvabilitate a masei succesorale doar creditorii masei succesorale îşi pot înainta creanţele.

(2) Creditorii moştenitorilor, care nu sunt creditori ai masei succesorale, nu pot înainta creanţe.

Articolul 235[11]. Creanţele moştenitorului

(1) Moştenitorul îşi poate înainta creanţele sale faţă de defunct.

(2) Dacă moştenitorul a executat o obligaţie a masei succesorale şi dacă nu se consideră că executarea s-a făcut din contul masei succesorale în sensul art. 1575[10] din Codului civil al Republicii Moldova, moştenitorul poate înainta creanţa care aparţine acelui creditorului cu excepţia cazului în care moştenitorul poartă răspundere nelimitată pentru obligaţiile masei succesorale.

(3) Dacă moştenitorul poartă răspundere nelimitată faţă de un creditor separat, moştenitorul poate înainta creanţa care aparţine acelui creditor atîta timp cît acesta din urmă nu îşi înaintează creanţa proprie.

Articolul 235[12]. Obligaţiile cu rang inferior

(1) Creanţele care rezultă din legate şi sarcinile testamentare se satisfac după satisfacerea creanţelor chirografare prevăzute la art. 43 alin.(2) pct. 6).

(2) Dacă testatorul a dispus prin dispoziţie testamentară ca un legat sau o sarcină testamentară să fie îndeplinită înainte de un alt legat sau o altă sarcină testamentară, atunci primele vor fi satisfăcute cu prioritate.

(3) Creanţa care aparţine creditorului, care în temeiul art. 1575^4 din Codul civil al Republicii Moldova, a fost exclus din cadrul procedurii somării publice, sau care, în temeiul art. 1575^5 din Codul civil al Republicii Moldova, se asimilează creditorului exclus, va fi satisfăcută doar după satisfacerea creanţelor chirografare prevăzute la dispoziţiile art. 43 alin.(2) pct. 6), precum şi a celor prevăzute la alin.(1) al prezentului articol. În alte aspecte, aceste restricţii nu afectează rangul de prioritate al creanţelor.

Articolul 235^{13}. Bunurile restituite

(1) Bunurile restituite masei succesorale ca urmare a contestării unui act juridic sau prestaţii a moştenitorului efectuate faţă de el nu pot fi folosite pentru satisfacerea creanţelor prevăzute la art. 235^{12} alin.(1).

(2) Bunurile restituite masei succesorale de către moştenitor conform art. 1575^9-1575^{11} din Codul civil al Republicii Moldova pot fi folosite pentru a satisface creanţele care aparţin creditorului exclus, în temeiul art. 1575^4, din cadrul procedurii somării publice, sau care, în temeiul art. 1575^5, se asimilează creditorului exclus, în măsura în care moştenitorul este ţinut să restituie bunurile respective conform dispoziţiilor legale privind îmbogăţirea nejustificată.

Articolul 235^{14}. Moştenirea subsecventă

Dispoziţiile art. 235^8, 235^9 alin. (1) lit. a) şi 235^{11} alin. (2) şi (3) de asemenea se aplică moştenitorului prealabil după ce a survenit moştenirea subsecventă.

Articolul 235^{15}. Planul procedurii de restructurare

Suplimentar la celelalte elemente prevăzute de lege, planul procedurii de restructurare va stabili dacă, conform Codului civil al Republicii Moldova, moştenitorul poartă sau nu poartă răspundere nelimitată pentru obligaţiile masei succesorale guvernate de plan.

Articolul 235^{16}. Vînzarea cotei succesorale

(1) Dacă moştenitorul şi-a vîndut cota succesorală, el va fi substituit de către cumpărător în procesul de insolvabilitate.

(2) Moştenitorul poate depune o cerere introductivă în condiţiile în care o poate face un creditor al masei succesorale în privinţa unei obligaţii a masei succesorale care, potrivit condiţiilor vînzării-cumpărării, trebuia satisfăcută de cumpărător. Moştenitorul are acelaşi drept în privinţa celorlalte obligaţii ale masei succesorale, cu excepţia cazului în care moştenitorul poartă răspundere nelimitată sau dacă s-a dispus administrarea masei succesorale. Dispoziţiile art. 235^8, 235^9 alin. (1) lit. a) şi art. 235^{11} se aplică moştenitorului şi după vînzarea cotei sale succesorale.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) se aplică în mod corespunzător cazurilor în care o persoană a vîndut cota succesorală dobîndită prin contract sau pe altă cale s-a obligat să vîndă cota succesorală dobîndită în temeiul legii ori pe altă cale. ".

6. Articolul 254 se completează cu alineatele (4) şi (5), cu următorul cuprins:

„(4) Dispoziţiile art. 50 alineatul (2) litera c) se aplică contractelor încheiate după 1 ianuarie 2019.

(5) Dispoziţiile art. 50 alineatului (1) se aplică şi creanţelor persoanelor fizice, născute din contracte de investire în construcţia de locuinţe încheiate şi înregistrate (notate) în registrul bunurilor imobile înainte de1 ianuarie 2019."

Art. XVII. – Se abrogă:

1) art. 21 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi;

2) Legea nr.171-XIII din 6 iulie 1994 cu privire la secretul comercial;

3) art. 40^1 şi 40^6 din Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543-XIII din 25 februarie 1998;

4) Legea nr. 449-XV din 30 iulie 2001 cu privire la gaj;

5) art. 51^1 din Legea nr. 1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat;

6) Legea nr. 198-XV din 15 mai 2003 cu privire la arenda în agricultură;

7) art. 19 din Legea nr. 81-XV din 18 martie 2004 cu privire la investiţiile în activitatea de întreprinzător;

8) Legea nr. 59-XVI din 28 aprilie 2005 cu privire la leasing;

9) Legea nr. 142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă;

10) Legea nr. 256 din 9 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii;

11) Legea nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor.

Preşedintele Parlamentului

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul Legii privind modernizarea Codului civil și modificarea și completarea unor acte legislative

Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Codul civil al Republicii Moldova este cel mai voluminos și detaliat act legislativ în materie de drept privat în Republica Moldova. Având putere de lege organică, el reglementează statutul persoanelor, proprietatea, obligațiile, moștenirea și dreptul internațional privat.

Prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 519 din 3 decembrie 2013 (cu modificările și completările ulterioare) a fost creat Grupul de lucru pentru modificarea și completarea Codului civil. Acesta cuprinde diverși specialiști ai dreptului atât teoreticieni cât și practicieni – profesori universitari, judecători, notari, avocați, precum și funcționari ai Ministerului Justiției. Grupul de lucru și-a desfășurat activitatea permanent în perioada decembrie 2013 – aprilie 2017, cuprinzând peste 70 de ședințe, pe lângă multiplele ședințe ale diferitor subgrupuri de discuție. Grupul de lucru, în comun cu Ministerul Justiției, a elaborat proiectul modificărilor și completărilor la Codul civil, precum și la alte acte legislative conexe.

Proiectul modificărilor și completărilor Codului civil reprezintă un important pas înainte și un efort de amploare pe calea modernizării infrastructurii juridice naționale și aducerea acesteia în linia celor mai moderne reglementări utilizate pe plan internațional, totodată ținând cont de problemele interpretării și aplicării redacției actuale a Codului civil.

În acest scop, au fost studiate și s-au ținut cont de ultimele evoluții legislative pe plan internațional și european și în special:

a) Proiectul Cadrului Comun de Referință (*Draft Common Frame of Reference*) al Uniunii Europene, dezvoltat de mediul academic din Europa, publicat în 2008. În partea în care anumite dispoziții sunt preluate din DCFR, la interpretarea și aplicarea lor ar trebui luate în cont comentariile oficiale și ilustrațiile care însoțesc DCFR;

b) Codul civil german;

c) Codul civil francez, inclusiv modificările operate prin Ordonanța nr. 2016-131 din 10 februarie 2016 de reformare a dreptului contractelor, a regimului general și a probei obligațiilor (*Ordonnance n° 2016-131 du 10 février 2016 portant réforme du droit des contrats, du régime général et de la preuve des obligations*);

d) Codul civil al Italiei; al Olandei; legile de drept privat ale Estoniei; noile coduri civile ale Cehiei (2014), Ungariei (2014), al Argentinei (2015);

e) noul Cod civil al României în vigoare din 1 octombrie 2011;

f) Codul civil al Federației Ruse, cu modificările operate prin reforma pusă în aplicare între anii 2013 și 2015;

g) dreptul european – în special directivele în materie de drept privat și al protecției consumatorilor. De asemenea, s-a luat în cont Proiectul de Regulament al Parlamentului european și al Consiliului privind Legislația europeană comună în materie de vânzare (*Common European Sales Law Regulation - CESL*), care însă nu a fost adoptat la nivel de UE.

Scopul Proiectului este de a moderniza dreptul privat al Republicii Moldova, conform ultimelor tendințe europene și internaționale în materie, de a face legislația civilă mai exactă și mai previzibilă, de a reglementa mai bine drepturile personalității și limitele acestora, de a proteja mai bine valabilitatea contractelor, de a responsabiliza administratorii persoanelor juridice de drept privat etc.

Esențialele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

CARTEA ÎNTÎI
TITLUL I DISPOZIȚII COMUNE

CAPITOLUL I: LEGISLAȚIA CIVILĂ

Proiectul completează art. 1 al Codului cu principiul protecției vieții intime, private și de familie, cel al bunei-credințe, și al protecției consumatorului. După modelul numeroaselor coduri studiate și a Proiectului Cadrului Comun de Referință (DCFR), unele articole din Codul civil vor cuprinde norme speciale de protecție a consumatorului în domeniul de aplicare al articolului respectiv (în special, prin specificarea caracterului imperativ al dispozițiilor acelui articol atunci când raportul juridic este unul de consumator – normă juridică unilateral imperativă). Această metodă – integrativă a dreptului de consumator în dreptul civil – consolidează legislația civilă și evită ca aceeași problemă juridică să fie reglementată în diferite acte legislative.

La art. 2 și 3 din Cod se precizează rolul respectării drepturilor omului și a tratatelor internaționale în raporturile civile. De asemenea, se codifică regulile clasice de conflict în timp între dispoziții legale (*legea mai nouă derogă de la legea mai veche*) sau de conflict între o dispoziție legală specială și generală (*lex specialis derogant generalis*). Legea privind actele legislative nr. 780 din 27 decembrie 2001 soluționează problema conflictului dintre un act legislativ general și a unui special. Soluția pare nesatisfăcătoare, fiindcă nu trebuie comparată natura actului legislativ, ci trebuie comparată natura unei norme juridice comparativ cu o altă normă juridică. Nu contează dacă această „altă normă juridică" se regăsește în același act legislativ sau într-un alt act legislativ. Evident, că această regulă nu afectează teoria ierarhiei actelor normative. Alin. (2) al art. 3 din Cod rămâne neafectat în sensul că orice contradicție dintre o normă a unei legi și o normă a unui act normativ subordonat legii se soluționează în favoarea normei din lege și asta chiar dacă norma din actul normativ subordonat legii are un domeniu de aplicare special.

Proiectul uneori recurge la sintagma „Dacă altceva nu este prevăzut de lege" sau alte formulări similare. Aceasta nu sunt decât clarificări, în principiu, superflue. Chiar daca nu există asemenea sintagme alte legi pot interveni cu reglementari derogatorii. La aplicarea oricăror norme din Codul civil, chiar dacă lipsesc sintagme de tipul menționat mai sus, este necesar să se țină cont de faptul că trebuie de examinat dacă nu există reglementari speciale și, dacă există, trebuie să se țină cont de faptul ca legea mai noua derogă de la legea mai veche și că legea specială derogă de la regula generală. Și în mod special se are în vedere norma nu legea, iar Codul civil, în dependență de circumstanțe, poate fi atât lege specială cât și lege generală.

Proiectul introduce principiul, recunoscut deja de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, de interpretare și aplicare a legii într-un mod uniform și cert (art. 3 alin.(6) din Cod în redacția Proiectului).

CAPITOLUL II: APARIȚIA DREPTURILOR ȘI OBLIGAȚIILOR CIVILE. EXERCITAREA ȘI APĂRAREA DREPTURILOR CIVILE

În scopul dezvoltării principiului bunei-credințe, care, în dreptul privat, îndeplinește numeroase funcții de completare a lacunelor legislative și de ordonare a comportamentului subiectelor de drept civil, după modelul art. I. – 1:103 din Proiectul Cadrului Comun de Referință (DCFR), se definește buna-credință. De asemenea, se definește caracterul rezonabil pe baza modelului art. I. – 1:104 DCFR.

După modelul art. 7 Cod civil Quebec, art. 15 Cod civil al României și art. 10 Cod civil al Federației Ruse se definește și reglementează abuzul de drept, adică exercitarea unui drept subiectiv predominant cu intenția de a cauza altei persoane un prejudiciu sau a-i dăuna în alt mod.

Calificativul „predominant", indică că scopul de a dăuna trebuia să fie principalul scop. Acest calificativ este folosit în art. 2^1 din redacția actuală a Codului civil.

Se subliniază că teoria abuzului de drept nu trebuie să substituie alte instituții existente și reglementate detaliat, cum ar fi, de exemplu, instituția nulității actului juridic. Prin urmare, un act juridic

nu ar trebui să fie nul sau anulabil doar pe baza art. 9^3 din Codul civil în redacția Proiectului dacă reglementarea privind nulitatea nu o permite.

Proiectul de asemenea introduce principiul recunoscut în dreptul privat, *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*, adică interdicția invocării comportamentului propriu ilicit sau de rea-credință (art. 9^4 din Cod conform Proiectului), care este legiferat de art. 1:4 alin.(2) și (3) Cod civil al Ungariei, art. 1 alin.(4) Cod civil al Federației Ruse, precum și §6 alin.(2) Cod civil al Cehiei.

Art. 14, care astăzi reglementează în general prejudiciul și componentele sale, este dezvoltat de Proiect, și se recunoaște expres divizarea prejudiciului în patrimonial și nepatrimonial (ultimul înțeles ca sinonim al termenului „prejudiciu moral"). Folosirea termenului „persoană" denotă intenția de a permite repararea prejudiciului nepatrimonial nu doar persoanelor fizice, ci și persoanelor juridice, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a instanțelor naționale.

De asemenea se recunoaște expres *prejudiciul biologic*, adică pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman. La alin.(5) se precizează cazurile în care mărimea prejudiciului se determină nu conform daunei suferite de victimă, ci a profitului obținut de cel vinovat prin încălcarea drepturilor victimei (metodă cunoscută ca *disgorgement* în dreptul anglo-saxon). Urmând reticența sistemelor de drept continental, se prevede caracterul excepțional al unui asemenea mod de calcul al prejudiciului.

În scopul unei reglementări mai precise și uniforme a cazurilor de răspundere, în noul art. 14^1 din Cod în redacția Proiectului sunt definite formele vinovăției, pe baza definițiilor cuprinse în art. 17 și 18 din Codul penal al Republicii Moldova și definiția „culpei grave" din DCFR.

Art. 16 se exclude pentru a evita paralelismele legislative, în special cu Legea cu privire la libertatea de exprimare, nr. 64 din 23 aprilie 2010, dar și având în vedere existența normei de trimitere de la art. 31^3.

Având în vedere că în raporturile juridice civile notificările joacă un rol decisiv, fie atunci când se comunică un act juridic (se înaintează o pretenție, se face o ofertă de a contracta sau se face o notificare de rezoluțiune a raportului contractual) sau a unei informații într-un scop juridic (se oferă anumite informații consumatorului), Proiectul introduce noua redacție art. 16 în Codul civil, pe baza modelului art. I. – 1:109 DCFR. Se recunoaște că notificarea poate fi făcută prin orice mijloace adecvate circumstanțelor dacă legea sau actul juridic nu impune o anumită cerință de formă.

Este evident că metodele de notificare enumerate la alin.(4) nu oferă același grad de certitudine. Este o problemă separată că, în acest caz expeditorul are o probă mai puțin convingătoare a predării, și, mai ales, a recepției de către destinatar, care urmează a fi apreciată de instanță în funcție de circumstanțele cazului. Însă faptul că o metodă de transmitere se poate de verificat mai greu sau ridică dificultăți de probațiune nu înseamnă că ea trebuie exclusă.

Pentru protecția consumatorilor se prevede că orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este nulă.

TITLUL II: PERSOANELE

CAPITOLUL I: PERSOANA FIZICĂ

Dispozițiile privind persoana fizică au fost modificare și completate esențial în partea în care ține de tutela și curatela asupra minorilor, precum și asupra măsurilor de ocrotire juridică a persoanelor fizice adulte. Acele dispoziții au fost incluse într-un proiect de lege separat aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 782 din 22 iunie 2016 și adoptat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 66/2017. Unele modificări și completări operate de Proiectul de față au ca scop alinierea la noua terminologie introdusă de Legea nr. 66/2017.

Domeniul de aplicare al art.26 din Codul civil este extins la activitatea profesională a persoanei fizice, nu doar la cea de întreprinzător.

Proiectul aduce importante precizări și completări la regimul juridic al domiciliului persoanei fizice. Se recunoaște rolul central pe care l-a căpătat conceptul de „reședință obișnuită" ca punct localizare a persoanei fizice. Din acest motiv, conceptul de domiciliu a fost, în principiu, egalat cu cel

de reședință obișnuită. Ultimul deja este folosit de mai multe tratate la care Republica Moldova este parte, și anume:

- Convenția de la Haga privind conflictele de legislație referitoare la forma dispozițiilor testamentare din 5 octombrie 1961;
- Convenția de la Haga privind recunoașterea divorțurilor și separărilor legale din 1 iunie 1970;
- Convenția de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii din 25 octombrie 1980;
- Convenție de la Haga asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale din 29 mai 1993.

Mai mult decât atât, Legea nr. 90 din 26.04.2012 cu privire la recensământul populației și al locuințelor din Republica Moldova în anul 2014, chiar definește conceptul de „reședință obișnuită" în scopurile recensământului.

Introducerea și explicarea acestei noțiuni are relevanță și pentru dispozițiile Cărții 4 din Codul civil, care stabilește că locul deschiderii moștenirii este locul ultimei reședințe obișnuite a defunctului. Nu în ultimul rând, normele conflictuale ale Cărții 5 urmează a fi modificate, și punctul de conexiune „domiciliul persoanei" schimbat prin „reședința obișnuită a persoanei", în armonie cu normele conflictuale cuprinse în Regulamentele Bruxelles I și II ale UE, și tratatele internaționale, inclusiv cele arătate mai sus.

Criteriile de determinare a „reședinței obișnuite" se bazează pe pct. (23) din Preambulul la Regulamèntul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012. La fel, ele sunt consistente cu criteriile stabilite de Curtea de Justiție a Uniunii Europene prin hotărârea din 17 februarie 1977 în cauza nr. C-76/76, *Silvana di Paolo v Office national de l'emploi*.

În anumite cazuri poate fi dificil de stabilit reședința obișnuită a persoanei. Un astfel de caz poate apărea, în special, atunci când persoana a plecat din motive profesionale sau economice să trăiască și să lucreze într-un alt stat, uneori pentru o perioadă lungă, dar a menținut o legătură strânsă și stabilă cu statul de origine. Într-un astfel de caz, s-ar putea considera, în funcție de circumstanțele cazului, că persoana își are încă reședința obișnuită în statul său de origine în care s-a aflat centrul de interes al familiei sale și și-a desfășurat viața socială. Alte cazuri complexe pot apărea și atunci când persoana a trăit alternativ în mai multe state sau a călătorit dintr-un stat în altul fără a se fi stabilit permanent într-un anumit stat. În cazul în care persoana era cetățean al unuia dintre statele respective sau își avea toate bunurile principale în unul dintre acele state, cetățenia sa sau locul unde sunt situate bunurile sale ar putea constitui un factor special în evaluarea de ansamblu a tuturor circumstanțelor de fapt (a se vedea pct. (24) din Preambulul la Regulamentul (UE) nr. 650/2012).

Conceptul de „reședință obișnuită" trebuie delimitat de fostul concept „reședință" prevăzut de Codul civil, care este doar o locuință temporară sau secundară. Pentru a evita confuziile, conceptul a fost redenumit „reședință temporară".

La art. 30 alin.(3) din Codul civil se instituie regula că stabilirea sau schimbarea domiciliului nu operează decât atunci când cel care ocupă sau se mută într-un anumit loc a făcut-o cu intenția de a avea acolo locuința principală. Dovada intenției rezultă din declarațiile persoanei făcute la autoritățile competente să opereze stabilirea sau schimbarea domiciliului, iar în lipsa acestor declarații, din orice alte împrejurări de fapt. Soluțiile se bazează pe art. 89 alin.(2) și (3) Cod civil al României.

Noul art. 30^1 prevede că până la proba contrară domiciliul sau reședința temporară a persoanei fizice se prezumă că se află la locul menționat ca atare în buletinul de identitate sau, după caz, în alt act de identitate prevăzut de lege. Aceasta este așadar o prezumție simplă care poate fi răsturnată prin orice mijloc de probă.

Termenul „ca atare" are sensul de „cu titlu de domiciliu". Or, în actele de identitate pot fi indicate mai multe locuri, cum sunt locul nașterii titularului sau locul eliberării actului de identitate. Însă acestea nu indică domiciliul.

Sintagma „alt act de identitate" captează permisul de şedere, dar şi alte acte care pot fi prevăzute de lege, din timp în timp. Scopul normei este să fie una de trimitere la legea specială şi să acomodeze evoluţia legii speciale.

Alin.(6) al art. 31 este exclus, deoarece concepţia reformei operate prin Legea nr. 66 din 13 aprilie 2017 este că persoana ocrotită îşi păstrează domiciliul la locul reşedinţei sale obişnuite şi asta – deoarece ocrotitorul persoanei ocrotite nu tot timpul o reprezintă.

Art. 31^1 recunoaşte conceptul de sediu profesional al persoanei fizice care desfăşoară o activitate de întreprinzător sau profesională. Sintagma urmează textele de referinţă din Codul civil al României, Italiei, Olandei şi denotă sediul cabinetului de avocat, sediul notarului, sediul întreprinzătorului individual.

Pentru a oferi mai multă flexibilitate în raporturile contractuale, art. 31^2 din Cod în redacţia Proiectului, partea unui act juridic poate să-şi aleagă un domiciliu în vederea exercitării drepturilor sau a executării obligaţiilor născute din acel act (domiciliul ales).

Secţiunea 2: Respectul datorat fiinţei umane şi drepturilor ei inerente

Proiectul introduce o nouă Secţiune 2 dedicată respectului datorat fiinţei umane şi drepturilor ei inerente.

Conform art. 31^3 din Cod în redacţia Proiectului, în condiţiile legii, orice persoană fizică are dreptul la viaţă, la sănătate, la integritate fizică şi psihică, la libera exprimare, la nume, la onorare, demnitate şi reputaţie profesională, la propria imagine, la respectarea vieţii intime, familiale şi private, la protecţia datelor cu caracter personal, la respectarea memoriei şi corpului său după deces, precum şi alte asemenea drepturi recunoscute de lege.

Următoarele articole 31^4-31^9 reglementează unele din aceste drepturi ale personalităţii. S-a decis că, având în vedere multitudinea de legi speciale care reglementează anumite drepturi ale personalităţii, ar trebui evitate paralelismele şi excluse reglementări speciale în Cod care ar dubla acele legi speciale.

Art. 31^5 reglementează dreptul la propria imagine, care, totodată, cuprinde date cu caracter personal, reglementate de Legea privind protecţia datelor cu caracter personal. Art. 31^5 alin.(1) precizează că dispoziţiile art. 31^6 rămîn aplicabile. Acestea, la rîndul lor, permit atingerile permise de lege, conform art. 31^7 alin. (1), nu constituie o încălcare a dreptului la viaţă privată atingerile care sunt permise de lege sau de tratatele internaţionale privitoare la drepturile omului la care Republica Moldova este parte. Prin urmare, dreptul la propria imagine nu se consideră încălcat atunci se prelucrează conform dispoziţiilor Legii privind protecţia datelor cu caracter personal, care, totodată, are caracter special.

Norma care introduce lista de încălcări la art. 31^6 foloseşte sintagma „pot fi considerate ca atingeri", ceea ce denotă o marjă de apreciere a instanţei de judecată sesizate în funcţie de circumstanţe.

În privinţa art. 31^8 se menţionează că sintagma „în cazul în care cineva execută un act public în interes public" nu se referă la persoane publice sau acte făcute în public, ci actele de putere publică, ale autorităţilor publice şi altor persoane asimilate (de exemplu, executorul judecătoresc). Normele speciale cuprinse în alin.(2) nu se referă anume la date cu caracter personal, ci la documente personale, imagini, înregistrări, opinii. Nu este neapărat ca acestea să conţină date cu caracter personal, ci se poate referi la documente sau opinii personale.

CAPITOLUL II: PERSOANA JURIDICĂ

Secţiunea 1 Dispoziţii generale

Secţiunea a fost divizată în:

§ 1. Dispoziţii comune (art. 55-68), aplicabile tuturor persoanelor juridice

§ 2. Dispoziţii comune privind funcţionarea persoanelor juridice de drept privat (art. 68^1-68^{19})

§ 3. Reorganizarea şi lichidarea persoanei juridice (art. 69-105)

§ 1. Dispoziţii comune (art. 55-68)

Completările Proiectului la art. 61 din Cod, se referă la mai multe tendinţe legislative moderne:

- posibilitatea ca o persoană juridică să aibă mai mulţi administratori (fapt admis expres de Legea privind societăţile pe acţiuni şi Legea privind societăţile cu răspundere limitată). Alin.(5) introduce regula supletivă că fiecare administrator poate acţiona de sine stătător, contrariul (că mai mulţi sau toţi administratorii trebuie să aprobe un act juridic al persoanei juridice) poate fi prevăzut în actul de constituire, dar este opozabil terţilor doar dacă în registrul de publicitate aferent acelei persoanei juridice s-a făcut o menţiune expresă în acest sens. Ultima cerinţă are ca scop de a scuti terţii de sarcina de a verifica actul de constituire al persoanei juridice în privinţa acestui aspect;
- posibilitatea ca o persoană juridică să aibă ca administrator o altă persoană juridică. S-a statuat că persoană juridică cu scop lucrativ poate avea în calitate de administrator o altă persoană juridică. În privinţa persoane juridice cu scop nelucrativ, ele vor putea avea administrator o altă persoană juridică doar în cazurile expres prevăzute de lege. Regimul detaliat al administratorului persoană juridică este stabilit la art. 68^{15};
- în raporturile cu terţii, persoana juridică este angajată prin actele juridice ale administratorului cu excepţia cazului când actele astfel încheiate depăşesc limitele împuternicirilor sale prevăzute de lege. Norma respectivă deja se regăseşte în Legea privind societăţile cu răspundere limitată şi transpune art. 10(2) din Directiva 2009/101/EC;
- înregistrarea administratorului în registrul de publicitate prevăzut de lege face inopozabilă terţilor orice încălcare cu privire la desemnarea acestora. Norma respectivă deja se regăseşte în art. 74 alin.(2) din Legea privind societăţile cu răspundere limitată şi transpune art. 9 din Directiva 2009/101/EC;

§ 2. Dispoziţii comune privind funcţionarea persoanelor juridice de drept privat (art. 68^1-68^{19})

Acest paragraf instituie un regim juridic unitar privind funcţionarea tuturor persoanelor juridice de drept privat, în special privind obligaţiile şi răspunderea administratorului, administratorului aparent şi administratorului de fapt.

Pe baza modelului oferit de art. 170-179 din Legea engleză privind companiile (2006) (*UK Companies Act*), Legea germană privind societăţile pe acţiuni, Legea română a societăţilor nr. 31/1990, pct. 3.4 şi 3.5 din Recomandarea Comisiei 2009/385/CE, sunt introduse câteva articole care instituie obligaţii ale administratorului persoanei juridice de drept privat:

Art. 68^1. Obligaţia de a respecta limitele împuternicirilor
Art. 68^2. Obligaţia de a urmări scopul persoanei juridice
Art. 68^3. Obligaţia de a acţiona cu competenţă şi diligenţă

La acest articol se introduce principiul bine-cunoscut în legislaţiile corporative dezvoltate (secţiunea 174 din Legea engleză privind companiile (2006); § 93 din Legea germană privind societăţile pe acţiuni; art. 144/1 din Legea română a societăţilor) – *business judgment rule* (*regula privind buna judecată în luarea deciziilor de afaceri*), potrivit căruia administratorul nu răspunde pentru fiecare decizie managerială care ulterior se adevereşte a fi greşită, ci doar pentru deciziile manageriale despre care el ştia sau trebuia să ştie (ţinând cont de o serie de criterii) că ar putea fi greşite.

Art. 68^9 alin.(4) plasează pe administrator sarcina să demonstreze că a acţionat cu competenţă şi diligenţă, deoarece administratorul cunoaşte cel mai bine informaţiile pe care s-a bazat şi împrejurările existente la momentul când a luat o decizie de afaceri. Totodată, se are în vedere că judecătorul care examinează cauza privind încălcarea obligaţiilor administratorului nu ar trebui să judece retrospectiv,

adică cu informația mai amplă existentă la momentul examinării cauzei, ci să se pună în locul administratorului la momentul luării deciziei.

Studiul privind Obligațiile și Răspunderea Directorilor (Study on Directors' Duties and Liability prepared for the European Commission DG Markt by: Carsten Gerner-Beuerle, Philipp Paech and Edmund Philipp Schuster (Department of Law, London School of Economics)[1]), din anul 2013, arată că țările europene care au introdus expres regula *„business judgment rule"*, și anume, Germania, Grecia, Portugalia, România totodată au adoptat inversarea sarcinii probațiunii (p. 116-117 din Studiu).

Art. 68[4]. Obligația de a evita conflictul de interese
Art. 68[5]. Obligația de a nu accepta beneficii de la terți
Art. 68[6]. Obligația de a declara interesul într-un act juridic sau operațiune care se propune persoanei juridice
Art. 68[7]. Obligația de confidențialitate

Se subliniază că noțiunile de „secret comercial" și „informație confidențială" sunt diferite. Ultima – „informația confidențială" o cuprinde pe prima – „secretul comercial" (ultima fiind definită în , conform art. 1431[3] din Codul civil). Or, nu doar o informație care are valoare comercială poate fi socotită confidențială. Proiectul la art. 68[7] alin. (1) se referă la noțiunea integratoare de informație confidențială, pe care administratorul este obligat să le păstreze.

Contractul dintre administrator și persoana juridică poate determina care anume informație este confidențială, iar norma din art. 68[7] alin.(1) nu se opune acestui fapt.

Art. 68[8]. Derogări, limitări și excluderi de la obligațiile și răspunderea administratorului
Art. 68[9]. Condițiile acțiunii de tragere la răspundere a administratorului

Art. 68[10]. Răspunderea administratorului pentru fapta altora
Art. 68[11]. Dreptul membrului de a înainta acțiunea pe cale oblică
Art. 68[12]. Acțiunea directă față de administrator și/sau față de persoana juridică
Art. 68[13]. Administratorul de fapt și administratorul aparent

Se precizează că „administratorul de fapt" nu este persoana care a fost desemnată și nu are împuterniciri. Doar administratorul de drept, desemnat și înregistrat corespunzător, are împuterniciri. Administratorul de fapt este cel care exercită conducerea din umbră, iar administratorul de drept este doar un interpus ce execută ordinele administratorului de fapt. Probațiunea unui asemenea fenomen este dificilă. Însă, dacă este concludent demonstrată instanței de judecată, legea oferă temei juridic de a atrage la răspundere administratorul de fapt.

De asemenea, nu trebuie confundat administratorul de fapt cu administratorul aparent. Administratorul de fapt este cel care nu este înregistrat, dar dă ordine obligatorii celui înregistrat (administratorul de drept). Aici nu se pune problema vreunei opozabilități a acestei calități, fiindcă administratorul de fapt nu este cel care încheie acte juridice, el doar în fapt dă ordine/instrucțiuni. Administratorul de fapt nu are interesul de a invoca această calitate. Din contra, creditorii și membrii persoanei juridice care vor să-l tragă la răspundere vor trebui să aducă această probă.

Administratorul aparent este anume cel înregistrat, dar care a fost greșit înregistrat sau al cărui mandat deja a încetat, dar el rămâne înregistrat. Soluția legală este de a apăra încrederea terților în registru, chiar dacă administratorul este doar aparent.

Art. 68[14]. Fostul administrator
Art. 68[15]. Administratorul persoană juridică

[1] http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/board/2013-study-analysis_en.pdf

Art. 68[16]. Eliberarea din funcție a administratorului

Art. 68[19]. Împuternicirile acordate de către organul suprem ori de supraveghere, care recunoaște faptul că organul suprem al persoanei juridice sau organul ei de supraveghere (consiliul) poate, prin hotărâre, împuternici un terț (cu sau fără drept de submandat) să acționeze din numele persoanei juridice pentru a pune în executare hotărârea acestui organ. În acest caz, terțul împuternicit deține împuterniciri fără a fi necesară acordarea de împuterniciri de către administrator.

O categorie specială de litigii este cea de anulare a hotărârilor organelor persoanei juridice, în special a hotărârilor consiliului sau adunării generale a membrilor (asociaților, acționarilor). Proiectul introduce art. 68[18], modelat pe baza art. 181.3-181.5 al Codului civil al Federației Ruse, art. 2377 și 2379-bis Cod civil al Italiei, și art. 132 din Legea română a societăților nr. 31/1990. În special, s-au prevăzut temeiurile de nulitate absolută și relativă a hotărârilor, cercul de subiecte care pot înainta acțiunea în nulitate, mecanisme de protecție a drepturilor dobândite de terți, precum și s-a instituit un termen de prescripție extinctivă uniform de 6 luni al acțiunii în nulitate relativă, similar cu cel pentru nulitatea reorganizării prevăzut de Directiva 2011/35. La moment legislația națională prevede termene foarte diferite – 3 ani pentru anularea hotărârilor adunării generale a acționarilor unei SA, pe când în cazul anulării hotărârii adunării generale a asociaților unui SRL, legea specială prevede un termen de 3 luni. Termenul propus de 6 luni este suficient de lung pentru a permite membrilor, asociaților, acționarilor să constate încălcarea drepturilor și să pregătească și să depună acțiunea, dar este suficient de scurt pentru a oferi certitudine terților și persoanei juridice de drept privat privind consolidarea hotărârilor adoptate cu unele vicii care pot provoca nulitatea relativă a hotărârii.

În fine art. 68[19] din Cod în redacția Proiectului introduce o definiție de uz general a persoanelor afiliate, bazată pe definiția din Legea privind piața de capital. O asemenea definiție este necesară pentru buna funcționare a unor dispoziții din prezentul §2, a articolelor privind acțiunea revocatorie (de contestare a actelor frauduloase ale debitorului încheiate în dauna creditorilor săi), precum și a dispozițiilor din Legea insolvabilității, toate făcând referință la „persoana afiliate" ale unui anumit subiect.

§ 3. Reorganizarea și lichidarea persoanei juridice (art. 69-105)

Modificările și completările din acest §3 transpun anumite precizări din Directiva 2011/35 și Directiva 82/891/EEC privind reorganizarea persoanei juridice și nulitatea reorganizării.

O importantă modificare propusă de Proiect la art. 102-103[2] din Cod constă în ajustarea terminologiei „sucursală" și „filială" a persoanei juridice la terminologia folosită de Acordul de asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană din 27 iunie 2014 (art. 203 din acord), de legislația Uniunii Europene, de legislația României și a altor state a căror limbi oficiale sunt limbi romanice.

Pe scurt, Proiectul inversează termenii „sucursală" și „filială". Astfel, sucursala va fi subdiviziunea persoanei juridice, dar care nu are personalitate juridică distinctă. Pe când filiala va fi o persoană juridică controlată de o altă persoană juridică.

S-a apreciat de asemenea că conceptul de „reprezentanță" este inutilă, întrucât noua reglementare șterge vechea distincție dintre „filială" și „reprezentanță". Va rămâne în competența persoanei juridice să decidă volumul de activități care vor fi desfășurate de sucursala sa.

În continuare, se introduc prevederi privind sucursala persoanei juridice străine în Republica Moldova, iar potrivit art. 103 înainte ca o persoană juridică constituită într-un alt stat (persoana juridică străină) să desfășoare din nume propriu activitate în Republica Moldova printr-o sucursală în sensul art. 102 alin.(1), ea trebuie să înregistreze sucursala în registrul de stat al persoanelor juridice al Republicii Moldova dacă legea nu prevede un alt registru de publicitate al Republicii Moldova. Art. 103[1] și 103[2]

reglementează consecinţele insolvabilităţii sau lichidării persoanei juridice străine care are sucursală în Republica Moldova, precum şi lichidarea şi radierea sucursalei persoanei juridice din registru de stat al Republicii Moldova. În această privinţă s-a folosit modelul de reglementare cuprins în Codul comercial al Estoniei.

Articolul 103 alin.(2) reglementează denumirea sucursalei persoanei juridice străine şi stabileşte că ea constă din: (1) denumirea persoanei juridice străine care a hotărît instituirea sucursalei, urmată de (2) denumirea localităţii din străinătate în care are sediul persoana juridică, (3) cuvîntul „sucursala" şi (4) de denumirea localităţii din Republica Moldova în care are sediul sucursala. De exemplu:

InterApp SARL Paris Sucursala Chişinău
Risk Assurances Plc Londra Sucursala Bălţi

O asemenea modalitate de denumire a sucursalelor persoanelor juridice străine este prevăzută în România, Elveţia şi alte state.

De asemenea, nu există motive convingătoare de a păstra conceptul de „reprezentanţă" a persoanei juridice, care, în legislaţia existentă, nu este „altceva" decât o filială, dar nu este deloc clar ce este. Într-o opinie, reprezentanţa nu are drept de a desfăşura activităţi, dar opinia contravine practicii prin care numeroase întreprinderi autohtone au reprezentanţe ce desfăşoară activităţi.

Pentru evitarea contradicţiilor în legislaţie se abrogă: 1) art. 19 din Legea cu privire la investiţiile în activitatea de întreprinzător, nr. 81-XV din 18 martie 2004; şi 2) art. 21 din Legea cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi, nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992.

Schimbarea astfel propusă va uşura desfăşurarea afacerilor de către companiile străine în Moldova, acordându-le mai multă flexibilitate în alegerea formei de organizare: a) crearea unei societăţi-fiică (opţiunea existentă actualmente) sau b) deschiderea unei sucursale fără personalitate juridică (opţiunea care nu există actualmente). La rândul său, aceasta va spori atractivitatea Republicii Moldova pentru investitorii străini.

Dispoziţiile tranzitorii aferente Proiectului de lege de punere în aplicare a Codului civil stabileşte un termen foarte lung (de 5 ani) de ajustare a statutelor persoanelor juridice şi denumirilor filialelor la noua terminologie, inclusiv ajustarea să se facă treptat, pe măsură ce persoanele juridice adoptă noi statute sau operează alte modificări. Totodată, se va prevedea că, deşi statutele nu s-au modificat, iar denumirea „filialelor" nu s-a schimbat în „sucursale", regimul nou se va aplica cu efect imediat.

Secţiunea a 2-a: Societăţile comerciale

Pentru a evita paralelismele cu legile speciale în materie, § 4. *Societatea cu răspundere limitată* şi § 5. *Societatea pe acţiuni* au fost reduse şi au fost introduse norme de trimitere la legislaţia specială. Între opţiunea de a reglementa regimul SRL şi SA doar în Codul civil sau doar în legi speciale, s-a recurs la ultima opţiune, având în vedere evoluţia deosebită a legislaţiei aferente celor mai frecvent utilizate forme de desfăşurare a activităţii de întreprinzător şi pentru a evita modificarea excesivă pe viitor a Codului civil.

Proiectul aduce unele ajustări la Legea privind societăţile cu răspundere limitată nr. 135-XVI din 14 iunie 2007 pentru a elimina contradicţiile cu modificările şi completările operate la Codul civil.

Articolul 71 alineatul (1) lit. c) al acestei legi se expune în redacţie nouă şi permite administratorului SRL să elibereze altor persoane mandat din numele societăţii, dacă aceasta nu este interzis prin actul de constituire. Acest drept al administratorului însă nu poate fi interpretat ca un drept de a desemna o persoană care efectiv substituie administratorul, întrucât doar organul competent superior al SRL are această competenţă.

Se exclude Secţiunea a 4-a *Întreprinderile de stat şi întreprinderile municipale* ca parte a unui proces amplu de abrogare în legislaţia specială, a acestor forme de organizare şi reorganizarea ÎS şi ÎM fie în instituţii publice (având statul de persoană juridică de drept public, şi nefiind, în principiu, reglementată de normele privind persoanele juridice din Codul civil) sau de societăţi pe acţiuni sau societăţi cu răspundere limitată. Avantajul formei de instituţie publică este libertatea autorităţii publice fondatoare de a determina structura şi regulile de funcţionare a instituţiei, adaptând-o la necesităţile publice concrete pe care ea le satisface. Avantajul formei de SA sau SRL este reglementarea detaliată existentă privitoare la aceste societăţi şi jurisprudenţa bogată, care soluţionează o multitudine de probleme juridice. Grupul de lucru de asemenea a considerat că este oportună reglementarea în detaliu a modului în care trebuie administrate societăţile comerciale unde statul este unic asociat/acţionar sau care sunt controlate de stat, ori chiar şi cele în care statul are o cotă minoritară, după modelul Legii estoniene privind bunurile statului (*State Assets Act*), în vigoare din 1 ianuarie 2010.

Totodată, se menţionează că excluderea art. 179 nu este o piedică pentru reglementarea prin lege a formei juridice de organizare întreprindere de stat/întreprindere municipală.

Proiectul introduce Secţiunea a 4 *Grupul de persoane juridice*, care înlocuieşte articolele anterioare 117-119 privind întreprinderile afiliate, dependente, dominante şi concernul.

Potrivit noii Secţiuni, grupul cuprinde persoana juridică care exercită control şi toate persoanele juridice controlate de ea (filiale). Sensul termenului „control" este definit în art. 68^{20} alin.(3)-(6) din cod în redacţia Proiectului. Dispoziţiile impun întreprinderii-mamă obligaţia de dezvăluire a controlului, *stabilesc dreptul acesteia să dea instrucţiuni administratorului persoanei juridice controlate (filialei)*, dar şi, în scopul protecţiei creditorilor, defineşte abuzul de control şi stabileşte răspunderea pentru aceasta.

Soluţiile Secţiunii preiau cele cuprinse în Capitolul 15 din Legea europeană model privind societăţile (*The European Model Company Act* - EMCA), ediţia 2015.

Secţiunea a 5-a: Organizaţiile necomerciale

Proiectul propune o simplificare şi corectare a secţiunii prin excluderea conceptului de instituţie. Conceptul de instituţie publică, de fapt, este o persoană juridică de drept public şi este astfel mutat în Capitolul următor.

CAPITOLUL III: PARTICIPAREA REPUBLICII MOLDOVA ŞI A UNITĂŢILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE LA RAPORTURILE REGLEMENTATE DE LEGISLAŢIA CIVILĂ

Domeniul de aplicare al Capitolului este extins şi, prin urmare, Capitolul este redenumit în *„Participarea persoanelor juridice de drept public la raporturile reglementate de legislaţia civilă"*. Odată cu excluderea art. 184 şi excluderea instituţiilor publice din categoria organizaţiilor necomerciale de drept privat, Capitolul de faţă se completează cu un nou articol 194^1, care reglementează instituţia publică ca şi persoană juridică de drept public. Ea este definită ca o „persoană juridică de drept public care se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică şi este finanţată, integral sau parţial, de la bugetul acesteia din urmă." Genurile de activitate ale instituţiei publice nu sunt limitate, pot fi atât publice, cât şi private, lucrative sau nelucrative, astfel încât autoritatea publică care o constituie are o flexibilitate în determinarea *regimului acesteia. Conform alin.(4), activitatea care, conform legii, este* supusă licenţierii va fi practicată de instituţia publică doar după obţinerea licenţei dacă legea nu prevede altfel. Aşadar, de exemplu, conform Legii nr. 451/2001 doar instituţiile medico-sanitare private sunt supuse licenţierii, nu şi cele publice.

TITLUL III ACTUL JURIDIC ŞI REPREZENTAREA

CAPITOLUL II: CONDIŢIILE DE VALABILITATE ALE ACTULUI JURIDIC

În convergență cu noile tendințe de uniformizare a dreptului contractelor, s-a decis excluderea art. 207 din Cod, astfel încât *cauza* nu mai este o condiție de validitate de sine stătătoare a unui contract sau altui act juridic. Pe lângă argumentele privind caracterul imprevizibil și dificil de probat al acestei condiții, decisiv a fost și faptul că Codul civil francez, cel care a legiferat prima dată cauza contractului, a renunțat la ea în urma modificărilor operate prin Ordonanța nr. 2016-131 din 10 februarie 2016 de reformare a dreptului contractelor, a regimului general și a probei obligațiilor. Un număr foarte limitat de state europene mențin cauza în calitate de condiție de validitate a contractelor.

Seriozitatea și legalitatea intenției părților rămâne supusă verificării prin prisma art. 199, care cere consimțământul să fie „exprimat cu intenția de a produce efecte juridice", cât și articolelor privind nulitatea actelor juridice care contravin dispozițiilor legale imperative, ordinii publice sau bunelor moravuri (a se vedea, art. 216 și 220 din Cod în redacția Proiectului).

Proiectul atrage o atenție sporită actelor juridice încheiate în formă electronică sau prin mijloace electronice. Astfel, art. 210[1] declară că actul juridic poartă formă electronică dacă el se cuprinde într-un document electronic care întrunește condițiile legii. Se au în vedere în principiu prevederile Legii privind semnătura electronică și documentul electronic, nr. 91 din 29 mai 2014. Potrivit alin.(3) actul juridic în formă electronică este echivalent cu actul juridic în formă scrisă dacă poartă semnătura electronică de orice tip a persoanei care încheie actul, dacă prin acordul părților nu se prevede cerința de utilizare a unui tip concret de semnătură electronică, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

Suplimentar, art. 210[2] recunoaște și actul juridic încheiat prin utilizarea mijloacelor electronice, care nu poartă semnătură digitală (cum ar fi un mesaj electronic ordinar sau un mesaj prin rețelele de socializare). În fine, art. 210[3] introduce conceptul de „formă textuală a informației" și „suport durabil", care este folosit de legislația specială atunci când stabilește în sarcina unui subiect obligația de a furniza informație altui subiect. În special, obligația profesionistului de a oferi informații precontractuale consumatorului pe un suport durabil. Definiția se bazează pe §126b din Codul civil german și Directiva 2011/83/EU.

După dezbateri îndelungate, s-a introdus art. 214 conform căruia, în cazurile expres prevăzute de lege, la cererea persoanei îndreptățite, instanța de judecată poate să pronunțe hotărâre judecătorească care, din data rămânerii definitive, ține loc de act juridic dacă debitorul refuză, fără justificare, să încheie actul juridic, iar toate celelalte condiții de validitate vor fi întrunite.

Un asemenea mijloc de apărare este necesar pentru reclamanții care au dreptul la încheierea unui contract (de exemplu, în temeiul unui antecontract sau a unei dispoziții legale care obligă un monopolist să încheie contractul cu un consumator), însă cealaltă parte refuză fără justificare încheierea contractului. Soluția dă eficiență principiul accesului liber la justiție, și, în special, la cel de executare eficace a unei hotărâri judecătorești atunci când se constată refuzul neîntemeiat de a încheia un contract. Or, este dificil sau chiar imposibil de a executa silit o hotărâre judecătorească care obligă pârâtul să semneze un contract, având în vedere libertățile fundamentale ale omului.

Jurisprudența națională până la moment este contrastantă, însă deja s-au evidențiat câteva cazuri în care instanțele au pronunțat hotărâri care țin loc de act juridic între părți. Având în vedere caracterul său excepțional, norma clarifică că un asemenea mijloc de apărare este disponibil creditorului doar în cazurile expres prevăzute de lege.

Articolele 202-205 (privind acordul terțului la încheierea unui act sau încheierea actului fără acordul proprietarului) au fost mutate și dezvoltate în noul Capitol IV *„Eficiența actelor juridice"*.

CAPITOLUL III: NULITATEA ACTULUI JURIDIC

Capitolul de față a fost reformat esențial, având în vedere deficiențele constatate în jurisprudența voluminoasă în cauzele în care se invocă nulitatea, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție procedurală. Grupul de lucru a recunoscut caracterul drastic al nulității, care poate duce la pierderea proprietății și la desființarea unor situații care demult s-au consumat.

Pornind de la modele oferite de Codul civil al României și Codul civil al Federației Ruse, în redacția Legii federale N 100-ФЗ din 7 mai 2013, s-a stabilit criteriul clar de delimitare între nulitatea absolută și nulitatea relativă, după cum urmează:

(1) Actul juridic este nul dacă nulitatea sancționează încălcarea unei dispoziții legale prin care se ocrotește un interes general (nulitate absolută).

(2) Actul juridic este anulabil dacă nulitatea sancționează încălcarea unei dispoziții legale prin care se ocrotește un interes particular (nulitate relativă).

Clarificarea trebuie coroborată cu abrogarea art. 220 alin.(1) din redacția actuală a Codului, din care rezulta o prezumție de nulitate absolută, fără a examina natura interesului protejat prin nulitate.

La alin. (3) se introduce prezumția de nulitate relativă, în cazul în care natura nulității nu este prevăzută expres și nici natura interesului ocrotit nu reiese în chip neîndoielnic (în aceleași sens art. 1252 Cod civil al României și art. 168 alin. (1) Cod civil al Federației Ruse).

De asemenea, se recunoaște dreptul părților de a constata nulitatea absolută sau de declara nulitatea relativă prin acordul părților, sigur că, doar atunci când există temei pentru o asemenea nulitate. Altfel, însuși acordul de constatare a nulității ar fi nul.

În scopul protecției consumatorilor, pornind de la Codul de consum al Italiei, s-a introdus conceptul de nulitate de protecție a consumatorului, care este o cauză de nulitate absolută, chiar dacă protejează un interes particular, al consumatorului. Totodată, o asemenea nulitate se va pronunța doar dacă și doar în măsura în care, ea avantajează consumatorul. În rest, contractul va trebui menținut.

Deosebit de importante sunt normele introduse prin redacția nouă a art. 219 privind efectele nulității actului juridic. Proiectul urmează dispozițiile tradiționale și statornicite privind caracterul retroactiv al nulității atât absolute cât și relative.

Alin. (3) reglementează efectele reale ale nulității, desființând titlul de proprietate al părții dobânditoare, însă sub rezerva aplicării regulilor uzucapiunii în folosul terților care au întrunit condițiile prevăzute de lege. Așadar, partea contractantă nu va putea invoca uzucapiunea pentru a se opune efectelor nulității actului la care este parte, ci doar subdobânditorii au o asemenea apărare.

În cazul dobândirii bunurilor imobile sau altor bunuri dreptul asupra cărora este supus înregistrării într-un registru de publicitate prevăzut de lege, alin.(6) clarifică preeminența regulilor privind acțiunea în rectificare.

Alin. (5) reglementează efectele obligaționale ale nulității, clarificând faptul că prestațiile executate și alte îmbogățiri se supun restituirii conform dispozițiilor legale privind îmbogățirea nejustificată. Așadar, instanțele de judecată nu se vor mai putea limita la principiul simplist *restitutio in integrum*, ci se va aplica regimul complex al îmbogățirii nejustificate.

În fine, art. 219 alin. (7) pune punct unei controverse doctrinare și jurisprudențiale dacă instanța de judecată poate sau nu poate pronunța din oficiu efectele nulității chiar dacă a constatat nulitatea absolută din oficiu. Răspunsul care se dă este negativ, întrucât părțile ar trebui, într-un proces contradictoriu, să prezinte probe privind îmbogățirea pe care a obținut-o în mod efectiv fiecare parte în rezultatul actului juridic nul. Or, dacă capătul de cerere privind restituirea nu s-a formulat, iar instanța nu a administrat probe în acest sens, pronunțarea din oficiu, cu exactitate a restituțiilor, este exclusă.

Articolul 219[2] din Cod în redacția Proiectului stabilește condițiile în care se poate cere repararea prejudiciului în caz de nulitate a actului juridic și este modelat pe baza art. II. – 1:106 și II. – 7:304 DCFR. Articolul 233[1] reglementează repararea prejudiciului cauzat în situația specială a viciului de consimțământ (art. II. – 7:214 DCFR).

Art. 220 în redacția Proiectului rezolvă o problemă frecventă apărută în practica notarială și în jurisprudență – dacă încălcarea unei norme imperative atrage nulitatea actului juridic atunci când norma imperativă nu prevede expres sancțiunea nulității. În acest sens, se folosește distincția identificată de doctrina contemporană între nulitatea expresă și nulitate virtuală:

(2) Actul juridic sau clauza care contravin unei dispoziții legale imperative sunt nule sau anulabile dacă această sancțiune este prevăzută expres de dispoziția legală încălcată (nulitatea expresă).

(3) Actul juridic sau clauza care contravin unei dispoziții legale imperative ce nu prevede expres sancțiunea nulității sunt nule sau anulabile dacă această sancțiune trebuie aplicată pentru ca scopul dispoziției legale încălcate să fie atins (nulitatea virtuală).

Astfel, în absența unei prevederi exprese a sancțiunii nulității în norma imperativă încălcată, cel ce invocă nulitatea va trebuie să demonstreze că nulitatea trebuie aplicată pentru ca scopul dispoziției legale încălcate să fie atins.

Per total soluțiile stabilite de Proiect favorizează valabilitatea actelor juridice și plasează nulitatea ca o sancțiune extremă și excepțională.

Art. 221 în redacția actuală, care reglementează actele juridice simulate și fictive, se exclude prin Proiect, și reglementarea acestor categorii de contracte se va include în noul Capitolul Efectele Contractelor din Cartea 3, cu un nou regim juridic după modelul Codului civil italian, românesc și DCFR, care prevăd inopozabilitatea acestor categorii de contracte și nu nulitatea lor.

Art. 226 în redacția actuală, se exclude din Proiect, iar materia actelor juridice încheiate cu depășirea împuternicirilor este reglementată detaliat la art. 241[5] alin.(7) din Cod în redacția Proiectului. Or, asemenea acte juridice nu ar trebui să fie sancționate prin nulitate, ci prin ineficiență, în concepția Proiectului. Din aceleași motive se exclude art. 231.

Art. 227, care reglementează nulitatea actului juridic pentru eroare, a fost revizuit în scopul restrângerii cazurilor în care eroarea poate fi o cauză de nulitate, soluțiile bazându-se pe art. 1207 Cod civil al României și art. II. – 7:202 DCFR. După îndelungate deliberări, Grupul de lucru a ales să mențină poziția actualului Cod că eroarea de drept nu constituie o eroare care poate fi o cauză de nulitate. Totuși, partea afectată de o eroare de drept va putea invoca nulitatea în condițiile restrictive introduse de alin.(3): *eroarea care privește simplele motive ale actului juridic nu este considerabilă, cu excepția cazului în care prin voința părților asemenea motive au fost considerate hotărâtoare.*

În premieră, după modelul art. 1213 Cod civil al României și art. II. – 7:203 DCFR, la art. 227[1] din Cod în redacția Proiectului se prevede posibilitatea adaptării actului juridic în caz de eroare în loc de anulare, și anume: *dacă o parte este îndreptățită să invoce anulabilitatea actului juridic pentru eroare, dar cealaltă parte declară că dorește să execute ori execută actul juridic așa cum acesta fusese înțeles de partea îndreptățită să invoce anulabilitatea, actul juridic se consideră că a fost încheiat așa cum l-a înțeles această din urmă parte.*

CAPITOLUL IV: ACTELE JURIDICE ÎNCHEIATE SUB CONDIȚIE

Domeniul de aplicare al Capitolului este extins și, prin urmare, Capitolul este redenumit în „*Eficiența actelor juridice*" și divizat în 2 Secțiuni:

Secțiunea 1-a: Condiția

Secțiunea revizuiește regimul condiției suspensive sau rezolutorii care pot fi stipulate într-un act juridic. Este corectată abordarea reglementării actuale: nu actul juridic este sub condiție, ci efectele sale sunt condiționate (total sau parțial). Pot fi condiționate atât efectele obligaționale, de exemplu un drept sau o obligație apar doar la realizarea condiției suspensivă, cât și efectele reale ale actului juridic, de exemplu, trecerea dreptului de proprietate la cumpărător ar putea fi supusă condiției suspensive de plată integrală a prețului (rezerva proprietății).

Art. 239 și 240 din Cod sunt expuse în redacție nouă pentru a reglementa detaliat efectele realizării condiției suspensive și rezolutorii și în special de a preciza situația drepturilor reale dobândite în temeiul actului juridic și a proteja terții care erau de bună-credință față de existența unor asemenea condiții (art. III. – 1:106 DCFR).

După noua tendință prevăzută de art. VIII. – 2:203 DCFR, la art. 240[1] se prevede că condiția rezolutorie doar excepțional are caracter retroactiv, însă ca regulă are efect prospectiv (pentru viitor). O asemenea soluție, de asemenea, protejează mai bine terții de jocul retroactivității.

Secțiunea 2-a: Actul juridic ineficient

Conceptul de act juridic ineficient este folosit în mai multe sisteme de drept dezvoltate pentru a indica situația juridică a unui act care, deși nu este nul (nu este ilegal în vreo privință), este lipsit de un element constitutiv (de regulă, de consimțământul unei persoane anume) pentru a produce efecte juridice. În Germania conceptul este cunoscut ca *schwabende Unwirksamkeit*, în Italia *inefficacita*, DCFR folosește *ineffectiveness*, iar doctrina rusească vorbește despre *сделка чьи правовые последствия находится в состоянии подвешенности*.

Ceea ce aproprie ineficiența de nulitatea absolută, este că, ambele fiind acțiuni în constatare, sunt imprescriptibile. Ceea ce aproprie ineficiența de nulitate relativă este că ambele pot fi remediate prin obținerea consimțământului persoanei corespunzătoare. Însă ineficiența nu poate fi egalată nici cu nulitatea absolută și nici cu cea relativă.

Art. 241[2] definește ineficiența, prevede că ea poate fi înlăturată, permite invocarea ei atât pe cale de acțiune cât și cale de excepție procedurală, iar instanța este obligată să o invoce din oficiu. Acțiunea în constatare a ineficienței actului juridic cât și excepția prin care se invocă ineficiența sunt imprescriptibile dacă legea nu prevede altfel.

Articolele ce urmează din această nouă secțiune reglementează principalele situații de ineficiență a actului juridic civil:

Articolul 241[3], efectele actului juridic de dispoziție al celui neîndreptățit statuează principiul statornicit că nimeni nu poate transmite sau constitui mai multe drepturi decât are el însuși (*nemo ad alium transferre potest quam ipse habet; nemo dat quod non habet*). Următoarele alineate reglementează situația, frecvent întâlnită, când un bun este vândut de un neproprietar, sau când un coproprietar vinde un bun fără consimțământul unanim al tuturor coproprietarilor sau când un neproprietar constituie drept de gaj sau ipotecă. Soluția de principiu este, că aceste contracte nu sunt nule, dar ele sunt ineficiente în partea transmiterii sau constituirii dreptului real respectiv. În rest însă, contractul obligă părțile și în special obligă transmițătorul sau constituitorului dreptului să răspunde față de dobânditor pentru evicțiune (viciul juridic al bunului transmis). Soluția se regăsește și astăzi în art. 205 din Codul civil, însă este în mare parte ignorată de jurisprudența națională. Soluția de asemenea este edictată de §185 Cod civil german, art. II. – 7:102 și VIII. – 2:102 DCFR; precum și art. 17 și 1683 Cod civil român.

Articolul 241[4], exercitarea dreptului inexistent, reglementează ineficiența actului juridic unilateral prin care se exercită un drept pretins, dar în realitate inexistent. Aici se include declarația neîntemeiată de rezoluțiune a unui contract; cererea de demisie neîntemeiată (cu încălcarea condițiilor legale); notificarea de modificare unilaterală a unui contract (fără a avea în realitate acest drept); revocarea contractului de către consumator (fără a avea în realitate acest drept).

Articolul 241[5], consimțământul terțului pentru încheierea actului juridic, reia articolele actuale 202 și 203 din Cod, dar suplimentar precizează că *consimțământul ulterior (ratificarea, confirmarea) pentru încheierea actului juridic, în lipsa unor dispoziții legale contrare exprese, are efect retroactiv, din momentul încheierii actului juridic.*

Domeniul de aplicare al acestui principiu este extins după cum urmează:

(6) Dispozițiile prezentului articol se aplică în special consimțământului sub forma:

a) încuviințării acordate de părinți, adoptatori, curator, tutore sau altui ocrotitor;

b) autorizării acordate de consiliul de familie, autoritatea tutelară sau instanța de judecată;

c) confirmării de către reprezentat în cazurile prevăzute la art. 249;

d) ratificării actului juridic de dispoziție în cazurile prevăzute la art. 241[3].

(7) Dispozițiile prezentului articol de asemenea se aplică în mod corespunzător aprobării acordate de organul competent al persoanei juridice actelor juridice încheiate din numele acesteia.

Astfel, în cazul încheierii de către administratorul unei societăți comerciale a unui contract fără împuternicirile cuvenite, societatea nu va invoca nulitatea contractului, ci ineficiența sa, întrucât nu s-a obținut aprobarea din partea organului competent.

Articolul 241[6], dreptul de revocare al celeilalte părți, modelat pe baza §1830-1831 din Codul civil german, oferă o soluție celeilalte părți a actului juridic dacă cel care a încheiat actul juridic fără consimțământul necesar al terțului, a declarat, cu rea-credință, că acel consimțământ a fost obținut. Soluția oferită este dreptul de a revoca actul juridic până când i se comunică consimțământul necesar. Norma precizează că regula de mai sus nu se aplică actului juridic de dispoziție al celui neîndreptățit, prevăzut la art. 241[3]. În acest ultim caz, soluția nu este revocarea, ci rezoluțiunea pentru neexecutare. Or, transmițătorul neîndreptățit și-a manifestat consimțământul și s-a obligat față de dobânditor să transmită dreptul de proprietate, doar că a avut loc o evicțiune, un viciu juridic.

În fine, un alt caz important de ineficiență este cazul actelor juridice sub condiție suspensivă (până la realizarea condiției) sau a actului juridic sub condiție rezolutorie (de la realizarea condiției). După cum s-a arătat, acestea sunt reglementate detaliat în Secțiunea 1 din Capitolul de față.

CAPITOLUL V: REPREZENTAREA ȘI PROCURA

După modelul art. II. – 6:106 și II. – 6:108 DCFR, art. 248[1] (*Reprezentantul care acționează din nume propriu*) precizează că în cazul în care reprezentantul, deși deține împuterniciri, încheie actul juridic din nume propriu sau acționează în alt mod în care nu indică terțului faptul că încheie actul din numele reprezentatului, actul juridic produce efecte juridice între reprezentant și terț. Soluția are ca scop protecția încrederii legitime a terțului.

Articolul 251 (Actul juridic încheiat cu sine (contrapartida)) a fost extins pentru a acoperi toate situațiile de conflict de interes din partea reprezentantului, conform modelului II. – 6:109 DCFR.

Noul art. 251[1] oferă soluții pentru situația în cazul în care reprezentatul a împuternicit mai mulți reprezentanți în privința aceluiași act juridic, și dispune că oricare dintre ei poate încheia actul de sine stătător dacă nu s-a stipulat altceva. Soluția corespunde cu cea existentă în art. 71 alin.(2) din Legea privind societățile cu răspundere limitată pentru cazul când societatea are mai mulți administratori.

Art. 252, 253, 254 și 225[1] se bazează pe modificările și completările operate la textele de lege similare cuprinse în art. 185, 185.1, 186 și 189 ale Codului civil al Federației Ruse în redacția Legii federale N 100-ФЗ din 7 mai 2013. Scopul modificărilor este de a răspunde necesităților circuitului civil, cum ar fi necesitatea, în operațiunile comerciale, a emiterii unei procuri irevocabile prin care creditorul va obține o garanție a unui anumit comportament din partea emitentului procurii. De asemenea, se exclude termenul limită de 3 ani al unei procuri (limitare care nu se regăsește în majoritatea codurilor civile studiate). Noua regulă este că procura este valabilă timp de 3 ani doar dacă în ea nu este specificat un alt termen (care poate fi și mai mare) sau o condiție extinctivă concretă până la care este valabilă procura (de exemplu, procura acordată în vederea participării la o anumită adunare generală a acționarilor).

Noul alin. (2) art. 256 și art. 256[1] creează cadrul legislativ primar pentru publicitatea procurilor autentice notariale și a revocării lor, inclusiv a celor neautentice, dacă revocarea este autentică, după modelul din art. 2033 Codul civil al României. Mediul de afaceri deja a chemat Ministerul Justiției să elaboreze un registru al procurilor. Dispozițiile tranzitorii ale cadrului conex, aferente acestui articol, vor prevedea că el intră în vigoare din data creării condițiilor tehnice pentru aplicarea sa.

TITLUL IV TERMENELE

CAPITOLUL II: PRESCRIPȚIA EXTINCTIVĂ

Proiectul exclude din art. 268 (*Termenele speciale de prescripție extinctivă*) mai multe cazuri de termene speciale de prescripție de 6 luni. În primul rând, se exclude prescripția de 6 luni la încasarea penalității. O asemenea prescripție nu se regăsește în alte sisteme de drept (nici în Europa și nici în Federația Rusă), și ea creează probleme de distincție dintre penalitate și dobânda legală de întârziere. Or,

modificările la Cartea 3-a vor clarifica faptul că creditorul poate opta între penalitate și dobândă legală de întârziere, dar nu le poate cumula decât în prezența unei clauze penale punitive.

Prescripțiile speciale de 6 luni de la lit. b), c) și d) din art. 268 și 269 au fost excluse fiindcă dublează termenele de descoperire a viciilor sau prescripție speciale prevăzute în capitolele dedicate contractelor respective în Cartea 3-a. De exemplu, conform Directivei 1999/44/CE din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe, art. 5(1) propoziția 2, termenul de descoperire a viciilor (de răspundere) în cazul viciului bunului vândut către consumator nu poate fi mai mic de 2 ani.

De asemenea, în privința art. 269, care reglementează viciile construcției, modificările și completările pentru Cartea 3-a vor prevedea nu un termen de prescripție, ci un termen de descoperire a viciilor (de răspundere) de 5 ani, ceea ce va oferi o protecție juridică mai bună proprietarilor de imobile.

Prin modificarea art. 270 Proiectul aduce instituția juridică a prescripției extinctivă în concordanță cu majoritatea sistemelor de drept studiate prin aceea că permite modificarea prin contract, în condiții foarte restrictive:

a) a duratei termenelor de prescripție extinctivă,

b) a cursului prescripției extinctive pe calea fixări începutului acesteia ori a modificării temeiurilor legale de suspendare sau de întrerupere a acesteia, după caz.

Însă, în orice caz, nu se permite scurtarea termenului prescripției cu mai puțin de 1 an și nici extinderea termenului prescripției peste 10 ani.

În așa fel, se reiterează că prescripția extinctivă nu protejează un interes de ordine publică, ci un interes privat, susceptibil de mai multă flexibilitate prin contracte liber negociate.

Completarea la art. 271 extinde cercul persoanelor ce pot invoca prescripția pentru a proteja patrimoniul debitorului lor sau pentru a-și apăra un interes legitim (în același sens prevede art. 2939 Cod civil al Italiei și art. 2514 Cod civil al României).

La art. 272 se aduc mai multe precizări privind momentul începerii curgerii prescripției:

- se înlătură contradicția dintre alin. (2) și (3) pentru ipoteza prescripției unei obligații fără termen. Soluția alin. (3) coincide cu cea din art. 3:307 Cod civil al Olandei și art. 200 alin. (2) Cod civil al Federației Ruse;
- alin. (5) este exclus, deoarece dublează aproape exact art. 233;
- alin. (6) este mutat și dezvoltat în noul articol 272[2];
- alin. (7) și (8) este exclus, întrucât contravine noului regim al răspunderii pentru vicii din Capitolul Vânzarea-cumpărarea în Cartea 3-a;
- alin. (10), privind prestațiile succesive: Teza finală, privind prestațiile care alcătuiesc un tot unitar, a fost exclusă, întrucât ea nu corespunde cu III. – 7:203(2) DCFR, și este, în fond, nejustificată. De exemplu, dacă prețul a fost fracționat în mai multe rate, creditorul trebuie să se îngrijească și să ceară prețul pentru fiecare rată în termen și nu se poate spune că curge o singură prescripție pentru întregul preț;
- noul alin. (11) reglementează prescripția obligației de a nu face (bazat pe III. – 7:203(2) DCFR);
- noul alin. (12) reglementează prescripția dreptului la acțiune în restituirea îmbogățirii nejustificate și a acțiunii întemeiate pe gestiunea de afaceri fără mandat (bazat pe art. 3:309 Cod civil al Olandei). Derogarea de la regula generală a alin. (1) este că nu trebuie să existe o „încălcare", adică creditorul să ceară restituirea, iar debitorul să refuze, ci termenul curge chiar din momentul îmbogățirii, cu condiția că se cunoștea și debitorul;
- alin. (14)-(15) reglementează prescripția unor drepturi speciale cum ar fi dreptul la rezoluțiunea sau revocarea contractului și executarea silită a efectelor unei declarații de rezoluțiune sau revocare, precum și dreptul la ajustarea contractului.

Noul art. 272[1] reglementează prescripția extinctivă în cazul dreptului de regres, statuând că ea expiră la data în care ar fi expirat prescripția dreptului la acțiune al creditorului inițial față de debitorul urmărit în regres. Norma se va aplica, de exemplu, regresului pe care îl are cel care s-a subrogat în drepturile creditorului chirografar: asigurătorul, fidejusorul, alt terț care a stins obligația.

Temeiurile de suspendare a curgerii termenului de prescripție extinctivă, prevăzute de art. 274 din Cod, sunt ajustate, după cum urmează:

- la lit. a), ca parte a revizuirii terminologice, și alinierii la terminologia DCFR și a Convenției de la Viena privind contractele de vânzare internațională de mărfuri din 1980, termenul „forță majoră" este înlocuit cu echivalentul funcțional „impediment în afara controlului creditorului și dacă lui nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele sale" (art. III. – 7:303 DCFR);
- la lit. e) se exclude ipoteza „este suspendat actul normativ care reglementează raportul juridic litigios", întrucât este desuetă și inaplicabilă. În schimb se introduce un temei nou de suspendare în materie succesorală: în cazul în care creditorul sau debitorul a decedat și nici unei persoanei nu i s-a stabilit calitatea de moștenitor sau de persoană împuternicită să acționeze din numele masei succesorale (a executorului testamentar care are împuterniciri de administrare, custodelui sau administratorului masei succesorale desemnat de notarul public sau a administratorului insolvabilității al masei succesorale). Soluție similară se regăsește în art. 2533 Cod civil al României și art. III. – 7:306 DCFR;
- noile lit. g) și h) recunosc suspendarea în cazul în care creditorul și debitorul negociază cu privire la drept. Toate codificările moderne studiate prevăd negocierea ca temei de suspendare a cursului prescripției (art. 2532(6) Cod românesc, art. 202(3) Cod rusesc, §203 Cod german, art. III.–7:302 DCFR). Asta se face, pe de o parte, pentru a încuraja părțile să soluționeze pe cale amiabilă litigiul dintre ele. Pe de altă parte, este un semn de rea-credință ca debitorul să negocieze soluționarea amiabilă ca pe urmă să rupă negocierile de îndată ce a expirat prescripția. La alin. (4) s-a specificat care se consideră momentul încetării negocierilor, pentru a evita incertitudinile instanței în constatarea momentului când suspendarea a încetat și cursul prescripției s-a reluat;
- noua lit. i) recunoaște suspendarea în cazul în care părțile se află, în condițiile legii, în proces de mediere cu privire la drept. Astfel se implementează art. 34 din Legea cu privire la mediere, nr. 137 din 3 iulie 2015.

Proiectul extinde aplicabilitatea art. 276 (suspendarea prescripției în cazul administrării bunurilor unei alte persoane) asupra acțiunii în justiție a persoanei juridice față de administratorul său de tragere la răspundere civilă (art. 3:321(1)(d) Cod civil din Olanda). Soluția este logică, întrucât, atâta timp cât vinovatul este administrator, alte organe ale persoanei juridice ar putea să nu cunoască încălcările comise de acesta, și doar un audit efectuat de noua administrație poate în definitiv determina posibilele încălcări care atrag răspunderea.

Proiectul, de asemenea, extinde cazurile de întrerupere a cursului prescripției extinctive conform art. 277, și anume cursul prescripției extinctive se întrerupe:

a) printr-un act voluntar de executare sau prin recunoașterea, în orice alt mod, expres sau tacit, a dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcută de către cel în folosul căruia curge prescripția. Constituie acte de recunoaștere tacită executarea parțială a obligației, achitarea, în tot sau în parte, a dobânzilor sau penalităților, constituirea unei garanții, solicitarea unui termen de plată, declararea compensării și altele asemenea manifestări care să ateste în mod neîndoielnic existența dreptului celui împotriva căruia curge prescripția (sunt combinate exemplele din Codul civil român și art. 184 CESL);

b) prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de chemare în judecată, de arbitrare, a unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, sau a unei alte cereri în organul jurisdicțional competent;

c) prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de admitere a creanței în cadrul procesului de insolvabilitate, precum și a cererii de intervenție în cadrul procedurii de executare silită în curs pornite de alți creditori.

La art. 278 (cursul prescripției în cazul restituirii ori scoaterii cererii de pe rol sau anulării ordonanței) alin.(2) din Cod, Proiectul face precizarea importantă că dacă reclamantul, în termen de 6 luni de la data când a devenit irevocabilă încheierea de restituire a cererii, de scoatere a cererii de pe rol ori de anulare a ordonanței, depune o nouă cerere, prescripția este considerată întreruptă prin cererea

precedentă, cu condiția însă ca noua cerere să fie admisă. Soluția se regăsește în art. 2539(2) Cod civil al României cu diferența că termenul e de 6 luni; art. 204 Cod civil al Federației Ruse în redacția Legii federale N 100-ФЗ din 7 mai 2013, cu diferența că se impune condiția suplimentară ca reclamantul să nu aibă culpă în survenirea incidentului procesual; art. III. – 7:302(2) DCFR).

Noul art. 279[1] (durata maximă a termenului de prescripție extinctivă) introduce o noutate esențială în materie de prescripție, și anume că, în toate cazurile, termenul de prescripție extinctivă nu poate depăși durata maximă de 10 ani de la data încălcării dreptului, iar în cazul acțiunilor cu privire la repararea *prejudiciului patrimonial și moral cauzat* prin deces sau vătămarea sănătății, 30 ani de la data încălcării dreptului.

Alineatul (2) introduce regula specială că, dacă conform dispoziției legale speciale prescripția extinctivă a acțiunii curge de la o altă dată, atunci durata maximă prevăzută de dispozițiile alin. (1) va curge de la acea dată. Cu titlu de exemplu, conform art. 272 alin.(12) în redacția proiectului: prescripția dreptului la acțiune în restituirea îmbogățirii nejustificate începe să curgă de la data la care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască atît existența dreptului său la restituire cît și persoana obligată să restituie. Iar dispozițiile acestui alineat se aplică, în mod corespunzător, și în cazul acțiunii întemeiate pe gestiunea de afaceri fără mandat.

De asemenea, la art. 279[1] alin. (4) se face precizarea că dispozițiile prezentului articol nu afectează:

a) drepturile la acțiune imprescriptibile;

b) termenele de prescripție extinctivă stabilite de lege care depășesc 10 ani;

c) efectele întreruperii prescripției extinctive conform dispozițiilor legale.

Mai multe coduri moderne folosesc mecanismul datei maxime limită (*long stop date*) pentru a evita incertitudinea impusă de criteriul obiectiv de naștere a dreptului la acțiune „persoana trebuia să știe că" i-a fost încălcat dreptul. Reglementarea propusă se bazează pe art. III. – 7:307 DCFR și art. 200(2) Cod civil al Federației Ruse în redacția Legii federale N 100-ФЗ din 7 mai 2013.

La art. 280 lit. b) se precizează că sunt imprescriptibile extinctiv pretențiile clienților față de bănci, asociații de economii și împrumut și alți prestatori de servicii de plată privind eliberarea mijloacelor înscrie în contul acestora sau a remiterilor de bani efectuate în folosul lor.

Art. 282 (efectele prescripției în cazul drepturilor garantate) restrânge excepția cuprinsă în acest articol și stabilește că prescrierea unui drept garantat prin gaj nu împiedică pe cel îndreptățit să ceară satisfacerea din bunul grevat că următoarele condiții sunt întrunite cumulativ:

a) creditorul gajist va putea urmări, în condițiile legii, doar bunul grevat, excluzându-se de la urmărire restul patrimoniului debitorului ori debitorului gajist;

b) din produsul valorificării bunului grevat se poate satisface doar capitalul dreptului garantat și cheltuielile de executare, dar excluzându-se dobânzile, dobânzile de întârziere, inclusiv penalitățile, și alte accesorii;

c) nu au trecut mai mult de 2 ani de la data invocării față de creditor a expirării prescripției extinctive de către debitorul obligației garantate (în acest sens a se vedea art. 2504 Cod civil al României și art. IX. – 6:103 DCFR).

Capitolul III: Termenele de decădere

Titlul IV (Termenele) este completat cu un nou capitol dedicat termenelor de decădere, adică termenelor, stabilite prin lege sau prin voința părților, pentru exercitarea unui drept subiectiv sau încheierea unui act juridic (art. 283[1]). Neexercitarea dreptului subiectiv înăuntrul termenului stabilit de decădere atrage stingerea lui (alin. (5). Actul unilateral care nu este încheiat și, dacă este supus comunicării, este recepționat de partea căruia el îi trebuie comunicat, înăuntrul termenului stabilit de decădere nu produce efecte juridice (alin.(6)).

Natura termenului de termen de prescripție trebuie să rezulte în mod neîndoielnic, adică legea trebuie să menționeze că el este un termen de prescripție sau să fie evident că el este un termen pentru

apărarea unui drept încălcat. De fapt, articolul nu atît introduce o prezumție de termen de decădere, cât prevede că instituirea termenelor de prescripție trebuie să fie clară.

Nu ar fi corectă să se instituie prezumția că orice termen este un termen de prescripție. De exemplu, în contracte este frecvent de a introduce termene de înaintare a pretențiile de câteva zile sau luni. Dacă ar interveni prezumția de termen de prescripție, aceste clauze ar deveni nule, fiindcă prescripția nu poate fi redusă la mai puțin de 1 an. Ca și termene de decădere, acele termene contractuale vor rămâne valabile.

Conținutul capitolului se bazează pe art. 2964-2969 din Codul civil al Italiei și art. 2545-2550 din Codul civil al României.

Se planifică, după publicarea tuturor modificărilor și completărilor la toate cărțile Codului civil, abilitarea Ministerului Justiției cu renumerotarea și republicarea codului.

TITLUL V PUBLICITATEA DREPTURILOR, A ACTELOR ȘI A FAPTELOR JURIDICE

Codul civil și alte acte normative frecvent operează cu conceptul de „înregistrare de stat" în sensul înregistrării unui drept, unui act juridic sau unui fapt juridic într-un registru de stat, așa cum este determinat de art. 5 din Legea nr. 71-XVI din 22 martie 2007 cu privire la registre.

Termenul de „publicitate" este folosit în sensul publicității juridice, adică a mijloacelor prin care terților, inclusiv autorităților publice, le sunt aduse la cunoștință anumite drepturi, acte juridice sau fapte juridice referitoare la persoane sau la bunuri. Formalitățile de publicitate sunt stabilite de lege pentru fiecare registru în parte și pot consta în înregistrare, înregistrare provizorie, notare, luare la evidență, consemnare sau chiar prin publicarea în Monitorul Oficial sau altă publicație.

Dispozițiile Titlului V nu reglementează aspectele de drept public privitoare la constituirea și ținerea registrelor de stat, care rămân sub incidența Legii nr. 71-XVI din 22 martie 2007 cu privire la registre.

CAPITOLUL I: DISPOZIȚII GENERALE

Principiile generale ale publicității juridice sunt:

1) prezumția absolută de cunoaștere – publicitatea asigură opozabilitatea dreptului, actului, faptului, precum și a oricărui alt raport juridic supus publicității, stabilește rangul acestora (art. 283^7 alin.(1));

2) prezumția de exactitate pozitivă – dacă un drept, act sau fapt a fost înregistrat într-un registru public, se prezumă că el există, cît timp nu a fost radiat sau modificat în condițiile legii (art. 283^8 alin.(1));

3) prezumția de exactitate negativă – în cazul în care un drept, act sau fapt a fost radiat, se prezumă că el nu există (art. 283^8 alin.(2));

Însă publicitatea nu validează dreptul, actul sau faptul supus ori admis la publicitate. Cu toate acestea, în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege, ea poate produce efecte achizitive în favoarea dobînditorilor (art. 283^7 alin.(3).

Dispozițiile acestui capitol se aplică deopotrivă:

a) registrelor cu caracter declarativ, adică registrele în care se fac înregistrări doar pentru a asigura opozabilitatea față de terți, dar înregistrarea nu este o condiție de dobândire a dreptului;

b) registrelor cu caracter constitutiv, adică registrele în care se fac înregistrări care au ca efect dobândirea unui drept. Acestor din urmă registre le este dedicat capitolul II din acest titlu.

Deși art. 283^5 alin.(2) enumeră principalele registre prin intermediul cărora se realizează publicitatea, lista nu este exhaustivă.

CAPITOLUL II: REGISTRELE DE PUBLICITATE CU CARACTER CONSTITUTIV

Secțiunea 1: Dispoziții generale

Registrele cu caracter constitutiv deja există în sistemul de drept autohton și au un rol vital în asigurarea certitudinii și clarității juridice în circuitul civil. Astăzi, printre aceste registre se includ registrul bunurilor imobile, registrul garanțiilor reale mobiliare, registrele ținute, conform legii, de către Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (de ex., registrul național al mărcilor, al brevetelor de invenție etc.).

Art. 283^{12} stabilește sensul sintagmei „registru de publicitate cu caracter constitutiv", și anume impune întrunirea a 2 condiții cumulative:

a) în acel registru, conform legii, se supun înregistrării anumite drepturi reale asupra anumitor categorii de bunuri și/sau anumite alte drepturi patrimoniale (drept înregistrat). Termenul de drept înregistrare cuprinde în primul rând dreptul de proprietate și alte drepturile reale, dar se au în vedere și registrele în care se înregistrează alte drepturi, care nu cad în categoria drepturilor reale, cum ar fi drepturile mărcii, drepturile rezultate din brevetele de invenții, dreptul asociatului asupra părții sociale în capitalul societății cu răspundere limitată, sau dreptul acționarului asupra acțiunii.

b) legea stabilește că acele drepturi înregistrate se pot dobîndi numai prin înregistrarea lor în folosul dobînditorului în acel registru, cu excepțiile prevăzute de lege. Prin urmare, este necesar un text expres de lege care ar prevedea că înregistrarea dreptului în acel registru pe numele dobânditorului este formalitatea obligatorie pentru dobândirea acelui drept. Exemplul tipic este art. 290 și 321 din Codul civil conform căruia drepturile reale asupra imobilelor se dobândesc din momentul înregistrării lor.

Din contra, conform legislației actuale, deși în registrul de stat al transporturilor se înmatriculează autovehiculul și se înregistrează dreptul de proprietate, lipsește un text de lege expres care ar prevedea că dreptul de proprietate asupra autovehiculelor trece la dobânditor din momentul înregistrării. Prin urmare, la moment, registrul de stat al transporturilor are caracter declarativ, și nu constitutiv, adică adevăratul proprietar al autovehiculului ar putea fi posesorul care deține un titlu de proprietate (contract etc.), chiar dacă el nu și-a înregistrat acest drept în registru. Aceasta stare de fapt creează confuzie (fiindcă numeroși cetățeni sunt sub impresia că este proprietar al autovehiculului persoana înregistrată ca atare în registru; chiar și instanțele de judecată se bazează pe informațiile din acest registru la soluționarea litigiilor privind proprietatea asupra autovehiculelor), dar și afectează certitudinea juridică (terților, în special creditorilor, autorităților fiscale, de poliție, le este dificil să determine cu certitudine cine este proprietarul unui automobil, fiindcă informația din registru este doar declarativă, nu și constitutivă).

Proiectul prevede trecerea de la caracterul declarativ la caracterul constitutiv al registrului de stat al transportului prin completarea Legii nr. 131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier cu noul art. 31^2. Totodată, se are în vedere că drepturile dobândite anterior asupra autovehiculelor se recunosc și se vor putea înregistra în registru în baza actelor translative în vigoare la data dobândirii.

Dispozițiile Capitolului II sunt de natură generală și, în consecință, se prevede că ele se aplică în măsura în care prin dispozițiile legale aplicabile unui anumit registru de publicitate sau prin alte dispoziții legale speciale nu se prevede altfel.

Regimul registrelor de publicitate cu caracter constitutiv se bazează pe regimul actual al registrului bunurilor imobile. Totodată, Titlul V din Cartea a 2a a Codului civil (Registrul bunurilor imobile) se abrogă, astfel încât regimul acestui registru va fi guvernat de noul Titlu „Publicitatea drepturilor, a actelor și a faptelor juridice", inclusiv Capitolul 2 și Capitolul 3, care cuprinde anumite reguli speciale privind registrul bunurilor imobile.

Având în vedere nevoia de generalizare a regimului actual al registrului bunurilor imobile termenul „înscriere" se substituie în redacția Codului civil cu cel ce „înregistrare", „intabulare" devine „înregistrare", iar „înscrierea provizorie" devine „înregistrare provizorie".

Potrivit art. 283[13], în registru se pot efectua înregistrări, înregistrări provizorii și notări.

Înregistrarea și înregistrarea provizorie au ca obiect drepturile înregistrate, iar notarea se referă la alte drepturi, acte, fapte sau raporturi juridice în legătură cu drepturile înregistrate cuprinse în registru.

Înregistrarea provizorie și notarea se fac numai în cazurile expres prevăzute de lege.

Secțiunea a 2-a: Înregistrarea și înregistrarea provizorie

Art. 283[16] enunță caracterul constitutiv al registrelor care cad sub incidența acestui Capitol 2: dacă legea nu prevede altfel, drepturile înregistrate se constituie, se transmit, se grevează cu drepturi reale, numai prin înregistrare în registrul prevăzut de lege, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condițiile legii.

Art. 283[17] reglementează excepțiile de la caracterul constitutiv al înregistrărilor: dreptul înregistrat se constituie sau se transmite fără înregistrare în registrul de publicitate prevăzut de lege în temeiul moștenirii, accesiunii naturale, vânzării silite, exproprierii pentru cauză de utilitate publică, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege. Totuși, titularul dreptului înregistrat astfel dobândit va putea dispune de el prin acte juridice numai după ce s-a făcut înregistrarea în registrul de publicitate corespunzător.

Secțiunea a 3-a: Notarea

Potrivit art. 283[27] alin.(1), drepturile, faptele sau alte raporturi juridice prevăzute la alin. (2) devin opozabile terților exclusiv prin notare, dacă nu se dovedește că au fost cunoscute pe altă cale, în afara cazului în care din lege rezultă că simpla cunoaștere a acestora nu este suficientă pentru a suplini lipsa de publicitate.

Printre noile fapte juridice care se supun notării enumerăm:

- aportul de folosință la capitalul social al unei societăți comerciale a dreptului înregistrat;
- interdicția, stipulată prin contract sau testament, de înstrăinare sau de grevare a unui drept înregistrat (clauza de inalienabilitate);
- calitatea dreptului înregistrat de bun comun al soților;
- calitatea de fiduciar a titularului dreptului înregistrat și, dacă sunt determinați, identitatea viitorilor beneficiari în raport cu dreptul înregistrat;
- cererea de intentare a procesului de insolvabilitate contra titularului dreptului înregistrat și intentarea procedurii de insolvabilitate de către instanța de judecată;
- acțiunea privind contestarea deciziei registratorului și, dacă procedura prealabilă este obligatorie conform legii, cererea prealabilă acelei acțiuni;
- instituirea măsurii de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă, tutelă) în privința titularului dreptului înregistrat dacă, conform condițiilor măsurii instituite, persoana ocrotită nu poate să încheie de sine stătător acte juridice de dispoziție în privința bunurilor imobile; modificarea sau revocarea acestei măsuri.
- hotărîrea judecătorească primită de către deținătorul registrului de la instanța de judecată dacă cel în folosul căruia urmează să se înregistreze dreptul înregistrat nu a depus cerere de înregistrare și nu a plătit taxele aferente conform procedurii legale.

O atenție deosebită s-a acordat instituției notării acțiunii, conform art. 283[28]. Potrivit alin.(3), notarea acțiunii se face:

a) la cererea reclamantului pe baza cererii de chemare în judecată, cererii de intentare a procesului de insolvabilitate, cererii de eliberare a ordonanței sau cererii de arbitrare, cu ștampila de intrare ori altă dovadă de recepție de către instanța de judecată sau, după caz, a instanței arbitrale;

b) dacă s-a dispus de către instanța de judecată, în condițiile Codului de procedură civilă;

c) din oficiu, atunci cînd prin acțiune se contestă decizia deținătorului registrului.

Prin urmare, în litigiile privind proprietatea imobiliară sau alte drepturi înregistrare, reclamantul nu va avea nevoie, pentru asigurarea executării viitoarei hotărâri judecătorești, de o interdicție de înstrăinare a dreptului înregistrat în litigiu, ci reclamantul de sine stătător își va putea nota acțiunea. Notarea acțiunii nu va împiedica titularul dreptului (pârâtul) să dispună de drept, însă dobânditorii se vor considera de rea-credință, o eventuală hotărâre judecătorească prin care dreptul se adjudecă reclamantului fiind opozabilă tuturor dobânditorilor (art. 283[22] alin.(4) și 283[35] alin.(2) coroborate cu art. 283[27] alin.(5)).

Secțiunea a 4-a: Rectificarea cuprinsului registrului

Secțiunea cuprinde o reglementare detaliată a rectificării cuprinsului registrului, având în vedere numărul mare de litigii privitoare la anularea actelor de proprietate asupra imobilelor și anularea înregistrărilor efectuate în registrul bunurilor imobile și altor drepturi înregistrate.

Potrivit art. 283[32], acțiunea în rectificare este imprescriptibilă. Totuși, acțiunea în rectificare fondată pe unul din temeiurile prevăzute de dispozițiile art. 283[31] alin. (1) lit. a) sau b) se respinge dacă titularul dreptului înregistrat a demonstrat intervenirea dobândirii de bună-credință conform art. 330[1] sau a uzucapiunii conform dispozițiilor art. 330[2]. Astfel, dacă sunt întrunite condițiile protecției dobânditorului de bună-credință, drepturile acestui nu mai pot fi rectificate, iar titlul său se protejează.

CAPITOLUL III: REGISTRUL BUNURILOR IMOBILE

Acest capitol cuprinde doar câteva norme speciale privitoare la registrului bunurilor imobile, și anume:

- art. 283[40] privind renunțarea la dreptul de proprietate
- art. 283[41] privind data producerii efectelor înregistrării: înregistrarea în registrul bunurilor imobile își va produce efectele de la data depunerii cererii la oficiul cadastral teritorial, ținîndu-se cont de data, ora și minutul depunerii.
- art. 283[42], care prevede că, în afara altor cazuri prevăzute de lege, sunt supuse notării în registrul bunurilor imobile:

a) intenția titularului dreptului real imobiliar de a înstrăina sau de a ipoteca dreptul;

b) poprirea, gajul sau constituirea altei garanții reale asupra creanței ipotecare;

c) avizul privind exercitarea dreptului de ipotecă.

CARTEA A DOUA

TITLUL I PATRIMONIUL

Proiectul introduce art. 287[1], care clasifică drepturile reale în dreptul de proprietate și drepturile reale limitate. Sunt drepturi reale limitate:

a) dreptul de uzufruct;

b) dreptul de uz;

c) dreptul de abitație;

d) dreptul de superficie;

e) dreptul de servitute;

f) drepturile reale de garanție, inclusiv gajul și ipoteca;

g) alte drepturi cărora prin lege le este atribuit în mod expres acest caracter.

Sintagma „alte drepturi cărora prin lege le este atribuit în mod expres acest caracter" legiferează principiul numărului limitativ al drepturilor reale (*numerus clausus*), astfel încât regimul drepturilor reale nu se aplică altor drepturi asupra bunurilor, cum ar fi dreptul de locațiune sau dreptul de comodat.

De asemenea, Grupul de lucru a refuzat ideea includerii în categoria drepturilor reale a dreptului de administrare, de concesiune și de folosință gratuită asupra bunurilor statului sau unităților teritorial-administrative, din cauza naturii lor predominant administrative, de drept public. Cu toate acestea, s-a recunoscut necesitatea ordonării reglementării acestor drepturi în Legea nr. 121-XVI din 4 mai 2007 privind administrarea și deetatizarea proprietății publice, întrucât la moment autoritățile publice transmit imobile cu titlu de „folosință", „gestiune economică", „administrare operativă", „transmitere la bilanț/balanță" etc. fără a exista un regim juridic comprehensiv al acestor drepturi de natură administrativă și fără a exista claritate privind delimitarea dintre aceste drepturi.

Art. 287[2], 288-288[4] în redacția Proiectului au drept obiectiv revenirea la sistemul tradițional de a reglementa regimul bunurilor imobile și anume se revine la principiul că tot ce se află pe teren face parte din teren (*superficies solo cedit*). În acest sens, se introduce regula că bun imobil se consideră terenul, iar construcțiile, lucrările, drumurile, alte amenajări de pe el, fac parte componentă din teren (cf. §93-95 Codul civil german; § 50 Partea Generală a Codului civil al Estoniei, 2002; art. 968 Cod civil Letonia, 1994; art. 900 și 951 Cod civil Quebec etc.). Astfel, proprietarul terenului cu construcție nu poate vinde sau ipoteca construcția, dar păstra terenul.

Actualmente abaterea de la acest principiu generează mai multe anomalii juridice:

1) conform cadrului legal existent este posibil de a înstrăina terenul fără a înstrăina construcția, și invers;

2) proprietarul terenului ar putea cere proprietarului construcției o plată pentru folosirea terenului;

3) întinderea drepturilor proprietarului terenului este sever limitată de existența pe terenul său a unei construcții ce aparține unui terț. Astfel, proprietarul terenului are o nudă proprietate, care nu este limitată în timp;

4) dacă construcția a fost ridicată legal de către terț, proprietarul terenului nu are nicio cale de a cere demolarea ei, dar nici nu poate să forțeze terțul proprietar al construcției să-i vândă construcția și nici nu poate să forțeze terțul proprietar al construcției să cumpere de la el terenul. În special, în cazul așa-numitelor „locațiuni cu drept de construire" nu există claritate pentru situația când locatarul nu plătește chiria, iar locatorul desface contractul. Rămâne problema cui revine proprietatea construcției. În sistemul actual, proprietatea rămâne locatarului, ceea ce ridică întrebarea dacă desfacerea contractului de locațiune are vreun rost dacă tot locatarul va continua să se folosească de teren, dar deja neavând obligația contractuală de plată a chiriei;

5) în caz de vânzare a apartamentelor într-un bloc locativ în curs de construire, constructorul, nefiind proprietar al terenului, nu transmite cumpărătorilor de apartamente vreo cotă-parte din dreptul de proprietate asupra terenului, ceea ce expune proprietarii de apartamente la riscuri juridice și pretenții de la proprietarul terenului;

6) în cazul ridicării unei construcții de către soți pe terenul care aparține înainte de căsătorie unuia dintre soți, instanța poate recunoaște proprietate comună în devălmășie doar construcția, nu și terenul. Aceasta ridică problema delicată despre temeiul pe care soțul neproprietar al terenului poate folosi terenul pentru a avea acces la casa care îi aparține;

7) în cazul când pe teren se află construcții neînregistrate, iar terenul se vinde, se pune problema dacă cumpărătorul a dobândit și construcțiile neînregistrate;

8) faptul că proprietarul de apartament nu are niciun drept asupra terenului și asupra altor părți comune din condominiu îl lipsește de orice drept de a decide privind amenajarea și folosința acestor părți comune;

9) dacă construcția este distrusă, proprietarul construcției pierde investiția fiindcă, în absența unei superficii, nu mai are dreptul de a construi pe terenul terțului.

Toate aceste și alte probleme juridice sunt soluționate prin principiul că tot ce este construit pe teren aparține proprietarului terenului de plin drept (prin efectul legii).

Noua reglementare introduce și **excepții** de la principiu:

1. Superficia

Clădirile și alte lucruri și lucrări atașate permanent la teren, care sunt construite pe terenul altuia pe baza unui *drept de superficie* nu constituie parte componentă a bunului imobil (art. 288[1] alin.(2) Cod civil în redacția Proiectului). Prin urmare, conform art. 443 alin.(5) în redacția Proiectului, dreptul de proprietate asupra construcției ridicate pe terenul grevat de superficie este exercitat de către superficiar pe durata existenței dreptului de superficie. În cazul în care construcția a fost înregistrată în registrul bunurilor imobile, superficiarul va fi arătat ca proprietar al construcției pe durata existenței dreptului de superficie (cf. art. 330(2) din proiectul de modificare a Codului civil al Federației Ruse, Secțiunea Dreptul de construcție).

2. Construcțiile temporare

Lucrurile atașate de teren pentru un scop temporar (numite și construcții provizorii) nu constituie parte componentă a bunului imobil (art. 288[1] alin.(2) Cod civil în redacția Proiectului). Aici se includ, cu titlu de exemplu, gherete, șoproane etc. care, în fond, nu constituie bunuri imobile.

3. Unitățile în condominiu

Potrivit art. 288[3] alin. (1) din Codul civil în redacția Proiectului, constituie bun imobil și *unitatea în condominiu* împreună cu cota-parte corespunzătoare din dreptul de proprietate sau de superficie asupra terenului, părților din clădire altele decât unitățile și altor părți comune ale condominiului.

Unitatea în condominiu și cota-parte corespunzătoare din dreptul asupra părților comune nu pot fi înstrăinate sau grevate decât împreună, adică ele constituie o „unitate juridică".

Astfel, Proiectul corelează cu proiectul Legii cu privire la condominiu, elaborat de către Ministerul Dezvoltării Regionale și a Construcțiilor, care de asemenea folosește termenul de „unitate" în condominiu, ca termen juridic ce cuprinde apartamentele, oficiile, locurile de parcare și alte încăperi sau spații izolate înregistrate separat în capitolul C din registrul bunurilor imobile. În acord cu principiul *superficies solo cedit* atât prezentul Proiect cât și proiectul Legii cu privire la condominiu prevăd că proprietarul unității are, totodată, o cotă-parte în părțile comune ale condominiului, în special, asupra terenului comun și clădirii comune. Suplimentar, Proiectul se referă la această formă de structurare a proprietății la art. 355 din Codul civil în redacția Proiectului.

O atenție deosebită s-a acordat **dispozițiilor tranzitorii**, de trecere de la sistemul actual (de separare completă a dreptului asupra terenului și dreptului asupra construcției) la sistemul tradițional *superficies solo cedit*. S-a urmărit o reglementare previzibilă care, pe de o parte, este suficient de detaliată, iar, pe de altă parte, care nu ar aduce atingere drepturilor deja dobândite de către proprietarii de terenuri sau construcții. Astfel, dispozițiile tranzitorii relevante se cuprind în art. 20-31 din Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil, în redacția Proiectului. Ele se bazează pe experiența altor state post-sovietice care au revenit la principiul *superficies solo cedit*: art. 506, 3054 și 3058 din Codul civil al Cehiei, în vigoare din 1 ianuarie 2014; § 34[1]-36 din Legea Estoniei privind reforma funciară din 17 octombrie 1991 și Legea Estoniei §13-15[4] privind punerea în aplicare a legii privind proprietatea din 27 octombrie 1993; art. 232–243 din Codul civil polonez și Legea Poloniei privind gestiunea bunurilor imobile din 1997.

Dispozițiile tranzitorii pot fi rezumate la următoarele coordonate:

1) construcția sau lucrări atașate solid de teren înregistrate în capitolul B al registrului bunurilor imobile, încetează, din data de [12 iunie 2018], a fi bun imobil separat și devine parte componentă din teren, cu condiția că la acea dată aceeași persoană sau aceleași persoane dețin în proprietate atât bunul imobil înregistrat separat în capitolul B cât și terenul (art.21 din Legea de punere în aplicare a Codului civil în redacția Proiectului);

2) bunurile imobile înregistrate separat în capitolul B care, conform legislației anterioare nu constituie parte componentă a terenului pe care sunt amplasate, și care la [12 iunie 2018] aparțineau unei alte persoane decât proprietarul terenului, nu devine parte componentă a terenului și continuă să se *considere bun imobil* (*art.22 alin. (1) din Legea de punere în aplicare a Codului civil în redacția Proiectului*). Totuși, dacă după [12 iunie 2018] terenul și bunul imobil înregistrat separat în capitolul B devine proprietatea aceleiași persoane sau acelorași persoane, din data dobândirii, bunul imobil înregistrat separat în capitolul B încetează a fi bun imobil și devine parte componentă a terenului pe care este amplasat (art. 24).

3) proprietarul terenului pe care sunt amplasate bunuri imobile înregistrate separat în capitolul B și care nu devin parte componentă a terenului la [12 iunie 2018] conform dispozițiilor art. 22, deține un drept de preemțiune în caz de vânzare a bunului imobile înregistrat separat în capitolul B, iar proprietarul bunului imobil înregistrat separat în capitolul B deține un drept de preemțiune în caz de vânzare a terenului. Acest drept de preemțiune nu se aplică în cazul în care terenul aparține statului sau unității administrativ-teritoriale (art.23 din Legea de punere în aplicare a Codului civil în redacția Proiectului).

4) *dispozițiile tranzitorii prevăzute mai sus și noile reguli de la art. 288-288[4] din Codul civil* în redacția Proiectului nu afectează dispozițiile art. 278, 287[3] din Codul fiscal și alte dispoziții ale legislației fiscale, conform cărora anumite bunuri imobile, părți componente ale bunurilor imobile ori părți din ele, drepturi asupra lor sau cote-părți din dreptul asupra lor, sunt obiect al impunerii.

5) prin efectul art. 26 al Legea de punere în aplicare a Codului civil în redacția Proiectului, din [12 iunie 2018], se instituie drept de superficie, asupra **terenului care aparține unei persoane private** (alta decât statul sau unitatea administrativ-teritorială), în folosul proprietarului bunului imobil înregistrat separat în capitolul B (cu excepția construcțiilor provizorii) și proprietarului bunului imobil înregistrat separat în capitolul C, dacă proprietarul bunului imobil respectiv, la data de [12 iunie 2018], se află în una din următoarele situații:

a) are un drept de posesie sau folosință asupra terenului născut din lege sau contract, altul decât un drept de superficie;

b) nu are nici un drept asupra terenului.

Dreptul de superficie asupra terenului public se instituie pe termen determinat, iar art. 26 prevede reguli prin care se va determina acest termen. Punctul de pornire este că părțile ar trebui să convină amiabil asupra unui termen, iar în caz de neînțelegere decide instanța de judecată pornind de la durata prezumată de funcționare a construcției. În rest, acestei superficii i se aplică regimul de drept comun al superficiei, inclusiv regula că proprietarul terenului dobândește la încetarea superficiei proprietatea deplină asupra construcției în schimbul unei despăgubiri egală cu valoarea de piață a construcției conform art. 451 din Codul civil în redacția Proiectului dacă părțile nu convin altfel sau nu convin supra prelungirii superficiei.

Proiectul nu are drept obiectiv să soluționeze problema dacă proprietarul construcției îi datorează proprietarului terenului o redevență (chirie) *pentru folosirea terenului pe durata superficiei*. Acest aspect depinde de raportul dintre ei (contractual sau extracontractual) și de legea aplicabilă acestui raport, iar Proiectul nu poate interveni cu o soluție unică, care ar ignora circumstanțele istorice ale fiecărui caz în parte.

6) prin efectul art. 28 din Legea de punere în aplicare a Codului civil în redacția Proiectului, din [1 ianuarie 2019], se instituie drept de superficie asupra **terenului care aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale** (indiferent că face parte din domeniul public sau privat), în folosul proprietarului bunului imobil înregistrat separat în capitolul B (cu excepția construcțiilor provizorii) și proprietarului bunului imobil înregistrat separat în capitolul C, dacă proprietarul bunului imobil respectiv, la data de [1 ianuarie 2019], se află în una din următoarele situații:

a) are un drept de locațiune cu drept de construcție asupra terenului;

b) are un *drept de concesiune asupra terenului*;

c) are un drept de folosință asupra terenului pe baza parteneriatului public-privat;

d) are un drept de posesie sau folosință asupra terenului altele decât cele prevăzute la lit. a)-c);

e) nu are nici un drept asupra terenului.

Superficiarul care deține superficie legală în temeiul lit. d) sau e) este obligat să achite în bugetul de stat sau, după caz, în bugetul local o redevență anuală în mărime egală cu chiria pentru locațiunea terenului statului, prevăzută de legea anuală a bugetului de stat. Categoriile de persoane scutite de a plata redevenței anuale se specifică în legea anuală a bugetului de stat. Această obligație incumbă și dobânditorului subsecvent al bunului înregistrat separat și al dreptului de superficie.

În cazul prevăzut de lit. e) dreptul de superficie se instituie doar asupra părții din teren necesare pentru deservirea bunului imobil înregistrat separat în capitolul B. Dimensiunile concrete ale sectoarelor de teren se stabilesc de către proprietarul terenului la cererea superficiarului sau la inițiativa proprietarului. În cazul prevăzut de lit. a)-d) dacă proprietarul bunului imobil respectiv are dreptul menționat doar asupra părții din terenul respectiv, dreptul de superficie se extinde doar asupra părții din teren asupra căruia el are dreptul menționat.

Dreptul de superficie prevăzut de art. 28 asupra **terenului care aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale** este perpetuu, cu excepție prevăzute de art. 28 alin.(5).

7) pentru certitudine juridică și evitarea abuzurilor, drepturile dobândite anterior rămân neafectate. Astfel, se prevede că art. 288[1] nu afectează drepturile, de orice natură, ale persoanei, care nu este proprietar al terenului, de a construi și de a deveni proprietar al construcției ridicate, dobândite înainte [12 iunie 2018] și care vor continua să produce efecte juridice până la stingerea lor conform conținutului lor, stabilit înainte de [12 iunie 2018] (potrivit art.31 din Legea de punere în aplicare a Codului civil în redacția Proiectului). De exemplu, contractele de arendă funciară cu drept de construcție încheiate de autoritățile publice locale își continuă efectul, însă pot fi prelungite doar sub forma unei superficii.

Proiectul introduce art. 302[2] al Codului civil, potrivit căruia sunt bunuri culturale mobile bunurile atribuite, în condițiile legii, la patrimoniul cultural național mobil al Republicii Moldova, precum și bunurile atribuite ca atare de legea aplicabilă regimului juridic al bunului respectiv conform regulilor dreptului internațional privat. Bunurile culturale mobile care aparțin Republicii Moldova sau unității administrativ-teritoriale fac parte din domeniul public al acesteia. Regimul juridic al bunurilor culturale mobile, precum și condițiile și limitele în care persoanele fizice și juridice exercită dreptul de proprietate asupra acestora este prevăzut de lege, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și, în completare, de prezentul cod.

Dispozițiile se bazează pe cadrul creat de Legea nr. 280 din 27 decembrie 2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil. Introducerea conceptului de bunuri culturale mobile este important și pentru aplicarea unor dispoziții în materie de uzucapiune (art. 330[1], 331 și 333 Cod civil în redacția Proiectului, care, la rândul lor, implementează unele dispoziții ale Convenției UNESCO din 14 noiembrie 1970 asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea și împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate al bunurilor culturale, ratificată prin Legea nr.141-XVI din 21 iunie 2007 și a art. 8 din Directiva 2014/60/UE din 15.05.2014 privind restituirea obiectelor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru.

TITLUL II POSESIUNEA

Proiectul prevede o nouă reglementare a posesiei ca stare de fapt generatoare de efecte juridice, urmând concepția reglementării existente, dar preluând unele soluții prevăzute de Cartea VIII din DCFR, Codul civil german și Codul civil român.

Se recunoaște expres nu doar posesia bunurilor corporale, ci și a drepturilor, ca bunuri incorporale. Așadar, proiectul de lege introduce regula că se consideră posesor al dreptului persoana care a început să-l exercite ca un titular. Dispozițiile privind posesia se aplică în mod corespunzător posesiei drepturilor. Așadar, de protecția posesorie, și în special de protecția posesorului de bună-credință și a dobânditorului de bună-credință vor beneficia și dobânditorii de creanțe, părți sociale în SRL, acțiuni în SA ori de drepturi asupra obiectelor de proprietate intelectuală. Abordarea modernă respectivă se regăsește și în Codul civil al Cehiei.

CAPITOLUL I: DISPOZIȚII GENERALE

Proiectul introduce delimitarea dintre posesorul sub nume de proprietar și posesorul de drept limitat de (304[1] Cod civil în redacția Proiectului). Este posesor sub nume de proprietar persoana care exercită posesia asupra bunului cu intenția de a se comporta cu el ca un proprietar.

Este posesor de drept limitat persoana care exercită posesia asupra bunului:

a) în calitate de titular al unui drept real limitat, în calitate de locatar, comodatar sau coproprietar, în privința cotelor-părți ale celorlalți coproprietari, precum și în alte cazuri când exercită posesia cu intenția de a acționa astfel în interesul său, în baza unui anumit raport juridic cu posesorul sub nume de proprietar prin care posesorului de drept limitat a dobândit dreptul să posede bunul; sau

b) în calitate de antreprenor, cărăuș, depozitar, precum și în alte cazuri când exercită posesia cu intenția de a acționa astfel la indicația posesorului sub nume de proprietar, în baza unui anumit raport juridic cu posesorul sub nume de proprietar prin care posesorul de drept limitat are dreptul de a reține bunul până când cheltuielile sau costurile aferente posesiei nu au fost achitate de către posesorul sub nume de proprietar (cf. art. VIII – 1:206 și 1:207 DCFR).

Delimitarea este relevantă pentru aplicarea regulilor uzucapiunii (art. 313, 330[2], 330[4], 332 și 335 alin.(6) din Codul civil).

În locul art. 303 alin.(2) din redacția actuală a Codului civil, Proiectul introduce art. 304[2] care definește posesia prin prepus. Este prepus, în scopul exercitării posesiei, persoana:

a) care exercită stăpânirea de fapt nemijlocită asupra bunului din numele posesorului, neavând intenția și fără a fi parte la raportul juridic prevăzute de art. 304[1] alin.(3); sau

b) căreia posesorul îi poate da instrucțiuni obligatorii în legătură cu stăpânirea sau folosirea bunului în interesul posesorului.

La categoria de prepus se poate atribui, în special:

a) salariatul posesorului sau persoană care exercită o funcție similară; sau

b) persoana căreia posesorul i-a îngăduit stăpânirea de fapt asupra bunului din motive practice.

De asemenea, este prepus persoana care accidental este într-o poziție să exercite, și exercită, stăpânirea de fapt nemijlocită asupra bunului pentru posesor (cf. VIII – 1.208 DCFR).

CAPITOLUL II: EFECTELE POSESIEI

Secțiunea 1: Prezumția proprietății

Reglementarea cuprinsă în art. 305 din redacția existentă a Codului este păstrată, cu unele precizări.

Secțiunea 2: Apărarea posesiei

Proiectul reformează esențial regimul apărării posesiei ca stare de fapt contra deposedării sau tulburării ilegale de posesiei. Potrivit art. 306 în redacția Proiectului, persoana care deposedează posesorul sau îi tulbură posesia se consideră că acționează ilegal, în sensul prezentei secțiuni, dacă persoana acționează fără consimțământul posesorului, iar deposedarea sau tulburarea nu este permisă de lege (cf. VIII. – 6:201 DCFR).

Astfel, legea acordă următoarele mijloace de apărare a posesiei:

1) *autoapărarea* – posesorul sau un terț poate recurge la autoapărare împotriva altei persoane care deposedează ilegal de bun posesorul, care în alt mod tulbură ilegal posesia, sau a cărei faptă de deposedare ilegală sau tulburare ilegală este iminentă (art. 307, cf. art. VIII. – 6:202 DCFR).

2) *apărarea posesiei pe calea acțiunii în reintegrare* – în cazul în care o persoană deposedează ilegal posesorul, acesta, sub sancțiunea decăderii, în termen de 1 an, este în drept să îi ceară restituirea bunului, indiferent de care dintre ei are dreptul de posesie sau are o posesie preferată. Termenul de 1 an începe să curgă de la data deposedării. (art. 308, cf. §858(2) din Codul civil german, art. VIII. – 6:203DCFR).

3) *apărarea posesiei pe calea acțiunii în complângere* – dacă o persoană tulbură ilegal posesia bunului, sau dacă tulburarea ilegală ori deposedarea ilegală este iminentă, posesorul, sub sancțiunea decăderii, în termen de 1 an, are dreptul la apărare conform dispozițiilor alin.(1), indiferent de cine are dreptul sau o preferință de a poseda, folosi sau de a se bucura în alt mod de bun în sensul art. 310. Termenul de 1 an începe să curgă din momentul în care tulburarea începe sau, în caz de tulburare repetată, din momentul în care ultima tulburare a avut loc.

Instanța de judecată poată să dispună apărarea posesorului, în funcție de circumstanțe, prin interzicerea tulburării iminente, interzicerea tulburării curente, precum și înlăturarea consecințelor tulburărilor din trecut (art. 309, cf. art. VIII. – 6:204 DCFR).

4) *apărarea posesiei preferate pe calea acțiunii în reintegrare* – posesorul anterior este în drept să ceară restituirea bunului de la persoana care exercită stăpânirea de fapt asupra bunului dacă posesia anterioară este preferată în comparație cu posesia curentă a acestei persoane. Posesia anterioară este preferată în comparație cu posesia curentă dacă posesorul anterior este de bună-credință și are dreptul să posede, în timp ce persoana care exercită posesia curentă nu are dreptul să posede bunul (art. 310, cf. art. VIII. – 6:301 DCFR).

5) *apărarea posesiei preferate pe calea acțiunii în complângere* – dacă o persoană tulbură posesia, sau tulburarea ori deposedarea este iminentă, posesorul de bună-credință are dreptul la apărare conform dispozițiilor art. 309 alin.(2), cu excepția cazului în care:

a) persoana care tulbură va avea, în caz de deposedare, o posesie preferată conform art. 310 alin. (2)-(4); sau

b) persoana are un drept de folosință sau de a se bucura în alt mod de bun care este preferat în comparație cu posesorul (cf. 310, art. VIII. – 6:302 DCFR).

De asemenea, Proiectul introduce în Codul de procedură civilă capitolul XXII[2] intitulat *„Procedura în acțiunile posesorii"* care cuprinde norme procedurale privind acțiunile posesorii după modelul Franței (art. 1264-1267 CPC), Italiei (art. 703-705) și României (art. 1003-1005 CPC).

TITLUL III PROPRIETATEA

CAPITOLUL I: DISPOZIȚII GENERALE

Noile art. 319[1]-319[4] din Codul civil reglementează clauza de inalienabilitate, adică clauza cuprinsă într-un contract sau testament care interzice înstrăinarea unui bun, însă numai pentru o durată de cel mult 49 de ani și dacă există un interes serios și legitim. În special, sunt stabilite condițiile de opozabilitate față de terți, inclusiv creditori, și sancțiunile nerespectării clauzei.

CAPITOLUL II: DOBÂNDIREA ȘI PIERDEREA DREPTULUI DE PROPRIETATE

Capitolul este completat cu o serie de articole care reglementează momentul trecerii dreptului de proprietate în anumite situații speciale:

1) noul art. 322[1] reglementează situația lipsei dreptului sau împuternicirii la transmițător, și stabilește că transmiterea are loc în momentul când dreptul este obținut de transmițător sau când persoana

care are dreptul ori împuternicirea de a transmite a ratificat ulterior transmiterea (cf. art. VIII. – 2:102 DCFR).

2) noul art. 322[2] reglementează situaţia dreptului condiţionat al dobânditorului, şi anume în cazul în care, în temeiul contractului de vânzare-cumpărare ori antrepriză cu rezerva proprietăţii, contractului de leasing financiar ori a altui contract translativ de proprietate, trecerea proprietăţii este supusă unei condiţii suspensive, dreptul dobânditorului de a plăti preţul în condiţiile contractului şi dreptul dobânditorului de a dobândi dreptul de proprietate prin plată este opozabil creditorilor transmiţătorului (cf. art. VIII. – 2:307 DCFR).

3) noul art. 322[3] reglementează înstrăinarea de mai multe ori aceluiaşi bun mobil de către transmiţător, şi continuă soluţiile anterior prevăzute în art. 622 din Codul civil.

Principala modificare în acest capitol constă în noua reglementare a uzucapiunii, precum şi a dobândirii de bună-credinţă. Aceste două instituţii perechi sunt fundamentale pentru promovarea principiului certitudinii juridice şi asigurării că, după o anumită perioadă, sau chiar fără trecerea unei anumite perioade, dreptul dobânditorului nu mai poate fi contestat din cauza unui viciu juridic al temeiului în baza căruia a dobândit dreptul (art. 336[1] din Codul civil în redacţia Proiectului).

Potrivit 330[1] alin.(1) dobînditorul de bună-credinţă dobîndeşte dreptul înregistrat în folosul său, în temeiul unui act juridic, în registrul bunurilor imobile sau într-un alt registru de publicitate cu caracter constitutiv, în sensul dispoziţiilor art. 283[12], şi în cazul în care cel care a dispus de drept nu era adevăratul său titular, nu avea împuterniciri de a dispune de drept sau actul juridic de dispoziţie este ineficient pe alt temei. Buna-credinţă trebuie să subziste pînă în momentul depunerii cererii de înregistrare a dreptului.

(2) Dobînditorul de bună-credinţă nu dobîndeşte, în temeiul dispoziţiilor alin.(1), dreptul înregistrat în cazul în care dobînditorul l-a obţinut cu titlu gratuit sau dobânditorul nu a intrat în posesia bunului care face obiectul dreptului înregistrat.

Acest articol vine să protejeze în primul rând cumpărătorii de imobile care, deşi au contracte de vânzare-cumpărare valabile, ulterior sunt acţionaţi în judecată de adevăratul proprietar al imobilului, care invocă faptul că vânzătorul nu avea dreptul de proprietate sau nu avea împuterniciri, chiar dacă există o aparenţă pe care cumpărătorul s-a încredinţat cu bună-credinţă. În acest caz, protecţia cumpărătorului este imediată şi nu cere un termen anume de posesie, dar cere intrarea în posesie. Or, proprietarul adevărat nu va putea pierde proprietatea adevărată, chiar dacă nu mai este înscris în registru dintr-o cauză viciată, dacă el rămâne în posesia bunului său.

Reglementarea uzucapiunii diferă după cum (1) se uzucapează un drept care se înregistrează într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv, cum ar fi registrul bunurilor imobile (art. 330[2] din Codul civil în redacţia Proiectului), sau (2) drepturi care nu se înregistrează în asemenea registre (art. 332). Aşadar, Codul se îndepărtează de clasificarea clasică între bunuri imobile şi mobile pentru care se stabileau termene diferite de uzucapiune, şi analizează în schimb modul de asigurare a publicităţii dreptului înregistrat, precum şi situaţia dobânditorului dreptului (dacă a plătit ceva în schimbul dreptului sau nu şi dacă cunoştea viciile dreptului pe care îl dobândeşte sau nu).

Termenele necesare pentru aceste două uzucapiuni au fost uniformizate în funcţie de situaţia dobânditorului dreptului. Astfel, pentru a uzucapa dobânditorul trebuie să exercite o posesie sub nume de proprietar:

a) timp de 3 ani, în cazul în care a dobândit dreptul cu titlu oneros şi, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credinţă;

b) timp de 5 ani, în cazul în care a dobândit dreptul cu titlu gratuit şi, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credinţă; sau

c) timp de 10 ani, în celelalte cazuri, adică în cazul în care dobânditorul era de rea-credinţă la momentul dobândirii sau a devenit de rea-credinţă înainte de împlinirea termenului corespunzător de la lit. a) sau, după caz, lit. b). Recunoaşterea uzucapiunii în folosul dobânditorului de rea-credinţă este o noutate în legislaţia actuală, dar corespunde cu tendinţa altor state. Chiar dacă dobânditorul era de rea-

credinţă, trecerea termenului de 10 ani justifică aplicarea uzucapiunii, deoarece soluţia protejează terţii cu care tratează dobânditorul şi, în special, creditorii săi şi dobânditorii subsecvenţi.

O excepţie de la aceste termene se prevede în art. 330, care, pentru oricare uzucapiune a bunurilor culturale mobile, stabileşte un termen de 30 de ani.

În cazul uzucapiunii unui drept care se înregistrează într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv (cunoscută şi sub denumirea de „uzucapiune tabulară"), art. 330[2] din Codul civil în redacţia Proiectului introduce condiţia suplimentară, pe lângă durata respectivă a posesiei, ca dobânditorul să fi fost înregistrat în registru în cadrul aceleiaşi perioade. În cazul art. 330[2] în cadrul Grupului de lucru a fost pusă în discuţie şi opţiunea ca uzucapiunea să opereze doar cu condiţia că dobânditorul a fost înregistrat perioada respectivă în registru, chiar dacă nu a exercitat posesia (sistemul Cehiei). S-a preferat însă soluţia Germaniei care suplimentar solicită uzucapantul să exercite şi posesia bunului, astfel se evită situaţia în care un terţ ar uzucapa un bun imobil deşi nu a intrat în posesia lui, iar fostul proprietar, deşi nu mai este înregistrat în registrul bunurilor imobile, dar posedă bunul imobil, după un termen anumit pierde orice şansă de a mai contesta pierderea proprietăţii sale din careva circumstanţe viciate juridic.

Noul art. 330[4] din Codul civil în redacţia Proiectului reglementează o varietate specială a uzucapiunii de către posesorul de rea-credinţă – uzucapiunea dreptului contrar cuprinsului registrului de publicitate (cunoscută şi sub denumirea de „uzucapiune extratabulară"). Această varietate a uzucapiunii este larg răspândită în sistemele de drept şi a fost recunoscută compatibilă cu Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale în cauza *J.A. Pye (Oxford) Ltd şi J.A. Pye (Oxford) Land Ltd vs Regatul Unit* (Hotărârea Curţii Europene a Drepturilor Omului din 30 august 2007).

Astfel, potrivit noului art. 330[4] dreptul de proprietate asupra unui bun imobil sau mobil poate fi înregistrat în registrul bunurilor imobile sau, după caz, într-un alt registru de publicitate cu caracter constitutiv în sensul dispoziţiilor art. 283[12] din Codul civil în redacţia Proiectului, în temeiul hotărârii judecătoreşti prin care se constată uzucapiunea, în folosul posesorului sub nume de proprietar care l-a posedat timp de 10 ani, în una din următoarele situaţii:

a) proprietarul înregistrat în registrul de publicitate a decedat ori, după caz, si-a încetat existenţa;

b) a fost înregistrată în registrul de publicitate declaraţia de renunţare la proprietate;

c) bunul imobil este un teren, cu sau fără construcţii, care nu a fost supus înregistrării primare în registrul bunurilor imobile.

Deoarece această uzucapiune operează ca urmare a unei proceduri judiciare, Proiectul prevede modificarea şi completarea Codului de procedură civilă prin noua redacţie a Capitolului XXXII intitulat „Uzucapiunea dreptului contrar cuprinsului registrului de publicitate".

Proiectul păstrează concepţia art. 331 din Codul civil în redacţia actuală care reglementează instituţia dobândirii cu bună-credinţă a dreptului de proprietate asupra bunului mobil dreptul de proprietate asupra căruia nu înregistrează într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv.

În fine, art. 331[1] reglementează situaţia când un bunul mobil este grevat cu un drept real limitat al unui terţ şi transmiţătorul nu are dreptul sau împuternicirea de a dispune de bun liber de dreptul terţului. Reglementarea prevede condiţiile în care dobânditorul dreptului de proprietate, cu toate acestea, dobândeşte acest drept liber de dreptul terţului (cf. art. VIII. – 3:102 DCFR).

CAPITOLUL III: PROPRIETATEA COMUNĂ

Proiectul operează modificări şi completări doar în unele aspecte, mai problematice, în materie de proprietate comună, şi anume:

1) noua redacţie a art. 351 reglementează actele de administrare şi dispoziţie privind bunurile proprietate comună pe cote-părţi. În special, în privinţa actelor de administrare cu privire la bunul comun

de la regula unanimității se trece la regula majorității cotelor-părți pentru luarea deciziei de a încheia actul respectiv.

2) noul art. 351[2] precizează faptul că fiecare coproprietar poate sta singur în justiție, indiferent de calitatea procesuală, în orice actiune privitoare la coproprietate, inclusiv în cazul actiunii în revendicare.

3) în problema partajului la art. 361 se precizează că dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este comod partajabil în natură, partajul se face prin:

a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unui coproprietar, la cererea sau, în favoarea mai multor coproprietari, la cererea lor comună. În cazul mai multor cereri de atribuire care se contrazic reciproc, instanța de judecată aplică dispozițiile art. 361[1]. Astfel, se înlătură confuzia anterioară care putea fi interpretată că bunul se atribuie în natură doar dacă toți coproprietarii o cer.

b) dacă niciunul dintre coproprietari nu a cerut atribuirea întregului bun, vînzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei. Unul din modurile în care coproprietarii se pot înțelege să facă vânzarea în temeiul lit. b) este licitația internă, fără participarea terților.

Art. 352 păstrează dreptul de preemțiune al coproprietarilor în caz de vânzare a cotei-părți, însă exclude paralelismul în ce privește procedura de respectare a dreptului de preemțiune și sancțiunile nerespectării sale. Acesta din urmă sunt lăsate dispozițiilor comune din Secțiunea Dreptul de preemțiune (art. 792[1]-797) din Capitolul I, Titlul III, Cartea 3a din Codul civil.

CAPITOLUL III[1] PROPRIETATEA PERIODICĂ

Noul capitolul introduce în legislația națională o varietate a proprietății comune - proprietatea periodică, folosită în special în produsele de vacanță (*timesharing*). Proprietatea periodică este modalitatea proprietății care apare ori de câte ori mai multe persoane (coproprietari) exercită succesiv și repetitiv atributul folosinței specific dreptului de proprietate asupra unui bun mobil sau imobil, în intervale de timp determinate, egale sau inegale.

Se precizează că dispozițiile prezentului capitol nu se aplică în cazul în care asupra bunului există un drept de proprietate comună pe cote-părți, iar coproprietarii au convenit asupra unui mod de folosință în intervale de timp determinate.

Deoarece proprietatea periodică este doar o varietate a proprietății comună pe cote-părți, proiectul specifică faptul că dispozițiile legale privind proprietatea comună pe cote-părți se aplică în mod corespunzător proprietății periodice în măsura în care nu contravin dispozițiilor prezentului capitol.

CAPITOLUL IV: APĂRAREA DREPTULUI DE PROPRIETATE

Noua redacție a capitolului simplifică regimul acțiunii în revendicare (acțiunea proprietarului neposesor față de posesorul neproprietar), stabilind la art. 374 că proprietarul unui bun are dreptul de a i se recunoaște dreptul de proprietate și de a obține sau recupera posesia sa de la oricare persoană îl stăpânește de fapt, următoarelor cazuri:

1) acea persoană are un drept de a poseda bunul, în sensul art. 304[1] alin.(3), opozabil proprietarului.

2) dacă, în condițiile stabilite de lege, prin efectul dobândirii de bună-credință, uzucapiunii, accesiunii, a aplicării dispozițiilor privind regimul bunului găsit sau a altui temei prevăzut de lege, proprietarul a pierdut dreptul de proprietate, iar posesorul sau predecesorul său l-a dobândit (art. 375 Cod civil).

Art. 375[1] reglementează situația specială a revendicării bunului dobândit în temeiul actului juridic lovit de nulitate absolută sau relativă sau ineficient (cf. art. VIII. – 6:102 DCFR), iar art. 375[2] reglementează problema concurenței acțiunii în revendicare cu alte acțiuni

CAPITOLUL V: DREPTUL DE VECINĂTATE

Proiectul operează unele modificări de precizare la acest capitol. La art. 389 se precizează că orice construcție, lucrare sau plantație se poate face de către proprietarul terenului numai cu respectarea unei distanțe minime de 60 de cm față de linia de hotar. Această distanță este supletivă, adică se aplică doar dacă nu se prevede altfel prin lege sau prin regulamentul de urbanism.

Iar la alineatul (3) al acestui articol se precizează că, în caz de nerespectare a distanței prevăzute la alin.(1) și (2), proprietarul vecin este îndreptățit să ceară demolarea construcției pe cheltuiala proprietarului terenului pe care acestea sînt ridicate.

TITLUL IV ALTE DREPTURI REALE

CAPITOLUL I: UZUFRUCTUL

Proiectul exclude regula imperativă că uzufructul este, prin esența sa incesibil, și la noul art. 397[2] introduce doar o regulă supletivă că uzufructuarul nu poate ceda dreptul său unei alte persoane fără acordul nudului proprietar. Totuși, prin actul care s-a constituit uzufructul se poate stipula că uzufructul este cesibil. Modificarea are ca scop să facă uzufructul mai atractiv pentru mediul de afaceri și recunoaște valoarea lui comercială, precum și ușurează posibilitatea creditorilor uzufructuarului să urmărească silit dreptul de uzufruct.

Completarea de la art. 412 vine să precizeze care sunt reparațiile mari care cad în sarcina nudului proprietar. Sunt reparații mari acelea ce au ca obiect o parte importantă din bun si care implică o cheltuială excepțională, cum ar fi cele referitoare la consolidarea ori reabilitarea construcțiilor privind structura de rezistentă, zidurile interioare si/sau exterioare, acoperișul, instalațiile electrice, termice ori sanitare aferente acestora, la înlocuirea sau repararea motorului ori caroseriei unui automobil sau a unui sistem electronic în ansamblul său.

CAPITOLUL III: SERVITUTEA

La art. 433 Proiectul clarifică în ce condiții servitutile pot fi dobândite prin uzucapiune. Orice servitute se poate dobândi prin uzucapiunea prevăzută la art. 330[1] (așa numita „uzucapiune tabulară"). Numai servitutea pozitivă se poate dobândi prin uzucapiunea prevăzută de dispozițiile art. 330[3] (așa numita „uzucapiune extratabulară"), care se vor aplica în mod corespunzător.

CAPITOLUL IV: SUPERFICIA

La art. 443 Proiectul recunoaște faptul că construcția ridicată de superficiar este o parte componentă esențială a dreptului de superficie. Cu toate acestea, se aduce precizarea că dreptul de proprietate asupra construcției ridicate pe terenul grevat de superficie este exercitat de către superficiar pe durata existenței dreptului de superficie (cf. art. 330 alin.(2) din proiectul de modificare a Codului civil al Federației Ruse, Secțiunea Dreptul de construcție). În cazul în care construcția a fost înregistrată în registrul bunurilor imobile, superficiarul va fi arătat ca proprietar al construcției pe durata existenței dreptului de superficie. Astfel, se concretizează că superficiarul nu are o proprietate pură și simplă, ci doar exercită dreptul de proprietate asupra construcției pe durata superficiei.

Proiectul operează modificări și în privința efectelor stingerii dreptului de superficie (art. 451). Așadar, în cazul expirării termenului superficiei sau rezoluțiunii contractului din care ea s-a născut, construcția care făcea obiectul dreptului de superficie, din data stingerii superficiei, devine de drept parte componentă a terenului conform art. 288[1], aparținând proprietarului terenului, iar dreptul superficiarului asupra terenului și construcției se radiază. Proprietarului terenului îi incumbă obligația de a plăti o

despăgubire egală cu valoarea de piață a acesteia de la data expirării termenului. Superficiarul nu are dreptul, la stingerea dreptului de superficie, să demoleze construcția sau părți ale ei. Superficiarul este obligat să remită proprietarului terenului actele aferente construirii construcției.

Când construcția nu exista în momentul constituirii dreptului de superficie, iar valoarea acesteia este egală sau mai mare decât aceea a terenului, proprietarul terenului poate cere obligarea superficiarului să cumpere terenul la valoarea de piață pe care acesta ar fi avut-o dacă nu ar fi existat construcția. Superficiarul poate refuza să cumpere terenul dacă ridică, pe cheltuiala sa, construcția clădită pe teren si repune terenul în situația anterioară.

CAPITOLUL V: GAJUL

Noul capitol privind gajul recodifică legile speciale în materie (Legea nr. 449-XV din 30 iulie 2001 cu privire la gaj și Legea nr. 142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă) și le consolidează cu dispozițiile anterioare ale acestui capitol. Capitolul se bazează pe concepția, structura și textul Legii cu privire la gaj, așa cum a fost reformată prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 173 din 25 iulie 2014. Regimul gajului mobiliar și ipotecii (imobiliare) este uniformizat în măsura posibilă, iar ipotecii se vor aplica noutățile prevăzute de Legea nr. 173 din 25 iulie 2014, cum ar fi dreptul debitorului ipotecar de a constitui ipotecă de rangul 2 fără consimțământul creditorului ipotecar de rangul 1, ceea ce va încuraja refinanțarea debitorilor și concurența mai mare între creditori.

În acest sens, potrivit art. 456 din Codul civil în redacția Proiectului, dispozițiile privitoare la gaj se aplică în mod corespunzător ipotecii în măsura în care nu contravin dispozițiilor speciale cu privire la ipotecă.

Capitolul VIII (*Protecția drepturilor debitorilor în tranzacțiile cu consumatorii*) din Legea cu privire la ipotecă nu a fost preluat, deoarece materia dată este suficient și mai detaliat reglementată prin Legea privind contractele de credit pentru consumatori, nr. 202 din 12 iulie 2013, care va continua să se aplice.

La art. 462 din Codul civil în redacția Proiectului se precizează că dispozițiile privind ipoteca se aplică în mod corespunzător în cazul ipotecării drepturilor reale limitate dacă legea nu interzice ipotecarea lor, cum ar fi ipoteca uzufructului, servituții sau superficiei.

Prevederile art. 464 sunt modelate pe baza § 142-146 din Legea germană privind contractele de asigurări și au ca scop reglementarea relației dintre asigurător și creditorii garantați care tot au un interes legitim în bunul asigurat și menținerea asigurării chiar dacă apar incidente. În special, asigurătorul este obligat:

1) să confirme în scris creditorului garantat că îl recunoaște ca creditor garantat față de care poartă obligațiile prevăzute de prezentul articol;

2) la cererea creditorului garantat, să ofere informație în scris despre existența poliței de asigurare în privința bunului grevat în folosul creditorului garantat și suma asigurată din poliță;

3) să expedieze creditorului garantat, fără întârziere nejustificată *avertismentul prevăzut la art.* 1327 alin.(1) lit. a);

4) în termen de 7 zile după ce i s-a notificat survenirea unui caz asigurat care ar putea rezulta într-o pretenție mai mare de 5% din suma asigurată, să expedieze creditorului gajist informația despre acest fapt.

O noutate a Proiectului este introducerea art. 468[2] din Codul civil în redacția Proiectului privind dobândirea cu bună-credință a dreptului de gaj. Astfel, se instituie regula că chiar dacă debitorul gajist nu este titularul obiectului gajului și nici nu are împuternicirea de a-l gaja, creditorul gajist totuși dobândește un drept de gaj valabil dacă, la momentul constituirii gajului, sunt întrunite următoarele condiții cumulative:

a) debitorul gajist este înscris ca titular al obiectul gajului în registrul de publicitate prevăzut de lege sau, în cazul obiectelor dreptul asupra cărora, conform legii, nu se înregistrează într-un registru de publicitate, obiectul gajului sau titlul său reprezentativ la purtător se află în posesia debitorului gajist;

b) creditorul gajist nu a cunoscut și nici nu trebuia în mod rezonabil să cunoască faptul că debitorul gajist nu este titularul obiectului gajului și nici nu are împuternicirea de a-l gaja.

Regula de sus nu se aplică în cazul în care obiectul dreptul asupra cărora, conform legii, nu se înregistrează într-un registru de publicitate, a fost furat de la proprietar sau de la posesorul legal.

Reglementarea are drept scop protecția creditorilor gajiști de bună-credință contra riscului anulării gajului din cauza unor vicii juridice la constituirea gajului pe care creditorii gajiști nu le cunoșteau și nici nu trebuiau să le cunoască.

Art. 481 preia concepția Legii cu privire la gaj, conform căreia faptul că informația este înregistrată în Registrul garanțiilor nu constituie o prezumție legală a veridicității acesteia. Această regulă vizează totalitatea informațiilor înscrise în registru (cum ar fi descrierea bunului, creanței garantate etc.). Potrivit alin.(2) însă se prevede că dispozițiile art. 283[8] rămîn aplicabile, adică se aplică prezumția de exactitate pozitivă privitor la dreptul real înregistrat, și anume se prezumă că dreptul de gaj există. Prin urmare, trebuie să se facă distincție între exactitatea informației înregistrate, care nu se prezumă, și existența gajului, care se prezumă, dacă gajul este înregistrat.

Mai mult decât atât, conform art. 481 alin. (4) în raporturile cu terții de bună-credință, debitorul gajist sau creditorul gajist nu poate invoca incorectitudinea informației din Registrul garanțiilor.

Proiectul de asemenea preia art. 23 din Legea cu privire la ipotecă privind apărarea dreptului asupra bunului gajat în cazul pretențiilor terților și art. 24 privind verificarea bunului gajat și le generalizează și pentru gajul mobiliar, și le incorporează în art. 487[1] și 487[2] respectiv din Codul civil în redacția Proiectului.

Termenul de „ordine de prioritate" se înlocuiește cu termenul „rang de prioritate" în acord cu terminologia dedicată în domeniu și cea din Titlul V („Publicitatea drepturilor, a actelor și a faptelor juridice") din Cartea I a Codului civil.

La art. 494 alin.(2) lit. c) Proiectul extinde drepturile creditorului gajist la exercitarea gajului/ipotecii, și anume acordă dreptul să obțină posesiunea și să transmită în locațiune bunul gajat. În acest caz, dispozițiile legale privind vânzarea bunurilor corporale gajate se aplică în mod corespunzător la determinarea chiriei comercial rezonabile.

La lit. d) din același alineat se adaugă regula specială că, în cazul în care bunul gajat constă în dreptul asupra unui obiect de proprietate intelectuală, să vândă sau să acorde licențe cu titlu oneros către terți. În cazul acordării licenței, dispozițiile legale privind vânzarea bunurilor corporale gajate se aplică în mod corespunzător la determinarea remunerației comercial rezonabile pentru licență.

O atenție deosebită în Proiect este dedicată fazei de vânzare silită a bunului gajat, fază la care se comit abuzuri și în legătură cu care apar numeroase litigii.

Potrivit art. 505[1], vânzarea bunurilor este comercial rezonabilă dacă are loc în conformitate cu regulile prevăzute prin contractul de gaj sau, dacă nu s-au prevăzut asemenea reguli, după caz:

a) în modul în care se dispune în mod obișnuit de bunuri de același fel pe o piață organizată;

b) la prețul stabilit pe o piață organizată și valabil în momentul vânzării;

c) în conformitate cu practicile comerciale rezonabile urmate de cei care vând în mod obișnuit bunuri de același fel.

În condițiile prevăzute mai sus, simplul fapt că se putea obține un preț mai mare dacă vânzarea ar fi avut loc în alt moment sau printr-o altă metodă decât cea aleasă de creditor nu face ca vânzarea să nu fie considerată comercial rezonabilă.

De asemenea, se reglementează problema reparării prejudiciului în caz de vânzare. Potrivit art. 506, *în cazul în care creditorul gajist nu a respectat dispozițiile art. 505 și 505[1] la vânzarea bunului gajat,* debitorul gajist are dreptul de a cere de la creditorul gajist care a vândut bunul gajat repararea prejudiciului cauzat, dar nu poate cere anularea vânzării.

Noul art. 507 oferă creditorilor gajişti o cale alternativă pentru a diminua riscul pretenţiei de reparare a prejudiciului din partea debitorului gajist sau a altor creditori gajişti, instituind procedura opoziţiei la condiţiile de vânzare. Sintagma „la alegerea sa" din alineatul (1) al articolului indică faptul că creditorul gajist ar putea şi să nu urmeze procedura opoziţiei, ci direct să vândă bunul, conform procedurilor actuale. Dacă însă creditorul gajist a ales această procedură, creditorul gajist care exercită dreptul de gaj poate notifica, conform regulilor privind notificare avizului de executare, debitorului gajist condiţiile planificate de vânzare a bunului gajat. În termen de 15 zile de la comunicarea condiţiilor planificate de vânzare debitorul gajist poate formula opoziţie la condiţiile de vânzare în instanţa de judecată competentă. Opoziţia suspendă de drept procedura de vânzare până la soluţionarea definitivă a cauzei. Instanţa va soluţiona opoziţia în termen de 5 zile. Hotărârea instanţei poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la comunicare. În cazul respingerii opoziţiei, apelul nu îl opreşte pe creditor să treacă la vânzarea bunului. Apelul se soluţionează de urgentă.

Mai multe scenarii pot apărea:

a) dacă instanţa admite opoziţia, constatând că condiţiile planificate de vânzare nu respectată dispoziţiile art. 505 şi 505[1], instanţa va stabili condiţiile de vânzare corespunzătoare şi va încuviinţa vânzarea bunului.

b) bacă instanţa a respins opoziţia, creditorul gajist poate purcede la vânzare în condiţiile planificate de vânzare.

Dacă creditorul gajist a vândut bunul în condiţiile prevăzute la lit. a) sau b), debitorul gajist nu poate cere repararea prejudiciului pe temeiul prevăzut de dispoziţiile art. 506. Dacă însă creditorul gajist a vândut bunul la un preţ inferior celui determinat conform la lit. a) sau b), debitorul gajist poate cere repararea prejudiciului pe temeiul prevăzut de dispoziţiile art. 506.

TITLUL V: REGISTRUL BUNURILOR IMOBILE

Titlul este exclus având în vedere noua reglementare cuprinsă în Titlul V („Publicitatea drepturilor, a actelor şi a faptelor juridice") din Cartea 1 a Codului civil.

Se planifică, după publicarea tuturor modificărilor şi completărilor la toate cărţile Codului civil, abilitarea Ministerului Justiţiei cu renumerotarea şi republicarea codului.

CARTEA A TREIA

Grupul de lucru, în comun cu Ministerul Justiţiei, a elaborat proiectul modificărilor şi completărilor la Cartea 3 (*Obligaţiile*), precum şi altor acte legislative.

În acest scop, au fost studiate şi s-au ţinut cont de ultimele evoluţii legislative pe plan internaţional şi european şi în special:

a) Proiectul Cadrului Comun de Referinţă (*Draft Common Frame of Reference*) al Uniunii Europene, dezvoltat de mediul academic din Europa, publicat în 2008;

b) Codul civil german;

c) Codul civil francez, inclusiv modificările operate prin Ordonanţa nr. 2016-131 din 10 februarie 2016 de reformare a dreptului contractelor, a regimului general şi a probei obligaţiilor (*Ordonnance n° 2016-131 du 10 février 2016 portant réforme du droit des contrats, du régime général et de la preuve des obligations*);

d) Codul civil al Italiei; al Olandei; legile de drept privat ale Estoniei; noile coduri civile ale Cehiei (2014), Ungariei (2014), al Argentinei (2015);

e) noul Cod civil al României în vigoare din 1 octombrie 2011;

f) Codul civil al Federaţiei Ruse, cu modificările operate prin reforma pusă în aplicare între anii 2013 şi 2016;

g) dreptul european – în special directivele în materie de drept privat şi al protecţiei consumatorilor. De asemenea, s-a luat în cont Proiectul de Regulament al Parlamentului european şi al

Consiliului privind Legislaţia europeană comună în materie de vânzare (*Common European Sales Law Regulation - CESL*), care însă nu a fost adoptat la nivel de UE.

La fel, s-a urmărit o mai bună corelare cu regulile şi principiile Convenţiei de la Viena privind contractele de vânzare internaţională de mărfuri din 1980 (la care Republica Moldova este parte) şi Principiile Contractelor Comerciale Internaţionale, elaborate de către Institutul Internaţional pentru Unificarea Dreptului Privat (UNIDROIT) (1994-2010).

Scopul Proiectului este de a moderniza dreptul privat al Republicii Moldova, conform ultimelor tendinţe europene şi internaţionale în materie, de a face legislaţia civilă mai exactă şi mai previzibilă, de a proteja mai bine consumatorii stabilind norme juridice în materie de obligaţii şi contracte de la care nu se poate deroga în detrimentul consumatorilor etc. Această abordare corelează cu introducerea expresă de către Proiect a principiului protecţiei consumatorilor în art. 1 al Codului civil.

Din cealaltă perspectivă, în raporturile dintre profesionişti, sunt lărgite şi clarificate limitele libertăţii contractuale, în special prin edictarea normei conform căreia dispoziţiile Cărţii 3 privitoare la conţinutul contractelor se prezumă dispozitive, iar profesioniştii îşi pot amenaja liber raportul contractual, fiind diminuat riscul anulării clauzei la care ei au convenit.

Una din metodele modernizării este abrogarea şi recodificarea legilor speciale care au acelaşi obiect de reglementare ca şi normele existente în Codul civil:

1) Legea nr. 198-XV din 15 mai 2003 cu privire la arenda în agricultură;

2) Legea nr. 59-XVI din 28 aprilie 2005 cu privire la leasing;

3) capitolele I şi II privind contractul de asigurare din Legea nr. 407-XVI din 21 decembrie 2006 cu privire la asigurări;

4) Legea nr. 256 din 9 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii;

5) Legea nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor.

Recodificarea are ca obiectiv în primul rând excluderea, în măsura posibilă, a paralelismelor în legislaţia civilă, care, la rândul său, contribuie la aplicarea uniformă a legislaţiei şi uşurează sarcina practicienilor de cunoaştere a legislaţiei civile.

TITLUL I DESPRE OBLIGAŢII ÎN GENERAL

CAPITOLUL I: DISPOZIŢII COMUNE PRIVIND OBLIGAŢIILE

Art. 515 este exclus având în vedere reglementarea mai detaliată cuprinsă în noul art. 678[15].

Singura completare de substanţă în acest capitol este introducerea art. 517[1], care defineşte conceptul de obligaţii corelative, după modelul art. III. – 1:101(4) DCFR. Definiţia este necesară având în vedere abrogarea prin Proiect a Capitolului III *Contractul sinalagmatic* (Titlul II), iar Codul civil se referă uneori la obligaţiile corelative ale părţilor atât în context contractual cât şi extracontractual. Un exemplu este art. 578 în redacţia Proiectului privind ordinea executării obligaţiilor în raporturile sinalagmatice, care se aplică indiferent că ele ar rezulta dintr-un contract de vânzare-cumpărare sau un raport de restituire a prestaţiilor reciproce guvernat de regulile îmbogăţirii nejustificate atunci când un contract este anulat. De asemenea, conceptul obligaţiei corelative este unul central în reglementarea din Capitolul V *Neexecutarea obligaţiei* (Titlul I), începând cu art. 602 în redacţia Proiectului.

CAPITOLUL II: PLURALITATEA DE SUBIECTE ŞI OBIECTE ÎN CADRUL UNEI OBLIGAŢII

Secţiunea 1: Obligaţiile divizibile şi indivizibile

Proiectul propune la art. 521 noi definiții ale obligațiilor indivizibile (cf. art. III. – 4:102(3) DCFR) și creanțelor indivizibile (cf. art. III. – 4:202(3) DCFR). O problemă practică se rezolvă de noul art. 521[1]: dacă unul din creditorii indivizibili refuză să accepte sau nu poate accepta executarea prestației, debitorul se poate elibera de obligație prin consemnare (cf. III. – 4:205 DCFR). Regula se aplică, de exemplu, când un debitor al defunctului vrea să plătească datoria către moștenitori. Pentru a asigura că plata este efectuată față de toți moștenitorii (a se nota că, potrivit art. 1575[70] din Proiectul Cărții 4 *Moștenirea*, *„dacă o creanță intră în componența masei succesorale, debitorul poate să execute obligația numai față de toți moștenitorii, iar fiecare comoștenitor poate cere îndeplinirea obligației față de toți moștenitorii"*), se prevede că ea trebuie consemnată de debitor în folosul tuturor moștenitorilor la o bancă sau la un notar public (art. 645). Prin partajarea masei succesorale se vor determina drepturile fiecărui moștenitor asupra sumei consemnate.

Secțiunea a 2-a: Solidaritatea creditorilor

La art. 523 se clarifică faptul că obligațiile indivizibile nu sunt obligații solidare. De asemenea, se introduc principii, recunoscute în doctrină, privind reprezentarea creditorilor solidari (art. 529) și privind suspendarea și întreruperea prescripției în folosul creditorului solidar (art. 529[1]).

Secțiunea a 3-a: Solidaritatea debitorilor

La art. 531 se clarifică faptul că creanțele indivizibile nu sunt creanțe solidare.

Noul art. 540[1] reglementează efectele remiterii de datorie a unui debitor solidar sau încheierii tranzacției cu el, și urmează regula larg recunoscută că ceilalți debitori sunt eliberați în măsura părții acelui debitor (cf. art. III. – 4:109(1) DCFR, art. 1451(2) Cod civil al României).

Art. 544 este completat cu o reglementare mai detaliată a dreptului de regres în cazul satisfacerii obligației de către unul din debitorii solidari. Debitorul solidar care a satisfăcut obligația de asemenea are dreptul, cu respectarea prioritară a drepturilor sau intereselor apărute anterior ale creditorului, să exercite drepturile și acțiunile creditorului, inclusiv oricare drepturi de garanție care le însoțesc, în măsura necesară pentru a recupera părțile celorlalți debitori solidari din obligație (cf. art. III. – 4:107(1) DCFR).

CAPITOLUL III: TRANSMISIUNEA CREANȚEI ȘI A OBLIGAȚIEI

Denumirea capitolului a fost schimbată în *Transmisiunea creanței și obligației* pentru a lărgi domeniul de aplicare al capitolului, având în vedere adăugarea secțiunilor noi privind cesiunea contractului, transmisiunea în cazul insolvabilității reprezentantului indirect și privind subrogația.

Secțiunea 1: Cesiunea de creanță

Proiectul precizează anumite aspecte privind cesibilitatea creanțelor și, în special, se restrânge cazurile când o creanță ar fi incesibilă prin efectul unei clauze din contractul din care rezultă creanța și se prevede protecția cesionarului de bună-credință, având în vedere comercializarea creanțelor (cf. art. III. – 5:108 DCFR).

Art. 559 este extins pentru o detaliere a garanțiilor pe care un cedent le acordă cesionarului, și anume cedentul garantează că:

a) creanța cesionată există sau, în cazul creanței viitoare, va exista conform contractului din care rezultă;

b) cedentul este îndreptățit să cedeze creanța sau va fi în drept să o facă la momentul când cesiunea va produce efecte;

c) debitorul nu deține careva excepții împotriva satisfacerii creanței;

d) creanța nu va fi afectată de nici un drept de compensare existând între cedent și debitor;

e) creanța nu a făcut obiectul unei cesiuni anterioare în folosul altui cesionar și nu este obiect al unui drept de garanție în folosul unui terț (cf. art. III. – 5:112 DCFR).

În art. 564 se introduc reglementări menite să protejeze debitorul care plătește unui cesionar aparent: debitorul este liberat de obligație prin executare în folosul cedentului atâta timp cât debitorul nu a primit nici o notificare privind cesiunea fie de la cedent fie de la cesionar și nu cunoaște despre faptul că cedentul nu mai este îndreptățit să obțină executarea. Chiar dacă persoana identificată în calitate de cesionar în notificarea privind cesiunea primită de la cedent nu este creditor, debitorul este liberat de obligație prin executarea cu bună-credință în folosul acelei persoane (cf. art. III. – 5:119 DCFR).

Secțiunea a 2-a: Preluarea datoriei

Secțiunea este expusă în redacție nouă și oferă o reglementare mai detaliată și comprehensivă instituției preluării datoriei.

La art. 567 în redacția Proiectului se specifică felurile preluării datoriei. Un terț (noul debitor) poate să preia datoria sau o parte din ea în unul din următoarele feluri:

a) debitorul inițial este liberat de datorie (*substituirea completă de către noul debitor*);

b) debitorul inițial este menținut în calitate de debitor pentru cazul în care noul debitor nu își execută adecvat obligațiile (*substituirea incompletă de către noul debitor*);

c) debitorul inițial și cel nou poartă răspundere solidară (*adăugirea noului debitor*).

În cazul în care este evident că a apărut un nou debitor, dar felul preluării datoriei nu este clar, debitorul inițial și cel nou sunt considerați debitori solidari (cf. art. III. – 5:202 DCFR). Această diferă de prezumția cuprinsă în art. 567 alin.(1) în redacția actuală, potrivit căreia în caz de preluare a datorie are loc substituirea completă de către noul debitor. În concepția noii reglementări părțile preluării de datorie vor trebui să specifice expres că noul debitor înlocuiește complet vechiul debitor, iar creditorul să consimtă expres anume la un așa fel de preluare a datoriei.

Art. 569 alin.(2) în redacția Proiectului precizează că consimțământul creditorului privind substituirea de către noul debitor poate să fie dat și în prealabil. În acest caz, substituirea produce efecte numai când creditorul a fost notificat de către noul debitor despre contractul dintre noul debitor și cel inițial.

Secțiunea a 3-a: Cesiunea contractului

Mecanismul cesiunii contractului este frecvent utilizat în practică (de exemplu, cesiunea locațiunii, cesiunea contractului de leasing, cesiunea contractului privind investițiile în construcții). Noul art. 571[5] recunoaște expres conceptul de cesiune a contractului și stabilește că o parte la raportul contractual poate să convină cu un terț, cu consimțământul celeilalte părți la raportul contractual, ca terțul să o substituie în calitatea de parte la raportul contractual.

În măsura în care prin efectul acestei substituiri terțul dobândește drepturi, se aplică dispozițiile secțiunii 1 a capitolului III. În măsura în care terțul preia obligații, se aplică dispozițiile secțiunii 2 a capitolului III (cf. art. III. – 5:302 DCFR).

Secțiunea a 4-a: Transmisiunea în cazul insolvabilității reprezentantului indirect

Noua secțiune reglementează situația specifică când reprezentantul indirect (cum ar fi comisionarul) a încheiat un contract cu un terț în baza instrucțiunilor și pe contul reprezentatului indirect (cum ar fi comitentul), astfel încât reprezentantul, și nu reprezentatul, este parte contractantă la acel contract.

Regula de protecție a reprezentatului este că, dacă împotriva reprezentantului s-a intentat procedura de insolvabilitate, reprezentatul poate să notifice terțul și reprezentantul privind preluarea drepturilor reprezentantului conform contractului în raport cu terțul (cf. art. III. – 5:401 DCFR).

Secțiunea a 5-a: Subrogația

Transmisiunea creanței pe calea subrogării este frecventă în practică, existând numeroase cazuri când un terț este nevoit sau are interes să plătească datoria în locul debitorului. Noua Secțiune, bazată pe reglementările codurilor civile italian (art. 1201-1205) și românesc (art. 1593-1598), introduce dispoziții comune aplicabile subrogației, suplinind vacuumul existent privind regimul subrogației.

Art. 571[8] distinge între subrogația **convențională** și **legală**.

Subrogația **convențională** poate fi:

a) *consimțită de creditor*, atunci când creditorul, primind plata de la un terț, îi transmite acestuia, la momentul plății, toate drepturile pe care le avea împotriva debitorului (art. 571[9]). Această subrogație operează fără consimțământul debitorului;

b) *consimțită de debitor*, atunci când acesta se împrumută spre a-și plăti datoria și, pe această cale, transmite împrumutătorului drepturile creditorului față de care avea datoria respectivă. Subrogația se produce numai dacă actul de împrumut, inclusiv credit, și chitanța de plată a datoriei au dată certă, în actul de împrumut se declară că suma a fost împrumutată spre a se plăti datoria, iar în chitanță se menționează că plata a fost făcută cu banii împrumutați de noul creditor (art. 571[10]). Recunoașterea expresă a acestei forme de subrogație va oferi avantaje debitorilor, care vor putea mai ușor să se refinanțeze la un alt creditor. Noul creditor va deveni titular al garanțiilor vechiului creditor fără consimțământul acestuia din urmă.

Subrogația **legală** se produce:

a) în folosul creditorului, chiar chirografar, care plătește unui creditor care are un drept de preferință, potrivit legii;

b) în folosul dobânditorului unui bun care îl plătește pe titularul creanței însoțite de o garanție asupra bunului respectiv;

c) în folosul celui care, fiind obligat împreună cu alții sau pentru alții, are interes să stingă datoria;

d) în folosul moștenitorului care plătește din bunurile sale datoriile succesiunii (art. 571[11]).

CAPITOLUL IV: EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR

Secțiunea 1: Dispoziții generale cu privire la executarea obligațiilor

Art. 575 precizează că expedierea unei facturi sau alte cereri echivalente de plată constituie actul juridic prin care se inițiază curgerea termenului de 7 zile pentru executarea unei obligații pentru care inițial nu era stabilit un termen. Introducerea acțiunii în justiție față de debitor se asimilează cererii de executare din partea creditorului.

Scopul noului art. 575[1] este de a transpune regulile din art. 3(3-5) și 4(3)(5) și (6) ale Directivei 2011/7/EU din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale. Regulile de principiu sunt că:

1) termenul de executare a obligației pecuniare, stabilit în contractul încheiat *între profesioniști*, care are ca obiect livrarea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, nu poate depăși 60 de zile de la data primirii facturii de la profesionist, sau livrării bunurilor, executării lucrărilor sau prestării serviciilor de către profesionist, ori de la data verificării acestora (alin.(3)). Prin excepție, părțile pot stipula în mod expres în contract un termen de executare mai mare cu condiția ca această clauză să nu fie vădit abuzivă față de creditor, în sensul art. 720/3 în redacția Proiectului;

2) termenul de executare a obligației pecuniare *de către o autoritate publică sau o altă persoană juridică de drept public ori asociațiile acestora*, stabilit în contractul *încheiat cu un profesionist*, care are ca obiect livrarea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, nu poate depăși 30 de zile de la data primirii facturii de la profesionist, sau livrării bunurilor, executării lucrărilor sau prestării serviciilor de către profesionist, ori de la data verificării acestora (alin.(3)). Prin excepție, părțile pot stipula în mod expres în contract un termen de executare care nu poate depăși 60 de zile dacă acesta este justificat în mod obiectiv, ținând cont de natura sau caracteristicile specifice ale contractului.

Regulile au scopul de a asigura că, în contractele comerciale între operatori economici sau între operatori economici și autorități publice, dacă mărfurile sunt livrate sau serviciile ori lucrările sunt prestate, ele urmează a fi achitate în termene restrânse. Termenele nerezonabil de lungi afectează lichiditățile întreprinderilor și complică situația financiară a acestora. Acestea afectează, de asemenea, competitivitatea și rentabilitatea întreprinderilor, odată ce creditorul trebuie să obțină finanțări externe din cauza problemelor de lichiditate. Riscul apariției acestor efecte negative crește în mod considerabil în perioadele de încetinire a creșterii economice, când accesul la finanțare este mai dificil.

În ce privește contractele de consumator, art. 575[2] introduce regula supletivă că, dacă termenul de executare a obligației rezultate dintr-un contract dintre un profesionist și un consumator nu este determinat și nici nu rezultă din natura acesteia:

a) profesionistul trebuie să execute obligația în folosul consumatorului nu mai târziu de 30 de zile de la data încheierii contractului dacă consumatorul nu a cerut executarea să aibă loc mai devreme, conform art. 575 (cf. art. Legea nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor; art. 17(1) din Directiva 2011/83/UE);

b) consumatorul trebuie să plătească profesionistului în termen de 30 de zile de la data primirii de către consumator a facturii sau a unei alte cereri de plată (cf. III. – 3:710 DCFR).

Completările la art. 576 reglementează situațiile când o obligație pecuniară urmează a fi executată în rate, și stabilește în ce temei creditorul poate pretinde executarea imediată a ratelor neajunse la scadență, dacă:

a) a survenit unul din cazurile prevăzute la alin.(1);

b) o rată rămâne neplătită, total sau parțial, mai mult de 45 de zile de la scadența ei;

c) pe parcursul oricărei perioade de 12 luni consecutive, trei sau mai multe rate nu au fost plătite integral la scadență;

d) sunt întrunite condițiile care îl îndreptățesc pe creditor să recurgă la rezoluțiune pentru neexecutare a raportului contractual din care rezultă obligația pecuniară.

Norma este în primul rând aplicabilă în contractele care cuprind o finanțare (vânzare în credit, împrumut, credit, leasing). Părțile pot deroga de la aceste reguli însă de la ele nu se poate deroga în detrimentul debitorului consumator, adică consumatorul debitor beneficiază de aceste termene minime pentru a remedia neplata și a evita cererea de accelerare a scadenței din partea creditorului profesionist.

La art. 583 alin.(4) se oferă răspuns la întrebarea: din care moment se consideră stinsă obligația pecuniară executată prin transfer. Soluția este că, dacă plata se face prin transfer, obligația pecuniară se consideră executată la data la care suma de bani care a făcut obiectul plății a fost înregistrată în contul prestatorului de servicii de plată al persoanei căreia trebuia să i se facă plata. Astfel, dacă banca beneficiarului plății a primit transferul bănesc pe 8 noiembrie, însă a înregistrat banii în contul beneficiarului plății pe 9 noiembrie, se va considera că obligația plătitorului față de beneficiarul plății a fost stinsă pe 8 noiembrie (numită și data valutei / *value date*). Raționamentul soluției constă în faptul că banca sau alt prestator de servicii de plată este un agent al beneficiarului plății, iar primirea plății de către agent valorează primire de către beneficiar însuși. Dacă prestatorul de servicii de plată întârzie, din motive culpabile, să înregistreze plata în contul beneficiarul, răspunderea (inclusiv eventualele dobânzi

legale de întârziere sau penalități) ar trebui acoperită de prestatorul de servicii de plată și nu de către plătitor.

Soluția corespunde cu cea cuprinsă în 67 alin.(1) al Legii nr. 114 din 18.05.2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, precum și în art. 6.1.8 al Principiilor Contractelor Comerciale Internaționale ale UNIDROIT.

Completarea la art. 585 stabilește că rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei aplicabilă obligațiilor pecuniare precum și aplicabilă la calculul dobânzii legale de întârziere:

a) pentru primul semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 ianuarie din anul respectiv;

b) pentru al doilea semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 iulie din anul respectiv.

Abordarea corespunde cu art. 3(2) din Directiva 2011/7/UE și este de natură să ușureze procedura de calculare și aplicare a ratei dobânzii legale de întârziere conform art. 623^{20} în redacția Proiectului (corespondentul art. 619 din redacția actuală a codului).

Noua redacție a art. 591 privind interzicerea perceperii unor plăți de la consumatori, recodifică art. 16 alin.(2), 18 alin.(2), 20 alin.(1) și 21 din Legea nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor.

Art. 591 din redacția actuală a codului se exclude pe motiv că a fost înlocuit efectiv prin Legea nr. 202 din 12 iulie 2013 privind contractele de credit pentru consumatori.

Secțiunea a 2-a: Întârzierea creditorului

Secțiunea se completează cu art. 597^{1}, care reglementează situația nepreluării bunul corporal și dispune că persoana obligată să predea sau să restituie un bun corporal altul decât banii și care a rămas în posesia lui din motiv că creditorul nu a preluat bunul, este obligată să ia măsuri rezonabile de a-l proteja și păstra. Corespunzător, se recunoaște dreptul ei la rambursarea cheltuielilor rezonabile de păstrare și chiar dreptul de a vinde bunul perisabil (cf. art. III. – 2:111 DCFR).

Secțiunea a 3-a: Protecția dreptului la executarea obligației

Secțiunea este completată cu §1 dedicat patrimoniului ca garanție comună a creditorilor și §3 dedicat acțiunii revocatorii.

§1. Dispoziții generale

Noul art. 597^{2} edictează principiul că debitorul răspunde cu întregul său patrimoniu pentru obligațiile sale (cf. art. 27, 68 și 194 din cod). Acesta servește drept garanție comună a creditorilor săi.

Alin. (3) precizează că creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu o anumită diviziune a patrimoniului, autorizată de lege (de exemplu, diviziunea bunurilor soților, în bunuri comune și bunuri personale), trebuie să urmărească mai întâi bunurile care fac obiectul acelei mase patrimoniale.

Art. 597^{3} dispune principiul egalității creditorilor conform căruia sumele obținute din urmărirea bunurilor din patrimoniul debitorului se împart între creditori proporțional cu valoarea creanței fiecăruia (cf. art. 144 din Codul de executare), cu următoarele excepții:

a) între creditori există contracte cu privire la ordinea îndestulării lor. Această excepție validează expres așa-numitele contracte de subordonare sau contracte inter-creditor, frecvent întâlnite în practică, prin care creditorii aceluiași debitor stabilesc diferite ranguri între ei;

b) există cauze de preferință, adică un creditor deține un privilegiu sau o garanție reală.

Privilegiul este preferința acordată de lege unui creditor în considerarea creanței sale (art. 597^{4}). Legea națională cuprinde mai multe cauze de preferință, fără a le numi expres privilegii:

a) conform art. 145 din Codul de executare, există două categorii de creanțe chirografare care sunt privilegiate față de toate celelalte creanțe chirografare;

b) art. 43 alin.(2) al Legii nr. 149 din 29 iunie 2012 a insolvabilității stabilește creanțele chirografare privilegiate.

Proiectul stabilește că privilegiile sunt opozabile terților fără să fie necesară înregistrarea lor în registrele de publicitate, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Creanțele garantate cu o garanție reală se satisfac din contul bunurilor grevate cu prioritate față de creanțele privilegiate. Creanțele privilegiate se satisfac cu prioritate față de creanțele fără privilegiu, chiar dacă acestea din urmă s-au născut mai înainte.

§2. Acțiunea oblică

Modificarea operată la art. 599 alin. (4) pune punct unei controverse în doctrină și în jurisprudența națională privind calitatea procesuală a creditorului care acționează pe cale oblică (reclamant de sine stătător sau reprezentant al debitorului pasiv). Soluția are importanță și pentru cazurile de exercitare extrajudiciară a drepturilor pe cale oblică.

Așadar, se precizează că, în raporturile dintre creditor și debitorul său, se aplică în mod corespunzător dispozițiile privind reprezentarea legală. Prin urmare, debitorul pasiv nu poate împiedica creditorul să continue procesul pe cale oblică. Dar, fiind reprezentant, creditorului îi revine obligația să acționeze cu prudență și diligență și doar în scopul valorificării silite a creanței, el neavând împuternicirea de a renunța la acțiune sau de a tranzacționa din numele debitorului pasiv. Totodată, nu este necesar creditorul care acționează pe cale oblică să aibă calitate de avocat, întrucât el nu este mandatar convențional, ci un reprezentant care își trage împuternicirile din textul de lege.

Din rațiuni de echitate, la art. 601 se precizează că creditorul care a exercitat acțiunea oblică beneficiază de un privilegiu asupra acelor bunuri în scopul rambursării cheltuielilor suportate în legătură cu acționarea pe cale oblică.

§3. Acțiunea revocatorie

Art. 601^{1}-601^{6} conțin o reglementare cuprinzătoare a acțiunii revocatorii (cunoscute și ca *acțiunea pauliană*). Art. 104 și 105 ale Legii nr. 149 din 29 iunie 2012 a insolvabilității deja stabilesc un regim al acțiunii pauliene de dreptul insolvenței, însă o asemenea acțiune nu este expres reglementată în afara procedurii de insolvabilitate. Totodată, instanțele autohtone admit acțiunea pauliană pe temeiul art. 211 (nulitatea actului juridic fictiv).

Noua reglementare a Proiectului se bazează pe dispozițiile art. 3:45-3:48 Cod civil olandez, art. 2901-2904 Cod civil italian și art. 1562-1565 Cod civil românesc. Efectul admiterii acțiunii revocatorii nu este nulitatea, ci o sancțiune mai adaptată, cum ar fi cea a inopozabilității actului juridic fraudulos (art. 601^{4}).

Potrivit art. 601^{1} creditorul poate cere să fie declarate inopozabile față de el actele juridice încheiate de debitor în dauna creditorului, manifestată prin împiedicarea satisfacerii integrale a drepturilor creditorului față de debitor:

a) dacă debitorul era de rea-credință, adică a cunoscut sau trebuia să cunoască că actul juridic va dăuna creditorului. A se nota că nu se cere intenția debitorului de a dăuna creditorului, ci doar conștientizarea că acesta ar putea fi unul din efectele actului;

b) dacă actul juridic a fost încheiat înainte de apariția dreptului creditorului, el a fost încheiat de către debitor cu era de rea-credință, adică cu intenția de a dăuna creditorilor în general.

În cazul în care actul juridic atacat este cu titlu oneros, suplimentar circumstanțelor prevăzute mai sus creditorul trebuie să demonstreze că:

1) terțul contractant sau beneficiarul actului era de **rea-credință**, adică a cunoscut ori trebuia să cunoască că actul juridic va dăuna creditorului sau că el a fost încheiat cu intenția de a dauna creditorului, sau

2) dacă actul juridic a fost încheiat înainte de apariția dreptului creditorului, terțul contractant sau beneficiarul actului juridic era de rea-credință, adică a cunoscut intenția debitorului de a dăuna creditorilor în general.

Prin urmare, dacă actul juridic atacat era o donație, nu contează buna sau reaua-credință a donatarului, ci doar reaua-credință a debitorului.

În dreptul civil buna-credință se prezumă (art. 9 alin.(1)), iar reclamantului îi revine sarcina să demonstreze reaua-credința pârâtului. Cu toate acestea, atunci când creditorul se află în fața unui act juridic fraudulos al debitorului această probă este extrem de dificilă. Sistemele de drept moderne vin în ajutor cu anumite prezumții, în perioada suspectă. Proiectul urmează aceeași abordare:

Debitorul se prezumă de rea-credință dacă actul juridic dăunător este încheiat în perioada suspectă formată din ultimele 12 luni înainte de introducerea acțiunii revocatorii (art. 601[1] alin.(3)). Astfel, donațiile încheiate în perioada suspectă se prezumă încheiate în dauna creditorului.

În cazul contractelor cu titlu oneros, părțile (debitorul și terțul cocontractant) se consideră de rea-credință dacă contractul este încheiat în perioada suspectă formată din ultimele 12 luni înainte de înaintarea acțiunii revocatorii și el constituie una din următoarele:

a) un contract în care valoarea de piață a prestației debitorului depășește cu 1/3 valoarea de piață a contra-prestației terțului contractant. Vânzarea la preț derizoriu este un semn de fraudă, atunci când debitorul nu își poate satisface obligațiile față de alți creditori. Va reveni debitorului și terțului să răstoarne prezumția și să demonstreze că contractul nu a fost încheiat cu intenția de a dăuna creditorilor.

b) un contract încheiat de către debitor cu o persoană afiliată debitorului sau al cărui beneficiar este o persoana afiliată debitorului (art. 601[1] alin.(4)).

Art. 601[3] introduce o serie de limitări ale acțiunii revocatorii:

1) creditorul, creanța căruia rezultă din contract, nu poate ataca pe calea acțiunii revocatorii un act al debitorului despre care creditorul știa sau trebuia să știe;

2) un creditor nu poate introduce acțiunea revocatorie dacă a consimțit la încheierea actului juridic de către debitor sau dacă a renunțat la dreptul de a ataca actele debitorului;

3) acțiunea revocatorie se prescrie extinctiv în termen de 1 an de la data la care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască dauna ce rezultă din actul juridic supus atacării. Acest termen nu trebuie confundat cu perioada suspectă de 12 luni menționată mai sus. Perioada suspectă se folosește doar la instituirea prezumțiilor probatorii de rea-credință, însă creditorul poate ataca un act juridic frandulos chiar dacă este încheiat cu 3 ani în urmă cu condiția că: a) demonstrează reaua-credință a debitorului și, după caz, a terțului cocontractant și b) se încadrează în termenul de prescripție de 12 luni.

CAPITOLUL V: NEEXECUTAREA OBLIGAȚIEI

Acest capitol, expus în redacție nouă de către Proiect, este unul din capitolele cheie ale modernizării propuse la Codul civil. În primul rând, fiindcă reglementările sale înlocuiesc complet nu doar fostul capitolul V (*Efectele neexecutării obligației*), ci și Capitolul III (*Contractul sinalagmatic*) din Titlul II și Capitolul VII (*Rezoluțiunea, rezilierea și revocarea contractului*) din Titlul II. Astfel,

capitolul oferă un sistem unic, coerent de mijloace juridice (numite și remedii juridice) ale creditorului în caz de neexecutare a obligației în general și a obligațiilor contractuale în particular.

Fortificarea sistemului de remedii are loc și prin excluderea unor norme din capitolele din Titlul III dedicate contractelor numite, care doar dublează regulile din prezentul capitol sau care conțin derogări nejustificate de la regulile prezentului capitol. Norme speciale privind remediile juridice unei părți contractante într-un contract numit ar trebui păstrate dacă ele sunt necesare având în vedere particularitățile contractului sau dacă o politică specială de protecție a unei părți contractante o impune.

Textul prezentului capitol se bazează pe Capitolul 3: Mijloacele în caz de neexecutare (*Chapter 3: Remedies for non-performance*), art. III.-3:101 - III.-3:713 DCFR, care pornesc de la principiile și concepțiile Convenției de la Viena privind contractele de vânzare internațională de mărfuri din 1980 (la care Republica Moldova este parte) și Principiile UNIDROIT ale contractelor comerciale internaționale.

Secțiunea 1: Dispoziții generale

Art. 602 prevede un catalog al mijloacelor creditorului în caz de neexecutare a obligației, și dispune că atunci când, fără justificare, debitorul nu își execută obligația, creditorul poate, în condițiile legii și, după caz, ale contractului, la alegerea sa:

a) să ceară executarea silită a obligației;

b) să suspende executarea obligației corelative;

c) să reducă obligația sa corelativă;

d) să recurgă la rezoluțiunea raportului contractual;

e) să ceară plata de despăgubiri pentru prejudiciul suferit prin neexecutare;

f) să exercite orice alt mijloc, prevăzut de lege sau contract, pentru realizarea dreptului său încălcat prin neexecutare.

Fiecărui din mijloacele prevăzute la lit. a)-e) ulterior îi este dedicată câte o secțiune care detaliază regimul ei juridic.

Noua reglementare nu impune cerința vinovăției debitorului pentru ca creditorul să recurgă la unul din mijloacele acordate în caz de neexecutare a obligației. În acord cu noua terminologie internațională, în loc ca debitorul să-și demonstreze nevinovăția el poate demonstra că neexecutarea obligației este justificată. Până atunci însă neexecutarea se prezumă fără justificare. În mod intenționat este evitat termenul de „răspundere" care, în mod tradițional, ar sugera condiția existenței unei vinovății din partea debitorului.

Chiar dacă debitorul a demonstrat că neexecutarea obligației este justificată, creditorul oricum poate recurge la oricare din mijloacele prevăzute mai sus, cu excepția lit. a) – executarea silită în natură și lit. e) – plata de despăgubiri.

Art. 604 precizează care sunt circumstanțele care justifică neexecutarea: În afară de alte cazuri prevăzute de lege, neexecutarea obligației este justificată în măsura în care debitorul demonstrează una din următoarele circumstanțe:

a) ea se datorează unui impediment prevăzut de art. 605;

b) creditorul a cauzat neexecutarea obligației debitorului, inclusiv prin întârzierea sa (art. 593 și urm.) sau prin faptul că debitorul a suspendat executarea obligației în temeiul art. 615.

Art. 605 introduce conceptul de impediment în afara controlului debitorului și dacă debitorului nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele sale. Acest concept este îmbrățișat de textele moderne, inclusiv de Convenția de la Viena din 1980. El înlocuiește conceptul de „forță majoră/caz fortuit" care au ridicat mai multe probleme de interpretare și aplicare (cf. art. 606 din redacția actuală a codului, care, din cauza conjuncției „ori" la alin.(1), eronat prevedea caracterul imprevizibil și cel insurmontabil drept condiții alternative, pe când ele trebuiau să fie redactate

drept condiții cumulative). Noul concept este unul funcțional și verifică dacă: 1) debitorul a fost împiedicat să execute obligația; 2) impedimentul era în afara controlului său; 3) impedimentul era imprevizibil; 4) impedimentul era insurmontabil.

Secțiunea a 2-a: Remedierea de către debitor a executării necorespunzătoare

Dispozițiile acestei secțiuni acordă debitorului dreptul de a remedia o executare necorespunzătoare a obligației. Acordarea unei șanse rezonabile de a remedia o executare necorespunzătoare corespunde ideii de bună-credință și cu politica de a menține raporturile contractuale atunci când lucrul dat este posibil și este potrivit. Totuși, interesele debitorului de a primi o șansă pentru a corecta problema trebuie corelate cu interesele creditorului, deoarece neexecutarea este imputabilă debitorului. În cazul în care există dubii dacă este echitabil de a permite debitorului să remedieze neexecutarea, creditorul trebuie să aibă prioritate.

Potrivit art. 611, în interiorul termenului acordat pentru remediere, creditorul poate suspenda executarea obligațiilor sale corelative, dar nu poate recurge la alt mijloc prevăzut de art. 602 alin.(1). Totodată, dreptul creditorului de a cere penalități sau dobânzile de întârziere nu este afectat, și ele se acumulează și pe durata termenului acordat pentru remediere.

Secțiunea a 3-a: Dreptul de a cere executarea silită

Dreptul creditorului de a cere executarea silită a obligației neexecutare este unul central și asigură satisfacerea în natură a creditorului.

În materie de obligații pecuniare acest principiu este prevăzut de art. 613 în redacția Proiectului. O situație când această regulă nu este atât de strictă survine atunci când creditorul încă nu a meritat să primească banii fiindcă el însuși încă nu și-a executat obligația corelativă, și totodată este clar că debitorul va refuza să primească executarea obligației corelative de la creditor (alin.(2)).

Art. 614 stabilește același principiu în privința obligațiilor nepecuniare și dezvăluie conținutul său (alin.(2)). Excepția de la acest principiu este prevăzută la alin. (3) și anume executarea în natură nu poate fi obținută pe cale silită în unul din următoarele cazuri:

a) executarea va fi ilegală sau imposibilă;

b) executarea ar solicita eforturi sau cheltuieli disproporționate, cu excepția cazului când creditorul nu poate obține o prestație similară de la un terț;

c) executarea este atât de personală încât ar fi nerezonabil de a o executa silit (comp. art. 608 în redacția actuală).

Secțiunea a 4-a: Suspendarea executării

Potrivit art. 615, creditorul care este ținut să execute obligația corelativă în același moment când debitorul își execută obligația, sau după acel moment, are dreptul de a suspenda executarea obligației corelative până când debitorul s-a oferit să execute sau a executat (mecanism cunoscut sub denumirea *excepției de neexecutare a contractului*) (comp. art. 705 în redacția actuală).

Creditorul care este ținut să execute obligația corelativă înainte de momentul când debitorul își execută obligația și care în mod rezonabil crede că debitorul va săvârși o neexecutare la scadența obligației, poate suspenda executarea obligației corelative atât timp cât această încredere rezonabilă persistă (mecanism cunoscut sub denumirea *excepției de precaritate*) (comp. art. 706 în redacția actuală).

Secțiunea a 5-a: Rezoluțiunea

Rezoluțiunea este cel mai drastic remediu juridic al creditorului pentru neexecutarea unei obligații contractuale, și asta fiindcă prin efectul rezoluțiunii se sting obligațiile nestinse rezultate din contract sau partea relevantă a acestor obligații (art. 623^3).

Se introduce conceptul de „rezoluțiune pentru neexecutare" și se specifică cazurile când creditorul are dreptul de a declara rezoluțiunea pentru neexecutare:

a) rezoluțiunea pentru neexecutare esențială (art. 617; comp. cu art. 735 din redacția actuală);

b) rezoluțiunea după acordarea termenul suplimentar pentru executare (art. 618; comp. cu art. 709-711 din redacția actuală);

c) rezoluțiunea pentru neexecutare anticipată (art. 619; comp. cu art. 709 alin.(4) din redacția actuală);

d) rezoluțiunea pentru lipsa asigurărilor adecvate ale executării (art. 620; comp. cu art. 706 alin.(2) din redacția actuală).

Unul din scopurile Proiectului la acest capitol a fost și uniformizarea terminologiei aferente dreptului unei părți de a pune capăt raportului contractual (rezoluțiune, reziliere, denunțare, revocare, desfacere, încetare). În special, ca urmare a criticilor aduse în doctrină privind distincția dintre rezoluțiune și reziliere, și având în vedere că numeroase sisteme de drept nu fac această distincție (francez, italian, rusesc etc.), perechea „rezoluțiune și reziliere" se înlocuiește cu termenul unic „rezoluțiune". În acord cu terminologia modernă Proiectul folosește expres „rezoluțiunea raportului contractual" și nu „rezoluțiunea contractului". Or, scopul rezoluțiunii este de a pune capăt drepturilor și obligațiilor părților (efectul) și nu a acordului de voință al lor (cauza). Cu toate acestea, expresia rezoluțiunea contractului nu este greșită, și va trebui interpretată ca rezoluțiune a raportului contractual.

Mai mult, redactorii anticipează că practica ocazional va folosi termenul de „reziliere" și chiar unele acte normative ar putea cuprinde acest termen. Din acest motiv, în Legea privind punerea în aplicare a Codului civil s-a inclus norma potrivit căreia în cazul în care un contract încheiat după intrarea în vigoare a modificărilor cuprinse în Proiect, sau un act normativ, indiferent de data adoptării, face referință la rezilierea sau denunțarea unui contract se consideră că referința este la rezoluțiunea raportului contractual izvorât din acel contract.

Art. 621 face distincție dintre *rezoluțiune totală* sau *parțială*:

1) În cazul în care obligațiile debitorului rezultate din contract **nu sunt divizibile**, creditorul are dreptul la rezoluțiunea raportului contractual doar în întregime (rezoluțiune totală).

2) În cazul în care obligațiile debitorului rezultate din contract **trebuie executate în tranșe separate sau sunt divizibile în alt mod**, atunci:

a) dacă există un temei de rezoluțiune pentru neexecutare în privința unei tranșe căreia îi poate fi atribuită o contra-prestație, creditorul are dreptul la rezoluțiunea raportului contractual în privința acelei tranșe (rezoluțiune parțială). Alin.(3) introduce o prezumție de rezoluțiune parțială pentru în cazul locațiunii, antreprizei, prestării serviciilor și altor raporturi contractuale, dacă se execută în tranșe separate sau sunt divizibile în alt mod, rezoluțiunea se aplică doar în raport cu tranșele viitoare, cu excepția cazului când creditorul, prin declarația de rezoluțiune, a extins-o și la anumite sau toate tranșele anterioare în condițiile dispozițiilor alin.(2) lit. b);

b) creditorul are dreptul la rezoluțiunea raportului contractual în întregime doar dacă creditorul nu are în mod rezonabil interes să accepte executarea celorlalte tranșe sau dacă temeiul de rezoluțiune se referă la raportul contractual în întregime (rezoluțiune totală).

În continuare, §3 al secțiunii prevede reguli privind efectele rezoluțiunii, iar §4 – privind restituirea prestațiilor ca efect al rezoluțiunii.

Secțiunea a 6-a: Reducerea obligației corelative

Art. 623^{11} stabilește că creditorul care acceptă executarea care nu este conformă cu condițiile obligației are dreptul de a reduce obligația sa corelativă (comp. cu art. 746 în redacția actuală). Reducerea

trebuie să fie proporțională cu scăderea valorii prestației primite la data executării, în raport cu valoarea prestației care ar fi fost primită prin executarea conformă.

Secțiunea a 7-a: Despăgubiri și dobânzi

Dispozițiile acestei secțiuni sunt centrale pentru sistemul de remedii ale creditorului, deoarece reglementează dreptul creditorului la repararea prejudiciului cauzat prin neexecutarea obligației contractuale sau extracontractuale.

Art. 623^{12} prevede că creditorul are dreptul la despăgubiri pentru întregul prejudiciu cauzat prin neexecutarea obligației, cu excepția cazului în care debitorul demonstrează că neexecutarea este justificată (comp. cu art. 602 în redacția actuală).

Un mecanism de determinare a despăgubirilor, frecvent invocat în practică este calcularea dobânzii de întârziere în executarea obligațiilor pecuniare (art. 619 în redacția actuală).

Potrivit art. 623^{20} alin.(1), în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobândă de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății până la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută de alin. (2) ori o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale. Din formularea respectivă rezultă că dobânda legală de întârziere curge chiar și după depunerea acțiunii în justiție și doar plata oprește curgerea ei.

Potrivit alin. (2) rata dobânzii de întârziere este egală cu rata prevăzută la art. 585 plus cinci (5) puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau nouă (9) puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri.

Cu toate acestea, dacă, înainte de scadență, obligația pecuniară era purtătoare de dobândă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobânzii de întârziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art. 585 cu rata dobânzii prevăzute de contract. Așadar, dacă dobânda contractuală la un credit de consum este 10% anual, creditorul poate cere, pe durata întârzierii restituirii sumei de bază a împrumutului, o dobândă de întârziere de 15% anuale.

Reamintim că la art. 268 Proiectul exclude prescripția de 6 luni la încasarea penalității. O asemenea prescripție nu se regăsește în alte sisteme de drept (nici în Europa și nici în Federația Rusă), și ea creează probleme de distincție dintre penalitate și dobânda legală de întârziere. Jurisprudența actuală, care admite încasarea cumulativă a acestora, duce la o dublă despăgubire a creditorului și împovărează nejustificat debitorul. În acest context, alin.(4) al art. 623^{20} clarifică faptul că creditorul poate opta între penalitate și dobândă legală de întârziere, dar nu le poate cumula decât în prezența unei clauze penale punitive. De asemenea, se păstrează dreptul de a insera clauze penale exclusive, adică care limitează răspunderea doar la dobândă legală de întârziere sau penalitatea contractuală.

Art. 623^{21} interzice anatocismul (dobânda pe dobândă), dar permite capitalizarea dobânzilor dacă s-a prevăzut expres, și numai pentru dobânzi scadente cel puțin 12 luni.

Art. 623^{22} introduce dobânda de întârziere pentru obligații nepecuniare și stabilește că, în cazul în care o obligație de a da sau de a face, alta decât una de plăti o sumă de bani, nu este executată la scadență, creditorul are dreptul la dobândă de întârziere asupra echivalentului în bani al părții neexecutate a obligației, din data imediat următoare scadenței până la data executării corespunzătoare, la rata prevăzută de art. 585 ori o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale. Dacă obligația neexecutată are o obligație corelativă pecuniară, mărimea acestei obligații corelative va constitui echivalentul în bani a obligației neexecutate.

CAPITOLUL VI: MIJLOACELE DE GARANTARE A EXECUTĂRII OBLIGAȚIILOR

Secțiunea 1: Clauza penală

Modificările operate la art. 624 alin.(6) și 625 exprimă principiul că clauza penală este o convenție accesorie față de contractul pe care ea o garantează.

Noua redacție a art. 626 alin.(1) indică cazurile în care penalitatea se cumulează cu obligația neexecutată și când ea se plătește în locul obligației neexecutate:

1) dacă penalitatea este stipulată pentru cazul în care debitorul nu execută obligația, creditorul poate cere atât executarea obligației cât și plata penalității. Cazul tip este cel al penalității pentru întârzierea unei plăți;

2) nu se poate cere atât executarea obligației cât și plata penalității dacă penalitatea s-a stipulat cu titlu de despăgubire în locul prestației și nu doar cu titlu de mijloc de garantare a executării obligației. De exemplu, în unele contracte de antrepriză în construcții se stabilesc amenzi în funcție de viciile depistate, ele având ca scop să scutească antreprenorul de la obligația de remediere a viciului.

Așadar, clauza penală trebuie interpretată atent pentru a determina intenția părților dacă clauza este de tipul 1) sau de tipul 2).

Soluția este apropriată, după sens, de formula actuală a alineatului, și se regăsește în mai multe coduri moderne. Formula aleasă provine din § 159 (1) al Legii obligațiilor a Estoniei.

Secțiunea a 2-a: Arvuna

Modificările operate la art. 631 alin.(2) exprimă principiul că convenția de arvună este o convenție accesorie față de contractul pe care ea o garantează. Convenția cu privire la arvună trebuie să fie întocmită în forma cerută de lege pentru actul juridic din care rezultă obligația garantată (*regula simetriei formei*). În lipsa unei cerințe legale, ea trebuie să fie întocmită în scris, sub sancțiunea nulității absolute.

Regula simetriei formei nu era respectată în jurisprudență din cauza formularii art. 631 alin.(2). Aceasta ducea la situații când, deși se promitea vânzarea unui imobil (antecontractului de vânzare-cumpărare fiindu-i aplicabilă forma autentică conform art. 213 lit. a) coroborat cu art. 679 alin.(2)), convenția (recipisa) de arvună simplă scrisă era recunoscută ca valabilă. În fond însă, arvuna la vânzarea în viitor a unui imobil conține în sine elementul de antecontract de vânzare-cumpărare. Or, anume încălcarea antecontractului de către una din părți o face să piardă arvuna.

Art. 633 se completează pentru a reflecta ideea că cererea de executare silită și mecanismul sancționator al arvunei (pierderea arvunei sau restituirea dublului arvunei) sunt incompatibile. Iar partea contractantă care dorește să pună în funcțiune acest mecanism trebuie să declare rezoluțiunea raportului contractual garantat prin arvună.

Secțiunea a 4-a: Retenția

Modificarea esențială la art. 637 alin.(1) este excluderea regulii potrivit căreia dreptul de retenție apare doar în cazurile expres prevăzute de lege, și stabilirea normei că, cel care este dator să remită sau să restituie un bun poate să-l rețină atâta timp cât creditorul nu-l despăgubește pentru cheltuielile necesare și utile pe care le-a făcut pentru acel bun și pentru prejudiciile pe care bunul le-a cauzat.

Modificarea la art. 639 alin.(2) fortifică regimul dreptului retenției prin regula că, deși dreptul de retenție nu poate fi opus creditorilor care au început executarea silită împotriva debitorului, totuși retentorul are dreptul de a participa la distribuirea prețului bunului, în condițiile legii (cf. art. 2498 alin.(2) Cod civil al României). Această concepție se aliniază cu regimul fortificat al retenției din Legea insolvabilității, care tratează retenția pe poziția unei garanții reale.

CAPITOLUL VII: STINGEREA OBLIGAȚIILOR

Secțiunea 1: Stingerea obligației prin executare

Completările art. 644 precizează formalitățile care trebuie îndeplinite atunci când debitorul stinge obligația prin executare:

1) debitorul care execută obligația are dreptul de a primi chitanță și, după caz, de a cere titlul original sau efectuarea unei mențiuni pe titlul original al creditorului privind stingerea. Precizarea finală este necesară fiindcă în multe cazuri părțile trebuie să păstreze originalele contractelor chiar dacă ele au fost stinse prin executare;

2) în cazul în care creditorul doar a restituit titlul original, fără a elibera chitanță, se prezumă, până la proba contrară, că obligația a fost executată (cf. art. 1952 Cod civil ceh). De exemplu, restituirea recipisei către debitor ar trebui să instituie o prezumție simplă că datoria constatată prin recipisă a fost achitată.

Secțiunea a 3-a: Stingerea obligației prin compensare

După modelul art. 1348, 1348-1 și 1348-2 ale Codului civil francez (în redacția Ordonanței din 10 februarie 2016) se introduc conceptele de compensare judiciară și convențională.

Potrivit art. 651[1] la cererea creditorului, compensarea poate fi pronunțată de către instanța de judecată, chiar dacă una dintre creanțe, deși este certă, încă nu este lichidă sau exigibilă. Dacă nu s-a dispus altfel, compensarea produce efecte din data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

Capitolul XVI (*Hotărârea judecătorească*) din Codul de procedură civilă urmează a fi completat cu o nouă normă care ar prevedea că dispozitivul hotărârii judecătorești prin care se pronunță compensarea judiciară trebuie să conțină informații despre creanțele care se compensează și efectul compensării (adică care creanță se stinge complet și care creanță rămâne în mărime redusă și urmează a fi încasată silit).

În privința compensării convenționale, noul art. 651[2] dispune că părțile pot să convină de a stinge toate creanțele reciproce, prezente sau viitoare, prin compensare. Această compensare produce efecte din momentul încheierii contractului de compensare sau, în cazul obligațiilor viitoare, din momentul când ele ambele vor fi născute.

Secțiunea a 4-a: Alte temeiuri de stingere a obligațiilor

Regulile privind confuziunea de la art. 660 sunt nuanțate, pentru a exclude efectul extinctiv în unele situații:

1) obligația se stinge în cazul în care o singură persoană întrunește calitatea de creditor și cea de debitor (confuziunea), această regulă se completează cu cerința „dacă din lege sau natura obligației nu rezultă altfel" (cf. art. 413 Cod civil rusesc, în redacția legii federale N 42-ФЗ din 8 martie 2015);

2) obligația nu se stinge prin confuziune dacă aceasta are ca efect lipsirea unui terț de un drept (cf. art. III. – 6:201 DCFR; similar art. 1627 Cod civil român);

3) confuziunea nu operează dacă datoria și creanța se găsesc în același patrimoniu, dar în mase patrimoniale diferite recunoscute de lege, cum ar fi cazul fiduciei.

TITLUL II: DESPRE CONTRACTE ÎN GENERAL

CAPITOLUL I: DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE LA CONTRACT ȘI LA CONȚINUTUL CONTRACTULUI

Noutatea principală introdusă de art. 667 are menirea de a preciza caracterul dispozitiv al dispozițiilor cuprinse în Cartea 3. În așa fel, părțile vor avea certitudinea că pot amenaja conținutul contractului după necesitățile lor fără riscul de anulare subsecventă a unei clauze. La moment numeroase formulări ale dispozițiilor privitoare la obligații și contracte sunt ambigue, fiindcă ele edictează reguli de conduită fără a fi însoțite de sintagma „sub sancțiunea nulității" (astfel indicând caracterul imperativ) și nici nu sunt însoțite de sintagma „dacă contractul nu prevede altfel" (astfel indicând caracterul dispozitiv). Cu titlu de exemplu, menționăm art. 971 în redacția actuală, caracterul căruia nu este limpede, dar logica ar sugera că el are caracter dispozitiv. Rigorile certitudinii juridice impun o nouă abordare în interpretarea caracterului acestor dispoziții.

Principiul caracterului dispozitiv al dispozițiilor legale din Cartea a 3-a comportă următoarele limitări:

a) ea privește doar acele dispoziții legale care se referă la drepturile, obligațiile și alte efecte juridice produse de contract, inclusiv distribuirea riscurilor în contract. Prin urmare, dispozițiile legale care reglementează condițiile de validitate ale contractelor (inclusiv capacitatea sau cerințele de formă; ori clauzele esențiale ale unui contract numit) își păstrează caracterul imperativ;

b) chiar dacă o dispozițiile legală se referă la efectele juridice produse de contract, ea este imperativă dacă sancțiunea nulității este prevăzută de această dispoziție legală.

Mai mult decât atât, prezumția de caracter dispozitiv al dispozițiilor legale care se referă la efectele juridice ale contractelor este extinsă și asupra celorlalte cărți din Codul civil, asupra actelor legislative și normative speciale. Caracterul imperativ al acelor dispoziții se va deduce numai dacă din modul de exprimare a dispoziției, din conținutul sau din contextul ei, nu rezultă **în mod neîndoielnic** că dispoziția legală este imperativă. Prin urmare, dubiile în privința caracterului dispozițiilor legale trebuie interpretate în folosul caracterului lor dispozitiv.

Modificările și completările introduse prin Proiect au fost redactate anume pornind de la acest principiu. Prin urmare, redactorii au evitat, în măsura posibilă, să adauge sintagma „dacă contractul nu prevede altfel" la fiecare alineat pe care l-au avut în vedere ca dispoziție legală dispozitivă. De asemenea, nu s-a considerat necesar de a exclude această sintagmă din acele articole ale Codului care nu sunt modificare sau completate de Proiect (de exemplu, art. 759, 864, 898, 985, 1088, 1353), însă asta nu poate afecta schimbarea principială de instituire a principiului caracterului dispozitiv al dispozițiilor cărții 3.

Art. 669, care până acum prevedea situațiile în care o persoană este obligată prin lege să încheie un contract, este completat și cu un remediu juridic pentru victima refuzului nejustificat de încheiere a unui contract. Și anume, persoana îndreptățită la încheierea contratului poate cere instanței de judecată să pronunțe o hotărâre care să țină loc de contract.

Proiectul introduce un regim amplu al antecontractului prin noile articole 671-672[2]. Antecontractul este definit ca contractul prin care o parte (promitent) se obligă față de cealaltă parte (beneficiar) să încheie în viitor un alt contract (contractul definitiv) la cererea beneficiarului. Această obligație poate fi asumată și de către ambele părți (art. 671). În cazul neexecutării fără justificare a obligației promitentului de a încheia contractul definitiv, beneficiarul poate cere instanței de judecată să pronunțe o hotărâre care să țină loc de contract definitiv (art. 672).

Proiectul de asemenea reglementează o varietate mai energică a antecontractului – opțiunea de a contracta – la art. 672[1]: prin antecontract părțile pot prevedea expres că promitentul menține o ofertă irevocabilă, în sensul art. 684, de a încheia contractul definitiv, iar beneficiarul are opțiunea să o accepte

sau refuze. Contractul definitiv se încheie prin exercitarea opțiunii în sensul acceptării de către beneficiar a ofertei irevocabile a promitentului, în condițiile convenite prin antecontract.

CAPITOLUL I¹: OBLIGAȚII PRECONTRACTUALE

Proiectul prevede introducerea unui nou capitol privind obligațiile precontractuale, având în vedere creșterea în importanță a obligațiilor precontractuale de informare care asigură că părțile sunt informate înainte de luarea deciziei de a intra în contract. În special de informare precontractuală are nevoie consumatorul, care se prezumă partea vulnerabilă a contractului. Alte obligații precontractuale reglementate de capitol sunt obligația de păstrare a confidențialității la negocierea unui contract, precum și cea de negociere cu bună-credință. Capitolul de față este modelat pe baza capitolului III, Cartea II din DCFR.

Secțiunea 1: Obligații de informare în general

De regulă, fiecare parte are sarcina să obțină informația necesară pentru luarea deciziei de a încheia contractul. Această secțiune reglementează obligațiile unui furnizor de bunuri, mărfuri sau servicii de a oferi informația pe care o deține despre caracteristicile esențiale ale acestor prestații.

Secțiunea 2: Obligații de informare în unele contracte încheiate cu consumatorii

Această secțiune codifică dispozițiile Legii nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor.

Secțiunea 3: Obligații specifice în cazul contractelor încheiate prin mijloace electronice

Art. 678[10] transpune art. 10 al Directivei 2000/31/EC privind comerțul electronic și prevede regula că, dacă un contract urmează a fi încheiat prin intermediul mijloacelor electronice, profesionistul are obligația, înainte ca cealaltă parte să facă oferta sau să accepte oferta, să furnizeze informație cu privire la următoarele:

a) pașii tehnici care trebuie urmați pentru a încheia contractul;

b) dacă profesionistul va genera un document care reprezintă contractul și dacă documentul va fi accesibil;

c) mijloacele tehnice pentru identificarea și corectarea erorilor comise la introducerea datelor înainte ca cealaltă parte să facă oferta sau să accepte oferta;

d) limbile care vor fi oferite pentru încheierea contractului;

e) toate clauzele contractuale.

În cazul contractelor de furnizare a conținutului digital, clauzele care nu au fost negociate individual pot fi incluse prin una din următoarele metode:

a) clauzele sunt prezentate celeilalte părți în formă textuală înainte ca consumatorului să i se permită să încheie contractul, iar cealaltă parte își dă consimțământul expres pentru aplicabilitatea clauzelor și, în final, să încheie contractul (numită metoda *„click-wrap"*);

b) cealaltă parte este informată despre existența clauzelor și i se acordă posibilitatea clar identificabilă să acceseze clauzele înainte ca celeilalte părți să i se permită să încheie contractul și, în final, să încheie contractul (numită metoda *„browse-wrap"*).

Secțiunea 4: Prestații nesolicitate

Noul art. 678[14] dispune că, dacă un profesionist furnizează unui consumator bunuri, lucrări, servicii, conținut digital sau alte prestații nesolicitate de acesta:

a) între ei nu se consideră încheiat nici un contract pe baza circumstanței că consumatorul nu a răspuns sau a săvârșit o altă acțiune ori inacțiune cu aceste prestații și nici o obligație de plată a acestora nu se naște în sarcina consumatorului;

b) între ei nu se naște nici o obligație extracontractuală pe baza circumstanței că consumatorul a dobândit, reținut, respins sau folosit prestațiile.

c) prin derogare de la dispozițiile lit. a), consumatorul poate considera că a primit prestația cu titlu de donație necondiționată de la profesionist.

Secțiunea 5: Obligația în cadrul negocierii și obligația de confidențialitate

Noul art. 678[15] reglementează faza negocierii contractelor și ca punct de pornire dispune că persoana este liberă să negocieze și nu poartă răspundere pentru faptul că nu au ajuns la un acord. Totuși, se recunoaștere teoria culpei la negociere (*culpa in contrahendo)* prin dispoziția că persoană care este angajată în negocieri are obligația de a negocia cu bună-credință și de a nu rupe negocierile contrar bunei-credințe. Persoana care încalcă această obligație poartă răspundere față de cealaltă persoană pentru prejudiciul suportat în baza încrederii că contractul s-ar fi încheiat.

De asemenea, dacă în cursul negocierilor o persoană oferă informație confidențială, persoana care a primit-o are obligația de a nu dezvălui acea informație și nici de a o utiliza în scopuri proprii, indiferent dacă contractul a fost încheiat sau nu (art. 678[16]).

CAPITOLUL II: ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI

Capitolul este în mare parte neafectat de modificări. Redacția actuală a art. 697 privind comis-voiajorii este exclusă din cauza includerii reglementării comprehensive a contractelor încheiate în afara spațiilor comerciale în Capitolul I¹. În loc se include reglementarea contractelor multilaterale, specificându-se regula că, dacă contractul urmează să fie încheiat între trei sau mai multe părți, contractul nu se consideră încheiat până când toate părțile sale nu își manifestă consimțământul, cu excepția cazurilor în care un contract anterior între toate acele părți sau legea autorizează pe anumite părți să încheie contractul așa încât el va deveni obligatoriu pentru toate părțile.

Art. 701 este exclus din cauza conflictului cu noul art. 678[16]. La fel cum și redacția actuală a art. 703 privind promisiunea de a contracta este exclusă din cauza includerii reglementării comprehensive a antecontractelor în Capitolul I.

CAPITOLUL III: DREPTUL DE REVOCARE A CONTRACTULUI

Capitolul III (*Contractul sinalagmatic*) se abrogă și se incorporează în Capitolul V (*Neexecutarea obligației*) din Titlul I.

Secțiunea 1: Exercitare și efect

Similar Secțiunii 2 din Capitolul VII, dreptul de revocare a contractului acordat de lege consumatorului este reglementat într-o manieră generală.

Dreptul de revocare se exercită prin notificarea profesionistului. Consumatorul nu este nevoit să justifice decizia de revocare (art. 705). Dreptul de revocare poate fi exercitat la orice moment după încheierea contractului, dar înainte de expirarea termenului de revocare. Dacă legea nu prevede altfel, termenul de revocare este de 14 zile și începe să curgă de la data încheierii contractului (art. 706). Revocarea are ca efect rezoluțiunea raportului contractual, stingând obligațiile ambelor părți rezultate din contract. Revocarea nu generează niciun cost și nicio răspundere pentru consumator cu excepțiile expres prevăzute de lege (art. 708).

Următoarele secțiuni introduc norme speciale privind dreptul de revocare în anumite contracte:

Secțiunea 2: Dreptul de revocare a contractului la distanță sau a contractului negociat în afara spațiului comercial care codifică dispozițiile pertinente din Legea nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor.

Secțiunea 3: Dreptul de revocare a contractelor privind unele produse de vacanță și a contractelor de intermediere a lor care cuprinde reglementarea deja existentă în Secțiunea a 3-a (Dreptul de revocare a contractelor privind unele produse de vacanță și a contractelor de intermediere a lor) din Capitolul VII, introdusă prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr. 200 din 28 iulie 2016.

CAPITOLUL IV: CLAUZELE ABUZIVE

Acest capitol codifică dispozițiile Legii nr. 256 din 9 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, care forma un paralelism față de fostul Capitol IV (Clauzele contractuale standard).

Reglementarea distinge între:

a) clauzele abuzive în contractele *încheiate cu consumatorii* (art. 715), sunt atât cele cuprinse în listele exemplificative de la art. 720, 720^1 și 720^2 , cât și oricare alte clauză într-un contract dintre un profesionist și un consumator, care nu a fost negociată individual se consideră abuzivă dacă este propusă de către profesionist și dezavantajează considerabil, contrar bunei-credințe, consumatorul.

b) clauzele abuzive în contractele *dintre profesioniști* (art. 716), care sunt clauzele propuse de către o parte și care nu au fost negociate individual și numai dacă ele sunt cuprinse în lista prevăzută de dispozițiile art. 720 și deviază considerabil, contrar bunei-credințe, de la bunele practici comerciale. Astfel lista clauzelor abuzive în aceste contracte este închisă;

c) clauzele abuzive *în alte contracte* decât cele prevăzute la art. 715 și 716 (art. 717), care sunt clauzele propuse de către o parte și care nu a fost negociate individual și numai dacă ele sunt cuprinse în lista prevăzută de dispozițiile art. 720 și dezavantajează considerabil, contrar bunei-credințe, cealaltă parte. *Astfel lista clauzelor abuzive în aceste contracte este închisă.*

Lista clauzelor care nu au fost negociate individual și care se consideră abuzive în contractele de consumator, prevăzută la art. 720, codifică clauzele prevăzute de art. 5 alin.(5) Legea privind clauzele abuzive și care se regăsesc în anexa la Directiva CE/13/1993. Lista clauzelor din art. 720^1 este preluată din lista clauzelor din art. 5 alin.(5) Legea privind clauzele abuzive, dar care nu se regăsesc în anexa la Directiva CE/13/1993. Ea de asemenea cuprinde clauze care se regăsesc în art. 85 al Proiectului de Regulament al Parlamentului european și al Consiliului privind Legislația europeană comună în materie de vânzare (*CESL*).

În fine, lista de clauze vădit abuzive privitoare la executarea obligației pecuniare al cărei creditor este un profesionist (art. 720^3) transpune art. 7(1)-(3) din Directiva 2011/7/UE.

CAPITOLUL V: EFECTELE CONTRACTULUI

Denumirea capitolului este lărgită de la Contractul în folosul unui terț (prevederi care devin Secțiunea 3), și sunt adăugate încă 2 secțiuni.

Secțiunea 1: Dispoziții generale

Noul art. 720^5 expune într-o redacție mai desfășurată actualul art. 668 (2) și 727, fiind modelat și de art. II. – 9:101 DCFR, și dispune că contractul produce nu doar drepturile și obligațiile și alte efecte juridice stipulate expres de părți, dar și efectele juridice care rezultă, în următoarea ordine, din:

a) dispozițiile legale imperative;
b) dispozițiile legale dispozitive, în măsura în care de la ele nu s-a derogat;
c) practicile statornicite între părți și uzanțele aplicabile;
d) principiile bunei-credințe și a echității.

Noul art. 720^6 înlocuiește actualul art. 623 care reglementează schimbarea excepțională a circumstanțelor în raporturile contractuale (impreviziunea sau *hardship*). Redacția actuală a art. 623 este parțial inspirată din Codul civil german. Ea este neclară fiindcă nu prevede mai clar în ce constă onerozitatea (vezi noul alin.(1)), criteriile ajustării (distribuirea echitabilă între părți a riscurilor) și nu prevede că judecătorul este cel care are dreptul de a ajusta contractul, și nu una din părți în mod unilateral.

Noua redacție, modelată pe baza art. III.–1:110 DCFR și art. 6.2.1-6.2.3 al Principiilor UNIDROIT, clarifică faptul că, în cazul în care sunt întrunite condițiile impreviziunii prevăzute la alin.(4), ajustarea prestațiilor părților sau rezoluțiunea raportului contractual are loc prin hotărârea instanței judecată, și nu prin declarație unilaterală a părții afectate. Excepție face când partea afectată este un consumator, care în anumite condiții poate provoca rezoluțiunea prin declarație unilaterală.

În ceea ce ține de onerozitate, articolul evită termenul „obligație" (care ar putea să nu mai existe, fiindcă a fost deja stinsă) și folosește „prestație", care este o acțiune sau inacțiune concretă, chiar dacă a fost deja săvârșită în trecut. O asemenea abordare se potrivește mai bine celei de a doua forme a onerozității: diminuarea valorii contraprestației. Abordarea corespunde și art. 6.2.1-6.2.3 al Principiilor UNIDROIT. Totuși, s-a considerat inutil includerea în alin. (4) a condiției ca „schimbarea circumstanței să nu fie sub controlul debitorului" (*„the events are beyond the control of the disadvantaged party"* potrivit 6.2.2.(c) din Principiile UNIDROIT), întrucât condiția este implicită din principiul bunei-credințe. Partea vinovată de o schimbare nu poate, cu bună-credință, să invoce această circumstanță. Totodată, sintagma „valoarea contraprestației" nu se referă doar la valoarea ei monetară, ci, mai larg, se referă la utilitatea ce o oferă debitorului.

O modificare originală, inspirată din soluția germană, este că, atunci când partea dezavantajată este un consumator și nu mai are interes în contraprestație din cauza schimbării circumstanțelor ea poate declara rezoluțiunea fără intervenția instanței. Dar această opțiune trebuie exercitată înainte de adresarea *în instanță și, deci, se exclude jocul ulterior al acestei opțiuni.*

Această modificarea originală se explică prin faptul că consumatorii au nevoie de soluții energice pentru a-și apăra interesele și a obține prestația dorită din altă parte. De regulă consumatorii sunt cei care plătesc, iar contraprestația lor este una în natură.

Se clarifică faptul că ajustarea se poate cere doar dacă contractul nu este executat complet. Contractele stinse complet nu ar trebui să fie supuse revizuirii retroactive, căci aici deja suntem pe tărâmul riscului devalorizării pe care îl are proprietarul.

Secțiunea 2: Simulația

Noua reglementare a simulației înlocuiește art. 221, care are o abordare simplistă și categorică de anulare a actului juridic fictiv sau simulat. Concepția nouă este mai flexibilă, scopul fiind de a permite terților și în special creditorilor să aleagă de care contract să se prevaleze - cel public sau cel secret. Această concepție este recomandată de art. II. – 9:201 DCFR și existentă în state cum sunt Franța, Belgia, Olanda, Spania, Italia, România.

Potrivit art. 720^{12} simulația unui contract poate fi absolută și relativă.

Simulația este *absolută* atunci când părțile încheie contractul fără intenția de a produce efecte juridice (în terminologia veche – contract fictiv).

Simulația este *relativă* atunci când părțile încheie contractul cu intenția ca el aparent (în terminologia veche – contract simulat) să producă efecte juridice diferite de efectele dorite cu adevărat de către ele (contractul secret).

Efectele între părți. Între părți prevalează contractul adevărat dacă el este legal (art. 720[13]). Prin urmare, simulația nu ar trebui, prin ea însăși, să fie o cauză de nulitate a contractului dacă ea nu are un scop ilegal sau fraudulos. De asemenea, niciuna din părți nu va invoca față de cealaltă parte contractul public, aparent.

Efectele față de terți. Principiul bunei-credințe nu permite ca ambele părți sau una din ele să invoce contractul secret adevărat în raport cu vreun terț, care în mod rezonabil și cu bună-credință s-a încredințat pe contractul simulat. Scopul art. 720[14] și 720[15] este să protejeze terții de bună-credință. Totuși, terții pot invoca și contractul secret atunci când acesta le vatămă drepturile.

Secțiunea 3: Contractul în folosul unui terț

Art. 721-724 nu suferă schimbări, cu excepția completării de la art. 721 alin.(2) cu regula conform căreia prestația care se stipulează în folosul terțului beneficiar poate de asemenea consta în excluderea sau limitarea răspunderii beneficiarului față de promitent sau stipulant. Soluția se bazează pe art. II. – 9:301(3) DCFR și permite terților să invoce că sunt terți beneficiari ai exonerării de răspundere stipulate într-un contract la care nu sunt parte.

CAPITOLUL VI: INTERPRETAREA CONTRACTULUI

Capitolul este completat cu unele reguli statuate de dreptul contractelor modern, și anume:

1) conform noului alineat (3) al art. 725, dacă una dintre părți a avut intenția ca contractul sau o clauza a sa să aibă un anumit sens, și la momentul încheierii contractului cealaltă parte a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască, intenția primei părți, contractul se va interpreta în sensul înțeles de prima parte. Această regulă se bazează pe considerente de bună-credință;

2) noul alineat (4) al art. 725, prevede metoda obiectivă de interpretare a contractului: dacă intenția reală a părților nu poate fi identificată, contractul se va interpreta potrivit sensului pe care o persoană rezonabilă îl va atribui lui. Soluțiile se bazează pe art. II.–8:101 DCFR și art. 8 al Convenției de la Viena privind contractele de vânzare internațională de mărfuri, la care Republica Moldova este parte.

3) noua redacție a art. 727 soluționează problema contradicției în cazul redactării contractului în mai multe limbi: În cazul în care înscrisul care constată contractul este redactat în două sau mai multe limbi, iar părțile nu au prevăzut care dintre are prioritate, în caz de contradicție dintre redacții, se va da prioritate redacției în limba în care contractul a fost redactat inițial (cf. art. II.–8:107 DCFR). Vechea redacție a art. 727 se regăsește în art. 720[5], într-o formă mai dezvoltată.

CAPITOLUL VII: REZOLUȚIUNEA, REZILIEREA ȘI REVOCAREA CONTRACTULUI

Capitolul se abrogă și se incorporează, pe părți, în Capitolul V (*Neexecutarea obligației*) din Titlul I, în Capitolul III (*Dreptul de revocare a contractului*) și Capitolul V (*Efectele contractului*), Secțiunea 1 din Titlul II.

TITLUL III: CATEGORIILE DE OBLIGAȚII

CAPITOLUL I: VÎNZAREA-CUMPĂRAREA

Modificările și completările la acest capitol au ca scop:

a) excluderea paralelismelor dintre acest capitol și partea generală a dreptului obligațiilor (în special în ce ține de drepturile unei părți contractante în caz de neexecutare a obligațiilor de către cealaltă parte, prevăzute în art. 602 și urm. în redacția Proiectului). Acest exercițiu va consolida regimul general prevăzut la art. 602 și urm. și va reduce din acele normele speciale care sunt inutile sau doar repetă regimul general;

b) alinierea mai multor dispoziții la Convenția de la Viena privind contractele de vânzare internațională de mărfuri din 1980;

c) reglementarea unor categorii importante și deosebit de litigioase cum sunt: (i) contractele de vânzare-cumpărare a imobilelor, în special privind imobilele în curs de construcție (actualmente reglementat sub denumirea contract privind investițiile în construcții); (ii) vânzarea bunurilor de consum.

Secțiunea 1: Dispoziții generale cu privire la vînzare-cumpărare

Regulile art. 762 și 622 din redacția actuală a codului au fost mutate și dezvoltate în noul art. 322[3] (*Înstrăinarea de mai multe ori*). Prin urmare, art. 762 se exclude pentru a evita paralelismele.

Art. 763 este completat pentru a se alinia la reglementarea-sursă (art. 2(2) din Directiva 1999/44/CE privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe din 25 mai 1999; §434 Cod civil german), precizându-se că îndeosebi se consideră convenite caracteristicile:

a) care corespund descrierii date de vânzător și, după caz, pe care vânzătorul a prezentat-o cumpărătorului ca mostră sau ca model;

b) corespunzătoare scopului special pentru care cumpărătorul solicită bunul, care, fiind aduse la cunoștința vânzătorului la încheierea contractului, au fost acceptate de către vânzător.

Art. 774 este mutat la art. 763[1], art. 775 și 777 sunt fuzionate în noul art. 763[2], art. 778 alin.(1) și (2) devin noul art. 763/3, iar art. 779 este mutat la art. 763[4], fiind corelat cu art. 35 din Convenția de la Viena din 1980. Noul alin.(6) al art. 763 asimilează viciului material și în cazul în care nu sunt respectate obligațiile vânzătorului privind asortimentul bunurilor, garnitura de bunuri și ambalajul lor (art. 763[2]-763[4]). Prin urmarea încălcarea acestor noi articole va fi soluționate conform regulilor unice privind viciul material al bunului vândut.

La art. 764, privind viciile juridice ale bunului, se clarifică conceptul de viciu juridic, precum și se exclude existența viciului juridic atunci când, deși bunul încalcă dreptul de proprietate industrială a unui terț, desenele tehnice, schițele etc. au fost furnizate de cumpărător în vederea producerii bunului (cf. art. IV. A. – 2:306 DCFR).

Noua redacție a art. 765 (*Limitele drepturilor cumpărătorului rezultate din existența viciului*) stabilește sistemul în care vânzătorul poartă răspundere pentru viciu (indiferent că este viciu material sau juridic), și anume:

1) cumpărătorul își poate exercita drepturile rezultate din existența viciului dacă el demonstrează că *viciul a existat la momentul trecerii riscului*, chiar dacă este descoperit mai târziu. Această condiție este tradițională și cere ca la momentul trecerii riscului să fi avut loc o neexecutare a obligației vânzătorului. Conceptul se regăsește în art. IV. A. – 2:308 DCFR; art. 36 alin.(1) Convenția de la Viena; art. 477 alin.(5) Cod civil al Federației Ruse.

Prin „drepturile rezultate din existența viciului" în concepția Proiectului se au în vedere toate „drepturile creditorului în caz de neexecutare a obligației" în sensul art. 602 și urm. în redacția Proiectului, și anume: dreptul la remedierea neexecutării (fie prin reparație fie prin furnizarea unui alt bun); dreptul la rezoluțiunea vânzării și restituirea prețului; dreptul la reducerea prețului proporțional diminuării valorii bunului vândut din cauza viciului; dreptul la repararea prejudiciului dacă neexecutarea

este nejustificată. Condiţiile exercitării şi efectele exercitării acestor drepturi sunt reglementate detaliat în Capitolul V (*Neexecutarea obligaţiei*) din Titlul I.

2) drepturile cumpărătorului rezultate din existenţa viciului sînt excluse dacă vânzătorul demonstrează că, în momentul încheierii contractului, *cumpărătorul cunoştea sau trebuia să cunoască aceste vicii*. Această regulă clasică romană (*caveat emptor* – atenţie, cumpărătorule; *emptor debet esse curiosus* – cumpărătorul trebuie să fie curios) se regăseşte într-o manieră limitată în art. 765 alin.(1) din redacţia actuală a codului. Noua reglementare se bazează pe formularea mai precisă şi mai largă din art. IV. A. – 2:307 DCFR; art. 35(3) Convenţia de la Viena.

3) cumpărătorul pierde drepturile rezultate din existenţa viciului dacă el a omis să-i notifice vânzătorului descoperirea viciului în termenul de notificare prevăzut la art. 765^2, cu condiţia că notificarea se face în interiorul termenului de descoperire a viciilor prevăzut la art. 765^3.

Merită de menţionat că legea nu limitează dreptului cumpărătorului atunci când vânzătorul era inocent, adică nu cunoştea că vinde o marfă viciată. Chiar şi cu un vânzător inocent, cumpărătorul ar trebui să aibă dreptul la rezoluţiunea vânzării şi restituirea preţului. Noul alin. (5) intervine cu o regulă diferită, de a agrava răspunderea vânzătorului dacă viciul rezultă din împrejurări pe care vânzătorul le-a cunoscut sau trebuia să le cunoască, dar care el nu le-a dezvăluit cumpărătorului la momentul încheierii contractului. În acest caz, vânzătorul nu poate invoca:

a) faptul că cumpărătorul din culpă gravă nu a cunoscut viciul;

b) dispoziţiile art. 765^1, 765^2 şi 765^3;

c) clauza prin care se exclud sau se limitează drepturile cumpărătorului rezultate din existenţa viciului. Soluţiile se bazează pe art. 40 Convenţia de la Viena; art. IV. A. – 4:304 DCFR; §442 şi 444 din Codul civil german.

Articolele 765^2 şi 765^3 impune două limite temporale cumulative la drepturile cumpărătorului rezultate dintr-un viciu, care, după natura lor, sunt termene de decădere:

1) *termenul de notificare a viciului.* Notificarea se face fie printr-o pretenţie extrajudiciară fie printr-o acţiune judiciară, potrivit art. 765^2 alin.(4). Prin urmare, notificarea viciului nu reprezintă o procedură obligatorie prealabilă introducerii acţiunii în judecată.

Cerinţele faţă de notificare diferă dacă vânzarea se face între profesionişti sau alte contracte.

a) În cazul contractului încheiat între profesionişti, cumpărătorul trebuie să notifice vânzătorului viciul conform dispoziţiilor art. 608, adică într-un termen rezonabil în funcţie de circumstanţe. În notificarea sa, profesionistul trebuie să descrie detaliat viciul (cf. §220(2) Legea obligaţiilor din Estonia). Descrierea este necesară pentru ca vânzătorul să poată lua măsuri de remediere a viciului. Deoarece norma este dispozitivă, părţile pot introduce în contract termene concrete de notificare, de regulă denumite „termene de înaintare a pretenţiilor".

b) pentru toate celelalte contracte (atât dintre profesionişti şi consumator, sau dintre neprofesionişti), cumpărătorul trebuie să notifice vânzătorului viciul în termen de 2 luni de la data descoperirii (art. 5(2) din Directiva 1994/44/CE). În acelaşi sens a se vedea art. 18^3 alin.(4) din Legea nr.105-XV din 13 martie 2003 privind protecţia consumatorilor.

2) *termenul de descoperire a viciilor* (terminologia corespunde cu art. 477 din Codul civil al Federaţiei Ruse- *Сроки обнаружения недостатков переданного товара*). Potrivit art. 765^3 alin. (1) Cumpărătorul pierde drepturile rezultate din existenţa viciului dacă el nu notifică vânzătorului despre acel viciu înainte de expirarea termenului:

a) 3 ani, în cazul viciilor juridice. Termenul ar trebui să corespundă cu durata necesară pentru cumpărător de a dobândi dreptul de proprietate prin uzucapiunea de 3 ani în cazul dobândirii cu titlu oneros al bunului (art. 330^1 alin.(1) lit. a) sau 332 alin.(1) lit. a) în redacţia Proiectului). Însă până la obţinerea de către cumpărător a protecţiei legale contra evicţiunii prin uzucaparea bunului, vânzătorul ar trebui să răspundă contractual pentru evicţiune.

b) 5 ani, în cazul viciilor materiale ale unei construcţii sau materialelor folosite la executarea unei lucrări de construcţii. După cum s-a specificat cu ocazia excluderii art. 269 din Cartea 1, termenul de 5 ani ar trebui să fie nu un termen de prescripţie, ci un termen de descoperire a viciilor (de răspundere),

ceea ce va oferi o protecţie juridică mai bună proprietarilor de imobile. Or, formularea unui asemenea termen lung ca termen de prescripţie este inutilă dacă vânzătorul poartă răspundere pentru viciile materialelor de construcţie apărute în primele 6 luni (prevăzut de art. 783 alin.(2) din redacţia actuală a codului, şi care de asemenea se exclude).

c) 2 ani, în cazul viciilor materiale, altele decât cele prevăzute de dispoziţiile lit. b) (cf. art. 5(1) din Directiva 1994/44/CE; art. 39 Convenţia de la Viena; art. 477 alin.(2) Cod civil al Federaţiei Ruse). În acelaşi sens a se vedea art. 18^3 alin.(1) din Legea nr.105-XV din 13 martie 2003 privind protecţia consumatorilor.

Noua reglementare a limitelor temporale a drepturilor cumpărătorului impune excluderea art. 783 şi 784 din actuala redacţie a codului.

Noul art. 765^4 precizează care este momentul începerii curgerii termenului de prescripţie extinctivă, şi anume: prescripţia dreptului la acţiune de exercitare a unui drept al cumpărătorului rezultat din existenţa viciului începe să curgă din data când cumpărătorul a descoperit sau trebuia să descopere viciul. Precizarea era necesară pentru a exclude varianta că prescripţia curge din momentul notificării vânzătorului despre vicii sau din momentul în care vânzătorul a refuzat să remedieze un *viciu*.

Prin urmare, art. 785 este exclus, iar Proiectul nu stabileşte vreun termen de prescripţie special. Astfel, dacă cumpărătorul a notificat vânzătorul despre un viciu cu respectarea limitelor temporale stabilite de art. 765^2 şi 765^3, cumpărătorul poate introduce acţiuni în justiţie bazate pe drepturile sale rezultate din viciu pe durata termenului general de prescripţie de 3 ani, din data în care a descoperit sau trebuia să descopere viciul.

Dispoziţiile privind viciile, drepturile cumpărătorului rezultate din vicii şi limitele acestor drepturi au caracter dispozitiv, iar părţile prin contract pot deroga fie în sensul limitării fie în sensul agravării răspunderii vânzătorului pentru vicii. Lucrurile stau altfel dacă cumpărătorul este consumator, fiindcă art. 808^1 interzice orice clauză, încheiată de consumator cu vânzătorul înainte ca vânzătorului să îi fie notificată descoperirea viciului, prin care, direct sau indirect, sunt excluse sau limitate drepturile prevăzute de lege ale consumatorului rezultate din existenţa viciului.

Secţiunea a 3-a: Opţiunea

Modificarea operată la art. 792 precizează că opţiunii nu i se aplică dispoziţiile cu privire la vânzare-cumpărare, ci dispoziţiile privind opţiunea de a contracta (art. 672^1 în redacţia Proiectului).

Secţiunea a 4-a: Dreptul de preemţiune

Secţiunea a fost actualizată pe baza § 463 şi urm. din Codul civil german, care a şi fost sursa redacţiei iniţiale a Secţiunii. Scopul propus prin Proiect este, ori de cât ori legea acordă un drept de preemţiune (în caz de vânzare a cotei-părţi asupra bunului comun; în caz de vânzare a cotei succesorale; în caz de vânzare a bunului arendat etc.) să nu se instituie o reglementare detaliată, astfel încât să primească aplicare deplină prezenta Secţiune. La moment însă majoritatea dispoziţiilor legale care prevăd un drept de preemţiune prevăd şi un regim special în care se exercită acest drept, iar regimurile sunt incomplete şi neuniforme.

La art. 792^1 alin.(1) şi 793 alin.(1) se clarifică faptul că titularul dreptului de preemţiune cu privire la un bun îl poate exercita pe două căi diferite:

a) exercitarea dreptului de preemţiune prealabil vânzării – dacă persoana obligată îi face o ofertă de vânzare a bunului;

b) exercitarea dreptului de preemţiune subsecvent vânzării – dacă persoana obligată deja a încheiat cu un terţ contract de vânzare-cumpărare cu privire la acel bun.

Articolul 795 prevede norme procedurale privind exercitarea dreptului de preemţiune:

1) dreptul de preemţiune se exercită pe calea unei *declaraţii adresate persoanei obligate*. Pentru validitatea declaraţiei nu este necesară respectarea formei stabilite de lege faţă de contractul de vânzare-cumpărare.

2) în cazul exercitării dreptului de preemţiune *prealabil vânzării*:

a) în cazul în care dreptul de preemţiune este exercitat ca urmare a comunicării ofertei conform art. 794 alin.(1), declaraţia de exercitare se consideră acceptare a ofertei de vânzare. Dacă pentru validitatea contractului de vânzare-cumpărare legea cere respectarea unei anumite forme, persoana obligată şi titularul dreptului de preemţiune sunt obligaţi unul faţă de altul să încheie contractul în acea formă;

b) în caz de neexecutare nejustificată a acestei obligaţii de către una din părţi, cealaltă parte poate cere instanţei de judecată să pronunţe hotărâre judecătorească care ţine loc de contract;

3) în cazul exercitării dreptului de preemţiune *subsecvent vânzării*:

a) în cazul în care dreptul de preemţiune este exercitat după încheierea contractului de vânzare-cumpărare dintre persoana obligată şi terţ, atunci între persoana obligată şi titularul dreptului de preemţiune se consideră încheiat un contract de vânzare-cumpărare în condiţiile stabilite de persoana obligată şi de terţ;

b) în cazul în care persoana obligată sau terţul nu recunosc efectul de mai sus, titularul dreptului de preemţiune poate cere instanţei de judecată să pronunţe o hotărâre de constatare a încheierii contractului conform regulii de mai sus, şi de dobândire de către titular a drepturilor şi obligaţiilor de cumpărător.

Secţiunea a 7-a: Vânzarea-cumpărarea de bunuri pentru consum

Art. 802^1 alin.(4) clarifică faptul că normele din această secţiune au caracter imperativ şi nu se permit derogări în sensul înrăutăţirii situaţiei consumatorului. În acelaşi context, art. 808^1 interzice orice clauză, încheiată de consumator cu vânzătorul înainte ca vânzătorului să îi fie notificată descoperirea viciului, prin care, direct sau indirect, sunt excluse sau limitate drepturile prevăzute de lege ale consumatorului rezultate din existenţa viciului (cf. art. IV. A. – 2:309 DCFR). Prin urmare, în contractele de consumator drepturile prevăzute de art. 763-776 nu pot fi excluse sau limitate prin contract.

Art. 803^1 (*Predarea bunului către consumator şi rezoluţiunea*) codifică art. 17 din Legea privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor, iar art. 803^2 (*Trecerea riscului*) codifică art. 19 din aceeaşi lege.

Completările art. 804 sunt menite să îmbunătăţească protecţia consumatorului în ce ţine de drepturile sale acordate de o garanţia comercială.

Aşadar, orice stipulaţie conform căreia garanţia comercială este condiţionată de îndeplinirea de către consumator a oricărei formalităţi, aşa ca înregistrarea sau notificarea cumpărării, este nulă (cf. art. IV.A. – 6:102 (3) DCFR).

Eficacitatea unor stipulaţii din garanţia comercială depinde de măsura în care ele sunt prevăzute clar în textul garanţiei:

- stipulaţia conform căreia garanţia comercială se limitează doar la anumite părţi ale bunului (cf. art. IV. A. – 6:105 DCFR);
- stipulaţia conform căreia se exclude sau se limitează obligaţia celui ce garantează în temeiul garanţiei comerciale în caz de defecţiune a bunului ca urmare a încălcarea condiţiilor de întreţinere prevăzute de instrucţiuni (cf. art. IV. A. – 6:106 DCFR).

Un alt mecanism de protecţie a consumatorului este inversarea sarcinii probaţiunii. Dacă consumatorul înaintează pretenţii în interiorul termenului garanţiei comerciale, celui care garantează îi revine sarcina să demonstreze că:

a) bunul corespundea caracteristicilor stabilite în declaraţia de garanţie sau în publicitatea respectivă; şi

b) defecţiunea bunului a avut loc din cauza folosirii sau păstrării lui necorespunzătoare, din cauza unui eveniment în afara controlului uneia dintre părţi sau dintr-o altă cauză care nu este imputabilă celui care a garantat (cf. art. IV. A. – 6:107 DCFR).

Secţiunea a 7^1: Vânzarea-cumpărarea bunurilor imobile

Celelalte secţiuni ale acestor capitol se aplică şi vânzării-cumpărării bunurilor imobile. Cu toate acestea, în această secţiune nouă s-au inclus unele norme de completare. Cel mai important rol al acestei secţiuni este de a înlocui actuala reglementare a contractelor privind investiţiile în construcţii cu noua instituţie a contractelor de vânzare-cumpărare a imobilelor în curs de construcţie.

Potrivit art. 808^6, dispoziţiile noilor articole 808^6-808^9 se aplică contractului de vânzare-cumpărare prin care vânzătorul se obligă să asigure construirea unui apartament, altă încăpere izolată sau alt bun imobil în curs de construire (*bun imobil în construire*) şi să-l predea în proprietate cumpărătorului, iar cumpărătorul se obligă să achite preţul convenit şi să recepţioneze bunul imobil după darea sa în exploatare.

Cumpărătorul (anterior denumit „investitorul") unui bun imobil în construire beneficiază de următoarea protecţie juridică:

1) contractul trebuie să prevadă mai multe clauze esenţiale (art. 808^7), inclusiv:

a) numărul cadastral al bunului imobil în construire. Prin urmare, imobilul trebuie să fie înregistrat în registrul bunurilor imobile înainte de încheierea contractului. Copia planului obiectului contractului, aprobat în modul stabilit, se anexează la contract.

b) numărul şi data eliberării şi expirării autorizaţiei de construire în al cărei temei vânzătorul construieşte sau asigură construirea obiectului contractului; datele de identificare a proiectului de construcţie. Aceasta oferă cumpărătorului certitudine că construcţia este autorizată legal şi cunoaşte datele ei. Copia autorizaţiei se anexează la contract;

c) natura dreptului pe care vânzătorul îl deţine asupra terenului pe care se construieşte (drept de proprietate sau de superficie), precum şi temeiul de dobândire a acestui drept. Prin urmare, Proiectul vine cu norma categorică că cel care deţine „locaţiune/arendă cu drept de construcţie" nu poate vinde bunuri imobile în construire, deoarece nu va putea asigura cumpărătorului un drept real asupra terenului. În cazul superficiei, se va prevedea termenul superficiei şi efectele stingerii dreptului de superficie prevăzute de lege şi, după caz, de actul de constituire a superficiei.

d) cota-parte din dreptul asupra terenului, construcţiei şi altor părţi comune care se transmite cumpărătorului. Conform concepţiei Proiectului privind condominiul, dreptului de proprietate asupra unităţii (apartament etc.) şi cota-parte asupra dreptului asupra terenului formează o unitate juridică. Prin urmare, vânzătorul nu poate vinde cumpărătorului doar apartamentul fără a-i transmite, în acelaşi contract, şi cota-parte din teren;

e) dacă există, descrierea drepturilor de folosinţă exclusivă acordate cumpărătorului asupra anumitor părţi comune ale condominiului, conform actului de constituire a condominiului. De exemplu, se indică dacă cumpărătorul are dreptul exclusiv de a se folosi de o anumită debara sau de un anumit loc de parcare, conform actului de constituire a condominiului;

f) data asumată de dare în exploatare, determinată prin indicarea unei date calendaristice concrete;

g) preţul total şi, după caz, graficul de plată a ratelor;

h) dacă s-a convenit, faptul că cumpărătorul dobândeşte dreptul de proprietate doar după achitarea preţului integral (rezerva proprietăţii). În practică, vânzătorii îşi reţin proprietatea până când nu se achită preţul integral.

2) instituirea obligațiilor de informare în sarcina vânzătorului: înainte de încheierea contractului și, la cerere, oricând pe durata executării acestuia, vânzătorul este obligat să aducă la cunoștința cumpărătorului:

a) proiectul de construcție și, la cererea cumpărătorului, să-i furnizeze copii, sub semnătura pe proprie răspundere a vânzătorului, a proiectului de construcție sau anumite file solicitate de cumpărător;

b) actul de constituire a condominiului și, dacă există, statutul asociației de proprietari în condominiu și regulamentul condominiului;

c) identitatea antreprenorului și altor furnizori;

d) faza actuală de executare a construcției.

3) dreptul de proprietate al cumpărătorului este supus înregistrării provizorii în registrul bunurilor imobile (art. 808[8]). Este interzis să se perceapă de la cumpărător orice plăți prevăzute de contract înainte de înregistrarea provizorie. Deși art. 40[6] din Legea 1543 din 25 februarie 1998 cadastrului bunurilor imobile, prevede generic că contractelor privind investițiile în construcții se înregistrează, în practică înregistrarea constă într-o simplă *notare*, pentru a asigura prioritatea primului investitor față de eventuali noi investitori cărora dezvoltatorul le-ar putea vinde același apartament. Însă investitorul dobândește dreptul de proprietate doar la recepția construcției (alin.(4)).

Acest tratament a dus la aceea că investitorii sunt simpli creditori chirografari ai dezvoltatorului și nu au un drept real asupra apartamentului în caz de dezvoltatorul devine insolvabil și nu poate continua construcția. Este adevărat că, începând cu 14 martie 2013, art. 50 alin.(2) lit. c) din Legea nr. 149 din 29 iunie 2012 insolvabilității, acordă creanțelor persoanelor fizice, născute din contracte de investire în construcția de locuințe statut de creanțe garantate.

Proiectul vine cu noua abordare că dreptul de proprietate al cumpărătorului este supus înregistrării provizorii în registrul bunurilor imobile, astfel cumpărătorul devine proprietar sub condiție suspensivă, care constă în darea în exploatare a construcției și, dacă se prevede în contract, după achitarea tuturor ratelor din preț. Totodată, vânzătorul continuă să fie înregistrat ca proprietar al imobilului și aceasta îi permite să îndeplinească formalitățile administrative și tehnice necesare la ridicarea construcției și darea ei în exploatare.

Înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate a cumpărătorului se justifică, iar cumpărătorul devine proprietar necondiționat, prin actul de primire-predare încheiat după darea în exploatare și, în cazul rezervei proprietății, prin confirmarea emisă de către vânzător în formă scrisă despre achitarea integrală a prețului art. 808[9] alin. (6). În acest caz, dreptul de proprietate al vânzătorului se radiază din registrul bunurilor imobile.

Avantajul pentru cumpărător este că el nu mai este un simplu creditor al vânzătorului, ci are un drept real, condiționat, asupra imobilului. Proiectul precizează că cumpărătorul păstrează dreptul de a înstrăina sau ipoteca dreptul de proprietate înregistrat provizoriu fără consimțământul vânzătorului. Însă persoana care dobândește de la cumpărător dreptul de proprietate înregistrat provizoriu, se subrogă în toate drepturile și obligațiile pe care cumpărătorul le deține în temeiul contractului de vânzare-cumpărare a bunului imobil în construire fără consimțământul vânzătorului. Aplicând principiile privind preluarea datoriei, primul cumpărător nu se eliberează de obligația de a plăti prețul cu excepția cazului când vânzătorul a consimțit ca noul dobânditor al imobilului să preia datoria, adică să substituie complet cumpărătorul în sensul art. 570.

4) riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunului imobil trece la cumpărător din momentul încheierii actului de primire-predare în formă scrisă de către părți (art. 808[9] alin. (1)).

5) obligația vânzătorului de a asigura construirea bunului imobil se extinde și asupra tuturor celorlalte lucrări necesare realizării integrale a proiectului de construire prevăzut de contract.

Dacă mai mulți cumpărători s-au asociat într-o asociație în condominiu, această asociație de asemenea poate exercita față de vânzător drepturile care rezultă din executarea necorespunzătoare a proiectului de construire prevăzut de contract.

Antreprenorul și alți furnizori contractați de vânzător în legătură cu executarea construcției și vânzătorul răspund, în condițiile contractuale convenite, solidar în caz de executare necorespunzătoare a lucrărilor și altor prestații necesare realizării integrale a proiectului de construire prevăzut de contract. În acest scop, cumpărătorul sau asociația pot solicita de la vânzător un extras din contractul dintre vânzător și antreprenor în partea în care vizează obligațiile, garanțiile și răspunderea antreprenorului.

Art. 40[6] din Legea 1543 din 25 februarie 1998 cadastrului bunurilor imobile și art. 51[1] din Legea nr. 1453-XV din 08.11.2002 cu privire la notariat urmează a fi abrogate sau revizuite complet.

Secțiunea a 9-a: Vînzarea-cumpărarea întreprinderii ca un complex patrimonial

Art. 818 se reformează în sensul excluderii cerinței de înregistrare la Camera Înregistrării de Stat a contractului de vînzare-cumpărare a întreprinderii ca un complex patrimonial unic, întrucât Registrul de Stat al Persoanelor Juridice înregistrează persoane juridice ca subiect de drept și nu bunuri mobile și imobile ca obiect de drept. Din contra, pentru dobândirea fiecărui bun care intră în complexul patrimonial unic urmează a fi îndeplinite formalitățile de publicitate specifice bunului respectiv (art. 822 alin.(1)). De exemplu, trecerea proprietății asupra imobilelor care fac parte din complex se înregistrează în Registrul bunurilor imobile ș.a.m.d.

Totodată se specifică că contractul de vînzare-cumpărare a întreprinderii în calitate de complex patrimonial unic se încheie în formă scrisă sub sancțiunea nulității. Dacă complexul patrimonial unic cuprinde bunuri pentru înstrăinarea cărora legea cere forma autentică, contractul se încheie în formă autentică.

Secțiunea a 10-a: Vânzarea-cumpărarea cu rezerva proprietății

Secțiunea introduce o reglementare expresă a clauzei de rezervă a proprietății din contractul de vânzare-cumpărare, dar și alte contracte translative de proprietate. Atunci când vânzătorul vinde bunul însă plata prețului este amânată în timp (de ex., vânzare în credit), el este expus la insolvabilitatea cumpărătorului. Prin clauza de rezervă a proprietății se stipulează că, deși cumpărătorul a intrat în posesia bunului, dreptului de proprietate rămâne la vânzător (este rezervat) până la plata completă a prețului (art. 822[1]).

În caz de neplată și, mai ales, în caz de insolvabilitate a cumpărătorului, vânzătorul are dreptul de a revendica bunului vândut din posesia cumpărătorului, evitând astfel o pierdere (a se vedea art. 48 Legii nr. 149 din 29 iunie 2012 a insolvabilității).

Pentru a asigura eficacitatea clauzei față de terți și a asigura că vânzătorul poate revendica bunul și de la terți (iar aceștia să nu poată opună dobândirea de bună-credință a bunului), art. 822[2] prevede că rezerva proprietății devine opozabilă terților după îndeplinirea formalităților de publicitate precum urmează:

a) în cazul bunurilor imobile și a altor bunuri dreptul de proprietate asupra cărora se dobândește, potrivit legii, prin înregistrarea într-un registru de publicitate, dreptul de proprietate al cumpărătorului va fi *înregistrat provizoriu*, în timp ce dreptul de proprietate al vânzătorului nu va fi radiat;

b) în cazul celorlalte bunuri mobile, rezerva proprietății va deveni opozabilă terților prin *înregistrarea ei în registrul garanțiilor reale mobiliare*. Cu toate acestea, dacă această înregistrare nu s-a făcut, rezerva proprietății poate fi invocată față de terții care au cunoscut existența ei pe altă cale.

Rezerva proprietății nu poate fi invocată față de terții care au dobândit drepturi referitoare la bun de la cumpărător dacă rezerva proprietății nu le era opozabilă la data încheierii actului de dobândire a dreptului.

CAPITOLUL II: SCHIMBUL

Art. 825 alin.(2) se reformulează într-o normă de calificare: contractul este contract de vînzare-cumpărare, şi nu contract de schimb, în cazul în care sulta depăşeşte preţul bunului care are preţul mai mic.

Art. 826 se exclude, iar în schimb se vor aplica dispoziţiile Capitolului V (*Neexecutarea obligaţiei*) din Titlul I.

CAPITOLUL III: DONAŢIA

Dispoziţiile capitolului au fost revăzute pentru a proteja mai bine partea vulnerabilă a contractului – donatorul:

1) s-a precizat că de la dispoziţiile capitolului nu se poate de derogat în detrimentul donatorului (art. 827 alin.(5)).

2) dacă obiect al donaţiei este un bun imobil cu destinaţie locativă, notarul care autentifică contractul de donaţie este obligat, înainte de încheierea contractului, să transmită informaţie şi să explice, într-un limbaj simplu, donatorului că donatarul nu poartă nicio obligaţie de întreţinere a donatorului şi nu are nicio obligaţia de a asigura donatarului spaţiu locativ cu excepţia cazului în care o asemenea sarcină s-a stipulat în contractul de donaţie (art. 830). Măsura de protecţie este necesară, deoarece practica judiciară atestă un număr impunător de cazuri în care cineva îi promite unei persoane vulnerabile (de regulă, în etate) că o va întreţine pe viaţă în schimbul locuinţei, însă în biroul notarial, din motive necunoscute, se încheie contract de donaţie, care nu acordă niciun drept de întreţinere sau abitaţie donatorului.

3) articolele incoerente existente în redacţia actuală privind rezoluţiunea, revocarea sau chiar nulitatea donaţiei sunt înlocuite prin art. 838^1-838^6 care reglementează revocarea donaţiei.

Potrivit art. 838^1 alin. (1), donaţia este irevocabilă cu excepţia cazurilor în care dreptul de revocare al donatorului este prevăzut de lege sau contract (art. IV. H. – 4:101 DCFR). Termenul de revocare a donaţiei este de 1 an din momentul în care donatorul a cunoscut sau trebuia în mod rezonabil să cunoască circumstanţa care îl îndreptăţeşte să revoce, dar nu mai târziu de 3 ani din momentul dobândirii de către donatar a dreptului de proprietate asupra bunului donat (art. 838^2).

Sunt reglementate cazurile când se poate revoca donaţia:

a) revocarea donaţiei din motiv de ingratitudine a donatarului (art. 838^4);

b) revocarea donaţiei din motiv de stare de nevoie a donatorului (art. 838^5)

c) dreptul de revocare din alte motive întemeiate, cum ar fi schimbarea circumstanţelor privind boala fatala a donatorului (se constată că donatorul nu mai e bolnav), intenţia de căsătorie sau căsătoria donatarului (căsătoria nu mai are loc), relaţia de căsătorie dintre donator şi donatar etc. (soţii divorţează) (art. 838^6).

CAPITOLUL IV: ÎNSTRĂINAREA BUNULUI CU CONDIŢIA ÎNTREŢINERII PE VIAŢĂ

Art. 839 alin. (5) ţine cont că beneficiarul întreţinerii este partea vulnerabilă şi dispune că orice clauză a contractului de înstrăinare a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă care derogă de la dispoziţiile prezentului capitol în detrimentul beneficiarului întreţinerii este nulă. Astfel, părţile pot deroga de la dispoziţiile acestui capitol doar în folosul beneficiarului întreţinerii.

Noul art. 840^1 completează un vacuum în reglementarea actuală şi stabileşte criterii pentru determinarea întinderea obligaţiei de întreţinere dacă contractul nu o determină suficient:

1) dobânditorul datorează beneficiarului întreţinerii prestaţii stabilite în mod echitabil, ţinându-se seama de valoarea bunului înstrăinat şi de condiţia socială anterioară a beneficiarului întreţinerii;

2) dacă contractul nu prevede altfel, dobânditorul este obligat în special să asigure beneficiarului hrană, îmbrăcăminte, încălţăminte, menaj, precum şi folosinţa unei locuinţe corespunzătoare. Întreţinerea cuprinde, de asemenea, îngrijirile şi cheltuielile necesare în caz de boală. Deoarece norma este formulată dispozitiv, de la ea se poate deroga şi în detrimentul beneficiarului întreţinerii.

Completarea la art. 841 precizează că convertirea întreţinerii în rentă bănească se face, în absenţa unui contract de novaţie între părţi, în baza hotărârii judecătoreşti.

Art. 844 alin.(1) se modifică pentru a arăta că beneficiarului întreţinerii are dreptul la rezoluţiunea raportului contractual în condiţiile generale (art. 617-620 şi alte cazuri).

Modificarea alin.(2) prevede că dobînditorul poate să declare rezoluţiunea raportului contractual nu în cazul imposibilităţii executării (care, de fapt, ar duce la stingerea obligaţiei), ci în cazul când situaţia materială nu îi permite să continue executarea obligaţiilor contractuale în virtutea unor circumstanţe independente de voinţa lui.

Completarea art. 845 menţine protecţia beneficiarului întreţinerii prin regula că, în caz de rezoluţiune, valoarea întreţinerii prestate de dobînditor nu trebuie restituită. Însă se adaugă excepţia importantă: în cazul în care dobânditorul declară, în condiţiile legii, rezoluţiunea pe motiv de neexecutare a obligaţiei beneficiarului întreţinerii. În acest ultim caz, ar trebui să se aplice efectele restitutive de drept comun ale rezoluţiunii (art. 623^3 şi urm.).

Art. 846 este completat cu alin.(2) care clarifică faptul că, obligaţiile dobânditorului se transmit moştenitorilor, însă aceştia au dreptul de a alege între executarea obligaţiilor sau rezoluţiunea raportului contractual. În acest caz, se aplică protecţia de la art. 845 conform căreia valoarea întreţinerii prestate de dobînditor nu trebuie restituită.

CAPITOLUL V: RENTA

Completarea art. 847 alin.(4) stabileşte că rentei constituite cu titlu gratuit i se aplică în mod corespunzător dispoziţiile legale privitoare la donaţie. Iar noul alin. (5) ţine cont că credirentierul este partea vulnerabilă şi dispune că orice clauză a contractului de rentă care derogă de la dispoziţiile prezentului capitol în detrimentul credirentierului este nulă.

Modificările la art. 857 şi 858 au aceleaşi raţionamente ca şi modificările la capitolul donaţia (art. 844-846).

CAPITOLUL VI: COMODATUL

Modificarea la art. 859 alin.(1) clarifică faptul că contractul de comodat este un contract consensual şi nu real, astfel încât predarea bunului către comodatar nu este condiţie de validitate, ci o executare a contractului. Celelalte modificări din acest capitol ţin de corelarea terminologică cu Titlul I şi II.

CAPITOLUL VII: ÎMPRUMUTUL

Completările la art. 867 alin.(3) stabilesc prezumţia că împrumutul care are ca obiect o sumă de bani se prezumă a fi cu titlu oneros cu excepţia cazului în care ambele părţi sunt persoane fizice care nu au calitatea de profesionist (cf. art. 2159 alin.(2) Cod civil România; art. IV.F. – 1:104 (2) DCFR).

Iar completările la alin.(4) şi (5) delimitează împrumutul de situaţia când obligaţia pecuniară are un termen. Se clarifică faptul că părţile unui raport obligaţional pot conveni că o sumă datorată în temeiul unei obligaţii existente, chiar şi extracontractuale, se va plăti în viitor în condiţiile unui contract de împrumut (cf. art. IV.F. – 1:102 (5) si (6) DCFR).

Completările art. 869 vin să înlocuiască cel mai problematic domeniu al împrumuturilor – mărimea admisibilă a dobânzii şi combaterea cămătăriei. Jurisprudenţa abundentă şi contradictorie pe parcursul anilor a arătat că criteriul existent, „dobânda trebuie să se afle într-o relaţie rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naţionale a Moldove", nu este suficient de cert şi este supus unor interpretări prea diferite. În niciunul din sistemele de drept studiate un asemenea criteriu nu este folosit.

Proiectul propune trecerea la o limită obiectivă a dobânzii: părţile pot prevedea şi plata unei dobînzi, rata anuală a căreia nu poate depăşi **dublul ratei de referinţă CHIBOR** înregistrată în ziua bancară anterioară datei în care părţile au stipulat rata dobânzii. Prin urmare, în scopul certitudinii juridice, fluctuaţiile ulterioare ale ratei CHIBOR nu vor avea nicio incidenţă asupra valabilităţii clauzei privind rata dobânzii.

În sensul acestui alineat, rata de referinţă CHIBOR este rata calculată în modul stabilit de Banca Naţională a Moldovei în baza cotaţiilor orientative/ferme ale băncilor contributorii pentru plasarea mijloacelor băneşti în lei moldoveneşti la alte bănci pe termen de 12 luni. A se vedea Regulamentul privind ratele de referinţă CHIBOR şi CHIBID, aprobat prin HCA al BNM nr.110 din 30 mai 2013.

Conform statisticii de pe pagina web a BNM, rata CHIBOR 12 luni a evoluat în modul următor:

1 februarie 2011 - 14,38% pe an
1 februarie 2012 - 13,69% pe an
1 februarie 2013 - 11,68% pe an
3 februarie 2014 - 10,87% pe an
2 februarie 2015 - 15,21% pe an
1 februarie 2016 - 26,51% pe an
1 februarie 2017 - 14,59% pe an

Totodată alin.(2) prevede că interdicţia prevăzută la alin.(1) nu se aplică dobânzilor percepute sau plătite de către Ministerul Finanţelor, Banca Naţională a Moldovei, de băncile comerciale, de asociaţiile de economii şi împrumut, organizaţiile de microfinanţare, organizaţiile de credit ipotecar, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege. Aşadar, se lasă loc pentru alte legi să prevadă care alte organizaţii profesioniste în domeniul financiar-bancar nu sunt ţinute de alin.(1).

Rata dobânzii prin care se încalcă dispoziţiile de la alin.(1) se reduce de drept până la rata maximă permisă de dispoziţiile alin.(1). Orice clauză contrară este nulă.

Totodată se clarifică, pentru evitarea fraudării legii, faptul că, prin *dobândă* se înţelege nu numai sumele socotite în bani cu acest titlu, ci şi alte prestaţii, sub orice titlu sau denumire, la care împrumutatul se obligă drept preţ al utilizării împrumutului.

Noul art. 870[1] stabileşte că, dacă contractul prevede că împrumutul se va folosi pentru o destinaţie stipulată, împrumutatul este obligat să furnizeze, la cererea împrumutătorului, informaţia necesară pentru a permite împrumutătorului să verifice respectarea destinaţiei (cf. art. IV.F. – 1:105 DCFR).

CAPITOLUL VIII: LOCAŢIUNEA

Problema opozabilităţii locaţiunii a fost concentrată la art. 900, prin urmare art. 876 alin.(2) a fost exclus.

Proiectul face precizarea terminologică din „termenul contractului de locaţiune" în „termenul locaţiunii", în sensul duratei în timp a raportului de locaţiune şi a dreptului locatarului de a se folosi de bunul închiriat.

În materie de vicii ale bunului închiriat, regimul juridic este precizat după cum urmează:

1) locatorul garantează contra viciului material sau juridic chiar dacă nu l-a cunoscut la încheierea contractului (art. 878 alin. (5)). Regula se explică prin principiul că locatorul este ţinut să oferă o folosinţă o anumită calitate, şi, oricând calitatea este mai joasă, ea trebuie tratată ca un viciu, independent de buna sau reaua-credinţă a locatorului;

2) locatarul pierde drepturile care rezultă dintr-un viciu al bunului închiriat (reducerea chiriei sau repararea prejudiciului etc.) dacă el ar fi putut depista viciul după o examinare rezonabilă, la momentul încheierii contractului. Regula este menită să oprească locatarul de a se apăra cu propria ignoranţă culpabilă (art. 881);

În privinţa modificării chiriei art. 887 este modificat în două sensuri:

1) locatorul poate cere modificarea chiriei numai o dată în an şi numai în cazul în care condiţiile economice fac ca neajustarea să fie inechitabilă însă nu o poate face unilateral, ci în baza hotărârii judecătoreşti care va verifica existenţa temeiurilor. De asemenea, dreptul locatorului la modificarea chiriei se exclude dacă el şi-a asumat riscul schimbării condiţiilor economice. Reiterăm că modificarea la art. 667 are efectul că normele art. 887 sunt dispozitive, iar părţile pot să deroge de la ele, sau chiar să excludă dreptul locatorului la ajustarea chiriei, iar chiria să rămână fixată pe durata contractului.

2) locatarul are dreptul să ceară reducerea chiriei în cazul în care condiţiile stipulate în contract, de folosire a bunului sau starea lui s-au înrăutăţit, dar cu precizarea că trebuie întrunite condiţiile generale de reducere a prestaţiei de la art. 623[1].

Modificările şi completările la art. 888 şi 898 reglementează mai detaliat problema distribuirii reparaţiilor între locator şi locatar:

1) reparaţiile curente, care tradiţional sunt în sarcina locatarului, sunt definite ca intervenţiile necesare în rezultatul folosinţei conform destinaţiei a bunului şi care, în mod echitabil, pot fi puse pe seama locatarului, având în vedere în special natura bunului, destinaţia pentru care este folosit şi termenul locaţiunii (art. IV.B.–5:104 DCFR).

2) nici locatorul şi nici locatarul nu este obligat să efectueze reparaţiile curente doar pentru a înlătura efectele uzurii normale a bunului.

3) reparaţiile capitale, care tradiţional sunt în sarcina locatorului sunt definite prin metoda excluderii: toate intervenţiile necesare pentru îndeplinirea obligaţiei locatorului prevăzute la art. 878 alin.(1), cu excepţia reparaţiilor curente (art. 898 alin.(4)).

d) în orice caz, locatorul va fi ţinut să efectueze reparaţiile necesare pentru a înlătura prejudiciului adus bunului închiriat de un eveniment în afara controlului locatarului sau a persoanelor cărora le-a permis folosinţa bunului sau accesul la el (art. 898 alin.(4)).

Art. 900 continuă principiul conform căruia schimbarea proprietarului bunului închiriat nu afectează locaţiunea (*emptio non tollit locatum*). Astfel, dacă bunul închiriat este înstrăinat de locator unui terţ, acesta din urmă se subrogă de drept locatorului în drepturile şi obligaţiile decurgând din locaţiune *dacă locaţiunea este opozabilă terţului*. Articolul prevede 3 forme de opozabilitate:

1) faţă de terţul care dobândeşte dreptul de proprietate asupra bunului închiriat, dacă, la data dobândirii, *terţul cunoştea existenţa* locaţiunii pe orice cale;

2) dacă, la data dobândirii de către terţ, bunul închiriat *se afla în posesia locatarului* (aici forma de publicitate a locaţiunii este posesia, pe care terţul nu o putea ignora);

3) în cazul bunurilor drepturile reale asupra cărora sunt înregistrate într-un registru de publicitate prevăzut de lege, dacă locaţiunea de asemenea este opozabilă terţului dobânditor dacă, la data dobândiri, ea *era notată* în acel registru.

În absența acestei notări, locațiunea va fi opozabilă conform regulilor de la pct. 1) sau 2) doar dacă termenul ei nu depășește 3 ani, în cazul bunului imobil, sau 1 an, în cazul celorlalte bunuri înregistrate într-un registru de publicitate prevăzut de lege.

Prin urmare, dacă termenul locațiunii unui imobil nu depășește 3 ani, locațiunea este opozabilă terțului fără notarea în registrul bunurilor imobile cu condiția însă că fie terțul cunoștea despre locațiune fie locatarul este în posesia bunului (deci terțul trebuia să cunoască locațiunea). Dacă însă terțul nu a fost informat despre locațiune, iar vânzătorul era în posesia bunului, locațiunea nu este opozabilă terțului, care, deci, va putea refuza folosința locatarului în privința bunului cumpărat. Remediul juridic al terțului în acest caz rămâne o acțiune în despăgubire față de locator pentru viciul juridic al bunului închiriat (art. 878 alin.(1) și (2)) întemeiat pe contractul de locațiune.

În privința termenelor de preaviz de 3 luni pentru imobile și de o lună pentru bunurile mobile pentru rezoluțiunea locațiunii încheiate fără termen la cererea oricărei părți (art. 905), se stabilește sancțiunea nerespectării acestor termene: notificarea făcută cu nerespectarea termenului de preaviz stabilit de lege sau contract nu produce efecte decât de la expirarea acelui termen. Prin urmare, notificarea (preavizul) nu este lipsit de orice efecte, ci el se corectează de plin drept, iar la expirarea termenului corect din data recepționării notificării raportul de locațiune încetează.

CAPITOLUL IX: ARENDA

Capitolul IX (*Arenda*) în linii mari recodifică Legea nr. 198-XV din 15 mai 2003 cu privire la arenda în agricultură, care urmează a fi abrogată. Având în vedere că arenda este o varietate a locațiunii, iar regulile locațiunii se aplică în mod corespunzător arendei, dispozițiile din Capitolul IX Arenda care deja se regăsesc în Capitolul VIII Locațiunea au fost excluse pentru evitarea paralelismelor.

CAPITOLUL X: LEASINGUL

Capitolul X (*Leasingul*) recodifică Legea nr. 59-XVI din 28 aprilie 2005 cu privire la leasing, care urmează a fi abrogată.

Art. 923 definește contractul de leasing ca fiind contractul prin care o parte (locator) se obligă să asigure celeilalte părți (locatarul), în decursul unui termen convenit care depășește 1 an (termenul de leasing), posesiunea și folosința unui bun cumpărat de locator, precum și să acorde locatarului opțiunea de a dobândi în proprietate bunul, de a prelungi termenul de leasing ori de a restitui bunul la expirarea termenului de leasing, iar locatarul se obligă să efectueze plățile periodice convenite (rate de leasing).

Totuși, contractul se consideră contract de leasing chiar dacă părțile au exclus sau au supus unor limitări opțiunea de a prelungi termenul de leasing (art. 924 alin.(1)). Astfel, această opțiune este de natura, dar nu de esența leasingului.

Noua reglementează nu face distincția dintre leasing operațional și locațiune. De asemenea, intenționat a fost evitată sintagma „leasing financiar", care este o tautologie, fiindcă leasingul este o locațiune financiară din start. Pe când sintagma „leasing operațional" este o contradicție, fiindcă leasingul din start este financiar.

În Legea de punere de aplicare a Codului civil se face precizarea că referințele din alte acte normative la leasing financiar, se consideră referințe la leasing în sensul Codului civil, iar referințele la leasing operațional se consideră referințe la locațiune în sensul Codului civil.

Noua reglementare intenționat nu folosește termenul de „opțiune de cumpărare", ci „opțiune de dobândire" și asta fiindcă, o dată ce locatarul exercită opțiunea, nu se încheie un nou contract de vânzare-cumpărare, ci se îndeplinește condiția suspensivă a dreptului locatarului de a dobândi bunul în baza chiar a contractului de leasing. Poziția că, la exercitarea opțiunii, s-ar încheia un nou contract de vânzare-cumpărare, generează problema de a ști care este prețul de cumpărare al bunului (valoarea tuturor plăților efectuate inclusiv valoarea reziduală, sau doar valoarea reziduală).

Noul art. 928 instituie obligația locatorului de a se asigura că locatarul poate exercita în mod efectiv față de vânzător drepturile de cumpărător al bunului în măsura necesară pentru ca locatarul de sine stătător:

a) să intre în posesia bunului la începutul termenului de leasing; și

b) să se bucure de posesia și folosința continuă pașnică și utilă a bunului, inclusiv să beneficieze de remedierea viciilor bunului vândut ori înlocuirea bunului viciat în condițiile contractului de vânzare-cumpărare.

Locatarul beneficiază de drepturile de cumpărător al bunului în măsura în care este numit ca terț beneficiar al acestor drepturi în contractul de vânzare-cumpărare. Vânzătorul nu răspunde în fața locatorului și a locatarului pentru același prejudiciu.

Art. 929 reglementează opozabilitatea leasingului și dispune că leasingul devine opozabil terților:

a) prin notare în registrul bunurilor imobile, în cazul bunurilor imobile;

b) prin notare în registrul de publicitate prevăzut de lege, în cazul bunurilor dreptul de proprietate asupra cărora este supus, conform legii, înregistrării în registrul respectiv;

c) prin înregistrare în registrul garanțiilor reale mobiliare, în cazul altor bunuri mobile decât cele prevăzute la lit. b).

Chiar dacă formalitatea corespunzătoare prevăzută mai sus nu a fost îndeplinită, leasingul este opozabil terțului care l-a cunoscut pe altă cale.

Efectul opozabilității leasingului față de terțul care dobândește bunul de la locator este că intervin dispozițiile art. 900, și anume terțul se subrogă în drepturile și obligațiile locatorului, iar locatarul este protejat și își poate valorifica dreptul de opțiune față de acel terț.

Noul art. 930 prevede că, cu excepția cazului când locatorul poartă răspundere conform alin.(1), locatarul nu poate invoca neexecutarea de către vânzător a obligațiilor față de locatar, pentru a suspenda executarea obligațiilor sale față de locator, a le reduce sau a recurge la rezoluțiunea raportului de leasing. Dispozițiile prezentului alineat nu se aplică atunci când locatarul este consumator, având în vedere art. 19 alin.(2) din Legea privind contractele de credit pentru consumatori nr. 202 din 12 iulie 2013.

O altă situație problematică pe care Proiectul o reglementează este asigurarea bunului închiriat contra riscurilor. Conform art. 930^2 alin.(1), indiferent că asigurarea bunului contra riscurilor este contractată de către locator sau locatar, contractantul trebuie să indice locatorul ca asigurat prioritar al despăgubirii de asigurare și locatarul ca asigurat subsidiar.

Locatorul are dreptul de a încasa despăgubirea de asigurare în limita valorii totale neachitate și va fi obligat să îndrepte încasările în contul stingerii valorii totale neachitate. În acest caz, valoarea totală se micșorează cu dobânda de leasing aferentă sumei încasate, pentru perioada dintre data încasării și data când trebuia să expire termenul de leasing. Contractul de leasing poate să prevadă că, adițional la valoarea totală, locatorul are dreptul la un comision de plată anticipată.

Partea rămasă din despăgubirea de asigurare după aplicarea regulii de mai sus se plătește locatarului. Astfel se asigură o distribuire echitabilă a despăgubirii de asigurare.

Cu titlu de excepție, alin.(5) prevede că, dacă cazul asigurat constituie o deteriorare a bunului, locatarul poate cere de la locator transmiterea despăgubirii de asigurare efectiv primite de la asigurător în măsura în care locatarul anterior a reparat bunul pe propria cheltuială.

Art. 930^4 reglementează în detaliu modul de exercitare a opțiunii de dobândire a proprietății și efectele ei. Conform alin.(1) locatarul poate exercita opțiunea de dobândire a proprietății asupra bunului prin notificare față de locator, oricând în interiorul termenului de leasing.

Locatarul poate de asemenea exercita opțiunea de dobândire a proprietății prin notificare față de locator într-o perioadă de 30 de zile sau altă perioadă mai mare prevăzută de contractul de leasing, sub

sancţiunea decăderii. Perioada respectivă începe să curgă de la data expirării termenului de leasing sau, după caz, de la data rezoluţiunii raportului de leasing de către locator.

În cazul exercitării opţiunii de dobândire a proprietăţii, locatarul este ţinut să plătească partea neachitată din valoarea totală.

Dacă opţiunea se exercită înainte de expirarea termenului de leasing, din valoarea totală se va deduce dobânda de leasing pentru perioada dintre data plăţii efective a sumelor prevăzute la regula anterioară şi data când trebuia să expire termenul de leasing. Contractul de leasing poate să prevadă plata de către locatar şi a unui comision de plată anticipată.

În fine, noul art. 930[6] reglementează problema care întâmpină numeroase dificultăţi în jurisprudenţă, cea a rezoluţiunii raportului de leasing.

Alin. (1), urmând principiile art. 576, stabileşte în ce cazuri locatorul are dreptul la rezoluţiunea raportului de leasing:

a) a fost intentat procesul de insolvabilitate în privinţa locatarului, cu excepţiile prevăzute de Legea insolvabilităţii;

b) locatarul nu a oferit garanţiile reale sau personale prevăzute de contractul de leasing sau a redus fără acordul creditorului garanţiile oferite;

c) o rată de leasing nu este plătită, măcar parţial, mai mult de 45 de zile de la scadenţa ei;

d) pe parcursul oricărei perioade consecutive de 12 luni, trei sau mai multe rate de leasing nu au fost plătite integral la scadenţă şi altele.

Efectele rezoluţiunii raportului de leasing de către locator din cauza neexecutării obligaţiilor locatarului sunt specifice: locatorul nu restituie ratele de leasing şi alte sume primite în temeiul contractului de leasing. În acest caz, locatorul are dreptul la despăgubiri egale cu partea neachitată din valoarea totală, din care se va deduce dobânda de leasing pentru perioada dintre data plăţii efective a despăgubirii şi data când trebuia să expire termenul de leasing. Dreptul locatorului la comisionul de plată anticipată prevăzut de contract sau la repararea unui alt prejudiciu rămâne neafectat.

Totuşi, locatorul ar putea avea o dublă recuperare (o îmbogăţire nejustificată) dacă atât încasează valoarea totală a bunului cât şi reintră în posesia bunului. Din acest motiv alin.(3) vine cu o normă de protecţie a intereselor locatarului şi se ţine cont de faptul că, de fapt, în măsura în care locatarul a efectuat plăţi pe durata contractului, el a acumulat un capital şi avea o speranţă de a deveni proprietar. Acest capital este, în măsura posibilă, întors locatarului prin regula că, după reintrarea în posesia bunului, locatorul este obligat să vândă bunul într-un termen rezonabil şi la preţ comercial rezonabil. Preţul astfel obţinut va fi îndreptat la achitarea datoriei locatarului faţă de locator, după care *diferenţa se va plăti locatarului*. Preţul este comercial rezonabil chiar dacă era posibilă vânzarea la preţ mai mare, cu excepţia cazului când diferenţa de preţuri este substanţială.

Aşadar se recunoaşte funcţia leasingului de garanţie reală a locatorului, şi, prin urmare, executarea acestei garanţii ar trebui să urmeze logica vânzării silite a bunului gajat.

Acest regim special nu se aplică în cazul rezoluţiunii raportului de leasing de către locatar din cauza neexecutării obligaţiilor locatorului. În acest caz, se aplică dispoziţiile legale comune privind rezoluţiunea raporturilor contractuale (alin.(4)), şi anume locatarul va restitui bunul închiriat, iar locatorul va restitui toate plăţile primite în baza contractului. Notăm că, conform art. 623[8] alin.(1) lit. b) locatarul va fi ţinut să plătească recompensă locatorului pentru reducerea valorii prestaţiei supuse restituirii ca urmare a înrăutăţirii stării bunului dintre momentul transmiterii bunului în leasing şi momentul intervenirii rezoluţiunii raportului de leasing. Totodată, conform art. 623[9] alin.(1) fiecare parte este obligată să plătească o sumă rezonabilă pentru folosinţa de care a beneficiat în urma prestaţiei, în special locatarul va fi ţinut să plătească o sumă reprezentând chiria normală pentru bunul de care s-a folosit în baza contractului de leasing.

Regulile sunt imperative dacă locatarul este un consumator, însă în celelalte categorii de contracte de la ele se poate de derogat.

CAPITOLUL XI: ANTREPRIZA ŞI PRESTĂRILE DE SERVICII

Secţiunea 1: Dispoziţii generale cu privire la antrepriză şi la prestări servicii

Proiectul introduce o serie de obligaţii în sarcina părţilor contractului de antrepriză sau a contractului de prestări servicii:

1) potrivit art. 936[1] (*Obligaţiile precontractuale de informare*), antreprenorul sau prestatorul are obligaţia precontractuală să informeze beneficiarul dacă el ia cunoştinţă de un risc că lucrarea sau serviciul solicitat:

a) nu poate atinge rezultatul prevăzut sau avut în vedere de către beneficiar;

b) poate prejudicia alte interese ale beneficiarului; sau

c) ar putea să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decât beneficiarul se aştepta în mod rezonabil (cf. art. IV. C. – 2:102 DCFR).

2) potrivit art. 937[1] (*Obligaţia de cooperare*), părţile sunt obligate să coopereze reciproc şi în special:

a) beneficiarul trebuie să răspundă solicitărilor rezonabile ale antreprenorului sau prestatorului de furnizare a informaţiei în măsura în care ea este necesară pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să îşi execute obligaţiile rezultate din contract;

b) beneficiarul trebuie să dea instrucţiuni privind executarea lucrării sau prestarea serviciului în măsura în care ele sunt necesare pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să îşi execute obligaţiile rezultate din contract;

c) în măsura în care beneficiarului trebuie să obţină permisiunile sau autorizaţiile, el este obligat să le obţină în termenele necesare pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să îşi execute obligaţiile rezultate din contract (cf. art. IV. C. – 2:103 DCFR).

3) potrivit art. 937[2] (*Obligaţia de competenţă şi prudenţă*), antreprenorul sau prestatorul trebuie să execute lucrarea sau să presteze serviciul:

a) cu competenţa şi prudenţa pe care un prestator rezonabil le-ar fi exercitat în circumstanţele cazului; şi

b) conform cu dispoziţiile legislaţiei sau altor norme obligatorii aplicabile lucrării sau serviciului în cauză (cf. art. IV. C. – 2:105 DCFR).

4) conform art. 937[3] (*Obligaţia de a atinge rezultatul*), antreprenorul sau prestatorul trebuie să atingă rezultatul concret convenit sau avut în vedere de beneficiar la momentul încheierii contractului, cu condiţia că în cazul rezultatului care nu a fost convenit, ci doar avut în vedere de către beneficiar:

a) rezultatul avut în vedere era unul pe care beneficiarul putea în mod rezonabil să-l aibă în vedere; şi

b) beneficiarul nu avea temeiuri să creadă că exista un risc substanţial că rezultatul nu va fi atins prin intermediul lucrării sau serviciului (cf. art. IV. C. – 2:106 DCFR).

5) conform art. 937[4] (*Instrucţiunile beneficiarului*), antreprenorul sau prestatorul trebuie să urmeze toate instrucţiunile date la timpul oportun de către beneficiar privitor la executarea lucrării sau prestarea serviciului, cu condiţia că instrucţiunile:

a) sunt prevăzute în contract sau sunt specificate într-un document la care contractul face trimitere; sau

b) rezultă din alegerea pe care beneficiarul urmează să o facă conform condiţiilor contractului; sau

c) rezultă din alegerea pe care părţile au lăsat-o pe un moment ulterior încheierii contractului (cf. art. IV. C. – 2:107 DCFR).

6) potrivit art. 937[5] (*Obligaţia contractuală a antreprenorului sau prestatorului de informare*), antreprenorul sau prestatorul are obligaţia să informeze beneficiarul dacă antreprenorul sau prestatorul ia cunoştinţă de un risc că lucrarea sau serviciul solicitat:

a) nu poate atinge rezultatul prevăzut sau avut în vedere de către beneficiar la momentul încheierii contractului;

b) poate prejudicia alte interese ale beneficiarului; sau

c) ar putea să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decât prevăzut în contract fie în rezultatul respectării informaţiei sau instrucţiunilor date de beneficiar ori culese în cadrul pregătirii să execute, fie în rezultatul materializării oricărui alt risc (cf. art. IV. C. – 2:108 DCFR).

Noul art. 939[1] permite fiecărei dintre părţi, prin notificare adresată celeilalte părţi, să modifice lucrarea care urmează a fi executată sau serviciul care urmează a fi prestat, dacă modificarea este rezonabilă având în vedere:

a) rezultatul care urmează a fi atins;

b) interesele beneficiarului;

c) interesele antreprenorului sau prestatorului; şi

d) circumstanţele existente la momentul modificării.

O modificare se consideră rezonabilă doar dacă ea este:

a) necesară pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să acţioneze în modul prevăzut de dispoziţiile art. 937[2] sau, după caz, art. 937[3];

b) consecinţa unei instrucţiuni date conform dispoziţiilor art. 937[4] alin. (1) şi nu este revocată fără întârzieri nejustificate după recepţia informaţiei conform dispoziţiilor art. 937[4] alin. (3);

c) un răspuns rezonabil la o informare primită după încheierea contractului din partea antreprenorului sau prestatorului conform dispoziţiilor art. 937[5]; sau

d) cerută de schimbarea circumstanţelor care justifică modificarea obligaţiilor antreprenorului sau prestatorului conform art. 720[5] (cf. art. IV. C. – 2:109 DCFR).

Secţiunea a 2-a: Antrepriza

Modificările art. 968 echivalează răspunderea antreprenorului pentru viciile lucrării cu răspunderea vânzătorului conform art. 765[3] şi 765[4], care se aplică în mod corespunzător în privinţa viciilor lucrării.

Secţiunea a 3-a: Prestări servicii

La art. 975 se precizează că termenele de preaviz prevăzute aici se aplică în cazul rezoluţiunii raporturilor din contractul de prestări servicii în temeiul dispoziţiilor art. 974 alin.(2), dar nu şi în alte cazuri.

Art. 978 este exclus pentru a evita paralelismul cu art. 942 şi 943, după cum sunt modificate şi completate prin Proiect.

Secţiunea a 4-a: Serviciile de proiectare

Activitatea de proiectare (*designing*) poate fi descrisă ca faza iniţială a unui proces în care o parte (proiectantul) elaborează pentru o altă parte (client) idei conceptuale sau chiar detaliate (tehnice). Cea de a doua fază a procesului constă în realizarea acestor idei, de regulă de către un antreprenor în baza unui contract de antrepriză distinct. Cu toate acestea, serviciul de proiectare poate fi nu doar o parte componentă a proiectelor de construcţii, ci şi a proiectelor industriale, de dezvoltare de programe de computer, aplicaţii, vestimentaţie sau scheme logistice. Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică

proiectării de construcţii noi, dar de asemenea se aplică şi proiectării de bunuri mobile corporale sau incorporale, şi chiar proiectării unui serviciu. Ele se bazează pe modelul art. IV. C. – 6:101 - IV. C. – 6:107 DCFR. Dispoziţiile secţiunii au caracter dispozitiv.

În special în sarcina proiectantului se stabileşte:

1) obligaţia precontractuală de informare, în special despre faptul că proiectantul nu posedă cunoştinţe speciale în probleme specifice, care necesită implicarea specialiştilor (art. 979[2]);

2) obligaţia de competenţă şi prudenţă şi se dezvoltă conţinutul acestei obligaţii (art. 979[3]).

Noul art. 979[4] stabileşte testul pentru a determina dacă proiectul este în conformitate cu contractul: dacă oferă utilizatorului proiectului posibilitatea de a atinge un rezultat specific prin executarea proiectului, având competenţa şi prudenţa care pot fi rezonabil aşteptate.

Secţiunea a 5-a: Serviciile de informare şi consultare

Informaţia şi cunoştinţele au o valoare tot mai importantă în circuitul civil, iar numeroase contracte de prestări servicii au ca obiect anume furnizarea informaţiei sau consultarea. Prin urmare, această varietate a serviciilor merită o reglementare specială.

Pentru a evita repetarea sintagmei „informare sau consultare" în această secţiune, art. 979[8] alin.(3) stabileşte că dispoziţiile privind serviciul de informare se aplică şi serviciului de consultare.

Prin urmare, în această secţiune conceptul de informaţie din această secţiune cuprinde:

1) *informaţia factuală*, care este informaţia ce priveşte fapte materiale, iar prestarea serviciului presupune descrierea situaţiei observabile;

2) *informaţia evaluativă*, care presupune o judecată subiectivă din partea prestatorului şi o evaluare a faptelor materiale;

3) *recomandările*, care implică oferirea unei consultaţii, adică sugestia de a lua o anumită decizie sau, mai general, de a lua o anumită direcţie de activitate. În cazul recomandării, răspunderea pentru oportunitatea deciziei trece de la client la prestator.

Dispoziţiile secţiunii de faţă se bazează pe modelul Art. IV. C. – 7:101 - IV. C. – 7:109 DCFR şi au caracter dispozitiv.

Secţiunea a 6-a: Serviciile de tratament

Această secţiune introduce noţiunea de serviciu de tratament şi o reglementează. Activitatea de tratament constă din totalitatea proceselor aplicate unei persoane pentru a schimba starea sănătăţii sale fizice sau mentale. Principalul exemplu de serviciu de tratament este serviciul medical. Aici s-ar putea include şi măsurile luate de un medic pentru prevenirea apariţiei bolilor în viitor (medicina preventivă) sau administrarea de analgezice pentru o persoană care se confruntă cu o boală terminală. Aici de asemenea se include schimbarea condiţiei fizice sau mentale a persoanei atunci când nu există o necesitate din punct de vedere medical (chirurgie estetică, sterilizare etc.). Dispoziţiile prezentei secţiuni de asemenea sunt menite să se aplice, cu adaptările necesare, situaţiilor în care un prestator de servicii de tratament prestează un alt serviciu în vederea schimbării condiţiei fizice sau mentale a pacientului, cum ar fi furnizarea informaţiei privind tratamentul, trimiterea la un alt prestator de tratament.

Alin. (3) al art. 979[17] prevede că, în cazul în care pacientul nu este partea contractantă, pacientul este considerat terţul căruia contractul îi conferă drepturi corelative obligaţiilor pe care prestatorul de tratament le poartă conform prezentei secţiuni. Deşi de obicei pacientul este parte contractantă, se întâmplă că el este doar un terţ beneficiar al unui contract încheiat şi plătit de altcineva (un părinte pentru un copil sau o altă rudă, un angajator pentru un salariat etc). Pacientul oricum poate valorifica toate drepturile prevăzute de prezenta secţiune.

Dispoziţiile secţiunii de faţă se bazează pe modelul art. IV. C. – 8:101 - IV. C. – 8:111 DCFR şi au caracter dispozitiv.

Proiectul ţine cont de faptul că legislaţia în vigoare prevede drepturi şi responsabilităţi ale pacienţilor şi ale instituţiilor medicale. Totodată, dispoziţiile prezentei secţiuni nu înlocuieşte legislaţia respectivă. Mai degrabă, secţiunea completează un gol în reglementarea raportului contractual, de drept privat în cadrul serviciilor de tratament.

Printre principalele obligaţii impuse prestatorilor se numără:

1) obligaţiile aferente examinării preliminare a pacientului (art. 979[18]);
2) obligaţiile privind instrumentele, medicamentele, materialele, instalaţiile şi încăperile (art. 979[19]);
3) obligaţia de competenţă şi prudenţă (art. 979[20]) şi dezvoltarea conţinutului ei în serviciile de tratament;
4) obligaţia de informare a pacientului pentru a asigura o alegere liberă privitor la tratament (art. 979[21]);
5) obligaţia de informare în cazul tratamentului care nu este necesar sau tratamentului experimental (art. 979[22]);
6) menţinerea datelor (art. 979[25]): prestatorul de servicii de tratament trebuie să creeze date adecvate despre tratament. Aceste date trebuie în special să se refere la informaţia colectată în interviurile preliminare, examinări sau consultaţii, informaţia privind consimţământul pacientului şi informaţia privind tratamentul realizat.

În special, se prevede că prestatorul de servicii de tratament trebuie să ţină înregistrări, şi să furnizeze informaţii privind interpretarea lor, într-un termen rezonabil de cel puţin 10 ani după ce tratamentul s-a terminat, în dependenţă de utilitatea acestor înregistrări pentru pacient sau succesorii ori reprezentanţii pacientului şi pentru tratamentele ulterioare. Înregistrările care pot, în mod rezonabil, avea caracter important după termenul rezonabil se păstrează de către prestatorul de servicii de tratament şi după expirarea acestui termen. În caz că pentru orice motiv prestatorul de servicii de tratament îşi încetează activitatea, înregistrările se arhivează sau se transmit pacientului pentru viitoare consultări.

CAPITOLUL XII: TRANSPORTUL

Proiectul modifică terminologia folosită în capitol, potrivit Convenţiei CMR (Convenţia din 19 mai 1956 referitoare la contractul de transport internaţional de mărfuri pe şosele (CMR)), Convenţiei CVR (Convenţia cu privire la contractul de transport internaţional auto de pasageri şi bagaje (CVR)), la care Republica Moldova este parte, Codul comercial german, Codul civil român, Legea obligaţiei din Estonia, precum şi potrivit a terminologiei europene. Şi anume:

- termenul „client" se substituie cu termenul „expeditor";
- termenul „cărăuş" se substituie cu termenul „transportator";
- termenul „încărcătura" se substituie cu termenul „bunuri".

Secţiunea 1: Dispoziţii generale cu privire la transport

Proiectul completează art. 980 cu alin.(3) potrivit căruia dispoziţiile prezentului capitol nu se aplică transportului maritim. Soluţii similare se regăsesc în §407(3) Codul comercial german şi §774(3) din Legea obligaţiei a Estoniei. Transportul maritim va rămâne guvernat în întregime de Codului navigaţiei maritime comerciale al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 599 din 30 septembrie 1999.

Secţiunea a 2-a: Transportul de persoane

Art. 986 este completat în sensul că contractul de transport de persoane se confirmă (se documentează) nu doar printr-un bilet (titlu de călătorie), dar şi alt document care dă dreptul la transport. Iar biletul poate fi emis în format electronic (cf. art. 4(1) din Regulamentul UE nr. 181/2011 din 16 februarie 2011).

Se clarifică faptul că orice clauză care derogă de la dispoziţiile prezentei secţiuni în detrimentul pasagerului consumator este lovită de nulitate absolută. O protecţie mai mare poate însă fi acordată prin contract.

Noul art. 986[1] defineşte contractul de navlosire (de charter) drept contractul de transport de persoane prin care transportatorul se obligă să transporte navlositorul sau pasagerul folosind mijlocul de transport pe care transportatorul îl acordă navlositorului sau pasagerului în folosinţă deplină, împreună cu operator, în scop de transport, iar navlositorul se obligă să achite taxa convenită. Contractul de navlosire poate fi încheiat pe termen determinat sau nedeterminat.

Noul art. 989[1] reglementează condiţiile şi termenele de înaintare a pretenţiilor privind bagajele, care coincid cu cele din art. 20 al Convenţiei CVR.

Noul art. 990[1] introduce conceptul de *transportator de fapt*, adică cel ce este subcontractant de către transportator să îndeplinească efectiv transportul, şi dispune că, dacă transportul este efectuat integral sau parţial de către o altă persoană (transportator de fapt), transportatorul de fapt poartă aceeaşi răspundere ca şi transportatorul pentru prejudiciul rezultat din decesul pasagerului, vătămare corporală a acestuia, pierderea sau deteriorarea bagajului, încălcarea termenului de transportare sau o altă neexecutare a obligaţiilor rezultate din contractul de transport de persoane în decursul efectuării transportului de către transportatorul de fapt. Convenţia dintre transportator şi transportatorul de fapt privind extinderea răspunderii transportatorului, comparativ cu cea prevăzută de lege, se aplică transportatorului de fapt doar dacă el a acceptat-o în formă textuală.

Transportatorul şi transportatorul de fapt răspund solidar faţă de pasager (cf. §836 Legea obligaţiilor a Estoniei).

În privinţa obligaţiilor pasagerilor, noul art. 990[2] dispune că, în decursul efectuării transportului, pasagerii trebuie să se comporte într-un mod care nu ar pune în pericol siguranţa mijlocului de transport sau ar încălca condiţiile de efectuare a transportului. Pasagerii trebuie să respecte instrucţiunile transportatorului, a operatorului mijlocului de transport sau a altei persoane competente.

Pasagerul trebuie să-şi prezinte bagajul pentru transportare într-un mod care nu ar încuraja pierderea sau deteriorarea bagajului şi care nu ar cauza prejudicii transportatorului. Dacă bagajul cuprinde lucruri periculoase, pasagerul trebuie să notifice transportatorul despre existenţa lucrului periculos şi despre natura generală a pericolului (cf. §840 Legea obligaţiilor Estonia).

Secţiunea a 3-a: Transportul de bunuri

Scopul modificărilor şi completărilor acestei secţiuni este alinierea la regulile şi terminologia Convenţiei CMR (Convenţia din 19 mai 1956 referitoare la contractul de transport internaţional de mărfuri pe şosele (CMR), cu Protocolul din 5 iulie 1978, la care Republica Moldova este parte, şi din care această secţiune s-a inspirat iniţial. Totodată, secţiunea este divizată în paragrafe (§) conform divizării din Convenţia CMR.

Suplimentar noul art. 1000[1] prevede că expeditorul are dreptul la rezoluţiunea raportului de transport în orice moment. Dacă expeditorul declară rezoluţiunea raportului de transport fără ca aceasta să fie o rezoluţiune pentru o neexecutare săvârşită de către transportator, acesta din urmă poate cere plata taxei de transport şi alte cheltuieli cu deducerea economiei pe care transportatorul a obţinut-o sau trebuie să o obţină din cauza rezoluţiunii.

În locul pretenției întemeiate pe regula anterioară, transportatorul poate cere plata 1/3 din taxa de transport (cf. § 782 Legea obligațiilor a Estoniei).

CAPITOLUL XIII: MANDATUL

Proiectul extinde obiectul unui mandat de la reprezentarea la încheierea de acte juridice la acțiuni care în alt mod afectează direct poziția juridică a mandantului în raport cu un terț (cf. art. IV. D. – 1:101 DCFR). Aici se include: negocierea actului juridic din numele mandantului, executarea din numele acestuia sau primirea executării, primirea unor notificări din numele mandantului etc.

De asemenea, se precizează că dispozițiile cu privire la mandat se aplică în mod corespunzător și atunci când mandatarul are doar dreptul, dar nu și obligația, de a acționa în numele și pe contul mandantului, cum ar fi cazul când un creditor a primit o procură irevocabilă de la un debitor și are libertatea, dar nu obligația de a exercita împuternicirile izvorâte din procură (art. IV. D. – 1:101(2) DCFR).

Noul art. 1031[1] reglementează forma mandatului și dispune că mandatul dat pentru încheierea unui act juridic supus, potrivit legii, unei anumite forme trebuie să respecte acea formă, sub sancțiunea aplicabilă actului însuși (*regula simetriei formei*). Cerința de formă a mandatului prevăzută de regula anterioară se consideră întrunită și când doar procura eliberată de mandant poartă acea formă. Într-adevăr, procura este un act unilateral dat de mandant care atestă împuternicirile și care, în fond, reprezintă o ofertă de a contracta, pe care viitorul mandatar o acceptă prin contrasemnare, prin începerea exercitării mandatului sau pe altă cale conform teoriei ofertei și acceptării. Folosind procura mandatarul își demonstrează calitatea și volumul împuternicirilor față de terți. Îmbrăcarea procurii în formă autentică ar trebui să fie suficientă pentru a arăta seriozitatea mandantului în privința actelor pe care le încredințează mandatarului.

Noul art. 1033[1] dispune că, dacă părțile au convenit asupra plății unei remunerații pentru serviciile prestate, raportul de mandat a încetat, însă mandatul nu a fost îndeplinit, remunerația se plătește din momentul în care mandatarul dă socoteală despre executarea obligațiilor rezultate din contractul (cf. art. IV. D. – 2:102 (3)-(5) DCFR).

Noile art. 1035 și 1035[1] reglementează detaliat obligația mandatarului de competență și prudență și obligația lui de a acționa în interesul mandantului.

Modificarea art. 1037 alin.(1) are ca scop corelarea cu noul art. 251[1] privind pluralitatea de reprezentanți.

O atenție deosebită se acordă indicațiilor mandantului pentru ca mandatul să se execute cât mai exact și conform cu dorințele și interesele acestuia. Potrivit noului art. 1040[1], mandatarul este ținut să ceară o indicație la primirea unei informații care impune ca mandantul să ia o decizie privind executarea obligațiilor rezultate din contract sau privind conținutul actului juridic (cf. art. IV. D. – 4:102 DCFR). Conform art. 1040[2], dacă mandantul nu dă indicația necesară conform contractului sau conform regulii de mai sus, mandatarul poate, după circumstanțe:

a) să recurgă la mijloacele de apărare ale creditorului în caz de neexecutare a obligațiilor;

b) să-și execute obligațiile pe baza așteptărilor, preferințelor și priorităților pe care mandantul în mod rezonabil le-ar fi avut, ținând cont de informațiile și indicațiile acumulate (cf. art. IV. D. – 4:103 DCFR).

Totuși, potrivit, art. 1040[3] alin. (1), dacă mandatarul este ținut să ceară o indicație însă trebuie să acționeze înainte de a putea contacta mandantul și să ceară o indicație, sau trebuie să acționeze înainte de primirea indicației, mandatarul poate să-și execute obligațiile pe baza așteptărilor, preferințelor și

priorităților pe care mandantul în mod rezonabil le-ar fi avut, ținând cont de informațiile și indicațiile acumulate (cf. art. IV. D. – 4:104 DCFR).

Modificarea art. 1050 alin.(5) are ca scop corelarea cu noul art. 255[1] privind procura irevocabilă.

CAPITOLUL XVI: EXPEDIȚIA

Modificările la art. 1075 precizează că prin contractul de expediție expeditorul se obligă *să organizeze* transportul de bunuri prin 1) încheierea unui contract de transport și 2) îndeplinirea altor actele necesare în vederea efectuării transportării.

Noul alin.(3) art. 1076 stabilește că expeditorul încheie contracte din nume propriu, iar dacă a fost împuternicit în mod expres de către client – din numele clientului (cf. §855 Legea obligațiilor a Estoniei).

Modificările și completările art. 1083 detaliază răspunderea expeditorului, făcând referință la regimul răspunderii transportatorului prevăzut de următoarele articole:

1) art. 1008 – cazurile când transportatorul este exonerat de răspundere pentru distrugerea, pierderea, deteriorarea bunului sau depășirea termenelor de transportare;

2) art. 1014 – modul de determinare a valorii bunului la pierderea ei și plata despăgubirilor de către transportator;

3) art. 1018 – dreptul transportatorului să se opună dublei despăgubiri în cazul unor pretenții extracontractuale;

4) art. 1019 – interzicerea exonerării transportatorului de răspundere;

5) art. 1021 – aplicarea termenului de prescripție în contractul de transport.

Totodată, se are în vedere că norma art. 1083 are caracter dispozitiv, deci părțile vor putea să deroge de la ele, cu condiția că fapta nu este intenționată sau din culpă gravă.

CAPITOLUL XVII: DEPOZITUL

Capitolul se divizează în secțiuni, după cum urmează:

Secțiunea 1: Dispoziții comune

Proiectul instituie o nouă redacție a definiției contractului de depozit la art. 1086: prin contract de depozit o parte (deponent) se obligă să predea pentru păstrare, pe o perioadă determinată sau nedeterminată, bunul mobil celeilalte părți (depozitar), iar depozitarul se obligă să păstreze bunul mobil și să-l restituie la cerere. Astfel, se precizează că contractul de depozit nu este real, iar răspunderea părților conform art. 1087 este una contractuală, nu delictuală.

Noul alin.(3) al art. 1096 prevede că, atunci când depozitarul a emis un înscris care face dovada depozitului ori care conferă deținătorului său dreptul de a retrage bunul depozitat, depozitarul poate cere să îi fie înapoiat acel înscris (cf. art. 2115(2) Cod civil român).

Secțiunea 2: Depozitul hotelier

Noua secțiune înlocuiește art. 1105 din redecția actuală a codului și prevede un nou regim, detaliat al depozitului hotelier.

Art. 1105 dispune că persoana care oferă publicului servicii de cazare (hotelier), este răspunzătoare, potrivit regulilor privitoare la răspunderea depozitarului, pentru prejudiciul cauzat prin furtul, distrugerea sau deteriorarea bunurilor aduse de client în hotel.

Această răspundere se aplică în mod corespunzător și bunurilor aduse în sanatorii, spitale, pensiuni, vagoane de dormit, restaurante, teatre, biblioteci, săli de sport și altele asemănătoare (art. 1105[9]).

Sunt considerate ca fiind aduse în hotel:

a) bunurile aflate în hotel pe perioada cazării clientului;

b) bunurile aflate în afara hotelului, pentru care hotelierul, un membru al familiei sale ori un prepus al hotelierului își asumă obligația de supraveghere pe perioada cazării clientului;

c) bunurile aflate în hotel sau în afara acestuia, pentru care hotelierul, un membru al familiei sale ori un prepus al hotelierului își asumă obligația de supraveghere pentru un interval de timp rezonabil, anterior sau ulterior cazării clientului (cf. art. IV. C. – 5:110(1)&(2) DCFR).

Hotelierul răspunde și pentru vehiculele clienților lăsate în garajul sau în parcarea hotelului, precum și pentru bunurile care, în mod obișnuit, se găsesc în acestea.

Art. 1105[1] stabilește ca principiu că răspunderea hotelierului este limitată la 100 ori prețul camerei pentru 1 zi, însă art. 1105[2] prevede când răspunderea nelimitată, iar art. 1105[3] când hotelierul este exonerat de răspundere.

Potrivit art. 1105[6], clientul este decăzut din dreptul la repararea prejudiciului suferit prin furtul, distrugerea sau deteriorarea bunurilor pe care le-a adus el însuși ori care au fost aduse pentru el în hotel dacă:

a) în cel mult 24 de ore de la data la care a cunoscut prejudiciul nu a înștiințat administrația hotelului;

b) nu a exercitat dreptul la acțiunea în repararea prejudiciului în termen de 6 luni de la data producerii acestuia. Survenirea oricăruia din aceste 2 evenimente decade clientul din dreptul la repararea prejudiciului.

Secțiunea 3: Sechestrul convențional

Secțiunea cuprinde art. 1106-1111 din redacția actuală a codului. Modificările și completările la art. 1111 precizează că:

1) dispozițiile prezentului capitol se aplică, în completare, în cazul în care părțile litigiului judiciar sau arbitral împuternicesc un terț să dețină sumele bănești în calitate de fiduciar pe un cont fiduciar de sechestru în condițiile contractului de cont fiduciar de sechestru. Însă aplicare primară o vor avea regulile fiduciei;

2) dispozițiile prezentului capitol nu se aplică în cazul în care părțile, la un moment când nu se află în litigiu judiciar sau arbitral, împuternicesc un terț să dețină sumele bănești în calitate de fiduciar pe un cont fiduciar de sechestru în condițiile contractului de cont fiduciar de sechestru. În acest caz, regulile fiduciei și contului fiduciar de sechestru înlătură de la aplicare regulile acestui capitol.

CAPITOLUL XIX: PACHETELE DE SERVICII DE CĂLĂTORIE ȘI PRODUSELE DE VACANȚĂ

Secțiunea 1: Pachetele de servicii de călătorie, serviciile de călătorie asociate și intermedierea lor

Secțiunea 1 din redacția actuală a codului (*Contractul de servicii turistice*) a fost modificată prin Legea nr. 6 din 26 februarie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în scopul transpunerii Directivei Consiliului 90/314/CEE din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite. Între timp Directiva de 90/314/CEE a fost abrogată și expusă în redacție nouă, cu un regim care mai bine protejează călătorii, prin Directiva (UE) 2015/2302 a Parlamentului

European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate.

Structura și abordarea de implementare a Directivei 2015/2302 este bazată pe proiectul nr. 2 al Legii germane de modificare a Codului civil german în vederea transpunerii Directivei, elaborat de Ministerul Justiției din Germania. În special, terminologia Directivei 2015/2302 a fost adaptată după abordarea germană, și anume, nu se folosește termenul „comerciant cu amănuntul al pachetelor de servicii de călătorie" și nu se prevede că ei „vând pachetele turistice" combinate de organizatori, ci este mai potrivit de a opera cu termenul de „intermediar al pachetelor de servicii de călătorie" și că ei „intermediază" pachetele. Or, aplicarea normelor cu privire la vânzare-cumpărare este complet greșită.

Și având în vedere că Secțiunea a 2-a deja e dedicată Produselor de vacanță, titlul actual al Capitolului (*Contractul de servicii turistice*) nu este exact, și deci titlul se reformulează în "*Pachetele de servicii de călătorie și produsele de vacanță*".

Dacă redacția actuală a secțiunii se aplică oricărui serviciu turistic, noua reglementare se aplică, conform art. 1131, doar pachetelor de servicii de călătorie (adică, trebuie să fie prezentă o combinație dintre transport, cazare sau închiriere de automobile). Dacă printr-un contract se contractează serviciul de cazare, secțiunea nu se aplică, ci se vor aplica doar regulile generale privind serviciile hoteliere. La fel, dacă se contractează doar transportul la un loc de vacanță, se vor aplica doar regulile transportului de persoane.

Art. 1132 reglementează delimitarea organizării pachetului de călătorie de intermedierea pachetelor. Punctul de pornire este că dispozițiile generale privind intermedierea se aplică intermedierii pachetelor de servicii de călătorie.

Totuși, un profesionist nu poate invoca declarația sa sau clauza că el doar intermediază contracte dintre călător și persoane care vor presta toate sau unele servicii individuale de călătorie (prestatori de servicii) dacă călătorului i se oferă o combinație a cel puțin două tipuri diferite de servicii de călătorie destinate aceleiași călătorii și una din următoarele condiții este întrunită:

a) călătorul selectează serviciile de la un singur punct de distribuție al profesionistului în cadrul aceluiași proces de rezervare și serviciile respective sunt selectate înainte de acceptarea efectuării plății de către călător;

b) profesionistul oferă, promite sau facturează serviciile de călătorie la un preț forfetar sau total; sau

c) profesionistul promovează sau oferă servicii de călătorie sub denumirea de „pachet", „ofertă combinată", „regim forfetar (*all inclusive*)" sau „servicii *all-in*" sau sub o denumire similară.

În acest caz profesionistul se consideră organizator și lui îi revin obligațiile prevăzute de această secțiune în calitate de organizator.

Dacă organizatorul nu este înregistrat în Republica Moldova la momentul încheierii contractului, intermediarul de pachete va îndeplini obligațiile organizatorului, prevăzute de dispozițiile art. 1142-1144[7] (art. 1144[8] alin. (3). Intermediarului de călătorie îi revine sarcina să demonstreze că organizatorul și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de dispozițiile prezentei secțiuni.

Pentru a asigura luarea unei decizii informate din partea călătorului, art. 1134 stabilește o obligație de informare precontractuală a organizatorului și, după caz, a intermediarul de pachete. Dacă unul din ei furnizează informațiile, celălalt este eliberat de această obligație (art. 1144[8] alin.(2)).

Art. 1138 permite călătorului să cesioneze contractul unui terț care satisface toate condițiile aplicabile contractului respectiv, după ce îl înștiințează pe organizator în mod rezonabil înainte de începerea călătoriei, pe un suport durabil. Înștiințarea cu cel puțin 7 zile înainte de începerea călătoriei este considerată, în orice caz, rezonabilă.

Un aspect sensibil în contractele privind pachetele de călătorie este modificarea condițiilor contractuale; dreptul la reducerea prețului. Conform art. 1139, după încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie, prețurile pot fi mărite numai în cazul în care contractul rezervă în mod explicit această posibilitate și stipulează dreptul călătorului la reducerea prețului în temeiul dispozițiilor alin.(5). În acest caz, în contract se precizează modul în care urmează să fie calculate prețurile revizuite.

Creșterile de prețuri sunt posibile numai ca o consecință directă a schimbărilor legate de:

a) prețul transportului de pasageri care rezultă din costul carburanților sau al altor surse de energie;

b) nivelul taxelor sau al comisioanelor aplicabile serviciilor de călătorie incluse în contract, impuse de părți terțe care nu sunt direct implicate în executarea pachetului, inclusiv taxele turistice, taxele de aterizare sau comisioanele de îmbarcare sau debarcare în porturi și aeroporturi; sau

c) cursul de schimb relevant pentru pachetul respectiv.

Dacă creșterea prețului menționată mai sus depășește 8 % din prețul total al pachetului, se aplică dispozițiile art. 1140, iar călătorul are dreptul:

a) să accepte modificarea propusă; sau

b) să declare rezoluțiunea raportului contractual fără a plăti vreun comision de rezoluțiune.

După expirarea termenului stabilit de către organizator, modificarea propusă de către organizator se consideră acceptată de către călător.

O altă problemă unde trebuie protejate interesele călătorilor sunt situațiile când ei vor să „anuleze" călătoria, adică, în termeni juridici, să recurgă la rezoluțiunea contractului privind pachetul de servicii de călătorie. Art. 1141 acordă călătorului dreptul la rezoluțiunea raportului contractual în orice moment înainte de începerea călătoriei.

Călătorul poate fi obligat să plătească organizatorului un comision de rezoluțiune, care trebuie să fie *adecvat și justificabil*. În contract pot fi prevăzute comisioane de rezoluțiune standardizate rezonabile, în funcție de:

a) perioada de timp dintre momentul declarării rezoluțiunii și începutul călătoriei,

b) costurile pe care organizatorul în mod previzibil le economisește;

c) veniturile pe care organizatorul în mod previzibil le-ar fi obținut din valorificarea pe altă cale a serviciilor de călătorie.

Prin urmare, practica uzuală în Republica Moldova, prin care călătorul pierde întregul preț al pachetului dacă se răzgândește să efectueze călătoria în ultimele 7 zile, poate fi supusă verificării, sub aspectul dacă organizatorul a avut posibilitatea să ofere pachetul de servicii de călătorie unui terț, posibil la un preț mai mic.

Totuși, călătorul are dreptul să declare rezoluțiunea raportului contractual înainte de începerea călătoriei fără a plăti vreun comision de rezoluțiune în cazul unor circumstanțe inevitabile și extraordinare care se produc la locul de destinație sau în vecinătatea imediată a acestuia și care afectează în mod semnificativ executarea pachetului sau care afectează semnificativ transportul pasagerilor la destinație, cum ar fi un război, un atac terorist, o epidemie. Călătorul are dreptul la restituirea integrală a oricărei plăți efectuate pentru pachet, dar nu are dreptul la vreo despăgubire suplimentară.

Noua secțiune prevede un sistem comprehensiv de drepturi ale călătorului în caz de viciu al călătoriei (art. 1142 și urm.). Serviciile de călătorie se consideră fără vicii dacă au caracteristicile convenite. Există un viciu al serviciilor de călătorie și în cazul în care serviciile de călătorie nu sunt prestate sau ele sunt prestate cu o întârziere care depășește durata unei întârzieri rezonabile.

Dacă serviciile de călătorie au un viciu, în condițiile dispozițiilor prezentei secțiuni și ale contractului, călătorul are dreptul:

a) să ceară remedierea conform dispozițiilor art. 1144 alin.(1);

b) să remedieze viciul conform dispozițiilor art. 1144 alin.(2) și să ceară ramhursarea cheltuielilor necesare;

c) să ceară remedierea prin prestarea unor altor servicii de călătorie conform dispozițiilor art. 1144 alin.(3) și (4);

d) să ceară rambursarea costului cazării necesare conform dispozițiilor art. 1144 alin.(5) și (6);

e) să declare rezoluțiunea raportului de servicii de călătorie conform dispozițiilor art. 1144[1];

f) să obțină reducerea prețului pachetului de servicii de călătorie conform dispozițiilor art. 1144[2];

g) să ceară despăgubiri conform dispozițiilor art. 1144[3].

Art. 1144[7] prevede că organizatorul sau intermediarul de pachete de servicii de călătorie trebuie să constituie garanții în folosul călătorilor. Însă tipurile, condițiile acestor garanții, procedura de valorificare, rămâne un subiect separat de discuție și se stabilește prin hotărâre de Guvern, după discutarea cu actorii acestei ramuri a economiei.

Secțiunea a 2-a: Unele produse de vacanță și intermedierea lor

Alin.(2) al art. 1145[1] extinde reglementarea secțiunii, prin specificarea că una din formele în care se poate oferi consumatorului dreptul de a folosi o locuință este proprietatea periodică, odată cu introducerea capitolului (*Proprietatea periodică*) în Cartea a 2-a.

Art. 1145[10] se exclude în legătură cu mutarea lui în noul art. 710.

CAPITOLUL XX: FIDEJUSIUNEA ȘI ALTE GARANȚII PERSONALE

Capitolul se expune în redacție nouă, iar obiectul de reglementare este extins și la garanțiile autonome. El este divizat în 5 secțiuni și se bazează pe Cartea IV, Partea G (*Garanțiile personale*) din DCFR.

Secțiunea 1: Dispoziții generale

Reglementarea pornește de la diviziunea fundamentală a garanțiilor personale: garanții accesorii (fidejusiunea) și garanții autonome.

Fidejusiunea este obligația garantului (fidejusorul) asumată în folosul unui creditor cu scopul de a garanta obligația pe care debitorul o datorează creditorului (obligația garantată), și care apare și devine scadentă doar dacă apare și devine scadentă obligația garantată.

Garanție personală autonomă se consideră obligația garantului asumată în folosul unui creditor, în scop de garanție, și în care se prevede expres sau din care rezultă în chip neîndoielnic, faptul că ea nu depinde de obligația pe care o altă persoană o datorează creditorului. Aici putem include garanția bancară și scrisoarea de garanție (dacă este formulată ca fiind autonomă).

Art. 1147 instituie prezumția că o garanție personală este o fidejusiune.

Art. 1151 menține cerința de formă scrisă, sub sancțiunea nulității, față de garanțiile personale.

Secțiunea 2: Fidejusiunea

Secțiunea cuprinde regulile tradiționale privind fidejusiunea, cum ar fi caracterul său accesoriu (art. 1152), dreptul fidejusorului de a invoca excepțiile debitorului (art. 1154) și răspunderea solidară a fidejusorului (art. 1156).

Dar se introduce și conceptul de „fidejusiune globală" (art. 1152 alin.(3)), adică fidejusiunea care prevede că ea garantează toate obligațiile debitorului față de creditor sau obligația de a plăti soldul de debit al unui cont, fără a specifica izvorul acelor obligații. În cazul în care fidejusiunea globală nu se limitează la obligațiile născute sau devenite scadente în interiorul unui termen-limită stipulat, atât creditorul cât și fidejusorul poate institui o limită garanției printr-un preaviz de cel puțin 3 luni adresat

celeilalte părți. În temeiul avizului fidejusiunea se consideră limitată la obligațiile garantate care au devenit scadente până la data expirării preavizului (art. 1160).

Secțiunea 3: Garanțiile personale autonome

Proiectul instituie obligația garantului:

a) să notifice debitorul imediat despre recepționarea unei cereri de executare de la creditor și să precizeze dacă, din punctul de vedere al garantului, executarea urmează a fi efectuată sau refuzată;

b) să notifice debitorul imediat despre executarea pe baza unei cereri; și

c) să notifice debitorul imediat despre refuzul executării pe baza cererii și să precizeze motivul refuzului (art. 1166).

În materie de executare a garanției, art. 1167 dispune că garantul este obligat:

a) să execute doar dacă a recepționat o cerere de executare în formă textuală la care sunt anexate documentele doveditoare cuvenite, și care respectă întocmai toate celelalte condiții stabilite în contractul sau în alt act juridic prin care s-a instituit garanția;

b) să verifice cu un nivel de prudență care se așteaptă de la o persoană din domeniul de activitate al garantului dacă sunt respectate întocmai toate condițiile stabilite pentru executare;

c) să refuze executarea pe baza cererii dacă ea nu respectă întocmai toate condițiile stabilite, inclusiv dacă cererea de executare este recepționată de către garant după expirarea termenului-limită stipulat în garanție.

Secțiunea 4: Dispoziții comune privind pluralitatea garanțiilor

Secțiunea reglementează relațiile complexe în cazul în care mai mulți garanți au garantat prin fidejusiune executarea aceleiași obligații sau aceleiași părți ale unei obligații sau și-au asumat prin garanție personală autonomă angajamente în același scop de garantare.

Se instituie principiul răspunderii solidare față de creditor (art. 1174) și se reglementează regresul intern față de alți garanți (art. 1175) și regresul împotriva debitorului (art. 1176).

În fine, se dispune că în partea nereglementată de dispozițiile prezentei secțiuni, raporturilor dintre părți li se aplică dispozițiile legale privind solidaritatea debitorilor.

Secțiunea 5: Dispoziții speciale privind garanțiile personale acordate de consumator

Fidejusiunea acordată de consumatori are un contencios foarte bogat în Republica Moldova, adeseori datorat faptului că fidejusorii nu înțeleg pe deplin efectul semnării fidejusiunii și nici nu sunt informați suficienți de ceilalți participanți, în special de către creditor.

Secțiunea instituie un regim de protecție minimă a consumatorului și dispune că orice clauză care contravine dispozițiilor secțiunii 1, 2, 4 și prezentei secțiuni în detrimentul garantului (fidejusorului) consumator este lovită de nulitate absolută.

Totuși, o anumită categorie de consumatori nu beneficiază de această protecție: garantul persoana fizică care este membru, asociat, acționar, administrator al debitorului persoană juridică sau are o altă posibilitate de a exercita o influență semnificativă asupra acelui debitor (art. 1178 alin.(2)). Excepția este justificată prin aceea că aceste persoane, cel mai adesea participă la activitatea debitorului și ar trebui să cunoască efectele unei garanții personale. Adesea tot ei negociază contractele de credit sau împrumut pe care ei urmează să le garanteze.

O altă protecție a consumatorului este că el poate acorda doar garanții personale accesorii (fidejusiuni), iar dacă s-a stipulat că garanția personală este autonomă, această stipulație este lovită de

nulitate absolută, și se va considera că garanția este o fidejusiune, cu condiția că sunt îndeplinite celelalte condiții de validitate ale fidejusiunii (art. 1178 alin.(3).

Art. 1178[1] instituie o serie de obligații precontractuale ale creditorului pentru protecția fidejusorului consumator.

Așadar, înainte de asumarea fidejusiunii, creditorul are obligația de a explica potențialului fidejusor următoarele:

a) efectele generale ale fidejusiunii preconizate; și

b) riscurile concrete la care se expune fidejusorul, conform informațiilor disponibile creditorului, având în vedere situația financiară a debitorului.

În cazul în care creditorul cunoaște sau are motive să cunoască faptul că, din cauza unei relații de încredere dintre debitor și fidejusor există un risc semnificativ că fidejusorul nu își asumă fidejusiunea în mod liber sau fiind informat adecvat, creditorul *are obligația de a constata că fidejusorul a primit consultații independente*.

În fidejusiunile acordate de consumator trebuie să se prevadă o sumă maximă a fidejusiunii (art. 1178[2]) pentru ca consumatorul să înțeleagă până la ce sumă răspunde. Dacă ea nu s-a prevăzut, obligația fidejusorului este limitată la suma maximă a obligației garantate principale la data asumării fidejusiunii. Iar dobânzile, comisioanele, despăgubirile, inclusiv sub forma penalităților și oricare cheltuieli aferente obligației garantate principale se acoperă doar dacă ele s-au stipulat expres.

În fine, art. 1178[3] obligă creditorul să informeze anual fidejusorul despre sumele garantate din obligația principală, dobânda și alte obligații accesorii datorate de către debitor la data informării.

CAPITOLUL XXI: FRANCHISINGUL

Capitolul se exclude odată cu integrarea lui în Secțiunea 4 din Capitolul XXIII.

CAPITOLUL XXIII: CONTRACTELE PRIVIND PUNEREA PE PIAȚĂ A PRODUSELOR ALTUIA

Secțiunea 1: Dispoziții comune

În practica comercială se folosesc mai multe contracte prin care se pun pe piață produsele unei alte persoane: agenția comercială, comisionarul profesionist, franciza sau distribuția. Pentru toate acestea este posibil de identificat un set de reguli comune, care au fost incluse în secțiunea de față. Dispozițiile capitolului se bazează pe Cartea IV, Partea E (*Agenția comercială, franciza sau distribuția*) din DCFR. Termenul de produse are un sens larg, și include bunuri, lucrări sau servicii (art. 1199 alin.(3)).

De asemenea dispozițiile acestei secțiuni de asemenea se aplică în mod corespunzător altor contracte în virtutea cărora o parte care desfășoară o activitate independentă se obligă să folosească competențele și eforturi pentru a pune pe piață produsele celeilalte părți (art. 1199 alin.(2)).

Pentru evitarea dubiilor, prezentul capitol nu se aplică contractelor privind serviciile de publicitate, care, deși au ca scop final punerea pe piață a produselor clientului, au o altă natură juridică. Prestatorul de servicii de publicitate nu vinde produsele clientului către public și, prin urmare, el nu constituie o verigă a lanțului de vânzare. El doar asistă la o punere pe piață mai eficientă a produselor.

Menționăm că marea majoritate a normelor cuprinse în acest capitol poartă caracter dispozitiv, iar părțile pot amenaja relația contractuală conform necesităților proprii.

Cu toate acestea, acest capitol nu reglementează aspectele de drept public ale raporturilor de punere pe piață a produselor altuia, cum ar fi restricțiile de dreptul concurenței. Restricțiile de drept public se aplică prin prisma principiului că orice contract trebuie să respecte normele imperative și ordinea publică.

Printre obligaţiile instituite de secţiunea de faţă enumerăm:

1) obligaţia de a oferi, înaintea încheierii contractului, informaţii suficiente care să permită celeilalte părţi să decidă, fiind informată în mod rezonabil, asupra încheierii sau refuzului de a încheia contract de tipul şi în condiţiile propuse (art. 1200);

2) obligaţia de cooperare activă şi loială şi de coordonare a eforturilor pentru a atinge obiectivele contractului (art. 1201);

3) obligaţia de informare în timpul executării contractului pentru a atinge obiectivele contractului (art. 1202);

4) obligaţia de confidenţialitate (art. 1203).

Un accent deosebit se pune pe încetarea contractului (art. 1204 şi 1205). În cazul contractelor pe termen nedeterminat fiecare dintre părţile are dreptul la rezoluţiunea raportului contractual prin notificarea celeilalte părţi. Partea care recurge la rezoluţiune are opţiunea să desfacă contractul imediat (fără notificare prealabilă) şi să plătească despăgubiri în conformitate cu art. 1206 sau să facă o notificare prealabilă de durată rezonabilă şi să evite această plată.

Conform alin. (4) se prezumă rezonabil un termen de notificare prealabilă de 1 lună pentru fiecare an cât a durat raportul contractual, dar nu mai mult de 36 luni. Principalul, comitentul, francizorul sau furnizorul este obligat să respecte un termen al notificări nu mai mic decât 1 lună pentru primul an, 2 luni pentru al doilea, 3 luni pentru al treilea, 4 luni pentru al patrulea, 5 luni pentru al cincilea şi 6 luni pentru al şaselea an şi pentru anii următori cât a durat raportul contractual. Orice clauza contrară prezentului alineat este lovită de nulitate absolută.

Totodată, având în vedere caracterul de lungă durată al acestor contracte şi investiţiile majore pe care ambele părţi le fac, art. 1207 dispune că clauza în temeiul căreia o parte poate declara rezoluţiunea raportului contractual pentru o neexecutare a obligaţiei contractuale care nu se consideră, conform legii, esenţială, este lovită de nulitate absolută. Prin urmare, părţile nu pot insera în contract dreptul uneia din ele de a recurge la rezoluţiune pentru o încălcare neesenţială.

Secţiunea 2: Agenţia comercială

Secţiunea înlocuieşte Secţiunea 1 (*Agentul comercial*) din Capitolul XXIII. Ca şi secţiunea pe care ea o înlocuieşte, secţiunea de faţă transpune regulile Directivei Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislaţiei statelor membre referitoare la agenţii comerciali independenţi (86/653/CEE).

Contractul de agenţie comercială este definit ca contractul prin care o parte (agentul comercial) se obligă să acţioneze în mod permanent în calitate de intermediar care desfăşoară activităţi independente pentru a negocia sau încheia contracte din numele celeilalte părţi (principalul), iar principalul se obligă să îi plătească remuneraţie pentru activităţile respective (art. 1212).

Sarcinile principale ale agentului comercial este de a cerceta piaţa, de a atrage clienţi, de a promova vânzarea sau cumpărarea de produse şi de a negocia condiţiile contractuale încheiate între principal şi clienţi sau vânzători. Agentul poate suplimentar să împuternicit să încheie contracte din numele principalului. Totodată, agentul comercial întotdeauna acţionează ca o persoană fizică sau juridică independentă.

Proiectul prevede o serie de obligaţii în sarcina agentului comercial:

1) să depună eforturi rezonabile pentru a negocia, pe contul principalului, şi pentru a încheia contractele în privinţa cărora agentul comercial a primit indicaţii să le încheie; să urmeze indicaţiile

rezonabile ale principalului, dacă acestea nu afectează în mod semnificativ independenţa agentului comercial (art. 1213);

2) să furnizeze principalului în special informaţia privind:

a) contractele negociate sau încheiate;

b) condiţiile pieţei;

c) solvabilitatea şi alte caracteristici privind clienţii (art. 1214);

3) să ţină evidenţa corespunzătoare privind contractele negociate sau încheiate din numele principalului (art. 1215);

Art. 1216-1219 reglementează detaliat dreptul agentului comercial la comision pe durata agenţiei comerciale şi după încetarea agenţiei comerciale, scadenţa comisionului şi stingerea dreptului la comision.

Secţiunea 3: Comisionul profesionist

Constă din fosta Secţiune a 2-a (*Comisionarul profesionist*) din Capitolul XXIII.

Secţiunea 4: Franciza

Secţiunea înlocuieşte Capitolul XXI (*Franchisingul*).

Proiectul defineşte contractul de franciză drept contractul prin care o parte (francizor) acordă celeilalte părţi (francizat), în schimbul unei redevenţe, dreptul de a desfăşura o activitate comercială (activitatea de franciză) în cadrul reţelei francizorului, cu scopul de a furniza anumite produse din numele şi pe contul francizatului, iar francizatul are dreptul şi obligaţia de a folosi denumirea comercială, marca sau alte obiecte ale drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală, know-how şi metode ale activităţii comerciale ale francizorului (art. 1221[13]).

Elementele esenţiale care caracterizează raportul de franciză sunt:

a) acordarea dreptului de a opera metoda de business a francizorului, care includ licenţa pentru exploatarea drepturilor de proprietate intelectuală şi a know-how-ului (afacerea);

b) vânzarea anumitor produse (contractul de distribuţie);

c) independenţa francizatului: francizatul acţionează din nume propriu şi pe cont propriu şi îşi desfăşoară propria afacere;

d) remunerarea financiară directă sau indirectă a francizorului.

Contractele de franciză ar trebui delimitate de simplele contracte de distribuţie. În primul rând, franciza ar putea să aibă ca obiect nu doar distribuirea produselor; în cazul francizei francizatul primeşte dreptul de a opera metoda de business a francizorului, care include licenţa pentru exploatarea drepturilor de proprietate intelectuală şi a know-how-ului (afacerea).

Reglementarea vizează toate cele 3 tipuri de franciză:

a) industrială – francizatul produce bunuri potrivit instrucţiunilor francizorului şi le vinde sub marca francizorului;

b) de distribuţie – francizatul pur şi simplu vinde anumite bunuri într-un magazin ce poartă denumirea sau simbolica francizorului;

c) de servicii – francizatul prestează un serviciu sub denumirea sau marca francizorului.

Proiectul impune o serie de obligaţii în sarcina francizorului, inclusiv:

1) să informeze francizatul (art. 1221[14]) cu detalierea conţinutului acestei obligaţii;

2) să acorde francizatului dreptul de a exploata obiectele drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală în măsura necesară pentru desfăşurarea activităţii de franciză; să depună eforturi rezonabile pentru a asigura exercitarea netulburată şi continuă a acestui drept (art. 1221[16]);

3) să ofere francizatului asistență sub forma cursurilor de formare, îndrumărilor și consilierii, în măsura necesară desfășurării activității de franciză, fără costuri suplimentare pentru francizat (art. 1221[17]);

4) să ofere altă asistență decât cea prevăzută la lit. a) în măsura în care aceasta este solicitată în mod rezonabil de către francizat, la un preț rezonabil.

5) să depună eforturi rezonabile pentru a promova și ține reputația rețelei de franciză. În special, să elaboreze și să coordoneze campanii corespunzătoare de publicitate cu scopul promovării rețelei de franciză (art. 1221[21]).

Pe de altă parte, francizatul este obligat:

1) să permită francizorului acces în condiții rezonabile la spațiile francizatului pentru a permite francizorului să verifice dacă francizatul se conformează metodelor activității comerciale și indicațiilor francizorului;

2) să ofere francizorului acces în condiții rezonabile la registrele contabile ale francizatului (art. 1221[25]).

Secțiunea 5: Distribuția

Proiectul definește contractul de distribuție drept contractul prin care o parte (furnizorul) se obligă să furnizeze celeilalte părți (distribuitorul) produse, în mod continuu, iar distribuitorul se obligă să cumpere produsele date, sau să le ia și să plătească pentru ele și să le furnizeze altora din numele și pe contul distribuitorului (art. 1221[26]).

De asemenea, sunt definite tipurile distribuției:

a) contractul de distribuție *exclusivă* este contractul de distribuție în virtutea căruia furnizorul se obligă să furnizeze produse unui singur distribuitor pe un teritoriu determinat sau către un anumit grup de clienți.

b) contractul de distribuție *selectivă* este un contract de distribuție în virtutea căruia furnizorul se obligă să furnizeze produse, direct sau indirect, numai distribuitorilor selectați pe baza unor criterii stabilite.

c) *contract de cumpărare exclusivă* este un contract de distribuție în virtutea căruia distribuitorul se obligă să cumpere, sau să ia și să plătească produse doar de la furnizor sau de la o persoană desemnată de furnizor.

Contractele de distribuție se încheie între furnizor (care adeseori este și producătorul produselor) și distribuitor (care poate fi un vânzător angro sau en detail). Furnizorul se obligă să furnizeze distribuitorului produse, iar distribuitorul se obligă să cumpere, distribuie și să promoveze acele produse din nume propriu și pe cont propriu.

Regulile distribuției se aplică dacă partea care distribuie produsele o face din nume propriu, adică distribuitorul revinde produse pe care le-a cumpărat de la furnizor. Acesta este principalul criteriu de distincție dintre distribuție și agenția comercială, în cazul ultimei agentul comercial nu devine proprietar al produselor.

Reglementarea distinge între diferite tipuri de distribuție, în funcție de modul în care părțile colaborează. Concepția reglementării este că, dacă părțile au convenit asupra exclusivității, ele au o relație mai strânsă, ceea ce impune un grad mai înalt de colaborare și loialitate reciprocă, iar partea care acordă exclusivitatea o face pentru a obține în schimb un avantaj.

Prin urmare, furnizorul care se obligă să nu trateze cu alți distribuitori, ci încheie o distribuție exclusivă sau selectivă are dreptul să dea instrucțiuni și să verifice modul în care ele sunt urmate (art. 1221[30] alin.(1) lit. c) și d)). Iar dacă un distribuitor se obligă să cumpere anumite produse exclusiv de la un furnizor, distribuitorul primește și materiale publicitare (art. 1221[27] lit. b))

În contractele de distribuție neexclusivă, raportul dintre părți nu este atât de puternic. Prin urmare, lor li se aplică doar anumite obligații minime (art. 1221[27] și art. 1221[28]).

CAPITOLUL XXIV: CONTRACTELE ȘI OPERAȚIUNILE BANCARE

Secțiunea 1: Depozitul bancar

Proiectul modifică art. 1227 alin.(3). În redacția actuală a alineatului, în cazul în care deponentul nu cere, la expirarea termenului convenit, restituirea depozitului, contractul se consideră prelungit *„în condițiile unui depozit la vedere"*, care în realitate e aproape de 0% pe an. Sintagma subliniată se modifică cu cuvintele *„în condițiile noi oferite de bancă pentru depozitul de tipul respectiv"*. Astfel, deponenții vor evita pierderi financiare doar fiindcă nu au avut timp să prelungească depozitul bancar.

Secțiunea a 2-a: Contul curent bancar

Proiectul completează secțiunea cu un nou art. 1229[1] ce permite expres cotitularii de cont, de exemplu, contul bancar comun al soților. În cazul în care contul a fost deschis de mai mulți titulari (cotitulari de cont), banca va fi ținută să execute doar ordinele acceptate de toți cotitularii de cont dacă nu s-a prevăzut că acceptarea unui cotitular, a câtorva titulari este suficientă pentru valabilitatea ordinului. În cazul în care s-a stipulat că nu este necesară acceptarea tuturor cotitularilor, contractul poate stipula anumite limite de sume sau de timp în privința ordinelor emise de cotitularul sau cotitularii împuterniciți să accepte un ordin valabil.

Secțiunea a 2[1]-a: Contul fiduciar

Art.12351 reglementează noțiunea de cont fiduciar, care transpune instituția fiduciei în materie de conturi bancare. Se prevede că persoana care solicită băncii deschiderea unui cont curent, de depozit sau a unui alt cont bancar poate stipula că acționează în calitate de fiduciar și solicita să se facă mențiunea că contul deschis pe numele său va fi un cont fiduciar.

Pentru a verifica dacă cel ce deschide contul într-adevăr este fiduciar, se stabilește că banca va face mențiunea că contul deschis este cont fiduciar dacă solicitantul face dovada înregistrării fiduciei în registrul garanțiilor reale mobiliare. Cu titlu de excepție, această dovadă nu este necesară dacă contul fiduciar va fi deschis de către bancă pe numele său, precum și dacă titularul contului va fi:

a) o altă bancă;

b) o formă de exercitare a profesiei de executor judecătoresc, notar sau avocat;

c) societate de investiții, depozitar central sau organism de plasament colectiv de valori mobiliare în sensul Legii privind piața de capital.

Or, aceste categorii de profesioniști pot deține conturi fiduciare în virtutea funcțiilor lor sau a legilor speciale fără a îndeplini formalități de publicitate, cum ar fi înregistrarea în registrul garanțiilor.

În cazurile permise de lege sau de contract, fiduciarul poate utiliza același cont fiduciar pentru deținerea sumelor de bani primite în temeiul diferitor raporturi de fiducie.

Deși Federația Rusă nu cunoaște încă instituția fiduciei, prin legea federală din 21 decembrie 2013 N 379-ФЗ în art. 860.1-860.6 ale Codului civil al Federației Ruse a fost introdus echivalentul funcțional de *cont nominal*.

O varietate a contului fiduciar, reglementată în art. 1235[2]-1235[7] este contul fiduciar de sechestru. Potrivit Proiectului, prin contractul de cont fiduciar de sechestru, în schimbul unei remunerații convenite, banca se obligă, în calitate de fiduciar, să deschidă un cont fiduciar (cont fiduciar de sechestru) pe numele său, să primească de la una din celelalte părți (plătitorul) sau de la un terț sume bănești depuse în numerar sau transferate din conturile altor persoane, să le dețină și să efectueze transferuri de sume bănești din

contul fiduciar de sechestru în folosul unei alte părți ori unui terț (beneficiarul) la îndeplinirea condițiilor prevăzute expres de contractul de cont fiduciar de sechestru.

Prin legea federală din 21 decembrie 2013 N 379-ФЗ în art. 860.7-860.10 ale Codului civil al Federației Ruse a fost introdus echivalentul funcțional de *cont escrow*.

Proiectul reglementează în special regimul sechestrului (art. 1235[5]):

1) niciuna din celelalte părți ale contractului de cont fiduciar de sechestru nu are dreptul să dea băncii instrucțiuni de efectuare a transferurilor din contul fiduciar de sechestru și nici să revoce împuternicirile de fiduciar ale băncii altfel decât conform condițiilor expres prevăzute de contract.

2) oricare din părți poate solicita băncii informații privind soldul contului fiduciar de sechestru și operațiunile efectuate de ea.

3) sumele bănești înscrise la soldul contului fiduciar de sechestru poate fi gajat de bancă cu consimțământul tuturor părților la contractul de cont fiduciar de sechestru. În acest caz, banca își îndeplinește împuternicirile și obligațiile rezultate din contractul de cont fiduciar de sechestru în măsura în care ele nu contravin condițiilor gajului instituit.

Secțiunea a 3-a: Creditul bancar

Completarea art. 1236 alin.(4) extinde domeniul de aplicare al secțiunii, și dispune că dispozițiile prezentei secțiuni, se aplică în mod corespunzător împrumuturilor acordate și de către alte persoane prevăzute la art. 869 alin.(2), adică cele acordate de către Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, de băncile comerciale, de asociațiile de economii și împrumut, organizațiile de microfinanțare, organizațiile de credit ipotecar, precum și în alte cazuri prevăzute de lege. Această schimbare ia cont de faptul că regulile mai detaliate și mai comerciale, ale creditului bancar, sunt potrivite pentru alți creditori profesioniști, fie că sunt entități publice, fie că sunt participanți la piața financiară non-bancară. În plus, modificarea uniformizează regulile pieței financiare și exclude discriminarea între jucători.

Vechea redacție a art. 1243 este exclusă pentru a nu dubla dispozițiile Capitolului V (Neexecutarea obligației) din Titlul I, și în special art. 623[20] privind dobânda de întârziere în executarea obligațiilor pecuniare. În schimb, se prevede că, în cazul în care a rezolvit raportul de credit pentru neexecutarea fără justificare a obligațiilor de către debitor, banca nu are dreptul de a cere dobânda pe care o va rata din cauza încetării înainte de termen a raportului de credit. Dar această regulă nu împiedică banca să ceară repararea prejudiciului cauzat conform dispozițiilor privind neexecutarea obligațiilor. Părțile pot conveni asupra unui comision de rezoluțiune prin care se va repara prejudiciul cauzat prin ratarea dobânzii viitoare. Dispozițiile legale privind clauza penală rămân aplicabile în sensul că comisionul exagerat poate fi redus în condițiile art. 630.

Secțiunea a 4-a: Garanția bancară

Secțiunea a fost semnificativ redusă pentru a face loc pentru noua reglementare a garanțiilor autonome din Capitolul XX (art. 1247 alin.(2)), o varietate a cărora este și garanția bancară.

Mai important, noul alin.(2) art. 1246 recunoaște importanța practicilor uniforme internaționale publicate în materie și dispune că, în cazul în care textul garanției bancare prevede în mod expres că ea este guvernată de anumite uzanțe și practici uniforme publicate, dispozițiile prezentului cod se aplică doar în măsura în care nu contravin acelor uzanțe și practici. În special, se are în vedere că, dacă banca a făcut referință în garanție la Regulile Uniforme ale CCI privind Garanțiile la Cerere (*ICC Uniform Rules for Demand Guarantees (URDG 758)*), ele se aplică cu prioritate față de Codul civil, iar codul se aplică doar în completare, cum ar fi în materie de capacitate, consimțământ etc. Aceste reguli uniforme sunt preferate în practica bancară, au fost testate de-a lungul timpului și, prin urmare, reprezintă un exemplu de bună reglementare.

Secțiunea a 8-a: Efectuarea plăților prin acreditiv documentar

Similar cu modificarea indicată anterior, art. 1280 alin.(4) dă prioritate uzanțelor și practicilor uniforme publicate, care la moment constau din Uzanțele și Practicile CCI privind Acreditivul Documentar (*ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP 600)*).

Art. 1281 este modificat în sensul excluderii conceptului de acreditiv revocabil, întrucât un acreditiv prin definiție trebuie să fie irevocabil. Aceasta corespunde tendinței din practica bancară internațională, stabilită în UCP 600.

Secțiunea a 9-a: Efectuarea plăților prin incasoul documentar

Similar cu modificările indicate anterior, art. 1285 alin.(5) dă prioritate uzanțelor și practicilor uniforme publicate, care la moment constau din Regulile Uniforme ale CCI privind Incasoul (*ICC's Uniform Rules for Collections (URC 522)*).

CAPITOLUL XXVI: ASIGURAREA

Noua redacția a capitolului codifică capitolele I și II privind contractul de asigurare din Legea nr. 407-XVI din 21 decembrie 2006 cu privire la asigurări, care urmează a fi abrogate. Capitolul se bazează pe Principiile Dreptului European al Contractelor de Asigurare (*Principles of European Insurance Contract Law*) (PDECA) ediția 2015, precum și unele prevederi din Legea germană privind contractele de asigurări (2008). În partea în care anumite dispoziții sunt preluate din PDECA, la interpretarea și aplicarea lor ar trebui luate în cont comentariile oficiale și ilustrațiile care însoțesc PDECA.

Secțiunea 1: Dispoziții comune privind asigurarea

Vechea reglementare a contractului de asigurare la art. 1301 prevedea că partea care încheie contractul de asigurare cu asigurătorul se numește asigurat. Noua tendință, mai exactă, este de a numi acea parte „contractant al asigurării".

Potrivit art. 1301 alin. (1), prin contract de asigurare, o parte (contractantul asigurării) se obligă să plătească celeilalte părți (asigurătorul) prima de asigurare, iar asigurătorul se obligă să plătească asiguratului, beneficiarului asigurării sau, după caz, terțului păgubit o prestație bănească (indemnizația ori despăgubirea de asigurare), la producerea cazului asigurat în interiorul perioadei de asigurare.

Așadar, contractul de asigurare se încheie între asigurător și contractant (*policyholder*) ca părți la contract. Suplimentar, contractul de asigurare poate afecta și alte persoane cărora le revin anumite drepturi și obligații deși nu sunt părți contractante. Deși este posibil și în practică chiar este frecvent ca o persoană să aibă mai multe roluri în același timp, trebuie să ținem cont că fiecare drept și obligație este legată de un rol, și nu de persoana în spatele rolului. Prin urmare, nu ar fi corect, de exemplu, să spunem că asiguratul este responsabil de plata primei de asigurare dacă se întâmplă că într-un contract concret asiguratul este și contractant.

În același sens, art. 1329 dispune că asigurătorul declară rezoluțiunea prin declarație față de contractant chiar dacă o altă persoană are calitatea de asigurat sau de beneficiar al asigurării.

Proiectul definește diferiții subiecți în raporturile de asigurare:

1) în asigurarea *de daune*, asigurat este persoana al cărei interes este protejat contra daunei. Aceeași persoană poate fi concomitent contractant și asigurat. Prin urmare, în asigurarea de daune nu există beneficiari.

De exemplu, dacă un proprietar de automobil contractează o poliță CASCO, el este totodată contractant și asigurat.

Art. 1325 dispune că, în calitatea lui de contractant, el este obligat la plata primei de asigurare. Însă potrivit, art. 1330[13] alin.(1), în cazul asigurării încheiate de contractant în folosul unei alte persoane (asiguratul), dacă survine cazul asigurat, asiguratul va fi îndreptăţit să primească sumele datorate de asigurător.

2) în asigurarea de *sume fixe*, beneficiar este persoana în folosul căreia se plăteşte indemnizaţia de asigurare. Prin urmare în asigurarea de sume fixe, nu există asigurat, ci doar contractant şi beneficiar.

Persoana asigurată este persoana viaţa, sănătatea, integritatea sau statutul căreia se asigură. În asigurarea de viaţă, aceeaşi persoană poate fi concomitent contractant, asigurată şi/sau beneficiar.

3) în asigurarea de răspundere civilă, se introduce un nou actor, care este *persoana păgubită*, adică persoana pentru decesul, vătămarea sau dauna căreia poartă răspundere civilă asiguratul.

Art. 1301 de asemenea prevede că orice clauza care derogă de la dispoziţiile prezentului capitol în detrimentul contractantului, asiguratului sau beneficiarului care este consumator este lovită de nulitate absolută. Prin urmare, în asigurările la care contractantul, asiguratul şi beneficiarul nu sunt consumatori părţile pot deroga de la dispoziţiile prezentului capitol.

Pe lângă clasificarea tradiţională a asigurărilor în asigurări de persoane şi de daune, Proiectul introduce distincţia de asigurare de daune şi de sume fixe.

În cazul asigurării de daune (*indemnity insurance*) asigurătorul este obligat să despăgubească prejudiciul suportat de asigurat sau, după caz, terţul păgubit la survenirea cazului asigurat. Suma care se plăteşte de asigurător în temeiul acestei asigurării se numeşte despăgubire de asigurare. Asigurarea de daune cuprinde asigurarea bunurilor, asigurarea de răspundere şi alte tipuri de asigurări.

În cazul asigurării de sume fixe (*insurance of fixed sums*) asigurătorul este obligat să plătească o sumă de bani fixă la survenirea cazului asigurat. Suma care se plăteşte de asigurător în temeiul acestei asigurării se numeşte indemnizaţie de asigurare.

Distincţia dintre ele constă în modul în care se plătesc sumele plătibile în baza asigurării. În cazul asigurării de daune asigurătorul este obligat să despăgubească un prejudiciu suportat la survenirea cazului asigurat. Deci, consecinţele cazului asigurat se evaluează în bani. Aici se include deteriorarea, distrugerea sau pierderea bunurilor, asigurarea de răspundere, dar şi cheltuielile medicale cauzate de o boală.

Invers, în cazul asigurării de sume fixe asigurătorul este ţinut să plătească o sumă fixă (indemnizaţie de asigurare) la survenirea cazului asigurat. În acest caz, riscul (cum ar fi pierderea vieţii unei persoane) nu poate fi evaluat în bani, iar asigurătorul trebuie să plătească indemnizaţia de asigurare într-o sumă fixă stipulată sau prin plata unei anuităţi, indiferent de suportarea vreunui prejudiciu.

Art. 1305 este înlocuit de noul art. 91 din Legea cu privire la asigurări, iar conceptul neclar de „persoane din Republica Moldova" este înlocuit cu cel de „rezidenţii Republicii Moldova, în sensul Legii privind reglementarea valutară". Restricţia respectivă se aplică contractanţilor rezidenţi ai Republicii Moldova, dar nu instituie restricţii pentru societăţile de asigurări din Republica Moldova, care în continuare pot emite poliţe atât contractanţilor rezidenţi cât şi nerezidenţi.

Art. 1308 ia în cont specificul încheierii contractului de asigurare şi stabileşte că, de regulă, contractul de asigurare este format din cererea contractantului, poliţa de asigurare emisă de asigurător şi condiţiile generale de asigurare aplicabile, precum şi alte condiţii contractuale incorporate în conţinutul contractului în condiţiile legii. Deci, nu este necesară semnarea de către părţi a unui înscris suplimentar denumit „contract". Aceasta nu afectează dreptul părţilor de a întocmi un înscris unic care va cuprinde întregul contract de asigurare dacă ele o doresc.

În prealabil, pentru încheierea contractului de asigurare, contractantul asigurării prezintă asigurătorului o cerere sau un chestionar (cererea asiguratului) în formă scrisă, în care indică, în cazul asigurării de daune, interesul asiguratului şi, în cazul asigurării de persoane, interesul beneficiarului

asigurării sau declară verbal că doreşte să încheie contract de asigurare. Declaraţia verbală nu scuteşte de necesitatea depunerii cererii scrise de asigurare.

Art. 1314 delimitează noţiunea de perioadă de asigurare şi durată a asigurării. Conform alin. (6) Perioada de asigurare este intervalul de timp în care asiguratorul poartă răspundere şi pentru care se stabileşte prima de asigurare. Asigurarea începe cu prima oră a primei zile şi încetează la ora 24 a ultimei zile din perioada de asigurare convenită dacă legea sau contractul nu prevede. Potrivit art. 1328, asigurătorul nu datorează indemnizaţia sau despăgubirea de asigurare dacă cazul asigurat s-a produs în afara perioadei de asigurare sau pe durata suspendării perioadei de asigurare, chiar dacă cazul s-a depistat la o dată în interiorul perioadei de asigurare.

Articolele 1316, 1317 şi 1318 reglementează întinderea obligaţiei de informare, la încheierea contractului, solicitantul asigurării, adică a viitorului contractant, precum şi sancţiunile încălcării acestei obligaţii. Se prevede că solicitantul trebuie să informeze asigurătorul despre împrejurările pe care le cunoaşte sau ar trebui să le cunoască, şi care fac obiectul întrebărilor clare şi precise puse lui de către asigurător. La alin.(2) al art. 1316 se prevede că împrejurările prevăzute de dispoziţiile alin. (1) includ şi pe cele pe care persoana care urmează a fi asigurată (adică asiguratul sau, după caz, persoana asigurată) le cunoaşte sau ar trebui să le cunoască.

În cazul în care ulterior asigurătorul constată că i s-a oferit o informaţie greşită, el are dreptul să propună o modificare rezonabilă a condiţiilor contractului sau are dreptul să declare rezoluţiunea asigurării.

Următoarele articole reglementează incidente esenţiale care pot apărea pe durata raportului de asigurare: clauza privind măsurile de precauţie; agravarea riscului; şi reducerea riscului.

Art. 1325 şi 1326 reglementează incidente legate de plata primei de asigurare şi efectele neplăţii

Art. 1330-1130[3] reglementează problema producerii cazului asigurat, obligaţia părţilor de cooperare la investigarea cazului, examinarea pretenţiilor şi se prevede că pretenţia se va considera acceptată cu excepţia cazului în care asigurătorul respinge pretenţia sau amână examinarea pretenţiei prin notificare scrisă care specifică motivele deciziei de respingere sau amânare, expediată în termen de 1 lună după recepţionarea documentelor şi altor informaţii relevante pentru examinare (art. 1330[3] alin.(2)).

Secţiunea 2: Asigurarea generală

Subsecţiunea 2: Asigurarea de daune

§1. Dispoziţii comune privind asigurarea de daune

Dispoziţiile paragrafului respectiv se aplică doar asigurării de daune.

Paragraful cuprinde regulile tradiţionale în asigurarea de daune, cum ar fi:

1) contractantul asigurării trebuie să fie proprietar al bunului asigurat sau să aibă un alt interes cu privire la acesta (art. 1330[7] alin.(6));

2) asigurătorul nu este obligat să plătească mai mult decât suma necesară să repare prejudiciul efectiv suferit de către asigurat (art. 1330[8] alin.(2));

Se clarifică faptul că se consideră că oricare persoană care are un drept de orice natură asupra bunului (în sens larg, incluzând bunuri corporale şi incorporale) are interes protejat contra daunei.

§2. Asigurarea de bunuri

Potrivit art. 1330[17] alin. (1), în asigurarea de bunuri asigurătorul se obligă ca la producerea cazului asigurat să achite despăgubirea de asigurare către asigurat. Asigurat poate fi însuşi contractantul, dar şi un terţ. De exemplu, în cazul locaţiunii contractul de locaţiune poate prevedea că locatarul este obligat să contracteze asigurare contra riscurilor aferente bunului închiriat şi să stipuleze că despăgubirea de asigurare se va plăti locatorului cu titlu de asigurat.

O atenţie deosebită se acordă situaţiei când proprietatea asupra bunului asigurat este transmisă unui terţ. Aşadar, potrivit art. 1330[20] alin. (1) dacă se transmite dreptul de proprietate asupra bunului asigurat, de drept intervine rezoluţiunea raportului de asigurare la expirarea termenului de 1 lună de la data transmiterii, cu excepţia cazului în care contractantul şi dobânditorul convin asupra rezoluţiunii înainte de expirarea acestui termen. Această regulă nu se va aplica dacă contractul de asigurare a fost încheiat în favoarea unui viitor dobânditor. Pînă la expirarea termenului prevăzut de dispoziţiile alin. (1), dobânditorul bunului se consideră asigurat din momentul în care preia riscul bunului asigurat.

§3. Asigurarea de răspundere

Regulile acestui paragraf reglementează mai multe probleme ce pot apărea în asigurarea de răspundere, cum ar fi suportarea costurilor de apărare, protecţia terţului păgubit de soluţionarea pretenţiei de asigurare în temeiul poliţei de către contractant sau asigurat şi asigurător, excluderea asigurării dacă dauna a fost cauzată prin acţiunea sau omisiunea sa săvârşită cu intenţia de a cauza acea daună; aceasta include şi nerespectarea instrucţiunilor concrete date de asigurător după survenirea daunei, dacă s-a săvârşit din culpă gravă şi cunoscând că prin nerespectarea lor este probabil ca dauna să se agraveze.

Art. 1330[22] dispune că, dacă nu se prevede altfel prin lege, despăgubirea se stabileşte prin convenţie încheiată între asigurător, terţul păgubit şi, sub rezerva art. 1330[30] alin. (3), asigurat sau, în caz de neînţelegere, prin hotărâre judecătorească. Astfel, în mod normal convenţia urmează a fi tripartită. Dacă însă asiguratul nu o semnează şi s-a respectat procedura prevăzută la art. 1330[30] alin. (3), convenţia se încheie doar de către asigurător şi terţul păgubit.

Se specifică că, în asigurarea de răspundere, cazul asigurat constă în faptul care dă naştere răspunderii asiguratului care a survenit în decursul perioadei de asigurare aferentă contractului de asigurare dacă părţile contractului de asigurare în scopuri comerciale sau profesionale nu definesc cazul asigurat cu referinţă la alte criterii, cum ar fi înaintarea pretenţiei de către terţul păgubit (art. 1330[27]). Deci se instituie prezumţia asigurării bazate pe eveniment dăunător, nu pe pretenţie. Părţile însă pot deroga şi stabili asigurarea bazată pe pretenţie, indiferent când s-a produs evenimentul care întemeiază pretenţia.

În scopul protecţiei terţului păgubit art. 1330[29] specifică faptul că, terţul păgubit, la alegerea sa, poate înainta o pretenţie directă de reparare a prejudiciului faţă de asigurător în temeiul contractului de asigurare în oricare din următoarele cazuri:

a) dacă asigurarea este asigurare obligatorie;
b) în privinţa contractantului sau asiguratului este intentat procesul de insolvabilitate;
c) contractantul sau asiguratul a fost lichidat sau este dizolvat;
d) terţul păgubit a suferit o vătămare corporală sau deces;
e) legea care guvernează răspunderea civilă prevede o creanţă directă a terţului păgubit.

Regula are importanţă deosebită având în vedere jurisprudenţa anterioară a instanţelor naţionale care respingeau pretenţiile înaintate de persoana păgubită faţă de făptuitor, invocând că pretenţia se poate înainta doar faţă de asigurător. Noua formulă subliniază opţiunea discreţionară pe care o are terţul

păgubit, de a înainta acţiunea în despăgubire faţă de făptuitor (pe baza temeiului legal de răspundere contractuală sau delictuală) ori faţă de asigurător direct pe baza acestui articol.

Secţiunea 3: Asigurarea de viaţă

Noua reglementare cuprinde reguli detaliate privind părţile raportului de asigurare, inclusiv desemnarea mai multor beneficiari, obligaţiile precontractuale de informare ale părţilor şi dreptul de revocare a contractantului, modificările pe durata termenului contractului din cauza agravării riscului, sau în alte cazuri specificate, procedura în cazul survenirii cazului asigurat, inclusiv incidente cum ar fi sinuciderea persoanei asigurate sau omorul ei, conversiunea şi răscumpărarea asigurării de viaţă.

La art. 1330[38] alin.(4) se prevede că contractul de asigurare în privinţa vieţii unei persoane, alta decît contractantul este nul dacă nu s-a obţinut consimţămîntul informat în formă scrisă al persoanei asigurate privitor la:

a) contractarea asigurării în privinţa sa; şi
b) la identitatea beneficiarului dacă este desemnat în contract.

Aşadar, atât contractantul cât şi persoana asigurată consimt în privinţa beneficiarului, iar persoana asigurată are un rol decisiv în determinarea beneficiarului chiar dacă ea nu are obligaţia de a plăti prima de asigurare.

Secţiunea 4: Asigurarea de grup

În premieră se reglementează asigurarea de grup, adică contractele încheiate între asigurător şi un organizator al grupului în folosul membrilor grupului care au o legătură comună cu organizatorul. Un contract de asigurare de grup poate de asemenea să acopere familia membrilor grupului (art. 1330[58]). Următoarele paragrafe reglementează asigurarea de grup *accesorie*, adică dacă membrii sunt asiguraţi în mod automat prin apartenenţa lor la grup, fără a avea posibilitatea de a refuza asigurarea, şi cea *voluntară*, adică dacă membrii sunt asiguraţi în rezultatul cererii personale sau fiindcă nu au refuzat asigurarea.

CAPITOLUL XXVII: TRANZACŢIA

Modificările şi completările Proiectului precizează că tranzacţia poate fi judiciară şi extrajudiciară (art. 1332), iar, în lipsă de dispoziţie contrară, dispoziţiile prezentului capitol se aplică atât tranzacţiei judiciare cât şi tranzacţiei extrajudiciare. În ce priveşte delimitarea, lor se prevede că:

1) tranzacţia este *judiciară* dacă a fost confirmată de către instanţa de judecată sau arbitrală competentă, conform normelor de procedură aplicabile.

2) tranzacţia este *extrajudiciară* dacă prin ea părţile au prevenit un proces ce poate să înceapă, sau, deşi tranzacţionează asupra unui proces în desfăşurare, nu o prezintă instanţei de judecată sau arbitrale competente pentru confirmare. După confirmare în modul corespunzător tranzacţia extrajudiciară devine tranzacţie judiciară.

Se stabileşte forma scrisă pentru tranzacţia extrajudiciară şi se specifică

Art. 1332 este reformat pentru a se prevedea că tranzacţia extrajudiciară nu este susceptibilă de executare silită decît:

1) după confirmarea ei de către instanţa competentă, conform normelor de procedură aplicabile; În acest context se propune şi completarea art. 487 din Codul de procedură civilă cu un nou alin.(3), care ar extinde procedura de confirmare şi pentru tranzacţia extrajudiciară încheiată fără mediator. În acest caz însă, citarea ambelor părţi are trebui să fie obligatorie;

2) după învestirea ei cu formulă executorie în condiţiile legii.

Totuşi, este esenţial că tranzacţia extrajudiciară poate fi invocată oricând pe cale de excepţie fără a cere confirmarea ei. Astfel, pârâtul se poate opune pretenţiilor care îi sunt înaintate, prin invocarea

unei probe care arată că el anterior s-a împăcat cu reclamantul, inclusiv dacă reclamantul a renunțat la pretenții.

Deoarece tranzacția judiciară este confirmată de instanță, se prevede că dacă o parte are dreptul la rezoluțiunea tranzacției judiciare pentru neexecutarea obligațiilor care rezultă din ea, rezoluțiunea nu se poate declara prin notificare unilaterală. Instanța de judecată căreia i s-a cerut pronunțarea rezoluțiunii tranzacției judiciare este în drept să nu admită acțiunea dacă partea îndreptățită poate să evite consecințele neexecutării tranzacției prin obținerea executării ei silite sau prin obținerea de despăgubiri (cf. art. 7:905 Cod civil olandez).

CAPITOLUL XXVIII: SOCIETATEA CIVILĂ

Proiectul exclude regula că orice contract de societate civilă poate fi încheiat în formă orală, și se introduce asimilarea cu forma vânzării, adică dacă pentru vânzarea bunului legea cere o anumită formă sub sancțiunea nulității, atunci aceeași cerință de formă se aplică și contractului de societate civilă care are ca obiect asemenea bun (art. 1341).

Proiectul reglementează mai detaliat regimul cotei-părți din patrimoniul social și anume se prevede că, atâta timp cât societatea civilă nu a fost dizolvată, creditorul asociatului nu poate pune sub urmărire drepturile asociatului rezultate din contractul de societate civilă, cu excepția urmăririi creanței de a obține cota-parte din venitul ce îi revine (cf. §725(2) Codul civil german).

Dacă s-a stipulat că decesul unuia dintre asociați persoană fizică sau dizolvarea unui asociat persoană juridică nu duce la dizolvarea societății civile, succesorii în drepturi ai asociatului nu devin asociați, ci doar au dreptul la valoarea în bani a cotei-părți dobândite pe calea succesiunii (cf. art. 2742 Codul civil al Cehiei). Contractul poate prevedea că succesorii în drepturi ai asociatului devin asociați, preluând locul și dreptul predecesorului.

Similar reglementării din art. 150, noul art. 1348[1] dispune că asupra cotei-părți din patrimoniul social dobândite de un soț în timpul căsătoriei se aplică regimul juridic al proprietății comune în devălmășie. Totuși, soțul asociatului nu poate cere divizarea cotei-părți și nici primirea sa în societate dacă contractul de societate nu prevede altfel. Dreptul soțului asociatului la valoarea în bani a părții din cota-parte rămâne neafectat.

Sunt precizate dispozițiile existente privind rezoluțiunea societății civile și dizolvarea ei.

CAPITOLUL XXXII: GESTIUNEA DE AFACERI

Proiectul operează unele completări în acest capitol pentru a-l alinia la ultimele tendințe în materie, în special Cartea V DCFR, și anume:

1) gerantul care a acționat, în condițiile prezentului capitol, cu scopul de a proteja de un pericol geratul, sau patrimoniul ori interesele acestuia, are dreptul de a cere de la gerat despăgubiri pentru prejudiciul pe care acele acțiuni le-au cauzat integrității corporale sau bunurilor gerantului dacă acțiunile au generat sau în mod semnificativ au majorat riscul cauzării prejudiciului, cu condiția că acel risc, în măsura în care era previzibil, era proporțional cu pericolul la care era expus geratul (art. 1384);

2) dreptul gerantului la compensarea cheltuielilor și repararea prejudiciului poate fi redus sau exclus de către instanța de judecată în măsura în care este *echitabil și rezonabil*, în special dacă gerantul a acționat în vederea protejării geratului în situația unui pericol comun, dacă suma la care urmează a fi ținut geratul este excesivă sau dacă gerantul deține un drept de a obține sumele la care este îndreptățit de la o altă persoană (art. 1384[1]);

3) dacă gerantul a acționat cu scopul de a proteja geratul împotriva unui prejudiciu, persoana responsabilă de prejudiciu, conform dispozițiilor legale privind răspunderea delictuală, este de asemenea obligată față de gerant să îi compenseze cheltuielile și să îi repare prejudiciul la care acesta are dreptul conform prezentului capitol (art. 1384[2]).

CAPITOLUL XXXIII: ÎMBOGĂȚIREA NEJUSTIFICATĂ

Noua redacție a capitolului prevede o reglementare îmbunătățită și detaliată a instituției. Conform noilor abordări în materie (în special Cartea VII DCFR), denumirea instituției de „îmbogățire fără justă cauză" se modifică în „îmbogățirea nejustificată", care arată că situația reglementată nu constă în lipsa unei cauze, ci în lipsa unei justificări juridice a îmbogățirii.

Secțiunea 1: Dispoziții generale

Art. 1389 edictează principiul fundamental al instituției: dacă o persoană obține o îmbogățire nejustificată (persoana îmbogățită) care se atribuie la dezavantajul suferit de o altă persoană (persoana dezavantajată), ea este obligată față de persoana dezavantajată să restituie îmbogățirea.

Totuși, acest principiu trebuie citit în contextul tuturor dispozițiilor ale prezentului capitol.

Art. 1390 prevede reguli privind domeniul de aplicare al capitolului și delimitarea de situații când el nu se aplică sau rezolvă problemele de concurență între acțiuni.

Secțiunea 2: Condiții pentru ca îmbogățirea să fie nejustificată

Art. 1391 enumeră circumstanțele în care îmbogățirea este nejustificată și pornește de la o abordare negativă, adică orice îmbogățire este nejustificată cu excepția următoarelor cazuri:

a) persoana îmbogățită este îndreptățită față de persoana dezavantajată să obțină îmbogățirea în virtutea unui contract sau unui alt act juridic, unei hotărâri judecătorești sau unui alt temei legal; sau

b) persoana dezavantajată și-a dat consimțământul în mod liber și fără eroare de a suferi dezavantajul.

Principala situația când instituția reglementată are vocație să se aplică este cea a nulității sau ineficienței unui contract. Astfel, pentru claritate, se prevede că, dacă contractul sau un alt act juridic este lovit de nulitate sau este ineficient cu efect retroactiv ori dacă hotărârea judecătorească sau un alt temei de obținere este nevalabil cu efect retroactiv, persoana îmbogățită nu este îndreptățită la îmbogățire pe baza acestui temei. Cu toate acestea, persoana îmbogățită se consideră îndreptățită la îmbogățire în baza legii dacă a dobândit îmbogățirea prin uzucapiune, dobândirea de bună-credință, precum și în alte cazuri când, conform legii, ea are dreptul de a păstra îmbogățirea.

Secțiunea 3: Îmbogățirea și dezavantajul

Art. 1394 și 1395 determină sensul termenului „îmbogățire" și, în mod similar, sensul termenului „dezavantaj". Așadar, o persoană este îmbogățită prin majorarea patrimoniului său, folosirea bunurilor altuia, prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări în folosul său.

Prin majorarea patrimoniului presupune ar trebui să înțelegem atât micșorarea pasivelor cât și creșterea activelor patrimoniale.

În scopul constatării dacă o persoană a obținut o îmbogățire și a mărimii acesteia, nu se ia în considerare dezavantajul pe care persoana îmbogățită l-a suferit în schimbul îmbogățirii sau după îmbogățire. Prin urmare, în cazul nulității unui contract fiecare parte care a primit o prestație se consideră

că s-a îmbogăţit în măsura acestei prestaţii, chiar dacă ea primise şi o contra-prestaţie. Contra-prestaţia urmează a fi ignorată.

Următoarele secţiuni reglementează problema când o îmbogăţire se atribuie la dezavantajul altuia (*Secţiunea 4: Atribuirea*), modul de restituire a îmbogăţirii (*Secţiunea 5: Restituirea îmbogăţirii)*, excepţiile ce le poate invoca persoana îmbogăţită, în special excepţia de diminuare a îmbogăţirii (*Secţiunea 6: Mijloacele de apărare*)

CAPITOLUL XXXIV: RĂSPUNDEREA EXTRACONTRACTUALĂ NĂSCUTĂ DIN CAUZAREA PREJUDICIULUI CĂTRE O ALTĂ PERSOANĂ

Secţiunea 1: Dispoziţii generale

Modificările şi completările la art. 1399 delimitează răspunderea ce survine în baza acestui capitol cu răspunderea pentru neexecutarea obligaţiilor conform Capitolului V (*Neexecutarea obligaţiei*) din Titlul I.

Noul art. 1402[1] introduce o normă de protecţie interesului public, stabilind că, obligaţia de reparare a prejudiciului este exclusă dacă el a fost cauzat pentru protecţia necesară a valorilor fundamentale într-o societate democratică, în special în cazul în care prejudiciul este cauzat prin dezvăluirea informaţiei prin presă (cf. art. VI. – 5:203 DCFR; a se vedea art. 1363 din CC ROM).

Completările art. 1403 determină sensul termenului prepus. De asemenea, se rezolvă o problemă frecvent întâlnită în jurisprudenţa naţională, stabilindu-se că, în cazul în care prepusul a cauzat prejudiciul cu intenţie, persoana vătămată poate alege să ceară repararea prejudiciului numai de la comitent, numai de la prepus, sau de la ambii în mod solidar. Norma se corelează cu art. 338 alin.(1) lit. c) din Codul muncii, potrivit căruia salariatul poartă răspundere deplină dacă cauzează prejudiciul din intenţie.

Modificările la art. 1406 şi 1407 privind răspunderea pentru fapta părinţilor precizează în ce condiţii părinţii pot fi exoneraţi de răspundere, şi pune accent pe măsura în care părintele şi-a îndeplinit obligaţia de supraveghere a copilului. Suplimentar se prevede că părintele nu este exonerat de răspundere doar din motivul că el nu trăia împreună cu minorul la data cauzării prejudiciului dacă această împrejurare este imputabilă părintelui.

Modificările la art. 1408 şi 1409 ajustează terminologia privind persoanele incapabile la noua terminologie a ocrotirii persoanei fizice. Totodată, art. 1409 recunoaşte că, având în vedere tendinţa legislaţiei internaţionale spre egalitate dintre persoanele cu discernământ total şi cele cu discernământ parţial, se prevede posibilitatea răspunderii şi a persoanei cu discernământ parţial, astfel egalitatea survine nu doar în ceea ce ţine de capacitatea de exerciţiu, ci şi în ceea ce ţine de răspundere. După discuţii în cadrul Grupului de lucru, s-a evitat adoptarea soluţiei art. 414-3 din Codul civil francez, conform căreia persoana, chiar dacă şi nu avea discernământ, poartă răspundere integrală pentru prejudiciul care l-a cauzat.

Proiectul introduce reglementări exprese privitoare la anumite cazuri de răspundere:

1) persoana păstrează răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o construcţie, izvor de pericol sporit pe care o abandonează până când o altă persoană intră în posesia ei (art. 1413[1]; cf. art. VI. – 3:208 DCFR).

2) răspunderea pentru prejudiciul suferit de o persoană ca urmare a luării de către ea a unei decizii încrezându-se, în mod rezonabil, pe o consultaţie incorectă sau o informaţie incorectă (art. 1413[2]; cf. art. VI. – 2:207 DCFR).

3) cel care în mod ilegal împiedică sau tulbură activitatea profesionistului este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel (art. 1413[3]; cf. art. VI. – 2:208 DCFR).

4) cheltuielile suportate de autoritatea publică competentă pentru restabilirea elementelor naturale care constituie mediul, cum ar fi aerul, apa, solul, flora şi fauna, ca urmare a lezării substanţiale, se repară acelei autorităţi publice competente (art. 1413[4]; cf. art. VI. – 2:209 DCFR, implementează art. 3(3) şi 8 ale Directivei 2004/35/CE din 21 aprilie 2004 privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea şi repararea daunelor aduse mediului).

5) prejudiciul cauzat unei persoane ca urmare a declaraţiei dolosive făcute de o altă persoană, prin cuvinte sau comportament, urmează a fi reparat (art. 1413[5]; cf. art. VI. – 2:210 DCFR).

Art. 1416, care reglementează modul de reparare a prejudiciului este reformat după cum urmează:

Alin. (1) edictează principiul tradiţional că repararea prejudiciului se face în natură, prin restabilirea situaţiei anterioare. Totuşi, repararea se face prin plata echivalentului băneşc (a despăgubirilor) dacă aceasta nu este cu putinţă ori dacă persoana vătămată nu este interesată de repararea în natură.

Alin.(2) stabileşte că, în cazul deteriorării unui bun, despăgubirea va fi egală cu pierderea valorii bunului şi nu a costului reparaţiei dacă costul reparaţiei depăşeşte disproporţionat pierderea valorii. (cf. art. VI. – 6:101(3) DCFR). Regula are ca şi corespondent art. 614 alin.(3) lit. b) în redacţia Proiectului.

Proiectul exclude alin.(3) din vechea redacţie a art. 1416, conform căruia instanţa de judecată stabileşte cuantumul reparaţiei prin echivalent băneşc în funcţie de întinderea prejudiciului de la data pronunţării hotărîrii. Formularea exclusă presupune că nu se poate de cerut, prin acţiune separată, prejudiciul apărut între data depunerii acţiunii în despăgubire şi pronunţării hotărârii. Plus, nu este clar hotărârea cărei instanţe (fond, apel, recurs) se are în vedere. Soluţiile discutate au de Grupul de lucru privind momentul determinării prejudiciului au fost: momentul depunerii acţiunii, momentul pronunţării hotărârii, momentul efectuării expertizei sau data altei probe administrate de instanţă pentru determinarea mărimii prejudiciului. Primele două soluţii sunt criticabile, deoarece nu asigură reclamantului repararea integrală a prejudiciului. De asemenea, orice soluţie care se adoptă trebuie corelată cu normele de procedură civilă, care stabilesc data până la care poate fi majorat cuantumul acţiunii sau data până la care mai pot fi administrate probe. Prin urmare, s-a considerat că criteriul cert pentru determinarea mărimii prejudiciului este cel al reparării integrale a prejudiciului. Astfel, judecătorul căruia i se cere să oblige făptuitorul la despăgubiri trebuie să se asigure că prejudiciul invocat de reclamant a fost demonstrat şi că despăgubirile cerute nu depăşesc 100% din mărimea acelui prejudiciu. Cu respectarea acestor limite, nu se exclude dreptul reclamantului de a majora pretenţiile pe durata procesului, sau de a introduce acţiuni separate privind componente noi ale prejudiciului. De exemplu, reclamantul a cerut repararea prejudiciul patrimonial în primul proces, dar apoi înaintează acţiune separată privind repararea prejudiciului nepatrimonial (moral). Grupul de lucru a luat de asemenea poziţia că, dacă reclamantul a cerut repararea unui tip de prejudiciu şi l-a cuantificat în acţiune doar parţial, reclamantul nu ar trebui să poată să înainteze o acţiune nouă prin care să ceară repararea părţii rămase din prejudiciu, despre care el avea cunoştinţă la data înaintării primei acţiuni.

Potrivit alin. (4), persoana vătămată nu este ţinută să demonstreze că a cheltuit suma despăgubirii în scopul reparării prejudiciului (cf. art. VI. – 6:201 DCFR). În cazul prejudiciului viitor, despăgubirea, indiferent de forma în care s-a acordat, va putea fi sporită, redusă sau stinsă, dacă, după stabilirea ei, prejudiciul s-a mărit, s-a micşorat ori a încetat (cf. art. 1386(4) Cod civil român).

Alin.(6) precizează că autorul faptei ilicite de asemenea datorează dobândă de întârziere la rata determinată conform art. 623[20], începând cu data primirii de către persoana care răspunde de prejudiciu a somaţiei de la partea vătămată. Dobânda de întârziere se calculează din suma despăgubirii sau, în caz de reparare în natură a prejudiciului, din valoarea acelei reparaţii. Regula dată se regăseşte în mai multe sisteme de drept, şi are ca scop de a motiva autorul prejudiciului să repare cât mai repede prejudiciul. Totodată, ea este o expresie a principiului reparării integrale a prejudiciului, întrucât se prezumă că, până la pronunţarea unei hotărâri definitive de către instanţa de judecată (după câţiva ani) autorul a utilizat bani proprii pentru a repara dauna, astfel lipsindu-se de dobânda de pe urma acelei sume. Dacă partea

vătămată nu a înaintat o somație, ci a introdus o acțiune în judecată, dobânda de întârziere legală ar trebui să curgă din ziua introducerii acțiunii.

Noul art. 1417[1] extinse conceptul de prejudiciu și la cheltuielile de prevenire suportate în mod rezonabil de victimă pentru a preveni prejudicierea sa iminentă, sau pentru a limita mărimea sau gravitatea prejudiciului suferit (cf. art. VI. – 6:302 DCFR).

Proiectul introduce art. 1418[1] privind determinarea despăgubirii pentru salariul sau venitul ratat, și anume despăgubirea pentru salariul sau venitul ratat se va stabili pe baza venitului mediu lunar net din muncă sau altă activitate a persoanei vătămate din ultimul an înainte de pierderea sau reducerea capacității sale de muncă ori, în lipsă, pe baza venitului lunar net pe care l-ar fi putut realiza, ținându-se seama de calificarea profesională pe care o avea sau ar fi avut-o la terminarea pregătirii pe care era în curs să o primească. Iar noul art. 1418[2] reglementează situația specifică a minorului, care încă nu are capacitate de muncă.

Având în vedere ezitările din jurisprudența națională, la art. 1424 alin.(1) se precizează că termenul de prescripție de 3 ani se aplică în măsura în care alte dispoziții speciale nu prevăd altfel. Așadar, constituie o normă specială și se aplică cu prioritate art. 280, care prevede că sunt imprescriptibile extinctiv pretențiile cu privire la repararea prejudiciului patrimonial și moral cauzat prin deces sau vătămarea sănătății și că, în acest caz, se repară prejudiciul despre care reclamantul a aflat în perioada anterioară intentării acțiunii, dar nu mai mare de 3 ani.

Noul art. 1424[1] stabilește măsura în care prin act juridic poate fi exclusă sau limitată răspunderea extracontractuală și adoptă soluțiile prevăzute de art. VI. – 5:401 DCFR.

Secțiunea a 2-a: Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de produse cu viciu

Proiectul menține secțiunea în redacția existentă.

Secțiunea a 3-a: Răspunderea pentru dobândirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale

Noua Secțiune transpune partea de drept material a Directivei (UE) 2016/943 din 8 iunie 2016 privind protecția know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale.

Art. 1430/2 prevede norma de principiu, potrivit căreia cel care a dobândit, a utilizat sau a divulgat în mod ilegal un secret comercial (făptuitorul) este obligat să repare prejudiciul patrimonial și moral cauzat persoanei fizice sau juridice care deține controlul legal asupra unui secret comercial (deținătorul secretului comercial) în condițiile prezentei secțiuni.

Deținătorul secretului comercial are dreptul să exercite mijloacele juridice de apărare prevăzute de dispozițiile prezentei secțiuni și de alte dispoziții legale, pentru a preveni dobândirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor lor comerciale sau pentru a obține reparație în urma unor astfel de fapte. [Art. 4(1) din Directiva (UE) 2016/943]

Se consideră secrete comerciale informațiile care îndeplinesc toate cerințele următoare:

a) sunt secrete în sensul că nu sunt, ca întreg sau astfel cum se prezintă sau se articulează elementele acestora, cunoscute la nivel general sau ușor accesibile persoanelor din cercurile care se ocupă, în mod normal, de tipul de informații în cauză;

b) au valoare comercială prin faptul că sunt secrete;

c) au făcut obiectul unor măsuri rezonabile, în circumstanțele date, luate de către persoana care deține în mod legal controlul asupra informațiilor respective, pentru a fi păstrate secrete.

Art. 1430[3] stabilește cazurile când dobândirea, utilizarea și divulgarea legală de secrete comerciale, iar 1430[4] – când ea este ilegală. Art. 1430[5] precizează cazurile când deținătorul secretului comercial nu poate invoca un mijloc juridic de apărare a secretului comercial, iar art. 1430[6] stabilește mijloacele juridice de apărare corective ale deținătorului secretului comercial, și anume deținătorul secretului comercial poate exercita față de făptuitor unul sau mai multe dintre următoarele mijloace:

a) încetarea sau, după caz, interzicerea utilizării sau divulgării secretului comercial;

b) interdicția de a fabrica, a oferi, a introduce pe piață sau a utiliza mărfuri care încalcă secretul comercial ori de a importa, exporta sau depozita astfel de mărfuri în aceste scopuri;

c) adoptarea mijloacelor corective corespunzătoare cu privire la mărfurile care încalcă secretul comercial;

d) distrugerea parțială sau totală a oricărui document, obiect, material, substanță sau fișier electronic care conține sau încorporează secretul comercial sau, după caz, predarea integrală sau parțială către reclamant a respectivelor documente, obiecte, materiale, substanțe sau fișiere electronice.

Mijloacele corective menționate la lit. c) cuprind:

1) retragerea mărfurilor care încalcă secretul comercial;

2) eliminarea caracteristicilor ilicite ale mărfurilor care încalcă secretul comercial;

3) distrugerea mărfurilor care încalcă secretul comercial sau, după caz, retragerea lor de pe piață, cu condiția ca retragerea să nu aducă atingere protecției secretului comercial în cauză.

Introducerea acestei secțiuni atrage abrogarea Legii nr.171-XIII din 6 iulie 1994 cu privire la secretul comercial.

Grupul de lucru, în comun cu Ministerul Justiției, a elaborat proiectul modificărilor și completărilor la Cartea 3, inclusiv noul Titlu IV (Fiducia).

În scopul modernizării dreptului privat al Republicii Moldova și, în special, pentru a răspunde la necesitățile practice apărute în circuitul civil și comercial tot mai complex, dar și a asigura implementarea unor noutăți introduse prin alte modificări și completări operate la Codul civil, s-a decis introducerea instituției fiduciei în Codul civil prin completarea Cărții 3 cu Titlul IV.

Conform Proiectului, fiducia este definită ca *„un raport juridic în care o parte (fiduciarul) este obligată să devină titularul unei mase patrimoniale (masa patrimonială fiduciară), să o administreze și să dispună de ea, în conformitate cu condițiile care guvernează raportul (condițiile fiduciei), în beneficiul unui beneficiar sau pentru a promova un scop de utilitate publică"* (art. 1431/1 din Codul civil în redacția Proiectului).

Deși fiducia se bazează pe *trust*-ul din sistemul de drept anglo-saxon, numeroase state din sistemul continental de drept (la care aparține și sistemul de drept al Republicii Moldova) au introdus în ultimele decenii conceptul de fiducie. Proiectul de față se bazează pe Cartea X – Fiducia (*Book X – Trusts*) din Proiectul Cadrului Comun de Referință (*Draft Common Frame of Reference*) al Uniunii Europene, dezvoltat de mediul academic din Europa, publicat în 2008.

Suplimentar, au fost studiate și s-au ținut cont de ultimele evoluții legislative pe plan internațional și european și în special:

a) Codul civil francez, în redacția Legii nr. 2007-211 din 19 februarie 2007, prin care a fost introdus, în Codul civil francez, Titlul XIV, „Despre fiducie";

b) noul Cod civil al României în vigoare din 1 octombrie 2011;

c) Codul civil al regiunii Quebec;

d) proiectul Directivei UE privind masele protejate (*draft EU Directive on Protected Funds*) publicat în 2004.

Anterior, în Republica Moldova fiducia a cunoscut o anumită reglementare prin Decretul Președintelui Republicii Moldova cu privire la proprietatea fiduciară (trust), nr.48 din 16 februarie 1994 (Monitor nr.3/53 din 30 martie 1994), abrogat prin Decretul Președintelui nr. 1821 din 20 decembrie 2000.

Subliniem că figura juridică a fiduciei, introdusă prin prezentul Proiect, este diferită de figura juridică a administrării fiduciare, reglementate de capitolul XIV (art. 1053-1060) din Codul civil, şi care se păstrează în forma actuală (Urmează doar de a fi exclus de la art. 1053 alin.(1) termenul „fiduciar" dintre paranteze, pentru a evita confuzia cu fiduciarul din raporturile de fiducie.) În special, administratorul fiduciar nu dobândeşte titlul de proprietate al bunurilor transmise în administrare fiduciară, ci doar le posedă şi le administrează, încheie acte juridice în privinţa lor din numele fondatorului administrării (art. 1059 alin.(1) Cod civil). Astfel că, în fond, administratorul fiduciar este un mandatar al fondatorului administrării (art. 1060 Cod civil). Aşa cum se va arăta mai jos, în concepţia Proiectului fiduciarul devine proprietar al bunurilor transmise lui şi încheie acte juridice din nume propriu, dar pe contul masei patrimoniale fiduciare al cărei titular este.

Noul titlu IV este divizat în 10 capitole, care au ca scop instituirea unui regim comprehensiv al fiduciei în sistemul naţional de drept privat.

CAPITOLUL I DISPOZIŢII GENERALE

Art. 1431[1] defineşte conceptul de fiducie ca un raport juridic şi arată elementele esenţiale ale acestui raport:

1) masa patrimonială fiduciară, care constă dintr-o masă de drepturi şi obligaţii patrimoniale;

2) fiduciarul, care este titularul masei patrimoniale, proprietar al bunurilor din masă, creditor al creanţelor din masă, precum şi debitor al datoriilor din masă (art. 1431[8]);

3) persoanele (beneficiarii) sau scopul în al căror folos se constituie fiducia;

4) obligaţia fiduciarului de a administra şi dispune de masa în scopurile care rezultă din condiţiile fiduciei.

Diagrama nr. 1 explică schematic aceste elemente.

Aşa cum indică şi folosirea termenului englez *trust* (încredere) şi latin *fiducia* (încredere), raportul de fiducie este un raport esenţialmente fiduciar, adică care se bazează pe încrederea constituitorului în fiduciar şi în exigenţele de bună-credinţă şi loialitate pe care fiduciarul trebuie să o manifeste în exercitarea rolului său.

Deşi fiduciarul este proprietar al bunurilor şi creditor al creanţelor din masa fiduciară el nu se bucură de aceleaşi drept deplin şi discreţionar pe care îl are un proprietar sau un creditor în mod normal. Titlul fiduciarului este limitat de:

a) obligaţia de *a administra masa*, care poate implica obligaţia să rămână titular o anumită perioadă de timp, să o păstreze şi să investească activele masei (art. 1431[52]), adică toate actele îndreptate spre păstrarea sau maximizarea masei în beneficiul altora. Aici se include şi dreptul de a încasa silit creanţele şi cel de a revendica bunurile masei de la terţii care acţionează ilicit;

b) obligaţia de *a dispune de activele masei*, care constă în principal de a face plăţi din masă către beneficiari sau de a transmite beneficiarilor dreptul de proprietate asupra bunurilor din masă (art. 1431[5] alin.(1). Uneori însă, pentru a respecta condiţiile fiduciei fiduciarul va trebui să vândă din bunurile din masă către terţi şi să aplice banii la acoperirea datoriilor fiduciei sau la plata către beneficiari.

Art. 1431[2] determină părţile raportului de fiducie, şi anume:

a) *constituitorul* - persoana care constituie o fiducie şi transmite fiduciarului titlul asupra drepturilor aduse ca aport la masa patrimonială fiduciară;

b) *beneficiar* – persoana care, potrivit condiţiilor fiduciei, are dreptul la beneficiu din masa patrimonială fiduciară sau are vocaţia la un asemenea beneficiu;

c) *fiduciarul* – persoana obligată să devină titularul unei mase patrimoniale (masa patrimonială fiduciară), să o administreze şi să dispună de ea (art. 1431[1]);

d) opţional, *asistentul fiduciei* – persoana care, potrivit condiţiilor fiduciei, are dreptul de a desemna sau revoca fiduciarul ori de a-şi da consimţământul la renunţarea fiduciarului, precum şi alte discreţii şi împuterniciri prevăzute expres.

Diagrama nr. 1 explică schematic rolul acestor părţi ale raportului de fiducie.

Art. 1431[5] reglementează detaliat regimul beneficiarului şi a dreptului său la beneficiu.

Dreptul la beneficiu al beneficiarului devine irevocabil din momentul acceptării sale. În unele cazuri (cum ar fi cel când beneficiarul este minor sau adult ocrotit) acceptarea se prezumă.

Beneficiul poate consta în orice folos pentru beneficiar, cum ar fi: a) dobândirea titlului asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea (cum ar fi dreptul dea primi toată masa în cazul moştenirii subsecvente – a se vedea Diagrama nr. 5; dreptul de a primi un bun din masă sau venituri din masă Diagrama nr. 3); b) constituirea unui drept limitat asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea (cum a fi un drept de abitaţie asupra imobilului din masa fiduciară).

Se introduce conceptul, important pentru circuitul comercial, de *fiduciei cu scop de garanţie*, în care beneficiul poate consta într-o prestaţie care satisface, în natură sau prin echivalent, obligaţia oricărei persoane faţă de beneficiar garantată prin fiducie (obligaţia garantată), inclusiv:

a) dobândirea masei patrimoniale fiduciare sau a unei părţi din ea de către beneficiarul care este creditor în contul stingerii obligaţiei garantate;

b) prin vânzarea bunurilor ori urmărirea creanţelor din masa patrimonială fiduciară şi îndreptarea produsului vânzării către stingerea obligaţiei garantate;

c) exercitarea şi urmărirea dreptului de garanţie din masa patrimonială fiduciară şi îndreptarea produsului vânzării către stingerea obligaţiei garantate.

Diagrama nr. 4 explică schematic funcţionarea fiduciei cu scop de garanţie.

Art. 1431[6] clarifică caracterul imperativ al dispoziţiilor legale cuprinse în Titlul IV (Fiducia) dacă din dispoziţiile titlului nu rezultă expres că părţile la raportul de fiducie pot să convină altfel. Abordarea este aplicată de autorii Cărţii X din DCFR prin faptul că majoritatea normelor juridice cuprinse în această carte sunt structurale, care ţin de limitele dreptului de proprietate, de răspunderea faţă de diverşi creditori. Totuşi, în aceea ce ţine de libertatea constituitorului de a stabili condiţiile fiduciei, art. 1431[35] acordă fiduciarului discreţie privind modul în care îşi exercită atribuţiile (să dispună sau nu de drepturile fiduciei, să acorde sau nu un beneficiu, „dacă legea sau condiţiile fiduciei nu prevăd altfel". Reglementarea porneşte aşadar de la prezumţia de libertate în acţiunea fiduciarului şi permite constituitorului, la determinarea condiţiilor fiduciei, să stabilească limitele şi condiţiile care vor fi obligatorii pentru fiduciar. O asemenea abordare se regăseşte şi în art. 1431[38] şi 1431[46] printre altele.

CAPITOLUL II - MASA PATRIMONIALĂ FIDUCIARĂ

Concepţia Proiectului, în armonie cu cea acceptată în dreptul francez şi românesc, este că masa fiduciară nu constituie un patrimoniu (această teorie este legiferată în Quebec şi este criticabilă), ci constituie o masă patrimonială care face parte din patrimoniul fiduciarului. Astfel, se menţine teoria unicităţii patrimoniului persoanei.

În acest sens, art. 1431[8] alin. (1) dispune că masa patrimonială fiduciară reprezintă o masă patrimonială distinctă de patrimoniul propriu al fiduciarului (masa patrimonială personală a fiduciarului) şi de oricare alte mase patrimoniale fiduciare al căror titular este fiduciarul.

Masa patrimonială fiduciară poate cuprinde: a) dreptul de proprietate şi alte drepturi reale asupra banilor şi altor bunuri, b) drepturi de creanţă de orice natură, c) garanţii ori, d) alte drepturi patrimoniale, e) sau un ansamblu de asemenea drepturi. Ele pot fi prezente ori viitoare. Fiecare element activ din masa patrimonială fiduciară poartă denumirea generică de *drept al fiduciei*.

Nu pot constitui drepturi ale fiduciei drepturile inalienabile.

Masa patrimonială fiduciară de asemenea cuprinde datoriile fiduciei (art. 1431[15]).

Prin termenul *„parte a masei patrimoniale fiduciare"* se înţelege o cotă din masa patrimonială fiduciară, unul sau mai multe drepturi ale fiduciei sau o cotă din dreptul fiduciei.

O problemă specială este cea a opozabilităţii fiduciei şi este reglementată de art. 1431[13] din Proiect. Aşadar, opozabilitatea apartenenţei unui drept deţinut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară se realizează pe două căi:

1) prin înregistrare într-un registru prevăzut de lege, astfel obţinându-se opozabilitatea absolută (faţă de toate persoanele);

2) prin cunoaştere efectivă, chiar dacă fiducia nu a fost înregistrată, astfel obţinându-se opozabilitatea relativă (doar faţă persoanele care cunosc).

Astfel, fiducia este *opozabilă absolut* după cum urmează:

a) în raport cu dreptul fiduciei înregistrat într-un registru de publicitate, fiducia era înregistrată în acelaşi registru asupra dreptului respectiv. Aici putem menţiona bunurile imobile, părţile sociale în societăţile cu răspundere limitată; mărcile comerciale; brevetele de invenţie etc.;

b) în raport cu dreptul fiduciei pentru care legea nu prevede o formalitate de publicitate, fiducia era înregistrată în registrul garanţiilor reale mobiliare. În acest caz, înscrierea poate arăta ca obiect al fiduciei un drept fiduciar sau poate descrie întreagă masă patrimonială ori o parte din ea.

Notăm că, aşa cum legea actuală prevede în cazul gajului universalităţii, este extrem de greu de anticipat toate componentele viitoare ale masei patrimoniale fiduciare şi este greu de realizat o măsură veritabilă de publicitate, astfel încât un creditor să poată delimita clar, care bunuri sunt ale fiduciei şi care sunt bunuri personale ale fiduciarului.

Astfel, fiducia este *opozabilă relativ* după cum urmează:

a) faţă de persoana căreia această apartenenţă îi era cunoscută pe altă cale. De exemplu, părţile raportului de fiducie cunosc despre existenţa lor, deci fiducia le este opozabilă;

b) dacă banii care fac obiectul dreptului sunt înscrişi la soldul unui cont bancar fiduciar. În special, la noul art. 1235[1] privind contul bancar fiduciar, un cont bancar este fiduciar doar dacă s-a făcut o înregistrare în registrul garanţiilor reale mobiliare. Totuşi, conturile deschise de anumite categorii de profesionişti (băncile, o formă de exercitare a profesiei de executor judecătoresc, notar sau avocat, *societate de investiţii, depozitar central sau organism de plasament colectiv de valori mobiliare* în sensul Legii privind piaţa de capital) sunt exceptaţi de cerinţa de înregistrare, instituindu-se astfel o prezumţie relativă că acestea persoana ar putea avea conturi fiduciare. În toate cazurile însă, banca comercial trebuie să facă menţiunea că contul deschis este cont fiduciar. În absenţa unei asemenea menţiuni, contul nu este fiduciar.

c) dacă instrumentele financiare care fac obiectul dreptului sunt înscrise la un cont fiduciar ţinut, în calitate de fiduciar, de către depozitarul activelor unui organism de plasament colectiv în valori mobiliare, de depozitarul central, de societatea de investiţii ori altă entitate îndreptăţită de legislaţia în domeniul pieţei de capital.

Pentru opozabilitatea *interdicţiilor* care pot fi stabilite de condiţiile fiduciei, Proiectul prevede că, dacă condiţiile fiduciei cuprind o interdicţie convenţională de înstrăinare sau grevare a unui drept al fiduciei, ori dacă fiduciarul este obligat, în anumite circumstanţe, să transmită titlul asupra unui drept al fiduciei unui anumit beneficiar, aceste grevări sunt opozabile dacă s-a îndeplinit formalitatea de publicitate a grevării prevăzută de lege, după natura bunului ori dacă terţul a cunoscut împrejurarea dată pe altă cale.

Sarcina îndeplinirii şi menţinerii formalităţilor de opozabilitate conform art. 1431[13] din Proiect. Soluţia se înscrie în obligaţia generală a fiduciarului de a da efect condiţiilor fiduciei în mod cât mai fidel.

Prin dispoziţiile alin.(5) Guvernul este abilitat să stabilească modul de înregistrare, modificare şi radiere a fiduciei în registrul garanţiilor reale mobiliare.

Un aspect esenţial al fiduciei este protecţia juridică a masei patrimoniale fiduciare de:

1) *creditorii personali ai constituitorului.* Astfel, potrivit art. 1431[17] din Proiect, creditorul constituitorului nu poate urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvabilitate a constituitorului şi nici în afara lui.

Cu toate acestea, creditorul constituitorului poate urmări un drept din masa patrimonială fiduciară doar în măsura în care:

a) deţine un gaj sau o altă garanţie reală asupra acestui drept şi a cărei opozabilitate este dobândită, potrivit legii, anterior opozabilităţii fiduciei; sau

b) constituirea sau, după caz, transmiterea acestui drept a fost desfiinţată prin nulitate absolută ori relativă sau declarată inopozabilă în virtutea hotărârii judecătoreşti definitive. Scopul acestei din urmă excepţii este protecţia creditorilor constituitorului dacă fiducia a fost creată sau folosită în scopuri frauduloase.

2) *creditorii personali ai fiduciarului.* În acest sens, art. 1431[14] prevede că, în măsura în care fiducia le este opozabilă:

a) creditorii personali ai fiduciarului nu pot urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvabilitate a fiduciarului şi nici în afara lui;

b) soţul fiduciarului nu dobândeşte vreun titlu asupra masei patrimoniale fiduciare.

c) succesorii fiduciarului nu au dreptul la nici un beneficiu din masa patrimonială fiduciară.

Dispoziţiile de mai sus nu interzic ca persoanele vizate în ele să fie desemnate în calitate de beneficiari conform regulilor comune.

Diagrama nr. 2 explică schematic modul în care masa patrimoniala fiduciară este izolată şi protejată de creditorii personali ai părţilor la fiducie.

O problemă conexă este cea de *protecţie a patrimoniului părţilor la fiducie de datoriile fiduciei.* Masa patrimonială personală a fiduciarului de asemenea, ca regulă, este izolată de masa patrimonială fiduciară. În acest sens, art. 1431[16] dispune: creditorul căruia fiduciarul îi datorează o datorie a fiduciei (creditorul fiduciei) asumate de fiduciar în conformitate cu obligaţiile sale de fiduciar îşi poate satisface creanţa din contul:

a) masei patrimoniale fiduciare; şi

b) masei patrimoniale personale a fiduciarului:

i) dacă la momentul asumării datoriei fiduciei, creditorul nu cunoştea şi, în mod rezonabil, nu trebuia să cunoască faptul că fiduciarul acţionează în calitate de fiduciar. Astfel, fiduciarul este sancţionat dacă nu a asigurat opozabilitatea fiduciei, iar terţul s-a încrezut că tratează cu fiduciarul în calitatea sa personală;

ii) dacă condiţiile fiduciei prevăd obligaţia fiduciarului de a răspunde subsidiar cu masa patrimonială personală pentru o parte sau pentru toate datoriile fiduciei.

În continuare, art. 1431[18] din Proiect prevede protecţia juridică a patrimoniului constituitorului şi a beneficiarilor: constituitorul, beneficiarul sau asistentul fiduciei nu poartă răspundere faţă de creditorii fiduciei în această calitate. Cu toate acestea, condiţiile fiduciei pot să prevadă obligaţia constituitorului de a răspunde subsidiar pentru o parte sau pentru toate datoriile fiduciei.

CAPITOLUL III - CAPITOLUL III CONSTITUIREA FIDUCIEI

Articolul 1431[20] oferă o mare flexibilitate în folosirea instituţiei fiduciei în diverse contexte contractuale şi extracontractuale. Astfel, fiducia se constituie:

a) prin contract de fiducie. El se încheie în formă scrisă. Nerespectarea cerinţei de formă atrage decăderea din proba cu martori în caz de litigiu;

b) prin declaraţie unilaterală de constituire a fiduciei. Ea se încheie în formă autentică, sub sancţiunea nulităţii;

c) prin testament, în una de formele prevăzute de lege pentru validitatea testamentului;

d) în cazurile expres prevăzute de lege, prin act administrativ şi hotărâre judecătorească. De exemplu, Codul de procedură civilă ar putea fi completat cu dreptul instanţei de a constitui o fiducie din care victimei unui anumit prejudiciu i se vor face plăţi periodice cu titlu de despăgubiri.

Înregistrarea fiduciei nu este o condiţie de validitate a contractului de fiducie sau declaraţiei unilaterale de constituire a fiduciei. În cazul transmiterii sau constituirii drepturilor supuse înregistrării într-un registru de publicitate, această formalitate va trebuie îndeplinită pentru a atinge acest efect juridic. Cerinţele de opozabilitate, stabilite de art. 1431[13] din Proiect, nu sunt cerinţe de validitate ale contractului sau declaraţiei.

CAPITOLUL IV - CONDIŢIILE FIDUCIEI

Conţinutul exact al obligaţiei fiduciarului depinde de condiţiile concrete stipulate ale fiduciei.

Cea mai atenuată formă a fiduciei este fiducia simplă (*bare or simple trust*, în dreptul anglo-saxon), conform căreia fiduciarul este doar un titular nominal al bunului care îi este transmis în proprietate, fără obligaţia de a administra în mod activ bunul. Obligaţia sa esenţială se rezumă la cea de a transmite proprietatea către beneficiar atunci când se vor surveni circumstanţele care permit beneficiarului să dobândească proprietatea. Pentru a îndeplini această obligaţie, fiduciarului îi revine o obligaţie de a nu face, adică de a nu dispune de bun către terţi, de a nu împiedica beneficiarul să se bucure de bun şi să nu-l folosească în scopuri proprii. Astfel, „obligaţia de administrare" a fiduciarului se rezumă la deţinerea nominală a bunului în proprietatea sa.

Forma cea mai agravată a fiduciei este fiducia discreţionară (*large discretionary trust or public benefit trust*, în dreptul anglo-saxon), conform căreia fiduciarul este obligat să asigure investirea bunurilor din masă şi să ia decizii discreţionare de distribuire a venitului sau capitalului între o multitudine de beneficiari sau scopuri stipulate. În acest caz, caracterul activ al obligaţiilor fiduciarului este pronunţat, atât în ce ţine de administrarea masei (supravegherea investiţiilor şi schimbarea modului de investiţie, elaborarea şi modificarea strategiei de investire), cât şi în ceea ce ţine de dispunerea de masă (să ţină cont de nevoile speciale ale beneficiarilor sau meritele comparative ale unui solicitant de grant).

Capitolul de faţă cuprinse norme privind interpretarea condiţiilor fiduciei şi determinarea corectă a beneficiarilor sau a persoanelor care au vocaţie la beneficiu, precum şi reglementează situaţia dispunerii incompletă de masa patrimonială fiduciară.

CAPITOLUL V – DREPTUL DE DECIZIE ŞI ÎMPUTERNICIRILE FIDUCIARULUI

Art. 1431[35] acordă fiduciarului discreţie privind modul în care îşi exercită atribuţiile (să dispună sau nu de drepturile fiduciei, să acorde sau nu un beneficiu, „dacă legea sau condiţiile fiduciei nu prevăd altfel". Reglementarea porneşte aşadar de la prezumţia de libertate în acţiunea fiduciarului şi permite constituitorului, la determinarea condiţiilor fiduciei, să stabilească limitele şi condiţiile care vor fi obligatorii pentru fiduciar. În acelaşi sens se interpretează art. 1431[38] alin.(4), potrivit căruia dispoziţiile art. 1431[39]-1431[45] prevăd împuternicirile fiduciarului în cazuri concrete dacă prin condiţiile fiduciei ele nu au fost limitate sau modificate.

Articolul 1431[38] precizează că:

1) fiduciarul este titular al drepturilor fiduciei şi le exercită în această calitate.

2) fiduciarul este debitorul datoriilor fiduciei şi le execută în această calitate.

3) acţionând ca titular al drepturilor fiduciei şi ca debitor al datoriilor fiduciei, fiduciarul este obligat să respecte limitele împuternicirilor impuse prin condiţiile fiduciei şi lege.

Printre împuternicirile reglementate de acest capitol, menţionăm împuternicirea de a desemna un mandatar, de a transmite titlul persoanei care se obligă să fie fiduciar, de a preda posesia unui depozitar, de a delega, de a alege investiţiile, precum şi de a supune conturile fiduciare auditului.

CAPITOLUL VI – DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIILE FIDUCIARULUI ŞI ALE ASISTENTULUI FIDUCIEI

Articolul 1431[46] impune fiduciarului obligaţia să administreze masa patrimonială fiduciară şi să exercite împuternicirea de a dispune de masa patrimonială ca un administrator prudent al afacerilor altuia în beneficiul beneficiarilor sau pentru promovarea unui scop de utilitate publică, în conformitate cu condiţiile fiduciei şi cu legea.

În particular, fiduciarul este obligat să acţioneze cu competenţa şi prudenţa cuvenită, cu corectitudine şi bună-credinţă.

În măsura în care condiţiile fiduciei nu prevăd altfel:

a) fiduciarul poartă obligaţiile speciale prevăzute în Secţiunea 1 din acest Capitol; şi

b) administrarea sau dispunerea de masa patrimonială fiduciară se consideră în beneficiul beneficiarului doar dacă ea se face în beneficiul economic al acestei persoane.

Fiduciarul este obligat să respecte condiţiile fiduciei.

Printre drepturile fiduciarului Proiectul stabileşte:

a) dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară a cheltuielilor suportate pentru executarea obligaţiilor de fiduciar, inclusiv de stingere a datoriilor fiduciei (art. 1431[56]);

b) dreptul la remuneraţie din masa patrimonială fiduciară în modul prevăzut de condiţiile fiduciei (art. 1431[57]) etc..

CAPITOLUL VII – MIJLOACELE ÎN CAZ DE NEEXECUTARE

Secţiunea 1 reglementează modul în care se poate cere executarea în natură de la fiduciar a obligaţiilor, supravegherea judecătorească şi alte drepturi secundare care pot fi prevăzute pentru cazurile când fiduciarul nu-şi execută obligaţiilor.

În special, 1431[63] prevede că, la cererea unei părţi a fiduciei sau a persoanei îndreptăţite să ceară executarea silită obligaţiei de fiduciar, instanţa de judecată poate anula decizia fiduciarilor sau asistentului fiduciei privind exercitarea ori neexercitarea sau privind modul de exercitare unei împuterniciri ori discreţii acordate lor prin condiţiile fiduciei sau lege.

Instanţa de judecată poate anula o decizie a fiduciarilor sau a asistentului fiduciar:

a) care constituie un abuz de împuternicire;

b) care este luată cu depăşirea împuternicirilor fiduciarilor sau asistentului fiduciei,

c) ori în alt mod încalcă condiţiile fiduciei.

Secţiunea 2 reglementează repararea prejudiciului de către fiduciar şi predarea îmbogăţirii nepermise obţinută de fiduciar, dar care nu a fost inclusă de el în masa patrimonială fiduciară (mecanism cunoscut ca *disgorgement* şi prevăzut de art. 14 alin.(3) din Cod).

CAPITOLUL VIII – SCHIMBAREA FIDUCIARILOR SAU ASISTENŢILOR FIDUCIARI

Având în vedere exigenţele înalte de încredere înaintate faţă de fiduciar, Proiectul prevede şi posibilitatea schimbării sale în anumite condiţii.

Articolul 1431[73] precizează că, după constituirea fiduciei, o persoană poate fi desemnată în calitate de fiduciar, iar un fiduciar poate renunţa sau poate fi exclus:

a) în temeiul unei împuterniciri a unei părţi la fiducie acordate prin condiţiile fiduciei sau lege;

b) prin hotărâre judecătorească în temeiurile prevăzute de lege.

Exercitarea unei împuterniciri în sensul dispoziţiilor lit. a) produce efecte doar dacă poartă formă scrisă. Aceeaşi regulă se aplică unei instrucţiuni obligatorii date fiduciarilor de către o parte a fiduciei privind exercitarea acestei împuterniciri.

Secţiunea 5 reglementează efectul schimbării fiduciarilor. În special, potrivit art. 1431[83], fiduciarii care sunt titulari ai dreptului fiduciei sunt obligaţi să transmită titlul asupra dreptului respectiv noului fiduciar desemnat în mod corespunzător. Transmiterea titlului către o persoană desemnată în calitate de fiduciar nu lipseşte de acest titlu fiduciarii de la acel moment care îşi continuă calitatea.

Următoarele 2 capitole reglementează stingerea şi modificarea fiduciei. cesiunea dreptului la beneficiu (capitolul 9), precum şi relaţiile fiduciarului cu terţii (capitolul 9).

Se planifică, după publicarea tuturor modificărilor şi completărilor la toate cărţile Codului civil, abilitarea Ministerului Justiţiei cu renumerotarea şi republicarea codului.

După punerea în aplicare a noului Titlu privind Fiducia, se recomandă iniţierea procedurii de aderare a Republicii Moldova la Convenţia de la Haga din 1 iulie 1985 privind legea aplicabilă fiduciei şi recunoaşterea ei (în vigoare din 1 ianuarie 1992 şi la care sunt parte state cum sunt Italia, Marea Britanie, Olanda, etc.).

Diagrama nr. 1
FIDUCIA – PĂRȚILE RAPORTULUI DE FIDUCIE

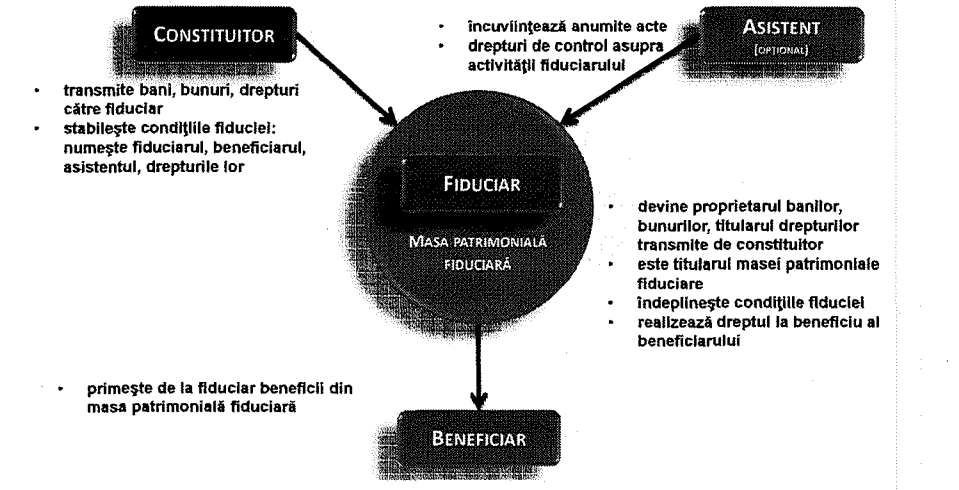

Diagrama nr. 2:
FIDUCIA – MASA PATRIMONIALĂ FIDUCIARĂ

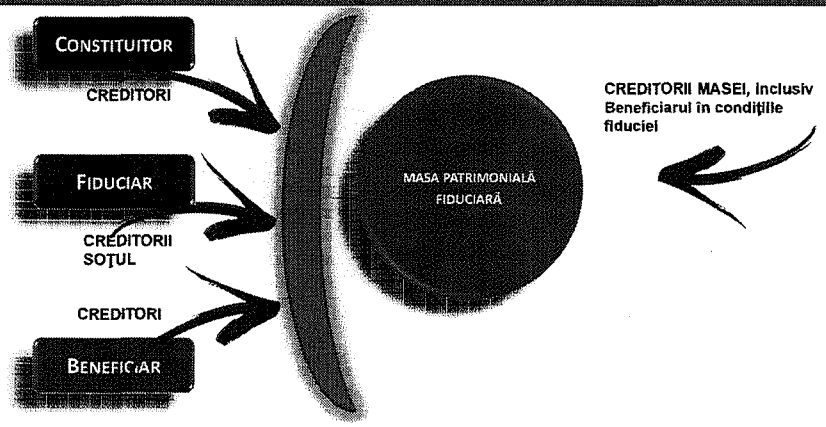

Diagrama nr. 3:
FIDUCIA – CAZUL NR. 1 (FIDUCIA ASUPRA PREȚULUI)

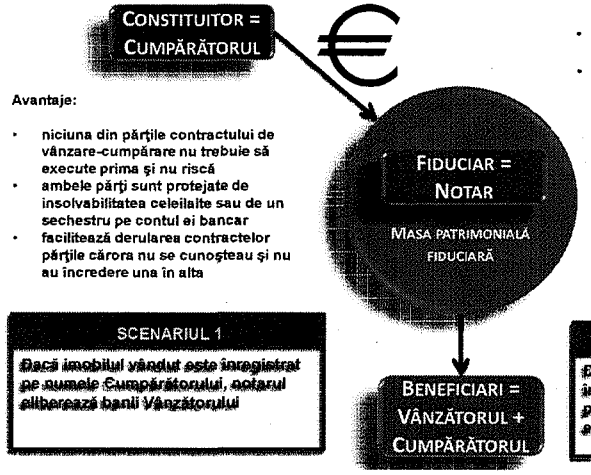

Avantaje:

- niciuna din părțile contractului de vânzare-cumpărare nu trebuie să execute prima și nu riscă
- ambele părți sunt protejate de insolvabilitatea celeilalte sau de un sechestru pe contul ei bancar
- facilitează derularea contractelor părțile cărora nu se cunoșteau și nu au încredere una în alta

- notarul depune banii în *contul său bancar fiduciar*
- nu este necesară înregistrarea fiduciei în Registrul garanțiilor reale mobiliare

SCENARIUL 1

~~Dacă imobilul vândut este înregistrat pe numele Cumpărătorului, notarul eliberează banii Vânzătorului~~

SCENARIUL 2

~~Dacă imobilul vândut nu este înregistrat pe numele Cumpărătorului până la un termen stipulat, notarul eliberează banii Cumpărătorului~~

Diagrama nr. 4:
FIDUCIA – CAZUL NR. 2 (FIDUCIA ASUPRA GAJULUI)

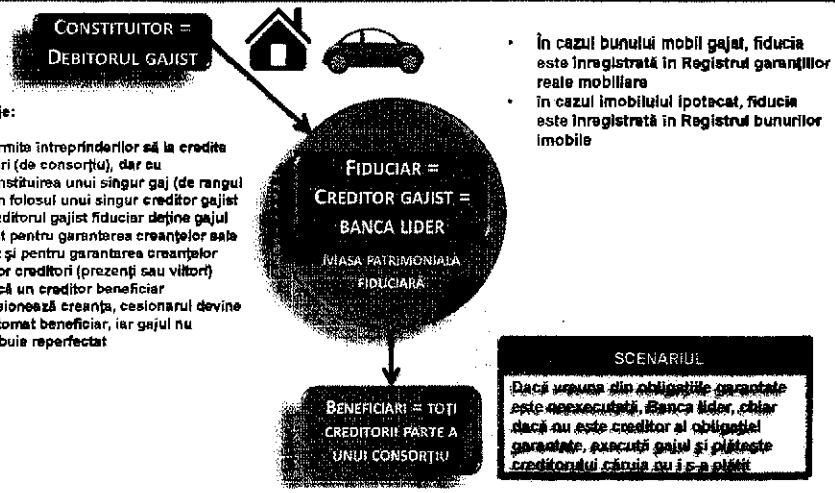

Avantaje:

- permite întreprinderilor să la credite mari (de consorțiu), dar cu constituirea unui singur gaj (de rangul I) în folosul unui singur creditor gajist
- creditorul gajist fiduciar deține gajul atât pentru garantarea creanțelor sale cât și pentru garantarea creanțelor altor creditori (prezenți sau viitori)
- dacă un creditor beneficiar cesionează creanța, cesionarul devine automat beneficiar, iar gajul nu trebuie reperfectat

- În cazul bunului mobil gajat, fiducia este înregistrată în Registrul garanțiilor reale mobiliare
- În cazul imobilului ipotecat, fiducia este înregistrată în Registrul bunurilor imobile

SCENARIUL

Dacă vreuna din obligațiile garantate este neexecutată, Banca lider, chiar dacă nu este creditor al obligației garantate, execută gajul și plătește creditorului căruia nu i s-a plătit

Diagrama nr. 5:
FIDUCIA – CAZUL NR. 3 (FIDUCIA ASUPRA MASEI SUCCESORALE)

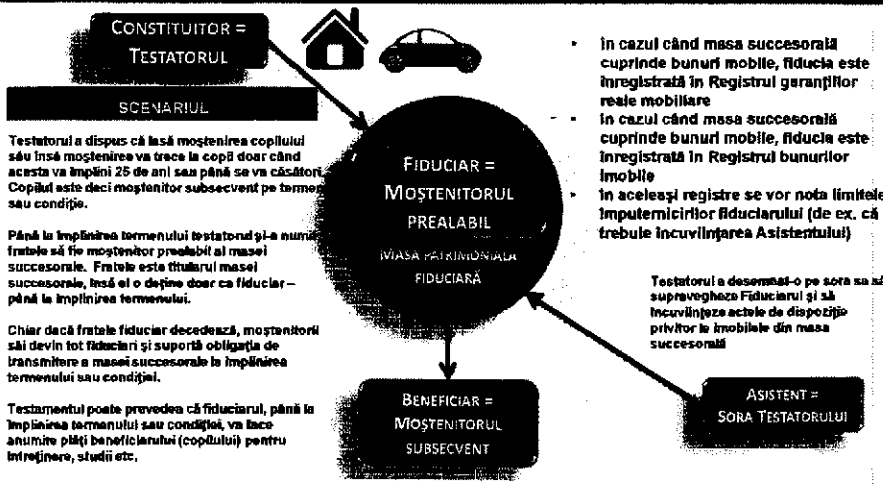

SCENARIUL

Testatorul a dispus că lasă moștenirea copilului său însă moștenirea va trece la copil doar când acesta va împlini 25 de ani sau până se va căsători. Copilul este deci moștenitor subsecvent pe termen sau condiție.

Până la împlinirea termenului testatorul și-a numit fratele să fie moștenitor prealabil al masei succesorale. Fratele este titularul masei succesorale, însă el o deține doar ca fiduciar – până la împlinirea termenului.

Chiar dacă fratele fiduciar decedează, moștenitorii săi devin tot fiduciari și suportă obligația de transmitere a masei succesorale la împlinirea termenului sau condiției.

Testamentul poate prevedea că fiduciarul, până la împlinirea termenului sau condiției, va face anumite plăți beneficiarului (copilului) pentru întreținere, studii etc.

- În cazul când masa succesorală cuprinde bunuri mobile, fiducia este înregistrată în Registrul garanțiilor reale mobiliare
- În cazul când masa succesorală cuprinde bunuri mobile, fiducia este înregistrată în Registrul bunurilor imobile
- În aceleași registre se vor nota limitele împuternicirilor fiduciarului (de ex. că trebuie încuviințarea Asistentului)

Testatorul a desemnat-o pe sora sa să supravegheze Fiduciarul și să încuviințeze actele de dispoziție privitor la imobilele din masa succesorală

Cartea a Patra

Dreptul succesoral cuprinde totalitatea normelor juridice care reglementează soarta patrimoniului unei persoane fizice după ce ea a decedat. Reglementarea moştenirii are următoarele funcţii: asigurarea transmiterii universale a drepturilor şi obligaţiilor defunctului către moştenitori; protecţia intereselor familiei prin păstrarea bunurilor în sânul familiei conform moştenirii legale; instituirea libertăţii celui care lasă moştenirea de a desemna moştenitori şi legatari prin testament (libertatea testamentară) prin derogare de la regulile moştenirii legale; protecţia moştenitorilor vulnerabili prin reglementarea rezervei succesorale; protecţia intereselor creditorilor defunctului; instituirea unei proceduri succesorale certe şi echitabile etc.

În virtutea art. 46 alin.(6) din Constituţie, dreptul la moştenire a proprietăţii private este garantat.

Cartea IV (Dreptul succesoral) din actualul Cod civil al Republicii Moldova a constituit un prim pas spre o reglementare mai coerentă a instituţiei moştenirii, însă nu a realizat o reformă profundă a acesteia faţă de regimul juridic prevăzut de Titlul VII (Dreptul succesoral) al Codului civil al R.S.S. Moldoveneşti din 26 decembrie 1964. Proiectul Codului civil al Republicii Moldova, elaborat în anul 2002 de către Grupul de lucru desemnat de Parlamentul Republicii Moldova, propunea o reglementare modernă, potrivită unei societăţi bazate pe economia de piaţă, pe libertatea testamentului şi protecţia proprietăţii şi a creditorilor, urmând modelul Codului civil german (a se vedea *Proiectul codului civil* // Drept moldovean. nr. 1, Ed. Cartier, Chişinău, 2002). Cu toate acestea, în final, într-o manieră neargumentată s-a legiferat redacţia actuală a Cărţii IV.

Ca formă, Cartea IV (Dreptul succesoral) din actualul Cod civil al Republicii Moldova a reprezentat, în mare parte, o nouă redacţie a Titlului VII (Dreptul succesoral) al Codului civil al R.S.S. Moldoveneşti, cu structurarea sa în capitole şi utilizarea unei terminologii mai moderne. Câteva articole din proiectul Codului civil au fost incluse în redacţia legiferată. Însă, în fond, dreptul succesoral încă urmează a fi reformat în pas cu exigenţele timpului.

Prin Ordinul Ministrului Justiţiei nr. 519 din 3 decembrie 2013 (cu modificările şi completările ulterioare) a fost creat Grupul de lucru pentru modificarea şi completarea Codului civil. Grupul de lucru, în comun cu Ministerul Justiţiei, a elaborat proiectul noii redacţii a Cărţii IV (care se va intitula „*Moştenirea*"), pornind de la modelul oferit de Codul civil german, precum şi modul în care acest model a fost preluat de un alt stat post-sovietic, dar devenit european, Estonia, prin Legea cu privire la moştenire din 2009 a Estoniei.

La fel, s-au luat în cont ultimele evoluţii legislative din:

a) Franţa – Legea franceză de reformare a succesiunilor din 2006, *Loi n°2006-728 du 23 juin 2006*);

b) România – noul Cod civil al României în vigoare din 2011 şi noul Cod de procedură civilă al României în vigoare din 2013;

c) dreptul european – în special evoluţiile introduse prin Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti şi acceptarea şi executarea actelor autentice în materie de succesiuni şi privind crearea unui certificat european de moştenitor (în vigoare din 17 august 2015).

Titlul I Dispoziţii generale

Proiectul Cărţii IV urmează dispoziţiile tradiţionale şi statornicite de divizare a moştenirii în moştenire legală şi testamentară, de determinare a capacităţii succesorale, precum şi a nedemnităţii de a moşteni.

Reşedinţa obişnuită a defunctului ca loc de deschidere a moştenirii. Grupul de lucru a luat în cont reforma operată prin Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 în materie de competenţă notarială şi jurisdicţională (art. 1436 din Proiectul Cărţii IV).

Având în vedere mobilitatea tot mai mare a cetăţenilor şi pentru a asigura administrarea corectă a justiţiei şi a asigura că există un factor de legătură real între moştenire şi statul în care se exercită competenţa notarială şi jurisdicţională în materie de moştenire, Regulamentul a prevăzut că factorul general de legătură, în vederea stabilirii atât a notarului / instanţei competente, cât şi a legii aplicabile, ar trebui să fie **reşedinţa obişnuită a defunctului la data decesului**. Pentru a stabili reşedinţa obişnuită, notarul public ar trebui să efectueze o evaluare de ansamblu a circumstanţelor vieţii defunctului în cursul anilor anteriori decesului său şi la momentul decesului, luând în considerare toate elementele de fapt relevante, în special durata şi regularitatea prezenţei defunctului în statul / locul vizat, precum şi condiţiile şi motivele acestei prezenţe. Reşedinţa obişnuită astfel stabilită ar trebui să demonstreze o legătură apropiată şi stabilă cu statul / locul în chestiune, luând în considerare obiectivele specifice ale reglementării (a se vedea Preambulul (23) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012).

În anumite cazuri poate fi dificil de stabilit reşedinţa obişnuită a defunctului. Un astfel de caz poate apărea, în special, atunci când defunctul a plecat din motive profesionale sau economice să trăiască şi să lucreze într-un alt stat / loc, uneori pentru o perioadă lungă, dar a menţinut o legătură strânsă şi stabilă cu statul / locul de origine. Într-un astfel de caz, **s-ar putea considera, în funcţie de circumstanţele cazului, că defunctul îşi are încă reşedinţa obişnuită în statul / locul său de origine în care s-a aflat centrul de interes al familiei sale şi şi-a desfăşurat viaţa socială.** Alte cazuri complexe pot apărea şi atunci când defunctul a trăit alternativ în mai multe state sau a călătorit dintr-un stat în altul fără a se fi stabilit permanent într-un anumit stat. În cazul în care defunctul era cetăţean al unuia dintre statele respective sau îşi avea toate bunurile principale în unul dintre acele state, cetăţenia sa sau locul unde sunt situate bunurile sale ar putea constitui un factor special în evaluarea de ansamblu a tuturor circumstanţelor de fapt (a se vedea şi Preambulul (24) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012).

Pentru a facilita trecerea notariatului autoliton la acest nou mod de a determina competenţa teritorială, se planifică instituirea în Legea de punere în aplicare a Codului civil a unei prezumţii simple, potrivit căreia „până la proba contrară se prezumă că ultima reşedinţă obişnuită a defunctului se afla la ultimul său domiciliu". Această normă tranzitorie va trebui însă abrogată din data în care Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 va deveni obligatoriu pentru Republica Moldova.

Modificările şi completările propuse la **Codul de procedură civilă (CPC),** şi anume introducerea art. 41 privind competenţa în materie de moştenire, au ca scop de a localiza teritorial litigiile privitoare la moştenire şi a atribui competenţă instanţei de judecată de la locul deschiderii moştenire. Astfel, indiferent de ţara / locul în care părţile la litigiu îşi au domiciliul, litigiile prevăzute la art. 41 se soluţionează la aceeaşi instanţă. Aceasta asigură certitudine cu privire la competenţă şi evită faptul ca litigiul să fie soluţionat într-un stat sau o localitate care, deşi este cea a domiciliului pârâtului (art. 38 CPC), nu este comodă pentru toţi moştenitorii, legatari, executorii testamentari, creditorii masei succesorale. Această competenţă are prioritate chiar dacă în masa succesorală se află bunuri imobile situate în raza teritorială a altei instanţe şi, conform art. 40 alin.(1), litigiul de partaj sau de revendicare a bunului imobil de la posesorul masei succesorale ar fi fost în competenţa instanţei de la locul situării imobilului.

La art. 41 alin.(2) se clarifică faptul că creditorii, dacă anterior decesului trebuiau să depună acţiunile judiciare la instanţa de la domiciliul pârâtului, atunci după deces vor depune acţiunea la locul deschiderii moştenirii (care, de regulă, va coincide cu locul fostului domiciliu). Această regulă nu afectează clauzele valabile de prorogare de competenţă în contractele dintre defunct şi creditori.

Schimbări de drept internaţional privat: o singură legea aplicabilă întregii moşteniri. În acord cu dispoziţiile Regulamentului (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 în Cartea V-a (Dreptul internaţional privat) se planifică reformarea art. 1622 din redacţia actuală a Codului civil. Conform acestuia, legea care guvernează moştenirea (*lex succesionis*) este divizată pentru mobile - este locul ultimului domiciliu al defunctului, iar pentru imobile - locul aflării lor (*lex rei sitae*). În acelaşi sens va trebuie ajustat art. 35 alin.(3) lit. a) Legea cu privire la notariat, nr. 1453-XV din 8 noiembrie 2002.

Regulamentul (UE) nr. 650/2012 schimbă această paradigma tradiţională, astfel încât *lex succesionis* este unică - locul ultimei reşedinţe obişnuite a defunctului (art. 21 din Regulament). *Lex rei sitae* se va aplica doar formalităţilor de publicitate privind drepturile asupra bunurilor imobile, adică în ce condiţii se consideră dobândit bunul imobil şi conform cărei proceduri oficiul cadastral teritorial înregistrează dreptul dobândit prin moştenire.

Regula principală ar trebui să asigure că moştenirea este reglementată de o lege previzibilă, cu care succesiunea are legături strânse. Din motive de securitate juridică şi pentru a evita fragmentarea moştenirii, acea lege ar trebui să reglementeze moştenirea în ansamblul său, adică totalitatea bunurilor care fac parte din masa succesorală, indiferent de natura acestora (imobile sau mobile) şi indiferent dacă ele sunt situate în Republica Moldova sau într-un alt stat. Aceasta ar trebui să asigure cetăţenilor certitudine juridică prin faptul că permite cunoaşterea din timp a legii aplicabile moştenirii lor, precum şi introduce norme armonizate privind conflictele de legi, pentru evitarea rezultatelor contradictorii (a se vedea şi Preambulul (37) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012).

Proiectul Cărţii IV ţine cont şi de situaţia în care statul străin ar putea să nu recunoască certificatul de moştenitor eliberat de notarul public din Republica Moldova conform legii RM (art. 1575^{127}). Acelaşi scop îl are proiectul art. 462^{7} din CPC.

Modificările şi completările propuse la **Codul de procedură civilă (CPC),** şi anume abrogarea art. 461 alin.(1) lit. h) şi introducerea art. 462^{1}-462^{7}, preiau regulile de competenţă cuprinse în art. 5, 6, 7, 9, 10 şi 12 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012.

TITLUL II MOŞTENIREA LEGALĂ

Proiectul Cărţii IV urmează dispoziţiile tradiţionale şi statornicite de divizare a moştenirii în clase. Schimbările conceptuale importante, bazate pe modelul german, sunt:

1) mutarea părinţilor defunctului în clasa a II a de moştenitori. Aceasta este o abordare tipică pentru Europa continentală, atât în Germania, cât şi în Franţa sau România. Fraţii/surorile defunctului şi ceilalţi descendenţi ai părinţilor defunctului vin la moştenire, ca parte a clasei II, în absenţa părinţilor defunctului.

2) soţul supravieţuitor este moştenitor legal, însă nu face parte din nicio clasă de moştenitori, ci moşteneşte împreună fie cu moştenitorii clasei I, II sau cu buneii. Cota succesorală a soţului supravieţuitor este fixă: 1/4 din moştenire dacă vine în concurs cu moştenitorii clasei I (copii, în absenţa lor – nepoţii ş.a.m.d.); sau 1/2 moştenire dacă vine în concurs cu moştenitorii clasei II (părinţii defunctului, fraţii/surorilor, sau descendenţii lor) sau buneii. În lipsa moştenitorilor de clasa întîi şi a doua şi dacă buneii nu sunt în viaţă, sau dacă aceştia au renunţat la moştenire sau au fost declaraţi nedemni, soţul supravieţuitor culege întreaga moştenire. (art. 1455 din Proiectul Cărţii IV).

Aceste două schimbări consolidează clasa I ca fiind cea a descendenţilor defunctului şi se asigură o adevărată devoluţiune, adică trecerea moştenirii către generaţiile mai tinere. Totodată, se reduce numărul de moştenitori legali de clasa I şi, astfel, se evită divizarea exagerată a proprietăţii.

În continuare se recunoaşte venirea descendenţilor (nepoţilor) la moştenire pe baza dreptului de reprezentare, preluând locul copilului defunctului, sau venirea strănepoţilor atunci când nici copilul şi nici nepotul defunctului nu sunt în viaţă la data deschiderii moştenirii ş.a.m.d. Copiii defunctului moştenesc în cote succesorale egale (art. 1448 alin.(4) din Proiectul Cărţii IV). În cazul când copilul defunctului nu era în viaţă la momentul deschiderii moştenirii, copii săi (nepoţii defunctului de la acest copil) moştenesc cota succesorală a acestui copil în cote egale (art. 1448 alin.(5)).

O altă schimbare este că, dacă un copil al defunctului este declarat nedemn, aceasta nu dezmoşteneşte şi descendenţii săi, ci, potrivit art. 1444 alin.(2), în acest caz cota succesorală a nedemnului se culege de către descendenţii săi (în exemplu de mai sus, nepoţii defunctului).

Se menţine regulă că, în cazul în care defunctul nu are rude şi nici soţ supravieţuitor sau aceştia nu pot moşteni din anumite motive, moştenitor legal este statul (art. 1460 din Proiectul Cărţii IV).

TITLUL III MOŞTENIREA TESTAMENTARĂ

Capitolul I Dispoziţii generale

Proiectul Cărţii IV recunoaşte principiul libertăţii testamentare şi conţine reglementări care ar oferi mai multe opţiuni în crearea planului testamentar.

Testamentul este definit ca actul unilateral, personal şi revocabil prin care o persoană, numită testator, dispune, în una dintre formele cerute de lege, pentru timpul cînd nu va mai fi în viaţă. Întocmirea testamentului prin reprezentant nu se admite.

S-a menţinut interdicţia testamentelor conjuncte a soţilor: două sau mai multe persoane nu pot testa prin acelaşi testament una în favoarea alteia sau în favoarea unui terţ. De asemenea, nu s-a preluat conceptul german de contract de moştenire.

Alte prevederi importante:

1) se stabileşte secretul testamentului;

2) se recunoaşte capacitatea minorului de a testa odată cu atingerea vîrstei de 16 ani, fără consimţământul părinţilor (art. 1464). Deşi rar, acesta ar putea să dorească să testeze dacă, de exemplu, cunoaşte că suferă de o boală fatală;

3) se recunosc dispoziţiile testamentare sub condiţie suspensivă sau rezolutorie;

4) se stabileşte regimul detaliat al nulităţii testamentului sau unei dispoziţii testamentare (art. 1479-1482). Pentru certitudine juridică, termenul de prescripţie al acţiunii în anulare s-a stabilit la 1 an.

Capitolul II Întocmirea testamentului

Se recunosc doar două forme de testament: olograf (scris de mână, personal de testator) şi autentic (autentificat de notar sau de o altă persoană împuternicită prin lege).

Testamentele mistice nu mai sunt recunoscute ca o categorie separată, deoarece în fond ele sunt testamente olografe depuse spre păstrare la notar, procedură reglementată de Proiectul Cărţii IV.

Se prevăd reguli speciale privind testamentul persoanei surde, nevăzătoare, cu alte deficienţe fizice sau analfabete şi cu privire la martorii testamentului.

Se recunosc testamentele asimilate cu cele autentificate notarial (art. 1497), cum ar fi cele autentificate de secretarul primăriei, şi testamentul făcut în situaţii excepţionale (art. 1499). Însă se introduce un termen de valabilitate scurt al acestora, prin regula nouă că aceste testamente se consideră că nu a fost întocmite dacă de la întocmire au trecut 3 luni, iar testatorul este încă în viaţă (art. 1500).

Capitolul III Desemnarea moştenitorului

Se introduc reguli care permit interpretarea mai exactă a voinţei testatorului atunci când el a desemnat moştenitori testamentari. De asemenea, se permite desemnarea unui moştenitor de substituire dacă primul moştenitor testamentar desemnat renunţă la moştenire, nu era în viaţă sau a decăzut din alte motive de la moştenire.

Capitolul IV Desemnarea moştenitorului subsecvent

Proiectul Cărţii IV, preluând modelul german, extinde posibilităţile testatorului de a asigura trecerea masei succesorale (sau unei părţi din ea) către persoane care încă nu s-au născut, şi care în mod normal nu ar avea capacitate succesorală. Această situaţie se rezolvă prin desemnarea prin dispoziţie testamentară a unui moştenitor prealabil şi a unui moştenitor subsecvent. În sistemul de drept francez şi român această instituţie poartă denumire de „substituirea fideicomisară".

În fond, moştenitorul prealabil este un titular formal al masei succesorale având obligaţia, la producerea unui eveniment, să o transmită unui moştenitor subsecvent, ceea ce face de fapt din moştenitorul prealabil un fiduciar (*trustee*, în engleză). Din acest motiv, regulile se fiduciei (*trust*) se

aplică în completare în relaţiile dintre fiduciar şi beneficiarul fiduciei. Grupul de lucru planifică includerea şi proiectul unei reglementări a fiduciei în Codul civil al Republicii Moldova.

Capitolul V Legatul

Proiectul în continuare recunoaşte testatorului libertatea de a acorda prin testament unei sau mai multor persoane (legatari) un drept patrimonial, o sumă de bani, remiterea unei datorii sau oricare alte avantaje patrimoniale (legat) fără a le desemna în calitate de moştenitori (art. 1567). Astfel, legatarul este un dobânditor cu titlu particular al bunului din masa succesorală, spre deosebire de moştenitori care sunt dobânditori universali sau cu titlu universal.

Se introduc numeroase reguli privind interpretarea dispoziţiilor testamentare privitoare la legat, acceptarea şi renunţarea la legat, răspunderea moştenitorilor pentru viciile juridice şi materiale ale bunului lăsat legatarului.

Capitolul VI Sarcina

Proiectul Cărţii IV (art. 1572[41]) stabileşte şi detaliază libertatea testatorului de a institui o sarcină, adică o obligaţie în sarcina unui moştenitor sau legatar (persoana grevată) fără a atribui în mod expres vreunei persoane un drept corelativ acelei obligaţii.

Se introduc reguli privind determinarea beneficiarului, termenul de executare a sarcinii, şi cercul persoanelor în drept să ceară executarea sarcinii.

Capitolul VII Executorul testamentar

Conform modelului german, se introduc reguli detaliate privitor la executorul testamentar. Conform art. 1572[46] din Proiectul Cărţii IV, testatorul poate desemna prin testament unul sau mai mulţi executori testamentari.

Se prevăd reguli privind desemnarea executorului de către notar sau un terţ în temeiul testamentului, privind acceptarea sau renunţarea la calitatea de executor.

Executorul testamentar poate avea o largă varietate de împuterniciri:

1) să ceară notarului public deschiderea procedurii succesorale (art. 1575[118]);

2) să identifice moştenitorii;

3) să ceară eliberarea certificatului de moştenitor, să adopte planul de partaj (care este obligatoriu pentru moştenitor cu excepţiile prevăzute la art. 1575[81]) şi să depună cerere de înregistrare pe numele moştenitorilor a bunurilor ce le revin ca urmare a partajului;

4) să administreze masa succesorală. El este în special împuternicit să ia în posesie masa succesorală şi să dispună de bunurile care fac parte din masa succesorală. În special, executorul o va face pentru a recupera creanţele şi bunurile masei succesorale şi a stinge obligaţiile masei succesorale şi în acest scop el poate introduce acţiuni în justiţie (art. 1572[61]);

Capitolul VIII Revocarea, modificarea şi nulitatea testamentului sau a dispoziţiei testamentare

Se recunoaşte dreptul testatorului de a revoca oricînd orice dispoziţie inclusă în testament sau testamentul integral (art. 1572[79] din Proiectul Cărţii IV), inclusiv prin întocmirea unui nou testament sau prin distrugerea înscrisului în care se cuprinde dispoziţia testamentară.

TITLUL IV STATUTUL JURIDIC AL MOŞTENITORULUI

Capitolul I Acceptarea moştenirii şi renunţarea la moştenire

Grupul de lucru a discutat extensiv problema opţiunii succesorale şi anume s-a comparat sistemul actual din Republica Moldova, al prezumţiei de renunţare (existent şi în Federaţia Rusă, România, Italia etc.), cu sistemul prezumţiei de acceptare a moştenirii din Germania, Franţa (într-o anumită măsură), Estonia, Olanda, Cehia, Ungaria etc.

Sistemul actual din Republica Moldova prevede că, odată cu deschiderea moştenirii, succesibilii nu devin de drept moştenitori, ci au o opţiune de a accepta sau de a renunţa, de regulă, prin declaraţie în faţa notarului public, în termenul de opţiune succesorală (art. 1517 – 6 luni; în România termenul este de 1 an; iar în Italia – 10 ani). Dacă înainte de expirarea acestui termen, succesibilul nu a acceptat moştenirea, el pierde dreptul de moştenire (adică intervine o prezumţie de renunţare). Pentru a aplana acest efect de decădere, acest sistem recunoaşte „acceptarea prin intrare în posesie".

Criticile sistemului actual sunt:

1) între data deschiderii moştenirii şi până la data acceptării moştenirii, moştenirea „doarme" (*hereditas iacens*), astfel încât terţii interesaţi nu cunosc faţă de cine să-şi înainteze pretenţiile;

2) ca principiu, doar succesibilul care a făcut declaraţie de acceptare la notar va primi certificat de moştenitor. Notarul public are un rol mai pasiv, şi nu investighează de sine stătător care sunt succesibilii, nu trebuie să vegheze că toţi succesibilii cunosc despre deschiderea moştenirii şi nu îi someză să îşi exercite opţiunea. La expirarea termenului de opţiune succesorală, notarului îi este clar câţi moştenitori sunt şi în cote succesorale să dividă masa succesorală. Concluzia însă nu este exactă, fiindcă sistemul recunoaşte acceptarea implicită / prin intrare în posesie despre care notarul ar putea pur şi simplu să nu cunoască. Deci, certificatul de moştenitor oricum ar putea fi greşit dacă se scapă cei ce au acceptat implicit moştenirea;

3) termenul de opţiune succesorală scurt, care funcţionează ca un termen de decădere, pune probleme delicate. Dacă procedura succesorală încă nu s-a deschis, succesibilul poate fi repus în termen. Dacă însă deja s-au emis certificate de moştenitor, succesibilul trebuie să se ducă în instanţă şi, potenţial, trebuie să îi atragă în proces pe cei care deja au primit certificat de moştenitor, să le anuleze certificatele şi să ceară emiterea unui set nou de certificate. Plus, el trebuie să ofere judecătorului motive întemeiate de ce a scăpat termenul;

4) dreptul de moştenire al succesibililor care sunt minori, incapabili sau persoanelor fără discernământ nedeclaraţi incapabili, în practică depinde de bună-voinţa reprezentantului său legal. Or, în jurisprudenţa naţională sunt cunoscute cazuri când, reprezentantul legal, fiind în conflict de interese (de exemplu, mama care este şi soţie supravieţuitoare), ezită să accepte moştenirea din numele minorului, şi o acceptă doar din numele propriu. Astfel, după expirarea termenului de opţiune succesorală, minorul pierde dreptul de moştenire, chiar dacă este moştenitor rezervatar şi merită protecţie specială din partea legii;

5) până la exercitarea opţiunii succesorale şi eliberarea certificatului de moştenitor creditorii nu cunosc identitatea noului debitor. Din păcate, în jurisprudenţa naţională sunt cunoscute cazuri în care reclamantul sau pârâtul decedează în decursul procesului civil, iar judecătorul este obligat să suspende procesul până la derularea procedurii succesorale. Moştenitorii de rea-credinţă nu iau iniţiativa de a cere deschiderea procedurii succesorale şi de a obţine certificatul de moştenitor, astfel încât unele procese judiciare sunt suspendate ani în şir. Soluţia în acest sistem (de exemplu, în România) este acceptarea moştenirii pe cale oblică de către creditor dacă demonstrează notarului că neacceptarea se face în frauda creditorului, împrejurare dificil de demonstrat.

Din cauza acestor critici a sistemului actual, şi a meritelor sistemului german, Proiectul Cărţii prevede **trecerea la sistemul german, cu următoarele trăsături fundamentale**:

1) la baza sistemului stă principiul dobândirii de plin drept a moştenirii (*Prinzip des Vonselbsterwerbs*, în germană) şi prevede că devoluţiunea (transmiterea) moştenirii are loc imediat, de

plin drept, la data deschiderii moştenirii în folosul tuturor moştenitorilor (art. 1572[88] din Proiectul Cărţii IV);

2) potrivit art. 1572[90] din Proiectul Cărţii IV, renunţarea la moştenire se poate face doar în termen de 3 luni. Termenul începe să curgă din data în care moştenitorul a cunoscut despre devoluţiune şi a temeiului chemării sale la moştenire. Deci termenul nu curge contra persoanei care nu cunoaşte că are de cules o moştenire.

Spre comparaţie, sistemul actual din RM foloseşte un termen obiectiv de 6 luni de la data deschiderii moştenirii, indiferent că moştenitorul ştia sau nu ştia de deschiderea moştenirii;

3) moştenitorii dobândesc protecţia imediată contra faptelor terţilor, fiindcă legea îi recunoaşte imediat ca proprietari ai bunurilor din masa succesorală;

4) oferă claritate juridică (*Rechtsklarheit*, în germană) creditorilor defunctului, fiindcă ei vor putea mai uşor cunoaşte cine este moştenitorul faţă de care pot înainta pretenţiile şi acţiunile în justiţie;

5) art. 1575[120] alin.(1) lit. d) şi 1575[123] alin.(2) şi (3) din Proiectul Cărţii IV cer ca cel care solicită un certificat de moştenitor de la notar să declare toţi moştenitorii pe care îi cunoaşte. Plus, notarul public trebuie să facă investigaţia proprie (art. 1575[124]). În condiţiile unui acces tot mai uşor, inclusiv în regim online, la registrul de stat al populaţiei / al actelor de stare civilă, sarcina dată ar putea fi cu mult uşurată. Potrivit art. 1575[125] certificatul de moştenitor trebuie eliberat după ce notarul public care desfăşoară procedura succesorală constată cu certitudine faptele necesare pentru justificarea cererii privind eliberarea certificatului. Chiar dacă nu au fost indicaţi în cererea privind eliberarea certificatului, notarul public include în certificat toţi comoştenitorii constataţi cu certitudine, care au acceptat moştenirea sau care se consideră că au acceptat-o, conform dispoziţiilor art. 1572[89], prin faptul că nu au renunţat la moştenire în termenul prevăzut de dispoziţiile art. 1572[90].

6) dacă notarul public, în pofida investigaţiei desfăşurate, nu a identificat cu certitudine un anumit moştenitor şi, prin urmare, nu l-a putut include în certificatul de moştenitor, aceasta nu afectează certificatul de moştenitor, care se bucură de o prezumţie de exactitate (art. 1575[134]). Moştenitorul nou apărut poate cere rectificarea certificatului de moştenitor eliberat anterior (art. 1575[135]) şi are o pretenţie faţă de moştenitorii cărora li s-a eliberat acel certificat de moştenitor, pe baza petiţiei de ereditate (art. 1575[49]), limitată la un termen de prescripţie de 10 ani de la data deschiderii moştenirii. Însă actele juridice încheiate de moştenitorii aparenţi (nominalizaţi în certificat) vor fi valabile, iar terţii de bună-credinţă sunt protejaţi (art. 1575[134] din Proiectul Cărţii IV). Dacă moştenitorii aparenţi au vândut bunurile din masa succesorală către terţi de bună-credinţă, atunci moştenitorul adevărat obţine de la aceştia, pe baza petiţiei de ereditate, plata valorii în bani conform art. 1575[52] din Proiectul Cărţii IV. Dacă moştenitorii aparenţi au păstrat în proprietate bunurile din masa succesorală, rectificarea certificatului de moştenitor va deschide calea revendicării bunurilor şi rectificării registrului bunurilor imobile şi altor registre de publicitate, după caz;

7) se evită problema scăpării termenului scurt de opţiune succesorală şi a repunerii în termen pe cale judiciară. Limita temporală este cea de 10 ani după deschiderea moştenirii pentru rectificarea certificatului de moştenitor şi pentru a înainta petiţia de ereditate (art. 1575[49]). Termenul de 10 ani pare rezonabil şi se foloseşte în Codul civil francez (art. 780) şi Codul civil italian (art. 480). Termenul de 30 ani, existent în dreptul german (§197(1) pct. (2) Codul civil german), pare a fi prea lung;

8) dreptul de moştenire al succesibililor care sunt minori, incapabili sau persoanelor fără discernământ nedeclaraţi incapabili este garantat întrucât notarul public îi include în certificatul de moştenitor, fără a fi necesară o declaraţie de acceptare. Dacă reprezentantul legal va dori să întocmească din numele acestora o declaraţie de renunţare la moştenire, va fi necesară autorizarea autorităţii tutelare;

9) moştenirea nu se prezintă ca o dobândire forţată a proprietăţii, fiindcă moştenitorul are termen de 3 luni ca să renunţe din data în care a aflat sau trebuia să afle despre deschiderea moştenirii. În practică însă, notarul public îl va notifica pe moştenitor, somându-l să accepte sau renunţe la moştenire. Dar chiar dacă scapă termenul de renunţare (şi operează prezumţia legală de acceptare), moştenitorul nu poartă răspundere cu restul patrimoniului pentru obligaţiile masei succesorale dacă se dispune administrarea masei succesorale sau procedura de insolvabilitate a masei succesorale (art. 1575[6] şi 1575[11] din Proiectul Cărţii IV). Dacă o asemenea procedură este inutilă (fiindcă nu sunt active succesorale), el de asemenea

nu poartă răspundere (art. 1575[20] şi 1575[21]). Avantajul acestui sistem este aşadar că, deşi răspunderea moştenitorului se limitează, creditorii au şansa de a-şi satisface mai mult creanţele în cadrul procedurii insolvabilităţii, putând recupera bunurile şi plăţile frauduloase pe care le-a făcut defunctul când trăia. În plus, se oferă o procedură colectivă în care s-ar asigura că toţi creditorii sunt satisfăcut proporţional din masa succesorală.

Per total, aceste trăsături par a fi mai potrivite pentru o societate în care o parte semnificativă a cetăţenilor se află în afara ţării, riscând astfel să piardă termenul scurt de opţiune succesorală.

Membrii Grupului de lucru au observat de asemenea că, deşi sistemul actual al RM provine din dreptul francez, Franţa relativ recent s-a apropriat de sistemul german prin Legea de reformare a succesiunilor (*Loi n°2006-728 du 23 juin 2006*). Conform art. 771, 772 şi 773 din Codul civil francez în redacţia actuală, dacă un creditor sau comoştenitor somează moştenitorul să accepte moştenirea sau să renunţe la ea, iar moştenitorul nu reacţionează nicicum, atunci se prezumă că el acceptă moştenirea.

Aşadar, Proiectul Cărţii IV (art. 1572[89]) distinge două forme de acceptare a moştenirii de către moştenitor:

a) acceptarea expresă – prin declaraţie autentică a moştenitorului;

b) acceptare implicită – prin nerenunţare de către moştenitor în cadrul termenului de renunţare la moştenire.

În cazul în care Proiectul Cărţii IV leagă anumite consecinţe juridice de „acceptarea moştenirii" sau „data acceptării moştenirii", se au în vedere ambele forme de acceptare.

Capitolul II Custodia masei succesorale

Proiectul Cărţii IV a continuat instituţie custodiei, cuprinsă în redacţia actuală a Codului civil al RM (art. 1555), şi dezvoltat-o conform concepţiei germane şi §111 şi urm din Legea Estoniei cu privire la moştenire.

Custodia este o măsură provizorie care se ia în cazuri strict determinate de lege în scop de a conserva masa succesorală. Conform art. 1572[111], după decesul celui care a lăsat moştenire notarul public va lua măsuri pentru a asigura custodia masei succesorale dacă:

a) nu se cunoaşte nici un moştenitor;

b) moştenitorii cunoscuţi nu se află la locul deschiderii moştenirii;

c) nu se cunoaşte dacă există vreun moştenitor care a acceptat moştenirea;

d) moştenitorul este minor şi nu are reprezentant legal;

e) în privinţa moştenitorului s-a iniţiat o procedură de instituire a unei măsuri de ocrotire judiciară şi nu are reprezentant legal.

Notarul public poate lua măsurile de sine stătător (prin aplicarea sigiliilor sau depunerea sumelor de bani sau alte valori la depozit notarial sau la o instituţie specializată) ori notarul public poate desemna custodele masei succesorale, care va lua actele de conservare necesare atât timp cât se menţin temeiurile indicate mai sus, pentru desemnarea custodiei. Prin urmare, dacă există măcar un moştenitor la locul deschiderii moştenirii şi care are capacitate de exerciţiu necesară, custodia nu se poate impune, întrucât revine acelui moştenitor, ca proprietar de plin drept, să păstreze masa succesorală.

Împuternicirile custodelui **sunt limitate**, şi anume conform art. 1572[113], custodele este obligat:

a) să administreze masa succesorală cu diligenţă **doar în scopul conservării ei**;

b) să ofere întreţinere din contul masei succesorale persoanelor prevăzute la art. 1572[107];

c) să îndeplinească obligaţiile masei succesorale din contul masei succesorale conform art. 1572[113];

d) să raporteze notarului public şi moştenitorilor despre măsurile de custodie;

e) în cazurile prevăzute la art. 1572[112] alin.(3), precum şi în alte cazuri în care este necesară conservarea masei succesorale, să ia masa succesorală în posesie proprie din posesia unui terţ sau a unui moştenitor ori să asigure separarea masei succesorale de bunurile moştenitorului în orice alt mod;

f) să depună cerere de deschidere a procedurii succesorale la notarul public competent, dacă este necesar, sau să ia alte măsuri pentru identificarea moştenitorilor dacă notarii publici din Republica Moldova nu sunt competenţi să desfăşoare procedura succesorală.

Custodele poate să dispună de bunuri din masa succesorală doar în scopul stingerii obligaţiilor acestora şi pentru acoperirea cheltuielilor aferente custodiei masei succesorale. Custodele nu are dreptul să dispună de un bun imobil care aparţine masei succesorale fără încuviinţarea notarului public care desfăşoară procedura succesorală.

Prin urmare, custodia este o măsură provizorie şi de conservare. Ea nu trebuie confundată cu *administrarea masei succesorale*, care este o procedură al cărui scop este stingerea **tuturor** obligaţiilor masei succesorale şi pe care moştenitorii nu o pot înceta până când nu sunt stinse toate obligaţiile masei succesorale. Pornirea procedurii de administrare a masei succesorale are ca efect separarea masei succesorale de restul patrimoniului moştenitorului şi limitarea răspunderii moştenitorului pentru obligaţiile masei succesorale doar la activul masei (art. 1575[6] alin.(1) din Proiectul Cărţii IV). Astfel, administratorul are un rol mult mai activ şi împuterniciri mai largi decât custodele.

Capitolul III Răspunderea moştenitorilor pentru pasivul masei succesorale

Secţiunea I. Obligaţiile masei succesorale

Proiectul Cărţii IV reglementează răspunderea moştenitorilor pentru obligaţiile masei succesorale în două nivele:

1) în art. 1572[117]- 1575[48] se reglementează răspunderea atât pentru cazul când există unic moştenitor, cât şi pentru cazul când există mai mulţi comoştenitori, se determină dacă răspunderea lor este limitată la masa succesorală sau este nelimitată (moştenitorul răspunde şi cu patrimoniul în afara masei succesorale);

2) în art. 1575[101] - 1575[106] se reglementează doar cazul când există mai mulţi comoştenitori şi stabileşte felul răspunderii lor (solidară sau divizibilă) faţă de creditori.

Pornind de la principiul că devoluţiunea masei succesorale are loc de plin drept la momentul deschiderii moştenirii, moştenitorul răspunde pentru obligaţiile masei succesorale cu întregul său patrimoniu (art. 1572[117] din Proiectul Cărţii IV şi art. 41 alin.(1) lit. h) din proiectul modificărilor completărilor la CPC).

Dacă masa succesorală are o valoare pozitivă, moştenitorul pur şi simplu va achita obligaţiile masei succesorale. Dacă însă masa succesorală are o valoare negativă (este supraîndatorată sau se află în incapacitate de plată), moştenitorul îşi poate limita răspunderea doar la activul masei succesorale fie prin cererea către notarul public de a se institui administrarea masei succesorale, fie prin cererea către instanţa de judecată de la locul deschiderii moştenirii de a se intenta procesul de insolvabilitate a masei (art. 1575[6] din Proiectul Cărţii IV).

În caz de mai mulţi moştenitori, dispunerea administrării masei succesorale poate fi cerută de moştenitori numai unanim. Cererea privind dispunerea administrării masei succesorale este exclusă după data partajului masei succesorale (art. 1575[105]).

Secţiunea II. Somarea creditorilor masei succesorale

Termenul de înaintare a creanţelor de 6 luni, prevăzut de redacţia actuală a Codului civil (art. 1544) este declanşat de un eveniment subiectiv – data când creditorul a aflat despre deschiderea moştenirii; nu se foloseşte elementul obiectiv, „data când creditorul trebuia să afle".

Proiectul Cărţii IV preia modelul Codului civil german şi a Legii germane privind procedura în pricini familiale şi necontencioase din 2008 (cu modificările operate în august 2015 pentru transpunerea Regulamentului UE 650/2012).

Astfel, creditorii masei succesorale nu sunt ţinuţi să-şi declare creanţele decât dacă s-a iniţiat „procedura somării creditorilor" de către notarul public, la cererea persoanelor prevăzute la art. 1573 din Proiectul Cărţii IV, prin publicarea o singură dată a somaţiei în Monitorul Oficial al Republicii Moldova şi, ulterior, expedierea somaţiei creditorilor cunoscuţi (art. 1574). Din data publicării somaţiei începe să curgă termenul de declarare a creanţelor de 6 luni. Termenul este aşadar unic pentru toţi creditorii.

Procedura ajută moştenitorii să determine dacă masa succesorală este îndatorată şi, deci, dacă este oportun să ceară administrarea masei, pentru a o separa masa succesorală de restul patrimoniului său şi a-şi limita răspunderea, sau să determine dacă masa succesorală se află în incapacitate de plată şi deci, este oportun să ceară intentarea procesului de insolvabilitate al masei, pentru a separa masa succesorală de restul patrimoniului său şi a-şi limita răspunderea.

Procedura de asemenea ajută creditorii cunoscuţi ai defunctului. Având în vedere mobilitatea societăţii este posibil că defunctul avea creditori şi în afara ţării, care ar putea să nu cunoască că debitorul lor a decedat.

În raport cu creditorii care au omis să-şi declare creanţele în termen (numiţi „creditori excluşi"), moştenitorii capătă două apărări:

1) moştenitorul poate refuza satisfacerea creanţelor creditorului masei succesorale a cărui drept a fost exclus în cadrul procedurii somării publice a creditorilor, dacă masa succesorală se epuizează prin satisfacerea creanţelor creditorilor neexcluşi (art. 1575[4]). Moştenitorul este totuşi obligat să satisfacă creanţele creditorului exclus cu prioritate faţă de obligaţiile ce rezultă din legate şi din sarcini, cu excepţia cazului în care creditorul şi-a înaintat creanţele după satisfacerea obligaţiilor ce rezultă din legate şi din sarcini;

2) creditorul masei succesorale, care în baza creanţei sale ridică pretenţii faţă de moştenitor după expirarea termenului de 3 ani de la deschiderea moştenirii, se asimilează creditorului exclus în sensul art. 1575[4], cu excepţia cazului, în care moştenitorul sau alte persoane care acţionează din numele masei succesorale (custodele, administratorul masei succesorale, moştenitorul prealabil etc.) a cunoscut despre creanţă înainte de expirarea celor 3 ani (art. 1575[5]).

Evident că moştenitorul de asemenea poate invoca faţă de creditor şi expirarea termenului de prescripţie aplicabil creanţelor în general.

Secţiunea III. Limitarea răspunderii moştenitorului

Potrivit art. 1575[6] alin. (1) din Proiectul Cărţii IV, răspunderea moştenitorului pentru obligaţiile masei succesorale se limitează la activul masei succesorale şi nu se extinde asupra patrimoniului, pe care îl are în afara cotei succesorale ce îi revine:

1) dacă se dispune administrarea masei succesorale în scopul satisfacerii creditorilor;

2) dacă a fost intentat procesul de insolvabilitate al masei succesorale.

În principiu, nu există limită de timp pentru dreptul moştenitorului de a cere administrarea sau intentarea procesului de insolvabilităţii. Prin urmare, el poate declanşa aceste proceduri ori de câte ori vrea să-şi separe restul patrimoniul de masa succesorală şi să evite răspunderea cu restul patrimoniului său.

Cu titlu de excepţie, chiar şi în cazurile prevăzute mai sus, moştenitorul poartă răspundere şi cu patrimoniul său în afara cotei succesorale (răspundere nelimitată):

a) pentru toate obligaţiile masei succesorale în cazul prevăzute la:

(i) art. 1575[25] alin.(1) din Proiectul Cărţii IV – dacă moştenitorul nu a depus inventarul la notarul public după expirarea termenului de inventar care i-a fost stabilit de notarul public la cererea unui creditor al masei succesorale) sau;

(ii) art. 1575[36] – dacă moştenitorul omite intenţionat să includă în inventar o parte esenţială a bunurilor masei succesorale sau, în scopul prejudicierii creditorilor, admite includerea unei obligaţii inexistente;

b) doar pentru obligaţia creditorului care a cerut moştenitorului întocmirea declaraţiei, în cazul prevăzut la art. 1575[37] alin.(3) – dacă moştenitorul care refuză să dea, la cererea unui creditor al masei

succesorale, o declarație pe proprie răspundere în fața notarului public că datele despre bunurile care intră în componența masei succesorale sunt, după cunoștința sa, complete.

Suplimentar la Proiectul Cărții IV, a fost elaborat proiectul de modificare și completare a Legii insolvabilității pentru a face posibilă intentarea procesului de insolvabilitate al masei succesorale prin extinderea domeniului de aplicare al legii respective, precum și prin introducerea unui capitol privind particularitățile unui asemenea proces de insolvabilitate. Întrucât Legea germană a insolvabilității a stat la baza conceptuală a Legii existente a insolvabilității a RM, la fel s-a preluat capitolul respectiv din legea germană.

Secțiunea IV. Inventarul. Răspunderea nelimitată a moștenitorului

Spre deosebire de legislația unor state (cum ar fi Franța, România etc.), întocmirea inventarului *în concepția Proiectului Cărții IV nu este un temei de limitare a răspunderii moștenitorului.* Totuși, neîntocmirea lui în termen, atunci când s-a cerut de către un creditor al masei succesorale, atrage răspunderea nelimitată a moștenitorului.

De asemenea, întocmirea inventarului este folositoare pentru moștenitor întrucât face să intervină prezumția de la art. 1575[40] din Proiectul Cărții IV: dacă inventarul a fost depus în termen, în raporturile dintre moștenitor și creditorii masei succesorale se presupune că la momentul deschiderii moștenirii nu au existat alte bunuri ale masei succesorale decât cele indicate în inventar. Astfel, moștenitorul își asigure probe a compunerii masei succesorale pentru a evita răspunderea cu restul patrimoniului pentru viitoarele pretenții ale creditorilor masei succesorale și a invoca inventarul în cazurile prevăzute la art. 1575[4], 1575[5], 1575[9] și 1575[22].

Întocmirea inventarului este în primul rând în interesul creditorilor masei succesorale care, în ipoteza în care moștenitorul invocă insuficiența masei succesorale (art. 1575[21]), va servi drept probă cert pentru creditor privind componența inițială a masei succesorale, pentru a putea verifica cum s-a schimbat componența ei și a facilitate urmărirea silită a bunurilor din masa succesorală. De asemenea, analiza inventarului va permite tuturor persoanelor interesate să decidă dacă este cazul de cerut instituirea administrării masei succesorale sau intentarea procesului de insolvabilitate al masei succesorale.

Secțiunea V. Excepții dilatorii

Până la acceptarea moștenirii, pretențiile față de masa succesorală nu pot fi valorificate pe cale judecătorească contra moștenitorilor (art. 1572[105] din Proiectul Cărții IV). După acceptarea moștenirii, creditorii deja pot urmări în justiție moștenitorul însă doar din contul masei succesorale. Prin întocmirea inventarului și somarea publică a creditorilor moștenitorul poate obține o privire de ansamblu asupra activului și pasivului masei succesorale și lua decizia dacă este oportun să ceară administrarea masei succesorale sau intentarea procesului de insolvabilitate pentru a-și limita răspunderea doar la activul masei succesorale.

Pentru a asigura un cadru pașnic și util moștenitorului în obținerea acestei priviri de ansamblu, Proiectul Cărții IV îi oferă 2 apărări:

1) moștenitorul are dreptul să refuze îndeplinirea obligațiilor masei succesorale în decursul primelor 3 luni de la acceptarea moștenirii, dar nu și după data depunerii inventarului (art. 1575[45]);

2) dacă moștenitorul, în primul an după acceptarea moștenirii, a cerut somarea publică a creditorilor masei succesorale și cererea a fost admisă, atunci moștenitorul are dreptul să refuze executarea obligațiilor masei succesorale, până la încheierea acestei proceduri (art. 1575[46]).

Aceste reguli sunt favorabile și pentru creditorii masei succesorale, întrucât asigură egalitatea între ei și nu permite ca un creditor care cunoaște despre deschiderea moștenirii să fie satisfăcut înainte de un creditor care încă nu a fost somat.

Capitolul IV Pretenții din moștenire (Petiția de ereditate)

Chiar dacă notarul public nu a identificat cu certitudine un anumit moștenitor și, prin urmare, nu l-a putut include în certificatul de moștenitor, aceasta nu afectează certificatul de moștenitor, care se bucură de o prezumție de exactitate (art. 1575[134]).

Moștenitorul nou apărut poate cere rectificarea certificatului de moștenitor eliberat anterior (art. Articolul 1575[135]) și are o pretenție față de moștenitorii cărora li s-a eliberat acel certificat de moștenitor pe baza petiției de ereditate (art. 1575[49]), limitată la un termen de prescripție de 10 ani de la data deschiderii moștenirii.

Astfel, petiția de ereditate este acțiunea moștenitorului adevărat față de moștenitorul aparent, care se află în posesia bunurilor masei succesorale (numit „posesor al masei succesorale"). Ea este o formă complexă a acțiunii în revendicare, însă spre deosebire de acesta, nu se îndreptă doar contra unui bun, ci contra unei mase de bunuri. Aceasta permite moștenitorului adevărat să recupereze într-o singură procedură toate bunurile.

Legea protejează interesul moștenitorului adevărat de a-și recupera întreaga masa succesorală: nu doar ceea ce s-a păstrat din ea, ci și bunurile noi, care înlocuiesc bunurile din masa succesorale (art. 1575[50]), precum și foloasele obținute de moștenitorul aparent (art. 1575[51]).

Cu toate acestea, actele juridice încheiate de moștenitorii aparenți (nominalizați în certificat) vor fi valabile, iar terții de bună-credință sunt protejați (art. 1575[134] din Proiectul Cărții IV).

Dacă moștenitorii aparenți au vândut bunurile din masa succesorală către terți de bună-credință, atunci moștenitorul adevărat obține, pe baza petiției de ereditate, plata valorii în bani conform art. 1575[52] din Proiectul Cărții IV. Dacă moștenitorii aparenți au păstrat în proprietate bunurile din masa succesorală, rectificarea certificatului de moștenitor va deschide calea revendicării bunurilor și rectificării registrului bunurilor imobile și altor registre de publicitate, după caz.

Limită temporală a petiției de ereditate este de 10 ani după deschiderea moștenirii pentru rectificarea certificatului de moștenitor și pentru a înainta petiția de ereditate (art. 1575[49]). Termenul de *10 ani pare rezonabil și se folosește în Codul civil francez (art. 780) și Codul civil italian (art. 480).* Termenul de 30 ani, existent în dreptul german (§197(1) pct. (2) Codul civil german), pare a fi prea lung.

Capitolul V Pluralitatea de moștenitori

O parte semnificativă din litigii în materie de moștenire apar în contextul în care există mai mulți moștenitori, astfel încât această situație merită o reglementară nuanțată și atentă.

Secțiunea I. Raporturile juridice dintre comoștenitori
§1. Dispoziții generale

Concepția Proiectului Cărții IV este că, dacă există mai mulți comoștenitori, ei nu devin simpli proprietari pe cote-părți ai bunurilor din masa succesorală, ci devin coproprietari ai masei succesorale însăși, ca o universalitate juridică. Astfel, comoștenitorii se află într-o stare juridică de indiviziune până la partaj (art.1575[62]).

Comoștenitorul poate dispune de cota sa succesorală, cu respectarea dreptului de preemțiune al celorlalți în caz de vânzare (art.1575[63] alin.(1)). Dar comoștenitorul nu poate dispune de cota sa parte asupra bunurilor distincte care intră în componența masei succesorale. Această interdicție este instituită pentru a nu îngreuna partajul și a nu admite intrarea terților în indiviziune ca coproprietari ai unor bunuri separate. Pentru a menține această interdicție, art.1575[64] alin.(1) clarifică faptul că, în cazul în care drepturile comoștenitorilor asupra anumitor bunuri din masa succesorală sunt înregistrate într-un registru de publicitate înainte de partaj, cota-parte din dreptul respectiv nu se indică. Însă înregistrarea tuturor comoștenitorilor în registrul de publicitate nu este strict necesară. Ei deja au devenit proprietari prin efectul devoluțiunii de plin drept la momentul deschiderii moștenirii. Iar partajul se poate efectua și până la înregistrarea drepturilor comoștenitorilor asupra anumitor bunuri din masa succesorală în registrele de publicitate (art.1575[75] alin.(6)). Mai mult decât atât, fiecare comoștenitor se consideră că a moștenit

singur şi la data deschiderii moştenirii toate bunurile care i-au fost atribuite în cadrul lotului său, sau care le-a primit în urma vânzării, şi se consideră că niciodată nu a fost proprietarul celorlalte bunuri din masa succesorală (art.1575[80] alin.(1)).

§2. Partajul masei succesorale

În mod normal, indiviziunea dintre comoştenitor încetează prin partaj, şi fiecare comoştenitor poate cere în orice moment partajul masei succesorale, cu unele excepţii. Prin partajul masei succesorale se determină care bunuri sau cote-părţi din dreptul asupra bunurilor, precum şi care drepturi şi obligaţii ale masei succesorale se dobândesc de către fiecare comoştenitor (art.1575[75]).

Partajul se poate realiza prin următoarele căi:

1) testatorul ar putea atribui bunurile sale între moştenitori, astfel încât aceştia să nu aibă cote succesorale determinate expres, ci bazate pe valoarea bunurilor atribuite lor (art.1575[119] alin.(3)). În acest caz, este puţin probabil că vreun comoştenitor va trebui să plătească sultă;

2) testatorul ar putea determina cotele succesorale în mod expres, dar da anume instrucţiuni obligatorii privitoare la partaj (art.1575[81]). În acest caz, comoştenitorul căruia i s-a atribuit prin aceste instrucţiuni bunuri cu valoare mai mare decât cota sa succesorală, va datora sultă celorlalţi;

3) testatorul ar putea desemna un executor testamentar, care conform art. 1572[53], este împuternicit şi obligat să efectueze partajul masei succesorale prin întocmirea planului de partaj;

4) în absenţa celor indicate mai sus, comoştenitorii realizează partajul prin contract de partaj (art.1575[82]). Părţile pot, cu această ocazie, renunţa total sau parţial la obligaţia de raport al donaţiilor prevăzută de lege (art. 1575[75] alin.(4));

5) în absenţa unui contract de partaj, oricare comoştenitor poate cere partajul judiciar. Criteriul general după care se efectuează partajul este că la formarea loturilor din masa succesorală şi atribuirea lor către comoştenitori, se iau în considerare necesităţile şi interesele speciale ale fiecărui comoştenitor, dorinţa titularilor cotelor succesorale care formează majoritatea masei succesorale şi voinţa exprimată de testator prin dispoziţie testamentară (art. 1575[79] alin.(1)).

Dispoziţiile art. 1575[80] prevăd o serie de cauze de preferinţă la atribuirea bunurilor din masa succesorală. De exemplu, în cazul în care mai mulţi comoştenitori invocă drepturile preferenţiale, se va ţine cont de aptitudinea solicitanţilor de a administra şi întreţine bunul în cauză. În cazul în care bunul ţine de o activitate sau este o parte socială într-o societate comercială, se va ţine cont de durata participării personale a solicitantului în acea activitate înainte de data deschiderii moştenirii (art. 1575[80] alin.(5)).

Dacă complexitatea operaţiunilor de partaj o justifică, instanţa de judecată desemnează un notar public pentru a desfăşura operaţiunile de partaj, sub supravegherea instanţei de judecată (art. 1575[84]).

În general, soluţiile în materie de partaj sunt cele prevăzute de art. 827-891 din Codul civil şi art. 1360-1378 din Codul de procedură civilă ale Franţei.

§3. Raportul donaţiilor

O instituţie de noutate absolută, însă care este consacrată în Europa continentală (Franţa, Germania, România etc.) este raportul donaţiilor. Astfel, conform art. 1575[92], descendenţii defunctului care culeg moştenirea ca moştenitori legali, sînt obligaţi între ei, la momentul partajului, la raportul donaţiilor primite de la cel care a lăsat moştenirea în calitate de donaţii în timpul vieţii acestuia, în măsura în care cel care a lăsat moştenirea nu a dispus scutirea de raport.

Scopul raportului este egalizarea descendenţilor şi diminuarea injustiţiei create dacă un descendent a primit o donaţie când cel care a lăsat moştenirea era în viaţă (ceilalţi descendenţi neprimindo, sau primind donaţii mai mici), însă pe temeiul moştenirii legale ei toţi moştenesc în cote succesorale egale. O situaţie reală este când părintele a făcut un cadou important cu ocazia căsătoriei primului copil, însă decedează înainte de căsătoria celorlalţi copii, putându-se prezuma că, dacă el era în viaţă la căsătoria lor, le-ar fi făcut şi lor donaţii de mărimi similare.

La efectuarea partajului valoarea donaţiei pe care fiecare comoştenitor trebuie să o raporteze se ia în contul cotei succesorale comoştenitorului respectiv (art. 1575[97]). Dacă cele primite de un comoştenitor cu titlu de donaţie depăşesc partea care i-ar fi revenit la partaj, el nu este obligat să restituie suma excedentară. Într-un asemenea caz, masa se împarte între ceilalţi moştenitori, iar valoarea celor primite cu titlu de donaţie de comoştenitor şi cota succesorală rămân neafectate (art. 1575[98]).

Instituţia raportului este esenţialmente dispozitivă, în primul rând, fiindcă cel care a lăsat moştenirea poate scuti o donaţie de la raport, şi, în al doilea rând, fiindcă comoştenitorii pot renunţa total sau parţial la raportul donaţiilor (art. 1575[75] alin.(4)).

Secţiunea II. Raporturile juridice dintre comoştenitori şi creditorii masei succesorale

După cum s-a menţionat, în art. 1575[101] - 1575[106] din Proiectul Cărţii IV se reglementează doar cazul când există mai mulţi comoştenitori şi stabileşte felul răspunderii lor (solidară sau divizibilă) faţă de creditorii masei succesorale.

Principiul aşadar este că până la partaj comoştenitorii răspund solidar, cu efectul că un creditor poate cere de la oricare din comoştenitori întreaga obligaţie a masei succesorale (art. 1575[101]). După partaj, comoştenitorii răspund divizibil, cu efectul că creditorul poate urmări comoştenitorul doar în limita cotei sale din obligaţia masei succesorală (art. 1575[103]).

TITLUL V REZERVA SUCCESORALĂ

Unul din puţinele domenii în care Grupul de lucru nu a acceptat concepţia Codului civil german a fost statutul moştenitorilor care au fost dezmoşteniţi prin testament, însă cărora li se garantează prin lege o cotă minimă şi obligatorie din moştenire (numită rezervă succesorală). Soluţia germană este că rezervatarul nu este moştenitor, ci el primeşte o cotă legală care constituie un drept de creanţă bănească (*Pflichtteil*, în germană) faţă de masa succesorală. Deci rezervatarul este un creditor al masei succesorale, cu rang de prioritate inferior creditorilor defunctului. Aspectul negativ al rezervei sub forma unui drept de creanţă este că rezervatarul se află într-o situaţie mult mai bună decât moştenitorul testamentar. El nu trebuie să plătească creditorii masei succesorale, să execute obligaţiile succesorale, sau să găsească cel mai bun cumpărător al bunurilor din masa succesorală pentru a-i stinge obligaţiile sau a obţine bani să stingă rezervele succesorale. Astfel, în multe cazuri, rezervatarul cu „cota sa minimă" se află într-o poziţie mult mai profitabilă decât moştenitorul testamentar.

Grupul de lucru a decis să păstreze statutul actual al rezervatarilor, care devin moştenitori legali în partea cotei minime garantate de lege (art. 1575[107] din Proiectul Cărţii IV). Aceasta corespunde concepţiei în mai multe state ale Europei continentale, inclusiv Franţa, România, Federaţia Rusă etc. Soluţia conform căreia rezervatarii au statut de moştenitori mai bine protejează copiii minori şi incapabilii, care, dacă s-ar adopta sistemul german, nu întotdeauna vor putea exercita dreptul la rezervă în termenul acordat. Al doilea argument este că „evaluarea valorii" rezervei poate deveni prin ea însăşi litigioasă şi loc pentru abuzuri faţă de rezervatarii nevoiaşi.

Ca şi în concepţia actualei redacţii a Codului civil al RM, potrivit 1575[107] alin. (2), sunt moştenitori rezervatari moştenitorii legali de clasa I (adică copiii sau, în absenţa lor, nepoţii ş.a.m.d.), părinţii defunctului, precum şi soţul supravieţuitor dacă, la data deschiderii moştenirii, defunctul avea nemijlocit faţă de respectivul moştenitor o obligaţie de întreţinere conform Codului familiei.

Astfel, pentru a determina dacă un moştenitor din cei indicaţi este moştenitor rezervatar notarul public va verifica întrunirea condiţiilor existenţei obligaţiei de întreţinere din următoarele articole din Codul familiei:

Capitolul 12 OBLIGAŢIA DE ÎNTREŢINERE DINTRE PĂRINŢI ŞI COPII

Articolul 74. Obligaţia părinţilor de a-şi întreţine copiii

Articolul 78. Dreptul copiilor majori inapţi de muncă la pensie de întreţinere

Articolul 80. Obligaţia copiilor majori de a-şi întreţine părinţii

Capitolul 13 OBLIGAŢIA DE ÎNTREŢINERE DINTRE SOŢI ŞI FOŞTII SOŢI
Articolul 82. Obligaţia soţilor de a se întreţine reciproc
Articolul 85. Scutirea soţului (fostului soţ) de obligaţia de întreţinere sau limitarea în termen a acestei obligaţii

Capitolul 14 OBLIGAŢIA DE ÎNTREŢINERE DINTRE ALŢI MEMBRI AI FAMILIEI
Articolul 86. Obligaţia de întreţinere dintre fraţi şi surori
Articolul 87. Obligaţia bunicilor de a-şi întreţine nepoţii
Articolul 88. Obligaţia nepoţilor de a-şi întreţine bunicii

Totodată, nu este necesar ca defunctul chiar să fi executat obligaţia de întreţinere pe durata vieţii sale şi nici nu se cere ca obligaţia să fi fost stabilită printr-o hotărâre judecătorească sau contract privind plata pensiei de întreţinere. Este suficientă întrunirea condiţiilor legale de existenţă a obligaţiilor la data deschiderii moştenirii. În cazul în care legea impune condiţia ca creditorul întreţinerii „să necesite sprijin material", având în vedere că creditorul se află în situaţie precară (este minor, are dizabilităţi, este în etate), întrunirea acestei condiţii se va prezuma.

Întrucât rezervatarul are statut de moştenitor, lui de asemenea i se impune obligaţia de raport al donaţiilor primite de la cel care a lăsat moştenire atunci când era în viaţă în condiţiile art. 1575[114] şi 1575[115] din Proiectul Cărţii IV.

În rest, regimul rezervei succesorale este de a oferi rezervatarului o poziţie de cel puţin jumătate din cota succesorală pe care ar fi avut-o în absenţa testamentului, astfel încât el nu poate fi dezmoştenit de această jumătate.

Prin excepţie, conform art. 1575[117] se permite limitarea regimului rezervei succesorale cu bună intenţie. Aşadar, dacă descendentul duce un mod de viaţă atît de risipitor sau dacă are atîtea datorii, încît ceea ce el va dobîndi ulterior este supus unui pericol considerabil, testatorul poate limita dreptul descendentului la rezerva succesorală prin dispoziţia testamentară prin care se stipulează că, după moartea descendentului, moştenitorii legali ai acestuia vor primi, în calitate de moştenitori subsecvenţi sau legatari subsecvenţi, cota succesorală lăsată lui sau rezerva succesorală care i se cuvine, în conformitate cu cotele succesorale ale acestora în caz de moştenire legală. Astfel, moştenitorul rezervatar, în aceste cazuri specifice, poate fi numit moştenitor prealabil, iar moştenitorii săi legali – moştenitori subsecvenţi. Este o măsură excepţională, care trebuie să fie prevăzută expres în testament, pentru a asigura că descendenţii moştenitorului rezervatar nu vor suferi de pe urma prodigalităţii acestuia.

TITLUL VI CONFIRMAREA DREPTURILOR REZULTATE DIN MOŞTENIRE
Capitolul I. Eliberarea certificatelor

Se prevăd 5 tipuri de certificate care pot fi eliberate de notarul public care desfăşoară procedura succesorală, şi anume certificatului de moştenitor; de legatar; de executor testamentar; de custode al masei succesorale; şi de administrator al masei succesorale (art. 1575[118] din Proiectul Cărţii IV).

Notarul public care desfăşoară procedura succesorală este obligat să elibereze un certificat de moştenitor care confirmă dreptul moştenitorului la moştenire, iar în cazul mai multor comoştenitori, în certificat se indică şi mărimea cotelor succesorale ale tuturor comoştenitorilor (certificatul de moştenitor). Lista bunurilor care intră în componenţa masei succesorale nu se include în certificatul de moştenitor (art. 1575[119]). Această ultimă regulă este o schimbare faţă de practica notarială anterioară, care indica anumite bunuri succesorale în certificatul de moştenitor. Această practică este atât inutilă (fiindcă, dacă un bun era înregistrat pe numele defunctului, certificatul însuşi trebuie să fie suficient pentru a înregistra moştenitorii ca noi proprietari), cât şi incompletă (fiindcă notarul nu poate întotdeauna să identifice lista tuturor bunurilor şi, mai ales, nu poate întotdeauna verifica titlul de proprietate asupra lor, mai ales asupra

bunurilor mobile care nu se supun înregistrării într-un registru de publicitate). În acest sens, Proiectul Cărţii IV urmează legislaţia germană.

Se reglementează detaliat conţinutul cererii de eliberare a certificatului de moştenitor, precum şi obligaţia solicitantului de a proba elementele necesare (precum decesul, moştenitorii cunoscuţi, existenţa dispoziţiilor testamentare).

Spre deosebire de actualul Cod civil, Proiectul Cărţii IV prevede un rol mai activ pentru notarul public care desfăşoară procedura succesorală: verificând informaţiile comunicate de solicitant, notarul public este obligat din oficiu să desfăşoare investigaţiile corespunzătoare şi să administreze probe pe care le consideră necesare. El ia toate măsurile pentru a informa moştenitorii şi legatarii despre iniţierea procedurii succesorale (art. 1575[124]). Dacă este necesar pentru stabilirea elementelor care urmează a fi certificate, notarul public poate:

a) audia orice persoană implicată şi, dacă există, executorul testamentar sau administratorul masei succesorale;

b) obţine informaţii din registrul de stare civilă şi alte registre de publicitate din Republica Moldova;

c) solicita informaţii din registrele de publicitate alte altor state în condiţiile legii statului respectiv sau a tratatului internaţional dintre Republica Moldova şi statul respectiv;

d) cere printr-un anunţ public tuturor persoanelor să declare drepturile sale asupra moştenirii. Ordinea de notificare publică şi durata termenului pentru declararea drepturilor se determină în conformitate cu procedura somării publice.

Potrivit art. 1575[125], certificatul de moştenitor trebuie eliberat după ce notarul public constată cu certitudine faptele necesare pentru justificarea cererii privind eliberarea certificatului. Chiar dacă nu au fost indicaţi în cererea privind eliberarea certificatului, **notarul public include în certificat toţi comoştenitorii constataţi cu certitudine, care au acceptat moştenirea sau care se consideră că au acceptat-o, conform dispoziţiilor art. 1572[89], prin faptul că nu au renunţat la moştenire în termenul prevăzut de dispoziţiile art. 1572[90].**

Notarul public eliberează fără întârziere certificatul, în conformitate cu procedura prevăzută de lege, atunci când elementele care trebuie certificate au fost stabilite cu certitudine. El nu eliberează certificatul solicitat atâta timp elementele care trebuie certificate fac obiectul unui proces judiciar (art. 1575[126]).

Capitolul II. Regimul juridic comun al certificatelor

După modelul Regulamentului (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 care prevede crearea unui certificat european de moştenitor (şi anume art. 69, 71, 72, 73, care preiau soluţiile Codului civil german în materie), s-a prevăzut un regim unic pentru certificatele eliberate de notarul public care desfăşoară procedura succesorală, şi anume certificatului de moştenitor; de legatar; de executor testamentar; de custode al masei succesorale; şi de administrator al masei succesorale.

Aceste certificate nu au forţă executoriu în sine, fiindcă devoluţiunea moştenirii se produce de plin drept la momentul deschiderii moştenirii, ci certificatele au efect probatoriu. Aşadar, se prezumă că certificatul probează cu exactitate elementele stabilite în el (art. 1575[134] alin.(1) din Proiectul Cărţii IV).

Orice persoană care face plăţi sau care transmite bunuri succesorale unei persoane indicate în certificat ca având dreptul să accepte astfel de plăţi sau bunuri în calitate de moştenitor sau de legatar ar trebui să beneficieze de o protecţie adecvată dacă acţionează cu bună-credinţă, pe baza exactităţii informaţiilor atestate în certificat (art. 1575[134] alin.(3)). Aceeaşi protecţie ar trebui garantată oricărei persoane care, pe baza încrederii în exactitatea informaţiilor atestate în certificat, cumpără sau primeşte bunuri succesorale de la o persoană indicată în certificat ca având dreptul să dispună de astfel de bunuri (art. 1575[134] alin.(4)).

De asemenea, se instituie reguli privind rectificarea în caz de erori de redactare, privind modificarea sau retragerea certificatului care nu corespunde realităţii; şi privind suspendarea efectelor certificatului de către notarul public care l-a eliberat, în cursul examinării cererii de modificare sau

retragere, sau de către instanța de judecată, în cursul procesului judiciar aferent moștenirii / certificatului (art. 1575[135]-1575[137]).

TITLUL VII VÎNZAREA-CUMPĂRAREA COTEI SUCCESORALE

Sunt incluse reguli aplicabile atunci când un comoștenitor vinde cota succesorală înainte de partaj. De regulă această tehnică se folosește pentru a evita partajul, iar un moștenitor cumpără cotele succesorale ale celorlalți moștenitori.

Dispoziții tranzitorii

Dispozițiile tranzitorii care vor însoți proiectul de lege vor prevedea că noua reglementare în materie de moștenire se aplică doar moștenirilor deschise după data intrării ei în vigoare, cu excepția modificărilor și completărilor la Codul de procedură civilă, care se vor aplica acțiunilor introduse în instanța de judecată după data intrării vigoare a acestor modificări și completări.

Cartea a Cincea

Grupul de lucru, în comun cu Ministerul Justiției, a elaborat proiectul modificărilor și completărilor la Cartea a cincea, precum și altor acte legislative.

În acest scop, au fost studiate și s-au ținut cont de ultimele evoluții legislative pe plan internațional și european și în special:

a) Legea de punere în aplicare a Codului civil german, Codul civil al României, al Federației Ruse, al Quebec-ului etc.;

b) Convenția de la Haga nr. 35 din 13 ianuarie 2000 privind ocrotirea internațională a adulților;

c) Convenția de la Haga nr. 30 din 1 iulie 1985 privind legea aplicabilă fiduciei și recunoașterea ei;

d) Legea model UNCITRAL privind tranzacțiile garantate, ediția 2016;

e) Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (în continuare – Regulamentul Roma I);

f) Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) (în continuare – Regulamentul Roma II);

g) Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor.

Scopul Proiectului este de a moderniza dreptul internațional privat al Republicii Moldova, conform ultimelor tendințe europene și internaționale în materie, de a face legislația în materie mai exactă și mai previzibilă.

TITLUL I DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE LA DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

Modificările și completările aduse la acest Titlu au scopul de a aduce anumite precizări terminologiei folosite, cum ar fi înlocuirea sintagmei „dreptul unui stat" cu sintagma dedicată de „legea unui stat", care are un sens foarte larg în Cartea 5.

Noua redacție a art. 1581 privind conceptul de ordine publică prevede că aplicarea legii străine se înlătură dacă încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova. În cazul înlăturării aplicării legii străine, se aplică legea Republicii Moldova. Iar alineatul (2) dă explicația că aplicarea legii străine încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova în măsura în care ar conduce la un rezultat vădit incompatibil cu

principiile fundamentale ale dreptului Republicii Moldova ori cu drepturile și libertățile fundamentale ale omului (cf. art. 21 Regulamentul Roma I). Astfel, noțiunea de ordine publică nu trebuie înțeleasă, în sensul Cărții 5, ca orice normă imperativă din legislația Republicii Moldova, ci are un sens mult mai restrâns.

Proiectul în continuare reformează art. 1582 înlocuind noțiunea foarte largă de „norme imperative", care, în sistemul de drept național, înseamnă orice normă de drept care impune sau interzice un comportament și de la care nu se poate deroga, cu noua noțiune utilizată în dreptul internațional privat – „norme de aplicare imediată". Normele de aplicare imediată sunt norme a căror respectare este privită drept esențială de către un anumit stat pentru salvgardarea intereselor sale publice, precum organizarea politică, socială sau economică, în asemenea măsură, încât aceste norme sunt aplicabile oricărei situații care intră în domeniul lor de aplicare, indiferent de legea aplicabilă contractului în temeiul dispozițiilor prezentei cărți.

Principiul este că dispozițiile prezentei cărți nu restrânge aplicarea normelor de aplicare imediată din legea Republicii Moldova. Adică, indiferent de legea aplicabilă determinată conform Cărții 5, normele de aplicare imediate ale Republicii Moldova se aplică.

Alin. (3) de asemenea edictează că pot fi aplicate normele de aplicare imediată cuprinse în legea altui stat pentru reglementarea unui raport juridic cu element de extraneitate, dacă raportul juridic prezintă strânse legături cu legea acelui stat, iar interesele legitime ale părților o impun. În special, în raporturile contractuale, este posibilă aplicarea normelor de aplicare imediată cuprinse în legea țării în care obligațiile care rezultă din contract trebuie să fie sau au fost executate, în măsura în care aceste norme de aplicare imediată antrenează nelegalitatea executării contractului (cf. art. 9 Regulamentul Roma I). Pentru a decide dacă dispozițiile prevăzute la alin.(3) să fie puse în aplicare, se ține cont de natura și de obiectul acestora, precum și de consecințele aplicării sau neaplicării lor.

TITLUL II NORMELE CONFLICTUALE

CAPITOLUL I: STATUTUL PERSOANEI FIZICE

Printre schimbările de fond ale reglementării menționăm excluderea art. 1591 și 1592 privind limitarea sau lipsirea de capacitatea de exercițiu și introducerea unei noi redacții la art. 1591 privitoare la măsurile de ocrotire a persoanei fizice adulte, pe baza art. 13 și 17 din Convenția Haga nr. 35 privind ocrotirea internațională a adulților din 13 ianuarie 2000. Abordarea și terminologia este consistentă cu Legea nr. 66 adoptată de Parlament la 13 aprilie 2017, prin care s-a reformat instituția capacității de exercițiu a persoanei fizice.

Astfel, se stabilește regula conflictuală că măsurile de ocrotire juridică în privința persoanei fizice adulte sau care a dobândit capacitate deplină de exercițiu pe altă cale legală sunt supuse legii statului unde aceasta își are reședința obișnuită la data instituirii măsurii de ocrotire. Măsura de ocrotire juridică cuprinde atât măsurile de ocrotire contractuale (contractul de asistență, mandatul de ocrotire în viitor) cât și măsurile de ocrotire judiciare (ocrotirea provizorie, curatela și tutela).

CAPITOLUL III: DREPTURILE REALE ȘI DREPTURILE PERSONALE NEPATRIMONIALE

Proiectul completează acest capitol cu mai multe norme conflictuale:

1) legea aplicabilă uzucapiunii mobiliare (art. 1602[1]);
2) legea aplicabilă revendicării bunurilor mobile (art. 1602[2]);
3) rezerva dreptului de proprietate (art. 1605);
4) legea aplicabilă titlului reprezentativ al mărfii (art. 1606[1]);

De asemenea, se acordă o atenție detaliată aplicării legii în cazul gajului asupra bunurilor mobile (art. 1608[1]), urmându-se normele conflictuale cuprinse în Legea model UNCITRAL privind tranzacțiile garantate, ediția 2016.

CAPITOLUL IV: ACTUL JURIDIC

Proiectul introduce norme conflictuale mai detaliate privind condițiile de fond aplicabile actului juridic unilateral, cum ar fi procura (art. 1609[1]). Privitor la testament însă se aplică normele conflictuale speciale din capitolul VI.

CAPITOLUL V: OBLIGAȚIILE CONTRACTUALE

Redacția nouă a capitolului se bazează pe normele conflictuale cuprinse în Regulamentul Roma I. În special se înlătură eroarea care se cuprinde în art. 1611 alin.(1) conform căreia, în lipsa unui consens între părți asupra legii aplicabile contractului, se aplică legea statului cu care contractul prezintă cele mai strînse legături, adică se consideră că există astfel de legături cu legea statului în care „debitorul prestației", la momentul încheierii contractului, își are domiciliul etc. Era văditâ scăparea noțiunii-cheie în această normă „debitorul prestației **caracteristice**".

Noile articole cuprind norme conflictuale speciale privind contractele de transport, contractele încheiate cu consumatorii, contractele de asigurare și contractele individuale de muncă, subrogația legală și obligațiile cu pluralitate de debitori.

CAPITOLUL VI[1]: OBLIGAȚIILE EXTRACONTRACTUALE

Noul capitolul se bazează pe normele conflictuale cuprinse în Regulamentul Roma II. Normele conflictuale reglementează raporturile de drept privat cu element de extraneitate privind faptele ilicite (delictele), inclusiv răspunderea pentru produse defectuoase, concurența neloială și actele care îngrădesc libera concurență, daune aduse mediului, încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală, acțiunile sindicale.

De asemenea, sunt prevăzute norme conflictuale și pentru obligațiile necontractuale izvorâte din fapte juridice licite, cum sunt îmbogățirea nejustificată, gestiunea de afaceri și răspunderea precontractuală.

O noutate a Proiectului este art. 1620[1], care prevede că părțile au posibilitatea de a alege, de comun acord, legea care să reglementeze obligațiile necontractuale născute între ele:

a) printr-un acord încheiat ulterior producerii faptului cauzator de prejudicii; sau

b) în cazul în care toate părțile implicate desfășoară o activitate comercială, alegerea poate avea loc, de asemenea, printr-un acord liber negociat anterior producerii faptului cauzator de prejudicii. Alegerea făcută trebuie să fie explicită sau să reiasă cu un grad rezonabil de certitudine din circumstanțele referitoare la caz și nu poate aduce atingere drepturilor terților.

CAPITOLUL VI[2]: FIDUCIA

Având în vedere introducerea prin Proiect a instituției fiduciei în Cartea a 3a a Codului civil, dar și apariția fiduciilor guvernate de legi străine în practica din Republica Moldova (cum ar fi *trust*-ul englez sau american), Proiectul introduce un capitol nou care cuprinde norme conflictuale dedicate fiduciei. Normele se bazează pe Convenția de la Haga nr. 30 din 1 iulie 1985 privind legea aplicabilă fiduciei și recunoașterea ei.

Principiul prevăzut de art. 1620[1] este că fiducia este supusă legii alese de constituitor. În lipsa alegerii legii aplicabile, precum și în cazul în care legea aleasă nu cunoaște instituția fiduciei, se aplică legea statului cu care fiducia prezintă cele mai strânse legături. În acest scop, se tine seama îndeosebi de:

a) locul de administrare a masei patrimoniale fiduciare, desemnat de constituitor;

b) locul situării bunurilor fiduciare;

c) locul unde fiduciarul își are reședința obișnuită sau, după caz, sediul;

d) scopul fiduciei și locul unde acesta urmează să se realizeze.

CAPITOLUL VI: RAPORTURILE DE SUCCESIUNE CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

Capitolul reformează normele conflictuale în materie de moștenire în acord cu modificările propuse în Cartea a 4-a a Codului civil, precum și cu dispozițiile Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor. În reglementarea actuală, legea care guvernează moștenirea (*lex succesionis*) este divizată pentru mobile - este legea națională a defunctului, iar pentru imobile - locul aflării lor (*lex rei sitae*).

Regulamentul (UE) nr. 650/2012 schimbă această paradigma tradițională, astfel încât *lex succesionis* este unică - locul ultimei reședințe obișnuite a defunctului (art. 21 din Regulament). *Lex rei sitae* se va aplica doar formalităților de publicitate privind drepturile asupra bunurilor imobile, adică în ce condiții se consideră dobândit bunul imobil și conform cărei proceduri oficiul cadastral teritorial înregistrează dreptul dobândit prin moștenire.

Regula principală ar trebui să asigure că moștenirea este reglementată de o lege previzibilă, cu care succesiunea are legături strânse. Din motive de securitate juridică și pentru a evita fragmentarea moștenirii, acea lege ar trebui să reglementeze moștenirea în ansamblul său, adică totalitatea bunurilor care fac parte din masa succesorală, indiferent de natura acestora (imobile sau mobile) și indiferent dacă ele sunt situate în Republica Moldova sau într-un alt stat. Aceasta ar trebui să asigure cetățenilor certitudine juridică prin faptul că permite cunoașterea din timp a legii aplicabile moștenirii lor, precum și introduce norme armonizate privind conflictele de legi, pentru evitarea rezultatelor contradictorii (a se vedea și Preambulul (37) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012).

De asemenea, promovând autonomia de voință a testatorului, art. 1622 în redacția Proiectului permite unei persoane să aleagă ca legea care să se aplice succesiunii sale în ansamblu său să fie legea statului a cărui cetățenie o deține în momentul alegerii legii sau la data decesului. O persoană care deține mai multe cetățenii poate să aleagă legea oricăruia dintre statele al căror cetățean este în momentul alegerii legii sau la momentul decesului. Alegerea legii trebuie exprimată în mod explicit, printr-o declarație sub forma unei dispoziții pentru cauză de moarte sau trebuie să rezulte din clauzele unei astfel de dispoziții.

În continuare se prevăd norme conflictuale privind condițiile de fond și de formă ale dispozițiilor pentru cauză de moarte (adică a testamentului), pactele asupra unei succesiuni viitoare,, condițiile de formă ale unei declarații privind acceptarea sau renunțarea la succesiune, numirea și puterile unui administrator al patrimoniului succesoral în anumite situații. Se reglementează problema adaptării drepturilor reale, comorienților și succesiunii vacante în raporturile de moștenire cu element de extraneitate.

Se propune, după publicarea tuturor modificărilor și completărilor la toate cărțile Codului civil, abilitarea Ministerului Justiției cu renumerotarea și republicarea codului.

Punerea în aplicare a dispozițiilor legale introduse prin Proiectul de lege nu implică cheltuieli din contul bugetului de stat, inclusiv pentru crearea registrului electronic al procurilor care la moment este în proces de testare.

Impactul proiectului

Proiectul va moderniza dreptul privat al Republicii Moldova, conform ultimelor tendințe europene și internaționale în materie, va face legislația civilă mai exactă și mai previzibilă, va reglementa mai bine drepturile personalității și limitele acestora, va proteja mai bine valabilitatea contractelor, va responsabiliza administratorii persoanelor juridice de drept privat.

De asemenea, proiectul va moderniza dreptul succesoral al Republicii Moldova, conform ultimelor tendințe europene în materie și va apropria legislația națională de principiile introduse de Regulamentul (UE) nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor (în vigoare din 17 august 2015).

Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare

Proiectul de lege modifică și completează esențial Codul civil – principalul act legislativ de drept privat al republicii. Așa cum rezultă din explicațiile de mai sus, unele legi speciale vor trebui ajustate pentru evitarea contradicțiilor cu Codul civil.

Proiectul Cărții a Patra a fost conceput ca unul comprehensiv, astfel încât să acopere atât dreptul material (Codul civil) cât și dreptul procedural (Codul de procedură civilă și Legea insolvabilității). Astfel, în principiu, drept urmare a adoptării prezentului proiect de lege, cadrul normativ conex nu necesită a fi modificat. Cu toate acestea, autorii recunosc că noua reglementare va influența procedura succesorală și vor fi necesare ajustări nesemnificative în legislația din domeniul procedurii notariale (și anume privitor la competența notarului public și privitor la temeiurile de refuz în deschidere a procedurii succesorale). Majoritatea prevederilor din Capitolul VII (*Procedura succesorală*) a Legii cu privire la notariat pot fi aplicate odată cu intrarea în vigoare a noii reglementări în materie de moștenire în măsura în care nu vor contraveni acestora. Având în vedere că la moment proiectul Legii privind procedura notarială este la etapa consultării publice și avizării, actualizarea reglementărilor în materie de procedură succesorală este asigurată prin intermediul acestui proiect.

Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr.239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Lege a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la directoriul *Transparența decizională*, secțiunea *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*. De asemenea, este publicat pe platforma Particip.Gov.Md la adresa: http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd= 4109. În cadrul procesului de avizare au fost recepționate peste 400 de propuneri sau critici concrete privind proiectul. În zilele de 31 mai, 2 și 5 iunie 2017 Ministerul Justiției a organizat discuții publice pe marginea proiectului de lege, la care au participant numeroase autorități, asociații și persoane interesate, precum și care a fost difuzat și în mediul online.

Constatările expertizei anticorupție

Proiectul nu contravine interesului public general, iar nota informativă conține argumente suficiente pentru promovarea acestuia.

Secretar de Stat **Nicolae EȘANU**